

סימן א.

ב"ה יום ב' פקודי דהאי שתא תרע"ג לפ"ק ווארשא חסידים ונהשלום וכט"ס לכבוד ידי"נ הרב הגדול התריף עדין לגאון מו"ה מנחם נ"י זעמבע בפראגא. אחדשה"ט פאשר זה פעמים אחרים רצייתי לדבר עם ידידי מעכ"ת ולא עלתה בידי אמרתי לבא אתו בפתובים ואכתוב הערה אחת קטנה: א) פתב הרמב"ם ז"ל (בפרק ד' מהלכות תמורה הלכה ג') השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה סי הרי זו נאכלת כבשר החטאת שולדי הקדשים במעי אמן הן קדושים עכ"ל והוא מהש"ס דתמורה (דף י"א).

(ויש לדקדק בדבריו ז"ל למה פרט בן ד' הא התוס' בתמורה שם בד"ה ומצא] פתבו דלהכי נקט בן ארבעה דאלו בן חמש אינו ניתר בשחיטת אמו לרבי מאיר דסבירא לי' בן פקועה טעון שחיטה.

וא"כ לדידן דקימא לו דמותר בשחיטת אמו גם בן חמש דין זה דנאכל כבשר החטאת. ולכאורה הי' נראה דסבירא לי' לרבינו דנוקא בלא פלו לי' חדשיו דכבישרא בדיקולא דמי אז שייך לומר דנאכל כבשר החטאת ונפסל ביוצא וכדומה אבל בכלו חדשיו דשה מעליא הוא.

ואם נימא דנאכל כבשר החטאת אם יצא חוץ לקלעים יהא נפסל ביוצא וכן בנותר אם יתתר וזה לא מצינו בבעלי חיים שיהא צריך לשורפו מחיים וכדאמרין בנבחים (דף צ"ח.) מילואים מה מילואים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן אף כל מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן יעו"ש: ב) אמנם עיקר נראה בדעת רבינו עפ"י מאי דכתב שם בהלכה ח' וזה לשונו ונלדות הקדשים שיצאו דרו דופן או שילדו טומטום ואנדרוגיגנוס וכלאים וטריפה הרי אלו יפדו ויביא בדמיהם קרבן הראוי להביא בדמי נלד של זו עכ"ל ופשטות דברי הרמב"ם ז"ל משמע להדי' דנפדין בלא מום וכמו שביאר באורו באור שמש וישון רש"י ז"ל במנחות (דף ו) בד"ה בעל מום.

מומן ניכר שאין מומן פסול אלא בגלוי כדאמרין בבכורות פרק על אלו מומין ויוצא דופן מומן ניכר דאית לי' קלא והפל יודעים עכ"ל ומשמע דיוצא דופן אינו צריך מום לפדות] ואמת שמצאתי בקרית ספר להמבי"ט שהעתיק בדברי הרמב"ם ז"ל הנ"ל דנלדות הקדשים שיצאו דרו דופן וכו' הרי אלו ירעו ויפדו עיי"ש ומבואר דבעי מום אחר לפדות עליו אמנם העיקר כמו שכתב באור שמש יע"ש ברואות ברורות.

והנה זה נראה ברור דכן פקועה אם דכבישרא בדיקולא הוא מ"מ מהני בו פדיון דבר העמדה והערכה הוא וא"כ בדיוק נקטא הברייתא ומצא בה בן ארבעה דאז לא מהני פדיון (דגם באדם בן שמונה הרי הוא פאבן יעו"ש ב"ב (דף כ')) ובעל פרחו נאכל כבשר החטאת.

אבל בכן חמש דכלו לו חדשיו הלא בידו לפדותו בלא מום דיוצא דופן הוא ומילתא דתמייהא מדכר דכירי לה אינשי ואין לה מום גדול מזה ופשוט: ג) ודע דבהא דכתבתי לעיל לדבר פשוט דכן פקועה בקדשים לא שייך שיהא נפסל ביוצא מחיים יש לפלפל הרבה בזה לפי מה דכתב הקרית ספר (בריש הלכות בית הבחירה) דמן הדין נאכלים קדשים בכל עירות המוקפות חומה דקדושתן שוה לירושלים לענין קדשים קלים אלא דלא משפחת משום דכיון דהקרבה בירושלים שוב יפסל ביוצא יעו"ש ולפי"ז בולד שלמים בן פקועה דכלו לו חדשיו וכל זמן שהוא בחיים אינו נפסל ביוצא דנהי דנאכל פאמו אבל יכול לאוכלו בעירות המוקפות חומה.

ושפיר משפחת אכילת קדשים קלים גם במןקפות חומה: ד) ולפי זה יש לדקדק קצת בהא דאמרין
בחולין (דף ס"ט.) ב"ע רב חננל' הוציא עופר את ידו בעזרה מהו מגו דהוי מחיצה לגבי קדשים
הנה נמי מחיצה לגבי דהאי (להתירו בשחיטת האם) או דילמא לגבי דהאי לאו מחיצה הוא
דמחיצת עופר אמו הוא אמר לי' אבני ותיבעי לך קדשים קלים בירושלים ופירש"י ז"ל כגון
עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה והכניסה לעזרה ושחטוה יעו"ש ולפי הנ"ל יש
לדקדק קצת דאין זה דוקא בירושלים אלא בכל עיר המוקף חומה ואכ"מ: הנני דורש"ת
באהבה רבה מוקירו ומכבדו אברהם לופטביר.

[אמר המלבה"ד ראיתי בכתבי הרה"ג המחבר ז"ל בהעתק שהניח לעצמו. עגנו זה בלשון אחר
בתוספת דברים חדשים.

ואמרתי להעתיקו לכאן:] א) בתמורה (דף יא) השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי תני חדא
אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה וכו' ותניא אינך נאכלת לכל אדם וכו' עיי"ש וכתבו התוס' בד"ה
ומצא וכו' דנקט בן ד' דאילו בן ה' וכו' אינה ניתנת לרבי מאיר בשחיטת אמו בפרק בהמה המקשה
עיי"ש: ולפ"ז יש לתמוה על הרמב"ם פ"ד מה' תמורה (הלכה ג) שהעתיק הברייתא פצורתה
השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי הרי זו נאכלת כבשר החטאת.

והא להרמב"ם לשיטתו דפסק בפ"ה מה' מאכלות אסורות (הלכה יד) כרבנן דר"מ ה"ה בן ה'
ולמה נקט דוקא בן ד' בלשון הברייתא דנשנית אליבא דר"מ כמ"ש התוס'. ואדרבא דהי' לו
לינקט יותר רבותא דאפ"י בן ה' וכבר תמה בזה הלח"ם עיי"ש: והנראה לע"ד דלכאורה למ"ש
הרמב"ם לקמן (בהלכה ח') ונלדות קדשים שיצאו דרך דופן או שילדו טומטם ואנדרוגינוס
וכלאים וטרופה הרי אלו יפדו ויביא בדמיהן קרבן כו' עיי"ש שכתב הלח"ם דאפילו בלא מום
נפדים לדעת רבינו [ויבקרית ספר להמבי"ט העתיק ירעו ויפדו ואמנם העיקר פדעת הלח"ם] והא
דכתב דאפילו טרופה יפדה אף דקיי"ל דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים וכבר עמד ע"ז
חותני הגאון נ"י באור ש"מ עיי"ש לענ"ד הדבר פשוט לפי מ"ש התוס' זבחים (דף קיד) ד"ה
וקסבר דאפילו למ"ד ונלדות קדשים במעי אמן הן קדושים.

מ"מ היכי דלא משתרי באכילה כגון דמות יונה או קלוט לר"ש דכיון דלא משתרי באכילה לא
מסתבר דתפסינהו קדושת אמן עיי"ש ונהרי אפילו לר"ש לא אסור קלוט אלא ביצא לאויר עולם
וכמבואר בחולין (דף ס"ט).

ומ"מ כתבו דלא תפס קדושת אמו אף במעי אמו אף שעדיין לא נאסר. וה"ה טרופה אף דבמעי
אמו הי' ניתר בשחיטת אמו ואינו אסור אלא מעת שיצא לאויר עולם אפילו הכי לא נתפס בקדושת
אמו וכמו קלוט לר"ש לכן לא הוי אלא כמקדיש עצים ואבנים וכמקדיש גבילה ושפיר יפדה וזה
ברור: עכ"פ מבואר דעת רבינו ז"ל דיוצא דופן וכדומה יפדם ויביא בדמיהן קרבן.

וא"כ למה פסק דהשוחט את החטאת ומצא בה בן ד' דנאכלת כבשר החטאת. ולמה לא כ' דיפדהו
ויביא בדמיו קרבן.

שהרי דין בן פקועה פדין יוצא דופן וכמ"ש רש"י בחולין (דף עד:) בד"ה דגמר וכו' דפסח בן
פקועה פסול דקיי"ל בקדשים פי יולד פרט ליוצא דופן עכ"ל הרי דבן פקועה היינו יוצא דופן.

וא"כ כמו דיוצא דופן יפדה ה"נ בן פקועה. וגם פשוט דנפדה בלא מום כיוצא דופן כיון דדינם
חד.

בפּרָט לַמ"ש רַש"י מְנַחוֹת (דף ו) דְיוֹצֵא דוֹפֵן מוּמוֹ נִיפְרָר דְאִית לִי קֵלָא וְהַפֵּל יוֹדְעִין עֵי"ש. דְבוּדָאי ה"ה וק"ו לְבֹן פְּקוּעָה דְהוּא מְלֵתָא דְתַמְיָהָא וּמְדַכְרֵי דְכִירֵי לָהּ אֵינְשֵׁי דְבוּדָאי נְפִדָה בְּלֵא מוּם.

וּא"כ לְמָה בְּיוֹצֵא דוֹפֵן פְּסַק הֶרְמֵב"ם דָּאָם יֵצֵא דְרָהּ דוֹפֵן יִפְדָּה. וּבְבֹן פְּקוּעָה פְּסַק דְנֶאֱכָל כְּמוֹ שְׁהוּא.

וּבּוּדָאי דְטַעֲמָא בְּעֵי: אֲמַנְם הִדְבָר נִכּוֹן מְאֹד. דְזָהוּ פְּשׁוּט דְלֵא מְהַנִּי פְּדִיּוֹן לְבֹן פְּקוּעָה אֲלֵא בְּזָה שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ דְבְּזָה אָמְרוּ פִּינּוּ דְרַהִיט וְאֲזִיל שְׁה קָרִינּוּ בִּי.

אֲמַנְם בְּלֵא פָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ דְאֶפִּילוּ בְּאֲדָם כַּה"ג אֲמַרְיִנּוּ שְׁהוּא פְּאָבֹן פְּשׁוּט דְלֵא מְהַנִּי לִי פְּדִיּוֹן דְלֵא בְּרַ הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הוּא וְזָה פְּשׁוּט: וּלפ"ז פִּינּוּ דְלֵא מְהַנִּי בִּי פְּדִיּוֹן שְׁפִיר פְּסַק דְנֶאֱכָל כְּבִשְׂרַ הַחֲטָאֵת.

מִשָּׂא"כ בְּיוֹצֵא דוֹפֵן מְמַשׁ דְּבַר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הִיא שְׁפִיר גְּזוּר אֲנָמְר דִּיפְדָּהוּ: וּמִינְשָׁב מְמִילָא מַה דְנֶקֶט רַבִּינוּ דְנוּקָא בֶן ד' חֵי. דְכֹאֲשֶׁר גְּזוּר אֲנָמְר דְהָרִי הִיא נֶאֱכָלֵת כְּבִשְׂרַ הַחֲטָאֵת שְׁפִיר הַנְּכַרַח לִינְקֵט בֶן ד' דְנוּקָא.

דְאִילוּ בֶן ה' נְהִי דְגַם כֹּן גִּיתָר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ. אֲבָל פִּינּוּ דְבַר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הִיא הִי מְהָרְאוּי שְׁיִפְדָּהוּ וְיָבִיא בְּדַמְיוֹ קָרְבָן פְּדִיּוֹן יוֹצֵא דוֹפֵן וְאֲתִי שְׁפִיר דְנֶקֶט בֶן ד' דָּאֵז פִּינּוּ דְלֵא בְּרַ פְּדִיּוֹן נֶאֱכָל כְּבִשְׂרַ הַחֲטָאֵת כַּנ"ל וְדוּק: וְאִין לְפַקֶּפֶק ע"ז מְדַבְרֵי רַש"י מְנַחוֹת (דף קא): דְמַכְלִי שְׂרַת לֵא אֲשַׁפְחֹן דְמִיפְרָק וְכ' רַש"י דְאֶפִּילוּ בְּהֵמָה שְׁנֶאֱמַר בָּהּ פְּדִיּוֹן לְאַחַר שְׁקִדְשָׁהּ בְּכִלֵי שְׂרַת כְּגוֹן שְׁשַׁחֲט לֵא אֲשַׁפְחֹן בָּהּ פְּדִיּוֹן עֵי"ש רִישׁ ע"א בַּד"ה דְמַכְלִי וְכו' וְכַוֵּנְתוּ וְדָאי דְאֶפִּילוּ אִם צָרַם אֲוִינּוּ בְּפָר קוֹדֵם קַבְּלַת הַדָּם דְפָסוּל וְכַמְבֹאֲרָר בְּזַבְחִים (דף פה) וּמְפָרְפֶסֶת הָרִי הוּא פְּחִי לְעַגְנֵן פְּדִיּוֹן אֶפִּילוּ הִכִּי לֵא מְהַנִּי בִּי פְּדִיּוֹן פִּינּוּ שְׁנַתְקַדְשׁ בְּסַפִּין שֶׁל שְׁחִיטָה שְׁהִיא פְּלִי שְׂרַת.

וּא"כ הֵכָא דְנִשְׁחַטְהָ הַחֲטָאֵת שְׁהִיא אִמּוֹ וְהַגִּיד גִּיתָר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ וְהוּי כְּמוֹ שְׁשַׁחֲט הַגִּיד א"כ קֹדֶשׁ הַסַּפִּין לְהַגִּיד וּא"כ לֵא מְהַנִּי בָּהּ פְּדִיּוֹן וּא"כ לְמָה נֶקֶט דְנוּקָא בֶן ד'. דְהָא אֶפִּילוּ בֶן ה' לֵא מְהַנִּי פְּדִיּוֹן אַחַר שְׁחִיטָה: אִף זָה אִינוּ דְכִינּוּ דְבִשְׁעָה שְׁשַׁחֲט אִמּוֹ לֵא יַדַע שְׁיֵשׁ בָּהּ וְלָד.

הָרִי קִי"ל דְכִלֵי שְׂרַת אִין מְקַדְשִׁין שְׁלֵא מְדַעַת וְלֵא קֹדֶשׁ הַסַּפִּין לְהַגִּיד אִף שְׁקִדְשׁ לְאִמּוֹ וְשְׁפִיר מְהַנִּי בִּי פְּדִיּוֹן וּפְשׁוּט: ב) וְדַע דְלְמָה דְקִי"ל דְוִלְדוֹת קֹדְשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּפ"ד מַה' תְּמוּרָה (הִלְכָה ב) וְאִם שְׁחַט שְׁלָמִים וּמִצָּא בָּהּ וְלָד הָרִי זָה נֶאֱכָל כְּשְׁלָמִים.

וְדָאי נְרָאָה דְמַחֲיִים אִינוּ נְפָסֵל בְּיוֹצֵא דְלֵא מְצִינוּ בְּעַלֵי חֲיִים שְׁיִשְׁרְפוּ וּבְהִדְיָא אֲמַרְיִנּוּ בְּזַבְחִים (דף צח). (מַה מְלוֹאִים מוֹתְרִיָהּ בְּשִׁרְיָהּ וְאִין בְּעַלֵי חֵי בְּמוֹתְרִיָהּ וְכו' עֵי"ש א"כ לְדַעַת הַקְּרִית סָפֵר דְבַעֲזִירוֹת הַמְּנוֹקָפוֹת חוּמָה בְּדִין הוּא שְׁיִאֲכְלוּ בָּהּ קֹדְשִׁים קִלִּים אֲלֵא דָאי אֶפְשָׁר.

דִּיָּהּיו נְפָסֵלִים בְּיוֹצֵא יַעֲי"ש בַּפ"ד מַה' בֵּית הַבְּחִירָה: וּלפ"ז בֶּן פְּקוּעָה פְּזָה דָאִין בּוֹ פְּסוּל יוֹצֵא כַּנ"ל וְרַק דְנֶאֱכָל בְּקוֹדְשֵׁת שְׁלָמִים א"כ יְכוּל לְאֲוֹכְלוּ בְּעִיר הַמְּנוֹקָף חוּמָה. וְאִינוּ צָרִיף רְיוּשְׁלִים דְנוּקָא [אֲלֵא דְלִשׁוֹן הַש"ס בְּחֻלִּין (דף סט).

(וְתִיבְעֵי לָהּ קֹדְשִׁים קִלִּים בִּירוּשְׁלַיִם וְלְמָה דְנוּקָא יְרוּשְׁלַיִם הֵלֵא בְּכָל עִיר הַמְּנוֹקָף חוּמָה אִם הוֹצִיא יָדוֹ וְהַחֲזִירָה אִיכָא לְמַבְעֵי אִם נִימָא מְיָגוּ דְהוּי מְחִיצָה לְגַבֵי קֹדְשִׁים הוּי מְחִיצָה לְגַבֵי הָא) [וְעֵינּוּ מוֹעֵד קָטָן (דף כו) הָרוּאָה עָרִי יְהוּדָה בְּחֻרְבָּנָהּ אֲוֹמַר כו' וְקוֹרַע יְרוּשְׁלַיִם בְּחֻרְבָּנָהּ כו' וְקוֹרַע

יעיי"ש ותמה הרמב"ן ז"ל פיון דקתני ערי יהודה למה תני עוד ירושלים וכי ירושלים איננה בכלל ערי יהודה עיי"ש והובא בקסוף משנה פ"ה מתענית.

ולפי הג"ל יש לומר דנקט ערי יהודה לומר דאינו קורע אלא על עיר המנוקף חומה. ולכה נקט ערי יהודה כעין הפתוב עם ערי מצורות אשר ביהודה.

והוי אמינא פיון דכבר קרע על עיר המנוקף חומה דגם בה הי' נאכלים קדשים קלים ובקדשים קלים שאינם נפסלים ביןצא פנ"ל שוב אינו קורע על ירושלים. קמ"ל דמ"מ ירושלים מקודש ביותר כל קדשים קלים ומעשר שני ואכמ"ל: ואגב אכתוב שבספר תפארת יעקב חולין (דף צ') כ"י לפרש דמוקמינו בנלדות קדשים וקסבר נוהג בשליל היינו ששחט בהמת שלמים ומצא בה בן ט' חי עיי"ש ובמחכת"ה הא מבואר ברמב"ם הנ"ל דנפדה בלא מום א"כ איזו איסור מוקדשין יש בו ואולי פיון דמחיים יש בו איסור מוקדשין כל זמן שלא נפדה.

לא חל עליו איסור גיד גם לאחר שנפדה דבעינו שיחול איסור גיד מחיים. וא"כ ה"א דלא חל כל זמן שלא נשחט האם שוב אינו חל ואכמ"ל: ג) ובחולין (דף סט) הוציא העובר את ידו בעזרה מיגו דהוי מחיצה לקדשים הוי נמי מחיצה לגבי דהאי עיי"ש: וראיתי בצל"ח שם שכ' דמפאן מוכרח פסק הרמב"ם דנלדות קדשים במעי אמן הן קדושים דלמ"ד בהנוייתו הן קדושים הרי הנולד חולין קודם שנולד ופשיטא דמחיצת העזרה לא הוי מחיצה לדידן' יעי"ש, ולא הבינותי דהא פשיטא דלמ"ד יש לידה באברים דאף למ"ד בהנוייתו הן קדושים מ"מ האבר שהוציא קרינו בי' שנולד ויש לו הנוי' ולידה וכיון שקריש האבר שוב אמרינו פשטה קדושה בכולה והנולד כולו קדוש.

דזה נדאי דקדושה יכול לחול במעי האם אלא דקדושת האם אינה מתפשטת במעי האם וכיון שהוציא העובר את ידו והאבר קדוש ממילא קדוש כל העובר דפשטה קדושה בכולה ומהני שפיר מחיצה לדידן': אף יש לעיין לפי זה בהא דכריתות (דף כג:) דמוקמינו לקרא דכל חלב לד' בנלדות קדשים וקסבר ונלדות קדשים בהנוייתו הן קדושים דאיסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קאתו. עיי"ש.

והא מפי הוציא מקצת יש לו הנוי' ולידה וקדוש ושוב אמרינו פשטה קדושה בכולה ואיסור חלב אינו חל עד שיצא לאויר העולם וכמ"ש התוס' שם וא"כ איסור מעילה קדום וצ"ע: עוד יש לעיין בדברי הצל"ח הנז' מדברי רבינו גרשום בפי' לתמורה (דף יא).

(היא שלמים ונדה חולין ושחטה בפנים מהו למ"ד ונלדות קדשים בהנוייתו הן קדושים מי הוי חולין בעזרה ופי' רבינו גרשום דהאיבעיא דכשם שהקדושה לא הוי אלא בשעת לידתו כף החולין לא הוי אלא משעת הנויית לידתו יעי"ש א"כ שפיר מחיצת העזרה הוי מחיצה אא דכעת איננו עדיין חולין והוי קדוש דכל זמן שלא נולד לא הוי חולין דאפקש הנויות הקדושה להנויות החולין פנ"ל: ויש לעיין אם שייך לומר גבי ונלדות קדשים למפרע קדוש או מפאן ולהבא הוא קדוש וכמו דפלוגי גבי בכור דמרחם קדוש ה"נ בנלדות קדשים.

ונ"מ לגבי הטלת מום דפשיטא דלמ"ד בהנוייתו הן קדושים דיכול להטיל בו מום במעי אמו ואכמ"ל: ד) ודע דבזה דכתבנו (באות א') דאם לא ידע אינו הספין מקדש להנולד יש ליישב לפי"ז הרמב"ם ז"ל (בפ"ה מה' פסולי המוקדשין הלכה כ"ג) דכתב דם הקדשים שנתערבו בדם פסולי המזבח או בדם הקדשים שנפסלו בשחיטה כו' ואפילו קרבו כל הפוסות חוץ מאחת ישפך לאמה

יעו"ש וקנשה לי הא הוא ז"ל פסק (בפ"ג הלכה י"ט) דכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב ועיי"ש בכס"מ ולח"מ ז"ל וא"כ הקא דכבר נתקבל בכוס למה ישפך לאמה: ונראה לפי הג"ל דלמאי דקיי"ל דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת כשלא ידע אינו מקדש.

א"כ בשלמא היכי דידע שהוה פסול וקבלו א"כ הא נתפנון לקדשו אבל בנתערבו בשוגג והוה לא ידע מהתערובת וא"כ אם הנה ידע שיש בו מן דם פסול לא הי מקדשו וא"כ קידושו הי בטעות ובכה"ג אין פלי שרת מקדשו ונה ברור: עוד י"ל דסברת רבנו נהי דכלי שרת מקדש דם פסול ט"מ לא עדיף מהמזבח וכל פסול דגם במזבח ירד גם כלי שרת אינו מקדש וא"כ בבעל מום דגם במזבח ירד גם כלי שרת לא מקדש וזה שכתב רבינו שנופסלו בשחיטה הפנונה פגון עולה ושחטה בדרום ואמרינן בריש מעילה (ב:) דכמאן דחנקינהו דמי וירד ובכה"ג גם כלי שרת לא מקדש והעירוני לזה קצת ידידי הרה"ג המפורסם הרמ"ז שיח"י מפראגא.

והוסיף להעיר דאף דכל דם פסול שעלה במזבח ירד כמבואר ברמב"ם (פ"ב מפסוהמ"ק ה"ג) וכר"י במתני' דזבחים (פ"ג.) (דדם ירד א"כ חזינו דכלי שרת עדיף לקדש ממזבח.

מ"מ בבע"מ בנדאי דאין פלי שרת מקדשין דכלל הוא דקשהאמורין לא ירדו מהמזבח אף כלי קידוש לכתחלה דכלי אזי מקדש ואין דגין בדם גופי' רק בעוצם הפסול והאריף בזה: ה) ועיין חולין (דף ל"ג).

(אמתניתין דהשוחט ולא יצא מהם דם וכו' דפריף ותו אי בקדשים פי לא יצא מהם דם כשרה הוא עצמו לדם הוא צריף ותו אי בקדשים פי יצא מהם דם מי מכשירה וכו' מנין לדם קדשים שאינו מכשיר ותו וכו' לתפשרי בחיבת הקדש וכו' עיי"ש: ויש לעיין למאי דקיי"ל נלדות קדשים במעי אמן הן קדושים וכדברי רמב"ם ז"ל הג"ל (פ"ד מתמורה ה"ג) ושיטת תוס' בתמורה (י"א).

(הג"ל דאף בן ה' שנמצא במעי חטאת נאכל כבשר החטאת וא"כ אם שחטו לכן פקועה הלזה דניתר בשחיטת וזריקת אמו פשיטא דכשר אעפ"י שלא יצא ממנו דם ואם יצא ממנו דם מכשיר דהטעם דדם קדשים אינו מכשיר משום דאינו נשפך כמים דצריף להתקבל בכלי וכמו שכתב רש"י ז"ל ודם זה הוא נשפך כמים ופשיטא דמכשיר: וכן לא שייף בזה חיבת הקודש דלא שייף חיבת הקודש בשליל וכמו שבאר חותני הגאון נ"י בספרו אור שמש פ"ו מבכורות דאינו צריף שריפה אם נטמא עיי"ש: ולפי"ז מה הקשה הש"ס שלשה קושיות הג"ל הא י"ל על כולן תירוץ אחד דמשפחת לה בשליל (דלא שייף ג' קושיות הש"ס) דלא שייף הקושיא קמיינתא דלדם הוא צריף ולא הקושיא האמצעית דמי מכשירה וכן הקושיא השלישית דליתכשר בחיבת הקודש וכל הקושיות מיושבת אחת בירף תברתה ואי דיקשה חי' ועורף מה איכא למימר היינו קושיא קמיינתא חי' בקדשים מי איכא ובלא זה קשה כנ"ל וכיון דבס"ד דלא ידע מזה למה לא מוקמינן כנ"ל: ואולי דדם של שליל אינו מכשיר דבחולין (דף ע"ד).

(פריף לא יהי אלא דם התמצית הרי דלא מיקרי דם של בן פקועה דם הנפש ודם התמצית הרי ואינו מכשיר וכמבואר בפסחים (דף ט"ז) ואכמ"ל: ו) וכבוד מו"ח הגאון נ"י כתב לי על הא דכתבתי (באות א) לענין פדיון ליוצא דופן וכן להא דכתבתי לדון דלא מהני קידוש פלי דספין להגלד אם לא ידע.

וזה לשונו. דברף נעמו בתריצות נפלאה אבל אינו צודק דאמרו דספין מקדש לדם (סוטה י"ד מנחות טז) והפירוש דמקדש דלא מצי פריק אף ע"י מום שנפל בו אחרי שחיטה וכאן פיון דנשחט

בעזרה תו לא מצי פריק לנלד יוצא דופן וקדיש בספין ויעני' אור שמח ה' גניבה פרק ב': הן הא דמתרץ דשוחט ומצא בה בן ה' הרי לא ידע בעת השחיטה מהנלד הוי כדאמרו (מנחות עח) דספין לא מקדש שלא מדעת ולכן נפדה הנלד ע"י מום אבל אינו אמת פיון דהשחיטה מכשרת אותו באכילה אף שלא מדעת מקדשתו ג"כ דלא ליפוק ע"י פדיון וכל דילדי' אמיל' פנותי' תלד אע"ג וכו' יעני' בהג"ה שני' באור שמח פ"א ממקנאות.

ותבין: השי"ת ישמחנו במהרה ונגיל בכל טוב יחד בלב שמח פתקנת חותנו דו"ש באהבה. מאיר שמחה פהו עכ"ל: [עד פאן מצאתי בכתבי הרה"ג המחבר ז"ל].

סימן ב. ב"ה פה פראגא: החיים והשלום לכבוד ידי"נ רב חביבי צמיד לבבי הרה"ג המופלג בבקיאותו עיניו פיונים על אפיקי הש"ס מוכתר במדותיו ובענונותו וכו' כמוהר"ר אברהם לנפטביר שליט"א: אחדשה"ט מכתבו היקר בצירוף דברי תורתו קבלתי והנני להשיבו בעזה"י: (א) ע"ד אשר העיר כ"ת בלשון הרמב"ם ז"ל (בפ"ד מה' תמורה הלכה ג') דהעתיק לשון הברייתא בש"ס תמורה (דף י"א).

(השוחט את השטאת ומצא בה בן ד' חי הרי זו נאכלת כבשר השטאת והלא רמב"ם ז"ל פסק (בהלכות שחיטה פ"ב) דגם בן ה' שפלו לו חדשיו נאכל בשחיטת אמו א"כ גם במצא בה בן ה' דכלו לו חדשיו ג"כ דינא הכי דנאכל כבשר השטאת וברייתא דנקטה בן ד' הוא משום דאתיא כר"מ בחולין (דף ע"ד).

(דולד בן ה' שפלו לו חדשיו אינו ניתר בשחיטת אמו וכמ"ש התוס' בתמורה (דף י"א.) שם עכ"ד הנה בגוף הקושיא ראיתי בלח"מ שם דהתעורר בזה ויען פי יש לעיין בדבריו ז"ל אעתיק לשונו שם (בפ"ד מתמורה ה"ג) השוחט את השטאת ומצא בה בן ד' חי וכו' נקיט בן ד' חי דבן ה' בבהמה דקה הרי פלו לו חדשיו נאפיל' למ"ד בהוינתו הן קדושים הרי יצא לאויר העולם אחר ששחטו וכלו לו חדשיו להכי נקיט בברייתא דאע"ג דלא פלו לו חדשיו במעי אמן הן קדושים ונאכלת פחטאת וזה מתבאר מדברי רש"י ז"ל שם.

אבל אין לפרש דנקט בן ד' משום דבן ה' אין שחיטת אמו מטהרתו כמו שפירשו התוס' דהא רבנו ז"ל פסק דאע"ג דכלו לו חדשיו שחיטת אמו מטהרתו וכו' עכ"ל. ומבואר דהקושה לו פקושית כת"ר ותוכן פנונת תירוצו עפ"י דברי הש"ס תמורה (דף י"א).

(לימא פתנאי השוחט את השטאת ומצא בה בן ארבע חי קתני חדא אינה נאכלת אלא לזכרי פהונה ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ואינה נאכלת אלא ליום אחד ותנאי אינך נאכלת לכל אדם ונאכלין בכל מקום ואינו נאכלין בעזרה מאי לאו תנאי הוא דמר סבר קדושה חלה על עוברין ומר סבר אין קדושה חלה על עוברין [קס"ד דולדות קדשים לכ"ע בהוינתו הן קדושים כשהן נולדים ולא במעי אמן ופליג במפריש בהמה מעוברת דלת"ק פיון שהיא מעוברת בשעת הקדש קדושה חלה על העוברין מפת עצמן וקדוש לאלתר במעי אמו דלא פנולדי קדשים שמפח אמי' הוא דקדוש ולתנא בתרא אין קדושה חלה עליו אלא מפת אמו וכשאור ולדי קדשים הוא דבמעי אמו חולין הוא ובהוינתו הוא דקדיש רש"י] לא הני תנאי בהא קמיפלגי דמר סבר ולדות קדשים בהוינתו הם קדושים ומר סבר ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים [לא במפריש בהמה מעוברת מיירי אלא בבהמת קדשים שנתעברה ופליגי אם במעי אמו חלה קדושה בנולדות קדשים או לאחר שנולד] ע"כ ומתבאר מזה דטעם מ"ד דנאכלת לכל אדם משום דסובר דבהוינתו הן

קדושים וְזֶה שְׁלֵא הִי לֹו הוּי אִינֹו קִדִּישׁ וּלְפִי"ז חִדְּשׁ הַלַּח"מ ו"ל דְּדוֹקָא בְּעוֹבֵר שְׁלֵא כְּלוּ לֹו
חִדְּשֵׁי הוּא דְּאִינֹו מִיְחָשֵׁב הוּי לִיקְדָּשׁ.

אַבְל בְּעוֹבֵר שְׁכְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי חֲשִׁיב הַנְּיָתוֹ עִי"ז שְׁיִצְאָ לְאֹוִיר הָעוֹלָם מִשְׁנֹשְׁחַט דְּוֹלָד גְּמֹור הוּא
וּלכ"ע קִדוּשׁ וְלִכְּנֵן נִיחָא רַמְבַּ"ם ו"ל דְּכַתֵּב הַטַּעַם דְּנֶאֱכָלֵת כַּבָּשָׂר הַחֲטָאֵת שְׁוֹלְדֵי הַקְּדוּשִׁים בְּמַעֲי
אִמֵּן הֵן קִדוּשִׁים שְׁפִיר הַנְּצִרָה לְמִינְקֻט בְּן ד' שְׁלֵא כְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי דְבִנְיָה הוּא דְּצָרִיכִין לְטַעַם דְּבְמַעֲי
אִמֵּן קִדוּשׁ אַבְל בְּן ה' שְׁכְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי אַף לְמ"ד בְּהוּיָתָן הוּא דְּקִדוּשִׁין ג"כ קִדוּשׁ.

זֶה תְּנִיכָן פְּנוּנְתוֹ כַּמְבֹאֵר: ב) וְנִתְבַּוְּנָן בְּדָבָר הַנֵּה בְּעֵנֵין זֶה דְּוֹלְדוֹת קְדוּשִׁים יֵשׁ לְחַקוֹר בְּנֵה בְּג'
דְּרָכִים הֵא' י"ל דְּחֻלוֹת הַקְּדוּשָׁה לְמ"ד בְּהוּיָתָן קִדוּשִׁים הוּא ע"י פְּעוּלַת הַלִּיָּדָה דְּכְמוּ דְּמַצִּינֹו
בְּכּוֹר שְׁבַמְעִי אִמֹו חוֹלִין הוּא וּבִיצִיאָתוֹ מִן הַרְחָם.

הַרְחָם מְקִדְּשׁוֹ כַּמְפָּרֵשׁ בְּמַס' בְּכוֹרוֹת בְּכֻמָּה דְּוִכְתִּי וְעֵינֵין בְּש"ס (חוֹלִין ס"ט): גְּבִי יִצְאָ שְׁלִישׁ דְּרָף
דְּוִפֵּן וְשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי דְּרָף רַחֵם וְכו' לְמַפְרַע קִדוּשׁ אֹו מְפָאן וְלִהְבָּא קִדוּשׁ יְעוּש"ה וְעִי' תוּס' בְּכוֹרוֹת
(ל"ה).

(בַּד"ה אִיפָא וּבְתוּס' תְּמוּרָה (כ"ד): בַּד"ה אָמַר וְה"נ בְּוֹלְדוֹת קְדוּשִׁים אַף דְּבְמַעֲי אִמֵּן חוֹלִין הֵן
מ"מ גִּזְה"כ דְּפְעוּלַת הַלִּיָּדָה מְקִדְּשָׁתוֹ. וּלְפִי"ז י"ל דְּכְמוּ בְּכּוֹר דְּקִדְּוִשְׁתוֹ מַעְצָמוּ בְּעִי דְּרָף לִיָּדָה
שְׁהַרְחָם יְקִדְּשׁוּ כֵּן בְּוֹלְדוֹת קְדוּשִׁים דְּקִדְּוִשְׁתָּן מִפְּתָ אִמֵּן בְּעֵינֵין הַנְּוִיָּתָן דְּרָף רַחֵם וְאִזִּי בְּרַגַע הַלִּיָּדָה
תְּפַסְתִּינָהוּ קְדוּשָׁתָא אִמֵּן.

הַב' י"ל דְּלֹאוּ דוֹקָא בְּרַגַע הַלִּיָּדָה חֻלָּה הַקְּדוּשָׁה רַק הָעֵנֵין דְּכִינֵן דִּיצִירָתָן מִפְּתָ אִם קְדוּשִׁים הִי
רְאוּי לְחוּל עֲלֵיהֶם קְדוּשָׁתָא אִמֵּן תִּיְכַרְף מִשְׁנֹצְרוּ וְכְמוּ דַס"ל בְּאַמַּת לְמ"ד בְּמַעֲי אִמֵּן הֵן קִדוּשִׁים.

רַק מ"ד זֶה סְבִירָא לִי דַכ"ז שְׁאִינֹו נִגְמָר לְהִיּוֹת הוּי בַפ"ע בְּעוֹלָם אִינֹו תוּפְסָ קְדוּשָׁתָא אִמֹו אַבְל
מִשְׁנֹגְמָר וְיִצְאָ לְאֹוִיר הָעוֹלָם נִתְפָּס בּוֹ קְדוּשָׁתָא אִמֹו וּלְפִי"ז אִין נ"מ בְּאִיזוֹ אִנְפֵּן יִצְאָ לְאֹוִיר הָעוֹלָם
אִם דְּרָף רַחֵם אֹו דְּנִמְצָא בְּמַעֲי אִמֹו וְהוּצִיאָו דְּכָל שְׁנֹפְרָד מִן הָאָם מְחָשֵׁב הַנְּוִיָּתָא לִיקְדָּשׁ וְאִינֹו דוּמָה
לְכּוֹר שְׁבַפְטָר רַחֵם תְּלָא רַחֲמָנָא.

דְּזֶה הוּא בְּרַגַע הַלִּיָּדָה לְכַף בְּעֵינֵין דְּרָף לִיָּדָה מִשְׁא"כ וְלְדוֹת קְדוּשִׁים שְׁמִפְּתָ קְדוּשָׁתָא אִמֵּן מִיקְדָּשׁ
לֹא מְחַמַּת עֲצָמוּ אִין נ"מ אִם יִצְאָ דְּרָף לִיָּדָה אֹו לֹא. הַג' י"ל דְּעֵנֵין זֶה דְּבְהוּיָתָן הֵן קִדוּשִׁים וְלֹא
בְּמַעֲי אִמֵּן הוּא תְּלוּי רַק בְּשֵׁם וְלָד דַכ"ז שְׁלֵא כְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי אִין עֲלִיו שֵׁם וְלָד וְלִיפָא גִזְה"כ דִּיקְדוּשׁ
מִפְּתָ דִין דְּוֹלְדוֹת קְדוּשִׁים עִי' תְּמוּרָה (ל"א): בְּתוּס' ד"ה וְאִפְּלִיוּ וּבְתִמוּרָה (י"ז): אִם זָכָר לְרַבּוֹת
הַנְּוֹלָד וְכֵן הוּא בְּכּוֹרוֹת (ט"ו) וּבְתוּס"כ וְיִקְרָא פִט"ז עִי"ש אַבְל בְּזִמְנֵן שְׁכְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי וְהוּא חִי יֵשׁ
לֹו שֵׁם וְלָד גְּמֹור לִיקְדָּשׁ אַף בְּמַעֲי אִמֹו לַכ"ע וְעִי' תוּס' ע"ז (דָּף כ"ו).

(בַּד"ה סְבִירָא דְּכְתִבוּ דְּהָא דְּאִמְרִינֵן בְּש"ס שְׁבַת (ק"ז): הוּשִׁיט יָדוֹ לְמַעֲי בְּהִמָּה וְדִלְדִל עוֹבֵר שְׁבַמְעִי
דְּחִיבֵי מִשׁוּם עוֹקֵר דְּבָר מְגִידוּלוֹ דְּהִינֵינוּ רַק בְּלֹא כְּלוּ חִדְּשֵׁי אַבְל אִם כְּלוּ לֹו חִדְּשֵׁי כְּבָר פְּסָקוּ
גִידוּלִיו עִי"ש וּמְבֹאֵר מְזֶה דְּאִף אִם הוּא בְּמַעֲי אִמֹו מִיְחָשֵׁב הַנְּוֹלָד הוּי בַפ"ע פִּינֵן דְּפָסְקוּ גִידוּלִיו
וְלִיפָא תוֹ חִיּוּב מִשׁוּם עִיקָר דְּבָר מְגִידוּלוֹ וְעִי' בְּמֵאִירִי (שְׁבַת ק"ז): דְּבָרִים מְחֻדְּשִׁים וְאִכ"מ [וְעִי'
בַּמַּג"א א"ו ח' ש"ל ט סקט"ו בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דִּישְׂרָאֵל נִהְרַג עַל עוֹבְרִין פְּשַׁמְתָּה אִמֹו יְעו"ש וְעִי'
בְּהִגָּהַת רַעַק"א ו"ל לִי"ד ס' י"ד דְּדָן בְּהָא דְּחוֹלִין (דָּף ע"ד): דְּבְעִי אִם מְהִי שְׁחִיטָה לְעוֹבֵר בְּמַעֲי
אִמֹו.

דַּרְק פְּשָׁאמוּ בְּחַיִּים אָבֵל פְּשָׁמְתָהּ הָאֵם הַנִּלְדָּה כְּנֹלַד דְּמֵי יַעוֹ"שׁ וְהַ"נ" י"ל דְּכָלוּ חֲדָשִׁיו וְחֵי הָרִי מִיִּקְרִי לִיקְדָּשׁ וְתוֹפֵס קְדוּשָׁתוֹ גַּם בְּמַעֲי אָמוּ אַף לְמ"ד זֶה דְּבִהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים: ג) וְהִנֵּה בְּש"ס זְבָחִים (דָּף קיד).

(אַהָּא דְקָאָמַר וְקָסְבַּר וְלִדּוֹת קְדוּשִׁים בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁין פִּירִשׁ"י ו"ל בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁין "בְּלִידָתָן" מִתְקַדְּשָׁת עֵי"שׁ וּמְפָשְׁטוֹת לְשׁוֹנוֹ ו"ל מְשַׁמַּע דְּפַעֲלוֹת הַלִּיָּדָה הוּא הַמְתַּפְּסָת קְדוּשָׁת הָאֵם עַל הַנִּלְדָּה.

אָבֵל בְּלֵא לִיָּדָה לֹא הִיא מִתְקַדְּשׁ הַנִּלְדָּה וְעֵינָן בְּתַמּוּרָה (דָּף י"א.) בְּפִירִשׁ"י ו"ל בְּד"ה לֹא פָתַב וְז"ל סָבַר וְלִדּוֹת קְדוּשִׁים בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים כְּשֶׁהֵן נוֹלְדִים הֵם קְדוּשִׁים וְלֹא בְּמַעֲי אָמֵן וְכֵן פָּתַב עוֹד בְּתַמּוּרָה (דָּף כ"ה).

(בְּד"ה בְּהוּיָתָן כְּשֶׁהֵן נוֹלְדִים עֵי"שׁ וְאִינוּ מְבֹאָר אִם תְּלִיָּא בְּפַעֲלוֹת הַלִּיָּדָה שְׂבָאָמֵן כְּעֵין בְּכוֹר דְּהִרְחַם מְקַדְּשׁ וּכְשֶׁלְּאוֹ לִיָּדָה כְּדִרְכָּהּ לְגַבֵּי אָמֵן אִינוּ מְתַפְּסִים קְדוּשָׁה. אוּ דְבִנְלָד הַנִּלְדָּה תְּלִיָּא מִלְתָּא דְּבִמָּה שְׁהֵן נוֹלְדִים וּמִן־פְּרִדִּין בְּפ"ע שְׁיֵשׁ לָהֶם הוּי' בְּעוֹלָם חָלָה קְדוּשָׁתָם מְעַצְמָם וְכָל דְּלִגְבֵי הַנִּלְדָּה מִיִּחְשָׁב שֶׁהוּא מִן הַנִּלְדָּדִים קְדוּשׁ הוּא אַף דְּלִגְבֵי הַלִּיָּדָה גּוֹפֵי' לֹא לִיָּדָה הוּא.

וְעֵינָן רִשׁ"י זְבָחִים (דָּף צח.) בְּד"ה וְלִדּוֹת קְדוּשִׁים בְּהַמּוֹת קְדוּשִׁים כְּשֶׁהֵן נוֹלְדִים הוּא דְקָדְשִׁי וְלֹא בְּמַעֲי אָמֵן יַעוֹ"שׁ וְעֵי' רִשׁ"י מְנַחֲחוֹת (פ"ג.

(בְּד"ה דְקָסְבַּר כְּשֶׁיִּנְלָדוּ הוּא דְקָדְשִׁי יַעוֹשׁ"ה: וְעֵינָן תּוֹס' (בְּכוֹרוֹת ט"ו: בְּד"ה מֵה בְּכוֹר) דְּכַתְּבוּ דְאָף לְמ"ד בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים אִינוּ דוֹמָה לְבְּכוֹר שֶׁיִּכּוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ בְּמַעֲי אָמוּ לְזָבַח אַחַר כְּתַמּוּרָה (כ"ד:) דְשָׁאֲנֵי בְּכוֹר דְאִינוּ קְדוּשׁ כְּלָל קִנְדָּם שְׁנֹלַד אָבֵל הֵנִי עוֹמְדִין לִיקְדָּשׁ מִפְּחָ אָמֵן שְׂבִקְדוּשָׁה כְּבָר יַעוֹ"שׁ וּמִזָּה מְשַׁמַּע דַּא"צ דְּרָף לִיָּדָה דְּוָקָא דַּא"ל כְּעֵדִינָן אִינוּ מְבֹנָר שְׁעוֹמֵד לִיקְדָּשׁ וְאִינוּ מְוָקָרַח: וְאוּלָם מְדַבְּרֵי הַלַּח"מ הַנִּזְכָּר מְבֹאָר דְלְמ"ד בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים הֵינֵנוּ כְּדָרְף הַב' דְלֹא בְּעֵי כְּלָל מְעַשֶׂה לִיָּדָה רַק שְׂיַצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם דְּהָא בְּשׁוֹחַט אֶת הַחֲטָאֵת וּמַצָּא בָּהּ עֲוֹנָה שְׂפָלוּ חֲדָשִׁיו אִין כָּאֵן לִיָּדָה כְּלָל וּמ"מ פָּתַב דְּמִתְקַדְּשׁ בְּמָה שְׂיַצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם וּמְבֹנָר דְּעֵיקָר תְּלוּי בְּמָה שֶׁהִיא הוּי' בְּפ"ע בְּלֵי שׁוּם פַּעֲלוֹת לִיָּדָה וְגַם מְבֹנָר מְדַבְּרֵי דְאִינוּ מִיִּחְשָׁב הוּי' לִיקְדָּשׁ כ"ז שֶׁהוּא בְּמַעֲי אָמוּ וְלֹא אָמְרִינָן דְּכִינּוּן דְּפָסְקוּ גִידוּלְיוֹ וְחֵי הוּא יִחְשָׁב זֶה הַנְּיָתוֹ לִיקְדָּשׁ דְּהָא דְקָדַק ו"ל בְּדַבְּרֵי "וְאִפֵּי' לְמ"ד בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים הֵרִי יַצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם" וּמְפֹרֶשׁ דְאָף דְּכָלוּ חֲדָשִׁיו מ"מ בְּעֵינָן שְׂיִהְי' לוֹ הוּי' בְּפ"ע מְוָפְרָדָת מִן הָאֵם וְאִזִּי הוּא דְתוֹפֵס קְדוּשָׁת אָמוּ אָבֵל בְּמַעֲי אָמוּ אִינוּ קְדוּשׁ אַף דְּכָלוּ חֲדָשִׁיו וְהָא דְכַתְּבֵי דְכְּשֶׁכְּלוּ חֲדָשִׁיו אִין נ"מ בֵּין מ"ד בְּמַעֲי אָמֵן הֵן קְדוּשִׁים וּבֵין מ"ד בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים הַפְּנוּנָה דְאַחַר שְׁנִשְׁחַטָּה הָאֵם וְהוּצִיא הַנִּלְדָּה אִזִּי שְׁנִיָּהֶם שׁוּיִם דְּבַכְלוּ חֲדָשִׁיו מְחֻשָּׁב זֶה הַנְּיָתוֹ לִיקְדָּשׁ אָבֵל מ"מ יֵשׁ חִילּוּק בְּדַבְּרֵי דְלְמ"ד בְּמַעֲי אָמֵן הֵן קְדוּשִׁים חָלָה הַקְדוּשָׁה עַל הַנִּלְדָּה בְּמַעֲי אָמוּ וְלְמ"ד בְּהוּיָתָן הֵן קְדוּשִׁים אִינוּ קְדוּשׁ עַד שֶׁהוּצִיאֵהוּ רַק דְלֹאֲחַר שֶׁהוּצִיאֵהוּ לְאוּרִי הָעוֹלָם אִין נ"מ בְּמָה שֶׁבַחְתָּהּ לֹא הִיא קְדוּשׁ דְּמ"מ עַכְשָׁיו יַצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם וְלֹכ"ע קְדוּשׁ וְזֶה פְּשׁוּט: וְאָמְנָם דְּבַר־ש"י חֻלִּין (דָּף צ').

(בְּד"ה וַאֲב"ע בְּנִלְדוֹת קְדוּשִׁים וְאִשְׁמַעֲי' תִּנָּא דִידָן דְלֹא קְדָשִׁי בְּמַעֲי אָמֵן אֵלָּא בְּהוּיָתָן בִּיצִיאָתָן עֵי"שׁ וּמְדַלָּא הַזְּפִיר כְּלָל שְׂיִהְי' לִיָּדָה אוּ שְׂיִהְי' נוֹלַד לְעַנְיָן חִלּוֹת הַקְדוּשָׁה שֶׁל הַנִּלְדָּה מְשַׁמַּע דְּעַנְיָן דְּבִהוּיָתָן הֵם קְדוּשִׁים א"צ כְּלָל פַּעֲלוֹת לִיָּדָה וְשֵׁם נוֹלַד רַק אִם יַצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם וְנַעֲשֶׂה הוּי' בְּפ"ע בְּעוֹלָם חָלָה עָלְיוֹ קְדוּשָׁת אָמוּ וְהַדְּבָר צ"ב דְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹת רִשׁ"י ו"ל סוֹתְרִין אַהֲדָדִי.

וגם בפירוש רבינו גרשון ז"ל ראיתי דכתב בחולין (דף צ'.) בהוינתן הן קדושים בשעת הוינתו לעולם שהוא בשעת לינתו עיי"ש ומבואר דחלות הקדושה הוא רק ברגע הלידה ולא אח"כ לפי שפעולת הלידה הוא המקדשת.

ואולם בתמורה (יא.) פתב בהוינתן הן קדושים בשעה שיצאו לאויר העולם עיי"ש וזה מבואר דלאו דוקא שם ודין לידה מקדש רק היציאה לאויר העולם הוא המקדש ואף אם לא הי' שם לידה יכול להתקדש עיי"ז שיצא לאויר העולם ועי' בפירוש ר"ג לכריתות (כ"ג:) יעו"ש ואכמ"ל בזה: והנה מדברי תוס' שם בתמורה (י"א.

(דהוצרכו לתרץ הא דנקט בן ד' משום דאתיא כר"מ דלא מהני שחיטת אמו לולד שפלו חדשיו מבואר דלרבנן אינו חילוק בין בן ד' לבן ה' ולמ"ד במעו אמון קדושים דינן פקדשים ולמ"ד בהוינתן הן קדושים דינן בחולין וזה סותר חידוש הלח"מ ז"ל דבכלו חדשיו לכ"ע בהוינתן הן קדושים דזה מיחשב הוי' ואלו מדברי תוס' מבואר דאינו מיחשב הוי' ודינו בחולין ועיין בתוס' זבחים (צח.

(בד"ה אף דכתבו דהנמצא בכטון חטאת לאחר שחיטה אינו קדוש כלל ומקושטתם שם לפירש"י ז"ל מוכח דגם בכלו חדשיו כן הנה דשיטתם דיציאה לאויר העולם אינו מיחשב הוי': ד) ואפשר ליישב סברת תוס' לטעמיהו עפ"י מה דכתבו התוס' בזבחים (דף קי"ד.

(בד"ה וקסבר דהא דאמרין בחולין (ע"ז:) המבכרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים ובקדשים תקבר דמשמע דקדשים שהפילו חל על הנפל קדושה וכתבו דהיינו רק למ"ד ולדי קדשים במעו אמון הן קדושים אבל למ"ד בהוינתן הן קדושים לא קדוש כלל יעו"ש ומבואר לכאורה דכיון דנפל הוא ואינו בחיים לא אמרינן בזה בהוינתן הן קדושים דכל הוי' שאינו בחיים לאו הוי' הוא ליקדש ועיין שם בתוס' דכתבו עוד משום דנפל לא חזי להקרבה יעו"ש"ה בדבריהם.

ואולם בתוס' זבחים (דף פ"ד:) בד"ה ומוציא פתבו וקשה על ר"ש דסבר בהננינתן ממתני' דתמורה אלו הנקברין קדשים שהפילו וכו' וצ"ל דפליג עלליהו ר"ש ולא ליהוי בקבורה אי נמי בקדשים שהפילו מודה דבקבורה דקדושה חלה עליהו משום דאי הנה בר קימא הנה חזי להקרבה להכי לא דמי לטומטום ואנדרוגינוס עכ"ל ומבואר לכאורה דמספקא להו בזה אם הוי' דנפלים חשובה.

הוי' ליקדש ועי' בתוס' נדה (דף מ"א בד"ה וקסבר יעו"ש ועי' בתוס' (חולין ע"ז:) בד"ה רובא דכתבו דילפינן מבכור דה"ה בקדשים קדוש נפל יעו"ש ומשמע לכאורה דלא בעינן הוי' בחיים דוקא וע"ע בתוס' תמורה (דף כ"ד:) בד"ה קסבר יעו"ש"ה: ונחזי לפי דברי תוס' אלו דגם בולד נפל אמרינן בהוינתן הן קדושים ולא חילקו תוס' באיזו נפל אם פלו חדשיו או לא פלו וסתמא תנן במתני' דתמורה (ל"ד:) ואלו מן הנקברין קדשים שהפילו יעו"ש ומבואר לפי"ז דגם הניית נפל שאינו הוי' בחיים אמרינן בי' דבהוינתן הן קדושים וזה צריך ישוב מהא דסוגי' דתמורה (י"א.

(הנ"ל דמוקי הך ברייתא דתני דהשוחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי דנאכל לכל אדם ובכל מקום דאתיא כמ"ד ולדי קדשים בהוינתן הם קדושים ומש"ה הוי' בחולין יעו"ש וכי גרע זה מנפל שלא פלו לו חדשיו דאמרינן בי' בהוינתן הם קדושים וה"נ נהי דלא פלו חדשיו מ"מ לאחר שהוציאו ממעי אמו ויצא לאויר העולם נימא בזה דחשוב הוי' ליקדש ואף שאינו פחי הא מ"מ גם הוי' שאינו בחיים הוי' הוא ליקדש: ובשוב הדבר נראה דשיטת תוס' דזה שפיר דהו"ל שאינה בחיים לאו הוי' חשובה הוא ליקדש אף סבירא להו דענין זה דבהוינתם קדושים יכול להיות באחד

משני אופנים או ע"י פעולת לידה פעין בכור שפעולת הלידה מקדשתו או ע"י שנעשה הוי' בפ"ע שיעצא לאויר העולם ולכן שפיר בהא דתמורה (י"א).

(בנמצא במעי אמו עובר שלא פלו חדשיו דלא הי' לו פעולת לידה כלל שהרי נמצא במעי אמו לאו לידה הוא שפיר פיון דכל חשיבות הניתו מצד שנעשה ולד בפ"ע חזי לתפוס קדושה שפיר באופן פנה בעינו שיהי' בחיים לגמרי וזה דאינו פחי לאו הוי' חשובה הוא ואינו מתקדש אבל בקדשים שהפילו דהמפלת לידה גמורה הוא לכל דבר ובכור מתקדש בזה (חולין ע"ז): המבפרת שהפילה ישליכנה לכלבים וע' בכורות (כ"א): ראב"י אומר בהמה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר וגם לידת נפל שלא פלו חדשיו ג"כ הוי לידה ועיין רמב"ם (פ"א מנחלות הי"ג) דהנולד ולא פלו לו חדשיו נוחל ומנחיל עיי"ש הנה דלידת נפל הוי לידה.

וסוברים התוס' דבזה אין דנין כלל על הנולד אם הוא בחיים או לא דאין הקדושה בזה משום שנעשה הוי' חשובה רק דגוף פעולת הלידה של האם קדשים מקדשתו ושפיר בכה"ג קדושים גם נפלים וז"ב: ומעתה מיושב היטב סברת תוס' דאף בכלו חדשיו ויעצא לאויר העולם לא אומר בהיותו הם קדושים וזה עפ"י הנ"ל דכשליכא לידה פדרפה וקדוש רק מצד הניתו בפ"ע אזי הוי' שאינו בחיים לא הוי הניה חשובה ליקדש והנה מבואר בתוס' חולין (דף ע"ד): בד"ה דגמר דמש"ה פסול בן פקועה לפסח משום דהוי פשחוט יעו"ש ועי' בכורות (דף י"ב).

(ומבואר דשחיטת האם שמתיר לולד אינו גזה"כ שמתיר איסור האכילה של הנולד רק משוי לי לולד פנשחט ועי' בחי' חת"ס שם ובל"א שם שפתבו בן בפשיטות דאינו מתיר לולד רק דמשני לי' לולד פנשחט והיתרו מעצמו משום שהוא בעצמו נשחט הוא.

ובירורו של דברים מפורש להדיא ברא"ש חולין פ' בהמה המקשה סי' ה' יעו"ש באר"ה: [ועי' רמב"ם פי"ב משחיטה הלכה י' דמותר לשחוט את המעוברת וליכא איסורא דאותו ואת בנו משום דעובר ירה אמו ע"כ ומוכח דסובר דשוחט לאם הנה שוחט לולד דאל"כ רק דהשחיטה הוא להאם בעצמה והנולד דינו להיות מותר א"כ לא הי' שיהי' פלל איסור אותו ואת בנו דהא התורה לא אסרה רק השחיטה של או"ב אבל לא ההיתר של אכילה דאו"ב ורא"ה דהא מבואר בתוספתא דחולין פ"ד השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי כו' אין אסור משום או"ב שצאמר אותו ואת בנו לא תשחטו את שטעון שחיטה אסור משום או"ב ואת שאינו טעון שחיטה אינו אסור משום או"ב יעו"ש הנה דנולד אחרי שחיטת אמו לית ביה איסורא דאו"ב ואלו הי' ענין איסור דאו"ב מצד ששניהם ניתרים באכילה ביום אחר לא הוצרך דלטעם דא"צ שחיטה דתיפוק לי' דכבר ניתר הוא באכילה ע"י שחיטת אמו.

וע"כ ענין האיסור מצד מעשה השחיטה ואין נ"מ אם ניתר באכילה או לא ולכן ס"ד פיון דמ"מ שוחט הוא יהי' איסור קמ"ל דכיון דא"צ שחיטה ליכא איסורא במעשה שחיטה כזו וכן משמע מהתוספתא (שם פ"ה דחולין) השוחט לרפואה לאכילת עכו"ם ולאכילת פלבים אסור משום או"ב יעו"ש והיינו דאין האיסור ההיתר אכילה רק מעשה השחיטה וכל שהיא שחיטה צריכה חייב עלי' ואכ"מ בזה וע"כ משמע דשוחט האם חשיב שוחט לולד ולכן ס"ד לאסור לישחוט מעוברת משום או"ב.

ועיין ש"ך (יו"ד סי' י"ג סקי"ד) דנחלק עם הב"ח היכא דהאם א"צ שחיטה והנולד טעון שחיטה אם ניתר הנולד בשחיטת אמו יעו"ש ויתכן דתליא בזה דאם היתר הנולד אינו משום דהנה פנשחט

רק דגוה"כ להתיר פל הנמצא בתוכו ה"ה דמתיר גם בכה"ג וכלשון הב"ח שם דרבו"א דכל בבהמה מרבה הכל דבכל ענין שניתרת האם באכילה נותר גם הנולד באכילה אגב אמו אם נמצא בתוכו עכ"ל.

אבל אם נימא דהיתר הנולד מעצמו משום שחשוב פנשחט דמהני שחיטה שפסימנים של האם לשו"א לכל אבר ואבר שבו פנשחט וכן משו"י לנולד פנשחט א"כ זהו רק פששחיטת אמו שחיטת אמו שחיטה והני לפעולה זו פסימנים של אמו דין שחיטה שפיר מהני לנולד אבל בכנה דשחיטת אמו לאו שחיטה הוא דהוי שחיטה שאינה צריכה להתיר לא הוי על הסתיכה פסימנים דאמו שם שחיטה פלל וממילא אין הנולד נחשב פנשחט פינו דלא הי' בהתיכת סימנים דאמו שם שחיטה פלל ושוב אינו נותר פלל אף שנמצא במעי אמו דכל היתרו רק משום דשחיטת אמו משו"י לדידן ג"כ פנשחט ואכמ"ל בזה]: והנה התוס' (בבכורות דף ל"ב).

(בד"ה הא לאחר שחיטה נגאל כו' פתבו דבנגמרה השחיטה פהלקתה לא הוי מפרכסת כחי' וכ"כ בתולין (כ') בד"ה לענין דשחיטה פשרה משו"י לי' כמתה ועי' תוס' ב"ק (דף ע"ו.) (ותוס' תולין דף ל'.

(יעו"ש"ה ועיין תוס' תולין (דף ב:) בד"ה ובמוקדשין דגם בקדשים חשוב אכל אחר שפנשחט יעו"ש"ה ובחח"ס שם ומבואר דאף דקדשים צריכין זריקה להתירן באכילה מ"מ שחיטה פשרה משו"י כמתה ולפי"ז שפיר סברת התוס' דאף שפלו לו קדשיו מ"מ פינו דלרבנו גם בן ה' שפלו לו קדשיו נותר בשחיטת אמו א"כ השוחט את השוחטת ומצא בה נולד אותו הנולד נותר באכילה בשחיטת אמו וא"כ ממילא מיקחשב הנולד פנשחט שוב לא שייך בזה בהוייתן הם קדושים דממ"נ מצד מעשה לידה שנה מועיל אף שאין הנולד בחיים הא בכאן לא שייך זה שהרי נמצא במעי אמו לאו לידה הוא.

ומצד הוי' חשובא רלא שחיטה פשרה משו"י לי' כמתה והיא דבעי' לקדוש מצד שנעשה הוי' בפ"ע בעיני הוי' בחיים. ובשלמא אם הנה אמרינו דגם אחרי שחיטת אמו אינו פנשחט רק דגוה"כ דמותר באכילה שפיר הי' שייך לומר דהני' חשובה הוא פינו דכלו קדשיו וחי גמור הוא אבל לפי הנ"ל דהנולד פנשחט דשוחט האם חשוב שוחט לנולד ושחיטה פשרה כזו הרי משו"י גם למפרכסת שהוא כחי' לדין מיתה ה"ה דמשו"י לנולד זה פמת והני' לאחר שחיטה אינו הוי' ליקדש דכיון שאינה הוי' בחיים לאו הוי' חשובה הוא: ואולם הלח"מ דכתב סברת חידושו דכשפלו קדשיו אמרינו בהוייתן הן קדושים אף שלא נולד הרי אזיל בשחיטת רמב"ם ז"ל ורמב"ם ז"ל הרי שישטו (בפרק ה' מעירוכין הלכה י"ג) שחט שנים או רוב שנים והרי הוא מפרכסת הרי הוא כחי' לכל דברי יעו"ש ובמ"ל שם דדעתו דגם שחיטה פשרה אינה מסלקת דין חי' וכיון דמפרכסת כחי' אף לאחר שחיטה פשרה מיחשבא כחי' לכל דבר ומבואר דהכשר שחיטה וסילוק שם חי' שני ענינים הם לשחיטת רמב"ם ז"ל וע"כ י"ל גם לענין זה דבהנחת הם קדושים דכיון דכלו קדשיו וחי הוא אף שחשוב פנשחט מ"מ אינו מסתלק ממנו דין חי' וחשוב שפיר הוי' בחיים לענין שפאמר דבהוייתן הן קדושים ה) וזה לא כפיר הקשתי בדברי התוס' תמורה (י"א).

(דכתבו דמש"ה נקיט בן ד' משום דאתא כר"מ דאינו מועיל שחיטת אמו לנולד שפלו קדשיו עיי"ש ומבואר פוןנתם דכלו קדשיו אינו נ"מ אם במעי אמן הם קדושים או בהנחתן הן קדושים דלכ"ע אינו נותר בשחיטת אמו אליבא דר"מ וקשה דגם אליבא דר"מ יש נ"מ בין מ"ד במעי אמן

הן קדושים לַמ"ד בְּהוֹיָתָן הן קדושים וְזֶה עפ"י דְּבָרֵי הַגְּמָרָא תְּמוּרָה (דף כ"ד:) פִּיצַד מְעָרִימִין על הַבְּכוֹר לְהַפְקִיעוּ מִפְּהֵן מִבְּפֶרֶת שְׁהִיָּתָה מְעוֹבְרַת אוֹמֵר מֵהּ.

שְׁבַמְעֵי שֶׁל זוּ אִם זָכַר עוֹלָה וְאִם נִקְיָה וְזָבְחֵי שְׁלָמִים וּבִגְמֵ' פְּרִיָה נִקְבָּה מִי קָא קְדוּשָׁה בְּבִכּוּרָה וּמִשְׁנֵי סִיפָא אֲתִיָּא לְבַהֲמָה דְּהַקְדָּשׁ (דָּאִם חֲטָאת הוּא וְנִתְעַבְּרָה וְרוּצָה לְהַעֲרִים שְׁלֵא יֵלֵךְ לְמִיתָה דְּוֹלַד חֲטָאת לְמִיתָה אֲזִיל יִשְׁגָּהוּ לְקַדְוֶשָׁה אַחֲרַת וְכוּ' דְּלִכִּי מְחִילָד לֹא הוּי וְלַד חֲטָאת.

רש"י] וּמִבְּנוֹאֵר מְזֶה דְּהָא דְּוֹלַד חֲטָאת לְמִיתָה אֲזִיל דְּהֵינּוּ רַק אִם תְּפַסְתִּינְהוּ קְדוּשָׁה דְּאִמֵּי אָבִל אִם הַנֶּלֶד חֲוָלִין אוֹ קְדוּשָׁה אַחֲרַת אִין בּוּ דִין וְלַד חֲטָאת שְׁיִהְיֵ' אֲזִיל לְמִיתָה וְכֵן מוּכַח בְּתְּמוּרָה (דף י'): גְּבִי אִם שְׁיִירֵי מְשׁוּנֵר יַעוֹשׁ"ה.

ולפי"ז קִשָּׁה דְּנ"מ גַּם לר"מ בֵּין מ"ד בְּמַעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים לְבַהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים דְּלַמ"ד בְּמַעֲי אֲמֵן קְדוּשִׁים בֶּן ה' שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ הַנִּמְצָא בְּמַעֲי חֲטָאת לר"מ דְּאִינוּ נִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ אוֹתוֹ הַנֶּלֶד אִין לוֹ תִּקְנָה שְׁהָרִי הוּא עֲצָמוּ פְּסוּל לְקַרְבָּן לִכ"ע וְכַמְבּוֹנָאֵר בְּחֲוָלִין (דף ע"ד:) בְּתוֹס' שֶׁם ד"ה דְּגָמַר וּבְרִשְׁבָ"א שֶׁם וְעֵינֵן בְּרִי"ט אֶלְגָּזִי (בְּכוֹרוֹת פ"א אוֹת י') עֵי"ש וּא"כ לַמ"ד בְּמַעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים וְנִתְקַדְּשׁ בְּמַעֲי אִמּוֹ שׁוֹב אֲח"כ פְּשָׁנוּלַד הוּ"ל וְלַד חֲטָאת וְאֲזִיל לְמִיתָה כְּמַפְּוֹרֶשׁ בְּמִשְׁנָה דְּתְּמוּרָה (טז:) חֲמַשׁ חֲטָאוֹת מִיתוֹת וְכוּ' וְלַד חֲטָאת.

וְאִינוּ דוֹמָה לְהָא דְּוֹלַד שְׁלֵא כְּלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ דְּאִמֵּרֵי דְּנִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ וְאִינוּ נִחְשָׁב כְּוֹלַד חֲטָאת הֵינּוּ טַעְמָא דְּהוּי כְּאֲחַד מֵאַבְרֵי הָאִם וְאִין עֲלֵיו שֶׁם וְלַד כָּלֵל עֵי חֲוָלִין (ע"ד:) בְּפִירִשׁ"י ז"ל בְּד"ה שְׁיֵשׁ בְּמִינָה שַׁחֲיִטָה דָּאִם לֹא כְּלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ אִינוּ בְּכָלֵל בְּקָר וְצֹאֵן יַעוֹ"ש וְכֵן בִּיאָר בְּסִפְר חֲסָדִי דוֹד לְתוֹסְפָתָא דְּחֲוָלִין פ"ה יַעוֹ"ש.

אָבִל בְּנָה שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ וְלַד חֲטָאת הוּא וְלְמִיתָה אֲזִיל. אֲמַנְם לַמ"ד בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים (וּלְפִי שִׁיטַת תּוֹס' דְּסוֹבְרִים דְּאִינוּ קְדוּשׁ בְּכַה"ג דְּאִין זֶה מְיַחֲשָׁב הוּי חֲשׁוּבָה לְיַקְדָּשׁ וְכַדְמוּכַח דַּס"ל כֵּן מְהָא דְּלֹא פִּירְשׁוּ הַטַּעַם דְּנִקְיָט בֶּן ד' מִשׁוּם דְּבָבֵן ה' לִכ"ע קְדוּשׁ וְכַדְבָּרֵי רִשׁ"י ז"ל וְע"כ כַּמ"ש) וְשׁוֹב זֶה שְׁלֵא הִי לוֹ הוּי נִשְׁאָר חוֹלִין וְשִׁפִּיר אַף שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ יְהִי נֶאֱכָל לְכָל אָדָם דְּאִינוּ כְּוֹלַד חֲטָאת כִּינּוּ דְּאִינוּ קְדוּשׁ כָּלֵל.

ולפי"ז קִשָּׁה דְּגַם אֲלִיבָא דְּרַבִּי מֵאִיר דְּאִינוּ נִיָּתֵר בְּכָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין מ"ד בְּמַעֲי אִמּוֹ קְדוּשׁ לַמ"ד בְּהוֹיָתוֹ קְדוּשׁ כְּוֹלַד שְׁפָלוּ חֲדָשׁוֹ דְּלַמ"ד בְּמַעֲי אִמּוֹ קְדוּשׁ אִינוּ נֶאֱכָל כָּלֵל וְלַמ"ד בְּהוֹיָתוֹ קְדוּשׁ חֲוָלִין הוּא: אֲמַנְם לְפִי מ"ש יֵשׁ לִיִּישָׁב דְּלַכְאוּרָה סְבֵרַת הַלַּח"מ הָרִי נְכוּנָה הוּא דְּכִינּוּ דְּחִי הוּא וְכָלוּ חֲדָשׁוֹ וּבְפֶרֶט אַחַר שְׁיָצָא לְאוּרֵי הָעוֹלָם אִמַּאי לֹא יִחְשָׁב זֶה הֵנִיחוֹ לְיַקְדָּשׁ וּמִדּוּעַ בְּאַמַּת תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְּאֲתִיָּא בְּרִיָּתָא זוּ דְּנִקְטָה בֶּן ד' כַּר"מ דְּבָן ה' אִינוּ נִיָּתֵר הָא י"ל דְּגַם לְרַבָּנּוּ דְּנִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ מ"מ כִּינּוּ דְּכָלוּ חֲדָשׁוֹ לִכ"ע בְּהוֹיָתוֹ קְדוּשׁ אַף הַטַּעַם דְּסְבֵרַת תּוֹס' דְּבְמַעֲי אִמּוֹ לְחוּד כִּינּוּ דְּהוּי כְּאֲבָר מֵאַבְרֵי הָאִם לֹא מְיַחֲשָׁב הֵנִיחוֹ וְלֹא אַחַר שְׁיָצָא לְאוּרֵי הָעוֹלָם ג"כ לֹא מְהִי הוּי זוּ דְּכִינּוּ דְּשַׁחֲיִטַת הָאִם מְשׁוּי לִי לְוֹלַד כְּנִשְׁחַט לֹא מְהִי הוּי שְׁלֹא אַחַר שַׁחֲיִטָה לְיַקְדָּשׁ.

וְלָכֵן מְפִינּוּ דַּס"ל לְתוֹס' דְּגַם בֶּן ה' לַמ"ד בְּהוֹיָתָן קְדוּשִׁים אִינוּ קְדוּשׁ בְּהִנְיָ כְּזוֹ וּא"כ יִקְשָׁה אִמַּאי נִקְיָט בֶּן ד' וּמִש"ה הַנְּצָרְכוּלְתֵרֶץ דְּאֲתִיָּא כַּר"מ דְּבָן ה' אִינוּ נִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ. וּא"כ מְיַחֲשָׁב שִׁפִּיר דְּכָל זֶה הוּא רַק דְּהוֹצְרָכוּ לֹמֵר כַּר"מ דְּלְרַבָּנּוּ לֹא הִי מְהִי הוּי כְּזוֹ לְיַקְדָּשׁ.

אָבִל עֲכָשׁוֹ דְּתִירְצוּ דְּאֲתִיָּא כַּר"מ שׁוֹב לֹא קִשְׁיָא דְּלַמ"ד בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁין בֶּן ה' הַנִּמְצָא בְּמַעֲי חֲטָאת מוֹתֵר דְּחֲוָלִין הוּא וְאִין בּוּ דִין וְלַד חֲטָאת. דו"א דְּהָא בְּהָא תִּלְיָא דְּכִינּוּ דְּלַר"מ קִיָּמִינּוּ דְּאִינוּ

נִתְּרַב בְּשִׁחִיטַת אָמוּ א"כ אֵינוּ כּוֹנְנִים שְׁפִיר לַכ"ע כּלּוֹ חֲדָשִׁיו וְחֵי חָשׁוּב הוּא לִיקְדָּשׁ וּמִמִּילָא אָסוּר מִצַּד וְלֹד חֲטָאֵת וְזֶה יִשְׂר: ו) [וַיֵּשׁ לְפָלְל בְּזֶה דְכַתְּבִי דָאָם אֵין קְדוּשַׁת חֲטָאֵת עַל הַנֶּלֶד לִית בִּי דִין וְלֹד חֲטָאֵת מְסוּגָל דְתַמּוּרָה (י').

(יַעוּש"ה וְעִי מְעִילָה (ג'.) דִּלְד חֲטָאֵת אֵין מוֹעֲלִין בּוּ וְכֵן הוּא בְּמַעֲיָלָה (י"ב.

(וּבְכַמָּה דְוִכְתִּי וּכְחֻלִין הוּא וְאֵין בּוּ שׁוּם קְדוּשָׁה. אַף הַכּוֹנֵנָה שְׂאֵלוּ הִי וְלֹד קְדוּשִׁים אַחֲרִים הִי קְדוּשׁ שׁוּב כְּשֶׁהוּא חֲטָאֵת גְּזֵה"כ שְׁיִאָסוּר עִי בְש"ס בְּכוֹרוֹת (ט"ז).

(דִּלְפִינֵן לִיאָסוּר מְקַרָּא דְמַמְפְּרִיטִי הַפְּרָסָה יַעוּש"ש וְאַחַר שְׁחַל הָאִיסוּר פִּקַּע קְדוּשַׁתִּי אַבְּל אָם הוּא בְּאִוְפֵן כְּזֶה שְׁגָם בְּקְדוּשִׁים אַחֲרִים לֹא הִי קְדוּשׁ כְּשֶׁהוּא חֲטָאֵת אֵינוּ נִיאָסוּר וְהִרִי זֶה כְּמוֹ דְאָמְרִי בְתַמּוּרָה (דף טו:) וּבְזַבְחִים (ד':) דְּכָל שְׁבַחֲטָאֵת מְתָה בְּאִשָּׁם רוּעָה.

ה"ה לְהִיפּוּף כָּל שְׁבַאָשָׁם רוּעָה הֵינּוּ דְקְדִישׁ בְּחֲטָאֵת מְתָה. גַּם יֵשׁ לְעֵינֵן דְּלֹא אָמְרִינֵן וְלֹד חֲטָאֵת לְמִיתָה רַק כְּשֶׁהַחֲטָאֵת בְּחַיִּים אַבְּל בְּזֶה שְׁהַחֲטָאֵת נִשְׁחַטָּת לִית בִּי דִין וְלֹד חֲטָאֵת וְאָף לְמ"ד בְּמַעֲי אִמֵּן הֵן קְדוּשִׁים אֵינוּ נִחְשָׁב וְלֹד חֲטָאֵת וְלֹא אֲזִיל לְמִיתָה וְעִי תוֹסַפְתָּא (בְּכוֹרוֹת) דָּאָם מֵת הַפְּטוֹר חֲמוּר אֵינוּ נִפְדָּה יַעוּש"ש וּבְרִי"ט אֲלֶגְזִי הָאָרִיף בְּזֶה טוּבָא וְאִכ"מ וְאִוְלָם מְפּוֹרָשׁ בְּתַמּוּרָה (כ"ד).

(וּבְכַוּרוֹת (ל"ג.) אֲפִילוּ בְּשִׁיר בְּקְדִירָה וְנִזְרַק דְּמָה שֶׁל תְּמִימָה אָסוּרָה יַעוּש"ש וּמְבֹאָר דְּחֲטָאֵת שְׁפִיפְרוּ בְּעָלִי הוּא אִפִּי אָם אֵינוּ בְּחַיִּים וְה"ה חֲטָאֵת שְׁמַתוּ בְּעָלִי עִי רַמְב"ם (פ"ד מְסוּטָה הִי"ד) שְׁפַתְב דָּא' מֵת הַבַּעַל אוּ הָאִשָּׁה אַחֲרֵי הַקְּרַבַּת הַקּוֹמֵץ אֵין הַשִּׁירִי נִיאָכְלִין דִּישׁ עַל הַשִּׁירִי דִין חֲטָאֵת הַמֵּיתוֹת וְעִי בַפְּנ"מ לִירוּשְׁלָמִי סוּטָה (פ"ג ה"ו) בְּד"ה בָּאוּ שְׁהָאָרִיף בְּזֶה דְאַחַר הַקְּרַבָּה אֵינוּ נַעֲשֶׂה חֲטָאֵת הַמֵּיתוֹת יַעוּש"ש וּמְנַחָה גּוּפָא אֵינָה בְּחַיִּים וַיֵּשׁ בָּהּ דִין זֶה עִי בִירוּשְׁלָמִי שָׁם וְאִכ"מ וְעִי יוֹמָא (מ"ט:) דְּבַעֲי אָם פֶּר שְׁחוּט מְיֻקְרִי פֶר וּפְרִיף וְתִפּוּק לִי דְחֲטָאֵת שְׁמַתוּ בְּעָלִי עִי"ש וּמְבֹאָר דְּגַם אַחֲרֵי שְׁחִיטָה יֵשׁ דִין חֲטָאֵת שְׁמַתוּ בְּעָלִי וְכָל ה' חֲטָאוֹת דִין אֶחָד לְהֵם וְאִכ"מ [ל': ז) וְהֵנָּה לְהַח"מ כְּתַב שְׁיִסוּד דְּבָרָיו בְּחִידוּשׁ זֶה דְּגַם לְמ"ד בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים מְתַקְדָּשׁ בְּלִי לִיָּדָה עִי"ז דְּכָלוּ חֲדָשִׁיו וַיִּצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם מְתַבָּאֲרִין מְדַבְּרִי רַש"י זוּ שָׁם וְהֵנָּה זֶה לְשׁוֹן רַש"י ז"ל בְּתַמּוּרָה (י"א).

(בְּד"ה מָאִי לָאוּ תְנָאִי הוּא כּו' וְלִהְכִי נִקְטַח חֵי (וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ד' חֵי) רְבוּתָא קַמ"ל דְּלֹא אָמְרִינֵן הוּאִיל וְחֵי הוּא הַנּוֹנֵינִתּוּ חֲשִׁיב לִי וְאֲפִילוּ לְתַנָּא בְּתַרָּא לִיקְדָּשׁ מִפְּחָ אִמִּי כְּשֶׁאָר וְלָדוֹת קְדוּשִׁים קַמ"ל דְּהוּאִיל וְלֹא כְּלוּ לוּ חֲדָשִׁיו לָאוּ הֵנִיתּוּ הוּא עַכ"ל וּמְבֹאָר מְדַבְּרִי ז"ל דָּאָם כְּלוּ חֲדָשִׁיו מִיחְשָׁב הֵנִיתּוּ וְקְדוּשׁ לַכ"ע אַף לְתַנָּא בְּתַרָּא דַס"ל בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים וְהֵנָּה לְפִי דְבָרֵינוּ בְּטַעַם דְּבָרֵי תוֹס' דַס"ל דָּאֵינוּ מִיחְשָׁב הֵנִיתּוּ לִיקְדָּשׁ מִשׁוּם דְּכִינֵן דְּשִׁחִיטַת הָאָם מְשׁוּנִי לִי לְנֶלֶד כְּנִשְׁחַט וְהוֹי' דְאַחַר שְׁחִיטָה לֹא מְהַנִּי יֵשׁ לְהַעִיר מְדַבְּרִי רַש"י ז"ל בְּחֻלִין (דף ע"ה:) אַהָּא דְאָמַר רַב מְשַׁרְשֵׁיָא לְדְבָרֵי הָאוּמֵר חוֹשְׁשִׁין לְזַרְעֵי הָאָב בֶּן פְּקוּעָה הַבָּא עַל בְּהֵמָה מְעַלְיָתָא אוֹתוּ הַנֶּלֶד אֵין לוּ תַקְנָה וּפִירִש"י ז"ל בְּד"ה אֵין לוּ תַקְנָה שְׁהִרִי הוּא כְּמוֹ שְׂאֵין לוּ אֲלֹא סִימֵן אֶחָד מִצַּד אָמוּ שְׁהַסִּימֵן הַשְּׁנִי שְׁחוּט וְעוֹמֵד הוּא וְכו' שְׁהִרִישׁוּן שְׁחוּט מְשֻׁנּוּלֵד וְאֵין לָהּ שְׁהִי גְדוּלָה מְזֶה עִי"ש וּמְבֹאָר דָּאָף דְרַש"י ז"ל (שָׁם ע"ד:) כְּתַב טַעַם אַחַר בְּפַסוּל בֶּן פְּקוּעָה לְפַסַח מ"מ בְּגוּף הַסְּבָרָא דְשִׁחִיטַת אָם אֵינוּ הֵתֵר גְּרִידָא רַק מְשׁוּנִי לִי כְּנִשְׁחַט מוֹדָה דְהָא כְּתַב מְפּוֹרָשׁ דְחֲשִׁיב שְׁחִיטָה בְּסִימֵן דְּנֶלֶד וְעִי בְּחִי חַת"ס בְּחֻלִין שָׁם מ"ש בְּזֶה וְא"כ אִמָּי מְהַנִּי זֶה שְׁכָלוּ חֲדָשִׁיו וְחֵי הוּא הָא בְּכָאָן כְּשִׁיצָא לְאוּרִי הָעוֹלָם הוּא אַחַר שְׁנִשְׁחַט וְאִיף מְצִינּוּ הוּא שְׂאֵינָה בְּחַיִּים שְׁתַּקְדָּשׁ: וְאָמְנָם

לפמ"ש בטעם הלח"מ דלשיטת רמב"ם ו"ל דמפרפסת פחי הוא אף אחר שחיטה חשוב ולד שפלו
חדשיו ג"כ פחי אף אחר שחיטה והו"ל בחיים הוא יתכן לנישב גם דברי רש"י ו"ל דהנה במנחות
(דף ק"א).

(בד"ה מפלי שרת לא אשפחן דמיפרק כתב רש"י ו"ל ואפילו בהמת בעל מום שנאמר בה פדיון
לאחר שקודשה בכלי שרת פגון ששחטה לא אשפחן בה פדיון עכ"ל ומבואר דלולי דין הספין
פלי שרת הי מועיל פדיון אף אחרי שחיטה.

הרי התוס' בב"ק (דף ע"ו.) ובשאר דוכתי דכתבו דשחיטה פשרה משוי לבהמה פמתה הקשו
דאיך מהני פדיון אחרי שחיטה והלא בעינו העמדה והערכה ותירצו דמיירי שלא גמר השחיטה
יעו"ש ועי' חולין (דף ל).

(גבי מדמי פסח מי אידחי ובתוס' שם יעו"ש. ולפי"ז קשה ממ"נ אם גמרה לשחיטה הרי הוא
פמתה ובלא דין פלי שרת דספין לאו בר פדיון הוא.

ואם לא גמרה לשחיטה שוב מאי מהני ספין הא פללא הוא דאין פלי שרת מקדש אלא אם נעשה
בו כל הראוי ליעשות וכדהוכיחו התוס' במעילה (דף ח) ממשנה דמעילה שם יעו"ש א"כ שוב
כ"ז דלא גמרה לשחיטה לא נתקדש ע"י הספין פלי שרת.

ועי' בתוס' זבחים (דף ק"י.) בד"ה ואי פתבו וצ"ע אם שחט סימן אחד וקבל דמו אחד ונרקו וכו'
עיי"ש דמספקא להו אם פשר הדם של קודם גמר שחיטה היינו דלתוס' בזבחים (מ"ז).

(וחולין ג.) א"צ פלל ספין פלי שרת בשחיטת קדשים ולכן מספקא להו [וכבר כתבתי במ"א
מהא דתוס' מעילה (דף ה').

(בד"ה היתר שחיטה וכו' דכתבו די"ל דמיירי פגון שקיבל קודם גמר שחיטה דהשתא לא נגמרה
השחיטה בהקשר יעו"ש דפשיטא להו בזה ואכ"מ] אבל לשיטת רש"י ו"ל דבעי ספין פלי שרת
דכל פמה דלא גמרה לשחיטה לא נתקדש בספין וממ"נ אמאי לא מהני פדיון וע"כ נראה מזה
דרש"י ו"ל מיירי בגמרה לשחיטה ומש"ה שפיר הספין פלי שרת מקדש לענן שלא יועיל פדיון
דהא נעשה בו כל הראוי ליעשות בו.

ומ"מ מהני בי העמדה והערכה לולי דין הפלי שרת משום דמפרפסת פחי סובר רש"י ו"ל דגם
שחיטה פשרה אינה מסלקת דין חי ממנה וא"כ מיושב דרש"י ו"ל לטעמין שפיר גם ולד שנמצא
במעזי אמו שפלו חדשיו אף שנשחט מ"מ פיון דחי אינו מסתלק ממנו שמו ע"י שחיטה ומיקרי
שפיר הנייה בחיים ליקדש: ח) יש להעיר בהבנת דברי רש"י ו"ל דכתב דלמ"ד בהוינתן הם קדושים
דאם פלו חדשיו חשיב הוינתן ליקדש ושיטת תוס' נראה דאינו קדוש ויתכן לפרש דלטעמיהו וזה
עפ"י מה דלכאורה קשה לפי דמבואר בש"ס בקמות (דף ק"ד): וכן הוא במנחות (דף ע"ט).

(דשחיטה וזריקה שני דברים המתירים הם ואין מעלין זה בלא זה. ולרבי דסובר שם דכבשי
עצרת ששחטן לשמן ונרק דמן שלא לשמן דקדוש מפרש הש"ס דסובר דמעלין זה בלא זה יעו"ש
ומ"מ היינו רק שחיטה בלי הזריקה אבל הזריקה בלא השחיטה לא מהני ועי' מנחות (מ"ז).

(ובש"ס מנחות (דף י"ד): דשחיטה וזריקה מצטרפין למחשבת פיגול ואמר בש"ס איכא דאמרי
שחיטה וזריקה אין דתנניהו מתירין ניהו ופירש"י ו"ל דשחיטה חשוב מתיר משום דמקדש לדם
והבא לקדש פבא להתיר דמי וזריקה מתיר הבשר וראה בחידושי רשב"א (למנחות שם) דתמה

בְּנֵה דְכִינּוֹן דְּהַטְעַם דְּשַׁחֲטָה חֲשִׁיבָא מִתִּיר מִשׁוּם דְּמִקְדָּשׁ לְדָם א"כ אִין הַשְּׁחִיטָה מִתְּרַת הַבְּשָׂר
כָּלֵל וְאִיךָ מְהִי לְפַגְל בְּמַחֲשָׁב בְּעַת שְׁחִיטָה עַל הַבְּשָׂר שְׁאִין עֲבוּדָה זֹו מִתְּרַתּוֹ כָּלֵל וְהוֹכִיחַ מְזַה
דְּשַׁחֲטָה חֲשׁוֹב מִתִּיר לְהַבְּשָׂר יַעו"ש וּבִמְק"א הָאֲרַכְתִּי בְּדַבְּרֵי ו"ל וּמְבַנְיָר מְזַה דְּכָשֵׁם דְּזִרְיָקָה
הָיִי מִתִּיר לְהַבְּשָׂר כֵּן הַשְּׁחִיטָה: וְהִנֵּה בִּיש"ס תְּמוּרָה (דָּף י"א): בְּעֵי הִיא שְׁלָמִים וְלָדָה חֲוָלִין וּשְׁחִיטָה
בְּפָנִים מְהוּ לְמ"ד וְלָדִי קְדָשִׁים בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים מִי הִנֵּה חֲוָלִין בְּעֲזָרָה אוּ לָא א"ל מִי קָרִינּוֹן בִּי
כִּי יִרְחַק מִמָּךְ הַמָּקוֹם עֵי"ש וּבִפִּירֵש"י ו"ל דְּכִינּוֹן דָּא"א לְשׁוֹחֲטוֹ בַּחוּץ לִיכָא אִיסוּר דְּחֲוָלִין בְּעֲזָרָה
בְּכַהֲי גּוֹנָא.

וְנִרְאָה מְסוּגָלִי זֹו דָּאָף דְּהַנֵּלְד גִּיתֵר בְּשַׁחֲטָה אִמּוֹ לָא אֲמָרִינּוֹן דִּיחֲשָׁב גַּם לְגַבֵּי הַנֵּלְד מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה
בְּגָדֵר שְׁחִיטָה קְדָשִׁים דְּנִימָא דְכִינּוֹן דְּהַמִּתִּיר הוּא הַשְּׁחִיטָה שְׁל אִמּוֹ מְוִקְדָּשִׁין אָף דְּהַנִּיתֵר שְׁהוּא
הַנֵּלְד הוּא חֲוָלִין לָא אֲזִלִּינּוֹן בְּתֵר הַנִּיתֵר רַק בְּתֵר הַמִּתִּיר שְׁהוּא מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה וְאִם הַמִּתִּיר הוּא
שְׁחִיטָה חֲוָלִין הָיִי ע"ז שְׁם שְׁחִיטָה חֲוָלִין וְכַשְׁהַמִּתִּיר שְׁחִיטָה קְדָשִׁים הָיִי ע"ז שְׁם שְׁחִיטָה קְדָשִׁים
וְנִאֲמַר אִיפּוֹא דָא"א לְחַלְק מַעֲשֵׂה שְׁחִיטָה אַחַת לְשְׁתֵּי שְׁמוֹת לֹוֹמַר עֲלֵי תוֹרַת שְׁחִיטָה קְדָשִׁים
וְתוֹרַת שְׁחִיטָה חֲוָלִין וְכִינּוֹן דְּהַמַּעֲשֵׂה שְׁחִיטָה שְׁהוּא הַחֲתִיכָה דְּסִימָנִים הוּא בְּמִוִּקְדָּשִׁין יַחֲשָׁב הַכֵּל
עַל שְׁם שְׁחִיטָה קְדָשִׁים דָּז"א דָּא"כ מַה קָא מִיבְעֵי לִי דִּיהֵל חִיּוֹב מִשׁוּם שׁוֹחֲט חֲוָלִין בְּעֲזָרָה בְּהִיא
שְׁלָמִים וְוָלָדָה חֲוָלִין וְאִיזְטָרִיךְ לְמַעוּטֵי מִשׁוּם דְּלָא קָרִינּוֹן בִּי כִּי יִרְחַק מִמָּךְ הַמָּקוֹם וְהִלָּא תִּפּוּק
לִי דְּשַׁחֲטָה זֹו אִין עֲלֵי שְׁם שְׁחִיטָה חֲוָלִין כָּלֵל דָּאָף דְּהַנִּיתֵר בְּאֲכִילָה שְׁהוּא הַנֵּלְד הוּא חֲוָלִין אֲבָל
מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה הָרִי הוּא שְׁחִיטָה קְדָשִׁים וְהַתוֹרָה הָרִי לָא אֲסָרָה הִיתֵר חֲוָלִין בְּעֲזָרָה רַק שְׁחִיטָה
חֲוָלִין בְּעֲזָרָה וְזוֹ אִינָה שְׁחִיטָה חֲוָלִין רַק שְׁחִיטָה קְדָשִׁים וְע"כ מְוִכָּרַח מְזַה דְּכִינּוֹן דְּחֲשָׁבִינּוֹן הַנֵּלְד
כְּנִשְׁחֲט אֲמָרִינּוֹן דְּהַשְּׁחִיטָה עֲצָמָה דְּהִינּוֹן הַפְּעוּלָה (מְלַבֵּד הַתְּכִלִּית שְׁהוּא הַהִיתֵר) מִתְּחַלְקַת לְהִיּוֹת
עֲלֵי שְׁנֵי שְׁמוֹת דְּלַגְבֵי הָאִם יֵשׁ עֲלֵי שְׁם שְׁחִיטָה קְדָשִׁים וְלַגְבֵי הַנֵּלְד יֵשׁ עֲלֵי שְׁם שְׁחִיטָה חֲוָלִין
וְע"כ ס"ד לְאֲסוּר מִשׁוּם חֲב"ע וּמְרַבִּינּוֹן דְּבַחֲוָלִין כְּזוֹ שָׂא"א לְשׁוֹחֲטוֹ בַּחוּץ לִיכָא אִיסוּר דְּחֲב"ע
אֲבָל מ"מ לְגַבֵּי הַנֵּלְד יֵשׁ עַל הַשְּׁחִיטָה תוֹרַת שְׁחִיטָה חֲוָלִין וְז"ב: וּלְפִי"ז קָשָׁה דָּאִיךָ יִתְכַּן לֹוֹמַר
לְמ"ד בְּהוֹיָתָן הֵם קְדוּשִׁים דְּוָלְד שְׁפָלוּ חֲדָשִׁין וְהוֹצִיאָו לְאוּרֵי הָעוֹלָם חֲשִׁיב זֶה הוּא לִיקְדָּשׁ וְנִאֲכַל
כְּאִמּוֹ הַחֲטָאת וְהִלָּא בְּעַת שְׁחִיטָה עֲדִינּוֹן הִי הַנֵּלְד חֲוָלִין וְא"כ גְּהִי דְּמַהֲנִי לִי שְׁחִיטָה אִמּוֹ לְשׁוֹנִי
כְּנִשְׁחֲט הִינּוֹן כְּשַׁחֲטָה חֲוָלִין אֲבָל לָא שְׁחִיטָה קְדָשִׁים וְא"כ שׁוֹב אַח"כ כְּשִׁיזָא לְאוּרֵי הָעוֹלָם
דְּמִתְקַדָּשׁ וְאִזְ דִּינּוֹ כְּכָל קְדָשִׁים דְּבְעֵי שְׁנֵי מִתִּירִין שְׁחִיטָה וְזִרְיָקָה וְזֶה הַנֵּלְד הָרִי אִין לוֹ רַק זִרְיָקָה
לְחוּד דְּהָא הַשְּׁחִיטָה הִי כְּשִׁהוּא חֲוָלִין וְלֹא הִי עֲלֵיו כָּלֵל שְׁם גִּיתֵר בְּתוֹרַת קְדָשִׁים וְדוּמָה לְזֶה
בְּרַמְב"ם (פ"ב מְאָבוֹת הַטּוֹמְאוֹת) דָּאִין שְׁחִיטָה טְרִיפָה מְטַהֲרַת מִיַּדִּי גְבִילָה לְוָלְד חֵי לְכַשְׁמֹת
אַחַר זְמַן יַעו"ש וְעֵי כְּרִיתוֹת (י"ג).

(בְּטָבֵל וְעַד שְׁלֹא נִגְמַר אַכ"פ יַעו"ש וְהִינּוֹן דָּאִינוֹ מוֹעִיל הִיתֵר בְּזְמַן שְׁלֹא הִי צְרִיךְ לְהַתִּירוֹ וְה"נ
אִינוֹ מוֹעִיל הִיתֵר הַשְּׁחִיטָה לְהַתִּירוֹ בְּתוֹרַת קְדָשִׁים כִּינּוֹן דְּלָא הַוִּקְדָּשׁ אִזְ וְלִיכָא רַק זִרְיָקָה וְאִין
מַעֲלִין זֶה בְּלֹא זֶה: וְעֵינּוֹן בְּזַבְּחִים (דָּף ק"כ).

(דְּבְעֵי אִם עוֹלוֹת בְּמַת יַחִיד שְׁהַכְּנִיסוֹן לְפָנִים קְלָטוֹן מְחִיצוֹת כָּל דְּבָר [עוֹלֹת בְּמַת יַחִיד אוֹנָה טְעוּנָה
צְפוֹן וְלֹא תְנוּפָה וְלֹא הַגְּשָׁה וְלֹא רִיחַ גִּיחוּחַ וְאִינוֹ נִפְסָל בִּיּוֹצָא וְאִם הַקְּדִישׁ בְּהִמָּה לְהַקְרִיבָה בְּבָמָה
בְּשַׁעַת הִיתֵר הַבְּמוֹת וְאַח"כ הַכְּנִיסָה לְפָנִים לְעֲזָרָה לְהַקְרִיבָה בְּמִזְבֵּחַ קְלָטוּהָ מְחִיצַת שְׁל עֲזָרָה לְכָל
דְּבָר דְּהוּי כְּאִלוֹ הַוִּקְדָּשָׁה מִתְּחַלָּה לְהַקְרִיבָה בְּמִזְבֵּחַ דְּטְעוּנָה צְפוֹן וְכָל דְּבָרִים הַטּוֹעֲנִין בְּקְדָשִׁי
מִזְבֵּחַ רַש"י] וְעֵי רַש"י מְעִילָה (דָּף ג').

(ובתו' שם בד"ה שהכניסה לפנים דלאחר שחיתה מיירי יעו"ש ומבואר לכאורה דאף דהשחיתה היתה בחוץ בתורת קדשי במה מ"מ אח"כ כשהכניסה לפנים ונעשית קדשי מזבח מצרפינו שחיתה דחוץ לזריקה דפנים אף שלגבי קדשי פנים שחיתה דחוץ לא מהני ונמצא דלדין קדשי מזבח הוי פאלו אין פאן עבודת השחיתה דאף דגם בבמה יש הכשר עבודת שחיתה מ"מ לגבי קדשי מזבח חשוב כנשחט בחוץ וכדאמרין בנבחים (דף קי"ד): ר"נ בר יצחק אמר פנים דגלגל לגבי שילה כחוץ דמי יעו"ש וא"כ איך מצרפינו שחיתה דחוץ לזריקה דפנים.

וע"כ מוכח: מזה דלא בעינו פלל בשחיתה תורת מתיר רק שלא תהי' שחיתה הפסולה לזריקה אבל פל שאינה בפסול לזרוק שפיר מהני הזריקה לחודא להתיר. ומש"ה שפיר כיון דבעת ששחט בבמה היתה שחיתה ראוי' ולא חל עלי' פסול שפיר מהני זריקה לחודא אח"כ להתירה בתורת קדשי מזבח וה"נ בשוחט האם כיון דעל השחיתה ליכא תורת פסול זריקה שהרי הי' ראוי לזרוק דם האם שפיר סגי להיתר הולד בזריקת קדשים לחודי' כיון דעכ"פ לא היתה שחיתה פסולה אבל לא בעינו פלל תורת הכשר קרבן בשחיתה רק שלא יהי' עלי' פסול זריקת הדם וכל שליקא פסול שפיר הזריקה לחודא מתרת ואולם אינו דומין דשאני התם בעולת במת יחיד שהכניסה לפנים דאף דהשחיתה היתה בחוץ וחוץ הוא מקום הפסול לגבי קדשי פנים דהא פל קדשי פנים נפסלין ביןצא וממילא נדאי דאינו ראוי לקבל תורת קדושת קדשי מזבח בחוץ וכמ"ש רש"י ז"ל פסחים (ס"ג:) בד"ה דכל שהוא במקום פסול יוצא אי אפשר להתקדש שם יעו"ש מ"מ היינו רק בחוץ שלא הכשירתו תורה אבל חוץ דבמה בשעת היתר הבמות שהכשירתו תורה הוי חוץ זה כמו מקום הכשר וכדוגמת סברת הש"ס בנבחים (דף כ:): שאני פרה הואיל וכל מעשיו בחוץ לא פסלה בה יציאה עיי"ש והיינו דלגבי פרה החוץ כפנים שוי' רחמנא וה"נ קדשי במה הרי יש גם על שחיתתו בחוץ תורת עבודת קדשים להתיר הכשר באכילה ועוד דעגנו עבודת השחיתה של מוקדשין הוא כדאמר' בנבחים (דף י"ג).

(דמש"ה מפלגין בשחיתה דכתיב ואם האכל יאכל בדברים המביאין לידי היתר אכילה הכתוב מדבר יעו"ש והיינו דשחיתת חולין עגינה להתיר איסור אמ"ה ונבילה ושחיתת קדשים יש לה תורת מתיר את איסור המוקדשין והיתר זו מתחיל מעת השחיתה ונגמר עם צירוף הזריקה וע"כ שפיר הרי גם בשחט בבמה התחיל בשחיתה ג"כ תורת מתיר לאיסור מוקדשין דבעגנו איסור מוקדשין אין חילוק בין קדשי מזבח לקדשי במה.

וכן בעולה התחיל ההיתר להיות עליו תורת קרבן גבוה. וע"כ שפיר מצרפינו שחיתה בבמה לזריקה במקדש כיון דעגנו שחיתת קדשים.

הי' גם בתחלה. אבל בשוחט שלמים שולדה חולין ואז לא הי' על השחיתה לולד תורת מתיר דמוקדשין כיון שלא הי' עדיין קדוש ואינו בגדר ניתר פלל.

ושוב איך לצרף אח"כ שחיתה דחולין לזריקה דקדשים וז"פ: ואולם יתכן סברת רש"י ז"ל בזה עפ"י מה דכתב רש"י ז"ל בחולין (דף ע"ד): בד"ה דגמר דמש"ה פסול בן פקועה לפסח משום דהנה יוצא דופן ותמהו תוס' דתיפוק לי' משום דהנה כשחוט וראיתי בס' תורת חיים דכתב דסברת רש"י ז"ל דכפסח גופי' א"צ שחיתה מצד עצמה רק משום דצריך לדם וא"כ בן פקועה נהי דהנה כנשחט מ"מ אפשר להוציא דמו ולזרוקו ע"ג מזבח ומש"ה כתב רש"י ז"ל דהפסול משום יוצא דופן יעו"ש ונראה מבואר מזה דשחיתת רש"י ז"ל דעגנו שחיתת קדשים הוא רק מתורת מתיר איסור אמ"ה ונבילה וכעין שכתב הר"י מאורלייניש מובא בתוס' יומא (ל"ב:) דמש"ה שחיתה

לאו עבודה לפי שנוהגת גם בחולין יעו"ש ומבואר דענין שחיטה בקדשים הוא ג"כ באופן זה שיהי' ניתר האיסור דאמ"ה ונבילה.

ותו לא: ומצאתי בפירוש הר"ש משנ"ץ לתו"כ (פ' אהרי) דכתב דשחיטה חשיבא עבודה תמה [עי' יומא (כד.)] משום שמתרת איסור אמ"ה ונבילה [וקא דצרידפנים בשחיטה יעו"ש תי' מנחות (ט').

(בד"ה מדכהונה לא בעי פנים נמי לא בעי דהטעם משום קבלה יעו"ש] ולכן סובר רש"י ז"ל דלהתיר איסור מוקדשין שניתר ע"י עבודות א"צ פלל מעשה השחיטה רק השחיטה מתרת איסור אמ"ה וזה דבר ממילא דבעת שעושה פעולת השחיטה מהני' להתקדש הדם ע"י הספין.

אבל השחיטה אינה בתורת מתיר למוקדשים כלל דלהתיר איסור שמצד קדשים סגי בזריקה ומש"ה בן פקועה שא"צ להתיר דאמ"ה ונבילה שפיר הי' סגי להכשר הקרבן בזריקה לחודא ולוי פסול דיוצא דופן וזה מבואר לפי דברי התו"ח.

וא"כ מיושב שפיר בולד חטאת שנמצא במעי אמו שפיר י"ל דחשיב הניתו ליקדש אם פלו חדשיו ומ"מ ניתר באכילה בזריקה לחודא של אמו הקדשים אף שחסר לו השחיטה בתורת קדשים דא"צ כלל שחיטה בתורת קדשים רק להתיר אמ"ה וזה שפיר הי' לו מפת אמו אף שהי' חולין: ואולם זה לרש"י ז"ל לטעמין' אבל התוס' דכתבו פסול דבן פקועה משום חסרון השחיטה ומבואר דס"ל דלהתיר מוקדשין יש חובה שיהי' נשחט דהא שחיטה אחת מד' עבודות ומפגלת עי' זבחים (י"ג).

(דאמר שם הטעם דשחיטה מפגלת משום דבדברים המביאין לידי אכילה הכתוב מדבר יעו"ש וא"כ שפיר התוס' לטעמייהו א"א לפרש פן דמש"ה לא נקט בכלו חדשיו משום דאז לכ"ע הי' נאכל פאמו דז"א דלשיטת תוס' דקדשים בעי שחיטה בעצם להתיר א"כ א"א להיות ניתר הנולד ע"י שחיטה שהי' בהיותו חולין ורש"י ז"ל לטעמין' ותוס' לטעמייהו: ט) ואולם יסוד דברי התורת חיים בשיטת רש"י ז"ל דקדשים א"צ שחיטה בעצם רק להתיר אמ"ה ונבילה צ"ע מלשון רש"י ז"ל במנחות (י"ד): דשחיטה מקדשת לדם ועי' בחולין (דף כ"ט).

(נאי אשמענין קדשים משום דלדם הוא צריד ופרש"י ז"ל כל עצמה ועיקרה של שחיטת קדשים לדם הוא צריכה ע"ש ומשמע לכאורה דזה הוא ג"כ ענין השחיטה כעין דבריו ז"ל במנחות דהיינו שע"י השחיטה ניתן תורת קידוש קרבן על הדם להיות מוקשר לזריקה וא"כ מוכח דיש צורך שחיטה במוקדשין לעצם הכשר הקרבן ג"כ מלבד התיר אמ"ה ונבילה ולזה הי' אפשר לומר עפ"ד רש"י ז"ל בסוטה (דף י"ד): בד"ה ספין הוי פלי שרת דקיל כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן עיי"ש ומשמע מזה דס"ל דשחיטה בעי ספין פלי שרת מדאמרי' בזה עבודתן מחנכתן ועי' רש"י מנחות (ק"א).

(בד"ה מפלי שרת לא אשפתן דמיפרק דאחר ששחטה ונתקדש בספין פלי שרת אין לבהמה פדיון יעו"ש וכ"כ רש"י ז"ל בסוטה (ו'): בד"ה קדש הקומץ כו' קמיצה מתוך פלי שרת כנגד שחיטה שהספין של פלי שרת מקדש את הדם עיי"ש וכבר האריכו תוס' בחולין (ג').

(ובזבחים (מ"ז.)) וכמה דוכתי ולפי"ז הרי זה ודאי דקידוש דם הוי בספין כמפורש במנחות (ע"ח:) דספין מקדש לי' לדם וכן הוא במנחות (ט"ז:) מי סברת דם בצואר בהמה קדיש דם ספין מקדשא לי' וכן הוא בש"ס סוטה (י"ד): יעו"ש וא"כ לרש"י ז"ל לטעמין' דקידוש דם בספין פלי שרת הוא יתכן דאין השחיטה המקדשת רק הספין פלי שרת הוא המקדש בעת השחיטה אבל

שפיר י"ל דגוף השחיטה ענינה רק להתיר אמ"ה ונבילה: אף מ"מ צ"ע דברי הת"ח דהא זה נדאי לרש"י ו"ל פלי שרת מעכב בשחיטה וכמו שדנו תו' בזבחים (מ':) וחו' (ג).

(דאל"כ במה נעשה פלי שרת הסכין בעת השחיטה דהיכא דאינו מעכב ל"א עבודתו מחנכתו ע"י רמב"ן חולין (ג.)) וא"כ קשה דאיהו מכשירין ב"פ לקרבן נהי דחסרון השחיטה אינו מעכב להקשר קרבן אבל הרי חסר קידוש סכין שמעכב: י) וזהו ה"א אפ"ש ליישב עפ"י מה דראיתי בתורת חיים שם שדן עוד בס' תוס' דבן פקועה פסול משום דהוי פשוט דמאי בכה מ"מ יהי' מועיל שחיטה מצד דין קדשים דמנ"ל דבשחיטת קדשים מעכב שיהי' ע"י השחיטה סילוק איסור אמ"ה היא י"ל דהוא עצם מצוה מעשה החתיכה בסימנים [ועי' חולין (כ'):] וכי מתה עומד ומולק עיי"ש וברשב"א ו"ל] אולם סברת תוס' י"ל דכיון דכל שחיטה הוא משוי לבהמה בשם נשחט.

וע"כ פיון דגם בקדשים פתיב ונשחט בעינו ג"כ שיחדש שם נשחט על הבהמה וע"כ פיון דכבר הולד פנשחט ע"י שחיטת אמו א"כ מה שחותר עוד בסימנים הרי אינו מחדש עליו שם נשחט יותר ממה שהי' קודם שחותר בסימנים ונהי זה דומה לכתב ע"ג כתב בשבת וכן מחיצה ע"ג מחיצה דש"ס עירובין (דף פה) דהשני לאו פלוס אף שמצד הפועל הרי עושה המעשה מ"מ פיון דאינו מחדש שם בנפעל לאו פלוס הוא פן בזה לא חשיב שחיטה בקדשים פיון דאינו מחדש שם נשחט בנפעל כלל דגם קודם שחיטה זו כבר נשחט פולו וז"פ.

ולפי"ז י"ל לפ"ד הר"ן ו"ל בחולין (פ' בהמה המקשה) דהדם של ב"פ אינו בכלל היתר דכל בבהמה תאכלו משום דהנה משקה אינו בכלל תאכלו יעו"ש וא"כ הרי כל שחיטה בבהמה משוי לשחוט לכל הבהמה לכל אבר אבר ולהדם אבל ב"פ שניתר בשחיטת אמו והדם אינו ניתר א"כ לגבי הדם הנה פאלו לא נשחט.

וא"כ שפיר ממ"נ לגבי הבשר תירץ שפיר דס"ל לרש"י ו"ל דקדשים א"צ היתר שחיטה כלל. מה תאמר דהדם צריך קידוש סכין וא"א לשוחטו פעת פיון דכבר נשחט ז"א דלגבי הדם הרי לא הוי פנשחט שפיר אם ישחטנו יהי' מהני קידוש דסכין עכשיו דלגבי הדם יהי' עכשיו קיום שחיטה דקדשים פן י"ל: יא) ואמנם לפי משמעות הגי' דוכתי שהבאתי דגם רש"י ו"ל ס"ל דקדשים בעי היתר שחיטה בתורת קדשים.

קשיא קושיא הנ"ל דאיהו הולד ניתר בשחיטת אמו הא בהוינתו הוא דקדיש ע"י שיצא לאויר העולם וליכא היתר השחיטה בתורת קדשים דאזי הי' חולין וגם בסברא זו דמהני שחיטה לדם שלא נשחט יש לפקפק דהא עובר שהוציא את ידו לא מהני שחיטת עצמו א"כ אף דאינו פנשחט דהא לא מהני לי' שחיטת אמו וכמ"ש הש"ך ביו"ד סי' י"ד סק"ה יעו"ש הנה דליכא שחיטה לאבר אחד אף שאינו פנשחט עדיין ואף דיש לחלק בין שחיטת חולין דלהתיר בעי' שחיטה המתרת פולו כמו דאיסור דאינו זבוח הי' בכלול פן בעי' שחיטה המתרת פולו אבל שחיטת קדשים לתו"ח דאינו להתיר רק דבעינו אינה תועלת בשחיטה שיהי' עליו שם נשחט ע"י פעולה זו י"ל דסגי במה שמשוי לדם פנשחט מ"מ אינו מחנך: יב) ולכן נראה די"ל סברת רש"י ו"ל עפ"י דברי הגמ' בכורות (דף י"ד): נפדין תמימים או אינו נפדין תמימין [ולדות קדשים בעלי מומין שנולדו קודם פדיון אדם] ומסיק שלא יהי' טפל חמיר מן העיקר וכיון דקדושתו מפח אדם פשם דמהני פדיון לאדם בעלי מומין פן מהני לולדות אף שהן תמימים יעו"ש ועי' זבחים (מ"ט): ומבואר דאין לולד חומר יותר מקדושת אמו ומשום דכל קדושת הולד באה מפח אמו לא יהי' טפל חמיר מן העיקר.

והנה מבואר עוד דאף דהי' אמו תמימה בעת העיבור מ"מ עכשיו בשעת לידה שהוא בעלת מום אין לולד קדושה ליקרב ולא אמרינו דתפסה קדושה דאמי' שהי' בתחלה רק קדושה דעכשיו בשעת לידה שאז הוא חלות הקדושה יעושה בפסג' ואכמ"ל בזה: ולפי"ז יתכן דאף דנימא דכל קדשים בעי שני מתירים שחיטה וזריקה מ"מ זה רק בקדשים שקדושים מעצמן ע"י שהקדישן אזי בעינו שני מתירין אלו להתירן מדין איסור שע"י ההקדש אבל ולדות קדשים כיון דקדושתן מפתח אמן סגי להון מתיר כמו אמן ומש"ה אף דכל ולדות קדשים ג"כ צריכין שני מתירין היינו משום דגם אמן צריכה שני מתירין.

אבל ולד זה שייצא לאויר העולם אחר שנשחטה אמו ונאזי הוא דחלה עליו קדושת אמו שהרי זהו שמשבח הניתו לקדש הוא אחר השחיטה ע"כ י"ל דדמי לאמו וכמו דאמו א"צ אז אחר השחיטה יותר ממתיר אחד שהוא הזריקה כן אינו חל על ולד זה קדושה יותר מאמו וסגי לי' בהיתר של מתיר אחד שהוא הזריקה דאמו, וא"צ פלל היתר דשחיטה ורק למ"ד במעי אמן הן קדושים שפיר חלה עליו קדושה פזו להיות צריף ב' המתירין ושוב למ"ד זה הרי שפיר יש לו ב' המתירים דגם בשעת שחיטה קדוש הוא ומהני לי' שחיטה וזריקה דאמו בתורת קדשים.

אבל למ"ד בהיתן הן קדושים דהשחיטה בעת שהוא חולין שוב הרי חלות הקדושה הוא אחר שחיטה סגי לולד ג"כ במתיר אחד דלא יהי' טפל חמיר מן העיקר: (יג) ואמנם סברת התוס' יתכן עפ"י דברי הרמב"ם (פ"ב ממא"ס הי"ז) דמפרש הא דחולין (ס"ז): דרבי דבישרא אסירן דכונורי שרינו דתולעים המתהוים בבשר של בהמה שחוטת אסורים וכתב ההמ"ג ונתנו טעם לדבר לפי שפיר בהמה אינה מותרת אלא בשחיטה וכל דבר חי שייצא ממנה אסור כיון שא"א לו בשחיטה אבל הדגים א"צ שחיטה וכל דבר הגדל ממנו בהיתר גדל עיי"ש ומבואר סברתו ז"ל דבהמה אף אחר שחיטה אין ענינו שנעשה כאוכל דעלמא רק הענין הוא דעדיין צריכה להיתר השחיטה אלא דאמרי' דיש לה היתר שהרי נשחטת הוא והיתר השחיטה נמשך הוא ומש"ה התולעים שאין להם היתר זה אסורין משא"כ בדגים שא"צ שחיטה פלל הוי גדל בהיתר [ועי' בא"נ ה' לולב (סי' תפ"ג) שהביא ראי' לס' זו מהא דמנחות (כ"ג).

(דשחיטה בטילה בנבילה וחל איסור נבילה על השחוטת ואיך מצינו ביטול ברוב לחול שם הרוב על המיעוט וע"כ פדברי הה"מ דמצות שחיטה הנעשה בבשר מתירתו תמיד והשחיטה בטלה בנבילה היינו סילוק שם המיעוט דהיינו היתר השחיטה המוטל על הבשר וממילא חזר לאיסור נבילה מעצמו לא מצד הרוב יעו"ש]: ובמק"א הארכתי בזה.

והוספתי לדון דגם בקדשים אם נאמר דצריף שחיטה בתורת מוקדשין ג"כ הענין כן דאף אחר שנשחט צריף לשחיטה רק שיש לו המתיר שהרי הוא נשחט והבאתי מהא דש"ס תמורה (דף כ"א).

(פגון שזרק בפני הבית וחרב הבית וכו' יעו"ש דמבואר דגם לגבי זריקה דכיון דאחר שחרב ליכא זריקה לכן לא מהני מה דנזרק בפני הבית והיינו ג"כ דאין הענין שאחר זריקה שוב א"צ זריקה וכשאר בשר שא"צ זריקה רק הזריקה נמשכת ונחשב פל רגע פאלו הי' אז זריקה וע"כ כיון דעכשיו לא מהני בטל ההיתר דזריקה ואכמ"ל במה שיש לפלפל בזה.

וא"כ מכ"ש בשחיטה דקדשים כן חשוב בכל עת פאלו נשחט מחדש. ולפי"ז י"ל דשפיר סברת תוס' דא"א לומר בכלו חדשיו שיהי' מתקדש לאחר שחיטה ויהי' נאכל כאמו דהא חסר לו היתר

השחיטה שהי' בעודו חולין מה תאמר דכיון דקדושתו חלה אחר שחיטה סגי לי' במתיר אֶחָד כְּמוֹ אִמּוֹ דְּלֵא יְהִי טַפַּל חֲמוּר מִן הַעֵינְקָר דּו"א דְּגַם אִמּוֹ צְרִיכָה לְשַׁנֵּי הַמַּתִּירִים שְׁהוּן שְׁחִיטָה וְזַרְיָקָה דְּנָהִי דְּאַחַר הַשְּׁחִיטָה א"צ הֵיתֵר הַשְּׁחִיטָה מ"מ אִין הָעֵנְנָן שֶׁא"צ הֵיתֵר הַשְּׁחִיטָה רַק שְׂיִישׁ לָהּ שְׁחִיטָה וְנִמְשָׁף פֶּתַח הַמַּתִּיר דְּשְׁחִיטָה וְשׁוּב הַגִּלְד שְׁאִין לוֹ הֵיתֵר הַשְּׁחִיטָה שְׁהָרִי אִינוּ נִשְׁחַט בְּעַת שֶׁהִי קְדוּשִׁים א"א לוֹ לִהְיוֹת נִיתֵר בְּזַרְיָקָה לְחֻדְלִי דְּהָא עכ"פ קְדוּשַׁת הָאֵם גּוֹרָמַת לִהְיוֹת לָהּ קְדוּשָׁה הַמְחַיֵּבֶת שְׁנֵי מַתִּירִים וְאִינוּ נִיתֵר בְּמַתִּיר אֶחָד.

ורש"י ז"ל לטעמין' בְּהָא דְּחֻלִּין (ס"ז.) דְּתוֹלְעִים הַמַּתְהוּיִם אַחֲרֵי שְׁחִיטָה מוֹתֵרִין כְּמוֹ בְּדָגִים דְּאַחַר שְׁחִיטָה שׁוּב א"צ הֵיתֵר שְׁחִיטָה וְשִׁפְיָר י"ל דְּגַם עַל הַגִּלְד אִינוּ חַל קְדוּשָׁה רַק לִהְיוֹת צְרִיף מַתִּיר אֶחָד וְאִכְמ"ל בְּזָה: י"ל טַעַם אַחַר בְּסִבְרַת תּוֹס' דְּלֵא תִּירְצוּ יָד) וְעוֹד י"ל טַעַם אַחַר בְּסִבְרַת תּוֹס' דְּלֵא תִּירְצוּ דְּמַש"ה נִקִּיט בְּן ד' מִשׁוּם דְּכִשְׁכְּלוּ חֲדָשְׁיוֹ וְיִצְאָ לְאוּרֵי הָעוֹלָם יִתְקַדֵּשׁ גַּם לְמ"ד בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁין עַפ"י מַה דְּיִישׁ לְחַקּוֹר בְּכָל וְלָדוֹת קְדוּשִׁים דְּקְדוּשָׁתוֹן מִפְּתַח אִמּוֹ מַהוּ הַפְּנוּנָה בְּזָה אִם הָעֵנְנָן שְׁהָאֵם הוּא הַמַּתְפָּסֵת קְדוּשָׁה עַל הַגִּלְד וְהוּא הָאֵם בְּגֵדֵר מְקַדֵּשׁ לְגִלְד וְהַגִּלְד בְּתוֹרַת נִקְדָּשׁ אוֹ דְּקְדוּשַׁת הַגִּלְד מִפְּתַח עֲצָמוֹ דְּכִיּוֹן דְּהוּא גִּידוּלִי הַקְּדָשׁ חַל עָלָיו קְדוּשָׁה בְּעֲצָמוֹ וְאִין הָאֵם כְּלָל בְּגֵדֵר מְקַדֵּשׁ וְדוּמָה לְזָה מְצִינוּ בְּהָא דְּכָלִי שְׁרַת דְּמְקַדָּשׁ דְּבָר הַנּוֹיָתָן לְתוֹכּוֹ וְאִמְרִי בְּזִבְחִים (פ"ח).

(וְכֹלֵן אִין מְקַדָּשִׁין אֶלָּא בְּקוֹדֵשׁ דְּבַחוּץ אִין מְקַדָּשִׁין וְדַעַת תּוֹס' בְּזִבְחִים (דף מ"ז.)) וּבַד"ה כְּגוֹן דְּאִף אִם הֵדָם הוּא בְּמִיעוּט הַכְּלִי שְׁבִפְנֵיָם וְרוֹב הַכְּלִי בַחוּץ לֹא מְהַנִּי עֵי"ש וּמְבֹאָר דַּס"ל דְּהַמְקַדָּשׁ שְׁהוּא הַכְּלִי שְׁרַת בְּעֵי לִהְיוֹת בְּפָנִים וְאִזִּי הוּא דְּמְקַדָּשׁ אֶבֶל הַנְּקַדָּשׁ אִין נ"מ אִם הוּא בְּפָנִים וְהֵיָנוּ דַּס"ל דְּקוֹדֵשׁ כְּלִי שְׁרַת הוּא בְּתוֹרַת מְקַדָּשׁ שֶׁל הַכְּלִי שְׁנוּתָן עָלָיו דִּין קְדוּשָׁה וּמַש"ה תְּלוּי הַכָּל בְּכָלִי שְׁהוּא הַמְקַדָּשׁ.

ואולם הר"ש מְשַׁנֵּץ וְרָאב"ד ז"ל בְּתו"כ (פ' צו) וְכֵן הֵבִיא בְּשֵׁם"ק זִבְחִים (פ"ח.) גִּירְסָא בְּגִמְרָא דְּדַעְתָּם דְּהַכְּלִי בַחוּץ שְׁאִינוּ מְקַדָּשׁ הוּא מְצַד שְׁאִין הַנְּקַדָּשׁ מְקַבֵּל קוֹדֵשׁ לִיקְרַב בַּחוּץ יַעו"ש וְלִדְיָדְהוּ הַקְּדוּשָׁה כְּלִי הוּא מְצַד הַנְּקַדָּשׁ שְׁנוּגָע בְּכָלִי שְׁרַת מְתַקְדָּשׁ וְאִכְמ"ל בְּזָה.

וְנִרְאָה דְּנ"מ בְּמָה דְּכְתָבוּ תּוֹס' בְּזִבְחִים (פ"ד:) דְּגַם גְּפָלִים מְתַקְדָּשִׁין בְּהוֹיָתָן וְהוֹכַחְתִּי לְעֵיל אוֹת דְּלִפ"ז לֹא בְּעֵינָן הוּי', בְּחַיִּים וּלְפַמ"ש יִתְכּוֹן דְּאִין קְדוּשַׁת הַגִּלְד מְצַד עֲצָמוֹ בְּעֲצָם רַק שְׁהָאֵם מְתַפָּסֵת קְדוּשָׁתָה עַל הַגִּלְד וְלָכֵן כִּיּוֹן דְּהָאֵם הַמְקַדָּשַׁת הוּא בְּחַיִּים שְׁפִיר אִמְרִי' בְּזָה בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים וְאִין מְשַׁגְּיָחִין בְּנִקְדָּשׁ שְׁהוּא הַגִּלְד שְׁיִהְי' חַי וְלָכֵן נִיחָא הָא דְּתַמּוּרָה (י"א).

(דְּהַשׁוּחַט הַחֲטָאת וּמְצָא בָּהּ וְלָד שְׁלֵא כְּלוּ חֲדָשְׁיוֹ דְּלָמ"ד בְּהוֹיָתָן קְדוּשִׁים הַנִּי חוֹלִין וְהַקְּשָׁתִי דַּמ"ש בְּגִפְלָ דְּאִף בְּלֵא כְּלוּ חֲדָשְׁיוֹ קְדוּשׁ בְּהוֹיָתוֹ וּלְפַמ"ש שְׁפִיר דְּכִשְׁהָאֵם בְּחַיִּים בְּשַׁעַת הוּי' שְׁפִיר מְתַפָּסֵת קְדוּשָׁתָה עַל וְלָד שְׁאִינוּ בְּחַיִּים כְּמוֹ גְּפָל אֶבֶל בְּהָא דְּתַמּוּרָה דְּבִשְׁעַת הַנּוֹיָתָן הָאֵם שְׁחִיטָה אִין בְּכַח אִם שְׁחִיטָה לְהַתְפִּיס קְדוּשָׁתָה עַל הַגִּלְד דְּעֵינְקָר תְּלוּי בְּמְקַדָּשׁ וּבְכַרְטָ שְׁם דְּגַם הַגִּלְד שְׁחוּט וּכְשִׁשְׁנֵיהֶם שְׁחוּטִים בְּנוֹדָי אִינוּ מְקַדָּשׁ: וְהִנֵּה נִרְאָה בְּגוּף חַקִּירָה זו עַפ"י דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּתַמּוּרָה (י"ז:) אִם זָכַר לְרַבּוֹת וְלָד בְּעֵלִי מוּמִין וְכו' לְמַאי הִלְכְתָּא [לְמַאי הִלְכְתָּא קְדָשִׁי הִנֵּה וּוְלָדוֹת שֶׁל בְּעֵלִי, מוּמִין דְּהָא אִמּוֹן לֹא חֲזִי' לִיקְרַב] רַבָּא אָמַר לִיקְרַב וְאֶלִּיבָא דַּר"א ר"פ אָמַר לְרַעְיָ וְאֶלִּיבָא דְּדָבְרֵי הַכָּל עֵי"ש וְכֵן הוּא.

בבכורות (ט"ו): איפא למ"ד קדשי ליקרב ואיפא למ"ד קדשי לרעי' יעו"ש ומבואר דפליגי אם נלדות קדשים בעלי מומין קדשי ליקרב או רק לרעי'. ולפמ"ש י"ל דפליגי בסברא זו דמ"ד דקדשי רק לרעי' ס"ל דענין קדושתן מפתח אמן המתפסת קדושתה על הנולד יעני' לשון רש"י ו"ל בתמורה (נ"ד י').

(בד"ה אין דעובר מפתח אמי' הוא דקדשי יעו"ש וע"כ פ"ן דהאם הוא בע"מ ואינה קדשי ליקרב אינה מתפסת על הנולד קדושה ליקרב פ"ן דאיננה בעצמה קדושה זו. ומ"ד דקדשי ליקרב ס"ל דאין האם פ"ל בגדר מקדשי לנולד רק גזה"כ דנולד קדשים מפתח עצמו קדשי וממילא פ"ן דהנולד תמים שפיר קדשי ליקרב: ולפי"ז נ"חא שפיר דברי תוס' דכ"ן דבסוגי' דתמורה מ"תי פלוגתא זו אם מצא בה נולד בתפסת אמן פ"ן או כחטאת לפשוט לבר פ"ד ור"י בתמורה (י').

(שם אם קדושה חלה על עוברין ודחי דפליגי אם במעי אמן קדושים או בהויתן יעו"ש וע"כ שפיר לבר פ"ד וטעמ' בתמורה (י"ז): דאמר שם בר פ"ד א"מ לרעי' דנולדות קדשים בעלי מומין לא קדשי ליקרב רק לרעי' וא"כ ס"ל דקדושתן מפתח אמן ושפיר פ"האם אינה בחיים אינה מקדשת בהויתן פ"ז את הנולד וא"כ א"א לשנויי אליבא דבר פ"ד דמש"ה נק"ט ב"ן ד' משום דבכלו קדשיו יהי' קדשי לכ"ע דז"א דאין נ"מ פ"ן דהאם המקדשת ובעי' שהאם תהי' בחיים ולא מהני מה דהנולד פ"ו קדשיו וחי פ"ן דב"מ מקדשי שהוא האם אזלי' לדידנ' ולפי"ז שפיר ישוב הלח"מ בשיטת רמב"ם ו"ל דפסק בפ"ד מתמורה ה"ט) דנולדות בע"מ הרי הוא פ"ל התמימה ויקרב יעו"ש ומבואר דס"ל כמ"ד דקדושת הנולד מצד עצמו שגזה"כ שחל עליו קדושה לא שהאם מתפסת עליו קדושה ואינו בגדר מקבל קדושה מאמו עי' תמורה (ל"א): ברש"י ותוס' שם שפיר יתכן לומר דאף אם יצא לאויר העולם אחרי שחיטת אמו דחל עליו קדושה משום דכלו קדשיו וחי הוא ואף שהאם שחוטתה אין זה מעכב לחלות קדושת הנולד שקדושתו בעצמו ודו"ק: טו) ובגוף דברי הלח"מ דכתב להוכיח חידושו מרש"י ו"ל הנ"ל י"ל דאינו מוכח פ"ל חידושו זה דהנ"ל לאחר שנשחט יחשב הוי' ליקדש.

וזה עפ"י דברי תוס' בתמורה (י"א.) שם דמש"ה נק"ט ב"ן ד' ולא ב"ן ה' משום דא"ת' כר"מ דכלו קדשיו אינו נ"מ בשיטת אמו עיי"ש וא"כ י"ל דכ"ן דבאמת הסברא כמ"ש דכ"ן דהנולד הוי' כנשחט ע"י שחיטת אמו לא מהני מה שהוא חי לשני הוי' ליקדש דהנ"ל אחר שחיטה כשרה לאו כלום.

ואולם זה רק אם שחיטת אמו מתירתו וכשח"ט הוא ל"ש ב"נה בהויתן הן קדושים אבל אם אינו נ"מ בשיטת אמו ממילא אינו כשח"ט שפיר י"ל דכ"ן דחי הוא הוי' ליקדש וא"כ שפיר י"ל דגם רש"י ו"ל ס"ל פ"תוס' דברייתא זו כר"מ דאינו נ"מ בשיטת אמו בכלו קדשיו וחי גמור הוא שפיר חשיב הוי' ליקדש.

אבל לח"מ דאזיל בשי' רמב"ם ו"ל דכלו קדשיו נ"מ בשיטת אמו שוב למ"ד בהויתן הן קדושים אינו קדוש פ"ל פ"ן דבעת הויתו פ"ר נשחט הוא ושפיר גם בכלו קדשיו תל"א אם במעי אמן קדושים או בהויתו וז"פ: ואולם המדקדק בדברי רש"י ו"ל יראה שלא נזכר פ"ל בדבריו ו"ל תנאי זה ד"צא לאויר העולם יגרום הקידוש ולא הזכיר ו"ל רק הטעם דכ"ן דחי הוא חשוב הויתו ליקדש ונראה דס"ל לרש"י ו"ל דזה דמהני בהויתן ליקדש אחר ש"צא לאויר העולם היינו רק בלא נשחטה אמו דהנולד חי גמור שפיר יציאתו לאויר העולם מקדשו אבל זה שנולד משנשחטה אמו ושניהם שחוטים לא מהני יציאה זו פ"ל וס"ל פ"ד ה"ג שפ"תבנו דענין בהויתן הן קדושים

היגנו משעה שנעשה נלד ופסקו גידוליו אם חי הוא הוי' תשובה הוא ליקדש ועי' ש"ס חולין (דף ע"ה).

(הושיט ידי למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל ר"י אמר חלבו פחלב בהמה (בכרת) קדשים גרמי רשב"ל אמר חלבו פחלב חי' קדשים ואוירא גרמי עיי"ש וקיי"ל כר"י דקדשים לחוד גרמי וה"נ בכלו קדשיו חשוב הוי' גמורה ליקדש [ועי' תוס' חולין (ק"ג).

(ד"ה דאיסור כו' דלכ"ע אוירא דחלב בעינו ובעי' שיוציא החלב לחוץ עיי"ש ואכמ"ל בזה] אף במעי אמו ולכן דקדק רש"י ז"ל הואיל וחי הוא הניתו חשוב לי' והפנונה קודם שנולד והחילוק בין מ"ד במעי אמו הן קדושים למ"ד בהננות הן קדושים הוא עפ"י דברי רש"י ז"ל בתמורה (דף כ"ה).

(בד"ה הא תפסתינהו קדושת אמן משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש עכ"ל עיי"ש ומבואר דלמ"ד במעי אמן הן קדושים מתחלת הקדושה מיד משעת יצירה ואולם למ"ד בהיותן הן קדושים בעינו הוי' ליקדש והיגנו שיהי' פלו לו קדשיו אכל מ"מ אחר שכלו קדשיו גם במעי אמו קדיש דכיון דחי הוא הניתו חשוב לי' אמןם אלו לא הי' יכול לחול במעי אמו גם אחר שיצא לאויר העולם לא הי' קדוש דהא יצא לאויר העולם אחר שחיטה דידי' ודאמי' ולכן לא הזכיר רש"י ז"ל פלל מזה שיצא לאויר העולם.

ואין להקשות דהא בסמוך שם כתב רש"י ז"ל ולדות קדשים בהננות הן קדושים משעה שנולדו. ולפי הנ"ל דבכלו לו קדשיו ס"ל לרש"י ז"ל דחל קדושתו גם במעי אמו כיון דחי הוא הניתו חשוב לי' א"כ ולדות קדשים אמאי אינו חל קדושתם עד שנולדו הא מיד שכלו להן קדושים חלה קדושה לכ"ע במעי אמן.

אולם לק"מ לפי דברי תוס' בזבחים (פ"ד:) דאף נפל חל עליו קדושה אף למ"ד בהיותן הם קדושים וה"ה נולד מת ג"כ חל עליו קדושה וע"כ הטעם כמש"כ דכיון דיש לידה גמורה הלידה מקדשת ולא משגחי' בנקדש אם הוא חי או לא.

אבל היכא דבעי' הניתו מצד עצמו פגון דליכא לידה בזה לא מחשב הוי' ליקדש רק אם הוא חי וכדברי רש"י ז"ל ולכן שפיר קאמר דולדות קדשים חל קדושתן משנולדו היגנו דלידה מקדשתן ובזה אין חילוק אם נולד חי או מת.

אבל היכא דחי הוא וכלו לו קדשיו שפיר גם במעי אמו חל עליו קדושה לכ"ע דהניתו מיחשב וזה למדקדק בדברי רש"י ז"ל. ולפי"ז צ"ע לפי דברי הנח"מ דדקדק בדברי דמש"ה חשוב הוי' ליקדש משום שיצא לאויר העולם ומבואר דבמעי אמו א"א בשום אופן ליקדש למ"ד בהיותן הן קדושים והיגנו פנ"ל דבעי' יציאה לאויר העולם א"כ בזה ממ"נ קודם שיצא אינו חל קדושתו ואחר שיצא דכבר נשחט דהא לרמב"ם ז"ל קיימינן דפסק דגם פלו לו קדשיו ניתר בשחיטת אמו א"כ מנ"ל דהוי' שלאחר שחיטה יחשב הוי' ליקדש ומדברי רש"י ז"ל אינו מוכרח פלל שאחר שיצא לאויר העולם יהי' מיחשב הוי' ופשוטות פנונתו ז"ל דהקדושה מתחלה במעי אמו מצד זה דחי הוא חשוב הניתו אבל לומר שאינו חל במעי אמו ושחיטתו לאחר שנשחט זה לא מצינו פלל.

ויש להאריך עוד בזה בכוננת רש"י ז"ל ואכ"מ: טז) ויתכן דסברת הלח"מ דבעי' שיצא לאויר העולם אינו משום דס"ל דאינו הוי' ליקדש כ"ז שאינו באויר העולם אף הטעם דס"ל דכיון דחשיבות הוי' מצד דחי הוא וכמ"ש רש"י ז"ל בתמורה (י"א).

(הוֹאִיל וְחַי הוּא הַנִּיחֵנוּ חָשׁוּב לִי יְעוֹ"ש וּלְפִי"ז לְפִי מ"ש הַמְּאִירִי ז"ל בְּשֶׁבֶת (דָּף ק"ז): דֵּהוֹרָג עֲנָר בְּמַעֲי אִמּוּ בְּשֶׁבֶת פֶּטוּר אֶף דְּכָלוּ חֲדָשָׁיו יְעוֹ"ש וְעֵינָיו בְּמִזְרָחֵי פ' מְשַׁפְּטִים לְעֵנָן חַיִּיב הוֹרָג נֶפֶשׁ יְעוֹ"ש וּבֵאמַר"ב דִּינֵי שֶׁבֶת ס' ל' הָאֲרִיף בְּדָבָר יְעוֹ"ש וְלָכֵן ס"ל דָּאִין זֶה נִחְשָׁב חַי גָּמוּר בְּמַעֲי אִמּוּ אֶף שְׁכָלוּ חֲדָשָׁיו אֲבָל אַחַר שִׁיבְרָא לְאֹרֵר הָעוֹלָם דָּאֶף דְּדִינוּ פְּנִישְׁחַט מ"מ חַי גָּמוּר הוּא לְעֵנָן שֶׁבֶת וְעִי' חֲוָלִין (ע"ד): לְמַעוֹטֵי רוּבְעוֹ וְחוֹרֵשׁ בּוּ יְעוֹ"ש וְשִׁפִּיר חֲשִׁיב הוּי' לִיקְדָּשׁ וְאִכְמ"ל הָאֲרַכְנוּ בְּזֶה לְבָרַר חֲדוּשׁוֹ דֵּהֲלַח"מ וּלְבָרַר שִׁיטַת רַש"י ז"ל: יז) וְנִשְׁוֵב לִישׁוּב הַלְחָם מְשֻׁנָּה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל דְּנִקִּיט בֶּן אֲרַבְעָה: וּבִש"ס חֲוָלִין (דָּף ל"ח): בְּהָא דְּגִלְיָה מְקַרָּא דְּתַחַת אִמּוּ פֶּרֶט לִיתוּם [דְּפָסוּל לְקַרְבָּן] וּפְרִיף הָאִי יְתוּם הֵיכִי דְּמִי אִילִימָא דְּיִלְדַתְּי אִמִּי' וְהִדַּר מִתָּה וְכִי לְעוֹלָם תַּחֲי וְתִיזִיל אֱלָא דְּמִתָּה וְהִדַּר יִלְדַתְּי' מְכִי יִנְלַד נְפִיקָא וּפִירַש"י ז"ל דְּכִינּוּ דְּמִתָּה הָאִם וְאִתְּ"פ הוֹצִיאֵנוּ אֶת וְלִדְהָ הֵימָנָה בֵּין מַת בֵּין חַי הִנֵּה יוֹצֵא דְּלִפְנֵי יְעוֹ"ש וּמְבַנְיָא מְזָה דְּיוֹצֵא דְּלִפְנֵי אִין הַפְּנוּנָה דְּנִקָּא שְׁנוּלַד דְּרָף דְּלִפְנֵי רַק כָּל שְׁלָא נּוּלַד דְּרָף לִידְהָ הֵוִי יוֹצֵא דְּלִפְנֵי וְאִם שְׁחַטוּ אוֹ הִמִּיתוּ לְאִם וְהוֹצִיאֵנוּ הַנּוּלַד מִמְּנָה הֵוִי יוֹצֵא דְּלִפְנֵי.

וּלְפִי"ז צַע"ג דְּבָרֵי הַלַּח"מ בְּשִׁי רַמְבַּ"ם ז"ל וְרַש"י ז"ל דָּאִם הוֹצִיאֵנוּ וְלַד אַחַר שְׁחִיטָה אִם כָּלוּ חֲדָשָׁיו חֲשִׁיב הוּי' לִיקְדָּשׁ וְהִרֵי מְפִירָשׁ בִּש"ס נְדָה (דָּף מ"א.) בְּהָא דְּקִאָמַר דְּאִיְצְטְרִיף תְּרֵי קִרְאִי (דְּיוֹצֵא דְּלִפְנֵי אִם עָלָה לְמִזְבֵּחַ דְּיָרַד] חַד לְבַהֲמַת חֲוָלִין דְּאֹלִיד דְּרָף דְּלִפְנֵי וְאִקְדָּשִׁי' וְחַד לְבַהֲמַת קְדָשִׁים דְּאֹלִיד דְּרָף דְּלִפְנֵי וְקִסְבַּר וְלִדוֹת קְדָשִׁים בְּהִנְיָתָן הֵם קְדוּשִׁים וּפִירַש"י וְתוֹס' שְׁם דְּכִינּוּ דְּבַהֲיָתָן הֵם קְדוּשִׁים אִין הַקְּדוּשָׁה חָלָה עָלָיו כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא דְּלִפְנֵי וְנִשְׁאָר הַנּוּלַד חֲוָלִין וּמִש"ה אִם עָלָה יָרַד וְעֵי"ש בְּתוֹס' הָרַא"ש ז"ל וּמְבַנְיָא לְהַדְלִי' דְּיוֹצֵא דְּלִפְנֵי אִינוּ חָל קְדוּשָׁה בְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים וְאִ"כ שׁוּב זֶה שְׁשַׁחְטוּ וְהוֹצִיאֵנוּ הַנּוּלַד מִמְּנָה דְּהֵוִי כְּיוֹצֵא דְּלִפְנֵי כְּנִ"ל אִ"כ מֵאִי בְּכָף שְׁהוּא חַי הָא לְמַ"ד בְּהִינְיָתָן הֵם קְדוּשִׁים בְּעִי' כְּדָרָף לִידְהָ וְזֶה הִרֵי אִינוּ דְּרָף לִידְהָ וְזֶה צַע"ג: יח) וְרִאִיתִי בְּפִירוּשׁ רַבְּנוּ גְרָשׁוֹם ז"ל בְּחֲוָלִין (ל"ח): שְׁם אֵהָא דְּפְרִיף הָאִי יְתוּם הֵיכִי דְּמִי כּו' אֱלָא דְּמִתָּה וְהִדַּר יִלְדַתְּי' מְכִי יִנְלַד נְפִיקָא וְכַתְּב רַבְּנוּ גְרָשׁוֹם ז"ל וְז"ל מְכִי יִנְלַד נְפִיקָא דְּרוּב נּוּלְדִים בְּחַיִּי אִמָּם נּוּלְדִים וּמִש"ה אִינוּ בְּכָלָל כִּי יוֹלַד שְׁאִינוּ כְּדָרָף רוּב הַנּוּלְדִים עַכ"ל.

וְדַבְרִים אֵלוּ צְרִיכִים בְּאֹר דְּלִפִּי הַמְּבַנְיָא מְזָה עֵנָן הַשִּׁינּוּי מְשַׁאָר הַלִּידוֹת בְּזֶה שְׁנַמְצָא בְּמַעֲי אִמּוּ אִינוּ בְּעֵצָם הַלִּידָה רַק בְּמָה שְׁהָרוּב נּוּלְדִים בְּחַיִּי אִמָּם וְזֶה נּוּלַד אַחֲרֵי מִיתָה וּמִשׁוּם זֶה הוּא דְּחָשׁוּב שִׁינּוּי מְפִירָכּוּ וְאִמֵּי לֹא פִירַשׁ בְּפִירוּשׁוֹ דְּהַשִּׁינּוּי הוּא בְּעֵצָם הַלִּידָה שְׁהָרִי לֹא יִלְדַתְּהָ אִמָּה כָּלָל וְאִין כָּאִן לִידָה כָּלָל וְכִמוּ שְׁפִי ר"ג ז"ל בְּסִמּוּף גְּבִי יוֹצֵא דְּלִפְנֵי שְׁהַשִּׁינּוּי הוּא בְּעֵנָן הַלִּידָה: וְנִרְאָה הַפְּנוּנָה עַפ"י מָה דְּכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּמִש"ה דְּקָדֵק רַש"י ז"ל בְּלִשׁוֹנוֹ ז"ל שְׁקַרְעוּהוּ וְהוֹצִיאֵנוּ אֶת וְלִידָה וְלֹא כְּתִב שְׁנוּלַד דְּרָף הִרְחַם אַחֲרֵי שְׁחִיטָה וְכִמ"ש הַשִּׁינּוּי בִּי"ד סִי' י"ד סִק"ו עֵי"ש וּפִירוּשׁוֹ דְּס"ל דָּאִם יִצָּא דְּרָף רַחֵם אֶף לְאַחַר שְׁחִיטָה אִינוּ בְּכָלָל יוֹצֵא דְּלִפְנֵי עֵי"ש וְאִוְלָם זֶה נִסְתַּר מִדְּבָרֵי הַגַּמ' הַנֶּ"ל דֹּא"כ מֵאִי פְרִיף אִי דְּמִתָּה וְהִדַּר יִלְדַתְּי' אִמִּי' מְכִי יִנְלַד נְפִיקָא וְהִלָּא בְּכַה"ג דְּהוֹצִיאֵנוּ דְּרָף רַחֵם שְׁאִינוּ בְּכָלָל יוֹצֵא דְּלִפְנֵי שְׁפִיר אִיְצְטְרִיף לְמַעוֹטֵי וְלָכֵן י"ל דְּזֶה פְּנוּנַת ר"ג ז"ל דְּנָהִי דָּאִינוּ נִחְשָׁב שִׁינּוּי בְּעֵצָם הַלִּידָה כְּכָל יוֹצֵא דְּלִפְנֵי מִשׁוּם דְּנוּלַד דְּרָף הִרְחַם.

מ"מ אִינוּ בְּכָלָל כִּי יוֹלַד דְּבַעֲי לִידָה כְּדָרָף וְזֶה עֲצָמוּ חָשׁוּב שִׁינּוּי שְׁהָרִי רוּב הַנּוּלְדִים בְּחַיִּי אִמָּם נּוּלְדִים וְזֶה ג"כ חָשׁוּב שִׁינּוּי מְפִירָכּוּ בְּמָה שְׁנוּלַד אַחֲרֵי מִיתַת הָאִם וּלְפִי"ז מְבַנְיָא דְּנוּלַד אַחֲרֵי שְׁחִיטַת הָאִם.

אם נולד דָרָךְ רָחֵם אֵינוֹ בְּכָל־ל יוֹצֵא דוֹפָן פִּינּוֹן שְׂאִין שִׁינוּי בְּעֶצֶם הַלֵּידָה אִף מ"מ אֵינוֹ קָרֵב מִשׁוּם דְּאֵינוֹ נוֹלֵד פְּדָרְכוֹ: וּלְפִי"ז יִתְכַּן דִּישׁ הַבְּדֵל בֵּין הַכֹּשֶׁר הַקְּרֵבָה לְחִלּוֹת קְדוּשָׁה וְנִה דָאֵף דְּבַעֲיָנוּ פְּדָרְךְ לֵידָה בְּמָה שֶׁהוּא פְּדָרְכוֹ בְּכָל עֲנִינִים וְאִף שִׁינוּי שְׂאִינוֹ בְּעֶצֶם הַלֵּידָה פְּהָא דְנוֹלֵד אַחֲרֵי מִיתַת אִמּוֹ מְסַלֵּק מִמֶּנּוּ הַכֹּשֶׁר הַיְיָנוּ רַק לְעֲנִי רַק לְעֲנִי הַכֹּשֶׁר הַקְּרֵבָה בְּזָה כֹּל שְׂאִינוֹ פְּדָרְכוֹ מִמֶּשׁ מְסַלֵּק הַכֹּשֶׁר הַקְּרֵבָה.

אָבֵל כְּשֶׁדָּנִין לְגַבֵּי חִלּוֹת הַקְּדוּשָׁה י"ל דְּרַק שְׂלֵא פְּדָרְךְ לֵידָה מֵה שֶׁהוּא שִׁינוּי בְּעֶצֶם הַלֵּידָה הוּא דְמְסַלֵּק דִּין חִלּוֹת הַקְּדוּשָׁה. אָבֵל שִׁינוּי שְׂאִינוֹ בְּעֶצֶם הַלֵּידָה וּכְגוֹן שְׁנוֹלֵד דְּרָךְ רָחֵם אִף שְׂאִינוֹ דְּרָךְ לֵידָה גְּמוּרָה דְּהֵינּוּ בְּחַיֵּי אִמּוֹ מ"מ אֵין שִׁינוּי זֶה מוֹנַעַת חִלּוֹת הַקְּדוּשָׁה וְטַעַם הַדְּבָר נִרְאֶה עַפ"י דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּחֻלּוּיִן (סוֹף דָּף ע"ז:) דָּאֵף לְמ"ד בְּהוֹיָתוֹן קְדוּשִׁים קְדוּשׁ נָפֵל מִשׁוּם דְּיִלְפִינוּן קְדוּשִׁים מְבֹכּוֹר דְּקְדוּשֵׁי נְפִלִים דַּה"ה בְּכָל וְלָדוֹת קְדוּשִׁים יַעו"ש וְהִנֵּה לֵידַת נָפֵל בְּנֹדָאֵי ג"כ אֵינָה לֵידָה גְּמוּרָה וְנָפֵל לֹא חֲזִי לְהַקְּרֵבָה מ"מ לְגַבֵּי חִלּוֹת קְדוּשָׁה סְגִי בְּזָה פִּינּוֹן דְּבַעֲצָם הַפְּעוּלַת לֵידָה לִיכָא שִׁינוּי וְשׁוֹב הָא מְפָרֵשׁ בְּחֻלּוּיִן (דָּף קל"ו:) אַדְרָבָה מְבֹכּוֹר הו"ל לְמִילָף שְׁכֹן יָתוּם וּפִירִש"י ו"ל דִּיתוּם שְׁנוֹלֵד אַחֲרֵי מִיתַת אִמּוֹ חֲזִיב בְּבֹכּוֹרָה לֹא לִיקְרֵב רַק דְּיִרְעָה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב יַעו"ש וּמְבֹנָאֵר דְּבֹכּוֹר שְׁנוֹלֵד אַחֲרֵי מִיתַת הָאֵם חֲשׁוֹב לֵידָה לִיקְדָּשׁ וְלֹא דְמִי לִיוֹצֵא דוֹפָן וְע"כ שְׁפִיר יוֹצֵא דוֹפָן שֶׁהַשִּׁינוּי בְּעֶצֶם הַלֵּידָה דְמְסַלֵּק חִלּוֹת קְדוּשָׁה בְּבֹכּוֹר ה"ה דְמוֹנַע דִּין הַנִּיָּתוֹן בְּנִלְדוֹת קְדוּשִׁים.

אָבֵל שִׁינוּי זֶה שְׁנוֹלֵד אַחֲרֵי מִיתַת אִמּוֹ שְׂאִינוֹ מוֹנַע חִלּוֹת קְדוּשָׁה בְּבֹכּוֹר רַק מְסַלֵּק הַכֹּשֶׁר הַקְּרֵבָה ה"ה בְּנִלְדוֹת קְדוּשִׁים אֵינוֹ מוֹנַע חִלּוֹת קְדוּשָׁתוֹ וְחֲשׁוֹב שְׁפִיר הוּא לִיקְדָּשׁ. וּבְסוּמוֹ יְבֹנָאֵר עוֹד בְּזָה.

עכ"פ צע"ג לפי"ז ישוב הלח"מ בשיטת רמב"ם ו"ל דהרי כשהוציא והו מן האם ולא נולד דָרָךְ רָחֵם שְׁפִיר נ"מ בֵּין מ"ד בְּמַעֲי אִמּוֹן קְדוּשִׁים לְבַהוֹיָתוֹן קְדוּשִׁים דְּלִמ"ד בְּהוֹיָתוֹן בְּכַה"ג שְׂאִינוֹ דְּרָךְ לֵידָה אִף שְׁפֵלוּ חֲדָשׁוֹ אֵינוֹ קְדִישׁ: יט) וּבִישׁוֹב דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם ו"ל דְּנִקְט בָּן ד' חִי וְלֹא נִקְט בָּן ה' שְׁפֵלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ הִי נִרְאֶה עַפ"י דְּבָרֵי הַש"ס בְּחֻלּוּיִן (דָּף ע"ד:) אַר"א לֹא הִילְכוּ בּוֹ אֶלָּא עַל עֶסְקֵי שְׁחִיטָה בְּלִבָּד (לֹא הִילְכוּ בְּשִׁלִּיל לְהַקֵּל לְמִיחְשָׁבֵי' כְּשַׁחוּט) וּפְרִיָּף אֵילִימָא חֲלָבּוֹ דְשִׁלִּיל מְפָלֵג פְּלִיגֵי דְתַנְי' גַּה"נ נוֹהֵג בְּשִׁלִּיל וְחֲלָבּוֹ אֲסוּר דְּבָרֵי ר"מ ר"י אֲמִיר אֵינוֹ נוֹהֵג בְּשִׁלִּיל וְחֲלָבּוֹ מוֹתֵר וְאַר"א אַר"ה מְחַלְקֵת בְּבִן ט' חִי וְהִלָּף ר"מ לְשִׁיטָתוֹ וְר"י לְשִׁיטָתוֹ ע"כ וּמְבֹנָאֵר מְזָה דְלַר"מ דְּבָן ט' חִי אֵינוֹ נִיָּתֵר בְּשְׁחִיטַת אִמּוֹ חֲלָבּוֹ אֲסוּר וְלַרְבֵּי יְהוּדָה חֲלָבּוֹ מוֹתֵר: וְהִנֵּה רַמְבַּ"ם ו"ל בְּמַא"ס (בְּפָרֵק ז' הִי"ג) פְּתַב דְּהַשׁוּחַט אֶת הַבְּהֵמָה וּמִצָּא בָּהּ שְׁלִיל אִם לֹא פְלוֹ חֲדָשׁוֹ חֲלָבּוֹ מוֹתֵר וְאִם פְלוֹ חֲדָשׁוֹ אַעפ"י שֶׁא"צ שְׁחִיטָה חֲלָבּוֹ אֲסוּר וְחִיבִין עָלָיו פְּרַת יַעו"ש וּכְבֵר תָּמָה הַה"מ"ג שְׁם שְׁזָה סוֹתֵר דְּבָרֵי הַגַּמ' הַנֶּ"ל דְּלַר"י דְּבָן ט' חִי נִיָּתֵר בְּשְׁחִיטַת אִמּוֹ גַּם חֲלָבּוֹ מוֹתֵר וְעִי' בְּכַס"מ שְׁם דִּישׁ חִילּוּק בֵּין אִם הַחֲלָב שְׁלֵם בְּתוֹכוֹ דְּאֵינוֹ נִיָּתֵר בְּשְׁחִיטָה וּבֵין אִם נִחְסַף הַחֲלָב בְּתוֹכוֹ דְּנִיָּתֵר וְצ"ע כּוֹנְנָתוֹ] וּכְבֵר הָאֲרִיכוֹ הַרְבֵּה לִיִּישָׁב הַסּוּגָ' לְפִי שִׁיטַת רַמְבַּ"ם ו"ל עֵינּוּ בְּר"וֹן (בְּחֻלּוּיִן דָּף צ').

(וּבַתּוֹרַת הַבֵּית לְרִשְׁבֵּ"א ו"ל וְעִי' בְּכו"פ וּבְכַמ"ג (סִי' כ"ב) וּבְב"י. (סִי' ס"ד) וְאוּלָם לְמִדְתֵי טַעַם דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם ו"ל מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרַא"ש ו"ל בְּפָרֵק בְּהֵמָה הַמְקַשָּׁה סִימָן ה' וְנִה דְסִבְרַת רַמְבַּ"ם ו"ל דְּעֲנִין זֶה דְמַהֲנֵי שְׁחִיטָה דָאֵם לְנִלְדָה הַנְּמַצָּא בְּתוֹכוֹ מְהֵנִי רַק לְהַתִּיר אִיסוּר שֶׁהוּא מִצַּד חֲסָרוֹן הַשְּׁחִיטָה כּוֹנְנָתוֹ אִיסוּר אִמ"ה וּנְבִילָה מְהֵנִי שְׁחִיטַת הָאֵם לְשׁוּנֵי לְנִלְדָה כְּנִשְׁחַט.

אבל איסור חלב שקודם שנשחט אסור וחיוב עליו פרת אינו ניתר ע"י שחיטה דמה ענין שחיטה להתיר איסורים. ואולם בנלד שלא פלו לו חדשיו שהוא פאחד מאברי' ממש ניתר הכל אף האיסור.

דגזה"כ להתיר כל הנמצא בתוכו אבל פלו לו חדשיו וחי הוא שהוא ברי' בפ"ע ע"כ נהי דחשוב פאחד מאברי' וניתר בשחיטה היינו מה שהוא נוגע לשחיטה מהני השחיטה אבל לא לשאר איסורים עייש"ה בשי' הרא"ש ו"ל ותבין ההיפוך בשיטת רמב"ם ו"ל ואכמ"ל בבבאור הסוג' שם.

ועי' פמ"ג (יו"ד סי' י"ד) באורף יעו"ש: ולפי זה מבואר מזה דשיטת רמב"ם ו"ל דיש שני דרכים בהיתר בן פקועה הדרף הא' הוא בתורת מתיר דמלבד זה דאמרינן דפעולת השחיטה שבאם משווי' לי לנלד פנשחט פינון שהוא פאחד מאברי' וכמו שפ'ל האברים נחשבים פשחטים ע"י שחיטת הסימנים בן נחשב העופר פשחוט מלבד זה יש בזה דין מתיר ואף במה דלא מהני שחיטה להתיר מ"מ שחיטת האם גזה"כ דמתרת נלד הנמצא בתוכו מן האיסור שיש בו ומהאי טעמא מתיר את האיסור חלב אף שאין זה איסור שניתר בשחיטה וכן איסור נבילה בנלד מת דשחיטה לא מהניא למה שנעשה נבילה והוא מטעם גזה"כ מקרא דכל בבהמה תאכלו להתיר הנמצא בתוכו וכלשון הגמ' פחולין (דף ע"ה).

(הרבה מצלת על שאינו גופה ממה שמצלת על גופה יעו"ש. ואמנם זהו רק בלא פלו לו חדשיו אבל פלו חדשיו וחי דהנה בהמה גמורה שיטת הרמב"ם ו"ל דאינו בכלל היתר זה שגלי קרא בנמצא במעי אמו שהוא מתיר כל איסורים שבו רק בזה יש דרף ב' בתורת נשחט לבד דכיון דעופר ירף אמו חשוב שחיטת האם פאלו שחטו לנלד אבל לא עדיף מן שחיטה ואותן האיסורים שאינו ניתרין בשחיטה נשארן באיסורים אף שנמצא במעי אמו [וכבר האריכו האחרונים החת"ס ול"א בענין היתר בן פקועה אם הנה פנשחט או מתיר והנה מד' הרא"ש ו"ל אלו מבואר דיש מקום דהנה גם בן בתורת מתיר פגון בלא פלו חדשיו ויש מקום דהוא ניתר מתורת נשחט לבד ואכ"מ]: ומעתה נתבונן דהנה לכאורה לפי מה דאמרינן בש"ס ב"ק (דף ע"ו:) תהי בי' ר"ה וכי שחיטה מתרת הל' זריקה מתרת עייש"ה ובפירש"י ו"ל פסחים (דף ע"ז:) בד"ה דם דכי לית' מעכב דהא תרונהו מודי אם אין דם אין בשך דמתחלת הקדשן הן נאסרים וכפרה אינה באה אלא בדם וכנהנים משלחן גבוה קזכי וכיון דכפרה לית' איסורא להיכן אגיל עכ"ל ומבואר מזה דכל בהמת קדשים יש עלי' איסור הקדש שאוסרה באכילה ואיסור זה אינו ניתר בשחיטה רק בזריקה וכ"כ רש"י ו"ל במנחות (דף מ"ז).

(בד"ה מאי ביניהו כו' כל שפן דאינו ניתר דהא ממעות תרומת הלשפה בא וזריקת דם לא הוי לשמה דנישתרי באכילה עכ"ל. ומבואר גם מזה דבלא זריקה אינו ניתר איסור הקדש.

והנה בש"ס חולין (דף ס"ט.) מבואר דאבר שאינו בפנים בשעת שחיטה אינו ניתר בשחיטת אמו עיי"ש ולפי"ז צריך מובן בהא דתמורה (דף י"א).

(הנ"ל דלמ"ד ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים ניתר ונלד קדשים בשחיטת אמו ונלא ונלד קדשים יש בו איסור הקדש דהוי פגיזולי הקדש לשחיטת רש"י ו"ל בתמורה (דף ל"א:) או דגזה"כ דיש בו איסור הקדש וכמ"ש תו' שם בד"ה נאפילו יעו"ש וא"כ איסור הקדש הרי אינו ניתר בשחיטה לחודא ובעי גם זריקה.

וא"כ יקשה הלא בעת זריקה אין הולך מצורף עם אמו ואיך ניתר הולך בזריקת אמו הא גם בשחיטה אינו ניתר כל שאינו בפנים ולא עדיפא זריקה משחיטה: [ולכאורה הי' נראה עפ"י דברי הש"ס בחולין (דף ס"ט).

(בעי רב חנני' הוציא עובר את ידו בעזרה מהו [מהו להיות לו מחיצת העזרה מחיצה להתיירו בשחיטת האם] מיגו דהנה מחיצה לגבי קדשים הנה נמי מחיצה לגבי דהאי או דילמא לגבי דהאי לאו מחיצה הוא דמחיצת עובר אמו הוא ומסיק דמחיצת עובר אמו הוא ואינו ניתר בכה"ג משום דהו"ל חוץ למחיצתו יעו"ש וא"כ י"ל דכ"ז קודם שחיטה דנרפו של עובר להיות תוף מחיצת האם לא מהני מה דהוי במחיצה אחת לגבי קדשים ובעי' מחיצת האם מממש.

אבל אחר שחיטת אמו דאזי אין נרפו להיות במחיצת אמו רק דמ"מ אי אפשר להיות ניתר בפעולת אמו אם אינן במחיצה אחת שפיר י"ל דבזה מהני מה ששניהם בעזרה דהנה מחיצה אחת לגבי קדשים ועי' מעילה (ג).

(קלטוה מחיצות ואינו מוכרח כמובן ואכמ"ל בזה): ואולם נראה דלק"מ וזה דהא מבואר בדברי הרא"ש ז"ל ה"ל דיש בשחיטת אמו פח להתיר איסורין שבולד אף במה שאין שחיטה מועלת כמו איסור חלב שאין לו היתר בשחיטה וניתר מגזה"כ דכל בבהמה תאכלו ולפי"ז לכאורה גם איסור מוקדשין שבולד אף שמוקדשין אינו איסור הניתר בשחיטה מ"מ ראוי להיות ניתר ע"י דין המתיר שמגזה"כ דכל בבהמה תאכלו דולד הנמצא במעי אמו פקעי ממנו כל האיסורין וא"כ לכאורה הי' צריף להיות הדין דיהי' הולך נאכל גם קודם זריקה דאמו דהא פקע איסור מוקדשין דידן' בשחיטת אמו וכמו דניתר החלב משום דפקע האיסור בשחיטת אמו אף דקודם השחיטה יש בו חיוב פרת וכמבואר בדברי הרא"ש ז"ל ה"ל.

אף הטעם בזה דחלוק איסור חלב מאיסור מוקדשין הוא דאיסור חלב אינו איסור התלוי בסניפה שיהי' אין חלב הולך אסור מצד חסרון איזה פעולה רק בעצם כל שהוא תותב קרום ונקלף יש בו איסור חלב וע"כ שפיר חלב ולד זה פיון דהותר בעת שחיטת אמו דגזה"כ שפעולת שחיטה דאם מפקעת איסורים דולד נשאר בהיתרו.

אבל איסור מוקדשין דיש עשה דדם ישפף ונהדר והבשר תאכל וכמבואר בפסחים (דף ע"ז:) ועיין מכות (י"ז.) וב"מ"ם (פי"א ממעה"ק) עיי"ש א"כ כל שיש חובת הזריקה יש איסור לאכלו קודם הזריקה ולכן עובר זה שהוא פאחד מאברי האם יש בו איסור לאכלו קודם הזריקה כמו שאר הבשר פיון דיש בכאן חיוב זריקה ואף דבעובר ליכא חיוב זריקה אבל הרי העובר ירף אמו ויש באם חיוב זריקה ע"כ חיוב זה מעכב לאכילתו ומש"ה אף דפקע איסור הקדש שהי' בתחלה ע"י שחיטת האם מ"מ חוזר ונאסר ע"י חובת הזריקה שבאם ודומה לזה פתב רש"י ז"ל בפסחים (דף י"ג:) בד"ה פשרות גבי לחמי תודה דהנבח מקדשן וכשם שהנבח מקדשן כף בזריקת הדם ניתרין באכילה כבשר התודה עצמה דהואיל ותלויין בה הרי הוא כמוהו וזריקת הדם מתרת קדשים דכתיב ודם זבחה ישפף ונהדר והבשר תאכל עכ"ל ומבואר דאף שאין חיוב זריקה בגופו של לחם מ"מ פיון דהיא פחדא עם התודה חיוב זריקה שבתודה אוסרו באכילה ללחם עד שיזרק. ועיין בירושלמי מעשר שני (פ"א הלכה ב) הגע עצמה ששפף הדם לא נפסל הלחם ועי' פסחים (י"ג:) ומנחות (מ"ז.) אותו הלחם מהו באכילה יעו"ש.

וה"נ חיוב זריקה שבאמו אוסרו באכילה עד שיזרק פינו דכאבר מאברי האם הוא וזה ברור: ולפי"ז מובן היטב הטעם דמהני זריקה דאם לוגד אף שאינו במחיצתו ועדיף משחיטה דלא מהני אם אינו במחיצתו ולפמ"ש י"ל עפ"י דברי הש"ס מעילה (דף י' א"ר) אמר רבא הפל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור ממעילה אפי' קודם שנעשו אפר] ובתוס' שם בד"ה הפל מודים תמהו דמ"ש מהא דתנו במשנה דמעילה (ט דאימורי קדשי קדשים מועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן אלמא דאף לאחר העלאה למזבח יש בהם מעילה ות"י דסברא הוא דגבי קדשי קדשים שיש בהם מעילה מתחלה לא נפיק מעילה מהם או מאימורים עד שיגמור הפל אבל באימורי קדשים קלים שאין בהם מעילה עד לאחר זריקה מיד שיעלו האימורין דין הוא דלא נמעול בהו עיי"ש ומבואר סברתם דבקדשי קדשים דאין חיוב מעילה מצד חובת העלאה למזבח שהרי מחיים ג"כ הי' מעילה אף שלא הי' אז חובת העלאה עדיין וע"כ דהמעילה מצד הקדושה בעצם והקרבה במזבח הוא פועל מתיר לאיסור מעילה ע"כ בעי' שיעשה המתיר בכל מה שיש לעשות וצריך ליגמור הפל אבל קדשים קלים דאין בהם מעילה בעצם רק לאחר זריקה שחלה חובת העלאה אימורין במזבח חל עליהו דין מעילה א"כ אין העלאה בתורת מתיר רק תורת מסלק את האוסר ומש"ה פל שהעלה במזבח נסתלק האוסר דהיינו חיוב העלאה שהיא סיבה האוסרת ופקע מיד הדין מעילה.

וא"כ ניחא שפיר דאיסור אמ"ה ונבילה וכן חלב שבולד הרי אינו מצד אמו רק בעצמותו יש בזה איסור ושחיטת אמו הוא בתורת מתיר ומש"ה שפיר בעי' שיהי' במחיצת אמו ואזי הוא דיש בזה תורת מתיר.

אבל איסור מוקדשין שבולד הרי האיסור שבתחלה ניתר בשחיטת אמו פועל דניתר איסור חלב רק דחל עליו איסור לאחר שחיטה שחלה חובת זריקה באמו א"כ בעצמותו אין בו איסור רק חובת הזריקה דאמו אוסרתו ע"כ שפיר מיד שזרק הדם של אמו נסתלק האוסר ונשאר ממילא בהיתרו ובזה שאין הזריקה מתירתו פלל בתורת מתיר רק שמשלק את האוסר א"צ פלל שיהי' במחיצה אחת עם אמו וזה פשוט: כ) ולפי"ז נכונים דברי רמב"ם דלטעמי' דבכלו לו קדשיו לא מהני שחיטת אם להתיר איסור חלב ותייבין עליו פרת וכמ"ש (בפ"ז ממא"ס) א"כ מבואר דאף דעובר ירף אמו וכאחד מאברי' והולד הוי כנשחט בשחיטת אמו מ"מ באיסור שאינו ניתר בשחיטה לא מהני בכלו קדשיו להתיר א"כ שפיר גם איסור מוקדשין שאינו איסור הניתר בשחיטה רק בזריקה אינו ניתר ע"י שחיטת אמו ונשאר איפוא איסור הקדש שיש בולד מחמת עצמו לא מחמת חובת זריקת אמו ושוב גם הזריקה דאמו לא מהני להתירו דאחר השחיטה הרי אינו מצורף הולד עם האם ואין פעולה שבאם פועלת להתיר בשעה שאינה במחיצה אחת עם הולד ואחר שנשחטה אינו חשוב מחיצה אחת ובדקדוק נקטא הברייתא ולד שלא פלו קדשיו דאזי יש בכח שחיטת האם להפקיע איסור מוקדשין של הולד.

ומה דחוזר ונאסר ע"י חובת הזריקה של אמו לזה שפיר מהני זריקה דאם שהוא רק הסרת סיבת האוסר. אבל בכלו קדשיו דאינו מתיר איסור מוקדשין בשחיטת אמו שפיר גם הזריקה אינה מתרת פינון שאז אינו חשויים במחיצה אחת ודו"ק.

והתוס' לטעמייהו בחולין (ע"ד:) שם דגם פלו קדשיו ניתר חלבו א"כ ס"ל דגם בכלו קדשיו יש תורת מתיר לשחיטת אמו שפיר מתיר גם איסור מוקדשין. אבל רמב"ם ז"ל לטעמי' שפיר פמו דאוסר חלבו דכלו קדשיו פו איסור מוקדשין דכלו קדשיו והדברים נכונים: כא) וידעתי שיש

לפקפק בסברא זו שכתבנו דכמו דניתר איסור חלב אף שאין לו היתר בשחיטה כן ניתר איסור מוקדשין די"ל דשאני חלב שתואר איסורו הוא רק בדבר הנשחט רצוני לומר דלא משפחת איסור חלב רק בבע"ח שיש לו ג"כ היתר שחיטה ומש"ה אף דאין ענגן השחיטה להתיר איסור חלב מ"מ כיון דאגודין זה בזה מצלת על מה שאינו מגופה דהנינו העובר והשחיטה מתירתו לאיסור חלבו.

אבל מוקדשין שתואר איסורו אינו מיוחד בבע"ח דנקא דכל מה שמקדיש חל עליו איסור הקדש וגם קדושת קרבן יש במה שאינו בעל חיים כגון מנחות וקטורת וכה"ג שפיר י"ל דאין ענגנו כלל לשחיטה ואין השחיטה פועלת לאיסור כזה להתירו אף בשעה שהוא במעי אמו דמה ענגן שחיטה לאיסור המוקדשין להיות ניתר ע"י מתיר זה: אולם ראיה זה מצאתי בפירושי הראב"ד לתו"כ (פ' שמיני פרק ב) אהא דאיתא בתו"כ כל בהמה מפרכת פרסה כו' אותה תאכלו לרבות השליל כו' מנין במוקדשין בן ט' ומת בן שמונה וחי או מת כו' ת"ל כל מפרכת ובפירושי הראב"ד ו"ל לרבות את השליל אעפ"י שהוא פועל נבילה וכן וולד מעוברת וולד קדשים וולד חטאת אעפ"י שיש בהן איסור מוקדשין בזמן שנולדו אפ"ה בזמן שהוא שליל מותר עיי"ש ומבואר כמש"כ דמרבי מקרא להתיר איסור מוקדשין שבולד.

ולפי"ז מדברי תו"כ הללו יסוד לדברי הרמב"ם ו"ל דהא נקט במוקדשין בן ט' ומת או בן שמונה חי ואמאי לא נקט בן ט' וחי במוקדשין וע"כ בדברי רמב"ם ו"ל ניקחא פי לטעמיה' (בפרק ז' ממא"ס) דבן ט' ומת מותר חלבו רק בן ט' חי חלבו איסור א"כ מבואר דבן ט' וחי אין שחיטת אמו מפקעת רק איסור אמ"ה שהוא איסור הניתר בשחיטה ושחיטת אמו הרי משוי לולד פנושט אבל אינו מפקיע איסור חלב ה"ה דאינו מתיר איסור מוקדשים דהא בהא תליא וע"כ בדקדוק נקט רק בן ט' מת או בן ח' חי דבכה"ג מהני להתיר איסור חלב שאינו תלוי בשחיטה ומש"ה ניתר גם איסור מוקדשין: (כב) ודע דיש להעיר בסוגי' דתמורה (י"א).

(דהשוחט את החטאת ומצא בה וולד דלמ"ד במעי אמן קדושים דנאכלת כבשר החטאת ויש להעיר לפי דברי רש"י ו"ל בגדה (דף מ"א.) אהא דאמר הש"ס דיוצא דופן פוסל בנלדות קדשים וקסבר ונלדות קדשים בהניתן.

הם קדושים וכתב רש"י ו"ל שם בד"ה וקסבר דלא גרסינן לי דאפילו למ"ד במעי אמן הן קדושים מ"מ אם נעשו אח"כ יוצא דופן מן הפסל עיי"ש ומבואר מזה דכשם דאינו חל קדושה למ"ד בהניתן קדושים כן מפקיע הקדושה שפבר חלה במעי אמו עיי"ז שנעשה יוצא דופן.

וא"כ לפי דברי הש"ס חולין (ל"ח): דשחטו לאם והוציאו הולד חשיב יוצא דופן קשה דאיה אמרי' דשוחט החטאת ומצא בה וולד דנאכל כבשר החטאת ואמאי אינו מן הפסל משום יוצא דופן.

ואף שפבר חל עליו קדושה למ"ד במעי אמן הן קדושים מ"מ כשנעשה יוצא דופן מן הפסל ומה דכתבנו לעיל (באות חי) לפי דברי רבנו גרשום ו"ל דנולד דרוך רחם אף לאחר שחיטה אינו כיוצא דופן ז"א ישוב לקוש' זו דרק להקוש' דבעינו למ"ד בהניתן קדושים לידה דרוך רחם שפיר י"ל דכיון שנולד דרוך רחם חשוב הוי' ליקדש לענגן חלות קדושה אבל קושיתנו דיפסול מצד יוצא דופן לתורת קרבן דפסולו משום דכתיב פי וולד דבעי' דרוך רחם הנולדים וזה ודאי דגם נולד דרוך רחם אחר שחיטה הוי' יוצא דופן כמפורש בחולין (ל"ח): דלהקרה בעי לידה

פדרפה ממש דכתיב פי יולד וא"כ יקשה דהפסול דיוצא דופן נפקיע הקשר קרבן והקדושה שהי על הנולד במעיי אמו.

ובל"ז סתמא תני דמצא בה נולד דרף רחם וזה ודאי יוצא דופן גמור הוא ויפסול הנולד: כג) ולכאורה הי נראה עפ"י הש"ס זבחים (דף כ"ה:): אמר ר"ז אמר רב הצורם און הפר.

ואח"כ קיבל דמו פסול עיי"ש ומבואר דאם נולד מום אחר שחיטה קודם קבלה ג"כ פוסל וכתב הש"ס מקובצת שם דבר חדש דמ"מ אם נולד מום עובר בין שחיטה לקבלה אינו פוסל יעו"ש ולכאורה פון דגלי קרא דפוסל מום אחרי שחיטה כמו בחיים אמאי לא נימא דכמו בחיים גם מום עובר פסול וכמפניך בש"ס בכורות (דף ל"ז:): ובתו"כ (פ' אמור) ובכמה דוכתי ועי' בסה"מ לרמב"ם ז"ל וברמב"ן ז"ל שם.

ה"ה דאחר שחיטה יפסול מום עובר. וע"כ הטעם עפ"י דבר הש"ס בזבחים (כה:): שם דהביא ברייתא דתניא שיה תמים זכר בן שנה שיה' תמים וכן שנה בשעת שחיטה בקבלה בהולכה ובזריקה מנין ת"ל יהי' פל הנויותיו לא יהי' אלא בן שנה עיי"ש ומבואר דלולי ריבוייא דקרא מסבא הנה אמרינו דאחר שחיטה אינו פוסל רק פסולין המיוחדין אחר שחיטה לא פנה שחל מחיים ג"כ ומש"ה אמרי' דכיון דחידוש הוא לרבות פסול שנהג מחיים רק בקמה דגלי קרא דהיינו מום קבוע אבל מום עובר אינו פוסל רק מחיים ולא אם נעשה אחרי שחיטה ולפי"ז י"ל דכמו בפסול מום אמרי' דלאו בכל המומין פוסל אם נעשה אחר שחיטה ורק בהני דגלי קרא ה"ה בשאר הפסולין דלא גלי קרא פגון בהך פסול דיוצא דופן דשפיר רק אם הי' יוצא דופן קודם שחיטה הוא דפוסל אבל כשנעשה יוצא דופן בין שחיטה לזריקה אינו פוסל וע"כ ניקח שפיר דשם בולדות קדשים שנוולדו דרף דופן ולא שחט לאמן קודם לידתו א"כ הוי יוצא דופן קודם שחיטה שפיר מיפסלי ופקעה מהם קדושה שחלה במעיי אמן.

אבל בהשוחט את החטאת ומצא בה נולד למ"ד ולדות קדשים במעיי אמן הם קדושים א"כ אז במעיי אמו עדיין לא הי' בו פסול דיוצא דופן ושפיר חלה קדושה עליו ואימתי נעשה יוצא דופן אחרי שחיטה שהרי האם והנולד כנשחטים וזה לא מצינו שיפסל יוצא דופן אחרי שחיטה ומש"ה שפיר נאכל כולד חטאת: כד) ואולם לפי זה יקשה בדברי רש"י תמורה (י"א).

(לפי פירוש הלח"מ דלמ"ד בהיותו הם קדושים כשנמצא נולד שפלו חדשיו מתקדש ונהרי קשה כנ"ל דכיון שנמצא אחר שחיטה דאמו אינה לידה דרף רחם ואינו הוי חשובה ליקדש מה תאמר דמירי שנולד דרף רחם וגם אחרי שחיטה חשוב לידה דרף רחם ז"א דהתניח לענין חסרון הקדושה שפיר י"ל דכיון דנולד דרף רחם ילפי' מבכור דחלה קדושה גם בכה"ג.

אבל לענין קדושת קרבן להיות נאכל כפשר החטאת יקשה דהא הנה יוצא דופן ופסול גמור הוא שמפקיע הקדושה: והנה ברור דזה שכתבנו דאחר שחיטה אינו פוסל משום יוצא דופן לא שייך למ"ד בהיותו הם קדושים דהנה הטעם דאחר שחיטה אין פוסלין הפסולין שמתחיים הוא משום דבשחיטה חל תורת קרבן על הבהמה ולא מהני בה תו פדיון להפקיע קדושתה עי' רש"י מנחות (ק"א).

(בד"ה מכל"ש ועי' מעילה (ט').) נשחטה הוכשרה לפסול בטבי"י וכו' יעי"ש ומש"ה אין הפסול דיוצא דופן מסלק תורת קרבן וא"כ זה שייך רק בעובר למ"ד במעיי אמן הן קדושים דבשעת

שחיטה דאמו פבר הי' הנלד קדוש ואהני שחיטת אמו לשיי' לנלד ג"כ תורת קרבן שהרי הוא קדוש פאמו וכאבר מאברני' ושפיר אין זה שנעשה יוצא דופן יכול לבטל דין ממנו.

אבל למ"ד בהוינתן הם קדושים ובשעת שחיטה דאמו הי' הנלד חולין ולא חלה אז תורת קרבן על הנלד פלל שוב שפיר אח"כ דנעשה יוצא דופן שפיר מהני הפסול שלא יחול קדושת קרבן וכש"ס נדה (מ"א).

(הג"ל ואיך אמרינו דעי"ז שניצא לאויר העולם חלה קדושה על הנלד הא יוצא דופן הוא וכמ"ש וכשהקדושה והפסול באין פאחת אינו חל כמפונרש בנדה (מ"א.) שם: כה) ובהתבונן בדבר יש לומר טעם אחר בזה דהשוחט חטאת ומצא בה נלד דאינו פסול משום יו"ד דהנה בתמורה (דף) פליגי אם קדושה חלה על עוברין או לא ובתוס' שם הקשו דהו"ל מחוסר זמן ותו' דגזה"כ דבמעיי אמו ליפא פסול דמחו"ז יעו"ש וראיתי בשיטה מקובצת בזבחים (י"ב).

(דכתב הטעם משום דכתיב פי יולד ואז הוא דמתחיל דין מחו"ז לא קודם שנולד יעו"ש ומבואר דאף דמחו"ז הוא פסול גמור ודינו שאם עלה ירד כמ"ש תו' בזבחים (י"ב.) בד"ה לילה יעו"ש [ועי' רש"י בכורות (כ"א): ד"ה לילה דאין קדושה חלה על מחוסר זמן ובתוס' זבחים (קי"ד): פתבו דרק איסור גברא שלא להקדיש אבל ההקדש חל ועי' ראב"ד ו"ל ריש ה' פרה ואכ"מ] מ"מ לא נפקע ההקדש שחל במעיי אמו בזה שנעשה אח"כ מחו"ז.

ועי' רש"י תמורה (דף י').) דלמ"ד קדושה חלה על עוברין דא"צ להקדישו אח"כ רק יכול להקריבו מכת הקדש שבמעיי אמו יעו"ש ומבואר מזה דפסול מחו"ז הוא רק מנועה שלא יחול ההקדש בהיותו מחוסר זמן אבל אם כבר חל ההקדש במעיי אמו אינו נפקע ונמצאנו למדין דחלות קדושה מחדש והפקעת הקדושה שפבר חלה שני ענינים שונים הם ואף דאפשר לפסול למנוע חלות שבתחלה מ"מ אינו מפקיע מה שפבר חל ולפי"ז צריך מוכן שיטת רש"י ו"ל בנדה (דף מ"א).

(אהא דאמרינו דיוצא דופן פוסל אם הי' ולדות קדשים וקסבר ולדות קדשים בהוינתן הן קדושים וכתב רש"י ו"ל דלא גרסינו לה יעו"ש ומבואר דס"ל ו"ל דאף למ"ד במעיי אמן הן קדושים מיפסול אם נעשה יוצא דופן אח"כ וזה צריך ביאור דמדוע לא נאמר דאף דגזה"כ דיוצא דופן פסול דמ"מ היינו רק שמונע חלות קדושה אבל היכא דכבר קדוש קודם שנעשה יוצא דופן כגון ולדות קדשים למ"ד במעיי אמן הן קדושים אין הפסול דיוצא דופן יכול להפקיע הקדושה ומנ"ל דיוצא דופן אלים פסולי' ממחוסר זמן ומה סברא לחלק בין פסול מחו"ז שאינו פוסל אחריו ההקדש לפסול דיוצא דופן: ונראה לחלק בסברא נכונה.

וזה דהנה בש"ס מנחות (ט:) בעי רבי זירא חיטין שירדו בעבים מהו ופריך למאי אי למנחות אמאי לא אלא לשתי הלחם מהו ממושבותיכם אמר רחמנא לאפוקי דחוצה לארץ דלא אבל דעבים שפיר דמי או דילמא ממושבותיכם דוקא ואפילו דעבים נמי לא יעו"ש ומבואר דספק הש"ס הוא דכיון דבקרא כתיב ממושבותיכם שיהי' לשתי הלחם תורת תבואת א"י.

וע"כ פסול דחוצה לארץ משום חסרון זה שאינו מארץ ישראל וממילא דכל שאינו מארץ ישראל כגון דעבים ג"כ פסול דהרי חסר לו שם ארץ ישראל. או דכיון דמושבותיכם למעוטי ח"ל אין הפסול משום דבעי' א"י רק דאף שאינו מארץ ישראל ג"כ יכול להיות לשתי הלחם רק דחו"ל גורם הפסול וע"כ דעבים שאינו בפסול זה דח"ל שפיר י"ל דכשר ונראה ללמוד מזה דבכל פסול

שפסלה תורה יש ב' ענינים אלו החיוב והשלילה רצוני לומר פגון ביוצא דופן דאמרה תורה פי יולד פרט ליוצא דופן וכדילפי בת"כ פ' אמר ובגמ' חולין ל"ח ובכורות נכמה דוכתי ולא נאמר בקרא דיוצא דופן הוא פסול רק דבעינו פי יולד שיהי' לידה פדרפה וממילא יוצא דופן שאינו לידה פדרפה אינו בכלל פי יולד.

אבל י"ל בזה שני ענינים חדא דאין הפסול משום שהוא יוצא דופן רק משום חסרון ההכשר שאינו דרף לידה דרחהמנא לא אמרה שמי שנולד דרף דופן פסול רק דמי שלא נולד דרף רחם שחסר לו לידה פדרפה פסול והוי הפסול פסול חסרון לידה.

לא פסול מה שנולד שלא פדרפה וי"ל גם להיפוך דיוצא דופן הוא הגורם הפסול דכיון דאימעיט יוצא דופן זהו הגורם הפסול אבל לא מה שחסר לו לידה וכעין דמספקי' שם בחיטים לשתי הלחם דחוצה לארץ הוא הפוסל לא מה שחסר לו ארץ ישראל או דחסרון ארץ ישראל הוא הפוסל לא משום שהוא בחוצה לארץ : והנה מדברי רבנו גרשום בחולין (ל"ח:) וכפי שביארתי בסמוך באורף דאף אם נולד דרף רחם ואינו יוצא דופן כל שאינו לידה פדרפה אינו בכלל פי יולד יעו"ש מבואר להדיא דבפסול יוצא דופן אין היוצא דופן גורם הפסול רק חסרון הלידה פדרפה גורם הפסול דהא אם הי' הפסול במה שהוא יוצא דופן ראוי להיות היכא דאינו יוצא דופן אף שאינו לידה פדרפה שיקשר וכמו בחיטים שבפעיבם דאם אמרינו דחוצה לארץ הוא הפסול אף דבקרא פתיב ממושבותיכם מ"מ פשרות פיון שאינו מחו"ל אף שאינו ממושבותיכם וה"נ בזה אף שאינו פי יולד מ"מ הרי אינו יוצא דופן.

וע"כ דבזה בעינו פי יולד דוקא וחסרון הלידה הוא הגורם הפסול ואין זה ענין להא דאמרי' בתמורה (דף י"ז.) גבי פסולי דטו"א ויוצא דופן שאין קדושת הגוף חל עליהן א"ל רב פפא לרבא והרי בעל מום דלא קריב ונחתא לי' קדושת הגוף וכו' אלא אמר רבא פבהמה טמאה מה בהמה טמאה פסול הגוף אף כל פסול הגוף לאפוקי בע"מ דפסול חסרון הוא יעו"ש ומוכח מזה דיוצא דופן גרע מבע"מ והוי פסול הגוף ועי' בתוס' שם ד"ה אי הכי דסברת הש"ס גם על יוצא דופן הוא יעו"ש ומוכח לכאורה דאין חסרון הלידה הפסול רק מה שנולד דרף דופן הוי הפסול ומש"ה מיקרי פסול הגוף ולא פסול חסרון.

אולם ז"א דענין פסול חסרון ופסול הגוף פנונה אחרת בזה ותליא אם נתפס הפסול בכולו בעצם או מחמת איזה דבר פרטי דבע"מ כל הבהמה בכולה אין בה המום רק דכולה פסולה משום מקום המום וע"כ נחשב זה לפסול חסרון לגבי כל הגוף שגרמת הפסול הוא רק ע"י חסרון במקום המום ואבר א' גורם לכולה אבל יוצא דופן נהי דשורש הפסול מצד חסרון הכשר לידה אבל חסרון זה הוא בכלל הגוף בשונה דכל הגוף חסר לו הלידה ואין אבר א' גורם פסול לחבירו וכבר כתבתי במק"א דאם יצא הראש דרף דופן והגוף דרף רחם אם יש בזה פסול דיוצא דופן והבאתי דברי האחרונים בזה ואכ"מ.

ולכן אין זה ענין לנגידונינו ופשוט] [וטעם החילוק בין ממושבותיכם דמספקא לי' לש"ס כ' במ"א] ולפי"ז נראה ברור דיוצא דופן התחלת פסולו אינו משעה שנולד דרף דופן רק תיכף משעה שנוצר ואינו דומה למחוסר זמן דמתחיל פסולו משעה שנולד דוקא ולא במעי אמו וכמ"ש התוס' בתמורה (דף י'): דגלי קרא דחל הקדש במעי אמו ומתחיל פסולו להמנע קדושתו משעה שנולד דוקא וכמבואר בשמ"ק זבחים (י"ב:) יעו"ש.

ונה דאלו הי' ענין הפסול משום דהוא יוצא דופן שפיר הי' נחשב פסולו רק משעה שנעשה יוצא דופן אבל לפי הנ"ל דענין הפסול הוא משום דלהכשר קרבן בעינו לידה פדרפה וכשיוצא דופן חסר לו לידה זו א"כ שוב הרי גם במעי אמו יש לו אותו חסרון בעצמו שהרי חסרה לו לידה ובודאי דבמעי אמו א"א לומר שחל עליו שם פסול דיוצא דופן דז"א דכל זמן שלא נולד הרי אפטר שיהי' לו לידה וכעין שפתיב הרשב"א ז"ל בתולין (דף צ).

(דכל שאפטר לו להיות לו היתר בלידה אין חל עליו איסור בעודו במעי אמו יעו"ש. אבל מ"מ כשם שאין תופסין בו שם פסול משום שאפטר שלא יפסל פן א"א לתת לו שם הכשר ג"כ שהרי אפטר שלעולם לא יבא לכלל לידה ובעצמותו הרי חסרה לו לידה וע"כ שפיר במעי אמו יש בו חסרון לידה רק שאין בו שם פסול פינו דלא נתברר פסולו שאפטר שינולד אבל במחו"ז גלי קרא דבמעי אמו ליפא שום חסרון זמן בזה ואינו מעפב לשום ענין מצד חסרון זמן שבו ומשום שאין בו תורת זמן עדיין אינו חסר הזמן כמו שהסביר השמ"ק בזבחים (י"ב).

(שם ודו"ק היטב: ולפי"ז מוכן היטב הא דביוצא דופן לא מהני קדמה קדושה במעי אמו שלא ינפקע אח"כ ע"י שנעשה יוצא דופן וכמו דמהני גבי מחוסר זמן וזה דבשלמא ביוצא דופן מפנין דגזה"כ דלהשלמת הכשר קרבן לשחוט ולזרוק בעינו הכשר לידה פדרפה וא"כ פינו דיצא דרף דופן ונתברר שלא נולד אגלאי מילתא למפרע דחסרון הכשר זה דהיינו חסרון לידה הי' לו בתחלה במעי אמו ג"כ רק דכ"ז שלא הי' מבורר פסולו לא יכלנו לעפב דין הקידוש אבל עכשיו נתברר שגם בתחלתו ביחד עם חלות הקדושה הי' בו אותו פסול דיוצא דופן כמו עכשיו לאחר שנולד דבעצמותו לא נתחדש בו מאומה רק הסתלקות אפשרות הלידה אבל החסרון של הלידה הי' גם בתחלה וזה הרי הוא ענין פסול דיוצא דופן וע"כ שפיר לא מהני כלל מה דקדמה קדושה ללידה דז"א דנהי דקדמה קדושה לחלות שם פסול אבל מ"מ לחסרון השלמה שהוא חסרון לידה פדרפה המכשרת העבודות לא קדמה כלל דביחד עם חלות הקדושה הי' חסרון זה ונמצא שלענין זה שלא קדמה לו הקדושה שפיר נשאר בו ענין זה ונחשב גם עכשיו אחר הלידה חסרון מוכשר מצד חסרון לידה פדרפה דלענין שלא קדמה קדושה שפיר מהני לחול עכשיו.

ושוב ממילא אינו ראוי להקרבה דאף שפתיב דאף שפתיב שפתיב מצד יוצא דופן יש בו גדר קדמה קדושה ללידה. אבל מ"מ אינו ראוי להקרבה מצד חסרון לידה פדרפה.

וגם משום זה החסרון בעצמו אינו ראוי להקרבה וכמו שביארתי. ואמנם זה ביוצא דופן דקדושתו והכשר הקרבתו תלויין זה בזה וכש"ס תמורה (י"ז).

(הנ"ל. אבל במקוסר זמן הרי אמרי' בזבחים (י"ב).

(וחולין (דף פ"א.) דלילה לקדושה יום להרצאה יעו"ש ומבואר דכליל ח' יש קדושה ואף שעדיין דין מחוסר זמן עליו לגבי הקרבה.

וע"כ שפיר מפנין דקדים במעי אמו לחול קדושה מגזה"כ שאזי אינו חסר כלום הזמן וכמ"ש תוס' תמורה (י.) ושפיר לגבי הקדושה אף שנעשה אח"כ מחו"ז אינו נפקע דהא הקדושה הוא שיהי' ראוי לקרבן אח"כ והרי ודאי דכשיעבור זמנו יהי' ראוי וכסברת הש"ס מעילה (דף י"ב).

(הואיל וראוי לבא. לאחר זמנו וכן בזבחים (דף קיב).

(דפליגי בשוחט מחוסר זמן בחוץ אם יש חיוב משום זה דראוי לבא לאחר זמנו יעו"ש. ובצעת שהוא מחו"ז בנדאי פסול להקרבה ומ"מ זה שפסול להקרבה אינו מפקיע הקדושה דהא בליל ח' יש קדושה אף שפסול להקרבה.

וכל ענין מחו"ז הוא המנע חלות קדושה ושפיר פשחל במעי אמו שלא הי' בו שום חסרון זמן אינו נפקע אח"כ. משא"כ ביוצא דופן דנשאר לעולם בולד ולא יסתלק ממנו שפיר פיון דחסר לו הכשר לידה א"א להכשירו להקרבה וממילא מפקיע ההקדש שקדם לו וזו סברא נכונה: ולפי"ז מן שבין דברי רש"י ו"ל דאמיתי אמרינו דיוצא דופן פוסל אף בולדות קדשים היכא דבאנו להקריב את ולד קדשים זה שיצא דרוך דופן בתורת מוכשר לקרבן של עצמו לשוחטו ולזורקו ולהקטיר חלבו שפיר אמרי' דאף דאינו חל הפסול אחרי ההקדש מ"מ אינו מוכשר להקרבה שהרי חסר לו השלמת הכשרו שהוא לידה פדרפו וכמו מחו"ז בליל ח' שנסתלק הפסול וחסר לו רק השלמת זמנו שהוא יום השמיני אבל בשוחט החטאת ומצא בה ולד חי דאין מקריבין פלל את הולד ואין צריך שום הכשר לידה כי אין זורקין את דמו ומקטירין את חלבו פלל כמפורש בחולין (ע"ה).

(ובזבחים (צ"ח.) מה אשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל יעו"ש רק הוא נעשה מוכשר ע"י שחיטת וזריקת אמו והאם הרי היתה לה הכשר לידה שנוולדה פדרפה ומתיר הוא גם לולד א"כ ממ"נ אם באנו שיפסול הולד מצד דין פסול שיש ביוצא דופן דנימא שבשר העובר, נפסל לזה שפיר י"ל דכיון דקדמה קדושה במעי אמו אין יכול לחול הפסול להפקיע קדושתו ומצד זה דחסר לו הכשר העבודות הרי אין הכשרו מעצמו פלל רק בשחיטת וזריקת אמו שיש לה הכשר לידה.

ומש"ה שפיר גיטר הולד וזה סברא ישרה:כו) וראה זה מצאתי להראב"ד ו"ל בפירושו לתו"כ (פ' אחרי) דברים קדשים בזה ואעתיק לכ"ת לשונו בזה בהא דמיייתי סוגי' דזבחים (דף קי"ד.) אתגן ומחיר פלאים ויוצא דופן בולדות קדשים וקסבר וולדות קדשים בהוינתן הם קדושים וכתב ו"ל וקסבר ולדי קדשים בהוינתן הם קדושים ואיוצא דופן קאי וכשהיו תחלה בעולם בפסלות היו כו' דאלו סבר דבמעי אמן הם קדושים אעפ"י שיצאו דרוך דופן לא היו נפסלין מקדושתם שלא אמרה תורה כי יולד פרט ליוצא דופן אלא בבחמת חולין שילדה דרוך דופן שהולד אינו ראוי לקדשים אבל בולדות קדשים שפכר קדשו במעי אמן שוויין לכל קדושת אמן פדאמרינו בתמורה פ"ק השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי כו' שמעינן מינה דאפילו בולד חטאת כי סבירא לן וולדות קדשים במעי אמן הן קדושים וכל קדושת אמן חלה עליהן הלכך אפשר לומר דכי הדר נפיק דרוך דופן נמי לא מיפסל בה שהרי השוחט את החטאת ומצא בה ולד אין לה יוצא דופן מזה עכ"ל ומבאר מזה דהוקשה לו לראב"ד ו"ל בשוחט את החטאת ומצא בה ולד שיפסל מטעם יוצא דופן וחידיוש ו"ל דאם קדמה קדושה אינו מיפסל אם נעשה יוצא דופן ובה"ת שהוא כדברינו הג"ל: והנה זה דבר חדש למאוד שלא מיפסל ביוצא דופן אם הי' קדוש בתחלה והנה זה נגד שיטת רש"י ו"ל בגדה (מ"א).

(הג"ל דכתב מפורש דאף אם במעי אמן הן קדושים מ"מ אם יצא דרוך דופן מיפסל ולא מהני מה דקדמה קדושה. והנה ראיתי הראב"ד ו"ל מהא דתמורה (י"א).

(בשוחט את החטאת ומצא בה ולד דלא מיפסל משום יוצא דופן הנה כפמ"ש ניחא דרש"י ו"ל לא פסל אם נעשה יוצא דופן רק להכשירן בעצמו היינו לזרוק דמן ולהקוין בנה שפיר אף דקדמה קדושה מ"מ פסול משום דחסר הכשר לידה וחסרון הכשר זה מעכב עליו.

אבל אין היצא דופן פועל פסול פלל. ולכן שפיר בשוחט את החטאת ומצא בה בן ד' דהיתר הנולד אינו משחיטת וזריקת עצמו רק פל קדושת האם עליו וכאבר מאברי' א"צ הכשר הלידה פלל דהמכשיר הוא האם שהי' לה הכשר הלידה ומש"ה שפיר פשרין הם ואי דיפסלו עי"ז שיצא דרך דופן בנה שפיר ס"ל דאין זה יכול לפסול לקדושה שקדמה ורק בתורת חסרון הכשר הוא דפסלינו להקריבו בעצמו ואמנם הראב"ד ו"ל ס"ל כי אף בתורת עצמו יכולין להקריבו דאין פאן שום חסרון הכשר הלידה דכיון דקדמה קדושה קודם שנולד ואזי חלה פדינה ע"כ פיון דבשעתה הי' לה חלות ובהכשר אינו נפקע משום זה שנעשה יוצא דופן: כז) ולכאורה יש להעיר מסוגלי' דתמורה (דף י"ז).

(תניא אר"מ ומאחר שאינו קדושין היאך מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה במקדיש ולד ויצא דרך דופן (וקמ"ל דאינו עושה תמורה וגרע מבע"מ דחלה עליו תמורה) ומבואר להדי' דאף שקדמה קדושה שפירי הקדיש הנולד במעי אמו מ"מ אם יצא אח"כ דרך דופן מיפסל ואינו עושה תמורה ואולם ברור דלק"מ דכמ"ש רש"י ו"ל בתמורה (דף י').

(בד"ה אין קדושה חלה על עוברין אם הקדיש עובר במעי אמו אינו קדוש ליקרב כו' ואם הפריש חטאת מעוברת לא הוי כשתי חטאות לאחריית דעובר מפת אמי' הוא דקדיש ולא מפת עצמו והוי כנולד חטאת וכן לכל דבריו הרי הוא כנולד קדשים ולא כתחלת הקדש עיי"ש ומבואר דאם קדושה חלה על עוברין הוי כתחלת הקדש ואינו קדוש מפת אמי' וע"כ נראה ברור דזה שכתב הראב"ד ו"ל דקדמה קדושה ללידה לא מיפסל ביוצא דופן דזה רק בנולדות קדשים שקדושתו מפת אמן וכדקדוק לשון ראב"ד ו"ל הנ"ל במעי אמן הן קדושים וכל קדושת אמן חלה עליהן וע"כ נהי דכל בהמה צריכה הכשר לידה שיהי' נולד פדרכו ולזה לא מהני מה דקדמה קדושה פיון דמ"מ חסר לו דבר המכשירו שהוא לידה פדרפה וכנ"ל לפי שיטת רש"י ו"ל מ"מ ס"ל לראב"ד ו"ל דכיון דקדושתו מפת אמו אינו צריך הכשר הלידה של עצמו וסגי לי' במה שהאם היתה לה הכשר הלידה ואף דמקריבין את הנולד בתורת עצמו וזורקין את דמו ומקטירין אימוריו מ"מ פיון דענין הקדושה שבו מצד קדושת אמו מהני לי' ג"כ הכשר לידה דאמו כמו דמהני לי' עצם הקדושה דאמו ומותר להקריבו בעצמו וחסוב מוקדש ומכשר מצד אמו.

וכ"ז בנולדות קדשים. אבל בהא דתמורה (י"ז).

(הנ"ל במקדיש ולד ויצא דרך דופן דקדושת הנולד תחלת הקדש מצד עצמו ולא מפת אמי' שפיר נהי דקדמה קדושה ללידה מ"מ פסול דהרי חסר לקדושה זו הכשר הלידה ולא מהני לי' הכשר לידה דאם פיון דאין קדושתו מפת אמו וניחא לפי"ז לשון הגמ' בתמורה (י"ז).

(שם בהא דקאמר אי אתה מוציא אלא במקדיש ולד ויצא דרך דופן אבל פלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוציא אלא בנולדי קדשים עיי"ש ולכאורה עכשיו גם יוצא דופן משכחת בנולדי קדשים ועי' תמורה (דף י"א).

(דמבואר להדי' דהך מקדיש ולד היינו דקדושה חלה על עוברין ואינו נולדות קדשים. ולדברי ראב"ד ו"ל ניחא כי אלו הי' נולדות קדשים דקדושתו מפת אמן לא הי' מיפסל במה שיצא דרך

לדון דאין זע נחשב חסרון הכשר הלידה פון דהאם הי' לה הכשר לידה וע"כ רק במקדוש וליד שקדושתו מפת עצמו הוא דמקפסל אם יצא דרך דון משום דחסר הכשר לידה אף שקדמה קדושה ללידה וזה ברור: כח) וראיתי לרמב"ם ז"ל בפ"ד מתמורה (הלכה ח') ולדות קדשים שיצאו דרך דון כו' הרי אלו יפדו עיי"ש ועי' בלח"מ שם במקומו דנפדה בלא מום.

והנה רמב"ם ז"ל פסק ועי' שם בה"ג דולדות קדשים במעו אמן הם קדושים ומוכח לפי"ז דשיטתו ז"ל פשיטת רש"י ז"ל בנדה (מ"א.) הנ"ל דאף בולדות קדשים שקדושתן מפת אמן מ"מ פיון דבאנו להקריבן בעצמן לא מהני מה דהי' הכשר לידה באמן דמ"מ מתנאי הקרבן הנקרב שיהי' לו בעצמו הכשר לידה וזה חסר לו לידה ע"כ פסול אף דהי' קדוש במעו אמו.

וצ"ל לפי"ז בהך דהשוטט את החטאת ומצא בה בן ד' דאינו מקפסל משום יוצא דון משום דהולד אינו ניתר בהקרבנות עצמו רק בהקרבנות אמו מש"ה מהני לי' הכשר לידה דאמו ואין יוצא דון שלאח"כ פוסל לכ"ע ופולגתת רש"י ורמב"ם וראב"ד ז"ל הוא רק בולדות קדשים שקדושתן מפת אמן והקרבנות בעצמן דבזה לראב"ד ז"ל מהני הכשר לידה דאמו ולרש"י ורמב"ם ז"ל לא מהני והיא דאין קדוש פלל בקדושת אמו גם לראב"ד ז"ל מקפסל אף שקדמה קדושה והכי ברירא דהך מילתא: ולפי"ז צ"ע לפי פירוש הלח"מ (בפ"ד מתמורה) בפשיטת רש"י בתמורה (י"א).

(דלמ"ד בהוינתן קדושים מתקדש עיי"ז שפלו דדשיו ויצא לאויר העולם אף שגמץא במעו אמו ואיך מתקדש אף דנימא שיצא דרך רחם אחרי שחיטה מ"מ למ"ד זה דבהוינתן קדושים דלא קדמה קדושה קודם שנעשה יוצא דון שפיר יפסל העובר מצד יוצא דון דלא שייך לומר דמהני הכשר שחיטת וזריקת אמו להוציאו מידי פסול שבגופו דרק אם נימא כמו שדקדקנו מלשון רש"י ז"ל דכלו דדשיו מהני גם במעו אמו פיון דפסקו גידוליו י"ל שפיר דכיון דחלות הפסול בשעת לידה וזה קדם לו קדושה א"א לשם פסול לחול וכמו למ"ד במעיאמן קדושים דאינו חל שם פסול.

ומה נ"מ אם הקדושה התחילה מעת יצירה או כשפלו דדשיו מ"מ הקדמתו קדושה לחלות שם פסול ואינו יכול לחול. ומה דחסר לו הכשר.

עבודות מהני לי' שחיטה וזריקה דאמו אכל לפי פירוש הלח"מ ז"ל דרק כשיצא לאויר העולם מהני פלו דדשיו למיחשב הוינתן ליקדש א"כ באין פאחת חלות שם הפסול וחלות הקדושה ובכה"ג שפיר חל הפסול כדמוכח בנדה (מ"א).

(ובתוס' שם יעו"ש ואינו חל הקדושה פלל ואכמ"ל יותר בענין זה: כט) והנה כת"ר רצה לתרץ דכלו דדשיו דהנה שיה מעליא א"כ אם נימא דקדוש פחטאת יומץא דאם יעשה נותר יהי' צריך שריפה וזה לא מצינו שיהרי בזבחים (צ"ח).

(אמרינו מה מילואים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן עכ"ד. הנה בזבחים (דף ל"ה.) בתוס' ד"ה פיגל בזבח נתפגל שליל הביאו ברייתא דתורת פהנים פ' צו זבח פרט לשליל ושלילא והק' תוס' דאיה ממעט לי' מותר הא מפורש בתמורה (כ"ה.) דשליל שבחטאת אינו נאכל אלא ליום ולילה ומירצו דמדין שריפה קממעט שליל ושלילא דשריפה כתיב בקרא עיי"ש ומבואר מזה דבכל וליד קדשים הנמצא במעו אמו אף דבמעו אמו קדוש ואסור להותירו מ"מ אין בו חיוב שריפה א"כ שוב מאי בכה דבכלו דדשיו לא יהי' חיוב שריפה משום דאין בעלי חיים בשריפה הא חזינון שאין חיוב נותר תלי בחיוב שריפה פלל דאף בלא פלו דדשיו ליפא שריפה בשליל,

ופשטות לשון הגמ' מה מילואים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים במותריהן משמע דמדין שריפה הוא דממעט בעלי חיים אבל לא מדין נותר.

וא"כ שוב זה הדין הוא גם בלא פלו דדשיו פנ"ל. ואין סברא לומר למאי דאמר בזבחים (נ"ו): דחוקי' ס"ל האוכל לאור שלישי פטור משום דלא אינתק לשריפה ופליג אר"י שם יעו"ש ומבואר דחייב נותר תליא דחייב שריפה א"כ שוב פינון דאימעוט משריפה ממילא ליכא חייב נותר אבל ז"א דהא מבואר בזבחים (ל"ה).

(פיגל בזבח נתפגל השליל והלא לפי דברי תוס' אין בשליל חייב שריפה א"כ הרי גם בפיגול ס"ל לחוקי' שם דהמחשב אור שלישי פינון דלא אינתק לשריפה אינו מפגל וע"כ דז"א דרק היכא דיש חייב שריפה ולא הגיע זמן שריפתו הוא דס"ל לחוקי' דלא חשוב עדיין חויז לזמנו.

אבל זה שלעולם לא יגיע לו זמן לשריפה שפיר חשוב מיד חויז לזמנו וה"ה דחשוב נותר וזה פשוט]: ל) הו אמת דרמב"ם ז"ל פסק בפרק י"ח מפסוהמ"ק (הלכה כ"ג) דיש חייב נותר בשלול וכבר תמה המרפכת המשנה הבא דבריו בגליון הש"ס זבחים (ל"ה) עיי"ש.

ודבריו צ"ע דאמאי השמיט ז"ל הת"כ דממעט עובר מדין נותר. והי' נראה עפ"י מה דראיתי בפירוש הראב"ד לתו"כ שם דכתב וכן עובר ושליל אין בו משום נותר עובר קסבר ונלדות קדשים בהננותו הו קדושים עיי"ש ומבואר מזה דחולק על שי' תוס' בזבחים (ל"ה).

(וס"ל הטעם דממעט מדין נותר הוא משום דאינו קדוש פלל. וא"כ י"ל דגם רמב"ם ז"ל יפרש פן א"כ שפיר לדין דבמעט אמן הו קדושים שפיר יש בעובר משום נותר.

והתורת פהגים כמ"ד בהיותו הם קדושים ולפי"ז יש מקום לדברי כת"ר דשוב בכולו לו דדשיו דהנה בע"ח ואין בע"ח במותריהן. דהא לדין בכול עובר יש בו חייב נותר: יא) ואולם פירוש הראב"ד ז"ל צע"ג דכינון דהו בריתא סוברת בהיותו הו קדושים ואמרינו בתמורה (י"א).

(ה"ל דהנולד חוליו ונאכל בכל מקום ולכל אדם א"כ מאי צריף מיעוט לדין נותר וכי שייף נותר בחוליו וכזה תמהו תוס' בזבחים (צ"ח.) על פירוש"י שם דפירש הו דילפי' שם מה מילואים מוציא מפלל שליל אף כל מוציא מפלל שליל דחלב שליל אינו קרב וקאמר דכמ"ד בהיותו הו קדושים ותמהו תוס' דכינון דכל הבהמה חוליו מה איצטריף למעוטי שאין החלב קרב יעו"ש.

וזה יש ליישב דרש"י ז"ל לטעמי' בתמורה (י"א.) ה"ל דאם פלו דדשיו לכ"ע קדוש וכמו שהוכיח הלח"מ הנזכר בראש דברינו וא"כ שפיר היכא דכלו דדשיו דאזי מתקדש בהיותו לאור העולם איצטריף מיעוט דמ"מ אין חלב שליל כזה קרב.

ועי' רש"י חוליו (ע"ב.) בד"ה ידי דבכלו דדשיו מיירי עיי"ש: אמנם זה לרש"י ז"ל.

אף לראב"ד ז"ל לטעמי' בתו"כ (פ' אחרי) דהקשה דאיף הולד קדוש הו יוצא דופן והוכיח דכינון דקדמה קדושה ללידה אין בזה פסול דיוצא דופן וכנ"ל א"כ שוב בכה"ג למ"ד בהיותו הו קדושים הרי לא קדמה קדושה ללידה א"כ שוב הו פחוליו מצד דהנה יוצא דופן ולא משפחת פלל לראב"ד ז"ל דין זה דכלו דדשיו יהי' נקדש בהיותו א"כ שוב לא איצטריף למעוטי מנותר מאחר דגם קודם שנעשה נותר לא הי' קדוש פלל ואיזו זמן יש לחוליו שיהי' נקרא נותר: לב) ובזבחים (דף ל"ה).

(אמר ר' אלעזר פיגל בזבחה נתפגל השליל פיגל בשליל לא נתפגל הזבחה ושם (ל"ה ב') מותיב רבא ואלו שאין מפגלין ואין מתפגלין וכו' והשליל ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא מאי לאו לא מפגלין הזבחה ולא מתפגלין מחמת זבחה ומשני לא מפגלין את הזבחה ולא מתפגלין מחמת עצמן עיי"ש ולפי דברי ראב"ד ז"ל הג"ל דהא דאין בענבר דין נותר הוא רק משום דבהוינתן הן קדושים והוא חולין א"כ קשה דמאי פריה על ר"א דאמר פיגל בזבחה נתפגל השליל מהה מתני' הא בהה מתני' תנא ואין חייבין עליהן משום נותר א"כ ע"כ ס"ל בהוינתן הן קדושים ומש"ה שפיר אף אם פיגל בזבחה לא נתפגל השליל דהא למ"ד זה הוי חולין גמורין ואין פיגול בחולין.

אבל ר"א דאמר נתפגל השליל הרי ס"ל במעיי אמן הן קדושים פינו דמחייב פרת על השליל משום פיגול וענני פיגול הוא רק במה שהוא קדוש וכדאמר בכמה דוכתי דלא מיקבע בפיגול רק בעבודה וכהרצאת פשר פה הרצאת פסול עי' זבחים (כ"ט).

(ומעילה (ב'):) וכמה דוכתי בזה. וע"כ שפיר חייב משום פיגול אף בשליל אף שאין דרכו לאכול כמ"ש רש"י ז"ל ושם ומתני' הרי כמ"ד בהוינתן הם קדושים מדפטור משום נותר ומש"ה גם פיגול ליכא דאין פיגול בחולין.

ומצאתי בס' מעין גנים דהקשה בפשיטות דאמאי לא משני הגמ' דהה מתני' דמשמע דבשליל ליכא פיגול אתי כמ"ד בהוינתן הם קדושים ומש"ה ליכא פיגול אולם בפשוטו לק"מ דכיון דתני ואין חייבין משום נותר וזה לכ"ע אף למ"ד במעיי אמן הן קדושים וכת"כ הג"ל דממעטי' מקרא דזבחה גבי נותר פרט לענבר ולמ"ד בהוינתן הן קדושים לא איצטריה פלל לומר דליכא חיוב נותר פינו שאינו קדוש וכנ"ל ומש"ה ס"ל לש"ס דבריתא אתי כמ"ד במעיי אמן הן קדושים ופריה שפיר דמוכח עכ"פ דפיגול ליכא משום דאין דרכו לאכול: וכ"ז אם נפרש הת"כ בפשוטו.

אמנם לפירוש הראב"ד ז"ל דפטור שליל מנותר הוא רק למ"ד בהוינתן הן קדושים א"כ בע"כ. בריתא זו ה"כ ס"ל וא"כ מאי קושיא אר"א דס"ל במעיי אמן הן קדושים שפיר חייב משום פיגול אף שאין דרכו לאכול אבל למ"ד בהוינתן הן קדושים והוי חולין לא שייך פיגול פלל דהיכן מציינו חיוב פיגול בדבר שהוא חולין: (לג) ובירושלמי גיטין פרק ה' (הלכה ה') אהא דתנו במשנה פהנים שפיגלו במקדש שוגגין פטורין פריה מה אנו קיימין אם פסבור בהן שהן חולין, ויש פיגול בחולין עיי"ש ופנ"מ וק"ע שם נדחקו טובא דמאי ס"ד שפיגל אם סבור שהוא חולין.

וימתן דהפוננה שפיגל בזבחה וסבור דכיון דהשליל חולין לא יתפגל א"כ הוי שוגג לגבי השליל ופטורין לשלם הפסד השליל וע"ז קשיא לי לירושלמי פינו דהשליל חולין א"כ אולי' למ"ד בהוינתן הם קדושים שוב אינו מתפגל פלל באמת וכי יש פיגול בחולין האם השליל קדש דהיינו למ"ד במעיי אמן הן קדושים א"כ השליל והבהמה שונים ולא שייך שוגגין: (לד) וראיתי בפירוש הראב"ד ז"ל לתו"כ (פ' צו) דהקשה מזבחים (ל"ה).

(הג"ל דמסיק הש"ס דהה בריתא דקאמר לא מפגלין ולא מתפגלין היינו מחמת עצמן א"כ מבואר דמחמת הזבחה מתפגל השליל והרי בריתא זו תני דאין חייבין משום נותר א"כ ס"ל בהוינתן הן קדושים ואמאי חייב משום פיגול ותירץ ז"ל ואיכא למימר דשאני פיגול דכתיב ואם האכל יאכל ריבה הפתוב פל דבר אכילה אי נמי שאני פיגול דאיהו דחי' בינדים עכ"ל והנה זה דבר חדוש דלמ"ד בהוינתן הן קדושים והנלד חולין גמורים מ"מ יש באכילתו חיוב פרת מצד פיגול וכי יש

פגיוול בְּחולין [וכבר השיג הפ"י על המהרש"א דפגיוול נעשה חולין אבל לא חולין יעשה פגיוול] וזה תירוץ על גוף הדין דיש פגיוול בְּחולין לראב"ד ז"ל.

אבל מ"מ קשה דמאי קשי' לי לר"א הא י"ל דזהו טעמא דבריתא דליכא חיוב פגיוול משום דהשלייל חולין לבריתא דס"ל בהוינתן הם קדושים ואין פגיוול בְּחולין. ור"א הרי ס"ל במעי אמן הן קדושים ומאי קשיא לי וצע"ג ועי' בהגהת מהרי"ז לת"כ שם דפירש המיעוט דענבר היינו הך דתמורה (ל"ד): דיקברו מפני שהן איסורין בהנאה והוא ברמב"ם (פי"ט מפסוהמ"ק הי"א) עכ"ל ודברים אלו צע"ג שקהרי מפורש בת"כ (פ' צו) פְּרָשָׁה ט' יכול אף שמתו "ונשפילו" ישרפו ת"ל הוא ע"ש וזהו דין בתמורה (ל"ד): דבהמה שהפילה שליל יקבר אבל בכאן המיעוט הוא על שליל הנותר בשחיטת אמו ומצאתי בק"א זבחים (לה).

(שכ"כ אף לא ראה ד' הת"כ הג"ל ואכ"מ בזה): גם יש לפלפל בדברי כת"ר דמדמי להך דזבחים (צ"ח.) דאין בעלי חיים במותריהן דשם בבעלי חיים קודם שחיטה והן בעלי חיים גמורין אבל שליל זה הרי הוא פשוט.

וגם הרי נותר הוא רק במה דחזי לאכילה עי' פרייתות (י"ד.) ובצל"ח פסחים והד' עתיקים א"כ בע"כ שהימותוהו לנלד זה לפי דברי השמ"ק ב"ק (מ"א).

דכן פקועה טעון נחירה ולפי ד' הפר"ד דאינו מותר באכילה רק אחר שנושחט או נתקבל והד' עתיקין בספרי האחרונים דבחיים אינו ראוי לאכילה ונהי דלא אמרינן דיחוי בזה דלא הי' ראוי מצד חסרון נחירה שהרי בידו לנוחרו וגם דיחוי מעיקרא אבל מ"מ הנותר הוא אחר שהמיתו ושוב אינו בע"ח ואולי סברתו דכיון דאותה קדושה שיש אחר מיתת הנלד הוא בחיים מש"ה פיון דמחיים א"א שיהי' נותר דדומי' דמילואים שוב אמרי' דאין בנלד זה דין נותר אפי' אם המיתוהו.

ועיין בפ"י הראב"ד ז"ל לת"כ (פ' צו) דכתב הטעם דחטאת העוף הבא על הספק אינו בשריפה אף דהוי ספק חיוב שריפה ותירץ דבעינן דומיא דמילואים שהוא נדאי לא ספק יעו"ש וזה קצת סיוע לד' כ"ת די"ל גם בזה דעכ"פ במילואים לא הי' בע"ח בשום ענין ואכמ"ל יותר: [וראה זה מצאתי בספר חסדי דוד הספרדי בבאור לתוספתא (פרק י"ב דמנחות) שהעיר בהא דש"ס מנחות (ק'): שאין לעופות פדיון דא"כ עוף שנופל יהי' נשרף מחיים דהא פסולי המוקדשין בשריפה וזה לא מסתבר וכתב ומסתברא שכוונסן במקום אחד עד שיימותו ואח"כ שורפן עיי"ש והנה לא הזכיר הך דזבחים (צ"ח): דאין בעלי חיים במותריהן עכ"פ זה מבואר מדבריו דחל חיוב שריפה אחר שהמיתו וה"נ בזה אולם דבריו ז"ל צע"ג ואכמ"ל] ואולם עכ"פ זה מוכח משיטת התוס' דהקשר אכילה אינו תלוי בדין פסול נותר דהא לתוס' בעובר ליכא דין שריפה ויש חובת אכילה: עוד העיר כת"ר דכוננת רמב"ם ז"ל דכן ה' שפלו לו חדשיו בידו לפדותו בלא מום משום דיוצא דופן הוא ואין לה מום גדול מזה ולכך נקט בן ד' שהוא פאבן ואין מועיל פדיון ובע"כ נאקלת כבשר החטאת עכ"ד הנה דין זה דיוצא דופן נפדה בלא מום פתב הלח"מ (בפ"ד מתמורה ה"ח) וכ"כ הרי"ט אלגזי בבכורות פ"ה.

(אולם בתוס' זבחים (קי"ד.) בד"ה וקסבר פתבו להדיא דלמ"ד במעי אמן הן קדושים בעי מום לפדות וכדברי הק"ס שהביא כ"ת: גם גוף הדברים צ"ע דנהי דנימא דיוצא דופן נפדה היינו יוצא דופן קודם שחיטה אבל בן פקועה דכשחוט א"כ הא שיטת תוס' חולין (פ"ד).

(וב"ק (ע"ו.) ובכורות (ל"ב).

(דְּהַשְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה מִשׁוּי מִיַּד כְּמַתָּה וְלֹא בַר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה עֵי"ש א"כ מְבוֹנָא דְדִין פְּדִיּוֹן תְּלֵא בְּדִין שְׁחִיטָה וְהִיכִי דְהוּא כְּשִׁחִיטָה לֹא מְהַנִּי פְּדִיּוֹן אַף י"ל דְּזָה חֲלוּק מִמְּפָרְקָסְתָּ עֵי תוּס' עִירוּכִין ד').

(בד"ה וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַגּוֹסֵס דְּהַקְשׁוּ בְּהָא דְּמַמְעֵט גּוֹסֵס מְעִירוּכִין דְּלֹא בַר הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וְהָרִי מְפָרְקָסְתָּ בַר הַעֲמָדָה הוּא וְתִירְצוּ דְּשִׂאנִי בְּהֶמָּה דְּאִית בָּהּ חֵיוֹתָא טְפִי וִיכוּלָה לְעַמּוֹד יַעֲי"ש וּמִשְׁמַע דְּזָה עֲגוּן הַתְּלוּי בְּטַבְעָה כַּח הַעֲמִידָה.

לֹא בְּדִין הַתּוֹרָה וְשׁוּב גַּם ב"פ פֶּן הָרִי יְכוּל לְעַמּוֹד שְׁפִיר הָנִי בַר הַעֲמָדָה: וְעוֹד דְּהָרִי לְרַמְב"ם ו"ל קִינְיָמִינוּ וְשִׁי רַמְזוֹ"ל (בפ"ה מְעִירוּכִין הִי"ג) דְּשִׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ רֹבב שְׁנַיִם וְהָרִי הוּא מְפָרְקָסְתָּ דְּהוּא בְּכָלֵל וְהַעֲמִיד וְהַעֲרִיף עֵי"ש א"כ כ"ש בֶּן פְּקוּעָה: לֵה) אוֹלָם צ"ע מִטַּעַם אַחַר דְּהָרִי מְפָרְשׁ בְּש"ס זְבָחִים (ל"ה).

(דְּפִיגְלָה בְּזָבַח נִתְפַּגֵּל הַשְּׁלִיל עֵי"ש וּמְבוֹנָא דְּשְׁחִיטָתָהּ הָאֵם מְהַנִּי לְכָל מִקְלֵי לְנֹלָד זָה וּפְשׁוּט דֵּה"ה זְרִיקָתָהּ הָאֵם מְפַגְלָתָהּ אֶת הַשְּׁלִיל. וּמְפָרְשׁ בְּמִנְחוֹת (דף ק"א).

מְקִלֵי שְׁרֵת לֹא אֲשַׁכְּחֵן דְּמִיפְרָק וּפִירֵשׁ"י ו"ל וְאַפְּי' בְּהַמַּת בְּעֵלֵי מוּמִין שְׁנַאֲמַר בָּהּ פְּדִיּוֹן לְאַחַר שְׁקִידָשָׁה בְּכָלֵי שְׁרֵת כְּגוֹן שְׁשַׁחְטָהּ לֹא אֲשַׁכְּחֵן בָּהּ פְּדִיּוֹן עֵי"ש וְא"כ מֵאֵי דְּמִיּוֹן יוֹצֵא דְּוֶן דְּנִפְדָּה בְּלֹא מוּם דְּהִינּוּ שְׁלֵא נַעֲשָׂה בּוֹ שׁוּם מַעֲשָׂה עֲבוּדָה וְלֹא נִתְקַדַּשׁ בְּקַדְוִשָׁתָּהּ קָרְבָן בְּמַעֲשָׂה עֲבוּדָה.

אַבְל בְּשׁוֹחַט אֶת הַחֲטָאֵת וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ה' דְּנֶאֱכָלֵת לְאַחַר זְרִיקָה אִיף יוֹעִיל פְּדִיּוֹן לְאַחַר מַעֲשָׂה עֲבוּדָה דְּשְׁחִיטָה וְזְרִיקָה וְזָה שְׁכַתָּב רַמְב"ם ו"ל בֵּה' עִירוּכִין דְּמְהַנִּי פְּדִיּוֹן לְמְפָרְקָסְתָּ הִינּוּ קַדְוִשָׁתָּהּ דְּמִים שְׁשַׁחְטָה עֵי מְעִילָה (י"ט): דְּלֹא הִי בְּזָה שְׁחִיטָה בְּתוֹרַת עֲבוּדַת הַקָּרְבָן.

אַבְל זָה הַנֹּלָד שְׁהִי בּוֹ שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה אִיף יִצָּא לְחֻלִּין עֵי"ש פְּדִיּוֹן אַחַר כָּל הָעֲבוּדוֹת וְאֵם בְּאֵנוּ לְוַמַּר בְּשִׁיטָתָהּ רַמְב"ם ו"ל דְּזָה הֵנָּה פְּסוּל דְּיוֹצֵא דְּוֶן מֵהַ שְׁנַמְצָא בְּמַעֲשֵׂי אִמּוֹ וּמִמִּילָא לֹא נִתְקַדַּשׁ כָּלֵל בְּקַדְוִשָׁתָּהּ קָרְבָן בְּשְׁחִיטָה וְזְרִיקָה דְּאִמּוֹ פִּינּוּ דְּפְסוּל הוּא לְקָרְבָן וְשׁוּב מִמִּילָא מְהַנִּי לִי פְּדִיּוֹן אַבְל ז"א דֵּה"ה פְּסוּל זָה הוּא גַּם בְּלֹא פְּלוּ לוֹ חֲדָשִׁי דְּיוֹצֵא דְּוֶן הוּא.

וְכִבֵּר הַבְּאֵתִי דְּבָרֵי רֶאָב"ד ו"ל בְּתו"כ (פ' אַחֲרֵי) שְׁהַקְשָׁה פֶּן וְתִירְצִי פִּינּוּ דְּקַדְמָה קַדְוִשָׁה לִיכָּא פְּסוּל דְּיו"ד עֵי"ש וּבִינְיָרְתִי לְעִיל גַּם שִׁי רַמְב"ם ו"ל הִיטַב. א"כ שׁוּב יְהִי אִיזוֹ טַעַם שְׁיִהְיֵ לִיכָּא בְּזָה פְּסוּל לְהַקְרָבָה וּמֵאֵי נ"מ אֵם הוּא בַר פְּדִיּוֹן אוֹ לֹא הַעֲיָקַר תְּלוּי רַק אֵם הוּא כְּשֶׁר אוֹ פְּסוּל וְאֵם חֲשִׁבִינוּ זָה לְיוֹצֵא דְּוֶן גַּם לֹא פְּלוּ לוֹ חֲדָשִׁי יְפָסֵל וְלֹא יְהִי נִפְדָּה אַבְל אִמּוֹ נֶאֱכָל כְּבָשָׂר הַחֲטָאֵת וְכַת"ר לֹא אֵתִי עֲלָה בְּאִנְפּוֹן זָה שְׁלֵא יְהִי נֶאֱכָל כְּאִמּוֹ רַק דְּאִף שְׁחָל עָלָיו קַדְוִשָׁתָּהּ קָרְבָן עֵי"ש שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה דְּאִמּוֹ מ"מ עֵי"ז שְׁנַעֲשָׂה יוֹצֵא דְּוֶן מְהַנִּי לִי פְּדִיּוֹן.

וְזָה צ"ע שְׁיִהְיֵ נִפְדָּה אַחַר שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה. (כְּפַעַת רְאִיתִי בְּתוּס' חֲגִיגָה (דף כ"ד).

(דְּכַתְּבוּ דְּאִף כְּשֶׁר אַחַר שְׁחִיטָה מְהַנִּי פְּדִיּוֹן עֵי"ש וְעֵי בְּתוּס' ב"ק (ע"ו.) בד"ה שְׁמִיטָה דְּפִיגְלוּ אִין לוֹ פְּדִיּוֹן מְשׁוּם דְּמַצְוָה לְשׁוֹרְפוֹ וְעֵי נִזִּיר (כ"ח): דְּלֹאֲחַר שְׁחִיטָה אִינוּ מִפְּרַם מְשׁוּם הַפְּסוּד קַדְשִׁים וּבְמִפְרָשׁ דְּהָיִ מְשׁוּם בְּזִיּוֹן וְה"נ בְּזָה שְׁהַשְּׁלִיל נֶאֱכָל וְהוּא קַדְשִׁים גְּמוּרִים א"כ יֵשׁ מַצְוָה לְאַנְכְלוֹ אִין לוֹ פְּדִיּוֹן] וְאוּלַי נֶאֱמַר בְּשִׁיטָתָהּ רַמְב"ם ו"ל (בפ"ד מִתְמוּרָה ה"ח) דְּוִלְדוֹת קַדְשִׁים שְׁיִצְאוּ דְּרָף דְּוֶן נְפָדִין עֵי"ש וּמְבוֹנָא דְּגַם קַדְמָה קַדְוִשָׁה לְלִינְדָה מִיפְּסֵל מְשׁוּם יוֹצֵא דְּוֶן: וּלְפִי"ז

נשאר קו' ראב"ד ז"ל דשוחט את החטאת ומצא בה נלד יפסל משום יוצא דופן דל"ש תירוצו דקדמה קדושה דג"כ פוסל לשי' רמז"ל.

ניתכן דכמ"ש תוס' בתמורה (דף י'): דבעובר ליכא פסול של מחוסר זמן וביאר בשמ"ק זבחים (י"ב.) הטעם דכ' אשר יולד בלידה תליא רחמנא וכל זמן שלא נולד אין בו פסול דמחוז"ז עייש"ה פן י"ל דשי' רמז"ל גם בפסול דיוצא דופן פן דכ"ז שלא נולד ליכא פסול דיוצא דופן דהיינו חסרון הכשר לידה.

ורק מלידה ואילך אם נולד שלא פדרכו יש בו פסול דיוצא דופן ואינו דומה להא דמנחות (ס"ט.) עי' באות (כה).

(דבכאן המיעוט לידה שלא פדרפה לא יוצא דופן ולפ"ז י"ל דלא פלו לו חדשיו דהרי הוא פאבן וכדאמרי' בשבת (קלב.) דמחתף בכשור בעלמא היא עיי"ש לא מיחשב כלל לגבי הולד פלידה וחשוב עדיין כמו שלא נולד לגבי הולד ועי' גדה (כ"ו).

(ובתוס' שם ושוב כ"ז שלא נולד אין פאן פסול דיוצא דופן אבל פלו לו חדשיו וחי פיון שפיצא לאויר העולם הרי הוא פנולד ולידה שלא פדרכו הוא שפיר הוי יוצא דופן פן י"ל לפי דרכו דכ"ת.

וקצת ראי' מהא דראיתי בשמ"ק תמורה (דף י"א): דהא דבעי הש"ס שם אם הולד חולין ונהמה קדש אם הוה חולין בעזרה דהיינו רק בכלו לו חדשיו אבל בלא פלו חדשיו לא מיחשב הוי' כלל ופשיטא דליכא חולין בעזרה עיי"ש ולפי"ז י"ל גם לענין איסור יוצא דופן פן דכ"ז דלא פלו לו חדשיו כמו דליכא איסור חולין בעזרה פן ליכא איסור זה דיו"ד ואינו מוכרח.

דשם במעי אמו ולא יצא לאויר העולם משא"כ פשיצא לאויר העולם ואכמ"ל יותר: (לו) ובתוספתא (פרק ג') דתמורה איתא האומר מה שבמעי בהמה זו הקדש מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני שמכחיש את הקדשים (שמכחיש העובר) שחטה העובר אסור באכילה מתה אסורה בהנאה ע"כ וראיתי בספר חסדי דוד דכתב דהא דאסור באכילה היינו קודם פדיון אבל לאחר שנפדה מותר באכילה ועובר זה הרי הוא פיוצא דופן ומהני לי' פדיון עכ"ד והנה לכאורה זה פעין דברי כת"ר דעובר נפדה מצד זהוה כמו יוצא דופן.

ואולם ז"א דהא בש"ס תמורה (דף י'): מיייתי רישא דבריתא להקשות למ"ד שם אין קדושה חלה על עוברין מהא דתנן' דאסורה בעבודה ומשני דבקדושת דמים מייירי עיי"ש ומש"ה שפיר נהי דהנה אחר שחיטה מ"מ פיון דהולד חי ובר העמדה והערכה הוא שפיר מהני לי' פדיון אבל היכא דהנה קדוה"ג והשחיטה מקדשת לתורת קרבן לא מהני פדיון אחרי שחיטה.

ואף למ"ד שם בתמורה דקדושה חלה על עוברין ומשמע שם בתמורה (י'): דמפרש הברייתא שהקדיש העובר קדוה"ג מ"מ י"ל דרק התם דהבהמה עצמה חולין ושחיטתה שחיטת חולין שפיר הולד נפדה אף שהוי' פשטיט דכל הטעם דאין פדיון אחר שחיטה פתב רש"י ז"ל במנחות (ק"א).

(משום דנתקדש בכלי שרת עיי"ש וזה הרי השחיטה לא הי' בכלי שרת דהא שחיטת הולד הוא בשחיטת האם ושחיטת האם היתה חולין. אבל בהא דתמורה (י"א).

(דשוחט החטאת ומצא בה נלד דגם האם קדושה שפיר שחיטת קדשים מקדשת ולא מהני פדיון אחרי שחיטה. וזה פשוט: והנה גוף דברי התוספתא צ"ע דאמרה דשחטה לאם העובר אסור באכילה ומשמע דבהנאה מותר דהא בסיפא תני גבי מתה דאסור בהנאה וקשה ממ"נ אם בלא

פדיון הרי אף ששחטה אסור בהנאה עד שיפדה וכמבואר במעילה (דף י"ט): דבע"מ ששחטן מועלין בהם עד שיפדו לרבנן עיי"ש ובתוס' ובשמ"ק שם.

ואם נפדו הרי מותרין באכילה ג"כ ויתכן עפ"י דברי הש"ס בתמורה (דף י"א) דבעי היא חולין ולדה שלמים אם מותר לשחטה בחוץ ומסיק דפטור דלא קרי' בעובר ונהביאום לה' עייש"ה ולפי"ז נראה דהנה רש"י בקידושין (דף נז): בד"ה מה שלי בשלף אסור פתב דשחטי חוץ אסור בהנאה דמי נתיר הנאה שנגאסר בה מחיים אחרי שאין דמו נזרק עכ"ל ותמהו תוס' דהנה פקדשים שמתו שמוותרין בלי זריקה וה"נ ע"י השחיטה יהי' מותר באכילה עיי"ש והנה המקנה ביאר שם דסברת רש"י ז"ל דיש אסור אכילה ומצד העשה של נדם זבחה ישפך נהדר והבשר תאכל אף מצד זה לא הי' ראוי ליאסר רק באכילה לא בהנאה וחיידש שם עפ"י ד הגמ' בחולין (קט"ו).

(דפריה מעשה שבת ליתסר משום לא תאכל כל תועבה ומשני עיי"ש א"כ שוב בשחטי חוץ יש אסור דל"ת כל תועבה ומשום אסור זה הרי אסור גם בהנאה עיי"ש ולפי"ז נראה דבתוספתא דתני דשחט הבהמה ע"כ לא היתה השחיטה בעזרה דהא האם חולין ואין שוחטין חולין בעזרה וע"כ היתה השחיטה בחוץ.

שוב בשחטי חוץ כזה ליכא אסור הנאה דהא בזה ליכא אסור שחטי חוץ וכנ"ל דהעובר אינו ראוי לפתח אהל מועד א"כ אין כאן תועבה כלל ומש"ה שפיר מותר בהנאה. אף אסור אכילה נשאר שהרי עכ"פ ליכא זריקה בנולד זה דהא עובר פסול להקרבה בחולין (ע"ה).

(א"כ יש אסור אכילה מצד העשה דודם זבחה ישפך נהדר והבשר תאכל דמחוסר זריקה אסור באכילה: ואמנם סיפא דתוספתא דמתה אסור בהנאה יתכן ליישב דהנה לכאורה צ"ע ד' תוס' בקידושין (נ"ז): הנ"ל דכמו דקדשים שמתו מותרין ה"ה שחטי חוץ ונהרי בקדשים שמתו יש אסור תורה ליהנות פדמוכח מתוס' זבחים (ס"ט): ד"ה ר"י דלא חזייל אסור נבילה אא"כ קדשים עיי"ש ומוכח דאף דהוי קדשים שמתו יש אסור תורה וכבר האריכו האחרונים בדברי תוס' ועי' מעילה (ג').

(דהמעילה רק מדרבנן אבל י"ל דאסור הנאה מן התורה וכזה בקדשים קלים דאין מועלין ואסור בהנאה מה"ת וא"כ גם שחטי חוץ יאסור מה"ת. ויתכן דהנה זה דיש אסור בקדשים שמתו מפורש בתמורה (ל"ב): דקדשים שמתו יקברו הנה דאף שאין מועלין בתמורה (ל"ד).

(מ"מ אסורין, וטעמו של דבר ביאר הרי"ט אלגזי בבכורות (פ"ה סקל"ח) דכמו דבש"ס בכורות (י"ד): דפסולי המוקדשין שנפדו אסורין משום ואכלת ולא לכלבית וכל הנאות בכלל כמ"ש תוס' בכורות (ל"ב): ד"ה פסק וכ"ש כשלא נפדו עיי"ש באנרף.

ולפי"ז י"ל לפמ"ש התוס' בזבחים (דף ע"א): דהיכא דאסור לאדם באכילה יש אסור דלא לכלבים אבל אם מותר להדיוט ליכא אסור לכלבים עיי"ש א"כ י"ל דקדשים שמתו דאסורין באכילה לכל אדם אסורין גם לכלבים ולכל הנאות אבל שחטי חוץ אדרבה עיי"ז שהשחיטה מתירו באכילה להדיוט ממילא ליכא אסור ונלא לכלבית ואולם שם גבי נבילה על קדשים שפיר כתבו תוס' דיש אסור קדשים דהיינו קדשים שמתו דהא אף אם לא יחול אסור נבילה ולא יהי' אסור לאדם מצד נבילה מ"מ עכ"פ לא יהי' לו היתר שהרי עכ"פ אינו זבוח הוא ואסור לאדם שוב ממילא יש אסור דקדשים שמתו מצד ולא לכלבית.

ולפייז שפיר ברישא דשחטה והשחיטה מתיר לאדם שפיר מותר בהנאה דכל שמותר לאדם אינו בכלל איסור דלא לכלביה דהיינו כל הנאות. ושאר הטעמים דל"ת פל תועבה ל"ש פנ"ל שהרי בזה ליכא איסור לישחוט בחוץ ונשאר רק איסור אכילה מצד חסרון זריקה אבל במתה דאיסור להדיוט שוב יש איסור הנאה בכל קדשים שמתו דכל שאסור להדיוט אסור לכלבים [ועי' רשב"א ב"ק נ"ג].

(בשם ראב"ד ז"ל דהיכא דאיסור להדיוט מותר לכלבים רק אם מותר לאדם אסור לכלבים וכבר האריה בשטיטה זו בשעה"מ (ה' איסו"מ) וכ"כ במק"א מהא דבכורות (ל"ג:) בבכור דמותר לעכ"ו"ם ואכ"מ]: ואולם יקשה דלפי תירוץ הש"ס בתמורה (י'): דמייירי בק"ד אמאי שחיטה אסור באכילה ולא בהנאה הא בק"ד גם קדשים שמתו אסורין דלא יהי' אלא הקדש אשפה פש"ס מעילה (ט"ו).

(ועי' בתוס' שם ועי' מעילה (יט:) ותמורה (לג.)) ואם פדאן הרי מותרין גם באכילה וע"כ דבקדוה"ג מייירי ויש לפלפל טובא בדברינו ובמק"א יבואר אג"ה וגם בד' תוס' דזבחים (ע"א:) הנ"ל י"ל דרק פדיון הוא דמתיר הכל אם מתיר לאדם אבל לא שחוטאי חוץ שאינו מתיר מאי נ"מ אם מותר לאדם או לא ואכ"מ: ועיין רש"י חולין (דף ס"ט).

(בד"ה ותיבעי לה קדשים קלים בירושלים וכו' וליכא לאוקמי' בשוחט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ דא"כ אף הבהמה אסורה משום שוחט קדשים בחוץ עכ"ל והנה רש"י ז"ל לטעמי' בקידושין (נ"ז:) הנ"ל דשחוטאי חוץ אסורין באכילה ובהנאה ובכאן דהאם קדש והנולד קדש דהא מדבעי דתיקוני מחיצת ירושלים מחיצה לגבי הנולד שהוציא את ידו לחוץ ע"כ דהנולד קדש דבחולין אינו מחיצה כלל וכן מצאתי בצ"ח חולין (סט).

(שם דכ"כ דהנולד קדש והנולד אין לו שום היתר זריקה והקטרה דעצמו בחולין (ע"ה.)) הנ"ל דהוי מחו"ז וא"כ שפיר דאיסור משום שחוטאי חוץ.

ואף אם נימא דבההך דתמורה (י"ב.) דהיא חולין ולדה שלמים דאינו נאסר הנולד וכנ"ל מ"מ שאני התם דליכא איסור דשחוטאי חוץ ועי' רמב"ם (פי"ח ממעה"ק) דאיסור לשחטו בחוץ ואינו לוקה ולא הזכיר הדין אם שחטו אם נאסר עי"ז וגם אם איסור השחיטה הוא איסור תורה] אבל באם קדשים דאיכא איסור שחוטאי חוץ גם הנולד נאסר.

ועי' בראש יוסף שם דמפרש דברי רש"י ז"ל דכיון דהאם אסורה משום שוחט קדשים בחוץ לא יהי' אותו האבר שיצא לחוץ נותר בשחיטת אמו וצריה שחיטת עצמו עיי"ש ומשמע דס"ל דאין העובר נאסר משום ששחטו בחוץ וזה צ"ע דהרי באם קדש ובנולד קדש הרי יש שחוטאי חוץ ולרש"י ז"ל לטעמי' בקידושין (נ"ז).

(הקדש שנאסר מחיים אינו נותר בלי זריקה והנולד הרי אין לו זריקה והקטרה פנ"ל ואכמ"ל: (ז) והנה ראיתי ברמב"ם פ"ק א' ממעשה הקרבנות (הלכה י"ט) היתה הבהמה מעוברת אעפ"י שפלו לו חדשיו של עובר ואפי' נמצא חי אינו מעלה חלבו עם חלב אמו אלא חלב אמו בלבד והרי העובר פאחד מאברי' עכ"ל מבואר מזה דגם בכלו לו חדשיו וחי נאכל בשחיטת אמו ויש עליו דין קדשים גמורים והא דכתב דחלבו אינו נקרב הוא מדברי הש"ס חולין (דף ע"ה).

(מה אשם מוציא מפלל שליל כו' עיי"ש דחלב שליל אינו נקרב [ועי' רש"י חולין (דף ע"ד): בפירש"י ד"ה ומוציא את דמו דחלבו מותר משום מה חלב ושתו כליות האמור באשם מוציא

מְקַלָּל שְׁלִיל עֵינָיו וּמְבֹאֵר דְּמִשׁ"ה חֵלֶב שְׁלִיל מִן הַחֵלֶב שֶׁלֹּא יִשְׁלַח לְהַקְרִיב וְצִ"ע דְּאִמְרֵי
לֹא כ' מִטְעָם דְּכָל בְּבִהְמָה תֹאכְלוּ וְגַם הָרִי בֶן ט' חֵי חֵלְבוֹ אֲסוּר לִר"מ וְ"ל הַנְּזִ"ל וְלִר"מ מִפּוֹ בְּגַמ'
דְּאֲסוּר אִם שְׁאִין הַחֵלֶב רְאוּי לְהַקְטִירָה.

וְעִי בְּחֵי הָרִי וְ"ל שֵׁם מִ"ש בְּד' רִשׁ"י וְ"ל אֵלוֹ. וְעִי רִמְבַּ"ן בְּפִירוּשׁ הַתּוֹרָה (וַיִּקְרָא ג' ו') דְּכָל
הַנִּקְרָא חֵלֶב נֶאֱסָר אֵעִפִּי שְׁאִינוֹ קָרֵב וְשְׁאִינוֹ נִקְרָא חֵלֶב מִן הַחֵלֶב אֵעִפִּי שְׁקָרֵב עֵינָיו וְאִכְמ"ל
וְהִנֵּה לִפִּי"ז נִסְתָּרוּ כָּל הַתִּירוּצִים לְרִמְבַּ"ם וְ"ל דְּמִשׁ"ה נִקְטָב בֶּן ד' חֵי גְבִי הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחֲטָאֵת
מִשּׁוּם דְּבִבְלָיו לֹא חֲדָשׁוּ אִין הַדִּין כֵּן יֵהִי מֵאִיזוֹ טַעַם שְׁיִהְיֶה וְהִלָּא בְּכָאן מְפֹרָשׁ דְּאִין חֵלְוִיק וְגַם
כְּלוּ חֲדָשׁוּ נִתְּרָה בְּשַׁחֲטָתָא אִמּוֹ: לַח) וְאִילָּם נִתְּנָה שְׁבִיבֵי דְלִפִּי דְּבִרְיָנוּ בְּיָשׁוּב שְׁיִטָּת רִמְבַּ"ם וְ"ל יֵשׁ
לְיִשָּׁב גַּם זֶה וְזֶה דְּהָרִי יְסוּד דְּבִרְיָנוּ הוּא מִשּׁוּם דְּבִבְלָיו חֲדָשׁוּ לֹא מְהִי שְׁחִיטָתָא אִמּוֹ בְּתוֹרַת מִתִּיר
לְהַתִּיר אִיסוּר קְדָשִׁים רַק מִשְׁוִי לִי כְּנִשְׁחָט אֲבָל לֹא מִשְׁוִי לִי כְּנִזְרָק שְׁהָרִי פְּעוּלָה שְׁבָאָם לֹא
מְהִי רַק בְּעַת שְׁמֹנֶחַ בְּתוֹכָהּ.

אֲבָל בְּלֹא כְּלוּ חֲדָשׁוּ נִתְּרָה מִיָּד אִיסוּר מִן קְדָשִׁים בְּתוֹרַת הַתִּיר. וְזֶה שְׁחָל עָלָיו אִיסוּר אֲכִילָה
מִצַּד אִמּוֹ דְּכֹא' מֵאֲבָרֵי וּמִחִיּוֹב לְהַמְתִּין עַל הַזְּרִיקָה בְּזֶה שְׁפִיר מְהִי זְרִיקָה דָּאָם שְׁהוּא רַק סִילּוּק
סִיבַת הָאִיסוּר: וְהִנֵּה לִפִּי"ז י"ל דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוּן דְּכָל אִיסוּר קְדָשִׁים הוּא אִיסוּר הַנִּתְּרָה בְּשַׁחֲטָה
עִפִּי"ז דְּבִרְיָ הַתּוֹסֵ' יִשְׁנִיגִים בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג) (הַנְּדַמ"ח בְּש"ס ד' וַיִּלְנָא) דְּכְתָבוּ דְּבָר חֲדָשׁ דְּהָא
דְּאִמְרֵי בְּמַעֲיָלָה (דָּף ד'): דְּהִתִּיר זְרִיקָה שְׁנִינָה וּמִשְׁעָה שְׁנִרְאָה לְזְרִיקָה נְפִיק מִיָּד מְעִילָה דְּהִינּוּ
רַק בְּבִהְמָה דְּכֹוֹתָהּ בְּחֻלְיָ שְׁרִיָּא מִשּׁוּם הַשְּׁחִיטָה אֲבָל גְּבִי עוֹף דְּהַמְלִיקָה אֲסוּרָה בְּחֻלְיָ מִשּׁוּם
נְבִילָה אִינוּ נִתְּרָה עַד אַחֲרֵי הַהֲזָאָה עֵינָיו וּמְבֹאֵר לְכֹאוּרָה דְּסִבְרָתָם וְ"ל כִּי הַקְּדָשׁ הוּא אִיסוּר
הַנִּתְּרָה בְּשַׁחֲטָה דְּכֹוֹ דְּמְהִי שְׁחִיטָה לְהַתִּיר אִיסוּר אִמ"ה וְנְבִילָה כֵּן מְהִי לְהַתִּיר אִיסוּר מִן קְדָשִׁין
וְעִי זְבָחִים (ס"ט).

(אִם הוֹעִילָה לֹא שְׁחִיטָת חוּץ לְחִיבּוֹ כִּרְת לֹא תוֹעִיל לֹא וְכו' [וְעִי תו' מְעִילָה (ח.) (ד"ה הַנְּזִיָּה דְּמָה
כו' וְלִמְ"ד רְאוּי לְהַתִּיר זְרִיקָה ר"ל שְׁנִרְאָה לְהַזוֹת עֵינָיו מִפְּנֵי דְּגַם בְּעוֹף ס"ל דְּמִיָּד שְׁנִמְלָק
וְנִתְּרָה אִיסוּר אִמ"ה נִתְּרָה מִיָּד מְעִילָה] וְרָאָה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא קִידוּשִׁין (דָּף נ"ז).

(מִהוּ דְּתִימָא מִיָּד דְּהוּהוּ אֲקָדָשִׁים דְּמַחֲיִים אֲסִירֵי וְאִתְּנָה שְׁחִיטָה וּמְכַשְׂרָא לָהּ קַמ"ל. וְעֵינָיו
בְּפִירִשׁ"י וְ"ל וּמִשְׁמַע פְּשׁוּטוֹת לְשׁוֹן הַגַּמ' דְּבִקְדָשִׁים ג"כ נִתְּרָה הָאִיסוּר ע"י הַשְּׁחִיטָה וְעֵינָיו בְּחֻלְיָ
(דָּף פ'): קְדָשִׁים בְּפָנִים הָרִאשׁוֹן כְּשֶׁר וּפְטוּר וְהַשְּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים וּפְסוּל כו' שְׁחִיטָת קְדָשִׁים
אִצְטְרִיף לִי סד"א שְׁחִיטָת קְדָשִׁים שְׁחִיטָה רְאוּי' הוּא דְּהָא אִי נָחַר וְזָרַק דָּם לֹא מִשְׁתַּרְי בְּשֶׁר וְכִי
שְׁחָט מִשְׁתַּרְי בְּשֶׁר וּשְׁחִיטָה רְאוּי' הוּא קַמ"ל.

וְנִרְאָה דְּסִבְרַת הַגַּמ' בְּזֶה דְּעֵנִין זֶה דְּקְדָשִׁים הִינּוּ ג"כ דְּהָאִיסוּר מִן קְדָשִׁין נִתְּרָה בְּשַׁחֲטָה. אִם כֵּן
דְּאִחַר שְׁחִיטָה נְעֻשָׁה רְאוּי לְזְרִיקָה וְכָל שְׁרָאוּי לְגְבוּהָ אֲסוּר לְאֹכְלוֹ.

ע"כ חָל עָלָיו אִיסוּר מִחֲדָשׁ מִצַּד חוֹבַת הַזְּרִיקָה וְדוּמָה לְזֶה כְּתִב הַתּוֹסֵ' בְּמַעֲיָלָה (דָּף ח.) (בד"ה
אִין מוֹעִלִין בְּעוֹרוֹת כו' זָכָה הַמְזַבֵּחַ בְּבִשְׂר עֵינָיו דְּעֵנִין זֶה דְּבְעוּלָה לֹא פָקַע הַמְעִילָה אַחֲרֵי הַזְּרִיקָה
רִשׁ"י מְעִילָה (ג').

(וְכִמָּה דְּוִכְתִּי אִינוּ מִשּׁוּם דְּהַזְּרִיקָה אִינָה מְפִקִיעָה מְעִילָה בְּעוּלָה רַק מִשּׁוּם דְּכֵינּוּ דְּאִחֲרֵי זְרִיקָה
רְאוּי לְגְבוּהָ הַבְּשֶׁר נֶאֱסָר מִחֲדָשׁ אֲבָל אִיסוּר שְׁבִיבֵיבֵי פָקַע עֵינָיו וְעִי בְּר"ן גְּדָרִים (דָּף י"א):
דְּחִזָּה וְשׁוֹק הַנֶּאֱסָר לְזָרִים אִינוּ מִצַּד הַקְּדָשׁ שְׁבִיבֵיבֵי דְּזֶה פָקַע בְּזְרִיקָה רַק הוּא אִיסוּר חֲדָשׁ

שְׁאֲסָרָה תּוֹרָה יְעוֹשׂהּ וְהָיָה י"ל בְּכָל זְרִיקָה כִּן דְּאִסּוּר מְקַדְּשִׁין נִיְתָר בְּשַׁחֲטָה וּכְדַבְרֵי תוֹס' הַגָּז'ל דְּמַדְמַהֲנִי לֵאמֹר וְנִבְיָלָה מִהֲנִי לְמִקְדָּשִׁין ג"כ.

רק כִּינּוּן דְּשַׁחֲטָה מְקַדְּשֵׁת לִי לְדָם כַּמְנַחֲחוֹת (ט"ז:) א"כ אַחֲרֵי הַשַּׁחֲטָה נַעֲשֶׂה רְאוּי לְזוֹרְקוֹ יֵשׁ עָלָיו חוֹבַת הַזְרִיקָה וְיֵשׁ חַיִּיב דּוֹדָם זְבָחִיהָ יִשְׁפָּךְ וְהַדָּר וְהַבְּשָׂר תֹּאכַל וְע"כ הִיא סְכַרְתַּת הַגַּמ' דְּשַׁחֲטָה רְאוּיָהּ הוּא וְאֵף דְּמַסְקֵנָת הַש"ס אֵינוֹ כִּן הֵינּוּ דְּאִין הַשַּׁחֲטָה רְאוּיָהּ דַּע"כ פ' אֵינוֹ נִיְתָר בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם וּבב"ק (ע"ז:) דְּכִינּוּן דְּהִתְיָתֵר רַק מְשׁוּם דְּחַשְׁבִּיב כְּזוּרִיק ע"י דְּעוֹמֵד לִיְזוֹרוֹק לֹא מִיְחָשֵׁב שַׁחֲטָה רְאוּיָהּ אָבֵל מ"מ י"ל כִּן דְּגַם הַשַּׁחֲטָה מִתִּיר אִסּוּר מְקַדְּשִׁין וְכַלְשׁוֹן הַגַּמ' בְּקִדּוּשִׁין דְּאֵתְנִי שַׁחֲטָה וּמְכַשְׂרָה לָהּ וְעִי' בַר"ש מְשַׁנֵּץ בְּפִירוּשׁוֹ לַת"כ (פ' אַחֲרֵי) דְּשַׁחֲטָה חֲשׂוּבָה עַבְדָּה תְּמָה מְשׁוּם דְּמִתְרַת מִיַּד אִמ"ה וְנִבְיָלָה עֵישׂהּ וּבַמ"א הָאֲרַכְתִּי וְרָאָה לְשׁוֹן תּוֹס' קִדּוּשִׁין (נ"ז:) בַּד"ה מָה שְׁלִי וְכו' דְּכִינּוּן דְּהוֹקְדָּשׁוֹ אֵינָם יְכוֹלִים לִהְיוֹת מְוַתְרִין אֲלֵא ע"י זְרִיקָה וְאֵלּוֹ שְׁנַשְׁחֲטוּ בַּחוּץ אֵין נִזְרָקִין וְהַקְּשָׁה הַר"מ דְּכַמּוֹ כִּן מְצִינּוֹ קְדָשִׁים שְׁמַתּוֹ יֵצְאוּ מִיַּד מְעִילָה וְאֵע"ג שְׁלֹא נִזְרַק הַדָּם וְכַמּוֹ כִּן נֶאֱמַר שֶׁהַשַּׁחֲטָה תּוֹצִיא מִיַּד אִסּוּר אִמ"ה וְיִהְיֶה מְוַתְרִים בְּאֲכִילָה עֵישׂהּ הִנֵּה דְּהַשַּׁחֲטָה מִתְרַת: וְאוּלָם יִתְכַן בְּזָה עַפ"י דְּבָרֵי הַש"ס בְּמְעִילָה (דָּף י'): בְּקִדְּשֵׁי קְדָשִׁים מוֹעֲלִין בָּהֶם עַד שֶׁיֵּצֵא לְבֵית הַדָּשָׁן בְּאִימּוּרֵי קְדָשִׁים קְלִים מִיָּד שֶׁהֶעֱלָן יֵצְאוּ מִיַּד מְעִילָה וּבְאֵרוֹ תוֹס' שֵׁם דְּהַחֲלוּק דְּבַק"ק הִיא מְעִילָה מִיָּד בְּעַת הַהֶקְדָּשׁ ע"כ לֹא נִפְיֵק מִיַּד מְעִילָה כ"ז שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רְאוּיוֹת אָבֵל בְּקְדָשִׁים קְלִים דְּלֹא הִיא מְעִילָה בַּתְּחִלָּה כָּלֵל וְחִלוֹת מְעִילָה נַעֲשֶׂה אַחֲרֵי הַזְרִיקָה שְׁנַעֲשׂוּ הָאִמּוּרִים רְאוּיָן לְגַבּוּהַ ע"כ מִיָּד שֶׁהֶעֱלָן פִּקַּע הַמְעִילָה עֵישׂהּ: וּלְפִי"ז י"ל דְּבְקִדְּשֵׁי קְדָשִׁים דְּהִיא אִסּוּר הַקְּדָשׁ לְגַמְרֵי שְׁמוּעֲלִין בּוֹ אֵין הַשַּׁחֲטָה פּוֹעֶלֶת לְהַתִּיר כָּלֵל כְּמוֹ דְּהֶעֱלָאָה לֹא מִהֲנִי אָבֵל בְּקְדָשִׁים קְלִים דְּבַחֲזִים לֹא הִיא מְעִילָה כָּלֵל אֵף דְּתוֹס' נְדָרִים (י').

(כ' דְּהֵי אִסּוּר תּוֹרָה הֵינּוּ מִצַּד בַּל יַחַל וְכַמ"ש בַּשֵּׁם"ק מְנַחֲחוֹת (ה'): וְאִכְמ"ל] י"ל דְּנִיְתָר אִסּוּר אֲכִילָתוֹ שַׁע"י דְּיִבּוּר הַקְּדָשׁוֹ מִיָּד ע"י הַשַּׁחֲטָה וְאַחַר הַשַּׁחֲטָה דְּחִלָּה חוֹבַת הַזְרִיקָה חָל אִסּוּר מִחֲדָשׁ לְאַכּוֹל קוֹדֵם זְרִיקָה.

וּמְדוּקְדָּם לְשׁוֹן רַש"י ז"ל בְּפִסְחִים (ע"ז:) הַגָּז'ל דְּכַתְב "וְכִהְנִים מִשְׁלַחַן גְּבוּהַ קְזָכִי" דְּהֵינּוּ כִּינּוּתוֹ בְּקְדָשֵׁי קְדָשִׁים הוּא דַּכ"ז דְּלִיתְנִי לְזְרִיקָה לֹא פִקַּע אִסּוּר הַהֶקְדָּשׁ שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה, וְעִי' זְבָחִים (כו:): מִי אִיכָּא זְרִיקָה דְּלֹא מְכַפְרָה וְשָׂרְנִי בְּשָׂר בְּאֲכִילָה וְעֵישׂהּ לְשִׁמּוּאֵל דְּזְרִיקָה שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹ נִתְכַפְּרוּ הַבְּעֻלִים וּבְשָׂר פְּסוּל וְאֵינוֹ נִיְתָר בְּאֲכִילָה א"כ מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דְּאֵף דְּעַכְשָׁיו לִיכָּא חוֹבַת זְרִיקָה שְׁהָרִי נִתְכַפְּרוּ בְּעֻלִים מ"מ פְּסוּל בְּשָׂר וְאֵלּוֹ הִיא זְרִיקָה רַק אוֹסֵר כְּשֶׁנִּסְתַּלְקָה הַזְרִיקָה הִיא רְאוּי לִהְיוֹת מְוַתְרֵי הַבְּשָׂר דְּכָבֵר הַתֵּר הַבְּשָׂר.

אֵף אֵינוֹ מוֹכַח דִּי"ל דְּאַחֲרֵי שַׁחֲטָה דְּחָל חוֹבַת הַזְרִיקָה נֶאֱסַר הַבְּשָׂר עַד שֶׁיִּהְיֶה זְרִיקָה כְּשֶׂרָה וְעִי' זְבָחִים (ל"ו:): תִּדַּע דְּבְשָׂר לְפָנֵי זְרִיקָה לֹא חֲזִי וְלֹא הִיא הִתָּם זְרִיקָה וּמִיְחֻזִי וְנִרְאָה הַכְּפוּנָה דְּבַס"ד הִיא סְבוּר דְּהַבְּשָׂר בְּעֻצָּם אִסּוּר וְהַזְרִיקָה מִתִּיר א"כ כ"ז שְׁלֹא זָרַק חַשְׁבִּיב אִסּוּר וּמְשַׁנֵּי דְּהַזְרִיקָה אוֹסְרָת וְע"כ כִּינּוּן דְּזְרִיקָה וּמִיְחֻזִי לֹא חֲשׂוּב בְּעֻצָּם אִסּוּר שְׂאִין אִסּוּרוֹ בְּעֻצָּם רַק פְּסוּל חֲסָרוֹן שְׁחָסַר לוֹ הַזְרִיקָה וְדו"ק [וְכ"כ בַּמַּק"א לְתַרְזֵן ד' מְהַרְשֵׁ"א ז"ל בְּקִדּוּשִׁין (נ"ז).

(דְּקִדְּשׁ פְּסוּל נִפְקַע קְדוּשָׁתוֹ וְהַפ"י תְּמָה מְפָרִיתוֹת (י"ד): דִּישׁ בְּנוֹתֵר חַיִּיב מְעִילָה וְיִישְׁבְּתִי דְּבְקְדָשִׁים קְלִים נִפְקַע אָבֵל בְּקְדָשֵׁי קְדָשִׁים נִשְׂאָר הַמְעִילָה וְכַ"ל]: וּלְפִי"ז נְכוּנִים דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם ז"ל דְּשֵׁם דְּבְקְדָשִׁים קְלִים מִיְרִי א"כ הִנֵּה אִסּוּר מְקַדְּשִׁין אִסּוּר הַנִּיְתָר בְּשַׁחֲטָה שְׁפִיר נִיְתָר הַגָּז'ל בְּמַעֲזֵי אִמּוֹ מָה תֹּאמַר דְּאַחַר.

השחיטה חל עליו חיוב לזרוק ונאסר באיסור מוקדשין ז"א דהשליל עצמו פסול להקרבה לכ"ע אף לר"מ וכחולין (ע"ד.) מה אשם מוצא מכלל שליל וחיוב הזריקה היינו דאמו דכיון דהני' כא' מאברין' יש עליו איסור מפאת חובת הזריקה דאמו לכן שפיר מהני לי' זריקה דאם אף שאינו מונח בתוכו כי רק האיסור דאמ"ה ונבילה שהולד איסורו מעצמו שבעצמו הוא אמ"ה ונבילה ל"מ לי' שחיטת אמו רק אם מונח בתוכו משא"כ איסור מוקדשין שחל עליו השחיטה הוא איסור מצד האם שפיר מהני זריקה דאם להסיר האיסור כי בהסתלק הסיבה נסתלק המסובב.

אמנם פאן בשוחט את החטאת דהוי ק"ק א"כ השחיטה אינה מתרת איסור המוקדשין דבק"ק בעי שני מתירין שחיטה וזריקה א"כ שוב לא מהני זריקה דאם להתיר איסור מוקדשין דולד בשעה שאינה בתוכה פינו דאיסור הולד מצ"ע נשאר ולא הותר בשחיטה וזה נכון: לט) ודע דלשון הרמב"ם ז"ל ה"ל נאפילו נמצא חי אינו מעלה חלבו עם חלב אמו אלא חלב אמו בלבד והרי העובר פאחד מאברי' צ"ב הפנונה בזה שהוסיף דהעובר פאחד מאברי' דמשמע דזהו הטעם שאינו צריך להקטיר חלב הולד נהלא מפונש בש"ס חולין (דף ע"ה).

(ילפינו מקרא מה אשם מוציא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל עיי"ש א"כ אף אם אינו פאחד מאבריו מ"מ גזה"כ שהחלב אינו נקרב ויתכן דהפנונה עפ"י דברי רמב"ם (בפ"ז ממא"ס) דחלב שפלו חדשיו אסור ותייבין עליו פרת ומבואר דיש עליו תורת חלב.

ועי' רש"י ז"ל חולין (ע"ד:) דהטעם דחלב שליל מותר משום שאינו ראוי להקרבה אין עליו שם חלב עיי"ש מבואר דתרוניהו תליא הא בהא דזה ששמו חלב ראוי להקטרה ואסור אף לרמב"ם ז"ל חלב דכלו חדשיו אסור ואינו ראוי להקטרה והנה תוס' ביומא (כ"ט).

(הוכיחו מפמה סוגיות דאף דהקטרה לא מעכבא מ"מ אם אינו ראוי מתחלתו להקטרה מעכב יעו"ש וזה י"ל פנונת רמז"ל דאשמעי' תרתי חדא גוף הדין דחלב שליל אף שפלו חדשיו ויש בו חיוב פרת מ"מ אינו ראוי להקטרה.

ואולם הלא שוב י"ל דכיון דחלב הוא ואינו ראוי להקטרה שוב יעכב על הולד שלא יהי נאכל דהרי יש פאן חלב שאינו ראוי להקטרה לזה אשמעי' דין שני דהעובר פאחד מאברי' והרי באמו יש הקטרה חשוב זה.

הקטרה לולד ולא שייך פאן עיכוב בשביל שאין החלב ראוי להקטרה: (מ) עוד יש ליישב דברי הרמב"ם ז"ל דסותרין אהדדי דשם כתב דכלו לו חדשיו ניתר בשחיטת אמו ונאכל באמו ובתמורה כתב רק בן ד' ולא בן ה'.

ונראה עפ"י מה דיש לחקור בהא דקי"ל ולד חטאת מתה ומפונש בש"ס בכורות (דף ט"ז.) (דילפינו מקרא דמפנס הפרסה דיש לאו דאכילת חטאות המיתות עיי"ש יש לעיין מאימתי מתחיל דין ולד חטאת בולד הנולד אם ממעי אמן או בהוייתו ולמ"ד בהוייתו הן קדושין פשוט דבתחלה שהוא חול לא הנה דין חטאות המיתות וכמ"ש לעיל אות אף למ"ד במעי אמן הן קדושים יש לעיין מאימתי חל איסור חטאות המיתות מי אמרי' דחלות שם איסור דמי לתפיסת קדושה וכל במעי אמו.

או דיש לחלק דשאני חלות איסורו שאינו מחמת אמו דהא אדרבה אמו החטאת קרבה ומותרת והולד חטאת איסורו מחמת עצמו ע"כ בעיני שיהי' לותרת ולד בפ"ע משא"כ תפיסת קדושה דהוא מחמת אמו שפיר במעי אמו קדיש.

ועי' בתמורה (טו:) בָּהָא דְּפְלִיגִי בְּוִלְדוֹת בְּעֵלֵי מוּמִין אִם קָרִיבִין יְעוּ"ש וְלָמָּה שְׁפַתְבָּתִי יִתְכַן דְּסִבְרַת פְּלוּגְתָּתָם אִם הַקְּדוּשָׁה מִחֲמַת אִמּוֹ אוֹ בְּעֵצָם מִחֲמַת עֲצָמוֹ דְּאִינוּ קָרִב הַקְּדוּשָׁה מִחֲמַת אִמּוֹ וְלָמָּה דְּקָרִיב הַקְּדוּשָׁה מִחֲמַת עֲצָמוֹ וְכֵן מְסַתְבֵּר סִבְרַת הַפְּלוּגְתָּא דְּבִמְעֵי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים אוֹ בְּהוֹנֵתָן וְיֵשׁ לְבָנוֹת לְפִי"ז טוּבָא וְאִכ"מ: וְנִרְאָה לְהִבְיָא רֵאִי מָהָא דְּבִש"ס תְּמוּרָה (דָּף י"א:) בְּעֵי הִיא שְׁלָמִים וְוִלְדָּה חוֹלִין וְשִׁחְטָה בְּפָנִים מְהוּ אִם יֵשׁ אִיסוּר דְּחוֹלִין בְּעֵזְרָה לָמָּה דְּוִלְדֵי קְדוּשִׁים בְּהוֹנֵתָן הֵן קְדוּשִׁים וְצ"ב דְּמֵאֵי זֶה עֲנִין לְפְלוּגְתָּא זֶה וְוִלְדוֹת קְדוּשִׁים אִם בְּמְעֵי אֲמֵן אוֹ בְּהוֹנֵתָן דְּשָׁם בְּוִלְדָּה שְׁלָא שְׁיִירוּ וְקְדוּשָׁה אֲגַב אִמּוֹ פְּלִיגִי אִימְתִי חֲלָה הַקְּדוּשָׁה אֲבָל בְּוִלְדָּה שְׁשִׁירוּ וְחוֹלִין הוּא לְכ"ע עֵי תְּמוּרָה (י"א).

(וְשָׁם (כ"ה:) וְרֵאִיתִי בְּפִירוּשׁ רַבְּנּוּ גְרִשׁוֹן שָׁם דְּכָתַב דְּכִמּוֹ דְּס"ל לָמָּה דְּזֶה דְּבְּהוֹנֵתָן הֵן קְדוּשִׁים לְעֲנִין קְדוּשָׁה כֵּן חוֹלִין בְּהוֹנֵתָן הֵן נַעֲשִׂין חוֹלִין בְּעֵזְרָה עֵי"ש וְזֶה חִידוּשׁ גְּדוֹל דְּדָאף דְּחוֹלִין אִינוּ שָׁם שְׁיִהְיִ צְרִיף חִלוֹת זְמַן דְּהָא חוֹלִין מְמִילָא קָא הוֹנֵן מ"מ פִּינוּ דְּדָנִין עַל שָׁם אִיסוּר דְּחוֹלִין בְּעֵזְרָה ע"כ כְּמוֹ דְּאִינוּ תוֹפְסִי שָׁם קְדוּשָׁה רַק בְּהוֹנֵתָן כֵּן אִינוּ תוֹפְסִי אִיסוּר חוֹלִין בְּעֵזְרָה וְה"ה דִּי"ל כֵּן לְעֲנִין אִיסוּר וְוִלְדָּה חֲטָאֵת דְּלָמָּה דְּבְּהוֹנֵתָן הֵן קְדוּשִׁים לִיכָא אִיסוּר רַק בְּהוֹנֵתָן אֲבָל לָמָּה דְּבִמְעֵי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים שְׁפִיר הֵנָּה מִיָּד וְוִלְדָּה חֲטָאֵת וְזֶה עֲדִיף מֵאִיסוּר חֲב"ע דְּמִשְׁמַע בְּגַמ' דְּלָמָּה דְּבִמְעֵי אֲמֵן קְדוּשָׁה ה"ה דְּחַל אִיסוּר דְּחֲב"ע בְּמְעֵי אֲמֵן אָף שְׁהוּא דְּבָר בְּפ"ע וְאִינוּ תְּלוֹי זֶה בְּזֶה מְכ"ש לְעֲנִין וְוִלְדָּה חֲטָאֵת פִּינוּ דְּתוֹפְסִי קְדוּשָׁה אִמּוֹ א"כ הֵנָּה וְוִלְדָּה חֲטָאֵת מְמִילָא: וְלִשׁוֹן הֶרָאָב"ד ז"ל בְּתו"כ (פ' אַחֲרֵי) דְּכָתַב אֲהָא דְּהַשׁוּחַט אֵת הַחֲטָאֵת וּמִצָּא בָּהּ וְוִלְדָּה נֶאֱכַלְתָּ שְׁמַעֲנִין מִיָּהּ דְּאִפְּלוּ "בְּוִלְדָּה חֲטָאֵת" כִּי סְבִירָא לָן בְּמְעֵי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים וְכָל קְדוּשָׁה אֲמֵן חֲלָה עֲלֵיהֶן ג"כ מִשְׁמַע דְּס"ל דְּזֶה יֵשׁ עֲלֵיו שָׁם וְוִלְדָּה חֲטָאֵת וְאוּלָּם הַדְּבָר צ"ע בְּאַמְתָּ דְּכִינוּ דְּהֵנָּה וְוִלְדָּה חֲטָאֵת וְאִיסוּר בְּאַכִּילָה אִמְאֵי נֶאֱכַל כְּאִמּוֹ: וּמִצָּאֵתִי בְּקִרְיַת סֶפֶר (פ"ד מִתְּמוּרָה) שְׁכַתְּבָה עַל דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם דְּהַשׁוּחַט אֵת הַחֲטָאֵת וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ד' חֵי דְּנֶאֱכַלְתָּ וְז"ל וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ פְּשִׁיטָה מְעוֹבְרַת פְּשִׁיטָה קְדוּשָׁה לְחֲטָאֵת דְּלֹא חֲשׁוּב וְוִלְדָּה חֲטָאֵת הוּאִיל וְהַפְּרִישָׁה מְעוֹבְרַת דְּדַעְתָּי נְמִי אֲוִלְדָּה דְּעוֹבֵר יִרְף אִמּוֹ וְאִפִּי יִלְדָּה אִרִי רָצָה מִתְּכַפֵּר בְּוִלְדָּה מְהֵאֵי טַעְמָא דְּלֹא אִיקְרִי וְוִלְדָּה חֲטָאֵת עכ"ל וּמִבּוֹאֵר דְּהוֹקְשָׁה לוֹ כֵּן דְּאִיף נֶאֱכַלְתָּ הָא הֵנָּה וְוִלְדָּה חֲטָאֵת וְנִיחָא לִי דְּמִיָּרִי בְּהַפְּרִישָׁה מְעוֹבְרַת וְדְּבָרֵי צַע"ג מְסוּנְגִי דְּתְּמוּרָה (י"א).

(דְּמִפְּנֵי דְּתִירוּץ בְּתֵרָא מוּקִי חֲדָא בְּמִפְּרִישׁ מְעוֹבְרַת אֲבָל בְּתִירוּץ דְּמִשְׁנֵי דְּסִבְרָה בְּמְעֵי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים לֹא מִיָּרִי בְּמִפְּרִישׁ מְעוֹבְרַת רַק בְּהַפְּרִישׁ בְּהֵמָה וְנִתְעַבְרָה וְעֵי"ש בְּפִירוּשׁ י"ז וְאִכ"מ וְאוּלָּם גּוּף הַקְּדוּשָׁה לְק"מ עִפ"י דְּבָרֵי הֶרָאָב"ש בְּפ' בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה דְּאָף אִיסוּר שְׁאִין לוֹ הֵיחֲתֵר בְּשִׁחִיטָה נִיחָא בְּשִׁחִיטָה אִמּוֹ כְּמוֹ אִיסוּר חֲלָב א"כ ה"ה אִיסוּר וְוִלְדָּה חֲטָאֵת נִיחָא בְּשִׁחִיטָה אִמּוֹ דְּהָא שְׁחִיטָה אִמּוֹ הוּא מְתִיר גְּמוּר וְכֵן כְּתִב הֶרָאָב"ד ז"ל לְהִדְלִי בְּת"כ (פ' שְׁמִינִי) דְּמִרְבִּי מוֹקְדָּשִׁין אָף שְׁיֵשׁ אִיסוּר וְוִלְדָּה חֲטָאֵת דְּנִיחָא בְּשִׁחִיטָה אִמּוֹ דְּגַזְה"כ דְּשִׁחִיטָה אִם מְתִיר כָּל הָאִיסוּרִים וְז"פ: וְלִפִּי"ז נִיחָא שְׁפִיר דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם ז"ל דְּלְטַעְמֵי דְּאִם כְּלוּ לוֹ חֲדָשִׁין אִינוּ מְתִיר אִיסוּר חֲלָב לְפִי דְּבְּכָלוּ חֲדָשִׁין לֹא הֵנָּה שְׁחִיטָה אִמּוֹ בְּתוֹרַת מְתִיר אִיסוּרֵי הַוִּלְדָּה רַק דְּמִשְׁנֵי לִי פְּשִׁיטָה וְלֹא מְהַנִּי רַק לֵאמ"ה דִּישׁ לוֹ הֵיחֲתֵר בְּשִׁחִיטָה לֹא לְאִיסוּר חֲלָב א"כ שְׁפִיר כֵּן ה' דְּכָלוּ חֲדָשִׁין אִינוּ נִיחָא אִיסוּר וְוִלְדָּה חֲטָאֵת וְאִינוּ נֶאֱכַל.

וְכ"ז בְּוִלְדָּה חֲטָאֵת אֲבָל שְׁלָמִים שְׁפִיר אָף כְּלוּ חֲדָשִׁין נִיחָא בְּשִׁחִיטָה וְזִרְיָקָת אִמּוֹ וְזֶה בְּרוּר: (מ"א) וְדַע דְּבָהָא דְּאִמְרֵי בְּת"כ פ' שְׁמִינִי (פְּרָשָׁה ב') לְרַבּוֹת וְוִלְדָּה קְדוּשִׁים שְׁנַמְצָא בְּמְעֵי אִמּוֹ דְּנֶאֱכַל יִתְכַן דְּאִיצְטְרִיף רִיבּוּי לְאַכִּילָה מְלַבֵּד טַעְמִים הַנִּל עִפ"י דְּבָרֵי הַש"ס חוֹלִין (דָּף ע"ה).

(בטעם דחלב שליל אינו קרב מידי דהוה אמחוסר זמן וילשון רש"י ו"ל שם בד"ה מידי דהוה אמחו"ז דיצא לאויר וכלו לו חדשיו עיי"ש ונראה הפנונה עפ"י מה דהוכיחו תו' בתמורה (י':) דבעובר ליפא פסול מחוסר זמן.

ומותר להקדיש במעי אמו אף דאין מקדישין מחו"ז עיי"ש וסובר רש"י ו"ל דכ"ז כ"ז שהוא במעי אמו אבל אח"כ פינון דכלו חדשיו חשוב היציאה לאויר העולם בכלל לידה שלא פדרפה ויש בזה מחו"ז ומוכן עפ"י ד' השמ"ק בזבחים (י"ב).

(דהטעם דבעובר ליפא מחו"ז דאשר יולד פתיב וכ"ז שלא נולד לאו בכלל איסור דמחו"ז עיי"ש וע"כ שפיר לאחר שיצא לאויר העולם וכלו חדשיו חשוב עכ"פ לידה ליאסר במחו"ז ודומה לס' רש"י בתמורה (י"א).

(דבהיתן הו קדושים היכא דיצא לאויר וכלו לו חדשיו. וא"כ שפיר איצטריו קרא דלא נאסור באכילה מצד פסול מחו"ז שיש על הנולד.

ויש לפלפל לפי"ז גם כן לחלק דלא פלו לו חדשיו לא מיחשב כלל אפר יולד וליפא פסול מחו"ז וכדמשמע דקדוק לשון רש"י ו"ל והחלב פסול להקרה משום שאינו חלב אבל בכלו חדשיו דחלב הוא הפסול מצד מחו"ז דלידה הוא עכ"פ לענין ליתפוס פסול דמחו"ז אף שאינו לידה ליקדש עי' גדה (מ"א).

(לר"ש יעוש"ה. והי' ניחא הטעם דר"מ ו"ל דכלו חדשיו אינו נאכל אף כפר דחיתי דמפניש ברמב"ם דנאכל: מב) הנה הביא כ"ת ד' הק"ס דכתב דבר חדש דמותר לאכול קדשים קלים בעירות המוקפות חומה כמו בירושלים והעיר ע"ז מהא דחולין (ס"ט).

(דבעי בעובר שהוציא את ידו בעזרה אם מהני לי' לחשבו פאלו הוא לפנים ממחיצתו להיות נותר בשחיטת אמו ופריה ותיבעי לי' ירושלים וכו' ודברי הק"ס למאי נקיט ירושלים הלא גם בעירות המוקפות חומה יש למיבעי כן אם הנה כמחיצת הנולד דהא מוקפות חומה בירושלים הנה זה דקדוק קלוש דבכל מקום דנזכר בש"ס דקדשים קלים נאכלין בירושלים יש דקדוק זה דהו"ל למינקט גם כן עירות המוק"ח: אף יל"ע לפי מה דהוסיף הק"ס שם דמש"ה לא נזכר בש"ס דין זה דנאכלין קדשים קלים בעיר המוקף חומה משום דלא משפחת לה דהא אינו נשחט אלא בירושלים א"כ הרי נפסל ביוצא קודם שפא אל עיר המוקף חומה: [ובמ"א פתבתי להעיר דלפי מ"ש רמב"ם ו"ל (בפרק ו' מביהב"ח ה"י) דיכולין להוסיף על ירושלים עד כמה שירצו עיי"ש א"כ.

שפיר נ"מ אם יוסיפו על ירושלים עד עיר המוק"ח דאזי גם אותה העיר תהי' בהכשר אכילה של קדשים קלים] ולפי"ז שפיר יש לדקדק בכאן דהוציא עובר את ידו קודם שחיטה דליפא פסול יוצא בחיים דאמו קודם שנשחטה האם א"כ יש למיבעי גם בעיר המוקף חומה שהוציא שם עובר את ידו קודם שחיטה דאינו נחשב חוץ למחיצתו פינון דראוי לאכילת ק"ל ואח"כ שחטו בעזרה כדינו ואם נימא דחשוב מחיצה שפיר יהי' מותר באכילה בשחיטת האם.

וכת"ר הקדים לפ"ד דכ"ז שהנולד בחיים אינו נפסל ביוצא אף דנאכל פאמו יוכל לאכלו בעירות המוקפות חומה דאינו נפסל ביוצא מירושלים. והנה כ"כ בזה לדון דהפסול אינו תלוי בחיוב שריפה ואף דאימעוט בש"ס זבחים (צ"ח).

(בעלי חיים מחויב שרופה מ"מ יש פסול יוצא אף שהוא חי פניו דדינו פשחוט. אבל לקושטא בכאן לא הנפרד לזה דהקא דהוציא עובר את ידו קודם שחיטת האם פשיטא דאינו נפסל ביוצא פניו דחי גמור הוא וככל בהמות קדשים דליכא פסול יוצא בחיים ורק אחרי שחיטת אמו דחשבנינו להולד פשיטא י"ל כן דמיפסל ביוצא.

וא"כ שוב שפיר יש למיבעי גם בעיר המוק"ח והוציא עובר את ידו אם חשוב מחיצה: ונראה לפי דברי רש"י ז"ל שם בד"ה ותיבעי לה קדשים קלים בירושלים וכו' ותיבעי לה אליבא דמ"ד יש לידה לאברים ולא מהניא חזרה מי מהני לי חומה דלא ליהוי בשר בשדה וכו' עיי"ש.

ונראה לומר דאף לפי בעיית הש"ס דמהני מחיצת ירושלים אין הפנונה בזה דמיקחשב פאלו לא יצא פלל ממעי אמו ע"י מחיצה זו בירושלים דז"א דהא כמ"ד יש לידה ולא מהני לי חזרה פלל וכבר נתבטלה ממנו מחיצת אמו רק הענין דמהני מחיצת ירושלים היינו דכיון דאסרה תורה אבר הינצא מצד שניצא חוץ למחיצת אמו לזה מהני לי מחיצת ירושלים דעכ"פ נשאר בתוך איזה מחיצה אף שמחיצת אמו בטלה.

אבל לא דאמרי דמהני מחיצת ירושלים לשוני' למחיצת אמו כמחיצה וכאלו לא יצא ועי' במהר"ם לובלין שם באורף ובמהדו"ב למהרש"א ז"ל דאף לפי צד זה דאיבעיות הש"ס דמהני מחיצת ירושלים מ"מ לא יהי אותו האבר נותר בשחיטת אמו דאינו נחשב בתוכה אף לאחר שהחזירו ועי' לשון רש"י ז"ל חולין (ס"ח).

(בד"ה לעולם יעו"ש וקא דמהני לי מחיצת ירושלים הוא לענין שלא יהי אותו האבר נאסר מצד חוץ למחיצה אבל מ"מ אינו נותר בשחיטת אמו יעו"ש ומבואר כמש"כ דאין מחיצת העזרה מועלת לשוני' פאלו הוא בפנים במחיצת אמו דא"כ הי' מועיל שחיטה וע"כ מחיצת אמו בטלה וכאלו לא החזירו דמי רק דסגי במחיצת ירושלים לשלא יחשב חוץ למחיצה: ולפי"ז נראה דאם הוציא העובר את ידו בירושלים והחזירה ואח"כ הוציאה חוץ לירושלים דחזור לאיסורו דכיון דלא מהני לי חזרה ובטלה לי מחיצת אמו נחשב פאלו הוא חוץ למחיצת אמו א"כ בשעה שהוא חוץ לירושלים הרי הוא חוץ למחיצתו ואף שהחזירה חזרה זו לאו פלום הוא חוץ לירושלים דהא ליכא מחיצת ירושלים ומחיצת אמו הרי בטלה לה ובעיות הש"ס היינו שלא הוציאו חוץ לירושלים ולפי"ז ניחא שפיר דלא נקיט הבע"ל בהוציא ידו בעיר המוקף חומה דהא בהכרח צריך להביאו לעזרה לישחוט א"כ בשעה שהוציאו חוץ לעיר המוק"ח באמצע קודם שיגיע לירושלים הרי יהי נחשב פאלו הוא חוץ למחיצה ונאסר.

וע"כ בדקדוק נקיט הש"ס בירושלים דאזי משפחת שלא יהי נפסק מחיצת ירושלים בהבאתו לעזרה: ודע דיש לדון עוד בזה דהא מבואר בש"ס חולין (ס"ח.) דמקום חתף מהני חזרה עיי"ש א"כ י"ל אם נימא דמהני מחיצות ירושלים דעכ"פ לאחר שהחזיר ידו לפנים חשוב בפנים ונהי דלא מהני חזרה היינו לסלק איסור יוצא חוץ למחיצה שפבר חל בעת שהוציא אבל מ"מ בתורת פנים הבהמה הוא עכשיו דלזה עכ"פ מהני חזרה להיות נחשב בפנים לאחר שהחזיר ודינו כמו מקום חתף וא"כ שוב אף אם יוציאו מירושלים או מעיר המוק"ח מ"מ לא יאסור פניו דעכשיו אינו יוצא ודנין רק על הזמן שהוציא את ידו ואז הרי הי' לו מחיצה אחרת ואינו נאסר ואכמ"ל בזה: מג) עוד הי' נראה ביישוב הקושטא דבעי רק אם מחיצת ירושלים מהני לולד ולא בעי במוקף חומה דהנה התוס' בחולין (דף ס"ט).

(בד"ה ותיבְעֵי קְדָשִׁים קלים בירושלים פְּתָבוּ דָּרְבַּ תַּנְגִּי דְבַעֵי לִי רַק בַּעֲזָרָה הוּא מְשׁוּם דְחֻשְׁבָּא מְחִיצָה יוֹתֵר אִפִּי לַעֲנִין שְׁחִיטַת קְדָשִׁים קלים וכו' עיי"ש וְהִנֵּה דְבָרֵיהֶם ז"ל הוּא קִנְיָא לְאַבְיֵי דְפָרִיף וְתִיבְעֵי לִי יְרוּשָׁלַיִם אִם הִנֵּה מְחִיצָה לְוֹלָד וְהִלָּא מְחִיצַת יְרוּשָׁלַיִם הוּא רַק לַעֲנִין אֲכִילַת קָק"ל וְזֶה הָרִי אֵינוֹ בְּחִיּוּם בָּעֵת שֶׁהוֹצִיא הַעֲנָבֵר אֶת יָדוֹ וְעֵדִינָן לִיכָּא דִּין זֶה דְאֲכִילָה.

וְשֶׁאֵי עֲזָרָה דְמִיד הִנֵּה מְחִיצָה לְהַכְשֵׁר שְׁחִיטָה מִש"ה שְׁפִיר בְּעֵי אִם הִנֵּה מְחִיצָה לְוֹלָד. וְאַמְנָם בְּסִבָּא זֹו אִם יֵשׁ חוֹבַת אֲכִילָה וְהַכְשֵׁרוֹ מְחִיּוּם בְּקְדָשִׁים יֵשׁ לְדוֹן עִפ"י דְבָרֵי הַגַּמ' יוֹמָא (דף ו').

(מוֹדִינָא הֵיכִי דְאִיכָּא שִׁירִים לְאֲכִילָה דְמִהֲדָרִינוּ אֶטְהֵרָה וְרַב שְׁשֵׁת שָׁם ס"ל דְאִין חִילּוּק עֵי"ש וְנִרְאָה דְפְּלִיגִי בְּזֶה דְרַב שְׁשֵׁת ס"ל דְחוֹבַת אֲכִילָה הָרִי חָלָה רַק אַחֲרֵי שְׁחִיטָה וְזִרְיָקָה וּא"כ בְּשַׁעֲה דְבַעֵי לְהַדוּרֵי אֶטְהֵרָה לִיכָּא עֵדִינָן חִיּוּב זֶה שְׁיִהְיֵי נְאֻכָּל וּר"נ ס"ל דַּמ"מ פִּינּוֹן דְסוּפּוֹ לְאֲכִילָה עֵי זְבָחִים (פ"ט:) סוּפּוֹ לְצֵאת יַעו"ש חֲשׁוּב מִיד שְׁחָל חִיּוּב הָאֲכִילָה וְעֵי מְנַחוֹת (מ"ו).

(אֵלָא דְבָר שְׁסוּפּוֹ לִפְהֵן ה"נ דְבָר שְׁסוּפּוֹ לִפְהֵן עֵי"ש וְיִתְכֹן לְפָרֵשׁ ג"כ כֵּן דְכִינּוֹן דְסוּפּוֹ לְאֲכִילָה דְכֵהֵן חֲשׁוּב מִיד שְׁחָל חִיּוּב שְׁל הָאֲכִילָה אַף בָּעֵת שְׁלֵא הוֹתֵר עֵדִינּוֹ. וְה"נ סְבָרַת אַבְיֵי דְכִינּוֹן דְסוּפּוֹ לְיִאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם [עֵי תוּס' שְׁבוּעוֹת (י"ז:)] ד"ה וְאִין דַּל"ש אֲכִילָה שְׁקָק"ל בַּעֲזָרָה וְעֵי מ"ל פ"ב מְשַׁחֲטָה וּבְרַש"י חוֹלִין (צ':) וְאִכְמ"ל] חֲשׁוּב מִיד מְחִיצָה לַעֲנִין אֲכִילָה ג"כ אַף שְׁעֵדִינּוֹן לֹא חָל חִיּוּב אֲכִילָה בָּעֵת שֶׁהוֹצִיא עֲנָבֵר אֶת יָדוֹ.

וּלְפִי"ז נִיחָא דַּמִּש"ה נְקִיט יְרוּשָׁלַיִם דְשָׁם נְהִי דְכַעַת אִין זְמַנּוֹ בְּאֲכִילָתוֹ מ"מ חֲשׁוּב מְחִיצָה מְשׁוּם דְסוּפּוֹ לְצֵאת אָבֵל בְּעִיר הַמְּנוֹקָף חוֹמָה נְהִי דְחֲשׁוּב מְקוּם הַכְשֵׁר לְאֲכִילַת קָק"ל מ"מ א"א לְחֻשְׁבוֹ לְמְחִיצָה דַּמִּמ"נ עַכְשָׁיו הָרִי לִיכָּא כָּל חוֹבַת אֲכִילָה וְלֹא מְהַנִּי לִי מְחִיצָתוֹ מֵה תֵּאמֵר דְסוּפּוֹ לְהִיּוֹת מְחִיצָתוֹ ז"א דְלַבְסוּף פְּשִׁיבִיאָנוּ לִירוּשָׁלַיִם לַעֲזָרָה לְיִשְׁחָט הָרִי שׁוּב א"א לְהוֹצִיא וְדִיפְסָל בִּיּוֹצֵא בְּאַמְצַע הַדְּרָף וְשׁוּב אִין סוּפּוֹ לְצֵאת לְעִיר הַמוֹק"ח וְא"כ שׁוּב לֹא מְהַנִּי כָּל מֵה דְהוּא מְקוּם הַכְשֵׁר לְאֲכִילָה לְשׁוּנֵי מְחִיצָה פִּינּוֹן דְבַעַת הַהַכְשֵׁר אִין פֶּאֵן דִּין מְחִיצָה וְאִין סוּפּוֹ לְצֵאת לְכָאֵן וּבִתְחִלָּה הָרִי לִיכָּא דִּין הַכְשֵׁר אֲכִילָה עֵדִינּוֹ וְזֶה נְכוּן: וְאִלָּם לְפִי דְבָרֵי כַּת"ר דְלַגְמָרִי לִיכָּא פְּסוּל יוֹצֵא כ"ז שֶׁהוּא חֵי א"כ שְׁפִיר גַּם.

בְּעִיר הַמוֹק"ח יִחְשַׁב מְחִיצָה דְסוּפּוֹ לְצֵאת לְאַחַר שְׁחִיטָה דְאִם בָּעֵת שֶׁהִנְלָד עֵדִיו חֵי וְלֹא יִפְסוּל בִּיּוֹצֵא וְאִין דְאִין סוּפּוֹ לְצֵאת חוֹבָה עֵי זְבָחִים (ק"ד:) מ"מ הָרִי גַם בִּירוּשָׁלַיִם אִין סוּפּוֹ לְצֵאת חוֹבָה וְחֻשְׁבִּיב מְחִיצָה ה"ה עֲרוֹת הַמוֹק"ח: וְהַנְרָאָה עוֹד לְיִשְׁבֵי דְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר לְפִי דְבָרֵי הַק"ס דְכַתֵּב דַּמִּש"ה לֹא נִזְכָּר בְּש"ס דִּין זֶה דִּישׁ הַכְשֵׁר אֲכִילָה בְּעִיר הַמְּנוֹקָף חוֹמָה מְשׁוּם דְלֹא מְשַׁפְּחַת דְהָרִי הַשְׁחִיטָה בִּירוּשָׁלַיִם וּבְאַמְצַע הַדְּרָף שְׁבִין יְרוּשָׁלַיִם לְהַעִיר הַמְּנוֹקָף חוֹמָה יִפְסוּל בִּיּוֹצֵא.

וְהָרִי מְשַׁפְּחַת שְׁפִיר לְפִי מֵה דְאָמְרֵי בְּש"ס מְנַחוֹת (ע"ח:) וּבְכִסְחִים (ס"ג:) הַשׁוֹחֵט תוֹדָה לְפָנִים וּלְחוֹמָה חוּץ לְחוֹמָה לֹא קִדִּישׁ הַלְחָם ר"י אָמַר חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פְּגִי אָבֵל חוּץ לְחוֹמַת הַעֲזָרָה קִדִּישׁ דְלֹא בְעֵי עַל בְּסַמּוּף יַעו"ש וְכֵן פְּסַק רַמְבַּ"ם ז"ל (פ"ב מִפְּסוּהֵי מ"ק) וּמְבַרְאָר דְלִקְדָּשׁ לְחֻמֵי תוֹדָה לֹא בְעֵי שְׁיִהְיֵי הַלְחָם בַּעֲזָרָה רַק שְׁיִהְיֵי בְּמְקוּם הַכְשֵׁר אֲכִילָתוֹ שְׁאִינוֹ נְפָסָל שָׁם בִּיּוֹצֵא אִם יוֹקִדֵשׁ כְּגוֹן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וְעֵי"ש בְּכִסְחִים (ס"ג:) בְּרַש"י ד"ה בֵּית וְא"כ קָשָׁה דְשְׁפִיר אִם יִשְׁחָט תוֹדָה בַּעֲזָרָה וְהַלְחָם יֵהִי בְּעִיר הַמְּנוֹקָף חוֹמָה דְשָׁם לִיכָּא פְּסוּל יוֹצֵא פִּינּוֹן דְהָנִי מְקוּם הַכְשֵׁר אֲכִילָה לְפִי דְבָרֵי הַק"ס שְׁפִיר בְּכַה"ג יִתְקַדֵּשׁ הַלְחָם דְהָא לֹא בְעֵי עַל בְּסַמּוּף רַק שְׁלֵא יֵהִי מְקוּם פְּסוּל

ושפיר יהי נאכלין הלחמי תודה שם בעיר המוק"ח דלא יצטרף כלל להוציא מירושלים באופן שפסל ביוצא דהא מתחלת הקידוש יהי בעיר המוק"ח ועי' תוס' הרא"ש בנדה (ו'): דכתב דאף מאן דמכשיר השוחט תודה ולחמה חוץ לעזרה דהיינו רק בדיעבד אינו מיפסל אבל לכתחילה אין שוחטין אלא אם הלחם בעזרה יעי"ש: ואולם נראה לפמ"ש הק"ס (בפ"א מביהב"ח) דמעשר שני אינו נאכל בעיר המוק"ח ובעי' ירושלים ממש יעו"ש ובמ"א ביארתי דכיון דבעי קבלת קדושה למע"ש דנקלט קדישתו ע"י מחיצות כמכות (י"ט).

(מש"ה בעינן ירושלים ולא מהני מוקף חומה גם לאכילתו ולפי"ז ה"ה כל קליטת קדושה בעי ירושלים דוקא ואכמ"ל וא"כ שפיר בלחמי תודה דחלות קדושתן בשחיטה התודה כמבואר במנחות (דף ע"ח:): קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדיש אלא בשחיטת הזבח לכו לא מהני אם הוא בעיר המוק"ח דקבלת קדושה דמי למע"ש דלכ"ע בעי ירושלים וא"כ שוב פיון דהי בירושלים בשעת שחיטת הזבח הרי א"א להוציא לעיר המוק"ח דהא יפסל ביוצא חוץ לירושלים קודם שיגיע להעיר המוקפת חומה: ולפי"ז י"ל עפ"י דברי תוס' בקולין (סו).

(הנ"ל בד"ה ותיבעי וכו' דלא שינוי לומר דירושלים הני מחיצה לעובר משום דאינו מחיצה לענין שחיטה וביארתי דהפנונה דכיון דמחיצת ירושלים הוא לדין אכילה לא מהני לשני' מחיצה בחיים בשעה שאינו כלל בדין אכילה ויש להביא ראי' לסברא זו מהא דזבחים (דף י"א).

(שחטן לשם גבוה מהם פשרים לשם נמוך מהם פסולין ושלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר חשוב נמוך ופירש"י ז"ל זבחים (ב') דבכור ומעשר נמוכין משלמים שהן טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק).

והנה מבואר מזה דאף דמתן ד' הוא בעת הזריקה לא מחיים בעת השחיטה וכן נסכים ותנופה מ"מ חשוב בשעת שחיטה בכור ומעשר נמוכין משלמים מדהזכירן רש"י ז"ל ביחוד עם סמיכה שהוא מחיים ולפי"ז מוכח מזה דחובת אכילה אינו נחשב מתחלה כלל דאל"כ אמאי לא הנה בכור ששחטו לשם מעשר ג"כ שחטו לשם נמוך דבכור אינו נאכל אלא לפהנים ומעשר נאכל לכל אדם והוי מעשר נמוך ואי דאכילה אינו בעת שחיטה הלא גם הזריקה אינו בעת שחיטה וחשוב נמוך בשביל הזריקה.

וע"כ דשאני אכילה דאינו חל החיוב רק אח"כ בעת שהותר לאכול וע"כ לא חשבי נמיכות בענין אכילה משא"כ חובת הזריקה הוא מיד עם השחיטה שחל חובות עבודות הקרבן והם מכשירי הזריקה ולפי"ז צריך מוכן סברת אבני דחשיב גם ירושלים מחיצה אף שאינה אז מחיצה בעת שחיטה לענין אכילה אף י"ל עפ"י דברי הש"ס זבחים (כ"ו) אמר ר' אמי אר"א היא בפנים ורגלי בחוץ שחט ואח"כ חתף פסולה וכו' שמעת מינה בשר קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים פסולה [ואעפ"י שסופו לצאת אחר זריקה להיות נאכל בכל העיר השתא מיהא לא מטא זמני' ודלא כר"י בזבחים (פ"ט).

(דמכשר רש"י) ומשני דילמא בקדשי קדשים עיי"ש ומבואר דבקדשים קלים שחט ורגלי בחוץ כשר ועיי"ש בתוד"ה חתף דרק לכתחילה הוא דבעי פולו פולו בפנים אבל בדיעבד כשר עיי"ש ואולם כ"ז רק משום דיש קדושת ירושלים במקום רגלי' ויוצא דירושלים אינו פוסל בקדשים קלים משום דסופו לצאת אבל אם לא הי' קדושת ירושלים הי' מיפסל שהרי יוצא חוץ לירושלים פוסל גם בקל"ל [ועי' בתוספת רעק"א ז"ל במעילה אות א' דגם אימורי קל"ל מיפסלי ביוצא

חויז לירושלים ובס' ת"י שם דכתב דכיון דגם ירושלים אינו מקום הראוי לאימורים ע"כ אינו פוסל יוצא גם חויז לירושלים ואכ"מ בזה] ולכן שפיר הוי ירושלים מחיצה לענין קבלת קדושה ג"כ שהרי אם ישחוט בעזרה וידו תהי' חויז לעזרה בירושלים יקבל היד קדושה משום דמקום הקשרו הוא עי' רש"י פסחים (ס"ג:) דמקום פסולו אינו מקבל קדושה יעו"ש וקי"ל דשחיטה מקדשת פמנחות (ט"ז:) ולא דוקא הדם רק כל הבהמה עי' רש"י מנחות (קא) וזו היא סברת אב"י דנהי דמשום הקשר אכילה לא הי' ראוי להיות נחשב מחיצה שאין זה קודם הזריקה מ"מ פיון דהנה מחיצה לענין קדושת האבר שהוציא שאם ישחוט הבהמה יתקדש האבר ואף דלגבי כל הבהמה בכללה לא משפחת שיהי' מחיצה שהרי הבהמה צריכה שחיטה בפנים מ"מ הרי דנין על אותו האבר שהוציא מן גוף הבהמה ולגבי אבר אחד הנה ירושלים מחיצתו מיד דעי"ז שהוא בירושלים יכשר ליקדש אף אם לא יהי' בעזרה בעת שחיטה שפיר י"ל דהוי מחיצה להתירו בשחיטת אמו ולפי"ז ניקח דלא נקיט ותיבעי בעירות המוק"ח דז"א דשם ממ"נ מה דהנה מחיצה לענין אכילה לא מהני דעכשיו עדיין אינו בחיוב אכילה ועדיין אינו מחיצה לענין זה ולענין קבלת קדושה הרי במקום זה אינו ראוי לקבל קדושה ולהכי בעי בירושלים דראוי לקבלת קדושה ע"י שחיטת הבהמה שבפנים ויש לפלפל בזה טובא וכתבתי רק להעיר: דוש"ת בלונ"ח מנחם זעמבע מפראגא סימן ג.

ב"ה יום ה' ד' אדר שני ווארשא. לו הוד והדר ירבה בשמחה משנכנס אדר ה"ה כבוד ידי"נ הרב הגדול חריף ובקי נפלא עדיו לגאון ולתפארת שמו הטוב מו"ה מנחם נ"י בפראגא תשואות חן לכת"ר על קונטרסו אשר שלח לי וראוי הביא לן חדשות ומועילות ובמה דסיים אפתח: א) הנה הביא כת"ר דברי הראב"ד בתו"כ ליישב דברי הש"ס (זבחים קי"ד) וקסבר ולדי קדשים בהנוינתו קדושים דהפנונה דאלו הנה אמרינו במעי אמן הן קדושים לא הי' נפסלין מקדושתו אעפ"י שיצאו דרף דופן והאריף כת"ר בזה.

ולענ"ד ראי' לשיתת הראב"ד ז"ל דאין יוצא דופן פוסל בנלדות קדשים למ"ד במעי אמן הם קדושים מהא דחולין (נף ע"ה.) הטילה נפל [בהמה המפלת] רבי יוחנן אמר חלבו פחלב בהמה ורבי שמעון בן לקיש אמר חלבו פחלב חי רבי יוחנן אמר חלבו פחלב בהמה אונירא גרים אונירא גרם לשוין בהמה וכיון דנולד מיתסר ואפי' לרבי יהודה דאמר לעיל (ע"ד).

(חלב שליל מותר התם הוא דלא יצא לאויר) רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו פחלב חי חדשים גרמי [חדשים ואוירא בענין] איכא דאמרי כל היכא דלא פלו לו חדשיו לאו פלום הוא פי פליגי היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט' חי ואכל רבי יוחנן אמר חלבו פחלב בהמה חדשים גרמי (וכיון דכלו לו חדשיו חלבו אסור ומיהו פי שחטה לאמו שרי לי רבי יהודה מפל בבהמה תאכלו) רבי שמעון בן לקיש אמר חלבו פחלב חי חדשים ואוירא גרמי וכו' ואיכא דאמרי איתבי' רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן מה חלב ושתי כליות האמורות באשם מוציא מפלל שליל אף כל מוציא מפלל שליל (בתורת פהנים שנוי' בשלמים את כל החלב אשר על הקרב ולא את השליל יכול לא יאה בעונש ובאזהרה אבל יאה בעומד והקרב פשהוא אומר חלב ושתי כליות באשם שאין תלמוד לומר כו' אלא לומר לה מה חלב ושתי כליות האמור באשם מוציא מפלל שליל חלב זה מוציא מפלל חלב שליל שאינה יכול לומר חלב שליל יקריב הנמצא באשם שהרי אין אשם נקיבה אף פלאפילו בקרבנות הפאין נקבה חלב האמור בהן מוציא מפלל שליל רש"י] בשלמא לדידי משום הכי מיעטי' רחמנא [מש"ה מיעטי' לאשמעינו דלאו חלב הוא] אלא לדידה

ליקרב [אלא לדין דאמרת חלב הוא לענן אכילה אמאי מיעטי מהקרבא] אמר לי מידי דהנה אמחוסר זמן [מידי].

דהנה אמחוסר זמן דיצא לאויר העולם וכלו חדשיו ודכולי עלמא בהמה הוא ופסלי רחמנא בהקרבא כל שבעה רש"י] ע"כ סוגית הגמ'. ולכאורה תימא דמאי פריה דחלב שליל ליקרב הא יוצא דופן הוא וביותר דלמה לי למימר מידי דהנה אמחוסר זמן תיפוק לי' דיוצא דופן הוא ופסלי רחמנא מליקרב וע"כ מוכח פשיטת הראב"ד ז"ל דכיון דקדושת אמי' על הנלד שוב אין פוסל בו הא דמחוסר לידה: ב) ומה דרצה כת"ר לומר דמשום דהנה מחוסר זמן יהא אסור באכילה תמהני דחלילה שנאמר כן התורה מיעטה חלב שליל מהקרבא אבל הכשר נאכל דהותר בשחיטת וזריקת אמו: ג) ומה דהעיר כת"ר בדברי רמב"ם ז"ל בפ"א ממעשה הקרבנות (י"ט) הלכה דכתב היתה הבהמה מעונבת אעפ"י שכלו חדשיו של עובר ואפילו נמצא חי אינו מעלה חלבו עם חלב אמו אלא חלב אמו בלבד והרי העובר פאחד מאיברייה ע"כ והעיר כ"ת דלמאי זה הוסיף רמב"ם ז"ל דהעובר פאחד מאברי' הא אף אם עובר לאו ירף אמו ג"כ הדין דהחלב פסול להקרבא.

ונראה דהכוננה דחלב זה לא מיקרי חלב להקרבא דהוי פאחד מאברי' אבל מ"מ חשוב כבשר ונפקא מינה לפי מה דאמרינן בש"ס ע"ז (דף כ"ד): וכדבר אדא בר אהבה דאמר רב אדא ב"א מנין לעולת נקיבה שהיא פשרה בבמת יחיד שנאמר ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה (טלה חלב רחל ומניקה את בנה רש"י] ע"כ ומבואר דבבמה א"צ לעולה זכר דוקא.

א"כ אם שחט עולת נקיבה בבמת יחיד ומצא בה ולד הרי העובר פאחד מאברייה והוא פלול פליל כאמו אף החלב שבו עם הכשר דאף דאין עליו דין חלב מ"מ יש עליו דין בשר אבל בנולדות קדשים הנאכלין גם העובר כבשר האם וחלבו אינו נקרב ולדעת הרמב"ם ז"ל בכלו לו חדשיו חייבין על חלבו פרת ופשוט: ד) וראיתי לגדול אחד בספרו שתמה דאיהו אפשר לומר דחלב של בן תשעה יהא אסור הא בהדיא מבואר בתורת פהנים (פרשת ניקרא דיבורא דנדבה פרק י"ז פרשתא י"ד ברימא ד') אוציא את פולם [לעיל מינה ממעט חלב דפנות מעונש ומאזהרה ומהקרבא] ולא אוציא את חלב השליל המכסה את הקרב [ואימא דאם אכלו לחלב שליל דמוקדשיו יהא ענוש].

פרת] ת"ל חלב ושתי הפליות [אהא דדריש בסמוך מה אשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל שאינו חייב להקריבו וה"ה דאין בו פרת] יעו"ש והנה שם הרי מיירי בכלו לו חדשיו וכדמוכח בפסג' דחולין (דף ע"ה).

(הנ"ל הרי בהדיא דגם מעונש ומאזהרה אמעוט וע"כ משום דהחלב ניתר בשחיטת אמו ויקשה לשיתת רמב"ם ז"ל דחלב שליל בן ט' אסור והאריה בזה ונראה דהרמב"ם ז"ל יפרש עפ"י דברי הש"ס בפ"ק דכריתות (דף ד'): גופא אכל חלב נבילה לוקה שתיים חלב מוקדשין לוקה שתיים רבי יהודה אומר לוקה שלש [תרי קראי פתיבי חד בקדשים חוקת עולם וחד בין בחולין בין במוקדשין] יעו"ש.

ומבואר מזה דלרבי יהודה יש לאו מיוחד לחלב של מוקדשין וסתם ספרא רבי יהודה ולכן אמר דלאו זה המיוחד לחלב של מוקדשין איננו בחלב שליל פיון דפסול להקרבא אבל הלאו וכרת דיש גם בחלב חולין יש גם בחלב שליל דהיינו בן פקועה דלא התירה השחיטה להחלב וכשיטת הרמב"ם ז"ל: ה) ודע דבהא שהבאתי לעיל דברי הגמרא בע"ז וכן הוא בירושלמי (פ"א דמגילה

הלכה י"א) הפל קרב בבמה בהמה ואי' ועופות גדולים וקטנים זכרים ונקיבות כו' זכרים ונקיבות מנין ר' אבהו בשם רבי יוסי בר חנינה ואת הפרות העלו עולה לה' יעו"ש יש לעיין מהא דאמרין בש"ס תמורה (דף כ').

(ת"ר המקדיש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו עושה תמורה ר"ש אומר לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה שאין לה דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב [שאין לה דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב פלומר שאין לה דבר שעושה תמורה, אלא ההוא דקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמפר בלא מום אלא ירעה הילכף ר"ש ס"ל באשם ופסח הואיל ואין שמן חל עליהו בנקבה דנמפר שלא במום הילכף לא עביד תמורה אכל בעולה.

דאיכא שם עולה בעוף סבירא לי' דתרעה ונעבדתו תמורה רש"י] וכו' היינו טעמא דר"ש גבי מפריש נקבה לעולתו משום הכי עושה תמורה דהאיכא שם עולה עלי' גבי עולת העוף ופריף אלא מעתה כו' יעו"ש וקשה דתפוק לי' בעולת נקבה דאיכא עלי' שם עולה בבמה ואכ"מ]: ו) מה שהביא כת"ר התוספתא (פ"ג דתמורה) האומר מה שבמעי זו הקדש כו' ושחטה הענפר אסור.

באכילה פשוט נראה דמיירי דשחטה בחוץ ואותו הנלד אסור משום שחוטי חוץ וכמו שכתב כת"ר עצמו בסוף דבריו. ויש להאריך בכל זה.

אבקש ידי"ן להשיבנו דבר פי הנני מחבב מאוד דבריו: והנני דורש שלום תורתו באהבה רבה ומקרב ולב עמוק בשולי המקתב.

לא הבנתי פשוט דברי התוספת בנזבחים (דף פ"ח:): בד"ה מתפפרים) דיש חילוק בין צבור לכל ישראל, דכתנות מכפרת אצבור ושעיר הפנימי על כל ישראל יעו"ש. ואינו מוכן מה הוא צבור ומה הוא כל ישראל.

ולכאורה הי' נראה עפ"י דברי הגמ' בנזבחים (דף ע"ה.) (אהא דתני במתני' שם דאם נתערבו קדשים בקדשים מין במינו יקרב לשם מי שהוא ופריף והא בעי סמיכה [דבעי סמיכה בבועלים ולא ידעינו מנול] אמר' רבי יוסף בקרבן נשים אכל קרבן אנשים לא איתיב' אבני קרבן יחיד שנתערב בקרבן יחיד וקרבן צבור שנתערב בקרבן צבור וקרבן יחיד וקרבן צבור שנתערבו זה בזה נותן ארבע מתנות מפל אחד ואחד וכו' קתני יחיד דומיא דצבור "מה צבור גברי אף יחיד גברי" וכו' ע"כ.

ומבואר מזה דבקרבן צבור אין לנשים חלק והטעם דצבור מיקרי מי שהוא שוקל ונשים שאינן שוקלות אינם בכלל צבור וע"כ גם הכתנות דבא מתרומת הלשכה אינו מכפר עליהם.

אבל לפי זה יקשה דגם השעיר הפנימי דבא מתרומת הלשכה אמאי מכפר עליהם: [ואמר המבלבה"ד בתוף פתבי הרהמ"ח ז"ל מצאנו בזה תוספת דברים לענין זה ואמרתי להעתיקו בכאן וזה לשונו]: ז) ואגב אכתוב הנה בתוספתא (פרק ט"ז דשבת) איתא רבי אליעזר אומר מילה דוחה שבת מפני שחייבים עליהן פרת לאחר זמן ע"כ ופשוטות הפנונה נראה פדברי הש"ס ביומא (דף פ"ה) מה מילה שהוא אחד מאבריו של אדם דוחה שבת ק"ו לכל גופו ופירש"י ז"ל דמש"ה מילה דוחה שבת לפי שחייבים עלי' פרת לאחר זמן יעו"ש ומבואר דזה מיקרי פיקוח נפש משום שבהמנע המצוה יש חיוב פרת וכמו דפיקוח נפש דוחה שבת פן מצוה שיש פיקוח נפש בביתו דוחה שבת וקשה לי בהא דפסחים (דף סו) פעם אחת חל ערב פסח להיות בשבת שחכו

ולא ידעו אם פסח דוחה שבת יעו"ש וקהרי פסח יש פרת בביתולו א"כ הוי כמו פיקוח נפש ואמאי לא ידעו דוחה שבת ומ"ש ממילה דדחי שבת מהאי טעמא ונראה דיש חילוק בין יחיד לצבור עפ"י המבואר בתורת פהגים בכמה דוכתי וכן בספרי ונכרתה ולא הצבור שאין הצבור נכרתין יעו"ש ועיין פנה בש"ס בבא בתרא (דף קטו) גמירי דלא פלו שייבטא יעו"ש א"כ בשלמא בפסח אם נימא דלא דחי שבת א"כ הרי כל הצבור לא יעשו פסח כשחל בשבת וממילא ליפא פרת דאין הצבור נכרתין ולכן שפיר י"ל דפסח לא דחי שבת.

אבל מילה שהוא ליחיד שפיר יהי פרת בביתולו חשוב ממילא פיקוח נפש ודחי שבת: ח) ועפ"י"ז יש ליישב קושיות התוספת במס' יומא (דף נ"א.) בדה"ע דוחה דהקשו דמנא לן דפסח דוחה שבת אפילו ביחיד פגון היכא שרוב הצבור זבין הא מתמיד גמירי לפסח דידחה שבת ונימא דדיו לבא מן הדין להיות כגדון ודוקא כל הצבור דחי שבת ולא יחיד יעו"ש עוד הקשו מנא לן דפסח שני דוחה שבת למ"ד דדבר הלמד בגזירה שוה אינו חוזר ומלמד בהיקש א"כ אין פסח ראשון הלמד בגז"ש מתמיד שדוחה את השבת יכול ללמד על פסח שני בהיקש לפסח ראשון לענין שידחה שבת יעו"ש: אמנם לפי דברינו ניקח דכשהוא בא ביחיד הפסח שוב הרי איפא פרת בלאו הכי ידעינו מק"ו דפיקוח נפש דדחי שבת וכמו מילה דהוי פיקוח נפש ומכל שכן בפסח שני דאפילו למ"ד אין שוחטין את הפסח על היחיד מ"מ בפסח שני שוחטין ואם פן שפיר ידעינו דדוחה שבת דהוי כפיקוח נפש.

ט) [ונה לא כביר השגתי מכתב מאת מו"ח הגנ"י בענין זה] וז"ל ברכה ואורח ימים ושנים וכל טוב לראש מחמדי חתני אהובי הרב המפורסם וכו' ר' אברהם שיינר. ע"ד [אשר הערות ברש"י יבמות (דף ס"ד): בד"ה איסורא וספנתא שאם חזקה בשני פעמים והשלישי ניתן לידחות ממנה הויא מילה שלא בזמנה ואינה דוחה את השבת יעו"ש דמבואר מזה דכל דין איסור מפיקע ממנו דין הזמן ונחשב כמילה שלא בזמנה והערות לענין כמה דברים פון] הלא ידעת מה דמרגלא בפומי על הך רש"י דדוקא במילה שאמר ראב"ע (ביומא דף פה) דמה דדוחה שבת הוא פיקוח נפש דאבר אחד (שנכרת ע"י ועי' רש"י שם) וכיון דהוי להיפוך ספק פיקוח נפש ממילא לא דחיא שבת והוי כמילה שלא בזמנו אבל בעלי נגעים טהורים (עי' שבת קלב).

(דאינו מחללין עבודה שמומן אינו שווין בזרעו של אהרן אם עבדו בשבת לא עבדו איסורא דמחלל שבת וכן יבום במקום קטלנית בזה לא עברו איסורא דערייות. וכן הדין בשוחט על החמץ בשבת לא חילל שבת: י) ודע נשאלתי מאחד.

אם פסח הבא, בטומאה אם יחיד לא עשה פסח והוא טמא אם חייב פרת דהא איש טהור פתיב. והשפתי מלשון רש"י ברכות (דף יט:) ואית דאמרי משום מילת זכריו בערב פסח קאמר יעו"ש ועל פירוש דבפסח הבא בטומאה קאי דאי לאו משום מילת זכריו אז משום טומאה הוי עביד פסח רק דמבטל מהמול בנו ונה מעכו מעשיית פסח ובחייב פרת קאי יעו"ש והבן.

ישמחנו ד' במהרה ויאר פניו אלינו ונשמח יחד בכל טוב כחפץ לבב חותנו דור"ש באהבה מאיר שמחה פהג עכ"ל מו"ח הגנ"י: יא) שוב נתנישכתי בגוף קושיתי דמדוע מכפר השעיר הפנימי על נשים שאינן שוקלות.

ויסתכן עפ"י דברי הש"ס ביומא (דף נא:) אהא דפריה ותפוק לי' דאשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא דתניא אשר לו משלו הוא מביא ולא משל צבור וכו' ולטעמיה אחיו הפהגים אי לאו

דקני בגויה היכי מכפר להו אלא שאני בי גזא דאקרון דאפקרי רחמנא גבי אחיו הפהנים הכא גבי תמורה נמי שאני בי גזא דאקרון דרחמנא אפקרי לגבי אחיו הפהנים ע"כ ומבואר דאר דהפהנים לא נתנו משלמם ולא חסר ממנום מ"מ גלי קרא דאפקרי לגבי גזא דאקרון לגבי אחיו הפהנים פן י"ל דאפקרי רחמנא את השעיר לגבי מי שאינו שוקל: יב) ובגוף הדבר דמחוסר זמן אסור באכילה יש לעורר בהא דפריה הש"ס ביומא (דף סג:) מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן ת"ל קרבן לה' לרבות שעיר המשתלח וכו' טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הנה אמינא שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן והא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם יעו"ש יש לעורר דהא משפחת לה פגון שעיר אהד יהי פלו לו ח' ימים בתצות היום וההגרלה יעשה קודם תצות ואם יפול עליו הגורל לשם ימתין עד אחר תצות ומ"מ פסול לשעיר משום דבזמן שהגריל הוי מחוסר זמן והתייבח לשיטות הסוברים דהא דבעינו שמונה ימים בבהמה לא בעינו מעת לעת אבל לשיטת הסוברים דבעינו בהו מעת לעת והאריכו בזה האחרונים.

א"כ שפיר משפחת דהוי מחוסר זמן קודם תצות וכגון שפלה ח' ימים מעת לעת בתצות והגורל קובע דראוי לשם אחר תצות ומצאתי בפמ"ג יו"ד סי' (ט"ו) שהאריה בזה דבעינו שמונה ימים מעל"ע להוציא מספק נפל ובגליון שם נדפס בשם גדול אהד להעיר מסוגיין: ואמנם בפשיטות נראה לפי מה דכתב המהרש"א בביצה (דף ו).

(דעגל שיום השמיני שלו יו"ט למאן דאית לי מוקצה אסור לשוחטו ביום טוב פנין דבין השמשות ה' אסור עיי"ש ונהגה בש"ס פסחים (דף מח.) קאמר הביא שיה מן האפר ושחטו ביו"ט לתמיד מהו וכו' נאי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר וכו' יעו"ש ומבואר מזה דלרבה דאית לי מוקצה דאורייתא פסול מוקצה לקרבן וא"כ לא מצי לשנויי כה"ג דחל יום השמיני מעת לעת בתצות יוה"כ דז"א דא"כ יקשה לרבה דאית לי מוקצה דלמה לי קרא הא השעיר הו"ל מוקצה ביוה"כ: יג) ואמנם קשה על שיטת המהרש"א ז"ל דאסור ביום השמיני שהוא יו"ט משום מוקצה מהא דכתבו התוס' בעירובין (דף י"ח:) בד"ה שנתו שלו ולא של עולם הקשה הרב ר"ש בן הר' אלחנן למה לי קרא תיפוק לי מסברא דאי לא תימא הכי היאך נמצא תמידין פשרין לראש השנה שאם נולד קודם ראש השנה מיד שזכנס ר"ה בן שתי שנים הוא ואנו כבש בן שנה בעינו לתמידין ואם הוא נולד יום ראש השנה מחוסר זמן הוא ויש מפרש דאין אנו מתחילין מנין שנתו כי אם מיום הרצאה פדאמרינו גבי בכור לפני ה' תאכלנו שנה בשנה ואמרינו בר"ה (דף ו'): דאין אנו מונין אלא מיום הרצאה ה"נ אמרינו הכא עכ"ל והשתא הא יקשה לרבה דאית לי מוקצה דאורייתא דהא פנין דיום השמיני הוא יום טוב של ראש השנה הנה לי מוקצה לדעת המהרש"א ובמ"א הארכתי בכל זה ואכ"מ: יד) ודע דבדברי התורת פהנים פ' ויקרא (שהבאתי במקבלי לידדי שיח'י) ופרשתי דממעט חלב שליל מלאו דמוקדשין הנה פנה השגתי פעת מקתב ממו"חהנג"י ואעתיק לשונו.

ברכה מרובבה וסג שמח לראש חתני הרב המפורסם וכו' הר"ר אברהם שיח'י. חתני יקירי הנה בפירוש התוספתא דחולין פרק ז' דאיתא התם אליה מן המוקדשין חייב משום שני לאוין משום אליה ומשום מוקדשין חלב מן המוקדשין חייב משום שני לאויין משום חלב ומשום מוקדשין רבי יהודה מחייב ג' משום חלב ומשום מוקדשין ומשום חלב של מוקדשין עכ"ל התוספתא נראה דפירושו דלאו דכליל תהי לא תאכל ליכא רק בהנה מילי דאם הוי חולין מותרין באכילה כעין

מנחת כהן ולכן בכליות ויותרת ואלפי לוקה משום כליל תהי אבל בחלב ליפא רק לאו דזרות ולא דחלב.

ובזה פירשתי דברי התורת כהנים (פ' ויקרא) על קרא דחלבו האליה דרבי יהודה אומר מה חלב לוקה שנים אף אליה והפירוש דעל דב קדשים איפא לאו מיוחד וזה גם באליה ולא דכליל תהי ובחלב ליפא לאו דכליל תהי וזה האמת ברור: ובחידושי פתבתי בהא דשיטת רמב"ם ז"ל (בפ"ח ממא"ס ה"ו) דהאכל גיד הנשה של נבילה או של טריפה או של עולה חייב שנים דבארו בתראי דכיון דחייבין רחמנא על אכילתו משום גה"נ איסורו חושבו לאיסור נבילה ג"כ וכהא דבכורות (דף י) דפטר חמור מטמא טומאת אוכלין אע"ג דלא חשוב עלי דאיסורו חושבו וכתבתי ע"ז והא דאמר (ברי"ש פ' ג"ה) אלא קסבר אין בגידין בנותן טעם ובמקדשין איסור גיד איפא איסור מוקדשין ליפא נראה דזה אין סתירה דאיסור מוקדשין דהוא איסור מעילה דהוי אף בעורו של הבהמה ובגידתו דהמתחמם בגיזי עולה מעל (פסחים לג) ותלש מן החטאת מעל (סוף פ"ה דמעילה) לכן האיסור הוא מצד גזל ממון של הקדש והשיעור בפרוטה דהוי ממון והמאכיל פאנכל וצירף המעילה לזמן מרובה חייב (פריתות טו) א"כ אין זה מצד דהוי אכילה ולא שייך לומר מדאחשבי רחמנא לאכילה גבי גיד יהא נחשב נהנה להקדש כיון דהוא שיעור וגדר אחר.

אבל רבינו כתב לשון הבריתא גיד הנשה של עולה ובעולה איפא לאו אחרניא לאו דאכילת עולה דכליל תהי לא תאכל דהוא בכזית ודוקא באכילה ובמנחות (עד:) מיייתי לה כל שהוא בכליל תהי כו' וכבר נתבארו דברים אלו במ"ל (פ"א מהלכות מעילה) ועל זה הבא לאכילה שייך לומר כיון דאחשבי רחמנא לאכילה לחייבו בגיד חשבי לאכילה משום עולה כיון דכני ביקתא חדא נינהו ושיעור אחד עכ"ל בחידושי: והנה רב אחד השיג ע"ז דהא גיד הנשה אזיל לתפוח וליפא בזה לאו דכליל תהי דאינו הקרבה עכ"ד.

ואמנם יענין במנחות בדף (ע"ד.) [תניא אידך ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב בפני עצמו והשירים קרבין בפני עצמן ר"א בר"ש אומר הקומץ קרב בעצמו והשירים מתפזרין על בית הדשן א"ר חייא בר אבא הוי בה רבי יוחנן בית הדשן דהיכא אי דלמעלה [על התפוח] היינו אבוה אי דלמטה יש לה דבר שקרב למטה וכו' עיי"ש בפסוג'] ומבואר דלרבי אלעזר ברבי שמעון דלבית הדשן דלמטה איפא ל"ת דלא תאכל ועל תפוח אמר בש"ס היינו דאבוה ומוכח דהוי הקרבה.

ישמחנו ה' יחד חותנו דו"ש באהבה מאיר שמחה כהן עכ"ל מו"ח הגנ"י במכתבו: טו) וענין בש"ס מעילה (דף י) אמר רבא הפל מודים שאם נהנה מפשר קדשי קדשים שנטמא ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור ופריף פשיטא טא מאי קא מפסיד ומשני מהו דתימא בשר קדשי קדשים שנטמא אית לי מצות שריפה לכהנים יעו"ש ומבואר מזה דכיון דיש חובת שריפה ס"ד דיחשב זה פראויות של הקטרה ועי' בתוס' שם בד"ה הפל באנרף.

וענין שם בפירש"י בד"ה ובאימורי וכו' וא"ת הא אמרי בפרקין דלעיל הפיגול לעולם מועלין בו ולא פרכינן מאי קמפסיד היינו טעמא דמועלין בו הואיל ומרצין לפגולן דחשוב פולי האי דצריף זריקת דמים לקובעו בפיגול נשוב נמי דמועלין בו אע"ג דלא מפסיד יעו"ש ולא הבנתי הא מפניך במשנה דכריתות (דף יג:) יש אוכל אכילה אחת וחיוב עלי וכו' נותר מן המוקדשין וכתב רש"י ז"ל בכריתות (דף כ"ג).

(דהטעם משום דאם עלה לא ירד וה"נ בטמא הרי אם עלה לא ירד ובמ"א פתבתי ישוב לזה. אמנם המונבחר כמו שדחה הרה"ג הר' מנחם מפראגא שייח' דרק בנוטר דאימורים דאם עלה לא ירד וראוי להקטרה בדיעבד מש"ה יש ע"ז דין ראויות לגבוה לענין מעילה וה"ה באימורין טמאין ג"כ חשוב ראוי משום זה דאם עלו לא ירדו.

אבל הקא במעילה הרי קאמר להדני' הגהנה מפשר קדשי קדשים שנטמא דבשר אינו ראוי לגבוה ואפילו עלו ירדו פנבחים (מג:): שפיר איצטריף לטעם דמצנתו בשריפה ואכ"מ: טז) ודע עוד דבענין זה דענבר ירף אמו יש להעיר בהא דאימא בירושלמי ב"ק פ"ק ה' (הלכה ה') ר' יסא בשם רבי יוחנן ענברין אין יוצאין בשן ועין ופריף גיחא בשן ועין [בתמי' היאף משפחת שן בענברין] א"ר יסא בי ר' בון פני מתני' ענברין אין יוצאין בשן ועין של אמן יעוש"ה ויש להעיר מהא דב"ק (דף ע"ח).

(בעי רבי ירמ'י מקרה חוץ לשלשים יום חוץ מענברה מהו אליבא דמ"ד ענבר ירף אמו הוא לא תיבעי לך דהא שייך בה וכו' ועי' בקצות החושן סי' ר"ט (סק"א) ושם (סק"י) דהביא פלוגתת הראשונים בזה במוכר סתם.

אם גם הענבר בכלל אולם עיין בתוס' ע"ז (דף מז) גבי אתנן שפתבו דאין דעתה על הענבר ושם ע"כ בסתם מייירי דאם פירש לה בהמה מעברתא פשיטא דגם הולד חשוב אתנן וע"כ דבסתם מייירי הרי מבואר דגם בסתם מוכר, את הענבר: והנה בש"ס תמורה (דף כ"ה): לימא אם שייירו משויר תנאי הוא דתנאי האומר לשפחתו הרי את חורין ונלדף עבד ולדה פמוה דברי רבי יוסי הגלילי נחכמים אומרים דבריו קיימין משום שנאמר האשה וילדי' תהי' לאדוניה וכו' מאי לאו בהא קמפילגי דרבי יוסי סבר שייירו אינו משויר ורבנן סברי משויר רבי יוסי סבר שייירו אינו משויר אלא ירף אמו הוא ומש"ה יצא לחירות פמוה] עיי"ש ואינו מוכן הא דקאמר לרבי יוסי דהולד פמותה דמאי בכף דשיירו אינו משויר דענבר ירף אמו הוא מ"מ גם המשחרר חצי עבדו קיימא לו דקנה ועיין שו"ת רע"א (סי' כב): ונראה לפי מה דנסתפקתי במ"א בהא דקימא לו דתוף פדי דבור פדיבור דמי בר ממקדש ומגרש וכו' אם גם בשחרורי עבדים דינם כמו מגרש דלא מהני חזרה ומצאתי בקהלת יעקב אלגזי שנסתפק בזה.

ודעתו נוטה דלא מהני חזרה בשחרור כמו במגרש. [ובחידושי הקשתי מהא דאמרינן בגיטין (דף י) בשלשה דרכים שנה גיטי נשים לשחרורי עבדים ולא אמר גם לענין תוף פדי דבור דשנה לגט ומוכח דבשחרור מהני חזרה.

אבל זה טעות דהא אמרינן שם מילתא דליתא בקידושין קתני ומילתא דאיתא בקידושין לא קתני וא"כ הרי תוף פדי דבור דלא מהני חזרה הני מילתא דאיתא בקידושין דהא אמרינן בר ממקדש [וכו'] ולפי"ז י"ל דזהו פנונת הש"ס פנין דענבר ירף אמו הוא וא"כ אם שחרר שפחה מענברת מסתמא, שחרר גם הענבר וא"כ אינו יכול לחזור תוף פדי דבור ואכ"מ: אברהם.

[ע"כ מצאנו בהכת"י של הרב המחבר ז"ל]. סימן ד.

ב"ה פה פראגא. פבזד ידי"נ צמיד לבבי הרה"ג המופלא בבקיאותו עיניו פיונים על אפיקי הש"ס מוכתר במדותיו וכו' כמוהר"ר אברהם לופטביר שייח'י מכתבו היקר היום קבלתי והנני בעזה"י למלאות רצונו הטוב: א) ע"ד אשר העיר כת"ר להביא ראי' לדברי הרב"ד ז"ל (בתו"כ פ' אברהם).

אחרי) דכתב דבר חדש דיוצא דופן אינו פוסל רק בתולין אבל ולדות קדשים למאן דאמר במעיי אמן הו קדושים אף אם נולדו דרה דופן אינו נפסליו מקדושתו והארבתי בדבריו ז"ל במכתבי והביא כת"ר ראי' מהא דש"ס חולין (דף ע"ה) דפריה למ"ד דחלב שליל בן ט' חגיבין עליו פרת מהא דתנן' מה אשם מוציא מכלל שליל וכו' [דחלבו אינו קרב] ואם חלב הוא אמאי אינו קרב ומשני מידי דהנה אמחוסר זמן יעו"ש ותפוק לי' דשליל הרי יוצא דופן הוא ופסול להקרבה וע"כ מוכח דקדמה קדושה ללידה אינו פוסל ביוצא דופן.

עכ"ד כ"ת.

והנה במכתבי הקדום הבאתי דשיטת רש"י ז"ל בנדה (מ"א.) וכן רמב"ם ז"ל (בפ"ד מה' תמורה ה"ח) דגם קדשים נפסלים ביוצא דופן ולפי"ז יש קושיא מסוגיא זו לשיטתם דאם בן אמאי לא משני דמש"ה אין חלב השליל נקרב משום דהו"ל יוצא דופן ול"ל טעם דמחוסר זמן: ונראה עפ"י מה דאמרין במס' תמורה (דף יט:): המפריש נקיבה לאשם תרעה עד שתסתאב ובגמ' פריה עלה ולמא לי' תסתאב תמכר פיון דלא חזי למילתא היינו מומא [דהא נקיבה לאשם לא חזי ועי' תו' תמורה ז.].

דנקיבה כבע"מ] אמר ר"י אמר רב היינו טעמא דאמרין מיגו דנחתא לי' קדושת דמים נחתא לי' קדושת הגוף יעו"ש ואינו מוכן פיון דלא חזי להקרבה איף חל עלי' קדושת הגוף הא ענין קדוה"ג הוא במה שראוי להקרבה למזבח.

וקדושת דמים הוא במה שהוא רק לבדק הבית וזה שאינו ראוי למזבח איף חל עליו קדוה"ג. והנראה מזה דכמו דמצינו במנחות דמתקדשת קדושת הגוף בכלי שרת וכמבואר במתני' דמנחות (דף ק':) דעד שלא קידשו בכלי יש להם פדיון ולאחר שנתקדשו בכלי אין להם פדיון יעו"ש ומבואר דקדוה"ג של המנחה נעשה ע"י ההנחה בכלי שרת.

והנה בש"ס זבחים (דף פ"ח.) בהא דאין מביאין מנחות מן הערלה וכלאי הכרם אמרין עלה ואם הביא לא קידש אר"י מאי לא קדש ליקרב אבל קדיש ליפסל ובפירש"י ז"ל דקידוש ליפסל היינו שיש עליו קדוה"ג ומוכשר להיות כפסול בטבול יום ואינו יוצא לחולין ע"י פדיון וטעון שריפה יעו"ש אבל אין קדוש ליקרב.

ועי' כזה בש"ס מנחות (דף ז') גבי קידוש פסולין בכלי שרת דאמר אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל וכן הוא במנחות (דף פ"ז:): גבי שלחן מהו שיקדש קמצים דמסיק דאין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל יעו"ש ומבואר מפל זה דקידוש ליקרב וקידוש ליפסל שני ענינים הם ואפשר שיהי' קדוש קדוה"ג גמור ליפסל בכל דברים הפוסלים ומ"מ לא יהי' קדוש בתורת קרבן ליקרב ולכן יתכן דגם בבמה פן דאף היכא שאינו יכול לחול קדוה"ג ליקרב מ"מ קדיש ליפסל עכ"פ ויש עליו דין קדוה"ג גמור כמו בכל קידוש ליפסל ואף דבמנחה הקידוש בא ע"י כלי שרת מ"מ הלא בבמה קדוש ע"י פיו כמו במנחה ע"י כלי שרת [ועי' תוס' שבועות (י"א).

(בד"ה מ"מ ובראב"ד ז"ל ריש תמיד מה דמחלק שם בטעם הדבר בבמה נעשה קדוה"ג ע"י דיבור גרידא ואלו במנחה בעי כלי ועי' פסחים (ל"ד:) ובמ"א א"ה יבואר]. ויש להסביר בלשון אחר דכיון דכל קדושת הגוף הוא בשני ענינים הא' בחלות גוף הקדושה שלא יועיל פדיון לשון' חולין הב' שנותן עליו הכשר הקרבה וכן"ל דיש קידוש ליפסל אף דאינו קדוש ליקרב.

והיכא דקדיש ליקרב הנה ב' עניני קדושה גוף הקדושה והכשר הקרבה. וע"כ אם פסול יש בזה ג"כ בתרי גוונא יש פסול שמסלק רק הכשר ההקרבה מלהיות עליו תורת קרבן אבל מ"מ גוף הקדושה נשארת וכהא דכתבו התוס' בזבחים (דף קיד:) בד"ה היתר במה בכל מחוסר זמן דאף דפסול היינו רק פסול הקרבה אבל אם הקדישם קדשי קדוה"ג והא דאסור להקדישו מחוסר זמן הוא רק אסור גברא שלא להקדיש אבל הקדש גוף חל יעו"ש ויש פסול שמסלק גם גוף הקדוה"ג מלבד שמסלק תורת קרבן והכשר הקרבה וכאשר פו הוא באמת שיטת רש"י ז"ל בבכורות (דף כ"א:) דפסול מחוסר זמן מעכב שלא יחול עליו שום קדושה כלל יעו"ש וכלל דמילתא דהיכא דיש עליו שם קרבן במינו פהא דתמורה (י"ז).

(אזי אינו מסלק דין הקדוה"ג רק הוא מונע הכשר הקרבה ובכה"ג צריך מום קבוע לפדות עליו אבל פסול פנה שאין במינו קרבן מסלק גם את הקדוה"ג וא"צ מום קבוע לפדות עליו וכן הוא בתמורה (דף יז) אמר שמואל המקדיש טריפה צריכה מום קבוע לפדות עליו ופרש"י ז"ל דסבר נחתא עליו קדוה"ג וכו' ומפרישין שם טריפה איפא במינה יעו"ש והא"כ מן זה פשוט וברור: והנה לפי המבואר בסוגי' דתמורה (דף י"ז).

(ר"א אומר הפלאים והטריפה והיוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין ובגמ' אמר רב פפא פכהמה טמאה מה פכהמה טמאה לא קרבה ולא נחתה לה קדוה"ג אף הנה לא קרבי ולא נחתה לה קדוה"ג יעו"ש היטב בסוגי' וברמב"ם פ"ב מאיסורי מזבח ה"י יעו"ש ומבואר דיוצא דופן הוא פסול פנה שמסלק תרניהו הכשר ההקרבה וגם גוף הקדושה.

ואולם ברור דהיכא דלא יהי' בכח הפסול דיוצא דופן להפקיע גוף הקדושה מ"מ ברור דעכ"פ מסלק את הכשר ההקרבה דהא לא גרע משאר הפסולין שלעולם אין בכחם להפקיע הקדוה"ג ומ"מ יש דין פסול למנוע הכשר הקרבה ה"ה בפסול דיוצא דופן אף שהוא פסול אלים פנה שמסלק גם את גוף הקדושה מ"מ במקום שאינו יכול לסלק גוף הקדושה מסלק הכשר ההקרבה עכ"פ דאטו משום דכחו מרובה לסלק הקדושה עצמה לא יוכל לסלק תורת הכשר הקרבה וזה ברור בסבא (ב) [ויש להעיר בזה מהא דכתב רש"י ז"ל בשבט (קלו).

(בד"ה איתרחושי וכו' ומיהו מיום השמיני הוא דירצה דאורחא לאו בת הקרבה עיי"ש וכבר העירו הפמ"ג והמנ"ח דמדברי רש"י ז"ל מבואר דבבמה דכשר לילה בזבחים (ק"כ.) דשפיר יכשר להקרבה בליל שמיני ואם נימא דפסול שמסלק גוף הקדושה וגם הפשר ההקרבה דמ"מ היכא דאינו יכול לסלק את גוף הקדושה מסלק עכ"פ הכשר הקרבה אם פו הלא שיטת רש"י ז"ל בבכורות (דף כא:) דאין הקדש חל על מחוסר זמן ומבואר דסובר דמחוסר זמן הוא פסול המונע גוף הקדושה.

וא"כ אמאי לא נימא דבליל שמיני נהי דאמרי' בזבחים (י"ב.) ובחולין (פ"א).

(לילה לקדושה יום להרצאה יעו"ש דגלי קרא שפסול מחוסר זמן בליל ח' אינו מסלק גוף הקדושה אבל מ"מ נימא דמנע הכשר הקרבה עכ"פ דאטו גרע פסול זה משאר פסולים המונעים הכשר הקרבה וה"נ בפסול דמחו"ז אף שבליל ח' היקלש מלסלק הקדושה אבל מ"מ ישאר מניעת הכשר הקרבה.

וא"כ גם בבמה דליפא פסול לילה מ"מ יפסול בליל שמיני מהקרבה בתורת מחוסר זמון פסול גם בבמה וע"כ מוכח מזה דפסולים פאלו שאינם מסלקים בשום פעם את הקדושה שפיר יכולים למנוע הכשר הקרבה אף דקדוש.

אבל פסול פנה המונע ההקדש שפיר פל ענין פסולו אינו גדר מניעת הקרבה רק סילוק ההקדש ובמקום שאינו יכול לסלק ההקדש פשר גם להקרבה ולכן שפיר פינו דלרש"י ו"ל לטעמי' בבכורות (כ"א).

(מחוסר זמן פוסל ההקדש שוב בליל ח' דגלי קרא לילה לקדושה שאינו פוסל ההקדש שוב ילפינו מזה דלגמרי פקע הפסול וכשר להקרבה פי נסתלק תורת מחו"ז והא דאינו קרב בליל ח' הוא משום דלילה הוי פסול במקדש לכל הקרבנות דביום צותו פתיב פמגילה (כ) אבל בבמה דכשר לילה שפיר בליל ח' דפקע פסול דמחוסר זמן לגמרי מותר להקריבו.

וזה סותר לסברא שפתיבתי ואמנם דמפני דתוס' זבחים (דף י"ב.) (בד"ה לילה ובחולין (דף פ"א.

(דלמאן דאמר אין פסול לילה בבמה מ"מ אם שחט קרבן בליל ח' פסול יעו"ש וא"כ לכאורה סברא זו אם פסול המונע גם גוף הקדושה מסלק תורת הכשר הקרבה ג"כ היכא דאינו מסלק הקדושה הוא מחלוקת רש"י ותוס' דלתוס' שפיר אף דאין בכח הפסול לסלק הקדושה דגלי קרא לילה לקדושה מ"מ מונע הכשר הקרבה ולרש"י ו"ל פינו דליפא סילוק קדושה ממילא פשר להקרבה.

אבל באמת ז"א דהא כפר הבאתי שיטת תוס' בזבחים (קיד:): ובתמורה (דף יט.) דהקדש חל על מחוסר זמן רק דיש איסור להקדיש יעו"ש ומבואר דשיטת תוס' דפסול מחוסר זמן אינו פסול המונע גם גוף הקדושה דהא שיטתם דחל ההקדש והוא רק ענין פסול להכשר הקרבה ומשום הכי שפיר בליל ח' אף דאמרה תורה לילה לקדושה ונסתלק האיסור גברא שלא להקדישו אבל מ"מ הפסול נשאר בתוקפו דהיינו מניעת הכשר ההקרבה ולכן שפיר דעת התוס' דגם בבמה פסול בליל ח'.

אף מרש"י ו"ל מוכח לכאורה דמחו"ז פינו שענין הפסול סילוק הקדושה בליל ח' דגזה"כ שחלה הקדושה נסתלק הפסול לגמרי: ואולם נראה די"ל דאין ראי' דהא מבואר בירושלמי (פי"ט דשבת) ליל שמיני פשמיני ובש"ס דילן חגיגה (דף ט.

(וכריתות (דף ז').) ס"ל לר"י דלילה לאו מחוסר זמן יעו"ש.

וע"כ י"ל דזהו טעמו של רש"י ו"ל דמכשיר קרבן בליל ח' בבמה משום דנסתלק לגמרי שם הפסול שהי' מחוסר זמן הרי לילה אינו מחוסר זמן. אבל אלו הי' עליו שם מחו"ז שפיר הי' פוסל את ההקרבה אף במקום שאינו פוסל ההקדש דלא גרע משאר פסולים שבכחם למנוע הקדוש ליקרב אף שקדוש קדוה"ג וז"פ ולפי זה ניחא סברת הרמב"ם ו"ל דפוסל יוצא דופן אף בולדות קדשים ונהלא קדמה קדושה במעי אמן.

ולפי מה שפתיבתי ניחא עפ"י דברי הש"ס בחולין (דף ע"ה.) (אהא דאמר מה אשם מוצא מקלל שליל דשליל הנמצא במעי אמו מוקדשין פסול להקרבה) דפריד' לר"י דחייבין על חלב שליל

פּרַת] אֵלָא לְדִידָךְ לִיקָרְבַּ וּמִשְׁנֵי מִיָּדֵי דְהוּנָה אִמְחַסְרָא זְמַן יַעוּ"ש וּמְבֹנָאָר דְּפָסוּל שְׁלִיל לְהַקְרָבָה מִצַּד מְחַסְרָא זְמַן.

וְהִנֵּה הַמְנַ"ח מ' רצ"ג דֵּן לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה (צ"י) דְּבַעֲוֹבָר לִיכָא פָּסוּל דְּמְחַסְרָא זְמַן א"כ אִמָּאי אֲמַרִּינָן דְּשְׁלִיל יֵשׁ בּוּ פָּסוּלָא דְּמְחַסְרָא זְמַן וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּזָה בְּמַכְתְּבֵי הַקְדוּמִים .

וְהִנֵּה, בְּפִשְׁטוֹ יִתְכַן עַפ"י דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּזַבְחִים (י"ב.) (וּבְחֻלִּין) פּא.

(לִילָה לְקַדְוֶשָׁה יוֹם לְהַרְצָאָה יַעוּ"ש דְּמִנְתָּר לְהַקְדִּישׁ קַרְבָּן בְּלִיל שְׁמִינֵי אַף דְּאִינוּ פֶּשֶׁר לְהַקְרָבָה. וּכְבָר הִבְאֵתִי דְּבָרֵי תּוֹס' שֶׁם דָּגַם בְּבָמָה דְּלִיכָא פָּסוּל דְּלִילָה מ"מ אִין מְקַרִּיבִין קַרְבָּן בְּלִיל ח' מִשׁוּם דְּהוּנָה מְחַסְרָא זְמַן.

וּמְבֹנָאָר דְּשִׁיטַת תּוֹס' דִּישׁ פָּסוּל דְּמַחוּ"ז לְעַנְיָן לְפָסוּל מְהַקְרָבָה גְּרִידָא שְׁהָרֵי אַף בְּלִיל ח' דְּמִנְתָּר לְהַקְדִּישׁ מ"מ פָּסוּל עֲדִינָן מְלִיקָרְבַּ מִצַּד מַחוּ"ז וְאַף בְּבָמָה דְּלִיכָא פָּסוּל לִילָה יֵשׁ פָּסוּל דְּמַחוּ"ז וְא"כ יֵשׁ לֹאמַר גַּם בְּעֹבָר דְּהָא דְּכַתְּבוּ תּוֹס' דְּלִיכָא אִיסוּר לְהַקְדִּישׁ מַחוּ"ז וְתוֹפְסִי קַדְוֶשְׁתּוֹ פֶּשֶׁהוּא בְּמַעֲי אִמּוֹ דְּמ"מ זָה לֹא עֲדִיף מְלִיל שְׁמִינֵי דְּג"כ מִנְתָּר לְהַקְדִּישׁ אֲבָל עֲדִינָן אִינוּ חֲזִי לְהַקְרָבָה וְלִיכָא בְּזָה קִידוּשׁ לִיקָרְבַּ וּמִש"ה שְׁפִיר פָּסוּל חֲלָב הַשְּׁלִיל לְהַקְרָבָה דְּלַעֲנָנִין הַקְרָבָה גַּם בְּמַעֲי אִמּוֹ הִנֵּה מְחַסְרָא זְמַן וְזָה פְּשׁוּט: וְא"כ מוּבָן שְׁפִיר הַטַּעַם דְּפָסוּל יוֹצֵא דוֹפָן בּוֹלְדוֹת קַדְוֶשִׁים דְּהָא פָּסוּל יוֹצֵא דוֹפָן נְהִי דְּהוּי פָּסוּל פְּזָה שְׁמַפְקִיעַ גּוּף הַקַּדְוֶשָׁה אֲבָל מ"מ הִיכָא דְּאִינוּ יָכוּל לְהַפְקִיעַ הַקַּדְוֶשָׁה מ"מ ע"כ פּ מַפְקִיעַ הַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה.

וְא"כ הָא טַעַם רָאב"ד ז"ל דְּכִינּוּ דְּקַדְמָה קַדְוֶשָׁה לְפָסוּל אִין בְּכַח הַפָּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפָן לְהַפְקִיעַ מַה שְׁפָבָר חָל וְהַתִּינַח אִם הִי קַדוּשׁ לִיקָרְבַּ גַּם בְּמַעֲי אִמּוֹ א"כ קַדְמָה קַדְוֶשָׁה בְּתַרְתִּי בְּגוּף הַקַּדְוֶשׁ וּבְקִידוּשׁ לִיקָרְבַּ שְׁפִיר לֹא הִי בְּכַח הַפָּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפָן לְהַפְקִיעַ אֶת שְׁפָבָר חָל.

אֲבָל הָלֹא בְּמַעֲי אִמּוֹ יֵשׁ בּוּ פָּסוּל דְּמְחַסְרָא זְמַן הַמוֹנֵעַ הַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה וְנִמְצָא שְׁלֵא הִי עֲלִיו קִידוּשׁ לִיקָרְבַּ כְּלָל בְּמַעֲי אִמּוֹ א"כ לֹא קָדִים כְּלָל הַקַּדְוֶשָׁה לְקָרְבַּ לִיצִיאַת דוֹפָן וְשׁוֹב שְׁפִיר פּוֹסֵל דְּנִהִי דְּגוּף הַקַּדְוֶשָׁה הִי בְּמַעֲי אִמּוֹ וְאִין בְּכַחוֹ לְסַלֵּק הַקַּדְוֶשָׁה אֲבָל מ"מ גַּם בְּכַה"ג יָכוּל לְמַנּוֹעַ הַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה שְׁלֵא קָדִים לוֹ.

דְּעַנְיָן הַפָּסוּל יָכוּל לְהִיּוֹת גַּם בְּמַנִּיעַת הַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה בְּלִתִּי הַפְקַעַת הַקַּדְוֶשָׁה וְזָה נִכּוֹן בְּסִבְרַת רַמְבַּ"ם ז"ל: וְיִתְלַשֵּׁב בְּזָה הֵיטֵב דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּזַבְחִים (ק"ד.) (דְּלִמ"ד בְּמַעֲי אִמּוֹ הֵן קַדוּשִׁים וְיִצָּא דְּרָךְ דוֹפָן בְּעֵי מוּם קְבוּעַ לְפָדוֹת וְכֵן הוּא בְּקַרְיַת סֵפֶר (פ"ד מִתְמוּרָה) בְּדַעַת רַמְבַּ"ם ז"ל וּכְבָר תָּמָה בְּאוּ"ש דְּהָרֵי יוֹצֵא דוֹפָן גֶּרַע מִבְּעַל מוּם שְׁהָרֵי גַּם תְּמוּרָה וּמַעֲשֵׂר דְּחֻלִּין עַל בַּע"מ אִינוּ חָלִים עַל יוֹצֵא דוֹפָן א"כ אִין לָךְ מוּם גְּדוֹל מְזָה וְכֵן מְצַאֲתִי לְהַגְאֹן ר"ד פְּרָדוּ בַּס' חֲסָדִי דוֹד לְתוֹסְפָתָא (דְּתַמּוּרָה פ"ג) וּלְפַמ"ש נִיחָא כִּי בְּאַמַּת מֵאֲחַר דְּקַדְמָה קַדְוֶשָׁה לְלִינְדָה לֹא הִי רְאוּי לְחוּל כְּלָל פָּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפָן וְכִסְבַּרְתָּ רַאב"ד ז"ל אִף הַטַּעַם כִּי לְדְּקַדְוֶשָׁה לִיקָרְבַּ לֹא קַדְמָה מִשׁוּם דְּהוּ"ל מַחוּ"ז וּמִהֲנֵי הַפָּסוּל לְמַנּוֹעַ הַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה וְכ"ז לְעַנְיָן הַקְרָבָה בְּעֲצָמָה אֲבָל הַקְדוּשָׁה גַּם שְׁקַדְמָה שְׁפִיר נִשְׁאַרָה וְלֹא מְהֵנִי פָּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפָן לְהַפְקִיעַ קַדְוֶשָׁה שְׁפָבָר קַדְמָה וְע"כ שְׁפִיר בְּעֵי מוּם קְבוּעַ לְפָדוֹת וְאִינוּ דוֹמָה לְכָל יוֹצֵא דוֹפָן שְׁמוּעִיל עַנְיָן הַפָּסוּל לְסַלֵּק שְׁנִיחָה הַקַּדְוֶשָׁה וְהַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה מִשְׁא"כ זָה דְּלַקְדוּה"ג שְׁקַדֵּם אִינוּ מוֹעִיל פָּסוּל יוֹצֵא דוֹפָן לְהַפְקִיעַ רַק לְהַכֶּשֶׁר הַקְרָבָה וּלְפִי"ז מִינְשֵׁב קוֹשְׁתִּית כַּת"ר דְּלִמָּאי הַנְּצָרָךְ הַש"ס לֹאמַר טַעַם פָּסוּל דְּשְׁלִיל מִצַּד מַחוּ"ז תִּפְּוֹק לִי מִשׁוּם יוֹצֵא דוֹפָן וּלְפַמ"ש נִיחָא כִּי הָא בְּהָא תִּלְיָא וּבַס"ד דְּש"ס דְּבְמַעֲי אִמּוֹ לִיכָא פָּסוּלָא דְּמַחוּ"ז כְּלָל

אף להקרבה א"כ חלה הקדושה במעיי אמו ליקרב ושוב לכ"ע לא יפסול כלל מצד יוצא דופן
שקרי הקדושה קדמה בכל ענינים בקדוה"ג ובהכשר הקרבה וליפא פסול כלל.

ומש"ה משגי דיש פסול דמחו"ז לענין הקרבה ולכן שפיר רמב"ם ז"ל למסקנא דאינו חל קידוש
ליקרב במעיי אמו רק קדוה"ג גרידא שפיר מהני פסול דיוצא דופן להפקיע הכשר הקרבה עכ"פ
שבוזה לא קדם לו שום קדושה וזה נכון: ג) ודע דבהא דאמרינו בבכורות (דף ט"ו): דתני רבנן
זכר לרבות את הנוול ונקבה לרבות את התמורה ואין לי אלא ולד תמימין ותמורת תמימין
ולדבעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין פשהוא אומר אם זכר לרבות ולד בעלי מומין וכו' מיפולג
פליגי בהו איפא למ"ד קדשי ליקרב ואיפא למ"ד קדשי לרע"י יעו"ש וכן הוא בתמורה (דף יז):
ומבואר מזה דולדות בעלי מומין מוקדשין לחז מ"ד קרבין אף שאין אמן קרבה ואולם אינו
מבואר בולדות בעלי מומין אם בעינין לידה דרף רחם ואם לאו יהי פסולין משום יוצא דופן או
דמי לכל ולדות קדשים דאף אם יצאו דרף דופן אינו נפסולין לשיטת ראב"ד ז"ל והנראה בזה
דזה סברת הראב"ד ז"ל בתו"כ (פ' אחרי) דמכשיר יוצא דופן בולדות קדשים הוא משום דקדמה
קדושה ללידה אין בכח הפסול לסלק מה שפבר חל והנה פבר ביארתי דבעינין קדמה קדושה בכל
בין ליקדש בין ליקרב דאזי שפיר נגד מה שיש בכח הפסול לסלק הקדושה וגם למנוע הכשר
הקרבה הרי קדמה קדושה בכל אופן דכבר הי' חלות קדושת הגוף וגם קידוש ליקרב ואין בכח
זה שיצא דרף דופן לסלק מה שפבר קדם לו.

אבל אם במעיי אמו לא חלה הקדושה בתרתי רצוני לומר קדוה"ג וגם קידוש ליקרב אזי שפיר
כשפא הפסול שענינו בשניהם יכול לסלק את מה שלא קדם לו ואם לא קדם הקידוש ליקרב
מונע הכשר ההקרבה.

והנה לפי זה קשה בשיטת הראב"ד ז"ל דסובר דולדות קדשים דבמעיי אמן הן קדושים וע"כ
דחלות קדושתן הוא ליקדש וגם ליקרב והא מפורש בסוגי' דחולין (ע"ה.) דבמעיי אמו דומה
למחו"ז ואף דנימא דאין בו בעובר מחו"ז כלל רק דדומה למחו"ז וכמ"ש במנ"ח הא מ"מ אינו
ראוי ליקרב במעיי אמו מאיזו טעם שיהי' וכינון דלא קדם קדושה אף ליקרב יש בכח זה שצנעו
יוצא דופן להפקיע מה שקדם לחול.

וע"כ צריך לומר דבמעיי אמן אף שבעצמותו אינו ראוי ליקרב מ"מ קדיש ליקרב אגב אמי' וכמ"ש
התוס' בזבחים (ק"ט. ט.) יעו"ש, וכששוחט זזרק האם יש גם על העופר תורת קרבן וכהא
דתמורה (י"א).

(דהשוחט את החטאת ומצא בה בן ד' דאינו נאכל אלא לזכרי כהונה ולפנים מן הקלעים וליום
ולילה יעו"ש ולכן שפיר פיון דלראב"ד ז"ל ליפא פסול מחו"ז בעובר שוב שפיר מהני למיחשבין'
תורת קדיש ליקרב עי"ז שחזי אגב אמי': ולפי"ז זהו רק בולדות קדשים תמימים אבל ולדות
קדשים בעלי מומין דבמעיי אמן לא חזי ליקרב אגב אמי' דזה אמי' בע"מ היא א"כ חלות הקדושה
ליקרב הוא בשעה שיצא לאויר העולם ונעשה בהמה בפ"ע וביותר ראיתי להדיא בשיטה מקובצת
לבכורות (דף טו:): דכתב דולדות בעלי מומין אינו חל עליהן קדושה גמורה כשהוא במעיי אמו
משום דהנה פאברי האם דלא חזי להקרבה ועומדת לפדות יעו"ש"ה וא"כ שוב בזה הרי לא קדים
הקידוש ליקרב ושפיר כשיעשה יוצא דופן יפסול עכ"פ מהקרבה שלא קדים לו הכשר זה וזה
הערה חדשה דאף דבש"ס מדמי ולדות בעלי מומין לולדות תמימים מ"מ יש חילוק ביניהם אם
יולדו דרף דופן דולדות תמימים יקברו וולדות בע"מ יפסלו מצד יוצא דופן ועיין רישלמי שקלים

(פָּרָק ד' ה"ד) ר"ח בָּשֶׁם רב רבי אַבְהוּ בָּשֶׁם ר"י קְדוּשֵׁי בְּדָק הַבַּיִת שְׁפָדָן תְּמִימִים יֵצְאוּ לְחֻלְיִן מִתְּנִיתִין אֲמָרָה כּוּן וְלָדוֹן וְחֻלְכוּ מִן־רַב לְאֶחָד פְּדִיוֹן ר"ח בָּשֶׁם ר"ח תַּפְתָּר שְׁפָדָן תְּמִימִים וְהוּמָמוּ וְכוּ' וְכוּ' תַּקְלִין חֲדָתִין שָׁם תָּמָה מְאוּד בְּפִי יַעוֹ"ש שְׁהֶאֱרִיךְ טוֹבָא.

וְרֵאִיתִי בְּנוֹעַם יְרוּשָׁלַיִם שָׁם דְּמַפְרֵשׁ דְּהֶרְאָנִי דְּקְדוּשֵׁי בַד"ה נִפְדִּין תְּמִימִים מְהָא דְּוִלְדוֹת בְּעָלֵי מוּמִין מִן־תְּרִין ע"י פְּדִיוֹן יַעוֹ"ש מֵהַ שְׁהֶאֱרִיךְ בְּהָא דְּבִכּוּרוֹת (י"ד:) דְּנִפְדִּין בְּלֹא מוּם מְשׁוּם שְׁלֹא יְהִי טַפֵּל חֲמוּר מִן־הַעֲיָקָר.

וּלְפַמ"ש יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּסוּגֵי שָׁם וְאִכְמ"ל: וּבְנִדָּה (נַף מ"א.) אֵהָא דְּאָמַר דְּאִיִּצְטְרִיךְ תְּרִי קְרֵאִי חַד לְבַהֲמַת חֻלְיִין דְּאוּלִּיד דְּרַף דּוֹפֵן וְאִקְדוּשָׁה וְחַד לְבַהֲמַת קְדוּשִׁים דְּאוּלִּיד דְּרַף דּוֹפֵן וְקִסְבֵּר וְלָדוֹת קְדוּשִׁים בְּהוֹנְתוּן הֵם קְדוּשִׁים וְכַתְּבֵי רַש"י ז"ל דְּלֹא גְרָסִינוּ וְלָדוֹת קְדוּשִׁים בְּהוֹנְתוּן הֵן קְדוּשִׁים וּפְרִיּוּשׁ מְשׁוּבָשׁ הוּא דְּכ"ש לְמֵאן דְּאָמַר מְשַׁעֲת יִצְרָה הֵן קְדוּשִׁים דְּהֵיִינוּ בְּמַעֲי אֲמֵן דְּאִיִּצְטְרִיךְ לְמַעוּטֵי עַכ"ל וְרַבְּב"ד ז"ל בְּתוֹ"כ בְּאַמַּת הוֹכִיחַ מְזַה דְּלָמ"ד בְּמַעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים אֵינוּ פּוֹסֵל יוֹצֵא דּוֹפֵן.

וְהִנֵּה לְרַמְבַּ"ם ז"ל דְּשִׁיטְתוֹ (בַּפ"ד מִתְּמוּרָה ה"ח) דְּפוֹסֵל יוֹצֵא דּוֹפֵן בְּוִלְדוֹת קְדוּשִׁים אַף דְּפִסְקִינוּ שָׁם (בַּפ"ד מִתְּמוּרָה ה"ג) דְּבַמַּעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים א"כ יִקְשָׁה מְהָא דְּאָמַר וְקִסְבֵּר וְלָדוֹת קְדוּשִׁים בְּהוֹנְתוּן הֵן קְדוּשִׁים דְּאִפְי' אִם בְּמַעֲי אֲמֵן ג"כ פּוֹסֵל וְכַקְנוּשִׁית רַש"י ז"ל וְנִצְטְרַף ג"כ לְמַחוּק הַגִּירָסָא.

וְאֲמַנְם לְפִי דְּבְרִינוּ בְּטַעַם סְבָרַת רַמְבַּ"ם ז"ל יֵשׁ לִיִּישֵׁב הַגִּירָסָא הַפְתָּנְפָה וְהוּ. עַפ"י דְּבְרֵי הַש"ס תְּמוּרָה (י"ט:) דַּר"ש ס"ל דְּלֹא אֲמַרִי מִיגוּ דְּנַחֲתִית ק"ד נַחֲתִית קְדוּה"ג וּבִיִּאֵר בַּשֵּׁמ"ק פְּרִיִּתוֹת (כ"ח).

(דַּר"ש ס"ל דְּאֵין קְדוּה"ג חַל בְּדָבָר שְׁאֵינוּ רְאוּי לִיקְרַב דְּקְדוּשָׁה וְקִדּוּשׁ לִיקְרַב חֲדָא הוּא עֵיִיש"ה וְעֵיִין בְּזַה בִּירוּשָׁלַיִם פְּסָחִים (פ"ט הַלְכָה ו') דַּר"ש אָמַר נִקְבָּה לְעוֹלָה לֹא קְדוּשָׁה אֲלֵא הַקְדוּשׁ דְּמִים יַעוֹ"ש וַא"כ נִיחָא שְׁפִיר דְּשָׁם בְּסוּגֵי דְּנִדָּה אֲזִיל לַר"ש פְּמַבְנָאָר שָׁם וְשְׁפִיר לַר"ש פִּינּוֹן דְּבַמַּעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים א"כ קְדָמָה קְדוּשָׁה שׁוּב אֵין יוֹצֵא דּוֹפֵן פּוֹסֵל מֵהַ תְּאֵמַר דְּלֹא קְדָמָה קְדוּשָׁה לִיקְרַב וְהַפְּסוּל מוֹנֵעַ הַפְּשֵׁר הַקְרָבָה ז"א דַּלְר"ש פִּינּוֹן דְּהִי קְדוּה"ג בַּע"כ הִי קִדּוּשׁ לִיקְרַב וְעַכְשָׁיו שְׁאֵין הַפְּסוּל מוֹנֵעַ הַקְדוּשָׁה מִמִּילָא פְּשֵׁר לְהַקְרָבָה דְּקְדוּשָׁה וְהַכְּשֵׁר הַקְרָבָה חֲדָא הוּא לַר"ש אֲבָל רַמְבַּ"ם ז"ל דְּפִסְק פְּרַבְּנָן דְּנַחֲתָה קְדוּה"ג אַף בְּמַה דְּלֹא חֲזִי לְהַקְרָבָה שְׁפִיר י"ל כְּנ"ל דְּמַהֲנֵי פְּסוּל דִּיו"ד לְהַפְּקִיעַ הַהַכְּשֵׁר דְּהַקְרָבָה שְׁזָה לֹא קְדִים לוֹ קְדוּשָׁה לִיקְרַב וְכַנ"ל.

[וְעֵיִין בִּירוּשָׁלַיִם שְׁקָלִים (פ"ד הַלְכָה ד) הֵהוּן אָמַר הַקְדִּישׁ דְּמִים הַקְדִּישׁ וְהֵהוּן אָמַר הַקְדִּישׁ גּוֹפּוּ הַקְדִּישׁ יַעוֹ"ש בְּאִנְרָף וְשָׁם בְּסַמוּף כָּל שְׁאֵינָה יְכוּלָה לִיקְרַב לֹא קְדוּשָׁה אֲלֵא הַקְדוּשׁ דְּמִים:] ד) וְדַע וְדַע דְּבַגּוּף קְנוּשִׁית הַמַּנ"ח דְּאֲמַאי אֲמַרִי דְּחֻלְבֵי שְׁלִיל אֵינוּ קָרַב מְשׁוּם דְּהוּ"ל מַחוּ"ז וְהָרִי בְּעוֹבֵר לִיכָא פְּסוּל מַחוּ"ז כְּתוּס' בְּתְמוּרָה (י'): יִתְכּוּן לִיִּישֵׁב עַפ"י דְּבְרֵי הַשֵּׁמ"ק בְּזַבְּחִים (י"ב).

(דְּכַתְּבֵי הַטַּעַם דְּבַמַּעֲי אֲמֵן לִיכָא פְּסוּל דְּמַחוּסָר זְמַן וְז"ל א"נ בְּמַעֲי אֲמֵן אֵינוּ רְאוּי לְהַקְרָבָה וְרַחֲמָנָא לֹא פְּסוּל מְשׁוּם מַחוּ"ז אֲלֵא כְּשֶׁנּוֹלַד וְרְאוּי הוּא לְהַקְרִיבוּ רַחֲמָנָא פְּסִלִי מְשׁוּם מַחוּ"ז עֵיִיש"ה וּמַבְנָאָר מְזַה דְּפְסוּל מַחוּ"ז הוּא רַב בְּמַה דְּשִׁינֵי לְהַקְרָבָה לְוִילֵי הַפְּסוּל אֲבָל בְּעוֹדוֹ בְּמַעֲי אֲמֵן דְּאֵינוּ רְאוּי לְהַקְרָבָה כָּלֵל אֵינוּ נִתְפַּס בּוֹ שׁוּם פְּסוּל וְאוּלָם לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעֵיִין הָרִי גַם בְּמַעֲי אֲמֵן חֲזִי הוּא לְהַקְרָבָה אַגְבֵי אֲמִי שְׁהָרִי אִם יִשְׁחַוֵּט הָאֵם יְהִי הַנֶּלֶד בַּר הַקְטָרָה וּמוֹכֵן הוּא אַגְבֵי אֲמֵן וְכַעֲזוֹ דְּאֲמַרִי בְּחֻלְיִין (ע"ד).

(יש במינו שחיטה אגב אמו עיי"ש וה"נ בר הקטרה הוא אגב אמו אף ז"א דהא חלב שליל אימעוט מהקרבה ובאמת אינו נקרב אף אם הייתה אמו ג"כ קדש ומכ"ש היכא דהאם חולין שאין הולך בר הקרבה ומש"ה לית בו פסול דמחו"ז.

וא"כ ניחא דכ"ז למסקנא דהנה פסול חלב שליל שפיר לית בי' בעובר משום מחוסר זמן אבל אי אפשר להכשיר חלב שליל משום דאין פסול מחו"ז בעובר ז"א דאם חלב שליל קרב א"כ בר הקטרה הוא שפיר יש בו פסול מחו"ז וז"נ: ה) והנה בפסג' דחולין (דף עה).

(ה"ל דאמר הטעם דחלב שליל אינו קרב מידי דהנה אמחוסר זמן יש להעיר עוד דהנה במס' מנחות (דף נ"ח.) איתא ת"ר שאור בל תקטירו אין לי אלא פולו מקצתו מנין ת"ל כל ופליגי אביי ורבא בפירושא דמקצתו דלאביי מרבי חצי וזת ולרבא מרבי חצי קומץ יעו"ש בפסג' ובתוס' שם ד"ה אביי יעו"ש וראיתי בתורת פהגים (פרשת ויקרא פרשה י"ב) וז"ל שאור לא תקטירו אין לי אלא המרובה המיעוט מנין ת"ל כל שאור ובפירוש הרמב"ד ז"ל עמד על שינוי הלשון מגמרא דילן דנקיט הריבוי על מקצתו ומאי זו הפנונה דתו"כ דנקט הריבוי על המיעוט יעו"ש, ונראה לפרש עפ"י דברי הגמרא במעילה (דף י"ז).

(ומנא תימרא מדתניא נשפף על הרצפה והי' מקומה קטפרס איהל על מקצתו טהור איהל על פולו טמא מאי מקצתו אילימא מקצת דם והאר"ח אמר רבי רביעית דם שהגיס בה טהורה אלא לאו ש"מ פאן בכולו פאן במקצתו ש"מ פאן בכולו דהיכא דאחי רביעית דם ממת שלם חשיב ומטמא אבל רביעית שאינו בא ממת שלם אלא ממקצתו אינו מטמא יעו"ש ובתוס' שם.

ומבואר דיש חילוק בין מקצת מתוך פולו למקצת גרידא. ועי' ברכות פ' פיצד מברכין, ולפי"ז גם בשאור י"ל דזה דמריבין מקטיר מקצתו הוא רק היכא דהאיסור בכולו פגון שעירב שאור עם כל המנחה והוא מקטיר מקצתו ולזה אמר בתורת פהגים לרבות הפומעט היינו אף אם אין השאור מעורב בכולה מנחה רק במיעוטה מ"מ עובר.

דגזה"כ לרבות דלאו דוקא במקצתו דהיינו מתוך פולו עובר רק אפילו במיעוטו שאין האיסור רק במיעוט גרידא ג"כ עובר וזה פשוט: ובזה מובנים דברי הרמב"ן ז"ל בפירוש התורה (פ' ויקרא ב' י"א) כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ אסר להביא מנחה חמץ וכו' ואמר ממנו לאסור מקצתו פלומר חצי קומץ ע"כ יתמה מאוד בס' תוספת העזרה לת"כ ויקרא דהא בגמ' מנחות (נ"ז).

(מבואר דלאו מדכתוב ממנו ילפינן אלא מריבויא דכל יעו"ש שהניח בצ"ע. ולפמ"ש י"ל דרמב"ן ז"ל אזיל בשטת התו"כ דדריש מריבויא דכל לרבות המועט והיינו כמש"כ דאפ"י אם לא הי' האסור רק במיעוטו ג"כ אסור ומנ"ל לרבות כ"כ הא י"ל דמריבוי רק מקצתו דהיינו אם האיסור בכולו והוא מקטיר רק מקצתו אבל לא בכשהאיסור רק במיעוטו וע"ז כתב רמב"ן ז"ל דיש לימוד על מקצתו מקרא דממנו לאסור מקצתו ולכן לפי שי' הת"כ דא"צ ריבויא דכל על מקצתו מריבוי מינ' גם מיעוטו.

אבל לולי דהי' מיעוט מיוחד על מקצתו לא הנה ידעינן לאסור מיעוטו היכא שאין פולו אסור ופשוט: והנה לפי"ז יש להעיר בדבר חדש בהא דאמרינן בש"ס תמורה (דף ו:ו) מפאן אמרו המקדיש בעלי מומין עובר בחמשה לאוין וכו' ואשה לא תתנו מהם אלו אשים אין לי אלא כולן מקצתן מנין תלמוד לומר מהם יעו"ש ומבואר מזה דמסבא הנה אמרינן דלא יהי' חיוב במקטיר

אָבֵר בַּעֲלֵי מוֹמִין רַק אִם מִקְטִיר כָּל הָרְאוּי לְהִקְטִירָה וּמִרְבִּינֵן מִקְרָא דְאָף אִם הִקְטִיר מִקְצָתוֹ גַּם כִּי חַיִּיב.

וְהִנֵּה לְפִי הַת"כ הַג"ל, דְּאָף דְּמִרְבִּינֵן מִקְטִיר מִקְצָתוֹ הֵינּוּ אִם הָאִיסוּר בְּכֹלּוֹ וְהוּא מִקְטִיר מִקְצָתוֹ אֲבָל אִם אֵין הָאִיסוּר בְּכֹלּוֹ יֵשׁ סְבָרָא דְאִינוּ חַיִּיב בְּמִקְטִיר אוֹתוֹ הַמִּקְצָת שְׂיֵשׁ בּוֹ הַפְּסוּל וְאִיזְטְרִיךְ קְרָא לְרִבּוֹת בְּשָׂאוֹר דְּגַם בְּכַה"ג מִיְחַיִּיב: וּלְפִי"ז יֵשׁ לְחַקּוֹר דְּרַבּ בְּשָׂאוֹר הוּא דְרַבִּי קְרָא לְחַיִּיבָא גַּם בְּכַה"ג וְהִטְעַם דְּאִיסוּר שְׂאוֹר הֲלֵא אֵינוּ מְעַצְמוּ רַק ע"י סִיבָה שְׂע"י שְׂיֵשׁ שְׂאוֹר בְּהַמְנַחָה וְאִסְרָה בְּהִקְטִירָה אֲבָל הַמְנַחָה גּוֹפָה בְּכַשְׁרוּתָהּ עוֹמְדָת מִצַּד עֲצָמָה.

וּמִש"ה נִהִי דְמִסְבָּרָא הָיָה אֲמַרְיֵן דְאִינוּ חַיִּיב רַק אִם עוֹשֶׂה כָּל פְּעוּלַת הַהִקְטִירָה שְׂיֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת דְּהֵינּוּ שְׂמִקְטִיר כְּלוֹ ע"ז גַּלִּי קְרָא דְגַם מִקְצָת יֵשׁ עָלָיו שֵׁם הַהִקְטִירָה וּמִמִּילָא חַיִּיב שְׁפִיר אָף דְלִיכָא אִיסוּר בְּכֹלּוֹ דְכֵינֵן דְאֵין הָאִיסוּר בְּעַצְמוֹ אֵין חִילּוּק בֵּין אִם הוּא בְּכֹלּוֹ אוֹ בְּמִקְצָתוֹ.

אֲבָל בְּאִיסוּר דְהִקְטִירַת בַּעֲלֵי מוֹמִין וּפְסוּלֵי קֶרֶב דְתַמִּיד עֲנִינֵן הַפְּסוּל הוּא בְּכָל הַבְּהֵמָה בְּכָלְלָהּ כְּגוֹן בַּעֲלֵי מוֹמִין וּמְחַסְרֵי זְמַן וְשָׂאֵר הַפְּסוּלִין שְׁנַתְפָּסֹת כָּל הַבְּהֵמָה בְּפְסוּל זֶה דְהָא אֵינוּ אִיסוּר ע"י סִיבָה רַק בְּעַצְמוֹתוֹ אִיסוּרָה כְּלוּלָהּ.

וּא"כ י"ל דְלִיכָא חַיִּיב מִקְטִיר מִקְצָתוֹ רַק אִם הָאִיסוּר בְּכֹלּוֹ כְּמוֹ שְׂהוּא עֲנִינֵן אִיסוּר זֶה אֲבָל כְּשֵׂאִין אִיסוּר בְּכֹלּוֹ לִיכָא חַיִּיב וְנִהִי דְרַבִּי קְרָא דִישׁ חַיִּיב גַּם בְּהִקְטִירַת מִקְצָתוֹ הֵינּוּ רַק לְאִפּוּקֵי דְלֵא נִימָא דְאִינוּ חַיִּיב רַק אִם מִקְטִיר הַכֹּל לְזֶה אֲשַׁמְעִינֵן דִישׁ חַיִּיב בְּהִקְטִירַת מִקְצָתוֹ אֲבָל מ"מ י"ל דְזֶה נִשְׂאָר כְּמוֹ דְהוּא מְסָבָרָא דְרַבּ בְּמִקְצָתוֹ מִתּוֹךְ כְּלוֹ דְהֵינּוּ שְׂהָאִיסוּר בְּכֹלּוֹ עכ"פ וּמִקְטִיר מִקְצָתוֹ בְּזֶה הוּא דְחַיִּיב אֲבָל כְּשֵׂאִין הָאִיסוּר בְּכֹלּוֹ פְטוּר עַל הַהִקְטִירַת מִקְצָתוֹ.

וְעִי' בַש"ס זְבָחִים דָּף (ק"ז): גַּבִּי שְׁחוּטֵי חוּץ דְחַיִּיב עַל הַשְּׁלֵם וְאִינוּ חַיִּיב עַל הַחֶסֶר יַעו"ש וּבְרַש"י וְתוֹס' שָׁם וּבמ"ל סוּף מַעַה"ק בְּאִנְרָךְ וַיֵּשׁ לְדוֹן בְּזֶה לְכָאֵן וּאכ"מ: וְאוּלָם לְקוּשְׁטָא אֵין נ"מ בְּזֶה דְהָא בְּהָא תְלִיא דְכֵינֵן דְעֲנִינֵן פְּסוּל בַּעַל מוֹם הוּא עֲנִינֵן פְּסוּל הַנְּתַפֵּס בְּכָל הַבְּהֵמָה בְּכָלְלָהּ א"כ לֵא מְשַׁכַּח כָּל דִּין זֶה לְדוֹן הִיכָא דְאֵין כָּל הַבְּהֵמָה בְּאִיסוּר בַּעַל מוֹם שְׂהָרֵי הוּא עֲנִינֵן פְּסוּל שְׂאֵי אֲפִשֶׁר לְחַלְקוֹ לּוֹמֵר מִקְצָתוֹ בַּע"מ וּמִקְצָתוֹ אֵינוּ בַּע"מ וְתַמִּיד כָּל עֲנִינֵן הַפְּסוּל בְּכָל הַבְּהֵמָה וּמִמ"נ בְּשָׂאוֹר דְאֲפִשֶׁר שְׂהֵי' פְּסוּל בְּמִקְצָת הָרֵי בְּאֲמַת יֵשׁ רִיבּוּי לְאִסוּר מִיעוּטוֹ ג"כ וּבְהִקְטִיר בַּעַל מוֹם שְׂאֵינוּ אִיסוּר הַבָּא ע"י סִיבָה הָרֵי שׁוּב לֵא מְשַׁכַּח שְׂהֵי' בַּעַל מוֹם בְּחֻצּוֹ וְאֵה"נ אֵלוֹ הֵי' בְּמִצִּיאוֹת כְּזֶה שְׁפִיר לֵא הֵי' מְחַיִּיב עַל הַהִקְטִירַת מִקְצָתוֹ כֵּינֵן דְאֵין כְּלוֹ אִיסוּר אֵין חַיִּיב עַל מִקְצָת דְמִקְצָתוֹ בְּעַצְמוֹ לֵא חַיִּיבָא הוּא אֲלֵא א"כ בְּאֵה מֵאִיסוּר שְׁלֵם בְּכָל הַחֵלֶב הָרְאוּי לְהִקְטִירָה בְּבִהֵמָה זֹו אֲבָל אֵין נ"מ כְּנ"ל דְלֵא מְשַׁכַּח וּפְשׁוּט: ו) וְאֲמַנָם יֵשׁ לְהַעִיר לְפִי זֶה בְּדַבְרֵי הַגַּמ' חֻלּוּן (דָּף ע"ה).

(הַג"ל דְאֲמַרְיֵן הִטְעַם דְאֵין חֵלֶב שְׁלִיל קָרַב אָף דְתוֹרַת חֵלֶב עָלָיו לְחַיִּיבוּ כְּרַת לְהֶאָנְכְלוֹ מִשׁוּם דְהָיָה מְחַסְרֵי זְמַן. וְהֲלֵא פְּסוּל מְחַסְרֵי זְמַן לְחַיִּיב הַמִּקְטִיר עָלָיו הוּא מִשׁוּם דִּילְפִינֵן מִבַּעַל מוֹם וְכַמְבּוּאָר בְּחֻלּוּן (דָּף פ'): וְלִילְקֵי נְמִי מִשׁוּם לֵא דְמַחוּ"ז דְתַנְי' מִנֵּן לְכָל הַפְּסוּלִין שְׂבִישׁוֹר וְשְׂבִישָׁה שְׂהוּא בְּלֵא יִרְצָה ת"ל וְכו' וּבְפִירַש"י ז"ל דְגַבִּי פְּסוּלִין יְלַפִּינֵן בְּתַמּוּרָה (דָּף ו) עוֹבֵר מִשׁוּם חֲמִישָׁה שְׁמוֹת מִשׁוּם בַּל תִּקְדִּישׁוּ וּמִשׁוּם בַּל תִּשְׁחַטּוּ וְכו' וּמִשׁוּם בַּל תִּקְטִירוּ כְּלוֹ וּמִשׁוּם בַּל תִּקְטִירוּ מִקְצָתוֹ ע"כ וּמְבּוּאָר דְמְחַסְרֵי זְמַן יְלַפִּינֵן מִבַּע"מ לְחַיִּיבוּ עַל הַהִקְטִירָתוֹ כְּלוֹ וּמִקְצָתוֹ כְּבַע"מ וּלְפִי הַג"ל דָּאֵם הֵי' מְשַׁכַּח בְּהֵמָה אַחַת שְׁלֵא יֵהִי פְּסוּל מוֹם בְּכֹלְלָהּ לֵא הֵי' חַיִּיב עַל מִקְטִיר מִקְצָת הָאִיסוּרִים מִשׁוּם מִקְטִיר בַּע"מ וְה"ה בְּמַחוּ"ז דִּילְפִינֵן מִבַּע"מ לְחַיִּיבוּ מִקְטִיר מִקְצָתוֹ ג"כ דִּינָא הִכִּי

דאם הי' במציאות שלא יהי' כל האברים הראויים להקטרה באיסור מחו"ז שפיר יהי' הדין דאינו חייב על הקטרת מקצתו.

ומעתה יש להעיר לפי דברי הש"ס בַּחֲלוּלִין (דף עד:) איבעיא להו מי מונין בו ראשון ושני [נטמאה בהמה שחוטתה מי אַמְרִינָן שְׁלִיל שְׁנֵי אוּ לֹא דְאֲמְרִינָן עֹבֵר יָרֵךְ אִמּוֹ] רבי יוחנן אמר מונין בו ראשון ושני [דְתַרֵי גּוֹפֵי נִינְהוּ] ר"ל אָמַר אֵין מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי יְעוּ"ש וּמְבֹאֵר דְלִר"י שְׁלִיל הָנָה פְתָרֵי גּוֹפֵי עִם אִמּוֹ וְלִר"ל הָנָה פְּחַד גּוֹפָא: וְהִנֵּה זֶה בְּרוּר דְאֵף לְרַבֵּי יוֹחָנָן דְכַתְרֵי גּוֹפֵי הָנָה אֵף דְעֹבֵר יָרֵךְ אִמּוֹ דְהֵינּוּ רַק לְעֵנָן טוֹמְאָה אַבְל מ"מ בְּרוּר דְלְעֵנָן דִּין הַקְטָרָה פְּחַד גּוֹפָא נִינְהוּ כִּיּוֹן דְמַתִּיר אֶחָד לְשִׁנְיָהֶם דְהֵינּוּ לֵאמֹר וְלִהְשָׁלִיל דְהָא דְזַרְיָקָה הִיא הַמְתַּרְתְּ הַהַקְטָרָה וְזַרְיָקָה חֲדָא הוּא דְאִיפָא וְרַא' לְזֶה מְהָא דְאֲמְרִינָן בְּמִנְחֹת (דף יד:) גְּבִי כְּבִשֵׁי עֲצָרַת וּשְׁתֵי הֶלְחָם לְעֵנָן אִם פִּיגַל בְּאֶחָד מֵהֶם אִם נִתְפַּגַּל הַשְׁנֵי דְאֲמְרִינָן הַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוֹף אֶחָד דְמַעֲכָבֵי אֶהְדְּדֵי וְהַפְּתוּב עֲשָׂאן שְׁנֵי גּוֹפִין יְעוּש"ה בְּסוּגְיָא וּמְבֹאֵר הַסְּבָרָא דְאֵף דְשְׁנֵי גּוֹפִים הֵם כִּיּוֹן דְמַתִּיר אֶחָד לְשִׁנְיָהֶם הוּי כְּגוֹף אֶחָד וְה"נ לְעֵנָן הַקְטָרָה פְּחַד גּוֹפָא נִינְהוּ כִּיּוֹן דְזַרְיָקָה שְׁהוּא מְתַרְתְּ הַקְטָרָה זַרְיָקָה אַחַת לְשִׁנְיָהֶם.

ולפי"ז יש להעיר דאמאי אין חלב השליל קרב משום מחוסר זמן ולפי מה דהוכיח מנ"ח דכוננת הגמ' דהוי מחו"ז לא דרך דומה למחו"ז וכנ"ל] דהתייבח אם מקטיר הפל שפיר יש איסור דמחוסר זמן בהקטרה דאימורי עובר אבל היכא דלא הקטיר אימורי האם כגון שצאבדו וכה"ג אמאי לא יקטיר אימורי העובר נהלא אף שיהי' הדין דאברי העובר קרבים מ"מ הרי אינם נחשבים רק מקצת אימורים שהרי העובר ירף אמו והאם והעובר קרוב אֶחָד הוּא דְזַרְיָקָה אַחַת שְׁהוּא הַפְּתָרָה אֶחָד הוּא לְשִׁנְיָהֶם וּמִשּׁוּי לְהוּי כְּגוֹף אֶחָד וְא"כ שׁוֹב בְּזֶה שְׂאִין הָאִם מְחֻסֵּר זְמַן וְהוּי הָאִסוּר רַק בְּמִקְצָתוֹ דְהֵינּוּ בְּעוֹבֵר וּמִנ"ל בְּכַה"ג לְאִסוּר הַקְטָרַת מִקְצַת כִּיּוֹן שְׂאִין הָאִסוּר בְּכּוּלוֹ [וְגַם בְּפְשׁוּטוֹ יֵשׁ לְדוֹן דְאִמְאֵי נִתְפָּס פְּסוּל מְחוּ"ז בְּמִקְצָתוֹ הָא מְסַבְרָא בְּמִקְצָתוֹ לִיכָא פְּסוּל כָּלֵל רַק בְּהַקְטָרַת הַבְּהֵמָה בְּכָלֵלָהּ א"כ נְהִי דְאִתְרַבֵּי הִיכִי דְכָל הַבְּהֵמָה בְּאִסוּרָא קֵאֵי דְכָל מִקְצַת מְמַנָּה פְּסוּל אַבְל מִנ"ל לְהַתְּפִיס פְּסוּל בְּמִקְצַת גְּרִידָא.

וזה י"ל דכיון דאמרה תורה דחלב שליל פסול ודינו כמו מחו"ז א"כ בזה עצמו גלי קרא דנתפס פסול מחו"ז בְּמִקְצָתוֹ. אַבְל הַנ"ל יְקוּשָׁה דְאִמְאָה רַק הִיכָא דְמִקְטִיר גַּם חֲלָב אִמּוֹ אַבְל יְקֻטִיר חֲלָב הַשְׁלִיל גְּרִידָא דְחֵיב מִקְטִיר מִקְצָתוֹ דִּילְג' יִלְפִי מִבְּע"מ מְנָא לֵן הָא אִינוּ דוּמָה לְבַע"מ שְׁעַכ"פ הָאִסוּר בְּכּוּלוֹ מִשָּׂא"כ בְּזֶה]: וְאִמְנָם לְכַאוּרָה מִמ"נ הִלָּא בְּזֶה דְאִצְטְרִיף קָרָא לְרַבּוֹת מִקְטִיר מִקְצָתוֹ לְעֵנָן הַקְטָרַת בְּעָלֵי מוּמִין וְלֹא יִדְעִינָן מְסַבְרָא דְגַם הַקְטָרַת כְּזִית חֲשִׁיבָא הַקְטָרָה בְּכָל מְקוֹם עֵי זְבָחִים (כ"ח).

(וְקָט:) וּמִנְחֹת (כ"ו:) וְשֵׁם (ט"ז:) (וּנ"ז:) וְדוּכְתֵי טוּבָא רַבּוּ מִלְּמִנּוֹת. אֵף יֵשׁ בְּזֶה ב' טְעָמִים חֲדָא מְצַד הַשְׁלֵמַת הָאִסוּר רְצוּנֵי לּוֹמַר דַּס"ד דְּבַעֲיָנָן שְׁיַעֲשֶׂה כָּל הָאִסוּר בְּשְׁלִימוֹת וְהַפְּנוּנָה דְהָנָה אֲמְרִינָן דְעֵנָן הָאִסוּר בְּכָלֵל הוּא.

דְּבִזָּה שְׁמַקְטִיר כָּל הַקְרָבָן הָאִסוּר לְהַקְרִיבּוֹ הוּא הַגּוֹרֵם הָאִסוּר וְאִין הָעֵנָן בְּזֶה מֵה שְׁמַקְטִיר בְּע"מ לְמַזְבֵּחַ דְאִזִּי הָרִי גַם כְּזִית הוּי הַקְטָרָה רַק עֵנָן הָאִסוּר מֵה שְׁמַקְטִיר כָּל הָאִסוּר שְׁיֵשׁ בְּזֶה לְהַקְטִיר וְשֵׁם הָאִסוּר הוּא הַכְּלָלִיּוֹת שֶׁל הָאִסוּר.

מה שמצטרף החפץ האסור להקטירו ומקטירו כולו. ונמצא שאם מקטיר מקצתו ליכא עגנון האיסור דהרי המקצת אין בו עגנון הפללי כולו וכלל נתצי איננו אף חצי מן כולו דכולו הרי הוא איסור שלם ואלו חצי אין בו אף מקצת שם שלם של איסור השלם ודו"ק: ועוד ראיתי בזה בפירושו הראב"ד ז"ל לתו"כ (פ' אמור פ"ק ז) אהא דאמרין אין לי אלא כולל מנין אף מקצתם ת"ל מהם וכתב הראב"ד ז"ל פירוש כי לשון אשים משמע כל הראוי לאשים והוא החלב כולו ת"ל לא תתנו מהם עכ"ל ונראה מזה דאין העגנון דסלקא דעתו דיהי' צריד הקטרת כולו משום צירוף כל האיסור.

רק משום דין ההקטרה דכיון דכל החלב ראוי להקטרה בעינו שיעשה כל מעשה ההקטרה שיש בקרבן זה ואזי הוא דמתחייב משום הקטרת בעל מום ודומה לזה בזבחים (דף ק"ח.) דמר סבר כי פתיב לעשות אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אכל בהמה פתיב ומר סבר אכל אבר ואבר פתיב אבל אחד דברי הפל אינו חייב אלא אחת יעו"ש ובמ"ל סוף מעה"ק באנרד בזה ומבואר דלמ"ד דבעי' אבר שלם היינו שיהי' נקטר כל האבר אף שעדיין אינו צירוף כל האיסור.

דהעיקר שיהי' הקטרת כל האבר. וה"נ בזה ס"ד דבעי' הקטרת כל החלב אבל אינו תלוי בהקטרת כל האיסור: ונקדים עוד דברי הר"ן ז"ל במס' גדרים (דף פב:) בד"ה אמר דכתב דנהי דיפרנו אמר רחמנא דמשמע כולי' ולא פלגיה היינו שצריד להפר כל הנדר שייכול להפר אבל מה שאינו יכול אינו מבטל שם הפרת כולי' יעו"ש וסברא זו דומה לסברת הר"ן ז"ל בבחולין (פ' הדרוע והלחיים) בטעם דשנותפות פהו פטור ממפנות ולא מחיים מטעם שה ואפילו מקצת שה וכתב דנהי דאמרי' שה ואפילו מקצת שה היינו היכא דכל שיות שבו חייב דכה"ג כולו שה מיקרי יעו"ש ובא"נ ה' לולב תפ"ה אות כ"ט העיר מגיטין (מ"ג): יעו"ש ומבואר מזה דכשאין פאן אלא חצי מיקרי זה כולו לעגנון החיוב וכן לעגנון ההיתר ולפי"ז לא קשיא דאמאי מקטיר חלב העונבר עובר הא הוי מקטיר מקצתו וליכא ריבוי על מקצת כזה ולפמ"ש הלא ממ"נ אם נימא כסברת הראב"ד ז"ל דמש"ה ס"ד דלא יתחייב על מקטיר מקצתו משום דמשמעוטי' דקרא אשים היינו כל הראוי להקטרה א"כ שוב הרי לא בעבירת כל האיסור תליא מילתא רק בקיום הקטרת כל דבר הראוי להקטיר וא"כ עכשיו דגלי קרא דמהם דאף מקטיר מקצתו חייב א"כ לא בעינו כולל הקטרת כל הראוי א"כ שפיר חייב במקטיר אברי העונבר אף שאין כולו אסור דהא לפי סברא זו לאו באיסור תליא מילתא.

וכל עצמה של הסברא לומר דבעינו כל האיסור הוא משום דנאמר כסברא הא' דס"ד דעבירת כל האיסור בצירוף שם כולו בעינו א"כ שוב הלא בחלב שליל דאמו מותרת שהרי הבהמה אינה מחוסרת זמן שוב חשיב זה המיעוט כל האיסור כיון דא"א להיות פאן איסור יותר ומיעוט זה ככולו נחשב.

ושאני בשאור דאפשר לחמץ כולו שפיר ס"ד דחשיב זה מקצתו אבל במיעוט זה דחלב העונבר הוי זה כולו באיסור ואי דאינו כולו בהקטרה הלא לפי סברא זו בעינו רק כולו באיסור לא כולו בהקטרה: ואמנם דיש לומר בזה דמצרפינו.

תרוניהו רצוני לומר דשפיר כיון דמשמעוטיא דקרא שיהי' פעולת ההקטרה בכל מה שראוי להקטיר וכמ"ש הראב"ד ז"ל דלשון אשים משמעוטיא כל הראוי לאשים. שוב אף דעכשיו גלי קרא דאינו פן ואף שאינו עושה כל ההקטרה הראוי' ליעשות ג"כ חייב מ"מ י"ל דזה דחייב'

רחמנא בעשית מקצת הקטרה הינו אם עכ"פ הי' האיסור בכל הבהמה אבל היכא דאין האיסור בכל הקרבן בזה הדרינו לסברתו דבעינו שיעשה כל מעשה ההקטרה.

ולאו משום דבעינו עבירת כל האיסור דלזה שפיר הי' מהני מה דהאיסור במיעוטו גרידא שישב זה פעבירת פולו פיון דזהו כל האיסור. אלא משום דבעינו פעולת ההקטרה בכל הקרבן דכשמקטיר כל הקרבן שראוי להקטיר עובר משום בע"מ וא"כ אין נ"מ מה דהוי פולו באיסור פיון דמ"מ אינו כל ההקטרה וא"כ שוב במקטיר חלבי העובר של שליל אף דלגבי האיסור הוי כלל האיסור פיון דליכא יותר מ"מ נדאי דלגבי החלבים לבד האיסור אינו רק מקצת חלבים וא"כ יש לדון דמנ"ל דבכה"ג שאין האיסור בכל הבהמה לא בעינו שיעשה מעשה ההקטרה דכל הקרבן.

ועוד יש לעורר ביותר דעכ"פ במקטיר רק מקצת חלב השליל לא יהי' איסור דבזה הוי רק מקטיר מקצתו ואין פולו אסור שהרי כל החלב של הבהמה והעובר ביחד הם הנקראין הקטרה אחת וכנ"ל א"כ על מקצתו של חלב שליל ליכא שם פולו לא מצד האיסור ולא מצד הקטרה.

ומנ"ל לחייב על מקצתו כזה וכמ"ש: ז) והנה בגוף ההערה דמדוע יהי' איסור בהקטרת חלב עובר משום מחו"ז הא הוי הקטרת מקצתו שאין פולו אסור ומנ"ל לייאסור בכה"ג הי' נראה דלק"מ פי אלו לא הי' נאמר בתורה מיעוט על חלב שליל שלא יקרב והיינו דנין לייאסור הקטרתו מצד מחו"ז שפיר הי' שייך לדון פנ"ל דאם אינו מקטיר חלב אמו הנה זה מקטיר מקצתו דלא מצינו לרבות איסור בכזה אבל הלא בפירוש אמרה תורה מה אשם מוציא מפלל שליל אף כל מוציא מפלל שליל וכדאי' בתו"כ (פ' ויקרא) א"כ גלי קרא שאין חלב זה מוכשר להקטרה ואנן הוא דאמרין דטעמי' דקרא משום דהנה פמחוסר זמן אבל מ"מ פיון דבגופי' כתיב הפסול דאמרה תורה דבעינו דומיא דאשם שמוציא מפלל שליל והרי באשם אין חלב השליל קרב כלל אף במקצתו ונסתלק מדין הכשר הקטרה וממילא אף אם אינו מקטיר חלב האם ג"כ חייב דנסתלק מדין הקרבה פיון דמיעטי' קרא ושאיני פסולי שור.

ושא.

דאמרין בחולין (דף פ'): דילפינן מבע"מ וכמ"ש רש"י ז"ל שם גם במחו"ז דילפי' מכל תקטיר מקצתו דמום יעו"ש בד"ה משום, שפיר י"ל פסבא הנ"ל דמקצתו אינו אסור רק מתוך פולו והיכא שאין פולו באיסור בעינו כל ההקטרה ביחד לגמרי וז"פ.

לפי זה מיושב קושית כת"ר דתיפוק לי' משום דהו"ל יוצא דופן ולמה לי קרא למעוטי שליל מהקטרה דבשלמא על תירוץ הש"ס דהוי מחו"ז לא קשה דחידא מיניהו נקיט אבל הקושיא דל"ל קרא ולפמ"ש ניקח דלולי דגלי קרא דחלב שליל פסול שפיר הנה אמרין דאם אינו מקטיר אימורי האם דשפיר מותר להקטיר אימורי שליל דאף דהנה יוצא דופן מ"מ פיון דעל האם ליכא פסול דיוצא דופן רק על מקצת של הנלד ע"כ ליכא בזה חיובא במקטיר אימורי שליל דהנה מקטיר מקצתו שאין פולו אסור דבכה"ג ליכא חיוב והאם והעובר דקרבו אחד הוא שניתרין בזריקה אחת ליכא חיוב במקטיר מקצתו ובאתי בזה רק להעיר: ח) ודע עוד דבגוף הדבר שלא יהי' איסור בהקטרת חלב העובר משום דהנה, רק מקטיר מקצתו באופן שאין פולו אסור דלא מצינו ריבוי לייאסור בזה.

נתישבתי דלק"מ דהא זה ברור דאף לפי הסבא בס"ד דליכא חיובא במקטיר מקצתו מ"מ היינו רק כשדנין לענין חיובא דגברא לחיבו משום מקטיר בעלי מומין למזבח בזה הנה אמרין מסבא

דַּרְק בְּעוֹשֶׂה כָּל הַהִקְטָרָה בְּכֹלֹו לֹא בְּחֶסְרוֹן עֵי' זְבָחִים (קט:) וּבַמ"ל פִּי"ז מִמַּעַה"ק בְּאַנְרָה אָבֵל מ"מ פְּשוֹט וּבְרוּר דְּלִיפָא הִכְשֵׁר הַקְרָבָה וְרִצּוּי גַם בְּהִקְטַרְת מִקְצָתוֹ שְׁהָרִי בְּעֵלִי מוּמִין הוּא וּבְמָה הַנְּכָשֵׁר וּמִצַּד הַקְרָבָן הָרִי אִין זֶה קְרָבָן פְּלָל דְּאַף בְּלִתִּי הַפְּסוּל יֵשׁ פְּאֵן חֶסְרוֹן הִכְשֵׁר .

וּלְפִי זֶה שׁוּב בְּחֻלְב שְׁלִיל הֲלֵא מְשֻׁמְעוֹתָא דִּקְרָא דְאַמַר מָה אָשֵׁם מוּצָא מִפְּלָל שְׁלִיל לֹא אֲתִי לְמַעוּטִי חֵיבָא דְגַבְרָא דִּהָא אִין דְּנִין פְּלָל בְּזֵה לְעַנְנָן חֵיב גַּבְרָא רַק דְּמִמְעֻטִּינוּ לְעַנְנָן הִכְשֵׁר הַחֶפֶץ שֶׁהוּא הַחֻלְב שְׁדִּנִּין אִם מוּכְשֵׁר לְהַקְרָבָה וּמִמְעֻטִּינוּ דְּפְסוּל וּא"כ שׁוּב פִּינוּ דִּדְעֵינוּ דְּפְסוּל הוּא אִו מְשׁוּם מַחוּ"ז אִו מְשׁוּם יו"ד מִמִּילָא אָף דִּהְוִי רַק הַקְטַרְת מִקְצָתוֹ וְיֵשׁ סְבָרָא שְׁלֵא יִתְחַיֵּיב הַמְקַטֵּיר מ"מ יְדַעִינוּ דְּאִינוּ מוּכְשֵׁר לְהַקְרָבָה דְּגַם מִקְצַת פְּסוּל אִין לֹו הִכְשֵׁר הַקְרָבָה רַק דְּלִיפָא חֵיבָא בְּגַבְרָא וְאִנּוּ עַל הַקְרָבָה קִיָּמִינוּ וְזֵה פְּשׁוּט: ט) וּבַש"ס יוֹמָא (דָּף סג:) וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם "אֵלוּ הַחֻלְבִּים" כו' אִין לִי אֵלָא פְּוֹלָם מִקְצָתָם מִנִּין ת"ל מֵהֶם יַעו"ש וְיֵשׁ לְעוֹרֵר דְּמִדּוּעַ זֶה נִקְיֵט הַש"ס בְּדִיוק חֻלְבִּים דְּהַפְּנוּנָה אִימּוּרֵי שְׁלָמִים וְחֻטָּאוֹת וְלֹא פְּלָל אֲשִׁים שֶׁהוּא פּוֹלָל גַּם לְבִשָׁר עוֹלָה וּבְאֲמַת בַּש"ס תְּמוּרָה (דָּף ה'): גְּרִיס וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם "אֵלוּ אֲשִׁים" וְכו' אָבֵל צָרִיף מוּכָן גִּיָּרְסָא דַּש"ס יוֹמָא וְכַפִּי הַנִּרְאָה פֶּן הוּא גַם הַגִּיָּרְסָא בְּתו"כ (פ' אָמֹר פ"ז) אֵלוּ הַחֻלְבִּים יַעו"ש .

וְנִרְאָה דִּהְנֵה רָאב"ד ז"ל הִתְעוֹרֵר בְּפִירוּשׁוֹ שֶׁם פְּטַעַם דִּהְנֵה אֲמִינָא לֹוּמַר שְׁלֵא יְהִי חֵיב בְּהִקְטַרְת מִקְצָתוֹ דְּמִדּוּעַ נֹאמַר פֶּן פִּינוּ דְּהִקְטָרָה בְּכָל מְקוֹם חֲשׁוּב בְּכֹזִיז וְכָבֵר הַבְּאֲתִי דְּבָרֵינוּ ז"ל בְּסֻמוּף .

וַיִּתְּכֵן לְפָרֵשׁ עַפ"י דְּבָרֵי הַגְּמָרָא פְּסָחִים (דָּף סד:) וְהַתְּנִיָּא וְהַקְטִירִם שְׁיִהְיִי פְּוֹלוֹ פְּאָחַד יַעו"ש וְכֵן הוּא בְּתו"כ (פ' וַיִּקְרָא דִּיבּוּרָא דְּנִדְבָה פִי"ד) וּבִיָּאָר רָאב"ד ז"ל בְּפִירוּשׁוֹ דְּהַפְּנוּנָה שְׁיֵשׁ חֵיבָא שְׁלֵא יִפְסִיק בְּהִקְטַרְת הַקְרָבָן אֲמָנָם מְצָאֲתִי בַס' זִית רַעֲנוּ לְהַמְגֵן אַבְרָהִם ז"ל שֶׁהוּסִיף דְּהַפְּנוּנָה שַׁגְזָה"כ שְׁלֵא יְהִי מְקַטֵּיר הַחֻלְבִּים שְׁל קְרָבָן אָחַד בְּשְׁנֵי פְּעֻמִּים אֵלָא בְּפַעַם אַחַת בְּבַת אַחַת יַעו"ש וּמְבֹאָר מְזֵה דְּהִכְשֵׁר מְצוֹת הַקְטָרָה בְּכָל מְקוֹם הוּא שְׁיִקְטִיר כָּל הַחֻלְבִּים בְּבַת אַחַת וְלָכֵן שְׁפִיר כְּמוֹ דְּאַמְרוּ בְּפִיגּוּל בְּהַרְצָאָת פְּשֵׁר כְּףֵי הַרְצָאָת פְּסוּל יַעו"ש בְּזְבָחִים (כ"ז) .

(וּבְמַעֲלָה (ב.) וְכַמָּה דְּוֹכְתִי וּמְבֹאָר דְּבָאוֹתוֹ אֲוֹפֵן שֶׁהוּא מְצוֹתוֹ בְּכִשְׁרוֹת בְּאוֹתוֹ אֲוֹפֵן יֵשׁ חֵיב בְּפְסוּל וְעֵי' מְנַחֹת (כא) .

(הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רָאוּי בְּחֻטָּאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת יַעו"ש הַש"ה וּמַש"ה שְׁפִיר הֵנָּה אֲמִינָא דְּאִינוּ עוֹבֵר בְּמְקַטֵּיר אֵת הַפְּסוּל רַק בְּמְקַטֵּיר פְּוֹלוֹ פְּאָחַת דְּבָאֲוֹפֵן פְּזֵה הֵנָּה הַקְטָרָה שְׁבִהִכְשֵׁר דְּהֵינּוּ שְׁמַקְטֵיר פְּאָחַת אָבֵל לֹא בְּמְקַטֵּיר מִקְצָתוֹ וְאַף דְּזֵה וּדְאִי שְׁאִינוּ מְעַכְב פְּאָחַת מ"מ פִּינוּ דְּכָף מְצוֹתוֹ לְכַתְּחֻלָּה דְּמִי לַס' תּוֹ' פְּסָחִים (י"א) .

(ד"ה קוֹצְרִין דְּכִינוּ דְּאִינוּ מְבִיא לְכַתְּחֻלָּה חֲשִׁיב מְקוֹם שְׁאִי אֲתָה מְבִיא יַעו"ש וְה"נ אִינוּ חֲשִׁיב בְּפְסוּל רַק בְּעֵשֶׂי' שְׁל לְכַתְּחֻלָּה כְּמַצְנוֹתוֹ: וְהֵנָּה רְאִיתִי דְּבָר חֲדָשׁ בְּפִירוּשׁ רָאב"ד ז"ל לְתו"כ (פ' וַיִּקְרָא) וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאָה לִי דְּדוּקָא בְּאִימּוּרִין [יֵשׁ חֵיב הַקְטָרָה פְּאָחַת] אָבֵל בְּאַבְרִי עוֹלָה הָרִי שְׁנִינוּ בְּתַמִּיד (פ"ז) הוֹשִׁיט לוֹ הִרְאֵשׁוֹן הִרְאֵשׁ וְהִרְגֵּל וְכו' הוֹשִׁיט לוֹ הַשְּׁנִי לְרֵאשׁוֹן שְׁתֵּי יָדַיִם עַכ"ל וּמְבֹאָר מְזֵה דְּמַצְנָה זֹו לְהַקְטִיר פְּוֹלוֹ פְּאָחַת הוּא רַק בְּחֻלְבִּים אָבֵל לֹא בְּאַבְרִי עוֹלָה וּא"כ שְׁפִיר נִיחָא דְּנִקְט חֻלְבִּים דְּבְאַבְרִי עוֹלָה לֹא צָרִיף לְרַבּוֹת דִּישׁ חֵיב בְּהִקְטַרְת מִקְצָתוֹ דִּהָא פִּינוּ דְּבִהִכְשֵׁר א"צ הַקְטָרָה פְּאָחַת וְכָל הַקְטַרְת פְּזִיז בַּפ"ע הָוִי הַקְטָרָה כְּמַצְנוֹתָה מִמִּילָא יְדַעִינוּ דִּישׁ חֵיב בְּהִקְטָרָה דְּפְסוּלִין גַּם בְּמְקַטֵּיר מִקְצָתָהּ וְלָכֵף בְּדִיוק נִקְט חֻלְבִּים לְאַשְׁמְעֵינוּ שְׁאֵף שְׁבִהִכְשֵׁר הֵנָּה חֵיב לְהַקְטִיר פְּאָחַת מ"מ יֵשׁ בְּפְסוּל חֵיב גַּם בְּמְקַטֵּיר מִקְצָתוֹ וּפְשׁוּט: וַיִּתְּיָשֵׁב לְפִי זֵה מָה

דהקשתי בסמוך דמנ"ל לחייב במקטיר חלב השליל לבדו משום מחו"ז והלא הנה מקטיר מקצתו שאין פולו אסור דאמו מותרת ומהיכי תיתי לחיוב על הקטרת מקצתו פנה.

ולפמ"ש יתכן דהנה זה ברור דהא דגלי קרא דיש חיוב בהקטרה להקטיר פאחת דנה רק בהקטרה כזו שיש עלי' תורת מתיר שמותרת בפשר לאכילה דכל כמה דלא הוקטרו אימורין הפשר אסור בפסחים (נ"ט:): ומש"ה פנין דמתיר הוא הוי דבר אהד וכעין שפתבו תוס' בנבחים (דף מ"ב).

(שסקונן דמתיר המנחה חשוב פולו אנפיה אחת יעו"ש ה"ה באימורים דכי איתניהו מעפבי ונחשיבי מתירין וכמ"ש התוס' בנבחים (דף מ"ג.) בד"ה והלבונה ובמב"ם (פי"ח מפסוהמ"ק הלכה ז) והאימורין מתירין את הפשר לאדם ועי' במ"ל שם מ"ש פנה.

ומש"ה פנין דכל שיש מקצת שלא הקטיר עדיין הפשר אסור דכולו פאחת הוא המתיר מש"ה חשוב דבר אהד ובעינן להקטיר כל המתיר פאחת. [ומוכן היטב טעמא דראב"ד ז"ל דבעולה א"צ הקטרה פאחת דכינן דעולה פולו פליל ואין על הקטרה תורת מתיר שפיר כל פזית וכזית הוי הקטרה וא"צ בב"א משא"כ חלבים שהם מתירים הפשר בעי' שיקטיר בב"א שיקרב המתיר פבת אחת] אמנם באימורים פאלו שאינם מעפבים היתר הפשר ואין עליהם תורת מתיר אינו צריך פלל להקטירם פאחת דכל פזית וזית הוי הקטירה בפ"ע וז"ב: ולפי"ז לפי מה דראיתי בפירוש ראב"ד ז"ל לתו"כ (פ' ויקרא דיבורא דנדבה פי"ד) אהא דאמר על חלב דפנות וחלב שליל יכול לא יהי' פאנהרה אכל יהי' פעמוד והקרב ת"ל חלב ושתי פליות פאשם מה אשם מוציא מפלל שליל וכו' וכ' ראב"ד ז"ל פירוש אעפ"י שמיעט מהקרבא דילמא הני מילי דלא מעפב אכילת פשר אלא החלב המכסה את הקרב דהני ודאי כמה דלא מקטרי פהנים לא מצי אכלי פשר אכל הני לא ליעפב באכילת פשר מיהו יהא בכלל עמוד והקריבנו למזנה עכ"ל ומבואר מדבריו ז"ל דנה ידעינן גם בס"ד דאין חלב השליל מעפב בהקטרתו ואשמעינן הלימוד מאשם דמוציא מפלל שליל שאינו פמצות הקטרה פלל ואם פי ראב"ד ז"ל על חלב דפנות קאי אכל המעיין שם יראה מבואר דגם על חלב שליל דבהדדי תני להו יעו"ש] וא"כ שוב בחלב שליל שאינו מעפב בהקטרתו לאכילת פשר א"כ אין עליו תורת וגדר מתיר א"כ שוב ברור דא"צ הקטרה פאחת דכל שאינו מתיר א"צ הקטרה פאחת פנ"ל.

וא"כ שוב א"צ שום ריבוי על הקטרת מקצתו בפסול פנין שא"צ להיות נקטר פאחת וז"פ: (י' והנה לפי דברי ראב"ד ז"ל הללו דחיוב הקטרה פאחת הוא רק בחלבים שהיא אימורי חטאת ושלמים אכל באברי עולה ליכא חיובא דהקטרה פאחת עלה בדעתה ליישב סוגיא דתמורה (דף ו:)) אתמר המעלה אברי בעלי מומין לגבי מזבח [ופרש"י ז"ל אברי הנחתים פמשפט עולה] אמר רבא עובר משום בל תקטירו פולו ומשום בל תקטירו מקצתו יעו"ש ומבואר דבחזא הקטרה יש חיוב משום מקטיר פולן ומשום מקטיר מקצתו והנה צריך מוכן מדוע נקיט הש"ס אברים דעולה ולא נקיט גם אימורים דשלמים וחסטאת דאם מקטיר כל האימורים הרי עובר משום פולו ומקצתו.

אולם לפי שיטת ראב"ד ז"ל יתכן עפ"י דברי רבנו גרשום ז"ל בתמורה (ו:): שם דהטעם דלוקה משום בל תקטירו פולו ומשום בל תקטירו מקצתו אף דהקטיר פולו ולא מקצתו משום דיש בכלל פולו מקצתו יעו"ש ונראה דמשום זה בדקדוק נקיט אברי עולה דהנה הטעם דמקטיר פולו חשוב גם מקטיר מקצתו אינו מוכן דהא נצטרף ונעשה אהד ע"י הצירוף והוי רק הקטר פולו ונראה הוא משום דכל פזית וכזית שנושרף ע"ג המזבח הרי תורת הקטרה עליו מצד הקרבן (עי' רישלמי פ"ב דשבת ה"א) ואף דנצטרף פולו מ"מ פנין דחל חיוב בתחלה על כל אבר ואבר להקטרה בפ"ע

מש"ה לא פקע והגוי ע"ז שתי השמות הקטרת פולו מצד הצירוף והקטרת מקצתו משום דכל מקצת ומקצת הוי בגדר חיוב הקטרה בפ"ע אמנם זה רק באברי עולה שאין החיוב להקטירו פאחת ויכול לעשות כמה הקטרות מיוחדות שפיר לא פקע שם מקצתו אף לאחר שצירפו והקטירו פולו אבל באימורים דהחיוב להקטיר פאחת א"כ מצות התורה שיעשה הקטרה אחת שפיר י"ל דכשמצירפו אין עלי' רק שם הקטרת פולו ולא הקטרת מקצתו דכיון דהמצנה הקטרה פאחת הוי חדא חיובא הקטרה.

ומיקרי הקטרת פולו לחוד ולא הקטרת מקצתו ודו"ק. ולפי זה נמצא דבר חדש דבמעלה אימורי בעל מום אין חייב רק משום מקטיר פולו לא משום מקטיר מקצתו: אמנם ראיתי ברמב"ם (בפ"א מה' איסורי מזבח ה"ד) נמצאת למד שאם הקדיש בעל מום ושחטו וזרק דמו "והקטיר אימוריו" לוקה ארבע מלקיות ובכס"מ שם ביאר דדעתו ז"ל דאינו לוקה משום כל תקטירו פולו ומשום כל תקטירו מקצתו ותמה טובא בזה יעו"ש שהביא דברי רמב"ם ז"ל בספר המצות שז"ל.

ולמה שפתי הלא רמב"ם ז"ל דקדק "והקטיר אימוריו" דבשלים וחסאת מיידי דאלו בעולה הרי פולו פליל ובה לא לכ"ע ליפא חיוב משום מקטיר מקצתו דכיון דחיוב להקטיר פאחת כשמימים מצותו נעשה הקטרה אחת ואין עליו רק שם הקטרת פולו ואיך שיהי' צ"ב דברי רמב"ם ז"ל דשינה לשון הש"ס דנקיט אברי עולה ורמב"ם ז"ל דקדק אימורים ואכ"מ]: יא) ודע דבגוף הדבר שפתי לדון לפי דברי ראב"ד ז"ל דליפא חיוב הקטרה פאחת בעולה דלפי"ז ליפא חיוב כל תקטירו פולו וכל תקטירו מקצתו רק בעולה בע"מ הנה מצאתי עוד בפירוש ראב"ד ז"ל (פ' אמור פ"ז) דכתב מפורש גם על חלבים דיש חיוב משום כל תקטירו פולו ומשום כל תקטירו מקצתו יעו"ש הנה דגם בשלמים ושאר קרבנות יש חיוב פולו ומקצתו ולא דוקא באברי עולה גרידא: ואולם בהתבונן בדבר נראה דראב"ד ז"ל לטעמי' ניחא שפיר דמחייב גם בחלבים אף דמצות הקטרתו פאחת וזה דהנה ראיתי בפירושו לת"כ שם (פרשה ז' משנה ד') דכתב על הא דעובר משום כל תקטירו פולו ומשום כל תקטירו מקצתו וז"ל ואי קשיא לך וכי האוכל חתיכה גדולה של חלב בבת אחת בהתראה עובר משום כל תאכל פולו ומשום כל תאכל מקצתו ויהא חייב על כל זית וזית ואי אמרת דבזה אחר זה עסקינן ה"א ובשתי התראות אם פן מה פולו ומה מקצתו דקאמר במקצתו נמי משפחת לה תרי ותלתא לאווי דהא אי אתרי בי' על כל זית וזית לקי אכולהו אלא לעולם בבת אחת ובחדא התראה קאמר דלקי תרתי משום פולו ומשום מקצתו מה שאין פן בחלב ודם ושאר איסורים מאי טעמא דחלב ודם בין לזית אחד בין למאה זתים חד לאו הוא דכתיב אבל ה"א אע"ג דחד לאו נמי הוא כיון דפרט בהו רחמנא בכללן ממקצתם וכתבי' ללאו בי מצעי הנה לי' פמאן דכתיבי בחד תרי לאוי עכ"ל.

ומבואר מזה דהא דמחייבין תרתי הוא משום דחשוב כשני לאויים וחיוב בהתראה אחת שתיים: והנה לכאורה דברי הראב"ד ז"ל צריכים באור דהא בקושיתו הוי בעי לאוקמא הא דמחייב משום פולו ומשום מקצתו בב' אופנים או דמייירי בבת אחת ובהתראה על פולו ועל מקצתו שבו או דמייירי בזה אחר זה ובשתי התראות בין הקטרה לתברתה וסתר תרונהו.

אנפן הא' סתר משום דהוקשה לו דבחלב בבת אחת ובהתראה על כל זית וזית שבו אינו חייב אלא אחת ועל אנפן השני הוקשה לו דאם הי' התראה בין כל עשי' ועשי' יש הרבה חיובים אפי' במקצתו על כל זית וזית.

וא"כ בתירוצו דחידוש ז"ל דכנלו ומקצתו פדין שני לאויגן הם למה לי לאוקמא דוקא בבת אחת הלא אפילו בזה אחר זה יכול לאוקמי ובחזא התראה בתחלה על פולו ועל מקצתו דאי משום דאפילו במקצתו חייב ז"א דרק בהתראה בין עשי לעשני חייב על פל זית אבל לא בהתראה בתחלה דזה בהתראה אחת ואינו חייב בכה"ג רק בשני לאויגן ואי משום דבחלב כה"ג פטור הא שאני חלב דאינו רק לאו אחד משום הכי בעינו התראה בין פל אכילה ואכילה משא"כ מקטיר פולו ומקצתו דהוי כשני לאויגן סגי בחזא התראה קודם עשי הראשונה על פולו ועל מקצתו.

ותו פנין דעדיפות דמקטיר פולו ומקצתו משאר לאויגן משום דחלקינהו רחמנא א"כ מנא לן ללמוד מזה באמת דאף בבת אחת ובהתראה אחת יתחייב שמים הא י"ל דרק בעושה בזה אחר זה הוא דמחייב שמים אבל לא בעושה בבת אחת והא דחלקה רחמנא מקצתו מפולו הוא לחיובא על התראה אחת שמים דלולי החילוק לא הי' מתחייב רק אחת וכמובא בכל שתי זיתי חלב בזה אחר זה בהתראה אחת בתחלה דאינו חייב אלא אחת וכמ"ש התוס' במנחות (דף נ"ה:) בד"ה אף יעו"ש.

ועי"ז שחלקתן תורה לשני לאויגן חייב גם בהתראה אחת אבל מנ"ל לחייב בהתראה אחת בב"א במעשה אחת: ולכאורה הי' נראה עפ"י דברי הש"ס מפות (דף כ'): גבי לחייב על פל קרחה וקרחה דפריף היכי דמי אילמא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בחזא התראה (והוא קרח בזה אחר זה) מי מחייב והתנן נזיר שהי' שותה יין פל היום וכו' ומשני לא צריכא דסד חמש אצבעותא נשא ואותבינהו בבת אחת דהו"ל התראה לכל חזא וחזא [ופירש"י ז"ל דכינן דעביד בב"א וחזא התראה מחייב על פל אחת ואחת דהתראה אפוליהו אצבעות שרי' ע"כ ובארו תוס' שם בד"ה לא דשיטת רש"י ז"ל דבזה אחר זה גרע מבת אחת.

דאם חלקינהו רחמנא והי' התראה אחת ועשאן בבת אחת דהתראה על פל חזא וחזא שדיח מחייב על פל אחת ואחת אבל עשאן בזה אחר זה אינו חייב אלא אחת משום דאינן הוי בלא התראה יעו"ש.

ודעת התוס' שם דאפי' בזה אחר זה ובהתראה אחת מחייב פנין דהתחיל לעבור הראשונה תוכ"ד של ההתראה אע"ג דליכא תוכ"ד כי אם בקמיינתא מ"מ לא מצי למימר אשתלאי וחיוב על פל אחת ואחת יעו"ש] ולפי"ז י"ל דגם שיטת ראב"ד ז"ל פן בהא דחייב על הקטרת פולו ומקצתו (אף דשם גזר אחר משום דהוי כגופין מוחלקין) (כמ"ש תוס' במפות כ': שם) דבזה אחר זה א"א לחייב על התראה אחת דיכול לומר אשתלאי.

ושוב פנין דחלקינהו רחמנא לתרתי ע"כ בכהאי גוונא דהוי בת אחת דאלו דזאח"ז ממ"נ בשתי התראות פשיטא הא בכל מקום פן ובהתראה אחת באמת פטור וע"כ דמייירי בבת אחת וזה פשוט: ואמנם הלשון של ראב"ד ז"ל דנקט אלא לעולם בבת אחת "ובחזא התראה" קאמר דלקי תרתי צריף באור דמאי שייף לומר על בת אחת חזא התראה או שתי התראות הלא בת אחת גופה הוי חזא התראה דשתי התראות היינו שמתרה בין עשי לתברתה וזה אי אפשר כשעושה בחזא עשי.

ואם פנונתו ז"ל לומר שא"צ להתרות משום מקטיר פולו ומשום מקטיר מקצתו דהיינו שתי התראות שונות על פולו ועל מקצתו רק סגי בחזא התראה דהיינו שלא להקטיר בעל מום וכינן דחלקינהו רחמנא לכולו ומקצתו ממילא חייב תרתי.

ז"א דפשיטא דצריף לקבל התראה על שמונים מלקות ולא מהני אם מתרה סתם משום הקטרת בע"מ: ולכן נראה עפ"י מה דכתב הריטב"א ז"ל במכות (דף כ:): דכתב אין לפרש בת אחת שעשה במקום אחת בפעם אחת קרחה גדולה כשעור חמש קרחות דא"כ ל"ל למפרך ממתני' דנזיר בלאו דיצה נמי פשיטא שנה פאכל אכילה גדולה של חלב שאינו חייב אלא אחת אלא כמו שפירש הרמ"ה ז"ל דהאי בת אחת היינו בנה אחר זה בלי הפסק בנותים ומשום דליכא הפסק קרי להו בת אחת יעושה"ה ומבואר בנה דגם בקרחה דמחייב על כל קרחה וקרחה היינו בעושה מעשים מצורפים בנה אחר זה עכ"פ וקרי להו בבת אחת משום דבלי הפסק אכל בעושה מעשה אחת בב"א ממש ליכא למאן דמחייב.

וה"נ י"ל במעלה אברים בע"מ למזבח דאם העלן בפעם אחר דהעלאה אחת דאינו חייב אלא אחת פיון דהוא מעשה אחת וכוננת ראב"ד ז"ל דבת אחת בלי הפסק זה אחר זה ואזי מחייב אפילו בחזקת התראה פיון דחלקינהו רחמנא וא"צ שתי התראות על כל העלאה והעלאה בפ"ע.

רק דמחייב בנה שיהתרה בראשונה על כולו ועל מקצתו קודם שהעלה וזה פשוט: ולפי"ז שפיר מחייב גם בהקטרת חלבים משום מקטיר מקצתו אף דהנה רק שם הקטרת כולו. משום דממ"נ במעשה אחת ממש בהעלאה אחת הרי אינו חייב שתיים ובשתי העלאות בצירוף שוב הרי אין זה הקטרה פאחת וכמ"ש הזית רענן להמג"א ז"ל ויבואר בסמוך ושוב שפיר הנה זה מקטיר מקצתו ג"כ דבכהאי גוונא אינו נעשה הקטרה אחת ופשוט ויש לפקפק בגוף הסברא דחשוב הקטרה פאחת מצד המצוה להקטירן פאחת די"ל דכיון דהקרפון פסול שהוא בע"מ וליכא פלל חיוב הקטרה פאחת אף שפנגדו באותו אופן בהכשר הוי שם הקטרה אחת מ"מ בפסול אינו נעשה הקטרה אחת דאין פאן חיוב מצוה שייצרכו ואכ"מ]: וגוף דברי ראב"ד ז"ל שפכת דהריבוי דמקטיר מקצתו הוא לחייבו בב"א שתי מלקיות צ"ע לאבני בתמורה (ו'): דאין לוקין על לאו שבכילות וליכא רק חזקת מלקות וע"כ גוף הקרא לגופי' לחייב על מקצתו אבל לא לענגן שאם יקטיר כולו שיתחייב שתיים וגם ראב"ד ז"ל בעצמו בסמוך שם כתב פן להדי' דס"ד שלא יהי חיוב פלל במקטיר מקצת ובכאן כתב דמרב"י מקטיר כולו לחייבו גם משום מקצתו וזה צ"ע.

ועוד יש לעיין כמה דלא ניחא לי לראב"ד ז"ל לומר בשתי התראות משום דא"כ לחייב על כל זית וזית וקא א"כ מאי אהני לן בהתירוץ דהי' בב"א וחזקת התראה הלא ממ"נ בע"כ צריף לקבל התראה על שני מלקיות דאל"כ אין זה קבלת התראה.

וא"כ אם יתרה בתחלה על כל זית וזית שבו ג"כ יתחייב וכמבואר להדיא בירושלמי נזיר (פ"ו ה"ד) אבל אם הי' שפוד אחד של גבילה התחיל לאכול בו אמרו לו תהא יודע משאת אוכל כולו ויש בו עשרה זיתים ואתה מתחייב עשרה מלקיות מקבל התריה בדעת הזאת יעו"ש ומבואר דאם מתרה בפעם אחת על כמה שיעורים מחייב על כל חזקת וחזקת וא"כ שוב לאו דוקא משום מקטיר מקצתו הא אף אם מתרה דיש בו כמה זתים מחייב [והלשון של הירושלמי "התחיל לאכול בו" נראה דהכוננה רש"י תוס' מכות (כ:): דהתחיל בראשונה תוכ"ד של התראה מהני על כולהו דלא מציי למימר אישטליין] ועי' בשו"ת קרבן שם שהאריף ויש לעיין בכל דבריו ואכמ"ל בנה: יב) וראיתי בספרא פ' ויקרא (דיבורא בחטאת פי"ד) אמר ר"ש בא וראה כמה חביבה מצוה בשענתה שהרי הקטר חלבים פשרין כל הלילה ודוחין שבת.

ע"כ והנה דברי ר"ש' אלו מובאים במנחות (דף ע"ב.) ובפסחים (סח:) ושם הגירסא הקטר חלבים "ואברים" פשרין כל הלילה ודוחין שבת ומבואר דהילפותא גם מאברי עולה דדוחין שבת

וְצָרִיךְ מוֹכֵן מְדוּעַ זֶה הַשְּׁמִיט בְּתוֹכָהּ תִּיבַת אֲבָרִים וְנִקְיֵט רַק חֲלָבִים וְכִבֵּר הָעִיר בְּזֶה מֵרַחֲמֵי
בְּאוֹ"שׁ סוֹפֵ"א מֵה' ק"פ וּמֵה שְׁתִּירָץ שָׁם דָּאִינוּ מוֹכַח דְּדוּ"שׁ דִּי"ל דְּדַחֲיָנָא שְׁתִּתְּהִי בְּיוֹם לְקַיִים
מִצֻּת שִׁירָה כְּבָר הִקְדִּימוּ הַט"א בְּר"ה (דף ל).

(בְּזֶה יְעו"ש] וְהוּא דְקָדוּק עֲצוּם דְּהָא תְּמִידִין וּמוֹסְפִין שֶׁל כָּל שְׁבֻת הוּא עוֹלוֹת וְחֲלָבִים הֵם
מִחֲטָאוֹת שֶׁהוּא רַק בְּמִקְרָה בְּשֻׁבֵת ר"ח וְיו"ט וּמְדוּעַ זֶה הַשְּׁמִיט הָרֵאָנָה מֵאֲבָרִים שֶׁהוּא דְבָר הַנּוֹהֵג
בְּקִבְעוֹת מְדֵי שְׁבֻת בְּשֻׁבֵתוֹ.

וְכִבֵּר הֶרְבֵּתִי בְּזֶה דְרָכִים נְכוֹנִים בְּיִשׁוּבוֹ וְאִמְנָם לְפִי דְבָרֵי רָאָב"ד הַנִּלְיָן לֹאמֹר דְּרָךְ פְּלִפּוּל
דְּהַגְּהָ בִּיבְמוֹת (ל"ג:) דְּאִמְרֵי ז'ר שְׁשִׁימָשׁ בְּמֵאֵי אִי בְּהַקְטָרָה הָאִמֵּר רַבִּי יוֹסִי הִבְעָרָה לְלָאוּ יִצְאֵת
יְעו"ש וּמִבְּנֹאֵר דְּלִיפָא רַק לָאו בְּמִקְטִיר אִימּוּרִים וְתִמְהוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְפִי דְבָרֵי הַש"ס בְּכִרִיתוֹת
(דף יט:) דְּבִכְבוּי לַכ"ע חֲיִיב סְקִילָהּ וְאִינוּ דוֹמָה לְמִבְעִיר וְכ"כ הַתּוֹסֵ' יִשְׁנִים בְּשֻׁבֵת (דף כ"ט:)
יְעו"ש וְהָרִי שִׁיטַת הָרִי"ף וְ"ל בַּפ"ב דְּבִיפְרָא אֲגוּמְרֵי יֵשׁ חֲיִיב כְּבוּי יְעו"ש וְעִי' בִּיפְרָא (דף
כב:) מֵהוּ לְעִשׂוֹן וְכַרְש"י שָׁם דְּמִכְבָּה הַגְּחָלִים כְּשֶׁנּוֹתֵן הַבְּשָׂמִים עֲלֵיהֶם וְא"כ אִמְרֵי לִיפָא בְּהַקְטָרַת
אִימּוּרִים רַק לָאו הָאִיפָא גַם כְּבוּי דְּהַגְּהָ בְּסְקִילָהּ וְעִי' יְרוּשְׁלָמִי פ"ב דְּשֻׁבֵת וְאִכ"מ.

וְאוּלָּם לַק"מ עַפ"י דְבָרֵי הַגַּמ' בְּזִבְחִים (דף צא) אָמַר שְׁמוּאֵל הַמַּתְנַדֵּב יֵינן מְבִיא וּמְזַלְפוֹ ע"ג
הָאִשִּׁים וְכו' וּפְרִיף וְהָא קָא מְכַבָּה כו' ת"ש יֵינן כְּדָבָרֵי ר"ע לְסְפָלִים שְׁמֵן כְּדָבָרֵי ר"ט לְאִשִּׁים וְעוֹד
תְּנִיָא יֵינן נִסְף לְסְפָלִים אוֹ אִינוּ אֵלָא לְאִשִּׁים אֲמַרְתָּ לֹא יְכַבָּה וּמִשְׁנֵי לֹא קִשְׂיָא הָא ר"י הָא ר"ש
שְׁמוּאֵל כו"ש דְּכִינּוֹן דָּאִין מִתְּפִינּוֹן לְכַבּוֹת אִין לֹא תְּכַבָּה רֵאִי עֲלִיו לְאֲסוּר וְכו' וְאֵה פְּסִיק רִישָׁא
וְלֹא יְמוֹת הוּא אֲפֻשֵׁר דְּמְזַלְיָה לִי בְּטִיפִין דְּקוֹת מְאוּד הַלְּפָא אִי נְמִי מְכַבָּה בְּטִיפִים גְּסוֹת דְּבָר שְׁאִינוּ
מִתְּפִינּוֹן הוּא עַכ"ל רש"י וְ"ל] יְעו"ש וּמִבְּנֹאֵר מְזֶה דְּהִיכָא דְּאֲפֻשֵׁר בְּלִי כְּבוּי אִף אִם עוֹשֶׂה בְּאֲנָפִין
דְּהוּי פְּסִיק רִישָׁא מ"מ חֲשׁוּב אִינוּ מִתְּפִינּוֹן דְּכָל שְׁאֲפֻשֵׁר בְּלִי פְּסִיק רִישָׁא אִין פְּסִיק רִישָׁא אוֹסְרוּ.

וְא"כ הֵלֵא כְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהָא דְּבִיפְרָא אֲגוּמְרָא הוּי מְכַבָּה הוּא רַק בְּדָבָר מְרוֹבָה אֲבָל בְּדָבָר
מוֹעֵט כְּמוֹ כְּזִית לְאִשׁ הַגְּדוּלָה שֶׁל הַמְעַרְכָּה אִינוּ מְכַבָּה יְעו"ש וְא"כ שְׁפִיר אָמַר דְּלִיפָא רַק אִיסוּר
מְבַעֵיר דְּלְכַבּוֹת הָרִי אִינוּ מְכַבּוֹן וְאִף כְּשֶׁמְקַטְרִירוּ כְּלוֹ מ"מ כִּינּוֹן דְּאֲפֻשֵׁר בְּלִי פְּסִיק רִישָׁא שְׁהָרִי
הַקְטָרָה בְּכַזִּית וְאִז אִינוּ מְכַבָּה וְעִי' מְנַחֲתוֹ (ט"ז:) הַקְטִיר שְׁמִשׁוּם וְחִזְרָה וְהַקְטִיר שְׁנוּמְשׁוּם עַד
שְׁהַקְטִיר כְּלוֹ כו' דְּפִלְיָגִי אִם דְּרָךְ הַקְטָרָה בְּכָף אֲבָל בְּכַזִּית לַכ"ע הוּי הַקְטָרָה יְעו"ש וְשׁוּב אִף
אִם מְקַטִיר כְּלוֹ ג"כ אִינוּ עוֹבֵר דְּהָא כְּשֶׁאֲפֻשֵׁר בְּלִי פְּסִיק רִישָׁא אִין הַפְּסִיק רִישָׁא אוֹסְרוּ.

וְאִמְנָם יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה דִּי"ל דְּהָא דְּכַתְּב רש"י וְ"ל דְּכְשֶׁאֲפֻשֵׁר בְּלִי פ"ר אִין זֶה מִיחְשָׁב פ"ר דְּהִינּוּ
רַק אִם כְּשֶׁעֲשֶׂה בְּאֲנָפִין דְּלִיפָא פ"ר לֹא יֵהִי בְּיִטוּל מְצָנָה שְׁפִיר חֲשׁוּב אֲפֻשֵׁר כְּמוֹ הֵתֵם בְּמְזַלְיָה יֵינן
דִּישׁ קִיּוֹם מְצָנָה בְּמְזַלְיָה טִיפִין דְּקוֹת כְּמוֹ בְּגִסוֹת וְאִינוּ מְחַנְיָב כְּלָל לְזַלְיָה בְּגִסוֹת וּמִש"ה שְׁפִיר
מִיחְשָׁב שְׁאֲפֻשֵׁר בְּלִי פְּסִיק רִישָׁא.

אֲבָל הִיכָא דִּישׁ חֲיִיב מְצָנָה לְעֲשׂוֹת בְּאֲנָפִין דְּהוּי פ"ר י"ל דָּאִין זֶה חֲשׁוּב אֲפֻשֵׁר בְּלִי פ"ר כִּינּוֹן דְּמ"מ
מִחֲמַת הַמְצָנָה א"א לוֹ לְעֲשׂוֹת בְּאֲנָפִין זֶה. וְאִף דְּמִצַּד הַמְלָאכָה יֵשׁ אֲפֻשֵׁרִיּוֹת בְּלִי פ"ר א"כ שׁוּב
רְאוּי לְתִלוֹת בְּס' הַנּוֹדֵעַ אִם מְצָנָה מְפִקִיעַ שָׁם רְאוּי מ"מ י"ל דְּכִינּוֹן דְּהִעֲנִין שְׁאֲפֻשֵׁר בְּלִי פְּסִיק
רִישָׁא מְשׁוּי לִי כְּאִינוּ מְכַבּוֹן מִש"ה מוֹתֵר וְשׁוּב הָרִי כִינּוֹן דָּא"א לוֹ מְפָאֵת הַמְצָנָה הוּי זֶה מְכַבּוֹן
גְּמוּר וְכְשֶׁדְּנִין לְגַבִּי כְּפִינְתָהּ אִין נ"מ מֵה הוּא הַגּוֹרֵם אִם מְצָנָה אוֹ דְבָר אַחֵר וְז"פ וְעִי' מְלַחְמוֹת
לְרַמְבַּ"ן פ' מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ וּלְפִי"ז הָא קִי"ל בְּפְסִיחִים (ס"ד).

(ובתו"כ ה"ל דבעינו בהקטרה שיהי' פאחת וכנ"ל א"כ שוב אי אפשר להקטיר בכזית פזית (שהרי יש חיוב מצוה להקטיר פולו פאחת ושוב שפיר א"א בלי פ"ר והוי פסיק רישא ויתחייב גם משום ריבוי ואמאי אמרי' דליכא בהקטרה לרבי יוסי רק לאו: ואמנם הדבר נכון דזה דבעינו בהקטרה שיהי' פאחת הוא רק לקיום מצוה דכה מצותו להקטירו פאחת.

אבל מ"מ ברור דלענין שם הקטרה דחשוב הקטרה בכזית רק שביטל מצות הקטרה פאחת. והנה שם בור ששימש בשבת הלא בלאו זה ליכא קיום מצוה בכל גונוי אף אם מקטירן פאחת דהא נפסל בהקטרתו וא"כ ליכא פלל חיוב הקטרה פאחת בור ואין דנין פלל לקיום מצוה רק לענין שם הקטרה וא"כ שפיר אף אם מקטירו בכזית ג"כ הוי הקטרה וא"כ שפיר זר זה אפשר לו להקטיר באופן דלא יכבה דהינו בכזית שאינו מכבה וכשמשקטיר הכל אינו חייב משום כפיובי דהא אינו מכנין לכבות ואפשר לו בלא פ"ר שהרי לא יבטל שם הקטנה עי"ז וקיום מצוה בלאו זה ליכא וזה פשוט.

לפי זה נכונים דברי הת"כ דבא ללמד דחביבה מצוה בשעתה דו"ש אף באיסור סקילה וכהא דמנחות (ע"ב.) (דיליף לענין קצירת עומר בשבת דקוצר אב מלאכה) וא"כ למ"ד הבערה ללאו יצאת אינו מוכח מהקטרת אימורים דדוחין שבת רק דנדחה איסור לאו עי"ז דחביבה מצוה אבל לא איסור סקילה דהא בהקטרה דהוי הבערה ליכא רק לאו וכהא דיבמות (ל"ג:) ה"ל.

ובפרט להירושלמי (פ"ב דשבת הלכה ה') דמאן דמחייב במקלקל בהבערה סבר כר"י דהבערה ללאו יעו"ש א"כ סבר ר"ש גופי' הבערה ללאו ושוב הרי לא יהי' מוכח מהקטרה דדו"ש רק דחביבה מצוה מדחה איסור לאו ומנ"ל לאיסור סקילה.

ולזה בדקדוק נקט חלבים והשמיט אברים. דמחלבים שפיר דהוי חיוב להקטיר פאחת וכאן דהוא בכשרות הרי יש חיוב מצוה להקטירן פאחת ושוב הרי אי אפשר להקטירן בכזית דהא מצותן להיות נקטירן פאחת וע"כ שוב יש בהקטרה זו גם חיוב כפיובי דאף דאינו מכנין הרי הוי פסיק רישא וכאן א"א בלא פ"ר שהרי כאן פהו הוא המקטיר בכשרות א"א להקטיר באופן שלא יכבה דיש ביטול מצוה והש"ס דיבמות הרי בהקטרת זר קאי דאזי ליכא חיוב כפיובי.

וכפיובי לכ"ע בסקילה ומוכח שפיר דחביבה מצוה דו"ש אף, באיסור סקילה. אמנם זה מוכח רק מהקטרת חלבים אבל מהקטרת אברי עולה אינו מוכח לפי דברי ראב"ד ז"ל דבאברי עולה א"צ הקטרה פאחת א"כ אפשר בהקטרה באופן שלא יכבה שוב אף אם מקטיר פולו ג"כ ליכא כפיובי דהא פל שאפשר בלי פ"ר אין זה פסיק רישא והוי רק איסור הבערה ונהרי הבערה ללאו יצתה א"כ אינו מוכח פלל דחביבה מצוה דוחה איסור סקילה ולכן בדקדוק נקט חלבים דמנה דא"א בהקטרת מיעוטו דמצוה להקטירן פאחת ויש חיוב כפיובי דהוי פ"ר הוא דמוכח דדו"ש באיסור סקילה משום חביבה מצוה בשעתה ונכון וזהו לתו"כ דאזיל בשיטת הירושלמי דלר"ש הבערה ללאו אבל הש"ס דילן דלא תלי לה במקלקל וכמבואר בשבת (ק"ו).

(א"כ גם לר"ש אמרי' הבערה לחלק שפיר יכול להוכיח דחביבה מצוה דו"ש גם מאברים ופדרים דעולה דאף דבעולה ליכא חיוב כפיובי מ"מ הבערה ג"כ איסור סקילה ופשוט. (ויש לפלפל בזה דכפיובי הוי משאצל"ג עי' פרייתות (כ':) ולר"י ור"ש פטור עי' שבת (כ"ט:) וכן יש לדון דגם בעולה א"א בהקטרת מיעוטו משום איסור הנתיח דכתיב ולא נתחיל לנתחים אם לא דנחלק דבהקטרה אין נ"מ שיהי' נקרב האבר פולו או הנתיח פולו רק הוא איסור על האדם שלא לנתחו

וכיון דכשעבר ונתיח הוי הקטרה כמצותה גם לכתחלה בענין ההקטרה ועי' רמב"ם (פ"ד) מפרה (ה"ב) הפשיטה ונתחה כשרה ובמ"ל שם העיר מהא דחולין (י"א).

(יעו"ש ואכ"מ. מש"ה אינו מסלק שם אפשריות בלי פ"ר.

משא"כ הקטרה פאחת הוא חיוב בעצם מצות הקטרה שיהי' נקטרת פאחת ודברתי בזה במק"א ואכמ"ל:] יג) ובירושלמי פסחים (סוף פרק ה' ה"י) והקטירו שלא יערב חלבין בחלבין. והקטירם כולן פאחת.

ופריה ה"א את מר והקטירו שלא יערב חלבין בחלבין וה"א את מר והקטירם כולן פאחת הירושלמי סובר דפירוש והקטירם פאחת היינו שמתיר להקטיר כל החלבין מפמה קרבנות מעורבים פאחת וע"ז קשיא לי דהא תנן שלא יערב חלבין בחלבין.

כן פירשו הפנ"מ והקרבן עדה] ומשני פאן במגיס פאן במזבח ע"כ והנה בפירושא דשנויא נחלקו הק"ע ופנ"מ שם דהק"ע מפרש דכוננת התירוץ הוא דהא דאסור להקריב מעורבין והוא במגיס.

בכלי שרת. והא דמקטירן כולן פאחת הוא במזבח והפנ"מ מפרש בהיפוף דבנתונה למגיס מתיר לערב אבל בהקטרה ע"ג מזבח לא יערב חלבין בחלבין [ועי' תוס' פסחים (סו).

(בד"ה אטו במגיס גופי' מקטיר ליה ובתוס' יומא (ס"ז): בד"ה אטו יעוש"ה]: והנה איך שיהי' עכ"פ זה מבואר מדברי ירושלמי (לפי פירושים) דהא דאמרי' והקטירם כולם פאחת אין הכוונה שיהי' חיוב להקטיר קרבן אחד כולו בבת אחת רק הכוונה להיפוף שמתיר להקטיר אברים מקרבנות שונים פאחת וזה סותר דברי הראב"ד ז"ל (וכן ד' רש"י ז"ל פסחים (ס"ד):) דמפרש דבעינו פאחת בקרבן אחד.

ואמנם גוף הירושלמי יתכן לפרש לפי דברי ראב"ד ז"ל דכוננת הקושיא ה"א את מר והקטירו שלא יערב חלבין בחלבין ומבואר דהאיסור מצד שמעורב חלבי ובהים שונים והלא ה"א את מר והקטירו כולם פאחת ומבואר דבעינו שלא יפסיק בדבר אחר בין הקטרה של קרבן אחד וא"כ ממילא כשמעורב חלבין שונים מפסיק הוא בהקטרה אחרת של חלב אחר בין הקטרה דקרבן זה א"כ ל"ל למעט שלא יערב חלבין בחלבין תיפוק לי דבעי' והקטירם פאחד שלא יפסוק.

וע"כ משמע דלא איכפת לן בהפסקה אם אינם מעורבין ורק העירוב של חלבין שונים הוא דאסור וע"ז מתרץ הירושלמי פאן במגיס פאן במזבח דזה האיסור להפסיק בהקטרה הוא במזבח ולערב אסור אפילו במגיס וזה נכון: ואמנם דע דמפשוט לשון ראב"ד ז"ל הי' נראה דהכוונה שלא יפסיק בהקטרת קרבן אחד היינו בהפסק הקטרה אחרת בנתיים דחיוב התורה הוא להקטיר חלב קרבן אחד בלי הפסק דבר אחר בנתיים.

אמנם שפיר י"ל דאינו צריך כלל מעשה ההקטרה בבת אחת ואם אינו מפסיק בהקטרה אחרת בנתיים שפיר רשאי להקטיר קרבן אחד באיזהו הקטרות בזה אחר זה וכלשון ראב"ד ז"ל "שלא יפסוק בהקטרתם" והירושלמי דפסחים כוננתו שלא יקטיר בהפסק חלב אחר בנתיים אבל זה אינו מבואר שיהי' חיוב בעשי' אחת דוקא.

ולפי זה צ"ע בדברי המג"א (ובס' זית רענן שהבאתי) דהעתיק והקטירם פאחת היינו שלא יהי' מקריב החלבין בשני פעמים רק בפעם אחת יעו"ש וזה צ"ע דאינו מבואר כלל מדברי ראב"ד דיהי' הכוונה פאחת בעשי' אחת רק הכוונה שלא יהי' הפסק בעשי' אחרת אבל שפיר מצטרפין

שתי הקטרות להיות נחשבים כאחת פיון דאינו מפסיק בהקטרה אחרת בנתיים ואכמ"ל [ועי' זבחים (נ"ט): א"ל ר"י והלא פבר נאמר אלה עלולות יעלה שלמה וכו' ואלו בבית העולמים ויזבח זבח השלמים כ"ב אלה וברד"ק (מלכים א' ח' ס"ג) תמה דשאני שלמים מעולות שפולן פליל ולראב"ד ז"ל ניחא פי השלמים ביחד והעולות בזא"ז ועי' טהרת הקדש]: יד) והנה ברמב"ם ז"ל לא ראיתי שביא חילוק הירושלמי בין מגיס למזבח וצ"ע הטעם בזה דהשמיט הירושלמי [ועי' בכסף משנה (פ"ז ממעשה הקרבנות ה"א) דכתב דשיטת הרמב"ם דאין חובה פלל ליתן אברים במגיס יעו"ש אף הלח"מ שם תמה בזה ואכ"מ] גם לא ראיתי שביא הדין דוהקטירם פולן כאחת.

לבד בקרבן פסח דכתב (בפ"א מק"פ ה"ו) ומקטירין אותן חלבים פל זבח וזבח לבדו יעו"ש ומבואר לכאורה דמפרש דחייב הקטרה כאחת הוא במזבח שלא יערב חלבים בחלבים בעת הקטרה וכפ"ל הנ"ל בירושלמי.

וגם זה צריך מוכן דמדוע זה נקיט דוקא בפסח דין זה. הא פללא הוא בכל, הקטרות החלבים שיהי' כאחת ושלא יערב חלבים בחלבים: ועלה בדעתי לפרש דאין פנונת רמב"ם ז"ל בהא דמקטירין חלבי פל זבח פסח להו משום האיסור שלא יערב חלבים בחלבים רק הוא ענין אחר וזה עפ"י מה דאיתא בספרי (פ' קרח פסקא קט"ז) ר' יאשי' אומר מנין אתה אומר שאם הקטיר את החלב פראוי ואינו יודע לשם מי הקטירו שהפגנים נושאים עון על פה ת"ל ואתה ובניך אתה תשארו וגו' יעו"ש ומבואר מזה דיש איסור להקטיר באופן שאינו יודע לשם מי מקטירו.

וזו יתכן פנונת רמב"ם ז"ל ומקטירין אותן חלבי פל זבח וזבח לבדו דהיינו שידע המקריב לשם מי מקטירו וזהו רק בפסח דא"א לאחד להביא רק פסח אחד א"כ פל זבח וזבח לבדו יש לו בעלים אחרים בהכרח דאין אדם ממנה על שני פסחים.

והוי מילתא דפסיקא שמקטירין על חלב זבח לבדו אבל בשאר הקרבנות שפיר אפשר להקטיר כאחת חלבי פמה זבחים אם יהי' פולם של בעלים א' דאז הרי יודע לשם מי מקטירין. ואמנם מצד דין זה דשלא יערב חלבים בחלבים הוא דין בקרבן לא מצד העובד שידע לשם מי ובזה שפיר אף בקרבן של בעלים א' ג"כ אסור לערב חלבים בחלבים דבעינו הקטרת פל קרבן בפ"ע ודין זה הרי השמיטו רמב"ם ז"ל: [ועיין בתוס' זבחים (דף ב.)

בד"ה פל הזבחים וכו' ולקמן דמייתי קרא לשם זבח דהיינו שינוי קודש לא מייתי נמי קרא לשם זבח דהיינו שינוי בעלים משום דשינוי בעלים לא שייך לפרש בשעת הקטרה דבשעת הקטרה לא משפחת לשם זבח וכו' יעו"ש ומבואר מדברי התוס' ז"ל דבהקטרת אימורים לא בעינו פלל לשם בעלים אף למצוה [ועי' מ"ל (בפ"ד ממעה"ק הי"א) ובק"א ריש זבחים יעו"ש] וכבר תמהתי במ"א מהו דספרי הנ"ל דמפונרש דיש איסור שינוי בעלים גם בהקטרה והארכתי בזה ועי' רע"ב (רפ"א דזבחים) גבי שוחט שלא לשמן דכתב "ויקטיר אימוריהן לשמן" יעו"ש ואכ"מ] וכעת מצאתי בס' טהרת הקודש זבחים שם שהניח בצ"ע.

וליישב דברי תוס' יתכן דהנה בענין חייב הקטרת אימורים י"ל ב' גדרים הא' דהוא חייב פרטי של הקרבן ר"ל דכמו דתורת הקרבן לישחוט ולזרק שלמים או עולה וכו' ג פן מדיני הקרבן גם הקטרת האימורים רק דחלוקין בדין העיפוב דכל העבודות מעפבים הריצוי והקטרת אימורים לא מעפבי היכי דליתניהו עי' פסחים (נט:): הב' י"ל דחייב פרטי של הקרבן דהיינו שמו הפרטי שלמים או עולה אינו על הקטרה פיון שאינה מעפבת הריצוי וחייב הקטרה הוא חייב פללי דכל

אימורי קרפנות יהי שלמים או חטאת או תודה יש חיוב להקטיר אבל אין שם הקרפון כלל על ההקטרה וכבר ביארתי ב"ה במ"א עט] זה מפמה דוכתי בש"ס וזו נראה סברת התוס' דס"ל דחיוב הקטרה אינו חיוב פרטי של הקרפון דנימא שתורת שלמים וכה"ג מחייב הקטרתו רק הוא ענין חיוב כללי דאימורי כל קרפון שגזרק דמו במזבח יש חיוב הקטרה עליהם ולכן ס"ל דא"צ לשמה ולשם הפעלים דכבר נסתלק ענין ושם הקרפון הפרטי שזהו המחייב מחשבת השמה ומחשבת הפעלים ואמנם הלא מבואר בפסחים (דף ס"ג:) אמר ר"פ הלכה כהן המקטיר את החלב עובר בל"ת הואיל וישנו בכלל הלנת אימורים [כהן המקטיר את חלב של פסח על החמץ עובר בל"ת] יעו"ש: ולכאורה הא מפורש במתני דפסחים (ס"ג).

(שם דעל כל הזבחים פטור בשוחט על החמץ ורק בפסח הוא דיש איסור זה וא"כ אם הי' חיוב הקטרה רק חיוב כלל. להקטיר אימורי קרפנות א"כ אין על האימורין שם פסח ואמאי יתחייב המקטירין על החמץ הא על הקטר קרפון ליכא חיוב כשמקטיר על החמץ רק על פסח וזה הרי אין עליו שם פסח וע"כ דגם בהקטרת אימורים יש שם הפרטי של הקרפון ואימורי פסח פסח הם ויש חיוב חמץ בהקטרתם וא"כ שוב אמאי לא יהי' גם חיוב לשמה ולשם פעלים פיון דתורת הקרפון בפטרות עליהם.

אולם יתכן דשאני אימורי פסח משאר האימורים דהנה פעולת האימורים בכל קרפון הרי ענינו היתר הבשר באכילה וכבר דנו תו' בזבחים (מ"ג.) בד"ה והלבונה אם חשיבי מתירין להבשר פיון דכי איתנייהו מעפבי או דלאו מתירין נינהו פיון דהוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר בזבחים (ד':) ועי' רמב"ם פי"ח מפסחה"מ וכו' שם.

ומש"ה פיון דעיקר כפרה בדם שזהו עיקר הקרפון והאכילה אינו תנאי בהקרפון מש"ה א"א שיהי' האימורים מתירי האכילה חלק מדין הקרפון פיון דהאכילה גופה אינה מתנאי הקרפון.

ולכן ס"ל לתוס' דאין על האימורים רק דין כללי של הקרפנות ולא שם הפרטי ומש"ה א"צ מחשבת השמה דפעלים. אמנם בפסח דאמר בש"ס פסחים (צ"א:) דעיקרו לאכילה ולחז מ"ד אכילת פסחים מעפבא ועכ"פ חזי לאכילה בעי' לכ"ע יעו"ש שפיר י"ל דיש גם על האימורים תורת פסח פיון דמתירין דבשר נינהו ואכילת הבשר בפסח הוי תנאי להכשר הקרפון שפיר גם מתירי הבשר בכלל הפסח נינהו ושם פסח עליהן ועי' פסחא זו בחי' רשב"א למנחות (י"ד:) יעו"ש.

ולפי זה י"ל דתוס' מפרשו הספרי שאם מקטירין החלבים ואינם יודעים לשם מי דנושאין עון דהיגו חלבי פסח וכדברי רמב"ם ז"ל הנ"ל דבתלבי פסח קאי דבהני חלבים שפיר פיון דבהקטרה שם פסח עליהן יש חיוב דלשמו אבל בשאר הקטרות א"צ שיזע לשם מי מקטירו [פן י"ל לחומר הנושא אף שדחוק בלשון הספרי דמשמעוטי' דבכל הקטרות פן ואכמ"ל בזה] ועי' בירושלמי פסחים (פ"ה ה"ד) הקטיר אמורין על החמץ אית תנא תני חייב אית תנא תני פטור כו' יעו"ש [דוק]: אמנם בגוף הדבר שהקשתי דלפי דברי הספרי דחיוב להקטיר לשמו א"כ ל"ל מיעוט שלא יערב חלבים בחלבים והרי פשמערב אינו יודע לשם מי מקטיר.

מלבד התירוץ שפתבתי דנ"מ בהרבה קרפנות של פעלים א' דמצד לשמו הרי שם א' היא ומצד שלא יערב גם בזה אסור גתיישבתי די"ל בפשיטות דאם מערב חלבים בחלבים ומקטיר לשם מי שהוא דשפיר חשוב לשם הפעלים והו' דספרי שנושאין עון היגו שמשנהו לשם אחר עי"ז שאינו

יודע לשם מי להקריבו ורא' מהא דזבחים (ע"א): בנתערבו הזבחים דזורק לשם מי שהוא ועי' בפירש"י ז"ל שם דכתב דיאמר בפירושו שם הבעלים שהוא והתוס' נחלקו עליו יעו"ש בד"ה לשם מי שהוא.

ומבואר דאף בזריקה דבעי לשם הבעלים מ"מ בכה"ג דזורקו לשם מי שהוא מהני וכ"ש בהקטרה דמהני וא"כ שפיר לטעם דאינו יודע של מי הרי גם במעונר יכול לחשב לשם בעלים שהוא שלו, תהי' הקטרתו.

ועוד אם לא יערב וידע של מי זה ושל מי זה שפיר יוכל להקטיר בב"א משני זבחים. ולזה אומר שלא יערב חלבים בחלבים דזהו דין בפ"ע שיקטיר כל זבח בפ"ע ולא יערב חלבי שני זבחים אף שידע לשם מי ופשוט פעת ראיתי במ"ל (פ"א ממעה"ק הי"ח) ציין ומ"ש רבינו וכל האמורים נקטרים כאחד בפ"ה דפסחים עיי"ש פנראה דגרס פן בדברי רמב"ם ז"ל והערני לזה ח"א [טו] ראיתי לכת"ר שפכת לתמוה ע"ד דכתבתי דיש סברא ליאסר הולד באכילה מצד מחו"ז ותמה כ"ת דמחו"ז הוי רק פסול הקרבה ופסול החלב אבל הבשר נאכל עכ"ד.

הנה מעולם לא היתה פנונתי לומר שמשום זה שהוא מחו"ז יאסר באכילה. אף פנונתי הי' עפ"י דברי הש"ס במעילה (דף ז:) אהא דתני במתני' דלרבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא ואמרי' בגמ' לא אר"ע זריקה מועלת ליוצא אלא לשריפה אבל לענין אכילה לא ועיי"ש ובתוס' שם.

ונראה מזה דכל פסול להקרבה נתפס ענין הפסול בשני ענינים במתיר ובניתר רצוני לומר דכיון דקדשים אסורים ויש שמועלין בהם א"כ הפסול הוא בשני ענינים הא' שאינו ראוי לעשות בו מעשה עבודות כשחיטה וזריקה והקטרה.

ובעבודות אלו אין בכחן להתיר מידי מעילה. ועוד דאף אם הדם בהכשר הוא וראוי להיות מתיר מ"מ אין דבר הפסול ניתר ע"י זריקה כשרה דכמו אלו הי' הפסול בה מתיר לא הי' בכחו להתיר פן הפסול מעכב בניתר ג"כ.

והנה רש"י ז"ל בפסחים (דף עז:) בד"ה דם פתב דמש"ה כי לית' לדם מעכב ואם אין דם אין בשר משום דמתחלת הקדשון הו' נאסרים וכפרה אינה באה אלא בדם כו' וכיון דכפרה לית' איסורא להיכי אזיל עכ"ל וכן פתב במנחות (דף מז).

(בד"ה מאי ביניהו וכו' יעו"ש ונראה לפי זה דכל דבר הפסול מלבד שאסור באכילה מצד דין הפסול. יש גם פן איסור מעצמו ע"י הקדשון דכיון דפסול הוא הא אינו ניתר ע"י הזריקה ושוב הרי נשאר איסורא דהקדש דלהיכי אזיל וזה ברור.

וזו היתה פנונתי דאף דאין מחוסר זמן של שליל פסול כזה האוסר באכילה. מ"מ פיון דלענין הקרבה יש בו דין פסול מחוסר זמן דהא פסול מטעם זה להקטרה אף דהוי חלב גמור שוב י"ל דעכ"פ מעכב הפסול שאינו ניתר בזריקה ונשאר ממילא איסור אכילה בעצם מצד ההקדש.

אבל לא שהפסול דמחו"ז אוסרו רק שמעכב בהיתר איסור הקדשון. וטעם החילוק בין פלו קדשיו ללא פלו בנארתי במקמבי הקדום: טז) והנה הי' נראה עוד בגוף קושיות כת"ר דל"ל מיעוט לחלב שליל קדשים שאינו קרב כחולין (דף ע"ה).

(מָה אָשֶׁם מוֹצִיא מְכַלְל שְׁלִיל וְכוּ' תִּפְּוֹק לִי דְהוּ"ל יוֹצֵא דוֹפֵן. וְכַעַת רְאִיתִי שְׁכַבְר עֲמַד בְּזֶה ס' עֲזַרְת פְּהִיגִים לַת"כ וַיִּקְרָא וְעִי"ש דְּתִגְרֵץ דְּכִינּוּן דְּאִינוּ קָרַב בְּזִרְיָקַת עֲצָמוּ לִיכָא אִיסוּר יְעו"ש וַדְּבָרָיו דְּחוּקִים.

וְלֹא רָאָה ד' רָאב"ד ו"ל וְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִבְאִיתִי בְּזֶה. וְאַמְנָם יִתְכַן דְּהִנֵּה בְּהָא דְּהַקְשָׁה רָאב"ד ו"ל בְּתו"כ (פ' אַחֲרֵי) בְּהָא דְּתַמּוּרָה (י"א).

(דְּהַשׁוֹחֵט אֶת הַחֲטָאֵת וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ד' חַי דְּנִאֲכַלְת דְּאִמַּי נִאֲכַלְת וְהָא יוֹצֵא דוֹפֵן הוּא וְכִמוּ שְׁהַעֲתַקְתִּי לְשׁוֹנוּ בְּמַכְתְּבֵי הַקְדוּם. לְכַאוּרָה צ"ע בְּקוֹנְשֵׁי תֵּרָאב"ד ו"ל דְּמַאי הַקְשָׁה לֹו הָא מְפָרֵשׁ בְּתו"כ (פ' וַיִּקְרָא) וּבְחֻלִּין (ע"ה).

(דְּחֻלְב שְׁלִיל אִינוּ קָרַב דְּאִמְרִינוּ מָה אָשֶׁם מוֹצֵא מְכַלְל שְׁלִיל אַף פֶּל מוֹצֵא מְכַלְל שְׁלִיל יְעו"ש וְא"כ מִמ"נ אִם לְעֵנִן הַקְטָרָה הַקְשָׁה לֹו שְׁלֵא יְהִי הַשְׁלִיל נְקֻטָר דְּהִנֵּה יוֹצֵא דוֹפֵן הָא בְּאַמְת בֶּן הוּא דְּאִינוּ נְקֻטָר וְאִם לְעֵנִן אֲכִילָה הָרִי כִינּוּן דְּאִמוּ אִינוּ יוֹצֵא דוֹפֵן וְשַׁחֲיטָה וְזִרְיָקָה שְׁלָה בְּהַכְשָׁר הֵן מְדוּע לֹא יְהִי גִיתָר הַשְׁלִיל בְּאַכִילָה.

וְאַמְנָם הַדְּבָר פְּשוּט לְפִי דְּבָרֵי הַש"ס מְעִילָה (דָּרָף ז'): דְּאִף דְּזִרְיָקָה מוֹעֵלְת לִינְצָא אִינוּ מוֹעֵלְת לְהַתִּיר בְּאַכִילָה יְעו"ש וְהַטְעַם כְּנ"ל דְּכָל, שְׁנַתְפֹּס בּוּ בְּגִיתָר פְּסוּל אַף שְׁבַמְתִּיר לִיתָא לְפְסוּלָא א"א לֹו לְהִיּוֹת גִּיתָר בְּאַכִילָה וְנִשְׂאָר אִיסוּר מְוֻקְדָּשִׁין.

וְא"כ אִלוּ יִצָּא הַנֶּלֶד אוֹ נְטֻמָּא הָרִי וְדַאי דְּלֹא הִי מוֹעֵלְת זִרְיָקָה דְּאִמוּ לִינְצָא וְנְטֻמָּא לְהַתִּירוּ בְּאַכִילָה בֶּן אִם נִאֲמַר דְּיֵשׁ פְּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפֵן בְּשְׁלִיל שׁוּב אִיף מְהִי זִרְיָקָה דְּאִם לְהַתִּירוּ בְּאַכִילָה הָא פְּסוּל אִינוּ גִיתָר וּמִזֶּה הוֹכִיחַ רָאב"ד ו"ל דְּלִיכָא כָּל פְּסוּלָא דְּיוֹצֵא דוֹפֵן בְּשְׁלִיל כִינּוּן דְּקַדְמָה קְדוּשָׁה לְלִידָה דְּבַכָּה"ג בְּשׁוּם מְקוּם לֹא הִנֵּה יוֹצֵא דוֹפֵן וְשַׁפִּיר גִּיתָר בְּאַכִילָה וּז"פ: וְהִנֵּה לְרַמְב"ם (בפ"ד מְתַמּוּרָה ה"ח) וְלְרַש"י ו"ל בְּגִידָה (מ"א).

(דְּחוּלְקִין בְּזֶה וּס"ל דְּבַכָּה"ג דְּקַדְמָה קְדוּשָׁה הִנֵּה יוֹצֵא דוֹפֵן צ"ל בְּפְשׁוּטוֹ הַטְעַם דְּהַשְׁלִיל קְדָשִׁים מוֹתָר בְּאַכִילָה דְּגוּזָה"כ בְּשְׁלִיל שְׁיָהָא מוֹתָר וְכִמוּ דְּאִיתָא לְהַדְיָא בְּתו"כ (פ' שְׁמִינִי פ"ב) דְּיִלְפִי מְקַרָא דְּכָל מְפָרְסַת לְרַבּוֹת שְׁלִיל מְוֻקְדָּשִׁין שְׁיָהָי גִיתָר בְּאַכִילָה בְּשַׁחֲיטָה וְזִרְיָקָה דְּאִמוּ יְעו"ש אָבֵל בְּעֻלְמָא שְׁפִיר אַף בְּקַדְמָה קְדוּשָׁה לְלִידָה יֵשׁ פְּסוּל דְּיוֹצֵא דוֹפֵן וְלֹא יִלְפִינוּ מְשַׁלִּיל וְזֶה פְּשוּט וְלִפִּי זֶה תַּתִּיבֵּשׁב קוֹנְשֵׁי ת"ר דְּלִידָתוֹ דְּגַם בְּקַדְמָה קְדוּשָׁה לְלִידָה הִנֵּה יוֹצֵא דוֹפֵן א"כ לֹא אִיִּצְטָרִיף מִיְעוּט לִיאָסֵר חֻלְב שְׁלִיל מִהַקְטָרָה דְּהָא יו"ד הוּא.

וְלִפְמ"ש מְנוּשָׁב עִפ"י מַה דְּאִיתָא בְּתו"כ (פ' צוּ פְּרָשָׁה ט') וְהַבְּשָׂר לְרַבּוֹת בְּשָׂר הַפְּנִימִי שְׁיָהָא מוֹתָר (פ' שְׂאֵם יִצָּא מְקַצָּת אֲבָר חוּץ לְמַחֲצֵתוֹ אַעֲפ"י שְׁנַפְסֵל מַה שְּׁבַחוּץ מַה שְּׁבַפְנִים לֹא נַפְסֵל] שְׁהִי בְּדִין הוּא אִיל וְהַטְמָא פְּסוּל וְהַיּוֹצֵא פְּסוּל מַה הַטְמָא אִם נְטֻמָּא מְקַצָּתוֹ כְּלוּ נְטֻמָּא אַף הַיּוֹצֵא אִם נְטֻמָּא מְקַצָּתוֹ יְהִי כְּלוּ פְּסוּל ת"ל וְהַבְּשָׂר לְרַבּוֹת בְּשָׂר הַפְּנִימִי שְׁהוּא מוֹתָר עכ"ל.

וּמְבֹאָר דְּלוּלֵי הַקְרָא הִנֵּה אִמְרִינוּ דַּא"א לְחַלְק אֲבָר א' שְׁיָהָי מְקַצָּתוֹ בְּפְסוּל וּמְקַצָּתוֹ בְּהַכְשָׁר וְאִיִּצְטָרִיף רִבּוּי לְזֶה וּמְבֹאָר דְּאִף בְּפְסוּל כְּזֶה הַבָּא ע"י סִיבָה הַפּוֹסְלַת כְּגוֹן יוֹצֵא שְׁהִיצִיאָה לְחוּץ גוֹרְמַת הַפְּסוּל וְאִינוּ פְּסוּל הַכּוֹלֵל כָּל הַבְּהֵמָה יֵשׁ סְבָרָא שַׂא"א לְחַלְק הַפְּסוּל וְאִיִּצְטָרִיף לְרַבּוֹת וְלִפִּי"ז נִרְאָה מְכ"ש בְּפְסוּל הַבָּא מִעֲצָמוּ דְּבִנְיָה מַאי חֲזִית שְׁיָהָי נַפְקַע מִמְקַצָּתוֹ וְיָהָי נִשְׂאָר הָאִיסוּר בְּמְקַצָּתוֹ הִלָּא עֲנִין הָאִיסוּר אִינוּ ע"י סִיבָה דְּנִימָא שְׁזֶה שְׁנַעֲשֵׂתָה בּוּ עֲנִין הַפּוֹסֵל יִפְסֵל וְהַשְׂאָר יִשְׂאָר בְּכַשְׁרוּתוֹ דְּהָא הוּא חֲלוּת הַבָּא מֵאֲלִיו ע"י דִּין הַתּוּרָה וְנִתְפַּס אִיפּוּא הַפְּסוּל בְּכָל הַבְּהֵמָה

א"כ שוב הסביר נותנות דא"א לחלק הפסול לתצאין ואי פסול, ראוי להיות פולו פסול והיכא דגלי קרא דמקצתו מותר שוב אית לן למימר להיפוד דכולו מותר. וכלשון הגמ' פסחים (ע"ט.) שצ"ל קרבן צבור חלוק.

וכן מותרין: ועי' מנחות (דף יג:) אמר רב הונא אומר הי' רבי יוסי פיגול בירך של ימין לא נתפגל ירך של שמאל וכו' איב"ע סביר לא עדיפא מחשבה ממעשה הטומאה אלו אטמי חד אבר מי אטמי לי' פולין וכו' ולמסקנא מסיק בתויבתא יעוש"ה ומבואר דפיגול חלוק מטומאה דטומאה שיהא סיבה הפוסלת אפשר לחלק במקצתו שיהי' אבר שנגע בו נטמא פולו והשאר מהבהמה תשאר בהכשרה אבל פיגול שאינו מעשה בפרטיות באבר מיוחד א"א לחלקו ובע"כ כל הבהמה פסולה ובס"ד הי' סבור דכיון דמחשב באבר מיוחד חשוב זה פסול באבר אחד ומסיק דאינו פו.

וע"כ שוב בפסול דיוצא דופן שאינו ע"י סיבה שתהי' באבר א' מאבר השני א"כ שוב לא שיהי' לחלק הפסול ולומר דהשחיטה וזריקה נאכילה מותרת והקטרה תהי' אסורה שהרי הפסול הוא מאליה בכל הבהמה בשונה הן בבשר הן בחלב ואיך נחלק מקצתו ליאסור ומקצתו להתיר וע"כ או דאסור פולו או דמותר פולו.

וא"כ מיושב גושית כ"ת דלדין דאמרינן דגזה"כ בשליל להתיר הבשר באכילה הרי מוכח דגזה"כ בשליל עצמו שאין עליו פסול דיוצא דופן דאלו הי' בו פסול הרי לא הי' נותר אסור מוקדשין שבו ע"י השחיטה וזריקה דאמו ונהי דלא ילפינן מיני' כלל לעלמא אבל עכ"פ בדידן גופי' גזה"כ דאין פסול זה שוב אינו צריך מיעוט כלל להקטרה דא"א הקטרה גרידא במקום שאין השחיטה והזריקה נאסרת וראב"ד ז"ל גושיתו הי' לטעמי' שנאמר שיהי' גם הבשר אסור באכילה משום יוצא דופן אבל לדין דבזה גזה"כ שוב ממילא פולו מותר ועי' תמורה (ד'): ואשה לא תתנו אלו אשים.

על המזבח זו זריקת דמים יעו"ש וכן ביומא (סג:) ומשמע לכאורה דגם בפסול שבכל הבהמה הי' ס"ד ליאסור הקטרה אף אם השחיטה והזריקה לא תיאסר אבל ז"א דחדא דאם הנה אמרי' פו בכל הפסולים שאין הפסול רק בהקטרה גרידא א"כ הרי הי' בזה גזה"כ דענין הפסולין הוא רק בהקטרה אבל עכשיו דגלי קרא דהפסול בכל הענינים שוב א"א לחלק לתצאין ליאסור הקטרה במקום שאין השחיטה וזריקה נאסרת.

ועוד דאף בס"ד דרק הקטרה אסור בע"מ מ"מ לא הנה אמרינן שיהי' שחיטה וזריקה הכשר ויהי' נותר באכילה עי"ז דנדאי הרי בע"מ הוא פסול בכל הבהמה רק דס"ד שאינו לוקה משום עשי' זו והרי זה כמעשה בחולין בעזרה.

אבל פשיטא דאין בזה תורת הכשר קרבן נאנו דנין רק במה דהכשירה תורה מקצתו לתורת קרבן בשחיטה וזריקה נאכילה דא"א ליאסור הקטרה במקום זה בענין פסול שראוי להיות נתפס בכל הבהמה [זה פשוט: יז] והנה בדברי ראב"ד ז"ל לתו"כ (פ' ויקרא) דכתב דגם לס"ד דחלב שליל קרב אינו מרצה ואינו מעכב לאכילת בשר וס"ד שיהי' קרב למצוה בעלמא יעו"ש יתכן לומר הטעם בזה דמדוע באמת נחלק.

פו בין חלב השליל לכל החלבים עפ"י גושית כת"ר דמדוע לא נפסול חלב השליל להקרה משום יוצא דופן. אמנם יתכן לומר בזה עפ"י דברי הגמ' בזבחים (פ"ד): דכל שפסילו בקדש

הקדש מקבלו ואם עלו לא ירדו והנה בהה דפסילו בקודש מהו הכנונה בזה יש כמה שיטות עי' תוס' זבחים (פ"ד).

(וברש"י שם וברמב"ם. ושיטה אחת בזה דאם הפסול נולד אחר שפךר הי' קדוש חשוב פסולו בקודש ואם עלה לא ירד ואכ"מ מה שיש לדבר בזה מפמה דוכתי.

ולפי"ז יתכן להקדש בהא דש"ס גדה (דף מ"א.) ארינו דפסול דיוצא דופן הוא מהפסולים שאם עלו ירדו דאין פסולו בקודש יעו"ש דזהו רק בכל מקום שהי' יוצא דופן קודם השחיטה א"כ הי' קדם הפסול להקדש ואף במה דהקודש.

בתחלה מ"מ קדושת הקרבן אינו מתחיל רק מעת השחיטה וכדאמרי' במנחות (ט"ז:) דם ספין מקדשא לי' ועי' סוטה (י"ד:) ועי' תוס' (זבחים ס"ז:) ובש"ס (ריש מעילה) דאם נפסל אחרי שחיטה חשוב פסולו בקודש יעו"ש דתלמי' בשחיטה וא"כ פיון דקדם הפסול לשחיטה לא הנה פסולו בקודש ואם עלו ירדו.

אבל בשוחט בהמת קדשים ומצא בה נלד דחל עליו פסול דיוצא דופן אחר שפךר נתקדש בשחיטה דאמו י"ל דחשוב פסילו בקודש ועכ"פ אם עלה לא ירד. ולכן ניקח דאיצטריך קרא דחלב שליל אינו חלב להקטרה ודינו כבשר לענין הקטרה ושאר אם עלה למזבח ירד עי' זבחים (ל"ה:) ושם (מג:) יעו"ש אבל לולי הקרא אף דיוצא דופן הוא מ"מ פיון דבשעת שחיטה הי' פשר ונתקדש בקדושת קרבן שפיר הי' אמרי' דדינו ככל פסולו בקודש דאם עלה לא ירד.

ולפי זה מובן דברי הרמב"ד ז"ל דאף בס"ד דחלב שליל קרב מ"מ אינו מרצה. ולפמ"ש ניקח פי מאחר דהנה יוצא דופן ראוי לפסלו רק דס"ד שעכ"פ אם עלה לא ירד בכה"ג דהני פסילו אחר שחיטה א"כ הלא משנה מפונרשת בזבחים (דף פ"ב).

(כל דמים הפסולים שעלו למזבח לא הורצה ציץ אלא על טמא שהציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא ובפירש"י ז"ל שם ואע"ג דפסולין שעלו לא ירדו ארצויי מיהא לא מרצי יעו"ש ושפיר אף דנימא דיוצא דופן בזה אם עלו לא ירדו אבל ארצויי מיהא לא מרצי ופשוט.

(ואינו מוכרח די"ל דכוננת ראב"ד ז"ל אינו שאינו מרצה רק פוננתו שאינו מעכב להיתר הבשר ודינו כבשר עכ"פ וכעין של"ש דכשר ולא עלה אבל אינו דומה לאם עלה לא ירד שדינו כפסול ואכ"מ יומתר:] יח) עוד העיר כ"ת לפרש דברי רמב"ם ז"ל (בפ"א ממעה"ק הי"ט) דכתב הטעם דהעובר קדשים נותר בשחיטת אמו משום דהעובר פאחד מאברי' נכתב כ"ת דהפנונה דאין על העובר דין חלב פיון דכאחד מאברי' אבל מ"מ יש לו דין בשר פאמו ונקרב בתורת בשר וחקודש כ"ת לפי זה בהא דש"ס ע"ז (כ"ד:) דבבמה פשר עולתנקיבה יעו"ש דשפיר אם ילדה ולד יקרב פיון דכולו כלייל גם הנלד כלייל עכ"ד.

ולפע"ד נראה ראי' מגמרא מפונרשת להיפוך דבזבחים (דף לה:): אהא דאמרינו דמודה ר"ע בעולת נקבה דכמאן דקדים מומה להקדשה [ומש"ה אם עלתה עולת נקבה למזבח תרד אף דנקבה פשרה בעופות] ופריה מותיב ר"ז המעלה מהן בחוץ פטור הא מאמן סייב והיכי משפחת לה בעולת נקבה אי אמרת בשלמא קסבר ר"ע עולת נקבה אם עלתה לא תרד הא מני ר"ע הוא [המעלה מהן בחוץ וקתני בה שליל ומעלה מהן משמע מבשרו ומש"ה פטור דלא חזי להקרבה כדתני' בתולין (דף ע"ה).

(רש"י] יעו"ש ומבואר מדברי הש"ס דבס"ד דהי' סבור דלר"ע עולת נקבה ששעלתה למזבח לא תרד ומש"ה אם העלה בחוץ חייב דכל שאם עלה לא ירד בפנים חייבין עלי' בחוץ פזבחים (ק"ט). ומ"מ מפני דעולת נקבה ששילדה ששילדה מהפעה ממנו פטור דבזה לכ"ע ירד משום דילפי' מאשם דמוציא מפלל שליל א"כ מבואר להדי' דאף בעולת נקבה דכולה פליל ואינו צריך תורת חלב רק תורת בשר דעולה הרי גם בשרה נקרב מ"מ אמעוט השליל לגמרי מהכשר הקרבה ואף אם עלה ירד.

ולפי זה ברור דגם בבמה פן דאף דעולת נקבה קרבה מ"מ אין שליל קרב דגם מתורת בשר איפסול. ואין סברא לומר דכיון דהמעוט שאין שליל קרב הוא מאשם דאמרי' מה אשם מוציא מפלל שליל אף כל מוצא מפלל שליל פחולין (ע"ה).

(ואשם הרי לית' בבמה כפפוןרש בכמה דוכתי ועי' זבחים (קי"ד): דז"א דא"כ שוב יקרב שליל של שלמים ג"כ בבמה אף בתורת חלב פיון דאשם לית' בבמה מנ"ל למעט וע"כ דבזה דומה במה למזבח וכהא דזבחים (ק"כ).

(לענין זמן נותר וכה"ג יעו"ש וא"כ שוב פיון דמפוןרש בש"ס דשליל נתמעט גם מהקרבה בתורת בשר ממילא גם בבמה פן וזה ברור: וברמב"ם (פ"א ממעה"ק הנ"ל) דכתב ונהרי העובר פאחד מאברי האם יתכן לפרש הפנונה עפ"י דברי הש"ס זבחים (ק"ט).

(פל הזבחים שפותרה שששפתייר פזית בשר זורק עליהן את הדם וכן פזית חלב זורק הדם יעו"ש וכן הוא בפנחות (ט) ובמעילה (טו): וכמה דוכתי ומבואר דאינו זורק את הדם רק אם מתיר עי"ז אכילת מזבח או אכילת אדם.

ולפי זה נראה ברור דאם הקריב קרבן ומצא בה שליל ונאבדה האם והנלד ונשפתייר חלב הנלד שאינו זורק את הדם אם הי' הנלד פלו חדשיו דממ"נ הא אינו ראוי לאכילת מזבח דמפוןרש פחולין (ע"ה).

(דאינו ראוי להקרבה וגם לאכילת אדם אינו ראוי לפי שי' רמב"ם ז"ל (בפ"ז ממא"ס) דחלב שליל שפלו חדשיו אסור וחיבין עליו פרת וכל שלא נשפתייר לא אכילת אדם ולא אכילת מזבח אינו זורק את הדם וז"ב.

ואמנם אם נשפתייר בשר הנלד דמותר באכילה שפיר זורק את הדם דאף דמהאם לא נשפתייר פלום מ"מ פיון דהעובר פאחד מאברי' מיחשב שששפתייר בשר לשיוכל לזרוק הדם וזו הפנונה דחשוב כא' מאברי' לענין שזורק דם האם בשביל שיויר בשר הנלד: ובגוף דין זה אם נשפתייר בשר הנלד אם זורק הדם יש להתבונן דהנה בזבחים (דף פה:): הצורם אונן הפך ואח"כ קבל דמו פסול וברמב"ם (פ"א מפסוהמ"ק הלכה כ"ט) בהמה שחסרה מאברי' פל שיהוא אחר שחיטה קודם קבלת הדם נפסלה עיי"ש ומבואר מדבריו ז"ל דלאו דוקא אם נעשה מום בין שחיטה לקבלה פוסל רק גם חסרון פל שיהוא פוסל ולכאורה הי' נראה מסברא דאם שחט קדשים ומצא בה שליל ונחסר הנלד אחרי שחיטה קודם קבלה אם פוסל פל הקרבן דמליא בפלוגתא דולדות קדשים אם במעי אמן קדושים או בהוינתו דלמ"ד דבמעי אמן הן קדושים והנלד קדוש וכהא דתמורה (י"א).

(דנאכלת לזכרי פהונה א"כ פיון דהנלד פאחד מאברי' הרי הנה חסרון להאם ומפסלא פחסרון שפיו שחיטה לקבלה. אמנם למ"ד בהוינתו הן קדושים והני הנלד חולין גמורים אף דהוי, ירה אמו מ"מ מסתבר שאין חסרון שפחולין פוסל להאם קדשים ורק חסרון מן חלק דבר הקדש הוא

דמיחשב חסרון אכל חולין מינא אחרינא הוא ולא שנייה בזה גדר חסרון לקדשים שאין חסרון החולין חסרון לגבי המוקדשין פמוכין.

ואולם לכאורה יש להעיר לפי"ז בהא דתמורה (י"א.) (דפליגי בשוחט החטאת ומצא בה ולד אם נאכלת כבשר החטאת או דינו כחולין יעו"ש ומשמע דרק לגבי הולד פליגי והלא נ"מ גם לגבי האם לפמ"ש דאם נחסר הולד אחרי שחיטה דאם קדוש תפסול האם בחסרון זה ואם בהיותו קדושים והוי חולין אינו פוסל.

ולזה ה"י נראה דכמ"ש הלח"מ (פ"ז מעבדים הלכה ה') דהאם בלי העובר אינו מיחשב חצי דעובר ירה אמו אמרי' אכל אין האם ירה העובר עיי"ש: ולפי"ז נראה לקושטא דאין חסרון של הולד נחשב כלל חסרון לגבי האם דהאם שלימה הוא גם בלי הולד ולהיפוך חסרון האם הוי חסרון להולד אכל אין חסרון שבוולד חסרון כלל לגבי האם וממילא אינו פוסל מצד חסר בין שחיטה לקבלה עיי"ז שנוחסר מן הולד ושפיר לגבי האם אין נ"מ אם הולד קדוש או לא דאף אם במעי אמן קדושין ג"כ אינו פוסל חסרות דולד להאם והוכחה לזה מהא (דרפ"ב דפ"ה) ר"א אומר פ"ת חטאת המעוברת פשרה והלא העובר אינו פרה ואיך שורפה עם הפרה וע"כ דפותרה לאחר שחיטה ומוציא העובר והרי בחולין (יא).

(אמרי' וש"ר אותה פשהוא שלימה ועי' תו' שם. וע"כ דחסרות העובר אינו מגרע שם שלימה דאמו ואכ"מ ולכן שפיר נקט הש"ס הנ"מ בפלוגתא דבמעי אמן קדושין או בהיותו רק לגבי הולד דלגבי האם אין נ"מ שאין חסרות הולד מגרע להאם.

ולפי"ז יש להתבונן בגוף דין זה שפתבנו דנשתייר הולד זורק הדם. והא כמו דחסרות שבוולד אינו פועל שם חסרון להאם וזורק הדם כן י"ל דלהיפוך שיור הולד לא מיחשב שיור לגבי האם וכיון דהאם נחסרה בולה והזריקה היא בדם שבאם לא מצי לזרוק משום שיור הולד דאין האם חלק מהולד ולא תשיב כלל נשתייר לגבי האם.

ויש לחלק דאינו דומה שיור לחסרון ודו"ק: ובירושלמי קידושין (פ"א הלכה ג') הרי את בת חורין וולדה עבד ולדה פיוצא בה דברי ריה"ג וחכ"א לא עשה פלום וכו' רבי אימי בשם ר"י שניהם עבדים וכרבי דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו הא דאמר ריה"ג דמהני אתי כרבי אכל לדין אינו משחרר חצי עבד ועי' ש"ק שם] ועי' תמורה (כ"ה:) יעו"ש הנה מבואר דלירושלמי חסרון הולד משוי לי חסרון להאם למיחשבי חצי [ומר חמיו הגנ"י תירץ בטוב דברי הלח"מ] ולפי"ז לירושלמי י"ל שפיר דאם נחסר מהולד קודם קבלה דתיפהל האם מתורת חסרה בין שחיטה לקבלה דהא חסרון שבוולד משוי לי חסרון להאם.

ושפיר נ"מ גם להאם בהא דולדות קדשים אם כחולין או פקדשים לענין ליפסל ע"י החסרות של הולד דחולין לא פסלי. עוד יש לעורר לפ"ד דמש"ה לא נקט הש"ס הנ"מ בפלוגתא דבהיותו קדושים לגבי האם משום דסובר הש"ס דאין חסרות שבוולד פוסל להאם ודלא כהירושלמי.

דהרי בפרייתא דתמורה (י"א.) (דתני השוחט את החטאת ומצא בה ולד דנאכל כבשר החטאת וסתמא תני דנאכל פאמו.

והא משפחת שהאם תאכל ואין הולד נאכל פגון שנוחסר מקצת הולד קודם קבלה דאף דנימא דאין החסרון של הולד פוסל להאם דעדיין האם שלימה אכל מ"מ יהי נחשב חסרון לגבי העובר ויפסל העובר עכ"פ: ולכן נראה בזה דהנה בבכורות (ל"ט).

(בעי רב אחדבוי בר אמי יש מחוסר אבר בפנים או אין מחוסר אבר מבפנים וכו' לאשחוטי ולאפרוקי לא איבעיא לן לאשחוטי בכור על חסרון שבפנים ולאפרוקי קדשים לא מיבעיא לן דלא חשוב מומא פולי האי רש"י] כי מיבעיא לן לאפסולי מאי תמים יהי לרצון תמים אין חסרון לא או דילמא תמים יהי כל מום מה מום מאברי אף חסרון מאברי ת"ש ואת שתי הפליות ולא בעל פוליא אחת וכו' ותנן אידה יסירנה לרבות בעל פוליא אחת וכו' דמ"ס חסרון מבפנים שמיה חסרון ומ"ס לא שמי חסרון וכו' ומשני פאן שחסרה קודם שחיטה פאן שחסרה לאחר שחיטה ופריה ולאחר שחיטה קודם קבלה מי שרי והאמר ר"ז אמר רב הצורם אנון הפך ואח"כ קבל דמו פסול שנ' ולקח מדם הפך הפך שהי כבר אלא פאן שחסרה קודם קבלה פאן שחסרה לאחר קבלה עיי"ש [ומסוגיא זו מקור נאמן לדברי רמב"ם ו"ל (בפ"א מפסוהמ"ק הכ"ט) דבהמה שחסרה בין שחיטה לקבלה מיפסלא דהא מבואר דלאו דוקא מום רק אפילו חסרון פנה דלא מהני לשחוט ולפדות עליו רק דפסול מהקרבה ג"כ פוסל] ונראה להוכיח מסוגיא זו דזה דאמרינן הצורם אנון הפך ואח"כ קבל דמו פסול שנאמר ולקח מדם הפך פר שהי כבר ופירש"י ו"ל דבעינן שיהי שלם בשעת קבלה כמו שהי בעת שחיטה אין הכוונה דאם יש חסרות מכמו שהי שלם במקרה בעת השחיטה צריף שיהי נשאר פן עד אחרי קבלה דז"א דלא חמיר מום לאחר שחיטה מאלו הי בחיים וכל שלא הי פוסל בחיים אינו פוסל אחרי שחיטה וכונת הגמ' שיהי בשעת קבלה שלם כבשעת השחיטה היינו על שלימות ההכרחי מצד הדין דכיון דמדינא בעי שיהי שלם בעת השחיטה צריף לישאר שלימות זה עד אחרי קבלה.

אבל מום פנה שלא הי פוסל אם הי מחיים אף שהי במקרה שלם בעת שחיטה גם ממום פנה לא יפסל אם ינולד בין שחיטה לקבלה וזה מוכח מסוגיא דמוקי דכ"ע חסרון מבפנים שמי חסרון והא דתני דבעל כוליא אחת פסול בחסרה קודם קבלה והא דתני פשר שחסרה לאחר קבלה ואם נאמר דבעי שיהי שלם בעת הקבלה כמו שהי שלם בעת השחיטה אף שלא הי צריף אז אותו השלימות א"כ הי יכול לומר גם למ"ד חסרון מבפנים לא שמי חסרון דמ"מ אם הי שלם בעת השחיטה דשפיר פוסל מה שנחסר קודם קבלה פיון שאינו שונה בשלימות כמו שהי בעת השחיטה ולמאי זה אמר רק למ"ד דחסרון מבפנים שמי חסרון וע"כ ברור דאם חסרון מבפנים לא שמי חסרון ואינו פוסל מחיים שוב אף שהי שלם בשחיטה א"צ שיהי שלם פנה עד שעת קבלה וז"ב.

שוב מצאתי בק"א (זבחים כ"ה:) דהעיר בלשון רמב"ם ו"ל (בפ"א מפסוהמ"ק הכ"ט) בהמה שנחסרה אפילו כל שהוא בין שחיטה לקבלה ואמאי לא קאמר חסרון כשיעור הפוסל מחיים יעו"ש דמספקא לי פנה והנה מסוגיא מוכרח דאינו פוסל רק אם הי פוסל מחיים ועי' בקרית ספר שם מה שיש לעי' בד' רמב"ם ו"ל לפ"ד ואכמ"ל: ולפי"ז נראה ברור דאין חסרון שבנולד פוסל להאם גם אם נאמר דמיקחשב חסרון להאם וכהירושלמי והיינו דהא זה ברור דאף למ"ד בבכורות (לט) דחסרון מבפנים שמי חסרון דהיינו רק חסרון מגופה של בהמה אבל חסרון בעובר שבמעיי אינו מסלק שם תמים של בהמה מחיים קודם השחיטה דהא עומד להנולד ולעשות ולד בפ"ע ובנה לכ"ע לאו שמי חסרון וז"פ.

וא"כ ממילא שוב אינו פוסל חסרון דנולד אחרי שחיטה שהי שלם מה הנולד בעת השחיטה לא מיקחשב זה חסרון דלא בעי פלל שלימות כמו בשעת שחיטה רק שלימות פנה שהי חובה מן הדין בשעת שחיטה לא מה שהי שלם במקרה ושלימות זה של הנולד לא הי חובה בעת השחיטה דאם חסר הנולד מחיים במעיי אמן לכ"ע לאו חסרון הוא ושוב אינו פוסל מה שחסר קודם קבלה.

וניחא ג"כ הא דהעובר נאכל אף אם נחסר במקצת ולא חשוב עכ"פ חסר לגבי העובר ולפמ"ש ניקח דכיון דאם יאסור העובר מחיים במעי בהמה אינו נפסל שהרי גם ולד מת נותר באכילה בשחיטת אמו שוב הנה לגבי עובר פקח מקצת פנה שאינו פוסל מחיים דאינו פוסל חסרון פנה בין שחיטה לקבלה וברור: ובעיקר הדבר בחסרון הולד אם פוסל הי' נראה עוד למאי דכתב רמב"ם ז"ל (בפ"א מפסוהמ"ק הכ"ט) בהמה שנגחסה אחר שחיטה "הרי זה לא יקבל" שנגאמר ולקח מדם הפר ע"כ.

ונראה מדקדוק לשונו ז"ל שאין פסול החסרון פסול בגופה של בהמה וככל פסולין האוסרין באכילה וכה"ג רק הוא דין במצות קבלה דבעי' לקבלה שיהי' הפר כמו שהי' בעת השחיטה ואם לאו לא יקבל דכתיב ולקח וזה על הקבלה נאמר.

[ועי' תו' מעילה (ה). ד"ה היתר שחיטה וכו' וא"ת פי היכי דקאמר היתר זריקה שנינו פי נעשית הקבלה בהכשר פן הי' לו לומר היתר קבלה וכו' י"ל דלא דמי דגבי זריקה שנינו שפיר היתר זריקה לפי שפשוטתקבל בהכשר אז מותר לזרוק ואם.

נתקבל בפסול אסור לזרוק אבל פי נימי נשחט בפסול אין אסור לקבל וכו' עכ"ל ומבואר דליכא איסור קבלה בדם פסול ועי' תמורה (ו'): משום ריבוי אפרו אף קבלת הדם יעו"ש וכן הוא בת"כ (אמור פ'רשה ז) ומוכח דלרבנן ליכא איסור בקבלה אבל בחסרון בין שחיטה לקבלה דנאמר האיסור מצד, ולקח דהיינו קבלה שפיר כ' רמז"ל הרי זה לא יקבל ואולי דזה דכתבו תוס' דליכא איסור.

בקבלה הוא רק אם גם אחרי הקבלה יהי' איסור לזרוק שפיר אין איסור בקבלה אבל אם ע"י הקבלה יהי' חיוב לזרוק שפיר אסור לקבל שהרי גורם זריקת פסולין וא"כ הלא בש"ס זבחים (פ"ז).

(ומנחות (ז).) מסיק דכלי שרת מקדשין פסולין ליקרב ועי' בתוס' זבחים (פ"ז).

(ד"ה פלי שרת דכל הגי דתני לא יזרוק היינו אם הוא בכלי חול אבל אם הוא בכלי שרת שפיר זורק יעו"ש ועי' תוס' פ'ריתות (כ"ד:) ד"ה קסבר א"כ שפיר ראוי ליאסר קבלת פסולין שהרי עי"ז הפלי שרת מקדש לזרוק.

אמנם לפי דברי תוס' זבחים (פ"ז).) שם דזהו דכל"ש מקדש פסולין הוא פועין אם עלו לא ירדו דמזבח וע"כ י"ל דרק בפסולין שאם עלו לא ירדו מהני כל"ש לקדש הדם וכהני דהביאו תוס' שם פיגול וכה"ג יעו"ש אבל בפסול שנגעשה קודם קבלה הרי כתבו תוס' זבחים (פ"ד:) בד"ה הניתינו דמשום שחיטה לבדה לא חשוב פסולו בקודש ואם עלה ירד [ומה דהאריכו בתוס' זבחים (ס"ז:) בד"ה אמר וגם מהסוגי' דזבחים (ק"ח).

(קבלה בכלי חוץ איכא ביניהו דמבואר דגם נפסל קודם קבלה לא ירד פתבתי במ"א באנרף ואכ"מ] ומש"ה שפיר כיון דירד ואין הפלי שרת מקדש לזרוק ממילא ליכא איסור לקבל: ולפי"ז יש לדון בחסרון בין שחיטה לקבלה דכתבו תוס' זבחים (ק"ט).

(ד"ה פמאן דחסר בין קמיצה להקטרה אף דאמר במנחות (ט): דחסרון כבע"מ מ"מ אם עלה לא ירד ועי' תוס' מנחות (ט): ד"ה אותן וכו' דשירים שחסרו, חשיבי כאלו הן בעין להקטיר הקומץ עליהן משום דאין חסרון פוסל בזבח וזה צ"ב פי חסרון בין שחיטה לקבלה הרי פוסל

וקמיצה היא פנגד שחיטה במנחות (י"ג:) וכמה דוכתי א"כ שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה הוי פנבח שחסר בין שחיטה לקבלה וע"כ הי' נראה דעכ"פ חסרון קיל ואם עלה לא ירד ושפיר הכל"ש מקדש ומש"ה כ' רמב"ם ו"ל הרי זה לא יקבל דכיון דיקבל הפלי שרת יקדשו לדם ליזרק פרמב"ם (פ"ג) מפסוהמ"ק ה"כ.

ומה דמסיים שם ואם קיבל וזרק הרי זה פסול היינו דאף דכל"ש מקדש אבל לא נפקע הפסול דהא מיחשב קבלה בפסול רק דהוי היתר זריקה ואכ"מ: אמנם באמת צ"ע בדבר דמפורש במנחות (ט:) דחיסרון כבע"מ.

ובע"מ אם עלה ירד ועי' תו' זבחים (מ"ב:) ד"ה הקומץ דקומץ שחסר ירד. וצ"ע בדברי התוס' וגם מאי דכתבנו בפשטא דכיון דהנה קודם קבלה ואין פסולו בקודש אין הפלי שרת מקדש דקידוש פלי שרת הוי פ'עין אם עלה לא ירד (וקודם קבלה הדין דירד מצאתי להראב"ד ו"ל (בפירוש לת"כ פ' ויקרא דיבורא דחטאת פכ"א) ומתחזי לי מהתם (פרייתות כד:) שאפילו שחטו ומשנודע לו קבל דמו אעפ"י שבשעת קבלה פבר נפסל פלי שרת מקדשין אותו ליקרב עכ"ל וזה קדש ואכ"מ במה שיש לעיין בזה] ולפי"ז יש לומר דכיון דאין חסרון הולד פוסל זריקת האם פנ"ל שוב ממילא הולד מותר אף שחסר מקצתו שאינו פסול רק איסור קבלה ועי"ז דחסר קבלה וזריקה מ'פסל ואף אם זרק לא מהני כיון דקבלה בפסול היתה אבל זה דהקבלה והזריקה פשרה אין הולד פסול כלל משום חסרון ואכ"מ"ל: (יט) וע"ד אשר שאל פוננת התוס' בזבחים (פ"ח:) בד"ה מכפרין דכתבו דכתונת מכפרת על צבור ושעיר הפנימי על כל ישראל יעו"ש דמהו צבור ומהו כל ישראל ע"כ יתכן הפנונה עפ"י מה דכתבו תוס' בזבחים (פ"ח:) שם דכתונת שם מכפרת על שפיכת דמים אינה מכפרת על ההורג רק על ישראל שעברין זה בזה וכו' ואצבור מכפרת ולא על ההורג יעו"ש ומבואר דכפרת צבור פנונתם לאותן שלא חטאו שלא יענשו מצד ערבות אבל על החוטא בעצמו אינו מכפר.

ולפי"ז הלא מבואר בשבועות (ח.) (דשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו ומשמע בפשטא דמכפר גם על החוטא ורא' ברורה מהא דאי' בת"כ (פ' צו פי"ד) הנפש ולא הצבור ובז'אר ראב"ד ו"ל דאעפ"י שמצינו במקצת פרייתות שהעון נפקד בו ובמ'שפחתו מיעט הכתוב בטומאת מקדש וקדשיו שאין הצבור נענשים עליו יעו"ש וא"כ בהכרח הפנונה דשעיר מכפר על החוטא שעבר דהצבור בל"ז אינם נענשים בזה.

וזהו למסקנא. כן י"ל בס"ד דשעיר הפנימי יכפר על שפיכת דמים דאף דבזה גם הצבור נענשים מ"מ מכפר ג"כ על ההורג כיון דמצינו שיש כח פפרה בשעיר זה גם על החוטא וזו פנונת התוס' דמכפר על כל ישראל היינו אף על החוטאים וצבור מיקרי למי שלא חטאו וזה פשוט: [ובדייתתי בזה ראיתי דבר חידוש בראב"ד ו"ל (לתו"כ פ' צו) אהא דאי' בת"כ גבי פיגול הנפש ולא הצבור וכתב לפרש דכהן האוכל פיגול מק"צ אינו נענש ודחה ראב"ד ו"ל כי גם מקרבן יחיד אינו נענש יעו"ש וזה צ"ב אם לא דנאמר כיון דהי' שוגג הוי טועה בדבר מצוה עי' סוכה (מ"ב).

(ובראב"ד (פ"ז ממעילה הלכה ב) ואכ"מ: [כ) והנה ראיתי לכ"ת דמפרש פנונת התוס' דצבור מקרי מי ששוקל והנשים שאינן שוקלות אין הפתונת הבא מתרומת הלשכה מכפר עליהם עכ"ד הנה בגוף החידוש דנשים שאינן שוקלות אין להם פפרה בק"צ העיר בתשו' רע"ק אג"ר ו"ל (סי' ט) בשם ס' בש"ר (סי' פ"ט) דנשים פטורות מתפלת מוספין לפי שאין להם חלק בק"צ יעו"ש

אף הדברים צ"ע דבל"ז פטורין ממ"ע דתמידין ומוספין דהגוי מ"ע שהז"ג וכבר העירו בזה האחרונים.

ומ"ש הטעם משום שאינן שוקלים אין להם חלק ואינם מתכפרים זה תמוה דהא מפניך בשבועות (דף ז'.) דפריה ואימא יולדת וכו' (דכל כפרת יוה"כ יהי על יולדת) הנה מפניך דמכפר ק"צ גם על נשים וכן מוכח בחולין (דף קל"א:) ותניא אידך: כפר אלו העבדים עבדים פנענים דאינהו נמי בעי כפרה דכל מצוה שהאשה חייבת עבד חייב וכ"מ דכתיב עונש איש ואשה שוין רש"י [עיי"ש ומבואר דגם עבדים שאינם שוקלים מתכפרין בכ"צ.

והטעם פשוט כמו דאמרי ביומא (נ"א:) שאני בי גזא דאחרון דרחמנא אפקרי לגבי אחיו הפהנים ומתכפרין בפרו עיי"ש פן זכי רחמנא כפרה לכל ישראל אף למי שלא שקל וכדמוכח מפהנים גופיהו לרבי יהודה דסובר בפ"א דשקלים דפטורין משקלים ומ"מ סובר ר"י בשבועות (ב:) דכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח ה"נ מתכפרים נשים ועבדים אף שאינם שוקלים: והנה לכאורה לפי ס' כ"ת דמש"ה אין הכתונת מכפרת על הנשים משום דבא מתרומת הלשפה שאין לנשים חלק יש להעיר דלפי"ז למאי דמבואר ביומא (לה:) דכהן שעשה לו אמו כתונת דעובד ביה יעו"ש ברש"י ותוס' ובמאירי שם דמהני בכתונת מסירה לצבור ובירושלמי שקלים (פ"ד ה"א) תני אשה שעשה כתונת לבנה פשרה ובלבד שתמסרנה לצבור וכו' דר' יוסי הוא וכו' מה פליגי בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן צבור וכן הוא בירושלמי מגילה פ"א ובירושלמי תענית (פ"ד) הלכה ד' יעו"ש ועי' בגליון שם מ"ש בזה הנה דבגד"כ דהגוי מכשירין דקרבן מהני מסירה לצבור א"כ שוב בכה"ג שאינו בא מתרומת הלשפה שפיר יהי גם לנשים כפרה.

ועוד יש לעורר למאי דאמר בספרי (פ' ראה) ר"י אומר כסף מפל השבטים [דאף דמזבח בעי משל צבור כדאי בזבחים (קט"ז:) ובמנחות (כ"א.) וכן בת"כ (פ' ויקרא) מ"מ מהני לגבות מפל שבט ושבת] יעו"ש ועי' ספרי (שלח פ'סקא קי"א) גבי פר צבור ונסלח אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל ונסלח ובס' זרע אברהם שם התעורר דמהו הפנונה בזה ויתכן דאשמעי' דזה שגובין אותו בתחלה מפל הצבור דגובין גם מנשים יעו"ש.

וא"כ שוב בכתונת אם לא יקחו מתרומת הלשפה רק שגיבוי בתחלה מפל ישראל וגם מהנשים שפיר יכפר על נשים ג"כ פיון דגם הם נתנו חלק בזה וזה נדאי דאף שאינן שוקלות מ"מ כשגובין בתחלה דגובין גם מהם דהא גם בשקלים אמרי במשנה דשקלים (פ"א מ"ד) אם שקלו מקבלין מיזם יעו"ש וביאר בקרית ספר דאיצטריה לאשמעי' דמקבלין מהם דס"ד דכינן דפטורה אם שוקלת עוברת בלא ירבה יעו"ש (וד' צ"ע) ואכ"מ וכ"ז בשקלים אבל כשגובין בתחלה אדרבה יתנו ויתכפרו דהא אין להם כפרה אחרת: שוב נזכרתי דברי התוס' בשבועות (דף י"ד).

(אהא דאמרי בגמ' מ"ש בדעם דלא מכפרי דלא קחסרי בי' ממונא דכתיב אשר לעם בדאחרון נמי לא חסרי בי' ממונא וכתבו תוס' בד"ה דלא. ואפי' למ"ד שהכהנים מצויים לשקול והשעיר בא מתרומת הלשפה מ"מ אם חסרו מעות הלשפה ובא לגבות לצורך שעיר אין גובין משלהם או אם בא אחר וזיכה השעיר לצבור כשר אעפ"י שלא זכו בו כהנים עכ"ל ומבואר מדברי התוס' ז"ל ב' דברים.

תדא דאף פהגים למ"ד ששוקלין מ"מ אם גובין בתחלה אין גובין מהם. ועוד מבואר דהמוסר שעיר לצבור אינו מופה לפהגים ומשמע סברתם דאף באופן זה דהוי הצבור פשכא מתרומת הלשכה מ"מ המוסר לצבור אינו מוסר לפהגים.

ולפי"ז נראה דמפל שפן בנשים שאינן שוקלות בנדאי דכשגובין בתחלה אין גובין מהם. וגם נראה דהמוסר לצבור אינו מוסר לנשים דהא פהגים עדיפי דהם גברי וגם אזלי למ"ד ששוקלים והם בכלל הצבור מ"מ המוסר לצבור אינו מוסר לכהגים ומכ"ש שאינו מוסר לנשים דהא צבור הוא גברי פזבחים (ע"ה).

(אף באמת צריך באור ס' תוס' דמדוע לא נימא שמסר לצבור לכל מי שבכלל הצבור וגם לפהגים. וראיתי פריטב"א ז"ל בשבועות (י"ד).

(שם דהאריך בזה דיש פפרה לפהגים אף שאינם שוקלים יעו"ש דיש להעיר לכאן ובסוף דבריו ז"ל העתיק דברי תוס' או אם בא אחר וזיכה שעיר לצבור פשר ואעפ"י שלא זיכה" בו פהגים ע"כ ומבואר פנונתו דלאו שהדין פן הוא ממילא שהמופה לצבור אינו מופה לפהגים רק דאם התנה המופה שאינו מופה לפהגים דג"כ יכשר דגם בלי פהגים יש שם צבור והטעם מכיון דאם לא שקלו אין ממשפנים לפהגים א"כ מבואר דיש דין צבור אף בלי חלק הפהגים.

אבל שפיר י"ל דהמופה בסתם לצבור דזכי כולהו ואולי גם פנונת תוס' פן בזה דכתבו אעפ"י שלא זכו בו פהגים דהיינו אם הוא באופן שלא זיכה לפהגים דאזי הרי לא זכו בו אבל בסתמא שפיר זכו כולהו.

וגם הא דכתבו דאין גובין בתחלה מהפהגים י"ל דכיון דיש להם פפרה בפ"ע מש"ה אין גובין עי זבחים (ו':) שני למה הוא בא יעו"ש אבל בנשים שאין להם פפרה אחרת מדוע לא יגבו מהם ואכמ"ל: כא) ובעיקר הדבר דקרפן צבור אם בעי דוקא מתרומת הלשכה או דכשר גם אם יגבו בתחלה יע"ה תוס' ב"ק (דף ע"ז:) בד"ה אומר דדנו לעגנו פרה אדומה אם מותר להביא מתרומת הלשכה יעו"ש ומשמע דאם גובין בתחלה מהני ועי' בספרי חוקת (פיסקא קכ"ג) הנה ראיתי להרמב"ן ז"ל (בפירוש התורה פ' ויקרא) בפסוק תקריבו מלמד ששניהם מתנדבים עולה בשותפות.

קרפנכם מלמד שהוא באה נדבת צבור היא עולת קיץ המזבח הבאה מן המותרות לשון רש"י וכתב רמב"ן ז"ל פירש הרב פן לומר שאם יתנדבו רבים להביא עולה עולת השותפין הוא מה בין שנים המשתתפים בקרפן לעשרה ואף שנשתתפו בו אבל עולת קיץ המזבח הוא עולת צבור ואולי לדעתו עולת העוף שאינו באה נדבת צבור וכן השלמים שאמרו שאין הצבור מביאין אותן נדבה בכולן יכולין הרבים להתנדב בהן בתחלה דעולת השותפין נקראת ושלמי שותפין נקראת לא מעטו אלא שלא יביאו אותן מן הקנפות ואפשר שנאמר שאם רצו צבור להפריש בתחלה לנדבה ויגבו אותה כאשר יגבו השקלים לתמידין ומוספים.

שתהי' נדבת צבור כעולת בהמה וכ"ז שיתנדבו בו רוב ישראל הוא נדבת צבור והוא העיקר עכ"ל ומבואר בזה דנחלקו בענין צבור דלשיטת רש"י ז"ל אינו מיקרי של צבור רק אם בא מן הקנפות דהיינו מתרומת הלשכה אבל אם גובין בתחלה אין זה רק כעין שותפות רבים ולכן אף דאין צבור מביאין עוף ושלמים היינו רק מתרומת הלשכה אבל מ"מ מתנדבין בתחלה ורמב"ן ז"ל סובר פי רוב ישראל הוא הגורם דין צבור אף שאינו בא מתרומת הלשכה.

ולפי"ז היא דְּכָתְבוּ תוֹס' בְּשִׁבְעוֹת (י"ד.) הַנָּ"ל דָּאם אֵין שְׁקָלִים גּוֹבִין בְּתַחֲלָה דַעְתָּם פְּדַעַת הַרְמַב"ן ו"ל דְּכָל שְׁיִתְּנוּ רֹב יִשְׂרָאֵל יְהִי נֶחֱשֵׁב שֶׁל צָבוּר אָבֵל לְרַש"י ו"ל הָרִי זֶה שְׁגוֹבִין בְּתַחֲלָה דִין שְׁוֹתְפוֹת וְלֹא צָבוּר וְאִיךָ יִכְשַׁר לְקַרְבֵּן צָבוּר: וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ מְהָא דְש"ס מְנַחוֹת (דף נ"ב) וְהוֹרִיזוֹת (ג:): ת"ר פֶּר הָעֶלֶם דְּבָר שֶׁל צָבוּר וְשִׁעְרֵי ע"ז בְּתַחֲלָה מְגַבִּין לָהֶם דְּבָרֵי ר"י ר"ש אֹמֵר מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה הֵן בָּאִין וּפִירַש"י ו"ל לְרַבּוֹת פֶּר הָעֶלֶם דְּבָר דְּבָא מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה פְּתָמִיד וְאֵע"ג דְּלֹא אֲדַעְתָּא דְהָכִי הֵבִיאוּ שְׁקָלִיהֶם שְׁהָרִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִין שְׁיִחְטָאוּ אִפ"ה מְרַבִּי לְהוּ קָרָא עַכ"ל וּמְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי ו"ל דְּזֶה לַכ"ע בֵּין לְר"י בֵּין לְר"ש פֶּר הָעֶלֶם דְּבָר רִשְׁאִין לְהִיזוֹת גּוֹבִין בְּתַחֲלָה וּפְלֹגְתָתָם הוּא רַק אִם יָכוֹל לְהֵבִיאוּ מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה ג"כ פִּינּוֹן דְּלֹא הֵבִיאוּ שְׁקָלִיהֶם אֲדַעְתָּא דְהָכִי וּלְר"י אֵין מְבִיִּאִין וּלְר"ש מְבִיִּאִין אָבֵל מְגַבִּין בְּתַחֲלָה לַכ"ע וּלְפִי"ז הֲלֹא פֶּר הָעֶלֶם שֶׁל דְּבָר הוּא קָרְבֵן צָבוּר פְּתָמִיד פְּדַמְפְּנֵרֶשׁ בְּיוֹמָא (דף נ').

(ועי' מְנַחוֹת (צ"ג.)) לַעֲנִין סְמִיכָה דָּאִין סְמִיכָה בְּצָבוּר יַעו"ש וְא"כ בְּעֵינֵן שְׁיִהְיָ עַל הַקָּרְבֵן דִין קָרְבֵן צָבוּר וְאֵין מְהַנִּי אִם מְגַבִּין בְּתַחֲלָה הָא לְרַש"י ו"ל אֵין ע"ז דִין צָבוּר רַק דִין קָרְבֵן הַשְׁוֹתְפִים וְאֵין בְּעִי' שְׁיִהְיָ ק"צ.

וּמוֹכַח לְכַאוּרָה פְּרַמְב"ן ו"ל דְּגַם ע"י שְׁגוֹבִין בְּתַחֲלָה מִיִּחְשָׁב ק"צ. וַיַּעֲבִיר בִּירוּשָׁלַיִם שְׁקָלִים (פ"ז ה"ג) גְּבִי חֲבִיתִין "דְּבָר תּוֹרָה הוּא שְׁתָּהָא בָּאָה מִן הַצָּבוּר הֵייתִי אֹמֵר יְגָבוּ.

לֵה הַתְּקִינּוּ שְׁיִהָא מִתְרוּהַל"ש: וְאֶפְשָׁר לִינְשָׁב לְמֵאֵי דְכָתַב רַמְב"ם ו"ל (בפ"א מְתָמוּרָה הַלְכָה א') וְאֶחָד מִן הַשְׁוֹתְפִין שְׁהָמִיר אוֹ מִי שְׁהָמִיר בְּקָרְבֵן מְקָרְבָנוֹת הַצָּבוּר הוּאִיל וַיֵּשׁ לוֹ בְּהֵן שְׁוֹתְפוֹת הָרִי זֶה לֹיָקָה וְאֵין הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ עַכ"ל וּמְבֹנָאָר מְזֶה דְבַכָּל ק"צ אִף דְשָׁם צָבוּר עָלִיו מ"מ מִיִּקְרִי שְׁיֵשׁ לִיחִיד שְׁוֹתְפוֹת בּוֹ וּמִיִּקְרִי אִיפּוּא בְּשָׁנֵי הַשְּׁמוֹת שְׁוֹתְפוֹת וְצָבוּר.

אוּלָם בְּתוֹס' מְנַחוֹת דָּף (ע"ח:): בַּד"ה אוֹ לְאֶחָד מְבַנֵּי חֲבוּרָה פְּתָבוּ אֶפְסַח קָאֵי אָבֵל אֲתָמִיד פְּשִׁיטָא דְלֹא מְחַזִּיב מְשׁוּם אֶחָד שְׁבִיִּשְׂרָאֵל ע"כ וּמְבֹנָאָר דְאִף לְרַבִּי יְהוּדָה בְּפְסָחִים (סג.) דְאָסוּר לְשַׁחֲוֹת הַתְּמִיד שְׁהוּא ק"צ עַל הַחֲמִץ מ"מ אֵינוֹ עוֹבֵר עִי"ז שְׁיֵשׁ לְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֲמִץ וְנִרְאָה סְבָרְתָם דְמְקָרְבֵן צָבוּר פִּקַּע דִין הִיחִיד וְנִסְתַּלַּק שְׁמוֹ וְאֵינוֹ פָּלַל בְּעֵלִים דְנַעֲשָׂה שֶׁם חֲדָשׁ צָבוּר וְתוֹ לֹא [ועי' ט"ז (או"ח שצ"ה סק"ב) דְהַקְשָׁה בְּתַמִּידִין דְהִי מְוֹתְרוֹת וְשָׁמָא נִשְׂאָר שֶׁל אֶחָד פְּלוּז וְתִירֵץ דְכִינּוֹן דְנִתְעָרַב פְּלוּז נַעֲשָׂה שֶׁל פֶּל א' וְא' וְא"כ"מ] וְאֵין לִיחִיד תּוֹרַת שְׁוֹתְפֵי פָּלַל רַק תּוֹרַת צָבוּר וְכִינּוֹן דְהַצָּבוּר אֵין לָהֶם חֲמִץ לֹא אִיכְפַת לָן מַה שְׁיֵשׁ לִיחִיד חֲמִץ וְכ"כ בַּמ"א לִינְשָׁב פֶּל קוֹשְׁיַת הַמ' בְּשִׁטּוֹת אֵלוּ.

וּלְפִי זֶה יִתְכַּן לֹאמֵר בְּשִׁטַּת רַש"י ו"ל דְסוֹבֵר דְיֵשׁ חִילּוּק בֵּין קָרְבֵן הַבָּא מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה לְקָרְבֵן הַבָּא ע"י שְׁגוֹבִין בְּתַחֲלָה וְזֶה דְקָרְבֵן הַבָּא מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה שְׁפִיר הַסְּבָרָא כַּמ"ש תוֹס' דָּאִין בְּזֶה תּוֹרַת שְׁוֹתְפִים רַק תּוֹרַת צָבוּר לְחוּד אָבֵל ק"צ הַבָּא ע"י שְׁגוֹבִין בְּתַחֲלָה שְׁפִיר יֵשׁ עָלִיו שְׁתִּי הַשְּׁמוֹת שֶׁם צָבוּר וְשֶׁם שְׁוֹתְפִים וְכַסְבָּרַת רַמְב"ם ו"ל [וְהִטְעַם בְּזֶה עַפ"י דְבָרֵי הַר"ש (בפ"ב דְפָרָה מְשֻׁנָּה ג')] דְהֵבִיא הַתּוֹסְפָתָא דְפָרָה אִם מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה הִיָּתָה בָּאָה.

דְמִיָּה נּוֹפְלִין לְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה וְכַתַּב הַר"ש ו"ל עֵיקָרָה מְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה וּמִיָּהוּ יָכוֹל אֲדָם לְהַתְּנִיב וּלְמַסּוֹר לְצָבוּר וְאִם נִפְדִּית אֵין דְמִי נּוֹפְלִין לְתָרוּמַת הַלְשָׁפָה דְאֲדַעְתָּא דְהָכִי לֹא אֶקְדָּשִׁיהָ יַעו"ש וּמְבֹנָאָר מְזֶה דְאִף שְׁמָסְרוּ לְצָבוּר מ"מ לֹא פִקַּע זְכוּת הַנּוֹתֵן פִּינּוֹן דְמָסְרוּ רַק לְצוּרָה פָּרָה וְאֵינוֹ

דומה לתרומת הלשפה שהמעות בעצמם הם של תרומת הלשפה ונשארו בקדושתם אף אם אין נשארו לצורך פרה ולפי"ז ה"ה אם.

גובין בתחלה לצורך פרה ג"כ דינא הכי דאם נפדית חוזר המעות לבעליהו דאדעתא דהכי לא אקדשוה אכל אם בא מתרומת הלשפה פקע זכות הנותן לגמרי ופשוט דבכלי הקדשות דצבור פן הדין ולפי"ז מוכן הטעם דק"צ הבא מתרומת הלשפה פיון דנפקע זכות הנותן לגמרי אין ע"ז תורת שותפות רק תורת צבור אכל אם גובין בתחלה דלא פקע זכות הנותן שהרי אם לא יעשה הק"ל יחזור הפסד לבעליו שפיר חשוב עדיין שיש לו שותפות ויש בזה איפוא ב' השמות תורת צבור ותורת שותפות] וא"כ מיושב דכיון דכשבא הק"ל ע"י שגובין בתחלה יש בו תורת צבור ותורת שותפות ע"כ שפיר היכא דבעי להקשרו תורת צבור יוצא בזה דעכ"פ של צבור הוא ומשו"ה מהני בפר העלם דבר להיות גובין בתחלה והיכא דבעי להקשרו תורת שותפות פגון עוף ושלמים דנדבה שאין צבור מביאין שפיר מביא פדיון שותפין דמה שיש עליו שם צבור לא מגרע פיון דמ"מ יש בו תורת שותפין ואכ"מ מה שיש לעי' עוד בזה: כב) וראיתי בפירושו רבנו גרשום למנחות (נ"ב).

(אהא דאמר בש"ס דפר העלם דבר בתחלה מגבין להם וזה לשונו בתחלה מגבין להם פלומר שלא היו לוקחין אותו מתרומת הלשפה אלא גובין עכשיו מקל אחד ואחד פרוטה וקונין מהו עכ"ל.

ונראה מזה דכשגובין בתחלה אם יתן פחות מפרוטה לא יהי' לו חלק בק"צ וזה צריך באור דהא חזינו בכל ק"צ שמתפרין אף שאין מגיע לכל אחד שיעור פרוטה וכבר העיר הגאון מקונטנא ז"ל מדברי רש"י סופה (דף כ"ז): דפחות מפרוטה אינו נחשב חלק כלל והד' עתיקים באחרונים ועי' תורי"ד סופה (מ"א).

(ומדוע כשגובין בתחלה בעי' שיהי' בנתינתו שנה פרוטה. (ודחוק לחלק דשיהי' לו בקרבן זכות שו"פ לא בעי' אכל מ"מ הנתינה דפחות מפרוטה לאו נתינה הוא ושאני ק"צ דעכ"פ נתן שיעור נתינה) ואולם לפמ"ש דכמו דאם מוסר לצבור פשאין קונין חוזר הפסד להמסרו כמ"ש הר"ש בפרה פן כשגובין בתחלה אם אין קונין חוזר הפסד להנותנים לפי"ז יש לחדש לפמ"ש התוס' במעילה (דף י"ד).

(ד"ה בונין בחול ואח"כ מקדישין דלא שנייה לומר לב ב"ד מתנה בהקדש נדבת יחיד אפילו הקדישם למנסרם לצבור יעו"ש ועי' תוס' מנחות (ט"ו): ד"ה אפשר יעו"ש ומבואר דלא אמרינן לב ב"ד מתנה רק על מה שבא מתרומת הלשפה ומש"ה אף דמהני מסירת יחיד לצבור לא אמרינן בזה לב ב"ד מתנה.

ומוכן הטעם לפי סברת הר"ש דאף שמסר לצבור לא פקע זכותו שאם לא יעשה מצותו ופקע ההקדש הרי הוא שלו מש"ה לא אמרינן בזה לב ב"ד מתנה פיון דאינו מבורר בהחלט שהוא של ההקדש ועי' ריטב"א שבועות (י"א).

(דהרשה בהא דלב ב"ד מתנה דנימא אין ברירה ומתריץ דדברים פאלו הנה דברים וא"צ בזה תנאי מפני שיעו"ש ועי' תוס' מנחות (ע"ג): בד"ה איש וקמ"ל קרא דאפילו בא העכו"ם ומוסר לצבור אין מקבלין יעו"ש והטעם פנ"ל משום דלא פקע זכותו] ולפי זה ה"ה אם גובין בתחלה

ג"כ לא אָמרינוּ בְּזֶה לֵב ב"ד מִתְּנָה פִּינוּן דְּאֵינוּ בְּאֵ מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה וְדִינוּ כְּמוֹ יַחֲדָא הַמוֹסָר לְצַבּוּר דְּאָף דְּדִינוּ כְּצַבּוּר כְּמִפְּנֵי רֵשׁ בַּר"ה (ז).

(ובב"מ (קי"א.) וְיוֹמָא (ל"ה).

(וְכַמְּה דְּוִכְתִּי מ"מ לֹא אָמרינוּ בְּזֶה לֵב ב"ד מִתְּנָה כֵּן בְּגוֹבִין בְּתַחֲלָה דְּג"כ לֹא פִּקְעַ זְכוּתוֹ כְּנ"ל לֹא אָמרי' לֵב ב"ד מִתְּנָה. וְא"כ מִיִּנְשֵׁב הַחִילּוּק דְּבִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה לֹא בְּעֵי שׁו"פ לְכָל אֶחָד וּבְגוֹבִין בְּתַחֲלָה בְּעֵי פְּרוּטָה וְזֶה דְּהָא בְּתְרוּמַת הַלְשָׁפָה לֵב ב"ד מִתְּנִין שְׂיִהֵי' כְּפָרָה לְכָל אֶחָד אָף לְמִי שְׂלֹא שְׁקַל וְכִמְפֹּרְשׁ בְּמִשְׁנָה (פ"ב דְּשְׁקָלִים) וּבְכַתְּוֹבוֹת (ק"ח).

(דב"ד מִתְּנִין עַל הַגְּבוּי וְעַל הָעֵתִיד לְגָבוּת וְעֵי בְּרַמְב"ן ז"ל (פ' תש"א) דְּעַכְשָׁיו לִיכָא אִיסוּר דְּהַדְּל לֹא יִמְעִיט פִּינוּן דב"ד מִתְּנִין עַל הָעֵתִיד לְגָבוּת שְׂיִהֵי' לוֹ חֵלְק בְּכַפְּרָה וּכ"כ רִיטְב"א ז"ל שְׁבוּעוֹת (י"ד).

(שְׁלֵב ב"ד מִתְּנָה לְהִיּוֹת כְּפָרָה לְכָל אָף לְמִי שְׂלֹא שְׁקַל יְעו"ש וְלְכֵן שְׁפִיר אָף שְׂאִין לוֹ שׁו"פ ב"ד מְזַפִּין לוֹ הַכְּפָרָה דְּלֵב ב"ד מִתְּנָה אֲבָל אִם, גוֹבִין בְּתַחֲלָה וְאֵינוּ בְּאֵ מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה דְּלֹא מְהַנִּי לֵב ב"ד שׁוֹב מִי שְׂלֹא נָתַן אִין לוֹ חֵלְק וְע"כ בְּעֵי שׁו"פ שְׂיִהֵי' שְׂיִעוּר נְתִינָה וְדו"ק [וְעֵי מ"ל (פ"ד מְשַׁקְלִים) מֵה שְׂהָאֵרִיף בְּגִדְרֵי לֵב ב"ד מִתְּנָה וְאִכְמ"ל בְּזֶה]: וְהִנֵּה אִם כְּנִים הַדְּבָרִים דְּגַם ע"י גוֹבִין בְּתַחֲלָה לֹא אָמרינוּ לֵב ב"ד מִתְּנָה יִתְכֵן לִיִּשְׁב לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם וְהִרְע"ב (רִישׁ פ"א דְּזַבְּחִים) דְּבַק"צ אֵינוּ פּוֹסֵל שׁו"ש וּמְקוֹר דְּבָרֵיהֶם בְּתוֹסְפֵתָא (פ"ה דְּפְסָחִים) דְּחִטָּאת צַבּוּר שְׂשַׁחטוּ שׁו"ש דְּיִקְטִיר אִימּוּרִין לְעָרֵב כְּמוֹ שְׂהַעִיר בַּס' חֲסָדִי דוֹד לְתוֹסְפֵתָא.

וְקִשְׁיָה דְּהָא מְבֹנָאָר בַּת"כ (פ' וִיקְרָא) גְּבִי פֶר הָעֵלֶם דְּבָר חִטָּאת הַקְּהֵל הוּא דְּפָסוּל שׁו"ש יְעו"ש מוֹבָא בְּתוֹס' זַבְּחִים (ח:): בַּד"ה הַנֶּהָ יְעו"ש הִנֵּה לְהַדְּל' דְּגַם בַּק"צ פּוֹסֵל שׁו"ש וְאִין סְבָרָא לְחֵלְק לְק"צ הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן לְפָר הָעֵלֶם דְּבָר שְׂל צַבּוּר שְׂאִין קְבוּעַ לוֹ זְמַן.

וּלְפַמ"ש גִּיחָא כִּי טַעַם רַמְב"ם ז"ל דְּאֵינוּ פּוֹסֵל שׁו"ש בַּק"צ הוּא מְשׁוּם דְּאָמרי' לֵב ב"ד מִתְּנָה וְכַמְבֹּנָאָר בְּש"ס זַבְּחִים (ו'): קְרַבְנוֹת צַבּוּר קְאָמְרַת שְׂאִנִּי ק"צ דְּלֵב ב"ד קְמִתְנָה עֲלִיהֶן כְּדָאר"י אָמַר שְׂמוּאֵל קְרַבְנוֹת צַבּוּר סַפִּין מוֹשַׁכְתָּן לְמָה שְׂהֶן וּכ"כ בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה שָׁם.

א"כ שׁוֹב אִם יַחֲדָא יִמְסוֹר קְרַבְנָן לְצַבּוּר בְּוִדָא יִפְסוֹל שׁו"ש דְּהָא לֹא אָמרי' בְּזֶה לֵב ב"ד מִתְּנָה וְרַמְב"ם ז"ל בְּפִשׁוּטוֹ קָאִי עַל ק"צ הַבָּאִין מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה. וּלְפִי"ז הָא סַתְּם סְפָרָא ר"י וְר"י הָרִי סוֹבֵר דְּפֶר הָעֵלֶם דְּבָר בְּתַחֲלָה מְגַבִּין לְהֶם וְכַמְבֹּנָאָר בְּהוֹרִיּוֹת (ג:): לְחַד לִישְׁנָא וְעֵי שָׁם בִּירוּשְׁלַמִּי דְּהוֹרִיּוֹת (סוּפ"א) וּבְמִנְחוֹת (נב) שְׁפִיר פּוֹסֵל שׁו"ש בְּפֶר הָעֵלֶם דְּבָר אָף דְּהוּי ק"צ פִּינוּן דְּאֵינוּ בְּאֵ מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה וְלֹא אָמרי' בְּזֶה לֵב ב"ד מִתְּנָה וּפְשׁוּט: כג) וּבְגוּף הַדְּבָר דַּק"צ אִם בְּאֵ ע"י גוֹבִין בְּתַחֲלָה וְלֹא מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה רְאִיתִי בְּתוֹרַת פְּהִינִים (פ' וִיקְרָא פִּי"ג פִּט"ו) גְּבִי עוֹנָמֵר וְז"ל בְּיִפְוֹרָה בְּיִפְוֹרִי כָּל יַחֲדָא וְיַחֲדָא מְלַמֵּד שְׂאִינָה בְּאָה אֲלֵא מְשַׁל צַבּוּר דְּבָרֵי ר"ע ע"כ וּבַס' זִית רַעְנָן לְהַמְג"א מְבִיא גִּירְסָא מְלַמֵּד שְׂאִין הָעוֹנָמֵר בְּאֵ מְשַׁל צַבּוּר מְשׁוּם דְּכַתִּיב לְשׁוֹן יַחֲדָא וְתַמָּה מְאוּד בְּזֶה דְּלִיכָא לְמ"ד שְׂמִנְחַת עוֹנָמֵר תְּהִי כְּשֶׁרָה מְשַׁל יַחֲדָא יְעו"ש.

וְיִתְכֵן לְפָרֵשׁ לְפִי דְּבָרֵי ר"ג ז"ל הַנֶּה"ל דְּכְשִׁגוּבִין בְּתַחֲלָה בְּעֵינֵן שְׂיִהֵי' שְׁוֹה פְּרוּטָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְמִי שְׂאֵינוּ נוֹתֵן אִין לוֹ חֵלְק וְאֵינוּ דוֹמָה לְבֵא מִתְּרוּמַת הַלְשָׁפָה שְׁכּוֹלָן יֵשׁ לְהֶם חֵלְק אָף לְמִי שְׂלֹא שְׁקַל דְּלֵב ב"ד מִתְּנִין וְכַנ"ל בְּאִוְרָה א"כ יִתְכֵן דְּזוֹ הַפְּוֹנָה דְּאָף דְּבְכָל ק"צ מְהַנִּי אִם יִגְבּוּ מְרוּב יִשְׂרָאֵל וּכְדְבָרֵי רַמְב"ן (פ' וִיקְרָא) דְּע"י רֹב נְקָרָא ק"צ וְאָף דְּהִנָּה שְׂלֹא נְתַנּוּ לֹא יִתְכַפְּרוּ לֹא

איכפת לו פיון דהוי משל הרוב ויש עליו דין צבור אמנם בעומר דכתיב ביפוריה לשון יחיד אמר הת"כ דבעינו שיהי' לכל יחיד ויחיד חלק בו והפנונה דבעינו שיהי' העומר מתרומת הלשפה דאזי מרצה גם למי שלא נתן ויש לכל א' מישראל בו חלק.

אבל לא יביא משל צבור בתחלה היינו שגיבה מרוב ישראל דאזי מי שלא יתן לא יהי' לו חלק זה לא מהני בעומר דגזה"כ ביפוריה לשון יחיד דבעינו שיהי' לכל יחיד חלק ואף דמשפחת שגיבו מן הצבור בתחלה ויגבו מן כולם דאזי הרי לכולם חלק מ"מ למ"ש תוס' שבועות (י"ד).

(דכשגובין בתחלה אין גובין מהכהנים אף למ"ד דחייבין בשקלים וכן מהנשים כנ"ל שוב לא יהי' לכל יחיד ויחיד חלק ולכן החיוב להביא מתרומת הלשפה שאזי כל יחיד ויחיד יש לו חלק.

פן הי' נראה לפרש. וגירסא דידן ביפוריה ביפורי כל יחיד ויחיד מלמד שאינה באה אלא משל צבור דג"כ אינה מוכנת דבתחלה קאמר שיהי' של כל יחיד ויחיד ולכסוף קאמר דאינו אלא משל צבור ולמ"ש מוכן ביותר לפי מה דבארנו בש"י רש"י ז"ל דכשבא ע"י שגובין בתחלה הוי ע"ז שתי שמות תורת צבור ותורת שותפין דהא לרש"י ז"ל אם גובין בתחלה מביאין עופות ושקלים שאינן באין בצבור משום דתורת שותפות ע"ז אבל כשבא מתרומת הלשפה אין ע"ז רק שם צבור וכנ"ל וזו הוא דקאמר ביפורי כל יחיד ויחיד היינו שיהי' לכל יחיד חלק מלמד שאינו באה אלא משל צבור לחודי' היינו שלא יהי' עליו רק שם צבור לא ע"י גובין בתחלה שיש עליו גם דין שותפות ואזי מי שלא נתן הרי אין לו חלק: ומצאתי כעת בראב"ד בפירושו לת"כ (פ' ויקרא) שכתב בכוריה בפורי כל וכו' מלמד שאינה באה אלא משל צבור וכו' "מתרומת הלשפה כדי שיהא לכולם חלק בה" עכ"ל ואינו מוכן דמאי זה דמצינן מתרומת הלשפה ונהרי בכל מקום דבעי צבור מהני ג"כ אם גובין בתחלה ולא הול"ל רק שאינה באה משל יחיד.

ולמ"ש מבואר הפנונה בדקדוק דאשמעי' דבעי' שיהי' רק מתרומת הלשפה דגזה"כ בעומר דבעי' שיהי' לכל יחיד חלק וזה רק אם בא מתרומת הלשפה דאזי הכל זוכין. ואם כנים הדברים יתכן ליישב לפי זה קושית תוס' בסופה (מ"א).

(ד"ה דאמאי אין מקריבין עומר אם אין בית הא קי"ל במגילה (ז.) מקריבין אעפ"י שאין בית יעו"ש.

ולמ"ש יתכן דהרי מבואר במשנה שקלים (פ"ח מ"ד) השקלים אינן נוהגים אלא בפני הבית עיי"ש וכבר התעורר בשאלת יעבץ דאיה מקריבין אעפ"י שאין בית הא א"א להביא קרבן צבור דלקרבן צבור בעינו שקלים ובשקלים גזה"כ דבעינו בית [ועי' מ"ל (פ"ד משקלים) דמסירה לצבור בע"כ לא מהני ובעינו לידע שהצבור רוצין במסירה יעו"ש וגם דנו אם אין הקנפות נוהגות ונתבטל דין גזבר מהמעות אם יש דין מסירה לצבור ואכ"מ]: ואולם לק"מ דהא ק"צ אף שפיר מתרומת הלשפה מ"מ אם גובין בתחלה מעות לצורך קרבן ג"כ הוי ע"ז תורת ק"צ א"כ שפיר מקריבין אעפ"י שאין בית דנהי דליכא שקלים אבל הרי יכולין ליגבות בתחלה מן רוב ישראל דנהי דא"א לגבות מן כל ישראל דמנא ידעינן אם ליכא א' בסוף העולם אבל הרי מרוב ישראל שפיר יכולין לגבות אף שאין בית וגם זה הוי דין ק"צ כרמב"ן ז"ל (פ' ויקרא).

וא"כ מיושב דשוב בעומר דגזה"כ שיהי' רק מתרומת הלשפה ולא ע"י מגבין בתחלה שוב א"א להיות בזמן שאין בית דליכא שקלים. ובאתי רק להעיר ועי' ב"מ (קי"א).

(דפליגי אם מהני בעונמר מסירה לצבור ולמ"ש יש לדון בזה ואכ"מ): ודע דבהא דכתבו תוס' (שבועות י"ד.) (דכשגובין בתחלה אין גובין מן הפהנים ומשמע בפשטא דאין חיוב ליגבות מהפהנים אבל אם ירצו ליגבות שפיר יכולין ליתן ועי' בריטב"א שם.

הנה הי' נראה לחדש דבעונמר (אם נימא דמהני גובין בתחלה) וכן בפשטי הלחם ולחם הפנים אם יגבו בתחלה דאין גובין מן הפהנים אפי' אם ירצו וזה עפ"י מה דאמרי' בשקלים (פ"א מ"ד) אמר ר"י פל פהן שאינו שוקל חוטא אלא שהפהנים דורשים מקרא זה לעצמן וכל מנחת פהן פליל תהי' הואיל ועונמר ושתה"ל ולחה"פ שאלנו היאך הם נאכלים ובירושלמי שקלים (פ"א ה"ג) פן משיבין חכמים לר"י מנחת היחיד קריבה פליל ואין מנחת הצבור קריבה פליל חכמים דסברי שפיהן שוקל משיבין דלא נאמר פליל אלא במנחת פהן יחיד לא בשל צבור] וכו' והוא מותיב לן זו לא נדבת יחיד הוא [וכי שקלים אינו נדבת יחיד] ואינו מתיבין לי' פיון שנמסרה לצבור כמי שהיא של צבור דמי' ע"כ ועי' עירובין ד.

(בפירש"י ד"ה שאלנו יעו"ש ומבואר בזה דסברת רבי יהודה הי' דכיון דהשקלים נדבת יחיד אף שנמסרה לצבור לא פקע ממנו דין היחיד דעדיין הוא בעליו ועי' תו' נבחים (ד) בד"ה וישגון.

דל"ש שינוי בעלים בק"צ שהפל בעליו יעו"ש. ולכן מותיב דאם הפהנים שוקלים אף דעכשיו נעשה צבור מ"מ עדיין שם הפהן עליו והני מנחת פהן ג"כ.

וחכמים סברי דפקע דין היחיד לגמרי ואין בזה רק תורת צבור וכן פירש בס' תקלין חזקתין יעו"ש. ולפי"ז זהו רק בבא מתרומת הלשכה דפקע זכות היחיד לגמרי שהרי של הקדש הוא בהחלט אבל בגובין בתחלה לפי דברי רש"י ז"ל הנ"ל דעדיין שם שותפות עליו ולא פקע זכותו דייחיד א"כ שוב אם יתנו הפהנים הרי שוב הנה בזה דין מנחת פהן ואינה נאכלת ואפשר דממילא א"א להקריבה ג"כ דהא אם אין שירים אין קומץ עי' פסחים (ע"ז).

(וכן במנחות (כ"ו.) (ובמנחות (ט').

(ועי' תוס' יומא (כ"ט.) (דגם מה שאינו מעכב אם אינו ראוי בתחלתו מעכב יעו"ש ועי' בר"ש לת"כ פ' בהר יעו"ש ועי' תוס' מנחות (ט'): דחסרון במנחה פיון דכשר בזבח חשוב יש שירים ומקטירין הקומץ יעו"ש ויש לפלפל לפי"ז גם בזה דיש תערוכת דין פהן דבזבח פשר דייחשב יש שירים ובפרט רהשירים הללו פשרין גמורין הם בדינם ולכן נקטא המשנה רק שאין נאכלין אבל לא היאך הם קרבים ועי' ר"ש לת"כ ויקרא ואכ"מ] ולפי"ז ניחא טפי הא דתו"כ דבעינן ביפורי פל יחיד ויחיד שיהי' לכל יחיד חלק ואין עונמר אלא משל צבור מתרומת הלשכה כמ"ש הרמב"ד ז"ל די"ל דהפנונה אף לפהנים וזה א"א רק בבא מתרומת הלשכה דכשגובין בתחלה הרי א"א לגבות מהפהנים דשוב יהי' מנחת פהן ושוב הרי אין לפהן חלק דכשגובין בתחלה מי שאינו נותן אין לו חלק אבל כשפא מתרומת הלשכה גם לפהנים יש חלק [ועי' מנחות (ס"ה).

(תשמרו שיהי' פולן באין מתרומת הלשכה וברבנו גרשום שם דילפינו משתי, הלחם וכל ק"צ יעו"ש ולמ"ש שתי הלחם חמיר]: ובגוף דברי הירושלמי דאמר "זו לא נדבת יחיד הוא ואינון מתיבין לי' פיון שנמסרה לצבור כמי שהוא של צבור ומבואר דקודם שנמסר פשדנין על גוף נתינת השקלים הוי ע"ז תורת יחיד ולרבי יהודה גם אחר הנתינה יש ע"ז דין יחיד ורבנן פליגי דכיון שנמסרה לצבור דמאי אבל בגוף הנתינה דשקלים משמע בפשיטו דלכ"ע נדבת יחיד הוא וזה מבואר מהירושלמי.

אולם ראה זה ראיתי בת"כ (פ' אָמור) לרצונכם מלמד שאין כופין את הצבור בעל פרחו דאף דביחיד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ע"ב"ב (מ"ח.) (ועירוכין כא).

(מ"מ הצבור אין כופין) ובפירוש הר"ש משנץ שם פתב וא"ת והא דתנן בפ"א דשקלים משיש בו שולחנות במקדש התחילו למשפן [ונהרי אין כופין את הצבור] כו' התם דממשפנין לאו משום שאינם רוצים להביא אלא כדי למהר להביא עכ"ל ומבואר מזה דבר חדש דאם אין רוצים לתת שקלים אין ממשפנין משום דאין כופין את הצבור והא דממשפנין הוא רק אם רוצים להביא ואין ממקרים וזה צ"ע פי הנתינת השקל הוא מקל יחיד בפ"ע ואיך יש בזה דין צבור לענן כפי שאין כופין אפילו ליחיד שבהם והא לפי הירושלמי פשדנין על נתינת השקלים הוי בזה דין נדבת יחיד [ועי' יומא (דף נ"א).

(מ"ש חגיגה דקרי לי קרבן צבור משום דאתי' בכנופיא פסח נמי אתיא בכנופיא ופירש"י ז"ל דכנופיא היינו ברגלים יעו"ש ועי' חגיגה (דף ו.) (ובתוס' ד"ה קרבן יעו"ש ובפירוש ר"ת ז"ל ומשמע דרק משום דהזמן קבוע ברגלים אכל פשהכל חייבים בזמן אחד אינו מייחשב צבור עי"ז וכ"כ בחדושי מאירי שם).

ואפשר לומר דהנה בטעם דממשפנין על השקלים ראיתי בקרית ספר שכתב דילפינו מהדיוט דממשפנין על החוב כל שפן חוב גבוה יעו"ש ועי' תויו"ט פ"א דשקלים לענן לאו דלא תבא אל ביתו יעו"ש והנה לפי דבריו יומצא בהא דאמרין בפ"א דשקלים דקטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק יעו"ש יהי' הדין דממשפנין את אביו על זה דכמו בחוב הדיוט אם מחייב עצמו בזה שאינו חייב משמעבד פן נעשה מחויב לגבות עי"ז שהתחיל לשקול וג"כ הדין דממשפנין: אמנם ראיתי בתוספתא פ"א דשקלים נתמשפנו ישראל בשקליהן כו' כדי שיתפפרו ע"כ ומבואר דענן זה דממשפנין אינו מתורת חוב גבוה רק משום הפפרה וחלוק מחייבי חטאות שאין ממשפנין ובזה ממשפנין משום הפפרה ולפי"ז ודאי שאין ממשפנין לאב שהתחיל לשקול על ידו של קטן שהרי קטן לאו בר פפרה הוא.

ולפי זה י"ל סברת הר"ש ז"ל דזה שפיר נתינת השקלים הוי תורת נדבת יחיד אבל זהו רק פשדנין על גוף הנתינה דכל אחד ואחד נותן בפ"ע הוי ע"ז דין יחיד אמנם לענן ממשפנין סובר דמתורת חוב הקדש ליפא חיוב למשפן רק כטעם התוספתא דממשפנין משום הפפרה וע"כ בזה שפיר תורת צבור ע"ז שהרי בעת הפפרה פקע דין היחיד ונעשה של צבור וכסברת חכמים פיון שנמסרה לצבור כצבור דמי ואולם מצאתי בס' ריבב"ן הנדפס בש"ס ד' ווילנא פ"א דשקלים שכתב בקטן שהתחיל אביו לשקול על ידו דממשפנין וזה צ"ע פי הביא בעצמו שם טעם דממשפנין משום הפפרה ונהרי קטן לאו בר פפרה וע"כ דגם משום חוב ממשפנין לדידי' ואכ"מ בזה.

ועוד יש לעי' בגוף דברי הר"ש ז"ל די"ל דכוננתו רק אם כל הצבור יספיקו שלא לתת שקלים דבזה אין כופין אבל כל יחיד בפ"ע אינו רק נדבת יחיד ואולם לפי"ז י"ל בפסח אם נימא דהוי צבור פיון דאתי' בכנופיא ועי' יומא (נא).

(ועי' ח"י הר"ן סנהדרין (יד.) י"ל דאין כופין גם ליחיד דין צבור יש לו לכל קרבן וקרבן וניחא קושית מנ"ח דלא מצינו כפי' בפסח ואכמ"ל:] כד) ראיתי לכ"ת דמתרץ הת"כ (פ' ויקרא פי"ז בריתא ג) דאינו בכלל עונש היינו חיוב מוקדשין אבל פרת דחולין איפא ע"כ יעו"ש שם הלשון

"אוציא את החולין ולא אוציא את המוקדשין" מבואר דבתחלה ממעטי חולין ואח"כ קדשים ושוב פנין דאימעות דין קדשים כ"ש חולין.

אף התרי מיעוטי הוא רק בחלב דפנות לא בחלב שליל ועי' בפ"ה הראב"ד ז"ל לתו"כ דמפרש המיעוט דקדשים מפרת דחלב יעו"ש ומצאתי בס' עז"כ דמפרש המיעוט דחלב דפנות במוקדשין ממעילה יעו"ש וניחא דבשליל שגאכל ויש לו היתר לפנהנים עי' מעילה (ב).

(ודאי דאין בו מעילה וגם לרמב"ם ז"ל דכלו קדשיו אינו נאכל הרי אינו ראוי לגבוה אינו חל מעילה בקדשים קלים פמעילה (ז):) ובק"ק פנין דהכל נותר אף חלב זה פקע ממנו מעילה עי' פרייתות (כ"ג):) שהרי אינו ראוי להקרבה ואכ"מ: עוד ראיתי לכ"ת שהסכים לפירושי בתוספתא (פ"ג) דתמורה דשחטה העובר אסור באכילה היינו ששחט בחוץ ואסור משום שחוטי חוץ ע"כ הגה בהא דתמורה (י"א).

(דמסיק דליכא שחוטי חוץ ראה ברמב"ם (פי"ח ממעה"ק הי"ג) דדקדק שאינו לוקה יעו"ש ומשמע לכאורה דאיסור ישנו שוב יש לדון דמשום האיסור גרידא יהי נאסר פשחוטי חוץ ועי' רמב"ם (פי"ט ממעה"ק) דיש עשה ול"ת בפשחוטי חוץ וכיון דעכ"פ י"ל דביטול העשה גם משום זה יאסר ומצאתי בקרית ספר שהתעורר שהולך הוי מחוסר זמן ולית בי' משום שחוטי חוץ יעו"ש ולפי סברתו י"ל דאינו נאסר משום שחוטי חוץ.

ורש"י חולין (ס"ט.) בד"ה ותיבעי שהבאתי דכתב דהולך נאסר משום שחוטי חוץ הרי מיירי שגם האם קדש ויש באמו איסור שחוטי חוץ מש"ה גם הולך נאסר דשחטה אחת האוסרת לשניהם אבל זה אינו מוכח פשהאם חולין שייאסור הולך קדש: דוש"ת מנחם זעמבע מפראגא.

בשולי המכתב. ראיתי במכילתא (פ' בא) פרשה ה' מנין אתה אומר שאם אין להם לישראל אלא פסח א' שכולן יוצאין בו יד"ח ת"ל ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל ע"כ ומובא בקידושין (מב) בלשון אחר מנין אתה אומר שכל ישראל יוצאין בפסח א' ת"ל ושחטו ובפירוש"י ז"ל דסבר אין אכילת פסחים מעפכת אולם לשון המכילתא משמע דאם יש להם שפיר אכילה מעפכת רק דאמר שאם אין להם אלא פסח א' יוצאין בו ומצאתי בפירוש ברורי המדות שהוכיח מפמה דוכתי דשיטת המכילתא דאכילת פסחים מעפכת וביאר הפנונה דאם אין להם לישראל אלא פסח א' יוצאין בו בלי אכילה דהוי אז כק"צ הבאין בטומאה שאין נאכלין אבל היכא דאפשר אכילה מעפכת עכ"ד וזה צ"ע דהא משנה מפורשת בפסחים (ע"ז:) ה' דברים באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה חוץ מפסח משום דעיקרו לאכילה.

והי' נראה מתוך לשונו דכמו דיש חובת צבור בתמידין ומוספין והינו שכל הצבור ביחד מביאין קרבן א' פן יש חובת צבור בפסח שכל הצבור יביאו פסח ועוד יש בפסח יתר על זה חובת כל יחיד פדי שיקיים האכילה ומ"מ לא מצינו שיהי' חיוב להביא פסח א' לכל הצבור ביחד לבד הפסחים שמביאין כל א' וא' משום דכיון דפסח אתי בכנופי' והוי כמו ק"צ פיומא (נ"א).

(יוצאין הצבור בזה. ובפסח צבור לחודי' לא יצאו שהרי יש חיוב מיוחד לקיים מצות אכילה דבחיוב היחיד האכילה מעפכת וזו פנונת המכילתא לפ"ד דאם אין להם רק פסח א' אזי יש חיוב מצד חובת הצבור וחובת הצבור מתקיים אף בלי אכילה ככל קרבנות צבור דאין אכילה מעפכת והנה זה קדש למאוד שיהי' חובת צבור, בפסח והי' ניחא לפי"ז הא דיומא (נ"א).

(וְנוֹהֵג בְּצַבּוּר כְּבִיחִיד דְּפָרִיף הַש"ס וְנוֹקְמָה בְּפֶסַח וְתִמְהוּ תוֹס' יְשָׁנִים שְׁהָרִי בְּפֶסַח לֹא שִׁיף וְנוֹהֵג בְּצַבּוּר כְּבִיחִיד וּלְפִי הַנ"ל הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטָן דִּישׁ פֶּסַח צַבּוּר וּפֶסַח יְחִיד. וְאוּלָם מֵהָא דְתוֹסְפָתָא פְּסָחִים (פו) גְּבִי פֶסַח דְדו"ש 'וְלֹא פֶסַח צַבּוּר אֲלָא פֶסַח יְחִיד' דְנִרְאָה מִדְּבָרֵי הַתוֹס' יוֹמָא (נ"א).

(דְהַפְּנוּנָה דְאֵם אֵין הַצַּבּוּר עוֹשִׂין הַפֶּסַח כְּגוֹן שְׁרֹנְפוֹן זְבִין וְרַק הַיְחִיד עוֹשֶׂה ג"כ דו"ש וּבִט"א חֲגִיגָה (ט).) מְסַתְּפַק בְּזָה וְהֵם דְּבָרֵי הַתוֹס' וְהַתוֹסְפָתָא.

וְאֵמַאי לֹא פִיֶּרְשׁוּ בְּפִשְׁטוֹת שִׁישׁ פֶּסַח צַבּוּר הֵיכָא דְלִיכָא רַק פֶּסַח א' שְׁמַקְרִיבִין עַבּוּר כֹּל הַצַּבּוּר פֶּסַח א'. וּמוּכַח דְלִיכָא כֹּלל בְּפֶסַח תּוֹרַת צַבּוּר וּבְחִידוּשֵׁי יֵשׁ לִי בְּזָה אַרְיִכוֹת דְּבָרִים אַף יַעַן כִּי גוּף הַדְּבָר חֲדָשׁ וְלֹא מְחֻנָּר אֲצִלִי אֲשַׁמַּע מֵהַ כ"ת אוֹמֵר בְּזָה: יַחּוּג חֲג הַמִּצְוֹת בְּדִיצוֹת דוּש"ת מְנַחֵם.

סִימָן ה. ב"ה יוֹם ד' כ"ד אֲדָר שְׁנֵי תַרְע"ג וּוְאֲרִשָׁא.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב סְלָה לְרֵאשׁ יָדִיד נְפִשֵׁי הַרְה"ג הַמְּאֹר הַגְּדוֹל עֲדִיו לְגֵאוֹן הַרְבַּ מו"ה מְנַחֵם נ"י בְּפִרְאָגָא. אַחַדְשָׁה"ט לְפָלָא כִּי לֹא הָשִׁיב עַל מְכַתְּבֵי שְׁפַתְבְּתֵי לוֹ וְאַמַּת כִּי קִצְרַתִּי שָׁם הַרְבֵּה וְהִנְנִי לְפָרֵשׁ שִׁיחֲתִי: הִנֵּה הַבְּאֵתִי רֵאשׁ לְדְבָרֵי הַרְאַב"ד ז"ל בְּתוֹרַת פְּהִינִים דְּכַתְּב דְּאֵם וְלְדוֹת קְדָשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן הֵן קְדוּשִׁים לֹא שִׁיף בְּהוּ הַפְּסוּל דִּיוֹצָא דְּוֹפֵן מֵהָא דְש"ס חֲוָלִין (דף ע"ה).

(אֵהָא דְפְּלִיגֵי רַבִּי יוֹחָנָן וּר"ל בְּהוּשִׁיט יָדוֹ לְמַעֲי בְּהֵמָה וְתַלְשׁ חֶלֶב שֶׁל בֶּן תְּשַׁעָה חֵי וְאַכְלוּ אִם חֲיִיב פְּרַת וְקִאֲמַר וְאֵיכָא דְאֲמַרִי אֵיתִיבִי רַש"ב"ל לְרַבִּי יוֹחָנָן מֵהַ חֶלֶב וּשְׁתִּי כְּלִיּוֹת הַאֲמוּרוֹת בְּאֲשָׁם מוֹצִיא מְכַלְל שְׁלִיל אַף כֹּל מוֹצִיא מְכַלְל שְׁלִיל בְּשִׁלְלִי בְּשִׁלְלִי לְדִידִי דְּאֵמָא לְדִידִי מִש"ה מִיַּעֲטִי רַחֲמָנָא [מְשׁוּם הַכִּי מִיַּעֲטִי לְאֲשַׁמַּעֲיָנָן דְּלָאו חֶלֶב הוּא] אֲלָא לְדִידִי דְּלִיקְרַב [אֲלָא לְדִידִי דְּאֲמַרְת חֶלֶב הוּא לְעַנְיָן אֲכִילָה אֲמַאי מִיַּעֲטִי מִהַקְרָבָה] אֲמַר לִי מִיַּדִּי דְּהוּא אֲמַחְסוּר זְמַן [וּפְרַש"י ז"ל מִיַּדִּי דְּהוּא אֲמַחְסוּר זְמַן דִּיֻּצָא לְאוּרֵי הַעוֹלָם וְכָלוּ חֲדָשֵׁי וּדְכֻלִּי עֲלָמָא בְּהֵמָה הוּא וּפְסָלִי רַחֲמָנָא מִהַקְרָבָה] ע"כ וְאֵם גִּימָא דְגַם וְלְדוֹת קְדָשִׁים שִׁיֻּצָאוּ דְרָף דְּוֹפֵן פְּסוּלִים א"כ ל"ל לְמִימַר הַטַּעַם דְּאֵין חֶלֶב שְׁלִיל קָרַב מְשׁוּם דְּהוּא מְחֻסָּר זְמַן תִּפּוּק לִיהַ דִּיוֹצָא דְּוֹפֵן הוּא וּבִיּוֹתֵר דְּהָא הַתוֹס' בְּזָבְחִים (דף י"ב).

(בַּד"ה לִילָה לְקַדְנוּשָׁה יוֹם לְהַרְצָאָה כְּתָבוּ הַקְּשָׁה הַר"ר יוֹסֵף דְּבַתְרוּמָה (דף י').) מְשַׁמַּע דְּתָם בְּמַעֲי תְּמִימָה קְדִישׁ דְּקַדְנוּשָׁה חֶלָה אַעֲוָבֵר בְּמַעֲי אֲמוֹ וְהֵיאֵף קְדִישׁ בֵּין לְבַר פְּדָא בֵּין לְרַבִּי יוֹחָנָן וְהָא לִילָה לְקַדְנוּשָׁה דְּוֹקָא אֲבָל קוֹנָם לְכֹן לֹא וּבַתְמוּרָה (דף י'): תִּקְרָצוּ וִי"ל דְּקוֹנָם שְׁנוּלֵד מְצִי מְקַדִּישׁ לִי עַכ"ל וּמְבֹאֵר מִדְּבָרֵיהֶם דְּבְמַעֲי אֲמוֹ לֹא שִׁיף מְחֻסָּר זְמַן וְאֵיף אֲמַרִינָן דְּחֶלֶב שְׁלִיל הִנֵּה מְחֻסָּר זְמַן וְצָרִיף לְוִמֵר דְּלְדִמְיוֹן בְּעֲלָמָא קִאֲמַר דְּכִמוֹ דְּפְסָלָה תּוֹרָה מְחֻסָּר זְמַן כֹּן פְּסָלָה חֶלֶב דְּשִׁלְלִי.

וְא"כ עֲדִיפָא הִנֵּה לִי לְמִימַר דְּפְסוּל מְשׁוּם יוֹצָא דְּוֹפֵן דְּהָא בְּאַמַּת יוֹצָא דְּוֹפֵן הוּא. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְוִמֵר לְפִי מֵהַ דְּכְתָבוּ הַמְּפָרְשִׁים דִּישׁ בֶּן פְּקוּעָה שְׁאִינוּ יוֹצָא דְּוֹפֵן כֹּלל כְּגוֹן שְׁנוּלֵד דְּרָף רַחֵם אַחַר שְׁנִשְׁחַטָה אֲמוֹ רֹבֵב שְׁנִים דְּהָרִי הוּא כַח"י לְכָל דְּבָרֵיהֶּ יַעוּ"ש בַּתו"ח בְּחֻלִּין (דף ע"ד): אִם כֹּן י"ל דְּמִיַּרִי בְּכַהֲנֵי גְּוֹנָא דְּאִינוּ יוֹצָא דְּוֹפֵן וּמְכַל מְקוּם מִיַּעֲטָה הַתּוֹרָה חֶלֶב שְׁלִיל מִהַקְרָבָה וְשִׁפִּיר קִאֲמַרָה הַגְּמָרָא מִיַּדִּי דְּהוּא אֲמַחְסוּר זְמַן: אֲמָנָם בְּאַמַּת תְּמוּהַ דְּהָיָה דִּיוֹצָא דְּוֹפֵן לֹא הָוִי יְתוּם מִיָּהָא הָוִי וּמְשַׁנָּה מְפֻרְשֵׁת תְּנִין בְּכּוּרוֹת (דף נ"ז).

(דיתום פסול להקריבה ואיזהו יתום כל שמתה אמו או שנשחטה ואח"כ ילדה יעו"ש וא"כ אמאי לא קאמר מידי דהנה איתום וכן תמוהין בזה דברי הראב"ד שדעתיק פבוד תורתו דהביא ראי' מהא דתמורה (דף י"א).

(דהשוחט את, הסטאת ומצא בה ולד דאינו פסול משום יוצא דופן דהא מ"מ יתום הוי וצ"ע בדברי הקרית ספר שחידש דבעיר המוקף חומה מותר לאכול בה מן התורה קדשים קלים הארכתי הרבה וישבתי קנשיות התוספת בזבחים (דף ס':) בד"ה מאי אהא דאמרין בגמרא שם רבי ישמעאל אומר יכול יעלה אדם מעשר שני לירושלים ויאכלנו בזמן הגה ודין הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בכור אינו אלא בפני הבית אף מעשר אינו אלא בפני הבית וכו' ופריה מאי קסבר (מאי קסבר האי תנא דפשיט לי' בכור ממעשר) אי קסבר קדושה ראשונה קדושה לשעמה וקדושה לע"ל אפילו בכור נמי אפילו בכור נמי אפילו בכור יקריב ויאכל דהא מאן דאית לי' קדושה לעתיד לבא אית לי' שמקריבין אעפ"י שאין בית] ואי קסבר לא קדושה לע"ל אפילו בכור נמי תיבעי [ואי קסבר לא קדושה לע"ל אפילו בכור נמי תיבעי ואי קסבר קדושת בית בטלה לה ומיבעי' לי' במעשר הואיל ואינו צורך לבית מי מתאכיל בירושלים ולפני ה' קרינו בי' או לא אפילו בכור כה"ג נמי תיבעי לי' כגון שזרקו דמו ואימורנו וחרב הבית ובשרו קיים מהו ושיאכלוהו רש"י] אמר רבינא לעולם קסבר לא קדושה והכא במאי עסקינן בבכור שזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים ואיתקש בשרו לדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח ואתי מעשר יליף מבכור והתוס' שם בד"ה מאי האריכו טובא וכתבו וז"ל אבל קשה מאי קאמר אפילו בכור נמי תיבעי ולא תיבעי מעשר אדרבה כיון דלא קדושה פשיטא דלא קרינו בי' לפני ה' דמחיצה לאכול דאורייתא ועוד דבכור פשיטא דמיקסל ביוצא פשחרב הבית ונפלו מחיצות כיון דלא קדושה ומה צריך פלל היקישא דבשר ודם וכ"ת פשחרב הבית ונגהרס המזבח אבל החומות ירושלים קיימות ולא בטלה קדושתה לענין קדשים קלים ומעשר שני זהו תימא לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואיך יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימא עכ"ל ולפי דברי הקרית ספר דבעירות המוקפות חומה מותר אכילת קדשים קלים ניחא דהא ירושלים היא עיר המוקפת חומה וכמבואר בעירובין (דף ל"ב).

(במשנה ואלו הן בתי ערי חומה כו' וגדוד וחדוד ואונה וירושלים וכן פיוצא בהן עיי"ש ולכן מותר לאכיל בה קדשים קלים מתורת מוקף חומה ואין קדושתה מחמת הבית ופשוט: ואולם בזה דחק עצמו הקרית ספר דא"כ דעירות המוקפות חומה מותר לאכול בהם קדשים קלים אמאי אינו נאכל מעשר שני בעיר המוקף חומה יעו"ש ואולי דבמעשר שני פתיב למען תלמד ליראה וכו' ואמרו בספרי דגדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד והובא בתוספת קידושין (דף כ"ז) יעו"ש ואין זה אלא בירושלים: או י"ל דהנה הקרית ספר כתב שם דמש"ה קדשים קלים נאכלין בכל עיר המוקף חומה כמו דהי' אוכלין קדשים קלים במדבר בכל מחנה ישראל דלא הי' שם הפסק מחנות יעו"ש ודון מינה ומינה כמו דשם במדבר לא הי' נאכל מעשר שני אלא קדשים קלים כן בעיר המוקף חומה: [וימתן דבמדבר דהענין הי' מקיף אותם היתה קדושתו כמו בעיר המוקף חומה יעו"ש עירובין (דף נ"ה): ותניא כשהן גפנים אין נפנין לא לפניהם ולא לצדיהן אלא לאחוריהן עיי"ש ומשום דהמחנה היתה קדושה ולכן קדשים קלים נאכל בכל מחנה ישראל ובה יש לדבר ואכ"מ] יהי' איך שיהי' עכ"פ לדברי הקרית ספר מעשר שני חמיר בזה מקדשים, דבמעשר שני בעינן ירושלים וקדושתה משא"כ בקדשים קלים: ויתפרש בזה בטוב דברי הגמרא שבועות (דף ט"ז).

(ת"ש אבא שאול אומר. שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה תחתונה נחמדשה בכל אלו עליונה: לא נחמדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים.

תחתונה שהיתה קדושתה גמורה עמי הארץ נכנסים לשם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני. עליונה שלא היתה קדושתה גמורה עמי הארץ היו נכנסים שם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וכו' ואינו מוכן מה זה שהי' אוכלין קדשים קלים ולא מעשר שני הא תרניהו חד דינא אית להו ועי' בפירש"י זו שם ולפי דברי הקרית ספר יתכן דהם חשבו דנהי העליונה אין בה קדושת ירושלים ולא נחמדשה בכל אלו אבל עכ"פ קדושת מוקף חומה יש בה ולכן לענין קדשים לא גרע מעיר המוקף חומה משא"כ לענין מעשר שני: ומצאתי במהרי"ט בשניות סימן ל"ז תשובה ארוכה בענין קבר חולדה שהיתה בירושלים דהקשה הא אין מלינין בה את המת ואין קוברין בירושלים וניחא לי' דקברוה בבצעה העליונה שלא נחמדשה והאריף טובא ולבסוף כתב ונ"ל ועוד דלא גרע מקדושת בתי ערי חומה דתנו בפ"ק דכלים ארץ ישראל מקדושת מכל הארצות עירות המוקפות חומה מקדושות הימנה כו' וכ"ש שאין קוברין בתוכה וירושלים מנו לה בפ' בתרא דעירוכין בהדי עירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון וכו' אלמא לענין קדושת ערי חומה קדושת דעירא חשיב קדושת ולא בעי מלך ונביא אלא לענין אכילת קדשים וכו' יעו"ש באר"ף אמנם משמע מדבריו שלא כדברי אביו המבי"ט בקרית ספר ויש להאריך בדברי המהרי"ט שם ואכמ"ל:מה שהבאתי דברי הגמרא בע"ז (דף כ"ד:) וירושלמי פ"א דמגילה דבבמה פשר עולת נקבה מנושב בזה הא דש"ס זבחים (דף צ"ח.

(אהא דדרשינו מדכתיב היקישא לאשם. אשם מה אשם אין שפיר ושלאי קדוש בו אף כל אין שפיר ושלאי קדוש בו קסבר ולדות קדשים בהנייתו הו קדושים ודנין אפשר משאי אפשר ובפירש"י ז"ל בד"ה מה אשם אין שפיר ושלאי קדוש דהא זכר הוא ואין לה לומר בחלב ושתי פליות שלו שאף כל שלאי שבמעיו משמע אף הבאים נקבות כגון חטאת ושלמים אין שפיר ושלאי קדוש בהן ואין חלב ושתי הפליות של שליל שבמעיהם קרבים והקשה רש"י ז"ל ומעילה הו"ל למילף דזכר הוא אף כל אין שפיר ושלאי קדוש בו ועי' בתוס' שם בד"ה אף כל שהקשו ג"כ פן יעו"ש ולפי הנ"ל הא עולת נקבה פשרה בבמה ומשפחת דשפיר ושלאי קדוש בו ולכן יליף מאשם דלא קרב בבמה ופשוט מאוד: דידו עוז דוש"ת באהבה רבה ומקרב ולב עמוק אברהם לופטביר.

בשולי המכתב. יענין כת"ר בשיטה מקובצת לכריתות (דף כ"ח).

אהא דאמרי' בגמ' שם אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה [כלומר שפחויב להקריב קרבן עשיר ורצה להקריב קרבן עני ואח"כ העני הואיל ונדחה ידחה שבשעשה שהפרישו לא הי' ראוי להקריבו] אמר רב הונא ברי דרב יהושע ש"מ תלת ש"מ בע"ח נדחים וקדושת דמים מדחה ודיחוי מעיקרו הנה דיחוי קדושת דמים מדחה משוקדש בתחלה לדמי' כמו זה שתחלתו לא קדיש אלא לדמיו דהא עשיר הי' מתירב עוקבא בר חמא המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ילדה זכר ירעה עד שישתאב וימכר ויביא בדמיו פסח ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח ש"מ בעלי חיים אינם נדחין וכו' ובשמ"ק שם אות ג' כתב תימא אמאי לא פריף נמי אמילתא דר"י וכו' ונראה לפרש דעשיר שהפריש קן לכבשתו אין לו פדיון ולא נחמא ליה קדושת הגוף

כָּלֵל מֵהָא דְאִמְרֵינוּ בְתַמוּרָה מִיגוּ דְנַחְתָּא לִי קַדְוֶשְׁת דְּמִים נַחְתָּא לִיה קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף הַיָּינוּ דְנֻקָּא בְּדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן עַי מוּם.

דְּלֹא מִיעַקְרָא מִיגוּ קַדְוֶשְׁת הַמְּזַבְח לְגַמְרֵי דִירְעָה עַד שְׁיִסְתַּאב וְיָבִיא בְּדָמֵי לְמַזְבֵּחַ דְּהִשְׁתָּא הוּי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף זֹו כְּעֵין קַדְוֶשְׁת דְּמִים הַלְפָּה נַחְתָּא עַי מִיגוּ וְתוֹ לֹא פִקַּע לְגַמְרֵי אָבָל עוֹף לֹא שְׁיָיִף בִּי מִיגוּ דְקַדְוֶשְׁת דְּמִים דִּידָן עוֹמְדִים הַדְּמִים לְמַזְבֵּחַ וְאִי נַחְתָּא לִי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף שׁוּב אֵין לוֹ תַקְנָה לְמַזְבֵּחַ דְּאֵין לְעוֹף פְּדִיוֹן וְכוּ' יַעו"ש פִּי הֵם דְּבָרִים נְמָרְצִים וּמְבֻנָּאָר מְזָה דְבָהָא דְאִמְרֵינוּ מִיגוּ דְנַחְתָּא קַדְוֶשְׁת דְּמִים נַחְתָּא נְמִי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף יֵשׁ חִילּוּק בֵּין דְּבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ פְּדִיוֹן דְּהִשְׁתָּא הוּי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף זֹו כְּעֵין קַדְוֶשְׁת דְּמִים מִשָּׂא"כ בְּעוֹף דְּאֵין לוֹ פְּדִיוֹן אִם נַחְתָּא לִי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף וּבְשׁו"ת אַבְנֵי נֶזֶר לְהַגְאוֹן מִסְּאָכְאָטְשׁוּב זְצַלְלָה"ה פָּתַב זֹאת מִסְבָּרָא דְנַפְשָׁן יַעו"ש בַּח"ב סִי' שַׁל"א.

וְעַל זֶה קִשְׁיָא לִי מֵהָא דְתַמוּרָה (דָּף י"ז.) אֲמַר שְׂמוּאֵל הַמְּקַדִּישׁ אֵת הַטְּרִיפָה צְרִיכָה מוּם קְבוּעַ לְפָדוּת עָלְיוּ ש"מ פּוֹדִין אֵת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכָלְבִּים אֲלֹא אֵימָא עוֹשֶׂה קַדְוֶשְׁת לְמוֹת וּפִירֵשׁ"י ז"ל צְרִיכָה מוּם קְבוּעַ דְקִסְבֵּר שְׂמוּאֵל דְנַחְתָּא לֶה קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף יַעו"ש וּמְבֻנָּאָר שְׁם דְהַיָּינוּ טַעְמָא דְאִמְרֵינוּ מִיגוּ דְנַחְתָּא קַדְוֶשְׁת דְּמִים נַחְתָּא נְמִי קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף וְהָרִי שְׁם עוֹשֶׂה קַדְוֶשְׁת לְמוֹת דְּאֵין פּוֹדִין הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכָלְבִּים וּמ"מ אִמְרֵינוּ מִיגוּ וְיַעו"ש בְּשַׁמ"ק שְׁם הַבֵּיא גִינְרָסָא דְגַרְגִּיס בְּדָבְרֵי שְׂמוּאֵל גּוֹפֵן דְסִבֵּר דְמִיגוּ דְנַחְתָּא עָלֵי קַדְוֶשְׁת דְּמִים נַחְתָּא עָלֵיהּ קַדְוֶשְׁת הַגּוֹף וְכוּ' יַעו"ש: סִימָן ו.

ב"ה יוֹם ב' שְׁבִיעֵי לְרַאשׁוֹן תַּרְע"ג וּנְאָרְשָׂא. אֵת חַג הַמִּצּוֹת יַחוּג בְּדִיצוֹת ה"ה כְּבוֹד יְדִיד נְפִשֵׁי הַרַה"ג הַמְּאֹר הַגְּדוֹל חֲרִיף וְבָקִי מִשְׁנֵתוֹ זָה וְנָקִי שְׁמוֹ הַטּוֹב נוֹדַע בְּשַׁעְרֵים עַדִּי לְגֵאוֹן הַרֵב מו"ה מְנַחֵם שְׁיִחָן בְּפִרְאָגָא.

אַחַדְשָׁה"ט אֵת קוֹנְטְרִיסוֹ הִיָּקֵר לִי רְאִיתִי וְשֵׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרוֹתָיו אֲמַנָּם הַזְּמַן גְּרָמָא פִּי יָמֵי הַחַג הַבַּע"ל מְמַשְׁמָשִׁים וּבָאִים. וְלָכֵן לֹא בָּאתִי כְּעַת אֲלֹא בְּשִׁבְלִי דְבָר שְׁנַתְחַדֵּשׁ: הִנֵּה הִבֵּיא כְּבוֹד תוֹרָתוֹ דְּבָרֵי הָרֶאֱב"ד ז"ל בְּתו"כ פ' וַיִּקְרָא עַל קָרָא וְהִקְטִירֵם כּוֹלֵם כְּאֹחַת שְׁלֹא יִפְסוֹק בְּהַקְטִירָתֵם הִנֵּה פְּשׁוּט דְהַפְּנוּנָה לְפִי שְׁבַהָאִמּוּרִין הִי חֶלֶב וְיוֹתֶרֶת הַכֶּבֶד וְשְׁתֵּי הַפְּלִיּוֹת וְהוּהּ אֲמִינָא דִּיכּוֹל לְהַקְטִיר מִקְצַת אִמּוּרִין הַיָּינוּ חֶלֶב לְבַד וְאַח"כ יִקְטִיר אֵת הַיֹּתֶרֶת וְשְׁתֵּי הַפְּלִיּוֹת וְלָכֵן כְּתָבָה הַתּוֹרָה "וְהִקְטִירָם" דְהַמְצָנָה לְהַקְטִיר כָּל הָאִמּוּרִים בְּלֹא הַפְּסַק הַקְטִירָה אַחַרְתָּ בִּינְיָהוּן.

וְכוּן מְבֻנָּאָר לְהִדְיָא בְּפִסְחִים (דָּף ס"ד:) תָּנוּ רַבָּנָן פַּעַם אַחַת בִּיקְשׁ אַגְרִיפּוֹס הַמְּלַךְ לִיתֵּן עֵינָיו בְּאוּכְלָסֵי יִשְׂרָאֵל רְצָה לִידַע כְּמָה יִשְׂרָאֵלִים יֵשׁ] אֲמַר לוֹ לָכֵהָן גְּדוֹל תּוֹן עֵינָיִךְ בְּפִסְחִים נָטַל כּוֹלִיאַ מְכַל אַחַד וְנִמְצָא שְׁם שְׁשִׁים רַבּוּא זּוּגֵי כְלִיּוֹת וְכוּ' וּפְרִיף נָטַל כּוֹלִיאַ הָא בְּעַי אַקְטוּרָא וּמִשְׁנֵי דְהַדָּר מְקַטִּיר לְהוּ וּפְרִיף וְהִקְטִיר וְהִקְטִיר וְשְׁלֹא יַעֲרַב חֶלְבָּיו שְׁל זֶה בְּזָה [וְהַקְטִירוּ מִשְׁמַע לְבַדוֹ שְׁלֹא יַעֲרַב חֶלְבִּים שְׁל קֶרְבָן זֶה בְּחֶלְבִּים שְׁל קֶרְבָן אַחַר רַש"י] וּמִשְׁנֵי דְהַדָּר מְקַטִּיר לְהוּ חַדָּא חַדָּא וּפְרִיף וְהַתְּנִיָּא וְהַקְטִירֵם שְׁיָהָא כּוֹלֵוּ כְּאֹחַד שְׁיָהָא כּוֹלֵוּ כְּאֹחַד כָּל הָאִמּוּרִין שְׁל קֶרְבָן רַש"י] אֲלֹא תִפְסָה בְּעַלְמָא דְשַׁקְלָל מִינְיָהוּ עַד דִּינְהִבִּי לִי מִיָּדִי אַחְרִינָא ע"כ.

הָרִי לְהִדְיָא דְמִקְרָא "דְּהַקְטִירוּ" יְלַפִּינוּ שְׁלֹא יַעֲרַב חֶלְבָּיו שְׁל זֶה בְּזָה וּמִקְרָא "דְּהַקְטִירֵם" יְלַפִּינוּ שְׁיָהָא כּוֹלֵוּ כְּאֹחַת הַיָּינוּ שְׁלֹא יִפְסִיק בֵּין הַקְטִירָת הַחֶלֶב לְשְׁתֵּי הַפְּלִיּוֹת: וְאַמְנָם הַמְּגוֹן אַבְרָהָם בְּסַפְרוֹ זֵית רַעְנָן שְׁהִבֵּיא כ"ת כּוֹלֵוּ דְהוֹסִיף דְבְּהַקְטִירָת הַחֶלֶב בְּעַצְמוֹ מַצָּנָה שְׁיִקְטִירוּ בְּבַת אַחַת וְלֹא בְּשְׁנֵי פְעָמִים וְלְדָבְרֵי מְדוּקָדָק לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה בְּזַבְחִים (דָּף כ"ז:) הַשּׁוֹחֵט אֵת הַזָּבַח לְזֵרוּק דָּמוֹ

בחויז או מקצת דמו לחקטיר אימוריו בחויז או מקצת אימוריו בחויז לאכול בשרו בחויז או פנות מבשרו בחויז או לאכול פנות מעור האליה בחויז פסול ואין בו פרת.

לזרוק דמו למחר מקצת דמו למחר להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר לאכול בשרו למחר או פנות מבשרו למחר או לאכול פנות מעור האליה למחר פיגול וחיבין עליו פרת ע"כ ויש לדקדק דכמו בנאכלין לא תני לאכול מקצת בשרו בחויז פדתני גבי דם לזרוק מקצת דמו בחויז וכן לזרוק מקצת דמו למחר וע"כ דדם דהזיה בכל שהוא גם מקצת בכלל החיוב אבל בשר שיעור אכילתו כפזית א"כ גם גבי הקטרה הנה לי למיתני פזית מאימוריה בחויז פזית מאימוריה למחר דאין הקטרה פחותה מפזית ולדברי הז"ר מדקדק דהמזנה הוא שיקטיר בבת אחת בפנים ולא הי' הקטרת פזית בפנים אלא מקצת אימוריה היינו יותרת ושתי הפליות זה הי' בפנים הקטרה דיכול להקטיר הפליות אחר החלב ובלבד שלא יפסיק ביניהם בהקטרה אחרת מקרבן אחר וזה פשוט: ויענין בתוספתא דפסחים פרק ד' נשחט תמיד של בין הערבים מקטיר את הקטורת ומטיב את הגרות ובא לו אצל פסח קרעו והוציא את אימוריו "אפילו שלא רבעה ושל חמשה" נתנו במיגס והקטירו על גבי המזבח וכו' יעו"ש ומזה משמע כהפני משה בירושלמי פסחים שהביא כ"ת דבמיגס מותר לערב ואכ"מ: ע"ד אשר דברנו בדברי המכילתא (פ' בא) שאם אין להם לישראל אלא פסח אחד שפולן יוצאין בו ידי חובתן ובדברי המפרש שם דמשמע שיש דין פסח צבור היינו שהכל ביחד מקריבין רק פסח אחד.

ויש דין פסח חובה לכל אחד מישראל וכשרוב ישראל מביאין יש על זה תורת צבור ושוב אינו צריך הצבור להביא פסח אחד ביחד וכ"ת קיצר פעת בזה ואבקש את כת"ר להעתיק לי מחידושי מה שכתב בענין זה ע"ד המכילתא בענין פסח צבור.

ויען אשר יש לי בזה הרהורי דברים אמרתי אשיחה וירנח לי. הנה לשון התוספתא פרק ד' דפסחים ועוד מקובלני מרבתי שפסח דוחה את השבת כו' ולא פסח צבור אלא פסח יחיד והגר"א לא גריס לה אולם לדברי המפרש דבעצם הפסח הוא קרבן צבור כמו תמיד ואם אין מקריבין את הפסח אז בא משל צבור אתי שפיר טובא דבזה ידעו בני בתיא דפסח של צבור דוחה שבת אלא דשכחו ולא ידעו אם גם פסח שפל ישראל מקריבין כל יחיד ויחיד אם גם זה דוחה שבת וע"ז השיב הלל ולא פסח ציבור אלא אף פסח יחיד דוחה שבת ופשוט: כן יתפרש בזה דברי הגמרא בפסחים (דף ס"ג:) אהא דאמרי בעא מיני רב אושעיא מרבי אמי אין לו לשוחט ויש לו לאחד מבני חבורה מהו [לענין שוחט על חמץ קא בעי אם יש לאחד מבני חבורה חמץ אם עובר השוחט] אמר לי מי כתיב לא תשחט על חמץ לא תשחט על חמץ פתיב אמר לי אי הכי אפילו לאחד בסוף העולם נמי אפילו לאחד בסוף העולם שאינו מבני חבורה נמי אם ישנו עמו בעזרה יעבור השוחט הנה עליו אם התרו בו רש"י] אמר לי אמר קרא לא תשחט ולא ילין לא תשחט על חמץ הנה דקיימי עלי משום לא ילין [והיינו].

בני חבורה דבכלל לא ילין מן הבשר הן בכל תותירו רש"י] ע"כ והנה זה שפירש רש"י ז"ל הס"ד דלאחד בסוף העולם נמי אם ישנו עמו בעזרה יעבור השוחט הנה עלי אינו מוכן הא אנו קיימא לן כרבי יוחנן דאעפ"י שאין עמו בעזרה עובר ומה יוסיף בזה שהוא בעזרה לחייב עבור זה את השוחט בשביל אחר שהוא מסוף העולם אמנם לדברי המכילתא דיש גם פסח צבור ופשוטא דקרא לא תשחט על חמץ דם נבחי משמע דגם על פסח צבור הזהיר מדקרי לי "זבחי" ואם כן כל ישראל יש להם חלק בו והנה אמינא דאם יש לאחד חמץ בסוף העולם מעכב מלשחוט את

הפסח ועל זה אמר דכתיב לא תשחט ולא ילין הנה דקיימי עלי משום לא ילין וכמו שפיתבו התוס' במנחות (דף ע"ח:) בד"ה או לאחד מבני חבורה אפסח קאי אבל אתמיד פשיטא דלא מיחייב משום אחד שבישראל יעו"ש ומבואר דלרבי יהודה דיש חיוב גם על שחיטת התמיד על התמין מ"מ אם היחיד יש לו חמץ אין סברא שיעכב את התמיד והצל"ח בפסחים שם פתב זאת מסברא דנפשי' והם דברי התוס' [ונה פשוט: יש לחדש עוד דלרבי שמעון דסבירא לי' דבגלגל לא היו מקריבין אלא חובות הקבוע להם זמן ויחיד לא הי' מקריב חובה אף בבמה גדולה ויתכן לומר דגם פסח לא הי' מקריבין יחידים אלא פסח צבור הי' קרב והי' מיושב בזה דברי הגמרא ביבמות (דף ע"א:) אמר רבי יוחנן משום רבי בנאה ערל מקבל הזאה שכן מצינו באבותינו שקבלו הזאה כשהן ערלים שנאמר והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש הראשון בעשרה לא מהילי משום חולשא דאורחא הזאה אימת עביד להו לאו כשהן ערלים ופריה ודילמא לא עביד פסח פלל ומשני לא ס"ד דכתיב ויעשו את הפסח מתקיה לה מר זוטרא ודילמא פסח הבא בטומאה הי' אמר לי רב אשי תניא בהדיא מלו וטבלו ועשו פסחיהו בטמיהו יעו"ש ותמוה הס"ד דגמ' דלא עשו פסח אטו לא ידע קרא וזיל קרי בי רב הוא "ויעשו את הפסח" ולפי האומר ניחא דפריה דילמא רק פסח צבור הקריבו ולא יחידים דהי' טמאים עד דמשני לי' דתני להדי' דמלו וטבלו ועשו פסחיהו היינו פל יחיד ויחיד אמנם לרבי שמעון י"ל דבאמת רק פסח צבור הקריבו וכנ"ל ופשוט.

וארנוח לן בזה מה דנשאלתי מכבוד מו"ח הגאון נ"י זה כפיר אם לא ראיתי באיזה ספר טעם למה (בעזרא ג') כאשר בנו את המזבח (והיכל לא יסד) כתיב ויעשו את חג הסוכות ועולת יום ביומו וגו' ולא הזכיר שעשו את הפסח אולם (בעזרא ו') כאשר נגמר הבית ועשו את חנוכת הבית כתיב ויעשו בני הגולה את הפסח ויאכלו בני ישראל וגו' הלא דבר הוא.

והנה בראשית ההשקפה אמרתי דזה ברור דאף למ"ד דמקריבין אעפ"י שאין בית מ"מ פרה אדומה אינה נעשית אלא כשהבית בנוי דבעינו והזה אל נוכח פני אהל מועד וכמו שכתב רש"י ז"ל גיטין (דף ס':) בד"ה ופרשת פרה אדומה לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרין לפסחיהו וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינו והזה אל נוכח פני אהל מועד וכו' יעו"ש ומבואר במשנה פ"ק ג' דפרה דשני' עשה עזרא ואם פן קודם שעלה עזרא לא הי' להם אפר פרה והקריבו בטומאה ולכן לא זכר הכתוב גנותם ולכן כתיב (בעזרא ו) "פי הטהרו הפהנים והלוים כאחד כולם טהורים" הזכיר שעשו הפסח בטמיהו.

אמנם מצאתי בתוספתא פרק ג' דפרה אפרו ירדה עמהו לבבל כו' והלא נטמא בארץ העמים יעו"ש הרי בהדיא דהי' להם אפר פרה ונסתר תירוצי: ואמנם לפי הנ"ל דאף בגלגל לא הקריבו רק פסח צבור יתכן דגם אז קודם שנבנה הבית וקדושת המקדש בטלה בזמן החורבן ורק המזבח נבנה הי' לו דין כמת צבור וכמו שכתב הגאון מלבי"ם ז"ל ולכן לא הקריבו רק פסח צבור רק כאשר נגמר הבית אז עשו בני הגולה את הפסח ומדויק בפסוק "ויעשו הפסח לכל בני הגולה היינו דמעיקרא לא הקריבו אלא פסח אחד של צבור בלבד ונה יתכן: וכבוד מו"ח הגאון נ"י כתב לי אז דיתכן דהגם דהשתא אזלינן בתר רוב הנכנסין לעזרה קודם דסילק עזרא (שית שני דלא חשוב כמבואר בערכין דף י"ג) הי' עולי גולה פייחידים לגבי פל ישראל ולכן לא עשו פסח בטומאה רק קרבנות עולות ששקלו לשם פל ישראל הרחוקים עכ"ל.

ויש להמתיק יותר למאי דמבואר בתענית (דף י"ד.) שלחו לי בניינינו לרבי כו' שלח להו פייחידים דמיתו כו' יעו"ש הרי דיושבי חו"ל אפילו מדינה שלקמה פייחידים דמי ויעו"ש בשו"ת

אבני גזר ח"ב סי' שי"ד דמעלת ארץ ישראל על חוץ לארץ פי הארץ עושה להשוכנים עליה פאיש אחד דהארץ מצרפתם יעו"ש בשם מהר"ל ז"ל ולדבריו אתי שפיר דברי הגמרא דתענית] וא"כ קודם שעלה עזרא וקידש את הארץ הי' דינם פ'חידים ולא הי' יכולין לעשות הפסח ופשוט: ובמ"א פתבתי בהא דהקשו התוס' בקידושין (דף ל"ז) דלמה לא עשו ישראל פסח במדבר יעו"ש דיתכן למאי דאיתא במכילתא ויקרא משה לכל זקני ישראל מלמד שעשו ב"ד ופירשו המפרשים דעשאן ב"ד לקדשהחודש הרי דלהקרבת הפסח הי' צריף קידוש עפ"י הראי' וכמו דאמר לו החודש הזה לכם וא"כ למאי שפכת הר"ח דבמדבר לא הי' מקדשין עפ"י הראי' כי לא ראו הלבנה פי הענין פסה אותה יעו"ש ולכן לא הקריבו פסח.

ויתכן דגם קודם שעלה עזרא לא הי' מקדשין עפ"י הראי' ולכן לא עשו פסח אמנם בזה יש לי אריכות דברים ואכ"מ: והגני דוש"ת מברכו בשמחת החג וביתרון הכשר ידידו עוז אברהם לופטביר.

[אמר המלכה"ד בההעתק שהניח הגאון המחבר לעצמו מצאנו בזה קונטרס שיש בו תוספת דברים לענינים אלו ואמרנו להעתיקו פאן: א) במכילתא פ' בא מנין אתה אומר שאם אין להם לישראל אלא פסח אחד שפולן יוצאין בו ידי חובתן ת"ל ונשחטו אותו וכו' יעיי"ש ובמפרש בירורי המדות פי' דכמו דמצנה על הצבור להקריב את התמיד כף מצנה עליהם להקריב את הפסח.

אלא דבפסח יש גם מצנת אכילה. ולכן כל אחד מחיוב להקריב פדי שיקיים גם מצנת אכילה.

אבל אם אין להם לישראל אלא פסח אחד אז מצנה על הצבור להקריב יעיי"ש אף שאין זה לשונו ממש יעיי"ש: ונראה דדבר גדול דיבר. והכי ריהטא לישנא דתוספתא פ"ד דפסחים בזה"ל.

ועוד מקובלני מרבומי שפסח דוחה את השבת וכו' ולא פסח צבור בלבד אלא פסח יחיד וכו' יעיי"ש. ולכאורה אינו מובן.

אם הפנונה במה שאמר פסח צבור ופסח יחיד. פסח ראשון (דאתיא בכנופיא) ופסח שני (דרק יחידים מייתי לה) הא כבר אמר מתחילה ולא פסח ראשון ולא פסח שני.

ובאמת הגר"א לא גריס לה. אף לגירסתינו קשה: אמנם לפי הנ"ל יתפרש היטב.

דכוננת התוספתא דזה ידעו בני בתירה דפסח צבור דוחה שבת. דמה שנא מתמיד וכל קרבן צבור שדוחין את השבת.

רק על פסח יחיד מספקא להו. ולכן הני ס"ל דאם חל ערב פסח בשבת מקריבין רק פסח צבור.

ולזה קאמר ועוד מקובלני מרבומי שפסח דוחה את השבת ואפילו פסח יחיד כנ"ל: ומינשב בזה מה שהקשו דהא מוכח דפסח דוחה שבת מפסח מדבר שחל ערב פסח להיות בשבת לפי החשבון וכן מהא דלא ילין חלב חגי דמוקמינן לקרא לערב פסח שחל להיות בשבת.

ומוכח דפסח דוחה שבת ולפי הנ"ל אתי שפיר דהוי אמינא דצבור מייתי ולא יחידים ופסח צבור הוא דדחי קמ"ל: ועפ"ז יתפרש היטב דברי הגמרא פסחים (דף סג.) אי הכי אפילו לאחד בסוף העולם נמי ופירש"י שאינו מבני החבורה אם ישנו עמו בעזרה יעבור השוחט הזה עליו וכו' יעיי"ש ולכאורה אינו מובן דהא אנו קיי"ל כרבי יהודה דאע"פ שאין עמו בעזרה חייב דלא בעינן על בסמוך.

ואיך הנה אמינא דאם יש לאחד בסוף העולם תמץ שייעבור השוחט אמנם לפי הנ"ל דיש פסח צבור ג"כ פשטא דקרא דקרי ליי זבחי היינו המנוחד לו ומשמע דקאי על פסח צבור. והני אמינא דפסח פנה דכל יש להו חלק בו ע"כ אם יש לאחד בסוף העולם תמץ יעבור השוחט ולנה אמר דדווקא הנה דקיימו עלי משום לא ילין וכמו שכתבו התוס' במנחות (דף עח) דבתמיד פשיטא דלא מחייב משום אחד שבישראל ודומיא דתמיד בעינו: ובהו תפרש ג"כ מה דאמרינו בפסחים (דף סב).

(דלאוכליו ושללא לאוכליו אינו בצבור כיבחיד והפנונה פנ"ל דבפסח צבור אינו פוסל שלא לאוכליו ומינשב קו' התוס' שם בד"ה לשמו וכו' תימא לר"י מה אריא דאינו בצבור ת"ל דאפילו ביחיד אינו נוהג אלא בפסח.

ולנהנ"ל הפנונה דבפסח גופי' יש חילוק בין יחיד לצבור ובפסח דאינו פוסל שלא לאוכליו דהיינו בצבור פוסל ביחיד שפיר ודו"ק: ועפ"ז יתבאר נמי לנכון דברי רבי שמעון דס"ל דאשה בראשון אין שוחטין עלי בפני עצמה ורק עושין אותה טפילה לאחרים כמבואר בפסחים (דף צא) והיינו משום דעיקר פסח היא פסח צבור [ורק משום מצות אכילה מקריב כל אחד בפני עצמו.

ומבואר בזבחים (דף עה) דצבור היינו גברי ומה צבור גברי אף יחיד גברי [וכיון דפסח צבור ליתא לנשים ה"נ יחיד.] והיינו משום דנשים אין שוקלות ואין קרבנות צבור קרבים משלהם.

ונה נראה פנונת התוספות זבחים (דף פח) בד"ה מתפפרים שכתבו דיש חילוק בין צבור לכל ישראל דכתנות מכפרת על צבור ושעיר הפנימי על כל ישראל והיינו דכתנות דבא מתרומת הלשפה אינו מכפר אלא על מי ששוקל.

לבד משעיר הפנימי דכמו דכהנים מתפפרים בפר משום דרחמנא אפקרי' בי גזא דאהרו לגבי אחיו הפהנים כמבואר ביומא (דף נא) כמו כן אפקרי' רחמנא את השעיר לגבי מי שאינו שוקל] ולכך נשים בפסח רשות ואינו דוחה את השבת כיון דאינם שייכים להצבור ודוק: ונראה נמי לחדש דלר"ש דס"ל בזבחים (דף קטז) דבגלגל לא היה מקריבים אלא חובות שקבוע להם זמן ויחיד לא הי' מקריב חובה אף בבמה גדולה דה"ה דגם פסח לא הי' מקריבים: יחידים אלא פסח צבור בלבד הי' מקריבים.

ומינשב בזה דברי הגמרא יבמות (דף עא) ודלמא לא עביד פסח כלל. ותמוה אטו לא ידע קרא וזיל קרי בי רב הוא.

ולפי האמור ניחא דפריה דלמא רק פסח צבור הקריבו ולא יחידים דהיי טמאים ומשני דתני דמלו וטבלו ועשו פסחיהו. אולם לר"ש י"ל דבאמת לא הקריבו רק פסח צבור: ומינשב בזה מה שהעיר מורי חמי הגאון נ"י מדוע פאשר בנו את המזבח בימי עזרא והיכל לא יוסד פתיב (בעזרא ג) ויעשו את חג הסוכות ועולת יום ביום וגו' ולא הזכיר שעשו את הפסח.

ואולם (בעזרא ו) פאשר נגמר הבית ועשו את חנוכת המזבח פתיב ויעשו בני הגולה את הפסח ויאכלו בני ישראל הלא דבר היא: ולהנ"ל דאף בגלגל לא היו מקריבים רק פסח צבור יתכן דגם אז שנבנה הבית וקדושת המקדש בטלה בזמן החורבן ורק המזבח נבנה הי' לו דין במת צבור ולכן לא הקריבו רק פסח צבור אף פאשר נגמר הבית אז עשו בני הגולה את הפסח ומדיוק הפסוק וישחטו הפסח לכל בני הגולה היינו דמעיקרא לא הקריבו אלא פסח אחד של צבור בלבד ופשוט: וכבוד חמי הגאון נ"י פתב לי מאז דיתכן דגם דהשתא אזלינו בתר רוב הנכנסין לעזרה קודם

דְּסָלִיק עֲזָרָא הִי עוֹלֵי גוּלָה כִּיחִידִים לְגַבֵּי כָּל יִשְׂרָאֵל וְלָכֵן לֹא עָשׂוּ פְּסַח בְּטוֹמְאָה רַק קְרָבָנוֹת עוֹלוֹת וְשִׁשְׁקָלוֹ לְשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הֶרְחוּקִים ע"כ וּאֲכַמ"ל:ב) וְאֲגַב אֲכַתּוּב בְּהָא דְפְּסָחִים (דָּף צח) הַמְּפָרִישׁ אֶת פְּסָחוֹ וּמַת אִם בְּנוֹ מְמוֹנָה עִמּוֹ יְבִיאֲנוּ לְשֵׁם פְּסַח אֵין בְּנוֹ מְמוֹנָה עִמּוֹ יְבִיאֲנוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים וְיֵשׁ לְעֵינֵי לְמָה אֵין בְּזָה דִּין יִרְוּשָׁה וּמָה בְּכָף דְּאֵין בְּנוֹ מְמוֹנָה עִמּוֹ דִּירְשָׁנוּ דְּהָא פְּסַח פִּינּוּ דִּיכּוֹל לְמוֹכְרוֹ וּכְמ"ש הַתּוֹס' בְּב"ק (דָּף סו) דְּגִזַּל קְרָבָן דְּחִבְרִי' פְּשִׁיטָא דְּאֵית בִּי דִּין יִרְוּשָׁה.

[וְדוֹחֵק גְּדוּל לֹמֵר שְׂכָבָר הִי מְמוֹנָה עַל פְּסַח אַחֲרָ] וְכֵן יִקְשָׁה בְּהָא דְּב"ב (דָּף כג) דְּפָרִיף עַל הָא דְּבָכוֹר נוּטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּמוֹקְדָּשִׁין מוֹקְדָּשִׁין לֹא דִידְנִי נִינְהוּ. וְלִשְׁנֵי בְּפִסַּח דְּאָבִיו הַפְּרִישׁ פְּסַח וּמַת וְאָז יִטּוֹל הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם וּפְסַח בְּלֵי בְּעָלִים לֹא הָוֵי דְּמִיד שְׂמַת יִרוּשׁוּהוּ בְּנִיו דְּזָה פִּי לְמִיתָה וְזָה פִּי לְחַיִּים וְצ"ע:ג) וְעֵינֵי בְּפְּסָחִים (דָּף סו) שְׂכַח וְלֹא הִבִּיא סָכִין מְהוּ וְכוּ' לְמַחֲרָ מִי שְׂפִסְחוּ תוֹחְבוֹ בֵּין צְמָרוֹ וְכוּ' וְהִנֵּה מִשְׁמַע מְזָה דְּכָל אֶחָד הִי לֹו סָכִין מִיִּחוּד לְשַׁחֲטָה.

דְּאֵל"כ הָא הִי הֶרְבֵּה סְפִינֵים בְּעֲזָרָה. וְנ"ל דְּטַעְמָא דְּמִלְתָּא לְמָה דְּקִי"ל דְּבֵית הַשְּׁחִיטָה רוּחַם וְסָפִין שְׂשַׁחַט בְּהָ טְרִיפָה אֲסוּר לְשַׁחוּט בְּהָ.

וְאֵל"כ הָא הַסָּפִין בּוֹלַע מְפָסַח. וְאִם יִשְׁחוּט בּוֹ פְּסַח אַחֲרָ יִהִי שְׂלֵא לְמַנּוּיָו וְאַף דְּקִי"ל דְּסָגִי לְקַנְחָ אֶת הַסָּפִין.

מ"מ הִיכִי דְּרָגִיל לְשַׁחוּט בּוֹ צָרִיף גְּעִיצָה וְהֵם רְצוּ לְעֲשׂוֹת ע"צ הַיּוֹתֵר טוֹב וְלָכֵן הִי מִיִּחוּדִין סָפִין מִיִּחוּד לְכָל פְּסַח וְאַף דְּלֹא מְצִינּוּ דְּאִם שְׂחַט חֲטָאת וְאַח"כ שְׁלָמִים דִּיהִנִּי צָרִיף הַגְּעֵלָה מְשׁוּם נוֹתֵר הִינּוּ כְּדֵאִיתָא בְּמִכּוֹת (דָּף יז) זָר שְׂאָכַל לְפָנֵי זְרִיקָה פְּטוּר כָּל הִיכִי דְּקָרִינּוּ בִּי וְאֲכָלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כִּיפֵר בְּהֵם וְכוּ' וְאֵל"כ מְמָה שְׂבוֹלַע קוֹדֵם זְרִיקָה לֹא אֲכַפֵּת לָן.

אֲבָל שְׂלֵא לְמַנּוּיָו אִיכָּא אֶף קוֹדֵם זְרִיקָה וּבְזָה נִרְאָה דְּהָא דְּאָמַר אָבָא שְׂאוּל בְּזִבְחִים (דָּף פח) סָפִין מְטָרְפֵת הִי בְּמִקְדָּשׁ וְנִמְנּוּ עֲלֵי הַפְּהָגִים וּגְנֻזָּה הִינּוּ דְּנִמְצָא טְרִיפּוֹת בְּקְרָבָנוֹת וְהִי צָרִיף הַגְּעֵלָה וְכִשְׁם שְׂאֵם גְּפָגָם אֵין מְתַקְנִים אוֹתוֹ כְּמוֹ כֵּן אִם נֶאֱסַר אֵין מְגַעִילִין אוֹתָן: ד) הִנֵּה בְּפִסַּח מְצָרִים לֹא נִזְכָּר מָה הִי עוֹשִׂין בְּשִׁוְרֵי הַדָּם דְּבִשְׁעוֹר נְתִינָה סָגִי עַל הַמְּשַׁקּוֹף וְעַל שְׂמֵי הַמְּזוּזוֹת וּבְפָרֵט דְּהִי מוֹתְרִין כָּל הָאִיסוּרִים קוֹדֵם מִתַּן תּוֹרָה.

וְאוּלַי מְשׁוּם זֶה לֹא כְּתִיב לֹא תִשְׁחַט עַל חֲמִץ דָּם זִבְחֵי בְּפִסַּח מְצָרִים דְּמְזָה מִשְׁמַע אֶף שִׁוְרֵי הַדָּם. וּבְפָרֵט דְּאַחֲרָ תִּיבַת לֹא תִשְׁחַט וְגו' נִזְכָּר וְלֹא יִלִּין חֵלֶב חֲגִי וּבְפִסַּח מְצָרִים הָא לֹא הִי הַקְּטָרֵת אִימּוּרִים וְכַמְבּוֹאֵר בְּפִסַּחִים (דָּף צו).

(וּאֲכַמ"ל: וְאֲגַב אֲכַתּוּב דְּבַמְכִילְתָּא עַה"פ לְחַק לָהּ וּלְבַנְיָהּ לְפִי שְׁהוּא אוֹמֵר וְלִקְחוּ מִן הַדָּם שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֶף הַנְּשִׂים ת"ל לְחַק לָהּ וּלְבַנְיָהּ וְגו' עֵי"ש. וְנִרְאָה דְּאֶף דְּנְשִׂים בְּרֵאשׁוֹן חוּבָה וְכַמְבּוֹאֵר ג"כ בְּמְכִילְתָּא עַל קְרָא דְּמְכַסֵּת גְּפִשׁוֹת מ"מ נְתִינַת הַדָּם לֹא הִי אֵלָא בְּאֲנָשִׁים וְכַמְבּוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי פ"א דְּמַגִּילָה (הַלְכָה) דְּאֶף בְּמָה פְּסוּלָה אֲשֶׁה, כֵּן הִכָּא אֶף דְּהִי כְּדִין בְּמָה מ"מ פְּסוּל בְּאֲשֶׁה וּאֲכַמ"ל: (ה) בְּתוֹס' פְּסָחִים (דָּף ס"ג).

(בְּהָא דְּאָמְרִינּוּ לְעוֹלָם אֵינוּ חֲזִיב עַד שְׁיִהִי חֲמִץ לְשׁוֹחֲט כו' אוּ לְאַחַד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה. דְּמ"מ אֵינוּ חֲזִיב אֵלָא הַשׁוֹחֲט וְכוּ' וְעוֹד דְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מְעַשָּׂה הִיא עֵי"ש: אֲמַנְם מְדַבְּרֵי הֶרְמִב"ם בְּסִפְרָ הַמְּצוֹת (מְצָנָה קטו) נִרְאָה בְּהַדְּיָא דְּחוּלְקָ עַל הַתּוֹס' הַנּו' וְהִילָף לְשׁוֹנוֹ הַזֶּהב.

וענינו שבעת שחיתת הפסח לא יהי חמץ בראשיתו לא אצל הזורק וכו' ולא אצל אחד מבני חבורה וכל מי שיהי חמץ אצלו בעת ההיא לוקה עכ"ל מבואר להדיא דכל מי שיש חמץ אצלו לוקה.

וכן מבואר מדברי החינוך פ' משפטים: ונראה דתליא בתקירת האחרונים בהא דקיי"ל דשליחו של אדם פמותו אי אמרינו דהמעשה שעשה השליח מתניחסת להמשלח. או דהפנונה דשליחו של אדם פמותו היינו דהשליח נעשה כבעל דבר וגופו של השליח נעשה כגופו של המשלח אבל לא דהמשלח עשה מידי ורק דאמרינו דכל מה שעשה השליח הוי כמו שעשה המשלח דשליח נעשה כמשלח עיי"ש: ולפ"ז אם נימא כהצד הראשון הנ"ל ודאי דלוקה כל א' מבני החבורה שיש אצלו חמץ דהוי פאלו עשה מעשה הזביחה בימים ממש פינון דשחיתת קדשים בעי שליחות כמו דיליף מןשחטו אותו וגו' ושפיר לוקה ולא חשוב לאו שאין בו מעשה.

וכה"ג כ' הלחם משנה בפ' מה' עפ"ם (הלכה) על מ"ש הרמב"ם דעושה עפ"ם ע"י אחרים לוקה אף דאין בו מעשה מ"מ פינון דשליחו פמותו מקרי מעשה וה"נ פנ"ל. משא"כ אם נימא כהצד השני ודאי דאינו לוקה כי אם השוחט שעשה מעשה והיא נעשה בע"ד ונעשה כמשלח ונחשוב ג"כ כמו שהחמץ הי' שלו: ומיושב מה שכתב הגאון שאגת ארי' דלמ"ד התראת ס' לא שמה התראת לא משפחת שוחט פסח על החמץ דלוקה (דהוי התראת ס' שמה יבטלנו) אלא בחמץ שקיבל עליו אחריות דלא מהני ביטול פינון דאינו שלו.

וקשה טובא פינון דלוקה הרי פטור מחיוב אחריות דקום לי' בדרבה מיני' ועיין בחולין (דף פא) בחדושי רבינו גרשון הנדפס בש"ס ווילנא] בהא דאמרינו חיוכי מלקיות שוגגין ונדבר אחר פ"י כגון שגזל חמץ שעבר בבל יראה ופטור מתשלומין וכוננתו דגזל מעפ"ם בפסח י"א.

לקי משום ב"י וכמו קנה חמץ בפסח: אמנם להנ"ל משפחת לה שהי' חמץ לאחד מבני חבורה דלוקה השוחט אף שאין לו חמץ פנ"ל. ואחד לבני חבורה הי' לו חמץ שקיבל עליו אחריות דל"ש ביטול וגם קים לי' בד"מ ל"ש לפוטרו מאחריות דהא אינו לוקה רק השוחט וא"ש: (ו בירושלמי פ"ט דפסחים אית תנא תנוי דקין ותבלולין אין פוסלין בו מה אני מקני' תמים להוציא מחוסר אבר עיי"ש וקשה לי' הא מבואר בע"ז (דף ה) דמש"ה שואלין ודורשין בהלכות פסח ל' יום קודם הפסח משום דפסול בי' מומין אפילו בנדקין שבעין משא"כ לדידהו דאינו פוסל אלא מחוסר אבר סגי ג' ימים עיי"ש וא"כ בפסח מצרים דאינו פוסל אלא מחוסר אבר כב"נ למה הי' צריך ל' יום: וכן יש לעיין בהא דבכורות (דף יב) יליף ש' ש' מה מפסח הא בפסח מצרים פשיטא דכלאים הי' כשר ש דשור או כשב או עז פתיב אח"כ בפ' אמור ובשלח טריפה הי' פסול גם בב"נ ואכמ"ל: (ז ובשבת (דף) הילך אדם אצל רועה הרגיל אצלו וכו' דמקדיש לי' רועה מעיקרא עיי"ש וקשה לי' הא קיי"ל הפריש פסח על חבירו לא עשה ולא כלום וכן מבואר בירושלמי פ"ב דקדושה (הלכה) וצ"ע: והנה שם בירושלמי מוכח דדנוקא הפרשה לא מהני שלא מדעת אבל שחיתת הפסח מהני שלא מדעת.

אמנם נראה דהדבר תליא אי ילפינו שליחו מןשחטו ככבבלי קדושין (דף מב) א"כ הרי דגם השחיטה צריכה דעת. משא"כ אי ילפינו מאיש זוכה י"ל דדנוקא הפרשה צריכה דעת ולא השחיטה א"כ בשחיטה לא בעינן שליחות.

ועיין בעירכין (דף פח) איתא שם פלוגתא ור"א בעצמו דס"ל דבנדרים (דף לו) דהפריש פסח על חבירו לא עשה ולא כלום הוא בעצמו ס"ל בירושלמי שם דאם שחט פסח על חבירו שפיר דמי

הרי דגיש חילוק בין הפרשה לשחיטה: שוב מצאתי בספר אור זרוע הגדול בה' פסחים שכתב להדיא דמותר לשחוט פסח חבירו שלא מדעתו דזכות היא לו משא"כ הפרשה שהוא משום הפקעת ממון לא מהני שלא מדעתו משא"כ שחיטה ומה דילפינן מן שחטו אותו היינו דנכ' הוי משום שליחות ועדיף מינ' וכל זמן דלא ה' ידעינן שליחות כ"ש דלא הוי ידעינן זכ' משא"כ אליבא דאמת י"ל גם זכ' מהני ועדיף מינ' ומהני אפילו שלא מדעת ונהביא דברי הירושלמי הנז' ותמהני על האחרונים שלא הביאו: ח) ועיין פסחים (דף עא) תאמר בפסח שאין לו קצבה ופירש"י אפילו שחט פסח פסחו ומצא פסח זה שחטו לשם מי שהוא ותמהו הא בעינן שליחות ולדברי האור זרוע הנ"ל אתי שפיר דשחיטת הפסח א"צ שליחות למסקנא: ובעיקר דברי רש"י הנ"ל י"ל עוד דהא דעת הר"ן ב בנדורים (דף לו) דהיכי שצאבד אמרינן דדעת בעלים הוא דכל פהן שירצה להקריב.

וא"כ הא כ' רש"י שם (דף עב) דסבור שצאבד מבעליו וא"כ שפיר שחיט ואכמ"ל: ט) בפתח הבית בדיני ברירה מסתפק בממנה חבירו על פסחו אי צריך נמי קנין או סגי במינוי לבד עיי"ש: ונראה דהדבר תליא בפלוגתא דת"ק ור"י בסופה (דף מב) יכול לאכול פזית צלי שוחטין עליו ר"י אומר עד שיכול לברר אכילה פיצד נותנין לו צרור וזורקו והיינו שיה' ראוי לקנין: אף בירושלמי פ' האשה מבואר להדיא דלא בעינן קנין דאמרינן שם הגע עצמה שמינה אותו בחנם.

ושם ע"כ בלא קנין דאל"כ שוב הוי כמו נתן לו מעות דהא קיי"ל דכליו של קונה ובהאי סודר מקנה לו הפסח וע"כ דל"ב קנין ואכמ"ל: י) עיין רש"י חולין (דף קטו) דפסח מבושל אסור בהנאה וטעון עובר צורה עיי"ש ובשו"ת ברית אברהם (סי' לא) העיר הא קיי"ל דכל שפסילו בקודש ישאר מיד עיי"ש ובמנחת חינוך שהאריכו מאד בפלפולים: ונהרי הדבר מבואר בירושלמי פרק פיצד צולין נגע בחרס של תנור פסילו בגופו וישאר מיד נטף מרובטבו על החרס פסול מכשיר וטעון עובר צורה והיינו פיון דנאסר רק מחמת בליעה לא חשוב איסור מגופו.

וא"כ בבישול תליא אם צלי קדר ג"כ אסור אפילו בלא מים. וא"כ הא הוי כמו חרסו של תנור דמבואר בירושלמי דישאר מיד משא"כ אם נימא דדווקא מים בעינן א"כ אם ה' אפשר לסחוט הוי שרי ולא הוי אלא פסול מכשיר ולפ"ז יש להעיר לר"ל דס"ל דצלי קדר שרי כמ"ש התוס' למה פירש"י דטעון עובר צורה אף התוס' כתבו דלא פליג ר"ל, אלא לענין מלקות אבל אסור בלאו הכי מחמת דכתיב צלי אש: יא) דעת הרמב"ם דצליות הפסח ה' עם הגידים והקרומים והראב"ד תמה עיי"ש: ונראה דטעם הרמב"ם ז"ל דהא בפסח מצרים פשיטא דה' נצלה כולו וא"כ אי אפשר שאחר מתן תורה ישמנה פ' הפסוק וכה"ג כתבו התוס' ריש פרק גיד הנשה בכוננת ר"י דאמר ונהלא מבני יעקב נאסר ועדיין בהמה טמאה מותרת להם.

וכתבו התוס' דא"א שישמנה פ' הפסוק וה"נ פנ"ל. וי"ל דזה טעמא דר"י דס"ל אכלו ואין בו פזית חייב והיינו פנ"ל דר"י לשיטתו דגיד הנשה נאסר לבני יעקב ולא נאמרו שיעורין לב"נ וא"כ כוננת התורה ה' גם על פחות מפזית וה"ה אח"כ לא נשמנה פ' הפסוק.

ולפ"ז לר"י בפסח מצרים לא ה' צולין עם הגידין ה"נ מודה הרמב"ם דלדידן אסור לצלות עם הגידים ואכמ"ל: יב) בחולין (דף קטו) מניין לבשר בחלב שאסור ת"ל לא תאכלו ממנו ובשל וגו' שאין ת"ל ובשל מבושל יש לה בישול אחר שהיא פזיה.

עיי"ש נראה הפנונה שהיא פנה היינו כמו דבבשר בחלב חצי וזית בשר וחצי וזית חלב מצטרפין במבואר בחולין (דף קח) פן גבי פסח מבושל חצי וזית פסח עם חצי וזית מצטרפין דהא בקדשים היתר מצטרף לאיסור.

אף באמת לא מצינו ענין היתר מצטרף לאיסור כי אם בפסולי קדשים. וכבר הארכתי במ"א דבפסח מבושל אינו עובר משום פל שבקונדש פסול דנה דווקא היכי דקונדש פסולו חזי וכמבואר במפות (דף יח) וא"כ בפסח מבושל דקונדש פסולו נמי לא חזי לא שיהי היתר מצטרף לאיסור וע"כ דקרא קאי על צלאו ואח"כ בשלו דאז הוי פסול ומינושב קו' התוס' דאיצטרף קרא לצלאו ואח"כ בשלו דאל"כ לא דמי לבב"ח ואכמ"ל: יג) והנה בדין ספק טומאה ברה"י לענין קרבן פסח יש לעיין דהנה עיין פסחים (דף יט) עזרה רשות הרבים היא יעיי"ש.

ובתוס' פ"ק דחולין והרמב"ן והריטב"א דלענין ס"ט דיינין להו כרה"ר דספיקו טהור עיי"ש ולפ"ז נראה לי בהא דקיי"ל בעירובין (דף קב) דהמכניס שרץ למקדש לוקה עיי"ש דמ"מ ספק טומאה מותר לכנוס דהא עזרה רה"ר וספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור פנ"ל: ובזה ינח לי מה דשמעתי מקשים בהא דנזיר (דף כט) מקיש גביה לזכר מה זכר מביא קרבן על הספק אף גביה אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף גביה מה לזכר שאינו אלא איסור אחד דחולין בעזרה תאמר בגביה שיש שני איסורים חולין בעזרה וכו'.

וקשה דהא גם על ההבאה י"ל פנ"ל דזכר איסור א' ובגביה ב' איסורים חולין בעזרה וגם מכניס גבילה למקדש דהא המכניס שרץ למקדש לוקה וה"ה גבילה. ומזה רצו להוכיח דבגבילות עוף טהור שאין לו טומאה רק בבית הבליעה אינו מחיוב משום מכניס גבילה למקדש שוב מצאתי פן בס' בית הלוי (סי' ב') עיי"ש: אמנם להנ"ל מיושב היטב דמשום מכניס גבילה פיון דהוי רק ס' הו"ל ס"ט ברה"ר דטהור: ולפי"ז יש לתמוה מדברי הרמב"ם (ה' קרבן פסח פ"ז הלכה ז) שאם אחד נטמא בספק טומאה ברשות היחיד דנדחה לפסח שני.

והא עזרה הוי רשות הרבים. אף י"ל דשאני הכא דכבר נטמא ברה"י והחזוק לטמא ודאי ולכן אף שיצא משם מ"מ קם דינא.

ותדע דהא המסונן ברשות היחיד והוציאו לרשות הרבים פשהו ברשות היחיד ספיקו טמא וברה"ר ספיקו טהור עיין פ"ו דטהרות (משנה ו) ובשב שמתתא שמתתא ד' פ"ד וע"כ דשאני התם דלא הוי אלא ספק טומאה לא כן הכא דכבר החזוק לטמא ברשות היחיד והוי ודאי טמא ועיין בשב שמתתא (שמתתא א' פט"ו) שכ' דבספק רשיות ל"א ספיקא טמא ועיין ברי"ט שהביא דהוא פלוגתא בירושלמי: יד) ואגב אכתוב דבמנחת חינוך (מצנה רסג) נסתפק היכי דאחד נטמא בספק טומאה ברה"י ואח"כ נכנס למקדש.

וכן אם פהן טמא עצמו בספק טומאה ברשות היחיד אי הוי פשאר אסורים עיי"ש ובמח"כ לא ראה דברי הירושלמי פסחים והביאו הרי"ט אלגאזי (דף ע) דאין נזיר מגלח על ספק טומאה ברשות היחיד ולפ"ז גם פהן אינו מצוה דכל טומאה שאין הנזיר מגלח עליו אין הפהן מצוה עליו וה"נ בס"ט ברה"י אי נימא דאין הנזיר מגלח ה"נ פהן לא מצוה ואכמ"ל: טו) ודע דשמעתי בשם חכם אחד שסתפק בהא דקיי"ל דס"ט ברה"ר טהור וברה"י טמא מהו אם הוציא ידו לרשות היחיד והוא עומד ברה"ר אם אצליו בטר גופא או בטר ידו ע"כ.

והנה כעין ס' ה"ל מסתפק ג"כ הגאון רע"א לענין קנין ד' אמות אם הוא עומד ברשות הרבים סמוך לסימטא ד' אמות והמציאה היא בסימטא בתוך ד' אמותיו אם הוא קונה עיי"ש [וענין בשבת (דף ג) ידו בטר גופא גריר עיי"ש: אף ענין בנזיר (דף נז) דפריה וקא הוי תלתי וקוי ספק טומאה ברשות הרבים דטהור.

ואמאי לא תי' דמייירי דעמדו ברשות היחיד והוא עומד ברה"ר ואפשר דהוא בכלל התי' ראיתי טומאה שזנרקה ביניכם ואולם מהא דהקשו התוס' בתולין (דף ב.) דעזרה רשות הרבים וקוי ס' טומאה ברה"ר וכתבו דבנדאי השוחט שהי' טמא עמד בחוץ לעזרה ומוכח דאזלינן בטר ידו ודו"ק: טז) ואגב אכתוב דלמ"ש הרשב"א דנשים אפילו ג' לא תשיבו רשות הרבים וענין בנוב"י מהדו"ת חיו"ד (סי' קכ).

מיושב מה ששמעתי מקשים בקא דתי' התוס' בתולין ב' דמייירי בבמה דלא הוי רשות הרבים. דהא עכ"פ הוי תלתי הוא ואחרים רואין אותו.

ולפי ה"ל י"ל דמייירי בנשים דשוחטות או דאחרים רואין הוי נשים ואכמ"ל: והנה הא דתירצו התוס' דאייירי בבמה לכאורה הא הוי דבר שאין בו דעת לשאול ואפילו ברה"י טהור אף למה דמבואר בפסחים (דף כ) מפדי האי מחט דבר שאינו בו דעת לשאול וכו' ומשני דהוי ספק טומאה הבא על ידי אדם ונשאלין עלי' עיי"ש הרי דבספק הבאה בידי אדם גם באין בו דעת לשאול טמא ברה"י וה"נ דכונתה ואכמ"ל: יז) וענין בנדא (דף טו) בעלה נכנס להיכל ומקטיר קטורת הא דנקט עבודה בהיכל דאף בהיכל דפורשין בשעת הקטרה ולא הוי רה"ר.

ומצאתי זה בפני ארי' אולם הא דפריה ותיפוק לי' דהוי נוגע במעל"ע שפנדא לשון זה קשה להולמו והכי הו"ל למיפרה אמאי דאמאי נכנס להיכל הא נוגע במעל"ע שפנדא ויתכן דלכאורה הא טומאה הותרה בצבור ואף טומאה היוצאה מגופה לא הותרה ענין בכורות (דף לג).

ולמה דאמרינן בזבחים (דף לב.) טמאי מתים ונעשה זבים הואיל ואישתרי ואישתרי עיי"ש ולזה פריה הא הוי נוגע במעט לעת שפנדא והוא טומאת מגע דאישתרי בצבור ואח"כ נהי דטמא משום בועל נדה שוב נימא הואיל ואישתרי ואישתרי ומשני הוא דאמר פשמאי וקא דפריה ת"ל דהוי בעל קרי היינו למה שפכת הנודע ביהודה דכל היכי דאיכא טומאה בלא"ה לקדשים לא גזרו טומאת מעט לעת עיי"ש מהדו"ת חיו"ד (סי' מו) וא"כ דהכא בלא"ה טמא משום בעל קרי ליכא טומאת מעט לעת ולמאי צריה לומר דסבר פשמאי ומשני בשלא גמר ביאתו ופשוט: יח) ובתשובות הגאון ר"ע איגר הנדפס מחדש (סי' קח) הקשה לו חכם אהד לשי' הר"ש שבשיטה מקובצת ב"מ (דף ז) דבמעשר דרחמנא אמר עשירי ודאי ולא עשירי ס' לא מהני אפילו רובא דרוב לא יצא מגדר ס' רק שהתורה התירה או אסרה ס' זה ולהכי במעשר דבפ"י גלתה התורה דלא ספק ה"נ רובא לא מהני עיי"ש.

וא"כ ה"נ לענין ס' ברשות הרבים דהתורה אמרה דברה"ר טהור ה"נ ברוב יהי' טהור. והרי מבואר בתוספתא דטהרות פ' דט' שרצים וצפרדע א' ופירש אהד מהם דהולכין אחר הרוב וטמא וקא ס"ט ברה"ר גזירת הכתוב דהוי טהור וה"ה רובא יהי' טהור וכמו במעשר ועיי"ש שתי' לו הגאון ז"ל למ"ש התוס' תולין (דף פה) דלא ילפינן מסוטה אלא בפלגא ופלגא ולא היכי דאיכא רוב.

וגם היא בתוספתא מיירי בדבר שיש בו דעת לשאול וא"כ ליפא לטהר מרב גידל נרק מסוטה
ובדאיפא רוב לא ילפי לה מסוטה ומש"ה טמא ועיי"ש ש נמסנים דלפ"ז ברשות היחיד כה"ג היכי
דאיפא רובא לטהר פגון דאיפא ט' צפרדעים ושרץ אחד והוא דבר שיש בו דעת לשאול מ"מ
טמא ולא אזלינן בטר רובא דנהי דמסוטה ליפא למילף רק פלגא ופלגא ולא באיפא רובא מ"מ
מטמאין מדר"ג פיון שיש בו דעת לשאול והוי בכלל כל טהור יאכל בשר טהור ודאי ולא ספק
יעיי"ש: ויש לתמוה מדברי הירושלמי סוף פירק קמא דכתובות (הלכה ד) דט' צפרדעים ושרץ
אחד ופירש ונגע ברה"י ספיקו טמא [ומשום דכל קבוע כמחצה על מחצה וכש"ס דילן בכתובות
(דף טו)] פירש לרשות הרבים טהור חזר לרשות היחיד טמא ובנמצא הלה אחר הרוב וכן בט'
שרצים וצפרדע אחד ברה"ר טהור ובנמצא הלה אחר הרוב הרי דאזלינן בטר רוב לטהר ברה"י
ג"כ: אמנם יש לקיים סברת הגאון הג"ל ועפ"י פלוגתא דר"ש ורבנן בטירות פ"ו המסופן ברה"י
והוציאו לרשות הרבים וחסור והוציאו לרשות היחיד כשהוא ברשות הרבים ספיקו טהור וכשהוא
ברשות היחיד ספיקו טמא ר"ש אמר רה"ר מפסקת יעיי"ש וביאר בשב שמעטתא (שמעטתא ד'
פ"ד) דטעם פלוגתיהו דר"ש דסובר דכל ס' טומאה ברשות היחיד אינו אלא ספק וכמ"ש רש"י
ריש גדה וא"כ פיון דרשות הרבים ודאי הוי שוב הודאי מכריע את הספק ולכן גם ברה"י טהור
אבל רבנן לטעמיהו דגם ברשות היחיד ודאי וא"כ אין ודאי מכריע את הודאי עיי"ש: ולפ"ז זה
פירוש הירושלמי דכלפי מה שאמר תחילה דאם פירש ונגע ברה"י טמא.

ואם אח"כ פ"י לרשות הרבים טהור ואם חזר אח"כ לרה"י טמא דזה הוי בדומה ממש להך דטירות
הג"ל והיינו דאין הודאי מכריע את הודאי ע"ז אמר דבנמצא הלה אחר הרוב. והיינו דבנמצא
ברשות הרבים ואח"כ חזר לרשות היחיד אף ברשות היחיד טהור והיינו פיון דאיפא רוב וא"כ
לא ילפינו מסוטה נרק דמ"מ טמא מדרב גידל וכיון דרק מדרב גידל לא הוי אלא ספק.

וכיון דכבר ה"ל ברה"ר גם כשחזר ופ"י לרה"י טהור. דהודאי מכריע את הספק.

ולעולם היכי דנמצא ברה"י ולא פ"י לרה"ר גם בדאיפא רוב טמא מספק וכדברי הגאון הג"ל: (יט)
דעת הרמב"ם דבלאו דלא תוציא מן הבשר וגו' עובר בכזית. וגם אינו עובר רק בליל ט"ו.

ובמנחת חינוך (מצנה טו) כ' דלא ידע מאין הוציאהרמב"ם דהשיעור בכזית דהא מבואר בפסחים
(דף פה) דאינו חייב עד שייניח דהוצאה פתיב בי' כשבת א"כ י"ל דכעי כגרוגרת כמו לענין הוצאת
שבת וגם מנ"ל דדווקא בליל ט"ו ולא קודם לכן עיי"ש: ובאמת מקורו טהור מתוספתא פ"ג
דמכות דאיתא שם המוציא כזית בשר מחבורה לחבורה בשעת אכילה חייב עיי"ש ומבואר מזה
דדווקא בליל ט"ו שהיא שעת אכילה וגם פי שיעור' בכזית.

ובדרף פלפול י"ל דמוכח דאפי' בכזית עובר דהא לענין יוצא פשיטא דמיפסל אפילו אין בו רק
כזית מבשר בשדה טריפה. וגדולה מזו דעת הצ"ח דאפילו לענין עקירה בלא הנחה דאינו חייב
משום לאו דלא תוציא מ"מ הבשר מיפסל עיי"ש ולפ"ז היא מבואר בשבת (דף צא) זרק כזית
לבית טמא מהו ועיי"ש פיון דמצטרף לענין טומאה ה"נ לענין שבת וכו' עיי"ש וא"כ ה"נ פיון
דמיפסל משום יוצא לענין אכילה חייב נמי משום יוצא ואכמ"ל: (כ) במשנה דפסחים (דף עא)
שחטו ונמצא בעל מום חייב.

והטעם ע"כ כמ"ש רש"י שם דלא הוי אנוס דהו"ל לבקורי יעיי"ש: וקשה לי דא"כ דמירי דלא ביקרו מה ארי' שנמצא בעל מום אפי' נמצא תם נמי דהא פסח טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה וכמבואר שם (דף צו:): וכן היא בסופה (דף מב).

(דהשוחרט את התמיד שאינו מבוקר פהלקתו בשבת חייב חטאת. ומבואר שם בתוספות דאפילו נמצא תם.

וא"כ ה"נ בפסח פנ"ל: ונראה דע"כ מזה ראי' דמתניתין מירי בפסח שני דאינו טעון ביקור ולכך דווקא אם נמצא בעל מום משא"כ בנמצא תם וז"פ: ומיושב בזה מה שהקשו התוס' בפסחים (דף עג) ד"ה שחטו בהא דשחטו ונודע שמתו הבעלים או שנטמאו פטור.

ואמאי הא לא עשה מצוה ואנן קיי"ל פרבי יהושע דטעה בד"מ ולא עשה מצוה חייב ומה שתי התוס' שם דכל אלו הם דברי ר"מ לא יספיק להרמב"ם שהביא בפ"ב מה' שגגות (הלכה ט) להמשנה בצורתה.

והרי הוא ז"ל פסק כר"י דטעה בד"מ ולא עשה מצוה חייב: אף נראה דהלחם משנה שם רצה לתרץ דעת הרמב"ם ז"ל דלהכי פטור דהוי כמו שוחט אחרים לשם פסח דכשר להרמב"ם עצמו יעיי"ש: אולם גם זה יספיק דהא נשחט אחר תמיד של בין הערבים.

וקיי"ל דלא יאותר דבר לתמיד של בין הערבים זולת פסח שנאמר בו בערב ובין הערבים וא"כ קשה דלא עשה מצוה דהא שחטו אחר התמיד אם אינו פסח: אמנם אם נימא דמירי בפסח שני מיושב קו' התוס' אליבא דכ"ע.

דהא מבואר בתוס' יומא (דף כט) דפסח שני נשחט קודם התמיד יעיי"ש. וא"כ שפיר הוי טעה בד"מ ועשה מצוה וכמו אחרים לשם פסח דכשר ומיושב קו' התוס' לנכון ודוק: מה דמבואר דשחטו ונמצא טריפה בסתר נמי פטור בודאי יקשה דהא בכה"ג לא עשה מצוה ואמאי פטור: ונראה דגם זה לק"מ לפמ"ש הריטב"א בחדושויו ליבמות (דף לד) בהא דפריה ונהרי תרומה דאינו זמנו בהול ותנן ה"י אוכל בתרומה ונודע לו שהוא בן גרושה או בן חליצה וכו' רבי יהושע פוטר.

והקשה הריטב"א דלמא מטעם אונס פטור ות"י הריטב"א מדקתני ונודע לו שהוא ב"ג וב"ח וכו' ולא קתני ונמצא ע"כ דמירי שיצא עליו קול שהוא בן גרושה וכן חליצה וזה דקתני ונודע וכו' יעיי"ש: ולפ"ז ה"כ דקתני ונודע שמתו הבעלים וע"כ דאיירי נמי שיצא קול שמתו ע"כ לא הוי אונס משא"כ בשחטו ונמצא טריפה דקתני ונמצא שפיר הוי אונס ופטור מטעם אונס: אף לכאורה דברי הריטב"א תמוהים דאם מירי שיצא עליו קול שהוא בן גרושה וכן חליצה אמאי יהי' עבודתו כשרה: וכן משמע בתוס' פתובות (דף כג) שהקשו הא גבי שבו' נמי הוי איסור סקילה אם משמש בנה ע"ג המזבח בשבת יעיי"ש.

ותמהו האחרונים הא קיי"ל בלא נודע שהורצה. ולפי ה"ל יובן דבריהם הא פתבו התוס' דמירי שיצא עלי' קול שיש עדים ובכה"ג חשוב נודע הרי דביצא עלי' קול אין עבודתו כשרה וא"כ בנודע שהוא בן גרושה ובין חליצה אמאי יהי' עבודתו כשרה הא עלי' יצא קול מקודם.

ובכה"ג חשוב כנודע מקודם פנ"ל. ובזה נדחים דברי המשפנות יעקב בדברי רש"י פתובות (דף כז) דמש"ה הוי חזקה אף דבא מכח עדים משום דעד השתא הוי ודאי כשר יעיי"ש ולפי ה"ל הא.

מיינר שייצא עלי קול שהוא בן גרושה לא שייך לומר בן ואכמ"ל: ובעיקר הקושיא משחטו ונמצא טריפה דפטור אף דלא עשה מצנה. די"ל דפטור מטעם מתעסק וכמ"ש התוס' בשבת (דף עב) דכסבור תלוש ונמצא מחובר פטור דחשוב מתעסק וה"נ י"ל בשחטו ונמצא טריפה דכסבור פטר ונמצא טריפה.

הוי מתעסק ופטור מקרבן: ובזה ניקא מה שפירש"י השוחט שלא לשמו דכסבור פשם שמונתר לשמו פה מותר שלא לשמו. ולא פ"י דכסבור שהיא תמיד וכבר עמד ע"ז הצ"ח אף לפי הג"ל אחי שפיר דזה הוי מתעסק ועיין בתוס' (דף עג) שכתבו דתנא דידן סובר דמתעסק חייב ואכמ"ל: כא) בירושלמי פ' תמיד נשחט (הלכה ג) יכול אם קדם הפסח לתמיד לא יאותר התמיד ח"ל מעשה ריבה ומבואר מזה דענין העבירה הוא במה שאיחר המוקדם דהיינו התמיד ולכן סלקא דעתו דלא יעשה התמיד שלא יעבור באיחור וצריך קרא וקשה מהא דאיתא שם בסמוך מתניתא אמרה פסח עצמו פטר אין תימר פסול כמי שלא קדמו יעו"ש הרי דהאיסור הוא גם מה שהקדים הפסח דאי לא כן היכי ס"ד שיפסול הפסח הא בו לא עשה שום איסור ורק בתמיד עשה איסור במה שאיחרו מן הפסח: אמנם יש ליישב דהנה הדבר ברור דבפסח ותמיד אם הקריב שניהם כאחד ג"כ אסור וכמבואר להדי' בירושלמי שם (הלכה א) דפרי' ויקריבו שניהם כאחד א"ר ייפה פכש שני ואין פסח שני יע"ש ובמנ"ח הארי' וכתב דלא מצינו בשום מקום דהתורה הקפידה שהפסח יהי מאותר מן התמיד רק שהזמן של פסח מתחיל אחר זמן התמיד ואם עברו ולא הביאו את התמיד אזי יכול להיות שהפסח קודם אי לאו משום דתמיד הוא תדיר עייש"ה ובמחכת"ה לא ראה דברי הירושלמי דמפני' דהקפידא הוא דתמיד יהי קודם הפסח דוקא ואפילו בבת אחת אסור פנ"ל וא"כ פנין דבת אחת אסור שפיר י"ל דהעבירה בשניהם שלא יקדם המאותר ופסח יאחר המוקדם ולכדצרי' קרא דתמיד שאותר לפסח פטר והוי ס"ד ג"כ שהפסח יהי נאסר במה שהקדימו לתמיד וכנ"ל: ואגב אכתוב דבירושלמי תרומות (פו) איתא הלעוס כבלוע אף בשבת פן אף ביוה"כ פן אף בפסח פן ונראה הפנונה דקיי"ל בפסחים (דף פה:): המוציא פטר הפסח מחבורה אינו חייב עד שיינוח דהוצאה פתיב בה בשבת עיי"ש וא"כ הלעוס כפליע והוי כמו שהניח וכמו דחשוב הנחה לענין שבת ע"י פרייתות (י"ד).

(ודוק: כב) פתב הר"ח הובא ברבינו בחיי פ' בא' דבמדבר לא הי' מקדשין עפ"י הראי' אלא עפ"י החשבון פי לא ראו חמה ולבנה פי הענין פיסה אותם יעיי"ש וביצרות דבש ח"ב מה שהארי' והביא ראיות לזה יעיי"ש היטב: ולפענ"ד להביא ראי' ג"כ.

מהא דפירש"י עה"ת פ' על הקרא דויעשו את הפסח וגו' דבגנותן של ישראל הכתוב מדבר דכל הזמן שהי' במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד יעיי"ש: ובתוס' קדושין (דף לז:): ד"ה הואיל האריכו לתמוה דלמה באמת לא הקריבו אלא פסח א' במדבר ואי משום דלאו מלו הא מילת זכריו אינו מעכב פנין דאנוסים היו עיי"ש: ולפי דברי הר"ח הנז' אמנם מיושב היטב.

והיינו למה דאמרינו בפמילתא עה"פ ויקרא משה לכל זקני ישראל. מלמד שעשאן בית דין ופי' המפורשים שעשאן בית דין לקדש החודש.

הרי דלהקרבת הפסח הי' צרי' קידוש חודש עפ"י הראי' וכמו דאמר שם החודש זה לכם פנה ראה וקדש. [ולדעת הרמב"ן קאי ושמרת את החקקה הזאת על מצות עיבור השנה] והקדים להם מצות קידוש החודש וא"כ במדבר דלא הי' אפשר לקדש על פי הראי' לא הקריבו הפסח רק בשנה השנית עפ"י הדיבור פנ"ל: אף תמי' לי מתוספתא ערוכה פ"א דר"ה וכן אתה מוצא בענמר

שָׁל מִן אִם בָּא בְּזִמְנוֹ מִיָּד הוּא פְּלָה וְאִם לֹא מִתְעַכֵּב הוּא לְשִׁלְשָׁה יָמִים וְהֵינּוּ ע"כ דְּבַעֲרָב ר"ה
הי' יוֹרֵד עַל יוֹם ל' וְאִם בָּא עֲדִים בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים הוּא פְּלָה דְּחַם הַשְּׁמַשׁ וְנִמְסָ וְאִם לֹא מִתְעַכֵּב הוּא
עַד יוֹם ל"א וְהֵינּוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים כ"ט וּל' וּל"א.

עיי"ש הַרְי בְּהַדְיָא דְהִי מְקַדְשִׁין עַפ"י הַרְאָנִי. דְּהַרְי בְּמַדְבָּר הִי הַמֶּן.

וְאִם בָּאוּ עֲדִים שְׁרָאוּ אֶת הַחֹנֶדֶשׁ מִיָּד פְּלָה. הַרְי דְּגַם בְּמַדְבָּר מְקַדְשִׁין עַפ"י הַרְאָנִי וְדִלָּא כַהֲר"ח
הַגָּ"ל: וּמַדְבָּרֵי הַתּוֹסֶפֶתָא הַנּוֹ מוֹכַח דְּלֹא הִי יוֹרֵד מִן בְּיו"ט כְּמוֹ בְּשַׁבַּת דְּיָרֵד בְּעֶרְבַּ שַׁבַּת עַל שַׁבַּת
ה"נ בְּעֶרְבַּ יו"ט עַל יו"ט.

וּצ"ע עַל הַתּוֹסֶ' רִישׁ בִּיצָה שְׁפִלְפְּלוּ בְּזָה וְלֹא הִבִּיאוּ תּוֹסֶפֶתָא הַנּוֹ: אָמְנָם נִרְאָה דְּאֲדַרְבָּא דְּמִזָּה
רִאִי לְהַפּוֹף דְּהִי יוֹרֵד מִן בְּיו"ט דְּאִי לֹא כֵן קָשָׁה אֲמַאי לֹא אָמַר דְּפַעְמִים דְּהִי יוֹרֵד עַל ד' יָמִים
וְהֵינּוּ אִם חָל שַׁבַּת אַחַר יו"ט.

אִף אִם נִימָא דְּמֶן יָרֵד בְּיו"ט נִיחָא. דַּע"כ הָא דְּאָמַר דְּמִתְעַכֵּב לְשִׁלְשָׁה יָמִים הֵינּוּ כְּשַׁחֲל יו"ט שָׁל
ר"ה לְהִיּוֹת בְּיוֹם ו' וְא"כ בְּנֻדְאֵי הִי הַמֶּן יָרֵד בְּיוֹם ה' לְצִנְרָף שַׁבַּת.

דְּהָא מְבֹאָר בְּתוֹסְפוֹת שָׁם דְּאֲפִילוּ אִם נִימָא דְּיָרֵד מִן בְּיו"ט מ"מ בְּיו"ט עַל שַׁבַּת וְנֻדְאֵי לֹא יָרֵד
דְּאִין יו"ט מְכִין לְשַׁבַּת. וְשִׁפִּיר קָאָמַר דְּמִתְעַכֵּב לְשִׁלְשָׁה יָמִים יוֹם ה' וְיוֹם ו'.

וְיוֹם ש"ק. וְאִם בָּאוּ בְּזִמְנוֹ מִיָּד הוּא פְּלָה הֵינּוּ אִם בָּאוּ עֲדִים בְּיוֹם ה' אִז מִיָּד הוּא פְּלָה דְּהָא לְמַחֲרָ
חוּל וְהִיּוֹם הוּא יו"ט וּבְיו"ט יוֹרֵד וְלְמַחֲרָ בְּיוֹם ו' יָרֵד עַל שַׁבַּת וּפְשׁוּט: וְהִנֵּה יֵשׁ לוֹמַר דְּלְרַבָּה
דַּס"ל מְוִקְצָה דְּאוֹרְיִיתָא וְה"ה נוֹלֵד אִף אִם הִי יוֹרֵד בְּיו"ט לֹא הִי רִשְׁאִין לְאֶחָד וְכִמוֹ דְּפִרְיָף
בְּעִירוּבִין (דָּף מו) עַל גְּשָׁמִים דְּהֵי נוֹלֵד וְלִכְּוֹן לֹא הִי יוֹרֵד מִן בְּיו"ט לְרַבָּה מִשָּׂא"כ לְדִינָן דְּלִית
לָן מְוִקְצָה דְּאוֹרְיִיתָא י"ל דְּהִי יוֹרֵד מִן בְּיו"ט וּמִיִּשְׁבֵּב קו' הַתּוֹסֶ' וְדו"ק: כַּג) בְּמַכִּילָתָא פ' בָּא עַל
הַפְּסוּק הַחֹנֶדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם וְהִלֵּא לֹא הִי מְדַבֵּר עִמּוֹ אֲלֵא בְּיוֹם אֲלֵא סְמוּךְ לְשַׁקִּיעַת הַחֲמָה נִאֲמַרְהָ לוֹ
פְּרָשָׁה זוֹ וְהִרְאָהוּ עִם חֲשֻׁכָה עֵי"ש: הִנֵּה מִזָּה מוֹכַח כְּשִׁיטַת הַרְמְב"ם דְּאִם רָאוּ אֶת הַחֹנֶדֶשׁ בְּיוֹם
כ"ט סְמוּךְ לְשַׁקִּיעַת הַחֲמָה יְכוּלִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹנֶדֶשׁ.

גַּם מוֹכַח מְכָאן דְּעַד הַרְוָאָה נַעֲשֶׂה דִּינָן [וּבְמַדְרֵשׁ רַבָּה אֲנִי וְאַתֶּם נִקְדַּשׁ אֶת הַחֹנֶדֶשׁ] דְּהָא לֹא הִי
קַבְּלַת עֲדוּת: וְיֵשׁ לַעֲיִין בְּהָא דר"ה (דָּף פה) סד"א הוֹאִיל וְתַנּוּן וְאִם הִי מוֹמְחָא לְרַבִּים דָּן אֲפִילוּ
יְחִידֵי וְכו' אִין לָף מוֹמְחָא לְרַבִּים יוֹתֵר מִמִּשְׁעָה רַבִּינוּ כו' הָא אֲפִילוּ אִם נִימָא דְּמִנְמָחָא לְרַבִּים יְכוּל
לְקַבֵּל עֲדוּת הַחֹנֶדֶשׁ.

אֲבָל עַד הַרְוָאָה דְּנַעֲשֶׂה דִּינָן פְּשִׁיטָא דְּבַעֲיָנָן שְׁלֹשָׁה דַּע"א אִינוּ נִאֲמָן לְקִידוּשׁ הַחֹנֶדֶשׁ וְכ"כ
הָאֲחֵרוּנִים בְּחו"מ (ס' ג) דְּגַם הוֹדָאָה בְּפִנֵּי יְחִיד מוֹמְחָא לֹא מְהַנִּי וְא"כ פְּשִׁיטָא דְּהִי צָרִיף לְהִיּוֹת
אֲהָרֹן בְּהַדְיָ וְצ"ע: כד) בְּעִירוּבִין (דָּף לב:) וְרַמִּינְהוּ אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי וְכִי אֵלוּ בְּלִבָּד
הִיוּ וְכו' שְׁכַשְׁעֵלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מְצָאוּ אֵלוּ וְקִידְשׁוּם אֲלֵא כָּל שְׁתַּעֲלָה לָף בִּינְדָף מְסֻנְרַת מְאֻבּוֹתִיף
שְׁמוֹקְפַת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן כָּל מְצוֹת הִלְלוּ נוֹהֲגַת בְּהָ מְפִנֵי שְׁקִדְוָשָׁה רִאשׁוֹנָה קִדְשָׁה
לְשַׁעֲתָה וְקִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא וּפִירֵשׁ"י ז"ל בַּד"ה וְקִידְשִׁים מְפִרֵשׁ בְּמַס' שְׁבוּעוֹת (דָּף טז) דְּמְקַדְשִׁי
לָהּ בְּשִׁמְתֵי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר וּב"ד מְהַלְכִין וְשִׁמְתֵי תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶן ע"כ.

וְרִאִיתִי לְהַטּוּרֵי אֶבֶן בְּמַגִּילָה (דָּף י.) בַּד"ה מְצָאוּ אֵלוּ וְקִדְשׁוּ וְז"ל בַּפ"ט דְּעִירוּבִין פִּירֵשׁ"י ז"ל
דְּמְקַדְשִׁי לָהּ בְּשִׁמְתֵי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר וּב"ד מְהַלְכִין י"ב תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶן וְכו' וְתִמְיָה לִי הָא הֵתָם מְקַדְוָשָׁה

דירושלים איגרי שפיהא קדושה לאכילת קדשים קלים ומעשר שני אבל לעגן קדושת ערי חומה אינו צריך הא ועוד שאין עגן תודה לקדושת ערי חומה שפיהא אמרינו התם בשבועות (טו).

(אין עזרה מקדושת אלא בשיורי מנחה מאי טעמא פירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה יוצא ממנה נפסל אף עזרה וכו' וכיון דטעמא משום הכי הוא בשאר ערי חומה לא שיהיה האי טעמא דהא תודה אינה נאכלת בהן ואדרבה בביאתה לתוכן נפסלת ביוצא פיון שיצא חוץ לירושלים ובפ"ב דשבועות כתב רש"י לא פירש לי במה מקדשין ערי ארץ ישראל ול"נ דקדושת ערי א"י הי' בפה מפי ב"ד וכו' עיי"ש שהאריה ולפע"ד יש ליישב דברי רש"י ז"ל דהנה המבי"ט בספר קרית ספר כתב (בפ"ז מהלכות בית הבחירה) דעירות המוקפות חומה בדין הוא שיאכלו בה קדשים קלים פיון דהוי כמתנה ישראל שמשלחין מתוכן מצורעים כדאיתא בפ"א דכלים אלא דאי אפשר דאיכא הפסק בינם לירושלים א"כ יהי' נפסלים ביוצא אבל אי הי' סמוכות הי' אוכלים יעו"ש ולפי דבריו יומצא דלקמי תודה נאכלין בעירות המוקפות חומה דהא מבואר במנחות (דף ע"ח:) דהשוחט תודה לפנים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדוש הלחם לרבי יוחנן דלא בעינן על בסמוך וקא דהשוחט התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה פסול היינו חוץ לחומת בית פאגי ועי' פסחים (סג:) ולפי"ז עם הי' הלחם בעירות המוקפות חומה דנאכלות שם קדשים קלים שפיר מקדש הלחם וכבר העירני בזה ידידי הרב סוע"ה עדיו לגאון כמוה"ר מנחם זעמבע שיח"ל מפראגא.

ולפי זה מיושב היטב דברי רש"י ז"ל דשפיר עירות המוקפות חומה מתקדשת בלקמי תודה דהוי דבר הנאכל בה דשפיר באמת תודה נאכל בה ואם יצא נפסל ודו"ק: א) והנה מו"ח הגנ"י תמה מאוד על הרב קרית ספר דמחלק בין מעשר שני דבעי ירושלים לקדשים קלים דנאכלין גם במוקפות חומה ממקרא מפניך בפרשת ראה דכתוב כמה פסוקים נאכלתם לפני ד' אלוהיכם על זבחיכם כמו שכתוב על מעשר שני שאינו נאכל רק בירושלים ומה חילוק ביניהם.

וכבר כתבתי בזה איזה טעמים: עוד כתב מו"ח הגנ"י ז"ל: מעיין המטלטל הי' לשתי' לכל העם ויעינן תוספתא סופה שהוא נעשה נחלים כו' ונהר גדול ולפי מה שכתב הר"ח דהעגן הי' למעלה על המחנה לא היו נוטפין כלל.

ודע מחמדי הנה מפשטיות הכתובים ובספרי בהעלותה מוכח דהעגן הי' עליהם מלמעלה רק בעת נסיעתם מהמחנה אבל בחגיגתם הי' העגן קפול על המשכן ויעני' ילקוט פקודי בשם ברייתא דמלאכת המשכן: מאיר שמחה פהן עכ"ל.

[הנה מצאנו בעגנים אלו מכתב מר חמיו הגאון האדיר בעל אור שמח]: סימן ז. ב"ה יום א' י"ג ניסן תרע"ג לפ"ק.

חיים טובים ומבורכים לראש חתני אהובי הרב המפורסם בשמו הטוב הר"ר אברהם שיח"ל בכל טוב ואושר סלה: א) אברהם מחמדי תמול עליתי על הבימה לדרוש פדרכי ואמתי קרוב לשתי שעות ב"ה וההלכה הי' הראש בשמה מה שכתבת לי בשוחט פסח בכמת יחיד בעת היתר הבמות אם פסול והבאתי ראי' דפסול מדברי הספרי (תצא פיסקא רטז) לא יוכל לבכר לא יבכר הייתי אומר אם בכר מבין ת"ל לא יוכל וכן פאן כתיב לא תוכל לשחוט את הפסח באחד שעריה שאם נשחט פסול פן הבאתי מהרמב"ם שמפרש דלרבי יוסי דפסק כמותו ג"כ לכתחלה אין שוחטין

פסח על היחיד ק"ו מפסח שני ולרבי יהודה בדיעבד ג"כ פסול ומנ"ל דדרוש קרא דלא תוכל לאכול באחד (עי' פסחים צ"א).

(הרי דמפסל בהאי קרא ועוד הארכתי הרבה בזה בפלפול אכ"מ: ב) והנה מ"ש בשם הר"ש בתורת פהנים [דליכא איסור לאכול שלא למנויו] היא תימא גדולה לא ישוער בכ"ז מהך דתערוכת טעמים [דפסחים ע"ו: דמוכח דיש איסור דשלא למנויו] אין פירכא דשם פי יאכלו מתערוכת פסח אחר שששחט לשם אחר ואינו יוצא ידי חובת אכילתו ואיהו לא אמר דרק שלאחר שיצא באכילה אם יאכל מפסח אחר אין איסור.

אף גם זה נסתר מכמה מקומות: ג) והנה עוד הבאת בשם הר"ש משנ"ץ (פ' ויקרא) דהשוחט תמיד ופסח שאינו מבוקר אם עלו ירדו] הנה הר"ש פינון כפי המשך חכמה דרבי יוסי מינרי היכא שלקחו שאינו מבוקר ונמצא בעל מום ועי"ז אמר דאם כן עלו ירדו ומה תיקון וצריך לומר "ואת"ל דהכא כשאינו מבוקר ובע"מ גמור הוא ולכן לא מיפטר מטעם טעה בדבר מצוה או משום אנוס" דהא לא ביקרו והוא חסר בלשונו: ד) הנה דא ודאי דאם מןפלא סמוך לאיש מפריש אבל אינו יכול לשוחטו עליו לבדו דבעי איש לפי אכלו ואינו איש והא דאין עושין חבורה שפולה קטנים היינו דהמה בני שלש עשרה רק שהן קטנים עדיין בהא שפא יבואוהו לידי פסול ופשוט: ה) והנה מ"ש ממכילתא "משארותם שיורי מצה ומרור או אינו כו' שיורי פסח הלא כבר נאמר והנותר עד בוקר באש" וכו' מוכח דהי' שורפין הפסח שששאר ביום טוב והא אין שריפת קדשים דוחה יו"ט ואולי משום דרב אשי אמר (שבת כד:)] דהוי עשה ול"ת עשה דשבתון שבת והעשה לא נאמרה קודם מ"ת קודם שנצטוו על השבת ואתי עשה ודחי ל"ת דלא יעשה מלאכה: ו) והנה מ"ש (בהא דלא כתיב מנזח בנסכים) פשוט נראה משום דאמרינן בנזחים (דף ס"א:)] דבימי שלמה לא היו שיתין במנזח ולהרמב"ם (ה"ו) מנסכין על היסוד ולרש"י בור פרוי אצל מנזח לכן לא כתיב מנזח בנסכים: ז) ודע כי נפל ברעיוני דאמירה לגבוה פמסירה להדיוט לא שייך בהקדש לזמן למ"ד בנדרים כ"ט.

[דקדושת דמים פקע בכדי וצ"ע שם בסוגי' דבר פדא והמקור הוא מדברי התוס' סוף תמורה גבי חרמי פהנים דלא אמרינן בהו אמירה לגבוה כו' ויש לדון בזה: ח) הגידה נא לי אם לא עלה בדעתך להתבונן מדוע פליגי ר"ש ורבנן גבי פסח בשבת אם מפשיטין כולו ולא פליגי גבי שעירי חטאת הצבור דרגלים ואם נאמר משום דשם הוי כחטא בשבת כדי שתזכה בשבת שיפשיט כל העור עבור לאכול הבשר בשבת משא"כ בפסח הוא כדי שתזכה בחול אם כן שעיר החיצון ביוה"כ גמי ואכ"מ: ט) ומה שכתב חתני מחמד עיני על מקטיר קטורת בהיכל [עיין בקונטרס זה אות יז] ישר ונעים ומה שכתבת בלשון הגמ' ותפוק לי' הוא תריצות נפלאה אבל לפי"ז התירוץ אינו מתפרש וכן גושני שני' ותפוק לי' דהוי בע"ק אינו על דרך זה אמנם לתרץ בזה קו' או"ש הוא עצה אבל צ"ב דהלא חיישינן מספק למעל לטמא למפרע והספק אימר קודם ביאתו לא ראתה ורק בהיותו עמה ולא הותרה קודם למגע נדה ולא שייך לומר הואיל דאשתרי אשתרי דהספק על כל רגע ורגע ובאופן כזה הוא חידוד אבל לא מסתברא: יתענג על רב שלום ויחוג חג המצות בדיצות ונתענג ברצוהשי"ת יחד בכל טוב וד' ישמחנו בישועתו פתקות נפש חותנו הדו"ש באהבה:

מאיר שמחה פהן.

סימן ח. בעזה"י פה פראגא.

החיים וכט"ס לכבוד ידי"נ צמ"ד לכבי הרה"ג המופלא בבקיאותו עיניו פיונים על אפיקי הש"סאיש תמודות וכו' כמוהר"ר אברהם לופטביר נ"י: אחדשה"ט מכתביו היקרים קבלתי והנה כ"ת הפכיל ראיתו מהא דחולין (עה).

(לשיטת הראב"ד ז"ל בתו"כ (פ' אחרי) שהבאתי דכתב דבר קדש דולדות קדשים אינו נפסל ביוצא דופן משום דקדמה קדושתו לפסולן למ"ד במעי אמן הו קדושים הנה פעת בטח תח"י תשובתי ושמה יראה מה שביארתי ב"ה שיטת ראב"ד ז"ל מפמה דוכתי בש"ס וכמה סתירות וא"צ לכפול הדברים: א) ואמנם אחת אזור מה דהקשתי לדברי ראב"ד ז"ל דאין יוצא דופן פוסל אם קדמה קדושה מהא דש"ס תמורה (דף י"ז).

(תנא אר"מ ומאחר שאינו קדושין היאך מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה במקדיש ולד ויצא דרף דופן (וקמ"ל דאינו עושה תמורה וגרע מבע"מ דחלה עליו תמורה) ומבואר להד"ל דארף שקדמה קדושה שיהי הקדיש הולד במעי אמו מ"מ אם יצא אח"כ דרף דופן מיפסל ואינו עושה תמורה.

אולם תירצתי עפ"י דברי רש"י ז"ל בתמורה (דף י.) בד"ה אין קדושה חלה וכו' יעו"ש דמבואר דאם קדושה חלה על עוברין הוי כתחלת הקדש ואינו קדוש מפת אמי ולכן י"ל דזה דכתב ראב"ד ז"ל דקדמה קדושה ללידה לא מיפסל ביוצא דופן דזהו רק בולדות קדשים שקדושתו מפת אמן וכדקדוק לשונו ז"ל שם "במעי אמן הו קדושין וכל קדושת אמן חלה עליה" וע"כ נהי דכל בהמה צריכה הכשר לידה שיהי נולד פנרפו ולא מהני מה דקדמה קדושה להכשירו להקרבה אם חסר לו דבר המכשירו שהוא הלידה פנרפו מ"מ סובר ראב"ד ז"ל דכינון דקדושתו מפת אמו כמו דמהני לי עצם קדושה דאמי ומותר להקריבו בעצמו פן מהני לי הכשר לידה דאמו שנוקדה פנרפה והי' לה הכשר הלידה ואף דמקריבין את הולד בתורת עצמו מ"מ חשוב מוקדש ומוכשר מצד אמו.

וכ"ז בולדות קדשים. אבל בהא דתמורה (יז).

(הנ"ל במקדיש ולד ויצא דרף דופן דקדושת הולד תחלת הקדש מצד עצמו ולא מפת אמי שפיר אף דקדמה קדושה ללידה פסול דהא חסר לקדושה זו הכשר הלידה ולא מהני לי הכשר לידה דאמו פינו דאין קדושתו מפת אמו והם דברים ברורים.

יעו"ש באורף: ב) והנה לפי"ז יש ליישב שיטת רש"י ז"ל בנדה (מ"א.) דגם ולדות קדשים נפסלין ביוצא דופן דיקשה מהא דחולין (עה).

(דאמר מה אשם מוצא מפלל שליל דחלב שליל אינו ראוי להקטרה ולא קאמר משום דהנה יוצא דופן ומוכח דבשליל קדשים אינו חל הפסול ולפי דברינו יש להתבונן. דהנה בש"ס תמורה (דף יז:) אם זכר לרבות הולד וכן הוא בבכורות (טו:) ובת"כ ויקרא פט"ז יעו"ש ומבואר דמרבין ולדות קדשים להקרבה ויש לעיין לפמ"ש התוס' בנדה (דף ג'): בד"ה תרנגולא דאגמא דלמ"ד חוששין לזרע האב אם האב אסור הו"ל זוז"ג וכן להיפוף אם האב היתר והאם אסורה הו"ל ג"כ זוז"ג ועי' חולין (נח) ותמורה (לא).

(יעו"ש וא"כ יקשה דהתינוח דולדות קדשים שהאב והאם קדושין שפיר רבי קרא דקדשו ליקרב. אבל אם האב חולין אמאי לא נימא דהו"ל זוז"ג האב חולין ואם קדשים ואין בולד קדושת קרבן דאדרבה אינו ראוי להקרבה מצד תורת חולין של אביו ועי' תוס' חולין (סט) ד"ה תלתא יעו"ש

וּכְבָר הַתְּעוֹרֵר בְּגוֹף הַדְּבָר בִּס' יְהוֹשֻׁעַ (ס' לז) וְהַגָּאוֹן מְלֻבֹב בִּס' בִּי"צ (י"ד ח"ב) הָאָרִיז בְּדָבָר:
וְרֵאִיתִי דַּבְּרֵי דְהַקְדָּשׁ דְּהוּי דְשִׁיל"מ זוּז"ג אָסוּר.

אָבֵל אֵינּוּ מִיְנֻשָׁב בְּזֶה דְמַלְבָּד דְאִסוּר דְשִׁיל"מ זוּז"ג דְהַקְדָּשׁ רַק מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש תוּס' וְעִי' מ"ל
(פ"ז מְמַעֲלָה) וּבְרֵאכ"ד (פ"ה מְנַדְרִים ה"ט"ו) וּבַכֹּס"מ נָשָׁם וְהוּד' עֲתִיקִים. נֶאֱנָן בְּדַאוּרֵיתָא קְוִימִינָן.

מְלַבֵּד זֶה הֲלֵא הַקְדָּשׁ דְּהוּי דְשִׁיל"מ אֵינּוּ מְשׁוּם שְׁאֵלָה רַק מְשׁוּם חִילּוּל וְכַמ"ש הֲר"ן בְּנִדְרִים (נט).
(בַּד"ה תְּרוּמָה מֵאֵי מִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי אֵיכָא וְכו' וְהַקְדָּשׁ דְּמָנוּ לְעִיל בְּדְשִׁיל"מ אֵינּוּ מְשׁוּם שְׁאֵלָה
רַק בְּהַקְדָּשׁ בַּד"ה עֲסָקִינָן דַּע"כ לְפָדֵי קָאֵי עַכ"ל וּמְבִנְיָר דָּאֵם אֵינּוּ רְאוּי לְפָדְיוֹן לֹא הוּי דְשִׁיל"מ
וְא"כ הָא אִוְתָה קְדוּשָׁה שְׁלֹלְדֵי קְדָשִׁים שְׁמַצָּד אִמּוּ הֲרִי לֹא בַר פְּדְיוֹן הוּא דְהוּי קְדוּהָא ג.

וְאִף חֲצִי דִין קְדוּהָא גְּאֵינּוּ נִפְדָּה וְכַדְמוּכַח מִתוּס' גִּיטִין (מג): בַּד"ה גְּמָרֵי דְבַהֲמָה שְׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִים
וְהַקְדָּשׁ חֲצִי דְאֵינָה קְרָבָה דַּמ"מ תְּרַעָה וְאֵינָה נִפְדִּית בְּלֵא מוּם יַעו"ש וְאִכ"מ בְּזֶה. וְא"כ שׁוּב
קְדוּשָׁה זֶה שְׁמַתוּרַת וְלֵדֵי קְדָשִׁים לֹא בַר חִילּוּל וְאֵינּוּ כָּלֵל דְשִׁיל"מ וְכִזָּה בְּפָסְחִים (כ"ז:). תְּנׁוּר
שְׁהַסִּיקוּ בְּעֲצֵי הַקְדָּשׁ וְאָפָה בּוֹ אֵת הַפֶּת וְכו' הַפֶּת אָסוּרָה וּבַתוּ' שְׁם בַּד"ה הַקְדָּשׁ דְהַקְדָּשׁ דְשִׁיל"מ
ע"י חִילּוּל וּבִיָּאָר הַא"מ (בְּתִשְׁבֻּבָה ס' לְפִי דְבָרֵי הֲר"ש (פ"ב דַּמַּע"ש) דְבְּדָבָר שְׁאֵינּוּ בְּעִין לֹא
מְהַנִּי חִילּוּל שׁוּב זוּז"ג מְוֹתֵר בְּהַקְדָּשׁ יַעו"ש וְאִכ"מ.

וְעִי' בְּרֵא"ש נְדָרִים. (נט): שְׁם.

וְרֵאָה בְּרַמְבַּ"ם ז"ל (פ"ד מִתְמוּרָה ה"ב) וְלֵד חֲטָאֵת תְּמוּת וְכָל שְׁפָן וְלֵד תְּמוּרָתָה עַכ"ל וְלִפִּי
דְבָרֵיהֶם הַנֶּ"ל יֵשׁ לְעוֹרֵר דְאֵינּוּ כָּל שְׁפָן. דְאִדְרָבָה וְלֵד חֲטָאֵת אִף אִם אָבִיו חֹלִין וְהוּ"ל זוּז"ג מ"מ
כִּינּוּ דְהוּי הַקְדָּשׁ וְיֵשׁ לוֹ שְׁאֵלָה (דְּכֹן צ"ל סְבָרְתָם דְּהוּי דְשִׁיל"מ מְשׁוּם שְׁאֵלָה דְחִילּוּל לֹא מְהַנִּי)
שְׁפִיר בַּכָּה"ג זוּז"ג אָסִיר אָבֵל בְּנִלְד תְּמוּרַת חֲטָאֵת דְּמְבִנְיָר בִּירוּשְׁלַמִּי (פ"ז דְּדַמַּי) דְאֵין נִשְׁאֲלִין
עַל הַתְּמוּרָה יַעו"ש וּבַפ"מ שְׁם.

וְאִף לְמֵאֵי דְאָמַר בְּנִזִּיר (לב) לַב"ה נְמִי אַע"ג דְאָמְרֵי ב"ה תְּמוּרָה בְּטָעוּת הוּי תְּמוּרָה ה"מ הִיכִי
דְאִיתִי' לְעִיקָר הַקְדָּשׁ אָבֵל הִיכָא דְמִתְעַקֵּר עִיקָר הַקְדָּשׁ מִתְעַקֵּר נְמִי תְּמוּרָה ע"כ וּמְבִנְיָר דַּע"י
שְׁאֵלָה בְּגוֹף הַהַקְדָּשׁ מִתְבַּטְּלַת הַתְּמוּרָה וְשׁוּב גַּם תְּמוּרָה יִשְׁנָה בְּשְׁאֵלָה ע"י שְׁאֵלַת הַהַקְדָּשׁ מ"מ
הִיכָא דְלִיתִי' לְהַקְדָּשׁ בְּעוֹלָם וְדֵאֵי דְלֵא שְׁיָיָד שְׁאֵלָה וְכֵהָא דְשְׁבוּעוֹת (כח).

(אָכְלָה בְּוֹלָה אֵין נִשְׁאֲלִין וְעִי' תוּס' כְּרִיתוֹת (י"ג):) וְעֲצָם הַתְּמוּרָה הֲרִי לִיתָא בְּשְׁאֵלָה א"כ שׁוּב
אִם אָבִיו חֹלִין יֵהִי מְוֹתֵר מְשׁוּם זוּז"ג דְהַקְדָּשׁ בְּזֶה דְלִיתִי' לֹא בְּחִילּוּל וְלֹא בְּשְׁאֵלָה בְּנִדְאֵי זוּז"ג
מְוֹתֵר וְעַכ"פ לְדִידוֹן דְּמִסְפָּקָא לָן אִם חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב ע"י חֹלִין (עט).

(שׁוּב מְסַפֵּק לֹא תְמוּת וְשְׁאֵנִי וְלֵד חֲטָאֵת דְתַמִּיד בְּעַת הָעֵיבוּר וְהַלִּידָה יִשְׁנָה לְהָאֵם בְּעוֹלָם וּמְהַנִּי
שְׁאֵלָה לְאֵם לְהַפְקַע קְדוּשַׁת הַנִּלְד דְלֵא עֲדִיף וְלֵד קְדָשִׁים מִתְמוּרָה דַּג"כ קְדוּשַׁת הַתְּמוּרָה וּמִתְעַקֵּרָה
ע"י עֲקִירַת גּוֹף הַהַקְדָּשׁ ה"נ בְּזֶה וְהוּ"ל זוּז"ג בְּדְשִׁיל"מ דְאָסוּר וְאִכ"מ לְבִזָּה]: וְאָמְנָם נְרֵאָה בְּיִשׁוּב
הַדְּבָר דְהִנֵּה בְּהָא דְתְמוּרָה (דף י"א):) וּבְעִירוּכִין (דף ד).

(מְנִין לְאוּמֵר רְגְלָה שְׁל זֶה עוֹלָה תְּהִי בְּוֹלָה עוֹלָה וְכו' וְאִפְּלוּ לְמ"ד אֵין בְּוֹלָה עוֹלָה ה"מ דְאִקְדָּשִׁי
דְבָר שְׁאֵין הַנְּשַׁמָּה תְּלוּי' בָּהּ אִקְדָּשִׁי דְבָר שְׁהַנְּשַׁמָּה תְּלוּי' בָּהּ קְדָשָׁה בְּוֹלָה עֵי"ש וּבְקִידוּשִׁין (ז)
וּמְבִנְיָר דַּגְזָה"כ בְּהַקְדָּשׁ דְּכָל שְׁיֵשׁ דִּין הַקְדָּשׁ בְּמַקְצָתוֹ פְּשֻטָּה קְדוּשָׁה בְּכּוֹלָה וְגַם הַחֹלִין נִעֲשֶׂה
קוּדָשׁ.

ויש לחקור אם דין זה הוא דווקא בקדושה הבאה ע"י אדם דגוה"כ דכיון שהקדוש מקצת מןפשוט בכולה אבל בקדושה הבאה מאלי' ע"י דין התורה לא אמרי' פשוטה וכהא דכתב רמב"ן ז"ל ב"ב (ע"ט).

(לעגנו מעילה דאינה רק בהקדש הבא ע"י אדם ולא בהקדש ממילא יעושה"ה ובקצוה"ח (סי' ר') וה"נ לעגנו פשוטה. או דאין חילוק דדין פשוטה הוא מחמת עצם פח של הקדושה וכל שהוא קדוש במקצתו בדבר שהנשמה תלויה בו אף הקדש מאלי' ג"כ מתפשט בכולה [וד' פנ"י קידושין ז.)

(ע"י במקנה שם] ויש להביא ראיה מהא דכתבו תוס' גיטין (דף מג:): ד"ה גמרי להקשות בבמה של שני שותפים והקדוש חצי וחזר ולקחה דאמר בש"ס קידושין (ז.) (דאם חזר והקדוש חצי השני קדושה ול"ל לקדושי הא מיד שלקח חצי גימא פשוט קדושה בכולה יעו"ש ואם גימא דרק הקדש אדם מתפשט אבל לא הקדש תורה א"כ בעת שהקדוש האדם הרי לא הי' יכול להתפשט דהוי דעת אחרת מעכבת ועכשיו שחזר ולקחה הרי כבר קדוש הוא מצד דין תורה וליתני' לדיבורי' וע"כ דכל שקדוש.

מאלי' מתפשטת בכולה ואולם אינו מוכרח די"ל דמ"מ הקדושה שעלי' מפת אדם היא באה וכמוכח. ואולם מהא דש"ס תמורה (דף ה:): דפריה לרבא דכל מילתא דאמר רחמנא ל"ת אעל"מ והרי תמורה דאמר רחמנא לא יחליפנו וכו' ותנא כו' שאם הימר מומר ומשני שאני התם דאמר קרא והי' הוא ותמורתו יהי' קודש עיי"ש ומבואר דמצד דיבור האדם לא מהני כלל בתמורה דהא כ"מ דאמר רחמנא ל"ת אעל"מ רק הוא דין קדושה שע"י גוה"כ דכשאומר לשון תמורה נותנת עליו דין התורה קדושה לא מצד הקדשו וכבר בארתי בחי' פן מפמה דוכתי דקדושת תמורה אינה קדושת אדם רק קדושת התורה ולפי זה הלא מפורש בש"ס תמורה (דף י).

(במשנה אומר רבי יוסי נהלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה פולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו תמורה תהי' פולה תמורה תחתי' ע"כ ועי' רש"י שם (דף י:): בד"ה ואי ר"י דטעמא דמ"ד דלא אמרי' פשוטה משום דסובר דהוי גוה"כ שאינו מתחיל כלל דין תמורה על אבר אחד דאינה נוהגת באברים יעו"ש ומבואר דאלו הי' חלה תמורה על אבר אחד אזי לכ"ע הנה אמרי' דפשוטה תמורה בכולה וא"כ מבואר מזה דאף בקדושת התורה ג"כ אמרי' פשוטה דהא תמורה אינו הקדש אדם רק הקדש תורה ומ"מ אמרי' פשוטה.

ולפי זה נראה ברור דגם בנולדות קדושים אם יש על מקצתו קדושה מפת דין ונולדות קדושים אף שזה קדושה הבאה מאלי' מגוה"כ וכמ"ש תוס' תמורה (לא:): והוי רק קדושת התורה מ"מ גימא פשוטה קדושה בכולה דגם בקדושת התורה אמרי' פשוטה וכנ"ל: ומעתה נראה עפ"י דברי הר"ש משני בפירושו לת"כ פ' אמור (פרק ד' ברייתא י') אהא דתני' בת"כ שם מנין אוכלי תרומה באוכלי חולין וכו' משקה קדוש במשקה תרומה (שאם נתערבו בפחות ממאה שאסור לאכלן בטומאה) ת"ל מן הקדושים וכתב הר"ש ז"ל עוד קשה דמשקה קודש מאי גינהו דמותרין בשתי' דבטלי טמאין בטהורין וכ"ת יין ושמן שנקחו לצורך נסכים ונתערב בהן ממשקה קדוש טמא דבטלי במאה ונהלא פיון שנגעו להדדי נטמאו כלם פדמוכח בבכורות (כב) גבי ציר של עם הארץ דלקדירה אסור משום דמצא מין את מינו וכו' וי"ל לעולם במשקה שנטהר לצורך הקדוש וכשנתערב בהן מעט משקין טמאים פודין אותו ומוציאין לחולין ואע"ג שפשוטה הן חולין מ"מ כשנתערב הי' קדוש עכ"ל: והנה בד' הר"ש ז"ל שם יש לעי' טובא ועכ"פ מבואר מדבריו ז"ל דלא אמרינון בטיול מיעוט ברוב היכא שאם לא יתבטל מיעוט הטמא ברוב הטהור יהי' הדין דגם

הָרוֹב נַעֲשֶׂה טָמֵא כְּמוֹ הַמֵּיעוּט וְכַעַת נִדְפַס בַּס' א"נ ח"ב סי' שנ"ח וסי' שע"ד יעו"ש שְׁהָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ מָהָא דְבִכּוּרוֹת (כ"ב).

(וּמְרִישׁ מִקְנָאוֹת (פ"א) דְּכֻלָּא הוּא בְּכָל בֵּיטוּל כּוֹן דָּאֵם לְוֵלִי הַבֵּיטוּל לֹא יְהִי רֹב שְׁבִיבְטַל לָא אֲמַרִינּוּ כָּלֵל בֵּיטוּל דְּאֲדַרְבֵּה אֲמַרִינּוּ שְׁאִינוּ בְּטַל וּמִמִּילָא אִין כְּאִין רֹב יְעו"ש וּקְדָמוּ הַר"ש ו"ל וְאִכ"מ בְּזָה] וּלְפִי"ז הִלָּא כְּתִב הָר"ן ו"ל (בַּע"ז פ"ג) דְּטַעַם הָיִתָּר זוּז"ג מִתּוֹרַת בֵּיטוּל שְׁבִיבְטַל גּוֹרָם הָאִיסוּר בְּגוֹרָם הָיִתָּר וְסָגִי לִי בְּחֵד דְּכִינּוּן דְּגוֹרָם קִיל אִיסוּרִי בְּטַל חֵד בְּחֵד יְעו"ש וְא"כ מִיְנֻשָּׁב שְׁפִיר הַקְּוֹשְׁנִי דְּוִלְדוֹת קְדָשִׁים שְׁאֲבִיבְטוּ חוֹלִין יְהִי מִתְרִין מִשּׁוּם דְּהִנּוּה זוּז"ג וּלְפַמ"ש גִּיחָא דְּבִכָּל זוּז"ג הָרִי אִף אֵם גִּימָא דְּאִינוּ בְּטַל וְיֵשׁ שְׁם גּוֹרָם אִיסוּר מ"מ הַגּוֹרָם הָיִתָּר נִשְׁאָר בְּהִתְרוֹ שְׁהָרִי אִין הָיִתָּר מִתְהַפֵּךְ לְהִיּוֹת אִיסוּר וְכַד' הַמ"ל בַּפ"ז מְמַעֲיָלָה וּמְכַמְתִּי וְהַד' עֲתִיקִים.

וְלָכֵן שְׁפִיר אֲמַרִי דִּין בֵּיטוּל דְּבְטַל גּוֹרָם אִיסוּר בְּהִתְרוֹ דְּכִינּוּן דְּקִיל אִיסוּרוֹ סָגִי חֵד בְּחֵד אֲמָנָם בְּהָא דְּוִלְדוֹת קְדָשִׁים שְׁהוּא קְדָשִׁים בְּעַלְי חַיִּים דְּהִדִּין דָּאֵם קְדִישׁ מְקַצְתוּ אִף שְׁהוּא הַקְּדָשׁ תּוֹרָה מ"מ פְּשֻׁטָה קְדוּשָׁה בְּכּוּלָּה וְכַנ"ל א"כ אֵם לֹא גִימָא בֵּיטוּל לְגוֹרָם דְּהַקְּדָשׁ שׁוּב הָרִי גַם גּוֹרָם דְּחוֹלִין יַעֲשֶׂה הַקְּדָשׁ עִי"ז דְּגִימָא פְּשֻׁטָה קְדוּשָׁה בְּכּוּלָּה וְיַעֲשֶׂה גַם הַחוֹלִין קוּדָשׁ וְלֹא יְהִי כָּלֵל גּוֹרָם חוֹלִין.

שׁוּב בַּכַּה"ג לֹא אֲמַרִינּוּ כָּלֵל בֵּיטוּל וְאֲדַרְבֵּה אֲמַרִינּוּ דִּישׁ גּוֹרָם דְּהַקְּדָשׁ וְנַעֲשֶׂה הַכֵּל קוּדָשׁ מִצַּד פְּשֻׁטָה. וְאִף דָּאֵם יְבֻטַל הַגּוֹרָם דְּהַקְּדָשׁ בְּגוֹרָם דְּחוֹלִין לֹא יְהִי כָּלֵל בְּזָה דִּין פְּשֻׁטָה שְׁהָרִי אִין כְּאִין קְדוּשָׁה כָּלֵל דְּהָא נִתְבְּטַלָּה מ"מ אֲמַרִינּוּ לְהִיפּוּף דְּכִינּוּן דְּלוּלִי דִּין הַבֵּיטוּל לִיכָּא גּוֹרָם חוֹלִין שְׁבִיבְטַל שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה קוּדָשׁ ע"י פְּשֻׁטָה מִמִּילָא לִיכָּא דִּין בֵּיטוּל וּבַכַּה"ג שְׁפִיר זוּז"ג אִיסוּר מַה"ת וְעִי' ר"ן שְׁם דָּאֵם א"א לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ זוּז"ג אִיסוּר: ג) וְהִנּוּה י"ל לְפִי"ז דְּבָרֵי רַש"י ו"ל דְּכַתֵּב דִּיּוֹצֵא דוֹנָן פּוֹסֵל בְּוִלְדוֹת קְדָשִׁים דְּקָשָׁה מָהָא דְּחוֹלִין (ע"ה).

(דְּאָמַר פְּסוּל שְׁלִיל מִצַּד מַחוּ"ז וּמִצָּרִיף קָרָא וְלֹא קָאָמַר מִשּׁוּם יוֹצֵא דוֹנָן וְכַמ"ש כ"ת. וּלְפַמ"ש גִּיחָא וְאֲקָדִים מַה דְּנִרְאָה בְּרוּר בְּהָא דְּאֲמַרִי בְּעִירוּכִין (ד).

(הַנ"ל דְּבִדְבָר שְׁהַנְּשִׂמָה תְּלוּי' בּוֹ אֲמַרִינּוּ פְּשֻׁטָה קְדוּשָׁה בְּכּוּלָּה וְנִרְאָה דְּעַנְנֵי פְּשֻׁטָה שְׁיִיף רַק בְּמַה שְׁהוּא תְּלוּי בְּעַנְנֵי קְדוּשָׁה אִזִּי אֲמַרִינּוּ דְּהַקְּדוּשָׁה יֵשׁ לָהּ כַּח לְהַתְּפַשֵּׁט וְלַהֲפֹךְ אֵת הַחוֹלִין לְקָדָשׁ אֲבָל מַה שְׁאִינוּ תְּלוּי בְּקְדוּשָׁה רַק שְׁיֵשׁ לוֹ הַכְּשֵׁר לְאִיזוֹ עַנְנֵי אִף שְׁהַדְּבָר הַקְּדוּשׁ יֵשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַכְּשֵׁר מ"מ פִּינּוּן דְּאִין דְּנִין עַל עֲצָם הַקְּדוּשָׁה רַק עַל הַהַכְּשֵׁר נִרְאָה בְּרוּר דְּלֹא אֲמַרִינּוּ בְּזָה פְּשֻׁטָה הַכְּשֵׁר בְּכּוּלוֹ דְּלֹא מְצִינוּ שְׁהַכְּשֵׁר לְחֻצְיוֹ יִתְפַּשֵּׁט הַכְּשֵׁר בְּכּוּלוֹ דְּרַק בְּקְדוּשָׁה יֵשׁ גּוֹה"כ זֶה לְהַתְּפַשֵּׁט וְלֹא בְּשָׂאֵר הַדִּינִים וְרָא' לָזֶה מָהָא דְּאִי' בַּת"כ (פ' אֲמוֹר פְּרָשְׁתָּא ה) פְּרִט לְשַׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֻצְיוֹ בְּן חוֹרִין (חֻצְי עֶבֶד וְחֻצְי בְּן חוֹרִין שֶׁל פֶּהֶן אִינוּ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה] וְעִי' בַּר"ש מְשַׁנֵּץ שְׁם.

וְכֵן מְפוֹרָשׁ בְּמִשְׁנֵה דִּיבְמוֹת (ס"ז.) מְפִנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עוֹבֵר עֵי"ש וְכַבֵּר תְּמָהוּ עַל הַתּוֹס' גִּיטִין (מב:) בַּד"ה מְעוֹפֵב וְאִכ"מ וְבַס' שְׁמַחַת יו"ט לְהַרִיט"א עֶמֶד דְּגִימָא בְּחֻצְיוֹ דְּפְשֻׁטָה קְדוּשָׁה בְּכּוּלוֹ יְעו"ש וְע"כ מוֹכַח מְזָה לְפַמ"ש רַמְב"ם ו"ל בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנֵּה גִיטִין (דף י"ב).

(בְּהָא דְּאֲמַרִינּוּ מְפִנֵי שְׁהוּא קְנִינּוֹ דְּעַנְנֵי אֲכִילַת עֶבֶד בְּתֵרוּמָה אִינוּ מִצַּד מְצָנָה רַק מִצַּד קְנִינּוֹ הָרַב יֵשׁ לוֹ הַכְּשֵׁר זֶה יְעו"ש וְעִי' בְּשׁו"ת הַרִי"מ ו"ל רִישׁ בְּרִכּוֹת שְׁמִסְתַּפֵּק בְּזָה יְעו"ש וּמְפוֹרָשׁ בְּדְבָרֵי רַמְב"ם ו"ל וְעִי' תו' גִּיטִין (יג:) וְאִכ"מ בְּזָה.

ולכן לא שייך בזה פשטה דבשלמא אלו הי' אוכל מצד קדושת פהונה שבעצמותו הי' שייך פן אכל הכשר זה שיש לו לאכילת תרומה הרי הוא מצד קננו פהונה וזה אינו עננו קדושה רק דין והכשר לא אמרינו בזה שיפשוט הכשרו בכולו ומש"ה תצי עבד ונחצי פן חורין דכהן אינו אוכל בתרומה וזה פשוט: ד) ולפי זה יתכן דזה דכתב רש"י ז"ל דולדות קדשים נפסלין ביוצא דופן דהוא רק בולדות קדשים מאב חולין אז שפיר מיפסל ביוצא דופן אכל בולדות ששניהם קודש דהיינו האב והאם שפיר י"ל דסובר פראב"ד ז"ל וטעם הדבר לפ"ד (פאות א') דבמקדיש ולד בתחלה שקדושתו מפת עצמו גם לראב"ד ז"ל מיפסל ביוצא דופן ולא הכשיר רק בולדות קדשים דקדושתן מפת אמן מש"ה מהני לי"ג"כ הכשר לידה דאמו.

ומבואר דאין העננו דולדות קדשים אינו נפסלין ביוצא דופן משום דא"צ הכשר לידה רק משום דיש להם הכשר זה ע"י אמן. דכשם דקדושתו דאמו מקניא להו ה"נ מהני' להו הכשר לידה דאמו והיא דאינו קדוש מפת אמו שפיר מיפסל ביוצא דופן אף שקדוש מתחלה קודם שחל הפסול.

ולפי"ז בולדות קדשים שאביו חולין הלא אית לן למימר דיהי' מותרין לגמרי משום דהו"ל זוז"ג והתירוץ כמ"ש דכיון דלולי דין ביטול גורם דהקדש בחולין נימא פשטה אמרי' להיפוך דאינו בטל הגורם הקדש ופשטה קדושתו גם בגורם חולין וכנ"ל וכל זה פשדנין לגבי דין חלות הקדושה בולד שפיר אמרינו דפשטה בכולו אכל אם הולד קדשים יצא דרף דופן דאזי מלבד דין חלות הקדושה הא בעינו הכשר לידה דגוה"כ בכל קרבן שאינו קרב כל שלא נולד פדרפו וא"כ שוב נהי דמהני לי' הכשר לידה דאמו פמו דמהני לי' גוף קדושת' דאמין' אכל הרי מצד האב שהוא חולין לית לי' הכשר לידה דאף דהאב נולד פדרפו ולא יצא דרף דופן מ"מ פרוור דלא מהני הכשר לידה דאב חולין לולד דאל"כ בכל ולד שיצא דרף דופן ואביו ואמו לא יצאו דרף דופן נימא פן דמהני לי' הכשר לידה, דאביו ודאמו ולא יפסול משום יוצא דופן וע"כ דרק בולד קדשים מהני לי' מתורת דין דאמרי' מיגו דמהני קדושת האם לולד יש לו ג"כ דין זה דהכשר לידה דאמו לולד וכמפורש בלשון הראב"ד ז"ל אכל בולדות דחולין לא מהני הכשר לידה דאב ודאם לולד וא"כ שוב הרי חסר לו הכשר לידה מצד אביו חולין וראוי שיפסול מצד יוצא דופן מה תאמר דנימא פשטה קדושה בכללה וגם גורם האב נעשה קודש ז"א דמ"מ לא עדיף ממקדיש ולד ויצא דרף דופן דש"ס תמורה (י"ז).

(דאמרי' דמיפסל אף שקדוש מקודם ולא עדיף גורם זה דחולין שנעשה קודש ע"י פשטה וגם הרי אין בו לא אמרינו פשטה רק בדין קדושה אכל לא בדין ההכשר לידה דאמו וכנ"ל דרק בדין קדושה אמרינו פשטה ולא בדינים אחרים ושוב תציו פסול מצד שחסר לו הכשר לידה לגורם דחולין ואף אם נימא דע"י דאמרי' פשטה קדושת' בכולי' יש גם על הגורם חולין תורת קדושת האם לא לבד דהוי קדוש מצד הדין פשטה רק דשנה בדינו להחשב הפל בשם קדושת האם וכדמוכח מהא דתמורה (י"א).

(דקדושה שמתפשטת בכללה עושה תמורה יעו"ש הנה דפשטה אינו חשוב הקדש תורה מאליו רק דשנה בדינו לגוף ההקדש מ"מ זה רק במה דנוגע לקדושה שפיר ע"י דפשטה בכולו אמרי' דשני הקדושות היינו עצם ההקדש והחצי השני שע"י פשטה שניהם שונים בקדושתם וכ"ז במה שנוגע לדיו קדושה.

אבל לעגנו יוצא דופן דאף דקדיש מיפסל אח"כ ע"ז שנעשה יוצא דופן וכהא דתמורה (יז).
במקדיש ולד נוצא דרף דופן א"כ זה הולד שאינו מיפסל הוא מצד הדין דהקשר דאמו וזה אינו
גדר קדושה רק הקשר וגוה"כ ושוב בהקשר זה הרי לא אמרי' פשטה וממילא.

נשאר חציו דהיינו הגורם חולין בלי הקשר לידה והוי איפוא קדוש בכולו והקשר לידה במקצתו
ושפיר מיפסל ביוצא דופן ובזה ל"ש ביטול גורם דחולין בגורם דהקדש כי אינו מחדש הקשר
ע"י הביטול ומאחר דגורם דחולין פינו שייצא דרף דופן הרי חסר לו בחציו הקשר לידה לדין
הקרבה א"א להקשירו ע"י ביטול שאינו רק מסלק הפסול אבל אינו מחדש שם וכמ"ש האחרונים
בנתערב מיעוט אינו מצה ברוב מצה ועי' ירושלמי פסחים (פ"ג ה"א) א"ר בון ב"כ קומי ר"ל
תפתר בחמץ ומצה שנתערבו וכו' אם בשרבוב מצה יוצא ביה ידי חובתו יעו"ש ואכ"מ בזה]: וזה
יש לומר טעמא דרש"י ז"ל דפוסל יוצא דופן בולדות קדשים דאף דבגוף הסבא י"ל דסובר
בראב"ד מ"מ פינו דיש בולד גורם דחולין ולהקשר לידה לא אמרי' פשטה מש"ה שפיר יש בולד
פסולא דיוצא דופן.

אמנם זה רק אם חוששין לזרע האב ויש על הולד תורת גורם מאביו ועי' תוס' בכורות (ז) בד"ה
וקא ובתוס' חולין (נח) ד"ה מפאן יעו"ש אכל למ"ד בחולין (ע"ט) ובכורות (יז). דאין חוששין
לזרע האב א"כ גורם דחולין דלית' והוי על הולד דין מוקדשין בכולו שפיר מהני לי' הקשר לידה
דאמו לשלא יפסל ביוצא דופן וא"כ ניחא דבהא דילפינו בחולין (ע"ה).

(מה אשם מוצא מכלל שליל הוא סתם ספרא דאת' כר"י ור"י סובר דאין חוששין לזרע האב
וכדאמר בחולין (עט).) זו דברי ר"י דאמר אין חוששין לזרע האב יעו"ש ועי' תוס' שם בד"ה
מאי ובחולין (פ"ו): ד"ה לחלק א"כ שפיר לר"י דליכא גורם האב ליכא פסולא דיוצא דופן
בולדות קדשים ושפיר איצטריף קרא.

[וגם בפשוטו הי' ניחא פי עכ"פ בולד שהאב והאם קדשים לא מיפסל משום יוצא דופן ומ"מ
אימעות מהקרבה ושפיר איצטריף קרא. אף בזה יש לפלפל עוד בס' רש"י ז"ל אם מהני הקשר
לידה דאב אפי' כשהוא קודש וחוששין לזרע האב וכ"כ במ"א בזה פי אף דחוששין לזרע האב
מ"מ אינו דומה גורם האב לגורם האם עי' תו' סנהדרין (פ"א): ואכ"מ דלפי"ז הי' ניחא שיטת
רש"י ז"ל בכל גונוי.

ולכן פתבתי בפשוטו דלר"י לטעמ' דאין חוששין לזרע האב בכל גונוי ליכא פסולא דיוצא דופן]
ויש עוד לבנות בזה וכתבתי רק להעיר: ה) ובש"ס תמורה (דף ט"ז). ת"ר חמש חטאות מיתות
וכו' אי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור לפי שאין חטאת נקיבה בצבור וכו' ע"כ וכן הוא
בהוריות (ו): ובכמה דוכתי ועי' ירושלמי שבת פ"א ה"ד ה' חטאות המיתות רצו ב"ד לבטל
מבטלין ובגה"ש.

וראיתי בספר יהושע שם דהקשה דשפיר משכחת לה ולד חטאת בצבור למ"ד חוששין לזרע האב
א"כ חטאת זכר שבא בהמת חולין הוי הולד פדין ולד חטאת יעו"ש שהאריף והנראה בזה למאי
דאמר בש"ס מעילה (י).

(חטאות המיתות לא נהנין ולא מועלין ופירש"י ז"ל שם דלא נהנין מדרבנן וכ"כ ר"ג ז"ל שם
דהוי רק איסור דרבנן ומבואר מזה דמה"ת פקע קדושתו לגמרי ועי' מעילה (י"ב).) ובתוס' שם

ד"ה וכי דכתבו דגם על חטאות המיתות יש קושיא דקדושה שבהם להיכן הלקה יעו"ש אכל עכ"פ פן הדיו דפקעה קדושתם לגמרי יראה לשון הגמ' בגיטין (כ"ח).

(השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קנים [ופירש"י ו"ל ולא חיישינו שפא מתו בעלי' ולמיתה אזלא] ובגמ' שם אכל חטאת העוף מספיקא לא ליעול חולין בעזרה צריכה יעו"ש ומבואר פשוטות לשון הגמרא דחטאת שמתו בעלי' יש בו דין חולין בעזרה וצע"ק מהא דנזיר (דף כ"ה).

(ותמורה (דף ח':) דאמר אלא קרא מיבעי' לי דאי עבר ומקריב (חטאות המיתות) קאי בעשה ע"כ ואכ"מ ועי' בתוס' ישנים יומא (דף נ"ה.) ד"ה ונברור יעו"ש.

והנה לפי זה ברור דבחטאות המיתות אם יהי מקצתו חטאת המיתות דלא אמרי' פשטה קדושתו בכולו וטעם הדבר למאי דאמר בתמורה (יא:): דבעי רבא בעוף מהו אם אמרי' פשטה קדושה בכולו] בהמה אמר רחמנא והא לאו בהמה או דילמא קרבן אמר רחמנא והא נמי קרבן הוא יעו"ש וא"כ שוב נדאי היכא דעי"ז דנימא דפשטה יהי נפקע דין קרבן נדאי דלא אמרינו פשטה דכיון דמבואר בגמ' דענין פשטה אינו דין פללי רק הוא גזה"כ ואף במה שאין טעם לחלק מ"מ במה דאינו מפורש לא אמרי' פשטה ואם נימא גם בעוף פשטה הוא משום דגם עוף קרי קרבן ושוב הרי לא מצינו הא דגזה"כ דפשטה רק היכא דעי"ז דתפשיט תתפשט הקדושה ביותר אכל היכא דאדרבה תפקע לגמרי בנדאי דל"ש לומר פשטה קדושה שעי"ז תפקע הקדושה וזה ברור וא"כ גם בחטאות המיתות כיון דעי"ז דאמרינו פשטה יחול עליו הדין חטאת המיתות ויפקע מעילתו ונעשה כחולין בנדאי דלא אמרינו בכזה פשטה וזה פשוט: והנה לפי"ז קשיא בולד חטאת שאביו חולין דשוב נימא בזה דהו"ל זוז"ג ויהי' הולד מותר מה"ת ואז"ל כמ"ש (באות ב) דכיון דלולי הבטול נימא פשטה קדושה ויעשה גם גורם חולין קודש לא מהני גורם חולין לבטל גורם הקדש דז"א דהתינת בכל הקדשים דאמרי' פשטה.

אבל בולד חטאת אם נימא דפשטה יהי ע"ז דין ולד חטאת דלמיתה ונעשה כחולין וא"כ לא שייך בזה פשטה ושוב נימא דבטל גורם חטאת בגורם דחולין ואין כאן דין חטאת כלל כמו בכל זוז"ג ועי' סנהדרין (פ"א:): וחולין נח.

(ותמורה (ל"א.) יעו"ש דנטרפה ולבסוף עיברה תליא בזוז"ג ועי' רש"י תמורה (י"א).

(ד"ה מתי דכשנתעברה ואח"כ הקדישה אינו ולדות קדשים רק כשהקדישה ולבסוף נתעברה עיי"ש וא"כ ולד חטאת היינו היכא דהקדישה ולבסוף נתעברה וזה תליא בזוז"ג: ונאמנם דהי' נראה ליישב בסבא נכונה.

דלא שייך פלל גזר דזה וזה גורם בולד חטאת. וזה דהיכא דבאנו לאסור את הולד להמשיך עליו איסור שיש באביו או באמו כהא דתמורה (דף ל) פל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ובגמ' שם דהוא משום דזוז"ג מותר יע"ש דשם הרי הולד בעצם אינו מאיסורי מזבח שהרי אינו לא מחיר ולא אתגן רק דאמו הוא באיסור זה ורוצים להמשיך איסור האם לולד ע"ז שפיר אמרינו דהנה זוז"ג דכשם שהאם גורמת לולד פן האב גורם ובאב הרי ליכא איסור זה של האם והולד בעצמותו אינו איסור אבל בולד חטאת הלא האם אין עלי' דין זה דתמות דאדרבה האם חטאת כשרה וקריבה א"כ זה שאנו אוסרין לולד חטאת אינו משום שממשיכין איסור האם לולד שהרי באם ליכא פלל איסור וע"כ הא דאוסרין לולד הוא מצד עצמו שכשהוא ולד חטאת גזה"כ לאוסרו

אף שאין אמו אסורה וא"כ שוב לא שייך להתיר מצד גורם אביו שהוא חולין דזה אינו שהרי גם גורם אמו אינו אוסרו ונחשיבי שני הגורמים היתר גורם דאב וגורם דאם ולא בטל פלל אחד בתבירו וכמ"ש בחי' ה"ר"ן ז"ל אלא (סט) דמש"ה בן פקועה שבא על בהמה מעלייתא דאין לולד תקנה דכיון דשניהם מותרים ל"ש זוז"ג להתיר בלי שחיטה עיי"ש וה"נ בזה האיסור שבולד מצד עצמו מפאת שהוא ולד חטאת ואין אמו החטאת אוסרו לכן אינו בטל גורם האם בגורם האב וזה סבא נכונה: אורם בהתבונן אין זה ישוב.

למאי דאמר בתמורה (כ"ד:) מבפרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמע"י זו אם זכר עולה ואם נקבה זכחי שלמים [ועי"ז יפקיע מפהן] ובגמ' פריה נקבה מי קא קדושה בבכורה ומשני סיפא אתי לבהמה והקדש דאם חטאת הוא ונתעברה ורוצה להערים שלא ילך למיתה משנהו לקדושה אחרת, רש"י] ומבואר דאף דאיסור ולד חטאת הוא מעצמו של ולד לא משום שנמשך עליו איסור האם מ"מ היכא שאין בולד קדושת חטאת של אמו אף דהוא ולד חטאת אין עליו דין ולד חטאת למות דהא בזה ששינהו לקדושה אחרת הרי לא נסתלק ממנו שם ולד חטאת שזה דבר בעצם וע"כ דיש תנאי בזה דכל אא על הולד קדושת חטאת אינו חל עליו דין מיתה מצד שהוא ולד ועי' בירושלמי פסחים (פ"ט ה"ו) וא"כ שפיר לענן זה שדנין על הולד שיהי' בו קדושת חטאת של אמו הרי בזה י"ל שפיר דגורם דאביו שהוא חולין יתירו למ"ד חוששין לזרע האב שלא א.

ער והי' בולד קדושת חטאת ושוב ממילא אף כשדנין לענן מם שבא איסורו מצד הולד בעצמו דהיינו לגבי דין ולד חטאת למות ג"כ יהי' מותר דהא אינו נאסר מצד עצמו כל שאין עליו קדושת אמו וקדושת אמו שבאה ע"י גורם דאמו בטלה בגורם דאביו שהוא חולין ושפיר יקשה דלא יהי' איסור ולד חטאת רק באביו ואמו חטאות לא כשהאב חולין]: ואנאמנן ראה בירושלמי יומא (פ"ו סוף הלכה א') אהא דתנו במתני' אם משהגריל מת יביא שנים ויגריל עליהם בתחלה כו' והשני ירעה ר"י אומר תמות ופריר הירושלמי וקשיא על דר' יהודה וכי יש אדם מגריל למיתה דכיון דמיד שמגריל יהי' דין השני למות איך חלה הקדושה של הגרלה] וכו' א"ר מנא הו דאת מקשי לה על ר' יהודה קשייתא על דמתניתא דתנין תמן ולד חטאת אאא חטאת) וחטאת שמתו בעלי' ימותו ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה עיי"ש ובגה"ש שם והנה מבואר מזה דהוקשה לירושלמי דאיך מהני תמורה בחטאת הא מיד הוי קדושה למות ואיך חלה קדושה בכה"ג [ועי' תמורה (י"ז).

(דמקדש טריפה קדוש למות עיי"ש] ולכאורה צ"ע אמאי לא קשיא לי לירושלמי גם מולד חטאת דתני ברישא דכיון דבלי קדושת החטאת אינו חל דין מיתה איך חלה קדושה למות ואי דגזה"כ הוא הא גם תמורה הוי גזה"כ והלל"מ וע"כ נראה לומר דכיון דקדושת ולד חטאת חלה במעי אמו ואזי אינו מבותר שיהי' דינו למות שהרי אפשר שתשחט החטאת ויהי' נאכל כאמו וכהך דתמורה (י"א).

(דהשוחט את החטאת ומצא בה ולד דנאכל כבשר החטאת שפיר אין להקדש אלא מקומו ושעתו ואזי שפיר חל דין קדושת חטאת גם על הולד ועי' רשב"א חולין (צ'). דאין איסור גיד חל במעי אמו כיון שאפשר שתשחט האם ולא יהי' איסור גיד על הולד עיי"ש וה"נ בעת חלות הקדושה אינו נחשב קדושה למות כיון דאפשר שיהי' קדוש ולא יהי' דינו למיתה ומש"ה פריה רק מתמורת חטאת דמיד קדוש למות וז"פ: ולפי"ז י"ל שפיר גם בהא דפשיטה קדושה בכולה דאף דמסתבר

דל"ש פֿשטע היכא דעי"ז תּוּפֿקע קַדוּשָׁה וְאָרְף לְפִי מִסְקִנַּת הִירוּשָׁלַיִם דִּישׁ קַרוּשָׁה לְמוֹת הַיָּינוּ
הִיכא דְכָרְךָ הוּא עֲגִינוּ קַדוּשָׁתוֹ.

אַבֿל לֹא דַתְּפִשֵׁט קַדוּשָׁה וְעִי"ז תּוּפֿקע לְגַמְרֵי כְּמוֹכֵן. מ"מ בּוֹלֵד חֲטָאת דְּחִלוֹת קַדוּשָׁתוֹ הוּא בְּמַעֲי
אִמּוֹ בְּשַׁעָה שְׂאִינוּ מְבֹרָר לְמוֹת שְׁהַרִי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֵי נִיְתָר בְּשַׁחֲיִטַּת וְזַרְיִקַּת אִמּוֹ הַחֲטָאת שְׁפִיר
אֶמְרִינוּ אִזּוּ דְּפִשְׁטָה בְּכּוֹלָה וְיֵשׁ עַל כָּל הַנִּלְדָּה קַדוּשָׁת חֲטָאת לְעַגְנוּ שְׂאִם תְּשַׁחַט הָאִם יֵהִי
נְאָכֵל כְּבִשָׁר חֲטָאת.

וְאִם לֹא שְׁחִטּוֹ לֹאם וְנוֹלַד אִזּוּ הוּא דְּחַל דִּין וְלֵד חֲטָאת מְאֵלִיו אַבֿל חִלוֹת קַדוּשָׁתוֹ הוּא לְקַדוּשָׁה
לֹא לְמוֹת וְדוּמָה מְמַשׁ לַס"ד דִּירוּשָׁלַיִם דְּלִיכָא קַדוּשָׁה לְמוֹת דַּמ"מ בּוֹלֵד חֲטָאת הִי נִיחָא מְשׁוּם
דְּחִלוֹת קַדוּשָׁתוֹ אִינוּ מְבֹרָרַת לְמִיתָה וְכַנ"ל כֵּן לְעַגְנוּ פֿשְׁטָה י"ל ג"כ כֵּן דְּבַתֵּר שְׁעַתוֹ אֶזְלִי וְאִזּוּ
בְּעַת חִלוֹת עֲגִינוּ הַפֿשְׁטָה אִינוּ לְמוֹת רַק לְהַתְּקַדֵּשׁ לְגַמְרֵי וּלְפִי"ז נִיחָא שְׁפִיר קוֹשְׂיָא הַנ"ל דְּכִשְׁהוּא
וְלֵד חֲטָאת שְׂאִבּוֹ חוֹלִין אִמְאִי יֵשׁ עֲלֵיו דִּין וְלֵד חֲטָאת וְלֹא מְהַנִּי גוֹרָם אִבּוֹ לְהַתִּירוֹ וְלַמ"ש נִיחָא
דַּמְמ"נ מְצַד אִסּוּר וְלֵד חֲטָאת הַרִי הוּא מְעַצְמוֹ וְאִינוּ בְּשַׁבִּיל אִסּוּר שֶׁל אִמּוֹ לֹא מְהַנִּי זוּז"ג וּמְצַד
דִּין קַדוּשָׁת חֲטָאת שְׂבָאִמוֹ שְׂגוֹרָם לְנוֹלַד שְׂיִהְיֵי קְדוּשׁ בְּקַדוּשָׁת חֲטָאת ע"ז אֶמְרִינוּ פֿשְׁטָה קַדוּשָׁה
בְּכּוֹלָה כַּנ"ל דְּכָל דְּבָלִי הַבִּיטוּל אִין כָּאִן גוֹרָם הִיְתֵר אִינוּ בְּטַל כָּלֵל.

דְּאִין זֶה נִחְשָׁב קַדוּשָׁה לְמוֹת כִּינּוּ דְּבְמַעֲי אִמּוֹ קַדוּשָׁתוֹ לִיקְדֵּשׁ דְּהַרִי יְכוּל לְהִיּוֹת נִיְתָר בְּזַרְיִקַּת אִמּוֹ
וְלְהַאֲכֵל כָּאִמּוֹ וְכָל זֶה בּוֹלֵד חֲטָאת נְקֵבָה אַבֿל בּוֹלֵד חֲטָאת זָכָר וְאִמּוֹ חוֹלִין הֲלֵא אִם יִשְׁחַנּוּט הָאִם
לֹא יֵהִי נִיְתָר אוֹ שְׂאִינְפֵאן זַרְיִקָה לְהַתִּירוֹ וְא"כ כָּל קַדוּשָׁתוֹ הוּא מִיָּד לְמוֹת אָרְף בְּמַעֲי אִמּוֹ וְא"כ
לֹא אֶמְרִי בְּזֶה פֿשְׁטָה קַדוּשָׁה בְּכּוֹלָה וְשׁוּב הָוִי שְׁנֵי גוֹרָמִים שְׁוִים זוּז"ג מוֹתֵר וְכַטַּל גוֹרָם דְּאִבּוֹ
שְׁהוּא וְלֵד חֲטָאת בְּגוֹרָם דְּאִמּוֹ שְׁהוּא חוֹלִין וְאִין כָּאִן דִּין קַדוּשָׁה כָּלֵל וְזֶה נִכּוּן: ח) וְיִתְיַשְׁבַּע לְפִי
זֶה הָא דַּתְּמוּרָה (טו).

(לְרַבִּי נֶתָן אַחַת הוּא וְהַעֲמִידוּהָ עַל חֲמֵשׁ [חֲטָאוֹת הַמִּיתוֹת לֹא הָוִי רַק אַחַת וּמִסְפֵּק הַעֲמִידוּהָ עַל
חֲמֵשׁ] וְהַקְּשׁוּ דְּהַרִי מְפֹרָשׁ בְּסוּגְיָי שֶׁם דַּהֲלַל"מ דְּכָל שְׁבַחֲחֲטָאת מִתָּה בְּאֶשֶׁם רוּעָה א"כ שׁוּב לִיכָא
סִפֵּק עַל וְלֵד חֲטָאת שְׁהַרִי בְּאֶשֶׁם שְׁהוּא זָכָר לִיכָא וְלֵד וְכַתוּס' תְּמוּרָה (י"ח).

(ד"ה בְּדַמִּיהֵן יַעו"ש וְעִי' שַׁעָה"מ (פ"ד מִמַּעַה"ק ה"ח). וְלַמ"ש נִיחָא דְּהָא כְּתִבוּ תוּס' בְּזִבְחִים
(ה':) ד"ה בְּשֵׁם ר"ת דְּהָא דְּבָכֵל שְׁבַחֲחֲטָאת מִתָּה בְּאֶשֶׁם רוּעָה הוּא מְדַרְבְּנָן דַּמַּה"ת בְּאֶשֶׁם קָרַב
עוֹלָה יַעו"ש וְכ"כ בְּכַמָּה דְּזוּכְרֵי.

א"כ שׁוּב כִּינּוּ דְּקָרַב עוֹלָה וְקַדוּשָׁה הוּא שׁוּב שְׁפִיר בְּזָכָר עוֹלָה הַבָּא עַל בְּהֵמָה דְּחוֹלִין הָוִי הַנִּלְדָּה
וְלֵד אֶשֶׁם דְּהָא בְּזֶה שְׁנַשְׂאָר קְדִישׁ מַה"ת אֶמְרִי פֿשְׁטָה קַדוּשָׁה בְּכּוֹלָה וְדַמִּי לְשַׁאָר וְלָדוֹת קְדָשִׁים
דְּלֵא הָוִי זוּז"ג.

וּבַמ"א כְּתִבְתִּי עוֹד בְּהָא דְּהַעֲרוּ דְּנוֹלַד הַנּוֹלַד מְחוֹלִין וְקְדָשִׁים יֵהִי כְּלֵאִים לְפִי שִׁי רַש"י מְכוֹת
(כ"ב.) (דְּחוֹלִין וְקְדָשִׁים כְּלֵאִים הֵן וְלַמ"ש נְדַחָה כ"ז.

אוּלָם עִי' בְּרִיטְבָ"א מְכוֹת (כב.) (שֶׁם דַּתְּמָה טוּבָא דְּהִיכֵן שְׁמַעְנוּ דְּחוֹלִין וְקְדָשִׁים ב' מִיָּנִים וְהַבִּיא
בְּשֵׁם רַמ"ה דְּהַבְּשָׁר וְהַעוֹר שְׁנֵי מִיָּנִים וְהַבְּשָׁר חוֹל וְהַעוֹר קוֹדֵשׁ נְחָלְקִים הַעוֹר וְהַבְּשָׁר זֶה מִזֶּה
וְנַעֲשֶׂה כְּשֵׁנִי גוֹפִים עַכ"ל וְזֶה ל"ש בּוֹלֵד קְדָשִׁים שְׁהַעוֹר וְהַבְּשָׁר שְׁוִין בְּדִינָם.

וּיְל"ע בְּזֶה מְזִבְחִים ק"ג. אַבֿל עוֹר תְּפִיס עֵי"ש וּמַד' תוּס' חוֹלִין (ק"ז).

(ד"ה הוא וכן ב'יומא (נט): דליפא מעילה בהעור ובכה"ג יהי פלאים ואכ"מ]: ודע דלפמ"ש הטעם דולד חטאת שאביו חולין אינו נותר משום זוז"ג אף דבמה שאזיל למיתה ל"ש פשטה מ"מ חלות קדושתו הוא במעי אמו שאינו מבותר למית' יש לעיין בהא דירושלמי פסחים (פ"ט ה"ו) צבור שהפריש נקבה וכן נשיא שהפריש שעירה ר"י אמר קדשה וולדה מת [דהוי ולד חטאת] יעו"ש ובה"ש להקשות היכא דאביו חולין דיהי' הנולד מותר לגמרי לפמ"ש בשמ"ק בכורות (ט"ו): דולדות בע"מ פ"ג שאין אמן ראוי' לכ"ע בהוינתן הו קדושיין יעו"ש וא"כ ממילא גם ולדות חטאת נקיבה דכבע"מ דמי וכמ"ש תו' בתמורה (ז).

(ד"ה אפילו דמקדיש נקיבה לעולה לקי ומפונש פן בנבחים (ל"ה): גפי עולת נקיבה דכמאן דקדים מומן להקדשן דמי יעו"ש. ג"כ אינו חל עליהם קדושה במעי אמן פ"ג דאמן אינו ראוי להקרבה ודינה כבע"מ ושוב ל"ש פשטה קדושה בכלה פ"ג דחלות קדושה מיד למות וא"כ שוב יהי' מותר מטעם זוז"ג דל"ש טעם הנ"ל דלולי הביטול הפל נעשה קדש וליפא גורם חולין פלל דז"א דהא לא אמרי' פשטה בקדושה למות וכנ"ל ואכ"מ בזה: ט) ובעיקר הדבר דכתבתי דבחטאת המיתות לא אמרינן פשטה קדושה בכלה משום דעי"ז שתתפשט יהי' דינה למות ונפקע הקדושה ולא אמרי' פשטה כדי להפקיע הקדושה.

יש לעיין עוד בזה די"ל בטעם הירושלמי יומא (פ"ו) דפריף וכי יש אדם מימר למיתה ולא פריף על ולד חטאת דבלי דין קדושת חטאת אין עלי' דין ולד חטאת בתמורה (כ"ה): ואיף חלה קדושה למות ונראה די"ל דאדרבה היא הנותנת דכ"ג דאם אין קדושת חטאת על הנולד אין בה דין מיתה ע"כ לומר דבתחלה חלה קדושת החטאת על הנולד ואחר זה הוא דנעשה הדין מיתה ומש"ה שפיר אין זה נחשב קדושה למות דהתחלת הקדושה הוא ליקדש לא לדין מיתה וא"כ הוא דנסתאב מזה הדין מיתה וטעם הדבר דכ"ג דקדושת חטאת באה עליו מכח אמו המתפסת עלי' קדושה זו ודין למות הוא מעצמו שהוא ולד חטאת וכמו שביארתי באורף ע"כ שפיר חלות דין האם קודם זמן מה לחלות דין שבעצמו והוי התפסת האם רק ליקדש וממילא נעשה דין עצמו למות.

אבל בתמורה דהפל מעצמו ואין פאן דבר אחר המתפס בו קדושה פי לא נתחלל קדושה דחטאת פלל על התמורה כמובן שפיר סובר הירושלמי דהנה מיד קדושה למות דהקדושה והדין מיתה בדבר אחד ודו"ק.

ולפי"ז יש לדון דאף דולד חטאת למיתה מ"מ אמרינן פשטה דכ"ג דדנין לענין חלות קדושה בתחלה מצד האם ואזי ליפא עדיין הדין למות שפיר י"ל דהקדושה פשטה בכלה ולא איכפת לן מה שיהי' בסופו הדין למות פ"ג דמ"מ התחלת הפשטה ליקדש ואין ברצוני להאריך במה שיש להעמיק בזה (יעו"פ בסי' ב' אות י"ד): ואולם יתכן בפשיטו הטעם דלא אמרינן פשטה בחטאות המיתות וזה עפ"י דברי התוס' ישנים יומא (דף ג"ו).

(דבחטאות המיתות ל"ש פדיון דאין פדיון לאיסור הנאה רק לקדושה והגי לאו קדושים ניהו יעו"ש. וא"כ הא מבואר בש"ס תמורה (כו).

(תנא אידך בהמה חצי עולה וחצי' חטאת תקרב עולה דברי ר"מ ר"י אומר תמות ושוין באומר חצי חטאת וחצי' עולה שתמות כו' היינו טעמא דחטאת מעורבת קריבה ואפי' אמר חצי חטאת וחצי' עולה קרבה קמ"ל דלא ועיי"ש בפירש"י ז"ל ובתוס' ד"ה ר"י דמיירי דאמר חצי תמורת

חטאת וכינן דאיכא עליו תמורת חטאת למיתה אַזלא עיי"ש ונראה לכאורה ללמוד מזה דאף דבש"ס הוריות (ו).

(אמרין דבחטאות המיתות בעינן שימותו רוב בעלי יעו"ש [ועי' תוס' יומא (ס"ה): ד"ה גזירה דאם פהו א' מת הוי חטאת שמתו בעלי יעו"ש ובגה"ש שם] מ"מ זה רק בגברא אבל בבמה פיון שיש עלי' שם חטאות המיתות במקצתה פועין תמורת חטאת במקצתה אף שאין פולה בשם זה מ"מ הדין דתמות.

וה"ה בולד חטאת דכל חטאות המיתות דין א' להם. וא"כ שוב בשלמא אלו הי' נצרך לדין חטאת המיתות שיהי' על כל הבמה דין זה א"כ כ"ז דלא נפשטה הקדושה בכולה לא הי' גם על מקצת זה דין חטאת המיתות שפיר הי' שייך לדון כנ"ל דעכ"פ עכשיו אין ענין הפשטה למות רק לקדושה.

אבל לפ"ד דגם על מקצתו יש דין מיתה א"כ אותו מקצת שקדש שוב חל עליו דין מיתה ופקע ממנו דין קדושה ויש עליו רק איסור דחטאת המיתות א"כ לא שייך כלל פשטה דהא רק בקדושה אמרי' פשטה לא באיסורין וזה המקצת פקע קדושתו וליכא עליו רק דין איסור שלא אמרינן בזה פשטה: ולפי"ז נכון גם פן הטעם דולד חטאת נקיבה אף שאביו חולין דתמות ואלו ולד חטאת זכר לא אַזלא למיתה וכנ"ל ולמ"ש מובן הטעם בפשיטו דבולד חטאת נקיבה דבמע' אמו עדיין אין בו דין מיתה שהרי יכול לשחוט האם ולאכלו בזריקה דאמו שפיר אמרי' במקצתו דין פשטה וליכא כלל גורם דחולין.

אבל בחטאת זכר הרי מצד גורם אביו יש דין מיתה אף שעדיין לא נפשט בכולו ולא נהפך הגורם דחולין להקדש מ"מ מצד מחציתו בעצמו ג"כ יש בו דין מיתה פדין חצי תמורת חטאת א"כ שוב אותו גורם שמצד אביו פקע קדושתו וחל עליו דין איסור חטאת המיתות שוב באיסור הרי לא אמרינן פשטה וממילא הגורם חולין מבטל לה גורם איסור וכולו מותר דנהי דמקצתו יש בו דין מיתה אבל עכ"פ מקצתו בעי' ובזוז"ג דמשוגי לגורם איסור כמאן דליתא א"כ אין כאן אפי' מקצתו ומתוך החומר שבתחלה מותר לגמרי ודו"ק היטב.

ויש לפלפל עוד בזה: (י) ובגוף דברי הירושלמי יומא (פ"ו סוה"א) דפריה על תמורת חטאת וכי יש אדם מימר למיתה והקשיתי דמדוע לא הוקשה מרישא דולד חטאת וכתבתי לתרץ דכינן דחלות קדושתו במעי אמו ואז אפשר שיהי' פשר אגב אמו מש"ה לא מיחשב קדושה למות יש לעיין דהא בש"ס תמורה (י"א).

(פליגי אם במעי אמן הו קדושין או בהיתן קדושין יעו"ש ונהי דולד חטאת למיתה הוא הלל"מ א"כ יקשה למ"ד בהיתן קדושין וגם בולד חטאת פן כמפורש בתמורה (יא.) שם א"כ איך משפחת ולד חטאת הא כל שאין עלי' קדושת חטאת אין עלי' דין ולד חטאת בתמורה (כה) ואיך חלה קדושה למות.

ולכן הי' נראה בכוננת הירושלמי דסובר דתמורה הוי הקדש ע"י אדם וכתמורה (ג) לא תינתני מימר דבדיבורי' איתעביד מעשה יעו"ש ודלא כמ"ש בפשיטו (באות ב) ולכן ולד חטאת דהוא הקדש תורה שפיר ניחא לי' דקדוש אף דעי"ז אַזיל למיתה דגזה"כ הוא בהקדש תורה.

אבל תמורה דהקדש הבא ע"י אדם אין סברא שיוכל להתפיס קדושה למות. ולפי"ז יש לפלפל בדברינו ואולם בפשוטו אין גושיא כ"כ דלא הקשה הירושלמי למ"ד בהיתן קדושין דהרי י"ל

דהאמת דבמעיי אמו קדיש ולמסקנא הרי כמו דתמורת חטאת תמות וע"כ דגזוה"כ לחול קדושה למות ה"ה ולד חטאת למ"ד בהוינתן קדושים ג"כ גזוה"כ שייחול ופשוט.

וניחא לפי"ז הא דקשיא למ"ד בהוינתן קדושים איך משפחת ולד חטאת פשאביו חולין הא הדרא קדושה דהוי זוז"ג ואי"ל כמ"ש דפשטה קדושה בכלה וליכא גורם חולין דז"א דזוה נחא למ"ד במעיי אמן קדושים ואז עדיין אפשר ליקדש בלי דין מיתה שפיר אמרי' פשטה אבל למ"ד בהוינתן קדושים דמיד הנה למות א"כ לא אמרי' פשטה ושוב הנה זוז"ג ונימא דמותר לגמרי.

ולפמ"ש נחא פי הא בהא תליא דלמ"ד במעיי אמן קדושים א"כ ליכא גזוה"כ בולד חטאת שייחול קדושה למות הרי שפיר שייך פשטה בשעה שאין דינו למות ולא הוי זוז"ג פי נהפך לקדש ולמ"ד בהוינתן קדושים א"כ כל ולד חטאת גזוה"כ שייחול קדושה למות ושוב י"ל דאמרי' פשטה גם בכה"ג פיון דגזוה"כ דקדושה זו חלה למות ומ"ד חוששין לזרע האב י"ל דסובר במעיי אמן קדושים וכנ"ל לנש לפלפל עוד בכ"ז: יא) ובגוף הדבר שפתיבתי בולד חטאת למ"ד במעיי אמן הן קדושים דאין בו דין ולד חטאת במעיי אמו (ועי' בסי' ב' אות מ"ש בזה) ויסוד הטעם עפ"י ס' רשב"א ז"ל בחולין (צ).

(דכיון דאפשר שתשחט האם ויהי' חלבו מותר מש"ה אינו חל האיסור במעיי אמו יעו"ש וה"נ פיון דאפשר להיות נותר ע"י אמו פהא דתמורה (יא) ממילא אינו כלל באיסור ולד חטאת במעיי אמו.

הנה יש להבין לפי"ז טעם דברי השמ"ק בכורות (טו:) דכתב דולדות קדשים בע"מ אף למ"ד בתמורה (יז:) ובכורות נשם דקרבי מ"מ אינם קדושים רק בהוינתן ועיי"ש טעמו פי יש לעיין טובא וכ"כ במ"א בזה.

ואמנם למ"ש י"ל דהנה לכאורה לפי סברא זו דכיון דאפשר שלא תשאיר איסור אינו חל איסור במעיי אמו כן להיפוך נימא פיון דאפשר שלא יוכשר לקרבן שוב גם במעיי אמו לא יחול הקדושה עדיין וא"כ יקשה בטעמא דמ"ד ולדות קדשים במעיי אמן הן קדושים והא אפשר שתשחט האם ואזי יהי' הולד פסול להקרבה כמפורש בחולין (עד) והיכא דאינו חזי להקרבה לא חלה עליו קדושה כמו שדנו תו' זבחים (פ"ד:) וכמה דוכתי וא"כ נימא דאינו חל קדושה במעיי אמו פיון שאינו מבורר ליקדש.

ואולם זה טעות דהא מבואר בש"ס תמורה (יא.) דהשוחט את החטאת ומצא בה ולד דנאכלת לזכרי פהונה למ"ד במעיי אמן, קדושים א"כ הרי גם אם תשחט האם יש עליו דין קרבן אגב אמו וממ"נ אם יולד קודם שחיטת אמו הרי שפיר מיקחזי חזי להקרבה ואם תשחט אמו הרי זה עצמו קרבן הוא דמאי נ"מ אם נקרב בעצמו או דיש עליו תורת קרבן ע"י זריקה דאמו ועי' תוס' חולין (ע"ז:) וזבחים (קי"ד).

(דגם נדמה וטרופה קדשי בולדות קדשים משום דחזי אגב אמו ולכן שפיר חשיב מבורר קדושתו ושפיר חלה הקדושה במעיי אמו וא"כ נחא דזהו רק בולדות קדשים תמימים אבל ולדות בע"מ דמבואר במעילה (יט:) קדשי מזבח תמימים ונעשו בע"מ עבר ושחטן רבי אומר יקברו יעו"ש ובשמ"ק נשם וא"כ אם ישחוט האם לא יהי' הולד חזי לדין קרבן שהרי גם האם תקבר ושוב פיון דאינו מבורר קדושתו דאפשר שתשחט האם ולא יהי' חזי להקרבה מש"ה לא אמרי' במעיי אמן קדושים וזה פשוט: יב) ודע דיש לעיין בטעם שפתיבתי דמש"ה ולדות קדשים במעיי אמן קדושים

משום דמבנרר קננשתו דבין אם ינלדו קננדם שחיתה יכשרו לקרבן בין אם ינלדו אחרי שחיתה יכשרו אגב אמן ויש לעיין דא"כ אמאי אמרי בתמורה (יא).

(דגם בנלד חטאת במעי אמן הן קדושין ומנ"ל הן נהא י"ל דרב בנלדות שאר הקדשים דאף אם ינלדו קננדם שחיתה אמן ג"כ יכשרו לקרבן דגזה"כ דנלדות קדשים קרבים שפיר חלה קננשה במעי אמו.

אבל נלד חטאת דאם ינלד קננדם שחיתה אמו הרי יהי נלד חטאת דלמיתה ולא יקרב א"כ אינו מבנרר קננשתו במעי אמו דהא אפשר שקננדם שתשחט אמו ינלד ויהי פסול לקרבן א"כ וכמ"ש הרשב"א דאינו חל איסור במעי אמו משום דאפשר שתשחט קננדם שינלד פן נימא דאינו חל במעי אמו קננשה בנלד חטאת פיון דאפשר שינלד קננדם שישחוט וצ"ל דמ"מ פיון דחזי אגב אמו דהא השוחט חטאת ומצא בה נלד הדין דנאכל כבשר החטאת סגי משום זה עצמו שתחול עליו קננשה במעי אמו פיון דקעת הוא ביחד עם אמו וחזי אגב אמי ואינו דומה לאפשריות הסתלקות האיסור במעי אמו מזה שאפשרות הסתלקות קננשתו הוא רק כשישתנה ממה שהיא עכשיו ופשוט: ולפי זה י"ל טעם נכון בהא דתמורה (יא).

(דהשוחט את החטאת ומצא בה נלד דנאכלת דהקשה ראב"ד ו"ל בתו"כ (פ' אחרי) דיפסול משום יוצא דופן וניחא לי דכיון דקדמה קננשה ללידה אינו פוסל יו"ד וכ"כ בזה ליישב שי"רש"י ורמב"ם דלא תירצו פן.

ולמ"ש ניחא דהא בהא תליא דעכשיו דאמרינו דשחיתה האם מהני לנלד גם בחטאת ולית בי פסולא דיוצא דופן בכה"ג. שפיר הדין דגם בנלד חטאת במעי אמן קדושים דאף דלא חזי לכשינלד קננדם שחיתה דהא הנה נלד חטאת מ"מ הרי חזי אגב אמו.

אבל אם נימא דאם שחט האם אסור לאכול הנלד דהוי פיו"ד א"כ בע"כ הן דאמרי בכול נלדות קדשים במעי אמן הן קדושים אינו משום דחזי אגב אמו לכשתשחט דז"א שהרי בכה"ג פסול משום יוצא דופן וע"כ דחשוב חזי להקרבה כשינלד קננדם שחיתה ושוב בחטאת ממ"נ לא חזי דכשינלד קננדם שחיתה הוי נלד חטאת וכשישחט קננדם שינלד הוי יוצא דופן וא"כ שוב אז נימא בחטאת דלכ"ע בהוינתן קדושים וא"כ מיושב שפיר דאיהו נימא דמש"ה ליכא פסולא דיו"ד משום דקדמה קננשה במעי אמו ז"א דאם נימא דיש פסול דיוצא דופן שוב הרי לא קדמה קננשה פלל בנלד חטאת דהא אם נימא דפסול הרי נלד חטאת לא חזי להקרבה בשום ענין ושוב דמי לנלדות בע"מ דכ' השמ"ק בכורות (טו): דלכ"ע בהוינתן קדושים.

ושוב לא קדמה קננשה פלל לפסול ואיהו אפשר להכשיר מצד קדמה קננשה הן אם פסול לא קדמה קננשה פלל וזה נכון: יג) ראיתי לכ"ת שתמה בד' ראב"ד ו"ל בתו"כ (פ' אחרי) דכתב דאם קדמה קננשה ללידה אינו נפסל ע"י שיצא דרך דופן והוכיח מהא דתמורה (יא) דהשוחט את החטאת ומצא בה נלד דנאכלת פנ"ל ותמה כ"ת דעכ"פ יתום הוי ומפורש בבכורות (נ"ז).

(אינהו יתום כל שנשחטה אמו ואח"כ ילדה עכ"ד הנה בפשוטו לפי ס' ראב"ד ו"ל דקדמה קננשה ללידה לא נפסל פיו"ד ומוקמינן קרא דפוסל יו"ד בחולין א"כ הלא יתום ויו"ד מחד קרא נפקא א"כ מדוע לא נאמר ביתום פן דרב בחולין פוסל יתום אבל לא בנלדות קדשים שקדמה קננשה ללידה.

ועי' במכילתא בא (פרשה ח"י) יתום ושהוא פשר למזבח וכו' מה להלן אין חלה עליו אלא בתיי אמו גבי בכור יתום פסול] וכו' יעו"ש ובס' זית רענן להמג"א (בא רמז רכג מכילתא) פתב דשי' המכילתא דיתום פשר בכל הקדשים משום דכ' תחת אמו לבד בבכור דכ' עם אמו יעוש"ה ובפירוש מיצוי המדות שם פתב לפרש דיש תרי גונוי יתום ויתום גמור גם למכילתא פסול יעו"ש באנרף ולפמ"ש יש לעיין ביתום דקדמה קדושה לפסול דבכזה פשר לגבי מזבח ועי' רש"י חולין (קלו:) ואכ"מ: ונהגה לפי ס' כ"ת דבפסולא דיתום לא מהני קדמה קדושה ללידה יש לעיין מהא דחולין (לח:): אהא דאמר תחת אמו פרט ליתום ופריף היכי דמי אילימא דילדתי' אמי' ונהדר מתה לעולם תחי ותיזל אלא דמתה ונהדר ילידתי' מפי יגלד נפקא [דהיינו יוצא דופן] אלא פשיטא זה פירש למיתה וזה פירש לחיים [פלומר בשעת מיתתה ילדה דרף הרחם ואשמעי' קרא דבעי חיות עד גמר לידה רש"י] ע"כ ואם נימא דיתום פוסל אף שקדמה קדושה א"כ מאי פריף אלא דמתה ונהדר ילידתי' מפי יגלד נפקא ופסול מצד יו"ד והא נ"מ בולדות קדשים דמשום יו"ד אינו פוסל כמ"ש ראב"ד ז"ל ומצד יתום מיפסל.

ומוכח כמ"ש דהיכא דאינו מיפסל משום יו"ד ה"ה דאינו מיפסל משום יתום. ואמנם לק"מ דכיון דהש"ס אקרא קאי א"כ הרי בעינן לתרוצי לכ"ע ושוב ליפא למימר דאיצטריף מיעוט דיתום לולדות קדשים שאינן נפסלין משום יו"ד דז"א דהתייבח למ"ד במעי אמן קדושים אבל למ"ד בהוייתן קדושים הרי גם יוצא דופן פוסל וכמ"ש ראב"ד ז"ל בתו"כ (פ' אחרי) שם לפרש סוגי' דנדה (מא).

דאמר דיו"ד פוסל בולדות קדשים דקסבר בהוייתן קדושים ולא קדמה קדושה וא"כ למ"ד זה לא איצטריף קרא ליתום שמתה אמו ונהדר ילידתי' דגם בולדות קדשים יש פסול דיוצא דופן וזה פשוט: יד) וראה ברמב"ם (פ"ג מאיסו"מ ה"ד) תחת אמו פרט ליתום שנולד אחרי שנשחטה אמו וכבר תמה בס' חסדי דוד הספרדי לתוספתא דתיפוק לי' דנולד אחרי שחיטת אמו הוי יו"ד פקושית הגמ' בחולין (לח:): ולע"ד צ"ע עוד מהא דכתב רמב"ם ז"ל (בפ"ו מבכורות הי"ד) הפל נכנסים לדיר להתעשר חוץ מן הכלאים וכו' וכן היתום שמתה אמו "או נשחטה עם לידתו" אינו מתעשר ע"כ הנה מבואר דרמב"ם ז"ל דקדק לכתוב "עם לידתו" ולא כתב אחר שנשחטה והיינו דפסק כמסקנת הש"ס בחולין (ל"ח:): דעל יתום כזה שמת עם לידתו דזה פירש למיתה וזה פירש לחיים דלא הנה יוצא דופן הוא דאיצטריף פסול דיתום ומדוע זה גבי קדשים נקט שנולד אחרי שנשחטה אמו וזה הרי יוצא דופן הוא וזה צ"ע: אולם לפמ"ש יתכן ליישב דהא קשה פנ"ל דאיצטריף קרא דיתום לפסול אף שנולד אחרי שנשחטה אמו היכא דליפא פסול דיוצא דופן פגון בולדות קדשים קדושה אינו נפסל משום יוצא דופן לראב"ד ז"ל.

[וגם לשיטת רמב"ם ז"ל פ"ג מתמורה ה"ח דכתב ולדות קדשים שיצאו דרף דופן הרי אלו יפדו יעו"ש דמבואר דחולק וסובר דלא מהני קדמה קדושה לענין פסול דיו"ד. מ"מ הרי ראב"ד ז"ל הוכיח מהא דתמורה (י"א).

(דהשוחט חטאת ומצא בה ונד זיליכא פסול דיו"ד ורמב"ם ז"ל פסקה (בפ"א ממעה"ק הי"ט) ובפ"ד מתמורה (ה"ד) יעו"ש. ויש בזה ב' תירוצים חדא דאחר שחיטה לכ"ע אינו פוסל יוצא דופן וכמ"ש באנרף בסמוך.

ועוד דבזה שאינו נקרב הנולד רק נאכל אמו ל"ש פסולא דיוצא דופן כמ"ש בס' עז"כ לת"כ ויקרא יעו"ש ונ"מ לענין ליקרב הנולד בעצמו דלטעם הב' הרי שפיר לענין הקרבה בעצמו יש בו

פסול דיוצא דופן ולטעם הא' אחר שחיתטה אינו פוסל יוצא דופן ועי' רש"י חולין (ע"ד): בטעם פסול דבן פקועה לפסח משום דהנה יו"ד ועי' תוס' שם ובתו"ח שם וכ"כ בזה והיינו להקריבו בעצמו וא"כ שפיר בולדות קדשים שנשחטו אמן אי לאו הפסול דיתום לא הי' פסולין להקריבו בעצמן קודם זריקת אמן דהא אחר שחיתטה אינו פוסל יו"ד ואיצטריף שפיר פסולא דיתום ואכ"מ]: ואמנם הש"ס בעי לתרוצי גם למ"ד בהוינתן הן קדושים וכנ"ל אבל רמב"ם ז"ל דפסק במעיי אמן קדושים וכמ"ש (בפ"ד מתמורה ה"ד) א"כ שוב קדמה קדושה ושחיתטה הרי אינו פוסל יוצא דופן ושפיר איצטריף למיפסל להקריבו בתורת עצמו מצד יתום וכ"ז בקדשים אבל בה' בכורות דגבי מעשר אם נכנס לדיר להתעשר דלא מיירי בולד מעשר רק בולד חולין עי' בכורות (נ"ג): דאין מן קדשין מתעשרין ושוב שפיר פוסל יוצא דופן וליכא פסול יתום רק אם נשחטה עם לינתו וזה פירש למיתה וזה לחנים פן הי' נראה לכאורה: ואמנם נתישבתי דאין זה תירוץ פלל.

דהנה בהא דכתב רש"י ז"ל בחולין (ע"ד): לפסול בן פקועה לקרבן משום יוצא דופן יש לעיין דהא מפורש בחולין (דף עה.) מה אשם מוצא מפלל שליל אף פל מוצא מפלל שליל יעו"ש ומבואר דשליל אימעוט מהקטרה ומהאי קרא גופא יש למעוט גם זריקה שהרי באשם ליכא גם זריקת שליל ועי' תוס' חולין (צב).

(ד"ה אילימא ובפרט לשי' תוס' יומא (כט.) דאם אינו ראוי להקטרה בתחלתו הקטרה מעכבת יעו"ש וא"כ ממילא ידעתי דא"א להכשיר שליל לקרבן ולכן נראה פשוט דשני ענינים הם דיש קדושת ולדות קדשים דמהני לי' קדושה דאמו.

ויש קדושת עצמו. ולכן המיעוט דמה אשם מוציא מפלל שליל היינו שמיעטן הכתוב מתורת הכשר קדושת ולדות קדשים דגזה"כ שמצד קדושה זו אין השליל בר הקרבה אבל בן פקועה הנולד מחולין והוא מקדישו בעצמו שפיר ס"ד דלא אמעוט שליל כי הנה אמרי' דשליל פסול לדין ולדות קדשים אבל לא לדין קרבן ומש"ה איצטריף רש"י ז"ל הטעם דהנה יוצא דופן וזה פשוט.

ולפי זה שו בולדות קדשים גופיהו הרי אינו חל שום קדושה מחדש וכמפורש בתמורה (דף) ושם (כה): יעו"ש"ה וע"כ א"א להקריבו רק בקדושה זו שעליהן מתורת ולדות קדשים ושוב לא איצטריף מיעוט דיתום ולולדות קדשים שנולדו אחרי שחיתטה אמן דהא מיעטן הכתוב דמה אשם מוציא מפלל שליל ורמב"ם ז"ל הביא דרש זה בפ"א ממעה"ק יעו"ש א"כ ידעתי דבתורת ולדות קדשים אין שליל נקטר ונזרק ולכן ד' רמב"ם ז"ל צדיין צ"ע: טו) ובגוף הדבר אם יתום פוסל בולדות קדשים לפי שי' ראב"ד ז"ל דיוצא דופן אינו פוסל.

הי' נראה דנה תליא בטעם דברי ראב"ד ז"ל דהנה י"ל ב' טעמים הא' דכיון דכבר חל דין הקדושה אין בכח הפסול להפקיע. הב' י"ל דמהני לי' הכשר לידה דאמני' דסובר הראב"ד דענין פסול דיוצא דופן אינו דבר הפוסל בעצם רק חסרון הכשר שחסר לו הכשר לידה ולכן מהני הכשר לידה דאמני' וכבר ביארתי זה.

וא"כ לטעם הא' שפיר גם בפסול יתום פן דכיון דקדמה קדושה א"א להפקיע מה שפבר חל. אבל לטעם הב' זה ל"ש בפסול יתום פי זה אינו חסרון דבר שיעיל השלמה דאמני' פי הוא ענין פסול בעצמותו כמובן ומאי מועיל לזה מה שאמו פשרה ואין בה פסול זה הא מ"מ אין לאמה הכשר וכח לסלק פסול זה שבולד ורק בפסול יו"ד לפי הנ"ל דהוי פסול חסרון שחסר לו הכשר לידה

מהגני הכשר לידה דאמו להשלים חסרון זה אבל אין בכת הפשרות דאם לבטל פסול עצם שפולד ודו"ק.

ונחזי הנה בש"ס בכורות (מב.) תמשה לא קדושים ולא מקדישים לענין תמורה] וכו' אפיק טומטום ועייל יתום ע"כ ופירש"י ז"ל שאם הן קדושים אין עושין תמורה והכי דמי שהן עצמן קדושים כגון בולדות קדשים יעו"ש.

ולפי"ז מוכח דיתום פוסל גם בולדות קדשים שהרי מוקי הא דאין עושין תמורה ביתום והכי קדיש וע"כ בולדות קדשים ונעשה יתום ומוכח מדאינו עושה תמורה דפקעה קדושה לגמרי.

ואמנם דכן הוא שי רש"י ז"ל אבל הרי הש"ס יש לפרש דאינו מייירי בולדות קדשים רק במקדיש ולד ונעשה יתום פהא דתמורה (יז.) במקדיש ולד ויצא דרף דופן יעו"ש.

אבל שפיר בולדות קדשים י"ל דאינו פוסל. ואמנם עכ"פ זה מוכח דגם בקדמה קדושה מסתלק עי"ז שנעשה יתום ושוב ממ"נ אם נימא פטעם הא דקדמה קדושה אינו יכול להפקיע הרי ביתום אינו פן שהרי מבואר להדי' דפסול דיתום מפקיע הקדושה ולטעם הב' דמהגני הכשר דאמיל' בנדאי ל"ש ביתום שאין בכח האם להפקיע פוסל דולד ורק להשלים חסרון ההכשר של לידה אבל לא הפקעה וכנ"ל [ויש לפלפל עוד דקדושת ולדות קדשים שפיר אינו יכול להפקיע] ואכמ"ל: (טז) ובעיקר דברי רמב"ם (פ"ד מתמורה ה"ח) דפסק דיוצא דופן פוסל גם ולדות קדשים אף שקדמה קדושה במעי אמן דיקשה לפ"ד, מהא דתמורה (י"א).

(דהשוחט החטאת ומצא בה ולד דנאכלת והרי הוי יוצא דופן וקנן' ראב"ד ז"ל בתו"כ יעו"ש הי' נראה ליישב בפשוטו דהנה באמת ס' ראב"ד ז"ל נכוחה דכיון דקדמה הקדושה לחול אמאי יפקע עי"ז שנעשה יו"ד אח"כ.

וצריך מוכן ס' רמב"ם ז"ל. ונראה בטעמו דהא במנחות (טז:) דם ספין מקדשא לי' ועי' סוטה (ט"ו) ומנחות (עח:) ובתו' חולין ג.)

(וזבחים (מז.) יעו"ש ומבואר דבשחיטה נגמר ההקדש וכל קדוה"ג גמור יעו"ש ואינו מוכן הא בהמה מחיים הוי קדוה"ג גמור ועי' ראב"ד ריש תמיד.

ועי' מעילה (ט) נשחטה הןכשרה ליפסל בטבוי' כו' ונראה דהכוננה דמחיים פינון שיש לו אפשריות פדיון ע"י מום אין זה קדוה"ג גמור אבל אחרי שחיטה דאמר בש"ס מנחות (ק"א.) מקלי שרת לא אשפחון דמפרק ופירש"י ז"ל ואפיל' נולד בה מום אין פדיון אחר שחיטה יעו"ש ע"כ הוי זה קדוה"ג גמור ועי' רשב"א ביצה (ל) דמוכח מדבריו דגם לאפיי דסובר בנדרים (כט).

(דקדוה"ג פקע בכדי היינו קדושה דמחיים אבל קדושה דשחיטה שנגמר קדוה"ג גמור לא פקע בכדי יעו"ש שכתב דעצי סופה לא מהני תנאי דמדמינן לחגיגה ממש וכוננתו כמ"ש, הר"ש בפיל' לת"כ (פ' אומר) דהיקש סופה לחגיגה היינו לאימורי חגיגה יעו"ש דאין להם פדיון לאחר שחיטה (ומר חמיו הגנ"י ביאר פן בד' רשב"א ז"ל) ולכן ניחא דכיון דמחיים אפשר להפקע הקדושת הגוף ע"י מום ופדיון לכן סובר רמב"ם ז"ל דנפקע ג"כ עי"ז שנעשה יוצא דופן דלא חשיב קדמה קדושה משום שאינה קדוה"ג גמור שלא יוכל להפקע.

וא"כ ניחא דזה בנעשה יוצא דופן מחיים. אבל השוחט את החטאת ומצא בה ולד דהי' שחיטה ג"כ ונעשה קדוה"ג כזה שאין לו הפקעה שפיר גם לרמב"ם ז"ל קדמה קדושה פזו ללידה אינו

מיפסל ביו"ד וכמו לראב"ד ז"ל בקדמה קדושה גרידא פון לרמב"ם קדושה ושחיטה וז"פ: יז) ודע דבגוף הדבר שפתבתי בשי' רמב"ם ז"ל דגם ולדות קדשים נפסלין ביוצא דופן דמ"מ קדמה קדושה ושחיטה אינו פוסל ביוצא דופן יש להתבונן עוד דהנה ביהא דאמרי' ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים יש לתקורר אם הענין דיצירתו בקדש מקדשותו או דמה שהיה במעי אמו מקדשותא לי' ונ"מ אם בשעה שנוצר לא הי' קודש ואח"כ נתקדשה האם.

דאם היצירה מקדשת זה אינו קדוש שהרי לא הי' יצירה בקודש. ואם מחיצת אמו מקדשא לי' שפיר בכל המשך הזמן שהיה במעי אמו מתקדש אף שלא הי' יצירה בקודש.

ונחזי הנה בתמורה (י"א:) בעצי מיני' אביי מרב יוסף היא שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים מהו למ"ד ולדי קדשים בהיותו הן קדושים מי הנה חולין בעזרה או לא [הקדיש בהמה מעונברת חוץ מעונברה כו' ומיבעי לי' אליבא דמ"ד בהיותו הן קדושים והשתא מיהא לא קדוש עובר.

ושחטה לאם בפנים בעזרה מי הנה ולד חב"ע רש"י [א"ל מי קרינון בי' פי ירחק מקדש המקום עיי"ש ומבואר מדברי הגמ' דאמרה למ"ד בהיותו קדושים דרק למ"ד זה היא דמשפחת בהמה שלמים והולד חולין אבל למ"ד במעי אמן קדושים ליבא למיבעי' אם יש חיוב משום חב"ע של הולד דלעולם הולד מתקדש ולפי"ז מוכח דמחיצת אמו מקדשת אף שלא הי' יצירה בקודש דהא הכא בהקדיש בהמה מעונברת מיבעי' לי' כמ"ש רש"י ז"ל ולא הי' בזה יצירה בקודש ומ"מ הנה אמרי' במעי אמן קדושים.

ועי' רש"י תמורה (י'): בד"ה לעונברה וכו' והיא דאקדשי' לעובר ושני' לולד לקדושה אחרת אינו קדוש ולמ"ד במעי אמן קדושים קדיש לאלתר יעו"ש ומבואר ג"כ דבהקדיש מעונברת שלא הי' יצירה בקודש מ"מ מתקדש וע"כ דמחיצת אמו אהני לי' לקדשו: ואולם הרמב"ם (פ"ב משחיטה ה"ד) כתב היא שלמים וולדה חולין ושחטה בפנים הולד מותר באכילה לפי שאינו יכול לשחוט אותו בריחוק מקום ע"כ והנה שיטתו ז"ל (בפ"ד מתמורה ה"ד) דבמעי אמן קדושים א"כ מבואר לכאורה מזה דמצריף טעם שאינו בריחוק מקום שיש ולד קדשים שאינו קדוש במעי אמו והיכי דמי ע"כ דסובר דבנתעברה ואח"כ הקדישה אינו קדוש הולד ומוכח מזה דסובר דבעי' יצירה בקודש ולא מהני לקדשו מה שהיה במחיצת אמו [וסוגי' דתמורה (י"א:) צ"ל דאינו מפרש כפירש"י ז"ל ה"ל רק מפרש כפי' רבינו גרשום ז"ל שם והנינו דלמ"ד במעי אמו קדיש בודאי הנה חב"ע בנתעברה ואח"כ הקדיש והבעי' גם למ"ד בהיותו קדושים אם איסור חב"ע ג"כ בהיותו ומסיק דאף דיש חב"ע פטור ושוב גם למ"ד במעי אמו אף דהנה חב"ע פטור שאינו בריחוק מקום]: ולפי"ז נתבונן דהתינח לפי שי' רש"י ז"ל דלא בעי' יצירה בקודש רק מה שהיה במחיצת אמו מהני להמשיך קדושת האם שפיר י"ל דשחיטה דאם מהני' לולד דכיון דהוא במחיצה אחת והשחיטה מקדשת כמנחות (ט"ז:) ושם (ע"ח:) וסוטה (יד:) אף שאינו שעת יצירה מתקדש הולד בקדוה"ג גמור לשלא יפסל ביוצא דופן.

אמנם לרמב"ם ז"ל לטעמי' דרק היצירה מקדשת וחזי' דגם בעת שמתגדל בתוכו לא מהני לקדש בנתעברה ואח"כ הקדישה"כ שוב הרי שעת השחיטה הרי אינו שעת היצירה שוב אין בלכח האם לקדש לולד ונשאר רק הקדוש שמשעת היצירה וזה הרי נפקע עיי"ז שנעשה יוצא דופן לפי שי' רמב"ם ז"ל: ואמנם י"ל למ"ש תו' שבועות (יא).

(ד"ה מ"מ ונ"ל וי"מ דנדאי לא היתה המכתשת כלי שרת אלא שהקטורת היא קדוש קדוה"ג בדיבורו שהיא אומר יהא זה קטורת חל עלי קדוה"ג אחר פתישה במכתשת שהיא ראוי להקטיר כמו בבהמה שהיא קדושה פשאומר יהא זה לעולה וכו' עכ"ל ונראה פנונתם דס"ל דגם בבהמה אין הענין דהספין מקדש קדוה"ג גמור דלטעמיהו אין הספין כלי שרת עי' חולין (ג).

(וזבחים (מז.) רק הקידוש הוא בדיבורו ונגמר להיות קדוה"ג גמור בעת שנעשה ראוי לזריקה והקטרה שהוא אחר השחיטה לכן גם בקטורת מהני דיבורו שיחול קדוה"ג אחר שנכתש במכתשת ונעשה ראוי להקטרה אבל לא דהמכתשת מקדשת וכן השחיטה רק הענין שנגמר אז פח דיבורו שבתחלה וזה מבואר: ולפי"ז נראה דאף דזה נדאי דלפי שיטת רש"י ו"ל דבעי' יצירה בקודש דלא מהני שחיטה דאם לחוד לקדש עי' תמורה (יא).

(דמ"מ בזה שהיא יצירה בקודש א"כ התחיל אז לחול קדוה"ג להיות נגמר אחר השחיטה שפיר גמר זה דשחיטה מהני גם לולד דבשלקמא אלו היא זה עצם ענין קדושה היא שייך לדון כלל שאז לא מהני דין קדושת האם לולד אבל הרי זה הוא רק גמר קדושה שבתחלה שפיר פיון דהולד ג"כ היא לו יצירה בקודש מהני לי שחיטה להיות נגמר קדושתו שבתחלה וז"פ: ועוד י"ל בפשיטות לפי מה דכתבנו מדברי הרא"ש פ' בהמה המקשה דשחיטה דאם דמהני לולד אינו מתורת היתר גרידא שניתר הולד רק מתורת נשחט ג"כ דשוחט לאם חשוב שוחט לולד דהא מה"ט בעי' לאוסרי' משום חב"ע לולד במעי אמו וכ"כ בזה באורף (בסי' ב' ואכ"מ) א"כ פשוט דגם לגדר שחיטת מוקדשיו פיון דגם הולד קודש חשוב ששוחט לולד בשחיטת מוקדשיו וא"כ שוב נהי דאינו שעת היצירה היינו רק למה דבעי' לקדושי מפת קדושת האם שפיר בעי' שעת היצירה.

וכן אלו היא נחשב רק שוחט להאם נאנן בעי' להמשיך קדושת האם לולד היא מקום לומר דאין זה שעת היצירה אבל הלא אינו פן רק דחשיב שוחט לולד בעצמו והולד בעצמו יש לו פעולת השחיטה א"כ מאי בכך דאינו שעת היצירה היא אין קדושתו מאמו רק מעצמו וקדושת עצמו א"צ שעת היצירה ולכן פיון דקדוש הוא ע"י יצירה בקודש מהני לי שחיטה מחמת עצמו לשלא יפסל ביו"ד.

ורק היכא דלא נתקדש ביצירה הוא דלא מהני שחיטה דהא אינו שחיטת מוקדשיו ופשוט: (יח) ובגוף החקירה בזה דבמעיי אמן קדושים אם בעי' שעת היצירה או מחיצת אמו מקדשא לי דהבאתי מדברי הש"ס תמורה ורמב"ם יש לעיין עוד כזה למ"ד בהוימתן קדושים אם הוי' גרידא בלי יצירה בקודש מקדשת דהא למ"ד זה ליכא יצירה בקודש דבמעיי אמו חולין הוא.

או דרק הוי' שאחר יצירה בקודש מקדשת אבל הוי' גרידא בלי יצירה בקודש אינה מקדשת והטעם דס"ל למ"ד זה דקדושת וילדי קדושים מתלי תלי וקאי עד שנגמר הוימתו וכס' תו' שבועות (י"א).

(הנ"ל לענין קדוה"ג גמור פן למ"ד זה בגוף הקדושה מתחיל משעת יצירה במעי אם קודש ונגמר בהוימתו. והנה בזה דאי' בתמורה (יא).

(דבעי' היא שלמים וולדה חולין למ"ד בהוימתן קדושים אם יש איסור דחב"ע וביאר רש"י ו"ל דמייירי שהקדישה מעוברת יעו"ש וזה צ"ע פי אף בהקדושה ואם"כ נתעברה ג"כ סובר מ"ד זה דרק בהוימתן קדושים ולמאי זה נקיט ו"ל דוקא בנתעברה ואם"כ הקדישה ובהגהת הש"ס רצו להגיה יעו"ש ולזה היא נראה דהפוננה עפ"ד תו' (שם יא): ד"ה היא דהקשו דהא מפורש בתמורה (יא).

(דהשוחט החטאת ומצא בה ולד דנאכלת לכל אדם למ"ד בהוינתן קדושים יעו"ש א"כ מפנרש דליפא איסורא דחב"ע וראיתי בשמ"ק שתירץ דשם בלא פלו דדשיו אבל פאן בעי בכלו דדשיו אם יש חולין בעזרה יעו"ש והנה רש"י בתמורה (י"א).

(שם פתב דאף דבהוינתן קדושים מ"מ אם פלו דדשיו מתקדש אחר שחיטת האם פיון דחי הוא אף דלא הי' לינה יעו"ש וכבר הוכיח פן הלח"מ (בפ"ד מתמורה ה"ד) והארכתי בזה. וזו י"ל הפנונה דכיון דבעינת הש"ס לענין חב"ע היינו בכלו דדשיו כד' השמ"ק א"כ הרי לרש"י ו"ל לכ"ע בהוינתן קדושים ומאי מיבעי לי'.

ולנה פירש"י ו"ל דמיירי בנתעברה ואח"כ הקדישה דבנה שלא הי' יצירה בקדש לא מהני הנייתו ליקדש ושפיר גם בכלו דדשיו הוי חולין ויש ספק אם הוי חב"ע. וכ"ז אם בהוינתן קדושים אבל אם במעי אמן קדושים שפיר מחיצת אמו מקדשה אף בלי יצירה בקודש פהא דנתעברה ואח"כ הקדישה פן יש לפרש.

ולפי"ז יהי מוכח מזה ב' החקירות חדא דאם במעי אמן קדושים לא בעי יצירה בקודש הב' דאם בהוינתן קדושים הוא בגדר גמר להיצירה בקדש שבתחלה: ואולם יקשה לפי"ז דברי רש"י ו"ל אהדי דכתב בתמורה (י:) ד"ה לעוברת דנתעברה ואח"כ הקדישה למ"ד בהוינתן קדושים קדיש לכשיילד יעו"ש.

וכן פהא דש"ס תמורה (יא) ברש"י ד"ה מאי לאו תנאי וכו' פשהוא מעוברת בשעת הקדש וכו' דבהוינתן הוא דקדיש עכ"ל. ומבואר דהוי' גרידא בלי יצירה מקדשות ונה סותר לדברינו בבאור ד' רש"י ו"ל ה"ל.

אולם יש לחלק לפמ"ש במ"א דיש תרי גונוי בהוינתן קדושים הא' ע"י פעולת לינה הב' ע"י זה דחי ויצא לאויר העולם (עי' בסי' ב' אות ד) ולכן בהני דוכתי דיש פעולת לינה שפיר מקדשת הוי' בלי יצירה אבל פהא דתמורה (י"א): דבעי לענין חב"ע דלא הי' לינה שפיר אם הי' יצירה בקדש מהני גם הוי' פזו דכלו דדשיו.

אבל בנתעברה ולבסוף הקדישה לא מיקדש ע"י הוי' פזו ופשוט: ודע דמה שכתבתי להוכיח מתמורה (יא:) ומרש"י שם (י:) דלמ"ד במעי אמן קדושים לא בעי יצירה בקדש רק מחיצת אמו מקדשא לי' יש לעיין עוד בנה דהנה ברש"י תמורה (כ"ה:) ד"ה אבל וכו' דכי אמרי' בהוינתן או במעי אמן ה"מ בהקדישן ולבסוף נתעברו וכו' אבל במקדיש מעוברת חשוב עובר לקבולי קדושה באנפ' נפש' עכ"ל ומבואר להדי' דגם למ"ד במעי אמן קדושים בעי יצירה בקודש.

ונה סותר הני דוכתי. וגם יקשה פהא דתמורה (יא:) דבעי למ"ד בהוינתן פהיא שלמים וולנה חולין אם הוי חב"ע ונהלא גם למ"ד במעי אמן קדושים יש למיבעי פיון דמיירי בנתעברה ולבסוף הקדישה כמ"ש רש"י ו"ל שם להדי'.

(ונה אין סברא לומר דלמ"ד במעי אמן גרע מלמ"ד בהוינתן דהמכנון במעי אמן הוא דוקא בעת היצירה דאין טעם לנה וגם בפשוטו נראה דלכ"ע בהוינתן מקדש רק דמ"ד זה דבמעי אמן סובר דמתחיל עוד בזמן מוקדם ליקדש אבל נדאי דסובר ג"כ דהוי' מקדשא.

וא"כ אלו הוי' מקדשא בלי יצירה ה"ה למ"ד במעי אמו דהוי' לכ"ע מקדשא ובל"ז לא תתישב הגושפא לפי"ז דהא בשוחט שלמים ונהלד חולין דליפא לינה לכ"ע חולין הוא דנתעברה ואח"כ

הקדישה כנ"ל] ועי' תמורה (כ"ד): דמבואר דגם למ"ד בהוינתן כשמשנהו במעי אמו אינו מיקדש יעו"ש ועי' תוס' שם ד"ה קסבר ועי' תו' זבחים (ק"ד).

(ד"ה וקסבר ובגדה (מ"א.) יעו"ש: וליישוב כל זה ה"ל נראה עפ"י דברי הש"ס תמורה (כה): אר"י הפריש חטאת מעופרת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר מט קסבר ר"י אם שייירו משויר ועי' בפירוש"י שם ובמסקנא מסיק דשיירו אינו משויר יעו"ש בכל הסוגי'.

ולכן יתכן דאם שייירו משויר והולד חולין דשפיר בנתעברה ולבסוף הקדישה אין על הולד תורת וולד קדשים ולא מהני שוים הוי' לקדשו אכל אם נימא דשיירו אינו משויר שפיר אף בנתעברה ולבסוף הקדישה יש על הולד תורת וולדות קדשים אף יש חילוק בדבר דלמ"ד במעי אמן אינו יכול להתפיסו בקדושה אחרת אכל למ"ד בהוינתן פינון ד יכול להתפיסו בקדושה אחרת כמפורש בתמורה (כ"ד): ה"ה בנתעברה ואח"כ הקדישה אף דאינו משויר ויש לו תורת וולד קדשים דלא עדיף מולד ממש יעו"ש וזה מבואר בלשון רמב"ם ז"ל (בפ"ד מתמורה הי"ג) ואין מערימין על בקמת הקדש להקדיש עופרה קדושה אחרת אלא הרי הוא בקדושת אמו שולדות הקדשים ממעי אמן הו' קדושים עכ"ל ומבואר דלמ"ד בהוינתן מהני לשנותו קודם שנוולד (וזה סותר ס' תוס' בבכורות (טו): ד"ה מאי יעו"ש] ולכן ניחא ה"ה דרש"י תמורה (י'): ד"ה לעופרה דשם לר"י דשיירו משויר וילדה חולין אפי' נולד וה"ה דתמורה (יא) דמבואר דנתעברה ואח"כ הקדישה מהני בהוינתן ליקדש למ"ד אינו משויר דיש לו תורת וולד קדשים וצ"ע עוד בדבר וכתבתי להעיר: (יט) ראיתי לכ"ת שהעיר לפי דברי הקרית ספר (בפ"ז מביהב"ח) דמותר לאכול קדשים קלים בעירות המוקפות חומה כמו בירושלים דלפי"ז מותר לאכול בירושלים עצמה ג"כ בתורת מוק"ח ול"מ אם בטלה קדושת הבית והעיר מדברי תוס' זבחים (ס'): ד"ה מאי וכו' ואיך יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימת יעו"ש וה"ה י"ל דהוא מדין מוק"ח דלא בטלה עכ"ל ונראה די"ל דברי תוס' דהנה סברת הקרית ספר דמוק"ח שנה לירושלים נראה עפ"י סוגי' דזבחים (נ"ה).

(ת"ר נאת חנה התנופה נאת שוק התרומה תאכלו במקום טהור א"ר נחמ"י וכי ראשונים בטומאה אכלו אלא טהור מפלל שהוא טמא טהור מטומאת מצורע וכו' ואיזה זה מחנה ישראל ע"כ ומבואר דאכילת קדשים דבעי ירושלים אינו מצד ירושלים רק דבעי שיהי' מקום הטהור מטומאת מצורעים ולכן שפיר ה"ה מפורש במשנה דכלים (פ"א מ"ח) עירות המוקפות חומה מקודשות מהם שהמצורעין משתלחין משם יעו"ש א"כ הרי גם מוק"ח הוא בכלל מקום טהור מטומאת מצורעים ולכן פשר לאכילת קק"ל וז"פ: ולפי"ז ה"ה בש"ס ברכות (ה): גבי ה"ה דאר"י נגעים אינו יסורין של אהבה דפריה מהא דתנ"י דהוי מזבח פפרה ומשני ה"ה לן וה"ה להו ופירוש"י ז"ל ה"ה לן בארץ ישראל שערי חומה מקודשות בה ומצורע טעון שילוח חוצה להן וכו' יעו"ש ובתוס' ד"ה הוא תמהו דשילוח מחנות אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג יעו"ש ולפי"ז לתוס' לטעמייהו ברור דבזמן שאין היובל נוהג אין לאכול במוקפות חומה פינון דעכשיו שוב אינו מקום טהור דאין טעון שילוח למצורעים.

[ועי' רש"י ותוס' גיטין (לו) אם בזמן בית שני ה"ה היובל נוהג יעו"ש]. ולכן גם בירושלים אין אוכלין מטעם מוק"ח ופשוט.

ואמנם הרי קושית תוס' תוכל להיות על גוף הדין שחרב הבית בזמן שהי' נוהג היובל כמובן. אף הרי תוס' הזכירו גם מע"ש וזה מבואר בדברי קרית ספר דבעי ירושלים דוקא [ועי' בר"ש (פ"א דכלים שם מז) דביאר ה"ה דסנהדרין (מב).

(דְּבִית הַסְּקִילָה חוּץ לַג' מִתְּנוּת דְּהֵינּוּ גַם חוּץ לְמִקְפּוֹת חוּמָה יְעו"ש וּמְבֹאֵר ג"כ דְּעָרֵי חוּמָה תּוֹרַת מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶוּ וְעִי' בְּסוּגְי' דְּזַבְּחִים (ק"ה:): יְעו"ש: (כ) וּבְעֵינֵי דְּבָרֵי הַק"ס דְּמוֹתָר לְאַכּוֹל קָק"ל בְּמוֹק"ח קָשָׁה לִי בְּהָא דְּפִסְחִים (פּה:): אָמַר רַב גְּגִין וְעֲלִיּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ [בֵּין גְּגִי יְרוּשָׁלַיִם בְּקִדְּוֹשַׁת יְרוּשָׁלַיִם לְקִדְּוֵי קָלִים בֵּין גְּגִי עֲזָרָה לְקִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה לְאַכִּילַת קִדְּוֵי קִדְּוֵי קָדְּשִׁים רַש"י] יְעו"ש וְקָשָׁה דְּהָא מְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם פ"ב מִשְׁמִיטָה וְיוֹבֵל הֵי"א כָּל שָׁהוּא לְפָנִים מִן הַחוּמָה כְּגוֹן "הַגְּגוֹת" וְהַמְּרַחֲצָאוֹת וְהַשׁוֹבְכוֹת הָרִי הוּא כְּפִתִים וְכו' ע"כ וּמְבֹאֵר דְּבִבְתֵי עָרֵי חוּמָה אֵין חִילוּק בֵּין גְּגִין לְבִתִּים.

וא"כ ה"ה לַעֲנִין שְׁלִיחוֹת מְצוּרְעִים וְכו' ג"כ פֶּן דָּחַד דִּינָא אֵית לְהוּ. וא"כ וְדָאֵי דְּלִפֵּי דְּבָרֵי ק"ס דְּמוֹתָר לְאַכּוֹל בְּמוֹק"ח דַּה"ה בְּגְגִין שְׁבִמוֹק"ח פִּינּוֹן דְּשֵׁם אֵין חִילוּק בֵּין גְּגִין לְבִתִּים א"כ קָשָׁה אִמָּאֵי אֵין אוֹכְלִין בְּגְגִין שְׁבִירוּשָׁלַיִם נְהִי דְּלִיכָא קִדְּוֹשַׁת יְרוּשָׁלַיִם בְּגְגִין מ"מ הָרִי יְרוּשָׁלַיִם מוֹק"ח (ל.ב).

(א"כ יְהִי נֶאֱכָל בְּתוֹרַת מוֹק"ח. [וְעִי' בְּתו' מִפּוֹת (י"ב).

(ד"ה אֵילָן וְכו' וְאֹרִיר יְרוּשָׁלַיִם פִּירוּשָׁלַיִם וּבְמַהֲרָשׁ"א שָׁם דְּבִיָּאָר דְּאוֹכְלִין קִדְּשִׁים קָלִים בְּגְגִין דִּירוּשָׁלַיִם יְעו"ש וּכְבָר תְּמָה עֲלֵיו הַמ"ל מְהָא דְּמְפֹרָשׁ פִּסְחִים (פּה:): דְּפָרִיף לְרַב דְּגְגִין לֹא נִתְקַדְּשׁוּ מְהָא דְּאָמַר רַב כּוֹזִיטָא פְּסָחָא וְהַלִּילָא פְּקַע אֵיגְרָא מָאֵי לֹא דְּאָכְלִי לִי בְּאֵיגְרָא עֵי"ש הֵנָּה מְפֹרָשׁ דְּגַם פִּסַּח דְּהוּא קִדְּשִׁים קָלִים אֵין אוֹכְלִין בְּגְגִין יְעו"ש שְׁנַשְׂאָר בַּצ"ע וְלִמ"ש טַעַם בְּדָבָר לְפִי ד' הַק"ס וְאוֹלָם הַתּוֹס' בְּעֲצָמָם בְּשָׁבוּעוֹת (יז:): ד"ה וְאֵין פְּתִיבוּ וְה"ה דְּאֵין אוֹכְלִין דְּגְגִין וְעֲלִיּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ יְעו"ש וְכו' בְּרַש"י פִּסְחִים הַנ"ל וּמְפֹרָשׁ דְּאֵין אוֹכְלִין גַּם קָק"ל בְּגְגִין]: וְהֵנָּה בְּתוֹשׁבַת הַרְשָׁב"א ז"ל ס' ל"ד כְּתִב הַשׁוֹאֵל גִּירְסָא דְּאֵין אוֹכְלִין קִדְּשִׁים קָלִים בְּגְגִין וְעֲלִיּוֹת וְכו' הַרְשָׁב"א ז"ל וְתִמְיָהֲנִי אֶפִּילוּ לְמ"ד גְּגִין וְעֲלִיּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ מִי גְרִיעֵי מְשָׂאָר הָעִיר שְׁנַאֲכָלִין שָׁם קָק"ל ע"כ וּמְפֹרָשׁ כְּדְּבָרֵי מְהֲרָשׁ"א ז"ל וְלִזְהָ הָעִירֵינִי מִר חֲמִיו הַגְּנ"י אֵלָא שְׁתַּמָּה מְהָא דְּפִסְחִים (פּה:): דְּאָמַר דְּגַם פִּסַּח אֵין אוֹכְלִין בְּגְגִין וּבְסָפְרוּ פ"ז מִבֵּיהַב"ח נְדָחַק בְּזָה יְעו"ש וְהַקְּוֹשִׁיא הוּא קוֹשִׁית הַמ"ל עַל הַמְּהֲרָשׁ"א ז"ל וְעִי' מִנ"ח מ' ש"ס"ב מ"ש בְּזָה יְעו"ש וּבִירוּשָׁלַיִם פִּסְחִים (פ"ז ה"ב) ר"ש בְּשֵׁם רַב גְּגוֹת יְרוּשָׁלַיִם חוּל יְעו"ש: וְלִינְשַׁב דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל יִתְכֵן עַפ"י דְּבָרֵי הַמְּכִילְתָא (בָּא פ"א) עַד שְׁלֹא נִבְחָרָה יְרוּשָׁלַיִם הֵיִתָּה כָּל א"י כְּשֶׁרָה לְמַזְבְּחוֹת מְשֻׁבְּחָרָה יְרוּשָׁלַיִם יִצְאָה א"י שְׁנַאֲמַר הַשְּׁמֵר לָהּ כו' פִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ע"כ וּמְבֹאֵר מְזָה דְּהִיכָא דְּכְתִיב בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר הַכּוֹנֵנָה יְרוּשָׁלַיִם דְּוָקָא וְעִי' רַלְב"ג פ' רָאָה גְּבִי פִּסַּח דְּכ' וּבְשַׁלְתָּ וְאַכְלַתָּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר דְּהֵינּוּ יְרוּשָׁלַיִם וְהַמְּקַדְּשׁ יְעו"ש וְהוּא כְּדְּבָרֵי הַמְּכִילְתָא וּלְפִי"ז בְּרוּר דְּאָף לְפִי דְּבָרֵי הַקְּרִית סָפָר דְּאוֹכְלִין קִדְּשִׁים קָלִים בְּמוֹק"ח הֵינּוּ טַעְמָא כְּהָא דְּזַבְּחִים (נ.ה).

(דְּהוּי מְקוֹם טְהוֹר כְּנ"ל וְקָק"ל אֵינָם צָרִיכִין יְרוּשָׁלַיִם רַק מְקוֹם טְהוֹר מְצוּרְעִים. אֲבָל פִּסַּח דְּגַזָּה"כ דְּבְעֵי מְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר דְּהוּא יְרוּשָׁלַיִם וְדָאֵי דְּאֵינּוּ נֶאֱכָל בְּמוֹק"ח וְזָה בְּרוּר: וְלְפִי"ז נְכוּנִים דְּבָרֵי רַשָׁב"א ז"ל דִּי"ל דְּשְׁפִיר גְּגִין דִּירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְקַדְּשׁוּ בְּקִדְּוֹשַׁת יְרוּשָׁלַיִם רַק דִּמ"מ אוֹכְלִין שָׁם שְׁהָרִי לֹא גָרַע מִמְּוָקָף חוּמָה דִּירוּשָׁלַיִם קִדְּוֹשַׁת מוֹק"ח עֲלִי' וּבְמוֹק"ח גַּם גְּגִין נִתְקַדְּשׁוּ לְשִׁלּוּחַ מְצוּרְעִים וְהוּי מְקוֹם טְהוֹר.

אִמְנָם הַש"ס דְּפִסְחִים פְּרִיף שְׁפִיר מְפִסַּח דְּאָכְלִי בְּגְגִין דְּפִסַּח דְּבְעֵי מְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַרְשָׁהוּא יְרוּשָׁלַיִם דְּוָקָא וְאֵינּוּ נֶאֱכָלִין בְּמוֹק"ח א"כ אֵיף נֶאֱכָלִין בְּגְגִין שְׁאֵין עֲלֵיהֶן קִדְּוֹשַׁת יְרוּשָׁלַיִם. (וְעִי' רַאב"ד רִישׁ תְּמִיד דְּגְגִין וְעֲלִיּוֹת דְּלֹא נִתְקַדְּשׁוּ הֵינּוּ בְּהֵנִי שְׁנַבְּנוּ קוּדָם שְׁהוּקַדְּשׁ אֲבָל גְּגִין שְׁנַבְּנוּ

אח"כ אינו מפקיע הקדושה יעו"ש ויש לעי' לפי"ז בד' רש"ב"א ז"ל ואכ"מ]: כא) והנה הקרית ספר שם כתב דמעשר שני בעי' ירושלים ואינו נאכל בערי חומה משום דכתיב לא תוכל לאכול בשעריה יעו"ש וזה צ"ע כי לאו זה ישנו גם בקק"ל כמפונרש ברמב"ם (פי"א ממעה"ק ה"ד) דאכל קק"ל חוץ לחומת ירושלים לוקה משום לא תוכל לאכול בשעריה יעו"ש ובמפות (י"ח).

(וגמ' מפונרשת בזבחים) (נה גבי קק"ל ועוד לא תוכל לאכול בשעריה כתיב יעו"ש ודחוק לומר דלאכילה שפיר א"א במוק"ח דהוא בכלל שעריה אבל מ"מ פיון דהוא מקום טהור לא ינפסל בפונרש שנה פסול אחר ואם יוסיפו על ירושלים עד מוק"ח פהא דרמב"ם פ"ו מביהב"ח ובספרי דברים שלעתיד יוסיפו עד דמשק יעו"ש לא ינפסל דאינו במשמעות דבריו] וראיתי לכת"ר שהאריה טובא לחלק בין מע"ש לקק"ל דמע"ש חמיר יעו"ש ובאמת פי מצינו חומר בקק"ל ממע"ש לענין גגין דשי' רש"י ותוס' דקק"ל אין אוכלין בגגות ומפונרש בגמ' פסחים פנ"ל ואולם במע"ש כתב הריטב"א במפות (יב) דאוכלין מע"ש בגגין ועליות וכן הוא בתוס' שנ"ץ שם יעו"ש ויש לפלפל מפמה דוכתי בזה: והנה הי' נראה לומר טעם החילוק דמע"ש אינו נאכל במוק"ח ואקדים מה דהקשתי במכתבי דמשפחת הכשר אכילת קק"ל במוק"ח בלחמי תודה דאמר במנחות (עח:): דלא בעי' על בסמוך וקדוש הלחם חוץ לעזרה אם הוא בירושלים וה"ה אם הוא במוק"ח לקרית ספר פיון שאינו מקום פסולו וכמבואר ברש"י פסחים (ס"ג:): ד"ה בית פגי דחוץ לירושלים שהוא מקום שגפסל א"א להתקדש יעו"ש ושוב במוק"ח שפיר יתקדש ויהי' נאכל ומדוע זה כ' הק"ס דמש"ה לא נזכר בש"ס דין זה משום דלא משפחת וקרי משפחת שפיר פנ"ל: ומצאתי ברבנו חננאל ז"ל בפסחים (סג:): שם דכתב השוחט את התודה לפניו ולחמה חוץ לחומה לא קדיש הלחם כו' ונמצא זבח בלא לחם כי הוא במקום אחד והלחם במקום אחר יעו"ש בנזעם לשונו ז"ל ונראה הפנונה למאי דאמר בזבחים (קה:): מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי יעו"ש ואולם בבזיר (מ"ה:): אם גילח במדינה חוץ לירושלים לא הי' מגלח תחת הדוד ובארו תוס' שם ד"ה לא משום דמחוסר הבאת שערו מחוץ לירושלים לתתם תחת הדוד יעו"ש ומבואר דחשיב מחוסר ע"י חסרון קריבה וע"כ החילוק דכמו בירושלים גופי' לא חשיב מחוסר אף שגילח רחוק ממקום הבישול והיינו משום דהוא מקום אחד בדינו פן בזה שהוא במקום אחד בדינו ויכול לקרבם מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה אבל בגילח חוץ למדינה שהוא קריבה משני מקומות שונים בדינם שנה בחוץ וזה במקום הקודש מחוסר קריבה חשיב מחוסר וכ"כ במ"א ואכמ"ל בזה.

ולפי זה כל שפן שני דברים המרוחקים ויש אויר פסול מפסיק ביניהם דחשיב מחוסר קריבה דזה גרע ממה שפונחים במקומות חלוקים שמ"מ אפשר לקרבם פמוכן וזה שא"א לקרבם בנדאי מחוסר גמור הוא וזה נראה פנונת הר"ח ז"ל דשיטתו ז"ל דהא דהשוחט תודה לפניו ולחמה חוץ לחומה לא קדיש הלחם אינו משום פסול יוצא רק דסובר דאף דלא בעינו על בסמוך היינו דסגי בזה דאפשר לקרבן דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה ואפשריות זה משני' לי' כבסמוך ולכן זה רק שניהם במקום אחד שנה בדינו אבל פשהלחם בחוץ לא מיקחשב בסמוך דחשוב בכה"ג מחוסר קריבה וזה ברור למדקדק בלשונו הזהב יעו"ש ולפי"ז ניקח דגם בשוחט תודה לפניו ולחמה במקור חומה דלא יתקדש הלחם דנהי דאינו פוסל שם אבל מ"מ קרי א"א לקרב הלחם להזבח דהא יש אויר פסול בנתים שוב הנה זה מחוסר קריבה ואינו מקרי על בסמוך וזה ברור: ולפי"ז יתכן לחלק בין מע"ש דבעי' ירושלים לקק"ל דסגי במוק"ח.

דהנה בנבחים (ס') ומפות (יט).

מבואר דמע"ש איתקוש לבכור ואינו נאכל אלא בזמן שמנבח בנוי ועי' במ"ל (פ"ו מביהב"ח הי"ד) דזה דכתב רמב"ם דאם אין מקדש ירקב הוא משום דליכא מנבח ע"ש וזה דבעי מנבח אמרי' בנבחים (ס).

דילפי' מדכתיב אצל המנבח וישם (נ"ט.) לענין מנבח שנופגם דכתיב ונבחת עליו יעו"ש א"כ י"ל דכיון דגזיה"כ דבעי מנבח בנוי ה"ה דבעי אצל המנבח ועי' במשנת חכמים לענין לאו דלא תטע כל עץ אצל המנבח דכיון דבעי שיהי' אצל המנבח בעי שיהי' מנבח בנוי יעו"ש וה"ה די"ל להיפוך דזהו הטעם דבעי מנבח בנוי משום דבעי אצל המנבח.

ולפי זה שפיר כיון דבעי אכילה אצל המנבח א"כ הי' נצרך להיות בסמוך ממש רק דכל שהוא מקום אחד בדינו חשוב בסמוך לדין דלא בעי' בסמוך ממש. אבל שוב במקפות חומה דיש אור שאינו פשר שמפסיק בין המנבח להעיר האוק"ח נהי דמע"ש אינו נפסל בפיצא פחולין (ס"ח:) [ועי' מהרש"א מפות (יז): דגם קק"ל אין נפסלין וכבר תמהו עליו ממשנה דפסחים (פ"ה:)] אבר שפיצא מקצתו חותך יעו"ש ועי' בנבחים (פט) ובירושלמי יומא (פ"ו) ופסחים (מט:) ומעילה (ו:) וכמה דוכתי' אבל מ"מ הרי גם חוץ ופנים במקום שאינו פוסל חשיבי מחוסר הבאה כנ"ל ה"ה בזה שאור שאינו פשר מפסיק בנתיים אינו נחשב אצל המנבח.

וכל זה רק במע"ש אבל בקק"ל דכתבו תוס' נבחים (סח.) דלר"ע אינו מעכב באכילה שיהי' מנבח יעו"ש שפיר נאכל במוק"ח דלא בעי' אצל המנבח כן י"ל [ועי' סנהדרין (יד):] מלמד שהמקום גורם ובתוס' שם ד"ה מלמד דגם במע"ש פתיב מקום ואמאי נאכל בכל העיר וגבי סנהדרין לא מקרי מקום אלא סמוך למחנה שכינה יעו"ש ובחז"ל רבינו יונה לסנהדרין שם ואולם עכ"פ י"ל דכיון דכתיב מקום בעי עכ"פ שלא יהי' הפסק מקום אחר למחנה שכינה וכל דליכא הפסק מקרי סמוך אבל במוק"ח דיש הפסק מקום פסול שוב הרי אינו סמוך למחנה שכינה ואכ"מ] ואולם אין הדבר ברור כ"כ כי י"ל דאף דבעי מנבח לא בעי אצל מנבח וכבר תמהו על המשנ"ח וגם עי' ברמב"ם בסופ"ג מפסוה"מ ק דכתב מפנרש דגם אכילת קדשים קלים בעי מנבח ובלח"מ שם וכתבתי רק להעיר: (כב) ודע דגוף הקושא שהקשתי דמשפחת אכילת קק"ל במוק"ח בלחמי תודה ראיתי בפ"ה הר"ש (פ"א דכלים מ"ח) אהא דתני לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלין שם קק"ל דהקשה הר"ש הרי איכא עוד נ"מ גם לענין שוחט התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה יעו"ש ולדברי ק"ס נכון דלענין אכילת קק"ל נקט ירושלמי משום דלא משפחת במוקף חומה כיון דהשחיטה בירושלים יפסל בפיצא וכמ"ש הק"ס, אבל לענין שוחט התודה לפנים ולחמה חוץ לחומה הרי לא דוקא ירושלמי הא גם בערי חומה יתקדש וזה ראי' נכונה לדברי ק"ס: (כג) ודע דבפ"ה הרא"ש לכלים (פ"א מ"ח) כתב ואפשר דהיינו בכלל אכילת קק"ל דאינו קדוש אלא במקום הראוי לאכילה ע"כ ויעני' רש"י פסחים (ס"ג:)] ד"ה בית דכ' שני גדרים בזה שאינו מקדש כשהלקח בחוץ משום דאינו מקום אכילה ומשום דמפסל שם בפיצא אולם הרא"ש ז"ל נראה טעמו רק משום דאינו מקום מוקשר לאכילה.

ונראה ברור דהפנונה עפ"י הירושלמי (יומא פ"ו ה"ו) רשב"ל פדעתי' דבשר קק"ל שפיצא קודם זריקת דמים דמפסל משום שלא הגיע זמנו לצאת ע"כ ומבואר דלר"ל הטעם דלא קדיש הלחם בירושלים משום דמפסל בפיצא וכמו לר"י אם הלחם חוץ לחומת ירושלם וזה הוא שי' הירושלמי אמנם בגמ' דילן פסחים (ס"ג:)] שם אמר טעמא דר"ל משום דבעי על בסמוך ועי'

בדו"ח לרעק"א ו"ל שְׁתַּמָּה דמנ"ל הָא י"ל מְשׁוּם הַפְּסוּל יַעו"ש וְנִרְאָה לְפִי דְבָרֵי רִשְׁבִּי"א ו"ל
בְּמִנְחֹת (נ) דָּאם נִתְקַדַּשׁ בְּחוּץ לִכְפָּא פְּסוּל יוֹצֵא דְאִינוּ יוֹצֵא פִּינוּן שְׁלֵא יֵצֵא מִפְּנִים וְהוֹכִיחַ פֶּן
מְסוּגְיָ יַעו"ש וְכ"כ בְּמ"א מְהָא דְסוּפָה (נ).

(ואכ"מ וְזַה י"ל שְׁיִטַּת הַגַּמ' דִּילֵן דְּאָלוּ הִי מוֹעִיל קִידוּשׁ פְּשִׁהֲלָחַם בְּחוּץ לָא הִי מִיְפְּסָל בִּינוּצָא
שְׁהָרֵי לָא יֵצֵא מִפְּנִים וְזַהוּ דְּפִירֵשׁ הָרָא"ש ו"ל פִּי לְקִידוּשׁ בְּעִי' מְקוּם אֲכִילְתוּ וְע"כ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם
שְׁאִינוּ מְקוּם אֲכִילָה אִף דְּלָא הִי מִיְפְּסָל בִּינוּצָא אִינוּ יָכוֹל לְהִתְקַדַּשׁ אֲבָל בִּירוּשָׁלַיִם לר"ל דְּהוּי
מְקוּם אֲכִילְתוּ הַנְּצָרָה לְהָא דְּעַל בְּסִמוּף וְזַה עוֹמֵק דְּבָרֵי הָרָא"ש ו"ל ואכ"מ: כד) עוֹד הָעִיר כ"ת
דְּבַמְדַּבֵּר דְּהִי דִין מוֹקֵף חוּמָה מְשׁוּם הַיְקָרָה הָעֵנָן יַעֲיִין בְּרַמְבַּ"ן פ' רָאָה דְּכָתַב דְּשְׁלָמִים נֶאֱכָלִין
בְּמִדְבָּר בְּכָל מְקוּם שְׁיִרְצוּ אִף חוּץ לְמַחְנֵה יַעו"ש וִיל"ע בְּדְבָרָיו ו"ל ואכ"מ וְדַע עוֹד פִּי בְּמ"ש
מְדַבְּרֵי הַגַּמ' זְבָחִים (נ).

(דְּסָגִי לְאֲכִילַת קִדְשִׁים קָלִים מְקוּם טְהוֹר מְשִׁילוּחַ מְצוֹרְעִים וְזַהוּ טַעְמוֹ שֶׁל הַק"ס. יִתְכֵּן לִזְמַר
בְּזַה לְמ"ש רַמְבַּ"ם (בפ"ג מב"מ) דְּהִנְכַּנְס בְּטוּמְאָה לִירוּשָׁלַיִם עוֹבֵר מְשׁוּם לָא יִטְמָאוּ אֶת מַחְנֵיהֶם
וּמְצוֹרְעֵי שְׁנַכְנַס לְמוֹקְפוֹת חוּמָה אִינוּ עוֹבֵר רַק בְּעֵשֶׂה דְּבָדַד יֵשֵׁב יַעו"ש וְע"כ י"ל דְּבִירוּשָׁלַיִם יֵשׁ
אִסוּר מִצַּד הַמְּקוּם שְׁמִטְמָא אֶת מַחְנֵהוּ ע"י כְּנִיסְתּוֹ.

אֲבָל בְּעֵירוֹת הַמוֹק"ח אֵין זַהוּ חוֹבַת הַמְּקוּם שְׁיִהְיִ טְהוֹר רַק אִסוּר וְחַיִּיב גְּבָרָא דְּבָדַד יֵשֵׁב וְא"כ
י"ל דְּהָא דְּסָגִי לְאֲכִילַת קָק"ל בְּמְקוּם טְהוֹר מִן הַמְצוֹרְעִים הֵיִינוּ מְקוּם כְּזֶה שְׁחִיב הַטְּהָרָה מִצַּד
הַמְּקוּם וְזַה בִּירוּשָׁלַיִם אֲבָל לָא בְּעֵירוֹת הַמוֹק"ח שְׁאִין חוֹבַת הַטְּהָרָה מִצַּד הַמְּקוּם וְעִי' פְּסָחִים (סז).

(בְּשֵׁעָה שְׁטַמְאֵי מַתִּים מְשִׁתְּלַחִין זְבִים וּמְצוֹרְעִים מְשִׁתְּלַחִין וּבְצַל"ח שֵׁם דְּבָכָל יוֹם דְּיֵשׁ הַיְתֵר
גְּבָרָא לְטַמָּא מַת בְּעֵזְרָה אֲבָל חוֹבַת טְהָרַת הַמְּקוּם בְּמְקוּמוֹ יַעו"ש וְה"נ י"ל בְּזַה וְאִכְמ"ל:
דוּש"ת מְנַחֵם זְעַמְבַּע מְפָרָאָה.

סימָן ט. שְׁלוֹם וּבְרָכָה לְרֵאשׁ יַדִּי"נ הַרְה"ג הַמְּאֹרֵה הַגָּדוֹל הַחֲרִיף עֲדִיו לְגֵאוּן
מו"ה מְנַחֵם זְעַמְבַּע נ"י בְּפָרָאָה.

אֲחַדְשָׁה ט יִקְרַת מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְשֵׁשׁ אֲנָכִי עַל אִמְרוֹתָיו. וְהִנְנִי לְכַתּוּב לוֹ אִיזְהוּ הָעֵרוֹת: א) בְּהָא
דְּהִבִּיא כ"ת בְּשֵׁם סָפֵר יְהוֹשֻׁעַ דְּוָלַד הַנּוֹלַד מִן חוּלִין וְקִדְשִׁים הֵוִי פְּלָאִים לְפִי דְּבָרֵי רִשְׁבִּי"א מְפוֹת
(כ"ב).

(וּלְפִי"ז גַּם מְרַפֵּיב חוּלִין וְקִדְשִׁים בְּאִילָנוֹת הֵוִי פְּלָאִים וַיֵּשׁ לְהָעִיר מְהָא דְּאִיתָא בִּירוּשָׁלַיִם פ"א
דְּעֵרְלָה סְפָקָה לְהַקְדָּשׁ חֵיבִיב בְּעֵרְלָה וְאִמְאִי לָא תְּנִי אַעֲפ"י שְׁאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאִי לְעֵשׂוֹת פֶּן וּכְהָא
דְּאִמְרֵי שֵׁם בִּירוּשָׁלַיִם תְּנִי עֲפו"ם שְׁהַרְפִּיב אֵילֵן מְאָכְל ע"ג אֵילֵן סָרְק אַעֲפ"י שְׁאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאִי
לְעֵשׂוֹת פֶּן ע"ש וְע"כ דְּלִכְפָּא אִסוּר פְּלָאִים בְּחוּלִין וְקִדְשִׁים: ב) וּבְגוּף קוֹשִׁית סָפֵר יְהוֹשֻׁעַ שְׁהִבִּיא
כ"ת דָּאם הָאָב קוֹדֵשׁ וְהָאם חוּלִין לְמ"ד חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאָב דְּהוּי הַנּוֹלַד וְלָדוֹת קִדְשִׁים יִתְכֵּן דְּכִמוּ
דְּאִמְרֵי בִש"ס תְּמוּרָה (דף ל"א).

(אָמַר רַב הוּנָא מוֹדִים חֲכָמִים לר"א בְּאִפְרוּחַ בִּיצַת טְרִיפָה שְׁאָסוּר וְכו' א"ל אֲבִי אֲדַרְבָּה אִיְפָא
מְסַתְּבָרָא כו' אֲבָל גְּבִי בִיצָה אֵימַת גְּדִלָה לְכִי מְסַרְחָא וְכִי אִסְרָחָא עֲפָרָא בְּעֵלְמָא עֵי"ש וּמְפִנְרֵשׁ
דְּכִינוּן דְּנוֹלַד מְעַפְרָא מוֹתֵר וְעִי' רַמְבַּ"ם פ"ג מִמְּאָכְלוֹת אִסוּרוֹת הִיא דְּאִפְרוּחַ שְׁנוֹלַד מְבִיצַת
טְרִיפָה מוֹתֵר שְׁאִין מִינוּ טַמָּא וְתַמָּה רָאָב"ד ו"ל דְּלִמְאִי הוֹסִיף טַעַם שְׁאִינוּ נִזְכָּר בְּגִמְרָא דְּבַגְמָרָא
הִרֵי אִמְרֵי הַיְתֵר מְשׁוּם דְּמַעַפְרָא קְגָדִיל וּבִיָּאָר הַהִמ"ג דְּהַפְּנוּנָה לְמַעַט אִפְרוּחַ בִּיצַת עוֹף טַמָּא

דלא אמרינו לאימת גדיל לכי מסרח דכינן דמינו טמא אסור יע"ש וא"כ הקדש הרי הוא איסור כמו טריפה וכה"ג לא מין איסור שוב ולד הנולד מאב קודש הרי זרע האב מסרח והוי פּעפּרא בעלמא ומותר ופשוט: ג) בּהּא דּהּבּיּא כּת"ר דּבּריּ הּתּוּס' בּבּרּכות (דף ה':) דּבּזּמן שׂאין הַיּוּבּל נוהג ליפא קדושת עירות המוקפות חומה.

הנה לפי דברי התוס' בכתובות (דף מ"ה:) בד"ה על פתח ב"ד אבל קשה לר"י פיון דמסתמא ב"ד לא חוץ לשלש מחנות יתבי היכי קאמר הכא סוקלין אותה על פתח ב"ד הא ילפינו התם בכל הנסקלין מפרים הנשרפין וצריכין ליסקל חוץ לג' מחנות ומירץ ר"י דהכא בעיר שרובה עכו"ם בטלה קדושת היקף חומה ואין צריף להוציאה לחוץ לחומה דחומה פמאן דליתא דהא עירות המוקפות חומה משתלחין מצורעין מהם פדאמרינו במס' פלים (פ"א מ"ז) וכשהוא רובה עכו"ם אין משתלחין משום דבטלה קדושת חומה עכ"ל] ולפי"ז למאן דאמר בירושלמי פ"ב דדמאי דארץ ישראל רובה נתונה ביז עכו"ם ע"ש א"כ ליפא עכשיו כלל קדושת עירות המוקפות חומה וזה נכון: ד) בּהּא דּהּעיר כּת"ר בּדין פּשּטא קדושה בכנולה בחטאות המיתות ראיתי להשעה"מ בפ"ה מעירוכין שפתב דבמקדיש בעבירה לא אמרי' פשטא קדושה בכנולה דרק במקדיש בהיתר גלי קרא דפשטא קדושה בכנולה ע"ש ותמהני שזה נגד המשנה בתמורה (דף י').

(אמר רבי יוסי נהלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כנולה אף פשיאמר רגלה של זו תחת זו תהא כנולה תמורה תחתי' ע"ש הנה דגם בתמורה שהוא עבירה אמרינו פשטא קדושה בכנולה וצ"ע: ה) ואכתוב הערה אחת בהא דראיתי בתוספתא פ"ג דמכות בשלו עובר משום פסול קדש ואינו מוכן ויתכן הפנונה דאם בישלו לקרבן פסח ואח"כ אכלו דעובר גם משום הך לאו דכל שבקדש פסול וכדאמרי' בפסחים (דף כ"ד).

(כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו ופשוט. אלא דיש לעיין לפי דברי הגמ' במכות (דף י"ח:) דפריף ולילקי נמי כדרכי אלעזר דאמר רבי אלעזר לא יאכל פי קדש הוא כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו ומשני ה"מ היכא דקודם פסולו חזי הכא קודם פסולו נמי לא חזי ע"ש ומבואר דאם קודם פסולו לא חזי אינו בכלל הקלאו וא"כ הו"ל לחלק בין אם צלאו בתחלה לפסח ואח"כ בישלו או בישלו ואח"כ צלאו דאם צלאו בתחלה דהי' ראוי קודם פסולו עובר בלאו זה דפסול קדש.

אבל בבישלו בתחלה אינו עובר ואמאי תני בתוספתא סתמא דיש גם פסול קדש ואכ"מ: ו) ויש לעיין בהא דאמרי' בפסחים (מ"ד) ובזבחים (צ"ז:) דבקדשים היתר מצטרף לאיסור אם רק בפסולי קדשים כגון אם הי' חזי קודם פסולו אבל אם לא חזי קודם פסולו דאינו בכלל הקלאו דכל שבקדש פסול אינו בכלל פסולי קדשים ולא אמרינו היתר מצטרף לאיסור ולפי"ז יש לעיין בפסח מבושל אם מצטרפין המים לכשיעור דהיתר מצטרף לאיסור בקדשים ויהי' נ"מ בין צלאו ואח"כ בישלו דהוי בכלל פסולי קדשים או בשלו בתחלה ואכ"מ.

אקנה לתשובת מעכ"ת מוקירו ומכבדו אברהם לויפטר.

סימן י.

[שנית להרב הנ"ל]. ב"ה יום א' לסדר ותיית רבית תרע"ג לפ"ק קרלסבאד.

חיים וכוט"ס לראש ידי"נ הרה"ג המאור הגדול הקריף עדיו לגאון כמו"ה מנחם נ"י זעמבע. אחדשה"ט הנה ידידי זה ימים ארבעה אשר באתי קרלסבאד ומתבררני לא מצאתי אף אחד

ולכן יואיל נא ידידי להודיענו משלומו ומשלום תורתו ויהי לי לעונג ואכתוב לו מה דנתעוררתי בלמדי בסנהדרין (דף ט"ו).

(בעי רבי אבין שער העומד ליגזוז בכמה פגזוז דמי ובשלשה או פמחבר דמי ובשעה ת"ש המקדש את עבדו אין מועלין בו רשב"ג אומר מועלין בשערו וקי"ל דבשער העומד ליגזוז פליגי ש"מ ופירש"י ז"ל דלת"ק דאמר לית בהו מעילה סבר פמחבר דמי ולעגנן פדי' נמי בעי' עשרה ולר"ש פגזוז דמי.

ונזכרתי דבפירוש רבינו חננאל ז"ל מפרש דבשער העומד ליגזוז פליגי דלמ"ד פגזוז אמרינו דלא נתפנין להקדיש השער יעו"ש ואינו תח"י פעת והנה לפי דבריו ז"ל מושב קושית התוס' בד"ה שער העומר דהא מעילה ילפי' מתרומה ולעגנן תרומה לא אמרינו כל העומד ליקצור פקצור דמי עיי"ש ולפי פיר"ת ז"ל ניקח] אף לכאורה יקשה לפירוש זה דהאי מועלין ואין מועלין קדוש ואינו קדוש מיבעי' לי וכעין דפריה הש"ס בגיטין (דף ל"ח).

אקא דבעי למימר דפליגי אם קדוש ואינו קדוש ופריה ותוסברא האי מועלין בו ואין מועלין בו האי קדוש ואינו קדוש מיבעי' לי יעו"ש: (ב) ולזה נראה דבאמת מהראוי לומר פשטה קדושה בכולה על הגיזה וזה כפיר ראיתי בספר שמחת יו"ט להרי"ט אלגזי שהעיר במשחרר חצי עבד אמאי לא נימא פשטה קדושה בכולה וכמו דפריה בקידושין (דף ז').

(יעו"ש.

אמנם נראה דעכ"פ מעילה אין בו לפמ"ש רמב"ן ז"ל בב"ב (דף ע"ט.) דהקדש פנה ע"י אדם לית בי' מעילה ועי' קצוה"ח סי' ר' וכבר כתבו פן האחרונים דהקדש ע"י פשטה קדושה בכולה לית בי' מעילה דלא בא הקדושה ע"י אדם א"כ.

שפיר למ"ד פגזוז ולא נתפנין להקדיש הגיזה רק דפשטה קדושה מאלי' אין מועלין אבל למ"ד לאו פגזוז ונתפנין להקדיש הגיזה והני הקדש ע"י אדם שפיר מועלין בו ופשוט.

הנה צ"ע לשון רש"י ז"ל בסנהדרין (ט"ו.) (שם בד"ה במתפיס מטלטלי כו' שאומר ערפי עלי ונתחייב ערוך הקצוב לפי שניו והי' לו מטלטלין ואמר הרי אלו לערכי וחלה עליהן קדושה וכו' עכ"ל וצ"ע דהא מפורש בחולין (דף קל"ט) ונתן את ערפך חולין יהי' בידך עד שיבואו ליד גזבר ואיך כתב רש"י ז"ל דחלה עליהן קדושה ואכ"מ.

והנני ידדו שאו דוש"ת באהבה רבה ומקרב ולב עמוק מברך בכט"ס אברהם לופטביר. [אמר המלכה"ד בהעתק שהניח הרה"ג המחבר לעצמו מצאנו בזה תוספת דברים ואמרנו להעתיקו לכאן]: (א) בקידושין (דף ז) גבי חצייה מקודשת לי פריה הש"ס דנימא פשטה קדושת בכולה מי לא תנו האומר רגלה של זו עולה דכולה עולה דפשטה קדושה בכולה עיי"ש: ובתוס' הקשו הא בתמורה נפקא לי' מקרא דאשר יתן ממנו וגו' והא ליכא קרא עיי"ש: ונראה דהא קיי"ל דבדבר שהנשמה תלוי' בו דלכ"ע פשטה קדושה בכולה.

ומ"מ הרמב"ם והתוס' דהיא נמי מהקרא ולא מסברא ילפינן לה וכמו שהוכיח השער המלה בפ"ר מה' עירכין (הלכה י"ג) עיי"ש. הרי דגם דבר שהנשמה תלוי' בו דפשטה קדושה בכולה ילפי' מקרא.

ומ"מ דעת התוס' בתמורה (דף כ"א) דאפילו אם נימא דגם בהקדוש דבר שהנשמה תלויה בו לא פשטה קדושה בכולה דלא ילפי מקרא מ"מ בהקדוש חצי פשטה כולה בכולה. הרי דלזה ל"צ קרא וא"כ שפיר פריה ונפשט קדושה בכולה בתצנייה מקודשת לי ולק"מ קו' תוס' דליפא קרא דהא לזה א"צ קרא דווקא בהקדוש אבר צריה קרא משא"כ לתצי ושפיר פריה ודו"ק: (ב) ועיין בשער המלה שם דווקא בהקדוש בעל מום לב"ה אמרינו דפשטה קדושה בכולה ולא בהקדוש תמימים.

ד"ה פריה הש"ס בתמורה (דף ו') דנימא כ"מ דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ות"י דגזירת הפתוב דקדוש. וא"כ זה ניחא במה שהקדוש אבל לא שנימא עוד דפשטה קדושה בכולה. אלא שתמה על הרמב"ם למה לא הביא זה עיי"ש: ונראה פשוט שיש ראי' מזה לשיטת הלח"מ דהרמב"ם פסק פאב"י דאי עביד מהני ושפיר לא הביא חילוק זה משא"כ סג"א דראשית הגם שהביא השער המלה י"ל דקאי לרבא: אמנם דברי השער המלה תמוהים ממשנה דתמורה (דף י) אמר רבי יוסי וקלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה עיי"ש ומה ראי' ממוקדשין לתמורה דבאיסור הא לא אמרינו פשטה קדושה בכולה וצ"ע: (ג) ועיין שם בקדושין בהמה של שני שותפין והקדוש אחד חצי וחזר וילקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה פיוצא בה יעיי"ש והקשה במקנה דלמה לי חזר והקדוש.

הא באמת פשטה קדושה בכולה ורק משום דעת אחרת לא כמו גבי אשה וא"כ שחזר וילקחה נימא פשטה קדושה בכולה עיי"ש וחדוש שלא זכר שהיא קו' התוס' בגיטין (דף מ"ג:) ד"ה גמרו ועיין תוס' חולין (דף ס"ט) ד"ה תמכר וכו' עיי"ש: (ד) וליעקר הקושיא נראה דהא בעי למימר ותמורתה פיוצא בה.

והא קיי"ל דאין הולד עושה תמורה. ובנדאי דמה דאמרינו פשטה קדושה בכולה לא עדיף מולד תמורה כיון דלא הוי ההקדוש ע"י דבורו אלא ממילא מחמת האבר שהקדוש.

ובזה נראה מה דדניק הש"ס רגלה של זו עולה כולה עולה ולא נקט חטאת ולהנ"ל דווקא עולה דולד עולה קרב משא"כ ולד חטאת. וגם הא אין מתפכר בשבח, הקדש עיין מנחות (דף פ') ולכך נקט עולה דווקא.

ונראה דמה דכ' הרמב"ם דבהקדוש לא מהני חזרה תוך פדי דיבור היינו בולד כיון דלאו מחמת דבורו קדוש ואכמ"ל: (ה) בתוספתא (מכות פ"ג) שנינו האוכל פזית נא פזית מבושל חייב הוציא פזית מחבורה לחבורה חייב אם אכלו כף צ"ל] עובר עליו משום פסולי קודש עיי"ש והוא הבריייתא המובא בפסחים (דף פ"ה) האוכלו עובר עליו בל"ת.

והנה מה דלא אמר גם על פזית נא ומבושל עובר עליו משום פסול קודש היינו כל שבקודש פסול. משום דזה דווקא היכי דקודם פסולו חזי וכדאיתא להדיא במכות (דף י"ח) וא"כ במבושל דפסח דקודם פסולו נמי לא חזי דהא חי היא ובאי ג"כ עובר משום פי אם צלי אש אין בו משום כל שבקודש פסול בא הפתוב ליתן ל"ת על אכילתו וז"פ.

[ובזה ניחא הא דפסחים מ"א דפליגי באוכל נא ומבושל אם לוקה תרתי למ"ד לשב"פ לוקין ואמאי לא ילקה משום כל שבקודש למ"ד זה וע"כ כנ"ל] ועפ"ז ימצא לנו דבצלאו פדינו ואח"כ בשלו דכבר הי' ראוי קודם בישולו דלוקה נמי משום כל שבקודש פסול וז"ב: (ו) שוב ראיתי בשו"ת ברית אברהם (סי') שהאריך בזה אי בפסח מבושל יש בו משום לאו דכל שבקודש פסול

והביא דברי רש"י חולין (דף קט"ו) דפסח מבושל אסור באכילה ובהנאה דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה תעובר צורתן עיי"ש אף לא הביא דברי התוספתא (שהבאנו: ז) והנה אם נימא דיש בי' משום כל שבקודש פסול י"ל דחצי זית בשר וחצי זית מים מצטרפין דבקדשים הרי אמרינן היתר מצטרף לאיסור וכמבואר בחולין (דף צ"ז) ונבחים שם.

וכמו בבשר בחלב דחצי זית בשר וחצי זית חלב מצטרפין וכמבואר בחולין (דף ק"ח) וה"נ במבושל דפסח. וכ"ש לר"ל דיליף בשר בחלב מפסח דיש לה בישול אחר שהיא פנה: ובה נסתר מה שראיתי בספר אחד לישיב דברי התוס' פסחים (דף מ"א) בהא דיליף שאר משקין מק"ו ותמהו התוס' דאין עונשין מן הדין יעיי"ש.

והוא תמוה וכאשר תמה הש"א דהא יש עשה דכי אם צלי אש ובכה"ג עונשין מן הדין פנוע וע"ז כ' בספר הג"ל דנ"מ לענין שמצטרפין המים דמצד הלאו דאל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים גם המים מצטרפין משא"כ מצד העשה דכי אם צלי אש עיי"ש ואמנם לפמ"ש דהוי פסול קודש פשיטא דהמים מצטרפין דהא אמרינן היתר מצטרף לאיסור וכן טעם כעיקר אסור בקדשים ואכמ"ל: ח) ובחולין (דף פד) מנין לביצת טמאה שאסורה ת"ל ואת בת היענה וכי בת יש לה ליענה אלא איזו זו ביצת טמאה.

ויש לדקדק. דהא דעת הרמב"ם דכל הדברים דאסורים משום הינצא מטמא אין בהם אלא איסור עשה.

וא"כ בביצת טמא דמרינן לה מבת היענה הא בקרא פתיב ואת זה לא תאכלו וגו' ואת בת היענה. הרי דביצת טמאה יש בה משום לאו דלא תאכלו.

ובהדיא כ' הרמב"ם דעל ביצת טמאה אין לוקין. גם יש לדקדק אמאי רמזה תורה ביצת טמאה דווקא בבת היענה הא כל עוף טמאה אסורים הבצים ממנה: ונראה למה דמבואר ברמב"ם פ"ג מה' מאכלות אסורות דאפרוח ביצת טמאה אף דיש לו סימן טהרה אסור מפני שהוא מין טמא ולא דמי לטריפה עיי"ש.

ושלא כדברי התוס' נדה (דף נ) שכתבו להיפוך וא"כ הא ידוע דיענה אכזרי' היא על בני וקדוהיב בת עמי לאכזר פיענים במדבר וא"כ פינון שהיא אינה שומרת הבצים כשאר עופות וא"כ באים עופות אחרים אפילו טהורים ויושבים על הבצים ומ"מ אסורות כדעת הרמב"ם ז"ל: ט) ולפ"ז י"ל דמה שמרמז הקרא לאיסור ביצה טמא בבת היענה היינו פנ"ל דאסור מצד אפרוח מביצת בת היענה.

וממילא מוכח דגם הבצים אסורות דאל"כ גם הינצא ממנה יהי טהור. ואתי שפיר דיש לאו באפרוח מביצת טמאים דהרי אסור מקרא דלא תאכלו ולוקין שפיר כדעת הרמב"ם ומ"מ הבצים של שאר עופות טמאים אין לוקין כדעת הרמב"ם ובביצת בת היענה אה"נ דלוקין דהא כ' הה"מ דאפרוח שנולד מביצת טמאה לוקין אף דעל הביצה אין לוקין ולמ"ש י"ל דילפינן זה מקרא דלא תאכלו דבת היענה הנ"ל דאסורה רק משום האפרוחים פנ"ל.

ובה מיושב קו' החיות דעת (סי' פא) למה לי קרא ת"ל דכל הינצא מטמא טמא ולמ"ש איצטרף למלקות וניחא מה דמרמז הקרא לאיסור ביצת טמא דווקא בבת היענה וכנ"ל ואכמ"ל: [אמר המלכה"ד בהעתק שהניח הרה"ג לעצמו מצינו קונטרס מסודר בדיני מעילה ויש בו תוספת דברים השייכים לכאן אמרנו להעתיקם]: א) בסנהדרין (דף טו).

(המקדיש את עבדו מועילין בו וכו' ומבואר שם דבשערו העומדים לגזוז פליגי אי מועילין בשערו יעיי"ש. וראיתי בפ"א ר"ח שם שפירש פירוש חדש דמ"ד אין מועילין בו סבור דכגזוז דמי וא"כ פי הקדיש את העבד מעולם לא הקדיש את השער יעיי"ש: ולכאורה יש לעיין מהא דחולין (דף קלה).

(דבאומר חוץ מגזיזתה אמרינו דפשטה קדושה בכולה וא"כ גם אי נימא דכגזוז דמי למה לא ימעול בשערו הא פשטה קדושה בכולי'. וכמו באומר חוץ מגזיזתה: ועוד דיקשה בכאן מה דמקשה בגיטין (דף לט).

(ותיסבא האי מועילין בו ואין מועילין בו קדיש ואינו קדוש מבעיא לי בשלמא לפירש"י הא כ"ע סברו דשערו קדוש וכשיגזוזו מועילין בהם וכמ"ש הריטב"א בחדושיו משא"כ לפי הר"ח דלא קדשי השערו פלל למ"ד אין מועילין בו יקשה קו' הגמ' קדוש ואינו קדוש מבעיא לי: אף נראה למ"ש התוספות חיצוניות [הובאו בריטב"א] דאף דמשמע מכולי סוגיא דהגיזה מותרת ובשלמא אמרינו המתפנון לחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזה עולה שמעל דשאני עולה שהקדיש את כולה ואת גזיזתה משא"כ בבכור יעיי"ש: ולפ"ז י"ל דאפילו אם נימא דפשטה קדושה בכולה מ"מ לא מעל בשערו פינון דלא הקדישם אלא דממילא קדוש מטעם דפשטה קדושה בכולה וכמו בבכור לדעת תוס' חיצוניות הנ"ל: ועוד דלדעת הרמב"ן גבי הקדיש בור ונתמלא מים דאף דחצר הקדש קונה מ"מ אין בו מעילה פינון דלא הוי מפת המקדיש וא"כ בהא פליגי דמ"ד מועילין בו סובר דלא כגזוז דמי ולא הקדיש את השער והגם שפשטה קדושה בכולה מ"מ אין מועילין.

דלא לא בא ההקדש מפת המקדיש וזה ברור: ומיושב ממילא דלא תקשה קו' הש"ס דגיטין דקדוש ואינו קדוש מבעיא לי ולהנ"ל שפיר קדוש דהא פשטה קדושה בכולה. ורק דמ"מ אין בו מעילה פינון דלא הקדיש השער ורק מפת דפשטה קדושה בכולה ליכא מעילה וזה נכון: ועם פי' הר"ח הנז' מיושב קו' התוס' דסנהדרין שם דבהא דאמרינו דכגזוז דמי.

קשה דלמה לא נימא דילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כל העומד לקצור לאו כקצור דמי. ולפי הנ"ל ניחא דזה לענין מעילה ילפינן חטא חטא מתרומה.

אבל ה"א אנו דנין על תחילת הקדש אם חל ההקדש מעיקרא ובזה לא שנייה גז"ש דחטא חטא וגו' ודו"ק: ואגב אכתב מה שצ"ע לי דברי רש"י ב"ק (דף ו') סע"א ד"ה שור רעהו וכו' במ"ש וז"ל ואי קודם פדי אין מעילה בקרקעות דכל המחנף לקרקע פקרקע דמי עכ"ל הא מפי תלשה הבהמה ואכלה הוי תלוש וכמבואר בתוס' ב"ב (דף עט) גם הא דאין מעילה במחנף לקרקע היינו לענין קרבן מעילה אבל קרו ודאי משלם.

אי לאו דרעהו ולא של הקדש וצ"ע: ב) ועיין מעילה (דף טו) בהא דפריה שם על עולא דס"ל קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ופריה לא יהי' אלא דאקדיש אשפה לבדק הבית מי לית בי' מעילה ותמהו התוספות מי דמי אשפה ראוי לפדות משא"כ קדשים שמתו דבעי העמדה והערכה.

ומה שתי' התוס' דמירי שהעמידם מחיים ולא הספיק לפדותם עד שמת. כבר העיר בגליון הש"ס להגאון רע"א ו"ל] דסותרים דבריו להא דחולין (דף קלה) יעיי"ש: וליישוב קו' התוספות נראה דמזה יש ראי' למ"ש השטה מקובצת ב"ב (דף עט) גבי לא למזבח ולא לבדק הבית פתב שם

כגון אשפה מלאה זבל שאע"פ שאפֿשֿר לְמוֹכְרוֹ כו' אפי"ה פֿינן דִּיש בּוּ בִּזְיוֹן וכו' דְּהוּי לִי כְּמַחִיר פֿלֵב שֵׁישׁ בּוּ בִּזְיוֹן וְסִינִים שֵׁם דְּמ"מ מוֹעִילִין בְּהַ פֿינן דְּהַהִקְדָּשׁ חָל עָלָיו יַעֲיִישׁ.

וְזֵהוּ דְּפָרִיף לֹא יְהִי אֱלֵא דְּאַקְדִּישׁ אֲשֶׁפֶה דג"כ אִינוּ רְאוּי לְפָדְיָ וּמ"מ מוֹעִילִין בְּהַ פֿוּ נְמִי בְּקַדְשִׁים שְׁמַתוּ נְהִי דְּאִין פּוֹדִין קַדְשִׁים לְהַאֲכִילָן לְפִלְבִּים וְזֵה ג"כ מְשׁוּם בִּזְיוֹן קַדְשִׁים. מ"מ הָא חֲזִינוּ גַבִּי אֲשֶׁפֶה דְּמוֹעִילִין אַף דְּאִינֵם רְאוּי לְפָדְיָ וּפְשׁוּט: ג) בְּבַעַל הַמְּאֹר עֲבוּדָה זָרָה (דָּף נב) כ' אֲבָל שְׁאָר הַקַּדְשׁוֹת כְּגוֹן אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ כו' יְכוּלִים הִי לְצִאת לְחֻלִּין עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָנֵי מְעִילָה נִינְהוּ אֲבָל עַל יְדֵי עַפּו"ם דְּלָאוּ בְּנֵי מְעִילָה נִינְהוּ לֹא יַעֲיִישׁ וּבְרַמְבַּ"ן שֵׁם: וְנִרְאָה בְּטַעְמוֹ עַפ"י מַה שְׁפַתְבּ לִי יְדִידֵי הָרַב בְּעַל דְּבַר אֲבָרְהָם וְנִדְפַס בְּסִפְרוֹ הַגָּ"ל (ס' יא) דִּיצִיאַת הַקּוֹדֶשׁ ע"י מְעִילָה דְּמִי לְפָדְיוֹן בְּכֶסֶף וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ הַרִיטָב"א חֻלִּין (דָּף קלט) גַבִּי תַרְנוּגְלַת שְׁמֶרְדָּה דְּפַקְעָה קַדְוֶשְׁתָּה.

דְּזֵה דְּוּוּקָא בְּאוּמֵר הָרִי עָלֵי דְּנִתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹת וְהוּי לִי כְּחִילוּל עֵי"ש וְה"נ בְּמְעִילָה דְּחִיבְתּוֹ הַתּוֹרָה לְשֵׁלֵם מַה שְׁנִהְיָה ע"י קָרָן וְחֻמְשׁ הָנוּי כְּפּוֹדֵהוּ בְּכֶסֶף עֵי"ש: וּלפ"ז בְּעַפּו"ם דְּקִי"ל דְּנִהְיָרַג עַל גְּזֵל וְלֹא נִיטָן לְהַשְׁבוֹן וְכַמְבּוֹאֵר בַּע"ז (דָּף עא) שְׁפִיר לֹא נִפְיָק לְחֻלִּין ע"י מְעִילָה.

דל"ש שְׁפּוֹדֵהוּ בְּכֶסֶף פֿינן דְּבִדְיָ לֹא נִיטָן לְהַשְׁבוֹן. וּמ"ל גְּזֵל הַדְּיוּט וּמ"ל גְּזֵל גְּבוּעָה ע"כ לֹא נִפְיָק לְחֻלִּין דְּקַדְוֶשָׁה לֹא פַקְעָה בְּכָדִי.

וְדוּוּקָא יִשְׂרָאֵל דְּנִתְחַיֵּיב בְּקָרְבָן וְחֻמְשׁ כַּנ"ל: וְיֵשׁ לְעֵינֵינוּ בְּלָאוּ הָכִי אִם עַפּו"ם יְכוּל לְפָדוֹת הַקּוֹדֶשׁ דְּבַהֲקַדְשׁ הָרִי כְּתִיב וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ וְעַפּו"ם הָרִי קִנְיָנוּ בְּמַשִּׁיכָה וְעַכ"פ מְבּוֹאֵר מְדַבְרֵי רַבִּינוּ הַמְּאֹר דְּעֵנֵן מְעִילָה שְׁיָצָא לְחֻלִּין לֹא שְׁיָיָף כִּי אִם ע"י יִשְׂרָאֵל וְכַאֲמוֹר.

אִף יֵשׁ לְעֵינֵינוּ בְּהָא דְּפִסְחִים (דָּף כז) דְּפָרִיף הַש"ס וְהֵלֵא מְעַל הַמַּסִּיק וְכו' נִפְיָק לְחֻלִּין. וְדַלְמָא מִיָּרִי שְׁעַפּו"ם הַסִּיקוּ דְּלֹא מְעַל וְלֹא נִפְיָק לְחֻלִּין וּמִלְבַד זֵה יֵשׁ לְעֵינֵינוּ דְּאִמְרֵי לֹא מְשַׁנֵּי בְּגִידוּלֵי הַקּוֹדֶשׁ דְּאִין בְּהֵם מְעִילָה וְצָרִיף לֹא מְרָם כְּמוֹ שְׁדָן בַּס' אֲבָנֵי גִזֵר (ס' ס"ז) דְּלֹא מְהַנִּי פְדִיוֹן בְּגִידוּלֵי הַקּוֹדֶשׁ דְּלֹא אֵלִימִי לְמִיתָפַס פְּדִיוֹנָם וְכִמּוֹ הַלּוֹקֵחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר יַעֲיִישׁ: וּלפ"ז מ"מ קַשְׂיָא אִי מִיָּרִי בְּגִידוּלֵי הַקּוֹדֶשׁ א"כ קַשְׂיָא דְּמַה בֵּין זֵה לְעַרְלָה.

דְּהָא גַם הַקּוֹדֶשׁ כְּזֵה בְּטַל. דְּהָא לֹא מְהַנֵּי פְדִיוֹן וְלֹא הָנוּי דְּבַר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין.

וְאִי מִיָּרִי בְּהַקּוֹדֶשׁ גְּמוּר הָא מְעַל הַמַּסִּיק וְזֵה נִכּוֹן. אִף דְּמִירוּשְׁלָמִי לֹא מְשַׁמַּע כֵּן.

דְּהָרִי בַּפ"ק דְּעַרְלָה (הַלְלָה) אָמַר שֵׁם גַבִּי בִּיצַת הַקּוֹדֶשׁ שְׁנַעֲשִׂית אֲפָרוּחַ דְּלַרְב כְּהֵנָּה פּוֹדָה אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁהִיא עֵי"ש. וּמְבּוֹאֵר דְּגַם בְּגִידוּלֵי הַקּוֹדֶשׁ מְהַנֵּי פְדִי דְּזֵה וְדֹאֵי גְדוּלֵי הַקּוֹדֶשׁ וּמְשַׁמַּע דְּנִפְדָּת וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּתוֹסְפוֹת מְנַחֹת (דָּף עא) בַּד"ה וּמִתִּירִין וְכו' שְׁהַקְשׁוּ בְּהָא דְּמִתִּירִין גְּמִזִּיּוֹת שְׁל הַקּוֹדֶשׁ דְּנַחֲלָל שְׁנָה מְנָה עַל שְׁנָה פְּרוּטָה יַעֲיִישׁ אִף דְּסוּבֵר אִין מְעִילָה בְּגִידוּלִין.

וְאוּלַי יֵשׁ לְכּוּוֹן זֵה בְּדַבְרֵיהֶם שְׁתִּירְצוּ דְּאַסְרוּם בְּקוֹנָם. וְתַמּוּסָה דְּהָא קוֹנָם פְּלָלִי יֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן.

וּלְפִי הַגָּ"ל י"ל דְּקוֹנָם דְּבָא עַל יְדֵי דְּבּוּרוֹ הוּא דִּישׁ לוֹ פְּדִיוֹן אֲבָל הַגְּדוּלִין אִין לְהֵם פְּדִיוֹן מַה שְׁאִין כֵּן הַקּוֹדֶשׁ הָא עַל הַקּוֹדֶשׁ דְּמִמִּילָא יֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן וְרַק מְעִילָה אִין בּוּ וּכְדַבְרֵי הַרְמְבַ"ן.

אֲחַר שְׁפַתְבְּתִי כָּל זֵה הַרְאֵנִי יְדִי"נ הָרַב הַגָּאוֹן ר' מְנַחֵם מִפְּרָאגָא נ"י מ"ש הַר"ש מְשַׁנֵּץ בְּפִירוּשׁוֹ לְתו"כ פ' בְּחֻקוֹתֵי דְּעַל הַגְּדוּלִין אִין מוֹסִיפִין חֻמְשׁ אֲבָל פְּדִיוֹן יֵשׁ לְהֵם עֵי"ש הָרִי דְּמְהַנֵּי פְּדִיוֹן לְגִידוּלִין וְדַלְמָא כַּנ"ל וְאִכְמ"ל: ד) וְדַע שֵׁישׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵיל בְּזָדוֹן אִי חֲיָיִב ג"כ מְשׁוּם הַלָּאוּ דְּלֹא תַגְזוֹל דְּמַה לִּי מְמוֹן הַדְּיוּט וְמַה לִּי מְמוֹן גְּבוּעָה.

ועיין בַּבָּא בְּתָרָא (דף פז) ובְּכָרִיתוֹת (דף יח) אַמְמוּנָא לֹא מְכַפֵּר יַעֲיִי"ש: וְהִנֵּה אִם גִּימָא פִּן. נְכוּן לַיִּיִשְׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בִּפ' מְמַעֲיָלָה (הֶלְכָה)) שְׁפָתַב דְּהַמּוֹעִיל בְּזִדּוֹן לֹקְהָ וּמְשַׁלֵּם.

וְתַמְהוּ עָלָיו דְּהָא קַיִ"ל דְּאִין לֹקְהָ וּמְשַׁלֵּם וּלְפִי הַנְּ"ל הִנֵּהוּ נְכוּן פִּינּוּ דְּגַלִּי קָרָא גַבִּי גִזְל דְּאִין הִלְאוּ פּוּטְרוֹ מְמָמוֹן. א"כ אֶפְיָלוּ אִם יֵשׁ בּוֹ לָאוּ אַחֵר ג"כ אִינוּ פְּטוֹר וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם גַּבִּי חוּבְל תְּבִירוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים דְּהִלְאוּ דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אִינוּ פּוּטְרוֹ דְּבִפְנֵי רַבְתָּה הַתּוֹרָה חוּבְל בְּתַבִּירוֹ בְּתַשְׁלוּמִין וְה"נ פִּינּוּ דְּבִפְנֵי רַבְתָּה תּוֹרָה דְּגוֹזֵל מִתְּבִירוֹ מְשַׁלֵּם ה"נ בְּנִתְעַרְבּ בּוֹ עוֹד אִיסוּר מְעִילָה וְזֶה בְּרוּר וְנִכּוּן: ה) עֵינּוּ מְעִילָה (דף י) הַנִּהְיָה מְבַשֵּׁר קְדָשֵׁי קְדָשִׁים שְׁנִטְמָא כּו' מַה דְּתִמָּא הוּאִיל מְצַנְתּוּ בְּשַׁרְיָפָה וְעֵינּוּ שֵׁם בְּפִירֵש"י דְּשָׂאֲנֵי פִיגּוּל דְּהוּאִיל דְּצָרִיף שְׂיִהְיָ מְרַצָּה לְפִיגּוּלוֹ עֵינ"ש.

וְלֹא הַבְּנֵתִי הָא בְּנוֹתָר מוֹעִילִין אִף דְּאִין בּוֹ רַק מְצַנְתּוּ שְׂרִיפָה וּבְהִדְיָא שְׁנִינּוּ בְּכָרִיתוֹת (דף יג) יֵשׁ אוֹכַל אֶכִּילָה אַחַת וְכו' נוֹתָר מִן הַמְּקַדְּשִׁין וְכַבֵּר כ' רש"י בְּכָרִיתוֹת (דף כג): דְּהַטְעַם מְשׁוּם דְּאִי עָלָה לֹא יִרְד.

וְה"נ בְּטָמָא הָא אִם עָלָה לֹא יִרְד וְעֵינּוּ בְּזִבְחִים (דף מג) וַיֵּשׁ לְדַחֲוֹק פָּמוֹ דְּאֶמְרִינּוּ בְּפִסְחִים (דף פג) דְּטָמָא הוּאִיל וְאִיתָא בְּחֻלְיִין מְחֻזִּי פִי עוֹבְדִין דְּחוּל מִשָּׂא"כ נוֹתָר הָא לִיתָא רַק בְּקְדָשִׁים וְלִכּוֹן בְּחֻזְמִין שֶׁל הַקְּדָשׁ אִין מוֹעִילִין וְאִכְמ"ל: ו) וְאִגַּב אֶכְתּוּב בְּרַמְבַּ"ם פ"א מַה צִּיצִית וְאִין עוֹשִׂין לֹא מְצַמֵּר הַגְּזוּל וְלֹא מְצַמֵּר שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת וְלֹא מְשַׁל קְדָשִׁים וְאִם עָשָׂה פְּסוּל עַכ"ל.

וְלֹא פָּתַב דְּבִשְׁוֹגַג מְעַל וְיִצָּא לְחֻלְיִין וְגַם הָא בְּיָדוֹ לְפָדוּתוֹ וְהִיכִי שְׂיִיף שֵׁם פְּסוּל: וְאוּלַי דֹּאע"פ כּוֹן פְּסוּל מְשׁוּם תַּעֲשֶׂה וְכַמּוֹ שְׁחַקֵּר הַפְּרִי מְגָדִים בְּמִנְדֵּר הַנָּאָה מְבַגְד וְהַטִּיל בּוֹ צִיצִית וְאִח"כ נִשְׁאַל עָלָיו עֵינ"ש וּמַש"ה שְׂיִיף שֵׁם פְּסוּל וַיֵּשׁ מִזֶּה רֵאִי לְהַפְרִי מְגָדִים הַנְּ"ל.

אִף יֵשׁ לְדַחּוֹת דִּי"ל דְּמִיָּרֵי בְּצַמֵּר הַנִּתְלָשׁ מִן הַבְּהֵמָה דְּבַעֲי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּבִכּוּרוֹת (דף כו) וְא"כ אִינוּ מוֹעִיל פְּדִיּוֹן. וְגַם הָא דְּבִשְׁוֹגַג לֹא מְעַל י"ל מְשׁוּם דְּמַצּוֹת לָאוּ לֵה"נ.

וּמַה"ט כ' הַכ"מ דְּשֶׁל עִיר הַנִּדְחָת פְּסוּל דְּכַתוּמֵי מְכַתַּת שְׂיַעוּרֵי וְלָאוּ מְשׁוּם הַנָּאָה וְהִינּוּ פְּנ"ל [וּפְשׁוּט דְּדוֹנוּקָא בְּצִיצִית שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת שְׂיִיף מַצּוֹת לָאוּ לֵה"נ דְּהַבְּגָד הָא מוֹתָר בְּלִבְיִשָּׁה וְרַק מְחַמַּת הַצִּיצִית ע"ז שְׂיִיף מַצּוֹת לָאוּ לֵה"נ מִשָּׂא"כ בְּכִלְאִים דְּמַחַמַּת הַצִּיצִית נַעֲשֶׂה כֹּל הַבְּגָד שֶׁל כִּלְאִים ל"ש מַצּוֹת לָאוּ לְהַנּוֹת נִתְּנוּ וְכַמּוֹ הִיכִי דְּכָל הַבְּגָד הִיא שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת וְזֶה פְּשׁוּט].

וְהִנֵּה פְּעִין לְשׁוֹן זֶה שֶׁל הֶרְמֵב"ם הַנְּ"ל תְּמַצָּא ג"כ בְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בִּפ"ג מַה שְׁקָלִים שְׁקָל הַגְּזוּל וְשְׁקָל שֶׁל הַקְּדָשׁ וְשְׁקָל שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת עֵינ"ש. וְעֵינּוּ כ"מ שֵׁם לְמָה פָּרַט עִיר הַנִּדְחָת וְלֹא הַבְּנֵתִי דֵּה"נ בְּצִיצִית פָּרַט כָּף וּבְפָרַט לְמַה דְּאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא פ"ד דְּקְדוּשִׁין הַמְּקַדְּשׁ בִּינּוּ נְסוּף וְכו' וּבְעִיר הַנִּדְחָת וַיּוֹשְׁבֵי אַע"פ שְׁמַכְרוּן וְקִדְּשׁ בְּדַמִּיהוֹן אִינָה מְקַנְדְּשַׁת עַכ"ל הֵרִי דְּתוֹפְס דְּמִיּוֹ.

וּלְכַף לֹא עָשָׂה פְּלוּם וְהִינּוּ דְּעִיר הַנִּדְחָת דִּין ע"ז יֵשׁ לָהּ וְלִכּוֹן כְּשֵׁם דְּבַע"ז מְחַנְּבֵר לֹא נֶאֱסַר פִּן בְּעִיר הַנִּדְחָת וּלְכַף הִי בָּהּ אֵילָנוֹת מוֹתָרִין אֲבָל בֵּית פְּשִׁיטָא דְּצָרִיף שְׂרִיפָה דְּהוּי תְּלוּשׁ וּלְבִסּוּף חִיבְרוּ יַעֲיִין חוּלִין (דף טז) וּבְתוֹס' שֵׁם מַה שְׁמַחְלָקִים בֵּין בֵּית לֵאֵילָן: וְאוּלַם מַה דְּפָרַט בְּשְׁקָלִים שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת פְּשׁוּט דְּלִשְׁיִטַּת רַבִּינוּ פ"ד מַה עֲבוּדָה נִרְהָ דְּקְדָשֵׁי בְּדַק הַבֵּית יִפְדוּ וְאִח"כ שׁוֹרְפִין אוֹתָן.

א"כ אִם הַפְּרִישׁ שְׁקוּל וְאִח"כ נִגְמַר הַדִּין שֶׁל עִיר הַנִּדְחָת ה"א פִּינּוּ דְּבִשְׁעַת הַקְּדָשׁ הִי שֶׁלּוֹ שְׁפִיר דְּמִי קַמ"ל וּפְשִׁיטָא דְּבִשְׁאָר אִיסוּר הַנָּאָה דְּאִין בְּיָדוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ אִינוּ מוֹעִיל הַהַקְדָּשׁ וּפְשׁוּט: וְאִגַּב

אכתוב דבב"ב (צף עט) הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים וברשפ"ם מים ראויים לְבַדֵּק הַבַּיִת וְלֹא לַמַּזְבֵּחַ דְּמִים מְכֻנָּסִין פְּסוּלִין לְנִסּוּף עֵינַי וְצ"ע הָא דְחַזִּי לְפִיּוֹר לְמָה דְקִי"ל דְשָׂאָר מִימֹת פְּשָׁרִים לְפִיּוֹר יַעֲיִין זְבָחִים (צף כב) וּמִזֶּה נִרְאֶה דְבָמִי פִיּוֹר לִיכָא מְעִילָה.

דְּהָא אִי אֲפֻשֶׁר לְצַמְצַם לְיִטּוֹל פְּשִׁיעוֹר דְּוִוּקָא וְהוּי כְּמוֹ בְּגָדֵי פְהוּנָה דְּאִין מוֹעִילִין בְּהֵם דְּלֹא נִתְּנָה תוֹרָה לְמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת וְגַם הָא מְמַנּוּ לִוְקַחִין לְהַשְׁקָאָת סוּטָה וְא"כ פִּינּוּ דְבָמִי פִיּוֹר עֲצָמוּ לִיכָא מְעִילָה לֹא שְׁיִיף דְנִמְעוּל בְּהֵם וְאִכְמ"ל: ז) וּבִירוּשְׁלָמִי סְנֵהֲדָרִין פֶּרֶק י' (הֶלְכָה ז') קְדוּשֵׁי עִיר הַגְּדֻחַת ר"י אֹמֵר אִין מוֹעִילִין בְּהֵם וּבְפִשִׁיטוֹת י"ל הַטַּעַם דְּהוּי כְּמוֹ קְדוּשִׁים שְׁמַתוּ דְּיָצְאוּ מִיַּדֵּי מְעִילָה פִּינּוּ דְלֹא חֲזִי לְמִיַּדֵּי דְאֲזָלוּ לְאִיבּוּד עֵינִין מְעִילָה (צף טו) וְר"י לְשִׁיטָתוֹ וְר"ל לְשִׁיטָתוֹ] וְיִשׁ לֹמֵר הַטַּעַם לְמ"ש הַרִיטְב"א בְּמַכּוֹת לִיְיָשֵׁב קו' הַתּוֹס' בְּהָא דְמִשְׁנֵי שְׁבִיטָתוֹ בְּעֲצֵי הַקְּדוּשׁ דְּאִמְאֵי לֹא חָשׁוּב גַּם מְעִילָה.

וְתִי דְכִי אָסְרָה הַתּוֹרָה הוּא דְוִוּקָא הֵיכִי דְאָסוּר בְּהִנְאָה מַחְמַת אִיסוּר מְעִילָה אָבֵל לֹא הֵיכִי דְאָסוּר מַחְמַת אִיסוּר אַחֵר. וְא"כ בְּקְדוּשֵׁי עִיר הַגְּדֻחַת דְּמַלְבַּד אִיסוּר מְעִילָה יִשׁ בִּי אִיסוּר הִנְאָה מְצַד עִיר הַגְּדֻחַת לְכֹן אִין בּוּ מְעִילָה.

אָף קָשָׁה מְהֵא דְפְסָחִים (צף כט) הָאוּכַל חֲמִץ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּמוֹעֵד דְּמַעַל דְּהָא אִיסוּר בְּהִנְאָה מַחְמַת חֲמִץ וְצ"ע [ע"כ מְצָאנוּ בְּכַתְבֵי הַרֶה"ג הַמְחַבֵּר ז"ל]: סִימָן יא. ב"ה פָּה פְּרָאגָא.

כְּבוֹד יִדִּינ' הַרֶה"ג הַמְּוִפְלָא בְּבִקְיָאוֹתוֹ עֵינֵיו פִּיּוּנִים עַל אֲפִיקֵי הַש"ס וְכו' כְּמוֹהַר"ר אַבְרָהָם לִוְפֶטְבִיר שְׁיַחְזִי: א) אַחַדְשָׁה"ט. ע"ד הַירוּשְׁלָמִי עֲרָלָה (פ"א ה"א) דְתַנִּי סִיפָקָה לְהַקְדֵּשׁ חֲזִיב בְּעֲרָלָה הַרְפִּיב אֵילָן חוּלִין בְּאֵילָן הַקְּדוּשׁ חֲזִיב בְּעֲרָלָה] וְהַעִיר כַּת"ר דְּאִמְאֵי לֹא מְסִיִּים שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאֵי לְעֲשׂוֹת פֶּן וּכְעֵין לְשׁוֹן הַירוּשְׁלָמִי שָׁם (הֶלְכָה ב) תַּנִּי עֲכוּ"ם שְׁהַרְפִּיב אֵילָן מְאָכַל ע"ג אֵילָן סָרְק "אֵעֵפ"י שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאֵי לְעֲשׂוֹת פֶּן" חֲזִיב בְּעֲרָלָה וְה"נ לְפִי דְבָרֵי הַש"ס (מַכּוֹת כ"ב) הַמְּנַהֵיג בְּשׁוֹר הַפְּסוּהַמ"ק לֹוֶקָה וּבִיאָר רִש"י ז"ל דְּמִשׁוּם דְּהוּי בּוּ חוּלִין וְקְדוּשִׁים הוּי פְּשָׁנֵי מִינִים וְחֲשִׁיב פְּלָאִים א"כ אִין יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאֵי לְעֲשׂוֹת פֶּן לְהַרְפִּיב חוּלִין בְּהַקְדֵּשׁ וְהַקְדֵּשׁ בְּחוּלִין עַכ"ד לְכַאוּרָה לְפִי ד' רִיטְב"א ז"ל בְּמַכּוֹת שָׁם דְתַמָּה דְהִיכֹן שְׁמַעְנּוּ דְחוּלִין וְקְדוּשִׁים הוּי שְׁנֵי מִינִים וּבִיאָר בְּשֵׁם הַרמ"ה דְהַעוֹר וְהַבְּשָׂר שְׁנֵי מִינִים הֵם וְהָכָא פְּלִגְיָנָהוּ רַחֲמָנָא בְּפְסוּהַמ"ק שְׁעֲשֵׂה הַבְּשָׂר חוּלִין וְהַעוֹר וְהַגִּיזָה קוֹדֵשׁ נְחָלְקִים הַעוֹר וְהַבְּשָׂר זֶה מִזֶּה וְנַעֲשֵׂה כְּשָׁנֵי גּוֹפִים מִמֶּשׁ יַעו"ש וְזֶה לְכַאוּרָה ל"ש בְּהַרְפְּבָה שְׁמִין א' הוּא.

שְׁיַחְזִי נַעֲשֵׂה פְּלָאִים ע"י חוּלִין וְקְדוּשִׁים. אָף הֵלֵא בְּכַרִּיתוֹת (ט"ו).

(דְשָׁנֵי אֵילָנוֹת פְּגוּפִין מוֹחְלָקִים יַעו"ש וְעַכ"פּ פְּחִילּוֹק הַעוֹר וְהַבְּשָׂר שְׁפִיר י"ל כס' כ"ת דְחֲשִׁיב פְּלָאִים מִשׁוּם חִילּוֹק דְחוּלִין וְהַקְדֵּשׁ] וְהִנֵּה בְּגוּף הַדְּקָדוּק בִּירוּשְׁלָמִי הִנֵּה לְכַאוּרָה לְהִיפּוּף צָרִיף מוּכָן הָא דְנִקְט גְּבִי עֲכוּ"ם שְׁהַרְפִּיב אֵילָן מְאָכַל שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאֵי לְעֲשׂוֹת פֶּן דְמֵאֵי נ"מ אִם מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל אוֹ אִיסוּר וְגַם הָא פְּשִׁיטָא דְכְּלָאִים הוּא: וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְהַפְּנוּנָה לְמֵאֵי דְאָמַר בִּירוּשְׁלָמִי (פ"א דְעֲרָלָה) גְּפֹן שְׁעֲלָה בְּמִקּוּם חוֹרְשִׁין מְקוּם שְׂאִינוּ יִשׁוּב] פְּטוּרִין מִן הַעֲרָלָה אָמַר ר"י אִפִּי נְטֵעָה אִפִּי נְטֵעָה בְּיָדִים וְלֹא עֲלָתָה מְאֵלִי] וּפְרִיף וְהַתְּנִינּוּ הַעוֹלָה מְאֵלִיָּה חֲזִיב בְּעֲרָלָה וּמִשְׁנֵי תַמָּן כְּשִׁנְטֵעָה בְּמִקּוּם יִשׁוּב בְּרַם הָכָא שְׁנַטְטֵעָה בְּמִקּוּם חוֹרְשִׁין יַעו"ש וּבְמַהַר"א פּוֹלְדָא דְאָף

דלא בעי' לחיוב ערלה גטיעת אדם מ"מ בעי' פדרה גטיעה ואם גטע פחורשין שאינו פדרה אף שנטע בידים פטור מערלה.

וא"כ שוב בהרפכת איסור דאמר בגדרים (נ"ט.) דהיתירא זרעי אינשי דאיסורא לא זרעי אינשי יעו"ש יש סברא דאינו נחשב פדרה גטיעה ע"י סוטה (מ"ג) פאן בהרפכת איסור יעו"ש.

אף הלא היכא גיש צד היתר בשום פעם אין האיסור מסלק שם פדרכו פיון דעצם המעשה פדרה הוא (ועי' פרייתות (ז'): במשנה) וכעין הא דירושלמי (פ"א דערלה סוה"א) הפנימי למאכל והחיצון לסוג ראוי לחשוב עליו ולחייבו יעו"ש דכיון דיש צד חיוב אזלינן בתר העצם.

אף הנה בתו"כ (פ' קדושים) אמר לרבות דמרפיב בהמת אחרים [עפו"ם] חייב ובראב"ד ז"ל שם פירש דאסור לישראל להרפיב בהמת עפו"ם בשאינו מינו ועי' ירושלמי (פ"ז דכלאים ה') וכתב עוד שם ונראה דגם בהרפכת אילן של עפו"ם מונהר הישראל דילפי' מהרפכת בהמה דמונהר בשל עפו"ם ה"ה הרפכת אילן אסור אפי' בשל עפו"ם ע"י "ל פנונ' הירושלמי דאשמעי' דעפו"ם שיהרפיב אילן מאכל באילן סרק דהוי פלאים מ"מ יש חיוב ערלהאף דאינו פדרה גטיעה דהוי הרפכת איסור ואשמעינן רבותא אעפ"י שאין ישראל רשאי לעשות פן באותו אילן של העפו"ם (וכדברי ראב"ד ז"ל ה"ל) דאלו הי' היתר לישראל בשל העפו"ם א"כ הי' בזה צד היתר לישראל בהרפכה זו אף דבשלו אסור ודאי דהי' נחשב פדרה גטיעה דאין האיסור יכול לסלק שם פדרכו בכה"ג וקמ"ל דאעפ"י שאין ישראל רשאי לעשות פן אינה נחשבת גטיעה שלא פדרפה וחייב בערלה ופשיט.

ולפי"ז בהקדש דתמיד יש צד היתר וכסברת הירושלמי (פ"א דערלה) סיפקה להקדש חייב שפן בידו לפדותו יעו"ש דחשיב צד חיוב. וא"כ אין זה רבותא כלל מה שישאר אינו רשאי לעשות פן דמ"מ יש צד היתר ע"י פדי' ואזלי' בתר העצם שהיא פדרה גטיעה ופשוט: ועוד יש לדון דישאר יהי' מותר להרפיב אילן הקדש באילן חולין של עפו"ם למאי דכתב הראב"ד ז"ל בפירושו לתו"כ (פ' קדושים) ונראה דרק בהני פרתמי דגם בב"נ יש איסור דהרפכת בהמה והרפכת אילן ע"כ יש חיוב גם לישראל במרפיב בהמת עפו"ם ואילן עפו"ם אבל היכא דאין ב"נ מצוה ליכא חיוב לישראל בשל עפו"ם יעו"ש ולפי"ז הלא בהרפכת חולין והקדש דן המנ"ח דעפו"ם אינו מונהר פיון שהמין אחד ורק חלוק בדינו יעו"ש ועי' סנהדרין (פ).

(חו"א אומר אף על הפלאים מונהר עפו"ם) מנה"מ אמר ושמואל דאמר קרא את חוקותי תשמרו חוקים שחקקתי לה פבר יעו"ש וזה ל"ש על חלוק בדינים שהתורה לישראל נאמרה ולא הי' אז החוקים האלו.

ושוב פיון דעפו"ם אינו מונהר בהרפכה זו י"ל דליכא איסור לישראל להרפיב חולין דעפו"ם בקדשים דאף דהקדשים אינם של עפו"ם מ"מ פיון דכלאים הוא משני הפינים ביחד והמין חולין של העפו"ם שאין העפו"ם מונהר ה"ה דאין הישראל מונהר ומין א' לבדו אינו איסור וא"כ גיחא דלא תני שאין ישראל רשאי לעשות פן גפי' סיפקה להקדש דכיון דהפנונה שמונהר בשל עפו"ם הא בזה אינו מונהר פיון דהעפו"ם עצמו אינו מונהר וכדברי ראב"ד ז"ל: ואולם זה אינו ברור כמ"ש המנ"ח שם דשם פלאים נאסר וכיון דגם חולין וקדשים פלאים הוא י"ל דגם בב"נ מונהר וגם יש לדון דהקדש מורפב במין אחר יש איסור אף שאין איסור במה שמרפיב דהיינו החולין ואכ"מ בזה: ואמנם לפי צד זה י"ל בפשוטו דהנה ראיתי בס' מראה הפנים (פ"א דערלה ה"ב)

דבר חֲדָשׁ דָּוָה דב"נ מְצֻנָה בְּהִרְפָּבֶת אֵילָן הוּא רַק הִרְפָּבֶת אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן מְאָכֵל אֲבָל אֵינוֹ מְוֹזְקֵר בְּהִרְפָּבֶת אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן סָרְק וְהוֹכִיחַ זֶה מִדְּבָרֵי הַיְרוּשָׁלְמִי דְאָמַר עֲפו"ם שֶׁהִרְפִּיב אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן סָרְק אֲעַפ"י שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פֶּן וּמְבֹאָר דְּהַעֲפו"ם מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת פֶּן וְע"כ מְשׁוּם דְּהָוָה אֵילָן מְאָכֵל ע"ג אֵילָן סָרְק אֵין ב"נ מְוֹזְקֵר יַעו"ש וּא"כ בְּפִשְׁוֹטוֹ נִיחָא דְלֹא נִקְט בְּהַקְדָּשׁ שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פֶּן דְּהָא גַם מְוֹזְקֵר בְּהִרְפָּבֶת זֶה דְּחֻלְיִין וְקִדְשִׁים וּמִמ"נ מִיְנֻשָׁב אִם כְּצַד זֶה דב"נ מְוֹזְקֵר נִיחָא וְאִם ב"נ אֵינוֹ מְוֹזְקֵר בְּהִרְפָּבֶת זֶה שֶׁהוּא פְּלֵאִים מְצַד חִלּוּק הַדִּין יִתְכַּן הַתִּי הָא' [וְכַמוֹכֵן בְּלֹא ד' הַמָּה"פ]: (ב) עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַיְרוּשָׁלְמִי עֲפו"ם שֶׁהִרְפִּיב אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן סָרְק אֲעַפ"י שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פֶּן וְנִרְאֶה לְמֵאֵי דְכָתַב רַמְבַּ"ם (פ"א מְפִלְאִים ה"ו) וְאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַנִּיחַ לַעֲפו"ם שְׂיִרְפִּיב לוֹ אֵילָנוֹת פְּלֵאִים וּבִיָּאָר הַמ"ל שְׂאִין הָאֵיסוּר מְשׁוּם אֲמִירָה לַעֲפו"ם וְכִהָא דְבַעֲי בְּש"ס ב"מ (צ).

(דא"כ הו"ל וְאָסוּר לֹאמַר לַעֲפו"ם אֲלֵא הַכְּנוּנָה אַף בְּלֹא אֲמִירָה אָסוּר לְהַנִּיחַ פִּינּוֹן דְּהַעֲפו"ם מְוֹזְקֵר אִם נִיחָוּנוּ לְזָרוּעַ יֵשׁ בְּזֶה לְפָנֵי עוֹר יַעו"ש וְלְכַאוּרָה לְפִי"ז יִמְצָא דְמְוֹתֵר לְהַנִּיחַ לַעֲפו"ם לְהִרְפִּיב בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן סָרְק פִּינּוֹן דְּהַעֲפו"ם אֵינוֹ מְוֹזְקֵר בְּדְבָרֵי הַמָּה"פ הַנ"ל לִיכָא לְפָנֵי עוֹר.

אֲמָנָם מְצִאתִי לְהִרְדָּב"ז ז"ל (לְשׁוֹנוֹת הַרְמַב"ם א' תַּקס"ד) שֶׁהֶאָרִיף בְּדְבָרֵי רַמְבַּ"ם וְתוֹכֵן דְּבָרָיו ז"ל בְּשֵׁם הַרְאָב"ד דְּכִינּוֹן דְּאַף הַמְקַיְיִם לֹוֶקָה לֹא גָרַע מֵה שְׂמַנִּיחַ לַעֲפו"ם לְהִרְפִּיב מְקַיְיִם פְּלֵאִים יַעו"ש [וְעִי"ש דְּכָתַב דְּגַבִּי פְּלֵאִי אֵילָנוֹת דְּמְוֹתֵר לְקִיָּיִן הַנְּצָרָה לִיכְתוּב דְּאָסוּר יַעו"ש וְזֶה חִידוּשׁ גְּדוֹל דְּלֹא יְהִי אֵיסוּר מְקַיְיִם גַּבִּי פְּלֵאִי אֵילָנוֹת דְּמָפֵן' בְּרַמְבַּ"ם (פ"א מְפִלְאִים ה"ג) דְּאָסוּר לְקַיְיִם פְּלֵאִי זָרְעִים אַף שְׂמֹנְתֵרִין בְּאֲכִילָה וְה"ה לְכִלְאֵי אֵילָנוֹת וּאֲכ"מ] וְלְפִי"ז מְבֹאָר דְּאֵין הָאֵיסוּר בְּזֶה שְׂמַנִּיחַ לַעֲפו"ם מְצַד הַעֲפו"ם רַק מְצַד הַיִּשְׂרָאֵל דְּהָוָה כְּמַקְיְיִם א"כ אַף הִיכָא דְאֵין הַעֲפו"ם מְוֹזְקֵר מ"מ פִּינּוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מְוֹזְקֵר אָסוּר דְּהוּי כְּמַקְיְיִם.

וְזֶה י"ל בְּפִירוּשָׁא דִירוּשָׁלְמִי דְאֲשַׁמְעִי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פֶּן לְהַנִּיחַ לַעֲפו"ם לְהִרְפִּיב אֵילָן מְאָכֵל בְּאֵילָן סָרְק דִּישׁ סְבָרָא פִּינּוֹן שֶׁהַעֲפו"ם אֵינוֹ מְוֹזְקֵר מְוֹתֵר קַמ"ל דְּהָוָה כְּמַקְיְיִם וְעִי' בְּהַשְׁגַּת הַרְאָב"ד לְב"מ (צ).

(יַעו"ש וּא"כ נִיחָא גַם דְּקָדוּק כ"ת דְּגַבִּי הַקְדָּשׁ לֹא נִקִּיט שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי דְהִנֵּה רְאִיתִי בְּאוּר זָרוּעַ (ח"ב תכ"ג) שְׂכ' וְתַנְיָא בְּתוֹסְפֵתָא דְכִלְאִים פ"ב יִשְׂרָאֵל שְׂקַיְיִם פְּלֵאִים בְּתוֹף שְׂדֵהוּ אֵין הַפְּהָגִים נְכַנְסִים בְּתוֹכָהּ כו' וְרְאִיתִי מְפָרְשִׁים פִּי בְּחֶבֶר עֲסַקִּינּוֹן שְׁלֹא הִי מַנִּיחַ פְּלֵאִים בְּשִׁדְדָה לְוִלִי שְׂיֵשׁ שָׁם קְבָרִים וְהַפֵּל אָסוּר בְּהַנָּאָה דְּבַכָּה"ג לִיכָא א"י מְקַיְיִם] וְלִכְּוֹ לֹא יִכְנָסוּ הַפְּהָגִים לְתוֹכוֹ עַכ"ל וְהוּבָא בְּאַחְרוֹנֵים שֶׁהוֹכִיחוּ מְזֶה דְאִם יֵשׁ אִיס"ה לְבַד פְּלֵאִים אֵינוֹ אָסוּר מְשׁוּם מְקַיְיִם וּא"כ שׁוּב בְּרוּר דְּבְהַקְדָּשׁ דְּתַנּוּן בְּמַעֲיָלָה (י"ג).

(שְׂרֵשֵׁי הַדְּיוּט בְּשָׁל הַקְדָּשׁ כו' לֹא נִהְגִּין וְלֹא מוֹעֲלִין וּבב"ב (כ"ו.) פֶּאֵן בְּתוֹף ט"ז אֲמָה יַעו"ש א"כ שׁוּב אָסוּר מְצַד הַקְדָּשׁ שׁוּב לִיכָא אֵיסוּר מְקַיְיִם.

[וְגַם לְמ"ש הַח"ס (בְּתִשׁוֹ ח"ו ס' כ"ה) דְאִם אֵינוֹ נִיכָר הַפְּלֵאִים לִיכָא אֵיסוּר מְקַיְיִם א"כ הָרִי הַקְדָּשׁ וְחֻלְיִין אֵינוֹ נִיכָר הַפְּלֵאִים דְּבִהִיפְרָא הוּי מִין א'] א"כ שׁוּב לִיכָא אֵיסוּר עַל יִשְׂרָאֵל לְהַנִּיחוֹ לַעֲפו"ם לְהִרְפִּיב פִּינּוֹן דְּהַעֲפו"ם אֵינוֹ מְוֹזְקֵר כְּנ"ל וּבִישְׂרָאֵל לִיכָא בְּזֶה אֵיסוּר מְקַיְיִם וְכ"כ בְּמ"א לְדוֹן בְּאִם אֵינוֹ רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ שָׁל שְׁנֵי הַמִּינִים הָרִי אֵינוֹ רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ שָׁל פְּלֵאִים וּאֲכַמ"ל יוֹתֵר:

ויתישבו לפי פי' זה דברי רמב"ם ז"ל (פ"י ממע"ש ה"ו) עכו"ם שהרפיב אילן מאכל ע"ג אילן סרק חייב בערלה ע"כ וצ"ב דמדוע השמיט לשון זה שמשנים הירושלמי אעפ"י שאין ישראל רשאי לעשות כן ואמנם יתכן עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם (ערלה פ"א) דעכו"ם הנוטע לעצמו פטור מן הערלה יעו"ש ואולם בחיבורו (פ"י ממע"ש ה"ה) כתב דעכו"ם שנטע בין לישראל בין לעצמו חייב בערלה יעו"ש [ועי' בכס"מ (פ"א מכלאים ה"ה) ובמ"ל מה דתמה ברמב"ם פ"י ממלכים ה"ו ואכ"מ] ונחזי לפי האמור בכוננת הירושלמי אעפ"י שאין ישראל רשאי לעשות כן היינו שאסור להניח להעכו"ם שירפיב אילן מאכל באילן סרק ואשמעי' דאף שאין העכו"ם מוזהר בכזה (כ"ד מה"פ) מ"מ אסור מצד הישראל דהוי כמקיים.

וזה יתכן דברייתא סוכרת כפי שי' רמב"ם בכ"י המשנה דעכו"ם הנוטע לעצמו פטור מערלה וא"כ בהכרח הא דתני עכו"ם שהרפיב אילן מאכל באילן סרק דחייב בערלה אינו שהרפיב לעצמו דאזי פטור רק מיירי שהרפיב לישראל ושפיר תני שאין ישראל רשאי לעשות כן דכיון דשל ישראל הוא הנה זה כמקיים אמנם בחיבורו דפסק דעכו"ם הנוטע לעצמו חייב בערלה א"כ יש חיוב ערלה גם באופן שלא עשה הישראל אסור כהא דהעכו"ם הרפיב לעצמו ומש"ה השמיט זה דאין ישראל רשאי לעשות כן ונכון:ג) ובגוף דברי הירושלמי (פ"א דערלה ה"ב) דתני עכו"ם שהרפיב אילן מאכל באילן סרק דחייב בערלה דצ"ב דמדוע זה לא נקט בפשטה שהרפיב אילן מאכל באילן מאכל י"ל בפשוטו דהא בתו"כ (פ' קדושים) אמר ונטעתם פרט למבריה ומרפיב דפטור מערלה יעו"ש וכבר תמהו תוס' בד"ה (דף ט: ד"ה מרפיב) מהא דאמר בגמ' שם דמרפיב חייב בערלה יעו"ש מ"ש בזה ובר"ן ורמב"ן שם וראיתי להר"ש משנץ (בפ"ל לת"כ) דכתב דחייב מרפיב מיירי באילן שאינו עושה פירות דחשיב כקרקע עצמה ולא הוי כמרפיב יעו"ש.

וא"כ הא אילן סרק הפנונה שאינו עושה פירות ועי' או"ז (ה' פלאים סי' ר"ס) יעו"ש. וא"כ בדקדוק נקט אילן מאכל באילן סרק דבכה"ג הוא דחייב מרפיב.

אולם בר"ש רפ"א דערלה כתב פמה גונוי אחרוני לחיוב מרפיב יעו"ש ועי' בט"א ואכ"מ. וראה בס' זית רענן (להמג"א) שפכת (כפ' קדושים) בהא דממעטינו עץ סרק מערלה.

נראה לי דבעי למעט אפי' פירות הגדלים על אילני סרק פטורים מערלה דלאו שמים פרי יעו"ש ויל"ע מהא דנדה (ח'): אכל באילן שאינו עושה פירות מידי דקטפו זהו פרי יעו"ש ואכ"מ וכבר האריף בלבושי שרד בליקוטיו דמותר להרפיב אילני יער זה בזה דפירותיהו לא חשיבי יעו"ש וניחא הא דנקט אילן מאכל, באילן סרק היינו אף בסרק שיש לו פירות דבזה הרי אין פל הפרי בחיוב דחלק פרי הסרק אינו חשיב קמ"ל דחייב בערלה פיון שהרפיב אילן מאכל וכהא דירושלמי (פ"א דערלה ה"א) מפיון שעירוב בו מחשבת חיוב חייב ופשוט: ד) ובגוף הדבר שפכת כת"ר דמרפיוב אילן חולין עם הקדש דמי לכלאים יש לעיין בהא דכתבו תוס' שבת (פ"ה).

(ד"ה לא תסיג דהקשו דאמאי לא תני הזורע פלאים לוקה שמונים דהא יש גם לא תסיג גבול רעה פדאמר בגמ' שם ותירצו דהוה לאו שפכלות יעו"ש ולהנ"ל יש לעיין דמרפיב בהקדש ליכא לא תסיג גבול רעה דהקדש אינו בכלל רעה כב"מ (פז:): רעה ולא של הקדש ודוכתי טובא בש"ס.

וי"ל ג"כ דאם מרפיב בהקדש בחולין הוי האיסור משום החולין ואכ"מ: [ודע דלפי דברי תוס' דבכלאים יש גם לאו דלא תסיג ניחא לשון הירושלמי פאה (פ"א ה"ד) תני זורעים זרעים וזרעים וזרעים

אילן פֿאַחד וְהזרע מן הַחֲרָצִים לוקה אַרְבָּעִים ע"כ דַּאִינוּ מוּכָן דְּשִׁינָה מִבְּכ"מ דְּנִקְט לוקה גְּרִידָא וּמְמִילָא יְדַעִינן דְּמִלְקוֹת הוּא מ'.

וּלְדַבְּרֵי תוֹס' נִיחָא דַּאֲשַׁמְעִינן דַּאִינוּ לוקה רַק אַרְבָּעִים אָבֵל לֹא שְׂמוּנִים דְּמִשׁוּם לֹא תִסִּיג אִינוּ לוקה וּפְשׁוּט וַיֵּשׁ לִינִישׁב לְפִי זֶה דְּבַרֵי יְרוּשְׁלָמִי נֶשֶׁם דְּפָרִיף בְּעָא קוּמִי ר"י תַּמָּן אָמְרִין וְרַעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרַעִים וְכֹא אֶת אָמַר וְרַעֵי אִילָן אִינוּ קְרוּיִין זְרַעִים הִוּוּ קִשְׁשָׁה לֹא אֶהָא דְתַנִּי דְזוֹרְעִים זְרַעִים וְזַרְעֵי אִילָן פֿאַחד דְּמִבְּנָאָר דְּזַרְעֵי אִילָן אִינוּ בְּכֻלָּל זְרַעִים וְלֹא הוּי פְּלֵאִים וְאִמְאִי גַבִּי הִכְשֵׁר זְרַעִים אָמְרִי דְּזַרְעֵי אִילָן קְרוּיִים זְרַעִים.

פ"מ [יעו"ש"ה. וְקִשְׁשָׁה דְּהָא מִבְּנָאָר בְּקִידוּשִׁין (ל.ט.)

(דְּכֻלָּי זְרַעִים מוֹתְרִין בַּח"ל וְאִינוּ אָסוּר רַק פְּלֵאִי הִפְרָם וְעִי' בְּרַמְבַּ"ם (רפ"א מְפֵלְאִים) וַא"כ מֵאִי קִשִּׁי לִי לִירוּשְׁלָמִי הָא י"ל דְּזַרְעֵי אִילָן חֲשִׁיבִי זְרַעִים אָבֵל לֹא חֲשִׁיבִי אִילָן וּמִש"ה שְׁפִיר בְּהִכְשֵׁר דְּבַעִינן זְרַעִים חֲשִׁיבִי זְרַעִים אָבֵל בְּכֻלָּאִים י"ל דְּבַרֵי יִתְאָזְרוּ זֹו מִיִּירִי בַּח"ל דְּלִיפָא אָסוּר דְּכֻלָּי זְרַעִים מִש"ה זוֹרְעִין זְרַעִים וְזַרְעֵי אִילָן פֿאַחד דַּאִינוּ פֿאַיִלָן לְהַחֲשִׁב פְּלֵאִים בְּכָרָם וְכ"כ בְּזָה.

ולפמ"ש נִיחָא כִּי מֵאַחַר דְּבִאוּתָהּ בְּרִיִּיתָא תַנִּי וְהזרע מן הַחֲרָצִים לוקה מ' וע"כ הַפְּנוּנָה פֿאַמּוֹר דַּאֲשַׁמְעִי דְּמִשׁוּם לֹא תִסִּיג אִינוּ לוקה וַא"כ ע"כ דַּאִינוּ מִיִּירִי בַּח"ל דְּהָא מִבְּנָאָר בְּסִפְרֵי (שׁוֹפְטִים) מוּבָא בְּרַמְבַּ"ם (פ"ז מְגֻנֵיבָה הִי"א) דַּאִינוּ חֲיִיב בְּלֹא דְלֹא תִסִּיג רַק בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאָמַר בְּנִחְלָתָהּ אֲשֶׁר תִּנְחַל יְעו"ש וְלֹא אִיִּצְטְרִיף לַאֲשַׁמְעִי דְּלִיפָא מִלְקוֹת רַק אַרְבָּעִים וְע"כ בַּא"י מִיִּירִי וְשׁוּב מוּכָח דְּזַרְעֵי אִילָן אִינוּ זְרַעִים פְּלֵל דְּהָא בְּאַרְצֵי גַם פְּלֵאִי זְרַעִים אָסוּרִין וּפְרִיף שְׁפִיר מִהִכְשֵׁר וּפְשׁוּט]: ה) וּבְגוּף דְּבַרֵי הִירוּשְׁלָמִי (עֲרֻלָּה פ"א ה"ב) תַנִּי עֲכוּ"ם שְׁהִרְפִּיב אִילָן מֵאַכְל בְּאִילָן סְרָק אַעפ"י שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פֶּן יְעו"ש דְּמִשְׁמַע פְּשֻׁטוֹת הַלְשׁוֹן דְּעֲכוּ"ם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת פֶּן וּבִיָּאָר הַמַּה"פ דְּאַף דְּעֲכוּ"ם מוֹנְהָר בְּכֻלָּאִים מ"מ בְּהִרְפִּיב אִילָן מֵאַכְל בְּאִילָן סְרָק אִינוּ מוֹנְהָר יְעו"ש דְּצ"ע טוּבָא דְּמֵאִי חִילּוּק וְכִינּוּ דְּמוֹנְהָר פֿיִּישְׂרָאֵל יְהִי דִּינוּ לְגַמְרֵי פֿיִּישְׂרָאֵל דְּגַם אִילָן מֵאַכְל בְּאִילָן סְרָק אָסוּר וְעִי' סְנֵהֲדָרִין (ס.)

(וּבִירוּשְׁלָמִי פְּלֵאִים פ"א ה"ז מִנִּין שְׂאִין מְרַפִּיבִין אִילָן סְרָק ע"ג עֵץ מֵאַכְל וְכו' יְעו"ש: וְנִרְאָה לִינִישׁב לְמֵאִי דְּאָמַר בִּירוּשְׁלָמִי תְרוּמוֹת (פ"א ה"א) הַתִּיבּוֹן הָרִי עֲכוּ"ם אִין פְּתִיב בּוֹ מַחֲשָׁבָה וְתוֹרָם וְהַתַּנִּי ר"ה עֲכוּ"ם אִין לְהֵם מַחֲשָׁבָה וּמִשְׁנֵי תַמָּן לְהִכְשֵׁר פֶּאֶן לְתְרוּמָה יְעו"ש וּבְתוֹס' תּוֹלִין (יג) [וְעִי' בַּפְנ"מ וּבִס' נִיר שֶׁם דְּבָרִים תְּמוּהִים וַאֲכ"מ] וְאִינוּ מוּכָן הַחִילּוּק בֵּין הִכְשֵׁר לְתְרוּמָה.

וְהִי נִרְאָה לְפָרֵשׁ לְמֵאִי דְּאָמַר בְּשַׁבַּת (מג:): הָאָמַר וְצָרִיף לַעֲצִים חֲיִיב שְׁתִּים אַחַת מִשׁוּם קוּצָר וְאַחַת מִשׁוּם נוֹטַע וּבְאִרוֹ תוֹס' דְּאַף לְמֵאֵן דְּמַחֲיִיב בְּמִלְאַכָּה שְׂאִינוּ צָרִיכָה לְגוּפָה מ"מ אִם אִינוּ צָרִיף לַעֲצִים לָאוּ קְצִירָה הוּא יְעו"ש וְעִי' תוֹס' סְנֵהֲדָרִין (כו.)

(דְּהַקוּצָר עֲצִים בְּשַׁבִּיעִית פְּטוּר רַק בְּשַׁבַּת חֲיִיב מִשׁוּם דְּמִלְאַכְתָּ מַחֲשָׁבָת אָסְרָה תוֹרָה וּמַחֲשָׁבָתוֹ מִשְׁנֵי לִי קְצִירָה וְעִי' מְהַרְש"א שֶׁם. וְנִרְאָה לְלַמּוֹד מְזָה דִּישׁ שְׁנֵי גְדָרִים בְּמַחֲשָׁבָה הָא' מַחֲשָׁבָה הַמְשַׁלְּמַת לְמַעֲשֵׂה רְצוּנֵי לוֹמַר בְּכֹל מִלְאַכְתָּ שַׁבַּת דְּבַעִי' מִלְאַכְתָּ מַחֲשָׁבָת אִין הִעֲנִין שְׁהַמְשַׁלְּמַת הִיא הַמְחַדְשֵׁת שֶׁם הַמִּלְאַכָּה רַק דְּהִיא מְשַׁלְּמַת לְמִלְאַכָּה דְּעֲנִין הַמִּלְאַכָּה הוּא בְּמַעֲשֵׂה לֹא בְּמַחֲשָׁבָה אֲלֵא דָאֵם חֲסֵר לְהַמַּעֲשֵׂה הַשְׁלֵמַת הַמְשַׁלְּמַת לִיכָא חִיּוּבָא וְאַף דְּלִגְבִּי שֶׁם הַמִּלְאַכָּה הָרִי עֲשֵׂה מִלְאַכָּה מ"מ א"א לְחִיּוּבוֹ אִם חֲסֵר מַחֲשָׁבָה דְּבַעִי' מַחֲשָׁבָה לְהַשְׁלִים הַחִיּוּב.

שְׁיֵהָּ נִקְרָא מְלֻאכֶת מַחְשַׁבָּת וְלָזֶה סָגִי לַר"י אַף אִם אֵין צָרִיף לַגּוֹפָה דַּמ"מ אֵינוּ עוֹשֶׂה בְּלִי מַחְשַׁבָּה. וְעוֹד יֵשׁ מַחְשַׁבָּה הַמְחַדְדֶשֶׁת שֵׁם הַמְּלֻאכָה כִּהְיָא דְאָמַר עֲצִים דְּמַצֵּד הַמַּעֲשֶׂה לָאוּ קִצְיָרָה הוּא דִקְצִירָה רַק בְּפָרִי וְלֹא בְּעֲצִים וְע"י מַחְשַׁבְתּוֹ מְחַדֵּשׁ עֲלֵי שֵׁם מְלֻאכָה וְכֵן בְּזוּרָה עֵי' ב"ק (סג) וּבְאִנְפֵן פְּנֵה לַכ"ע בְּעֵי מַחְשַׁבָּה לַגּוֹפָה דְרַק בְּמַחְשַׁבָּה גְמוּרָה כְּזוֹ אֶפְשָׁר לְחַדֵּשׁ שֵׁם מְלֻאכָה.

וְדוּמָה לָזֶה פֶּתַב הַמְאִירֵי שֶׁבֶת (קכ.) בְּשֵׁם י"מ שְׁפִינֵן שְׂאִינוּ מְכַבֵּה אֱלָא גּוֹרֵם שְׂרִי אַף דְּהֵנִי פְּסִיק רִישָׁא יְעו"ש וְהַפְּנוּנָה ג"כ דְּאָרְף דְּהִיכָא דְּהֵנִי פְּסִיק רִישָׁא מִיְחָשֵׁב מְלֻאכֶת מַחְשַׁבָּת וְחֵיב גַּם חֲטָאת פְּתוּסָ' פְּסוּחִים (סד).

(ד"ה מ"מ הֵינֵנוּ הִיכָא דְּמַצֵּד הַמַּעֲשֶׂה הוּי מְלֻאכָה אֵינוּ נֶחְשָׁב בְּלִי מַחְשַׁבָּה הִיכִי דְּהוּהוּ פ"ר. אָבֵל בְּגוֹרֵם דְּבַעֲלָמָא לָאוּ עֲשִׂי רַק גְּבִי שֶׁבֶת אָמַר בְּב"ק (ס) דְּזוּרָה חֵיב מְשוּם דְּמְלֻאכֶת מַחְשַׁבָּת אֶסְרָה תוֹרָה וּמַחְשַׁבְתּוֹ מְשׁוּי לִי מְלֻאכָה בְּזֵה בְּעִינֵן מַחְשַׁבָּה גְמוּרָה לֹא פְּסִיק רִישָׁא שְׂמוּעִיל רַק לְהַשְׁלֵמַת הַמַּעֲשֶׂה אָבֵל אֵינָה מַחְשַׁבָּה הַמְחַדְדֶשֶׁת שֵׁם וְדוּק וּבְחִידוּשֵׁי לֵה' שֶׁבֶת בִּירְרָתִי בְּזֵה כְּמָה עֲנִינִים וְאִכ"מ] וְלִפִּי זֶה י"ל דְּעַכּוּ"ם דְּאֵין לוֹ מַחְשַׁבָּה הֵינֵנוּ ג"כ מַחְשַׁבָּה הַמְחַדְדֶשֶׁת דִּין וְשֵׁם הוּא דְּאֵין לוֹ שְׂאִין בְּכַחוֹ לְפַעוּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ עַל דִּינֵי הַתּוֹרָה.

אָבֵל מַחְשַׁבָּה הַמְשַׁלְמַת לְמַעֲשֶׂה שְׁפִיר י"ל דְּלִגְבֵי נְפִשָׁי מַחְשַׁבָּה הוּא וְאֵינוּ נֶחְשָׁב כְּעוֹשֶׂה בְּלִי מַחְשַׁבָּה [וְעֵי' בְּמַהֲר"א פּוֹלְדָא שֵׁם דְּכ"כ דְּלִגְבֵי נְפִשָׁי הֵנָּה מַחְשַׁבָּה] וְזֶה י"ל בְּאוּר הִירוּשְׁלָמִי דְּבִתְרוּמָה דִּישׁ מַעֲשֶׂה הַפְּרָשָׁה מִש"ה אַף דְּכִתִּיב וְנֶחְשָׁב וּבְעֵי' שְׁלֵא יְהִי בְּלֹא מַחְשַׁבָּה גַּם גְּבִי הַעַכּוּ"ם אֵינוּ נֶחְשָׁב בְּלִי מַחְשַׁבָּה.

אָבֵל הַכָּשֵׁר דְּהַמְחַשַׁבָּה מְחַדְדֶשֶׁת דִּין הַהַכָּשֵׁר זֶה אֵין בְּכַח מַחְשַׁבָּת הַעַכּוּ"ם דְּאֵין לְעַכּוּ"ם מַחְשַׁבָּה [וּבְמ"א הָאֶרְכָּתִי בְּבֹאוֹר כָּל דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי שָׁם]: וְלִפִּי"ז י"ל הַטַּעַם דְּעַכּוּ"ם פְּטוֹר בְּהֶרְכָּב דְּאֵילֵן מְאָכֵל בְּאֵילֵן סָרְק דְּהֵנָּה בְּהָא דְּקִי"ל דְּאֵילֵן סָרְק בְּאֵילֵן סָרְק פְּטוֹר בִּיְאֵר הַלְבוּשׁ (ה' כְּלָאֵי זְרַעִים) מְשׁוּם דְּסֵתָם שְׁדָף לְזְרַעִים הִרְאוּיִם לְאֶכִילָה עוֹמֵד יְעו"ש וְהֵנָּה לְפִי טַעַם זֶה עֲנִין הַפְּטוֹר מַצֵּד הַקְּרָע שְׂאִינָה עוֹמֵד לְזְרִיעָה כְּזוֹ שְׂאִינוּ דְּבַר מְאָכֵל.

גַּם יֵשׁ פְּטוֹר מְשׁוּם חֲסָרוֹן הַפּוֹעֵל שְׂאִין דְּרָף לְזְרוּעַ מַה שְׂאִינוּ דְּבַר מְאָכֵל וְכַלְשׁוֹן הַגַּמ' שֶׁבֶת (צה:): כְּדָרְף שְׁבִנֵי אֲדָם מוֹצִיאִין לְזְרִיעָה [וְהֵיטֵב דִּיבֵר הַגָּאוֹן מְקוֹטְנָא ז"ל בְּזֵה מוּבָא בְּאִמ"ב בְּתִשׁוּ' פִי' י' יְעו"ש בְּאוֹרְף] וְהֵנָּה כְּשֶׁמֶרְפִּיב אֵילֵן מְאָכֵל בְּאֵילֵן סָרְק לְטַעַם הַפְּטוֹר שְׂאִינוּ כְּדָרְף זְרִיעָה שְׁפִיר הוּי זֶה כְּדָרְף פִּינוֹן שְׂאֵחַד מִין מְאָכֵל אֲמַנָּם לְטַעַם הַחֲסָרוֹן בְּהַקְּרָע שְׂעוּמֵדָת לְרִאוּיִם לְאֶכִילָה הֵלֵא בְּכָאֵן אִיכָא גַּם אֵינוּ רְאוּי לְאֶכִילָה שְׂאִינָה עוֹמֵד לָזֶה וְעֵי' בְּתִשׁוּבַת הַרְדֵּב"ז דְּהַזוּרַע לִיקְהוֹת מְרָא' אַף דְּהֵנִי כְּדָרְף פְּטוֹר מְשׁוּם שְׂאִינוּ דְּבַר מְאָכֵל יְעו"ש (ס' ב"א רַג) אַף בִּיְאֶרְתִּי בְּמ"א דְּכָמוֹ דְּכִתְבוּ תוּס' בְּסִנְהֶדְרִין (כו) דְּקִצְיָרַת עֲצִים דְּלָאוּ פְּרִי הוּא מִיְפֵטֵר בְּשִׁבְעִיעִית וּמ"מ בְּשֶׁבֶת חֵיב מְשׁוּם דְּתִלְיָא בְּמַחְשַׁבָּה מַחְשַׁבְתּוֹ מְשׁוּי לִי מְלֻאכָה כֵּן בְּכִלְאִים דְּתִלְיָא גַּם כֵּן בְּמַחְשַׁבָּה וּכְמ"ש הַר"ש (פ"ז כְּלָאִים) דְּכְשִׁנְזָרַע שְׁלֵא בְּכּוֹנְנָה מוֹתֵר יְעו"ש וּבְתו' יְבָמוֹת (פג:): [וּבְס' אַג"ט זוֹרַע י"ב הִבִּיא רְאוּיִת לָזֶה] שְׁפִיר מַחְשַׁבְתּוֹ מְשׁוּי לִי זְרִיעָה פִּינוֹן דְּהַאֲחַד מִין מְאָכֵל דְּלֹא שְׁיָיָף בְּטָלָה דַּעְתּוֹ.

וְרַק הִיכָא דְּשְׁיָיָף בְּטָלָה דַּעְתּוֹ כִּהְיָא דְּשֶׁבֶת (קז:): בְּזוֹרַע בְּעֲצִיץ שְׂאִינוּ נְקוּב יְעו"ש וְכֵן בְּשִׁנֵי מִינֵי סָרְק וְאִכ"מ בְּזֵה: וְלִפִּי"ז נִיחָא דְּשְׁפִיר בְּהֶרְכָּבַת אֵילֵן מְאָכֵל בְּאֵילֵן מְאָכֵל שְׁזֵהוּ מַצֵּד עֲצָם דִּין

התורה חשיב מעשה בכלאים אף דהעכו"ם לאו בר פנונה מ"מ חייב דלגבי נפשי' יש לו מחשבה המשלמת למעשה.

אמנם במרפיב אילן מאכל באילן סרק דאין דרוך הקרקע לזה וכל החיוב מצד דכלאים תליא במחשבה ומחשבתו משוי' לי' זריעה שוב הרי לעכו"ם ליכא מחשבה פזו המחדשות חיוב ומש"ה מיפטר [ועי' רש"י שבת (ע"ג):] דאמר דחייב משום קוצר הוי רק תולדה יכ"כ בכריתות (ט"ו).

(ד"ה בדלית נזה צ"ב שהרי שי' רש"י ז"ל שבת (ע"ג):) שם דנוטע מבריה ומרפיב הוי אבות אף דלא הי' במשפן משום דדומה ממש וכשי' רמב"ן בפ"ז משבת ה"ג (דלא כרמ"ך המובא בכס"מ שם דבעי דוקא שיהי' במשפן) ורק באמר משום נוטע שי' רש"י שם דהוי רק תולדה שאין המעשה דומה לנטיעה יעו"ש אבל משום קוצר דהוי מעשה קצירה אמאי לא יהי' רק תולדה ולמ"ש ניחא כי מאחר דהחיוב קצירת עצים משום מחשבתו משוי' לי' קצירה שוב אין זה אב דאב הנה עצם חיוב מצד התורה לא המתחדש ע"י מחשבת האדם [וצ"ע מהא דכריתות (ט"ו)].

(בדלית המןודלית ע"ג תאנה כו' יעו"ש וברבנו גרשום דעכ"פ מבואר שמה שדומה הוי תודה). ולפי"ז יל"ע בכלאים דכיון דע"י מחשבתו הוי רק תולדה ותליא אם יש תולדות בכלאים עי' מו"ק (ב:) וגם אם עכו"ם חייב על תולדות ואכ"מ בזה] ויש לי בכ"ז אריכות וכתבתי למעכ"ת רק גוף ההערה: [ובהיותי בזה ראיתי בירושלמי פלאים (בפ"א) אהא דשעורין וזונין הוי פלאים וכו' כר"א דתנין תמן המקיים קוצים בפרם קידש כו' יעו"ש ויש להעיר דגם פרבנו י"ל דאחי די"ל דפלוגתתם רק בחיוב מקיים שאינו מעשה רק מחשבה הוא דסברי רבנו שאין זה מחשבה לחיובא אבל בזורע שעושה מעשה י"ל דגם לרבנו מחייב [ועי' בר"י מיגש לב"ב (צד):] דחיוב מקיים משום דמחשבה כזורע ועי' רש"י ע"ז (ס"ד).

(ובפירוש ר"ח מו"ק (ב:) וראה ברמב"ם (פ"ה מפלאים הח"י) דכתב הרואה בפרם עשב שאין דרוך בנ"א לזורעו וכו' ע"כ דמשמע ג"כ דרק במקיים לא בזורע ועי' בכס"מ פ"א מפלאים ה"ד ואכ"מ: ו) ובעיקר הדבר שכתב כ"ת דמרפיב חולין עם קדשים הוי פלאים כמו פסוהמ"ק דש"ס מכות (כב).

(דמשום דחולין וקדשים שני מינים הוי פלאים אם כי ראיתי שהאחרונים דנו מסברא בק"ד וחולין אם הוי פלאים אמנם נראה למאי דאמר בירושלמי חלה (פ"ד ה"ב) תני רב תלפתא פן שאול קב הקדש מצרף אם הי' שני עיסות שאין בכל א' כשיעור ובאמצע הי' מונח מין אחר אינו מצרף אבל אם הי' מונח קב הקדש באמצע מצרף לחיוב חלה] קב חלה אינו מצרף (דאם מונח חלה שהופרשה באמצע שתי עיסות אינו מצרף) ופריה מה בין הקדש ומה בין חלה ומשני הקדש ראוי לפדותו ולחייבו חלה אינו ראוי לפדותה ולאייבה ע"כ ומבואר מזה דאף דבעינן לצירוף שיהי' מינו מ"מ חשיב הקדש מינו משום דבר פדיון הוא וחלה לאו מינו שאין לו פדיון וכן אמר בירושלמי פ"א דערלה שם דסיפקה לזקנה פטור לח"ל פטור להקדש חייב שהוא ראוי לפדותו ולחייבו ע"כ וכן אמר שם בירושלמי (הלכה ב) ולא דמיא הקדש ראוי הוא לפדותו ולחייבו יעו"ש ומבואר מכל זה דהקדש פנה שיש לו פדיון חשיב מינו דחולין אבל דבר שאין לו פדיון אינו נחשב מינו וא"כ נהי דכתב רש"י ז"ל במכות (כ"ב).

(דחולין וקדשים פלאים אבל הלא שם בפסוהמ"ק קאי שזה ההקדש שבו אין לו פדיון דהא גם לאחר פדיון אסורין בגיזה ועבודה פמבואר בבכורות (טו.) שפיר נחשב ההקדש למין אחר אבל

מנ"ל לאסור בהרפכה דאילנות דלא משפחת בהו קדוה"ג שאין אילן ראוי להקרבה ועי' ב"ב (ע"ט).

(וע"כ בקדושת דמים שיש לו פדיון ושוב הרי מפנרש דהואיל וראוי לפדותו חשיב מינו וזה פשוט הו דיש ראי' מהא דכריתות (כ"א:) אמר מר מה עוף שאין בו פלאים אף בהמה ת"ל בהמה [הבריתא אמרה דאי הנה פתיב איסור דם גבי עוף הנה אמרי' דבעינן דומיל' דעוף שאין בו פלאים] ופריה פלאים דמאי אי פלאים דהרפעה וכלאים דחרישה ונתנו חי' ועוף פיוצא בהם יעו"ש וקשה למאי דמבואר דמנחות (ק:): דעוף שגפסל אין לו פדיון וכן הוא במעילה (יב).

(אכל הגי עופות פנין דאין מום פוסל בהם אין לעופות פדיון וכתבו תוס' ד"ה אכל דגם מחוסר אבר שפוסל בעופות אין לו פדיון יעו"ש ומפנרש בכמה דוכתי בש"ס ומקורו בת"כ פ' ויקרא [חנפה פי"ח] ונהביא אותם אין לעוף פדיון יעו"ש ולפי"ז שפיר עוף יחידי א"א שיהי' פלאים דאף אם יהי' הקדש ויפסל הרי אין לו פדיון וכלו' קודש פסול הוא אכל בהמה יש פלאים בבהמה אחת בפסוהמ"ק שגפדו פהא דרש"י מכות (כב).

(וא"כ מאי פריה פלאים דמאי הא י"ל דהכי קאמר מה עוף יחידי שאין בי פלאים לאפוקי בהמה דיש פלאים בבהמה יחידית. ועיין בערוה' לגר שם מ"ש בזה ולזה הי' נראה לפי דברי רש"י ו"ל פרייתות (כח).

(ד"ה קדושת דמים מדחה כו' וא"ת אין פדיון לעוף ה"מ היכי דנראה להקריב אכל זה לא חלה עליו קדושת מזבח מעולם עכ"ל ומבואר מזה דעוף שאינו קדוש אלא קדושת דמים שפיר יש לו פדיון [ויל"ע מהא דתו"כ בחוקותי (פ"ד) ממעט מדכתיב וקעמיד את הבהמה וכו' ואין העופות וכו' וכלי שרת נפדים ע"כ ומשמע דאימעוט מהעמדה ושוב ראוי לתלות בהא דתמורה (לב:): אם קדשי בד"ה היו בכלל העמדה והערכה ועי' ראב"ד דשם ואכ"מ] וא"כ הא כבר ביאר המ"ל (פי"א מפלאים) דלאו דוקא המנהיג בשור פסוהמ"ק לוקה רק כל בהמת חולין בפ"ע ומקדשין בפ"ע קשהנהיגו ביחד הוי פלאים יעו"ש ושוב שפיר עוף ששהקדשו קדושת דמים ופדה חציו או ששהקדש רק חציו לפי דברי הש"ס עירוכין (ד).

(דבק"ד לא אמרינן פשטה קדושה בכללה ומכש"כ בעוף דגם בקדשי מזבח בעי בתמורה (יא:): בעוף מהו יעו"ש ושוב עוף יחידי כזה שפמערב בו חולין וקדשים יש בו תורת פלאים ופריה שפיר ונתנו חי' ועוף פיוצא בהן וממילא דיש פלאים גם בעוף יחידי.

ואמנם זה רק אם נימא דגם קדשי דמים הוי אינו מינו דחולין אכל לפי הירושלמי דמה שבידו לפדותו משני לי' מינו נסתר זה דהא בעי' לדין פלאים עירוב קדוה"ג עם חולין וזה ליתא בעוף יחידי דהא כשהוא פסוהמ"ק אין לו פדיון והוי כולו' קודש פסול בלי שם חולין ואכמ"ל: (ו) ודע דלפי האמור בירושלמי דקב חלה אינו מצרף משום דאין לה פדיון ומבואר עוד בירושלמי חלה (פ"ד שם) קב תרומה אינו מצרף ועי' בפ"א מהר"א פולדא דמשום זה דמהני שאלה אינו נחשב מינו כל שאינו בפדיון יעו"ש בטעמו] ולפי זה נומצא דבר מחודש דאף לפי הג"ל דהמרפוב חולין בהקדש אין בו משום פלאים מ"מ המרפוב תרומה עם חולין יש בו משום פלאים דהא מבואר בזבחים (מ"ו).

(פי גמרינו מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדושה קדוה"ג יעו"ש ומבואר דתרומה יש עלי' דין קדושת הגוף ועי' פסחים (לד:): הקא בענבים של תרומה עסקינן דקדושת פה דידהו

פקדונות פלי דמיא יעו"ש ומבואר ביותר דתרומה דינה פנתקדם בכלי שרת והיגו משום דאין לה פדיון פיבמות (ע"ג:) ודוכתי טובא [ועי' ריושלמי יבמות (פ"ח ה"א) ולא מן התרומה שהוא למד מן הלמד ובש"ק שם] וא"כ שוב פינו דאמר בירושלמי דתרומה חשיבה אינו מינו דחולין א"כ הוי קדש וחול דיש בו משום זורע פלאים פינו שהוא קדש שאין לו פדיון [נכעת נדפס ס' אבני גזר (או"ח ח"ב תפט) וראיתי שכ' בתו"ד בפשיטו דמרפיב תרומה עם חולין הוי פלאים פחולין וקדשים] והנה זה חידוש גדול דהרפכת תרומה בחולין הוי פלאים ולא ראיתי בשום מקום וגם הא"נ לא הביא שום ראיה: והי' נראה לומר דלא משפחת כלל חיובא דזריעת פלאים בתרומה.

ונה דהנה מבואר במתני' דכלאים (פ"ח מא) פלאי הפך אסורין מלזרוע ומלקיים ואסורין בהנאה פלאי זרעים אסורין מלזרוע ומלקיים ומותרין באכילה וכ"ש בהנאה ע"כ ומבואר דיש אסור גברא לזרוע אף במקום שאין הזריעה נאסרת פגון בכלאי זרעים דמותרין מ"מ יש לאו שלא לזרוע אמנם יש לספק בכלאי הפך דאסורין בהנאה די"ל דהאסור של הפועל ושל הנפעל אגודין זה בזה וכל שליפא אסור לזרוע אין הזרעים נאסרים וכן להיפוך היכא דאין הזרעים נאסרים ליפא אסור גברא לזרוע דאף דבכלאי הזרעים אינם אגודין זה בזה היגו משום דכף הוא אסורו שאינו נאסרין ולא תלתה התורה חובת הזורע באיסור הנזרע אבל פלאי הפך דבחד קרא פתיבי אסור הזריעה ואיסור הנאה של הנזרע שפיר י"ל דאגודים זה בזה ובמקום שאינו עובר בזריעתו אין הזרעים נאסרים ועי' תוס' חולין (קכ:) ד"ה היכא וכו' אלא אפלאים קאמר כדפי' שאינו זה אסור הבא מאליו שע"י מעשה הזריעה נאסרין הפלאים וגם העבירה הי' בשעת זריעה יעו"ש וכן להיפוך אם אין הזרעים נאסרים ליפא אסור לזרוע.

ועי' פ"ז דכלאים (משנה) מעשה באחד שזרע פרמו בשביעית ובא מעשה לפני ר"ע ואמר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דבגה"ש לירושלמי שם פתב דמ"מ לוקה הזורע כמפנרש במכות (כא:) יש חורש וכו' פלאים בשביעית היגו משום דנאסר עכ"פ אחרי שביעית והוי מקיים באיסור ע"י מעשה הזריעה שבתחלה יעו"ש וכבר דברי האחרונים בהך דמכות והד' עתיקים ואכ"מ.

ומשמע דפשוט לי' דבאופן שאינה נאסרת כלל הזריעה ליפא חיוב על הזורע דבכלאי הפך האיסור תנאי החיוב של הזורע: ואמנם בספר יראים עמוד זרעים (סי' קנב) דהביא הא (דפ' רה"ג) ר' יאשי' אומר אינו חייב עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן במפולת ז' וכתב.

וכי בעי ר"י תלתא מינים לחייב הזורע אבל הפך והמלאה נאסרת בלא זריעת שלשה במפולת ז' כו' אע"ג דלא מחייב זורע. אע"ג דתקדוש דמפקינן מינן' איסורא פתיב בקרא דמפקינן מינן' חובת הזורע לא אמרינן הא בהא תליא כו' עכ"ל ומבואר מזה דאינם אגודים זה בזה ויוכל להיות אסור הנאה בהזרעים אף דליפא חיובא לזרוע וכ"ש להיפוך דיש אסור וחיוב על הזורע אף שאין הזרעים נאסרים דמצינו דוגמתו בכלאי זרעים ושפיר לוקה משום פלאים בשביעית ופשוט ועי' כס"מ פ"ה מפלאים ה"ז בשם הר"ן דכתב בדעת רמב"ם דלא פיראים ועי' כס"מ פ"ח מפלאים פי"ד]: ואמנם נראה למאי דאמר בירושלמי פלאים (פ"א הלכה) זרע שני מינים וחלקו גזר ר"י אמר פטור ר"ל אמר חייב.

מודה ר"ל בזורע ע"מ לחלקו גזר שהוא פטור עיי"ש ומבואר מזה דאם בעת השרשה לא יהי' אסור פלאים מצד שחלקו ולא יהי' מעורבין ביחד סובר ר"י דפטור ולר"ל עכ"פ בדעתו בשעת זריעה לחלקו ליפא בזה חיוב זורע פלאים אף דבשעת הזריעה שני מינים הם.

וא"כ נראה ברור דאם זה שנסתלק איסור הנאה של הנזרעים הוא מצד הסתלקות שם פלאים שגפנד עירוב השני מינים בזה ליכא חיוב על הזרע דרק אם סיבת היתר של הזרעים מצד דבר אחר גרם לו שהוא שביעית וכה"ג שפזה השם פלאים ישנו כבתחלה רק דאינו אסור אזי שפיר יש איסור לזרוע אף שאינו נאסר בהנאה אבל היכא דסיבת ההיתר הוא הסתלקות הפלאים שאז בעת השרשה אינם שני מינים ונודע זה בעת הזריעה הוי זה כמו זרע ע"מ לחלקו דמאי נ"מ אם מחלקו בגדר או שמאליו נתחלקו ואינו פלאים דאף שאין האיסור תנאי בחובת הזרע וכמו פלאי זרעים אבל שיהי' נשאר השם פלאים זה הוי תנאי בחובת הזרע דגם בכלאי זרעים אף שמתרין אבל מ"מ פלאים הם ובעירובין הן וה"נ מעפב שיהי' בעת השרשה מעורבים משני המינים וזה ברור: ולפי זה הא מבואר במנחות (דף ע').

(בעי ר"א שפולת שמרחה בכרי ושתלה וקרא עלי' שם במקור מהו וכו' או דילמא פיון דשתלה פקע טיבלא מינה א"ל רבנו לאבני א"כ מצינו תרומה במקור לקרקע יעו"ש ומבואר דמסקא לי' לש"ס אם יש זריעה להפקיע איסור טבל ופשוט לי' דא"כ מצינו תרומה במקור וע"כ דפקע טיבלא.

ונראה דלפי מסקנא זו דלא מצינו תרומה במקור וזריעה מפקיע טבלא דה"ה דזריעה מפקעת שם תרומה וקדושתה והטעם י"ל דכמו דמהני זריעה להפקיע טומאה וכן הכשר כמ"ש תוס' חולין (ק"ח: ד"ה פ"ש דאילן מלא פירות שנתלש ונהכשר ונזר ונטעו דבטל ההכשר כשהשריש יעו"ש והטעם כמו שביאר הק"ס דכשנעשה מקור פקע מיני' שם אנוכל יעו"ש וה"ה דמפקיע קדושת תרומה דג"כ מתנאי קדושתה שיהי' בו תורת אנוכל וכמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות בב"מ פ' המפקיד דאם הבאישה התרומה לא מתפס בה קדושה דבעי' אנוכל יעו"ש וא"כ כשנעשה מקור דבטל שם אנוכל פקע קדושת תרומה.

(ועי' שבת יז:): אמר שמואל אף גידולי תרומה תרומה בו ביום גזרו ובפירש"י שם דגזרי' שמא יזרעה לבטלה מתורת תרומה ועי' במאירי שם ועי' פסחים (לד.) דרק בדבר שזרעו פלה וברושלמי ביפורים פ"ב ה"ב סוגי' ערוכה בזה ועי' בסוגי' דגדרים (נח).

(ומ"מ י"ל דמה"ת גם גוף התרומה בטלה קדושתה ע"י השרשה שנעשית מקור לא לבד שגידולי מותרין] וזה מוכח מראי' זו עצמה דאל"כ עדיין מצינו תרומה במקור לקרקע כגון שזרע תרומה וע"כ משמע לכאורה דהשרשה מפקיע קדושת תרומה.

וא"כ ניחא דלא מצינו בשום מקום איסור הרפכת תרומה עם חולין דהא לא משפכת דממ"נ אם ירפיב חולין בתרומה הא א"א דלא מצינו תרומה במקור לקרקע וכמנחות (ע) הנ"ל ואם ירפיב תרומה בחולין הא מבואר בפסחים (כה).

(זאת אומרת פלאי הפרם עיקרון נאסרין] בהשרשה] יעו"ש ומבואר דאיסור הזרעים אינו בעת זריעה רק בעת השרשה. וא"כ נהי דחובת הזרע אינו תלוי באיסור הנזרעים דאף במקום שהן מותרים יש איסור לזרוע מ"מ לפי הנ"ל דאם נתפרדו ונסתלקו מתורת פלאים בשעת השרשה שהוא חלות איסורן פטור מיד על הזריעה כגון זרע ע"מ לחלקו גדר א"כ שוב בזה שבעת השרשה תופקע קדושת התרומה ויהי' הפל חולין ולא יהי' כאן שוב שני מינים וזה נודע בעת הזריעה הוי כמו זרע ע"מ לחלקו גדר דפטור דגם ככאן סופו לחלקו דאף דבשעת זריעה הוי

פלאים שזוה קודש וזה חול מ"מ בעת השרשה יסתלק הכלאים ובכה"ג פטור מיד על הזריעה פן
הי נראה: ח) ובמנחות (ע).

(שם אהא דפשוט דשבולת שמרחה ואח"כ שתלה דפקע טיבלא א"ל רבנו לאבני אם פן מצינו
תרומה במקור לקרקע ותנו לא מצינו תרומה במקור לקרקע המ' בארו דהכונה להא דתנו
בכורים (פ"ד מ"ד) ויש בכורים משא"כ בתרומה שהכורים נקנין במקור לקרקע] א"ל פי
תניא ההוא לענון אאיחויבי מיתה וחומש אי תליש ואכיל תליש הוא ואי גחין ואכיל בטלה דעתו
אצל כל אדם יעו"ש וקשה דלפי תירוץ הש"ס דלא פקע טיבלא א"כ ודאי דגם הזורע תרומה לא
פקע קדושתה (דאין סברא דתרומה תצטרך טפי שם אנוכל מטבל בפרט להסוברים דתרומה מצד
טבל ואכ"מ) וא"כ יחור שנתלש ובו פירות לשיטות הסוברים דתרומת זיתים וענבים מה"ת וקרא
עליהן שם תרומה אף שלא נגמר מלאכתן דחל דין תרומה כמפריש בשבלין וקרא דב"מ (פח):
בזיתים וענבים דלא בני גורן יעו"ש ואח"כ נטעו לא פקעה תרומתה א"כ שוב הא בארו דלפי
תירוץ הש"ס דהא דלא מצינו תרומה במקור מירי לענון פטור חומש משום דאי גחין ואכיל
בטלה דעתו ונהלא בכורים תנו דנקנין במקור ע"כ ג"כ הכונה דחייב חומש במקור ונהלא
בטלה דעתו ות' דכורים שהם בפירות הוי דדרו לאכול במקור עי' רש"י סוכה (לז:) ובתבו"ש
יעו"ש.

וא"כ שוב נהי דבהבעי נקטי שבולת שמרחה דהינו תבואה הוא משום דביחור עם פירות
שתלשו א"א לגמור מלאכתו בעודו ביחור ואם תלשנו הרי א"א לחזור ולנטעו דנטיעת הפירות
הוא עם היחור כמובן וליכא למיבעי אם יוכל לקרות שם במקור דהא לא הי' עדיין טיבלא כ"ז
שהי' ביחור אבל למסקנא דלא פקע טיבלא א"כ גם תרומה אינה נפקעת וקריאת תרומה מהני
אף בלי גמר מלאכה וא"כ קשה דשפיר משפחת גם בתרומה חייב חומש במקור ביחור שתלשו
עם ענבים וקרא שם תרומה ואח"כ חזר ונטעו ליחור זה ואכיל דחייב דבפירות לא אמרי' בטלה
דעתו.

ואמנם לפמ"ש י"ל דהא לפי דברי הירושלמי (חלה פ"ד) דתרומה אינו מינו דחולין א"כ המרכיב
תרומה בחולין הוי מרכיב פלאים ומירצתי דכיון דבעת השרשה פקעה תרומה וליכא פלאים
פטור מיד על הזריעה דהוי כמו הזורע ע"מ לחלקו גדר וכ"ז לפי צד זה דזריעה מפקעת טיבלא
י"ל דה"ה דמפקעת תרומה אבל לפי דחיית הש"ס דלא פקע טיבלא א"כ לא פקעה גם תרומה
ושוב עדיין בהשרשה הוי פלאים וממילא יש חייב פלאים ונאסר לאכלן בעודן הן מקורבים דאף
דבזיתים לא יהי רק פלאי אילנות ומותר באכילה פרמב"ם (פ"א מפלאים ה"ז) וגם אפשר אין
דרכו לאכלו רק מליח עי' ברכות (לח:) וע"ז (ל"ט:) ועי' ברכות (ל"ה).

(דזית אקרי פרם מ"מ בענבים הוי פלאי פרם ונאסרין וא"כ ניחא דיחור שנתלש עם ענבים
ועשאן תרומה וחזר ונטען הרי הנה מרכיב פלאים דהיחור בעצמו חול ונהפירות קודש (ובתבואה
כגון שבולת יוכל להיות שאין שם חולין אחרים) וממילא נאסר משום פלאים.

ושוב ליכא חייב חומש וכמ"ש רמב"ם (בפ"י מתרומות הי"א) נזיר ששגג ושטה יין של תרומה
דאינו משלם החומש יעו"ש כיון דהוי תרומה של איסור ועי' בק"ס שם דמחלק מהא (דהלכה ז
שם) דאכל תרומה ביוה"כ חייב חומש דשם נאסר בכל האוכלין אבל בנזיר האוכל שנאסר עליו
יעו"ש וה"נ תרומה שנעשית פלאים דהאוכל נאסר עליו פטור מחומש וזה דרוך פלפול.

ויש לזכות וגם גוף הדבר שיהי בתרומה וחולין תורת פלאים לא מסתבר ובהן הארכת ואכ"מ: (ט) ובעיקר הדבר שפתי לזון דרועה מפקעת קדושת התרומה כמו דאמרי דמפקעת טיבלא נתישבתי דאינו ברור דראיתי בשמ"ק שם במנחות (ע) דכתב או דילמא פקע טיבלא ולא להתירה באכילה שהרי גידולים טבל כו' אלא פלומר פקע טיבלא מינה והו"ל פאלו לא טבלא וקרי' בי' ממנו ולא מן המחובר עכ"ל באור פוננתו דהוקשה לו דאיך נימא דהזריקה מפקעת טיבלא והלא גידולי הטבל אסורים באין זרעו פלה ואם הי' נפקע הטבל אמאי יאסרו ועוד מדוע בעי בקרא שם במחובר ולא בעי בלי קריאת שם אם פקע טיבלא ולזה פירש השמ"ק דבעינת הש"ס הי' רק לענגן אם מהני קריאת שם במחובר דאף דגזה"כ שאין תורמין במחובר היינו מחובר פנה שלא חל עדיין חובת הפקעה אבל שפולת שמראה ואח"כ שתלה דחל חיוב הפקעה שפיר יכול להפריש גם במחובר וזו הוא דאמר דפקע טיבלא אינו אסור הטבל שנה אינו נפקע ע"י זריעה רק הפונה שנקע חובת ההפקעה וכיון דדמי כמו שאין בו חובת הפקעה דאין תורמין במחובר וז"ב: ולפי"ז מבואר מדבריו ז"ל דאין זריעה מועלת להפקיע טבל אף לס"ד וא"כ ה"ה דאינו מפקיע קדושת תרומה, ואף די"ל סברא דתרומה בעי' שיהי' לה שם אוכל ומחובר לאו אוכל מ"מ אין סברא לחלק וגם מגוף הסוגי' דמנחות (ע) שם יש להוכיח פן ואין ברצוני להאריך ובמ"א יתבאר א"י: וראיתי ברמב"ם (פי"א מתרומות הכ"ו) שתלה ואח"כ קרא עלי' שם ועשאה תרומה הר"ז ספק תרומה הואיל וזרעה ושמה פרח הטבל ממנה ונעשית כפירות שעדיין לא נגמרו אבל אם עשאן תרומה קודם שיזרעה הרי זו תרומה לפיכך אם תלש ממנה ואכל במזיד ח"מ עכ"ד ונראה שיטתו דאף לפי צד זה דמספקא לש"ס דזריעה מפקיע מ"מ בדין תרומה אינו בטל ע"י שמחובר לקרקע דהא דבעי הש"ס אם פקע טבלא אין הענגן שזריעה מפקעת האיסור שאין זרועה לאיסורים רק לטומאה והכשר אלא הענגן גדר ביטול המירוח וכהא דירושלמי ברכות (פ"ה ה"א) תני ר"ה מרבה אדם דגן ותבן ומערים עלי' לפוטרו מן המעשרות וביאר רבנו יונה ז"ל שם דאמאסר מירוח חזר ועירב תבן בתבואה מיפטר ממעשר משום דבטל המירוח שהוא נקיון התבואה יעו"ש וז"ש רמב"ם ז"ל.

ונעשה כפירות שלא נגמרו דענגן המירוח שהוא גמר התבואה כדרכה וזה שמחובר אין ע"ז שם גמר ונסתלק ענגן המירוח והא דלא מצינו. תרומה במחובר לשיטתו היינו חלות שם תרומה אבל מציאות תרומה ישנו במחובר: ולפי"ז שפיר יש דין תרומה גם אחרי ההרכבה דהיינו בשעת השרשה ושפיר הוי פלאים ואף דהגדולים חולין מ"מ בכלאים לא בעינו שהגדולים יאסרו רק שהמינים בעצמם שזרעין יאסרו ע"י עירובם וזה הרי שפיר נשאר אף בעת השרשה פי התרומה אינה נפקעת [ואולם לרמב"ם ליכא פלל חיוב פלאים מצד עירוב חולין וקדשים יעו"פ פ"ט מפלאים הי"א דביאר סברת הש"ס מפות (כב).

(דהמנהיג בשור פסוהמ"ק לוקה משום דרחמנא קרי' טמאה. וטמאה וטהורה פלאים הם יעו"ש ובמ"ל שם ואכ"מ: י) ודע כי בהקדש אם פי ל"ש לזון תורת הפקעת קדושה ע"י זריעה דרק גידולי הקדש חולין כדתנן בפ"ט דתרומות וברמב"ם (פ"ה ממעילה הי"א) אבל ההקדש עצמו ודאי דאינו נפקע א"כ הקדש בחולין הוי פלאים וכן להיפוך חולין בהקדש אף דיונק מן ההקדש נאסר ברמב"ם (פ"ה ממעילה ה"ו) ובגמ' ב"ב (כו) וכן במעילה (י"ג).

(מ"מ אינו נתהפך להקדש רק תורת חולין עליו ואסור מצד ניקה של ההקדש אבל בעצמותו הרי חולין הוא ועי' רישלמי (פ"ג דקידושין ה"א) לייזא מילה אמר לאסר שלשים יום לשייר

גינה ועבודה והוכיח בתשובו רש"ב"א (ח"ג קכב) דיכול לשייר בהקדש שלא תאסור היניקה יעו"ש והד' עתיקים א"כ ודאי דאין היניקה מהפכת את החולין להקדש אפי' אם לא שייר דלגבי עצמותו הרי תמיד משויר הוא והשיור מהני ליניקה ודו"ק וראיה בירושלמי ערלה (פ"א ה"ג) וילקה לפי חשבון יעו"ש ומבואר דאין ההיתר נהפך ע"י יניקה דאסור ואכ"מ]: אמנם בפשיטו י"ל טעם בהקדש שלא ילקה עפ"י דברי הגמ' פסחים (כט).

(דהאוכל חמץ של הקדש לא מעל ובארו תו' פרייתות (יג): דקדושת דמים פקע הקדשו עי"ז שנעשה אינו ראוי לפד' והד' עתיקים ובירושלמי פסחים (פ"א ה"ד) גבי חמץ הקדשו אינו מיקדש לפי שאין פודין וכו' יעו"ש ובנו"י ביאר דאף קדושה שחלה בהיתר מ"מ איס"ה מפקיע יעו"ש באנרף.

וא"כ לפי הנ"ל דאם בעת השרשה יבוטל הפלאים ליכא חיוב על הנריעה דהוי כמו ע"מ לחלקן גדר ושוב בזה אם יהי' איסור זריעה דכלאים הרי יאסור בהנאה ושוב פקע ההקדש ואין פלאים.

ואינו דומה לכל פלאים שאף שחל האיסור נשאר שני מינים. אבל בזה א"א לחול תורת פלאים דאם חל שוב אינו שני מינים דפקע ההקדש ויחולין הוא ואף דאם מותר שוב הנה הקדש והוי פלאים מ"מ אם נאסור אינו פלאים וא"א ללקות: ולפי"ז יהי' קיל פלאי הפך מפלאי זרעים דבכלאי.

זרעים שמוותרין באכילה שפיר יהי' מלקות בזרוע חולין והקדש דהא לא פקע ההקדש ע"י השרשה ונשאר שני מינים אבל פלאי הפך דחמיר שניאסור ויפקע ההקדש שוב ליכא פלאים דא"א לאסור דא"כ מותר אולם נראה דגם בכלאי הפך ילקהו דכמו דאמרי' (בפ"ז דכלאים) דבשביעית אינו נאסור משום דאין אדם אוסר דשא"ש ומפניכך במכות (כא): דלוקה.

ה"ה די"ל דכיון דמין א' הקדש אינו נאסור דאינו פרמף ועי' רישלמי (פ"א דערלה ה"א) הקדשי ואח"כ נטע פטור. גבי שביעית צריכה [בעי' הוא אם שביעית נוהג בשל הקדש ועי' מ"ל (רפ"א משמיטה)] וא"כ בכלאים ודאי דאינו נאסור אותו מין הקדש וישפיר נשאר ההקדש והוי שני מינים.

ואולם כ"ז לפי הצד דגם ק"ד וחולין פלאים אף לפי דברינו (באות) בכל ענין ליכא פלאים בהרפכת אילנות דהקדש וחולין ואכ"מ ל יותר. ובגוף הדבר אם ריעה מפקעת ההקדש ראיתי בשמ"ק זבחים (כ).

(אהא דכתב רש"י ז"ל ד"ה מוכני כו' שיהי' מימיו מחוברין למי המעין ובטלה "לינתו" יעו"ש ומבואר דהשקה דמי פיור מהני לענין פסול לינה אבל מ"מ גוף ההקדש נשאר ואמנם בשמ"ק שם גריס "ובטלה קדושתו" יעו"ש וזה חדש לומר דהשקה מפקיע גוף ההקדש ועי' פסחים (ל"ד): דאין זריעה להקדש משום מעלה יעו"ש וזה להפקיע טומאת ההקדש אבל גוף ההקדש גם בלי מעלה אינו נפקע.

ועי' ירושלמי תרומות (פ"ט ה"א) מי חג שנטמאו משקינן ועושה אורי מי חג הי' מי חג מעיקרו כפר נדחו יעו"ש ואם הי' כפקע גוף ההקדש א"כ הוי זה דיהוי מקודש לקדש דהא קדושה חדשה שמקדושה עכשיו לא נדחית וקדושה ראשונה ולא לה בהשקה וכבר כ' בחידושי באנרף לבאר דאין דיהוי מקודש לקודש ואכ"מ] ועי' רמב"ם פ"ו מאיסו"מ ובצל"ח פסחים וע"כ דאין השקה לגוף ההקדש.

ואמנם לדברי התוספתא פ"ב דטבול יום (מוכא בר"ש שם) חומר באוכלי שאין להם טהרה מטומאתן וביתא הר"ש דמשקין דלא נשתנו חשיב שיש להם טהרה בהשקה אבל חז"טין שגזרעו פיון דאשריש פחזטין אחרני חשיבי יעו"ש וזה בירור חילוק בין השקה שהוא בתורת מטהר לבין זריעה שהוא סילוק הטומאה שאין פאן עוד מה שגטמא.

ולפי"ז יש לדון דהשקה אינו מפקיע הקדש אבל זריעה דאוכלין דהוי פחשי אחרני יפקיע. וכיון דלפי דברי השמ"ק השקה מפקיע הקדש כ"ש זריעה דחז"טין ואכ"מ:] יא) ראיתי לכת"ר שכתב דכמו דאמרי בתמורה (לא, הפל מודים באפרוח ביצת טריפה שמוטר דאימת קגביל לכי מסרח פי מסרח עפרא בעלמא הוא יעו"ש ה"נ ולד של זכר קדשים הבא על בהמת חולין אין בו דין קדשים דכיון דזרע האב קדש מסרח הוי זה כעפרא בעלמא ומותר ודחה לפי"ז דברי ס' יהושע שכתב דגם בכה"ג הוי ולדות קדשים למ"ד חוששין לזרע האב יעו"ש עכ"ד הנה בפשיטו הי נראה דאינו דומה ביצת טריפה לולד הקדש למאי דאמר בתמורה (ל"ד).

(ונשרפין דהקדש אפרו מותר והתניא פל הנשרפין אפרו מותר חוץ מאפר אשרה. ואפר הקדש לעולם אסור כו' קתני מיהא אפר הקדש לעולם אסור אמר רמי בר חמא כגון דנפלה דליקה מאלי' פיון דלא ידיעה מאן דלא הוי אינש דלימנול דליפוק אפרו לחולין (דאי הדליקה אדם מעל המסיק ונפיק אפר לחולין והוי דטעונין שריפה בלא שום מעילה יצא אפרו לחולין כו' והא דקתני אפר הקדש אסור היכא דליכא מעילה כו' רש"י [יעו"ש בסוגי' ועי' פסחים (כז): בהא דפריה ונהלא מעל המסיק יעו"ש ועי' תוס' מנחות (נב).

(ד"ה ואין מועלין דאפר שלא נעשית מצותה מועלין בהם יעו"ש וא"כ י"ל דשאני ביצת טריפה דכשנעשה כעפר הוי כגבילה מסרחת ומותרת אבל ולד הקדש אף שנעשה כעפר מ"מ י"ל דלא פקע קדושתו דגם אפר הקדש אסור כ"ז שלא מעל בו אדם: ואולם יש לעיין לפי דברי רש"י ז"ל פרייתות (כג).

ד"ה בגסה דמש"ה מועלין בנותר משום דחזי לגבוה דקי"ל אם עלה לא ירד יעו"ש ובתו' פרייתות (יג): ועי' רש"י זבחים (מו) ד"ה הוא דכיון דלית בי' תו צורף גבוה לא קרינון בי' קדשי ה' עיי"ש ומשמע מזה דהיכא דנסתלק הראויות לגבוה בקדוה"ג פקע קדושתו ואף שלא נעשית מצותה מ"מ פיון שאינו ראוי למצותו נפקע קדושתו וכ"פ המ"ל בפ"ה ממעילה דאינו ראוי למצותו הוי כנעשה מצותו שאין מועלין בהם עי' פרייתות (ו) וביומא (סא).

(ובמעילה (יא.) יעו"ש ועי' קידושין (נד).

(גבי פתנות פהונה שפלו ובמהרש"א שם ובשעה"מ פ"ה ממעילה יעו"ש: ה' וא"כ שוב באפר פזה שנפרד מן הקדשים של קדוה"ג ונעשה אינו ראוי לגבוה י"ל דלית בי' קדושה. ואמנם י"ל דהא בהא תליא דלמ"ד אין חוששין לזרע האב וולד הנולד מזכר קדשים ואמו חולין אינו בכלל ולדות קדשים שפיר פקע לגמרי ההקדש מזרע האב דנעשה פירשא.

אבל למ"ד חוששין לזרע האב א"כ הרי אמרינו דיש בו דין ולדות קדשים להקריב שוב כשדנין לגבי זרע האב אם יש בו ראויות לגבוה שלא יפקע קדושתו שוב אמרי' להיפוך דחשיב ראוי לגבוה משום דראוי להעשות בו ולד דכף הוא סדר גדילתו ויהי' שפיר ראוי לגבוה ולדות קדשים קרבין בתמורה (יז) וממילא לא נסתלק כלל הראויות שלו לגבוה גם בעת שנעשה פירשא ואפרא

דאָפּר פֿונען שְׁעֵדִיין ראוי לגבוה הקדש הוא: ולפי"ז יש לפלפל במה שדנו האחרונים בנולד של זכר קדשים ואמו חולין דיהי' איסור פלאים משום דיש בו חולין וקדשים וכס' רש"י מכות (כב).

(ולפמ"ש אם נימא דהוי פלאים ואינו ראוי להקרבה שוב הרי נאמר בזה דזרע אביו שנעשה אפרא פקע קדושתו' ואי דאפר זה ראוי להקרבה לכשיגמר סדר גדילתו ז"א דכשינולד ממנו ולד הרי יהי' פלאים ולא יהי' ראוי ושוב מיך שנעשה אפר פקע ראויתו ולא הוי פלל תורת קדשים וליכא פלאים אף אם נימא דכשר להקרבה דחשיב ולד קדשים שוב לא פקע קדושתו ושוב ראוי לפוסלו משום פלאים.

וא"כ ממ"נ אינו ראוי ליקרב בתורת ולדות קדשים דאם פשר הרי פלאים ואם פסול ופקע קדושתו' ואינו פלאים שוב הוי רק פשר ליקרב בתורת עצמו אבל לא בתורת ולדות קדשים דזרע האב פקע קדושתו' ואכמ"ל במה שיש לפלפל בזה.

[ויבגוף ההערה פינון כ"ת לדברי הא"נ (יו"ד סי' ע"ה אות ח') שהעיר בהא דבכורות (ז.) (דנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא אסור למאן דאוסר זוז"ג ונהלא הנולד בא מש"ז דהוי כמו נבילה מוסרחת כמ"ש תוס' חולין (ס"ד).

(ד"ה שאם יעו"ש ונימא מעפרא קגדיל יעוש"ה: יב) ונתעורר לי לפי"ז ענן ראוי לבארו דגרסינו בירושלמי ערלה (פ"א ה"ה) ביצת עבודה זרה שנעשה אפרוח ר"ח בשם ר"י איתפלגון חזקי' וכהנא.

כהנא אמר מותרת חזקי' אמר אסור ופריף על דעתו' דחזקי' איה אפשר לביצת ע"ז שמתעשה אפרוח מה נן קיימין אם כשפחסה אין פאן אפרוח אם כשהכניסה לפנים מן הקנקילין איתא חמי ואלו השתתחה לה לא אסרה מפני שהכניסה לפנים מן הקלקלנין אסרה האי ביצה היאף נאסרה ע"י ע"ז דקי"ל דאין נעשית ע"ז אם לא ע"י תפיסת יד אדם ומאי תפיסת יד שייכא בה אי בשחפסה ששברה לשם ע"ז היאף יכול אח"כ להנולד ממנה אפרוח הואיל ונשברה ואי שהכניסה לפנים מן החדר של ע"ז הא אלו השתתחה לא אסרה כ"ש שלא נאסרה ע"י הכניסה לחדר) אמר ר' יודן אבוי דר"מ תפתר שגדר בה ע"ז ע"כ: והנה בקושית הירושלמי דלא משפחת לביצת ע"ז שמתעשה אפרוח תמהו רבים דאמאי לא מוקי בחליפי ע"ז דגם חליפי ע"ז אסורו דכל שאמה מהנה ממנו הרי הוא פמוהו ושפיר אסורה כשנעשית אפרוח.

ונראה דהנה צ"ע בטעם כהנא דמתיר ביצת ע"ז שנעשה אפרוח ונהרי אף דביצת טריפה מותר האפרוח דאימת קגביל לכי קמסרח ונעשה אפרא בעלמא כתמורה (לא.) (מ"מ אפר ע"ז אסור הוא פדתנו בתמורה (לד).

(ובע"ז (ל"ד): המקדש בפרש ע"ז אינה מקודשת וראוי ליאסר גם האפרוח הנולד ממנה. וראיתי למר חמיו דכתב הטעם דכיון דבע"ז אין בעלי חיים נאסרין מש"ה כשנעשה אפרוח ונעשה בע"ח פקע ממנו דין ע"ז יעו"ש [ויבגוף הדבר עי' בפ"מ לירושלמי ע"ז (פ"ג ה"ה) השתתחה לביצה חזקי' אמר לא אסרה ר"י אמר אסרה דמפרש דפליגי אם הוי כבע"ח פינון שנולד.

ממנו אפרוח יעו"ש] וא"כ ניחא דלא מוקי בחליפי ע"ז דהא מבואר בע"ז (סב:) יחב לי' חייטי באגרא כו' זיל קלינהו וקברינהו יעו"ש דחליפי ע"ז אפרן אסור והנה בע"ז (נד:) אעפ"י שאמרו המשתתחה לבעלי חיים לא אסרו עשאן חליפין לע"ז אסרו יעו"ש ומבואר דחליפי ע"ז שפיר חל איסורן גם בבע"ח.

וא"כ בכה"ג גם לכהנא יאסור ביצת ע"ז שנועשה אפרוח פיון דאפרו אסור ואף דנועשה בע"ח הא
בחליפין גם בע"ח אסורין. וע"כ מוקי לה בע"ז עצמה וזה פשוט: וראיתי בירושלמי ע"ז (פ"א
ה"ד) ר"א בשם ר"י החליף בהמה בע"ז אסורה רב חסדא בעי אלו השתתנה לה לא אסרה מפני
שהחליף בהמה בע"ז אסרה ע"כ והנה סברת רב חסדא הוא קושיא לזה דאמרין בחליפי ע"ז
אסור גם בבעלי חיים דאיה יהי טפל חמיר מן העיקר וכיון דכל אסור חליפין מצד אסור של
הע"ז איה יהי חמיר מע"ז עצמה שאינה חל אסורה על בעל חיים.

ונראה די"ל טעם דאיך מ"ד דאוסר חליפי ע"ז בבעלי חיים. דהנה בירושלמי שבת פ"ט ה"א
רבי בא בשם רב המשתתנה לבית אסרו לאילן לא אסרו ופריה וזה תנינן שלש אשרות הן ומשני
תפתר שנושטתנה לזמורה ואח"כ נטעה ע"כ ומבואר דאף דאין אסור ע"ז חל במקושר וגם בתליש
ולבסוף תברו קשה שריש בקרקע דחשיב במקושר מעיקרו וכמ"ש תוס' חולין (טז).

(ד"ה לענין ע"ש. מ"מ אם חל אסור ע"ז בתליש לא פקע אף שנועשה מקושר ונראה מזה דאין
הענין דמקושר אינו נאסור בע"ז משום דאין מקושר תופס אסור דע"ז דא"כ אף שחל אסורו
בתלוש הי' נפקע שנועשה מקושר רק הענין דא"א להתחיל לחול שם ע"ז במה שהוא מקושר
אבל האסור של ע"ז לא בתורת התחלת חלות שמו שפיר יכול להיות גם במקושר ולכן שפיר
כשתלש זמורה ונטעה נשארת באסור ע"ז: ולפי"ז י"ל כן גם בבעלי חיים דהענין שאין יכול
להתחיל לחול שם הע"ז על בעלי חיים אבל האסור יכול להיות נתפס גם בבע"ח.

וא"כ י"ל הטעם בחליפי ע"ז חיילי על בעלי חיים ולא הוי טפל חמיר מן העיקר עפ"י דברי הגמ'
בב"מ (נד:) גופא אריב"ל על הקדש ראשון מוסיף חנומש ועל הקדש שני אינו מוסיף חנומש אמר
רבא מ"ט דריב"ל אמר קרא ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפס [המתפס זה
תחת הראשון שהשני נתפס בקדושה של אחר ולא מחמת עצמה באה לו רש"י] ע"כ.

ומבואר מזה דכשחלל הקדש על אחר לא אמרינן דכיון דחפץ זה הנחלף לא הי' מעולם בקדושה
יהי זה מיקחשב הקדש חדש לגבי החפץ רק דאמרין דכיון דעצם הקדושה הוא מכח התפשטות
קדושה של חפץ הראשון הוי זה רק התפשטות אסור הראשון לא התחלת חלות וכיון דשם
הקדושה אינו חדשה לא משגחינן במה שהוא חדש לגבי חפץ הנחלף [ועי' ר"ן מגילה ר"פ בני
העיר דבהכ"נ שמכרוה].

הדמים דהוי קדושה שני קלושין מקדושה ראשונה דהוי פלקוח בכוסף מעשר יעו"ש ותבין] ועי'
ר"ה (:ה) חליפי עולה ושלמים כו' סד"א הואיל ומכח קמא קאתו כמאן דעברו עליה ג' רגלים
דמי קמ"ל ע"ש.

ומבואר בחליפין אינו דבר חדש רק התפשטות הראשון ומש"ה ס"ד דיצטרף לג' רגלים. ועי'
תמורה (ט:) הומום וחיללו על אחר מהו שייחזור וימיר כו' בגוף אחר אע"ג דקדיש אותה קדושה
חוזר ומימר או דילמא פל דבאותה קדושה אינו חוזר ומימר יעו"ש בפסוקי.

ומבואר דספק הש"ס אם דנין על הגוף דהוי גוף חדש, או על ההקדש שאינו חדש רק התפשטות
הראשון: ולפי"ז י"ל גם בהא בחליפי ע"ז דאף דלגבי החפץ הוי זה חלות חדש שהרי זה החפץ
לא הי' עליו שום אסור מ"מ פיון דלגבי שם עצם האסור ע"ז פל אסורו משום התפשטות
הראשון אין זה מיקחשב חלות חדש פי אותו אסור עצמו שהי' בע"ז נתפס גם על חליפיו וזה י"ל
סברת ר"י דאוסר חליפי ע"ז בבע"ח אף דאלו השתתנה לה לא אסרה דשאני השתתנה שהוא

חליות השם ע"ז בתחלה זה א"א להיות בבע"ח אבל חליפין דאף דלגבי החפץ הנחלף הוי חליות חדש אבל מ"מ ענגן האיסור הוא רק מפת התפסת והתפשטות איסור הראשון וכנ"ל שפיר בכה"ג נאסור גם בבע"ח דאין זה טפל חמיר מן העיקר דגם בעיקר גופי' בכה"ג שאינו התחלת חליות שם ע"ז תופס איסורו בבע"ח ובחליפין הרי לעולם פן אינן התחלת חליות רק התפסת איסור הראשון: ואמנם סברת ר"ח פועין סברת הגמ' בב"מ (נד) חומש בתחלת הקדש דמי ופירש"י ו"ל שיהי מאליו ניתוסף ולא נתפס תחת הראשון יעו"ש ואינו דומה לקרן שנתחלל הקדש הראשון עליו ונמשך קדושת הראשון עליו אבל חומש שלא ניתן תחת הראשון ומאליו הוא נתפוס הוי פקדש ראשון.

וה"נ סובר ר"ח דכיון דבע"ז הראשון באיסורו עומד הוי זה כמאליו נתפס שיהי לא נתחלל הראשון [ועי' תורי"ד ע"ז (נד): דזה החילוק בין הקדש לע"ז דהקדש תופס דמיו ויוצא לחולין וע"ז תופס דמיו ונשארו באיסורם ועי' ע"ז (סב). (ואכ"מ].

ולכן סובר דחשיבי חליפין חליות שם חדש ואינו חל על בע"ח כמו שע"ז עצמה בחליות שם חדש אינו חל על בע"ח וזה פשוט ובחידושי בירתי ענגן זה דחליפי ע"ז אם הוא המשכת איסור הראשון של הע"ז או דהוי איסורה מעצמו מגזה"כ מפמה דוכתי ואכמ"ל: ולפי זה נחזי דלפי דברינו בטעם הירושלמי דלא מוקי הא דביצת ע"ז שנעשה אפרוח בחליפי ע"ז משום דבזה גם לכהנא נאסור האפרוח בחליפי ע"ז אסורין גם בבע"ח.

ולפמ"ש הלא לסברת פהנא דביצת ע"ז, שנעשה אפרוח מותר משום דנעשה בע"ח א"כ סובר דאף שחל איסור ע"ז ואינו חליות חדש מ"מ אינו תופס איסורו כשהוא בע"ח. ושוב ממילא לדידך' אית לן למימר דחליפי ע"ז בבע"ח מותרים וכסברת ר"ח בירושלמי דאלו השתתחוה לא אסרה החליפה אסרה בתמי' דהא גם חליפין הללו אף שאינו חליות חדש מ"מ א"א לתפוס איסור בבע"ח אף שפכר חל ולא יהי חמירי חליפין שהוא דבר חדש לגבי החפץ מגוף ע"ז שאינו תופס איסורו בבע"ח וא"כ נסתר התירוץ דבאליפי ע"ז בבע"ח אסורים דז"א דהא בהא תלי' ולסברת פהנא שפיר מותרים ובחידושי פתבתי באורף ליישב וכתבתי בכאן רק להעיר: (ג) ובעיקר הדבר אם איסור ע"ז נפקע היכא דכבר חל ע"ז שנעשה בע"ח יל"ע עוד מהא דע"ז (כ"ט): והחומץ של נכרי שהי' יין מתחלתו דפריף פשיטא משום דאחמיץ פקע לי' איסורא וכן בסמוך שם אר"ע שנינו יין מבושל שהי' מתחלתו יין אסור ופריף פשיטא משום דאי בשל פקע לי' איסורא יעו"ש ומבואר דאף במה דאינו חל איסור ע"ז מ"מ לאחר החליות אינו נפקע [ועי' שו"ת הרי"מ ו"ל שהתעורר בהא דע"ז (כט): מדם שבשלו דאף דחל האיסור מותר והניח בקושיא יעו"ש ואולי החילוק דאיסור דם הרי אין סופו אסור משום מעשה שבתחלתו רק בכל עת חליות איסור התורה עליו ומש"ה פיון דבעי' שיהי' בו תנאי דראוי לכפרה כמנחות (כא).

(שפיר בעינן שיהי' לו ראויות זה תמיד ולא מהני מה שהי' ראוי בתחלה דאין התחלה אוסרו על להבא שאינו מעשה האיסור רק הוא עצם איסור בכל רגע ורגע. אבל ביי"ג דמעשה הנסוף אוסרו הא דבעי' ראוי לגבוה הוא בעת הנסוף וכשהי' ראוי אז מעשה זו אוסרו על להבא אף שנעשה אינו ראוי ואכ"מ בזה] ובחידושי הארכתי לחלק בין מחובר דאמר בירושלמי שבת דאינו נפקע איסור ע"ז לבין בעלי חיים לפי הנ"ל דסברת פהנא דניתר האפרוח ופקע איסור הע"ז (דנדחק מר חמיו בזה) וכתבתי דזה תליא אם הא דמחובר ובע"ח אינן נאסורין אם הוא בתורת מתיר

איסור ע"ז עי"ז שמתחנפין חיים או דאינו מתיר כלל רק הוא תנאי בחלות האיסור דבכה"ג אינו מתחיל האיסור לחול ואלו הי' חל אין המתחנפין ובע"ח מתירו כלל [ועי' תוס' חולין (קכ"ח).

(ד"ה בהמה מהו שתעשה יד לאבר תימא מאי קאמריב' ל"י אי משום דבהמה בחייה לאו בת קבולי טומאה היא כל ידות שבעולם נמי לא מקבלי טומאה כו' וי"ל דלא דמי לשאר ידות דמאי דאינם מקבלין טומאה משום שאינם אכל אכל בבע"ח כי נמי הוי אכל כגון ב"פ איכא למ"ד דלא מק"ט ע"כ ומבואר דידות הטורחים בעצמם היינו שאינו מתחילה דין טומאה אכל בע"ח הטורחים הוא בתורת מפקיע הטומאה ואף שהתחיל שם ודין הטומאה מ"מ עי"ז שהוא בע"ח חיותו מטירו ואכ"מ בבירור ד"ז] וה"נ י"ל באיסור ע"ז ועי' חולין (קכח).

(שם הרי אמרו המשתנה לחצי דלעת אסרו בעי רבי ירמיה' מהו שתעשה יד לחברתה ובתוס' שם ד"ה הרי וכו' ואין לומר דבדלעת מחנפרת איירי והחצי טמא בטומאת ע"ז] וקאמריב' ל"י אי הנה יד אידה להוציא פינון שהוא מחנפין כו' אמאי נקיט דלעת כו' יעו"ש והיינו דנה שהוא מחנפין אינו הפקעת איסור ע"ז בתורת מתיר ומפקיע רק שהוא תנאי בגוף החלות א"כ ליכא למיב' פן דכל ידות הרי אינם טמאין ומכניסות ומוציאות כס' תוס' הנ"ל ועי' ברמב"ם (פ"ח מעכו"ם ה"ג) ובמ"ל (פ"ו מאה"ט) יעו"ש.

ולפי"ז יהי' מוכח מהירושלמי דבעלי חיים דמתירין בע"ז הוא בגדר מתיר האיסור ע"ז ומש"ה אף שפבר חל מפקיעו אכל מחנפין הוא רק שאינו נאסר אכל אינו מתיר וכיון שחל האיסור שוב לא פקע והרבתי להעיר מפמה דוכתי בזה ואכ"מ: וראה בע"ז (נד:) כי אתא רב דימי אר"י אעפ"י שאמרו המשתנה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה כי אתא ר"ש בר"י אמר ר"י אעפ"י שאמרו המשתנה לבעלי חיים לא אסרו החליפין אסרו והקשתי לפי דברי הירושלמי ע"ז פ"ה ה"א לעגן שכתר פעולה בנין נסד דאסור משום דהוי פ'עין חליפי ע"ז "נתן לו קרקע בשכרו מהו" [אם קרקע אסור ביי"נ] בכל אתר אתר אין קרקע נאסר וכן נאסר יעו"ש ומבואר דחליפי ע"ז ממש אסור בקרקע.

וביי"נ הוא דמיב' ל"י אם דינו כגוף ע"ז שאין קרקע נאסר או פחליפין ועי' בפנ"מ שם. וא"כ למאי זה נקיט הדין דחליפין אסורין בבע"ח ושבוך קרקע דעסיק בה: אולם למ"ש ניחא כי בקרקע דלכ"ע אינו מפקיע ומתיר איסור הע"ז וע"ז ששנעשית מחנפין נשארה באיסורה וכהא דירושלמי שבת דזמורה שנטעה דאסורה וא"כ נדאי דחליפין אסורין בקרקע שהרי אין זה טפל חמיר מן העיקר דגם הע"ז גופה נתפס איסורה בקרקע כלל, שאינו התחלות חלות שם ע"ז ובחליפין דלעולם פן הוא שאינו התחלות חלות האיסור ודאי נאסר גם קרקע.

ולזה אשמעי' דגם בעלי חיים דסובר פהנא בירושלמי ערלה דכשנעשה בע"ח מפקיע מידי איסור ע"ז דמ"מ סובר ר"י דחליפין שאינו חלות חדש דתופס איסור ע"ז אף הוא בע"ח וכתבתי זה רק להעיר למעכ"ת כי בחידושי נתבארו הענינים: יד) ובירושלמי ערלה (פ"א) שם.

ביצת הקדש שנעשה אפרוח אר"י פליגי בה פהנא ורבי יוחנן פהנא אמר אסורה ור"י אמר מותרת וראיתי בהגהת י"א ליו"ד סי' פ"ו סעי' ז' דטעם מ"ד דאסורה באינו דומה לאפרוח ביצת טריפה דאמרינן דמטפרא קגדיל משום דאפר הקדש אסור וה"ה ביצת ע"ז דאסור יעו"ש וחידוש שלא הזכיר דכהנא עצמו מתיר ביצת ע"ז שנעשה אפרוח אף דאפר ע"ז ג"כ אסור וע"כ הטעם פנ"ל

דע"ז דאינו אסור בב"ח נִיָּתֵר עי"ז משא"כ הַקִּדְּשׁ דְּאָסוּר גַּם בְּבַע"ח]: אָמְנָם בְּגוּף טַעַם דְּכֻהֲנָא דְּמַתִּיר בִּיצַת ע"ז שְׁנַעֲשִׂית אֶפְרוּחַ וְאוֹסֵר בִּיצַת הַקִּדְּשׁ שְׁנַעֲשֶׂה אֶפְרוּחַ.

לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה לְמֵאֵי דְאָמַר בַּע"ז (מו:) בְּעֵי רַמִּי בַר חֲמָא הַמְּשַׁתְּחֵנָּה לְקַמַּת חֵיטִים מֵהוּ לְמַנְחוֹת יֵשׁ שְׁיֻנּוֹי בְּנַעֲבָד אוֹ אֵין שְׁיֻנּוֹי בְּנַעֲבָד יֵשׁ שְׁיֻנּוֹי בְּנַעֲבָד דְּלֵא מִיתְּסַר לְגַבוּהַ אֲלֵא בְּעֵינֵי אָבֵל הֵיכִי דְאִשְׁתַּנִּי שְׁפִיר דְּמֵי וְאִית דְּגַרְסֵי הַמְּשַׁתְּחֵנָּה לְחֵיטִין קַמְחֹן מֵהוּ לְמַנְחוֹת כּו' דְּכִינּוֹן דְּתַלוּשׁ נִינְהוּ נֶאֱסְרוּ בְּהִנְאָה לְהַדְּיוּט כּו' מֵאֵי מְהַנִּי לְהוּ שְׁיֻנּוֹי רַש"י] אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרִי דְר"נ ת"ש כָּל הָאָסוּרִין לְגַבֵּי מְזַבְּחַ וְלַדּוּמִיתֵיהּ מְוִתְרִין וְכו' אָבֵל עֵיבְרוּ וְלִבְסוּף נִרְבְּעוּ דְבָרֵי הַפֶּל אָסוּר הִנֵּה דְאֵין שְׁיֻנּוֹי בְּנַעֲבָד] וְכו' הֵכִי הַשְׁתָּא הָתָם מְעַיְקְרָא בְּהִמָּה וְהַשְׁתָּא בְּהִמָּה דְשָׂא הוּא דְאִחְזִיזָא בְּאַפְהַ הֵכָא מְעַיְקְרָא חֵיטֵי וְהַשְׁתָּא קַמְחָא ע"כ וּמְבַנְאָר דְּמִיבְעֵי לִי 'לֵש"ס בְּשְׁיֻנּוֹי גָּמוּר אִם יֵשׁ שְׁיֻנּוֹי בְּנַעֲבָד לְהַתִּיר אִסּוּרוֹ לְגַבוּהַ וְלֵאִית סְפָרִים דְּגַרְסֵי שְׁבַרְש"י הַבְּעֵז' הוּא לְהַתִּיר גַּם לְהַדְּיוּט [וְעֵי תוּרֵי"ד שְׁם דְּגַרְסֵי ג"כ הַמְּשַׁתְּחֵנָּה לְחֵיטִים תַּלוּשִׁים יַעו"ש טַעֲמוֹ] וְשְׁיֻנּוֹי דְּוָלְדוֹת אֵינוּ שְׁיֻנּוֹי גָּמוּר יַעוּש"ה: וְהִנֵּה טַעַם הַדְּבָר דְּשְׁיֻנּוֹי מַתִּיר הוּא מְשׁוּם דְּהָיִי כְּפָנִים חֲדָשׁוֹת וְכִס' הַש"ס בְּעִירוּבִין (כ"ד).

(פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וּבְכַמָּה דְּוֹכְתֵי בַּש"ס וְרֵאִיתִי מְקַשִּׁים בְּהָא דְּכַתְבַּת הַרְמַב"ם (פ"א מכה"מ ה"ג) גַּבֵּי כְּלֵי שְׁרַת וְאִם נִשְׁבְּרוּ מִתּוֹךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם כְּלֵי אַחַר וְאֵין קְדוּשָׁתוֹן מְסַתְּלַקַּת מֵהֶם לְעוֹלָם ע"כ וּבִינְאָר הַמ"ל בַּפ"ה מְמַעֲיֵלָה הִי"ד דְּגַם לְאַחַר שְׁתַּקְנֹן נִשְׁאָרוּ בְּקְדוּשָׁתָם יַעו"ש וְאַמְאֵי לֹא נִימָא פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וְכֵהָא דְב"ק (צו:) יַעו"ש וְעֵינֵין בַּתְּשׁוּ' חוֹת יְאִיר (ס' קס"ב) שְׁהַתִּיר אִם הִתְּכּוּ כְּלֵי בַּהֲכַנ"ס מְשׁוּם דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת הוּא יַעו"ש.

וּבַפְּשִׁיטוֹ נִרְאָה דְּלְכַאוּרָה לְמֵאֵי דְאָמַר בְּמַעֲיֵלָה (י) מוֹעֲלִין בְּהֶם מִשְׁהוּקְדָּשׁוֹ קְדוּשַׁת פָּה בְּעַלְמָא] קְדָּשׁוֹ בְּכֵלֵי הַנֶּקֶשֶׁר לִיפְסֹל בְּטַבּוּ"י וּבַמְחוּ"כ וּבְלִינָה [דְּנַעֲשֶׂה קְדוּהַ"ג] יַעו"ש. וּמְבַנְאָר דְּבַתְּחִלָּה הִי רַק קְדוּשַׁת דְּמִים וְאַח"כ נַעֲשֶׂה קְדוּהַ"ג וְלְכַאוּרָה עֲנִין קְדוּהַ"ג הָיִי רַק תּוֹסֶפֶת עַל קְדוּשַׁת דְּמִים שְׁהִי בַּתְּחִלָּה אָבֵל מ"מ נִשְׁאָר גַּם קְדוּשַׁת דְּמִים דְּבַמְאֵי פִּקְע וְאוֹלָם מְהָא דְב"ק (עז) מְעַיְקְרָא תּוֹרָא דְרַאובֹן וְהַשְׁתָּא תּוֹרָא דְרַאובֹן וּבַתּוֹס' שְׁם (דָּף עט) ד"ה גִּנְבַּ דְּהַמְקַדִּישׁ לְבַד"ה חֲשִׁיב כְּמוֹ מְכִירָה יַעו"ש מוֹכַח דְּקְדוּהַ"ג לִית בּוּ דִין קְדוּשַׁת דְּמִים כְּלָל אַף שְׁגַם הַדְּמִים נִקְנִין לְגַבוּהַ וְכֵן מְשַׁמַּע מְהָא דְּזַבְּחִים (מו).

(וּמַעֲיֵלָה (יא.) דְאֵין לָהּ דְבָר שְׁנַעֲשֶׂה מְצֻתוֹ וּמוֹעֲלִין בּוּ וּבִינְאָר רַש"י ז"ל דְּכִינּוֹן דְּאֵינוּ רְאוּי לְגַבוּהַ פִּקְע קְדוּשַׁתִּי יַעו"ש וְהָרִי בְּקְדוּשַׁת דְּמִים לֹא שְׁיִיף נַעֲשֶׂה מְצֻתוֹ שְׁהָרִי עֲנִין הַקְּדוּשָׁה מְשׁוּם הַקְּנִין דְּהַקְּדָּשׁ נִזְהָ לֹא נִפְקַע ע"י עֲשִׂיית הַמְצֻזָּה (וַיֵּשׁ לְדוֹן לְפִי"ז בְּהָא דְּקִידּוּשִׁין נַד) גַּבֵּי כְּתוּבָת כְּהוֹנָה וְשִׁבְלוֹ דְּמוֹעֲלִין וּבְמַהֲרָש"א וּבַמ"ל פ"ה מְמַעֲיֵלָה יַעו"ש] וְא"כ בְּכָל קְדוּהַ"ג אַף שְׁנַעֲשֶׂה מְצֻתוֹ יֶאֱסוּר מְשׁוּם ק"ד שְׁבּוּ וְע"כ דְּלִיכָא כְּלָל ק"ד.

וְהַטַּעַם עַפ"י דְּבָרֵי הַגַּמ' מַעֲיֵלָה (טו.) קְדָּשִׁים שְׁמַתוּ יֶצְאוּ מִיַּדִּי מַעֲיֵלָה ד"ת וּפְרִיף בְּמֵאֵי אֵי נִימָא בְּקְדָּשֵׁי בַד"ה לֹא יְהִי אֲלֵא הַקְּדִישׁ אֲשֶׁפֶה לְמַזְבֵּחַ מִי לֹא קְדִישׁ וּבַתּוֹס' שְׁם ד"ה וְאַפְּל' כּו' הַקְּשׁוּ מִי דְמֵי אֲשֶׁפֶה רְאוּנֵן לְפָדוֹת אָבֵל הָאֵי לָאו בַר פְּדִיּוֹן וְתִי דְּמִינְרֵי שְׁהַעֲמִידוּ מַחֲיִים וּבַר פְּדִיּוֹן הוּא יַעו"ש וּמְבַנְאָר דְּק"ד שְׁאֵינוּ רְאוּי לְפָדִיּוֹן אֵינוּ קְדוּשׁ וְעֵי פְּסָחִים (כט).

(וּבִירוּשְׁלָמֵי פ"ב דְּפְסָחִים יַעו"ש וְלִכְּן קְדוּהַ"ג שְׁאֵינוּ רְאוּי לְפָדִיּוֹן גַּם ק"ד אֵין בּוּ וְעֵי רַש"י מַעֲיֵלָה (יט:) ד"ה אֵין כּו' דְּקְדוּשַׁת הַגּוּף הוּא וְלֹא קְדוּשַׁת דְּמִים דְּלָאוּ לְפָדִי' קִימָא כּו' יַעו"ש וּפְשׁוּט: וְנִרְאָה דְּזָה רַק בְּקְדוּהַ"ג שְׁאֵין לוֹ פְּדִיּוֹן כְּפִתְקָדָּשׁ בְּכֵלֵי וְכֵה"ג עֵי מַעֲיֵלָה (יט:) שְׁם שְׁפִיר

פקע תורת ק"ד אָבֿל פֿלי שָׁרֵת עֶצְמֵן דִּמְה"ת יֵשׁ לָהֶם פְּדִיּוֹן וּכְמ"ש תּוֹס' מְנַחֲוֹת (ק:) ד"ה וּכְלִי שָׁרֵת יְעו"ש שְׁפִיר אַף דְּהַגִּי קְדוּהָ ג' מ"מ פִּינֵן דְּבָא מְתְרוּמַת הַלְשָׁפָה פְּכִתוּבוֹת (קו).

(שְׁפִיר יֵשׁ בּוֹ דִּין ק"ד ג"כ. וּא"כ נִיחָא דְלֹא שְׁיִיף לְהַתִּיר מְצַד שְׁיִנּוּי רַק בְּאִיסוּר אוֹ קְנֻשָׁה שְׁמִפְּאַת דִּין הַתּוֹרָה אָמְרִינּוּ דְכְּשֶׁנֶּשְׁתַּנָּה וְאִינוּ אוֹתוֹ דְּבָר נִיחָא דְזֵה לֹא נֶאֱסָר.

אָבֿל קְדוּשַׁת דְּמִים שֶׁהוּא גָּדֵר קִנְיָן מְמוֹן שֶׁל גְּבוּהָ וְעִי' קְצוּה"ח ס' ר' אִינוּ נִפְקַע ע"י שְׁיִנּוּי דְאַטָּא קִנְיָן מְמוֹן פִּקְעָה ע"י שְׁיִנּוּי וְכִינּוּן דְנִשְׂאָר מְמוֹן הַקְדָּשׁ נִשְׂאָר בְּאִיסוּרוֹ וּמִש"ה אִין פֿלי שָׁרֵת שֶׁהוּא ק"ד נִיחָא ע"י פְּנִים חֲדָשׁוֹת וְיֵשׁ לִי בְּזֵה אַרְיִכוֹת דְּבָרִים וּאִכ"מ: וּלְפִי"ז י"ל טַעְמָא דִּמ"ד דְּמַתִּיר בִּיצַת ע"ז שְׁנַעְשֶׂה אֶפְרוּחַ מִשׁוּם דְּסוּבֵר דְּשִׁנּוּי מוֹעִיל לְנַעֲבַד וְסוּבֵר דְּזֵה עֲדִיף מְהֵא דְחִיטִּים וְנַעֲשׂוּ קִמַּח דַּע"ז (מו:): דְּבַעֲזֵי אִם יֵשׁ שְׁיִנּוּי דַּע"כ"פ הָרִי נִשְׁתַּנָּה לְדְבָר הָאִיסוּר שְׁגָם קִמַּח הַנֶּעֱבַד נֶאֱסָר אָבֿל בִּיצָה שְׁנַעְשֶׂה אֶפְרוּחַ דְּשִׁנּוּי גְּמוּר הוּא וְנִשְׁתַּנָּה לְדְבָר הַמְּוֹתֵר דְּאֶפְרוּחַ שֶׁהוּא בַּע"ח לֹא יֶאֱסָר שְׁפִיר שְׁיִנּוּי פְּזוּ מַתִּירוֹ וְאִף דְּנִימָא דְּבִשְׂאָר אִיסוּרִים לֹא מְהַנִּי שְׁיִנּוּי הִינּוּ מִשׁוּם דְּלֹא נֶאֱסָר ע"י פְּעוּלָה אָבֿל בְּנַעֲבַד שְׁפַעְנֻלְתּוֹ אוֹסְרֵתוֹ הָרִי זֵה לֹא נֶעֱבַד וְעִי' בְּחֻק יַעֲקֹב ס' תס"ז דְּשִׁנּוּי לְדְבָר הַמְּוֹתֵר מַתִּיר יְעו"ש.

וּכ"ז בְּאִיסוּר ע"ז אָבֿל בְּאִיסוּר הַקְדָּשׁ דְּהַגִּי מִשׁוּם קִנְיָן גְּבוּהָ דְלֹא מְהַנִּי פְּנִים חֲדָשׁוֹת לְהַפְקִיעַ הַקִּנְיָן נִשְׂאָר בְּאִיסוּרוֹ וּאִכ"מ ל' בְּמָה שִׁיל"ע בְּזֵה (וְעִי' רַמְבַּ"ם פ"ו מֵאִיסוּר"מ ה"ד דְּכָתַב דְּכָל"ש אִין לוֹ פְּדִיּוֹן מִשׁוּם דְּאִינוּ בְּהַעֲמָדָה יְעו"ש וּמִשְׁמַע דְּהַגִּי מַה"ת וּאִכ"מ]: טו) וּבְעִיקָר דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּעֶרְלָה (פ"א ה"ה) בִּיצַת הַקְדָּשׁ שְׁנַעְשֶׂה אֶפְרוּחַ דְּכֶהֱנָא אָמַר אֲסוּרָה וּר"י אָמַר מְוֹתֵרֵת יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה מְהֵא דְּמַעֲלָה (יב) בְּמַתְנֵי חֲלָב הַמְּוֹקְדָּשִׁין וּבְצִי תוֹרִין לֹא נִהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין בַּד"א בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אָבֿל בְּקִדְשֵׁי בַד"ה הַקְדִּישׁ תְּרַגְּוּלַת מוֹעֲלִין בָּהּ וּבְכִיצַתָּהּ [בַּק"מ הוֹאִיל וְחֲלָב וּבְצִים אִינוּ רְאוּיִן לְמִזְבֵּחַ אִין מוֹעֲלִין בָּהֶם אָבֿל בְּקִדְשֵׁי בַד"ה דְּכּוֹלֵן רְאוּיִן לְבָדֵק הַבַּיִת מוֹעֲלִין בָּהֶם רש"י] וּלְפִי"ז בְּמֵאֵי מִיָּרִי הִירוּשְׁלָמִי אִם בְּכַצַּת קִדְשֵׁי בָּדֵק הַבַּיִת שְׁנַעְשֶׂה אֶפְרוּחַ מ"ט דְּמֵאֵן דְּמַתִּיר הָא מוֹעֲלִין בְּהַבִּיצָה וְאִמָּאֵי לֹא יִמְעֵלוּ בְּהַאֶפְרוּחַ דְּנֵהִי דְּמַעֲפָרָא קְגִדִּיל הָא גַּם עֶפְרַת בַּד"ה אִיסוּר דְּלֹא יְהִי אֶלָּא הַקְדִּישׁ אֲשֶׁפָּה כְּמַעֲלָה (טו).

(וְאִם בְּכַצַּת קִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הָא מַה"ת גוּף הַבִּיצָה מְוֹתֵרֵת דְּהָא דְלֹא נִהְנִין רַק מְדַרְבְּנֵן כְּתו' מַעֲלָה (ג) וְשֵׁם (יב).) וּבְכַמָּה דְּוֹכְתֵי א"כ מ"ט דְּמֵאֵן דְּאִיסוּר וְאִמָּאֵי חֲמִיר הַאֶפְרוּחַ יוֹתֵר מִהַבִּיצָה שְׁנוֹצְרַמְנָה וְעִי"ש בִירוּשְׁלָמִי דְּמִשְׁמַע דְּיֵשׁ אִיסוּר תּוֹרָה בְּזֵה: וְלִכְאוּרָה יִתְּבֵן כְּמוֹ דַּס"ל לְמ"ד וְלְדוֹת קְדָשִׁים בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים בְּש"ס תְּמוּרָה (י"א).

(וּזְבָחִים (ק"ד).) דְּבַמְעֵי אִמּוֹ הַנֶּלֶד חוֹלִין וּמ"מ פְּשׁוּלַד חַל עָלָיו קְדוּשַׁת אִמּוֹ.

וְאִידָּהּ מ"ד ס"ל דְּגַם בְּמַעֲזֵי אִמּוֹ חַל עָלָיו קְדוּשָׁה וְיִתְּבֵן דְּבַבְצִים שְׁנַעְשֶׂוּ אֶפְרוּחַ הַגִּי פְּעִין וְלְדוֹת קְדָשִׁים וּלְכ"ע בְּהוֹיָתָן הֵן קְדוּשִׁים דְּכִינּוּן דְּכָבֵר נִפְרַד מִן הָאִם וְאִינוּ בְּמַעֲזֵי פְּדִרָּה וְלְדוֹת בְּהֵמָה לְכ"ע הַבְּצִים חוֹלִין מַה"ת וּמִש"ה בִּיצֵי תוֹרִין דַּק"מ לֹא מוֹעֲלִין בָּהֶם וּכְשֶׁנֶּלֶד הַאֶפְרוּחַ אִזִּי בְּהוֹיָתוֹ קְדִישׁ וְשְׁפִיר מִיָּרִי הִירוּשְׁלָמִי בְּבִיצֵי קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ דְּאִין מוֹעֲלִין בָּהֶם וּכְשֶׁנֶּעֱשֶׂה אֶפְרוּחַ חַל עָלָיו קְדוּשָׁה: וְאוּלָּם יִקְשֶׁה לְפִי"ז בְּמִשְׁנֵתֵינוּ דְּבִיצֵי תוֹרִין שֶׁל קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ דְּאִין מוֹעֲלִין בָּהֶם וּפִירַשׁ"י ז"ל מִשׁוּם דְּאִינוּ רְאוּיִן לְגְבוּהָ וְהֵלֵא רְאוּיִן לְגְבוּהָ אִם יַעֲשׂוּ אֶפְרוּחַ וְאִף דְּעַכְשָׁיו אִינוּ רְאוּיִן אָבֿל יֵשׁ בָּהֶם רְאוּיּוֹת לְאַחַר זְמַן וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה פְּלִיגֵי ר"ש וּרְבִנּוּ בְּמַעֲלָה (י"ב).

(במשנה ר"ש אומר תורים שלא הגיע זמן מועלין בהם ובגמ' בשלמא ר"ש פדתני טעמא שהי ר"ש אומר כל שראוי לבא לאחר זמן והקדישו בתוך זמנו הרי הוא בל"ת כו' [וה"נ תורים שהקדישו קודם זמנם הואיל ויהי' ראויים לאחר מכאן השתא נמי אית בהו מעילה רש"י] יעו"ש ואין סבא לחלק דשם זמנו של הראויות ברור משא"כ בכאן מי ימר שהביצה תעשה אפרוח דז"א דשם גרע שאין התחלה לקדושה שבשעתו מחו"ז משא"כ בבצים דהוי גידולי הקדש והטעם דאין מועלין מבואר בתמורה (ל"א:) ואפילו למ"ד מועלין בגידולי מזבח ה"מ גידולין דחזי למזבח אבל גידולין דלא חזי למזבח אין מועלין בהם ופירש"י ו"ל גידולין דחזי למזבח פגון ולדות קדשים יעו"ש"ה וא"כ הלא גם בצים הוי גידולין דחזי למזבח ואית לן למימר דתשאר בהם קדושת אמם דראונו לגבוה וכשיעשה אפרוח ואין זה חלות קדושה חדשה שפיר אית לן למימר דמהני ראויות דלאחר זמן אף שאינו עתיד לבא בנדאי: ובגוף הענין אני נבוא טובא לומר באפרוח ביצת הקדש דין ולדות קדשים דבהוי'תו קדושים ולא יהי' צריך הקדש מחדש רק יקרב לגבי מזבח מפאת קדושת הביצה דלפי דברי תוס' בתמורה (ל"א:) קדושת ולדי קדשים ילפינו מקרא ומנ"ל ריבוי דחזי להקרבה: ומצאתי בזה דברים קדושים בפירוש הראב"ד לתו"כ (פ' ויקרא פרשה י"א פ"כ) אהא דאי' בת"כ שם הקדיש תרנגולת למזבח מועלים בה ובביצתה (משום דאינו ראוי למזבח והוי רק ק"ד] יכול אפי' הקדיש תורים למזבח (שהו קדשי מזבח) יהי' מועלין בביצתה כו' ת"ל מקדשי ה' מועט וכתב הראב"ד ו"ל שהמקדיש תורים קדושת הגוף אין מועלין בביצתה מתחזי לי דוקא פשהיו ביצים נגמרות במעיהו בשעת הקדשן שאין קדושת הגוף חלה עליהו אבל לא היו נגמרות ואם"כ נגמרו וילדו זכר הונקשו למזבח אגב אמם וחלה עליהם קדושת הגוף וכבר היו בני מעילה הלכך אפי' נולדו לאחר מכאן מועלין בהם שהם כטלה ונעשה איל עכ"ל הנה הדברים הם קלוזין לעינים דאפרוח ביצת קדשים יש בו תורת ולדות קדשים והונקשו למזבח אגב אמו.

ולכאורה תימה לפי"ז מהירושלמי פ"א דערלה הנ"ל דכהנא מתיר אפרוח שנעשה מביצת הקדש והלא האפרוח קדוש הוא: ויש לפרש בדברי הראב"ד ו"ל שני פירושים בהא דכתב הונקשו למזבח אגב אמם וחלה עליהו קדושת הגוף וכבר היו בני מעילה דיש לפרש דהיו בני מעילה קודם שנעשו ביצים שנגמרו דאזי היו דבר אחד עם אמם והיו בני מעילה אבל משנגמרו אין מעילה בבצים עצמן ומשום דכיון דאין ראונו לגבוה לית בהו מעילה ואף דכשנעשו אפרוחין ונעשו ראונו לגבוה להקרבה הדרא המעילה שהי' עליהו מקודם שנגמרו וכלשון הראב"ד ו"ל משום דכבר היו בני מעילה.

ולכן ניחא משנתנו במעילה (י"ב:) דביצי תורין של קדשי מזבח אין מועלין בהם ולא מחלקינו בין אם היו נגמרות בשעת ההקדש דאזי אין קדושה חלה עליהו שאינו ראונו לגבוה וכעין דאמר בתמורה (י"א).

(ושם (כ"ה:) בהפריש מעוברת למ"ד שייירו משויר דהולד חולין פו בזה לכ"ע הבצים שהיו גמורות חולין הם. אבל אם לא היו נגמרות ואם"כ נגמרו משהקדישו שפיר יש עליהו קדושת אמם.

דז"א דלענין הבצים עצמם לעולם דינו שוה שאין בהם מעילה אף אם לא היו נגמרות בשעת ההקדש רק החלוק לענין אפרוח שנוצר ממנו דכשלא היו נגמרות חל עליהו קדושת הגוף לענין האפרוח כולדות קדשים למ"ד במעי אמם חולין ובהוי'תו קדושים.

אבל הו עצמן לאו בני מעילה. ויש לפרש לשון ראב"ד ו"ל כפשוטו דאם הקדישן קודם שנגמרו חל עליהו קדושת הגוף דחשיב שיש בהם ראיות לגבוה משום דאם יולד מהם אפרוח יהי ראוי לגבוה ואף שעדיין לא נעשה עפרא ואינן עומדים לזה מ"מ פיון דיש בהם צד ראיות לגבוה מועלין בבצים עצמן אף לכשנגמרו.

והסברא נותנת פן דלא פקע מעילתו באמצע דכיון דקודם שנגמרו והי דבר אחד עם המעילה ואח"כ כשנעשה אפרוח ג"כ יש בו מעילה לא מסתבר שנגמר דאחר שפקע מעילתו באמצע תחזור וכעין לשון הגמ' מנחות (ק"ב).

(לבתר דפקע קדושתו במאי הדרא רכבא עלה יעו"ש. ומתני' דאין מועלין בבצים היינו שהקדישן כשהו גמירות דאינו חל עליהם קדושת הגוף וכמ"ש הראב"ד ו"ל ונחזי דלפי הפנונה הא' דאם נגמרו פקעה המעילה מהבצים עצמן יש לפרש הירושלמי דמייירי בבצי קדוה"ג שהוקדשו קודם שנגמרו וחקלה עליהו קדוה"ג ופליגי פהנא ור"י בהכי דכהנא דמתיר האפרוח ס"ל דאף דבמעי אמן הי' עליהו קדוה"ג מ"מ מכיון דפקע מעילתו לאחר שנגמרו מאמן ואינו ראוי שוב אגב אמו למזבח אמרינו דכיון דנפקע המעילה מהבצים כשנגמרו שוב לא הדר רכיב עליהו מעילה על האפרוחים.

ומאן דאסר ס"ל דכיון דבתחלה הי' עליהם מעילה משעה שהי' ראוי אגב אמו שפיר הדר רכיב עלי' קדושה כשהדר איחזי לגבוה וראב"ד ו"ל סובר כר"י בירושלמי דאוסר האפרוח. ולפי הפנונה בדברי ראב"ד ו"ל דאם הקדישן קודם שנגמרו נמשך קדושתו ואינו נפקע באמצע כשנגמרו ומשום דזה עצמו חשיב ראוי לגבוה מה שיהי' ראוי כשנעשה אפרוח צריך לפרש הירושלמי דבבצים שהקדישן משנגמרו מייירי דלית בהו מעילה מה"ת רק מדרבנן ופליגי על האפרוח הנולד אם אסור מדרבנן או מותר לגמרי אבל בבצים שיש בהם מעילה לכ"ע אינו ניתר עי"ז שנעשה אפרוח דאדרבה הרי כל איסור מעילתו קודם שנעשו אפר הוא משום זה עצמו שיש בהם ראיות לגבוה שיהי' נעשה אפרוח ויהי' חזי לגבוה וכן בבצי קדושת דמים ברור דאינו נפקע ממון הקדש עי"ז שנעשה אפר דזכות ממון גבוה לא פקע וכלשון הגמ' מעילה (ט"ו).

(לא יהי' אלא הקדיש אשפה לבדק הבית מי לא קדיש ולא גרע הקדש מהדיוט ועי' בירושלמי שם דר"י מודה דבעי פדיון מדרבנן דלמאן דאוסר הוא מה"ת [וצ"ע עוד בזה: טז] מ"ש כ"ת בדברי רמב"ם (פ"ג ממא"ס הי"א) אפרוח שנולד מביצת טריפה מותר שאין מינו טמא דתמה ראב"ד ו"ל דבתמורה (לא).

(אמרי' הטעם דאימת קגביל לכי תסרח עפרא בעלמא וביאר ההמ"ג דכוננתרמב"ם ו"ל למעט אפרוח ביצת טמא דכיון דמינו טמא לא מהני טעם דלכי מסרח עפרא בעלמא יעו"ש (הנה לשון הר"ן (פ' א"ט) בהא דהקשה דל"ל קרא להתיר ביצה משום אמ"ה הא פיון דהאפרוח טהור ע"כ דהביצה מותרת ותירץ י"ל דאפי' ביצה טמאה אפרוח מותר ואפי' אפרוח של ביצה טריפה שרינו התם בתמורה (לא).

(משום דלכי מסרח הוא דקגדלא יעו"ש ומבואר דמתיר אפרוח ביצת טמאה וזה נגד שי' רמב"ם ו"ל וצ"ל דטמאה פזו בס"ד דאסור משום אמ"ה אינו נחשב בגדר מינו טמא דהוא רק ענין איסור לא ענין הפיון אולם זה שכתב ואפי' אפרוח של ביצת טריפה שרינו צ"ב דלהיפוך אפרוח ביצת

טמאה גרע מאפרות ביצת טריפה כדברי רמב"ם ו"ל דזה שמינו טמא לא מהני היתרא דמעפרא קגדיל וראיתי שעמד בזה באמ"ב יעו"ש ואכ"מ.

ועי' ברמב"ן ו"ל (רפ"א דבכורות) יעו"ש בשם הגאונים [ואולם בנדה (נ): תרנגול דאגמא אסור תרנגולתא דאגמא שרייא (מין אחד היא והזכר טמא והנקבה מותרת) ובתוס' ד"ה תרנגולתא וכו' ונקבה נמי אין לאוסרה למאן דאסר זה וזה גורם דהא אפרות לא יצא אלא מן הביצה ומעפרא קגדיל ע"כ.

מבאר דאר דהזכר של מין זה טמא מ"מ אמרי' דאפרות הנולד פשהיא נקיבה מותרת ומוכח דגם למינו טמא מהני היתרא דמעפרא קגדיל. וכבר התעוררו בזה שנה סותר רמב"ם דמינו טמא אינו ניתר עי"ז דמעפרא קגדיל.

ונראה דהנה בתוס' חולין (נ"ח.) ד"ה מפאן הקשו בהא דאמר בש"ס שם דולד טריפה הוי זוז"ג והא אין חוששין לזרע האב ומירצו דכשהאחד איסור אסור משום זוז"ג יעו"ש וכבר האריכו בבאור דברי תוס' וגם בחידושי הארכתי בזה.

ואמנם אנקוט שורש הסברא הנוגע לענינו. וזה דהנה בכל זה וזה גורם יש לדון בשני דרכים הא' בגדר המשכת שם המין רצוני לומר דלמ"ד זוז"ג אסור נמשך שם המין איסור על הנגרם פהא דחולין (פ).

(בצבי הכא על התנישה יעו"ש בפסוגיא. הב' יש לומר שאינו פועל כלל על הנגרם להיות נקרא בשם מין של הגורם רק הוא גדר איסור שבשבייל שהגורם אסור יש בכחו לאסור גם הנגרם על ידו אף שאינו נמשך אחרי מינו וכהא דפסחים (כו).

(שאור של תרומה שנפל לחולין דפליגי אם זוז"ג אסור דשם אין החולין נעשים מין תרומה וכמבואר בתוס' נדה (מ"ז.) ד"ה אתי וכו' מה שגם החולין נחשבו כתרומה ליפטר מן החלה כאלו הפל תרומה זה אינו אלא מדרבנן עכ"ל ומבואר דמה"ת הוי עדיין מין חולין רק הוא ענין איסור שאיסור זרות דתרומה אוסרת גם החולין אף שאינו מינו וזה פוננת תוס' בקושיתם דכיון דאין חוששין לזרע האב ראוי לן שלא לחשב את הגורם שמצד האב לגורם לפעול שום דין. ועי' תוס' בכורות (ז.) ד"ה והא וכו' דכ"כ יעו"ש.

ולזה תירצו דזה דפליגי אם חוששין לזרע האב היינו אם נמשך עליו שם מינו של האב על הנולד ולמ"ד אין חוששין לזרע האב אינו נקרב מינו דאב. אבל מ"מ זהו רק בששניהם היתר אבל כשאחד איסור שפיר פשדנין לענין דין איסור שבו אף שאין חוששין לזרע האב ואינו נקרא מינו מ"מ אוסר פכל גרמת איסור למ"ד זוז"ג אסור וכן להיפוך את הגורם הוא מין המותר שפיר גרמתו מתיר פכל גרמת היתר ולא משום דנעשה מינו דהא אין חוששין לזרע האב ולא שדינו לי' בתרי' לענין שם מינו רק מתורת גרמת איסור או היתר ועי' תוס' סנהדרין (פ'): ד"ה אלא יעו"ש בלשון אחר ובח"ס לחולין ראיתי דכתב דכוננתם כדבריהם בחולין ואכ"מ בבאור ד' תוס'.

ואיך שיהי' גוף הסברא נכונה דאר דאין חוששין ואינו מינו אוסר מצד דין גרמת איסור: ולפי"ז ניחא דברי תוס' בנדה בתרנגולא דאגמא דמותר האפרות מביצה שאביו טמא ואמו טהורה משום דהוי זוז"ג וזה דסברתם כדבריהם בחולין דממ"נ דמצד מינו של האב הטמא ליכא בזה פיון דאין חוששין לזרע האב וכמו שהקשו בחולין דלא שדינו לי' כלל להיות נקרא מינו דאבנה מה תאמר

פתרוצם דעכ"פ יאסור פמו פל איסור דגרמתו אוסר ז"א דשוב לענין דין האיסור בלבד בלתי ענין מין טמא שפיר מהני הא דמעפרא קגדיל להפקיע האיסור דכיון דאיסור זה שמצד הגורם אינו בתורת מין טמא דהא אין חוששין לזרע האב והוא איסור גרידא שפיר דמי לכל איסור דפקע עי"ז דמעפרא קגדיל ורמב"ם הרי מייירי דהאב והאם טמאים ויש עליהן עוף טהור דבזה שיש עליהן שם מין טמא אינו נפקע עי"ז שנעשה עפרא ונכון: ואולם יש לעיין בדברי תוס' נדה (נ:): שם דהנה בפשיטו לפי דברי רמב"ם דהיא דמינו טמא לא מהני מה דמעפרא קגדיל להתירו מסתבר דגם להיפוך במינו טהור אינו נפקע שם מינו טהור עי"ז שנעשה עפרא דמאי חילוק בין מין טהור למין טמא.

ולפי זה יש לעורר בדברי תוס' שם דכתבו להקשות דאמאי תרנגולא דאגמא אסור נימא פל היוצא מן הטהור טהור (דהא אמו טהורה לדין דזוז"ג מותר) ומירצו שיהי האם לא ילדה האפרוח אלא בצים הטילה והאפרוח מעפרא קגדיל ונאסר ממילא ע"י שיש לו סימני טומאה יעו"ש ולמ"ש דלרמב"ם אינו נפקע שם מין טהור אף שנעשה עפרא א"כ נימא דהתרנגולא דאגמא שיוצא מאם טהורה ונחשב מינו דאמו? הוי מותר ואי דיש לו סימני טומאה הא מפניש בבכורות (ז).

(דגמל הנולד מן הפרה מותר משום דיוצא מן הטהור טהור יעו"ש הנה דמה שהוא מין טהור מטהרו אף נגד סימני טומאה א"כ גם בתרנגולא דאגמא נימא דלא פקע שם מינו טהור ויהי טהור אף שיש לו סימני טומאה דמין טהור מטהרו ומוכח דמין טהור נפקע עי"ז שנעשה עפרא לשיטת תוס' וה"ה די"ל דגם מין טמא פקע אם נעשה עפרא.

לפי שיטתם [ובמ"א דנתי לחלק בין יוצא מן הטהור ליוצא. מן הטמא דטהור אינו מטהר דאינו שם פלל שיפעול על היוצא ממנו רק הוא ממילא שאינו טמא אבל טמא שהוא שם יכול לפעול על היוצא ממנו וזה יהי החילוק בין מינו טמא למינו טהור ואולם אינו מחנור מסוגל דבכורות (ז).

(ואכ"מ] ואולי נאמר דכל דהוי זוז"ג אף אם מותר או אסור אינו נקרא שם מינו דהיתר זוז"ג מתורת ביטול בדברי הר"ן (פ"ג דע"ז) חשיב שיש גורם המפקיע מתורת מינו וא"א ליחסו לשום מין של שני הגורמים רק דגין בזה דבר חדש ואזלינו בתי סימניו ואם יש לו סימני טהרה טהור: (ז) וראיתי בתשובת מהרי"ט ז"ל (סי' נ"א) שכתב והריני בא לברר טעמו של דבר בשנים וסימניו אינם עיקר הגדלות שהן גורמין הדין.

דשנים וסימנים לא פתיבי בקרא אלא גדולה וקטנה פתיבא ומסרו לנו סימנים להבחין בין גדולה לקטנה והם שערות ולהכי קרוי להו סימנים שאינם אלא סימן שעל ידם נפרת הגדולה אבל אינה נעשית היא עצמה גדולה על ידם וכו' ומה דומה לזה עופות טמאים שמסרו לנו רבותינו כל שיש לו אצבע ותרין ונפק וקרקבנו נקלף טהור כו' אלא ע"כ לא תלינו מילתא בסימניו יעו"ש והפלא שלא הזכיר פלל דברי התוס' בנדה (נ:): דכתבו בפשיטות דנטמא משום שיש להם סימני טומאה ומבואר דס"ל דהסימנים אינם בגדר מסמן את המין רק שהם עצמם מטמאין ויש בזה לדבר טובא ואכ"מ (וכעת נדפס ס' א"נ לאו"ח וראיתי בסי' תפ"ז שהאריף בד' התו' נדה והביא דברי הבית מאיר ע"ש ובגוף ד' מהרי"ט ז"ל דסימני גדלות אינו גורם הגדלות רק סימן לגדלות יש לעי' מהא דנדה (מ"ו).

(מִבֵּן ט' וְעַד בֶּן י"ב יוֹם א' שׁוּמָא רִיב"י אֹמֵר סִימָן עֵי"ש וּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְלִרְוִב"י הַסִּימָן מִשׁוּי לִי גְדוֹל דְּבִשְׁלֵמָא לְדִידָן פִּינּוּן שֶׁהֵגִיעַ לְכָלֵל שָׁנִים י"ל דְּהַסִּימָן הוּא מִסְמָן שֶׁפָּכַר יֵשׁ לוֹ דְּעָה פְּגָדוֹל.

אָבֵל בְּלֹא הֵגִיעַ לְשָׁנִים מֵאֵי מוֹעֵיל הַסִּימָן וְע"כ דְּהַסִּימָן מִשׁוּי לִי גְדוֹל, וְרָאָה בְּרִיטְב"א ו"ל שֶׁם אֵהָא דְאָמַר בְּש"ס נְדָה (מ"ו.) שֶׁם וְהוּא שְׁעוּדָן בּוֹ וְנ"ל פִּי שְׁלֹא אָמַר ר"י בַּר יְהוּדָה שְׂיֵהָיָה סִימָן גְּדוֹלוֹת אֱלָא לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל וַיֵּשׁ לוֹ שְׁעָרוֹת אֱלוֹ שְׁאָם אֵינָן בּוֹ הָאֵי וְדָאֵי קָטָן וְאַצ"ל דְּכָל שְׁלֹא הֵגִיעַ לְכָלֵל שָׁנֵי גְדוֹלוֹת קָטָן הוּא גַם לְמַפְרַע וְאַעֲפ"י שְׁעוּדָן בּוֹ לְאַחַר גְּדוֹלוֹת עַכ"ל וּמִבְּנֹאֵר מְזָה דְגַם לְרִיב"י לֹא מְהֵנִי סִימָנִים קוֹדֵם שָׁנִים רַק לְעֵנָן שְׁאָם עוּדָן בּוֹ אֵינן נִחְשְׁבִין לְשׁוּמָא בְּשָׁבִיל זֶה שְׁנוּלְדוֹ בּוֹ בְּקִטְנוּת אָבֵל לֹא מְהֵנִי לְשׁוּנֵי בְּגְדוֹלוֹת לְמַפְרַע רַק מִכָּאֵן וְלִהְבָּא.

אָף לְשׁוּן רִש"י ו"ל שֶׁם בְּנְדָה (מ"ו.) וְהוּא שְׁעוּדָן בּוֹ פְּשֵׁהִגְדִּיל אָבֵל נְשָׂרוּ בְּנִתִים אֲגֵלָאֵי מִלְתָּא דְשׁוּמָא הָוֵי עַכ"ל וְנִרְאָה מְדָלָא פִּינְרֵשׁ לְהִיפּוּף דָּאָם עוּדָן בּוֹ אֲגֵלָאֵי מִלְתָּא דְגְדוֹל הָוֵי לְמַפְרַע וְכִשְׁנִשְׂרוּ מִמִּילָא שׁוּמָא הֵן וּמוֹכַח דְּהַגְדָּלוֹת א"צ כָּלֵל לְאַגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע רַק מִיָּד הָוֵי גְדוֹל כְּשֶׁהִבִּיא ב"ש אָף מִבֵּן ט' וְאֵילָף רַק דָּאָם נְשָׂרוּ אַח"כ אֲגֵל"מ שְׁלֹא הִי סִימָן כָּלֵל.

וּמִצָּאֵתִי בְּפִי הָרָא"ש לְנִזְיָר (ל:) אֵהָא דְאָמַר שֶׁם דָּאָם הֵגִיעַ לְעוֹנֵת נְדָרִים לֹא בְּטָלָא נְזִירוֹת אָבִיו דְאָף אִם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת הָוֵי קָטָן וְהָק' הָרָא"ש ו"ל דְּהָא רִיב"י ס"ל אִם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת גְדוֹל הוּא עֵי"ש וּבִתּוֹ שֶׁם ד"ה ה"ג דְאָף אִם מְבִיא הֵם שׁוּמָא יְעו"ש וְלְרִיטְב"א ו"ל לִק"מ שְׁהָרִי עַכ"פ קָטָן הוּא גַם לְרִיב"י וְאֵינָן מוֹעֲלִין רַק עַל זְמַן הַגְּדוֹלוֹת לְשָׁלָא יִחְשְׁבוּ שׁוּמָא וְשִׁפִּיר מְהֵנִי נְזִירוֹת אָבִיו וּמוֹכַח דַּס"ל דְּמִיָּד נַעֲשֶׂה גְדוֹל.

וְעֵי בְּרָא"ש קִיְדוּשִׁין (פ"ד סי' כ"ה) וּבְמִקְנָה שֶׁם יְעו"ש וְתַבִּין: וְעֵי בְּפִי הָרָאָב"ד ו"ל לְתוֹ"כ (פ') בְּחֻקוֹתֵי פִי"ב) אֵהָא דְמַרְבֵּי בַת"כ בֶּן ט' שָׁנָה יוֹם אֶחָד פְּתַב הָרָאָב"ד ו"ל דְּר"י בַּר יְהוּדָה קָאָמַר לֵה דְאָמַר שְׁאָם הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת מִבֵּן ט' וְאֵילָף הָרִי הוּא כְּבֹן י"ב שָׁנָה יוֹם אֶחָד לְרַבְּנָן שְׁנִדְרוּ נְדָר וְהִקְדָּשׁוּ הִקְדָּשׁ וַיְכוּל לְפָדוֹת ג"כ הִהִקְדָּשׁ עֵי"ש וְזֶה חֲדָשׁ דְּרִיב"י מִשׁוּי לִי דִין מִןפְּלָא וְעֵי תו' גִּיטִין (ס"ה).

(וּמִבְּנֹאֵר שִׁיטְתוֹ דְּגְדוֹל הוּא דְנַעֲשֶׂה מִבֵּן י"ג ע"י אוֹתָן הַשְׁעָרוֹת רַק שְׁמִיָּד חָל עָלָיו דִּין מִןפְּלָא וּבְחִי' הַרְבֵּתִי לְבַרֵּר דְּבָרָיו ו"ל וְאִכ"מ: וּבְאָמַת צַע"ג שְׁהָרִי בִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת (פ"י הַלְכָה ז) קָאָמַר אֵהָא דְר"י בַּר יְהוּדָה דְבֵן ט' שְׁהִבִּיא ש"ש סִימָן ר"י בְּעֵי עֲמָדוֹ בּוֹ בְּשַׁעַת סִימָנִין לְמַפְרַע הוּא נַעֲשֶׂה אִישׁ אוֹ מִכָּאֵן וְלִבָּא ר"א פְּשִׁיטָא לִי לְמַפְרַע הוּא נַעֲשֶׂה אִישׁ כ"ש לְבָא ע"כ וְזֶה סוֹתֵר שִׁי רִיטְב"א ו"ל דְּמִכָּאֵן וְלִהְבָּא הוּא דְנַעֲשֶׂה גְדוֹל דְּבִירוּשְׁלָמִי מִפְּנֵי לְהִיפּוּף וְגַם שִׁי רִש"י ו"ל דְּמִיָּד נַעֲשֶׂה גְדוֹל צ"ע דְּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְאָח"כ הוּא דְנַעֲשֶׂה גְדוֹל לְמַפְרַע וְעַכ"פ סָפֵק הֵנָּה לְבְּסִימָנִים לְשִׁי מִהֵרִי"ט ו"ל תְּלִיא בְּזָה וּבִמ"א יְבִנְאָר אִי"ה: יח) אֲשֶׁר הָעִיר כַּת"ר לְפִמ"ש תוּס' פְּתוּבוֹת (מ"ה:) דְעִיר שְׁרוּבָה עִכּו"ם בְּטַל מְמַנָּה קְדוּשַׁת עִיר מְנַקֵּף חוּמָה יְעו"ש דְלִפִּי"ז לִיכָּא עֲכָשְׁוֹ קְדוּשַׁת עִירוֹת הַמוֹק"ח לְמ"ד בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּמֵאֵי דְאָרְץ יִשְׂרָאֵל נְתוּנָה בְּיַד עִכּו"ם עַכ"ד יָפָה אָמַר וְאֵין סְתִירָה לְדְבָרָיו מְדַבְּרֵי תוּס' בְּבִרְכוֹת (ה'): ד"ה הָא דְגַם בְּזְמַן הַזֶּה יֵשׁ דִּין עִירוֹת הַמוֹק"ח וְעֵי בְּצַל"ח שֶׁם דְּהָא תוּס' אֲזֵלֵי אֵלִיכָּא דִר' יוֹחָנָן וְר' יוֹחָנָן הָרִי סוֹבֵר בִּירוּשְׁלָמִי (פ"ב) דְּמֵאֵי דְרוּב א"י נְתוּנָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל.

אולם ראה בירושלמי (פ"א דמגילה הלכה א') חרב הכרף ונעשה של עפ"ם [אם דינו וכמוקף חומה לענין מגילה בט"ו] ואינו מוכן מאי נ"מ בזה שנעשה של עפ"ם ואי הבעני' משום דחרב הא קי"ל אשר לו חומה אעפ"י שאין לו עכשיו חומה חשוב מוקף חומה וכמבואר במגילה (ג'): ומצאתי בבאור הגר"א ז"ל (באו"ח סי' תרפ"ח) שביאר עפ"ד תו' בכתובות דכשנעשה של עפ"ם בטל קדושת ערי חומה ובעי אם קריאת מגילה בט"ו במקופות חומה תליא בקדושת ערי חומה ואם בטלא קדושתה בטל דין קריאת מגילה יעו"ש ולפ"ד יש לפרש פשיטות הירושלמי שם וז"ל איתא חמי בו אין קורין חוצה לו קורין ואינו מוכן: ולפי"ז י"ל דבר"ן ז"ל (פ"א דמגילה) בשם הרמב"ן פירש דבחוצה לו קורין הפונה דבח"ל קורין וא"כ מוכן שפיר דכיון דבח"ל ליכא קדושת ערי חומה ומ"מ קורין בט"ו מזה מוכח דקריאת ט"ו אינו תלוי בקדושה וע"כ מכ"ש זה שפבר הי' בו קדושת ערי חומה קורין בו אף שעכשיו בטלא קדושתה וז"פ [ועי' ט"א ריש מגילה שחקר בזה אם בעי קדושת ערי חומה לקריאת מגילה ולפי הג"ל הדבר מפורש בירושלמי] ואמנם זה דאמר הירושלמי דחרב הכרף ונעשה של עפ"ם צ"ב דלמאי זה הוסיף שחרב דהיינו שגפלה מחיצתו הלא כיון שהוא בינד עפ"ם ממילא פקעה קדושתה לפ"ד תוס' פתובות ולכן הי' נראה דלא מהני מה שרובה עפ"ם לבטל קדושת ערי חומה רק אם עכשיו אין לו חומה וכל קדושתה מכיון שהי' לו חומה שפיר מועיל לבטל הקדושה.

אבל עיר המוקפת חומה גם עכשיו אינו מועיל מה שרובה עפ"ם לבטל חומתה דרק הדין ע"ח יכול לבטל אבל לא החומה ממש ולכן נקט הירושלמי "חרב הכרף היינו שחרב היקפה" ונעשה של עפ"ם דבזה נפקע קדושת דין עיר מוקף חומה ובעי אם יש לו דין פרזי לקריאת מגילה ולפי"ז גם למ"ד דרובה נתונה בינד עפ"ם מ"מ בעיר שעדיין יש לה חומה שפיר גם בזה"ז יש קדושת ערי חומה ואכ"מ: יט) מה דהשיג כת"ר על חידושו דשעה"מ (בפ"ה מעירוכין) דבהקדש בעבירה פגון בע"מ לא אמרי' פשטה קדושה בכולה מהא דמפורש במשנה דתמורה (י).

(אף האומר רגלה של זו תמורה תהי' כולה תמורה יעו"ש דגם בתמורה שהוא בעבירה עי' תמורה (כ.) אמרי' פשטה עכ"ד יש מקום לס' השעה"מ דיש לחלק בין קדושת דמים לקדוה"ג.

והטעם דהא בתמורה (י"א): בעי רבא בעורף מהו אם אמרי' פשטה] יעו"ש ומבואר דענין פשטה גזה"כ הוא ואף שאין טעם לחלק מ"מ אמרי' דרק פדכתיב ותו לא אולם דנו דהסברא משום דדעתו של המקדיש שתתפשט ועי' פנ"י קידושין (ז).

(ובמקנה והד' עתיקים, אף בקדוה"ג מהני אף בלי דעתו דמקדיש פגון היכא דלא מהני דעתו עי' תו' חולין (קמ.) ואכ"מ בזה והיינו מגזה"כ דאמרי' פשטה.

אמנם בק"ד דלא פתיב בקרא י"ל שפיר דהני רק משום דעתו שתתפשט וזה יהי' שי' רמב"ם (בפ"ה מעירוכין הי"ז) דגם בק"ד אמרי' פשטה אף דגזה"כ רק בקדוה"ג ועי' לח"מ (הי"ד שם ובחולין (קלה) ועירוכין (ד'): יעו"ש והיינו מצד דעתו וכנ"ל וא"כ י"ל דהטעם דבעבירה לא אמרי' פשטה משום דמצד דיבורו הרי לא הקדיש פולו רק מצד מחשבתו ומחשבה לא מהני באיסור כמ"ש בס' נשב הפהן דבאיסור לא מהני מחשבה עד שיוציא בשפתיו יעו"ש בסוף תמורה [ועי' רבנו גרשום תמורה (ג) וכן המקדים תרומה לבכורים לא במפריש קמיירי דהיינו מעשה שהקדיש תרומה אלא פגון שנתן עיניו בצד זה לשם תרומה יעו"ש ומפורש דמהני מחשבה באיסור ויש לחלק ואכ"מ] ולכן המקדיש בע"מ לא מהני מחשבתו שתפשוט בכולו דבאיסור ל"מ מחשבה.

או לפי דברי הש"ס תמורה (ה:) דפריה ונהרי הקדש בעלמום כו' דנימא לא מהני ומשני דגלי קרא יעו"ש והגזה"כ הי' רק על דיבורו אבל על מחשבתו שתפשוט שפיר אמרי' לא מהני וכ"ז בק"ד דהפשטה מצד מחשבתו אבל בתמורה דהוי קדוה"ג וענין פשטה מצד גזה"כ דקדושה מתפשטת בלי דעתו גם בהקדש בעבירה אמרי' פשטה ופשוט.

[ויראתי ברבנו גרשום ז"ל תמורה (ה.) דכתב הטעם דאמרינון פשטה קדושה בכולה ואי אפשר לחלוק הראש מן הגוף פשטה קדושה בכולה דא"א לישחוט הראש לשם עולה והגוף לשם חולין דאין שוחטין חולין בעזרה עכ"ל.

וזה צ"ע דאטו בבמה דליכא איסור דחב"ע לא נימא פשטה. וגם יל"ע מהא דתמורה (יב).

(בהיא שלמים ולדה חולין דלא קרי' פי ירחק ממך המקום יעו"ש ה"ה בזה ליכא חב"ע ועי' תמורה (יא:) דפריה ונהא קא מחוסרת אבר על חיוב מצד הנדר אף שכולו קודש פריה] יעו"ש ובכה"ג דהשאר חולין הוי כמחוסר אבר ואכ"מ במה שיל"ע בזה:] (כ) מ"ש כ"ת בדברי התוספתא (פ"ג דמכות) בשלו עובר משום פסול קודש וביאר כ"ת דהפנונה אם בשלו לפסח ואכלו עובר משום פסול קודש היינו הלאו דכל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו וכדאמרי' בפסחים (כד).

(עכ"ד.

הנה בפירושה דתוספתא ראיתי ג' פירושים. (הא') פנ"ל דקאי על אכילת פסח מבושל דעובר משום לאו דכל שבקודש וכו' ולפי"ז התוספתא אנלא בשיטת הירושלמי פסחים (פ"ז ה"ב) נגע בחרסו של תנור פסול גוף הוא ונשרף מיז.

נטף מרוטבו על החרס פסול מכשיר הוא וטעון עיבור צורה עיי"ש וכיון דפסח מבושל הוי פסול הגוף יש בו הלאו דכל שבקודש פסול ועי' רש"י פסחים (פ"ה.) (ד"ה הרי דבפסח שיצא יש לאו דכל שבקודש וכו' אולם לשיטת רש"י חולין (קטו:) ד"ה אבל דפסח מבושל פסול מכשיר וטעון עיבור צירה דן בס' ברית אברהם דליכא לאו דכל שבקודש פסול וכבר האריה המנ"ח בזה ואכ"מ:] ואמנם יקשה לשון התוספתא דנקט עובר משום פסול קודש ולא תני חייב פדתי בכל הפרק יעו"ש וע"כ דבזה ליכא חיוב מלקות רק איסורא וכן דקדק בפ"א מנחת בפורים שם.

ואמאי לא ילקה משום לאו זה לשי' רש"י מפות (יג.) (ד"ה נותר דמשום לאו דכל שבקודש לקי ועי' תו' פסחים (כ"ד).

(ד"ה הא דהוי לאו שבפלות יעו"ש. אף בריטב"א מפות (ט"ז).

(כתב דבר קודש דבלאו שבפלות פשיצא אהד ללמד לעצמו מלקות מלמד על כל הפלל ללקות יעו"ש ושוב עכשיו. דיש קרא מינוחד בחטאת דאי מדר"א דכל שבקודש פסול אין לוקין על לאו שבפלות כמבואר בפסחים (כד).

(שוב הנה חטאת דבר שהי' בפלל וכו' דמלמד על כל הפלל דכל שבקודש פסול ללקות ונראה עפ"י הירושלמי (שבת פ"ז) ר"י אומר לא תנחשו ולא תעוננו שני דברים שיצאו מן הפלל אין חולקין [דהוי' ב"כ הבאין כאחד] יעו"ש וא"כ י"ל דכיון דחטאת יצא ללמד וכן נותר עי' תו' פסחים (כד).

(הוי כמו ב"כ דאין מלמדן ובמ"א הארכתי בזה: עוד ראיתי בפי' מנחת בפורים שם שמפרש בשלו עובר משום פסול קודש היינו דכיון דע"י הבישול נפסל הפסח עובר על זה שבשלו יעו"ש וכפירושו ראיתי בס' צ"פ (פלאים פ"ו) אלא דהעיר מהא דספרי ראה (פיקסא עו) ר"א אומר ומה פסח שאין חייבין על בשולו חייבין על אכילתו בב"ח שחייבין על בישולו אינו דין שחייבין על אכילתו יעו"ש ונהרי לתוספתא גם בפסח יש חייב על בישולו יעו"ש ולק"מ פי פוננת הספרי דבפסח הבישול מצד עצמו היתר לולי זה שנגאסר על ידי באכילה א"כ אין הבישול גורם איסור האכילה דלהיפוך איסור האכילה גורם לאיסור הבישול ומבואר דאסור באכילה בעצם אף שפשדנין לאיסור באכילה עדיין הבישול מותר שוב פל שפן בבב"ח דגם לולי איסור האכילה יש איסור בישול בעצמותו בנדאי נאסר אח"כ באכילה.

ועוד י"ל דבפסח אין שם הבישול האיסור רק ענין הפסול הוא האיסור ואם יפסלו לפסח באופן אחר ג"כ אסור אבל בב"ח שם האיסור הבישול ופשוט: עוד ראיתי שם דמפרש דתוספתא קאי ארישא שם דתני פסח שיצא חוץ לחבורה דנפסל וע"ז אומר דאם בשלו אח"כ לפסח זה שיצא דאינו עובר רק משום פסול קודש דהיינו יוצא ולא מצד פסח מבושל יעו"ש דמדמה להא דפסחים (מ"א).

(דהאוכל פזית נא מבעוד יום פטור פינן שאינו בקום אכול צלי יעו"ש וה"ה ביוצא שבשלו שאינו בקום אכול פטור. ובחידושי לה' ק"פ הארכתי בד"ז מהא דפסחים (פ"ד).

(ר"פ אומר מבעוד יום יש בו משום שביירת עצם מ"ט לאורתא מיקחזי לאכילה אלא באבר שיצא מקצתו קמפלגי וכו' ובפירש"י אבל אבר שיצא פולו דכ"ע אין בו משום שביירת עצם דהשתא מיהא פסול הוא יעו"ש.

ומבואר דסובר דהשובר עצם מבעוד יום חייב ושובר בפסול מחמת יוצא פטור ומוכח דיוצא הוי פסול טפי מבעוד יום וכיון דבעוד יום חשיב אינו בקום אכול כ"ש בפסול משום יוצא.

אולם אינו מוכח דביום הרי אינו משום פסולו רק שאין זמנו אז לאכילת צלי ונהו סימן דבזמן כזה פטור ועי' תוספתא פ"ד דפסחים השוחט את הפסח לאוקלוו בי"ד פשר ועי' רמ"ע סי' א' משא"כ לילה דזמן אכילת צלי שפיר בכפילת הפסולים י"ל דיש שני איסורים [ועי' בש"ק סופ"ז דפסחים אהא דירושלמי דאין מוציא אחר מוציא הדא אמרה פינן שהוציאו פסלו ותמה מהא דמנחות (נו:): הפל מודים במחמץ אחר מחמץ יעו"ש ועי' ירושלמי (פ"ה דפסחים ה"ד) בשנפסקה מחמת חימוצה יעו"ש: ובחידושי הארכתי לבאר דתליא בענין האיסור אם הוא מחמת הפסול דאזי אם פסול שאינו פוסל עוד אינו עובר אבל אם האיסור בעצם המעשה שפיר אף שפסול חייב ולמדתי מלשון רמב"ם (פ"א מק"פ ה"ז) המניח אימורים ולא הקטירן עד שלגו ונפסלו בלינה" הרי זה עובר בל"ת יעו"ש דמדהוסיף רמז"ל ונפסל בלינה מוכח דענין פסול דלינה הוא תנאי בהלאו דע"ז שנגפסל עובר ואין הלאו בעצם ההלנה ואכמ"ל [בכל זה] אולם בפירושא דתוספתא מחנור קדברי כ"ת דעובר באכילה דפסח מבושל משום לאו דכל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו: (כא) ובעיקר דברי התוספתא דהאוכל פסח מבושל עובר משום פל שבקודש וכו' העיר כ"ת למאי דאמר במכופות (יח:): הני מילי היכא דחזי קודם פסולו [אזי יש לאו דכל שבקודש פסול] אבל הכא דקודם פסולו נמי לא חזי (ליכא לאו זה) יעו"ש וא"כ בפסח שבשלו התניח אם צלאו לפסח ואח"כ בשלו דהי' חזי קודם פסולו שפיר לאחר שבשלו יש לאו דכל שבקודש כו' אבל בשלו תחלה דלא הי' חזי קודם פסולו לא יהי' לאו זה עכ"ד.

מה דפשיטא לי לכת"ר דפסח קונדס בישולו חשיב לא חזי. אינו נראה דלא מיבעי' פל זמן שהווא נא דבידו לשנ' ראוי ולגמור מצותו והכשרו פשוט דשפיר מיקחשב חזי אלא אף אם סילק הראיות לצלותו כגון שבישלו דאמר בפסחים (מ"א).

(דבישלו ואח"כ צלאו אסור ועי' ירושלמי (פ"ז דפסחים ה"א) יעו"ש מ"מ לא אמרינן דנסתלק שם ראוי למפרע דכינן דבפועל ממש לא הי' ראוי רק שהי' בידו לשנ' ראוי. כשנסתלק ראיות זה יחשב למפרע פאלו לא הי' ראוי מעולם וכזה בתוס' ב"מ(נ"ג:) ד"ה לא פליג יעו"ש ותבין דז"א דהא מבואר בפסחים (פ"ד:) דשבירת העצם בנא למ"ד ראוי לאכילה בעינן חייב דהאי חזי לאכילה דמטני לי' ואכיל לי' יעו"ש ומבואר דנא חשיב חזי משום שראוי לצלותו וכרמב"ם הוסיף (בפ"י מק"פ ה"ו) פסח שהווא נא "או מבושל" ושבר את העצם לוקה שהי' לו שעת הפושט יעו"ש הנה הוסיף ז"ל דגם עי"ז שבישלו ונסתלק מה שהי' בידו לצליתו מ"מ לא נתבטל שם ראוי בתחלה כיון דמ"מ בשעתו הי' בידו וה"נ י"ל דחשיב חזי בתחלה כיון שהי' בידו לצלותו ושפיר לאחר שבישלו עובר משום פסול קודש: אף מהא דנבחים (לו:) אמר רב חסדא מרגלא בפרומי' דרב דימי בר"ח בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו חייבין עליהן משום טומאה [אע"ג דפסח אינו נאכל אלא צלי מ"מ חשוב נותר לטהורים להתחייב משום טומאה] וכו' לאפוקי בשר פסח שלא הוצלה וכו' דלא חזי לא לגבוה ולא להדיוט עיי"ש ומבואר לכאורה דפליגי אם חשיב נותר לטהורים פל שאינו ראוי בפועל ממש ואף שראוי להיות נותר ששנצלה לא מהני.

וא"כ לענין לאו זה דכל שבקודש פסול כו' דבעינן שיהי' חזי קונדס פסולו הוא משום דדומיא דנותר בעינן שחזי קונדס פסולו וכמ"ש רש"י וריטב"א ז"ל מפות (יח:) שם א"כ נימא דבעי' שיהי' ראוי בפועל ממש כמו נותר ולא סגי במה שראוי בדין ושם ראיות [וכזה בחי' הר"ן לתולין (ל"ג:) דבעי' דומי' דמים דהוי משקה בלא שום דין דאגלאי למפרע יעו"ש ובפני' ראב"ד לת"כ (פ' צו) דמש"ה חטאת העורף הפא על הספק אינו בשריפה משום דבעי' דומי' דמלואים שהווא ודאי יעו"ש]: ובעיקר דברי הש"ס מפות (יח:) דאמר דהאוכל בשר עולה כיון דלא חזי קונדס פסולו דליכא לאו דכל שבקודש קשה מהא דאמר בתו"כ (צו פ"ח) גבי פל חטאת אשר יבא מדמה לא תאכל באש תשרף פל שטעון שריפה בא הפתוב ליתן ל"ת על אכילתו יעו"ש והנה חטאת שנכנס דמה לפניו לא חזי קונדס פסולו ועובר בל"ת על אכילתו ואמאי לא ילפינן גם בכל דלא חזי קונדס פסולו שיעבור בלאו זה אוילם ניחא דשם דמייירי בחטאת דהוי קדשי קדשים שאני אכל בקדשים קלים אינו מוכח רק מנותר ומש"ה בעי' דומיא דנותר דחזי קונדס פסולו [ונראה לשון רש"י ז"ל פסחים (כ"ד).

(ד"ה פל וכו' לרבות על שאר פסולי קדשי קדשים בלאו כגון פיגול ויוצא ונשפף דמו יעו"ש וצ"ע דהא בנשפף דמו לא חזי קונדס פסולו ואמאי כתב דיש לאו ואינו דומה לפיגול דאמר במעילה (י"ז:) דיש לאו דכל שבקודש דפיגול שאני דחשיב ככשר וכסברת הגמ' מעילה (ב) הואיל ומרצין לפיגולו דכהרצאת כשר כף הרצאת פסול יעו"ש אבל מנ"ל לאו גם בנשפף דמו ועי' בהגהת הש"ס ולמ"ש כיון דרש"י נקיט בקדשי קדשים שפיר גם בלא חזי קונדס פסולו יש לאו לפי הת"כ דילפינן מחטאת] וא"כ הלא הש"ס בעולה מייירי דהנה קדשי קדשים ילקה משום הך לאו דחטאת אף דלא חזי קונדס פסולו ואכמ"ל בזה: ובפשוטו נראה בכוננת הש"ס מפות (י"ח).

(דְּכִינּוֹן דְּלֹא חֲזִי קוּדְם פְּסוּלוֹ דְּלִיכָא לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל וְכוּ' דְּאִין הִפְנוּנָה אַם לֹא הִי רָאוּי לְאַכִּילָה מִתְחַלְתּוּ ע"י אִיזוּ פְּסוּל שְׁפָסְלוּ דז"א דְּמֵאֵי נ"מ בֵּין פְּסוּל א' לְשַׁנֵּי פְּסוּלִים בֵּינוּ דְּחָל גַּם פְּסוּל הַשְּׁנֵי וּפְסוּל הָרִי הוּא בְּכָלֵל דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל כו'.

אִף הִפְנוּנָה בְּדָבָר שְׁאִינוּ רָאוּי לְאַכִּילָה מִחֻמַּת דִּינוּ רְצוּנֵי לְוֹמֵר דְּאִף דְּאִין עָלְיוּ שְׁם פְּסוּל וְכָשֶׁר גְּמוּר הוּא מ"מ כְּשֵׁרוּתוֹ גּוֹרְמַת לוֹ שְׁלֵא יְהִי נֶאֱכָל דְּכָף גִּזְה"כ שְׁאֵף שְׁכָשֶׁר אִינוּ נֶאֱכָל כְּהָא דְּבִשְׁר עוֹלָה דְּהַכְּשָׁרוּ שְׁיִהְיֵי כְּלוּ פְּלִיל לֹא מִחֻמַּת פְּסוּלוֹ בְּכַה"ג מִיקָרִי לֹא חֲזִי לְאַכִּילָה וְאֵף שְׁנִפְסַל אִינוּ עוֹבֵר מִשּׁוּם כָּל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל אֲבָל אַם אִינוּ רָאוּי ע"י פְּסוּל וּבְעֶצְמוֹתוֹ בְּהַכְּשָׁרוּ בַּר אַכִּילָה הוּא שְׁפִיר אֵף דְּהוּי פְּסוּל מִתְחַלְתּוּ יֵשׁ לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל וְכוּ' וְכֵהָא דְּנִשְׁפָּה דְּמוֹ דְּרַש"י פְּסָחִים (כד:) דְּלוּלֵי הַפְּסוּל בְּשֶׁר בַּר אַכִּילָה הוּא וְזֶה מְבֹאֵר גַּם בְּדָבָרֵי תוֹס' זְבָחִים (צ"ז:) דְּיֵשׁ לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ אֵף בְּבִשְׁר פְּסוּל מִתְחַלְתּוּ וְע"כ דְּכִנּוּנַת הַגַּמ' בְּמַכּוֹת (י"ח).

(רַק עַל נוֹתֵר דְּאִימּוּרִים שְׁאִינָם רָאוּיִם לְאַכִּילָה בְּעֶצֶם מִצַּד כְּשֵׁרוּתוֹן אֲבָל בְּנוֹתֵר דְּבִשְׁר דְּמָה שְׁאִינוּ לְאַכִּילָה מִצַּד הַפְּסוּל שְׁפִיר גַּם בְּפְסוּל מִתְחַלְתּוּ יֵשׁ פְּסוּל זֶה דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ וְכוּ' וְא"כ נִיחָא גַּם קְוִשִׁית כ"ת דְּבִשְׁלוֹ לְפָסַח קוּדְם שְׁיִצְלָאוּ דְּלֹא חֲזִי בְּתַחֲלָתוֹ וְלמ"ש בְּשֶׁר הַפְּסַח דְּבִכְשֵׁרוּתוֹ בַּר אַכִּילָה וּפְסוּלוֹ גְּרַם לוֹ שְׁפִיר אֵף בְּפְסוּל מִתְחַלְתּוּ יֵשׁ לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ וְכוּ' וּפְשׁוּט: (כב) רָאִיתִי לְכ"ת שֶׁהָעִיר בְּהָא דְּאִמְרִינוּ הָיִתֵּר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר בְּקִדְשִׁים דְּרַק בְּפְסוּלֵי קִדְשׁ דְּחֲזִי קוּדְם פְּסוּלוֹן אֲבָל אַם לֹא חֲזִי קוּדְם פְּסוּלוֹ דְּאִמְרַת בְּמַכּוֹת (י"ח:) דְּלִיכָא לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל וְכוּ' ה"ה דְּלֹא אִמְרִינוּ הָיִתֵּר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר עכ"ד זֶה נִסְתֵּר מִד' רַש"י וְתוֹס' זְבָחִים (צ"ז:) ד"ה נִיְתִי דְּגַם נִשְׁחַטָּה בְּלִילָה וְלוֹן דְּמָה אִמְרִינוּ בְּהוּ דְּהָיִתֵּר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר יַעו"ש הִנֵּה דְּגַם בְּפְסוּלִין דְּלֹא חֲזִי מְעוּלָם הָיִתֵּר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר וְאִכְתּוּב מֵה דְּרָאִיתִי מִקְשִׁים בְּדָבָרֵי רַש"י זְבָחִים (צ"ז:) אֵהָא דְּכָל אֲשֶׁר יֵגַע בְּבִשְׁרָה יִקְדָּשׁ אַם פְּסוּלָה תִּפְסַל דְּהָיִתֵּר מְצַטְרֵף לְאִיסוּר וּפִירַש"י ז"ל לְעֵנַן לָאו דְּכָל שְׁבָקוּדְשׁ פְּסוּל יַעו"ש דְּאִמְאֵי לֹא פִירַשׁ גַּם אַם נִגַּע בְּאִימּוּרִים דְּיֵשׁ לָאו כְּדָאִמְרַת בְּמִנְחוֹת (ע"ח) כָּל שְׁבָכְלִיל תְּהִי לֹא תֵאָכֵל וְאֵף כְּהוּ מְוִזְהָר יַעו"ש וּבְכַה"ג נִימָא הַמֶּל"א.

וְהוּי רְבוּתָא טְפִי דְּאִף דְּאִין אִיסוּר אַכִּילָתוֹ מִשּׁוּם פְּסוּל מ"מ מְצַטְרֵף הָיִתֵּר לְאִיסוּר אִוְלָם נִרְאָה דְּטַעוּתָא הוּא דְּהִנֵּה רָאִיתִי בְּשִׁטָּה מְקוּבָצָת לְכַרִּיתוֹת (ד:) אוֹת חָל וי"ל דְּמִיִּרֵי בְּאִימּוּרִים שְׁנִפְסְלוּ דְּלִיתְגַּיְהוּ בְּכָלִיל תְּהִי עכ"ל וּמְבֹאֵר דְּבִפְסוּל לִיכָא לָאו דְּכָלִיל בֵּינוּ שְׁאִינוּ רָאוּי לְהִיּוֹת כְּלִיל.

אֵף צ"ע בְּזֶה מְהָא דְּמַכּוֹת (י"ח:) דְּאִמְרַת רַבָּא זֵר שְׁאֲכָל עוֹלָה לְפָנֵי זְרִיקָה חוּץ לְחוּמָה לר"ש לִזְקָה חָמֵשׁ וְכוּ' פְּאִידָה דר"א כָּל שֶׁהוּא בְּכָלִיל תְּהִי לֹא תֵאָכֵל יַעו"ש וּמְפָרֵשׁ דְּגַם אִימּוּרִים שְׁנִפְסְלוּ בִּינְצָא יֵשׁ בְּהֵם לָאו דְּכָל שְׁבָכְלִיל תְּהִי וְזֶה סוּתֵר דְּבָרֵי הַשַּׁמ"ק: אִמְנָם מְסַבְרָא הִי נִרְאָה הַכָּלֵל בְּזֶה לְמֵאֵי דְּאִמְרַת זְבָחִים (קט).

(אֶחָד קִדְשִׁים כְּשֵׁרִים וְאֶחָד קִדְשִׁים פְּסוּלִין שֶׁהִי פְּסוּלוֹן בְּקוּדְשׁ וְהִקְרִיבּוּן בַּחוּץ חֲזִיב [דְּכִינּוֹן דְּבִפְנִים אַם עָלָה לֹא יֵרַד חֲשִׁיב מִתְקַבֵּל בְּפְנִים רַש"י] וְעִי' מְעִילָה (ב:) דְּאִמְרַת ג"כ דְּהִיכָא דְּאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ מוֹעֲלִין יַעו"ש וְעִי' יוֹמָא (כ"ד:) גְּבִי זֵר שֶׁהָעֵלָה דְּבַר פְּסוּל דְּחֲזִיב וּפִירַש"י ז"ל בְּהִנְדָּה פְּסוּלִין שְׁפָסוּלוֹן בְּקוּדְשׁ דְּאִם עָלָה לֹא יֵרַד מִש"ה חֲשִׁיבָא הַקְטָרָה יַעו"ש.

וּמְבֹאֵר דְּכָל שְׁיֵשׁ לוֹ הַכְּשֶׁר אַם עָלָה חֲשִׁיב בַּר הַקְטָרָה וְע"כ שְׁפִיר יִצָּא דְּאִמְרַת בְּזְבָחִים (פ"ד.) דְּפְסוּלוֹ בְּקוּדְשׁ וְאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ שְׁפִיר הוּי ג"כ שְׁם פְּלִיל לְעֵנַן לְעַבּוֹר עַל הַלָּאו דְּכָל שְׁבָכְלִיל לֹא תֵאָכֵל אֲבָל מֵה שְׁאִם עָלָה יֵרַד וְדֵאֵי דְּאִינוּ בְּכָלֵל פְּלִיל נְאִינוּ בְּלָאו זֶה.

ולפי"ז נדאי אם נבלעו אימורים בתולין הבליעה אינה ראוי' להקטרה פלל שפיר ליכא בזה האיסור דכל שבכליל תהי' לא תאכל ופשוט [ועי' רש"י נבחים (מ"ג): ד"ה פקע כו' שלא יתחייב האוכלון מיד עכ"ל ואמאי פיון דפקע פסולן יהי' הלאו דכל שבכליל תהי' כו' ואכ"מ]: כג) וזה לא פביר תמהתי על המ"ל (בפ"א מק"פ ה"ה) דמסתפק בזורק על החמץ אחר שנפסל הפסחאם לוקה על לאו דלא תשחט על החמץ ונהביא ראי' מהירושלמי פסחים (פ"ה ה"ד) מנין לשוחט פסח על החמץ שהוא עובר בל"ת ת"ל לא תשחט אין לי אלא השוחט זורק מנין ת"ל על חמץ דם א"ר שמואל ממה שמתחייב על הזריקה הדא אמרה פסח עצמו כשר ע"כ ומבואר דאם הי' הדין דהפסח פסול הי' פטור על הזריקה ורק משום דכשר הוא דמתחייב על הזריקה ושוב היכא דנפסל פטור עכ"ד המ"ל.

והקשתי דאמאי לא נימא פללא דמשנתינו דאם הוא פסול כזה שאם עלה לא ירד חשיב קרבן וחיוב בשוחט זורק על החמץ ואם הוא פסול דירד פטור דאין פסולו בקודש וא"כ אין ראי' מהא דירושלמי דהא הטעם דהנה ס"ד לומר דפסח ששחטו על החמץ פסול הוא משום דלימא פל מילתא וכו' לא מהני וכמ"ש תוס' תמורה (ד:) וכ"כ הצ"ח דאם פסול הוי פנבילה יעו"ש וא"כ שפיר פיון דנפסל בשחוט ויהי' הדין דירד וכהא דמעילה (ב:) בשחטון בדרום פמאן דחנקינהו דמי יעו"ש דאם עלו ירדו שפיר הי' צריף להיות הדין דפטור על הזריקה וע"כ ממה שהוא מתחייב על הזריקה מוכח דפסח עצמו כשר דא"א לומר בזה פסול רק פסול שאם עלה ירד.

אבל שפיר י"ל דפסולין שאם עלו לא ירדו דחייב זורק על החמץ (וראה ברש"י פסחים (ס"ג): ד"ה המקטיר את החלב של הפסח על החמץ שיש לו בשעת הקטרה אי לא הי' לו בשעת שחיטה ע"כ וזה צ"ע דכיון דע"כ סובר רש"י דהפסח ששחטו על החמץ מופסל דאל"כ אף אם הי' לו בשעת שחיטה שפיר יתחייב על מה שיש לו בעת הקטרה פיון דבכשרותו עומד וע"כ דסובר דמיפסל וכן ביאר הצ"ח יעו"ש.

וא"כ אמאי לא קאמר ג"כ שלא הי' לו חמץ גם בעת זריקה דהא גם בזריקה פוסל ויהי' פטור על הקטרה. ולמ"ש גיחא דבשחיטה דאם מיפסל אין פסולו בקודש ואם עלה ירד שפיר יפטר אח"כ על הקטרה דנסתלק מתורת קרבן אבל אם לא הי' לו חמץ בעת שחיטה דשוב אף שהי' לו בעת זריקה ונפסל מ"מ הוי פסולו בקודש דלא ירד שפיר חייב על ההקטרה אף שפסול ונכון]: ואולם בהתבונן בדבר הי' נראה לומר סברא נכונה וזה למאי דאמר במנחות (פ"ט): אר"י אשם מצורע ששחטו שלא לשמן טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו מתקיף לה רב מנשה בר גדא אלא מעתה פכש העומר ששחטו שלא לשמו תהי' מנחתו פפולה וכו' ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהי' טעון שני גזירין בשני כהנים וכו' ר"א אמר בשלמא הנה עולות נינהו אי לא חזי לעולת חובה קרבי לעולת נדבה אלא אשם אי לא מוקמית לי' במילתי' אשם נדבה מי איכא יעו"ש וברמב"ם פ"ה ממחו"כ ה"ב יעו"ש ונראה באור הדברים דהנה בכל קרבן הקרב לגבוה יש שם קרבן פללי ויש שם פרטי רצוני לומר דכל מה שהוא ראוי להקטירו במזבח מיקרי קרבן בכלל ויש שם פרטי היינו דין פל קרבן וקרבן בפ"ע כעין חטאת חלוק מעולה וכן שלמים ושאר פל הקרבנות כפי דינם.

וא"כ בשוחט קרבן שלא לשמו דאמר ריש זבחים דכשר ולא עלה לשם חובה יעו"ש י"ל בזה ב' גדרים הא' י"ל דכיון דהדין דשל"ש כשר לא נפקע מן הקרבן שם הפרטי שלו כמו שהי' קודם שחישב דאף דענין זה שיש בו שם הפרטי הוא מתורת הריצוי שבו שמרצה כאשם וכעולה וכה"ג

וריצוי זה הרי נסתלק במחשבתו שחישב שלא לשמה דהא לא עלו לבעלים מ"מ נשאר בו באיזה ענין שם הפרטי שלו וכדאמר ריש זבחים דעולה ששחטה של"ש אסור לזרוק דמה של"ש יעו"ש: וזה הי' סברת הש"ס בס"ד דאשם מצורע שיש לו דין פרטי לענין נסקים וכן פכש הפא עם העומר מנחתו פפולה ותמיד טעון שני גזירים בכהן אחד דאף דבכל הקרנות אין דינים אלו נוהגים מ"מ פינו דהוקדש לכה אף שלא עלה לבעלים נשאר שמו הפרטי אמנם במסקנא מסיק גדר אחר דאף דשוחט שלא לשמו פשר ונשאר שם הפללי של הקרבן דעדיין ראוי לגבוה מ"מ שם הפרטי שלו פקע לגמרי והרי זה דומה לפסול שאם עלה ירד דאמרי' דפקע ממנו דין קרבן פינו שאינו ראוי להקטרה פה לגבי שם הפרטי שלו דכל ענינו הפרטי מצד הריצוי פשנסתלקה ריצוי זו נתבטל שם תואר הקרבן לגמרי ומיחשב רק קרבן הראוי לגבוה בכלל אבל אין לו דין פרטי איזהו קרבן הוא.

ונראה ללמוד מזה דבקרבן פסול גמור אף בפסול שאם עלה לא ירד דנדאי פקע ממנו שם הקרבן הפרטי דאף בשלא לשמו דלא עלו לבעלים לשם חובה דמ"מ פשר גמור שהרי קרב לכתחלה ומרצה פנדבה עי' זבחים (ה) מ"מ אמרי' דכיון דאינו מרצה לחובתו אין לו תואר קרבן בפרט רק שם פללי דבר הקרב לגבוה מכ"ש בפסול שאין לו שום ריצוי וכמ"ש רש"י זבחים (פ"ב).

(דאף דאם עלה לא ירדו ארצויי מיהא לא מרצוי יעו"ש ונהי רק הכשר להיותו מותר להקטיר במזבח בנדאי פקע ממנו שם הפרטי וגם לפי סברת ס"ד דש"ס דבשל"ש נשאר שם הפרטי מ"מ בפסול גמור אף שלא ירד פקע לגמרי שמו הפרטי דענין שם הפרטי תלוי בהריצוי וכיון דליכא ריצוי הנה דינו לגבי שם הפרטי פדין פסול שאם עלה ירד דנתבטל ממנו גם.

שם הפללי וזה ברור: ולפי"ז נראה דאימתי אמרינו דמשום דאם עלה לא ירד חשיב קרבן דהיינו רק לגבי חיובים שאינם תלויין בשם פרטי רק בשם קרבן הפללי פהא דחייב משום מעלה בחוץ דבר פסול בזבחים (קט).

(וכן בנזר שהקטיר פסולין בהא דיומא (כ"ד): דא"צ שום תואר איזה קרבן יהי' דכל שראוי לגבוה בפנים מחייב על הקטרתו בחוץ וכן לחיוב זרות אין נ"מ איזהו קרבן. אבל בשוחט על החמץ דאמר בפסחים (ס"ג): ושאר כל הזבחים פטורין יעו"ש א"כ מתנאי האיסור שיהי' עליי שם קרבן פסח ולא סגי במה שראוי לגבוה בשם קרבן פללי שפיר י"ל בפסח שפנסל דאף דהדין אם עלה לא ירד מ"מ הוי רק קרבן פללי הקרב לגבוה דליכא חיובא דזורק על החמץ דאלו שם פסח שבו הרי תלוי בריצוי וכיון דאינו מרצה פקע לגמרי ואינו פסח רק קרבן וכמו עלה ירד לגבי שם הפללי פן היכא דאינו מרצה נפקע לגבי שם הפרטי וזה סברא נכונה: וראה בתוס' יומא (כ"ט): ד"ה אלא וכו' דאהא דכתבו דקרבן הנקרב אחר תמיד של בין הערבבים דפסול הקשו מהא דפסחים (ס"ג).

(דסבר ר"ש דשאר כל הזבחים ששחטן על החמץ בזמן פסח בין לשמן בין של"ש פטור ואמר טעמא בגמ' דבזמן דחייב על אזבח דפסח לא מחייב אזבחים ומאי איצטריה להאי טעמא תיפוק לי' דפטור משום דזבחים פסולין הם פינו ששחטן בזמן פסח דהוי אחר תמיד יעו"ש: ואולם לפמ"ש ניחא דהא בהא תליא דעכשיו דאמרינו דבשאר הזבחים פטור שוחט זורק על החמץ א"כ בעינן לחיובא דחמץ שם פסח דוקא שפיר י"ל דאף אם פסול רק בפסול שאם עלה לא ירד מ"מ פטור דנסתלק שם פסח ונהי רק פשאר זבח דפטור.

אבל לולי קרא דבזמן דחייב אנזבח לא מחייב אנזבחים א"כ הוה אמרינו דיש חיוב חמץ בקל הזבחים שפיר הי' חייב בשוחט על החמץ אף שפסול משום שוחט אחר תשבה"ט דמ"מ הרי שחטן בלילה הוא מהנהג דאם עלה לא ירדו עי' זבחים (ס"ח:) אמר רב שמאל ולילה אין מטמאין בבית הבליעה דשחיתת לילה לא תרד ועי' זבחים (פ"ד:) יעו"ש וכ"ש אחר תשבה"ע שיש לו הכשר בפסח דלא ירד וא"כ שפיר הוי קרבן וחייב משום שוחט וזורק על החמץ דהא אז בס"ד לא הי' צריף לחיוב חמץ שם פרטי של פסח דהא חייב על כל הזבחים וא"כ אף דנפסל ואינו פסח אבל מ"מ הרי קרבן הוא דהא לא ירד וכמו דחייב משום חוץ טרות ושפיר איצטריף קרא לפטור שאר זבחים וממילא גם בההו דלא ירד פטור משום חמץ פנין דאינו פסח ואמנם יל"ע בזה מהא דפסחים (ס"ג).

(דאמר ר"ש דבמועד חייב על שאר הזבחים ואמאי פטור בפסול הא לא ירד והוי קרבן עכ"פ וע"כ טעם אחר בזה משום דהנה שחיתה שאינה ראוי' וכמ"ש רש"י שם ועי' תוס' חולין (פ"ה.) (ד"ה ואין ויש להאריך בזה ואכ"מ: כד) ראיתי לכת"ר שמתפק בפסח מבןשל אם מצטרפין המים לכשיעור משום דהיתר מצטרף לאיסור בקדשים עכ"ד.

ועי' רמב"ם פ"ח מק"פ הי"ב לענין רותב למאי דאמר ביומא (פ"א.) על הא דתנו האוכל והשותה אין מצטרפין מאן תנא כו' ר' יהושע הוא דתנו כלל אר"י כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין כו' שיעורו ולא טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין ור"נ אמר ע"כ לא פליגי רבנו בטומאה דשם טומאה חז הוא אבל ה"א ביתובי דעתא תליא מילתא ובהכי לא מיתבא דעתא יעו"ש ומבואר דיש ב' טעמים בהא דאכל ושותה אין מצטרפין לר"י דבעי שיהי' שנה בשיעורו והאכל ושותה דאין שוין בשיעורו אין מצטרפין ולרבנו משום דביוה"כ בעי יתובי דעתא.

ובהכי לא מיתבא דעתא: והנה בתוספתא (ריש פ"א דפסחים) איתא גם בחמץ כשם שאכילה בכזית כף שתי' בכזית האוכל והשותה אין מצטרפין יעו"ש וזה צ"ע דהא בחמץ לא תליא ביתובי דעתא ושיעוריהו שוים אמאי לא יצטרכו האוכל והשותה ומצאתי ברבנו מנוח פ"א מחו"מ דכתב דשתיית חמץ ברביעית יעו"ש ובנדאי פן גירסתו בתוספתא ושפיר אין שיעורו שנה אין מצטרפין אולם ראיתי בס' חסדי דוד לתוספתא (פ"ב דכריתות) דהתעורר בהא דתוספתא שם בכל איסורים כשם שאכילה בכזית כף שתי' בכזית ושת' ואכילה אין מצטרפין ואמאי הא שוין בשיעוריהו יעו"ש מ"ש בזה ועי' בצ"פ ה' חו"מ ונראה להוכיח מזה דאין אוכל ושותה מצטרפין אף בשווי בשיעוריהו בכל איסורין שבתורה פנין דכתיב בהו אכילה אינו מצטרף עם שתי' עי' תוס' חולין (ק"כ).

(ד"ה לרבנות עיי"ש וסברת הגמ' יומא (פ"א.) הוא רק ביוה"כ דא"צ דין אכל דלא פתיב אכילה ס"ד דיצטרפו וקמ"ל דמשום דלא שוין שיעוריהו או דלא מיתבא דעתא גם ביוה"כ אין מצטרפין אבל בעלמא ברור דאין אוכל ושותה מצטרפין ולפי"ז שוב בפסח מבןשל במים אין המים מצטרפין דאין אוכל ושותה מצטרפין אף בששניהם איסור מכ"ש דלא אמרי' היתר מצטרף לאיסור באוכל ושותה וזה ברור וקעת ראיתי בס' א"צ (או"ח שנ"ה) דהעיר בהא דפסחים (מ"ג).

(נזיר ושורה פתו פנין ויש בו פדי לצרף כזית חייב דלמ"ד דשיעור שתי' ברביעית שוב אין שיעורו שנה ואין מצטרף אף באיסור ואיסור מכ"ש בהיתר ואיסור יעו"ש ואולם עי' במאירי יומא (ע"ה).

(בָּהֵא דְאִמְרֵי שְׁם דְצִיר שַׁע"ג הָאֲנָכְל מְצֻטְרָף וּנ"ל בְּשַׁרְה פְתוּ בִינּוּ שְׂדִינּוּ פְדִין צִיר שַׁע"ג יִרְק יַעו"ש וְזָה נ"מ לְדִינָא בִיּוּה"כ בְּמִקּוּם שְׂצָרִיף לִתְּנָן פְּחוּת מְכַשְׁיַעוּר עוּר לְחוּלָה שְׂאָסוּר לִתְּנָן לֹו פֶת הַשְּׂרוּי בִינּוּ דְזָה שְׂפִיר מְצֻטְרָף אַף שְׂאִין אֲנָכְל וְשׁוּתָה מְצֻטְרָף וְלִכְּנָן י"ל דְּגַם בְּנִזִיר פֶת עִם יִין מְצֻטְרָף וְאַף דְבִיּוּה"כ שְׂנִיָּהֶם אִיסוּר וּבְנִזִיר הַצִּירוּף הוּא הַפֶת אֶל הַיִין וְיֵשׁ לְדוּן דְּהַיִין בְּטַל לְהַפֶת מְשׁוּם דְּמְכַשִּירוּ אֶבֶל אִין הַפֶת מְכַשִּיר הַיִין מ"מ פִינּוּ דְמְכַשִּירֵי אֲוִכְלָא הֵם פְּדָבֵר אֶחָד שְׂפִיר מְצֻטְרָפִין וְאִכְמ"ל יוֹתֵר] וְעֵי רַש"י פְּסָחִים (ל"ה).

(בַּד"ה הַמְּחָהוּ שְׂכַתְב דְּהַמְּחָהוּ בְּמִים ע"ש וּבְפִי' ר"ח פֶתַב שְׂהַמְּחָהוּ בְּמִשְׁקָה יַעו"ש וְאִכְמ"מ: כַּה) רְאִיתִי לַכַּת"ר (בְּמִכְתָּבוֹ הַב') שְׂהִבִיא דְבָרֵי רַבְּנּוּ חֲנִנְאֵל סְנֵהֲדָרִין (ט"ו). דְּבִיאַר הַגַּמ' דְּסְנֵהֲדָרִין שְׁם הַמְּקַדִּישׁ עֲבָדוּ אִין מוֹעֲלִין בּוֹ רַשְׁבֵּ"ג אֲוֹמֵר מוֹעֲלִין בְּשַׁעְרוֹ וְקִי"ל דְּבַשְׁעַר הַעוֹמֵד לִיְגִזּוֹן פְּלִיגִי וּבִיאַר דַּלְת"ק פְּגִזּוֹ וְלֹא הַקְדִּישׁ הַשַּׁעַר וְלְרַשְׁבֵּ"ג דְּלֹא פְּגִזּוֹ דְּמִי הַקְדִּישׁ גַּם הַשַּׁעַר יַעו"ש הֵנָּה בְּגִלְיוֹן שְׁם תְּמָה דְּכִינּוּ דְלְרַשְׁבֵּ"ג לֹא פְּגִזּוֹ אֲמַאי מוֹעֲלִין הָא אִין מְעִילָה בְּמַחְנֹבֵר וְכַתְּבַּת שְׂמַצּוּהָ לִיְיָשֵׁב וְלֹא אֲדַע מַהוּ דְאַטִי מְבֹנָר שְׂנֵהֲנָה בְּשַׁעְרוֹ בְּהִיּוֹתוֹ מְחֹנְבֵר הָא י"ל דְּפִלִּיגִי בְּנֵהֲנָה מֵהֶם אַחַר שְׂתַלְשׁוֹן וְכַמ"ש תּוֹס' מְעִילָה (י"ג).

(ד"ה וּמוֹעֲלִין דְּמַחְנֹבֵר שְׂתַלְשׁוֹ מוֹעֲלִין בּוֹ וְעֵי בְּסוּגְנִי' שְׁם הַדָּשׁ קַלְעִילִין בְּשַׁדָּה הַקְדָּשׁ מְעַל יַעו"ש. וְכ"כ רַשְׁבֵּ"א וְרִיטְבָ"א גִיטִין (ל"ט).

(יַעו"ש וְזָה דְאִין מוֹעֲלִין בְּמַחְנֹבֵר הוּא רַק בְּעַת שְׂהוּא מְחֹנְבֵר וּפְשׁוּט [וְלִפְיֵרִישׁ ר"ח ז"ל מְדוּקְדָק לְשׁוֹן הַמְּקַדִּישׁ עֲבָדוּ דְמַאי נ"מ בְּהַקְדִּישׁ הַעֶבֶד הָא גַם בְּהַקְדִּישׁ שְׁעָרוֹ לְחוּד פְּלִיגִי לְפִי פִירַש"י ז"ל דַּלְת"ק לֹא פְּגִזּוֹ וְהוּי מְחֹנְבֵר דְאִין מוֹעֲלִין וְלְרַשְׁבֵּ"ג פְּגִזּוֹ וְכַתְּלוּשׁ.

אֲמַנָּם לְפִיר"ח גִּיחָא דְכִינּוּ דַת"ק סוּבֵר פְּגִזּוֹ א"כ אִם הַקְדִּישׁ שְׁעָרוֹ בְּנִדְאִי מוֹעֲלִין וְלִזָּה נִקְט הַמְּקַדִּישׁ עֲבָדוּ דְאִז אִמְרֵי שְׂאִין פְּוֹנָתוֹ לְהַקְדִּישׁ הַשְּׂטֵר פִינּוּ דְכְּגִזּוֹז]: וְרִאִיתִי בַס' תּוֹסְפֶת הַעֲזָרָה לַת"כ וְיִקְרָא שְׂרָצָה לְחַדָּשׁ דְּגִידוּלֵי קְדָשֵי בַד"ה הַמְּחֹנְבֵרִים אִין מוֹעֲלִין בָּהֶם לַכ"ע מְשׁוּם דְּכִינּוּ דְגוּף הַהַקְדָּשׁ אִין בּוֹ מְעִילָה שְׂהַרֵי מְחֹנְבֵר הוּא גַם בְּגִידוּלֵי אִין מְעִילָה יַעו"ש.

וּלְפִי"ז הִי גִיחָא מַה דְיֵישׁ לְעוֹרֵר לְפִי דְבָרֵי ר"ח ז"ל דַּלְת"ק פְּגִזּוֹ וְלֹא נִתְּפֹנּוּן לְהַקְדִּישׁ הַשַּׁעַר וּמַש"ה אִין מוֹעֲלִין דְּהַתִּינַח בְּשַׁעַר שְׂהִיו בְּעַת הַהַקְדָּשׁ אֶבֶל שַׁעַר שְׂגָדֵל אַח"כ אֲמַאי לֹא יִמְעָלוּ בּוֹ הָא הוּי גִידוּלֵי הַקְדָּשׁ וְאִמֵר בְּתַמּוּרָה (ל"א): דְּמוֹעֲלִין בְּגִידוּלֵי קְדָשֵי בְּדָק הַבֵּית יַעו"ש וּבְתוֹס' ד"ה וְאַפִּי' כו' יַעוּש"ה.

וְעֵי מְעִילָה (י"ג.) (וּב"ב (ע"ט).

(וְדוּח"ל דְּסִבֵּר כַּמ"ד אִין מְעִילָה בְּגִידוּלִין וּמַש"ה לֹא נִקְט קְדוּשׁ וְאִינוּ קְדוּשׁ דַּעַכ"פ קְדָשׁ הוּא רַק שְׂאִין מוֹעֲלִין דְּזָהוּ דוֹחַק וְעֵי יְרוּשְׁלָמִי פֶאָה (פ"ז ה"ז) מַהוּ שְׂיִשְׁיִיר לֹו בְּגִידוּלֵיהֶן וְכֵן בִּירוּשְׁלָמִי פְּסָחִים (פ"ד ה"ט) יַעו"ש [וְגַם בְּשַׁעַר שְׂהִי בְּעַת הַהַקְדָּשׁ יֵשׁ לְדוּן לְפִי דְבָרֵי רַמְבַּ"ם פ"ה מְמַעִילָה ה"ו וְכָל זְמַן שְׂהוּא מְחֹנְבֵר לֹו הוּלָף וּמְשַׁבִּיחַ יַעו"ש א"כ הוּי שְׂבַח הַקְדָּשׁ וְעֵי פְרִיתוֹת (כ"ז).

(דְּבַעֵי רַבֵי אֶלְעָזָר אֲדָם מְתַפְּפֵר בְּשַׁבַּח הַקְדָּשׁ אוֹ לֹא יַעו"ש. וּמְשַׁמַּע דְּשַׁבַּח הַקְדָּשׁ דִּינוּ בְּהַקְדָּשׁ. וּבַמ"א בִּיאַרְתִּי הֵיטֵב הַהַבְּדֵל בֵּין גִּידוּלֵי הַקְדָּשׁ לְשַׁבַּח הַקְדָּשׁ וְאִכְמ"מ. וְגַם יֵשׁ לְדוּן מְצַד יוֹנָק מִן הַהַקְדָּשׁ עֵי יְרוּשְׁלָמִי קִידוּשִׁין (פ"ג ה"א) הָרִי זוֹ עוֹלָה לְאַחַר שְׂלִשִׁים יוֹם מְכָרָה בְּתוֹף שְׂלִשִׁים

אינה מכורה הקדישה לא קדשה לנידא מילה אומר לאחר שלשים יום לשניר גינה ועבודה והוכים רשפ"א ז"ל בנדריים (כ"ט).

(מזה דאף דבהמה הקדש מ"מ הגינה והעבודה מותרת דאפשר לשניר היניקה מהקדש שתהני חולין והביא דש"ס דילן ב"ב (ע"ט.) חולק בזה דא"א לגוף שיהני הקדש והיניקה חולין יעו"ש והד' עתיקים.

אף זה תליא בהא דנזיר (ל"ט.) איבעני' להו האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל יעו"ש דאמר למאי נ"מ וכו' נהרי נ"מ לשער ששניר בהקדש והשבים ואכ"מ] אף להנ"ל ניחא דהא הוי גידול מחובר ואין מועילין בגידולי מחובר: אמנם דברים תמוהים הם דהא מפנין [נה דמעילה (י"ג) הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים וכו' רבייוסי אומר מועילין בגידוליה מפני שהן גידולי הקדש יעו"ש ומפנין דגידולי מחובר מועילין בהם ועי' ת"כ (ויקרא דיבורא דחובה פ"כ) והטעם פשוט לפי הנ"ל דגם המחובר עצמו פשתלשו יש בו מעילה א"כ הא דאין מועילין במחובר אינו משום חסרון בהקדושה שבו דא"כ מאי מועיל שפתלשו הא לית בי קדושה למעול וע"כ דענין קדושה שבו הוא קדושה גמורה בכל דיני' וכמ"ש תוס' ב"ק (י"ב:) ד"ה מאן אהא דאמר בש"ס שם דקדשים קלים דלית בהו מעילה חייב בנזקין דמ"מ קרקע הקדש דלית בי מעילה הוי נכסי גבוה יעו"ש.

והטעם דקדשים קלים הוי פטור המעילה מצד חסרון הקדושה אבל בקרקע הפטור מצד דין במעילה שאינה נוהגת במה שמחובר אבל אינו חסרון בגוף הקדושה. ועי' רש"י ב"ק (ו:) ד"ה שור יעו"ש.

וע"כ שפיר בגידולין שאינם מחוברים מועילין בהם דאינו חמיר מן העיקר שיהי גם גוף המחובר כשתלשו יש בו מעילה ופשוט ומדוקדק לשון המשנה מעילה (י"ג.) ר"י אומר המקדיש את השדה מועילין "בהן" ובגידולי יעו"ש דאינו מוכן אף מועילין בהם הא מחובר הוא וע"כ כשתלשו למאי נ"מ זה לענין הך דינא דגידולין דאתא ר"י לאשמעי' ולמ"ש הכוננה דמ"ש מועילין בגידולין אף דהוי גידולי מחובר ואין טפל חמיר מן העיקר עי' זבחים (מ"ט:) ובכורות (יד:) משום דמועילין בהן עצמם ג"כ לכשתלשו וזה פשוט: [ובגוף הדין דגידולי הקדש יש לספק דהנה נראה דאף ואין מועילין במחובר דמ"מ אסור ליהנות מן התורה וכ"כ הט"א מגילה (כ"ג).

(ד"ה אדם יעו"ש. וכ"כ השעה"מ (פ"א מעילה) להוכיח מהא דפסחים (כ"ו).

(יעו"ש ומפנין בתוס' גיטין (ל"ח:) בד"ה גופי' וכו' ואפילו במחובר איסורא מיהא איכא כו' יעו"ש וברשפ"א שם דאיכא מיעוט מקרא יעו"ש. מוכח דקרקע הקדש אסור בהנאה מה"ת.

ומ"ש בס' חסדי דוד לתוספתא (פ"א דמעילה) בהא דתני בתוספתא הדר בצלו של שובה כו' לא נהניו יעו"ש. דמלשון לא נהניו משמע דהוי רק מדרבנן אינו מוכרח שיהי כ' תוס' יומא (נ"ט:) ד"ה נהרי.

דלא נהניו מדאורייתא קאמר. ועי' תו' מעילה (י"ב:) ד"ה חלב וכו' ובשמ"ק שם.

ועי' תויו"ט (פ"ג דמעילה מ"ב) בשם התוס' דלא נהניו מה"ת. וכוונתו לד' תוס' תמורה ג.)

(ד"ה לא וכו' יעו"ש אלא דיש לדון בגידולי הקדש דאמר בפסחים (נ"ו:) גבי אנשי יריחו התירו גמזיות של הקדש ובגידולין הבאין לאחר מפאן עסקינן וכו' ורבנן סברי נהי דמעילה ליכא איסורא מיהא איכא יעו"ש אם איסור זה הוי מה"ת די"ל דטעם איסור תורה של הנאה מקרקע הקדש

הוא כמו שפיאר בשמ"ק מנחות (ה:) טעם דברי תו"י נדרים (י) ד"ה אדם דבשלמים שאין מועלין מ"מ אסורא דאורייתא איפא דהטעם משום כל יחל יעו"ש וה"נ בקרקע יש כל יחל.

אף בגידולין שהוא לא הקדיש בפיו י"ל דליפא בזה כל יחל דברו שהרי אינו מחלל כלל דבריו דמאליהו נתקדשו ובמ"א דנתי דהא דלא אמר בשלמים הטעם משום גזל גבוה פהא דב"ב (פח:) תמיר גזל הדיוט מגזל גבוה יעו"ש ובמהרש"א ועי' תוס' פתובות (ל:) ד"ה זר כו' אבל קרן וחנמש דהקדש אינו משום פפרה אלא משלם ממון שגזל הקדש יעו"ש אף בקדוה"ג שאין לו פדיון י"ל דאין בזה גדר גזילה שאינו בדין ממון יעו"ש רש"י מעילה (י"ט:) ד"ה רכב יעו"ש.

ולפי"ז בגידולי הקדש דראיתי בשמ"ק ב"מ (נ"ה.) דכתב דמהני בו פדיון יעו"ש שפיר יש תורת ממון לגבוה ויש בזה אסור מצד גזל דמה לי גזל הדיוט ומה לי גזל גבוה ואכ"מ בזה] כו) ובעיקר דבעי הר"ח הי' נראה למאי דכתבו תוס' ב"מ (ע"ט:) ד"ה השתא דאף למ"ד עובר לאו ירף אמו מ"מ בלשון בני אדם וכוונתם חשוכי גוף אחד יעו"ש פן י"ל ביהא דשער דפליגי אם פגזיז דלאו דפלוגתתם בעצם דין השער אם מיקחשב פזיז או לא רק פליגי בכוננת האדם במה שעומד אצלו דאם עומד אצלו להגזו פשמקדיש העבד אינו מכונן לשערו וכשאינו עומד אצלו להגזו אמרי' דכיון גם להשער.

וניחא לפי"ז הא דנזיר (נא.) (בעי חזקי' שערו העומד לגלח וכו' מי אמרי' כל העומד ליגזוז פגזוז דמי או דילמא השתא מיהא הא מחוברין יעו"ש וצ"ע דלא קאמר כתנאי דהמקדיש את עבדו אם מועלין בשערו דקי"ל דבעומד ליגזוז פליגי פסנהדרין (ט"ו).

(וגישין (לט.) (ולהנ"ל י"ל דשם הספק לענין רקב המת, שהוא מצד עצם דין התורה אם דינו פמחוקר או פתלוש אבל פלוגתא דהמקדיש עבדו הוא בכוננת המקדיש מהו אצלו אם עומד ליגזוז ונתפיון להקדישו פדברי ר"ח ז"ל.

ועי' רמב"ם (פ"ג מטו"מ הי"ג) הנוגע במת בשערו או בשניניו או בצפרניו פשהו מחוברין נטמא יעו"ש דקדק להביא גם שערו ועי' פ"ג דאהלות בר"ש שם בשם הספרי ובקריית ספר להמבי"ט פ"א מטו"מ שהביאו בלשון אחר יעו"ש: אמנם (בפ"א מטו"מ ה"ג) בדין אדם הנוגע בצפרניו ובשניניו דנטמא השמיט הדין אם נוגע בשערו בטמא אם מתטמא יעו"ש נזה צ"ב ובפשטו החילוק דבמת השער לאו פגזוז אבל בחי אם עומד ליגזוז פגזוז דמי ועי' עירוכין (ז:) יעו"ש והמזוקדק לפי"ז לשון הגמ' בנזיר (נ"א).

(או דילמא השתא מיהא מחוברין ולא קאמר או דילמא פמחוברין דמי אף הפנונה דעכשיו שהוא מת הרי אינו עומד להגזו א"כ אף פשה' בחיים הי' עומד ליגזוז וכתלוש דמי מ"מ אגלאי מילתא שאינו עומד לקר' וכס' תוס' חגיגה (ד).

(דעבד שמת אגלאי מילתא שלא הי' עומד לשחרור יעו"ש וה"נ בזה אולם ברמב"ם פ"ה ממעילה ה"י פתב דכ"ז שהוא מחובר הולך ומשבית. יעו"ש משמע דמחיים אינו עומד להגזו טפי לפי שמשבית ואכ"מ:] כז) מ"ש כ"ת דאף דאין מועלין בשערו קדוש מצד פשטה קדושת העבד פכולה ע"כ זה נסתר מדברי הגמ' חולין (קלה).

(דבמקדיש לבדק הבית חוץ מגיזה וכחישה דאז אין הגיזה קודש] ופרי' קדשי מזבח נמי דאמר חוץ מגיזה וכחישה ומשני אפ"ה פשטא קדושה פכולה וכו' יעו"ש ומבואר דבמקדשי בד"ה לא אמרי' פשטה ומנהי שיוור הגיזה למינהו חולין א"כ גם במקדיש, עבדו דאינו רק קדשי בדין הבית

לא אָמְרִי פִּשְׁטָה לְשַׁעְרוֹ וְזֶה פְּשׁוּט וּבִיּוֹתֵר רְאִיתִי בְּחַתֵּם סוֹפֵר שֶׁם דְּכַתֵּב דְּגַם בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ דְּאָמְרִי בְּגִינָה פִּשְׁטָה דְּזֵהוּ רַק לְמַד דְּעוֹמֵד לִיגְזוֹז לְאוּ פְּגִזוֹז וְהוּי מְחַוֵּר לְבִהְמָה אָמְרִי פִּשְׁטָה וְכַמּוֹ"ש תוֹס' חוֹלִין (קל"ה).

(ד"ה וְהָא וְכו' דְּגִינָה דִּינָה בְּבִהְמָה עֲצָמָה יְעוּ"ש וּלְפִי"ז וְדָאֵי דְּבִקְדוּשֵׁי בַד"ה וְלְמַד פְּגִזוֹז דְּמִי דְּלָא אָמְרִי כְּלָל פִּשְׁטָה. אַךְ בַּד' חַת"ס יל"ע מְחַוֵּר לִין (קל"ה).

(שֶׁם דְּמִשְׁנֵי דְּבִקְדוּשֵׁי מִזְבֵּחַ אָמְרִי פִּשְׁטָה וְלָא מְשַׁפְּחַת דְּלִישְׁנֵי גִינָה וְהָרִי לְרִשְׁבִּי"ג דְּכַגְזוֹז שְׁפִיר מְשִׁיר גִּינָה גַם בַּק"מ וְכַנ"ל א"כ לְאוֹקְמָה פְּרִשְׁבִּי"ג וְאִכ"מ. וְעִי' בְּעִירוּכִין (ד:) דְּאָמַר דְּבַעֲבָד לָא אָמְרִי פִּשְׁטָה יְעוּ"ש וְאִכ"מ: כַּח) מ"ש כ"ת לְדוֹן בְּקִדְוָשָׁה שַׁע"י פִּשְׁטָה דְּלָא נִמְעוֹל דְּהוּי הַקְדֵּשׁ מִמִּילָא לְרַמְבַּ"ן ב"ב (ע"ט).

(כְּבָר כְּתִיב בְּזֶה וּבַמ"א דְּתַנִּי בְּהָא דְּפִסְחִים (ל"ג).) נִתְכַּוֵּן לְחַמֵּם בְּגִינָה חוֹלִין וְנִתְחַמֵּם בְּגִינָה עוֹלָה דְּמַעַל יְעוּ"ש הִנֵּה דְּמוֹעֲלִין בְּגִינָה וְכֵן מוֹעֲלִין בְּעוֹרוֹת כְּמִבְּנָאָר בְּמִשְׁנָה מְעִילָה (ט יְעוּ"ש) (ועי' תוֹס' חוֹלִין (קי"ז).

(ד"ה הִיא וּבִיּוֹמָא:) דְּבַעוֹר לִיכָא מְעִילָה מְדַאוּרִינָא יְעוּ"ש) וְהָרִי אֵינָם רְאִינָן לְגִבּוּהַ לְהַקְרָבָה וְאִיךָ חָל קִדְוָשָׁה עֲלֵיהוּ וְע"כ מְשׁוּם פִּשְׁטָה קִדְוָשָׁתָא כֹּל הַבְּהֵמָה גַם עַל הַגִּינָה וְהַעוֹר א"כ מוֹכַח דַּע"י פִּשְׁטָה מוֹעֲלִין וּפְשׁוּטוֹת הַגַּמ' תְּמוּרָה (י).

(דְּקִדְוָשָׁה שַׁע"י פִּשְׁטָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה יְעוּ"ש מְשַׁמַּע ג"כ דְּמָה שְׁקִדּוּשׁ ע"י פִּשְׁטָה שְׁנָה בְּדִינוֹ כְּגוּף הַקִּדְוָשָׁה וְה"ה לְעַנְנֵי מְעִילָה) אַךְ הַחִילּוּק מִבְּנָאָר דְּהַגִּינָה וְהַעוֹר נִהִי דְּאֵינּוּ רְאִי לִיתְפּוֹס קִדְוָשָׁתָא מִזְבֵּחַ לְפִי שְׁאֵינּוּ רְאִי לְמִזְבֵּחַ מ"מ הָרִי דִּיבּוּרוֹ הִי גַם ע"ז רַק דְּלוּלֵי הַדִּין דְּפִשְׁטָה לָא הִי מְהַנִּי שְׁפִיר עַכְשָׁיו דְּאָמְרִי פִּשְׁטָה אָמְרִי דְּהוּי כְּהַקְדֵּשׁ אֲדָם פִּינּוֹן דַּמ"מ הַקְדֵּשׁ בְּדִיבּוּר מִשָּׂא"כ הִיכָא דְּנִפְשֵׁט מֵאֲלִיו בְּלִי דִּיבּוּר יֵשׁ לְדוֹן כַּנ"ל וּבְחִז' הָאֲרַכְתִּי: כַּט) וְדַע דְּבַסְגִּי' דְּחוֹלִין (קל"ה).

(דְּאָמַר דְּבִקְדוּשֵׁי מִזְבֵּחַ שְׁשִׁיר גִּינָה דְּאָמְרִי פִּשְׁטָה וּמִנָּא תִּמְרָא דְּתַנּוּ הָאוּמֵר רְגֵלָה שֶׁל זֶה עוֹלָה וְכו' וְקָשָׁה דְּמֵאֵי רְאִי הָא מִבְּנָאָר בִּירוּשְׁלַמִי פְּסָחִים (פ"ט ה"ה) תַּנִּי בְּן בַּג בַּג שֶׁהַ תְּמִים וְאֵין גִּינָה תְּמִימָה (שֶׁהַ חֵלֶק לְגַמְרִי בְּלִי גִינָה כְּשֶׁר לְקַרְבָּן דְּלָא בְּעֵינָן תְּמִים רַק בְּגוֹפָה שֶׁל בְּהֵמָה יְעוּ"ש).

וְעִי' רַמְבַּ"ם (מְעִילָה פ"ו ה"ב) קִדְשֵׁי קִדְשִׁים הַתְּמִימִים שֶׁתִּלְשׁ מִצְמָרְן כו' שְׁאֵין תְּלִישַׁת הַצְּמָר פּוֹסְלָתָן מִלִּיקְרָב ע"כ. וְכַוֵּןתוֹ לְהִירוּשְׁלַמִי דְּפִסְחִים הַנ"ל.

וְא"כ מֵאֵי רְאִי הָא שֶׁם בְּאוּמֵר רְגֵלָה שֶׁל זֶה עוֹלָה הָרִי מִן תְּנִיחָה הַקְרָב וְהַכְּשָׁרוֹ שְׁיִהְיִי תְּמִים וּמְחַוֵּר אֲבָר אוֹ מוֹם פּוֹסֵל. וְעִי' תְּמוּרָה (יא:) שְׁפִיר אָמְרִי פִּשְׁטָה אֲבָל מִנ"ל לומר פִּשְׁטָה עַל הַגִּינָה שְׁאֵינָה כְּלָל מִן צוּרָה הַקְרָב וְהַכְּשָׁרוֹ דְּאִי בְּלִי צְמָר לְגַמְרִי ג"כ כְּשֶׁר דְּלָא בַעִי' גִּינָה תְּמִימָה [וְכ"כ בַּמ"א הַטַּעַם דְּבַק"ד לָא אָמְרִי פִּשְׁטָה עַפ"י דְּבָרֵי הַגַּמ' (מְעִילָה ט"ו).

(קִדְשֵׁי בַד"ה לָא יְהִי אֶלָּא הַקְדֵּשׁ אֲשֶׁפָּה כו' יְעוּ"ש. וְכִינּוּן דַּא"צ גּוּף שְׁלָם וְחִי לְקִדְוָשָׁתוֹ אָמְרִי דְּכָל חֵלֶק חָשׁוּב בַּפ"ע וְאֵין שְׁיִיכוּת מֵהַ שְׁהַקְדֵּשׁ לְמָה שֶׁלָּא הַקְדֵּשׁ וְשִׁאֲנִי ק"מ דְּתַנֵּי הַכְּשָׁרוֹ בְּגוּף שְׁלָם וְחִי א"כ חֲצִי הַשְּׁנֵי מִשְׁלֵים הַהַכְּשָׁר לְחֲצִיו שְׁהַקְדֵּשׁ מִש"ה אָמְרִי פִּשְׁטָה.

וּלְפִי"ז מְכִינּוּ דְּמַסִּיק בְּחוֹלִין (קל"ה).) דְּבַק"ד לָא אָמְרִי פִּשְׁטָה א"כ שׁוּב גַם בְּגִינָה לָא נִימָא פִּשְׁטָה שְׁאֵינּוּ מְהַכְּשָׁרוֹ קְרָבָן בִּירוּשְׁלַמִי הַנ"ל דְּשֶׁהַ תְּמִים וְאֵין גִּינָה תְּמִימָה וְאִכ"מ"ל].

(ל) מ"ש להעיר בשם הרי"ט אלגזי דבמשחרר חצי עבדו נימא פשטה דהא אמר בגיטין (ל"ח:)
דעם קדוש מיקרי והוי זה עגנו קדושה ג"כ. בחידושי פתבתי פמה דרכים בישבו ובפשוטו פיון
דע"ז ינפקע קניגו דבעלים לגמרי אם ישפתחרר גם חציו השני שוב הנה זה עצמו פדעת אחרת
מעפבת דאמר בקידושין (ז).

(דלא אמרי פשטה ומה לי דעת אחרת של אחר או דעת אחרת של המשאר דמ"מ קניגו מעכב
שלא יתפשט ואינו דומה להקדש דלא מיקחשב קניגו בחצי השני פדעת אחרת משום דגם אחר
ההקדש חשיב בפעלים פדאמר בב"ק (ע"ו).

(מעיקרא תורא דראובן והשתא תורח דראובן יעו"ש דפטור מד' וה' דלא חשיב מכירה מה
שמקדישו דעדיין שם הבעלים ע"ז ועי' רישלמי (פ"א דמעשרות ה"א) הקדש לא יצא ידי
הבעלים יעוש"ה ואכ"מ: דוש"ת מנחם זעמבע מפראגא.

סימן יב. ב"ה יום ב' אחד עשר בירחא תליתאי ווארשא שלום וברכה לראש
ידיד נפשי הרה"ג המאור הגדול עדיו לגאון חריף ובקי בכל חדר תורה מו"ה מנחם זעמבע נ"י
בפראגא.

אחדשה"ט יקרת מכתבו הגיעני ויען שדבריו חביבים אלי אבוא על סדר דבריו: א) ביה דכתב
פבוד תורתו דמשום הכי במרפיב חולין בהקדש לא הנה פלאים משום דבידו לסלק הקדושה ע"י
פדיון ומספיקי לי מדברי הירושלמי (חלה) קב הקדש מצרף יפה פתב.

ויש להביא ראי' לזה מדברי רש"י ז"ל בתמורה (דף י"א:): אהא דאמר הש"ס בעי מיני' מרבא
הקדיש חד אבר מהו בגיזה ופירש"י ז"ל בד"ה הקדיש אבר מהו בגיזה בעבודה לא תיבעי לה
דאסור דהא מכחיש לה עכ"ל.

וקשה דהא עבודה בלאו הכי אסור משום פלאים דהא חולין והקדש מעורבין בו לשיטת רש"י
ז"ל במכות (דף כ"א.) (דחולין והקדש הוי' פלאים ולסברת פבוד תורתו ניחא דזה לא חשיב
פלאים פיון דבידו לפדותו (אם לא נימא מיגו דנחית לי קדושת דמים נחית לי קדושת הגוף יעו"י'
בתמורה (י"א:): שם) ואם דדעת המהרש"א בחולין (דף קל"ה).

(דלא מהני פדיון לאבר אחד מן הבהמה זה רק אם הקדיש בהמה ונפל בה מום לא מהני פדיון
לאבר אחד רק בעינו שפיכה פולה אבל פאן דלא הקדיש רק אבר אחד מהני בו פדיון אם פול
בו מום ופשוט: ב) ודא ברור דהא דמיבעי לי בהקדיש חד אבר מהו בגיזה דמיבעי לי על אסור
גיזה פאותו אבר דעל חילק מהגוף דאינו קדוש פשיטא דמותר בגיזה וכן מבואר בשיטה מקובצת
בתמורה (י"א:): שם.

וגדולה מזה מבואר בחולין (דף קלה) דאם הקדיש בהמה חוץ מגיזתה אמרינו דפשטה קדושה
בכולה יעו"ש ומבואר דלולי הדין דפשטה קדושה והי' נשארת הגיזה חולין הי' מותר לגזו אף
שפל הבהמה קדושה א"כ פשיטא דעל חלק מהגוף שאינו קדוש וגם הגיזה חולין דמותר לגזוז ג)
וזה נראה בדעת הרמב"ם ז"ל פ"א ממעילה (הלכה) דכתב ז"ל פל קדשי מזבח בין קדשי קדשים
בין קדשים קלים אסורין בגיזה ועבודה שנאמר לא תעבוד בבכור שורה ולא תגזו בכור צאנה
והוא הדין לשאר קדשים והגוזז את השור או העובד בצאן לוקה מן התורה ותולש אינו פגוז
ויראה לי שאינו לוקה עד שיגזו כדי רחב הסיט כפול לא יהי' זה חמיר משבת עכ"ל ומבואר מזה

דייש שיעור לחיוב גוֹזוּ בְּמוֹקְדָשִׁין אַמְנָם בַּעֲבוּדָה בְּמוֹקְדָשִׁין מִשְׁמַע בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּלֹא בְּעֵינֵי שִׁיעוֹר יַעֲוִין מִכּוֹת (דף כ"ב).

(גְּבִי יֵשׁ חוֹרֵשׁ תָּלַם אֶחָד וְחֵיִב עָלָיו מִשׁוּם שְׁמוּנָה לְאוּיִן הַחוֹרֵשׁ בְּשׂוֹר וְחִמּוֹר וְהוּן מְוֹקְדָשִׁין וְכוּ' וּפִירֵשׁ"י דְּבָכוֹר שׂוֹר עוֹבֵר מִשׁוּם לֹא תַעֲבֹד בְּבָכוֹר שׂוֹרָךְ יַעו"ש וְאִם אֵיתָא דַּעֲבוּדָה בְּמוֹקְדָשִׁין צָרִיךְ שִׁיעוֹר לֹא הָוּה תְּנִי לָהּ בְּמִנְיֵן הַלְּאִינֵן וְכַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם (דף כ"ב).

(בד"ה אֵלֹא וְכוּ' דַּמְש"ה לֹא מִחֻשְׁבִּי לְלֹא דְהַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה מִשׁוּם דְּלֹא חֻשִׁיב אֵלֹא לֹא דְאִיתְּנִיהוּ בְּפָחוֹת מִשְׁוֵה פְּרוּטָה ע"כ וְהֵינּוּ דְלֹא חֻשִׁיב מֵה דְּבַעֲוִינֵן שִׁיעוֹר וְע"כ דַּעֲבוּדָה בְּמוֹקְדָשִׁין יֵשׁ אִיסוּר בְּלִי שִׁיעוֹר וְהַחֲלִיק יִתְּכֵן דְּהַעֲבוּדָה הַחֵיִב עַל מַה שֶּׁעָשָׂה עֲבוּדָה בְּבִהְמַת הַקֹּדֶשׁ וְלִכֵּן אִם דֵּשׁ בָּהּ בְּפָחוֹת מִפְּגוּרֵי מְקָרֵי עֲבוּדָה לְגַבִּי הַבְּהֵמָה לֹא כֵן בְּגִיזָה דָּאִם הַגִּיזָה חֲלוּלִין אִין בָּהּ מִשׁוּם לֹא תִגְזוּ וְהַחֵיִב הוּא מִשׁוּם הַגִּיזָה לְכֵן בְּעֵינֵי שִׁיעוֹר פְּדִי רֹחֵב סִיט.

וְכַתְּבִי זֶה לְהוֹצִיא מִדְּבָרֵי הַמִּנ"ח שֶׁפֶתַח דְּאִיבְעֵינִי הַש"ס הוּא עַל חֶלֶק מִהַגּוֹף שְׂאִינוּ קִדִּישׁ אִם אִיסוּר בְּגִיזָה יַעו"ש וְזֶה נֶגֶד דְּבָרֵי הַשִּׁמ"ק הַנ"ל וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה וְאִכ"מ: ד) עוֹד הָאֲרִיךְ פְּבוֹד תּוֹרְתוֹ בְּדְבָרֵי יְרוּשְׁלָמִי (עַרְלָה פ"א) עֲכו"ם שֶׁהֲרָפִיב אֵילֵן מֵאֲכָל ע"ג אֵילֵן סָרְק אַעפ"י שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן חֵיִב בְּעַרְלָה.

וְהָאֲרִיךְ בְּזֶה וְהַדְּבָרִים רְאוּיִן לְמִי שְׂאוּמְרֵן אוּלָם אֵינוּ מוּבְדָלִים לֹא נֶקַט רְבוּתָא יוֹתֵר דְּאִף יִשְׂרָאֵל שֶׁהֲרָפִיב הַגַּם דְּעֵבֵר עַל לֹא מ"מ חֵיִב בְּעַרְלָה וּמִזֶּה הִי' נִרְאָה דְּבִקּוּשְׁטָא דָּאִם יִשְׂרָאֵל מְרָפִיב דְּפִטוֹר מִן הָעַרְלָה וְהַטַּעַם דְּכֵינֵן דְּמַקְיִים כְּלָאִים אִיסוּר לִכ"ע א"כ עוֹמֵד לַעֲקוֹר וְאִין זֶה בְּכָלֵל נְטִיעָה וְעִי' בְּסוּטָה (דף מ"ג:) דְּמַמְעַט מִנְטַעְתָּם פֶּרֶט לְהַרְפֵּת אִיסוּר יַעו"ש וְלִהְיֵי נֶקַט בְּעַכּו"ם שֶׁהֲרָפִיב בְּשִׁלּוֹ דְּחֵיִב בְּעַרְלָה וּפְשׁוּט: ה) וְיֵשׁ לַעֲוִינֵן בְּדְבָרֵי מְהַרְש"א בְּסוּטָה שָׁם (מ"ג:) אֵהָא דְאֵיתָא שָׁם גְּבִי חוֹזְרִין מְעוֹרְכֵי מִלְחָמָה תְּנוּ רַבְּנֵי אֲשֶׁר נִטַּע אֵין לִי אֵלֹא נִטַּע לְקַח יִירֵשׁ וְנִיטְוֵן לוֹ בְּמַתְּנָה מִנֵּין ת"ל וְיָמֵי הָאֵישׁ אֲשֶׁר נִטַּע כָּרֵם אֵין לִי אֵלֹא כָּרֵם מִנֵּין לְרַבּוֹת וְכוּ' וְלֹא חִילְלוּ פֶּרֶט לְמַבְרִיךְ וְלְמַרְפִּיב וּפְרִיךְ וְהָא אֲנִי תְּנֵן אֶחָד הַנוֹטַע וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְפִּיב אֲמַר רַבִּי זִירָא אֲמַר רַב חֲסֵדָא לֹא קִשְׂיָא כָּאֵן בְּהַרְפֵּת אִיסוּר כָּאֵן בְּהַרְפֵּת הָיִתֵר [בְּהַרְפֵּת אִיסוּר אֵינוּ חוֹזֵר מְעוֹרְכֵי מִלְחָמָה אֲבָל בְּהַרְפֵּת הָיִתֵר חוֹזֵר] וּבְמַהֲרָש"א שָׁם פֶּתַח וְנ"ל וְהָכָא לֹא מְקַשְׁינֵן לִימָא דְלֹא כַר"י דְּאֲמַר הִירָא וְרַף הַלְבָב הִירָא מְעַבְרֵינֵן שְׁבִידוֹ דְּאֲפִשֶׁר דְּהוּא לֹא עֲבִיד אִיסוּרָא כְּגוֹן דְּאֲרִיסָא דִּידֵי' הַרְפִּיב מִין בְּשְׂאִינוּ מִינּוּ עַכ"ל וּמְבוֹאֵר דְּהוּקְשָׁה לְמַהֲרָש"א וְנ"ל דְּאֲמַי בְּהַרְפֵּת אִיסוּר אֵינוּ חוֹזֵר הָא עַכ"פ יִרָא מְעַבְרֵינֵן שְׁבִידוֹ דְּהֵינּוּ הַהַרְפֵּת אִיסוּר וְנִיחָא לִי דְּאִף דְּהַרְפֵּת הוּא שְׁל אִיסוּר וּמ"מ הַבְּעָלִים לֹא עֲבָרוּ.

וּלְפִי דְּבָרֵינוּ קִשְׂיָה דַּעַכ"פ אִף שְׂאֵחַר הַרְפִּיב בְּאִיסוּר מ"מ הַבְּעָלִים עוֹבְרִים בְּמָה שְׁמַקְיִימִין כְּלָאִים וְהוּי' ג"כ יִרָא מְעַבְרֵינֵן אִיסוּר מְקַיִים כְּלָאִים וְאִכ"מ: ו) וַיַּעֲוִין עוֹד שָׁם בְּמַהֲרָש"א אֵהָא דְּמִשְׁנֵי בַּגְמ' רַב נִחְמֵן בַּר יִצְחָק אֲמַר בְּמַבְרִיךְ אֵילֵן בִּירְק וְהָאֵי תַנָּא הוּא דְּתַנָּא הַמַּבְרִיךְ אֵילֵן בִּירְק רִשְׁב"ג מְתִיר מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֵּן גַּמְדָּא אִישׁ כָּפַר עֲכּוֹ וְחֻכְמִים אוֹסְרִים וּפִירֵשׁ"י וְנ"ל הָא דְּקַתְּנִי מִתְּנִי' מְרָפִיב חוֹזֵר בְּמַרְפִּיב אֵילֵן בִּירְק דְּלֹא בְּעִי לְמִיְהַדֵּר מִשׁוּם קָמָא וְאִם תֵּאֲמַר מִין בְּשְׂאִינוּ מִינּוּ הוּא וְאִם עוֹטָא לָהּ הַרְפֵּת אִיסוּר מוּלָא חִילְלוּ פֶּרֶט לְמַבְרִיךְ וּמַרְפִּיב הָאֵי תַנָּא הוּא דְּאֲמַר מוֹתֵר עַכ"ל וְכַתְּבִי מְהַרְש"א וְנ"ל וְהָכָא לֹא מְקַשְׁינֵן מ"ש יְלִדָה בְּזַקְנָה דְּבִטְיִל וּמ"ש אֵילֵן בִּירְק דְּלֹא בְּטִיִל דְּהָא אֵילֵן בִּירְק נְמִי אֵי מוּמְלָךְ עֲלֵהָ לֹא בַת מִיְהַדֵּר הוּא דִּי"ל דְּיִלְדָה בְּזַקְנָה כֵּינֵן דְּמִינָה הוּא בְּטִיִל לְגַבָּה מִשְׂא"כ אֵילֵן בִּירְק כֵּינֵן דְּלֹא בַת מִינָה הוּא לֹא בְּטִיִל לְגַבָּה עַכ"ל וּמְבוֹאֵר מִזֶּה דְּמַרְפִּיב בְּשְׂאִינוּ

מינה לא בטיל ולפ"ז יש להעיר בסיפקה להקדש אם נימא דחולין לקדשים הוי שני מינים בלאו הכי לא בטיל א"כ למה לי להירושלמי לומר הטעם דסיפקה להקדש חייב משום דראוי לפדותו ולחייבו ויש להאריך הרבה בסוגי' דסוטה (דף מ"ג) הנ"ל ואי"ה במ"א יבואר: ז) ומה שכתב פבוד תורתו והאריך דכל הטעם דמרפיב אילן מאכל באילן סרק חייב הוא מטעם מחשבתו משוי לי זריעה ועכו"ם אין לו מחשבה.

הנה ידידי דוקא מחשבה אין לו אבל מעשה יש לו יענין לשון רש"י ז"ל חולין (דף קכ"א): בד"ה השוחט בהמה טמאה לנכרי וכו' ונכרי בטמאה לא מהני לה מחשבה בעודה מפרפסת דלא אשפחן היתר בדכנותה ע"כ ומשמע דאי לאו הכי הי' מהני מחשבתו דעכו"ם וכן משמע מהא דעכו"ם שנטע חייב בערלה אף דהנוטע לסיג ולקורות פטור כדאי בריש פ"א דערלה מ"מ מהני מחשבתו דעכו"ם אם נטעו לאכילה ויענין בירושלמי ערלה פ"א הלכה ב' ערלה מאימתי הוא מונה לו משעת נטיעתו רשב"ל אמר ובלבד דברים שהן באין במחשבה כגון חרובי צלמנה וחרובי גידודה אבל ערבה כנטוע בארץ ובפנ"מ שם מפרש ובלבד דברים שהן באים במחשבה דוקא שהרפיבו ע"ג אילן שלפעמים נחשבים הם כשיש לו מחשבה לאכול מפירותיו כגון חרובי צלמנה וכו' ובכגון הני מייירי נמי האי ברייתא וקמ"ל דבכה"ג הרפכה מקריא ואילן סרק דקתני לאו דוקא אלא פלומר שאינו אילן מאכל יעושה"ה ומוכח, מזה דמעשה עם מחשבה יש לו לעכו"ם.

אולם מזה, אין ראי' דהא עלו מאליהו חייב בערלה כמבואר בפ"א דערלה ונטיעת עכו"ם לא גרע מעלו מאליהו: ובזה יתפרש דברי הגמרא בסוטה (מ"ג): דאהא דקאמר דברהכבת היתר חוזר מעורכי מלחמה פריף האי הרפכת היתר היכי דמי אילימא ילדה ביילדה תיפוק לי' דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה אלא ילדה בזקנה והאמר ר' אבהו ילדה שסיבכה בזקנה בטלה ילדה בזקנה ואין בה דין ערלה אמר רבי ירמיה לעולם ילדה ביילדה וכיון דנטע להף קמיינתא לסיג ולקורות דתנו הנוטע לסיג ולקורות פטור מן הערלה ופריף מ"ש ילדה בזקנה דבטלה ומ"ש ילדה ביילדה דלא בטלה ומשני התם אי מומלף עלה לאו בת מיהדר הוא הקא אי מומלף עלה בת מיהדר הוא מידי דהנה אעלו מאליהו דתנו עלו מאליהו חייב בערלה ע"כ.

ואינו מוכן הדמיון לעלו מאליהו ולפ"ד יתכן דכיון דמעיקרא נטעו לסיג ואח"כ מומלף עלה למאכל א"כ מחשבה מוציאה מידי מחשבה ונעשה כעלו מאליהו ופשוט: ח) הנה בהא דאמרו במכות (דף כ"ב).

(המנהיג בשור פסולי המוקדשין לוקה יש לעיין איף הדין בקדשי עכו"ם שהוממו ונפדו למאי שכתב רש"י ז"ל שם דמש"ה הוי פלאים משום דתורת חולין וקדשים יש עליו דאסור בגיזה ועבודה ולפ"ז בקדשי עכו"ם דאין בהם מעילה בקדשי מזבח וכמבואר בזבחים (דף מ"ה).

(א"כ יש לומר דגם אסור גיזה ועבודה אין בהו ובפרט דעיקר קרא דלא תגזו בבכור פתיב דלא שייף בעכו"ם ולפ"ז בפסולי המוקדשין דעכו"ם אין בהם משום פלאים לשיטת רש"י ז"ל.

אולם י"ל דבפסולי המוקדשין מלבד האסור דגיזה ועבודה אסור ג"כ בהנאה מחיים ולכן פשמת או נטרף צריך קבורה וכן משמע מהא דבכורות (דף י"ב.) איבעיא להו מהו לפדות בפסולי המוקדשין אליבא דרבי שמעון לא תיבעי לה פינו דאמר מותר בהנאה חולין הוא פינו דאמר פטר חמור מותר בהנאה קודם פדיון חולין הוא הפטר חמור ויכול לפדותו בה] פי תיבעי לה אליבא דרבי יהודה דאמר אסור בהנאה מאי פינו דאסור בהנאה אין אסור חל על אסור או דילמא פינו

דלא תפיס פדיונו אפקועי איסורא בעלמא הוא וכו' יעו"ש ומדמדמי לי' לפטר חמור דאסור בהנאה מחיים משמע דגם בפסולי המוקדשין יש איסור הנאה וא"כ מחמת איסור זה חשיב פלאים ופשוט: (ט) והנה אם נאמר כן דפסולי המוקדשין אסורין בהנאה מלבד האיסור דגיגיה ועבודה אלא דמעילה לית בהו יש ליישב בדרה פלפול קושית התוס' בפסחים (דף מ"ז).

(אהא דמתני' יש חורש תלם אַחַד וְחַיִּיב עָלֵי מְשׁוּם שְׁמוֹנָה לְאוּיָן הַחֹרֵשׁ בְּשׂוּר וּבְחִמּוֹר וְהוּן מִקְדָּשִׁין וְכִלְאִים בְּפָרֶם וּשְׁבִיעִית בְּיוֹם טוֹב כִּהֵן וְנִזְיָר אַבּוֹת הַטּוֹמְאָה וְהִקְשׁוּ תוֹס' בַּד"ה מִקְדָּשִׁין וּלְפִירוּשׁ ר"י קָשָׁה אֲמַאי נִקַּט שׂוֹר וְחִמּוֹר בְּשׂוֹר לְחֻדְי' הָהוּ מְצִי לְאִשְׁכּוּחֵי כִלְאִים בְּשׂוֹר פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין וְכו' כְּדָאָמַר בַּפ' בְּתָרָא דְמִכּוֹת דְאָמַר ר' יִצְחָק הַמְנַהֵיג בְּשׂוֹר פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין לֹוּקָה מְשׁוּם דְעֵשְׂאוּ הַכְּתוּב שְׁנֵי גוֹפִים דְאִיתְקַשׁ לְצַבִּי וְאֵיל וְכו' עכ"ל.

אָמְנָם לְפִי הַנ"ל יִתְכּוֹן דְלִכְאוּרָה בְּחֹרֵשׁ בְּמִקְדָּשִׁין הֲלֵא הַחֲרִישָׁה נְאֻסְרָה בְּהִנְאָה דוֹמָה לְהָא דְתַנּוּן בְּמַס' ע"ז(דף מ"ט): נִטְלַת הַיִּמְנָה פְּרַכְוֹר אָסוּר בְּהִנְאָה אָרְג בּוֹ אֶת הַבְּגָד אָסוּר בְּהִנְאָה יַעו"ש וְכִמּוֹ דְאָמְרוּ גַבִּי שְׁבִת דִּישׁ שְׁבַח עֲצִים בְּפֶת וּבִהְדִּיא שְׁנֵינוּ בִירוּשְׁלָמִי סוּף פָּרַק א' דְנִדְרִים אֶת אוֹמֵר יְדֵי עוֹשֶׂה עֲמָה אָסוּר חֲרֵשׁ עֲמוֹ בְּקַרְקַע עַד כִּמָּה הוּא אָסוּר עֲמוֹ כְּדֵי שְׁכָרוּ אוֹ עַד כְּדֵי הַנְּיִית קַרְקַע כְּלוּמַר בְּמַתְנֵי תַנּוּן דְהָאוּמֵר יְדֵי עוֹשֶׂה עֲמָה חַל הַנְּדָר מַעֲתָה קְמִיבְעִיא לִי אִם חֹרֵשׁ הַמְּוֹדָר עִם הַנְּוֹדָר בְּקַרְקַע עַד כִּמָּה נְאֻסֵר מִמְּלֵאכְתּוֹ עַד כְּדֵי שְׁכָרוּ אִי עַד כְּדֵי מָה שֶׁהַשְּׁבִיחָה הַקַּרְקַע ע"י מְלֵאכְתּוֹ ק"ע וּפנ"מ] גָּדַר עֲמוֹ בְּתַנּוּר עַד כִּמָּה הִיא אָסוּר עַד כְּדֵי שְׁכָרוּ אוֹ עַד כְּדֵי הַנְּיִית הַתַּנּוּר עכ"ל הִירוּשְׁלָמִי [וְיִתְכּוֹן לְפָרֵשׁ דְסִבְרַת אִיבְעִינִית הִירוּשְׁלָמִי הוּא כִּינּוּן דְקִיָּמָא לִן יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת וּבְמְעִילָה הָא בְעִי' נְהִיגָה וּפּוֹגֵם כְּמִבְּנָאָר בְּמְעִילָה (י"ח).

(וא"כ מה שהוא יותר על שְכָרוּ הָא בְּזָה הוּי נְהִיגָה וְלֹא פָגַם וְאכ"מ] עכ"פ מְבִנָּאָר מְזָה דָאָם אָסוּר לְחֹרֵשׁ כְּשֶׁעֲבַר וְחֹרֵשׁ נְאֻסְרָה הַחֲרִישָׁה וְא"כ גַּם בְּחֹרֵשׁ בְּמִקְדָּשִׁין פְּשִׁטָא דְנְאֻסְרָה הַחֲרִישָׁה עַד כְּדֵי שְׁכָרוּ עכ"פ.

אוּלָם פְּשׁוּט דְלָזָה מְהֵנִי פְדִיוֹן וְכִמּוֹ שְׁפַתְב בְּשִׁיטָה מְקוּבָצָת לְתַמּוּרָה (דף י'): אוֹת א' דְמְהֵנִי אִם חוֹלַל עֲבוּדָה בְּמִקְדָּשִׁין עַל דְמִים יַעו"ש וְא"כ שְׁפִיר חַיִּיב גַּם מְשׁוּם יוֹם טוֹב וְלֹא הָהוּ מְקַלְקַל דְנָהִי דְהַחֲרִישָׁה נְאֻסְרָה מ"מ הָרִי גַם בְּזָה מוֹעִיל פְדִיוֹן: אוּלָם זֶה דְנֻקָא אִם חֲרֵשׁ בְּמִקְדָּשִׁין דְנָהִי דְבִקְנֻשָׁת הַגּוֹף לֹא מְהֵנִי פְדִיוֹן מ"מ דְמִי הָעֲבוּדָה מְהֵנִי אִם נָתַן כְּדֵי שְׁכָרוּ לְהַקְדֵּשׁ וַיַּעֲוִין בְּנִדְרִים (דף ל"ג): מְקוֹם שְׁנוּטְלִין עָלֶיהָ שְׁכָר תַּפּוּל הַנְּאָה לְהַקְדֵּשׁ יַעו"ש בְּפִירוּשׁ הָרֵא"ש דְכָתַב בַּד"ה תַּפּוּל הַנְּאָה לְהַקְדֵּשׁ שְׁאִין יְכוּל לְעַכְבּוּ שְׁאֵז הִי נְהִיגָה מְמַנּוּ וְצָרִיף לִיתַן לְהַקְדֵּשׁ לְפִי שְׁאָסֵר עָלָיו הַנְּאָתוֹ כְּהַקְדֵּשׁ הַלְכָף כֹּל הַנְּאָה הַבָּאָה לִידוֹ מְמַנָּה הַקְדֵּשׁ הוּא וְלֹא מְצִי לְהוֹלִיכָה לַיָּם הַמְּלַח דְלָאוּ כֹל כְּמִינֵי לְהַפְסִיד לְהַקְדֵּשׁ וְהִינּוּ דְדִיִּיק מְהֵכָא בְּגִמְרָא דִישׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת עכ"ל אַבְל בְּחֹרֵשׁ בְּפִסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין דְמְעִילָה לִית בְּהוּ רַק אִיסוּר הַנְּאָה וְלָזָה לֹא מְהֵנִי פְדִיוֹן דְלֹא אֵלִים לְמִיתַפְס פְדִיוֹנֵי א"כ הַחֲרִישָׁה נְאֻסְרָה וְהוּי מְקַלְקַל וּפְטוּר מְשׁוּם לָאו דִיו"ט וְדו"ק.

בְּיָתֵר דְבָרֵי כְבוֹד תּוֹרָתוֹ לֹא רְאִיתִי לְעֵינַן כְּעַת וְאִי"ה עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד וְהִנְנִי דוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תּוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּמְקַרְב וְלֵב עֲמוּק מוֹקִירוֹ וּמְכַבְדוֹ יְדִידֵי עוֹז: אַבְרָהָם לִנְפֻטְבִיר.

סימן יג. שְׁנִית לְהַרְהֵ"ג הַנ"ל.

ב"ה יום ד' י"א תמוז ווארשא. החיים והשלום וכל טוב סלה לראש ידיד נפשי הרה"ג המאור הגדול עמקו נפלא מעוז ומגדול שמו נודע בשערים עדיו לגאון סיני ועוקר הרים כמו"ה מנחם נ"י זעמבע בפראגא: אחדשה"ט ושלום תורתו באהבה לפלא פי לא השיבני על מכתבי שכתבתי לכבוד תורתו ואולם נזפרתי שגם אנכי לא השבתי אז על פמה דברים שבאו במכתבו ואמרתי לעינין בהם פי דבריו חביבים אצלי: א) הנה הביא פבוד תורתו דברי התוס' גדה (דף נ':) בד"ה תרגולא דאגמא וקאריה בדברים נכונים והדברים ראויין למי שאמרן זולת מה שתמה על דברי המהרי"ט בתשובה שכתב פי סימני טומאה אינם בעצם טומאה רק שהם סימן לטומאה וע"ז תמה מדברי התוס' גדה הנ"ל, דמפורש מדבריהם ו"ל דאף שאינו מין טמא מ"מ נטמא ע"י שיש לו סימני טומאה.

ואולם לדעתי דברי המהרי"ט נכונים דלכאורה יש לתמוה ע"ד המהרי"ט מהא דבכורות (דף י'). ר"ש אומר אף הגמל והארנבת כו' אינן צריכין לא מחשבה ולא הכשר ואמר רבי שמעון מה טעם הואיל ויש בהן סימני טהרה [אף הגמל דינו כבהמה טהורה שאינה צריכה מחשבה לשונו] אנוכל הואיל ויש בה אהד מסימני טהרה יעו"ש הנה מפורש דהסימנים פועלים לטהרה וממילא הוא הדין לטומאה וצ"ע]: אמנם עיינתי במהרי"ט שהביא ראי' מהא דטהורה שילדה מין טמאה מותר באכילה הרי דהסימנים אינם פועלין לטומאה יעו"ש ולפי"ז הא מבואר בבכורות (דף ו':) אף את זה לא תאכלו ממעלי הגירה וממפריסי הפרסה יש לה שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה זה טהור שנוולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנוולד מן הטהור וכו' ת"ל גמל טמא הוא טמא ואין טמא הנוולד מן הטהור טמא אלא טמא הנוולד מן הטהור וכו' ת"ל גמל טמא הנוולד מן הגמלה ואהד גמל הנוולד מן הפרה יעו"ש ומבואר דס"ל לר"ש דגמל הנוולד מן הפרה אסור באכילה משום הסימנים א"כ לדידנ' הסימנים הם בעצם טומאה ושפיר קאמר ר"ש לטעמ' דגמל והארנבת אין צריכין מחשבה הואיל ויש בהן חד סימן טהרה והמהרי"ט ו"ל לא קאמר אלא לדין ופשוט ולפי זה בעופות דלא שייך בהן פל היוצא מן הטהור טהור וכמו שפלפלו התוס' שם שוב הסימנים הם בעצם המטמאים וכמו לר"ש בבהמה פן לדין בעוף ודברי המהרי"ט נכונים ויש לעיין בדברי התוס' גדה (נ':) הנ"ל מהא דחולין (דף קכ"ז).

(ת"ר הציב למינהו לרבות הערוז ופירש"י ו"ל ערוז מן הציב ומן הנחש הוא בא יעו"ש והשתא לדברי התוס' בגדה שם דבדבר שהוא מטיל בציים לא אזלינן בתר מינו אלא תליא אם יש לו סימני טומאה או לא יעו"ש ונהרי צב והלטאה מטילין בציים וכמבואר להדי' בחולין (דף ס"ד) וממה נפשך אם יש לו סימני צב פשיטא דהוא צב גופי' ואם אין לו סימני צב מאי אהני לן דבא מן הציב פנין דלא אזלינן בתר מינו ואכ"מ מה שיש לדבר מזה: ב) עוד ראיתי לכבוד תורתו שעמד בדברי רש"י ו"ל פסחים (דף כ"ד).

(גבי לאו דכל שבקודש פסול דכתב לרבות שאר פסולי קדשי קדשים כגון פגיוול ויוצא וכו' והעיר כ"ת דלמה נקיט קדשים וראיתי שעמד בזה הרש"ש בהגהות ולכאורה רציתי לומר דבקרא כתיב לא יאכל פי קודש הוא והפנונה דאף לאחר שגפסל מ"מ קדש הוא דהא צריף לשורפו בפנים דבמקום אכילתו שם שריפתו וכמפורש בפסחים (דף כ"ד).

(שם ר"ש אומר בקדש באש תשרף לימד על חטאת ששורפין אותה בקודש ואין לי אלא זו בלבד פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין ת"ל וכל בקדש באש תשרף ועיי"ש [וכבר תפסו על המהרש"א בקידושין (דף נ"ז): דכתב דבפגיוול נפקע שם קדשים] וזהו רק בקדשי

קדשים אבל בקדשים קלים דלאחר שגפסל אין צריח לשורפו במקום קדוש אינו בכלל דכל שבקודש פסול אולם הא שיטת רש"י ז"ל בפסחים (דף מ"ט).

(אהא דתני במתני' מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש אם עבר צופים שורפו במקומו ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה וכתב רש"י ז"ל בד"ה שיש בידו בשר קדש שיש בידו קדשים קלים חוזר ושורפו בירושלים דבמקום אכילתו שריפתו יעו"ש ומבואר דגם קדשים קלים מצוה לשורפן בירושלים במקום אכילתו [ולשיטת הקרית ספר דעיר המוקפת אכילת קדשים קלים יש לעיין אם רשאי לשורף בעיר המוקפת חומה ויש להאריך בזה]: ג) ומה שכתב פבוד תורתו דבפסח מבושל אין המים מצטרף לחיוב דאוכל ושותה אינו מצטרף הנה ידידי הלא פבר פתבתי דלפי הסוגי' דחולין (דף קט"ו).

(אמר ר"ל מנין לבשר בחלב שאסור ת"ל אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל שאין ת"ל מבושל מה ת"ל מבושל יש לה בישול אחר שהוא פזה ואיזה זה בשר בחלב יעו"ש א"כ הרי בבשר בחלב חצי זית בשר וחצי זית חלב מצטרף אף דזה אכילה וזה שתי וע"כ פיון דזהו האיסור שאסרה תורה ה"ה בפסח מבושל מצטרף.

ויעיין ברמב"ם (פרק י' ממאכלות אסורות ה"ז) וקאכל פזית מפלאי הפרם בין מן הירק בין מן הענבים לוקה מן התורה ושניהם מצטרפין זה עם זה עכ"ל הרי אף דהם שני מינים ובשלמה אין זה צירוף מ"מ הכא מצטרף פיון דזה גופא איסור וה"ה בפסח מבושל ופשוט: ד) ומה שכתב פבוד תורתו בדין שינוי באיסור הנה יש בזה אריכות דנראה שזה שיטת היראים סי' רצ"ג (ר"ז לפי היראים הישן) דכתב וז"ל בב"ק פ' הגוזל עצים ובתמורה פ' כל האסורין אמרינן נמן לה חטים ועשאו סולת זתים ועשאו שמן ענבים ועשאו יין תני רב יוסף דמן צפורי ב"ש אסורין וב"ה מתירין ואמרינן טעמא דבית הלל דשינוי קני פירוש נמן לה חטים באתונה ואמר לה פשוטא אליה יהיו לה באתונה ולא חל איסור אתנן עד שיבא אליה ועשאו סולת קודם ביאה ומאחר דקננה בשינוי לא נתחייבה פי אם דמים ובשעת ביאה נתחייבה לו דמים ולא חייב איסור אתנן על הדמים פדתנן בכל האסורין (דף ל:) נמן לה כספים הרי אלו מותרים פד נראה לי פירוש עיקר אע"ג דהם ולא שינויהם ולא ולדותיהם אין פירושם שזה אין בכך פלוס.

והמפרש ועשאו סולת לאחר שחל עליהם איסור אתנן לא יתכן טעם דשינוי קונה וכי בשביל שקנאם בשינוי יהי מותר או אסורין עכ"ל וכנראה דסבירא לי' דאין שינוי מועיל באיסור וקשה דהרי בע"ז (דף מ"ו).

(מיבעי לן אי יש שינוי בנעבד וזה כפיר ראיתי בספר אחד שהביא קושיא זו מהגאון מקוטנא ז"ל. ויעיין בפירוש רבנו גרשון בכריתות (דף ה אהא דאמרינן בש"ס דבחדש דכתיב ג' לאנן לחם וקלי וכרמל נכתוב קלי ולא לכתוב לחם ונילוף מקלי ומשני לחם מקלי לא אתי משום דאית' בעיניה וכו' נכתוב כרמל ונילוף לחם וקלי מיני' איפא למיפרא מה לכרמל שפן לא נשתנה מברייתו ובפ' רגמ"ה דקלי איתיה בעיני' דלא נטחן ולא נתערב במים ומלח וכו' ואכ"מ מה שיש לדבר בזה: ה) ואכתוב הערה אחת קטנה בהא דכתבו התוספת בנבחים (דף קי"ד) בד"ה וקסבר ולדות קדשים בהניטון הו קדושים וכו' וא"ת בסוף בהמה המקשה דתנן המבפרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים ושמיקדשין תקבר ומפרש בגמרא משום דרובא בר מיקדש הוא ע"כ מדקאמר תקבר קסבר במעי אמן הו קדושין דאי בהניטון אמאי תקבר הא לא חייילא קדושה אלא בחזי להקרבה וא"כ פולה בר מיקדש הוא ואמאי נקיט רובא דאפילו אפלאים ונדמה תפשה קדושת

אימיה אי במעי אמן הן קדושין כדאשכחן בתמורה (דף י"ז) דאמרין גבי פלאים טומטום
ואנדרוגינוס דאי אתה מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתיא כמ"ד במעי אמן הן קדושין
ויש לומר דנקט רנבא ולא פולה משום דאיפא דמות יונה וקליט לר"ש דכיון דלא מישתרי באכילה
לא מיסתבר דתפסינהו קדושת אמן אע"ג דבמעי אמן הן קדושין עכ"ל ומביאר מדברי התוס'
דגם למ"ד ולדי קדשים במעי אמן הן קדושין מ"מ היכי דלא מישתרי באכילה כמו דמות יונה או
קלוט לר"ש לא תפסינהו קדושת אמן וצ"ע דהא בהדיא מבואר בחולין (דף ס"ט).

(לאתויי קלוט במעי אמו ואלקבא דר"ש דאע"ג דאמר ר"ש קלוט בן פרה אסור הני מילי היכי
דיצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי יעו"ש ומבואר דקלוט במעי אמו עדיין אינו אסור
באכילה ואם כן למ"ד במעי אמן הן קדושין כיון דקבר חלה קדושה עליהן דבמעי אמו שרי
מהיכי תיתי שיקקע אח"כ כשנולד.

אף צ"ל דסבירא להו להתוס' דמ"מ כיון דכי ינלדו יהי אסיר באכילה שוב לא תפסינהו קדושת
אמן. וזה מוכרח בשיטתם ו"ל: ויש ליישב בזה דברי הרמב"ם ו"ל פ"ק ד' מהלכות תמורה הלכה
ח' שכתב ולדות קדשים שיצאו דרוך דופן או שילדו טומטום ואנדרוגינוס וכלאים וטרופה הרי
אלו יפדו ויביא בדמיהן קרבן ע"כ והוא תמוה דאף כתב בילדה טריפה דיפדה והא אין פודין
קדשים להאכילן לכלבים וכבר עמדו בזה ועיין באור שמש שם.

ולסברת התוספת דהיכא דלא מישתרי באכילה אף דהאסור לא חל עדיין במעי אמו מ"מ לא
תפסינהו קדושת אמן נחא. ואף דמפל מקום קדושת דמים יש בהן הרי זה כמו מקדיש נבילה
דכתב הרמב"ם ו"ל בפ"ה מעירוכין הלכה י"ב דאם הקדיש שחיטה או נבילה לבדק הבית הרי זה
תפדה כשאר מטלטלין עיי"ש ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ.

אבקש ידי"נ לכתוב לי אינהו חקירות חדשות במילי דנזיקין אשר הוא עוסק פעת: הנני דורש
שלוש תורתו באהבה מוקירו ומכבדו כערכו וידו עוז: אברהם לופטביר [אמר המלכה"ד בתוך
כתבי הרהמ"ח ו"ל מצאנו בזה תוספות דברים ואמרנו להעתיקו בכאן וזה לשונו]: (ו) ודרך אגב
אמרתי לכתוב איזה הערות בדין צירוף איסורים (שכ' באות ג') דהנה ראיתי בהרמב"ם ו"ל פ"א
מה' שביתות עשור (הלכה) דבשתי' הוי השיעור בכדי שתניית רביעית עיי"ש והקשו עליו
מכריתות (י"ג) שמה וחזר ונשתה אם יש בין שתי' ראשונה לשני' כדי אכילת פ"ס מצטרף הרי
דגם בשתי' השיעור בכדי אכילת פ"ס עיי"ש: אף י"ל דטעם הרמב"ם לפמ"ש רש"י בסופה (דף
מט).

(שמע מינה פי שבע אינש חמרא מגרונו שבע. ופירש"י ע"י ששוחהו בלגימת גסות וגרון מלא
הוא משביע ולא ע"י שתי' מרובה ולא ע"י שמכניס הרבה יין במעיו ע"י לגימת דקות ואינו
כאן כלין ששןבע שלקהם בא ע"י מילוי הפרס יעיי"ש.

מבואר מזה דשאני שתי' מאכילה דבשתי' הנאתו הוא רק בגרון משא"כ אכילה ולפ"ז י"ל דהיינו
טעמא דאכילה היא בכדי אכילת פ"ס משא"כ בשתי' דהנאתו רק בגרון וכששוחהו בלגימת דקות
אינו שבע ולכך לא מהני צירוף אכילת פ"ס.

ובעני דווקא רביעית שהיא יותר מכדי אכילת פ"ס: אכן לענין טומאת העכו"ם דבי' לא בעינן דרוך
שתי' דאפילו תחב לו חבירו לבית הבליעה נטמא ה"ה דמצטרף בכדי אכילת פ"ס ובזה איירו
הברייתא דכריתות יתות הנ"ל ועיין ירושלמי שקלים פ"ה בענין שתי' בב"א עיי"ש: ז) ובכריתות

(דף יח) אכל ושתה בהעלם אחת וכו' והא בין אכילה ושתה א"א דלא הוי שהיות דמתנדע לי' כו' ולכאורה מה פריה דלמא מיירי דאכל ושתה בכדי אכילת פרוס ואח"כ השלים בבת אחת אכילה ושתה ונהרי אמרינו לקמן דעל חצי שיעור אין יום הכפורים מכפר: אף נראה לפמ"ש האחרונים דעל אכילת יום הכפורים החיוב על הנאת מעים פיון דביתובא דעתא תליא מלתא עיין עליהם.

ונאפילו לדברי הירושלמי פ"ח דתרומות דהלעוס פבלוע אף ביום הכפורים פן עיי"ש. מ"מ הא האי שמעתתא אליבא דר"ל אנדא דס"ל ידיעות ס' מחלקת לחטאת והוא הא ס"ל בתולין (דף קג) דכל איסורים החיוב בהנאת מעים.

אמנם כל זה באכילה אבל בשתה הא מבואר בפירש"י סנפה (דף מט.) גבי חמרא מגורנו שבע דשתה אינו כמו אכילה דשבע שלקה בא ע"י מילוי פרוס אלא ע"י ששותהו בלגימות גסות וגרון מלא הוא משביע ולא ע"י שמכניס הרבה יין במעיו עיי"ש: ולפ"ז י"ל דגם לר"ל תליא בהנאת הגרון וא"כ הא פבר נתחייב על השתה קודם שנתחייב על האכילה דהנאת הגרון בא קודם למילוי הפרס והוי לי' שפיר שהות דמתנדע לי' והוי ידיעת ספק פנ"ל: והנה בהא דמקשה הש"ס שם ונוקמי' פגון דאכל פזית פיגול יש לעיין דהא מוקי הש"ס בשבועות (דף פד) דהמשנה מיירי בבכור עיי"ש.

וא"כ הא קיי"ל דזריקת פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים. וא"כ בכה"ג אינו חייב אשם מעילה וצ"ע: ח) ואגב אכתוב דבדברי הירושלמי הנ"ל איתא הלעום פבלוע אף בשבת פן אף ביום הכפורים פן אף בפסח פן.

ונ"ל הפנונה דקיי"ל בפסחים (דף פה:) המוציא בשר הפסח מחבורה אינו חייב עד שיינוח דהוצאה פתיב בה פשפת עיי"ש וא"כ הלעום פבליעה. והוי כמו שהניח.

וכמו דחשוב הנחה לענגן שבת ודוק: ט) ובתולין (דף קג:) חלקו מבחוי פטור ופירש"י ונתוספות דגבי אבר מן החי דחידוש היא דגידין ועצמות נמי מצטרפין ובעלמא לא מחייב עלהו אמרינו אין לה בו אלא חידוש ולא נאמרה בי' הלכה דכדי אכילת פרוס מצטרף עיי"ש ועיין בחידושי הגרע"א שהקשה דה"נ נימא בגיד הנשה דהוי חידוש.

דאין מצטרף בכדי אכילת פרוס עיי"ש ובאמת פבר קדמו בזה הפרי מגדים (סי' סה) שכ"כ בפשיטות ולא בדרה קוש' והוליד מזה דה"ה דח"ש מותר בי' דל"ש חזי לאצטרופי ועיין מנחת חינוך מצנה ג' ובמצנה י"ט שכ"כ לענגן שאור ועיין בחידושי ח"ס ע"ז (דף סח) שכ"כ לענגן שקצים המאוסים עיי"ש: אף מה דחזית לן הפרי מגדים לענגן גיד לכאורה מבואר להיפוך מדברי רש"י תולין (דף פג).

(בד"ה דלית כו' שכ' ואית דמפרשי דליכא פזית פחד מנייהו אלא בתרוננייהו ואינו נראה שיהי' שתי התראות מצטרפות דאי אכל בתוך אכילת פרוס היינו בבת אחת ואי לאחר אכילת פרוס וכו' עיי"ש הרי לה דאפילו בגיד הנשה מצטרפין בכדי אכילת פרוס: שוב ראיתי דלק"מ דהפרי מגדים כ"כ לדין דקיי"ל אין בגידין בנותן טעם ועץ היא והתורה חייבה עליו א"כ הוי חידוש.

משא"כ למ"ד יש בגידין בנותן טעם לא הוי שום חידוש בגיד מבכל התורה. ומצטרף בכדי אכילת פרוס כמו בכל התורה.

ומעתה שפיר כ' רש"י פן אליבא דרב רב יהודה דס"ל שם דאינו חייב אלא אחת וכגון דלית בתרונתיהו פי אם זית א'. ורב רב יהודה הא ס"ל בחולין (דף ק:): דיש בגידין בנותן טעם ואתי שפיר: ועיין מנחת חינוך (מצנה קס) ובשו"ת חתם סופר או"ח (סי' ק"מ) שתמהו תמי' עצומה דבזבחים (דף ע).

(גבי גבילת עוף טהור אמרינן סד"א הואיל וחדוש. היא אפילו ביותר מכדי אכילת פֶּרֶס נמי וכו' והקא אמרינן להיפוך דבחדוש דווקא בבת אחת עיי"ש: ונראה דיש לחלק דשאני התם דהחדוש דלא מטמא במגע ומשא כמו גבלת בהמה א"כ אמרינן בטומאה שמתמא בבית הבליעה דמצטרף אפ"ל ביותר מכדי אכילת פֶּרֶס לא כן הקא דהחדוש דחשוב אכילה ואז דווקא בבת אחת גם יש לחלק בין איסור לטומאה ודוק: י) ועיין מנחת חינוך (מצנה שע"ב) דכמו דבאבר מן החי לא מצטרף כדי אכילת פֶּרֶס.

ה"ה חרצן לנזיר דהוי כמו עפר וכמבואר שם בגמרא. ה"ה דלא מצטרף כדי אכילת פֶּרֶס יעיי"ש: ובזה רוחא שמעתתא בשבועות (דף כב) נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה פניו דכזית איסורא דאורייתא פי קא משתבע אהיתרא קא משתבע ודעת' אמשהו וכו' עיי"ש ובתוס' שם הקשו דלמה נקט דווקא חרצן ולא גבילה ולכל אדם וכמו דפשיטנן באמת מנבילה וכו' יעיי"ש: ולהג"ל הנהו נכון דהתוס' הקשו עוד שם דהיכי קאמר אהיתרא קא משתבע.

וקא ח"ש אסור מה"ת: אמנם להג"ל מיושב חדא מגו חדא דבאמת בחרצן מותר ח"ש מה"ת פניו דהטעם דח"ש אסור מה"ת משום דחזי לאצטרופי בכדי אכילת פֶּרֶס. וא"כ חרצן דאינו מצטרפין בכדי אכילת פֶּרֶס פנ"ל ח"ש מותר מה"ת ומיושב ממילא דמבעי דווקא בנזיר דבשאר איסורים דח"ש אסור מה"ת ליכא למבעי מידי דל"ש היתרא דח"ש אסור מה"ת ואין שבועה חל עליהם ודוק: ומה דפשיט התם הש"ס מנבילה ואמר טעמא דפריש וכו' ומה ראי' מנבילה דח"ש הא אסור מנבילה.

היינו דלר"ל דס"ל דח"ש מותר מה"ת ולדידנ' הוי גבילה כמו חרצן לנזיר לדין ואפי"ה טעמא דפריש הא לא פריש דעת' אפזית. וה"ה לדין בחרצן אף דמותר מה"ת ח"ש לא אמרינן דדעת' אהיתרא דהיינו חזי שיעור רק דעת' אפזית: ומאד יתיישב לפי זה קו' הגאון רע"א בתשובה (סי' קנ"ד) שהקשה דלמה פשוט הש"ס מר"ל ומשום טעמא דפריש הא לא פריש דעת' אפזית אלמא דאאיסורא קא משתבע ולמה לא פשיט מרבי יוחנן דמוקי לה בכולל ולימא טעמא דכלל הא לא כלל דעת' אפזית ואינו חל עיי"ש והוא קו' עצמה: ולהג"ל הדבר נכון ומאד נעלה.

דמרב יוחנן באמת אין ראי' דכל היכי שנוכל לומר דדעת' אהיתרא ואאיסורא דדעת' אהיתרא דלרבי יוחנן לא משכחת היתרא דהא גם חזי זית אסור מה"ת. ובאמת שי"ל דבחרצן וכל מקום דח"ש מותר בנשבע עליהם דעת' אמשהו דהוי היתרא.

ושאני שם דגם משהו אסור א"כ דע"כ דעת' איסורא. פן י"ל דדעת' אפזית ולכך פשיטמר"ל דח"ש מותר גם מנבילה ואפ"ה ל"א דעת' אמשהו ה"נ בחרצן לדין ל"א דעת' אמשהו ודוק: (יא) ועיין בדו"ח בסוף הספר רצה השואל לחדש דבשביעת בטוי דהוי חדוש כמבואר בשביעות (דף לז) אינו מצטרף בכדי אכילת פֶּרֶס.

והוא ז"ל דחה דהשביעה מעיקרא היתה שלא יאכל בכדי אכילת פֶּרֶס עיי"ש: ולפי מה דחזית לן בשו"ת ח"ס (סי' ק"מ הג"ל) דאם נימא סתם אכילה היא בכ"ש אז בחדוש מצטרף אפילו ביותר

מְכַדֵי אֲכִילת פָּרֶס עֵי"ש א"כ ה"נ בְּשָׁבוּעָה דְסִתָּם אֲכִילָה בְּכ"ש מִשְׁמַע לְשִׁיטַת הָרַא"ם [וְעֵינָן מַל"מ פ"א מְחַמֵּן שְׁכ"כ] ה"ה דְּמִצְטָרְף אֶפְיָלוּ בְיוֹתֵר מְכַדֵי אֲכִילת פָּרֶס: וְיֵשׁ לְהַעִיר דָּאֵי גִימָא פְּנ"ל דְּבִתְיָדוּשׁ מִצְטָרְף אֶפְיָלוּ בְיוֹתֵר מְכַא"פ.

אוּ רַק בֵּת אַחַת וְלֹא מִצְטָרְף אֶפְיָלוּ בְכַדֵי אֲכִילת פָּרֶס. וְכ"כ הַח"ס ע"ז (דָּף סח) לְעַנְוֵן שְׁקָצִים וְהִבִּיא כֵּן בְּשֵׁם ס' כְּפָנֵי יוֹנָה.

עֵי"ש וּבְאַמְתָּ שְׁכ"ה מְפֹרָשׁ בִּירוּשְׁלָמֵי פ"ו דְּנִזְיָר (הַלְכָה א) וְשֵׁם אֶמְרִינָן הוּאִיל דְּטוּמְאַתּוּ בְטָלָה אִיסוּרוֹ נָמִי בְטִיל עֵי"ש: וְלפ"ז בְּבִשְׁרָה בְּחֻלְבֵי דְנָמִי חִידוּשׁ הוּאִי כְּמַבְנָאָר בְּפִסְחִים (דָּף מד) וְחֻלְוִין (דָּף קח) לֹא יְהִי מִצְטָרְף בְּכַדֵי אֲכִילת פָּרֶס.

אוּ אֶפְיָלוּ בְיוֹתֵר מְכַדֵי אֲכִילת פָּרֶס וְצ"ע: יב) וְדַע דְּבָהָא דְכַתְבֵּתִי בְּדִין שְׁיִנּוּי בְּאִיסוּר יֵשׁ לְעֵינָן בְּכַרִּיתוֹת (דָּף ה) דְּמַש"ה פְּתִיב לְחֵם וְקָלִי דָּאֵי פְּתִיב קָלִי הוּאִי דְּוּוּקָא קָלִי דָּאֵי תָּא בְּעֵינָא אֲבָל לְחֵם דְּלִיתָא בְּעֵינָא וְכוּ' עֵי"ש וּבִיאָר הַמְקוֹר חֵי"ם (ס') דְּהַכְּנֻנָה מִשּׁוּם דְּנִשְׁתַּנָּה מְקַמַּח לְלְחֵם.

וְכַדְעַת הֶרְבִּינוּ יוֹנָה הַנּוֹדֵעַ דְּדַעְתּוֹ דְּנִבְיָלָה שְׁהִטְמִינוּ בְּדָבָשׁ וְנִהְפֵּף לְדָבָשׁ מִן תֵּר יַעֲי"ש: וְיֵשׁ לְהַעִיר דְּלִפִּי זֶה מַה פְּרִיָּף בְּפִסְחִים (דָּף כג) (לְרַבֵּי אַבְהוּ וְהָרִי חֻדָּשׁ דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְלְחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל וְכוּ' וְתַנּוּן קוּצָר לְשַׁחַת וּמֵאֲכִיל וְכוּ' דְּהָא דַּעַת רַש"י בַּע"ז (דָּף מו) דְּבִיאָסוּר הַנְּאָה לֹא מְהַנִּי שְׁיִנּוּי דְּהָא מ"מ הַנְּאָה הִיא (וּבְזָה יֵשׁ).

לִיֵּשֵׁב מַה שְׁעָמַד בְּס' נִחְלַת יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן מְלִיסָא שֵׁם מְהָא דְּמַעֲיָלָה (דָּף יב) דְּפָרִיָּף אֲמַאי הַמְקִיז דָּם בְּבִהַמַּת קַדְשִׁים מוֹעֵילִין הָא תַּנּוּן חֻלְבֵי הַמְוֹקְדָשִׁין אִין מוֹעֵילִין. וְמַה רַאִי מְדָם לְחֻלְבֵי שְׁנִשְׁתַּנָּה עֵי"ש וְלַהַנְּ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְּקַדְשִׁים דְּאִיסוּרֵי בְּהַנְּאָה לֹא מְהַנִּי שְׁיִנּוּי] וְא"כ הִיכִי ס"ד דְּחֻדָּשׁ יְהִי אִיסוּר בְּהַנְּאָה.

דָּא"כ תְּרִי קָרָאֵי דְּלְחֵם וְקָלִי לְמָה לִי דְּלִיכָא לְמִימַר דְּהוּא"א דְּלְחֵם מִן תֵּר מִשּׁוּם דְּנִשְׁתַּנָּה הָא בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה לֹא מְהַנִּי שְׁיִנּוּי: מִיְהוּ אֶפְשָׁר לֵאמֹר דְּדַעַת רַש"י כְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּעַל הַנְּאָה לִיכָא מְלַקוֹת וְא"כ י"ל דְּצָרִיָּף תְּרִי קָרָאֵי לְעַנְוֵן מְלַקוֹת דָּאֵי מְצַד הַנְּאָה הָא לִיכָא מְלַקוֹת וְא"כ נִהִי דְּבִהַנְּאָה לֹא שְׁיִיָּף שְׁיִנּוּי.

הִינּוּ דְּמ"מ אִיסוּר בְּהַנְּאָה אֲבָל מְלַקוֹת לִיכָא וְצָרִיָּף לְחֵם לְמַלְקוֹת וּפְשִׁיט: וְאַגַּב אֶכְתּוּב דְּבַס' נִחְלַת יַעֲקֹב הַנְּ"ל הִבִּיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן בְּעַל חֲתָם סוּפֵר שְׁפִי פְּוֹנַת הַש"ס דְּלְחֵם לִיתָא בְּעֵינָא מִשּׁוּם שְׁיֵשׁ בְּהַלְחָם גַּם מִים וְא"כ הָוִי אֶמִינָא דְּאִינוּ מִצְטָרְף וּבְעֵינָן כְּפִיזִת לְבַד הַמִּים לְכָף צָרִיָּף קָרָא דְּאִיסוּר הוּאִי מְצַד הַלְחָם וְגַם הַמִּים מִצְטָרְפִין דַּע"י הַקְּמַח וְהַמִּים גַּם שְׁנִיָּהֶם מְקָרִי לְחֵם: וְלַעַנ"ד הַדְּבָר תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא שְׁבַש"ס מְנַחֲחוֹת (דָּף נד) בְּבִשְׁרָה הַעֲגָל שְׁנַתְּפָחוּ אֵי מְשַׁעְרִין לְכַמוֹת שְׁהָן.

וְלָמָּה דְּמַסִּיק דְּכָל הִיכִי דְּמַעֲיָקְרָא לֹא הָוִי בִי וְהַשְׁתָּא הָוִי מְדַרְבְּנָן עֵי"ש א"כ שְׁפִיר צָרִיָּף קָרָא. כִּינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא לֹא הָוִי כְּשִׁיעוֹר וְע"י הַשְּׂאוֹר וְהַמִּים נִתְּפַח וְנִעְשָׂה כְּשִׁיעוֹר: וְדַע דְּבִשְׁו"ת הַר"י מִינְיָן (ס' טו) דַּעְתּוֹ דְּל"א ח"ש אִיסוּר מַה"ת.

אֲלָא הִיכִי דְּהִי כְּשִׁיעוֹר וְרַק הוּאִי אֲכָל הַחֲצִי. מַשָּׂא"כ הִיכִי דְּמַעֲיָקְרָא כְּשִׁנּוּלֵד לֹא הִי כְּשִׁיעוֹר וְלְכָף בָּלָב עוֹף שְׂאִין בְּדָמוֹ כְּפִיזִת לֹא שְׁיִיָּף לְאִיסוּר דָּמוֹ מִשּׁוּם ח"ש יַעֲי"ש [וְיֵשׁ לְהַעִיר מְדַבְּרֵי רַש"י כְּרִיתוֹת (דָּף כב) בָּלָב עוֹף שְׂאִין בְּדָמוֹ כְּפִיזִת וּפִירַש"י דְּמַש"ה אִינוּ עוֹבֵר אֲבָל אִיסוּר מַה"ת דַּח"ש אִיסוּר מַה"ת] וְעֵינָן כְּזֶה בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א ב"מ (דָּף נג) לְעַנְוֵן מַעֲשָׂר שְׁנֵי שְׂאִין בּוֹ שְׁוָה

פרוטה דאם מעולם לא הי' בו שנה פרוטה אז מותר מה"ת עיי"ש ובדברי הרשב"א ו"ל קדושין גבי ישנו לשכירות מתחילה ועד סוף עיי"ש: ולפ"ז י"ל דנה הפנונה כל היכא דמעיקרא לא הוי בי' והשתא הוי בי' מדרבנן פיון דמעולם לא הי' פשיעור נהי דתפחה מ"מ משערינו פמו שהי' מעיקרא מה"ת.

ודוק: יג) ועיין בספר מגן האלף בהשמות שהביא ראי' לשיטת רבינו יונה דאיסור שושפתנה מותר מהא דגדה (דף ע) אשתו של לוט מה שתטמא אמר לי' מת מטמא ואין מלח מטמא הרי דבגשפתנה ואין זה מה שאסרה התורה מותר עיי"ש ואין ראי' דשאני התם דהיא גשפתנה עוד קודם הדיבור ולא הי' עלי' מעולם שם איסור דקודם הדיבור הא לא נאסר ולאחר הדיבור כבר היתה לנציב מלח.

משא"כ איסור שחל עליו שם איסור מעולם י"ל דשוב לא פקע ופשוט: יד) ועיין פסחים (דף לה:) מי שאסורו משום בל תאכל חמץ. והקשו האחרונים א"כ מה פריך הירושלמי גבי חדש ניתי עשה וינדחה ל"ת הא אין אסורו משום בל תאכל חמץ דאין איסור חמץ חל על איסור חדש.

ונראה דהא מבואר בכריתות (דף ה) אכל לחם וקלי וכרמל לוקה ג' מבואר דהיכי דאפה לחם מחדש פקע איסור קלי וכרמל ולוקה משום לחם וא"כ הא איסור חמץ קודם לאיסור לחם דבשעת האפ' פקע האיסור קלי וכרמל וכל איסור חמץ ואיסור לחם אינו עד שיאפה ואכמ"ל: ובזה יש ליישב מה דאיתא בירושלמי פ"א דקדושין (הלכה ז) דפליגי ר"א ורבנן אי חדש בחוץ לארץ דאורייתא דר"א ס"ל דבחוץ לארץ לאו דאורייתא דכתיב בכל מושבותיכם ואיתא שם מה עבדו רבנן בהדין קרא] בחדש שיצא מארץ ישראל לחוץ לארץ עיי"ש וקשה מהיכי תיתי שיפקע איסור חדש במה שיצא מארץ ישראל ואף דמצינו כה"ג פלוגתא בחלה אי פירות ארץ ישראל שיצאו לחוץ לארץ אם הם חייבים שאני התם דתליא בהגלגול והגלגול הי' בחוץ לארץ משא"כ בחדש.

אמנם להנ"ל דבעת שאפה נפקע איסור קלי וכרמל וכל איסור לחם א"כ שפיר הוי אמינא דהיכי דהוציא חדש מארץ ישראל לחוץ לארץ ועשה שם לחם דיהי' פטור משום חדש קמ"ל קרא דגם בכה"ג יש איסור חדש: טו) ובהיותי בזה אמרתי ליישב הא דמנחות (דף ה) קסבר ר"ל האיר המזרח מתיר והקשו התוס' הא מ"מ עד הביאכם למצוה ולא מקרי עדיין ממשקה ישראל עיי"ש: ונראה למ"ש הפוסקים דכל איסורי תורה הוי איסורי חפצא לכן אי אסור באיסור חפצא לא חשוב ממשקה ישראל פיון דבעצם האיסור מונח על החפץ.

משא"כ באיסור גברא והחפץ אינו אסור ל"ש ממשקה ישראל. וזהו דמשני קסבר האיר המזרח מתיר וליכא תו איסור חדש ונהי דעד הביאכם למצוה מ"מ מצוה הוי רק אקררפתא דגברא וחשוב ממשקה ישראל וכה"ג חילק בפסחים (דף מח) דאיסור מוקצה חשוב ממשקה ישראל פיון דדבר אחר גרם לו והיגו דאיסור היום אינו על החפץ פנודע: ויותר י"ל ע"ד החידוד קצת דבאמת חדש הוי ל"ת שהזמן גרמא ובל"ת שהזמן גרמא גם הנשים חייבות.

וכל זה עד שהגיע האיר המזרח אבל לאחר שהגיע זמן זה פקע הלוא דלחם וקלי וכרמל וא"כ נהי דיש מ"ע להביא את העומר אבל זה שוב הוי מ"ע שהזמן גרמא דנשים פטורות וא"כ הא כתבו התוס' בזבחים (דף פח) דדווקא מה דאסור לכל ישראל לא מקרי ממשקה ישראל משא"כ בדבר האסור לישראל בלבד ומותר לפהנים ולכן תרומה מקרי ממשקה ישראל פיון דמותר

לפניהם וה"ה קָא פֿינן דַּמוֹתֵר לְנָשִׁים וְזֵה הַפְּנוּנָה עַד הַבִּיאָכֶם לְמַצּוֹה וּבְזֵה אֵין נָשִׁים בְּכָלֵל וְשׁוּב הָיִי מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מִשָּׂא"כ אִם הִי הַדִּין דְּהַעֲנוֹמֵר מִתִּיר וְעַד הַבָּאָת עֲנוֹמֵר אֲסוּר בְּחֻדָּשׁ וְהַלְאוּ דְלַחֵם וְקָלִי בְּתוֹקְפוֹ דְּלֹא הִי חָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְא"ש: וּבְזֵה נִיחָא הַתּוֹסֶפֶתָא (פֿי"ד דְּשַׁבָּת) מְטַלְטְלִין אֶת הַחֻדָּשׁ בְּשַׁבָּת עֵי"ש.

וְלֹא נִתְבָּרַר דְּמָה שְׁנָא מִפְּלֵ אִיסוּרֵי מְאָכְלוֹת שְׁאֲסוּר לְטַלְטְלֵם בְּשַׁבָּת וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת (דָּף קכז) יַעֲיִ"ש וְלַהֲנַ"ל הַפְּנוּנָה אִם חָל יוֹם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר בְּשַׁבָּת דָּאז מוֹתֵר לְטַלְטְלֵי הַחֻדָּשׁ אַף קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר פֿינן דְּחֻזֵי לְנָשִׁים וְכַמְבּוּאָר בְּסוּפָה (דָּף מב) מְקַבְּלַת אִשָּׁה מִיַּד בְּנָה יַעֲיִ"ש וִי"ל ג"כ מִשׁוּם דָּאִין מוֹקְצָה לְחֻזֵי שַׁבָּת וְעֵינן תּוֹס' סוּפָה שְׁם ד"ה טְלִטוּל וְכו' וּז"פ: גַּם י"ל הַפְּנוּנָה בְּתוֹסֶפֶתָא אִם חָל י"ז בְּנִיטָן לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת וּבְזִמְנֵן הִנֵּה דָאִין עֲנוֹמֵר הָא יוֹם הַגָּף פְּלוּל אֲסוּר מִה"ת וְא"כ הָא הַקְּצָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת וְרַק מִשׁוּם דְּמוֹקְצָה מִחֲמַת יוֹם שְׁעָבֵר לֹא אֲמַרִּינן לְזֵה קַמ"ל הַתּוֹסֶפֶתָא דְּוּנְקָא בְּחֻדָּשׁ וְאִתֵּי שְׁפִיר: טז) וְעֵינן מְנַחֲחוֹת (דָּף סז) אֲמַר הִי ר"ע מִירוּחַ עֲפוּ"ם אֵינּוּ פּוֹטֵר יַעֲיִ"ש וְהַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' דָּא"כ אִיךָ אִתֵּי מְאֵינּוּ מְעוֹשֵׁר הָא בְּעֵינן מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל עֵי"ש: וְיִשׁ לְתַרְזֵן לְמָה דַּס"ל לר"ע בְּחֻלְיִין (דָּף קא:) דָּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר אַף אִם הוּא חֲמוּר.

א"כ הָא לֹא חָל אִיסוּר טְבָל עַל אִיסוּר חֻדָּשׁ וְרַק כִּי פִקְע מִיַּנְי' אִיסוּר חֻדָּשׁ וְהִיא מְשִׁיבֵי שְׁלֹטֵת הָאוּר בְּרַבּוּבָה וְכַמְבּוּאָר שְׁם (דָּף כז) וְאָז כְּבָר נַעֲשֶׂה מְצוֹתוֹ אִיךָ בְּטְבָל עַל חֻדָּשׁ הָיִי אִיסוּר כּוֹלֵל דְּחָל אַף לְאַחַר הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר וְזֵה תַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְּהַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד פ"ד מִה' שְׁבוּעוֹת הַלְכָה י' בְּנִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכֵל הַיּוֹם וְאִת"פ נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכֵל לְעוֹלָם אִי הָיִי כּוֹלֵל יַעֲיִ"ש וְאִת"פ לְבָנָה: יז) וְבַעֲיָקָר הַדְּבָר אִי דְבָר שְׁאֵינּוּ אֲסוּר לְכָל חָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל דְּפִלְיָגִי בְּזֵה רִש"י וְתוֹס' בְּזִבְחִים (דָּף פח).

(דְּדַעַת הַתּוֹס' דְּתַרוּמָה דְּמוֹתֵר לְפָנֵיהֶם חָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל. וְדִלָּא כְּדַעַת רִש"י שְׁם.

נִרְאָה דְּתַלְיָא בְּזֵה דְּהָא בְּאַמַּת יִשׁ הַכְּרַח לְשִׁיטַת הַתּוֹס' מְהָא דְּמַלִּיקָה מוֹתֵרַת לְגְבוּהַ וְכַמ"ש הַמְהַרְש"א בְּחֻלְיִין (דָּף צ.) (דְּחָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם דְּמוֹתֵר לְפָנֵיהֶם אֲמָנָם לְבַר קַפְרָא דַּס"ל בִּיבְמוֹת (דָּף לג) דְּזֵר שְׁאָכֵל מְלִיקָה אֵינּוּ חַיִּיב מִשׁוּם גְּבִילָה.

וְא"כ הָא מוֹתֵר לְכָל יִשְׂרָאֵל. וְיִמָּה דְּאֲסוּר לְזָרִים מִשׁוּם זְרוּתָהּ הָא הָיִי כֵּן בְּכָל הַקְּדוּשׁ, וְכַמ"ש הַמוֹהַרש"א דָּאִם נִימָא דְּגִיד אֵינּוּ חָל אֶהְקָדָשׁ דְּחָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל פֿינן דְּמִשׁוּם גִּיד מוֹתֵר לְכָל. וְאִיסוּר זְרוּתָהּ הָא יִשְׁנֹן בְּכָל קְדוּשִׁים וּז"פ. אֲמָנָם לר"ח דְּזֵר חַיִּיב עַל מְלִיקָה יִשׁ הַכְּרַח כַּנ"ל וְאִת"פ: [וְעֵינן תּוֹסֶפֶתָא פ"ח דְּמְנַחֲחוֹת דַּס"ל לר"ח דְּמְבִיאִין מְנַחֲחוֹת מִן הַטְּבָל.

וְהוּא נִגְדַּד ש"ס דִּילָן פְּסָחִים (דָּף מח). וְנִרְאָה דְּתַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְּרִש"י וְתוֹס' יְבָמוֹת דָּף פו.

(אִי אִיסוּר טְבָל מִחֲמַת תְּרוּמָה הַמְעוֹרָב בּוֹ. וְעֵינן תּוֹס' קְדוּשִׁין (דָּף לח:) ד"ה וְה"ה וְכו' דְּטְבָל מְסַתְּבֵר דְּלֹא חֲמוּר מִתְרוּמָה פֿינן דָּאֵינּוּ אֲלֵא מִחֲמַת תְּרוּמָה וְעֵינן ר"ן גְּדָרִים (דָּף פ"ד) אִי מְעַשֵּׁר עֲנֵי טוֹבָל.

וְא"כ כְּמוֹ דְּתַרוּמָה חָשׁוּב מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל ה"נ לֹא חֲמוּר טְבָל מִיַּנְי' וְלִכּוֹ ס"ל לר"ח דְּמְבִיאִין מְמַנּוּ מְנַחֲחוֹת וּבְזֵה נִיחָא קְצַת הַרְמַב"ם פ"ה מְאִיסוּרֵי מְזַבְּחַ שְׁלֹא הִבִּיא טַעַם מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל אֲלֵא מִשׁוּם מְצוּנָה הַב"ע מִשׁוּם שְׁהִבִּיא דָּאִין מְבִיאִין מִן הַטְּבָל דְּבְזֵה ל"ש טַעַם מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל: עוֹד י"ל דְּהַדְּבָר תַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבִּי וְרַבִּי בְּחֻלְיִין (דָּף צ) דְּרַבִּינָן ס"ל מְצוֹתוֹ בְּכּוֹ שְׁאֵינּוּ וְרַבִּי דְּהִבִּיא רַא"י מְמַלִּיקָה נִרְאָה דְּלִית לִי הַסְּבָרָא דְּמְצוֹתוֹ בְּכּוֹ.

וא"כ י"ל דלרבי יש ראי' ממליקה דתרומה חשוב מן המותר לישראל וה"ה טבל פנ"ל. וצ"ע לרבי היאך הקריב אדם ראשון קרבן וקא נאסר לו בפשר וכבר הקשו בזה. ואמרתי מכבר דמצותו בכך פינו דא"א בהיתר עיני רש"י מנחות (ה:) דבא"א חשוב מצותי בכך. ואמנם לרבי צ"ע.

המסדר יצחק בצלאל:] סימן יד. ב"ה פה פראגא.

כבוד ידידי נרב תביבי הרה"ג המופלא בבקיאותו עיניו פיונים על אפיקי הש"ס מוכתר במדותיו וכו' מוהר"ר אברהם שיקל: אחדשה"ט הנני להשיבו על מכתביו בעזה"י ולאשר ביקש ממני מעכ"ת לכתוב לו איזהו הערות במילי דנזיקין אמרתי לפתוח במה דסיים: א) ראיתי ברמב"ם (פי"ז מה' אשנת ה"ד) מי שגירש את אשתו ועליו שטר חוב וקא בע"ח והאשה לגבות וכו' אם אין לו אלא קרקע שאין בה פדי לגבות שניהן ולא הי' בה דין קדימה נותנין אותה לבעל חוב "ואם נשאר לאשה פלום תטול" ואם לאו תדחה מפני בעל חוב "שקרי בע"ח הפסיד והוציא מעותיו והאשה לא תסרה דבר" וכו' עכ"ל והנה זה דכ' הרמב"ם ואם נשאר לאשה פלום תטול דאינו מוכן דמאי קמ"ל פינו דליכא ע"ז שום חוב אמאי לא תגבה נראה דכינון לומר דאף אם הקרקע הזו אין בה דין חלוקה א"כ יש בזה דין דגוד או אגוד עי' ב"ב (י"ג).

(וכינון דהדין דכדי חובו בע"ח קדים א"כ שוב פינו שאינו ראוי ליחלק יתנו כל הקרקע לבע"ח והאשה תטול מעות ולזה אשמעי' דכינון דבעצם מתורת החיוב חיובא דבע"ח בזוני כתו' פתובות (צב).

(וחוב שניהם שנה רק דנתנו דין קדימה לבע"ח לפי שהפסיד והוציא מעותיו וזה הרי הוא רק בכדי חובו אבל על היתר שלא הפסיד אין לו שום קדימה ונחשב לזה פאלו שניהם שונים וזו שכ' ואם נשאר לאשה פלום היינו אף שאינו ראוי ליחלק מ"מ תטול וזה נגד שי' ריטב"א בשמ"ק פתובות (פו).

(דמפרש הא דאמר בש"ס שם ואי לא איכא אלא ארעא חדא ולא חזי' אלא לחד לבע"ח יתבינו דאין הפנונה שאין פדי לגבות שניהם דבכה"ג בע"ח ואשה שניהם גובים אלא דאיכא גובינא לתרנוייהו ואין בקרקע דין חלוקה דאזי בע"ח קדים ליטול הקרקע והאשה תטול מעות וזה דקדוה לשון הגמ' ולא חזיא אלא לחד יעו"ש ועי' תו' ב"ב (צב) ד"ה אי וא"כ אם לשי' זו דלא הורע פח האשה נגד הבע"ח מ"מ באין בה דין חלוקה יתבינו לבע"ח שוב יש סברא דלרמב"ם דאם אין פדי לגבות שניהם בע"ח קדים דשוב באין בו דין חלוקה כ"ש שלא תטול האשה ולזה אשמעי' ואם נשאר לאשה פלום תטול ופשוטו: ועי' שמ"ק שם בשם תוס' שני דכתב דאף אם הפתובה קודמת מ"מ לבע"ח יתבינו וכ' הטעם דכינון דקי"ל דלנה ולנה וקנה נכסים יחלוקו א"כ שעבוד המוקדם והמאוחר שוין שוב ממילא תדחה האשה דכל שבבע"ח שניהם שוין.

בבע"ח ואשה תדחה האשה יעו"ש ויל"ע מהא דב"ב (קלב.) פתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב ר"א אומר תקרע מתנתה ותעמוד על פתובתה יעו"ש וברשפ"ם והרי אף שפתובתה קודמת כמ"ש רבינו גרשון שם מ"מ יגבה בע"ח ומאי מהני לה שתעמיד על פתובתה ומוכח דאם פתובתה קודמת אין בע"ח קודם (ולשון רשפ"ם שם ד"ה ויצא כו' לכתובתה לא קדים צ"ב דאם שניהם שונים ג"כ בע"ח קודם ומאי אהני לה פתובתה והול"ל דהפתובה קודמת] ואולי דהיכא דיש קרקע שנשתעבדה כבר לאשה בכה"ג לא גזלי' מהאשה ליתן לבע"ח ורק היכא דבאין לגבות

עכשיו מקרקע המוטלת ביניהם הוא דבע"ח קדים וכמ"ש הרא"ש פ' הפותב ובאס"ז שם יעו"ש ונפיר נ"מ במה שתעמוד על פתובתה]: והנה רמב"ם ז"ל הוסיף הטעם דבע"ח קדים לפי שהפסיד והוציא מעותיו וזו לא הפסידה וברור דאין הפנונה למעט מתנה באחריות (עי' ב"מ טו).

(מתנה דלא פתיב הכי ובשמ"ק שם ובשמ"ק ב"ב ע"ז. ד"ה זכי יעו"ש) או שחייב עצמו במה שאינו חייב שלא הוציא מעות דז"א דכיון דהקנה לו מרצונו הרי עכשיו אצלו פהפסד מעות דנעשה פמקח וכרמב"ם (פכ"א ממלנה ה"ג) ואם קבל הנותן אחריות ובהמ"ג שם רק בכתובות אשה כ"ז שלא גבתה מתק"ח אין זה מיקרי הפסד מעות שאין לה עדיין קנין בעצם המעות.

ובאשה ל"ש לומר הגדר דחייב עצמו לבד תק"ח דז"א דכיון דהחייב מתק"ח אין חיוב חל על חיוב ועי' פתובות (קב) דמשני פיון דמשועבד מדאורייתא ופריה א"ה אמאי פתיב לו ומשני פדי לברר לו פהן יעו"ש ונהרי נ"מ אם יפקע שעבוד תורה כגון אם יתן הפדיון לאחר וע"כ דאין חיוב חל על חיוב ויש לדבר שם בזה ואכ"מ ועי' תומים צ"ז סקכ"א].

ומצאתי בתומים (צט סק"ב) דכ' בפשטא דאם מחייב עצמו במה שאינו חייב בהודאה בפני עדים אין לבע"ח שאלה דין קדימה דשני החובות שונים יעו"ש. וע"כ פתובה שאני כנ"ל פיון שהרי רק מתק"ח לא מיקרי הפסד כ"ז שלא גבתה [ועי' ריטב"א ב"מ מו].

(דהאריה טובא בהא דהודאה מהני אף שאינו חייב באמת וכ' עו"ל שיכול להוציאם מידו דהודאת בע"ד פמאה עדים מיהו כל כמה דלא הוציאה אינו יכול לחלל עליהם דבמאי קני להו יע"ש ומבואר דסובר דהודאה הוא רק זכות לכשיבא לידו אבל בתחלה אינו שלו ועי' תו' ב"מ מ"ו).

(שם ד"ה ונקניהו יעו"ש וא"כ י"ל דדמי לכתובה]: ולפי"ז יש להעיר בהא דכתובות (קא:): הנושא את האשה ופסקה עמו פדי שיזון את בתה כו' גיזונית מנכסים משועבדים "מפני שהוא כבעלת חוב" ע"כ ובירושלמי פתובות (פי"ב ה"א) במה הוא מתחייב לה לא כן ר"י ור"ל תריהון אמרין הכותב שט"ח על חבירו בחזקת שהוא חייב לו ונמצא שאינו חייב לו אינו חייב ליתן לו ומשני עשו אותה פתוספת פתובה ע"כ ומבואר דהחייב מתורת דין תוספת פתובה וקשה הלא המשנה אמרה מפני שהוא כבעלת חוב וא"כ אם יהי עוד בע"ח שאלה וליכא אלא ארעא חדא בהא דכתובות (פו).

(יהי הדין דשניהם גובים דהא בבע"ח אף שבא ע"י שחייב עצמו אין בו דין קדימה לזה שאלה ואלו לטעם דעשו אותה פתוספת פתובה הרי בע"ח קדים לכתובה [ועי' שמ"ק פתובות (קא:)] ד"ה מפני שהביא י"מ דאף אם מתה הבת חייב ליורשי דהוית בעלת חוב ממש ורשב"א הוכיח מהירושלמי שם מתה פכר מתה דלכן לא אמרו שהוא בעלת חוב רק כבע"ח אבל אינה בע"ח גמור יע"ש ונהירושלמי לטעמי' [וגם יש להעיר לטעם הרמב"ם שזה הוציא מעותיו לפיכך בע"ח קדים ולפי הנ"ל דרק נגד חוב מתק"ח א"כ בארוסה שכתב לה פתובה באחריות דמדינא אינה גופית משועבדים וכמ"ש רמב"ם (בפ"י מאשות הי"א) ונהו זה רק גדר מחייב עצמו בדבר שאינו חייב וא"כ דמיא לבע"ח.

ובשני חובות אף שהשני לא הלנה שניהם שונים וא"כ יהי עדיפות לכתובת ארוסה מכתובת נשואה וכזה ראיתי לרמב"ן ז"ל במלקמות פ"ג דכתובות דכתב הלכך נשא חרשת אעפ"י שכתב לה מאתים פסבר בתולה ולא מצא בתולים פיון שמדעת עצמו כתב מאתים אינה מפסדת פלום

יעו"ש הנה דגרוצה פתובה שמצד החיוב תק"ח שחזי רק מה שמגיע לה מדינא אבל זו שחייב בעצמה אף שאינו חייב אין לה תורת פתובה וא"כ ה"נ בזה שיש חיוב מצד עצמו הנה פשני לוין וגם בכתובת חרשת נמא דהוי כבע"ח שפא ע"י שחייב עצמו אליו דאין לבע"ח קדימה, ואולי בכתובת ארוסה פיון שהשעבוד הוא רק תוספת לעצם הכתובה לא גרע מתוספת פתובה בכל מקום דג"כ בע"ח קדים וכמ"ש הה"מ (פ"ז מאשות ה"ד).

אבל בחרשת דהפל חיוב חדש יל"ע דיהי עדיף וזה לא מסתבר ובחז"ל הארכתי: (ב) ובגוף הדין דמחייב עצמו בדבר שאינו חייב דכתב רמב"ם (פי"א ממכירה הט"ו) המחייב עצמו בממון לאחר בלא תנאי כלל אעפ"י שלא הי' חייב לו פלום הר"ז חייב כו' או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לה מנה בשטר וכו' יעו"ש ובההמ"ג בארנה מהא דכתובות (קא:): ודברי רמב"ם ז"ל יש בהם ב' פונות אם הוא ענין הקנאה או גדר הודאה והאריה בזה הקצות סי' מ' יעו"ש דהביא ד' הנומק"י ב"ב (קמט).

(דהוא מגדר אורייתא. ודברי רמב"ם מתבארין מדברי תשובת הר"י מיגש (סי' צ"ז) דכתב מפניך דאם כותב דרוח חיוב והקנאה לא מהני רק מתורת הודאה יעו"ש וכבר האריכו בזה ואמנם יש לחקור אם חייב עצמו בפני עדים והי' בתוכם קרוב, או פסול אם בטלה כל העדות פהא דמפות (ו).

(דנמצא א' קרוב או פסול מבטל העדות וה"נ מבטל החיוב: . אולם י"ל דהא זה נראה דבהגדה לחוד שיעיד קרוב או פסול עם הפשרים שזה חייב עצמו לפניו בדבר שאינו חייב לא יפסל דהא המחייב עצמו בדבר שאינו חייב אינו מתחייב רק אם יש עדים וכמ"ש הריטב"א ב"מ (מו:): והאריה בזה הקצות סי' מ' יעו"ש ובמ"א הקשתי מדברי הש"ך (סי' מ' סק"ג) דכתב ידו בלי עדים הוי הודאה וכבר נחלקו הב"ח והש"ך אם כת"י הנה דין שטר ואכ"מ א"כ אין העדים בגדר בירור על המעשה וככל עדות ממון דאמר בקידושין (סה:): לא איברי סהדא אלא לשקרי ועי' רמב"ם (פ"ה מיסוה"ת ה"ב) רק הוי בגדר עצם דבלי עדים אף שחייב עצמו לא מהני וא"כ זה הפסול שמגיד שחייב עצמו בפניו הרי אינו מגיד כלל שחייב עצמו שהרי בפניו לאו חיוב הוא כלל וכאלו מגיד שחייב עצמו בתנאי וכה"ג מדברים הפוסלים.

ואינו דומה לכל עדות שמגיד שראה המעשה ונמצא שזה חייב בעצמו פיון שהלנה אבל בכאן לפי דבריו לא ראה כלל שום חיוב פי הוא מגיד שזה חייב עצמו בלי עדים ובכה"ג ליכא חיוב כלל וכבר העיר פנה מרן ז"ל בחי' הרי"מ (פלקוטים לחו"מ לו) בד' תוס' מפות (ו) ד"ה שמואל דתמהו מקדושין וגיטין שיש קרובים א"כ מבטלים הפשרים ותי' דבראנ' בלי הגדה אינם פוסלין יעו"ש ותיפוק לי' דבקידושין הרי המקדש בלא עדים לאו קידושין הוא א"כ זה הפסול שמגיד שראה שנתקדשה בפניו הרי אינו מעיד על קידושין כלל דבפניו הוי כבלא עדים ונהרי זה כמעיד ששמע האמירה בלא הנתנה ואף שראה שקדשה בפני אחרים זהו מצד האחרים אבל מצד עדותו שנתקדשה לפניו אינו עדות על קידושין כלל יעו"ש ואמנם צ"ל סברת תוס' דבס"ד דסברי דגם ראי' לחודא פוסלת אין העדות בשעת ראי' על הדין רק על המעשה רצוני לומר דקידושין דבעי עדות אינו תנאי במעשה קידושין שהמעשה הוא אמירה ונתנה רק הוא תנאי בדין קידושין דלחלות קידושין בעי' קידושין בעדים והפסול שמעיד מצד עדותו אינו מעיד על דין קידושין בעדים דאזי בעת ראי' סגי בראיית המעשה לא הדין ואח"כ בעת הגדה שהוא לפני ב"ד בעיניו גדר הגדת הדין קידושין אמנם הראי' הוא רק על המעשה לחודא ולפני ב"ד מתחדש הדין ולכן

בעיניו רק שיראו המעשה נתינה נאמירה לאשה אבל לא ראית דין קידושין וע"כ שפיר פיון דהפסול רואה המעשה כהכשר ר ראוי לפסולו משום נמצא א' קא"פ אף דחסר לו ראית קידושין מצד הדין מ"מ בעת ראי' סגי בראית המעשה ובחין הארכתי.

ולפי"ז שוב במחייב עצמו כמה שאינו חייב בעת הגדה בנדאי אינו פוסל שהרי אינו מגיד על חיוב. דלפניו לא הי' פלל שום מחייב עצמו פנ"ל שוב גם בעת הראי' לא יבטל שהרי בכאן ליכא שום מעשה לראות רק הדין חיוב ומצד עדותו הרי אינו רואה פלל ובזה יל"ע בהא דירושלמי גיטין (פ"א ה"א) כתב פל נכסיו לשני בנ"א קרובים לזה וכשרין לזה כו' נמצא א' קא"פ וכו' דאם כתב בתורת הודאה דשוב לא יפסל ועי' רי"ף פ"א דמפות ופלפלתי לפי"ז אף רצון כ"ת רק גוף החקירה: ג) ראיתי בר"ן פ' השולח (דף לז).

(דהביא ספרי ר"ש אומר פל בעל משה ידו ולא היו רש ופירש דהא דאמרי בגיטין (לז.)) יתומים א"צ פריזבול היינו שהלוו משלהם והספרי ממעט מדינא יורשי מלנה יעו"ש וראה ביראים סי' רע"ג דכתב לענין לאו דלא תבא אל ביתו לעבנות עבנותו שהאסור על המלנה ועיי"ש דמדמי לשמיטה וכל שאינו הלנאה כהקפת חנות שאינו בכלל פי תשה ליתא בלאו דלא תעבנות עבנותו אף בנתיבות סי' צ"ז סק"א מסתפק בזה וכן הביאו שיטות בזה ואכ"מ אבל יורש שאינו בכלל פי תשה אינו מוזהר בלא תבא אל ביתו [ועי' בחי' הרי"מ ז"ל שם שכ"כ להעיר מפתובות (פד:)] יעו"ש שדן אם ביאה במקצת שמה ביאה לענין לאו דלא תבא אל ביתו כהא דנבחים (לג:) ועיי"ש דמפרש הספרי (מצא פוסקא רעו) יכול לא ימשכנו בפנים אבל ימשכנו בחוץ דהיינו ע"י ביאה במקצת ואכ"מ].

ועכ"פ יורש אינו מוזהר: אמנם מסברא הי' נראה דליכא היתר ליורש רק פשיורש הממון מכח אביו המורישו וכמ"ש תוס' גיטין (יג.) (ד"ה וקא בשם ר"ת דמש"ה מצנה לקיים דברי המת משום דמפת מורישם היא דקירשו ע"ש [ועי' רשב"א נדרים (לד:)] ולא מן המוריש באה לו נחלה אלא שהתורה זכתה לו עכ"ל.

ועי' ירושלמי שקלים (סופ"א) היא שני אחין היא שני גיסים שירשו את חמיהן דבזה י"ל כרשב"א] דכיון שאפשר לממון זה שייבא ליד מורישם שפיר חשיבי זה בגדר ירושה מהמוריש.

אבל ממון שאינו בא מכח האב המוריש רק שהדין הוא ששייך ליורשים נראה דשפיר הני זה בכלל משה ידו פיון שאין החוב מכח אב רק מכח עצמם וכזה פתבו תוס' בגיטין (יג.) (ד"ה וקא דבגר ל"א מצנה לקיים דברי המת משום דפסק פח המוריש ונ"מ בהא דב"ק (מ) חייבי כופרין מאי אם ממשכנים אותן] דאף אם נימא דמשכננין מ"מ יש איסור ליכנס לביתו משום הלואו דלא תבא אל ביתו ואף דכ' תוס' שם ד"ה חייבי וכו' בירוש' הנזק עצמו אם יכולין למשכנו ויורש הרי אינו מוזהר בלאו דלא תבא פנ"ל.

מ"מ פיון דכופר אינו משתלם אלא לאחר מיתה ואפי' אחר שעשאו טריפה אין לו פופר רק ליורשים כמבואר בגיטין (מ"ג.) (יעי"ש א"כ אין זה חוב האב רק חוב היורש בעצמו דכה גזה"כ שמתחייב להיורש אבל אין היורש יורשו מן האב ושפיר יש איסור לבא אל ביתו אם נימא דכל חיוב ממון בכלל האיסור וזה ברור: ולפי"ז יל"ע דמאי מדמי הש"ס בגיטין (מ).

(ה"א דכופר אם ממשכננין לחייבי עירוכין ונהרי אף אם ממשכננין בכופר אינו דומה בדינו לחייבי עירוכין דשם ליכא איסור דלא תבא אל ביתו וכמ"ש רש"י עירוכין (כג:) ד"ה ממשכננין דהגזבר

נכנס לביתו למשכן וטעם הדבר ביאר בתוס' יו"ט פ"א דשקלים דהוא משום דהוי חוב גבוה יעו"ש אבל פופר שאינו חוב גבוה רק להדיוט פ"י המעות לוקחים הדיוט א"כ יש איסור דלא תבא אל ביתו ואינו דומה לחייבי עירוכין.

[ואולי זה תליא במש"כ במ"א מדברי הקרית ספר פ"א דשקלים דהא דממשפנין בשקלים הוא מצד חוב גבוה ובהריבב"ן הנדפס בש"ס ד' ווילנא הוכיח מהתוספתא דממשפנין משום הפפרה יעו"ש וא"כ מפנין דבעירוכין נכנסים לביתו למשכן עבור פפרה ה"ה בכופר הוי פפרה.

אבל אם שם ההיתר מצד חוב גבוה שוב הרי פופר אינו חוב גבוה]: ובהא דב"ק (מ.) שם דבעי למימר דאין ממשפנין בכופר חקתי די"ל דגרע משאר חוב דאמר בתמורה (ד).

(דבמשפון גלי קרא דאי עבד מהני יעו"ש ואף שעבר והשפין באיסור מ"מ י"ל דרק במשפון עבור חובו שמגיע לו שפיר גזה"כ דקנה. אבל פופר שגזר לא הלנהו והחויב הוא רק מתורת פפרה למזיק י"ל דכיון דנימא דאין ממשפנין שוב גרע משאר חוב ואם עבר והשפין לא קנה ונ"מ עוד לענין לאו דגזילה דהנה הרמב"ם (פ"ג מגזילה) פתב החוטף משפון שלא ברשות הרי זה גזול ועי' ראב"ד ז"ל בהשגות שם.

ונראה דפליגי אם היכא דע"י הגזילה נקנה החפץ לגזול בקנין גמור (לא רק לקנין אונסין) אם זה הוי ג"כ גזילה דרמב"ם סובר דמ"מ המעשה הוא מעשה גזילה אף שלאחר שגזלו יקנוהו וראב"ד סובר דכיון דחייב לו א"כ קנהו כדאמר בתמורה (ו).

(אין זה נחשב גזילה שלא מצינו גזילה היכא שע"י מעשה גזילה נעשית שלו ואכ"מ וא"כ בכופר דאין ממשפנין אם נימא דלא קנה הרי יהי' בזה גזילה גם לראב"ד והארכתי בכ"ז ואכ"מ. אף האי כופר אינו חויב כ"ז שלא נתברר בב"ד ושוב ליכא גזילה פרמב"ם פ"ב ממלנה: ד) ראיתי בשמ"ק ב"ק (ק"י).

(דבר חדש דאף דאמר שם או אינו אלא המושב זה פפל ובגניבת הגר הפתוב מדבר וכו' בממון המשתלם בראש הפתוב מדבר יעו"ש דמבואר דעל גניבת הגר פשנשבע והודה משלם פפל לגר וליכא חומש רק בגזול הגר ונשבע והודה וכתב בשם הראב"ד דמ"מ אם נשבע והודה ומת הגר משלם חומש לפהגים אף בגניבת הגר דכיון דלא זכה הפתוב פפל לפהגים חייב בחומש יעו"ש ונראה מסברא דזה רק למסקנת הגמ' שם (ק"י): דכהגים בגזול הגר מקבלי מתנה הוי ולא יורשין דגר יעו"ש א"כ אף שלגר לא הי' חויב חומש רק חויב פפל מ"מ להם דמקבלי מתנות נינהו מגיע להם חומש ולא פפל אבל אי נימא יורשין הווי א"כ אין להם לירש רק מה שהי' שייך להגר מחיים דהיינו פפל ולא חומש וכיון דגלי קרא דכפל אינו לפהגים שוב גם חומש לית להו דאין להם תורת ירושה רק מה שהי' באפשריות להיות להגר בעצמו וז"פ אמןם יקשה מהא דב"ק (ק"י): בעי רבא פהגים בגזול הגר יורשין הוי או מקבלי מתנות ופריף למאי נפקא מינה והרי לפי"ז נ"מ בגניבת הגר ונשבע והודה דאם יורשין הוי פטור מחומש ואם מקבלי מתנות חייב בחומש כמ"ש הרשב"א.

ויהי' מזה ראי' לשי' המאירי שם דכתב גנבת הגר אינה נדוננית כגזול אלא זכה הגנב במיתתו של גר הן בקרן הן בפפל יעו"ש ה: אמןם נראה בסברת הרשב"א ז"ל למאי דאמר ריש מפות מעידין אנו באיש פלוני שזנתה אשתו והוזמו שנהרגין ואין משלמין פתובה וביאר ריטב"א ז"ל (מפות ב.

(דאע"ג דאין מקיימין הנזמה לתצאין וכדמוכח מהא דאמרי' (מפות ב.) גפי ועשיתם לו ולא לזרעו וה"נ הוי הנזמה לתצאין שהרי אין משלמין פתובה שהיו מפסידין לה ותיגרין פינו דקים לי בדרבה מינן' היא דין תורה שפכל מקום שיש מיתה וממון שהמיתה עומדת במקום שניהם וכולה הנזמה היא עכ"ל ומבואר דאין ענגן דקלב"מ בגדר סילוק החיוב של עונש הקל רק דחשוב זה עצמו פאלו עשה שניהם וכבר הארכתי במ"א בזה מהא דכתובות (לג) ואכ"מ.

ונראה ללמוד מזה דכיון דיש שני חיובים ואמרה תורה לעשות רק עונש א' אמרי' דהפונה שיהי' זה במקום עשיית שניהם אבל לא אמרי' דנסתלק החיוב מהשני לגמרי: ולפי"ז י"ל גם בגניבת הגר ונשבע דאף דאמרה תורה דפטור מחומש ומשלם כפול לגר אין הענין משום דאין עליו חיוב חומש רק דכיון דחיוב גם כפול נתינת הפכל מיקחשב פאלו נתן החומש ועי' ב"ק (סה).

(חומשו עולה לו בכפילו דברי ר"י וחכ"א ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאינו משתלם בראש אינו מוסיף חומש יעו"ש אבל מ"מ גם לרבנו אינו גדר פטור גברא רק פטור מעשה דנתינת הפכל חשיב כנתינת החומש אבל על הגברא רמי גם חיובא דחומש וזה סברת הרשב"א ו"ל דכשמת הגר שאינו נותן כפול לפהנים וליפא דבר הפוטרו מחומש ממילא נשאר בחיובא דגברא לשלם חומש שחיוב זה הי' עליו גם בחיים דגר אלא שמעשה הנתינה דכפול הי' נחשב כחומש ג"כ ועכשיו נשאר בחיוב חומשו וא"כ ניחא שפיר דגם למ"ד יורשין הוי דיש חיוב חומש דאף שאין להם לירש מה שאין לו לגר עצמו מ"מ חיוב חומש מיקחשב שישנו לגר אלא דהפכל הי' נחשב כנתינת חומש ויחזי' הארכתי ואכ"מ: ה) ודרה אגב אכתוב מה דראיתי דבר חדש בשו"ת רבי בצלאל אשפנזי (סי' לט) דכתב השואל לענגן לאו דגונב נפש דאמאי מיקרי גניבה הרי הפעלים יודעים והוי גזילה והשיב וז"ל.

ולקושטא דמילתא דליכא חיוב מיתה אלא בגונב נפש ולא בגוזל דכתב הרמב"ם (בפ"ט מגניבה) אין הגנב חייב מיתת חנק עד שייגנב בן אדם ויכניסנו לרשותו וכו' משמע להדיא דוקא פשגנבו אבל אם תקף באחד מישראל לפני אחיו ונשתמש בו ומכרו אינו חייב כו' דכיון שידעו בו ישראל דנמכר עכ"פ יפדוהו וקרי אינו אבוד משא"כ בגונב דלא ידע אדם בגניבתו וקרי הוא אבוד לעולם וכו' וגדולה מזו אמרו דאם מכרו לאחד מקרוביו של גנב פגון שמכרו לאביו או לאחיו הרי זה פטור שנאמר גונב נפש מאחיו עד שיבדלנו מאחיו ומקרוביו במכירה והלכך גזול נמי לאו מוכדל הוא כיון דמפירין ישראל בגזילתו וכו' ואינו ענגן פאן הא דמדעת הפעלים דהגנב אינו בעל.

ובעליו הם אביו ואחיו ושאר קרוביו שנגנב והוכדל זה מהם וכלפי מי שגנב ממנו קרוי פאן שלא מדעת הפעלים וכו' עכ"ל. העתקתי לשונו אולי אינו תח"י כ"ת.

והנה מבואר מזה שני דברים חדשים הא' גוף הדין שאין חיוב בגוזל נפש רק בגונב נפש. ועוד בקירור בענגן חיוב דגונב נפש שאין ענגן הגניבה להגנב רק לקרוביו או אחיו שהוכדל מהם ואם הוא שלא מדעתם הוי גניבה.

ומדעתם הוי גזילה ופטור אבל מה שהוא מדיעת הגנב אינו מיקחשב גזילה דאין החיוב בשביל הגנב וזה חדש למאוד. והנה בגוף הדין אין סתירה מהא דכתב רמב"ם פ"ט ממלכים ה"ט בן נח חייב על הגזול וכו' ואחד הגוזל או הגונב ממון או גונב נפש עכ"ל וכתב הכס"מ ואעפ"י שכ' רבנו גונב נפש לאו למימרא דדוקא גונב אבל לא גוזל נפש אלא לרבותא נקטה וכו' יעו"ש ומבואר דגם בגוזל נפש יש חיוב אף אין זה סתירה דשאני עכו"ם שחיובו אינו מצד דין גונב נפש ומכרו

רק מתורת גזילה ולכן שפיר חייב גם בגזול נפש אבל ישראל שאין חיובו רק ע"י גניבה ומכירה והוא עצם חיוב שפיר י"ל דגזה"כ דוקא גונב ולא גזול נפש ועי' מנ"ח ואולם בהא דכתב שאין החיוב מצד הנגנב רק מצד קרוביו שמבדילו מהם ותליא אם הוא שלא בידיעתם דאזי הנה גניבה יש לעורר מהא דכתבו תוס' סנהדרין (פ"ה:): ד"ה עד דמספקא להו אם הגביה את הנגנב.

ברשות בעלים אם חייב וכתבו דכיון דפטור מקרו לקרובים דבעינן שיוציאנו מרשות אהו כ"ש דברשות בעלים לא מהני פלל ע"כ ואם נימא דחיוב גונב נפש הוא רק משום שגונבו מאהו אבל לא מה שמוציאו מרשות עצמו שהרי זה מדעת הוא ואין זה גניבה רק גזילה וכנ"ל א"כ מאי ראי' דשפיר בעי' שיוציאו מרשות אהו שזה הוא חיוב הגניבה אבל לא מרשות בעלים דאצלו גזילה הוא ומוכח דסברי תוס' דחיוב הגניבה גם בשביל הנגנב: וראה בב"ק (ס"ח:): א"ל רבי יוחנן גניבה בנפש יוכיח יאוש בפעלים וחיוב ופירש"י ז"ל הגונב נפש ומקרו אין פאן יאוש שאין אדם מתיאש על עצמו ורחמנא חייבה יעו"ש ומשמע פשטות לשונו דחיוב הגניבה בשביל הנגנב דאלו בשביל קרוביו או אהו הרי שפיר יכולין להתיאש ממנו כמובן.

ואולם יתכן לחלק דחיוב גניבה ותפיסת הקנן דמכירה שני ענינים הם והרי מבואר בב"ק (ס"ח:): שם דר"י בעי להוכיח דיש חיוב מכירה אף בלי יאוש שאינו נתפס בו קנן ולא אהני מעשיו וא"כ בשלמא אלו הי' מועיל יאוש אדם עצמו שיהי' נעשה הפקר שיוכלו אחרים לזפות בו שפיר הי' שייך לומר דחיוב מכירה הוא רק במקום דאהני מעשיו פגון אחר יאוש אבל זה שקרוביו מיאשין אותו ודאי שאין זה מועיל להפקירו דהא אינו קנן קרוביו שיהי' ברשותם להפקירו ואינו ממונם ליאש אותו באופן שיהי' אהני מעשיו דלוקחו ורק לענן עצם דין הגניבה שפיר ס' ר"ב אשכנזי דכיון דגאולת קרובים מצוה א"כ מבואר פנונת התורה שלא יהי' מיבדל מרשותם.

אבל לא להפקירו לאלם קנן הלוקח שהרי אינו שלהם ולכן לא פתב רש"י ז"ל רק מזה שהאדם עצמו אינו מיאש ואף דאין החיוב בשביל הנגנב מ"מ לענן אהני מעשיו דמכירה ודאי דתליא רק בנגנב שאם הי' מועיל הפקרו הי' זה יכול לקנות אבל לענן עצם חיוב הגניבה י"ל דהוא בשביל הקרובים ופשיט.

[ובמ"א דיברתי בס' הנ"ל דכיון דגאולת קרובים מצוה מש"ה חשיב זה גניבה ומכירה שמוציאו מרשותם דהתינח במקרוהו לעכו"ם אבל לישראל הרי אין גאולת קרובים מצוה והארכתי עוד בהא דסנהדרין (פו:): גניבה אתחלתא דמכירה ובחז' הר"ן שם באורף והעירותי מפמה דוכתי ואכ"מ: (ו) ודע דראיתי ברמב"ם (פכ"א מעדות ה"ט) העידו שנים שמקרו לזה הישראל וכו' ובכס"מ ויש לדקדק בדברי רבנו שכ' שמקרו לזה הישראל דמשמע שאם מקרו לעכו"ם אינו חייב ומנין לנו לומר פן יעי"ש מה שתיגרץ והנה זה חדש לומר דגונב נפש ומקרו הוא רק לישראל ובמ"א פתבתי איזה טעמים לומר פן ובפשוטו יתכן דבאמת לא שייך פלל גדר מכירה פי אף דמצינו שאדם מוכר עצמו אין אדם מוכר את חבירו שאינו ממונו ולא מצינו בשום מקום מכירה כזו ולא אהני מעשיו פלל דאינו נעשה ממונו שיהי' בתורת מכירה: אמנם יתכן דכמ"ש תוס' מעילה (ח"י:): ד"ה ואומר בהא דמוציאו מרשות הקדש לרשות הדיוט פגון שמקרו חייב והרי פל היכא דאית' בי גזא דרחמנא אית' ואין זה מכירה פלל ובארו דכיון דעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב זכי' וקנן מהדיוט להדיוט במקום אחר מתחייב עי"ז יעו"ש ומבואר דכיון דמצינו אופן בהיתר דמהני שוב יתכן דחיבה רחמנא בכזה דחשיב גדר מכירה.

וה"נ בגנב ומכר לאחר דמצינו גדר מכירה לאדם במקרוהו ב"ד לעבד שפיר הוי זה גדר מכירה וכשעושה פנה אחר הגניבה חייב מיתה דעושה מעשה מכירה במקום אחר דהיינו של ב"ד שמהני.

וא"כ הא מבואר ברמב"ם פ"א מעבדים ה"ג עבד עברי שמכרוהו ב"ד אין מוכרין אותו אלא לישאל וכו' וכן המוכר עצמו אינו רשאי למכור עצמו לעכו"ם ואם עבר ומכר עצמו אפי' לעכו"ם הרי זה מכור ע"כ ודקדקתי מזה דמדלא תני גם במקרוהו ב"ד שאם עברו ומכרוהו הר"ז מכור דרק במוכר עצמו דגלי קרא או לעקר וגו' היא דמהני מכירה אבל מכרוהו ב"ד לעכו"ם לא מהני וש"ר שכ"כ במנ"ח מ' מ"ב יעו"ש שכתב שזה ברור.

וא"כ שוב הא זה אינו מוכר עצמו רק הגנב מוכרו ומכרוהו אחרים הרי לא משפחת רק במקרוהו ב"ד לישאל לא לעכו"ם ולכן שפיר י"ל דהמוכר לעכו"ם אינו מחשב מכירה פיון שאין במעשה זו גדר מכירה בשום פעם ופשיט: ז) ראיתי בהרב המגיד (פט"ז ממלנה ה"ז) ויש מי שכתב דכי אמר שטר פרוע הוא הרי הוא פמוחלו עכשיו ואין לה מחילה גדולה מזו עכ"ל פשטות לשונו ו"ל משמע דרק באומר פרוע הנה כמחילה דמסלק השטר אבל בפרוע ממש לא הזכיר שיהי' כמחילה והטור סי' ס"ו הביא בשם בעה"ת ב' דעות אם פרעון כמחילה ובש"ף (שם ס"ק סב) נראה דאומר פרוע עם קבלת פרעון נדא הוא יעו"ש.

אמנם ראיתי בשמ"ק פתובות (פו:) גבי קריבתין דר"נ קמפרה פתובתה בטוה"נ איגרשה ושיכבא אחי קא תבעה לה לברתא וכו' אזלא ומחלה וכו' יעו"ש ובשמ"ק תמה דאמאי לא תבעוהו להבעל את הפתובה ותי' דהלקוחות סברי שברתה קבלה פתובתה ואע"ג דפרעון הנה כמחילה ולא הי' להם לתבוע מפח הפתובה מ"מ יכולין לומר זה הפרעון שקבלת שלנו הוא עכ"ל ומבואר דכל שקבל מעות יכול הלוקח לומר דנתקבל עבורו ואף לשי' הסוברים דמוחל שט"ח אינו משלם רק דמים שנתן מ"מ בזה חייב לתת הפל וא"כ יש חילוק דהאומר שטר פרוע א"צ לשלם רק דמים שנתן פי לא בירר שקיבל כל הדמים ואולי נתפטר וכה"ג.

ועי' בחלקת מחוקק באהע"ז (סי' ק"ה סק"ח) דכ' דהאומר כי השטר פרוע היינו שהי' פרוע קודם הפקר והי' מקח טעות וא"צ לשלם ללוקח רק הדמים שנתן יעו"ש.ה. אבל בפרעון ממש הרי יכול הלוקח הלוקח ליטעון שעבורו קיבל המעות וכמ"ש השמ"ק: והנה לשיטות הסוברים דפרעון אינו כמחילה יש לחדש דזהו רק פרעון למלנה עצמו אבל פרעון ליד אחר בציווי של המלנה דמבואר בחו"מ סי' קכ"א דמקפטר ועי' רמ"א חו"מ (סי' ק"כ סעי' ב') יעו"ש.

שפיר פרעון פנה הנה כמחילה והטעם נראה דהנה צ"ע טעם הפוסקים דפרעון אינו כמחילה שהרי סברת ההמ"ג נכונה דאין לה מחילה גדולה מזו. ומצאתי בפרישה חו"מ ס"ו סקי"ז ו"ל אעפ"י דע"י הפרעון נדאי מחל לי המוכר מ"מ הוא דפשע להזיק ללוקח זה לכן דין הוא שישלם עכ"ל ובאור הדברים בפשיטו דכיון דפרעון בע"כ שמי' פרעון כמו דהוכיח רמב"ן ו"ל מהא דעירוכין (ל"ב).

(יעו"ש שוב אין ההיזק של הלוקח השטר בא ע"י קבלת המלנה את המעות של הפרעון דאף אם לא הי' רוצה לקבלם הי' זה מסתלק מן החוב פיון דמהני פרעון בע"כ ואינו תלוי בדעתו ע"כ חשיב הלנה שפרע מזיק שעבודו של חבירו וחיוב לשלם ואינו דומה למלנה שמחל שאז ההיזק בא מצד המלנה אבל בכאן ההיזק בא מפאת הלנה וחוזר ומתחייב מצד מזיק שעבוד חבירו זה

באור סברת הפרישה ועי' קצות פ"ו סק"י יעו"ש: ולפי"ז הלא אימתי אמרי' פ'רעון בע"כ שמי' פ'רעון היינו אם שילם למי שהחיוב אליו שיש לו שעבוד הגוף ושעבוד נכסי.

אבל מלנה שצוה ליתן לא' הפ'רעון באופן שזה לא קנאו ומ"מ מ'פטר הלנה ע"י שצ'יית להמלנה פשוט דאם י'רע לנה בע"כ דלא מהני ל'פטר פ'נן דכשהוא בע"כ הרי אין זה עושה שליחותו של המלנה ונמצא שלא נתן פ'לל למי ש'מחויב ורק מדעתו דנה צ'יית להמלנה נ'פטר מחיובו בכה"ג וזה פ'שיט וא"כ שוב כ'שפורע למי ש'מצווה המלנה ליתן ג'רע מפורע למלנה עצמו.

דכ'שפורע למלנה עצמו נ'שאר הלנה מחויב מטעם מזיק שעבוד ח'בירו כי גם בלי דעת המלנה הי' מהני הפ'רעון אמנם בנה דכל הפ'רעון דמועיל הוא רק ע"י צ'יוי המלנה. והלנה בעצמותו לא הי' יכול ל'רוע לנה האחר וגם לא בע"כ שפיר פ'רעון פנה מחילה הוא ובה יתנישב בכמה דוכתי ואין ב'רצוני להאריך רק גוף החידוש ועי' שמ"ק ב"מ (יט גבי נתינת שובר דנה כמחילה ואכ"מ): (ח) ראיתי בנומק"י פ"א דב"ק אהא דאין ש'מין לגזלן וכו' צ'ריף להחזיר לו או גזילה או דמיו דמה לי הן מה לי דמיהן כי באותן דמים יכול לקנות חפץ פ'אותו שגזל אבל דבר שצ'ריף למפ'ר פדי לקנות חפץ כמו שגזל אינו יכול ליתן לו עכ"ל ונראה מלשון זה דהא דמהני השבת דמים בגזילה אין הענין כי ליפ'א עליו ח'יוב להשיב חפץ פ'עין שגזל.

דז"א דעדיין חובת השבת חפץ עליו דכ'יין דגזל חפץ מחויב להשיב חפץ [והפ'ר ב'חפץ אף שמודה ב'מעות כ' בשמ"ק ב"מ (מח דחייב קר'פן שבועה יעו"ש אף רמב"ן ז"ל חולק בנה דכ'יין דמודה ב'עיקר החוב אף שכו'פ'ר ב'יחוד פ'לי פ'טור מקר'פן שבועה יעו"ש ועי' תוס' ב"ק (קח) ד"ה טען וכו' דכ'יין דנתחייב באונסין שוב כ'שאבד אינו כופר פ'לום יעו"ש ומבואר דמה שכו'פ'ר החפץ אינו מ'חייבתו קר'פן פ'יין שמודה ב'דמים וכ"כ במ"א בנה] אלא דמ"מ מ'פטר בהשבת דמים דנה כהשבת החפץ פ'יין ש'יכול לקנות בנה חפץ אבל מ"מ לגבי ח'יובא דגב'רא מ'חייב בהשבת חפץ וזה מבואר משט'חיות לשונו ז"ל: ואמנם זה רק בגזילה אבל ב'מזיק וכה"ג אינו מבואר אם יש עליו חוב נתינת חפץ כמה ש'לקח והדמים ב'מקום חפץ פ'יין ש'יכול לקנות או דסגי ב'דמים לחוד ועי' ב'מחנה אפרים בנה אולם ראיתי בההמ"ג (פ"גמשכירות ה"ג) אהא דהסב'ל ש'שבר חבית של יין וכו' והפ'ונה שהם יש להם לשלם לו חבית יין לפיכך פ'ל ש'משלמים דמים מחשב'יין להו פ'יין יעו"ש"ה ומבואר דגם ב'מזיק ח'יובא דגב'רא להחזיר חפץ כמה ש'הזיק ומ'פטר ב'דמים פ'יין ש'ראוי לקנות בהם חפץ פנה.

וראה בשמ"ק ב"מ (ה.) כי איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות וכו' הקשה הר' יונה אפתי פ'ל הודאת קרקע הילך הוא "ש'הרי אינו חייב להעמיד לו קרקע" אלא אותו קרקע הוא מחזיר ודמי קלקול החפירה וכו' יעו"ש ומינה נשמע דטעמו דרמב"ם ז"ל ב"פ"ה מטוען ה"ב וכפ'י ד' ההמ"ג שם ד'דמים הב'אין מחמת קרקע פ'קרקע ואין נ'שב'עין עליהן יעו"ש ד'יתכן דסובר רמב"ם דאף דטענו דמים מ"מ ח'יובא דגב'רא להשיב לו קרקע ש'הזיקו רק דמהני השבת דמים לפ'וטרו אבל מ"מ לענין דין שבועה ב'תר ח'יובא דגב'רא א'זלינן ונהרי ח'יובו קרקע הוא: ואם פ'נים הדבר'ים יתפרש בנה ה'ירושלמי (שבועות פ"ה) ר' יצחק שאל מהו ש'ישלם דמי העבד מ'פיו.

פ'ל ש'לשים קנס או יותר מדמיו קנס וכו' אין תימר יותר מדמיו קנס משלם ב'עי אם שיוי העבד ה'וי דמים לא קנס] ופשוט תמ'ן תנינן המית שורף עבדי והוא אומר לא המית משביעף אני פ'טור (והא פ'רו בכדי דמיו שאינו קנס וע"כ דהפל קנס) ומשני א"ר חגי' תפתר בהמית עבד מוכה שחין שאינו שונה פ'לום] יעו"ש והקשו בנה למאי דכתב הה"מ ב"פ"ה מטוען ה"ג דטענו דמי עבד

הנה טענו קרקע יעו"ש אבל כ"ז בכדי דמיו שהוא זכות בגופו של עבד אבל יותר מקדי דמיו שאינו מפאת שיוי העבד אינו פקרקע פיון דאינו תובעו הפסד משיוי הקרקע וא"כ מאי ראי' מיייתי הירושלמי דגם בכדי דמיו קנס מדלא מחייב שבועה משום פפירה דכדי דמיו אם נימא דהוי ממון וקלא ממ"נ זה דהוצרה לטעם קנס ולא מיפטר משום דמים הבאין מחמת קרקע הוא על יותר מקדי דמיו שאינו בא משום הפסד שיוי של הקרקע.

אבל כדי דמיו דהוי שיוי העבד שהוא קרקע בל"ז פטור דדמים הבאין מחמת קרקע פקרקע. ומר חמיו האריה בזה: ולפמ"ש הלא זה ברור דבעבד אין חיוב תשלומיו חובת חזרת עבד עצמו שהמית פי תשלומיו הם ענין דין ואף אם העבד שנה יותר ג"כ אינו משלם רק שלשים סלעים וכדתנן בעירוכין (יג:) בשור המועד שהמית העבד להקל ולהחמיר יעו"ש א"כ מבואר דאין זה גדר חובת גברא לשלם עבד רק דין תשלומי שלשים סלעים.

וא"כ הלא הטעם דדמים הבאין מחמת קרקע דקרקע אף דהדמים אינם פקרקע משום דחובת גברא הוא תשלומי קרקע שהפסיד ומיפטר בהשבה זו. וכ"ז במה שהתשלומין שיוי דבר שהפסיד והוי גם זה בכלל השיוי עצם החפץ וכנ"ל דגם בפירת חפץ חשיבא פפירה.

אבל בעבד שאין בזה גדר שיוי כלל רק עצם דין שפיר חשיב זה חיוב דמים גרידא ושפיר אם בכדי דמיו ממונא הוא יתחייב ודו"ק ויש עוד לעיין בזה: ט) ראיתי בהרב המגיד פ"ב מזכ"ל דהביא תוספתא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ויצאו עליו כתובת אשה ובע"ח גובין מן האחרון ע"כ ומבואר דבעל חוב גובה מנכסי הפקר ובתשו' הרשב"א סי', רנ"ב כתב דרק מנכסי הפקר עד שלא בא לרשות זוכה אבל גר שהי' לו פקדון בידי אחר ומת דזכה הנפקד אין בע"ח גובה ממנו יעו"ש דהוכיח פן מהא דב"ב (קמט).

(גבי איסור גיורא עיי"ש ויש לחקור במקדיש נכסיו דאמר בעירוכין (כג:) דנפרעין מנכסי הקדש יעו"ש דקדושת דמים אינו מקיע מידי שעבוד ואח"כ בא אחד ופקדה באופן שיצא מרשות הקדש וישאר הפקר [ועי' חולין (קלט).

(לפי שמצינו בהקדשות ומעשרות שמתחללין על מעות יעו"ש דסגי בהפרשה לחילול הנה דאף שאין המחלל קונה את החפץ בלי נתינה לגזבר וכמ"ש רמב"ם (פ"ז מעירוכין הי"ב) בנתינת הפסד הוא ש"ל מ"מ מהני חילול לשוני' הפקר וכן ראיתי בס' בית אברהם לפסחים (כט).

(להגה"ק זצ"ל מטטעכינאווי שכ"כ בפשיטות דמהני פדיון בהקדש לשוני' הפקר ואכ"מ בזה) א"כ יש לחקור אם בע"ח גובה מנכסי הפקר אלו די"ל דרק כשהם הפקר מיד שהפקירן הוא דבע"ח גובה אבל זה שהי' באמצע ברשות הקדש י"ל דאין בע"ח גובה פיון שאין ההפקר מרשות הלנה.

אף מסברא נראה פיון דגם בעת ההקדש משועבדים היו שהרי אין קדושת דמים מקיע מידי שעבוד שפיר אין בכח ההפקר להפקיע השעבוד דכל דקודם ההפקר לא פקע שעבודו הבע"ח גובה מנכסי הפקר: ולפי"ז הי' אפשר ליישב מה דהקשו בהא דשבועות (מב:) דהבא ליפרע מנכסי הקדש נשבע ונוטל יעו"ש למאי דאמר ב"מ (ד:) דמש"ה לא אמרי' מיגו דחשיד אמונא חשיד אשבועתא משום דאשתמוטי או פתרוץ אביי משום ספק מלוה ישינה יעו"ש וא"כ בזה שבא ליטול מן ההקדש נימא מיגו דחשיד אמונא וכו' דלא שנייה אשתמוטי בנוטל.

וגם ס' מלוה ישונה ל"ש פיון דאמר בב"מ (ו) דפרשי אינשי משפק שבועה דליתא בחזרה ולא פרשי מס' ממון דאיתא בחזרה יעו"ש וזה לא שנייה בהקדש דאיכא מעילה וגם הממון ליתא

בחזרה ושפיר נימא מיגו' דחשיד וכו' והוא קוש'ל' מפונרסמת: אמנם למ"ש יתכן דהא אמר בעירוכין (כג): דהבא ליפרע מנכסי הקדש פודה ונותן דינר קונדם גבי יעו"ש ומנהי אף שהוא פחות משויי דהקדש שחיללו על שו"פ מחולל כב"מ (נז).

(וכמה דוכתי. ולכאורה צ"ע דהא מלנה זה הרי אחר הוא [ועי' רמב"ם פ"ז מעירוכין דאחר פודהו והמלנה גובה מהפודה ואכ"מ בבאור שיטתו ז"ל] וכבר הוכיחו תוס' בתמורה (כ"ז): דרק הבעלים מחללים על שו"פ לא אחר יעו"ש ואיך מחלל המלנה.

אף לסברת תו' מנחות (עא.) דמש"ה אין אחר מחלל על פחות משויי דאין סברא שהאחר ירויח לעצמו יעו"ש וזה ל"ש במלנה שהקרקע משועבדת לו ורק איסורא דהקדש עלה שפיר מחלל גם על פחות משויי כי הדין ממון שלו הוא.

ועי' ראב"ד (פט"ו ממעה"ק ה"ז) דהמחלל קדושת עולה שתחיל קדושת שלמים סגי בפדיון כל דהו יעו"ש והטעם פיון שאין דגין על הדמים רק על האיסור סגי לכ"ע בכל דהו ואכ"מ] אולם אם נימא מיגו' דחשיד וכו' הרי אין משועבדת לו כלל והוי דמי הקדש ולא מהני פדיונו בפחות משויי פיון דאחר הוא ושוב חשיד על ממון דלית' בחזרה: אמנם לפי סברת תוס' שאין סברא שהאחר יפדה ויקח לעצמו בפחות משויי נראה דאם פדה באופן דיסולק ההקדש וישאר הפקר דשפיר מתחלל ההקדש פיון שאינו לוקח לעצמו ואין זכי' לשום אדם בזה ורק בפודה לקנות הוא סברת תוס' דלא מהני באחר ופשוט.

וא"כ לכאורה מלנה זה שפא לגבות דנותן דינר דהוי בפחות משויי ביזו לפדות שישאר הפקר ושוב הרי לית בי' מעילה דנפדה הוא קונדם הגביל. אף הלא בהכרח שהפדיל' הוא שיעשו הנכסים שלו לגוביינא ואם ישארו הפקר מאין יגבה. חיוב.

אמנם למ"ש ניחא כי מפיון דהנכסים משועבדים גם בעודו הקדש גם כשנעשו הפקר בע"ח גובה מנכסי הפקר כתוספתא הנ"ל ואף שההפקר בא ע"י פדיון המלנה מ"מ לא פקע השעבוד פיון דלא הי' שום זמן בלי שעבוד וסילוק ההקדש שנעשה ממילא הפקר אינו מפקיע השעבוד ודו"ק.

ויש לפלפל בכ"ז טובא ורשמתי רק להעיר: (י) ודע דבש"י ההמ"ג דגם מנכסי הגר שמת וזכה ישאל בנכסיו גובה בע"ח הי' נראה להעיר דמ"מ חוב גבוה אינו גובה מנכסי הגר שזכה בהם אחר ונועם הדבר דבכל שעבוד פתב הנתיבות דהוא מגדר קנין שהלנה מקנה לו ועי' ריטב"א קידושין (יג).

.)

אמנם בחוב גבוה דהוי שעבוד התורה אינו בגדר קנין רק דין ערבות על השעבוד הגיף והנה הר"ן הסביר הא דלנה שמת דפקע שעבוד הגוף דאינו נפקע שעבוד נכסי ומתריץ דכו' הקנה לו נכסיו באופן זה שאם ימות יגבה מהם יעו"ש בכתיבות פ' הכותב וזה שייך רק בשעבוד שהוא מתורת הקנאה אמרי' דבאופן זה הקנה לו אכל שעבוד התורה הרי פיון שמת ופקע שעבוד הגוף ממילא יפקע הערבות דנכסים.

אף הטעם דאמרי' גם בחוב גבוה שעבודא דאורייתא אף שמת הלנה פדאמרי' קידושין (י"ג.) האשה שהפרישה טטאתה וכו' ועי' ירושלמי חגיגה (פ"א ה"א) הוא כמ"ש הבעה"מ ב"ב קע"ד

ובנ"י שם דכיון דירש נכסי אביו מחויב גופו לשלם זיש על היורש שעבוד הגוף והוי הנכסים ערבים בפשיל חיוב היורש יעוש"ה ותבין ובראב"ד שם דהשיג בזה ואכ"מ: אמנם בגר שמת שאין זה יורש מפחו כמ"ש תו' גיטין (יג) דפסק פת המוריש ולא אמרי' בזה מצנה לקיים דברי המת יעו"ש א"כ י"ל דפקע שעבוד הגוף מהזוכה וליפא שעבודא רק משום דכה הקנה לו הנכסים לכשימות וכד' הר"ן ו"ל וזה לא מהני בחוב גבוה שאינו מתורת הקנאה רק מדין שעבוד ערבות והרי בירש מגר ליפא שעבוד הגוף על הזוכה שוב ליפא שעבוד ערבות וממ"נ כמ"ש.

וניחא קושית הגאון מקונטנא ו"ל בהא דמנחות (נא.) גר שמת נסכיו משל צבור והלא מ"נ אם לא הניח נכסים האמר בירושלמי ריש חגיגה דגם מאחר אין גובין מהיורשים ואם הניח נכסים הרי בע"ח גובה מנכסי הגר ולמ"ש נחא כי רק חוב הדיוט מתורת הקנאת הלנה לא חוב גבוה ויש לעיין בכ"ז: יא) ודע דבהא דאמר בירושלמי שביעית (פ"י ה"ד) שלא א תאמר הואיל ואין ירושת הגר ד"ת יחזיר לבניו וביאר הפנ"מ דקמ"ל דבירושא דרבנן בן קודם לבת ועי' רש"י יבמות (סב).

(דגבי ב"נ בן ובת שונים) אולם יש לפרש דהא מבואר בקידושין (טו): דעבד עברי אינו עובד את היורש רק את הבן יעו"ש ומבואר דענין ירושת הבן אינו באורת יורש רק פהא דעירובין (ע':) יורש מהו שייכטל רשות כו' יורש פרעא דאבנה הוא יעו"ש והיינו דנחשב כאלו האב בחיים ועי' מאירי שם.

ולכן ס"ד דבגר לא תקנו פלל ירושה רק הבן דהוי פרעא דאבנה הוא יורש כמו בע"ע ולזה אשמעי' דגם הבת ירושת. שתקנו בזה גדר ירושה אבל מ"מ זה אינו מוכח דבן קודם לבת בזה ואכ"מ: יב) ראיתי לכת"ר שהתעורר בהא דתמורה (יא): דבעי הקדיש חד אבר מהו בגיזה וכתב רש"י ו"ל דבעבודה לא תיבעי לה דמכחיש לה, יעו"ש והעיר כת"ר דתאסור משום פלאים פיון דהקדיש אבר א' והשאר חולין וכס' הש"ס, במפות (כב).

(דהמנהיג שור פסוהמ"ק לוקה משום דחולין וקדשים מעורבים הוי פלאים וניחא לי עפ"ד (במכתב הקדום) דלהירושלמי (חלה פ"ד) הקדש שיש לו פדיון הוי מינו דחולין שוב הקדש פזה אינו פלאים וה"נ יש לו פדיון לאותו אבר ואינו פלאים עכ"ד הנה בזה אם הקדיש חד אבר אם קדוש בקדוה"ג יעו"ש בתוס' גיטין (מג): ד"ה גמרי וכו' שאני התם דאפשר שתירעה ויהי' חצי דמיה הקדש וחצי דמיה חולין יעו"ש ומבואר דסברי דהמקדיש חצי בהמה אינה נפדית בלא קום ובעי' ראי' ומוכח דחלה קדוה"ג גם באבר אחד דאל"כ אמאי לא יפדה שלא במום פכל קדושת דמים ועי' תמורה צא לא והנה גם מדברי הסוג' דתמורה (יא): הנ"ל יש הוכיח בן דבעי הקדיש חד אבר מהו בגיזה והרי מבואר בחולין (קלה).

(דקדשי בידק הבית מדאורייתא בני גיזה ניהו יעו"ש ועי' בכורות (יד.) דאינו אסור רק בקדושת דמים למזבח אבל קדשי בד"ה ליפא איסורא אפי' מדרבנן יעו"ש וא"כ שוב אם נימא דבהקדיש חד אבר הוי רק קדושת דמים אמאי יאסור בכה"ג פיון דאינו דומה פלל לקדוה"ג דהא אפי' בהקדיש פל הבהמה ליפא איסורא רק מדרבנן.

אף זה י"ל עפ"י דברי הש"ס שם בסמוך דבעי. אם אמרי' מיגו דנחית קדושת דמים נחית נמי קדוה"ג יעו"ש א"כ י"ל דזהו עצמו ספק הש"ס אם אמרי' מיגו וכל קדוה"ג על אותו אבר ליאסור בגיזה או דאינו רק ק"ד ואינו אסור בגיזה.

ולפי"ז הרי אותו ספק של הש"ס בגינה ישנו לענין עבודה שהרי אם נימא דאינו אסור בגינה משום דהוי רק ק"ד שוב לא יאסור גם בעבודה וכנ"ל דקדושת דמים וחולין לאו פלאים הוא.

אבל אם אסור בגינה דנימא דהוי קדוה"ג שוב גם בעבודה יאסור דהוי פלאים ודהוי גינה ועבודה בחד ספק ולזה פירש"י ז"ל דבעבודה פשיטא דאסור אף להצד דאינו אסור בגינה: ואמנם מדברי רש"י ז"ל עצמו דכתב דבעבודה פשיטא דאסור משום דמכחיש לה מוכח דאף לפי הצד דאינו אסור בגינה מ"מ יש קדושת הגוף בחד אבר שהרי פשוטות הסוגי' משמע דמה"ת קא בעי לה אם אסור בגינה יעו"ש בפסוקי' ונהרי קדושת דמים מותר בעבודה אף דמכחיש לה ואלו הי' הספק של הש"ס בזה עצמו אם המקדיש אבר א' הנה קדוה"ג א"כ גם לענין עבודה יש ספק זה עצמו וע"כ דזה פשיטא לי' דכיון דהקדיש לקרבן [אף לר"י דלא אמרי' פשוטה קדושה בכולה וכמ"ש בשמ"ק תמורה (יא:)] דחל קדוה"ג על אותו האבר ואינו נפדה בלא מום וכמ"ש תוס' וא"כ שפיר יחשב פלאים דקדוה"ג וחולין פלאים הוא: ונראה דהנה לפי הירושלמי (דחלה פ"ד) דקדושת דמים הוי מינו דחולין לפי שיש לו פדיון יש לענין אם קדושת דמים וקדושת הגוף חד מינא ניהו דכיון דקדוה"ג עם חולין הוי פלאים והוי שני מינים שוב מפנין דק"ד עם חולין חד מינא ממילא קדוה"ג וק"ד תרי מינא ניהו או דמ"מ פנין דתרוניהו קדושים כחד מינא הוא.

ואף דאין בלחם הקדושת דמים לשון אינו מינו דחולין מ"מ גם אינו מינו דקדוה"ג לא הוי פנין דמ"מ קדוש הוא. ונראה מהא דכתב הרמב"ם (בפ"א מה' פרה אדומה ה"ט) שחטה לשם חולין תפדה ואינה מכפרת ובכסף משנה שם כתב להעיר דהא חטאת ששחטה לשם חולין כשרה כזבחים (מו: יעו"ש).

אף פשוטות שיטת רמב"ם מבואר דכיון דפרה בעצמותה קדשי בידק הבית הוא וכמבואר בזבחים (יד: ודוכתי טובא א"כ הא אמר בזבחים (ג.) אר"י אמר רב חטאת ששחטה לשם חולין כשרה אלא דמינא מתריב בה דלאו מינא לא מתריב בה יעו"ש ומבואר דמש"ה אין פוסל במחשב לשם חולין משום דחולין לאו מינא הוא.

ושוב זהו רק בקדשי מזבח שאין להם פדיון הוי חולין לאו מינא. אבל בפרה דקדשי בד"ה ויש לה פדיון וכשבועות (י"א:)] שפיר לשם חולין מתריב בה [ונראה לרבנו גרשום ז"ל חולין (פא:)] בזה דתנן השוחט פרת חטאת ר"ש פוטר וכתב ר"ג ז"ל דהפנונה דשחט פרת חטאת לשם חולין דהוי שחיטה שאינה ראוי' יעו"ש ומבואר דפוסל לגמרי השוחט לשם חולין בפרה אדומה].

והנה הרמב"ם (פ"ד מפרה ה"ג) כתב פרה ששחטה שלא לשמה פסולה יעו"ש והוא משנה בפרה פ"ד. ומבואר מזה דאף דפרה קדשי בידק הבית וחשיבא מינא דחולין שהרי אמרינן דמחשבת חולין מתריב בה.

מ"מ לא אמרינן להיפוך דקדשי מזבח יחשבו אינו מינו ולא יפסול מחשבת קדשים אחרים. רק אמרינן תרוניהו דלגבי חולין לא נחשב אינו מינו פנין דבעצמותו חולין דהא יש לה פדיון אבל מ"מ כ"ז שלא נפדה דמועלין בו וקדש גמור הוא הוי גם מינו דקדשי מזבח ומתריב בה גם מחשבת שלא לשמה דקדשי מזבח (ובפרט דחטאת קרי' רחמנא).

ולפי"ז ברור גם לענין פלאים דקדושת דמים עם קדוה"ג בנדאי חד מינא הוא דאף דק"ד חד מינא עם חולין מ"מ פנין דתרוניהו קדושים הוי מינא דקדוה"ג גם כן וזה פשוט וברור: ולפי"ז י"ל דהנה בתמורה (יא:)] בעי הקדיש אבר אחד לדמיו מי אמרינן תרי מינא.

מיגו דנחית קדושת דמים נחית קדוה"ג ומיגו דנחית קדושה אַחַד אַבְר נחית קדושה לכולי יעו"ש ובפירש"י ז"ל מהפך המיגו דבתחלה אמרינו מיגו דנחית קדושה על חד אבְר נחית לְכָל הַבְּהֵמָה יעו"ש בלשונו ז"ל.

והנה בעי השנ' דהקדיש חד אבְר מהו בגיז'ה יתכן לפרש דהוא באם תמצ' לומר של הבע' הראשונה. וא"כ ניחא דאם נפרש דרק זה נשאר בספק אם אמרינו תרי מיגו מ"מ חדא מיגו אמרינו עכ"פ א"כ בפשיטו ניחא לפי שי' רש"י ז"ל דאמרינו מיגו הראשונה דנחית ק"ד על כל הבהמה א"כ לא הנה פלאים בהקדיש חד אבְר דהא אין פאן חוליו פלל פינו דכל הבהמה הנה קדושת דמים.

אף לפי הנ"ל דמדכתב רש"י ז"ל דיש איסור עבודה מוכח דהוי קדוה"ג בחד אבְר. וע"כ לפרש דבעיני הש"ס הי' רק אם אמרינו תרי מיגו ביחד היינו שפאמר מיגו דנחית ק"ד נחית על פולה ומיגו דנחית ק"ד נחית קדוה"ג וזה נשאר בספק אבְל מ"מ כל חדא מיגו אמרינו דזה אמרינו דהקדיש חד אבְר נחית קדושת דמים על פולה וגם זה אמרי' דמיגו דנחית ק"ד אַחַד אַבְר נחית קדוה"ג על אותו האבְר.

אף תרתי ביחד דהיינו שיהי' ע"י הקדש חד אבְר קדוה"ג בכל הבהמה זה נשאר בספק: ולפי"ז בעי השנ' היא לפי אם תמצא לומר דלא אמרי' תרתי מיגו ביחד ואינה קדוה"ג בכלה אבְל מ"מ כל חדא מיגו אמרינו ונהנה פולה ק"ד ע"י מיגו דנחית אַחַד אַבְר נחית אכילה ואותו אבְר הוי קדוה"ג ע"י מיגו דנחית ק"ד נחית קדוה"ג ובעי אם אסור בגיז'ה לפי דיש אז הבהמה אינה קדוה"ג ואין אסורה בגיז'ה גם אותו האבְר לא יאסר בגיז'ה דהוי פקדושה לחצאין עי' רש"י בכורות (ט): גבי שותפות עכו"ם בבכורה דאמה גוזז משום דאין קדושה לחצאין יעו"ש או דמ"מ פינו דאותו האבְר קדוה"ג שפיר אסור בגיז'ה.

וא"כ ניחא דלא קאמר האיסור דעבודה משום דהוי פלאים דז"א דלפי האמור דבאיבעי' זו קיימינו דכל הבהמה הוי ק"ד, ואותו האבְר הוי קדוה"ג א"כ נדאי קדושת דמים וקדושת הגוף אינם פלאים זה בזה ומש"ה פירש"י ז"ל דכיון דאותו האבְר קדוה"ג אסור בעבודה משום דמכחיש לה ופשוט: (ג) ובגוף דברי רבנו גרשון ז"ל דהשוחט פרה אדומה לשם חולין פסולה דצ"ע מהא דזבחים (מו:): חטאת ששחטה לשם חולין כשרה וכמ"ש הכס"מ הנ"ל יתכן בפשיטו למאי דכתבו תוס' זבחים (קי"ג) ד"ה חוץ להקשות דפרה אדומה ששחטה חוץ מגיתה יתחייב משום שוחט קדשים בחוץ ותירצו שם ג' תירוצים יעו"ש בדבריהם.

ועכ"פ זה מבואר דסברתם ז"ל דכיון דחוץ אינו מקום הכשר קרפן רק לפרה וע"כ זה רק פשהוא כמצותה אבְל שלא כמצותה שוב יש איסור חוץ. ולכן י"ל דזהו טעמו של ר"ג ז"ל דאף דחטאת ששחטה לשם חולין כשרה מ"מ פינו דאמר שם דלא עלתה לבעלים א"כ י"ל דרק בפנים דהוי מקום הכשר קרב יש הכשר הקרבה גם במה דלא עלתה אבְל בפרה פינו שלא עלתה הרי אינו פרה ושוב הנה זה פסול משום דהוא בחוץ דכל שאינה בהכשר פרה ממילא פסול משום חוץ וזה ברור ועי' תוס' תמורה (לג:): ד"ה משום ואכמ"ל: (יד) ובעיקר דברי הש"ס דתמורה (יא:): דבעי הקדיש חד אבְר מהו בגיז'ה וְלֹא בְעֵי עַל עֲבוּדָה כמ"ש רש"י ז"ל משום דמכחיש לה דהקשתי דב"ק דליכא איסור מצד דמכחיש וא"כ לפי הצד דאינו אסור בגיז'ה דהיינו דנימא דאינו רק ק"ד א"כ גם בעבודה לא יאסור וכדמשמע פשוטות הסוגי' יתכן בפשוטו למאי דכ'.

הכס"מ (פ"ג ממעילה הט"ז) בשם מהר"י קורקוס דהקנשה בכל בעלי מומין שקדם מומן להקדישן דאינו אסור בגינה ועבודה דאמאי לא יאסור משום מעילה שהרי נהנה ותירץ דהפנונה באופן שאינו נהנה מהגינה ומהעבודה יעו"ש ומבואר דגם ק"ד אסורי בגו"ע היכא דנהנה משום מעילה: ואולם לכאורה בגינה ליכא אסור מעילה דהא כ' תו' מעילה (יב) ד"ה חלב דמש"ה גינת פסוהמ"ק מותרת מה"ת משום דאינו ראוי למזבח ואין חיות הבקמה תלוי בו לית בי' מעילה יעו"ש ומבואר דליכא אסור מעילה בגינה.

ולפי"ז יהי' חלוקה עבודה מגינה בק"ד דליכא אסור דלא תגזו ולא תעבוד דעבודה פשוטה עכ"פ אסורה משום מעילה אבל גינה מותרת. ובקדשי מזבח דאף במקום שאינו נהנה אסור בעצמותו ליגזו וליעבד שפיר אסורי שניהם הגינה והעבודה.

אף הא דברי תוס' צ"ע מהא דפסחים (לג) נתפנון לחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה מעל יעו"ש ומבואר להדי' דיש מעילה בגינה וכבר התעורר הרי"ט בבכורות פ"ג יעו"ש. גם קשה מהא דתמורה (לד).

(דמועלין בנוצה של עוף דמ"ש מפל גינה דאין מועלין לשיטת תוס' ועי' ירושלמי שבת פ' כולל גדול ובבכורות (כ"ה).) עוף שאין לו גינה תלישתו זו גינתו יעו"ש.

ולכן הי' נראה דבאמת אין מועלין בגינה וכמ"ש תוס' רק היכא דראוי למזבח חל עליו דין מעילה דכלל הוא דכל מה שראוי לגבוה יש בו מעילה וכמבואר במשנה דמעילה (ז:) ועי' תוס' מעילה (ח).

(ד"ה אין וברש"י זבחים (מ"ו.) דמפנין דראוי לגבוה הוי קדשי ה' יעו"ש ומצאתי באחרונים דפירשו הא דגיזי עולה מועלין בו דהפנונה בצמר שבראשי כבשים דאמר בזבחים (פ"ה).

(בזמן שהן מחזברים יעלו יעו"ש והוי ראוי למזבח וכן נוצה של עוף פתב הראב"ד ז"ל בפירושו לת"כ פ' ויקרא דקריבה למזבח יעו"ש. אבל שפיר גינה שאינה קריבה במזבח אין בה מעילה ואסורה רק המעשה דגינה מצד לא תגזו אבל לא מצד אסור מעילה אף שנהנה ולפי"ז י"ל שפיר דבעיית הש"ס אם ליכא רק ק"ד באותו אבר ואינו אסור בגינה או דיש בו קדוה"ג ואסור בגינה וזה רק לגבי גינה זו שעכ"פ אינה קריבה במזבח וליכא אסור מצד מעילה.

אבל בעבודה פשוט לי' דעכ"פ בנהנה אסור אף דהוי ק"ד משום אסור מעילה. ובעי' בגינה דליכא בשום ענין אסור מעילה אם עכ"פ אסור בגינה אם הוי קדוה"ג כן י"ל: טו) ודע דבדברי הראב"ד ז"ל (בפי' לת"כ ויקרא) דנוצה של עוף קריבה במזבח קשה מהא דמנחות (עד:) אהא דתני במתני' מנחת פהגים ומנחת פהג משיח ומנחת נסכים למזבח ואין בהם לפהגים ובהו יפה פחמזבח מפח הפהגים ובגמ' פריד ותו ליכא (שיהי' יפה פח מזבח מפח הפהגים) והאיכא עולת העוף דכולה קריבה למזבח] ומשני איכא מוראה ונוצה (דאין קרבין למזבח רש"י) ונהרי לראב"ד ז"ל נוצה קריבה במזבח וצ"ע בדבר ובחז' הארכתי ליישב ואכ"מ [וראה ברמב"ם פ"ב ממעילה ה"ו) דחטאת העוף שצאקלת לפהגים אסור ליהנות במוראתה ונוצתה וראיתי בס' חסדי דוד הספרדי לתוספתא דתמורה דתמה דאף דדין זה הוא בתמורה (לד).

(דמוראה ונוצה אסורה אבל הרי שם מייירי בעולת העוף אבל חטאת העוף שהוא לפהגים מותרת מוראה ונוצה יעו"ש והנה בתוס' זבחים (לה.) ד"ה פיגל בזבח פתבו דהא דאמרי' פיגל באלל נתפגלה מוראה פיגל במוראה לא נתפגל אלל דבעולת העוף מייירי ומשום דאין בה לא אכילת

אדם ולא אכילת מזבח יעו"ש ומבואר דחטאת העוף שפיר מתפגלת ועי' בגליון להג"א ז"ל מ"ש שם.

ומוכח דבחטאת העוף שפיר המנראה ראוי לאכילה אולם ראיתי בשיטה מקונצת (זבחים לה. שם) דכתב דכיון דאיכא אינשי דאכלו לי, מתפגל אבל אינו מפגל דרובא דאינשי לא אכלו לי יעו"ש היטב בסוג'.

וזה נראה טעמא דראב"ד ז"ל (בתו"כ ניקרא פ"ז פ"ט) אהא דאמר בת"כ והשליף אותה כו' ולא חטאת העוף ופירש ראב"ד ז"ל שאם ירצה פהן יאכל אותו ופק עיי"ש וזה צ"ב דאכילת קדשים הוי מ"ע ואינו תלוי בדעתו של פהן וכיון דגלי קרא שאינו בכלל השלכה שוב נימא דהוי חיוב אף הטעם פדברי השמ"ק דכיון דבעצם לאו בר אכילה הוא ורובא דאינשי לא אכלי לי מש"ה תליא בדעתו של פהן ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ איה שיהי' מוכח מהא דבחטאת העוף נתפגלה מנראה שהדין דמותרת באכילה וחיידוש שלא הזכיר כלל מזה.

אמנם ברמב"ם (פי"ח מפסוה"מ ק הכ"ג) מבואר דלא נתפגל לא אלא ולא מנראה ואכמ"ל: [טז] ודע עוד דראיתי דבר חידוש בס' מרפכת המשנה (פט"ו ממעה"ק ה"ז) דכתב דהא דאמרינו בשבועות (יא.) ובתמורה (יט:) המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף משום דאמרינו מיגו דנחית ק"ד נחית נמי קדוה"ג יעו"ש דמ"מ זהו רק לענין שהוא עצמה תקרב עולה כלשון רמב"ם (שם דין ה') אבל מ"מ היא ברשות הבעלים למכור אותה למחויב עולה ושלימים ואף דאמרינו בפסחים (פט:) המוכר עולתו ושלימיו לא עשה ולא כלום היינו רק היכא דהוא עצמו הקדיש עולה.

אבל בזה דהוא לא נדר בהמה זו אלא דמיה שפיר רשאים הבעלים למכרה למחויב עולה עכ"ד ועי' בלח"מ פ"ה מעירוכין הי"ד עיי"ש. ודבריו ז"ל צ"ע דאטי הא דהמוכר עולתו ושלימיו לא עשה כלום הוא משום הפקעת חובתו הלא הוא משום עצם החפץ שאינו דבר הנקנה א"כ מאי נ"מ אם הוא עשה הקדוה"ג או שמאליו נעשה קדוה"ג הא מבואר בקידושין (נד:) דמע"ש ל"ד ממון גבוה אינו יכול ליתנו במתנה משום דלאו בר הקנאה הוא יעו"ש ועי' קצות סי' ק"י.

ובב"מ (נו:) וב"ק (עז:) וה"נ בזה [ובמ"א העירותי בזה לפ"ד הכס"מ (פט"ו ממעה"ק סוף ה"ז)] דהמקדיש זכר לדמיו דקדיש קדוה"ג מ"מ אם הקדישו, לזמן פקע בכדי עי' נדרים (כ"ט.) ופלפתי טובא ואכ"מ.

וגם באיסור הטלת מום בזכר שהקדיש לדמיו דנתי טובא מהא דכתב רבינו אלקהן בתוספותיו לע"ז (יג:) דקדשי, מזבח תמימים שהקדישו לבדק הבית כיון דהדין דאינו יוצא מידי מזבח לעולם יש בו איסור הטלת מום מה"ת יעו"ש כ"ש זכר שהקדיש לדמיו למזבח ואכ"מ יש אריכות דברים בזה: [יז] וראיתי ברמב"ם (פ"א ממעילה הי"ג) הקדיש אבר אחד מן הבהמה בין לבדק הבית בין למזבח הרי הדבר ספק אם אסורה כולה בגיזה ועבודה לפיכך אסור ואין לוקין עליו עכ"ל.

וצ"ע בזה דמפרש הבע"ל גם בהקדיש לבד"ה שאינו אסור אפי' מדרבנן בגיזה פבכורות (יד.) ומכ"ש במקדיש רק אבר א'.

וגם מהא דאמר בתמורה (יא:) כי קתני אסורה בעבודה מדרבנן ע"ש מוכח דהבע"ל מה"ת וזה אינו אפי' בקדושת דמים למזבח פבכורות (יד.) (וכה) ועי' ירושלמי שקלים (פ"ד ה"ד) לנידא לגיזה ועבודה וגם צ"ע בזה דכ' הדבר ספק אם אסורה "כולה" נהרי בחולין (קלה).

(דְּשִׁיר חוץ מְגִינָה לִיכָּא אִיסוּר גִּינָה יְעו"ש וּמְבֹרָךְ דְּאִיסוּר גִּינָה אֵינוֹ מְצַד הַבְּהֵמָה הַנִּגְזָזוֹת שְׁהָרִי אַף שֶׁהַבְּהֵמָה קוֹדֵשׁ מ"מ פִּינֵן דְּהַגִּינָה אֵינָה קוֹדֵשׁ לִיכָּא אִיסוּר וְע"כ דְּבַגִּינָה תִּלְיָא מְלִתָּא וְא"כ אִיךְ נֶאֱמַר בְּהַקְדָּשׁ אֲבָר א' שְׁתַּאֲסוּר גִּינָת פְּלוֹלָה פִּינֵן דְּשִׁאֲר הַגִּינָה חוֹל וְע"י מנ"ח וּבשְׁעָה מ"מ פ"ה מְעִירוּכִין].

וְעֵלָה בְּדַעְתִּי לְמֵאֵי דְאָמַר בְּחֻלִּין (קְלָה.) דִּישׁ אִיסוּר בְּגִינָה מְשׁוּם דְּמַכְחִישׁ לָהּ יְעו"ש וְע"י מְהַרְשֵׁ"א שֵׁם דְּגַם בְּקֻדְשֵׁי בַד"ה יֵשׁ אִיסוּר גִּינָה מֵה"ת מְשׁוּם מַכְחִישׁ וְרַק הֵיכָּא דְשִׁירֵי לְכַחֲשֵׁה לִיכָּא אִיסוּר גִּינָה יְעו"ש.

אַף בְּרַמְב"ם (פ"י מְבַפְּרִים ה"ב) אֵהָא דְאָמַר שֵׁם דְּאִיצְטְרִיךְ לְמַעַט קְדָשִׁים מְרֵאשִׁית הַגִּזּוּ פְּגוֹן שְׁשִׁיר לְגִינָה הַשְּׁמִיט לְשׁוֹן הַגַּמ' דְּשִׁיר פְּחִישָׁה וְהֵבִיא רַק גִּינָה יְעו"ש וּבכֹס"מ. אַף יִתְּבֵן דְּבַרְמַב"ם (בפ"א מְמַעִילָה ה"י) דְּשִׁעַר הַנְּתַלֵּשׁ מִן הַקְּדָשִׁים אִיסוּר בְּהַנָּאָה וּבמ"ל שֵׁם דְּרַק מְדַרְבְּנֵן ע"י תו' חֻלִּין (לו').

(ד"ה ס"ד וּמַעִילָה (יב.) ד"ה חֵלֶב וּבְכוֹרוֹת (כה).

(ד"ה שִׁעַר יְעו"ש אִוְלָם מַד' הַק"ס נִרְאָה דְהוּא מֵה"ת. אָמְנָם נִרְאָה דְאִימְתִי יְכוֹלִין לֹאמַר דְאִיסוּרָה הַגִּינָה הֵינֵנוּ אִם יֵשׁ אִיסוּר עַל הַגִּינָה מְצַד עֲצָמָה שֶׁל הַגִּינָה דְנַעֲשֶׂה הָאִיסוּר בְּבֵהֵמָה וּבְגוֹף הַגִּינָה [וְכֹס' הָרִיב"ש לְעַנְיֵן שַׁבַּת בְּחִיּוּב גּוֹזוּ יְעו"ש] אֲזִי הַגִּינָה נֶאֱסָרְתָּ אַבְּל אִם הָאִיסוּר רַק מְשׁוּם מַכְחִישׁ דְאֲזִי נַעֲשֶׂה הָאִיסוּר רַק בְּבֵהֵמָה לֹא בְּגִינָה עֲצָמָה שְׁפִיר הַגִּינָה מוֹתֶרֶת וּז"ב.

וְא"כ נְכוּנִים ד' רַמְב"ם דְּכִינֵן דְּמַשְׁכַּחַת שְׁעֵבַר וְגוֹזוּ דִס"ד שְׁיִתְחַיֵּיב לְתַת לְכַהֵן רַק מְשׁוּם דְנֶאֱסָר בְּהַנָּאָה לֹא דִידְנִי וְשׁוֹב כְּשִׁיר לְגִינָה אַף, דְלֹא שְׁיִיר פְּחִישָׁה שׁוֹב הַגִּינָה מוֹתֶרֶת וְאִיצְטְרִיךְ קָרָא לְפִטוּר בְּעֵבַר וְגוֹזוּ וְדו"ק: וּלְפִי"ז הִי אֶפְשָׁר לִיִּשֵׁב הָא דְתַמּוּרָה (יֵא:) דְלִשִׁי רַמְב"ם הַבְּעִי' מְצַד פְּחִישָׁה וְזֶה שְׁפִיר אִוְסַר גַּם בְּקֻדְשֵׁי בַד"ה וְכֵן עֲבוּדָה [אַף מֵהָא דְאָמַר שֵׁם גִּינָה דְלֹא מַכְחִישָׁא וְכו' מוֹכַח כְּרִש"י דְגִינָה אֵינָה מַכְחִישַׁת לְאוּתוֹ אֲבָר] וְאִכְמ"ל וְצ"ע עֲדִינֵן בְּכ"ז: יח) וְדַע דְבִהָא דְחֻלִּין (קְלָה) דְאָמַר דְמַקְדִּישׁ בְּהֵמָה חוּץ מְגִינָה פְּשֻטָּה קְדוּשָׁה בְּכוֹלָהּ וּמֵנָּה תִימְרָא דְאָמַר ר"י וְהֵלֵא בְּמֻקְדָּשִׁין הָאוּמַר רְגֵלָה שֶׁל זוּ עוֹלָה וְכו' יְעו"ש יֵשׁ לְעוֹרֵר לְמֵאֵי דְאָמַר בְּחֻלִּין (קְלָה).

(שֵׁם רַבָּא אָמַר בְּמַקְדִּישׁ גִּינָה עֲצָמָה דְלִיכָּא אִיסוּר גִּינָה יְעו"ש וּמְבֹרָךְ מִזֶּה דְאָף לְמ"ד הַמַּקְדִּישׁ אֲבָר שְׁאִין הַנְּשָׂמָה תְלוּי' בּוּ דְפְשֻטָּא קְדוּשָׁה בְּכוֹלָהּ דַּמ"מ הַמַּקְדִּישׁ גִּינָה לֹא אֲמַרִינֵן פְּשֻטָּא קְדוּשָׁה בְּכָל הַבְּהֵמָה וְהַטַּעַם פְּשִׁיט דְהַגִּינָה בְטֻלָה לְהַבְּהֵמָה אַבְּל אִין הַבְּהֵמָה בְטֻלָה לְהַגִּינָה (וְע"י לַח"מ פ"ז מְעַבְּדִים) וְא"כ יִקְשָׁה דַמַּנ"ל דְאֲמַרִינֵן פְּשֻטָּה גַם עַל דְבָר שְׁאִין בְּכַחוּ לְפִשְׁט קְדוּשָׁה עַל אַחֲרִים הָא י"ל דְרַק בְּמַקְדִּישׁ אֲבָר א' מֵהַבְּהֵמָה עֲצָמָה דְזֶה הַמַּקְצֵת שְׁלֵא הַקְדִּישׁ בִּיכוֹלְתוֹ לְגְרוּם קְדוּשָׁה עַל זֶה הָאֲבָר שְׁעַל יָדוּ בְע"י לְמִימַר פְּשֻטָּה שְׁהָרִי לְהִפּוּף אִם יִקְדִישׁ פֶּל הַבְּהֵמָה לְבַד זֶה הָאֲבָר נִימָא אֲזִי דְפְשֻטָּה קְדוּשָׁה עַל אוּתוֹ הָאֲבָר מְמִילָא שְׁפִיר עַכְשָׁיו מְהַנִּי זֶה הָאֲבָר לְפִשְׁט קְדוּשָׁתוֹ בְּהַשָּׂאָר דְכָל שְׁרָאוֵי לְעִשׂוֹת קְדוּשָׁה מְקַבֵּל קְדוּשָׁה.

אַבְּל מַנ"ל בְּגִינָה שְׁאִין בִּיכוֹלְחָה לְפִשְׁט קְדוּשָׁתָה עַל הַבְּהֵמָה מַנ"ל דְהַבְּהֵמָה פְּשֻטָּא קְדוּשָׁתָה גַם עַל הַגִּינָה וְנִרְאָה דְלִק"מ דְמוֹכַח מֵהָא דְסוּבֵר מ"דוֹנָה דְלֹא אֲמַרִינֵן פְּשֻטָּה רַק אִם הַקְדִּישׁ דְבָר שְׁהַנְּשָׂמָה תְלוּי' וּמִתְפַּשֵּׁט גַם עַל אֲבָר שְׁאִין הַנְּשָׂמָה תְלוּי' בּוּ וּמְבֹרָךְ דְכַח הַמְפַשֵּׁט עֲדִיף מְכַח הַמְתַּפְּשֵׁט שְׁהָרִי אֲבָר שְׁאִין הַנְּשָׂמָה תְלוּי' בּוּ אֵינוֹ עוֹשֶׂה קְדוּשָׁה וּמ"מ מִתְפַּשֵּׁט גַם עַל מֵה שְׁאִין הַנְּשָׂמָה תְלוּי' בּוּ וְזֶה פְּשׁוּט.

ומדוקדק לישנא דגמ' דחולין (קלה.) שם ואפי' למ"ד לא אמרי' וכו' דהיינו דמזה מוכח דגם בכזה שאינו עושה קדושה מ"מ מקבל קדושה ואולם קשה מהא דב"ק (עח:) גבי מכירה לחייב ד' וה' אם מכרה חוץ מגינתו דפליגי אם תשיב שאר ולא קרי' בי' ומכרו פולו יעו"ש א"כ מאי ראי' מהא דאמרי' פשטה בגופה של בהמה דכל אבר ממנה הוי שיור לשנאמר פשטה בגיזה שהוא חוץ מגופה ובעלמא לא הוי שיור ואכ"מ בזה: ובעיקר הדבר שהבאתי מדברי תוס' גיטין (מ"ג:) דמקדיש חצי בהמה הוי קדוה"ג דה"ה מקדיש אבר אחד יש בו קדוה"ג.

לכאורה יש לדון בזה עפ"י דברי התוס' תמורה (כו,) ד"ה האומר דכתבו לחלק בין אבר אחד לחצי בהמה דאף דאין אבר אחד עושה תמורה דמ"מ חצי עושה תמורה יעו"ש ומבואר דשיטת תוס' דיש חילוק בין אבר אחד לחצייה וא"כ י"ל גם לענגן קדוה"ג דאף דחצייה הנה קדוה"ג שהרי עבדה תמירה ובעי רעי' ואינה נפדית בלא מום דמ"מ אבר אחד שאינו עושה תמירה שפיר נפדה בלא מום.

אמנם הא סברת תוס' דחילוק חצייה מאבר אחד הוא כדאמר חולין (סט.) בהמה בבהמה לרבות הולד ופריף אלא מעתה ימירו בו אלמא תנן אין ממירין לא אברין בעונברין וכו' יעו"ש ומבואר דהא דאין ממירין באברין משום דאינו בכלל בהמה ובזה סברו התוס' דעכ"פ חצי יש עלי' שם בהמה.

אבל בעצם קדוה"ג לא מסתבר לחלק בין חצי לאבר אחד דכיון דאינו ראוי להקרבה ומ"מ גם במקדיש חצי ומ"מ אינו נפדה בלא מום ה"ה במקדיש אבר א' אינו נפדה בלא מום ופשיט. (ועיין ברש"י קידושין ז.)

ד"ה ואינה כו' שלא קידשה אלא חצי ותמכר ויקריב אחרת בדמיה עכ"ל ומדלא הזכיר שיהי' צריף רעי' משמע לכאורה דסובר דאינו רק ק"ד ונפדה שלא במום ולפי"ז יש לעיין בדברינו דאזלי' לרש"י ז"ל ואכ"מ]: (יט) ודע דבחידוש זה שכתבו התוס' בתמורה (דף כ"ו).

בד"ה האומר דאף דאין ממירין באברים מ"מ בחצי בהמה ממירין יש להקשות מהא דאיתא באוספתא (פרק א' דתמורה) (ומייתי לה רמב"ם ז"ל) וז"ל בהמה שחציה קדש וחציה חול לא עושה תמורה ולא נעשית תמורה ע"כ והנה מזה דאינה עושית תמורה לא תקשי לדברי התוס' דהרי תוס' ז"ל מיירי היכא דכל הבהמה קדושה והוא אינו מימר אלא בחציה בזה שפיר מהני אבל התוספתא הרי רק בחציה קדש י"ל דאינה קדושה גמורה לעשות תמורה אף דבעי רעי' לשי' תו' גיטין (מ"ג:) אבל מזה דתני בתוספתא דאינה נעשית תמורה קשה לפי שיטת תוס' דבחצי בהמה שפיר תפסא תמורה א"כ אמאי אינה נתפסת תמורה בבהמה שחציה קדש וחציה חול וזה צ"ע.

וליישב דברי תוס' יתכן עפ"י, דברי הש"ס בתמורה (דף י'). במשנה אין ממירין לא אברין בעונברין ולא עונברין באברים וכי' ר' יוסי אומר ממירין אברים בשלמין אבל לא שלמים בהם אמר ר' יוסי והלא במקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו תמורה תחת זו הרי זו כולה תמורה תחתיה ע"כ וזה צריף באור דהא זה דין בפ"ע דסובר ר"י דממירין אברים בשלמים א"כ למאי זה אשמעי' עכשיו הדין דאמרי' פשטה בתמורה ויתכן לפרש דהנה בזה דאין ממירין אברים בשלמים יש ב' טעמים וזה דבש"ס חולין (ס"ט).

(אהא דיליף מקרא דבהמה לרבות את הולד פריף אלא מעתה ימירו בו [דהא גבי תמורה, בהמה כתיב ואם המר ימיר בהמה בבהמה רש"י] ומבואר דזה דאין ממירין בעונברין משום דלאו בהמה

מיקרי וכן י"ל טעם דאין ממירין באברים משום דאבר אחד לאו בהמה מיקרי וכ"כ בחי' רמב"ן ז"ל שם.

ואולם ראה ברבינו גרשום בתמורה (י.) דכתב וז"ל אין ממירין אברים בשלמים דלא תפיס קדושת תמורה בחד אבר פשהוא מחובר לגוף הבהמה שאין בו דין תמורה ע"כ ונראה דזה טעם קדש וסברתו דכיון דענין תמורה חידוש הוא שחידושה תורה אמרינו דא"א להיות קדושת תמורה לתצאין וכיון שהנשאר מן הבהמה אין בו קדושת תמורה אין נתפס דין תמורה באבר המחובר בו דא"א לחלק בהמה אחת שמקצתה תהי' תמורה ומקצתה לא תהי' תמורה.

וזה יש לפרש דברי ר' יוסי דפליג על ת"ק וס"ל דממירין אברין בשלמים ומשום דס"ל דאבר אחד מן הבהמה חשיב בהמה ויש בו דין תמורה. ואולם הלא יש סברא ג"כ דא"א לחלק קדושת תמורה לתצאין ואיך תפוס תמורה בחד אבר המחובר לגוף שאינו תמורה ע"ז קאמר ר"י דגם בתמורה אמרינו פשטא קדושה בכללה וא"כ אדרבה ע"י שחלה הקדושה באותו אבר ממילא כל הבהמה תקדוש בקדושת תמורה ואין פאן תמורה לתצאין: ונראה דסברת תוס' בתמורה (כ"ו).

(דבאומר חצייה תמורה מהני הוא רק להטעם דהחסרון באבר שאינו נעשה תמורה משום דאינו בהמה דשפיר חצי' בכלל בהמה כיון דאין פאן רוב בהמה שלא המיר שפיר יש על החצי שם בהמה.

אמנם לפי הטעם דא"א לתפוס קדושת תמורה בדבר שמחובר למה שאין בו קדושת תמורה שוב גם בחצי כן דנהי דחשיבא בהמה אבל מ"מ הרי יש לה צירוף אל החצי השני ובעלי חיים א"א למיפלג [ועי' סנהדרין (קי"ב).

(בהמה חצי' של עיה"נ אסורה כמאן דלא פליגא וברמ"ה שם וז"ל מפדי מעיקרא כי קא חנייל איסורא אבעלי חיים קא חנייל ובעלי חיים לאו בני חלוקה נינהו דכי פלגינהו להו לאו בעלי חיים נינהו ונאשתבח, דמעיקרא לאו כמאן דפליגא דמי יעו"ש ומבואר דכשחל איסור על בע"ח ע"כ על כוליה חנייל דא"א למיפלגי דא"כ לאו בעלי חיים הוא.

ואם כי דבריו ז"ל צ"ע דאטי איסור עיר הנדחת בעי בע"ח דוקא דאזי הי' שייך סברא זו אבל הלא חל אף על מה שאינו בע"ח וא"כ מאי בכך דכי פלגינהו לאו בע"ח נינהו ודומה לזה במעילה (ט"ו).

(גבי קדשים שמתו פריה אי בקדשי בד"ה לא יהי אלא הקדיש אשפה עיי"ש, הנה דכיון דאין הקדושה צריכה. דוקא בע"ח אף שהוא הקדיש בע"ח מ"מ אין קדושתו תלוי' בזה וה"נ דכונתו] ושוב א"א לומר דחול קדושת תמורה בחצי בהמה המחוברת לחצי שאינה תמורה.

אף לזה שפיר י"ל, דלמ"ד פשטא קדושה בכללה אמרינו דחלה קדושה וממילא הרי התמורה בכל הבהמה דפשטא קדושת תמורה בכללה: ולפי"ז נראה לפי מה דאיתא בירושלמי (פ"ב דשקלים ה"א) כל שהוא קדש אין קדושה חלה עליו יעו"ש ועי' תמורה (ל"ב).

(במתני' אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדם הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה יעו"ש ועי' רש"י זבחים (ל'.) בד"ה הרי זו תמורת עולה כו' דאין קדושה חלה על קדושה יעו"ש דאין קדושת תמורה חל על קדושת תמורה ועי' רש"י חולין (קל"ב).

(בד"ה ואם כו' שאין קדושה חלה על קדושה יעו"ש ועי' ירושלמי שקלים (פ"ד ה"ד) ובחידושי ביארת' ענין זה ואכ"מ וא"כ בבהמה שחצ' קדש ברור דאינו חל קדושת תמורה על החצי קדש ואפ' אם ימיר כל הבהמה לא תחול התמורה על החצי קדש דאין קדושה חלה על קדושה ולפי"ז מן שבין דברי תוס' דבאמר חצי תמורה עולה דשפירחילא תמורה דהרי תוס' לטעמיהו שם דאמרין פשטה קדושת תמורה בכלה וא"כ ממ"נ חל משום הטעם דאין ממירין באברין משום דלאו בהמה הוא ס"ל דחצ'י בכלל בהמה ומשום הטעם שא"א להיות קדושת תמורה בחצי בהמה המחוברת לחצי שאין בה קדושת תמורה לזה י"ל דאדרבה אמרי' פשטה קדושת תמורה וכולה תמורה וכ"ז בבהמת חול אבל בתוספתא דחצ'י קדש וחצ'י חול א"כ אף דנימא דמהני התמורה דחשיבא בהמה מ"מ לא תתפשט בכלה דאין קדושת תמורה חלה על קדושה שקדמה לה ותשאר איפוא רק החצי חול בקדושת תמורה והחצי קדש בקדושתה הראשונה לא בקדושת תמורה שפיר י"ל דא"א לחלק קדושת תמורה לחצ'אין וא"א להיות קדושת תמורה בחצי בהמה המחוברת לגוף שאינה תמורה ואף שקדש הוא אבל קדושת הקדש לחוד וקדושת תמורה לחוד דזה תחלת הקדש וזה סוף הקדש כתמורה (ב').

(ובקדושת הקדש מועיל שאלה ובקדושת תמורה ל"מ שאלה פירושלמי (פ"ז דמאי) וע"כ שני קדושות שונות הם נחשיב שרק חצי בקדושת תמורה וזה א"א להיות כ"ד ר"ג ז"ל וזה נכון. [ויש לפלפל בדברי רבנו גרשום ז"ל די"ל דכוננתו מצד ביטול שאבר אחד בטל לבהמה וכיון דרובא לאו בר מקדש בתמורה גם המיעוט אינו תופס ועי' פנה בחולין (ס"ט): דאם רובא דרף רחם קדיש בבכורה ואם רובא דרף דופן אינו קדוש יעו"ש ולכן י"ל דזה טעם דחצי מהני משום דאין פאן רוב להיפוף שביטול דין התמורה שבתחצ'ו אבל פשהתמורה רק באבר אחד נגרר אחריו הרוב ועי' לשון רש"י ז"ל בכורות (דף ט'): בד"ה לא וכו' שאין קדושה לחצ'אין יעו"ש ועי' עירובין (נ').

(דאין מעשר לחצ'אין ובחידושי ביארת' היטב דברי ר"ג ז"ל ואכ"מ: (כ) ראיתי לכת"ר שבעיר לפי דברי מהרש"א ז"ל חולין (קלה.) דאינו מועיל פדיון לאבר אחד דא"כ חז אבר יחשב פלאים שיהי אין לו פדיון עכ"ד ז"א דעכ"פ יש להקדושה פדיון שיהי פשיפדה כל הבהמה יהי גם אבר זה נפדה ויצא לחולין.

וגם כ"ת דחה שפיר. ובגוף חידושו דמהרש"א, ז"ל שבהמה קדושה אינו יכול לפדות אבר ממנה וכן אינו יכול לפדות הגיזה לחודא יעו"ש לא נודע מנ"ל שיהי חיוב פדי' בבת אחת לכל ההקדש. והי' נראה לכאורה דהטעם עפ"י דברי תוס' גיטין (מג:) ד"ה גמרי דכתבו דאף שלא הקדיש רק חצ'ה ובשעת ההקדש לא הי' ראוי לפשוט בכלה מ"מ כי חזר ולקח אלו לא הי' משתיר בהקדשו הנה אמרינו גמרי ההקדש יעו"ש ומוכח מזה דענין פשטה אינו דוקא בעת החלות רק כל אימת דמשכח רוחא לפשוט פשטא בכלה.

ולפי"ז שפיר בפודה אבר אחד פיון דנשארה שאר הבהמה בקדושתה שוב נימא פשטה קדושה, בכלה אחר הפדיון דאין נ"מ בין תחלת הקדש לסוף הקדש לענין זה דפשטה. אולם באמת ז"א דהתיבח בקדשי מזבח אבל מהרש"א ז"ל הרי מיירי בקדשי בד"ה דאמר בעירובין (ה).

(ובחולין (קלה.) שם דלא אמרינו פשטה א"כ שפיר יועיל פדיון לאבר אחד.

ועוד לפי תירוץם הא' בגיטין (מג:) מבואר דבסופו לא אמרי פשטה. ולכן הי' נראה שאין זה מצד דין שבפדיון רק מתנאי ההערכה דכיון דבעי' העמדה והערכה וכלי ערה לא מהני הפדיון (וכ"כ במ"א ב"הא דכ' השעה"מ בה' עירוכין לענין דיעבד יעו"ש) ועי' תוס' חולין (קל"ה).

(דאם העמיד והעריף בעת שלא הי' ראוי לפדיון דלא מהני הפדיון ובגה"ש תמה מתוס' מעילה (טו.) דמהני העמדה והערכה מחיים לפדותו אח"כ ואכ"מ בזה.

מש"ה בעי' העמדה והערכה בכל הקדש ביחד שאינו דומה ערה הבהמה בכללה לערה אבר א' בפ"ע וזהו מתנאי ההערכה ולהעריף הכל לא מהני כיון שאינו פודה השאר. אבל בהקדש שא"צ העמדה והערכה י"ל דפודין כל אבר בפ"ע ואולם מהא דכתבו תוס' בב"מ (נ"ז:): ד"ה יצא לחולין דאם פדה בהמת בע"מ פחות משניו בכדי ביטול מקח לר"ל אינו נפדה רק פנגד הפעות שנתן יעו"ש ומבואר דמהני אף דפודה רק חצי בהמה וצ"ע בד' מהרש"א ז"ל ואכמ"ל: כא) ראיתי לכת"ר דמבאר הירושלמי (פ"א דערלה) עפ"ם שהרפיב אילן מאכל באילן סרק דחייב בערלה דבישראל בהרפבת איסור פטור מערלה כיון דמקנים אסור עומד לעקור ואין זה נטיעה עכ"ד בגוף הדין ראה בלח"מ (פ"ז ממלכים ה"ו) שהאר"י ב"הא דסוטה (מג:) ומתוך ד' מבואר דהעיקר תלוי בהיתר אכילה וכל שמתיר אף שהוא באיסור פלאים יש ערלה ועי' ב"ר"ן ובחידושי הר"ן ז"ל פ"א דר"ה (י) דמשמע מלשונו ז"ל שיש חיוב ערלה בהרפבת איסור וגם בד"ז שכ' כת"ר דבעפ"ם אינו עומד לעקור לא מצאתי מפורש דבעפ"ם ליכא איסור מקנים לפי ד' ר"י מיגאש ז"ל דמקנים פזורע ועי' ע"ז (סד) אין עוזרין עם העפ"ם בכלאים אבל עוקרין עמו כדי למעוטן תפלה ומסיק דאף לר"ע דמקנים לוקה מ"מ למעוטי תפלה שפיר דמי יעו"ש וב"ר"טב"א שם [ועי' ט"א מגילה (י"ב).

(ד"ה ועל פדברי כת"ר בתמיהתו על מהרש"א סוטה (מ"ג): יעו"ש]: ומ"ש כ"ת להעיר ב"הא דירושלמי (פ"א דערלה) דסיפקה להקדש חייב בערלה דאמאי לא אמר הטעם דחזור של חולין לא בטל בשל הקדש משום דלאו מינה וכמ"ש מהרש"א סוטה (מג:) דאילן ב"ר"ק לא בטל משום דלאו בת מינה, אף דילדה בזקנה בטלא עכ"ד.

לק"מ דענין ביטול דילדה בזקנה אינו ענין ביטול איסור רק ביטול הגידול וע"כ תליא רק במה שהיא בטבע מינו או אינו מינו ולא מהני בזה מה דהקדש וחולין שני מינים כיון דבטבע הגידול שניהם אילן הם ואינו דומה לאילן וירק שהם שני עניני גידול ופשוט.

ובמ"א דנתי לפ"ד רש"י מנחות (כ"ג:) ד"ה לעולם יעו"ש דחולין הני מינו דקדשים אבל קדשים לאו מינו דחולין וע"כ פשדנין לגבי פלאים חשיב פלאים דעכ"פ הקדשים אינו מינו אבל פשדנין לגבי הביטול שפיר בטל החולין דלגבי חולין הני מינו שאפשר לחולין להיות פקדשים ואכ"מ: (כב) ראיתי לכת"ר שהוכיח מהא דעפ"ם שנטע חייב בערלה דמהני מחשבת העפ"ם כיון דעביד מעשה לק"מ דכבר ביאתי מהירושלמי, תרומות (פ"א) דמ"מ מחשבה הקדשת חיוב לית לי לעפ"ם מחשבה ועי' ירושלמי ערלה שם ובלבד דברים שהן באין במחשבה ודו"ק: ומ"ש כ"ת דנטיעת עפ"ם דחייב בערלה מהני פעולה מאליו ז"א דודאי נטיעת עפ"ם עדיף מעולה מאליו שהרי רמב"ם (בפי' ממע"ש דין ה) העולה מאליו ברשות היחיד חייב ובכס"מ שם ביאר דלרבים העולה מאליו פטור וכן ראיתי בפירוש ראב"ד ז"ל (לתו"כ קדושים) שכ"כ יעו"ש ומוכח דנטיעת עפ"ם דחייב אפי' לרבים דעדיפא מעולה מאליו ועי' בלשון רמב"ם (ה"ג) שם הנוטע לרבים

בתוך שְׁדוּהוּ ודו"ק: ובהיותי בְּזוּה אֶמְרָתִי לְהַעֲרִיזוּ בְּקֵא דְתַנּוּן בְּתַרּוּמוֹת (פ"ג מט) ר"י אומר אין לעכו"ם רְבָעִי וּחכ"א יֵשׁ לוֹ וְעֵי"ש בְּמֵאִי פְּלִיגִי בְּתוּוֹ"ט.

וְנִרְאָה לְמֵאִי דְכָתְבוּ תוֹס' פְּסָחִים (מד:) ד"ה וְהוּא וכו' ור"ת פִּירֵשׁ ה"ה לְעַרְלָה בְּשָׁתִים דְּהֵינּוּ בְּשַׁנַּת אַרְבַּע דִּישׁ הֵיטֵר לְאִסּוּרוֹ ע"י פְּדִי' אוֹ לְהִבְיֵאוֹ לִירוּשָׁלַיִם עכ"ל. וְנִרְאָה לְלִמּוּד מְדַבְּרֵיהֶתוֹס' דְּבַר חֲדָשׁ בְּגִדְר רְבָעִי דְאִין הֶעֱנִין שְׁלֹאֲחֵר ג' שָׁנִים יִפְסַק דִּין עַרְלָה לְגַמְרֵי וְהִתְחִיל אִסּוּר חֲדָשׁ דְּרְבָעִי וְגִדְר אִסּוּרוֹ כְּמַע"ש פְּדָאֲמֵר בִּירוּשָׁלַמִי (פָּאָה פ"ז ה"ה) וּכ"כ רַמְבַּ"ם (פ"ט מַמַּע"ש ה"א) נִטַּע רְבָעִי הָרִי הוּא קִדְשׁ כְּמַע"ש יַעו"ש.

דא"כ מאי שְׁיִיטֵי דִישׁ הֵיטֵר לְאִסּוּר רְבָעִי לְהִיּוֹת גְּלֻמָּד עֵי"ז לְאִסּוּר עַרְלָה אֲלֵא סְבַרְת הַתוֹס' ו"ל דְּאִסּוּר עַרְלָה נִמְשָׁף הוּא גַם בְּשָׁנָה הֶרְבִּיעִית רַק דְּחִיּוּדָה תוֹרָה הֵיטֵר פְּדִי' וְשִׁפִּיר הָנִי זֶה הֵיטֵר לְאִסּוּר עַרְלָה שְׁגַם רְבָעִי אִסּוּרוֹ מִתּוֹרַת עַרְלָה הוּא [וְעֵי' שַׁע"מ פ"י מַמַּא"ס ה"ט"ז שְׁדוּן דְּנִטַּע רְבָעִי יֵהִי אִסּוּר בְּהִנְאָה] וְכֵן דַּעַת הָרֵא"ש ו"ל בְּנִדְרִים (י"א).

(בְּאִסּוּר תְּרוּמָה דְּאִסּוּרוֹ הוּא אִסּוּר טָבֵל רַק שְׁנִתְחַדֵּשׁ הֵיטֵר בְּשִׁירִים וְלִפְהֵן יַעו"ש וּבִירוּשָׁלַמִי פ"ב דְּשַׁבָּת וְהַד' עֲתִיקִים ה"נ רְבָעִי הוּא אִסּוּר עַרְלָה וְנִתְחַדֵּשׁ בּוֹ הֵיטֵר פְּדִי'. וְעֵי' בְּרִטְנוֹרָא (פ"ב דְּעַרְלָה מ"ג) הֵעַרְלָה מַעֲלָה אֶת הָעַרְלָה צ"ל דְּאֶחָד מֵהֶם נִטַּע רְבָעִי שְׁהֵם שְׁנֵי שְׁמוֹת כו' וְקָרִי תַנּוּא נִטַּע רְבָעִי עַרְלָה שְׁמֵן הָעַרְלָה הוּא בָּא יַעו"ש וְלִדְבָרֵינוּ כִּי זֶהוּ אִסּוּר עַרְלָה בְּעַצְמוֹ שְׁנִמְשָׁף אִסּוּרוֹ בְּרַבִּיעִית א"כ נִיחָא דְקָרִי לְרְבָעִי עַרְלָה כִּי הוּא אִסּוּר הָעַרְלָה.

ולפי"ז י"ל דְּזוּהוּ טַעְמָא דְּחֻכְמִים דְּכִיּוֹן דְּעַרְלָה נִוְהַגְתָּ בְּשָׁל נְכָרִים שִׁפִּיר נִוְהַגְתָּ גַם רְבָעִי שְׁזוּהוּ הַמְשָׁף אִסּוּר הָעַרְלָה. אֲמַנָּם ר"י פְּלִיג דְּאִסּוּר עַרְלָה כְּכַר נִפְסַק וּרְבָעִי אִסּוּר חֲדָשׁ וְאִין לְנוּ לְיִאָסוּר בְּשָׁל עַפּו"ם וּפְשׁוּט: וְרֵאִיתִי בִירוּשָׁלַמִי עַרְלָה (פ"א ה"א) אָמַר ר' יוֹחָנָן דְּבָרֵי ר"י כָּל שְׂאִין לוֹ עַרְלָה אִין לוֹ רְבָעִי ר"י בְּעֵי עַד שְׁיָהָא לוֹ שְׁלֵשׁ שָׁנִים עַרְלָה א"ר יוֹנָה עֵיקַר עַרְלָה צְרִיכָה לִי א"ר יוֹסֵה עֵיקַר רְבָעִי צְרִיכָה לִי כָּל שְׂאִין לוֹ עַרְלָה אִין לוֹ רְבָעִי ע"כ וּבִיאַר מֵהַר"א דְּפְלִיגִי בְּנִטַּע שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה לְסִיג דְּאָמַר בְּרַפ"א דְּעַרְלָה דְּפִטוּר מַעֲרָלָה וְנִמְלָף אַח"כ לְמֵאֲכָל דְּהִדִּין דְּנוֹהַג בּוֹ עַרְלָה וְאָמַר ר"י דַּמ"מ רְבָעִי אִין לוֹ דְּזִיקַת שְׁלֵשׁ שָׁנִים שֶׁל עַרְלָה הוּא שְׁמֻחֵיבָת בְּרְבָעִי אֲבָל זֶה שְׁלֵא נִהַג ג' שָׁנֵי עַרְלָה אִין לוֹ רְבָעִי וְע"ז אָמַר דְּבַעֲיָקַר עַרְלָה פְּלִיגִי דְּלַחַד מ"ד גַם בְּעַרְלָה בְּעֵי שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְאִידָף ס"ל דְּעַרְלָה א"צ ג' שְׁ אֲבָל רְבָעִי לַכ"ע צְרִיכָה שְׁלֵשׁ שָׁנֵי עַרְלָה מִקּוֹדֵם יַעו"ש וּבִפְנִי"מ וְעֵי' ס' גִּיר מ"ש בְּזוּה בְּאִנְרָף.

וְהִנֵּה לִפ"ד תוֹס' הַנְּ"ל דְּאִסּוּר רְבָעִי אִינוּ אִסּוּר חֲדָשׁ רַק נִמְשָׁף אִסּוּר עַרְלָה גַם בְּשָׁנָה הֶרְבִּיעִית מוּכָן הֵיטֵב הַטַּעַם דְּעַרְלָה גּוֹפָה א"צ ג' שְׁ וּרְבָעִי צְרִיכָה ג' שָׁנֵי עַרְלָה וְזוּה דְּעַרְלָה אִסּוּרָה מִחֻמַּת עַצְמָה הֵינּוּ שְׂאִין שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה גּוֹרַמַת אִסּוּר לְשָׁנֵי' רַק כָּל שְׁנָה וְשָׁנָה מִשְׁנֹת הָעַרְלָה בְּעַצְמוֹתָן אִסּוּרִין וְלָכֵן אִסְרֵי בְּלִי צִירָף שְׁלֵשֶׁתָן אֲבָל רְבָעִי אִין אִסּוּרָה מִחֻמַּת עַצְמָה רַק הוּא מִחֻמַּת זִיקַת עַרְלָה שֶׁל ג' שָׁנִים יֵשׁ בְּכַחַן לְהַמְשִׁיף הָאִסּוּר עַל שְׁנָה הֶרְבִּיעִית אֲבָל כָּל שְׂאִין כָּאִין ג' שָׁנֵי עַרְלָה אִף שְׁנָה אִסּוּר עַרְלָה מ"מ אִין הַשְּׁנוֹת עַרְלָה יְכוֹלִין לְאָסוּר אֶת הַשְּׁנָה הֶרְבִּיעִית לְהַמְשִׁיף אִסּוּרוֹ.

וְאִף דְּנִהַגָּא עַרְלָה בְּשָׁנָה הַסְּמוּכָה לְרְבָעִי מ"מ סוּבַר הִירוּשָׁלַמִי דְּאִינוּ בְּדִין רְבָעִי לְפִי שְׂאִין עֲנִין רְבָעִי חִלּוֹת אִסּוּר חֲדָשׁ לְאַחַר שְׁנִשְׁלַם אִסּוּר עַרְלָה רַק הוּא עֲנִין אִסּוּר שֶׁל שְׁנוֹת הָעַרְלָה שְׁהִזִּיקָה שֶׁל שְׁלֵשׁ שָׁנִים אוּסְרָתָן אֲבָל בְּפָחוֹת מְזוּה אִינוּ אוּסְרָתָן וְדו"ק: וּבְזוּה יֵשׁ לְהַבִּין תוֹסְפָתָא (מְנַחֹת פ"ו) כִּיּוֹן שְׁעָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן נִתְחַיְבּוּ בְּחֻלָּה וּבְעַרְלָה וְכו' הִתְחִילוּ מוֹנִים שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה

שני' ושלישית ואח"כ נתחייבו בנטע רבעי יעו"ש ומבואר דאף דנהגא ערלה מיד מ"מ לא התחיל לנהוג רבעי קודם ג' שנים לאחר שחל דין רבעי וזה תמוה פיון דהתחיל לנהוג דין רבעי משחלקו וכבר עברו ג' שני ערלה אמאי לא תאסור וכבר עמד בס' חסדי דוד לתוספתא שם יעו"ש מ"ש ומר חמיו פתב בזה יעו"ש.

אמנם לפ"ד תוס' דרבעי הוא מתורת איסור ערלה והנה בד' תוס' אינו מבין אם האיסור ערלה נמשך ברביעית מאליו הלאה. או דמיד בשנות הערלה נאסר על שנה הרביעית פי השנות ערלה אוסרין מיד על להבא וזה מבואר מהירושלמי כי אף שנהגא ערלה בשנה הסמוכה לרבעי אינו נמשך על להבא.

וע"כ דהג' שנים הם בגדר אוסר לרביעית לא שנמשך מאליו וע"כ בעינן שלש שנים: ולפי"ז מוכן שפיר דשנות ערלה כאלו שנוהג אז דין רבעי שפיר אוסר מיד על שנה רביעית. אבל אז דלא נתחייבו ברבעי בעת שנהגא ערלה ולא הי' גדר זה שהשנות ערלה יאסרו על הרביעית פיון דלא נהג אז כלל שוב אח"כ שהתחיל דין רבעי שפיר דאין נוהג רבעי פיון שזיקת השלש שנים לא אסרתו.

וזה הפל אם אמרי' דאינו איסור חדש. אבל אם נימא דהנה איסור חדש ואין איסורו מתורת ערלה כלל נהי דנימא דבעינן ג' שנים ערלה בתחלה וכהירושלמי הנ"ל כל שאין לו ערלה אין לו רבעי אבל זה הרי הי' לו ג' שנים בחיוב ערלה ומה נ"מ במה שלא הי' בחיוב רבעי וע"כ מוכח דגדר רבעי הוא איסור הערלה ודו"ק בכ"ז כי יש בזה בירור מכמה דוכתי ורשמתי רק להעיר: (כג) ראיתי לכ"ת שנסתפק בקדשי עכו"ם דפליגי בזבחים (מ"ו).

(לענין פיגול ונו"ט אם חייבין עליהן ונסתפק אם יש בהם לאו דגיזה ועבודה וראיתי במנ"ח מ' תפ"ג שכתב בפשיטות דנוהג גו"ע בקדשי עכו"ם וקצת ראי' נראה מהא דתוספתא (תרומות פ"ד י"ג) נכרי שהפריש בכור פטר חמור כו' עובדין בו וגוזזין אותו יעו"ש ומבואר דבכור שאינו בגדר ונדבה איתא בעכו"ם הוא דעובדין וגוזזין אבל שאר קדשי עכו"ם אסורין בגיזה ועבודה ואולם במנחות (ס"ז).

(מביא תוספתא זו נכרי שהפריש פטר חמור וכו' והשמיט בכור יעו"ש וברש"י ותוס' שם ובק"א ובל"ז י"ל דאתי' כמ"ד בזבחים (מ"ה.) דחייבין עליהן משום פונו"ט וה"ה דאסורין בגיזה ועבודה אבל לר"ש דפוטר י"ל דגם גו"ע מותרת ואכ"מ [והטלת מום בקדשי עכו"ם מוכח בגיטין (נ"ו).

(ברש"י ד"ה יאמרו יעי"ש]: ומה דנסתפק כת"ר בקדשי עכו"ם פסוהמ"ק אם הוי פלאים אף דליכא איסור גיזה ועבודה משום דיש איסור הנאה הוי כל משום האיסור עכ"ד הנה בתוס' תמורה ג'.

(בד"ה לא נהנין וכו' פתבו דבקדשי עכו"ם ליכא איסור הנאה כלל מה"ת יעו"ש ועוד לאחר פדיון י"ל דנפקע האיסור הנאה שהוא משום ההקדש וכדמשמע בפ"ס תמורה (ל"ג:) בס"ד דהי' ס"ל דקדשים שמתו יפדו אף דאין בהם מעילה עיי"ש ומבואר דיש פדיון לאיסור גרידא.

אף אינו מוכרח ועי' תוס' ישנים ביומא (דף נ"ו.) בד"ה וניברור דמעו' שמתו בעליהן אין להם חלול כמו איסורי הנאה שאין להם פדיון יעו"ש ומבואר דאיס"ה גרידא לא אלים למיתפס פדיוני' כהא דפסחים (ל"ח).

(ולפי"ז יהי חומר בקדשי עפ"ם דלא יועיל פדיון להפקיע איס"ה שפבם. והוי פלאים מצד איסור הנאה דהקדש.

ובלא זך הלא המ"ל פתב (פלאים פ"ט הלכה יא) דחולין וקדשים דהוי פלאים בפסוהמ"ק דה"ה קודם שגפדו וא"כ אף אם גימא דמהני פדיון באיס"ה של קדשי עפ"ם דלא יהי חומר מהעיקר ע"י זבחים (מ"ט).

(מ"מ קודם פדיון הוי פלאים: ואמנם בזה נדחה לפול מעכ"ת בישוב קושית תוס' פסחים (מ"ז.) דמש"ה לא נקט חורש בפסוהמ"ק משום דכיון דלית בי מעילה לא אלים למיתפס פדיונינהה מקלקל דנאסרה החרישה, ולפמ"ש בחורש בפסוהמ"ק קודם שגפדו שפיר יכול לחלל דמי העבודה דאז עדיין יש לו פדיון דקודם פדיון יש בהם מעילה [וראיתי בשיטה מקובצת בתמורה ג].

(בד"ה גמר דכתב ובפסולי המוקדשין שלא נפדו לא ידעתי בטוב אם יש בהם מעילה יעו"ש אכל צ"ע דגמרא מפנרשת בבכורות (דף ט"ו): לפני פדיון מועלין בהם לאחר פדיונם אין מועלין בהם יעו"ש ומפורש דיש מעילה בפסוהמ"ק קודם שגפדו וצע"ג] וכיון דיש לו מעילה שפיר אלים למיתפס פדיוני' ואף דלפי דברי כת"ר פסוהמ"ק אין להם פדיון לאיסור הנאה שיהי נשאר האיסור הנאה גם אחרי הפדיון אכל מ"מ הרי כ"ת בעצמו חידש דאף דקדושת הגוף אין לו פדיון היינו גוף הקדוה"ג אכל דמי העבודה יכול לחלל על הדמים וה"ה ההנאה שנהנה רק משום דלא אלים למיתפס פדיוני' אכל קודם פדיון דיש בו מעילה שפיר יכול לחלל וניתר הפל.

ובגוף הדבר מנין לן דבקדוה"ג שאין לו פדיון דיוכל לחלל דמי העבודה דמהשמ"ק דכתב בתמורה (י:) ש"יכול לחלל ההנאה על הדמים אין ראי' דשם בקדושת דמים אכל בקדוה"ג דלית לי' פדיון י"ל דל"מ חילול דמי העבודה וע"י ריטב"א חולין (קלט:) ד"ה הא דכתב דחייב אחריות דבעלים להקדש הוי כחילול ומפקא לחולין יעו"ש.

ולפ"ד ז"ל מבואר דענין מעילה שמוציא לחולין הוא משום דחייב תשלומין של המועל הנה כחילול ההנאה. וד' ז"ל צ"ב ובמ"א הקשתי דכיון שאין זוכה בהחפץ לא יתחלל להירושלימי (במעשר שני) דבעי' נקם לו יעו"ש ועמש"כ בסמוך דמהני חילול בהקדש באופן שישאר הפקר ואכ"מ].

[ועי' לתו' מעילה (יב'): דאין גיזת פסוהמ"ק נאסרת]: כד) ראיתי לכת"ר שתיגרץ קושית על מהרי"ט ז"ל דסימני טומאה אינם מטמאים בעצמם רק הם סימן שהם טמאים מהא דכתבו התוס' בגדה (נ:) דגולד מן הטהור מתטמא ע"י סימני טומאה יעו"ש וכתב כ"ת דעופות שאני דהסימנים עצמם טומאה עכ"ד ואין שום יסוד לזה דנהי דליכא ראי' לברר שהענין כן כיון דבעוף ל"ש כל היוצא מן הטהור אכל מ"מ מנ"ל שפן הוא.

ובמחכ"ת לא עיין במהרי"ט דכתב מפנרש גם בעוף כן דהסימן אינו מטהר יעו"ש שהביא ראי' מעוף הבא בסימן אחד וד' צ"ע בזה וכ"כ בחידושי אכל מ"מ מפנרש גם בעוף כן בזה: והנה כ"ת הביא ראי' מהא דבכורות (י:) הואיל ויש להם סימני טהרה יעו"ש ומוכח דסי' טהרה מטהר ראיתי שהארי' בזה בצ"פ אכל לא ראה ד' מהרי"ט ובחי' הארכתי לחלק בין סימן טומאה לסימן טהרה.

אף מהא דבכורות (ה.) גמל שילדה כמין פרה אסור עיי"ש הנה דסימן טהרה אינו מועיל לטהר רק דהוא סימן גרידא.

ואין סבֵרָא לומר דעכ"פ אף שְׁנֵיתָר אִיסוּרוֹ אַבְל יֵשׁ בּוֹ אִיסוּר יִנְצֵא מִן הַטְּמֵא דז"א דא"כ לא הי' רק אִיסוּר עֲשֵׂה כְּכֹל יִנְצֵא מִן הַטְּמֵא וע"כ דְּהוּי אִיסוּר גְּמוּר וְלֹא מְהַנִּי סִימָן טְהָרָה כְּלָל: [ובְּחִידוּשֵׁי שָׁם דְּנִתִּי עוֹד בַּמ"ע דְּהִבְדֵּלָהּ שֶׁל סִימָנִים שֶׁכ' הִחְיִינוּ דָּאם אַכְל בְּלִי בְּדִיקָה אִף שְׁנוּדַע שְׁטְהוּר עֵבֶר עַל מ"ע דְּוִהֲבִדְלָתָם יַעו"ש אִם בְּעֵי שְׂיֵהֲנִי מְוִבְדֵּל ע"י הַסִּימָן הַמְטָהֵר אוֹ דְסָגִי בִידִיעַת הַמִּין וְהֶאֱרַכְתִּי מ"ד הָרִיב"ש דְּלֹא מְהַנִּי רֹב גַּבֵּי סָפֵק מִין טְהוּר דְּבַעֵי מְוִבְדֵּל יַעו"ש ועי' חֲוָלִין (נט) הִי' מְהַלְקָה בְּמִדְבָּר וּמִצָּא בְּהֶמָּה שְׁפִיחָה גְּמוּם וּפְרָסוּתִי חֲתוּכוֹת בּוֹדֵק בְּבִשְׂרָה כּו' יַעו"ש וּמְפָנְרֵשׁ דְּחֲשִׁיב מְוִבְדֵּל ע"י בְּדִיקַת סִימָן כְּנִפְי הַעוֹקֵץ אִף דְּזָה וְדֹא אִינוּ סִימָן הַמְטָהֵר כִּי אִינוּ מְפָנְרֵשׁ כְּלָל בְּתוֹרָה סִימָן זֶה וּבּוֹדֵאֵי ל"ש שְׂיֵהֲנִי עֲצָם מְטָהֵר רַק סִימָן הַמְפָנְרֵשׁ בְּתוֹרָה וְכַנ"ל וְלִמְהֵרִי"ט דְּהַסִּימָן וְאִינוּ מְטָהֵר וְדֹא דְחֲשִׁיב מְוִבְדֵּל כְּכֹל עֲנִין וְאִכְמ"ל בְּזָה] וְרֵאִיתִי לַכ"ת שְׁתַּמָּה לַפ"ד תּוֹס' נְדָה (נ:): דְּבַמָּה שְׁגִידוּלוֹ ע"י הַטְּלַת בְּצִיִּים לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר מִינוּ דְּמַעְפָּרָא קִגְדִיל רַק בְּתַר סִימָנִים וְהִקְשָׁה כ"ת מְהָא דְּחֲוָלִין (קכ"ז).

(הַצֵּב לְמִינָהּ לְרַבּוֹת הָעֲרוּד [עֲרוּד מִן הַצֵּב וּמְהַנְחֵשׁ הוּא בָּא] יַעו"ש וְהָרִי מִמ"נ אִם יֵשׁ לוֹ סִימָנִי צֵב בַּל"ז אִסוּר דְּהַסִּימָנִים אוֹסְרִים וְאִם אִין לוֹ סִימָנִי צֵב מֵאֵי מְהַנִּי שְׂבָא מִן הַצֵּב כִּינּוּן דְּבַכּוּזָה שְׁמַטִּיל בְּצִיִּים לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר מִינוּ עַכ"ד.

וְנִרְאָה לִינִישֵׁב דְּהִנֵּה רַמְב"ם (פ"ג מִמַּא"ס ה') דְּהָא דְּאֶפְרוּחַ בְּיַצַּת טְרִיפָה מְוִתֵּר מְשׁוּם שְׂאִין מִינוּ טְמֵא יַעו"ש וּבִיָּאֵר הַהִמ"ג דְּלֹא הִי' מִינוּ טְמֵא לֹא מְהַנִּי הֵיתְרָא דְּמַעְפָּרָא קִגְדִיל דְּש"ס תְּמוּרָה (לֹא) יַעו"ש וְהִנֵּה כְּבָר הַבְּאִתִּי מַה דְּהִקְשׁוּ בְּדִבְרֵי תּוֹס' נְדָה (נ:): ד"ה תְּרַנְגוּלָא וְכו' דְּכְתָבוּ דְּאִף שְׁהִזְכֵּר אִסוּר מ"מ הַנּוֹלָד שְׂאִין לוֹ סִימָנִי טוֹמְאָה מְוִתֵּר מְשׁוּם דְּהֶאֱפְרוּחַ נוֹלֵד מִן הַבִּיצָה אֶמְרִינוּ מַעְפָּרָא קִגְדִיל וְהָרִי בְּכּוּזָה שְׁמִינוּ אִסוּר לֹא מְהַנִּי הֵיתְרָא דְּמַעְפָּרָא קִגְדִיל.

וּבַמ"א תִּירְצָתִי דְּכּוֹנֵנַת תּוֹס' דְּכִינּוּן דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב לֹא הִנֵּה זֶה שָׁם מִינוּ כְּלָל רַק דַּמ"מ אוֹסֵר מַצֵּד גְּרַמַּת אִיסוּר שְׁהָרִי עַכ"פ אִיסוּר הוּא וְלָכֵן שְׁפִיר מְהַנִּי לְהַתִּיר מְשׁוּם דְּמַעְפָּרָא קִגְדִיל כִּינּוּן דְּהוּא עֲנִין אִיסוּר גְּרִידָא לֹא גָדַר שָׁם הַמִּין.

וּלְפִי"ז נִיחָא דַּכ"ז בְּעֵלְמָא דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב אוֹ עַכ"פ הָרִי יֵשׁ שָׁם שְׁנֵי גוֹרְמִים הָאֵב וְהָאֵם א"א לְשִׁדְיָי בְּתַר מִינוּ דָּאֵב כִּינּוּן דִּישׁ גַּם מִינוּ דָּאֵם וְאִין בְּזָה שָׁם מִינוּ רַק שָׁם אִיסוּר. אַבְל בְּצֵב הָרִי גְּלִי קִרָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְזַרְע הָאֵב וְכַמ"ש ה"מ דְּאִף דַּכ' תו' חֲוָלִין (עט) ד"ה עֲיִיל דְּאִינוּ חֲיִיב בְּכֹל הַמַּתְנֹת מ"מ בְּצֵב הָרִי כְּלוּ צֵב וּמְטָמָא בְּכַעֲדָשָׁה אַחַת דְּשְׁדִינָן לִי בְּתַר אַבְוָה מַגּוּזָה כ"י יַעו"ש.

וְא"כ נִיחָא דְּשׁוּב הִנֵּה עָלְיוּ שָׁם מִינוּ דְּאֵב דְּהִינּוּ הַצֵּב וּמְמִילָא אִף אִם אִין בּוֹ סִימָנִי צֵב ג"כ טְמֵא דְּכִינּוּן דְּחוֹשְׁשִׁין רַק לְזַרְע הָאֵב וְהִנֵּה מִינוּ טְמֵא לֹא מְהַנִּי הֵיתְרָא דְּמַעְפָּרָא קִגְדִיל וְזֶה נְכוּן: (כָּה) רֵאִיתִי לַכַּת"ר שְׁהַעִיר בְּהָא דְּחֲוָלִין (קח:): דְּבִשְׂר וְחֲלָב מְצַטְרַף וְהָרִי הִנֵּה אִין וְשׁוֹמֵה דְּאִין מְצַטְרַפִּין עַכ"ד.

הִנֵּה לְפִי הַש"ס דִּיוֹמָא (פֵּא.) (דְּמְשׁוּם דְּאִין שְׁעִירוֹן שְׁנוֹה אִין מְצַטְרַפִּין הָרִי חֲלָב ג"כ שְׁעִירוֹ בְּכּוּזַת כְּדַמוּכַח בְּחֲוָלִין (קח:): א"כ שְׁעִירוֹן שְׁנוֹה שְׁפִיר דְּמַצְטְרַפִּין.

אִף בְּסִפְר חֲסִדִי דוֹד לְתוֹסְפָתָא דְּכְרִיתוֹת (פב) בִּיָּאֵר דְּאִין אַכִּילָהּ וּשְׁתִּי' מְצַטְרַפִּין אִף בְּשׁוּה בְּשְׁעִירוֹם כְּתוּרָמָה וְחֲמִץ וְכו"ג מְשׁוּם דְּאִין צִירוּפּוֹן שְׁנוֹה דְּצִירוּף אַכִּילָהּ בְּכַדִּי אַכִּילַת פְּרָס וְצִירוּף שְׁתִּי' בְּכַדִּי שְׁתִּיַת רְבִיעִית כַּמ"ש הָר"ן בִּיוֹמָא פ' יוה"כ יַעו"ש.

וה"נ בְּבִשְׁרָה בְּחֵלֶב וְדָאֵי צִירוּף דְּחֵלֶב בְּכַדֵּי רַבִּיעִית מִתְחַלָּה וְעַד סוּף א"כ אֵין שְׁעוּרֵן שְׁנָה לְצִירוּף אַף בְּגוּף דְּבָרֵי יֵשׁ לְעֵינֵן לַמ"ש הַכֹּס"מ (פ"י מִתְרוּמוֹת ה"ג) בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוֹס הַטַּעַם דְּצִירוּף שְׁתֵּי בְּרַבִּיעִית אַף בְּמָקוֹם דְּשִׁיעוּרוֹ בְּכַוֵּנָה מְשׁוּם דְּעַנְנֵן הַצִּירוּף אֵינּוּ עֶצֶם רַק כְּמָה נְמִשֵּׁף הַנָּאָה שֶׁל הָאֲכִילָה הָרֵאשׁוֹנָה וּבִשְׁתֵּי אֵינּוּ נְמִשֵּׁף הַנָּאָה רַק עַד פְּדֵי שְׁתַּיִת רַבִּיעִית וְחִידוּשׁ דְּבִטְוִמְאָת הַעֲפוּ"ם דְּלֹא בִּהְנָאָה תְּלִיא שְׁפִיר הָוֵי גַם צִירוּף שְׁתֵּי בְּכַדֵּי אֲכִילַת פָּרֶס יַעו"ש.

וא"כ יֵשׁ לְדוֹן דְּלֹא מִיקָרֵי אֵין שְׁיַעוּרֵן שְׁנָה רַק בְּמָה דְּהָוֵי שְׁיַעוּר מְצַד עֶצֶם הַדִּין כְּגוֹן כְּוִיָּת וּרְבִיעִית אֲבָל זֶה שְׁבִמְקָרָה נְמִשֵּׁף הַנָּאָתוֹ כֶּף אֵין זֶה בְּגֵדָר אֵין שְׁיַעוּרֵן שְׁנָה דְּהָא יֵשׁ גַּם שְׁתֵּי שְׁצִירוּפוֹ שְׁנָה בְּכַא"פ.

וְהַמְקָרָה שֶׁל הַהֲנָאָה אֵינּוּ מְסַלֵּק שֵׁם שְׁיַעוּרוֹ שְׁנָה וְהִנֵּה כ"ת פְּתַב בְּפִשְׁיטוֹ דְּכִינּוֹן דְּזָהוּ עַנְנֵן הָאִיסוּר מַה שְׁפִיר שְׁיַצְטָרְפוֹ שְׁנִיָּהֶם שְׁפִיר מְצַטְרָפִין אֲנָכֶל וְשׁוֹתָה. וְהוֹכִיחַ מְזָה לְפִסַּח מְבֹנָשׁל עִם מִים שְׁיַצְטָרְפוֹ הַמִּים.

וְאֵינּוּ דוּמָה כִּי בְּבִשְׁרָה בְּחֵלֶב נַעֲשׂוּ שְׁנִיָּהֶם אִיסוּרוֹכֵן בְּכִלְאִים וּמַש"ה שְׁפִיר כִּינּוֹן דְּכֶף הוּא עַנְנֵן הָאִיסוּר מְצַטְרָפִין אֲנָכֶל וְשׁוֹתָה. אֲבָל פִּסַּח מְבֹנָשׁל אֵין הָאִיסוּר בְּהַמִּים רַק בְּהַפִּסַּח דְּאִיסוּר לְבִשְׁלוֹ עִם מִים שׁוֹב כִּינּוֹן דְּאֵין הַמִּים עֶצֶם הָאִיסוּר לֹא שְׁיָיֵף סְבָרָא זֹו דְּיַצְטָרֵף לְהַפִּסַּח וְרַק מְשׁוּם הִיָּתֵר מְצַטְרָף לְאִיסוּר וּבְזָה שׁוֹב אֲוִכֵל וְשׁוֹתָה אֵינּוּ מְצַטְרָף וּז"פ: כו) רְאִיתִי לַכַּת"ר שֶׁהַקְּשָׁה לַפ"ד תּוֹס' זְבָחִים (קִיד).

(דָּאָף לַמ"ד וְלָדוֹת קְדָשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן קְדוּשִׁים מ"מ וְלָד שְׁיֵשׁ לוֹ דְּמוֹת יוֹנָה אוֹ קְלוּט] גְּמַל הַנּוֹלָד מִן הַפְּרָה [לַר"ש דְּסוּפוֹ לְיֶאֱסֵר בְּאֲכִילָה לְכַשְׁינְלָד לֹא תִפְסְתִּינְהוּ קְדוּשַׁת אֲמֵן וְתַמָּה כ"ת דְּהָא אָמַר בְּחֻלְיִין (ס.ט).

(דְּקְלוּט לַר"ש נִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ יַעו"ש וַע"כ סְבָרַת תּוֹ' דְּכִינּוֹן דְּכַשְׁינְלָד יֶאֱסֵר בְּאֲכִילָה לֹא תִפְסִי קְדוּשַׁת אִמּוֹ א"כ גַּם וְלָד שֶׁהוּא טְרִיפָה שְׁנִיָּתֵר בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ כְּשֶׁהוּא בְּמַעֲי אִמּוֹ מ"מ אִם יִנּוֹלַד יֶאֱסֹר בְּאֲכִילָה נִיָּמָא דְּלֹא תִפְסִי קְדוּשַׁת אִמּוֹ וּכְבָר קְדָמוּהוּ בְּזָה בְּהַגְהָוֹת הַש"ס.

וְנִרְאָה לְמֵאֵי דְאָמַר חֻלְיִין (ס"ט) אַע"ג דְּאָמַר ר"ש קְלוּט בֵּן פְּרָה אִיסוּר ה"מ הִיכִי דְּיַצָּא לְאֹיִר הָעוֹלָם אֲבָל בְּמַעֲי אִמּוֹ שְׁרִי וּפִירֵשׁ"י ז"ל ד"ה לְאֲתוּיֵי קְלוּט אֲפִילוּ הַנְּמַצָּא שְׁלָם בְּמַעֲי פְּרָה יַעו"ש. וְנִרְאָה לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי רַש"י ז"ל דְּלֹא פְּתַב דְּאֲפִילוּ בְּחַתָּה בְּמַעֲי אִמּוֹ מְקְלוּט בֵּן פְּרָה דְּמִוְתָר דְּהָא דְּנִיָּתֵר אִיסוּר קְלוּט הוּא רַק ע"י שְׁחִיטַת אִם דְּכִמוּ דְּיֵשׁ בְּכַח דִּין שְׁחִיטַת אִם לְהַתִּיר אִיסוּר חֵלֶב וּנְבִילָה וְכַה"ג מִתִּיר גַּם אִיסוּר קְלוּט כִּינּוֹן דְּהָוֵי כְּאֲחַד מֵאַבְרָי' אֲבָל מ"מ בְּעוֹדוֹ בְּמַעֲי אִמּוֹ קוֹדֵם שְׁנִשְׁחַט שְׁפִיר הָרִי גְמַל הוּא לַר"ש וְהַתּוֹלֵשׁ מְעוֹבָר הַקְּלוּט חֲיִיב מְשׁוּם גְמַל וְזֶה בְּרוּר.

וּלְפִי"ז מְבֹאָר הַחֲלִיּוֹק בֵּין קְלוּט לְטְרִיפָה וְזֶה לְמֵאֵי דְכ' תּוֹס' ב"ק (מז) ד"ה מ"ט דְּלַעֲנֵן טְרִיפּוֹת לֹא אֲמָרִינּוּ עוֹבָר יִרָף אִמּוֹ דְּאֵינּוּ גְטָרֵף עִם אִמּוֹ כִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לוֹ חַיּוֹת בַּפ"ע עֵי"ש. וּמְבֹאָר דְּאָף דְּהָאִם גְטָרֵף מ"מ לִיכָא עַל הַנּוֹלָד דִּין טְרִיפָה, אַף יֵשׁ לְעֵינֵן לְהַיְפוּף בְּנִטְרָף הַנּוֹלָד וְהָאִם כְּשֶׁרָה אִם יֵשׁ אִיסוּר טְרִיפָה (וְהִינּוּ לַמ"ד טְרִיפָה אֵינּוּ חַי' וּכְפִי ד' הַסּוֹבְרִים דְּאִיסוּר טְרִיפּוֹת מְשׁוּם שְׁאֵינּוּ חַי וְעַי' רַמְבַּ"ם (פ"ד מַמַּא"ס ה"י"ז) דְּטְרִיפָה וּנְבִילָה מְצַטְרָפִין שְׁהַטְרִיפָה תְּחַלַּת נְבִילָה יַעו"ש וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ו דְּנִזִּיר] דִּי"ל דְּאָף דְּיֵשׁ לוֹ חַיּוֹת בַּפ"ע מ"מ יֵשׁ לוֹ גַּם חַיּוֹת אֲגַב אִמּוֹ וְאֵינּוּ פּוֹעֵל בּוֹ הַטְרִיפּוֹת וְרָאָה לְהַרְאָב"ד (בְּפִי לַתּוֹ"כ שְׁמִינִי.

(דהתולש אבר מענבר שלא פלו חדושיו אף דכשנולד דינו כמת מ"מ פנין דחי אגב אמו יש עליו איסור אמה"ח ומטמא כאבמה"ח יעו"ש ומבנאר דמהני חיות דאמו לשני' חי גמור ה"ה די"ל דליפא איסור טריפות במעי אמו (ועי' חולין) (עד).

(ת"ש הרי שנולדה טריפה מן הבטן וכו' יעו"ש] ושוב נזפרתי לשון תוס' חולין (ק"ג.) (ד"ה דאיסור וכו' והא דקאמר פשנטרפה עם יציאת רובה ה"ה נטרפה במעי אמה דלא מחייב משום טריפה עד שיינולד כמו חלב יעו"ש וראיתי במ' שם דכ"כ בפשיטות דבמעי אמו שאינה בהמה בפ"ע ליפא איסור טריפות יעו"ש.

ומעתה מבנאר החילוק דקלוט לר"ש נהי דבמעי אמו יש לו היתר ושחיטה אבל מ"מ קודם השחיטה הרי רבע עליו איסור קלוט פנ"ל וא"כ הרי חלוק מאמו באיסור אכילה גם במעי אמו מש"ה לא תפסתינהו קדושה דאמו.

אבל בנולד שהוא טריפה דבמעי אמו אף בלי שחיטת אמו ליפא חיוב טריפה ושרי באכילה פאמו שפיר חלה עליו קדושה ושוב לא פקע לכשינולד ופשוט: עוד יש לומר בטעם החילוק בין קלוט לטריפה.

למאי דכתב רמב"ם (בפ"ב מאיסו"מ ה"י) בהמה שנולדה בו אחת מן הטריפות "האוסרות אותה באכילה" אסורה לגבי המזבח ע"כ ודקדקו מזה דאיסור טריפה לגבוה הוא רק בטריפות האסור באכילה דאיסור אכילה הוא הגורם לפסול הקרבה [ועי' מנחות (ו).

(דפריד מהתם נפקא ממשקה ישאל כו' יעו"ש ולא משני דטריפות הוא עצם פסול אף דליפא איסור אכילה וע"כ דבאיסור אכילה תליא מילתא] וכבר כתבו המ' דטריפה שרי בקרבנות בני נח משום דמותר באכילה יעו"ש וע"כ כמ"ש דאיסור אכילה תנאי לפסול הקרבה.

אמנם ברור דפסול טמאים לגבוה אינו תלוי באיסור אכילה וראי' מהא דירושלמי מגילה (פ"א הי"א) דגם בכמת ב"נ פשרים רק טהורים ולא טמאים ועי' תו' חולין (כב:) ובזבחים (קטו:) וע"ז (ה) יעו"ש הנה דאף דלב"נ הפל טהור.

מ"מ הוי פסול קרבן. וא"כ י"ל דעובר קדשים דצריד להתירו בשחיטה וגם בזריקה דאמו וא"כ שפיר פשהנולד טריפה דאחני לי' שחיטת אמו להתיר איסור טריפות וממילא פנין דנסתלק איסור אכילה שוב מהני, לי' ג"כ זריקה דאמו ולא נחשב פסול קרבן מצד שהוא טריפה דכל שאין איסור אכילה ליפא פסול קרבן.

אבל קלוט שהוא גמל הנולד מן הפרה דלר"ש הסימנים מטמאין אותו נהי דהשחיטה מתרת האיסור להדיוט אבל הסימנים דמשונים אותו כטמא הוי גם לגבוה פסול מצד טמא שוב אף שנשחט וניתר לא מהני לי' זריקה דאמו.

ולכן פנין דלא יהי' ראוי ממילא לא תפיס קדושת אמו [ויש לעיין בכ"ז וכתבתי בחפזון]:
דוש"ת מנחם מפראגא. סימן טו.

ב"ה יום א' תשא ווארשא. לו הוד וקדר ה"ה פבוד ידי"נ וחביבי הרה"ג המאור הגדול הקריר עמקן מצוין בקי בחדרי תורה שמו נודע בפערים מו"ה מנחם נ"י בפראגא: (א) אחדשה"ט הנני לכתוב איזה הערות על קונטרסו במילי דנזיקין הנה בהא דמחייב עצמו במה שאינו חייב דהעלה הקצות לעיקר שהוא משום קנין אודיתא ולכן היכי דהודה בפני עדים שהוא חייב לפלוגי הרי

הודעה שהוא חייב יעו"ש וכת"ר האריף בדבר והנה בש"ע (סי' מ') הלשון המחייב עצמו לאחד "בלא תנאי" כו' הרי זה חייב נשמע מזה דגם קנן אודיתא הוא דוקא בלא תנאי [אולי משום דקנן אודיתא אי אפשר על ידי שליח דאטו יעשה שליח להודות שחפץ זה של פלוני וכלל הוא דכל מידי דליתא בשליח ליתא בתנאי ויש לדבר בזה] ולפי זה יש ליישב בזה קושית התוס' בבבא בתרא דף (קמח).

(אהא דאמר שם למימרא דסבר רבי נחמן מילתא דאיתא בבריא איתא בשכיב מרע דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע [לא אלים פח השכיב מרע יותר מן הבריא אלא שאמירתו קונה פקנן סודר דבריא.

רש"ב] והא אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואע"ג דליתני בבריא [דבבריא ליתני דאינו יכול להקנות לחבירו מלנה על פה דלהוצאה ניתנה ואין קנן תופס אלא בדבר שהוא בעין] והקשו תוס' ותימא לי' לימא איתא בבריא בהודעה בדמוכח לקמן (קמט).

(גבי איסור גיורא יעו"ש. ולמ"ש דאודיתא לא מהני בתנאי א"כ הא כל מתנת שכיב מרע הוא בתנאי דאם ימות דהא אם עמד חוזר ובכהאי גוונא לא מהני בברי בהודעה אם הטיל בו תנאי ופשוט: ב) והנה יש לעיין בהקדש אם מהני אודיתא היינו שהוא מודה שחפץ זה של הקדש הוא אם מהני ויש להביא ראיה מהא דש"ס גיטין (דף לב).

(איבעיא להו הרי הוא חרס מהו [להבא משמע או לשעבר משמע] א"ל רבינא לרב אחא ברי דרבא ואמרי לה רב אחא ברי דרבא לרב אשי מאי שנא מהרי הוא הקדש. הרי הוא הפקר (דקי"ל דהוי הקדש ובהפקר נמי תנו בה הרי הוא מופקר לכל מי שאחפון אלמא להבא משמע] ע"כ ואם נימא דמהני אודיתא בהקדש דילמא התיב קונה הקדש מטעם אודיתא.

ואולי משום הכי מיייתי מהרי הוא הפקר דהא בהפקר פשיטא דלא מהני קנן אודיתא וגדולה מזו איתא בירושלמי קידושין (פ"א הלכה ג) ר' ירמיה בועא קומי ר' זעירא הילך פסוף זה שתצא שדה לחירות וכו' שתצא שדה להבקר וכו' זה זיפה לבן דעת וזה לא זיפה לבן דעת ע"כ יעו"ש ומצאתי בריטב"א גיטין (לב:) שעמד בזה יעו"ש.

עוד נראה למאי שהביא הריטב"א בב"מ (דף מ"ו.) בשם רבנו משה הפהן דאודיתא לא מהני אלא בדבר שאינו ברשותו של מקנה וכמו בעובדא דאיסור יעו"ש [נראיתי שכ"ת הביא דברי הריטב"א שם דפשיטא לי' דאודיתא צריף עדים ומצאתי במהרש"א גיטין (י"ג:) בתוד"ה גופא דאודיתא צריף עדים ועי' קרני ראם שם יעו"ש] נדע דאם נימא דאודיתא מהני בהקדש יש לעיין אם מהני שאלה כיון דאודיתא קנן הוא ואכ"מ בזה: ג) ועיין פתובות (דף נט).

(דקונמות מפקיע מידי שיעבוד עיי"ש ובתוס' שם הקשו א"כ כל בע"ח יפקיע שיעבודי דב"ח ע"י קונם ובהרא"ש תי' דילנה מאחר ויהי' משיעבוד מדר"נ ולזה אין לחוש שיעבוד הנאה על כל העולם והתעוררו האחרונים דעדיפא מיני' הי' לו לתרץ שילנה מעכו"ם ולא שייף עלי' איסור הנאה: אף הדבר נכון מאד דלכאורה קשה לשיטת הפוסקים דהיכי דאית לי' ללנה שני לא שייף שיעבודא דר"נ א"כ מה תקנה לאותן שיש להם נכסים וצ"ל הא ללנה שני יש ג"כ עצה לאסור על והמלנה שלו הנכסים כמו שעשה לו הלנה שלו.

וא"כ היא הטעם משום דיכול המלנה שני לגבות מלנה שני ובה"ג שאסר עליו בקונם הא א"י לגבות ושוב גובה מן הראשון ולפ"ז שפיר כ' הרא"ש דלא ידור הנאה על כל העולם דאין לומר דהא בלא"ה יכול הלנה השני לאסור הנאה דהא עדיין אם הוא עפוי"ם אין עצה ע"כ תי' פנ"ל דהא ס"ס יגבה מפת שיעבודא דר"נ.

דעכו"ם היא יכול ללות ג"כ מאחר ושוב אי אפשר להפקיע ודו"ק: ד) ועיין תוס' עירכין (דף כ"ג) דנסתפקו במטלטלין היכי דאקדיש להו אם בעל חוב גובה מהם פיון דאין גובה מן הלקוחות ושמעתי מקשין מהא דשבת (דף קכ"ז) אמרתי שמא הקדיש כל נכסו לשמים עיי"ש ומבואר דאף במטלטלין אם הקדיש אינו גובה והוא קושיא גדולה שוב מצאתי בשו"ת הרמ"ע (סי' ס"ג): אמנם נראה דהתוס' לא הסתפקו אלא בשעדיין לא מסרם ליד הגזבר אבל אם מסרם ליד גזבר פשיטא דלא גרע מהדיוט.

וא"כ י"ל דהתם מייירי שמסרם ליד הגזבר ואין לומר א"כ אמאי התיר לו הנדר הא קיי"ל דבאתי ליד גזבר לא מהני שאילה י"ל דהוא סובר דגם בכה"ג מהני שאילה ואכמ"ל: ה) ראיתי לכת"ר שהאריף בדברי רמב"ם דכתב הטעם דמשום הכי בעל חוב קדים לכתובת אשה משום דבעל חוב הוציא מעותיו ולפי"ז האריף בדברי התומים אם חייב עצמו בנדבך שאינו חייב אם שנה גבייתו לבע"ח שהוציא מעותיו ומצאתי בשעה"מ שפכת להיפוך עיי"ש והי' נראה לפרש בזה דברי הירושלמי ריש פרק הנזקין פן אנו קיימין באומר הרי עלי מאה מנה להקדש והלף הוא והזיק שלא תאמר אלו נזיקין ומלנה בעדים הנזקין קודמין וכא קודם הנזק להקדש ע"כ וראיתי בפשיורי קרבן שם שתמה דאי בשקדם החוב לנזקין מאי קאמר נזקין קודמין אדרבא הבעל חוב קדים שעבודא דילי' וכב"ק (ל"ג:) יעו"ש ולפי הנ"ל יש לפרש דבכה"ג חוב שהוא דומה להקדש שחייב עצמו במה שאינו חייב [והלשון מלנה בעדים לאו דוקא והפנונה דחייב עצמו בעדים] אז נזיקין קודמין דהם הפסידו וכנ"ל ובקדש הקדש קודם: אמנם נראה פירוש הפשוט בפירושלמי דסובר מלנה בשטר מאחר קודם למלנה על פה מוקדם ולכן נזיקין דגובה מנכסים משועבדים הנה במלנה בשטר ולכן נזיקין קודמין אבל בהקדש אם אמר הרי עלי מאה מנה והלף והזיק אף דנזיקין הוי מלנה בשטר מ"מ הקדש קודם וטעם הדבר למאי דכתב רש"י ז"ל בביצה (דף כ).

(בהא דאמר הריני נזיר על מנת שאגלח ממעות מעשר שני דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמירה לגבוה וכו' ע"כ ומבואר דגם בהרי עלי אמרינו אמירה לגבוה [ובירושלמי קידושין ה"ו שור זה עולה כו' קנה הקדש בכל מקום שהוא דכתיב לה' הארץ ומלוואה יעו"ש] דכשנתחייב קרבן מיד יש לגבוה שנותפות בנכסיו כשיעור הקרבן שנתחייב וזה שפכת רש"י ז"ל דהוי כמסירה להדיוט ולכן הקדש קודם דכיון דיש לגבוה חלק בנכסיו הוי פאלו פבר גבה ואכ"מ ועיין באבגני מלוואים (סימן א) דבעפוי"ם שצד נהי דבל יחל ליכא מ"מ גשתעבדו הנכסים יעו"ש ולפי דברי רש"י הנ"ל מובן יותר יעו"ש] ובמקום אחר העירותי בהא דאמר בש"ס עירוכין (דף ז).

(הי' בידו חמשה סלעים נתן ארבעה לשני' ואחד לראשונה וכו' מאי טעמא בעל חוב מאחר שקדם וגבה מה שגבה גבה והא למה שפכתבו שם התוס' דמייירי שהעריכו הפהו על השני' תחלה וערכין המטלטלין בשלשה והוי א"כ עמד בדין דגובה מנכסים משועבדים וא"כ היא מלנה בשטר קודם למלנה הראשונה: ו) ראיתי לכ"ת שפכת בדין פרעון אם הנה כמחילה יש לעיין במוכר שטר חוב לחבירו ועבר עליו שביעית לשיטות היראים דחייב לשמט לא דמושמט מאליו ולשיטת

ר"ת דשעבוד הגוף אינו יכול למפוך וא"כ חייב המלוה לומר משמט אני אם חייב מטעם מזיק ששעבודו של חבירו וכמו במוחל או פינן דרמי עליו מצות התורה אין זה מקרי מזיק.

אמנם נזפרתי פי דיפרתי עם כ"ת מהא דשבת (קמ"ח:) ואכ"מ: ז) מה שהביא פבד תורתו ביהא דגנב ונשבע ובאו עדים והודה אם רק הכפל פיטרו או דגנב ליכא פלל חייב חנמש ויהביא דברי הראשונים בזה ונ"מ עוד דאם מת הגנב דקימא לן דחנמש ממונא הוא ומשלמי יורשין אולם מכפל פטורין פאשר ביאר היטב הגאון מקנטנא ז"ל בס' ישועות ישראל (סי' א) יעו"ש וא"כ חייבין בחנמש.

ועיין ברמב"ם פ"ק י' מהלכות תרומות (הלכה כו) הגזול תרומה ואכלה משלם קרן וחנמש אהד ששהחנמש שחייב בו משום תרומה יצא ידי גזלו וכו' ובראב"ד שם ומה בין גנב לגזלן יעו"ש באנרף ושם יש לדבר בתקירת כת"ר ואכ"מ: ובחידושי הארכתי ביהא דאמר ב"ק (דף י"ד:) בפני ב"ד פרט למוכר נכסיו ואחר.

פ"ה הולך לבית דין. שמע מינה לנה ומכר נכסיו ואחר פ"ה בא לב"ד אין ב"ד גובין לו מהם עיי"ש והא מתניתין איירי בקנס וכמו דמשני פרט לב"ד הדיוטות דקאי על קנס וכמ"ש התוס' שם ד"ה פרט פירוש לענין דיני קנסות יעו"ש וא"כ הרי בקנס באמת הדין פו דאם מכר נכסיו קודם שפעמד בדין דאינו גובה ממנו עפדים לפי דברי הרה"ג מקנטנא ז"ל דבקנס פטורין היורשין אם מת קודם שפעמד בדין יעו"ש ואכ"מ: ח) בהתקירה שכתב כת"ר אם בכופר דממשפנין אם יש איסור דלא תבא אל ביתו תמהני דנראה פשוט דלאו זה הוא רק בהלואה וכמבואר בב"מ (קטו).

(אכל אתה נכנס לשכר פתף יעו"ש וכמ"ש היראים שהביא כ"ת דדמי לשביעית דאינו משמט יעו"ש בסי' רע"ג ודברי התויו"ט שהביא כ"ת דהקשה בשקלים איהו ב"ד ממשפנין צ"ע באמת ואכ"מ: ט) ואכתוב לכת"ר איזהו הערות.

ביהא דאיתא בתוספתא פ"ה דכלאים פלאי הפרם מותרין משום גזל ופטורין מן המעשרות פלאי זרעים אסורין משום גזל וחיובין במעשרות יעו"ש ומזה נראה להוכיח דאסורי הנאה הוי הפקר וכדעת הר"ן בגדרים (דף פ"ה).

(ד"ה ומהא שמעינן שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים ליטול אותן בעל פרחו ואינו יכול לעכב יעו"ש ומשום הכי בכלאי הפרם מותרין משום גזל. אמנם הא דאמר ופטורין מן המעשרות צריף ביאור דממה נפשף אם הפנונה דנהא אמנא דצריף לעשרן פשיטא אטו צריף לעשר דבר דדינו בשריפה וע"כ דהפנונה דאם אכלו אינו עובר על לאו דטבל וזה מבואר להדיא להפוף בירושלמי פסחים (פ"ב) עשה פרי והשתחנה לו ומרחו כו' איסור חמור חל על איסור קל יעו"ש הרי דאף דאסורי הנאה הוא מ"מ אם אכלו עובר גם על לאו דטבל ואולי דשאני פלאי הפרם דלא היתה לו שעת הפנשר מה שאין פו בעשה פרי והשתחנה לו נהי שהוא קודם מירוח מ"מ אם הפריש תרומתו קודם מירוח תרומתו תרומה ובמקום אחר הארכתי הרבה בדברי הירושלמי פסחים ה"ל ואכ"מ: י) עוד אכתוב הערה אחת ביהא דהקשו תוס' בנבחים דף (מ"ג).

(דאמאי יש פיגול באימורים הא הם גופא מתירים המה דכל זמן דלא מיקטרי אימורים פהנים לא מצי אכלי בשר ותירצו פינן דאם נאבדו שרי בשר לא חשיב מתיר יעו"ש ונראה דיש חילוק בין דם לאימורים דקודם זריקת דם יש לאו דלא תוכל לאכול בשעריף וכמבואר במכות (דף י"ז:) והוי זה איסור חפצא משא"כ הא דאין הפהנים רשאים באכילת בשר עד שינקטרו האימורים

הוא איסור אַקְרָקְפָּתָא דַּגְבָּרָא אַבְל הַבְּשֵׁר כְּבָר הַוּתַר וְלָכֵן אָמְרוּ בְּנִדְרִים (דף י"א): דָּאָם אָמַר כְּבִשְׁר וְשְׁלָמִים לְאַחַר זְרִיקָה לֹא הָיָה דְבַר הַנְּדוּר אַף דְּכָל זְמַן דְּלֹא מִיקְטְרִי הָאִימּוּרִין לֹא מִשְׁתַּרְי בְּשֵׁר בְּאֲכִילָה וְכִבֵּר עֲמַד בְּזֵה הָרָא"ש ו"ל שְׁם וּלְפִי הַנְּ"ל דָּאִין זֶה רַק אִיסוּר גְּבָרָא הָנֵה כְּמִתְפִּיס בְּשִׁבּוּעָה דְּלֹאוּ פְלוּם הוּא: וְהֵנָּה הַלְשׁוֹן בְּגַמ' דְּפִסְחִים (נ"ט): פֶּל פְּמָה דְּלֹא מִתְקַטְרִי אִימּוּרִים "פְּהַנִּים לֹא מְצִי אַכְלֵי בְּשֵׁר" וּבְחֻלְק הַבְּעָלִים אִינוּ מְבִנְיָר אִם רִשְׁאִין לְאֲכֹל קוֹדֵם הַקְטָרָה וְהָא פִּסַּח לְרַבֵּי אֶלְעָזָר בְּן עֶזְרָיָה דָּאִינוּ נֶאֱכַל רַק עַד חֲצוֹת וְאִימּוּרִין יְכוּל לְהַקְרִיב פֶּל הַלְיָלָה וְכַלְשׁוֹן הַגַּמ' בְּפִסְחִים (דף ע"א).

(מי אִיכָא מִיָּדֵי דְּבִשְׁר אִיפְסַל לִיה מְאֹרְתָא וְאִימּוּרִין עַד צִפְרָא א"ל אַבְיֵי אֶלְמָא לֹא וְהָרִי פִּסַּח לְרַבֵּי אֶלְעָזָר בְּן עֶזְרָיָה דְּבִשְׁר אִיפְסַל לִיה מִחֲצוֹת וְאִימּוּרִין עַד צִפְרָא יַעו"ש הֵנָּה דְּפִסַּח שְׁהוּא לְבָעָלִים נֶאֱכַל קוֹדֵם הַקְטָרֶת אִימּוּרִים וְאוּלַי דְּפִסַּח יִלְפִינָן מִפִּסַּח מְצָרִים דְּלֹא הִי שְׁם עֵיכּוּב הַקְטָרֶת אִימּוּרִים שְׁהָרִי לֹא הַקְטִירוּ כָּלֵל הָאִימּוּרִים וְכַדְאָמְרִי בְּפִסְחִים וּבִירוּשְׁלָמִי וְאִכ"מ.

עַל יִתַּר דְּבָרֵי כַּת"ר לֹא רָאִיתִי כַּעַת לְעֵינַן בְּם וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אִיהַ"ש: הַנְּיָי דוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תוֹרְתוֹ בְּאַהֲבָה וּמְקָרֵב וְלֵב עֲמוּק מוֹקִירוֹ וּמְכַבְּדוֹ יְדִידוֹ עוֹז:

[אָמַר הַמְּלַבָּה"ר בְּאִיזוֹ דְּבָרִים שְׁלֵא הַשֵּׁיב מְצָאנוּ בְּכַתְבֵי הַרְהַמ"ח שְׁרָשָׁם לְעַצְמוֹ וְאָמְרָנוּ לְהַעֲתִיקוֹ לְכָאן]: א) שִׁיטַת הָרָאָב"ד דָּאִין מְשַׁלֵּם קִנְס שֶׁל עֶבֶד עַל פִּי עַצְמוֹ מ"מ דְּמִים מְשַׁלֵּם וּבַס' מְנַחַת חֲזִינוּף (מְצוּה נ"א) תְּמָה מְשִׁבּוּעוֹת (דף ל"ו) הַמִּית שׁוֹרְף אֶת עַבְדֵי כו' מְשִׁבִיעֵף אָנִי וְאָמַר אָמֵן פְּטוּר וּבְרָשׁ"י שְׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דָּאִי הִי מוֹדָה הִי מְוִפְטָר מְטַעַם מוֹדָה בְּקִנְס וְהָא עַכ"פ מְחִיב בְּדָמִים וְא"כ הָיָה כְּפִירַת מְמוֹן וְנִשְׁאָר בַּצ"ע: וּבְאַמַּת כְּבָר עֲמַד בְּזֵה הִירוּשְׁלָמִי שְׁבִיעִית פ"ה (הַלְכָה ו') דְּהַקְשָׁה הָא עַכ"פ מָה שְׁשׁוּה הַעֶבֶד אִין זֶה קִנְס וְתִי בְּמִנְפָה שְׁחִין עֵי"ש וְכִבֵּר הָאָרִיף בְּדְבָרֵי יְרוּשְׁלָמִי יְדִי"נ הַרְה"ג הָרַב ר' מְנַחֵם מְפָרָאָא שְׁיַחְזִי: וַיֵּשׁ לְהַבִּין דְּמָה פְּרִיף הָא י"ל דְּעִיקְרוֹ קִנְס הוּא תוֹבַע וְכִמוֹ דָּאָמַר ר"ש בְּשִׁבּוּעוֹת (דף ל"ג).

(גַּבֵּי אֲנִסְתָּ אֶת בְּתִי אָף י"ל דָּא"כ אֲמַאי לֹא פְלוּגִי רַבְּנָן כְּמוֹ דְּפְלוּגִי גַבֵּי אוֹנְס וּמְפָתָה. וְעֵינַן בְּמַחְנֵה לׁוי שְׁתִּי קוֹ' הִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל דְּבְאַמַּת הָא אִין נִשְׁבְּעִין עַל הַעֲבָדִים לְפִי דַעַת הַרְמְב"ם דְּתַבִּיעֵף הַבָּאָה מִפֶּח קַרְקַע חָשׁוּב כְּקַרְקַע עֵינַן בַּחו"מ (ס' צ"ה) וּבְקִצּוֹת הַחֹנְשָׁן שְׁם וְא"כ מְחַמַּת שְׁוִיָא שֶׁל עֶבֶד אִין נִשְׁבְּעִין וְרַק מָה שְׁשׁוּה יוֹתֵר וְזֵה חָשׁוּב קִנְס עֵי"ש וּדְפַח"ח וִי"ל בְּזֵה דְּהַרְמְב"ם וְהָרָאָב"ד לְשִׁיטַתִּיהוּ אֲזֵלוּ דְּמָזָה הוֹצִיא הַרְמְב"ם דִּינוֹ דְּהָיָה כְּקַרְקַע [דְּלֹא נִיחָא לִי לְאוּקְמָא בְּאוֹרְחָא רַחֲיִקָא דְּאִיגְרִי בְּמִנְפָה שְׁחִין כַּנ"ל] אַבְל לְהָרָאָב"ד דְּמְשַׁלֵּם דְּמִים בַּע"כ צְרִיכִין לְתִירָץ הִירוּשְׁלָמִי וְא"כ אִין הַכְּרַח דְּזֵה חָשׁוּב קַרְקַע וְאִכ"מ: ל) וְעֵינַן תוֹס' יִשְׁנִים שְׁהַקְשׁוּ בְּאַמַּת דָּאֲמַאי לֹא פְלִיג ר"ש בְּמַתְנֵי דְּשִׁבּוּעוֹת הַעֲדוֹת דְּלַר"ש דַּס"ל דְּעִיקְרוֹ קִנְס קְתַבַּע א"כ הָא מְשִׁבִיעַ עַדִי קִנְס פְּטוּר מִשָּׂא"כ לְרַבְּנָן חֲיִיב מְשׁוּם בְּנִשְׁתָּ וּפְגָם דְּהָיָה מְמוֹנָא [וְעֵינַן בְּשׁו"ת ח"ס חו"מ (ס' ל"ד) דַּר"א בַּר"ש אִינוּ סוֹבֵר כַּר"ש בְּדְבַר הַגּוֹרֵם לְמְמוֹן.

אָף עֵינַן מְנַחֹת (דף ע"ב) דַּרְאֲבַר"ש בְּשִׁיטַת אָבִיו ר"ש. וּמְבִנְיָר דְּגַם ר"ע סוֹבֵר כֵּן.

דְּהָרִי ר"ש וְר"מ תְּלַמִּידֵיו הֵן וְעֵינַן כְּתוּבוֹת (דף ל"ד) דַּר"מ סוֹבֵר דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמְמוֹן כְּמְמוֹן וּבְהַדְיָא אָמְרִינָן דַּר"ע מְשִׁבִיעַ עַדִי קִנְס פְּטוּרִין] עֵי"ש: וְנִרְאָה דְּהָא מְבִנְיָר בִּירוּשְׁלָמִי סוֹף שְׁבִיעוֹת רָאָה עַדִי אָוִנְסִין מְשִׁמְשִׁים וּבָאִים וְקוֹדֵם וְהוֹדָה וְאִכ"פ בָּאוּ עַדִים דַּר"ש דָּאָמַר עִיקְרוֹ קִנְס הוּא תוֹבַע חֲיִיב דְּלֹא מְחִיב עַצְמוֹ בְּכִלּוּם וְלְרַבְּנָן דְּמְחִיב עַצְמוֹ בְּבִנְיָר וּפְגָם פְּטוּר עֵי"ש

וא"כ ממ"נ לא משפחת לה דאם גימא דעיקרו קנס א"כ אף אם יודה יהי חייב דלא מחייב עצמו בכלום וא"כ גם עדים חייבים: עוד נראה דכמו דקיי"ל טוענו חטין והודה לו בשעורין פטור משום דמחל לו על השעורין.

וה"נ אם גימא דקנס הוא תובע הא מחל לו על הבנשות ופגם וכן מבואר בש"ס משל דר"ש למה הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכו' ויש לי בידיך וכו' דמחל לו הבנשות ופגם א"כ לא מחייב עצמו בכלום דעל הבנשות מחל לו ועל הקנס פטור.

וי"ל דבאמתה טעמא דירושלמי הנ"ל דחייב משום שלא חייב עצמו בכלום והיגו משום דהבנשות ופגם הא מחל לו. אף י"ל כיון דמהני תפיסה בטוענו חטין והודה לו בשעורין א"כ חשוב מחייב עצמו ואכמ"ל: ג) ועיין הרמב"ם בפ"ח מה' עדות (הלכה ה) לפיכך אם מתו העדים קודם שיגזימו אותן בפניהם אין פאן עדות.

ועיין בנוב"י מהדו"ק אה"ע (סי' ע"ב) שתמה מזה על הריב"ש דמיקפסלו העדים א"כ למה כ' שאין פאן עדות וכבר קדמו בזה הרלב"ח. והמהרי"ט תי' דכוננת הרמב"ם שאין היורשין מחויבים לשלם ובספר פתח הבית תמה ע"ז מנ"ל דבקנס היורשין פטורין עיי"ש.

ולק"מ דכיון דמת פקע החיוב דהא אינו חייב עד שעת העמדה בדין. שוב ראיתי בס' ברית יעקב (סי' פ"א) שכ' דירשין פטורין מקנס משום דאולי הי' אביהם קיים הי' מודה ומיפטר עיי"ש: ובה נראה לי לתרץ מה שהקשו מירושלמי שהביאו התוס' פתובות (דף כ"ט) במת האב עד שלא עמד בדין הרי דירשין חייבים בקנס ועיין ישועות ישראל (סי' א).

עיי"ש ולהנ"ל הא מבנשות ופגם בלא"ה פטור דהא הבנשות ופגם לדידי' וא"כ ל"ש מודה בקנס דהא לא מחייב עצמו בכלום וא"כ אין היורשין יכולים לומר דאביהם הי' מודה ומיפטר דמודה בקנס וא"כ פאו עדים חייב היכי דאין חייב עצמו בכלום ואכמ"ל: ד) ועיין בבא קמא (דף ו) לימא לי' אם תם הוא הוי מודינא ומיפטר וכתבו תוס' שם דפריה למ"ד מודה בקנס וא"כ פאו עדים פטור עיי"ש והקשה השער המלך בה' עבדים הא הכא לא חייב עצמו בכלום ולכ"ע חייב וכדאיתא לקמן (דף ע"ה) דדווקא באמר גנבתי דחייב עצמו בקרן אבל אם אמר טבחתי חייב.

ועיי"ש שהוכיח מזה פדעת הראב"ד ז"ל דמהני תפיסה וא"כ חייב עצמו לענין תפיסה ובלאו הכי ניקא לפמ"ש הנוב"י מהדו"ת חו"מ (סי' כ"ג) דבפלגא נזקא חשוב מחייב עצמו כיון דאם יגח עוד פעם יהי מועד] יעיי"ש שמיישב בזה קו' המל"מ משבועות (דף ל"ג) יעיי"ש: ובעיקר פירושא דשמעתתא י"ל לולי דברי התוס' הנז' דהפנונה שיודה שנגח בפני פלוני ופלוני דבכה"ג אפילו למ"ד מודה בקנס וא"כ פאו עדים חייב מ"מ פטור דהוי עדות שאי אתה יכול להזימו וכמבואר בב"ק שם ומ"מ הסוגיא דשבועות (דף ל"ג) הנ"ל אי אפשר לתרוצי בהנ"ל דאפתי מה קאמר דאליבא דר"א בר"ש (דס"ל מודה בקנס וא"כ פאו עדים חייב) לא תיבעי לך.

והא אפתי שייך מי יימיר דלמא יודה דטבח בפני פלוני ופלוני ומשם ראי' להראב"ד [ולדעת הנוב"י הנ"ל משבועות הנ"ל ג"כ לק"מ פמוכ"ן: ה) ועיין בקצות החושן (סימן א) כתב ליישב דעת הסוברים דבזמן הזה אפילו בלא עדים חייב בקנס אם הודה בעצמו ממה שהקשו עליהם מהא דב"ק דף הנז' דר"ג שלא בפני ב"ד הודה.

ותי' דשאני התם דהוי חב לעבד דאסור בשפחה. עיי"ש וקצת י"ל כיון דמשחרר עבדו עובר בעשה לא שייך הודאתו דהוי כעין מה דאמרינן אין אדם משים עצמו רשע.

ואף היכי דמחייב עצמו במקומו ל"ש אין אדם משים עצמו רשע וכמו מודה בגזל דחייב מ"מ לענן קנס י"ל דיש חילוק וכעין מ"ש השואל בנוב"י מהדו"ת חו"מ (סי' כ"ג) דמה דאמרין דהיכי דפוטרי עצמו מפלום לכ"ע חייב מודה בקנס ואח"כ פאו עדים היינו היכי דמשנה עצמו רשע בהודאתו דאין מתקבלים דבריו ואכמ"ל יותר: ואגב אכתוב בהא דכ' המכתב חו"מ (סי' א) דתשלומי פלג נחצי נזק אין דנין אלא ב"ד מןמחין והקשה הסמ"ע הא בלאו הכי אין דנין מחמת דהיא קנס עיי"ש וי"ל קצת הא מהני בזמן הזה תפיסה ומבואר במנחת חינוך (מצנה נא) דעיי שלים לא מהני דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים.

אף י"ל דבפלגא נזקא וכה"ג דמפסיד ממון [ומה"ט דעת הרמב"ד הובא בש"מ ב"ק דחייב לצאת ידי שמים ומהני תפיסה אם הודה אף דמודה בקנס פטור דשאני ההיא קנסא דמפסיד] שפיר מהני עיי שלים דלא הוי חב וכמו בשאר מלנה ודווקא במקום דלא הוי חסרון כיס אז מקרי חב לאחרים כיון דאינו רק מחמת דקנסו התורה וא"כ נ"מ דמחמת דהוי קנס הי' מהני עיי שלים לא כן עתה דאין חסרון כיס לא מהני אלא אם תפס בעצמו ואכמ"ל: (ו) עיין בפירש"י מכות (דף ה) בהא דאמרין בעידנא דמסהדי גברא לאו קטלא היא ופירש"י משום דלקמא מודה ומיפטור וכ"כ בזבחים בר"פ התערבות והתוס' תמהו דא"כ פל חייבי מיתה יודו ויפטרו: ונראה לפמ"ש בקצות החושן (סי' ש"ג) דמודה בקנס לפני ב"ד ואח"כ תבע אותו לפני ב"ד אחר בעדים שוב חייב דהא בפני ב"ד זה לא הי' מודה בקנס דהא הי' עדים.

וא"כ ה"ה הקא גם אם יודה בפני ב"ד זה הא יכולים להביאו לב"ד אחר עם העדים וכה לא מיפטור משום מודה בקנס: אף בעיקר דברי הקצות החושן הנ"ל אני תמה הן במ"ש דאם הודה ותבעו אותו בב"ד אחר בעדים חייב וכן לענן מ"ש דאם תבעוהו מקודם עם העדים ואח"כ הודה בפני ב"ד אחר שלא בעדים פטור.

ועיין תוס' זבחים שם דאפילו אחר שנגמר דינו מ"מ אין נהרג על פי עצמו ועיי"ש בשו"ת הרי"ם דמ"מ מכניסין אותו לכיפה וכמו בהורג שלא בעדים. ומינשב לפ"ז הא דקשה נהי דמודה בקנס הוא הא בקנס גופא היכי דלא התחייב עצמו בכלום חייב במודה בקנס ואח"כ פאו עדים ולהנ"ל חייב עצמו לענן שמכניסין אותו לכיפה אף לפ"ז אמאי לא אמר דהורג נפש שלא בעדים היינו שמודה בעצמו] דהא פריה במכות (דף ז) על מתני' דמי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד אין סותרין את דינו לפני אותו ב"ד אין לפני ב"ד אחר סותרים והא תני סיפא פל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו לפני ב"ד פלוני הרי זה יהרג והא י"ל כיון דבא לפני ב"ד אחר מיפטור משום מודה בקנס וי"ל דמייירי שמודה שלא בעדים ולכך סותרים את דינו משא"כ באותו ב"ד: וכן במה שחידש דאם תבעוהו אח"כ בפני ב"ד אחר בעדים לא מיפטרתו משום מודה בקנס.

דהיכי פרנס סוגיא דשבועות (דף ל"ג) דמשביע עדי קנס פטור ומשום דיכול להודות וליפטור הא יכול לתובעוהו בב"ד אחר ועיין בס' ערוך לגר עמד עליו ג"כ מהא דב"ק (דף ע"ד) גבי ר"ג וטבי עבדו ואכמ"ל: (ז) וראיתי במשנה למלך פ"ב מה' נערה בתולה שנסתפק להסוברים דאפי' בקנס מהני מחילה אי בקטנה מהני מחילה ועיין מנחת חינוך (מצנה ס"א) עיי"ש ותמהני הא בהד"א מבואר בתוס' שבועות (דף לג) בד"ה ושאנס שכתבו ושפא יש לאוקמא בקטנה דלאו בת מחילה היא עיי"ש: ובעיקר דברי התוס' יש להעיר הא פיתוי קטנהאנס היא א"כ למה חלקו לתרי בבי שאנס איש פלוני את בתי ושפיתה וכו' הא היינו אנס והיינו פיתוי.

ויותר הי' להו לאוקמא בשוטה או בחרשת דאינו ברור אם פיתוי חרשת ושוטה אונס וכבר נסתפק בזה המל"מ פנודע שוב ראיתי בקצות החושן (סי' פ"ח) שעמד על המשנה למלה הנ"ל כדברינו: (ח) ועיין תוספות סנהדרין (דף ע"ג) דקנס אינו חייב אלא על גמר ביאה עיי"ש ובהקדמת פני הושע תמה ע"ז מהא דכתובות (דף ל"ב) דלישני ענלא אידי ואידי בנערה ואפ"ה לא קשיא דאיך לוקה ומשלם די"ל דמלקות על הערצה וקנס על הגמר יעיי"ש ועיין בשו"ת רע"א (סי' קסד) עיי"ש: ונראה לפמ"ש האחרונים ועיין בספר מנחת אהרן סנהדרין שם דמ"מ בנשת ופגם חייב גם על הערצה כיון דאיפחתי מכספה בהערצתו דשוב איננה בתולה ודווקא קנס גזירת הפתוב היא עיי"ש וא"כ לא שייך מלקות על הערצה כיון דחייב עכ"פ בבנשת ופגם שוב אינו לוקה ומשלם: ועפ"ז י"ל מה דמשני הש"ס ביתומה ומכנתה דמשמע דמחלה להקנס ולכן לוקה.

וקא שיטת הירושלמי שהביאו התוס' בסנהדרין שם דבקנס לא מהני מחילה עיי"ש ולהנ"ל י"ל הכוננה ביתומה ומכנתה דמחלה להבנשת ופגם וא"כ נהי דעל קנס. לא מהני מחילה עכ"פ לוקה על הערצה ועל הגמר חייב קנס ולא שייך כל המשלם אינו לוקה דהא אין באין פאחד דעל בנשת ופגם ודאי מהני מחילה דרק קנס כיון דלא זכתה עד שעת העמדה בדין הוי דבר שלא בא לעולם משא"כ בנשת ופגם: ועפ"ז יש לדחות מה שפתבתי במ"א.

[ומצאתי שקדמני בזה במנחת אהרן שם] דאף דשיטת הירושלמי דעל קנס לא מהני מחילה מ"מ היכי דאיכא ג"כ בנשת ופגם מיגו דמהני מחילה על בנשת ופגם ה"נ על הקנס, דהא הטעם משום דהוי דבר שלא בא לעולם.

ודבר שפא לעולם עם דבר שלא בא לעולם שהקנה שניהם יחד מהני כמבואר בחו"מ (סי' ר"ג) עיי"ש: ולהנ"ל הא בנשת ופגם החיוב על הערצה והקנס על הגמר ואין באין פאחת ולא אמרינן מיגו ואכמ"ל: ט) ועיין ירושלמי פ"ה דשבועות (הלכה ו) קנס מה שאמר לו צא ידי שמים עיי"ש ויש להעיר הא מדתנן כל שאין משלם עפ"י עצמו פטור ואם נימא דחייב לצאת ידי שמים הא מהני תפיסה וא"כ הפסידו אותו לענגן תפיסה [וביותר לר"ח דס"ל דאינו חייב אלא בנטלו וחוזר והפקיד אצלו א"כ בודאי היתה תפוסה ועיין תוס' כתובות (דף מב) ובישועות ישאל (סי' כח) עיי"ש] ובשלמא בשבועות העדות י"ל דמייירי דעבדינן החומרא דלא מהני תפיסה לדעת המוהרש"ל וגם י"ל דהא לא הוי אלא גורם לממון ואינו חייב בשבועות העדות אכל בשבועות הפקדון הא מבואר בב"ק (דף קה) דאפילו גורם חייב וא"כ אמאי אינו חייב.

ומוכח מזה כשיטת המוהרש"ל דדווקא בקום לי' בדרכה מינ' מהני תפיסה ולא בשאר חייבי לצאת ידי שמים ועיין תנאים (סי' כח) ובשער המלה פ"ה מעבדים ואכמ"ל: י) עיין פירש"י ב"ק (דף יד:) בהא דמשני שם אלא פרט לב"ד הדיוטות דקנס אין דנין פי אם ב"ד של מומחין עיי"ש ויש להעיר למה דחזית לן בס' ישועות ישאל (סי' א) דבקנס אם מת או שמכר הנכסים אין גובה מן היורשין ומן הלקוחות דקנס לא זכה עד שעת העמדה בדין יעיי"ש.

וא"כ מה קאמר שם ש"מ לזה ומכר וכו' הא בקנס שפיר אין בע"ח גובה ומתניתין הא מייירי בקנס לפירש"י: אף למה שהעלה שם דבפלגא נזקא שפיר גובה וכמו דאמרינן לקמן (דף לג) מכרו מכור לרדיא דווקא עיי"ש וא"כ י"ל דמתני' הא איירי גם בפלגא נזקא דתנא שור וכל מקלי דשור בכלל ואתי שפיר (ומה שהקשו התוס' שם הא המתניתין לא איירי בקנס י"ל דהא בלא"ה פריף למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים והיינו לשמואל דס"ל הכי [ודו"ק: יא] ואגב אכתוב מה שיש להעיר בגמ' שם דמה פריף למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים מאי איכא למימר ואמאי לא משני

דאָטִי לאַפּוֹקִי אַם הוֹדָה שְׁנַגַּח בְּפָנַי פְּלוּנִי וּפְלוּנִי וּכְדִלְקָמֶן (דָּף עה) וְכֵן יִקְשֶׁה לְקָמוֹ (דָּף מג) דְּפָרִיף לְרֵבָה דְשׁוֹר שְׁלֵא בְּכֻנּוּנָה פִּטוֹר מִפְּנֵי שׁוֹרֵי אֶת פְּלוּנִי מְשַׁלֵּם עַפְ"י עֲצָמוֹ וּלְבַתֵּר דְּמִשְׁנֵי לֹא דָמִים פְּרִיף מִהֵמִית שׁוֹרֵי אֶת עֲבָדוֹ שֶׁל פְּלוּנִי וְאִמְאִי לֹא מְשַׁנֵּי דְמִיָּרִי שֶׁהוֹדָה שְׁנַגַּח בְּפָנַי פְּלוּנִי וּפְלוּנִי וְאֶתוֹ עֵדִים דְּהַשׁוֹר שְׁפִיר בְּסִקִּילָה דְלַעֲנִין זֶה לֹא מְהַנִּי הוֹדְאָתוֹ וְכִמּוֹ שְׁמוּכַח מִתּוֹס' מִכּוֹת (דָּף ה) וְשְׁפִיר מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר אֶבֶל בְּסִיפֵא אֵינוֹ מְשַׁלֵּם קִנְס דְּהַנִּי עֵדוּת שְׁאִי אֶתָּה יִכּוֹל לְהַזְיִמוֹ וְאִכְמ"ל: יב) עֵינִין בְּקִצּוֹת הַחֻנְשָׁן (סִי' תה) דְּטַעַם הַרְמַב"ם דְּתָם שְׁהָרַג שְׁלֵא בְּכֻנּוּנָה דְּפִטוֹר אֶפְיָלוֹ מְדָמִים מְשׁוּם דְּקִי"ל פִּלְגָא גְּזָקָא קִנְסָא וְאִין אָדָם מוֹרִישׁ קִנְס לְבָנָיו אֶבֶל בְּמוֹעֵד דְּמָמוֹן הִיא שְׁפִיר יִשְׁלֵם דָּמִים עֵי"ש: וְיִישׁ לְדַחֲוֹת לְהַמְבֹאֵר בִּירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּכְתוּבֹת (הִלְכָה א) דְּלָמ"ד כּוֹפֵר דָּמִי מִזִּיק בְּלוֹ קִנְס וְאִין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ וְכֵן מְבֹאֵר בְּפִירִשׁ"י כְּתוּבֹת (דָּף יא) דְּלָמ"ד כּוֹפֵר אֶת פְּרָה הַנִּי קִנְס וְאִינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ עֵי"ש וְבַהֲפִלְאָה וְהַשְׁתָּא אִיף מְשַׁפְּחַת לָהּ שְׁיִשְׁלֵם כּוֹפֵר פִּינּוֹן דְּאִין אָדָם מוֹרִישׁ קִנְס לְבָנָיו.

וְעַכְצ"ל דְּזֶה לֹא מְקַרֵי יְרוּשָׁה דְּמַעֲיָקְרָא זְכָתָה הַתּוֹרָה הַדְּבָר לְהִיּוֹרְשִׁין. וְכִמ"ש בְּמִנְחַת חִינוּף (מְצָנָה) דְּכּוֹפֵר לֹא מְקַרֵי יְרוּשָׁה וְלָכֵן אִף דְּמְבֹאֵר בְּב"ק (דָּף מב) דְּכּוֹפֵר מְקַרֵי רְאוּי מ"מ הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וּמְשׁוּם דִּירוּשָׁה לֹא מְקַרֵי אֶלָּא מֵהַ שְׁמַגִּיעַ לְמוֹרִישׁ מִשְׁא"כ כּוֹפֵר מַעֲיָקְרָא מַגִּיעַ לְהִיּוֹרֵשׁ עֵי"ש: וְלִפ"ז ה"נ לַעֲנִין תָּם שְׁהָרַג אֶת הָאָדָם דְּמַעֲיָקְרָא מַגִּיעַ הַפִּלְגָא גְּזָקָא לְהִיּוֹרְשִׁין וְלֹא מְקַרֵי יְרוּשָׁה כְּנ"ל: יג) וּבְכְתוּבֹת (דָּף לו) הַמְמַאֲנֵת אֵין לָהּ לֹא קִנְס וְכו' עֵי"ש וְהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' הִיא לְמַסְקָנָא דְּמִיָּרִי בְּנַעֲרָה יְתוּמָה הִיא מְחַלָּה.

וּבְסִפֵּר דְּרוּשׁ וְחִדּוּשׁ תִּי דְּמִיָּרִי בְּשִׁטּוֹת דְּלֹא מְהַנִּי מְחִילָתָהּ. וְלֹא יִדְעָנָא הִיא בְּסִמוּף מוֹקִי לָהּ כְּר"מ דְּקִטְנָה אֵין לָהּ קִנְס וְלָכֵן אֵינְלוֹנִית אֵין לָהּ קִנְס וְהִרִי טַעְמָא דְּר"מ אֶמְרִינּוּן שָׁם (דָּף מ) מְשׁוּם דְּכְתִיב וְלוֹ תְהִי לְאִשָּׁה בְּמַהוּנָה עֲצָמָה הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְכְתוּבוֹ הָאֶחָדוֹנִים דְּלֵה"ט גַּם שׁוֹטָה אֵין לָהּ קִנְס כְּמוֹ קִטְנָה.

וְלַע"ד יֵשׁ רְאִי מְמַשְׁנָה דְּחֻלּוּן (דָּף כו) כֹּל מְקוּם שְׁיֵשׁ מְכָר אֵין קִנְס. וְהָא בְּחַרְשׁוֹת וְשׁוֹטָה יֵשׁ מְכָר וְיֵשׁ קִנְס וּמוּכַח דְּגַם שׁוֹטָה פְּקִטְנָה בְּזֶה וְכֵן מְבֹאֵר בְּתוֹס' שְׁבֻעוֹת (דָּף לג) שְׁכְּתוּבוֹ דְּמִיָּרִי בְּקִטְנָה וְכַרְבָּנּוֹ עֵי"ש וְלֹא תִי בְּשׁוֹטָה וְלִכ"ע הִרִי דְּשׁוֹטִית פְּקִטְנָה.

וְא"כ לֹא מְצִי מוֹקִי בְּשׁוֹטָה: וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד אִמְאִי קִטְנָה אֵין לָהּ קִנְס לְר"מ דְּלָפִי מֵהַ דְּחֻדָּת לֵן בְּדו"ח דְּלֵר"מ דְּסוֹבֵר אָדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם יְבָמָה מְקַרֵי יֵשׁ בָּהּ הוּי' דִּיכּוּלָּה לְהַתְקַדָּשׁ לְאַחַר שְׁיַחְלוּץ לָהּ יְבָמָה א"כ ה"נ הִרִי קִטְנָה יִכּוּלָּה לְהוֹנָה עֲצָמָה לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל לְר"מ דְּס"ל אָדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם.

גַּם הִיא דַּעַת הַמַּל"מ דְּקִטְנּוֹת לֹא מְקַרֵי דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם דְּזָמַן מְמִילָא קְאָתִי. וְא"כ לֹא נִמְעַט מְזָה אֶלָּא שׁוֹטָה וְי"ל דְּאֶפְיָלוֹ לְר"מ מְקַרֵי דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם אִף דִּיכּוּלָּה לְהַתְפַּקֵּחַ דְּמ"מ לֹא עֵבִידִי דְּאֶתִי אֶבֶל מְקַטְנָה קְשָׁה: אִף י"ל לְמ"ש הַמְקַנָּה (בְּדָף ד) דְּמֵה דְּפִלּוּגֵי רַב וּשְׁמוּאֵל בִּיבָמוֹת (דָּף פ) אִי נַעֲשִׂית בּוּגְרַת לְמַפְרַע הֵינּוּ דְּהָא מְקַרֵי מְשַׁמַּע דְּאִישׁ יִכּוֹל לְמַכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ אֶפְיָלוֹ לְאַחַר י"ב שָׁנָה קוֹדָם שְׁתַּבִּיא שְׁתִּי, שְׁעָרוֹת וְאִמְאִי גִיחוּשׁ שְׁמָא אֵינְלוֹנִית הִיא וְנַעֲשִׂית בּוּגְרַת לְמַפְרַע אֶלָּא דְּרַב ס"ל דְּהוֹלְכִין בְּמָמוֹן ב"ר וּשְׁמוּאֵל הָא לְדִידֵי' לֹא נַעֲשִׂית גְּדוּלָּה לְמַפְרַע עֵי"ש וְלִפ"ז י"ל דְּמַש"ה אֵין לָהּ קִנְס דְּלָמָּא אֵינְלוֹנִית הִיא וְאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן ב"ר וְאִכְמ"ל: יד) וְאִגַּב אֲזַפִּיר דְּלַדַּעַת הַרְמַב"ם דְּהַבָּא עַל הַפְּנוּי' לּוֹקָה מְשׁוּם לֹא תְהִי קוֹדֵשָׁה א"כ הִיכִי מְשַׁפְּחַת לָהּ קִנְס בְּאֻנְס וּמְפֻתָּה דְּאֵין לּוֹקָה וּמְשַׁלֵּם.

אם לא שנימא דחייב קנס גם על הערצה ומשום לא תהי' קדישה אינו חייב אלא בגמר ביאה (ועיין בטעם המלה פי"ז מה' איסורי ביאה שכ"כ דמשום לא תהי' וגו' בעינן גמר ביאה עיי"ש) וא"כ י"ל דעל הערצה חייב קנס ועל הגמר לוקה ואכמ"ל: (טו) בכתובות (דף מב).

(לאביה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה. והקשו התוס' שם דלמא בקטנה דלא שייך בה מחילה עיי"ש: הנה תפסו בפשיטות דמחילת קטן לא מהני.

וכמו דאמרינן בב"מ (דף כב) נתמי לאו בני מחילה גינהו ופירש"י משום דקטנים הם עיי"ש ובב"ב (דף ח) וזה פונת רש"י בגיטין (דף נט.) עד כמה עד שתות קנה הקונה ומחזיר אונאה עיי"ש.

והיינו דנהי דבפחות משתות הוי מחילה בקטן לא מהני מחילה כנ"ל: אמנם התוס' לקמן (דף פו) גבי תנול ומחילה לכתובתה דאמה. פירשו דקטנה הייתה ומהני מחילתה כמו הפעוטות דמתנתן מתנה עיי"ש, וכ"כ התוס' בב"ב (דף קמג) הקא דאין מפסידין ולא בא בידם הרנוח מחלו.

שפיר.

וא"כ, בקנס דאינה מפסדת ולא בא בידה הרנוח אמאי לא מהני מחילתה ואולי דבאמת הא בקנס לא מהני מחילה וכדברי הירושלמי ואף כיון דמהני מחילה על בןשית ופגם מהני על קנס וכמו שפכת ההפלאה וא"כ הקא דעל בןשית ופגם לא מהני מחילת קטנה כיון דהפסידה שוב לא מהני על קנס לחודא: אף בעיקר קו' התוספות דשמעתין י"ל דע"כ לא מייירי בקטנה דכיון דקיי"ל דפתוי קטנה אונס אין לה דין מפתה ופשוט: (טז) ואגב אכתוב בהא דאמרינן שם (דף מג) מציאתה ממאן גבי ובהגהות רש"ש הקשה דלמא מייירי בשנים האוחזין בטלית דהדין הוא דנה ישבע ונה ישבע.

ונה שאמר אע"פ שלא גבתה. מת האב הרי הוא של אחיו: ונראה דהא אמרינן בשנים שהגביהו מציאה אי לאו דמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו לא קנה זה ולא זה וא"כ כיון דחבירו מגביה לדעתה והיא מגביה לדעתה שוב אי אמרינן דאביה או אחיו יזכו בזה דהא אף היא בעצמה הוי מגביה לדעת אביה הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים וכל הטעם דזכו שניהם משום מיגו דזכי לנפשי' וא"כ כיון דכאן לא תזכה שוב אינה יכולה לזכות לאחרים וא"כ שוב אמרינן דדעת האב הי' שתזכה לנפשה דהא אם לא תזכה שוב ממילא לא יזכו שניהן.

גם לא ידעתי בכה"ג דהמציאה לא שייך לה אם נאמנת בשבועתה דזה לא הוי כפירת ממון דבין כף ובין כף לא זכתה בהמציאה והוי שבועת ביטוי לחודא ואכמ"ל: (יז) והנה קיי"ל דקטן אין לו קדושין.

וכבר חקרו האחרונים ז"ל על הטעם דאין לו קדושין דהא בדעת אחרת מקנה אותו יש לו זכי ובפרט בקדושי ביאה עיי"ש: אמנם הנראה למ"ש התוס' בכתובות (דף נו) גבי ע"מ שאין לה עלי שאר פסות ועונה דאין קדושין לחצאין דכיון שקידוש נתחייב בשאר פסות יעיי"ש וא"כ קטן שקידוש דלא נתחייב בשאר פסות דקטן לאו בר חיובא בכ"מ לכה אין לו קדושין: ובה יתפרש מה שיש להעיר על הפסוק ואם לבנו יעדנה וגו' שארה פסותה וגו' דלמה כתבה התורה דין דשאר פסות גבי יעוד דווקא.

ולחנ"ל הנהו נכון. דהא ביעוד איכא מ"ד בירושלמי שמייעדין אף לבנו קטן.

ולכאורה אין קדושים לקטן. ואמנם להנ"ל הנה ניחא דביעוד דחייב שאר פסות מוטל על האדון. לכן יש יעוד לקטן. ולזה רמזה התורה ואם לבנו יעדנה שארה פסותה וגו' ולמה דקיי"ל דאין מיעדין אלא לבנו גדול ובפרט למה דקיי"ל דאין יעוד אלא מדעת ג"כ נכון דאם לבנו יעדנה דהיינו גדול ואז שארה פסותה ועונתה לא יגרע דבבנו הגדול החייב בשאר פסות (דוק: יח) ובהיותי בזה אמרתי לכתוב איזהו הערות בדיני קטן.

וזה דהנה במכילתא פ' תשא (על הפסוק) לדעת פי אני ד' וגו' לפי שהוא אומר ושפרו בני ישראל את השבת שומע אני אפילו חרש שוטה וקטן [דבכלל בני ישראל ניהו. עיין סנהדרין ס"ח דבן בקטנותו קרוי בן] ת"ל לדעת לא אמרתי אלא במי שיש בו דעת יעיי"ש: ודברי המכילתא צריכה עיון.

דאי למעוטי מעונש אתא פשיטא היכי אשפחן דענוש הפתוב לקטן דצריף קרא למיפטרין' וכמו דפריף בסנהדרין (דף סח.) גבי קטן פטור דהיכי אשפחן וכו' ומה שתי' הש"ס שם לא שייף הקא פמוכן וה"נ יש לתמוה על חרש שוטה כמו על קטן.

ואי לאפרישם מאיסורא. ודאי דלא מיפטו הפתוב ומשנה ערוכה היא קטן שפא לכבות אומרים לו אל תכבה עיין שבת (דף קכא).

(ונראה למה דמבאר בסנהדרין (דף עב) קטן הרוזף ניתן להצילו בנפשי' ופשיטא דה"ה דקטן הרוזף אחר עבירות דניתן להצילו בנפשו. וכן מבאר בס' המצות להרמב"ם (מצוה רצ"ג) [ועיין מנחת חינוך שלא הביא דברי הרמב"ם.

ואולי י"ל דהא אמרינן בכ"מ איש פרט לקטן גבי עריות עיין סנהדרין (דף נ"ב) ובש"מ עירוכין (דף ג) יעיי"ש לכן נתמעט מדין ניתן להצילו בנפשי' ודווקא התם שלא להרוג אחר: הרי דהיכי דניתן להצילו בנפשי' אף בקטן ניתן להצילו בנפשי' ודווקא היכי דהוא ענוש על העבר אז קטן לאו בר עונשין.

וא"כ לר"א בר"ש דס"ל מחלל שבת ניתן להצילו בנפשי' הרי דהתורה צוה להורגו שלא לחלל שבת ולא יעשה העבירה בעתיד וא"כ הוי אמינא דאף חרששוטה וקטן ניתן להצילם בנפשם ולזה ממעטם הפתוב מן לדעת דבחרש שוטה וקטן הוי כמו שלא נעשה העבירה פניו דהוי שלא לדעת והוי כמתעסק ומה דמצוים להפרישם הוא משום ששבתתו עליה וכמו דמצוים על שבימת בהמתינו ופשוט: ועפ"ז י"ל במה שחקר המנחת חינוך בשוחט פסח על החמץ שיש לו לקטן ועיי"ש שכ' דתליא אי שיה לבית אבות הוי דאורייתא עיי"ש: ולהנ"ל י"ל דמעשה דקטן לא הוי שום מעשה פניו דנעשה שלא מדעת ולא הקפידה התורה שוחט פסח על החמץ אלא היכי דמשהה החמץ באיסור אבל קטן שאינו מוזהר באיסור בל יראה ובל ימצא.

ולא משנה אצלו באיסור ל"ש איסור שוחט פסח על החמץ. וכבר ראיתי נמי לגדול אחד שנסתפק בחולה שיש בו סכנה שיש לו עיסת חטין להניחו ע"ג מפתו אי מותר לו לשחוט את הפסח פניו דהוא אנוס וקצת י"ל דתליא בפלוגתא דהש"ס בב"ק (דף מ) בשור האיציטדין.

דבר סבר דכשר לגבי מנבח אנוס הוא ושמואל סבר דמ"מ הרי נעבדה בו עבירה. הרי דפלוגי אי אנוס מקרי עבירה.

ועינין תוספתא פי"ח דשבת גבי פירות שייצאו חוץ לתחום וכו' התזיזם חרש שוטה וקטן בין למקומם בין למקום אחר יאכלו הרי דקטן מקרי לא נעשה עבירה [ועינין בתוספות חולין (דף יד.

(ד"ה מחתכין דיושב ומצפה שמה ישחטנו חרש שוטה וקטן באחרים רואין אותו עיי"ש] ועינין ברמב"ם בפ"ה מה' קרבן פסח (הלכה ד) דקטן אין מילת עבדיו מעבדין אותו מלאכול בפסח עיי"ש והוא מהמכילתא דכתיב איש ולא קטן הרי דאי לאו קרא הוי מעבב אותו אף דאנוס וצ"ע: (ט) ואגב אכתוב דבתוספות הרא"ש עירוכין (דף מ) כ' דהא דצריף איש למעט קטן מפרת היינו אם נטמא בקטנותו אינו חייב אף משגיגדיל עיי"ש וקשה לי מירושלמי פ"ב דשבועות (הלכה) ראשונה עד שלא הביא שתי שערות.

והיינו דהדיעה ראשונה הי' בקטנותו וכמו שפירש בנזעם ירושלמי והשתא תיפוק לי' דאינו חייב על ביאת מקדש ואכמ"ל: (כ) וראיתי בשער המלך פי"ב מה' עכו"ם שהקשה על דברי התוס' דשבועות (דף ג) ד"ה ועל הזקן שכתבו דלרב אדא בר אהבה גדול המקיף את הקטן אפילו איסורא מדרבנן ליפא מהא דפריף בנזיר (דף כט) למ"ד פדי לחנכו והא עביד הקפה ולמה לא משגי דסבר כרב אדא בר אהבה וכו' יעיי"ש: ונראה דלכאורה קשה למה דקיי"ל דקטן אוכל גבילת אסור לספות לי' בינדים א"כ ניהו דמתמת לאו דהקפה אינו חייב מ"מ אמאי מותר.

דעכ"פ אסור לספות לי' בינדים: אף י"ל דלמ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין ולדעת הרמב"ם לא עשה שום איסור היכי דלא סייע הנקיף כמבואר בפסח משנה [ואינו פן דעת הריטב"א בחדושי ש"כ להדיא דעבר אלא דאין לוקין ועינין בנוב"י מהדו"ת חיו"ד (סי' עו) עיי"ש ובמנ"ח עיי"ש] וא"כ הקטן הא לא עבר מידי ואינו אסור אלא מצד המקיף ולרב אדא בר אהבה דמקיף את הקטן מותר.

ליפא איסורא פלל משום לא תאכילום. אמןם למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקה ולדידן' דבנדאי אף דלא סייע הנקיף לוקה וכמבואר במכות (דף כ) דאמר לך מני ר"י היא דאית לי' לאו שאין בו מעשה לוקין.

בנדאי דאסור להקיף את הקטן משום הלואו דלא תאכילום. דהא עכ"פ אסור לספות לי' בינדים כנ"ל: ולפ"ז ניהא סוגיא דנזיר דפריף לר"ל ור"ל הא אית לי' לאו שאין בו מעשה לוקין וכדאיתא בכמה דוכתי ולדידן' נדאי דאסור להקיף את הקטן ופריף שפיר והא עביד הקפה.

ומה"ט נמי ניהא דלא אמר דמקיף לי' אשה כמו דאמר ר"ה דחובה אקיף להו. ולהנ"ל ניהא הפל דאסור משום הלואו דלא תאכילום.

וגם אשה אסורה להקיף את הקטן ודוק: אף קשה ממה שכתבו התוספות בפסחים (דף פח) דמשום מצנת חינוף ספינן לי' לקטן בינדים ואף דאסיר משום שלא למנוי עיי"ש. וכן יקשה מהא דפריף שם והא אכיל מליקה.

וננימא דמאכילין לכהן קטן. ומשום מצנה ספינן לי' בינדים.

וכמ"ש התוספות דמשום מצנת חינוף לא אכפת לן מה דספינן לקטן. והכוננה נראה כמו דאמרין בעלמא דהיכי דלא פשע אמרינן עמוד ונטא פדי שייזפה חביריף עיין בתוס' שבת (דף ד).

(וה"נ קטן. ואולם דברי התוס' בלא"ה תמוהים עיין מג"א (סי' שמג) ובכו"פ (סי' קא) ובדרוש וחי'דוש.

וצ"ל דמתניתין הא סתמא קתני ומשמע דאין חילוק בין גזיר קטן לגדול ואכמ"ל: כא) ובעיקר הדבר דמרבין מלא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים והיינו דאסור להאכילם בידיהם וכמבואר ביבמות (דף קיד) יש להעיר דת"ל משום שליחות דאין שליח לדבר עבירה לא שיהיה גבי קטן דלאו בר חיובא הוא.

וגם י"ל דל"ש אי בעי עביד דנדאי עביד ועיין תוס' שבועות (דף ג.) ד"ה ועל הזקן.

ואין לומר דאמרינו זה נהנה וזה מתחייב ל"א וכמו דאיתא בקדושין (דף מג.) דהא קרא בשרצים פתיב ולא מקרי הנאה ועיין עבודה זרה (דף סח) דאמרינו דחידוש היא.

וכן בדם מבואר במפות (דף כג) דרק משום יגדיל תורה הנצרך להזהיר עליו. ועיין שו"ת ציון (סי' כח) שכ' דבר נחמד ביישוב דברי רש"י חולין (דף סז) שכ' דחיישינו ושינון שמה יראנה ויהי' סבור שלא פירש ולמה לא כ' שלא יראנה וכאשר הקשה פן בבואור הגר"א ביו"ד (סי' ס"ק) אף דאי לא כן הוי מתעסק וק"ל ש המתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה דהרי אינו נהנה יעיי"ש (אף למ"ש בשו"ת רע"א (סי' ח) דמתעסק ג"כ עבירה אלא שלא חייבה התורה קרפן עליו לא יתכן פל זה] ודפח"ח.

ולפי זה יש להעיר דמתשבה דקטן מתעסק מקרי וכמבואר בחולין י"ג וא"כ מה טעמא חייב ובשלמא בטומאה אף דמקרי מתעסק מ"מ י"ל למ"ש הרמב"ם דהמטמא את הפהו אם הפהו שוגג והוא מזיד חייב אף הישראל וא"כ פינו דקטן פשוט דמי' שפיר חייב משא"כ בשרצים ובדם קשה.

ובפשוטו י"ל דאין שליחות לקטן ושפיר צריך קרא דלא תאכילום ואכמ"ל: ואגב אכתוב מה דיש להעיר בהא דקדושין (דף מג) צא ובעול את הערונה וכו' שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב ולמא לא אמרי' צא ולבוש פלאים דג"כ החיוב על הנאה דוקא וצ"ע: כב) והנה יש לעיין בהא דקי"ל דקטן עד פן י"ג וקטנה עד פת י"ב ויום א' פטורין מן העונשין בעבד קטן מה דינו אם לאשה מדמינן לי' וכן י"ב הוי פגדול פינו דלכל מילי ילפינן מאשה או דילמא דבעי י"ג שנים: ונראה מסבך דבנדאי דייגין לי' פתינוק לפמ"ש רמב"ם ז"ל דלענין הקפה אף דאשה אינה בכל תקיף מ"מ עבד ישנו בכל תקיף דהא הטעם דאין לה זקן וזה ל"ש בעבד.

א"כ ה"ה לענין זה פינו דהדבר תליא משום. בינה יתירה וכמבואר בגדה (דף מה:) וא"כ עבד לאעדיף מאיש.

והנה לפמ"ש האחרונים דגבי פן נח תלוי אם הוא בר דעת אז הוי גדול דלא ניתנו שיעורין לב"נ משא"כ ביישראל לא תלוי בדעת ובעי דוקא פן י"ג שנים דהוי בכלל שיעורין שנאמרו למשה מסיני וכמ"ש בתשובת הרא"ש פל' ט"ז יעו"ש.

ולפי"ז הא אמרינו בסנהדרין (דף נח) עבד מותר באמו וכו' יצא מפלל ב"נ ולכלל ישראל לא בא יעו"ש א"כ נראה דלענין עבד בעינו שיהי' פקח ובר דעת וכן י"ג שנים פתומרת שניהם ועדיין צ"ע: סימן טז.

שנית להרה"ג הנ"ל: ב"ה יום ב' ער"ח אלול ווארשא. החיים והשלום וכט"ס לכבוד ידיד נפשי הרה"ג המאור הגדול חריף נפלא ועמקן מצויין ובקי בחד"ת עדיו לגאון הרב מו"ה מנחם נ"י בפראגא: אהדשה"ט קונטרסו היקר אלי הגיעני זה כפיר והנני להשיבו על קצת

דְּבָרָיו וְלֹא בְּאֵתִי אֶלֶּא בְּשִׁבִיל דְּבָר שְׁנִתְחַדָּשׁ: א) הֵבִיא כְּבוֹד תּוֹרַתוֹ הַתּוֹסֵפֶתָא דְתַמּוּרָה שְׁהֵבִיאָהּ הַרְמַב"ם ז"ל וְז"ל בְּהֵמָה שְׁחֻצְיָא קֹדֶשׁ וְחֻצְיָא חוֹל לֹא עוֹשֶׂה תַמּוּרָה וְלֹא נַעֲשִׂית תַמּוּרָה וּבִקְרִינַת סֵפֶר פֶּתַח הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאִין מְמִירִין אֲבָרִים בְּשִׁלְיָמִים וְאֶמְנָם יִקְשָׁה עַל שְׂיִטַּת הַתּוֹסֵף בְּתַמּוּרָה (דף כ"ו).

(דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין חֻצְיָו לְאֲבָר דְּבַחֲצֵיו שְׁפִיר מְמִירִין א"כ אֲמַאי אֵינָה נַעֲשִׂית תַמּוּרָה וְהָאֵרִיף כְּבוֹד תּוֹרַתוֹ בְּזַה בְּדָבָרִים גְּכוּנִים. אֶמְנָם י"ל פְּשׁוּט עַפ"י דְּבָרֵי הַש"ס בְּעִירוּבִין (דף נ).

(גוּפָא אָמַר רַבָּה כֹּל שְׂאִינוּ בְּזַה אַחַר זֶה אֶפְיָלוּ בְּבַת אַחַת אֵינוּ אֵיתִיבֵי אֲפֵי לְרַבָּה הַמְרַבָּה בְּמַעֲשָׂרוֹתָיו פְּרִוּתָיו מְתוּקָנִים וּמַעֲשָׂרוֹתָיו מְקוּלְקָלִים אֲמַאי לִימָא כֹּל שְׂאִינוּ בְּזַה אַחַר זֶה אֶפְיָלוּ בְּבַת אַחַת אֵינוּ וּמִשְׁנֵי שְׂאֵנִי מַעֲשֵׁר דְּאֵיתֵי לְחֻצְאִין דְּאֵי אָמַר תִּיקְדוּשׁ פִּלְגָא פִּלְגָא דְחֻצְתָא קֹדֶשָׁה וּפְרִיף וְהָרִי מַעֲשֵׁר בְּהֵמָה דְּלִיתֵי לְחֻצְאִין וְאָמַר רַבָּה יִצְאוּ שְׁנַיִם בַּעֲשִׂירֵי וּקְרָאן עֲשִׂירֵי עֲשִׂירֵי וְאֶחָד עֶשֶׂר מְעוֹרְבִין זֶה בְּזַה וּמִשְׁנֵי שְׂאֵנִי מַעֲשֵׁר בְּהֵמָה דְּאֵיתֵי בְּזַה ח"ז בְּטַעוֹת וּפִירֵשׁ י"ל בַּד"ה וְהָרִי מַעֲשֵׁר בְּהֵמָה דְּלִיתֵיהּ לְחֻצְאִין דְּאֵי אָמַר חֻצֵי טְלָה זֶה חֲנוּלִין וְהַחֻצֵי מַעֲשֵׁר לֹא אָמַר כְּלוּם לִיקְדוּשׁ לְחֻצְאִין דְּכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט יֵהִי קֹדֶשׁ אָמַר רַחֲמָנָא יֵהִי כְּלוּם וְכו' עֵי"ש וּמְבֹרָא דְבַמַּעֲשֵׁר גִּזְה"כ דְּאֵינוּ חָל עַל חֻצֵי בְּהֵמָה מְשׁוּם דְּיֵהִי קֹדֶשׁ כְּלוּם אָמַר רַחֲמָנָא: וּלְפִי"ז לְמַאי דְּאָמְרֵי בְּתַמּוּרָה (דף י"ג).

(בְּמַתְנֵי אָמַר ר"ש. וְהֵלֵא מַעֲשֵׁר בְּכָל הֵי וּלְמָא יִצְא לֹמַר לָךְ מַה מַּעֲשֵׁר קָרְבַן יַחֲדָא יִצְאוּ קָרְבָנוֹת צְבוּר וּמַה מַּעֲשֵׁר קֹדֶשׁ מִזְבֵּחַ יִצְאוּ קָרְבָנוֹת בְּדִק הַבַּיִת וּפִירֵשׁ י"ל דְּר"ש יְלִיף דְּתַמּוּרָה אֵינָה בְּקָרְבָנוֹת צְבוּר וּבְדִק הַבַּיִת מַמַּעֲשֵׁר דְּמַה מַּעֲשֵׁר קָרְבַן יַחֲדָא וְלִיתֵי בְּשׁוֹתְפוֹת הֵיא דְעוֹשֶׂה תַמּוּרָה אִף כֹּל קָרְבַן יַחֲדָא הוּא דְעוֹשֶׂה תַמּוּרָה יַעו"ש וּמְבֹרָא דְלִר"ש יְלִיף תַמּוּרָה מַמַּעֲשֵׁר וְכֵן מְבֹרָא בְּרַמְב"ם ז"ל פֶּרֶק א' מִתַּמּוּרָה (הַלְכָה י"ב) וְצ"ע לְשׁוֹן רִש"י ז"ל בְּהוֹרָיוֹת (דף ו').

(אֵהָא דְאָמַר ר"ש חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת מֵיָתוֹת וְלֹד חֲטָאוֹת וְתַמּוּרַת חֲטָאוֹת וְחֲטָאוֹת שְׁמַתוּ בְּעָלֵי וְחֲטָאוֹת שְׁנִתְחַפְּרוּ בְּעָלֵי וְחֲטָאוֹת שְׁעָבְרָה שְׁנִתְהָ וְאֵי אַתָּה יְכוֹל לֹמַר וְלֹד חֲטָאוֹת בְּצְבוּר שְׂאִין צְבוּר מְפָרִישִׁין נִקְיָה וְאֵי אַתָּה יְכוֹל לֹמַר תַמּוּרַת חֲטָאוֹת בְּצְבוּר שְׂאִין תַמּוּרָה בְּצְבוּר וְכו' וְכַתֵּב רִש"י ז"ל בְּר"ה שְׂאִין תַמּוּרָה בְּצְבוּר דְּכַתִּיב לֹא יִחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִּיר דְּלִשׁוֹן יַחֲדָא הוּא וְלֹא צְבוּר וְשׁוֹתְפוּן יַעו"ש וְהָרִי דְרִשׁ זֶה הוּא לְרַבְּנָן אֲבָל ר"ש גוּפֵי הָרִי יְלִיף זֶה מַמַּעֲשֵׁר] וְלָכֵן י"ל דְּיִלְפִינּוּ נְמִי מַמַּעֲשֵׁר לְעֵנִין תַמּוּרָה דְּלֹא חָל תַמּוּרָה עַל חֻצֵי בְּהֵמָה כְּמוֹ דְּאֵינוּ חָל מַעֲשֵׁר בְּהֵמָה עַל חֻצֵי.

וְכֵן מְבֹרָא בְּחֻלִין (דף ס"ט.) אֵהָא דְתַנִּי בְּמַתְנֵי חוֹתֵף מְעוֹבָר שְׁכַמְעֵי מוֹתֵר בְּאִכִּילָה וּפְרִיף מְנָלֵן דְּכַתִּיב וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרִסַת פְּרִסָה וְגו' בְּהֵמָה בְּבֵהמָה לְרַבּוֹת אֵת הַנֶּלֶד אֶלֶּא מַעֲתָה (דְּשִׁלִּיל קְרוֹי בְּהֵמָה) יִמִּירוּ בּוֹ אֲלֵמָא תְּנִין אֵין מְמִירִין לֹא אֲבָרִין בְּעוֹבְרִין וְלֹא עוֹבְרִין בְּאֲבָרִים וְלֹא אֲבָרִים וְעוֹבְרִין בְּשִׁלְיָמִים וְלֹא שְׁלִימִים בָּהֶם (דְּהָא גַבֵּי תַמּוּרָה בְּהֵמָה כְּתִיב וְאִם הָמַר בְּהֵמָה בְּבֵהמָה אֶלֶּא אָמַר קָרָא וְכו' רַב שִׁימִי בַר אֲשִׁי אָמַר לְעוֹלָם כְּדָא מְעִיקְרָא (דְּעוֹבֵר אֵיקְרֵי בְּהֵמָה) וְדִקָא קִשְׂיָא לָךְ אֵין מְמִירִין הָא מְנִי ר"ש הוּא דְמַקְיָשׁ תַמּוּרָה לְמַעֲשֵׁר מַה מַּעֲשֵׁר אֵינוּ נוֹהֵג בְּאֲבָרִין אִף תַמּוּרָה אֵינָה נוֹהֵגַת בְּאֲבָרִים וְעוֹבְרִים וְכו' ע"כ וּמְבֹרָא דְהָא דְאֵינוּ חָל תַמּוּרָה עַל אֲבָרִים לְר"ש מְשׁוּם דְּיִלְפִינּוּ מַמַּעֲשֵׁר וְא"כ מִינָה דְאֵינוּ חָל גַּם עַל חֻצֵי שְׁהָרִי מַעֲשֵׁר לִיתֵי לְחֻצְאִין וְהַתּוֹסֵף ז"ל לֹא כְּתִבוּ לְחַלֵּק בֵּין חֻצְיָו לְאֲבָר אֶלֶּא לְדִידֵן דְּהַטַּעַם דְּאֵין מְמִירִין אֲבָרִים בְּשִׁלְיָמִים מְשׁוּם דְּלֹא אֵיקְרֵי בְּהֵמָה וְלָכֵן כְּתִבוּ דְבַחֲצֵי שְׂאֵנִי וּפְשׁוּט: ב) וּמְלַבֵּד זֶה אִם נִימָא כְּשִׂיטַת רִש"י ז"ל בְּמַפּוֹת (דף כ"ב).

(דחולין וקדשים הוי פלאים א"כ בהמה שחצץ קודש וחצץ חול הוי פלאים והרי המימר בכלאים אין הקדושה חלה עליהו ולא קדושים ולא מקדישים ואדרבה בזה יתיישב לו לשון הרמב"ם ז"ל בפרק א' מהלכות תמורה (הלכה י"ז) "המימר בכלאים או בטרפה או ביוצא דופן או בטומטום ואנדרוגינוס אין הקדושה חלה עליהו" ותמה הלחם משנה דהא בגמ' תמורה (דף י"ז).

(פריה וכי מאחר שאינן קדושים איך מקדישים ומשני בולדי קדשים ואלפיא דרבי יהודה דאמר הנולד עושה תמורה והרי רמב"ם ז"ל פסק דנולד אינו עושה תמורה ויעו"ש שפכת דרבנו תפס לשון המשנה והדוחק מבואר: אולם לפי הנ"ל יש ליישב דנחזי דבטרפה יוצא דופן הא משפחת במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה ובמקדיש נולד ויצא דרף דופן וכ"כ הלח"מ ז"ל וטמטום ואנדרוגינוס משפחת לה במעשר בהמה דנכנס לדיר להתעשר וכדאמרי בבכורות (דף נ"ז).

(לאתויי הא דת"ר הרובע והגרבע והמוקצה והנעבד והאתנו והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס נולד נכנסים לדיר להתעשר יעו"ש וברמב"ם ז"ל פ"ו מבכורות הלכה י"ד פסק פו דקדשי קדושת הגוף ואיצטריף לאשמעינן דאינן עושים תמורה ורק דיקשה מפלאים דאמרי בבכורות שם דאינו נכנס לדיר להתעשר ע"ז י"ל דמשפחת בהמה שחצץ חול וחצץ קודש הוי פלאים וכנ"ל ולכן הביא הרמב"ם ז"ל התוספתא סמוך לדין המימר בכלאים ופשוט: ג) מה שפכת כבוד תורתו לדון במקדיש אבר אחד אם נפדה בלא מום פבר הארתי בשיטה מקונצת לתמורה (דף י"א): בהשמות (אות כ"א) דכתב דאף לרבי יהודה דמחייב בשותפות עפו"ם בבכורה ובגיזה ועבודה מותר בדאמרינן אבל אתה גוזז בשלף ובשל אחרים מ"מ מום בעי ובלא מום אינו נותר יעו"ש.

וה"ה במקדיש אבר אחד דבעי מום: ד) מה שפכת כבוד תורתו דהא דאמרינן בפסחים (ל"ג.) דמועלין בגיזי עולה דהיינו בצמר שפראשי כבשים דהדין דמחנפין יעלו ע"כ הוי ראוי למזבח והאריף בזה פתח ומדוקדק בזה הא דנקט בגיזי "עולה" דרק בעולה פו אבל בסטאת באמת לא מעל: והא דתנו במעילה (דף י"ט): תלש מן הסטאת ובא חבירו ותלש וכו' חבירו ותלש כולן מעלו יעו"ש אין הפנונה דתלש מצמרו רק שתלש מבשר הסטאת וכן ראיתי בשיטה מקונצת שם אות ג' דכתב דהקא מיירי בתולש מבשר סטאת ע"כ יעו"ש.

ומה שהביא כבוד תורתו בשם הראב"ד בפ"י לתו"כ פ' ויקרא דהנוצה קרבה למזבח ולכן מועלין בה הנה בש"ס תמורה (דף ל"ד.) אהא דתנו פל הנקברין לא ישרפו מ"ט משום דנקברין אפרן אסור ונשרפין אפרן מותר וכו' מתיב רב פנחס עולת העוף שנתמצה דמה מוראתה ונוצה שלח יצאו מידי מעילה מאי לאו יצאו מידי מעילה ומותרין.

לא יצאו מידי מעילה ואסורין יעו"ש ומבואר דלאחר שנתמצה דמה אין מועלין במוראה ונוצה אמנם מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ה ממעילה הרי מבואר דהי' גורס סטאת העוף אבל בעולת העוף בנדאי יש מעילה עד שיעשה מצותן אלא שכת"ר פתח דכבר האריף בזה בטח פינון לזה והראב"ד לתו"כ אין אתי: ה) מה שהביא כבוד תורתו בשם הראב"ד ז"ל דתולש אבר מעובר שלא פלו חדשו יש איסור אבר מן החי פבר הראתי שבתוספתא שבת (פרק טז) פו שמונה הרי הוא פאבן פירש ממנו אבר הרי הוא פאבן מן החי פשוט הרי הוא פבשר מן החי (ואינו מוכן הא פשוט מן החי אינו מטמא ולמאי נ"מ באדם דהוא פבשר מן החי ואולי דנפקא מינה לגבי ב"נ דמזוהר על פשוט מן החי פשוט אדם אף דהוא באיסור עשה לשיטת הרמב"ם ז"ל בפ' ממאכלות אסורות יעו"ש מ"מ לב"נ פשיטא דליכא איסור] ויעוין בש"ס חולין (דף ע"ד): איבעיא להו מהו למנות בו ראשון ושני [איבעיא להו נטמאה בהמה שחוטתה מהו למנותה ראשון וכן ט' חי שבמע' שני

רש"י] ר' יוחנן אמר מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי מוֹנִין דְּתַרֵּי גּוֹפֵי נִיבְהוּ] ר"ל אָמַר אֵין מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי [אֵין מוֹנִין אֵלָא אִיהוּ נְמִי הָוָה רֵאשׁוֹן דְּנַעֲשֶׂה כְּאַגּוּז הַמְתַּקְשָׁקֵשׁ בְּקַלִּיפְתּוֹ וְשֶׁהִבְהֵמָה שׁוֹמֵר שְׁלוֹ רש"י] ע"כ וּבְמַהֲרֵשׁ"א שֵׁם כְּתֹב דְּבָבֹן חֵי הָוָה הִבְעִיָּא לִכ"ע אִם מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי דְשְׁנֵי גּוֹפֵין נִיבְהוּ יַעוּשׁ"ה [וּמָה שֶׁכְּתֹב כ"ת דְּלִפִּי דְבַרֵּי הָרֶאֱבָ"ד אֵין אִסּוּר טְרִיפוֹת בְּמַעֲי אִמּוֹ לְכַאוּרָה צ"ע מְהָא דְחֻלִּין (דף ע"ד).

(דְּנִמְצָא דְהִיָּתָה לָהּ שְׁעַת הַפְּנוּשָׁר אַף שְׁנוּצְרָה טְרִיפָה מִן הַבְּטָן שׁוֹב רְאִיתִי שְׁגַם כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ עֲמַד בְּזָה]: ו) וְאַכְתָּב הָעֶרְה אַחַת קִטְנָה. בְּהָא דְאַמְרִינָן בְּב"מ (דף נז:): אַהָא דְתַנִּי רִיבִית וְאוֹנָאָה לְהִדְיוּט וְאֵין רִיבִית וְאוֹנָאָה לְהִקְדָּשׁ וּפְרִיָּה רִיבִית דְּהִקְדָּשׁ הֵיכִי דְמִי אִילִמָּא דְאוֹנָפִי גִזְבָּר מְאָה בְּמָאָה וְעֶשְׂרִים וְהֵלָא מְעַל גִּזְבָּר וְכִינּוּן שְׁמַעַל יִצְאָו מְעוֹתֵיו לְחֻלִּין וְהָוָה לְהוּ דְהִדְיוּט וְכוּ' רַב פְּפָא אָמַר הֵכָא בְּאַבְנֵי בְּנִין הַמְסוּרוֹת לְגִזְבָּר עֶסְקִינוּן כְּדִשְׁמוּאֵל דְאַמַר שְׁמוּאֵל בּוֹנִין בַּחוּל וְאַח"כּ מְקַדְּשִׁין וּפִירֵשׁ"י ז"ל לְעוֹלָם בְּהִלְוָאָה דְאוֹזִיף מְאָה בְּמָאָה וְעֶשְׂרִים וְדִקְשִׁיא לָךְ הֵלָא מְעַל בְּאַבְנֵי בְּנִין עֶסְקִינוּן שְׁהִלְוָה גִּזְבָּר מְהוּ לְהִדְיוּט דְאֵין בְּהוּ מְעִילָה וְאֵין עַל גִּזְבָּר לְשִׁלֵּם אֵלָא שְׁלִיחַ בְּעֵלְמָא הוּא עַכ"ל וְצ"ע הָא שִׁיטַת רש"י ז"ל דְרִיבִית ע"י שְׁלִיחַ מוֹתֵר הוּבָא בִּיז"ד ס' ק"ס וְא"כ אִם גִּזְבָּר שְׁלִיחַ בְּעֵלְמָא הֵלָא הָא גַּם בְּהִדְיוּט מוֹתֵר: וּבְאַמַת דִּישׁ בְּזָה פְּלוּגְתָּא בִּירוּשְׁלָמִי פ"א דְתַרּוּמוֹת הִלְכָה דְתַנִּינָן תַּמָּן גִּנְבַּ תְּרוּמַת הַקְּדָשׁ וְאַכְלָה כּו' מְנוּ תוֹרַם לָא גִזְבָּר הָרִי הוּא תוֹרַם אֵת שְׁאִינּוּ שְׁלוֹ וּמְשִׁי בֵּר לּוֹי שְׁהִקְדִּישׁ תְּרוּמָה [אַבְל לְעוֹלָם הַקְּדִישׁ טָבַל אֵין גִּזְבָּר תוֹרַם דְאֵינּוּ שְׁלוֹ] וּפְרִיָּה וְהַתַּנִּי רַבִּי הוֹשַׁעֲיָא אֶחָד הַמְקַדִּישׁ טָבַלוּ וְאַחַד הַמְקַדִּישׁ תְּרוּמָתוֹ א"ר אִידֵי גִזְבָּר כְּמָאן דְאֵינּוּן בְּעֵלִים וְדָלָא כְּרַבִּי יוֹסִי דְרַבִּי יוֹסִי אָמַר הוּא גִזְבָּר הוּא אַחַר ע"כ וּמְבַנְיָא דִישׁ פְּלוּגְתָּא בְּזָה אִם עַל גִּזְבָּר תּוֹרַת בְּעֵלִים: וְיֵשׁ לְהַעִיר מְהָא דְכְּתֹב רש"י ז"ל בְּב"ק (דף ל"ז:): בַּד"ה דַּא"כ דְּהִקְדָּשׁ בְּהִדְיוּט פְּטוּר דְּהִקְדָּשׁ אֶפִּילוּ בְּכָלֵל מוֹעֵד לָא הָוָה דְּלִיכָא לְמִימַר וְהוּעַד בְּבַעֲלֵיו יַעוּ"שׁ הִנֵּה דְאֵין גִּזְבָּר כְּבַעֲלִים.

וְעֵינֵין בְּעִירוּכִין (דף כ"ג): אַהָא דְתַנּוּן בְּמַתְנֵי אַעֲפ"י שְׁאַמְרוּ חֲזִיבֵי עִירוּכִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן פִּירֵשׁ"י ז"ל מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ גִּזְבָּר נְכֻס לְבַתִּיהוּן וְנוֹטֵל בְּעַל כְּרִחוּן ע"כ וְאִם גִּזְבָּר כְּבַעֲלִים הָרִי כְּתִיב לָא תְּבִיא אֵל בֵּיתוֹ לְעַבְדוֹט עֲבָנוּטוֹ וְע"כ דְּגִזְבָּר שְׁלִיחַ בְּעֵלְמָא הוּא וּמְהָא טַעְמָא נְרָאָה דְלָאו דְלָא תְּלִין פְּעוּלַת שְׁכָר לִיתָא בְּהִקְדָּשׁ דְּהָרִי זֶה כְּאוּמַר לְחַבְּירוֹ צָא וּשְׁכּוֹר לִי פּוֹעֲלִין דְשְׁנִיָּהוּן אֵין עוֹבְרִין בְּבַל תְּלִין וְכְמַבְנְיָא בְּב"מ (דף קי"א) אוּלָּם אִם נִימָא דְגִזְבָּר כְּבַעֲלִים י"ל דְּעוֹבֵר וּפְשׁוּט]: אָמְנָם רְאִיתִי בְּרִיטְבָ"א לְב"מ (דף נ"ח): בַּד"ה הַקְּדָשׁ שְׁנָה מְנָה שְׁחִלְלוּ עַל שְׁנָה פְּרוּטָה מְחֻלְלָל דְכְּתֹב בְּשֵׁם הָרַב אֶלְפִסִּי דְרַבִּי הַבְּעֵלִים: כּוֹלִין לְפְדוּתָן בְּפָחוֹת מְשׁוּיָו וְאֵין אַחַר יְכוֹל לְפְדוּתָן אֵלָא בְּשׁוּיָו כְּתֹב רִיטְבָ"א ז"ל וְכִי תִימָא נִיקוּם גִּזְבָּר וְנִפְרָקִי אֶפִּילוּ בְּפָחוֹת מְשׁוּיָהוּן דְהָא גִּזְבָּר כְּבַעֲלִים דְמִי אִיכָּא לְמִימַר דְּגִזְבָּר בְּשִׁבִיל הַקְּדָשׁ בּוּזָה"ז לָא מוֹקְמִינוּן הַלְכָּף הַהִקְדָּשׁוֹת (בּוּזָה"ז) כִּי לִיתְנִיָּהוּ לְמַרְיָהוּ צְרִיכִין שׁוּמָא לְפְדוּתָן בְּשׁוּיָו וְכִי אִיתְנִיָּהוּ לְמַרְיָהוּ הֵכָא מְצִי לְאַפְרָקוּנְהוּ אֶפִּילוּ עַל שְׁנָה פְּרוּטָה עַכ"ל וּמְבַנְיָא מְנָה דְרַב בּוּזָה"ז דְּלִיכָא גִּזְבָּר לְהִקְדָּשׁ לָא מוֹקְמִינוּן גִּזְבָּר שְׁיָהֵי כְּבַעֲלִים אַבְל בְּזַמַּן הַמְקַדָּשׁ שְׁפִיר גִּזְבָּר כְּבַעֲלִים וְכִשְׁם שְׁבַעֲלִים מְחֻלְלִין שׁוֹב מְנָה עַל שְׁנָה פְּרוּטָה כֵּן גִּזְבָּר מְחֻלְלִין יֵשׁ הִנֵּה דְתַפְס בְּפִשְׁטוּת דְּגִזְבָּר כְּבַעֲלִים: וְכֵן מְשַׁמַּע בְּכּוּרוֹת (דף כ"ה).

(דְּפְרִיָּה אַהָא דְתַנִּי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עִיקְרוֹן מְאָדִים וְרֵאשֵׁן מְשַׁחִיר דְּגוּזוּ בְּמַסְפְּרִים רֵאשֵׁן הַמְשַׁחִיר וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ וּפְרִיָּה וְלִיְחַלְלָה וְלִיְפַקָּה לְחֻלִּין וְלִיְגַזְזָה וְהַזֵּר לִיקְדָּשָׁה וּמְשַׁחִיר דְּמִיָּהוּן יְקָרִים וּפְרִיָּה וְלִיְעַבֵּד לָהּ כְּדִשְׁמוּאֵל דְאַמַר שְׁמוּאֵל הַקְּדָשׁ שְׁנָה מְנָה שְׁחִלְלוּ עַל שׁו"פ מְחֻלְלִין יַעוּ"שׁ וְהָרִי בְּפְרָה

אָדוּמָה הַגְּזֵפֶר הוּא הַפּוֹדָה וּמִשְׁמַע דְּהַגְּזֵפֶר כְּבָעֵלִים: גַּם מָהָא דְכָתַב רִשְׁ"י וְ"ל בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף י:)
אָהָא דְתַנּוּ מוֹתֵר הַקְּטוֹנֶת מָה הָיוּ עוֹשִׂין בְּהַ מְפָרִישִׁין מִמֶּנָּה שְׂכַר הָאֲנָמְנִין וּמְחַלְלִין אוֹתָהּ עַל
מַעוֹת הָאֲנָמְנִין וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לְאֲנָמְנִין בְּשִׁכְרָן וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָהּ מִתְרוּמָה חֲדָשָׁה וּפְיִרְשׁ רִשְׁ"י
וְ"ל בְּד"ה וּמְחַלְלִין אוֹתָהּ עַל שְׂכַר מַעוֹת הָאֲנָמְנִין מְזַכִּין הַמַּעוֹת לְאֲנָמְנִין ע"י אֶחָד מִן הַגְּזֵפֶרִים
וְהָרִי הוּא חוֹלִין וְאִם"פ יִחַלְלוּ הַקְּטוֹנֶת עֲלֵיהֶן וְכו' יְעו"ש וְאִם גִּימָא דְהַגְּזֵפֶרִין כְּבָעֵלִים הָא לֹא מוֹעִיל
זְכִי ע"י עֲצֻמוֹ לְאַחַר וְע"כ דְּגֵזֵפֶר כְּאַחַר דְּמִי.

וּנ"מ טוֹבָא וְכִמוֹ שְׁחַקְרָתִי בִּמ"א לְעַנְנֵן תְּחוּמִין דְּקִי"ל דְּהַבְּהֵמָה וְהַפְּלִים כְּרַגְלֵי הַבְּעֵלִים אִם חֲפָצֵי
הַקֹּדֶשׁ מוֹתֵר לְטַלְטֵל חוּץ לְתַחוּם וְכִמוֹ כּוֹ לְעַנְנֵן מְקַצֵּה בְּהַקֹּדֶשׁ וְאִם"מ: הַנְּגִי דוֹרֵשׁ שְׁלוֹם תוֹרָתוֹ
בְּאַהֲבָה מְבָרְכוֹ בְּכו"ח טוֹבָה יְדִידוֹ עוֹז:
אֲבָרְהֵם לְנִפְטָבִיר.

סִימָן יז. ב"ה פָּה פֶּרְגָא.

כְּבוֹד יְדִידֵי נְרַב חֲבִיבֵי הַרְה"ג בְּקִי נִפְלָא עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֶפְיָקֵי הַש"ס וְכו' פֶּמֶר אֲבָרְהֵם
לְנִפְטָבִיר שְׁיִהְיֵי. אַחְדָּשָׁה"ט מְקַתְּבֵי הַיְקָרִים קַבְּלָתִי וְהַנְּגִי לְהַשִּׁיבּוּ בַעֲזַה"י: א) ע"ד אֲשֶׁר הָעִיר
בְּהָא דְאָמֵר בְּתוֹסְפָתָא כְּלָאִים (פ"ד) כְּלָאִי הַפָּרָם מְוֹתֵרִין מִשׁוּם גְּזֵל וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת כְּלָאִי
זְרַעִים אֲסוּרִין מִשׁוּם גְּזֵל וְסִיבִין בְּמַעֲשָׂרוֹת וְהָעִיר כ"ת דְּמִפְּאֵן מוֹכַח כְּשִׁיטַת הַר"ן נְדָרִים (פָּה).

(אֲוֹסֵר נִכְסֵיו עַל עֲצֻמוֹ יְכוּלִין אַחֲרֵים לְיִטְוֹל אוֹתָן וְאִין בְּזַה גְּזֵל עכ"ד. וַיִּתְּכֵן בְּזַה דְּהָא בְּמו"ק
(ו:) וְהַתְּנִיא הַתְּקִינוֹ שְׁיִהְיֵי מְפָקִירִין כֹּל הַשְּׂדֵה כְּנֹלָה וּמִשְׁנֵי לֹא קִשְׂיָא כְּאִין קוֹדֵם תְּקִנָּה כְּאִין לְאַחַר
תְּקִנָּה יְעו"ש וְנִרְאָה דְּזַה דְּהַתְּקִינוֹ שְׁיִהְיֵי מְפָקִירִין הַשְּׂדֵה שְׁנִזְרַע בּוֹ כְּלָאִים אִינוֹ חוֹבֵת גְּבָרָא גְּרִידָא
לְהַפְּקִיר וְאִם לֹא יִרְצָה יִהִי נִשְׂאָר שְׁלוֹ וְכַעֲנִין דְּכָתַב הַב"י שֶׁהֵבִיא הַמַּהְרִי"ט ח"א ס' מ"ג בְּשָׁבִיעִית
דְּהוּי הַפְּקִיר דְּהֵינּוּ שְׁהוּא מְצֻנָת עֲשָׂה עַל הָאָדָם לְהַפְּקִיר שְׂדֵהוּ אֲבָל אִם אִינוֹ מְפָקִיר אִינוֹ מוֹפְקִיר
אֲלָא שְׁבִיטֵל מ"ע [וְקִצַּת רֵאִי מָהָא דְב"ב (לו.)

(אֲכָלָה שְׁבִיעִית אִם הָיָה חֲזָקָה יְעו"ש בְּתוֹד"ה ה"ג וְעִי יְרוּשְׁלָמִי ב"ב פ"ג ה"ב וְהָרִי שְׁבִיעִית
הוּי הַפְּקִיר וְאֲכִילַת הַפְּקִיר אִינָה חֲזָקָה וְע"כ כְּשֶׁלֹּא הַפְּקִירוֹ דְאִזִּי אִינוֹ הַפְּקִיר (וְעִי בְּנִתִּיבוֹת קָמָא
ס' ב)] וְכִזָּה כְּתַב הַיְרָאִים ס' רע"ח בְּעַנְנֵן שְׁמִיטַת כְּסָפִים שְׁאִינוֹ הַפְּקֻעַת הַחוּב רַק שִׁמ"ע עַל
הַמְּלוּה לְהַשְׁמִיט אֲבָל הַלְוָה מְחֻיָּב הוּא יְעו"ש אֲבָל בְּתַקְנָה זוֹ שְׁיִפְקִירוֹ כֹּל הַשְּׂדֵה פְּשׁוּט דְּזַה אִינוֹ
אֲלָא דְהוּי דִּין הַפְּקִיר ב"ד שְׂאָר אִם אִינוֹ רוֹצֵה בְּהַפְּקִירוֹ ב"ד מְפָקִירִין בַּע"כ וְזַה מְבֹאָר מִהַיְרוּשְׁלָמִי
שְׁקָלִים (פ"א ה"ב) דְאָמֵר ע"ז מִנִּין שְׁהַפְּקִיר ב"ד הַפְּקִיר וְכו' מִנִּין (שְׁהַפְּקִיר ב"ד) פְּטוּרָה מִן
הַמַּעֲשָׂרוֹת יְעו"ש וּמְבֹאָר דְּהוּי גְּזֵר הַפְּקִיר ב"ד דְּהוּא הַפְּקִיר אַף בְּלִי רְצוֹן הָאָדָם.

[וְגַם בְּשָׁבִיעִית הַשִּׁיג מַהְרִי"ט שְׁם יְעו"ש]: וְזַה מְכֻוֹן. הַתּוֹסְפָתָא.

, דְאֲחַר תְּקִנָּה שְׁיִהְיֵי הַפְּקִיר אִין בּוֹ מִשׁוּם גְּזֵל דְּהַפְּקִיר ב"ד הוּא אַף כְּשֶׁאִינוֹ רוֹצֵה, אֲבָל לֹא מִשׁוּם
דְּהוּי אִיסוּר הַנְּאָה. וּמִסְתַּיִיעַ לְזַה מִהַתּוֹסְפָא שְׁקָלִים פ"א וּמְפָקִירִין אֵת הַכְּלָאִים שְׁהַפְּקִיר ב"ד הַפְּקִיר
מְצָא כְּלָאִים בְּפָרָם מוֹתֵר מִשׁוּם גְּזֵל וְכו' יְעו"ש וּמִשְׁמַע דְּהָא בְּהָא תְּלִי דְּמִשׁוּם דְּהוּי הַפְּקִיר ב"ד
מִשׁוּם גְּזֵל: וְאִמְנָם יִקְשָׁה דְּהָא מוֹכַח מִרפ"א דְּשְׁקָלִים דְּהָא דְּהַפְּקִירוֹ הוּא מִשׁוּם עֲבִירַת אִיסוּר
הַזְּרִיעָה וּמְקַיִם כְּלָאִים יְעו"ש וְא"כ אִם גִּימָא דִּאיס"ה יֵשׁ בְּהֵם מִשׁוּם גְּזֵל א"כ מֵאִי חִילּוּק בֵּין
כְּלָאִי הַפָּרָם לְכְּלָאִי זְרַעִים הָא מִמ"נ קוֹדֵם תְּקִנָּה שְׁיִהְיֵי הַפְּקִיר הָלֹא גַם כְּלָאִי הַפָּרָם יֵשׁ בְּהֵם מִשׁוּם
גְּזֵל וְלֹאֲחַר תְּקִנָּה מְדוּעַ יִהִי גְּזֵל בְּכְּלָאִי זְרַעִים נְהִי דְּמוֹתֵרִין בְּאֲכִילָה אֲבָל הָלֹא אִסְרִי בְּמְקַיִם
וְזוֹרַע וְכַרְמֵב"ם כְּלָאִים פ"א ה"ג וְאִסוּר לְאָדָם לְקַיִם כְּלָאִי זְרַעִים בְּשְׂדֵהוּ יְעו"ש וְשׁוֹב יִהִי גַם

זה הפקר פינו דאין ענגן זעה דהוי הפקר מצד איס"ה רק מצד איסור מקינים וע"כ מוכח דאף קודם תקנה אין בכלאי הפך משום גזל דהוי איס"ה: והנראה דאין ראי' מזה לדינו של הר"ן ז"ל דהאוסר על עצמו נכסיו שלא יהי' בזה גזל.

דהנה מקור הדבר דאוסר הנאה אין בו תורת גזל מבואר במכילתא משפטים גנב איס"ה פטור מלשלם יעו"ש דגם מקרן פטור אמנם חידושו דהר"ן ז"ל בזה למאי דאמר בירושלמי שבועות (פ"ח ה"א) גנב וגזלן צריכים קננו יעו"ש ועי' תו' ב"ק (ע).

(וב"ק (סו): ובר"ש (לתו"כ ויקרא פ"ה ה"ב) ומבואר דבלא קננו ליפא חיוב גניבה וגזילה. ולכן מסבא יש הבדל בזה דבכל איסור הנאה להסוכרים דהוי שלו עי' ריטב"א סופה (ל).

(מ"מ הסביר קצוה"ח דהוי אינו ברשותו שהרי אינו יכול לעשות מה שיצא רק דיש עליו שם שלו והד' עתיקים. וא"כ שפיר דהגונב פטור ממ"נ דבענגן זה שלקחו מרשות בעלים הרי אינו ברשותו הוא בלא"ה ומצד זה שגנב ממנו דבר שהי' שלו הלא לחיוב זה בעינינו קננו ואין זכי' חדשה חלה באיס"ה (עי' ר"ן פ"ג דע"ז) וכינון דאין נתפס קננו פלל בחפץ שוב ליפא חיוב גניבה אבל באוסר על עצמו של הגנב אינו אוסור זוכה בו א"כ יש סבא דנהי דאינו גנב ממנו בעינינו הרשות אבל הרי עשה קננו אוסור במה שהי' שלו דבעלים להיות שלו בגזילה.

ולזה חידוש הר"ן ז"ל דאיס"ה לגמרי אינו שלו וליפא שום אוסור גזל, וא"כ שוב זה אינו מוכח מכלאי הפך שאינו בר זכי' לכל העולם שפיר אין בו משום גזל כי אין בו קננו גזילה אבל אינו מוכח על חפץ שיש בו קננו גזילה רק דלבעלים הוי איס"ה שלא יהי' גזל מפאת גזילת דשם שלו שיש לבעלים וזה פשוט.

[ובמ"א דתני בעכו"ם שגזל פלאי הפך להסוכרין דאיס"ה הוי שלו ולמ"ש דהפטור משום חסרון הקננו א"כ בעכו"ם דבר הנקנה הוא ואכ"מ] וגם בפשיטו י"ל דשאני פלאי הפך שיש חיוב שריפה שפיר פקע לגמרי זכיותו דבעלים משא"כ באיס"ה גרידא ואכ"מ: (ב) ראיתי לכת"ר שתמה בהא דתוספתא פלאים (פ"ד) פלאי הפך פטורין מן המעשרות ומשמע דליפא לאו דטבל ונהי מבואר בירושלמי פסחים (פ"ב ה"ג) עשה פרי והשתחנה לו ומירחו ואח"כ אכלו משום טבל אינו לוקה משום עכו"ם לוקה אוסור חמור קל על אוסור קל ואין אוסור קל על אוסור חמור.

ע"כ הנה מפורש דאם קדים איס"ה דעכו"ם שאין אוסור טבל קל עליו דשפיר אף דהוי אוסורי הנאה ויש עליו אוסור טבל רק דאין לוקין משום טבל מצד גדר אין אוסור קל על אוסור אבל עצם האוסור קל וכעין הא דיבמות (לב).

(לקוברו בין רשעים גמורים יעו"ש וא"כ שוב נימא דיש בכלאי הפך משום טבל. [וגם לענגן מלקות יש להקשות למאי דביארו שם בש"ק ובגה"ש] דהא דטבל קיל מע"ז אף שטבל במיתה וע"ז בלאו.

משום דע"ז לקי בכל שהוא פרמב"ם פי"א ממא"ס יעו"ש וטבל בכזית יעו"ש א"כ שוב פלאי הפך דג"כ בכזית שוב יחול אוסור חמור דטבל שהוא במיתה על פלאי הפך. אף זה י"ל דיש עוד חומר בע"ז מטבל מצד אוסור הנאה ע"י תו' חולין (קא).

(דבִּטְבֵּל לִיפֵּא אִיס"ה רַק הַנְּאָה שֶׁל כִּילּוּי נֶגַם בְּזַה מַחְלֻקָּת אַם הָיִי מֵה"ת עִי' תו' יְבָמוֹת (סו:)
וְכַמָּה יְדוּכְתִי וְגַם בַּע"ז אִיסוּרוֹ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאָתוֹ מִשּׁוּם לֹא יִדְבֵּק וְטָבֵל רַק כְּדֶרֶךְ הַנְּאָתוֹ וַע"כ
שֶׁפִּיר גַּם כִּלְאֵי הַפָּרֶם חֲמִירֵי דְאִסוּרֵי בְּכָל הַנְּאֻת וְאִסוּר שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאָתוֹ כְּדֹאמֶר פְּסָחִים (כד:)
הַכֹּל מוֹדִים בְּכִלְאֵי הַפָּרֶם שְׁלוּקִין עֲלֵיהֶן אִפִּי' שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַנְּאָתוֹ יַעו"ש וְשֶׁפִּיר חֲשִׁיב טָבֵל קִיל
וּפְשׁוּט.

וְגַם בְּזַה יֵשׁ לְפַקְפֵּק מֵהָא דִירוּשְׁלָמֵי יוֹמָא (פ"ח ה"ה) חֲלָה וְעָרְלָה צָרִיכָה [בַּעִי' הוּא אֵיזָה חֲמִיר]
יַעו"ש הִנֵּה דְאָף דְעָרְלָה אִסוּרָה בַּהַנְּאָה וְחֲלָה מוֹתֵרַת בְּאִכְלָהּ לַכֹּהֲנִים מ"מ יֵשׁ סָפֵק דְתַחֲשֵׁב חֲמוּר
מִצַּד מֵיָתָה וְאוּלַי כִּיּוֹן דַּעַכ"פ כְּדֶרֶךְ אִכְלָתוֹ בַּעִי' בְּעָרְלָה כְּפָסָחִים (כה) גַּבִּי גוֹהֲרָקִי דְעָרְלָה מִיַּדִּי
דְרָךְ הַנְּאָתוֹ קַעֲבָדִין יַעו"ש.

אָבֵל הֵיכָא דְאִסוּר גַּם שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ וּבַהַנְּאָה וְאִין הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ חֲשִׁיב זֶה חֲמִיר וְאִכ"מ: ג) וְהִנֵּה
כַּת"ר מְתַרְץ דְכִלְאֵי הַפָּרֶם שֶׁלֹּא הִי' לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר לִיפֵּא כָּל חֲלוֹת טָבֵל. מִשָּׂא"כ בַּעֲשֵׂה כְּרִי
וְהַשְׁתַּחֲוֶה לוֹ אִף דְהָיִי קוֹדֶם מִירוּחַ מ"מ כִּיּוֹן דְבָדִיעֵבַד תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה חֲשִׁיב דְכָבֵר חָל שֶׁם טָבֵל
עַפ"ד וְאוּלַם אַם כִּי דְבָרֵיו יֵשׁ לָהֶם יְסוּד בְּהָא דְפָסָחִים (לג).

(לַעֲנִין הַפְּרִשְׁת תְּרוּמַת חֲמִץ הֵכָא לֹא הֵיִתָּה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר כְּגוֹן דְאִחְמִיץ בְּמַחְוֶבֶר יַעו"ש דְמַחְלַק
הַש"ס כִּיּוֹן וּמִשְׁמַע דְבַתְּלִיש גַּם קוֹדֶם מִירוּחַ חֲשִׁיב שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר וְה"ה דִּי"ל כִּי לַעֲנִין לָאוּ דְטָבֵל
אֲמַנְם נִסְתֵּר זֶה מֵהִירוּשְׁלָמֵי דְהָא אָמַר שֶׁם לַעֲנִין חֲלָה אַרְבַּעַת רְבַעִין בְּפִנֵּי עֲצָמֵן וְחִימְצָן וְאַרְבַּעַת
רְבַעִים בַּפ"ע וְחִימְצָן וְעִירְבָן אַם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם אוֹכַל טָבֵל אִינוּ לוֹקָה מִשּׁוּם אוֹכַל חֲמִץ לוֹקָה
אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר חֲמִיר יַעו"ש וּמִבְּנֹאֵר דְאֵלוֹ הִי' אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר שֶׁפִּיר יֵשׁ שֶׁם טָבֵל
אִף שְׁהַחְמִיץ קוֹדֶם שְׁעֵשְׂאָן עֵיִסָּה וְהַפְּטוּר רַק לַעֲנִין מִלְקוּת מִשּׁוּם דְאִין אַחַע"א וְהָרִי מְפֹרֵשׁ
בַּמִּשְׁנָה חֲלָה (פ"ב מ"ה) הַמְּפָרִישׁ חֲלָתוֹ קָמַח אִינוּ חֲלָה יַעו"ש וְעִי' בַּר"ש פ"א דְתְּרוּמוֹת מ"ט
הַטַּעַם דְבַתְּרוּמָה מְהִנֵּי בְּדִיעֵבַד בְּלֹא נְגִמְרָה מְלֹאכְתָּהּ וּבַחֲלָה לֹא מְהִנֵּי יַעו"ש וּמִבְּנֹאֵר בִּירוּשְׁלָמֵי
(פ"ד דְחֲלָה ה"ב) אֵהָא דְתַנּוּן בְּמַתְנֵי הַנּוּטֵל חֲלָה מִן הַקֶּבֶר ר"ע אוֹמֵר חֲלָה וְחַכ"א אִינוּ חֲלָה ר"ע
מְדַמָּה לָהּ לְפִירוּת שֶׁלֹּא נְגִמְרוּ מְלֹאכְתָּן עֵבֶר וְהַפְּרִישׁ מִהֶן תְּרוּמָה הָרִי זֶה תְּרוּמָה וְרַבְּנָן מְדַמָּה לָהּ
לְתַבּוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ [בַּמַּהֲרָא פ' גְּרִיס "לְמַחְוֶבֶרִים" דְלֹא מְהִנֵּי שֶׁם תְּרוּמָה אִף בְּדִיעֵבַד]
חֲזָרוּ לוֹמֵר אִינוּ דוֹמִין לֹא לְפִירוּת שֶׁלֹּא נְגִמְרָה מְלֹאכְתָּן וְלֹא לְתַבּוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ.

אֵלָא ר"ע מְדַמָּה לָהּ לְאוֹמֵר הָרִי זֶה תְּרוּמָה עַל הַפִּירוּת הָאֵלוֹ לְכַשְׁיִתְלָשׁוּ וְנִתְלָשׁוּ דְהִנֵּה תְּרוּמָה
לְמַפְרַע ה"נ הִנֵּה חֲלָה לְמַפְרַע יַעו"ש וּמִבְּנֹאֵר מְזַה דְאָף ר"ע דְסוֹבֵר דְהַמְּפָרִישׁ מִן הַקֶּבֶר מְהִנֵּי אִין
הַכּוֹנֵנָה דְזֵהוּ שְׁעִיעוּרוֹ לְחֲלָה דז"א דְגַם ר"ע בְּעִי' ה' רְבַעִים קָמַח וְהָא דְמְהִנֵּי בְּדִיעֵבַד קְרִיאַת שֶׁם
הוּא רַק לְאַחַר שְׁהוֹסִיף כְּשִׁיעוּר וּמְדַמָּה לָהּ לְמַפְרִישׁ בְּמַחְוֶבֶר לְכַשְׁיִתְלָשׁ דְמְהִנֵּי וְעִי' בַּר"י ט' אֶלְגָּזִי
ה' חֲלָה מ"ש בְּדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמֵי יַעו"ש: וּלְפִי"ז הָרִי בְּכָל מַחְוֶבֶר דְמְהִנֵּי ג"כ הַפְּרִישָׁה כְּזוֹ לְאַחַר
שְׁיִתְלָשׁ אָמַר בַּש"ס פְּסָחִים (לג).

(דְמִחְשָׁב שֶׁלֹּא הִי' לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר בְּאַחְמִיץ בְּמַחְוֶבֶר וַע"כ כִּיּוֹן דְבִשְׁעַתוֹ לֹא מְהִנֵּי רַק לְכַשְׁיִתְלָשׁ
אִין זֶה שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר וְה"נ קוֹדֶם שְׁנַצְטָרַף כְּשִׁיעוּר דְדוּמָה לְמַחְוֶבֶר שֶׁפִּיר גַּם לר"ע אִינוּ שְׁעַת
הַכּוֹשֵׁר וּמַכ"ש לְדִידוֹן דְפָסָחִין כְּרַבְּנָן כְּרַמְב"ם (פ"ו מְבַכּוּרִים) וּבַש"ע יו"ד (ס' שְׁכּוֹ יַעו"ש)
וְדַאי דְאִין זֶה שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר וְא"כ כְּשִׁיעוּשָׁה עֵיִסָּה מְאַרְבַּעַת רְבַעִים שְׂאִין בּוֹ שְׁעִיעוּר חֲלָה וְחִימְצָן
הָרִי הִי' חֲמִץ קוֹדֶם שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר אִיךְ מְהִנֵּי לְחוּל אַח"כ אִיסוּר טָבֵל וּמוֹכַח דְלִירוּשְׁלָמֵי חָל טָבֵל
עַל אִיסְדָּה בְּכָל עֲנִין.

[ועי' בירושלמי פ"ג דחלה ה"א דר"ע הוא וכו' ולא למפרעו הוא קדוש יעו"ש ובס' ניר באורך ועי' בר"ש פ"ד דחלה מ"ש בירושלמי ה"ל ואכ"מ]: והנראה בשיטת הירושלמי דהנה בבכורות (י"ב.) מיייתיבי האוכל מעיסת שביעית עד שלא.

הורמה חלטה חייב מיתה ואמאי וכו' לאכלה ולא לשרפה וכו' ובארו תוס' ד"ה פיון כו' דלא מהני הפרשה מפסיח אחרת פיון דלא מהני מגופה הוי פמן החיוב על הפטור יעו"ש ומבואר דעיסת שביעית אם לא מהני הפרשה נסתלק גם דין טבל ועי' רש"י זבחים (ע"ה): ד"ה דאלו שביעית לאו בת תרומות ומעשרות יעו"ש ואכ"מ] דהא אמר דאם א"א להפריש ליפא חיוב מיתה להאנכלה: אמנם בירושלמי פסחים (פ"ב ה"ג) הפריש מצה על חמץ אר"ז כל תרומה שאינה מתרת השירים לאכילה אינה תרומה ושם אמרינן הפריש חמץ על מצה אר"ז מאחר שאילו ממנה עלי' אינה תרומה אפי' הימנה למקום אחר אינה תרומה יעו"ש ומבואר דשיטת הירושלמי דלא מהני הפרשה לטבולו של חמץ לא מגופה ולא ממקום אחר ועי' פסחים (לג).

(ולפי"ז מוכח דסובר הירושלמי דחלות איסור טבל אינו תלוי בדין הפרשה דהא אמר בעושה עיסה מארבעת רבעים קמח וחימצון הוי טבל אף בלא שעת הפוך ורק לענין מלקות אינו לוקה משום דאחזע"א וכדברי הירושלמי שם הנה דיש איסור טבל אף דליפא חובת הפרשה שהרי אינו ראוי להפרשה וכנ"ל.

ועי' בריט"א הלכות חלה יעו"ש ובירושלמי רפ"א דמעשרות ונראה בזה למאי דכתבו תוס' ב"ב (פ"א.) ד"ה שהוא דביפורים שאינם טובלין הוי חובת הגוף והנה דטבלי חשיבי חובת הארץ יעו"ש ומבואר סברתם דזיקת טבל אף שנגמר לאחר מירוח מ"מ סיבת איסורו הוא הגידול בארץ רק גמר חיובו בפועל הוא לאחר המירוח דהא גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור ושורש החיוב מתחיל מעת הגידול והוי חובת הארץ אבל מה שאינו טובל הוי רק מ"ע אקרקפתא דגברא ואינו חובת הארץ [ובמ"א ביארתי ענין זה באורך והעירות מהא דפירות א"י שיצאו לח"ל וכן פירות ח"ל שנגכסו לא"י ואכ"מ]: ולפי"ז דאיסור הטבל של זיקת תרומה וחלה תלוי בגידול התבואה יתכן דסובר הירושלמי דבגידול תליא מילתא וזה דאיסור חמץ וע"ז שלא הי' בעת גידול התבואה שפיר אף דאינו בהפרשה מ"מ אין פסוק ההפרשה מסלק איסורא דטבל פיון שבעת חובת הארץ שזהו הסיבה של איסור טבל הרי הי' בחיוב ולכן אמר דתלוי חלות לכל ללקות בדין איסור חל על איסור אבל בעצם הוי טבל כי חשיב חל חיובו לענין שם טבל בעת גידול התבואה וא"כ ניחא התוספתא דכלאי הפרם דמי פטורין ממעשרות דבזה דגדל בפטור שפיר נסתלק מזה דין טבל פיון שפטור הפרשה הי' בעת הגידול מהני להפקיע שם טבל לגמרי [וראה בתוס' ע"ז (נ"ו).

(ד"ה שמונתר כו' גיש דוחין כו' תרומה ראוי' משעוה שהוא בענבים אבל דבר תימא הוא להחשיבה טבל לתרומה קודם מירוח יעו"ש ועי' תו' נדה (ז.) דכתבו פן יעו"ש וגם זה כסברא ה"ל דהגידול בחיוב משוי זיקת טבל ואכ"מ ובמ"א הארכתי בהא דנדרים (נח): והרי מעשר דאיסורו עי' קרקע ומשוי שאני מעשר דיגון הוא דגרים] [ודע דהא דכלאי הפרם פטור ממעשרות בפשוטו דאין שירי' נפרים וכטעמי הש"ס פסחים (לג).

(וכל דברינו הוא רק לענין איסורא דטבל אבל הפרשה לא מהני אף יש לעורר בלשון התוספתא פטורין מן המעשרות לדעת הר"ש (בפ"ג דתרומות) דמעשר א"צ שירי' נפרים ואכ"מ]: (ד) ובעיקר דברי תוס' בבכורות (יב): דכתבו בעיסת שביעית אם אינו יכול להפריש מגופה גם ממק"א אינו יכול להפריש דהוי כמו מן החיוב על הפטור ראיתי שהתעוררו דמדוע לא הביאו

הירושלמי דפסחים (פ"ב ה"ג) מאחר שמינה עליי אינה תרומה אפי' הימנה למקום אחר אינה תרומה יעו"ש.

ונראה לחלק. דהנה בהא דאמר פסחים (לג).

(דהמפריש תרומת חמץ אינה קדושה משום דבעי ראשית שיהי' שירי' נזפרים יעו"ש י"ל בזה ב' גדרים הא' דהחסרון בהמתיר רצוני לומר דאף דהטבל יכול להיות נפקע אף אם אינו ניתר באכילה מ"מ פנין דהתרומה הוא המתרת ובה אין פועל היתר מש"ה לא מהני הב' י"ל דהדין דשירי' נזפרים הוא בהנותר היינו דלא פקע איסור טבל רק אם נותר באכילה ע"י קריאת שם תרומה ונ"מ בהא דהפריש מצה על מצה וחסמץ דאם הדין דשירי' נזפרים הוא תנאי בהמתיר דבעי שישפועל היתר הרי בזה שפיר ה' התרומה פועלת היתר בשירי' דמצה וחסל שם תרומה וממילא פקע איסור טבל גם מהחסמץ דלהפקעת טבל א"צ שיהי' ניתר אמןם אם שירי' נזפרים הוא תנאי בניתר שוב בכה"ג אינו נפקע איסור טבל אם אינו ניתר.

ולפי"ז הרי תוס' בבכורות (י"ב:) דכתבו על עיסת שביעית דהוי כמו מן החיוב על הפטור הלא הנותר שפיר בר חיוב הוא דהרי הי' נפקע ממנה איסור טבל ויהי' ניתר רק סברת תוס' דכשדין על חלות שם תרומה הוי כמו פטור פנין דא"א לחול בתבואה זו שם פטור וזה חסרון בהמתיר וא"כ ניחא דלא הביאו הירושלמי שיהי' בהא דירושלמי הנה פטור גם בניתר דהא נשאר איס"ה ואינו ניתר כלל ודו"ק: ה) ודע דהגרעק"א ו"ל בפסחים (לג).

(פתב דאיס"ה לא מהני בי' קריאת שם תרומה ומוכן לשון ירושלמי דנקט "הפריש מצה" על החמץ. משום דחסמץ אינו יכול להפריש ויש לדון מדברי הירושלמי תרומות (פ"א ה"א) אתם פרט לתורם את שאינו שלו מה את עביד לי' בתורם את שאינו שלו או בתורם את של חבירו [בעי אם ה' דאינו תורם שאינו שלו הוא משום דרשות אחרים עליו או משום דאינו שלו] נשמענה מן הדא הפקיר פרו ומרחו חזר ונזכה בו אין תעבדינ' בתורם את שאינו שלו אין תרומתו תרומה יעו"ש ובמפרשים והנה לצד ספק זה דרק של חבירו אינו יכול לתרום אבל של הפקיר תורם י"ל דגם איס"ה הוי פהפקיר עכ"פ ומהני קריאת שם תרומה ועי' תוס' יבמות (פ"ט).

(ד"ה שפקיר עי"ש. ועי' ריטב"א ע"ז (נ"ג): אמןם יתכן דתרומה פנין דהוא ענין קדושה לא מצי מקדיש אם אינו ברשותו אף שאינו של אחר וכמו בהקדש דאמר בחולין (קלט).

(דחזא קו ונקדשי' וכו' מי מצי מקדיש יעו"ש הנה דגם הפקיר אינו יכול להקדיש ועי' ב"ק (סט) וכוננת הירושלמי בהפקיר יתכן באופן שבידו לזכות וכהא דאמר בגדרים (לד.) ראה פכר של הפקיר וכו' ובר"ן שם ובפ' הרא"ש בשם הר"א ממיץ דבתוך ד' אמות פנין דבידו לזכות מהני ההקדש וראה בירושלמי ב"מ בנתונים תוך ד' אמות יעו"ש וה"נ הפוננה שבידו לזכות מהני קריאת שם תרומה אבל איס"ה שאין בידו לזכות לא מהני קריאת שם תרומה ובה מדוקדק לשון הירושלמי בתרומות שם הפקיר פרו ומרחו וחסר ונזכה בו דלמאי זה נקט דחסר ונזכה בו פנין דסובר דמהני תרומה בהפקיר.

אמןם למ"ש דרק היכא דבידו לזכות מהני שוב שפיר בעי חזר ונזכה בו דגם בהקדש פן אם נזכה לבסוף הוא דחל ההקדש וכמו שהכריח הקצות (ריב סק"ד) יעו"ש וה"נ בחזר ונזכה מועיל למפרע הפרשה בעודו הפקיר.

וּדְרִישׁ לְמַעַט מֵאַתֶּם דְּאִינוּ מוֹעִיל בְּתְרוּמָה מֵהַ שְׂבִיבֵי לְזָכוֹת וּבְאֵתִי רַק לְהַעֲרִי: (ו) וְרֵאִיתִי בְּתוֹסֶפֶת דְּמִנְחוֹת (פ"י) הַמְקֻדָּשׁ קָמָה לְמִנְחוֹת פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת רַשְׁבֵּ"א אוֹמֵר מְקַטְפִּין כּו' וּמְבִיאִין מִנְחוֹת בְּטַבְּלָן יַעו"ש.

וּדְבָרֵי רַשְׁבֵּ"א צ"ע פִּי אִיהוּ מְבִיאִין מִנְחוֹת בְּטַבְּלָן הֵא אִינוּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְכַפְסָחִים (מח.) (וּזְבָחִים (פח) וְהִיא גְרָאָה לְמֵאֵי דְאָמַר ב"ק (עו) דְּגִנְבַּ וְהַקְדִּישׁ פְּטוּר מִד' וְה' דְּהַקְדִּישׁ אִינוּ כְּמִכְרָה וּבְתו' ב"ק (עט) ד"ה גִּנְבַּ וְכו' פְּתַב דְּזָה רַק בְּקֻדְשֵׁי מִזְבֵּחַ שְׁלֹכְכֶּר לְשֵׁם בְּעָלָיו אֲבָל בְּקֻדְשֵׁי בֵּד"ה שְׂנִפְדִּין שְׁפִיר הָיִי כְּמִכְרָה וְחַיִּיב ד' וְה' יַעו"ש.

וּלְפִי"ז גְרָאָה דְּבְמִנְחוֹת דְּעַד שְׁלֵא קֻדְשׁוֹ בְּכָלִי נִפְדִּין כְּדָאמַר בְּמִנְחוֹת (ק:) א"כ יֵשׁ לְגָבוּהַ בִּי קִנְיָן מִמּוֹן קוֹדֶם נְתִיבָה לְכָלִי שְׁרֵת דְּאָף דְּעוֹמֵד לְהַתְקַדֵּשׁ בְּכָלִי וְלִהְיוֹת קֻדְשֵׁי מִזְבֵּחַ מ"מ בְּשַׁעְתוֹ בְּרַ פְּדִיּוֹן הוּא וְכַמְכוּר הוּא לְהַקְדִּישׁ דְּכָל שֵׁישׁ לְגָבוּהַ זְכוֹת מִמּוֹן בְּזָה הָיִי כְּמִכְרָה דְּמָה לִי מְכָרוֹ לְשִׁמְיָם מָה לִי מְכָרוֹ לְהַדְיוּט וְא"כ יִתְכַן טַעְמֵי דְרַשְׁבֵּ"א דְכִינּוּן דְּהַקְדִּישׁ הַטַּבָּל יֵאמַר בְּזְבָחִים (פח).

(דְּקֻדְשׁוֹ חָלָה אִף שְׁאִינוּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְעִי"ש דְּאָף קֻדְשׁוֹ כְּלִי מְהִנֵּי לִיפְסֹל יַעו"ש וְשׁוֹב פִּינּוֹן דְּהַקְדִּישׁ נִהְיָה כְּמִכְרָה הָרִי נַעֲשֶׂה כְּלֻקּוֹת דְּמָה נ"מ אִם הַלּוֹקֵחַ הַדְיוּט אוֹ הַקְדִּישׁ וְשׁוֹב פְּקַע טַיְבָלָא גַם מְבַעְלִים וְשְׁפִיר הָיִי מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל (וְסוֹבֵר כְּשִׁי תו' ב"מ (פח).

(דְּלֻקּוֹת אַחֲרֵי מִירוּס מִיפְטָר): וְלִכְאוּרָה יִקְשֶׁה בְּהָא דְתַנּוּן בְּפִאָה (פד) דְּאִם הַקְדִּישׁ אַחֲרֵי מִירוּס וּפְדָאָן דְּחַיִּיב בְּמַעֲשָׂרוֹת וְהֵלֵא הִיא לְקוֹת בִּינְד הַקְדִּישׁ לְפִי הַנְּ"ל דְּהַקְדִּישׁ כְּמִכְרָה מְמִילָא הָיִי לְקוֹת.

וְאוּלָּם י"ל דְּכִינּוּן דְּמִסְתַּמָּא הַפּוֹדָה הָיִי הַבְּעָלִים וְכַדָּאמַר בִּירוּשְׁלַמִי מַעֲשָׂרוֹת פ"א מֵאַחַר שְׁאוּמְרִים לּוֹ פְּדָה רֵאשׁוֹן יַעו"ש א"כ הָרִי כ' תו' גִּיטִין (כג:) דְּהַמּוֹכֵר וְחִזֵּר וְלִקְחוּ דְּמַסְחֵיב בְּמַעֲשָׂר יַעו"ש וְהַפּוֹדָה הָרִי הִנֵּה כְּחִזֵּר וְלִקְחוּ וּבְאַחַר שְׁפּוֹדָה שְׁפִיר מ"מ אוֹ דְּכָבֵר נִפְטַר מִצַּד לְקוֹת דְּהַקְדִּישׁ.

אוֹ דְּהָא הוּא עֲצָמוֹ לּוֹקֵחַ הוּא. אֲבָל שְׁפִיר בְּעַת שְׁהוּא הַקְדִּישׁ י"ל דְּפַקַּע טַיְבָלָא מִצַּד לְקוֹת דְּהַקְדִּישׁ וְעִי' יְרוּשְׁלַמִי ב"ק (פ"ז ה"ד) הַפּוֹדָה כְּלֻקָּה מִיַּד הַגִּזְבָּר מֵהוּ שְׁתַּטְפּוּל לְמַעֲשָׂרוֹת מְתִיב ר"ל גִּנְבַּ וְהַקְדִּישׁ וְאַח"כ טַבַּח וּמְכַר כְּמָה דְּאֵת אָמַר תַּמָּן הַמְקֻדָּשׁ אִינוּ כְּמוֹכֵר וְדְכִנּוּתָהּ הַפּוֹדָה אִינוּ כְּלוֹקֵחַ וּבִפְנֵי"מ שֵׁם בִּינְד דְּלַעֲנִין שְׁיִקְבַּע לְמַעֲשָׂרוֹת מְתוּרַת מְקַח הַקּוֹבַע וְאִכ"מ בְּמָה שִׁיל"ע בֵּד' יְרוּשְׁלַמִי לְפ"ד]: וְאַמְנָם בִּירוּשְׁלַמִי תְרוּמוֹת (פא) אֵהָא דְּבַעֲי בְּתוֹכָם הַפְּקָר אִם הָיִי כְּתוּרָם שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וּפְשׁוּט מְהָא אֲבָל תְרוּמַת הַקְדִּישׁ וְתַנִּי ר"ה הַקְדִּישׁ טַבְּלוֹ וּמֵאֵן קְתָרָם הַגִּזְבָּר [הִנֵּה דְּגִזְבָּר תוּרָם שְׁאִינוּ שְׁלוֹ פִינּוֹן שְׁאִינוּ שְׁלֵא אַחֲרָ] א"ר אִידֵי תַפְתֵּר שְׁהַגִּזְבָּר כְּבַעֲלִים יַעו"ש וְזָה לְרַבֵּנּוּ דְּאִין עַל הַקְדִּישׁ תוּרַת לְקוֹת לִיפְטַר שְׁפִיר הַקְדִּישׁ תוּרָם אֲבָל לְרַשְׁבֵּ"א י"ל דְּסוֹבֵר דְּפַקַּע טַיְבָלָא: עוֹד י"ל דְּהָא קָשָׁה בִּירוּשְׁלַמִי דְּאָמַר דְּהַגִּזְבָּר תוּרָם טַבָּל הַקְדִּישׁ וְהָרִי אִין שִׁירֵי גִיפְרִים כְּפַסְחִים (לג).

(דְּכּוֹלוֹ אֲסוּר הוּא. וְנִרְאָה דְּחַשִּׁיב שִׁירֵי גִיפְרִים מִפְּאֵת שְׁנִיתָר לְגָבוּהַ דְּטַבָּל אֲסוּר לְגָבוּהַ וְאַחֲרֵי הַכְּרִשָּׁה גִיפְרֵי.

אֲמָנָם זָה תַלְיָא בְּדִין תְרוּמָה אִם כְּשֶׁרָה לְמִנְחוֹת דְּבְתוֹסֶפֶת פ"א דְּמַעֲלָה אֵיתָא דְּאִין מְבִיאִין מִנְחוֹת מִן הַתְרוּמָה וְכֵן הוּא שִׁי רַשְׁ"י זְבָחִים (פח.) (וְתוֹסֶ' שֵׁם כְּתָבוֹ דְּמַשׁוּם שְׁמוֹתָר לְפָהֲנִים חֲשׁוֹב מִן הַמּוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל יַעו"ש וְא"כ הָא זָה בְּרוּר דְּמַפִּינּוֹן דְּבַעֲי' שִׁירֵי גִיפְרִים וְאִם כְּלוֹ נִשְׂאָר אֲסוּר לָא מְהִנֵּי דַה"ה אִם כְּלוֹ גִיפְרֵי דג"כ לָא מְהִנֵּי דְהָא אִין הַשִּׁירִים חֲלוּקִין מִתְרוּמָה וְזָה לָא מִקְרֵי שִׁירֵי גִיפְרִים וְא"כ תַלְיָא בְּזָה דְּאִם אִין מְבִיאִין מִנְחוֹת מִתְרוּמָה שְׁפִיר הָיִי שִׁירֵי גִיפְרִים לְגָבוּהַ דְּהַטַּבָּל גִיפְרֵי לְגָבוּהַ וְהַתְרוּמָה אֲסוּרָה.

אבל אם מביאין מנחות מתרומה א"כ ממ"נ ביהיתר אכילה ליפא שירי' ניפרים דהפל אסור פיון דהקדש הוא ולגבוה הרי גם התרומה מותרת וכשהפל מותר אין פאן שירי' ניפרים וזה י"ל דת"ק בתוספתא דאין מביאין מטבל משום דאין מביאין מתרומה.

אבל רשב"א סובר דמביאין מתרומה א"כ ליפא הפרשה דאין שירי' ניפרים ולכן סובר דמביאין מן הטבל דכיון דטבל של הקדש לדידן' לאו בר הפרשה פקע טיבלא ושפיר אמרי' דחל ההקדש וממילא אינו באיסור טבל.

ונחמיהם סברי דנהי דליפא טבל בלתי ראיות הפרשה אבל לא זה שפבר חל איסור טבל אינו נפקע ע"י שנעשה אינו ראוי להפרשה. ואמנם לירושלמי פסחים (פ"ב ה"ג) דאיסור טבל והפרשה אינם תלויים זה בזה ואף אם אינו ראוי בתחלתו להפרשה נסתר זה ובגוף הקושיא דאיך מהני הפרשת תרומה בהקדש הא אין שירי' ניפרים בפשוטו י"ל פדאמר הירושלמי ערלה (פ"א) סיפקה להקדש חייב שבדו לפדותה יעו"ש דחשיב בר חיוב עי"ז ועי' ירושלמי חלה (פ"ד) ובכמה דוכתי פן י"ל דחשיב שירי' ניפרים משום דבדו לפדותה.

אף לצד הבעני' בירושלמי ב"ק (פ"ז ה"ד) דפודה פלוקס א"כ נהי דנימא דההקדש אינו פלוקס אבל הפודה זה הוי פלוקס א"כ לדעת תו' ב"מ פ"ח יפטר הפודה מצד לקוח ושוב אין זה בגדר שירים ניפרים פיון דעכשיו פולו אסור ומה שיהי' ניתר ע"י פדיון הלא אז לא יהי' הפטור מצד הפרשה רק דפקע טיבלא.

ואולי דכיון דכבר הפריש לא יהי' בו פטור לקוח דאין לקוח פוטר אחרי הפרשה ויהי' הפטור רק משום הפרשה [ובפשוטו יתכן הא דאמר רשב"א דמביאין מנחות בטבלו היינו דמותר להקדישן כהא דסוטה (י'): דמביאה בכל"ש מתוך ביתו יעו"ש ועי' מנחות (פה): פיון דפסל כבע"מ דמי יעו"ש.

דבעי אם יש חיוב משום בעל מום במנחות ובתו' יומא (סג): ד"ה זריקת פתבו דרק על המקדיש יש סברא דיהי' חיוב מצד בע"מ אבל לא על הקמיצה יעו"ש. ולזה אמר לשון דמביאין ולא אמר דמקריבין מנחות בטבל דאין ה"נ דאסור להקריב וגם לרשב"א תורם קודם הקרבה פדברי הירושלמי פ"א דתרומות דהגזבר תורם ובאתי רק להעיר: ז) ודע דלפי דברי הירושלמי (יומא פ"ח ה"ה) חלה וערלה צריכה דבעי אם חלה מפיון שהיא במיתה חמירה מערלה אף דחלה מותרת לפהגים באכילה וערלה אסורה לכל מ"מ מיתה חומר הוא יעו"ש יתכן ליישב התוספתא (פ"א דערלה) הקדישו ואח"כ נטע פטור (מן הערלה) "נטע ואח"כ הקדישו ופדאו" מאימתי מונין משעת נטיעתו יעו"ש וראיתי שהגר"א ז"ל הגיה להיפוך "הקדיש ונטע ופדאו" יעו"ש וברור דכוננתו דל'ישנא דתוספתא מבואר דרק אחר הפדיון הוא דיש חיוב ערלה אבל קודם פדי' פטור, אף דהנטיעה היתה בעת שהוא חולין וזה סותר הירושלמי שם דנטע ואח"כ הקדיש חייב בערלה מובא ברמב"ם (פ"י ממע"ש ה"ז) ולזה גריס הגר"א ז"ל דפדיון מחייב לי' אף אם הקדיש ואח"כ נטע אבל נטע ואח"כ הקדיש חייב בלי פדיון ואולם להנ"ל יתכן ליישב התוספתא פגורסתינו.

וזה דהנה בטעם התוספתא (דפ"א. דערלה) דהקדיש ואח"כ נטע פטור מן הערלה ראיתי בקרית ספר (פ"י ממע"ש) דכתב דבהקדיש ואח"כ נטע אין איסור ערלה חל על איסור הקדש אבל נטע ואח"כ הקדיש איסור ערלה קדים יעו"ש ונראה מזה דאין זה עצם פטור בערלה שהקדש פטור

מן הערלה רק הוא מגדר אחע"א דאין איסור ערלה יכול לחול על ההקדש ואה"נ אם אחע"א שפיר יש ערלה בהקדש.

אולם יקשה דאמאי בנטע ואח"כ הקדיש חל איסור הקדש על ערלה והא רמב"ם (פ"י מתרומות הכ"ה) כתב ומפני מה חל איסור ההקדש על איסור התרומה וכו' מפני שהקדישה נאסרה על הפהו יעו"ש והתינוח בתרומה אבל בערלה שאסורה לכל איך חל ההקדש עלי' דנהי דהאילן אינו באיסור ערלה אבל הפירות דאיסורין משעת נטיעה איך חל איסור הקדש.

[ובמ"א דנתי לפ"ד ריטב"א בשם הרמ"ה ז"ל מפות (כב.) (דהקדש אינו חל באיס"ה ועי' פסחים (כט) ובירושלמי פסחים (פ"א ה"ד) הקדישו אינו מוקדש ועי' תו' פרייתות (יג:) וכבר האריכו בזה ואיך חל הקדש בערלה ואכ"מ] ואמנם ראיתי במ"ל (פ"א משמית"ה ה"א) דכתב הטעם דהקדש פטור מן הערלה משום דכתיב לכם יצא הקדש שאינו לכם יעו"ש ודבריו ז"ל צ"ע דא"כ אמאי בנטע ואח"כ הקדיש חייב בערלה והלא הפירות הגדלים באיסור הקדש הן ולאו לכם קרינו בהו.

אולם יתכן דבהצטרפות שני הטעמים ניקחא הא דנטע ואח"כ הקדיש דחייב להקדיש ואח"כ נטע וזה דכיון דקודם נטיעה לא הי' איסור ערלה הרי חל ההקדש וכיון דחל ההקדש שוב נפטר בעצם דאין ערלה רק במה שהוא לכם יצא הקדש שאינו לכם ולאו משום דאחע"א לחודי' רק פינו דחל ההקדש הנה פטור עצם פי זה תנאי בדין ערלה שיהי' לכם.

אמנם בנטע ואח"כ הקדיש דחל איסור ערלה שוב אמרינו דאין הקדש חל על ערלה ושפיר הנה לכם ויש בו חיוב ערלה: ולפי"ז יש ליישב התוספתא דנטע ואח"כ הקדישו ופדאו חייב דקשה פנ"ל דלמא לי' פדאו הא אף בלי פדיון ג"כ חייב ולמ"ש יתכן דכיון דהירושלמי בעי אם חלה הפותרת לפהנים חמירא משום דיש בה מיתה מערלה שאינה רק בלאו א"כ לרבי דהזיד במעילה.

במיתה עי' סנהדרין (פ"א:): שוב הקדש דאסור לכל והוא במיתה הנה חמיר נגד ערלה אמנם לרבנן שם דהזיד במעילה באזהרה אין שום חומר להקדש מערלה. וא"כ ניקחא דלדין דקי"ל כרבנן וכרמב"ם (פ"א ממעילה ה) שפיר אם נטע ואח"כ הקדיש אינו חל איסור הקדש על ערלה שפיר יש חיוב ערלה אף בעת שהוא הקדש קודם פדי' דכיון דאינו חל איסור הקדש לכם קרינו בי'.

אמנם התוספתא יתכן דאתיא כרבי דהזיד במעילה במוחה א"כ הקדש חל על ערלה ושוב בנטע ואח"כ פינו דחל ההקדש שוב הרי אינו לכם ופטור בערלה ולזה אמר בתוספתא נטע ואח"כ הקדיש ופדאו דאחר הפדיון דנסתלק ההקדש חשוב לכם ויש לפלפל טובא בזה ורשמתי רק להעיר: ח) ובעיקר דברי התוספתא (לפי גירסת הגר"א ז"ל) הקדישו ואח"כ נטע ופדאו חייב ומונין משעת נטיעה ע"כ ומבואר מזה שני דינים חדשים הא' דפדיון מחייב לי' אף אם הי' הקדש בעת הנטועה.

הב' דאף שבעת הנטיעה לא הי' בר חיוב ערלה פי הי' הקדש מ"מ אין מונין שנות הערלה מעת חלות החיוב שהוא שעת הפדיון רק משעת הנטיעה. והנה לטעם המ"ל דהקדש פטור מערלה משום דבעי' לכם וזה תנאי בדין ערלה יקשה באמת דמדוע נחשב לו שנות ערלה מעת הנטיעה פינו שאז בעצם לא הי' בו דין ערלה.

ועוד יקשה ביותר דהרי בפשוטו פינו דאמר בתוספתא דמונין לו משעת גטיעתו ודאי דכל המונין מונין פן רצוני לומר בין של ערלה בין של רבעי וכמו דאם הי' שתי שנים בהקדשו ואח"כ פדאו ליפא איסור ערלה רק שנה א' פן אם יהי' שלש שנים בהקדשו ופדאו יתחיל דין רבעי וזה צ"ע למאי דאמר בירושלמי (פ"א דערלה) (פל שאין לו ערלה אין לו רבעי ועי' בתוספתא (פ"ו דמנחות) דבעת הפיבויש לא נהג רבעי פינו שלא הי' ערלה בחיוב רבעי וכ"כ בזה יעו"ש.

וא"כ לפ"ד המ"ל דהקדש פטור עצמותי הוא א"כ לא הי' בו דין ערלה ואיך יש בו רבעי ופשוטן של דברים דמונין לו משעת גטיעתו בין לערלה בין לרבעי. ועוד יש להעיר דהא בפשיטו בנטע ואח"כ הקדיש דחייב בערלה אף שקל איסור הקדש על הפירות ולא לך קרינו בי וע"כ לומר דרק על שעת הגטיעה הוא דדנין בתנאי זה דלכם אבל בהמשך זמן גידולן של פירות אין נ"מ בזה אם הוי לכם או לא וא"כ צריך מוכן מדוע בהקדיש ואח"כ נטע ופדאו חייב הלא מפנין דהפל תלוי בשעת הגטיעה א"כ פינו דגטיעה בפטור היתה שלא הי' לכם אמאי חייב בפדאו וכמו דאם היתה גטיעת חולין המסויבת אין זה שנעשה הקדש אחר הגטיעה יכולה ליפטור כמו כן איך זה שנעשו חולין אחר הגטיעה יכולין לחייב גטיעת הקדש [ודוח"ל דתרוניהו בעינין לפטור].

ואמנם טעם הקרית ספר דמש"ה הקדש פטור מן הערלה משום דאין איסור ערלה חל על הקדש ניחא שפיר הא דמונין לו לשנות ערלה משעת גטיעה דכיון דבעצם יש בו דין ותורת ערלה רק דאחז"א שפיר אח"כ פשפדאו ומשכח רנוחא לחול אמרי' דחל למפרע ג"כ עליו תורת ערלה דכל שההמנע מצד אחז"א חייב בעצמותו ישנו לאיסורו עי' יבמות (לג:) דחל לעגנו לקוברו וכו' יעו"ש.

וכן ניחא דמונין גם לרבעי משעת הגטיעה דהא דכל שאין לו ערלה אין לו רבעי היינו אם בעצמותו אין בו דין ערלה אבל זה יש בו תורת ערלה רק שא"א לחייב עליו. וכן ניחא הא דחייב בפדאו אף שבעת הגטיעה הי' הקדש פינו דמ"מ אשכח רנוחא שפיר חיייל וזה פשוט: אף לדברי המ"ל יתכן למאי דאמר בירושלמי ערלה (פ"א ה"א) סיפקה לזקנה פטור לח"ל פטור.

להקדש חייב שהוא ראוי לפדותו ולחייבו יעו"ש ומבואר דהקדש אין עליו תורת פטור ערלה משום דבידו לפדותו ולסלק הפטור וע"כ י"ל דאף לפי סברת המ"ל דהקדש עצם פטור בערלה משום דאינו לכם מ"מ פינו דבידו לפדותו ולסלק את הפטור חשוב בר חיוב גם לעגנו זה למנות מעת גטיעתו פינו דנחשב לדינא בר חיוב אף שאינו מחויב בפועל כל שלא נסתלק שעבוד הקדש דמ"מ פינו דנסתלק חשוב מחויב למפרע ועי' בכס"מ פי' מעפוי"ם והד' עתיקין.

ולפי"ז אפשר דפדאו בשנה הרביעית יחשב רבעי דאף דלא הי' לו ערלה מ"מ פינו דבידו לפדותו מייחשב יש לו ערלה. ואפשר ג"כ דהא דמונין משעת גטיעה אינו מפאת שנחשב למפרע מחויב.

רק הוא עצם דין בערלה דא"צ ג' שנים רצופין בחיוב רק דכף הוא מנין שנות ערלה משעת הגטיעה דגזה"כ דרק המשך הזמן שמשעת הגטיעה עד שלש שנים אח"כ אפשר להיות איסור ערלה ואין נ"מ אם מחויב או לא וצ"ע בכ"ז: ט) ובגוף דברי התוספתא (פ"א דערלה) דנטע ואח"כ הקדיש חייב בערלה והקדיש ונטע ופדאו חייב בערלה הי' נראה טעם אחר בזה למאי דאמר בירושלמי ערלה (פ"א ה"א) דבעי אתרוג שנטעו למצנתו מהו שיהי' חייב בערלה דקי"ל הנוטע לסיג פטור דבעי שיטע למאכל ומיבעי לי' פינו שנטע לאתרוג לא הוי נוטע למאכל] ופשוט

לי דאם אומר את עצו [היינו שזה כפוננה לנטיעת עץ לא למאכל] אינו יוצא בו משום אחרוג [דגם לאתרוג בעי פרי יעו"ש].

ומבואר דאם לא הי צריך למצות אחרוג שיהי עליו תורת מאכל הי מיקחשב נוטע למצות אחרוג פנוטע לסיג והי פטור מן הערלה וזה י"ל הטעם דתוספתא פ"ב דפאה הנוטע פרום להקדש פטור מן הערלה דכיון דנטע להקדש הרי לא נטע למאכל דהקדש לאו בר אכילה הוא וכל שאינו נוטע למאכל פטור מן הערלה ועי' ירושלמי ערלה פ"א עפ"ם שהרפיב אילן מאכל באילן סרק וכו' חייב בערלה יעו"ש ובמ"א דקדקתי מדוע נקט דוקא פלאי אילנות ולא נטע שנטע פלאי הפרם וכלשון התוספתא דבפ"ב דפאה הנוטע פרום להקדש וכו' ה"נ נימא הנוטע פלאים בפרם חייב בערלה.

ומוכח כמ"ש דכלאי הפרם שאסורין בהנאה לא מיקחשב נוטע למאכל ופטור מן הערלה ולזה נקט רק פלאי אילנות דמותרין באכילה וכדתנו במתני' דכלאים פ"ד יעו"ש וברמב"ם פ"א מכלאים ה"ז יעו"ש שפיר הוי נוטע למאכל ועי' לח"מ פ"י ממלכים מ"ש בזה.

אמנם י"ל דאסור ערלה אינו חל על פלאי הפרם דלוקין עליהן שלכד"א כדאמר בפסחים (כד:): וערלה בעי כד"א כדאמר שם (כה:): וכהירושלמי פסחים (פ"ב) אין אסור קל חל על אסור חמור ועי' תו' פסחים (כה) ד"ה עיקרון דעצי פלאים חמירי מעצי ערלה יעו"ש: ולפי זה ניחא התוספתא למאי דאמר בירושלמי ערלה (פא) נטעו למאכל וחזר וחישב עליו לסיג פיון שעירב בו מחשבת חייב חייב נטעו לסיג ואח"כ חישב עליו למאכל פיון שעירב בו מחשבת חייב חייב [ועי' שם בירושלמי דמשמע פשוט הדברים דלאו דוקא שבעת הנטיעה חישב שיהי' שנה שני' למאכל רק אף אם בשעת נטיעה חישב לסיג ואח"כ הוא דחישב שיהי' למאכל ג"כ חייב ועי' רמב"ם פ"י ממע"ש ה"ב ובמפרשי ירושלמי שם] וא"כ ניחא דנטע ואח"כ הקדיש חייב בערלה דאף דנימא דזה שהקדיש חייב מבטל מחשבת אכילה וכאלו חישב לסיג אבל הרי עכ"פ הי' בו עירוב מחשבת חייב שהרי נטעו בעודו חולין והי' נוטע למאכל וכיון שעירב בו מחשבת חייב חייב וכן הקדיש ואח"כ נטעו ופדאו חייב דקשה פנ"ל הלא בעת הנטיעה הקדש הי' ולמ"ש פיון דכל פטורא דנטיעת הקדש משום שאינו למאכל א"כ שוב בזה שפדאו הרי הנה כמחשב למאכל ועירב בו מחשבת חייב ופשוט.

אמנם לטעם זה דפטור הקדש משום דהנה פנוטע לסיג ודאי דאם הי' שלש שנים ערלה ואח"כ פדאו דאין בו דין רבעי וכדאמר להדי' בירושלמי (פ"א דערלה) נטע ג' שנים לסיג ומכאן ואילך למאכל אין בו משום רבעי וה"נ בהקדש דהוי פסיג ואף דבהקדש מוגין לו משעת נטיעה וע"כ דחשיבא חלות החייב משעת נטיעה מ"מ היינו רק אם הי' שנה אחת בר חייב ערלה ונתערב בו מחשבת חייב אמרי' דגם זו שהיתה לסיג נעשית בר חייב דכיון שנתערב בו מחשבת חייב חייב וכדברי הירושלמי אבל אם הי' ג' שנים בפטור שוב לא מהני אח"כ מחשבת חייב למפרע פיון דעכשיו אינה מחשבת חייב ערלה דנסתלקו השני ערלה ומש"ה אין בו דין רבעי וז"פ: (י) ודע דיש להעיר דלפי טעם זה דנוטע להקדש פטור משום דאינו נוטע למאכל דיש חילוק בין נוטע להקדש בד"ה לנוטע לקדוה"ג פועין הא דתוספתא דמנחות (פ"י) המקדיש קמה למנחות פטורה מן המעשרות וברמב"ם (פ"ג ממעשר הכ"ה) יעו"ש ועי' רמב"ם פ"ג ממעשר הי"ט יעו"ש.

וזה עפ"מ"כ תוס' בחולין (לו.) (ד"ה דחייבת הקדש דמשני אוכלא הוא רק בדבר שיש בו הקרבה למזבח לא בקדושת דמים ובדבר שאין בו הקרבה יעו"ש ונהנה ראיתי בא"נ האו"ח שכתב דהנוטע

להקדש לצורך קטורת דחשיב פנוטע למאכל משום דחייבת הקדש משני לי' אןכל יעו"ש וזהו רק בקטורת דהוי קדוה"ג מהני בי' חייבת הקדש וה"ה בכל דבר הראוי להקרבה הוי פנוטע למאכל כגון קמה למנחות וכה"ג והירושלמי דפוטר פנוטע להקדש היינו בקדושת דמים דלא אמרי' בי' חייבת הקודש.

אולם לא מסתבר לחלק בזה דמסברא נראה דנהי דחייבת הקודש משני לי' אןכל היינו שיש עליו דין אןכל ונחשיבתו לקבלת טומאה אכל אינו נעשה דבר מאכל וכמ"ש המנ"ח דמדמהני טבילה לכלי שרת מוכח דאינו נעשה אןכל יעו"ש מהא דפסחים (קח).

(וסוף חגיגה. ומדוע זה נאמר בערלה דכתיב בי' מאכל דסגי במה שדעתו לנטעו לדבר שיהי' בו דין מאכל לקבלת טומאה כיון דמ"מ בעצמותו אינו מאכל וגם לא מסתבר שיהי' נחשב למאכל מפאת אכילת מזבח דאמר בחוליו (פ"א).

(דאכילת מזבח שמה אכילה יעו"ש כיון דמ"מ אינה אכילה לאדם ועץ מאכל היינו לאדם. [ובקטורת יש לדון בזה אם חשיב אכילת מזבח למ"ש תוס' זבחים (מב).

(דהא דאמר דהמזבח מפקיע פסולים דמ"מ בדם ונסכים אינו מפקיע יעו"ש וכוננתם נראה דכיון דענין הפקעת פסול הוא משום דנעשה לחמו של מזבח וכרש"י זבחים (מ"ג): וזה רק במה שהמזבח שיהי' נשרף במזבח חשיב לחמו אכל דם דאף אם נתקנח קיים מצותו עי' תו' זבחים (פ"ז): ד"ה פלי יעו"ש וכן נסכים יורדין לשיתין עי' מעילה (יא): וסופה (מט): יעו"ש ואין זה נחשב לחמו של מזבח כיון דאינו בחיוב להיות נשרף במזבח וזה נראה המכונן בספרי (פנחס פיקסא) קרבני זה הדם לחמי אלו אימורין וכו' יעו"ש והיינו דכיון דהדם אינו בחיוב לשרוף אינו בכלל לחם ועי' ת"כ (פ' אמור) לחם מלמד על החלבים שהו קרונו לחם יעו"ש וא"כ למאי דאמר יומא (מה).

(עיכולי עולה אפה מחזיר ואי אפה מחזיר עיכולי קטורת יעו"ש ומבואר דענין הקטרת הוא רק שפעלה תמרתו לא שריפת הקטורת במזבח עי' פסחים (כ"ו). (וכרש"י שם ד"ה ועי' פרייתות (ו).

(דמשפעלה תמרתו מיחשב נעשה מצותו אף שלא נשרפו הקטורת יעו"ש וא"כ י"ל דזה דאמר אכילת מזבח שמה אכילה דהוא רק במה דנעשה לחמו של מזבח שמצותו שישרף במזבח אכל בקטורת דאינו לחמו של מזבח י"ל דאינו בכלל אכילת מזבח.

ואמנם ראיתי בראב"ד לתו"כ (פ' ניקרא פד) דכתב וזה הפרש יש בין שפיכת שירים והקטרת אימורין ואע"ג דתרוניהו לא מעפבי פפרה (ומדוע המחשב ע"מ להקטיר למחר מפגל וע"מ לשפוף שירים אינו מפגל וטעמא דמילתא משום דכתיב ואם האכל יאכל ואכילת האש קרוי' אכילה דכ' תאכלהו אש לא נפח ושפיכת שירים נהי דדמיא לאכילת מזבח אכל אכילה לא נקראת בהדיא עכ"ל ומבואר דיש גם על דם תורת אכילת מזבח רק שלא נקראת בהדיא ועי' רש"י זבחים (י): ד"ה אין "ויזריקה אכילת מזבח היא" יעו"ש ובד' ראב"ד ז"ל יל"ע טובא ואכ"מ] וסברת תוס' דבדם אינו מפקיע פסולו משום דאמר בזבחים (מג): דבעי שימשול האור יעו"ש ובדם דליתא למשילת האור אינו נפקע פסולו [ועי' תוס' זבחים (פ"ז).

(ד"ה לשלחן דלחה"פ נעשה לחמו של שלחן יעו"ש ובירושלמי שקלים פ"ו הנה דיש דין לחמו בלי משילת האור היכא דאין מצותו במשילת האור ובמ"א הארכתי] ולפי"ז בקטורת נדאי דמהני משילת האור להפקיע פסולו וי"ל דגם קטורת הוי אכילת מזבח ואכ"מ בזה]: יא) ודע דראיתי

בקרית ספר בפ"י ממע"ש דכתב הקדישו ואח"כ נטע פטור וכו' נראה דהקדיש הקרקע ולהכי פל גידוליו הקדש ולא חגיל איסור ערלה על ההקדש יעו"ש נראה דכגון להא דאמרי' בתרומות (פ"ט) גידולי הקדש ומעשר שני חולין וכ"כ רמב"ם (פ"ה ממעילה הי"א) הזרע פירות הקדש כו' הרי הגידולין חולין ולכן אם לא הקדיש הקרקע דהי' הגידולין חולין הי' מחויב בערלה ולזה פירש דהקדיש הקרקע ושפיר הפירות הקדש ופטורין מערלה ופשוט: יב) ובהיותי בזה אמרתי להעירו בקא דאמר בירושלמי (סופ"א דפאה) הפריש ביכורים מפרי ממורח פטור מתרומה גדולה יעו"ש ומבואר מזה דאף דבכורים הי' טעונין תנופה כדאמר מכות (יט).

(ותנופה הוי כעין עבודה וכמ"ש תוס' מנחות (פ'): ד"ה וכי יעו"ש ובכמה דוכתי ובעבודה הרי בעינו ממשקה ישראל מן המותר לישראל ואמרי' בפסחים (מח.) אין מביאין נסכים מן הטבל יעו"ש משום דאינו מן המותר לישראל מ"מ מפרישין ביכורים מפרי ממורח אף שהוא טבל (דדונק לומר דמייירי שלא ראה פני הבית) ומוכח מזה דכיון דאין בזה הקרבה למזבח רק תנופה לא פסול אם אינו ממשקה ישראל.

ועי' תוס' מנחות (ה:) ד"ה שפן דכתבו לתמונה לפירש"י דענמר הקרב בשביעית יש בשירים איסור שביעית וזה תימא אם לא יתיר איסור שביעית אקרי כפאן ממשקה ישראל ע"כ ואמאי לא הקשו דגם אם יתיר הרי מ"מ העבודות עד הקטרה שאינם מתירים איהו פשרין וע"כ דרק בהקטרה במזבח בעי' ממשקה ישראל יעו"ש.

וקשה מהא דתוספתא מנחות (פח) מפאן אמרו אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה ו'לחמה של תודה" מן הטבל יעו"ש וזה חדש שאף לחמי תודה שאין בהם הקרבה למזבח בעי' ממשקה ישראל וע"כ מוכח דמה דבעי בהקטרה אינו משום שהוא עבודה במזבח רק משום שהוא עבודה המתרת וה"ה בלחמי תודה דהתנופה מתרת בעי' ממשקה ישראל וא"כ קשה דמדוע בבכורים א"צ ממשקה ישראל בתנופה המתרת, ועל הלחם שאינו מרים יקשה באמת דמדוע אינו מביא מן הטבל עי' רמב"ם פ"י ממעה"ק דהלחם שמרים הוא שפניפין יעו"ש]: ונראה בזה דהנה בזבחים (פח).

(אמר לא שנו אלא ליקרב אבל ליפסל מקדשין גם בטבל יעו"ש ומבואר דממשקה ישראל הוי פסול לדון הקרבה אבל אינו פסול לחלות דיני קדושה וע"כ שפיר חלה קדוה"ג גם בטבל. והנה בקא דירושלמי הנ"ל הפריש ביכורים מפרי ממורח פטור מתרומה נראה ברור שאין הטעם שקריאת שם ביכורים דהוי תרומה כמעילה (טו:) מיקחשב כהפירשה רק הוא ענין סילוק חיובא דטבל בזה שנקראו ביכורים וכדאמר בירושלמי שם ולמה נקראו שםם ביכורים שהן ביכורים לכל דכיון דביכורים קדמי אמרי' דחלק הבכורים אינו מחויב כלל בהפירשת תרומה דכל הקודם את חבירו חבירו מתחייב בו והוא אינו מתחייב בחבירו יעו"ש בירושלמי וכ"כ במ"א לברר זאת.

ואולם ברור דתרומת לחמי תודה דאמר במנחות (עז:) דחשיבא תרומה ובעי רבא אם חייבין עלי' מיתה וחונמש ואם מדמעת יעו"ש מ"מ ברור דאינו נפטר מתרומה ע"י קריאת שם לחמי תודה שיהי' אין זה דין הפוטר מתרומה מפאת שנקרא עליו שם תרומה רק משום דביכורים קדמי וזה מפני שהוא סדר התבואה בכל מקום אמרי' דחלב זה לא נתחייב אבל לחמי תודה אינו חייב התבואה רק מקרה ע"י האדם ודאי דאינו מסלק חיוב הטבל וגם חלה חייבת בתרומה אף דישי עלי' שם תרומה וז"ב.

[ועי' מנ"ח שְׁדָן דִּישׁ טָבֵל קוֹדֵם הַרְמַת לַחֲמֵי תוֹדָה פִּינּוֹן דְּנִקְרָאוּ תְרוּמָה וְזֶה אֵינּוּ רֹאֵי שְׁהָרִי בִּיפּוּרִים אִיקְרִי תְרוּמָה פְּמַעֲיָלָה (טו:) וְאֵינָם טוֹבְלִין כְּדַתְנּוּן בַּפ"ב דְּבִכּוּרִים יַעו"ש וְאוּלֵי פִינּוֹן דְּמִדְּמֵי לָהּ בְּמִנְחוֹת (עז:) לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר י"ל דְּבַעֲי שִׁירֵיהּ נִיפְרִים כְּתוּר"מ וְאֵינּוּ דוּמָה לְבִכּוּרִים דְּאָדָם עוֹשֶׂה כָּל שְׂדֵהוּ בִּכּוּרִים וּמִמֵּילָא גִישׁ טָבֵל אוּלָם לֹא מְצֵאתִי בְּשׁוּם מְקוּם שְׁיָהֲלִי צְרִיךְ שִׁירֵי נִיפְרִים בְּתְרוּמַת לַחֲמֵי תוֹדָה וְעִי יְרוּשְׁלָמֵי יוֹמָא (פ"ב ה"א) גְּבִי.

תְרוּמַת הַדְּשָׁן "אֵין וְהָרִים אֵלָא שְׁשִׁייר" יַעו"ש דְּבַעֲינּוּ שִׁירֵי נִיפְרִים וְאִכ"מ בְּזָה]: וּלְפִי"ז נִיחָא הַחֲלִילוּק בֵּין בִּיפּוּרִים דְּבָאִין מִן הַטָּבֵל לְלַחֲמֵי תוֹדָה אִף דְּבִשְׁנֵיהֶם גִּישׁ תְּנוּפָה וְזֶה לְמ"ש רַשְׁב"א ז"ל בְּמִנְחוֹת (ה:): דְּכָל חֶדֶשׁ קָרַב מִמֶּנּוּ עוֹנָם וְחָשׁוּב מִן הַמְּוֹתָר מִשׁוּם דְּעוֹנָם מִתִּיר וּבָאִין כְּאַחַת הַקְּרָבָה וְהֵתֵר יַעו"ש וּמְבֹנָאָר דְּלֹא בַעֲי שְׁיָהֲלִי קָדָם הַהֵתֵר לְהַקְּרָבָה רַק בַּב"א ג"כ פֶּשֶׁר.

וְאִכ"כ נִיחָא דְּבִכּוּרִים פִּינּוֹן דְּעַצְמָם הַקִּידוּשׁ חָל אִף שְׁאֵינּוּ מִמְּשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְכַנ"ל דְּמִקְדָּשׁ לְיִפְסֹל וְגַם הָרִי פֶּשֶׁר בְּזָר וְאִף קִידוּשׁ כָּלִי פֶּשֶׁר בְּזָר כְּתוּ יוֹמָא (כט:): יַעו"ש א"כ שׁוֹב בְּעַת הַתְּנוּפָה אֲמָרִי דְּבָאִין כְּאַחַת דְּמִדְּ שְׁמַנִּיף הָרִי נִפְקַע אִיסוּרָא דְּבִכּוּרִים וְנוֹתְרִין לְכַהֵן כְּרַמְב"ם פ"ג מִבִּכּוּרִים וְעִי רַמְב"ם שְׁם ה"א יַעו"ש וְשׁוֹב מִדְּ שְׁחַל עָלֵיהֶן דִּין בִּיפּוּרִים לְחַיִּיב מֵימָה לְזָר הָרִי זֶה מִפְּקִיעַ שְׁם טָבֵל דְּבִכּוּרִין פְּטוּרִין מִתְרוּמָה וּמְסַלֵּק אִיסוּרָא דְּטָבֵל וּבְבָאִין כְּאַחַת לִיכָא פְּסוּל דְּמִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּלַחֲמֵי תוֹדָה דְּגַם אַחַר הַתְּנוּפָה שְׁיָגְמַר קַדְוָשְׁתּוֹן לֹא יִסְתַּלֵּק טִיבְלָא א"כ אִף דְּקִרְיַאת שְׁם יְחוּל בְּעַת לִישָׁה כְּנִדְרִים (יב:): וּפְטוּרִין מִן הַחֲלָה מִפְּנֵי שְׁנִקְרָאִין קוֹדֶשׁ כְּלִשׁוֹן רַמְב"ם פ"ד מִבִּכּוּרִים יַעו"ש וְעִי פְּסָחִים (יג:): מ"מ בְּעַת הַתְּנוּפָה דְּהוּי מִתִּיר בְּעֵי מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וְכִינּוֹן דְּנִשְׁאָר הַטָּבֵל הָרִי אֵינּוּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל וּז"פ: וְאוּלָם רָאָה בְּזִבְחִים (פ"ח).

(שְׁם אֵין מְבִיאִין מִנְחוֹת וּנְסֻכִים וּמִנְחַת בְּהֵמָה "וּבִכּוּרִים" וְכו' מִן הַמְּדֻנְמָע יַעו"ש וּפְשָׁטוֹת הַלְשׁוֹן מִשְׁמַע דְּאֵין מְבִיאִין בִּיפּוּרִים מִן הַטָּבֵל וְזֶה נִגְדַּד הַיְרוּשְׁלָמֵי וְעִי מִנְחוֹת (ה:): דְּבִכּוּרִים בְּעֵי מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל יַעו"ש וּבְמִנְחוֹת (סח:): יַעו"ש וְאִכ"מ בְּזָה: (יג) וְרֹאֵיתִי לְכ"ת דְּמְבָאָר טַעַם הַתּוֹסֵפְתָא פ"א דְּתְמוּרָה בְּהֵמָה שְׁחָצִי קוֹדֶשׁ נְחָצִי חוּל אֵינָה נַעֲשִׂיתָתְמוּרָה דְּתְמוּרָה הַטַּעַם לְשִׁי תוֹס' תְּמוּרָה (כו).

(דְּחָצִי בְּהֵמָה עַבְדָּא תְּמוּרָה וְכו' כ"ת דְּכִינּוֹן דְּחָצִי קוֹדֶשׁ וְחָצִי חוּל הוּי כְּלֵאִים לְרַש"י מְכוֹת (כב). וְלְכוּן אֵינָה נַעֲשִׂיתָתְמוּרָה דְּהַמְיָמַר בְּכֵלֵאִים לֹא קְדוּשִׁין וְלֹא מְקַדְשִׁין עַכ"ד.

בְּפֶשְׁוֹטוֹ נִרְאָה דְּכֵלֵאִים הַמוֹנֵעַ חֲלוֹת תְּמוּרָה הוּא רַק הֵיכָא דְּגַם אַחַר שְׁתַּחֲוִיל הַתְּמוּרָה יִשְׁאָר כְּלֵאִים. אֲבָל בְּזָה דָּאֵם תַּחֲוִיל הַתְּמוּרָה יְהִי כְּוֹלוֹ קוֹדֶשׁ וְאֵין כְּאֵן כְּלֵאִים כְּלָל מְדוּעַ לֹא נֹאמַר דְּבָאִין כְּאַחַת הַפְּקַעַת כְּלֵאִים וְחֲלוֹת הַתְּמוּרָה וְהָרִי מְבֹנָאָר בְּקִידוּשִׁין ז).

(דְּבֵהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין הַקִּדְשׁ חָצִיָה וְכו' וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה יַעו"ש הִנֵּה דְּלֹא אֲזַלִּינוּן בְּתַר תַּחֲלָתוֹ. דְּהִינּוּ קוֹדֶם שְׁנַעֲשֶׂה הַקִּדְשׁ הַשְּׁנֵי דְּהִי כְּלֵאִים רַק אֲמָרִינוּן דְּחוּזַר וּמְקַדְשֶׁה וּנִפְקַע כְּלֵאִים כֵּן כְּשִׁדְּנִין לְגַבֵי תְּמוּרָה גּוּפָא בְּחָצִי חוּל אִף דְּעִדְדִין כְּלֵאִים הוּא מ"מ נִימָא דְּחֲלָה הַתְּמוּרָה וְכוּלוֹ קוֹדֶשׁ וְאֵינּוּ כְּלֵאִים כְּלָל.

וּמָה דְּרַצָּה כ"ת לְפָרֶשׁ ד' רַמְב"ם (בפ"א מִתְמוּרָה הִי"ז) הַמְיָמַר בְּכֵלֵאִים וְכו' הָרִי זֶה כְּמִי שְׁהָמִיר בְּגָמֵל אוֹ בְּחִמּוֹר וְכו' יַעו"ש דְּהַפְּנוּנָה כְּלֵאִים שֶׁל חָצִי קוֹדֶשׁ נְחָצִי חוּל עַכ"ד ז"א דְּלְרַמְב"ם (בפ"ט מְכֵלֵאִים הִי"א) קוֹדֶשׁ וְחוּל אֵינּוּ כְּלֵאִים זֶה בְּזָה רַק בְּפִסּוּהַמ"ק וְעִי בַמ"ל שְׁם.

וְעוֹד כַּמ"ש דְּבָאִין כְּאַחַת הַפְּקַעַת כְּלֵאִים וְחֲלוֹת הַדִּין תְּמוּרָה וְאֵין זֶה כְּמִימַר בְּכֵלֵאִים כְּלָל: וּבְעִיקַר הַדְּבָר שְׁמֻדְמָה כ"ת דִּין הַקְּרָבָה. לְהַרְבֵּעָה וְהַנְהַגָּה דְּכַמוֹ דְּאִמַר בְּמְכוֹת (כב).

(דהמנהיג פסוהמ"ק וכן המרביע פסוהמ"ק לוקה משום דחולין וקדשים שני מינים פן הנה פלאים לפסול מהקרבה ומדין תמורה לפענ"ד פשוט דאינו דמיון דבשלמא בהרבועה והנהגה דכתיב שם האיסור בתורה פלאים דהמכונן פלאים הוא עירוב מינים שפיר פינו דחולין וקדשים שני מינים גם זה בכלל פלאים דעירוב מינים הוא.

אבל לגבי פסול הקרבה דאמר בכורות (יב.) (דילפינו מדכתיב שיה להוציא את הפלאים יעו"ש א"כ אינו מבואר בקרא פלל פלאים רק שיה וממילא ידעינו למעוטי פלאים שאינו בכלל שיה.

והתינוח פלאים בטבע אינו בכלל שיה. אבל קדש וחול דשה הוי שפיר פשר חלק הקודש ואלו הי פתיב פלאים לפסול מהקרבה שפיר הנה אמרי' דכל תערוכת שני מינים בכלל פלאים הם.

ורא' לזה מהא דבכורות (יב.) שם מהו לפדות בפסולי הפוקדשין יעו"ש ונהלא פסוהמ"ק ודאי פלאים הוי פדאמר במפות (כב) ואין פודין בכלאים.

וע"כ דכיון דבקרא לא פתיב פלאים רק דאין פודין משום דלא חזי להקרבה ולענו הקרבה כל שאינו פלאים בטבע בכלל שיה הוא ופשוט. ודע פי לפי סברת כ"ת דלא אמרינו בהצני קודש וחצי חול גדר דבאין פאחת לענו תמורה רק דנין פאלו הוא קודם חלות יתכן ליישב התוספתא דבהמה חצי קודש וחצי חול דאינה נעשית תמורה (אף לשיטת תוס' דאין קדש וחול פלאים עי' מפות כב.

(ונה למאי דאמר בב"ק (עט) גנב והקדיש חייב בד' וה' וביארו תוס' ד"ה גנב. ואיירי בקדשי בדיק הבית פדמפרש מה לי מקרו להדיוט מה לי מקרו לשמים דלא שייך למימר מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן פמו בקרבן מזבח שקרבן קרב לכפר על בעלים ונשחט לשמו ושם בעליו עליו יעו"ש ומבואר דסברתם דהא דאמר ב"ק (עו) דהקדש אינו פמכירה היינו בקרבנות הקרבים דנשחטים לשם בעלים הוי עדיין שם בעליו עליו אבל בקדשי בד"ה חשיב פמכירה מה שהקדיש דמה לי מקרו לשמים מה לי מקרו להדיוט.

וכ"כ בזה: ונראה מסברא דגם פמקדיש למזבח מה שאינו ראוי לקרבן דדינו להיות נפדה דמיו להקדש דג"כ חשוב פמכירה דאף דהוא לא הקדישו לבד"ה מ"מ הרי כל קדשים יש לגבוה קנן בהם והם נכסי גבוה עי' ב"ק (יב:) רק דכיון דבאין לכפרה אמרי' דמיקחשב עי"ז רשות בעלים ע"ז וכהא דחולין (מ:) פינו דקניא לכפרה פדיד' דמי אבל בהני שאינם לכפרה שפיר הוי של גבוה דמאי נ"מ בזה שהקדישן למזבח הלא גם הקדש מזבח מכירה לשמים הוא וכיון דאינו לכפרה נסתלק שמו דבעליו לגמרי ונה פרוור.

ולפי"ז הא אמר בזבחים (יב.) אר"י בהמה של שני שותפים הקדיש חצינה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה יעו"ש ומבואר דכיון דבעת הקדש חצי הראשון לא הי ראוי להקרבה שוב אינו חוזר ונראה.

וא"כ נחזי בהא דבהמה חצי קודש וחצי חול דבע"כ מייירי שהיתה של שותפין והקדיש רק אחד דאלו של אדם אחד הרי פשטה קדושה בכללה וע"כ דהי של שותפין דבכה"ג דדעת אחרת מעפכת לא אמרינו פשטה וכהא דקידושין (ז).

(וא"כ פרוור דאם חוזר עכשיו ומימר חצי השני' אף אם נימא דמהני התמורה ואמרי' בתמורה (יז:) נקיבה לרבות את התמורה דקריבה יעו"ש מ"מ בכה"ג תהי רק קדושה ואינה קריבה דלא

עדיפא תמורה מתחלת הקדש דאף שחזר והקדיש גם חצי השנה לא מהני להיות חוזר ונראה להקרבה וה"ה בזה לא מהני להיות הקדש חצי הראשון חוזר ונראה ולפי"ז בכה"ג דאינו ראוי להקרבה שוב אינו דומה להקדש מזבח לעגנו שיהי' נחשב ההקדש ברשות בעליו כי מאחר שאינו קרב ועומד לפדות הוי כמו מכירה להקדש דאין כאן כפירה לשם בעלים.

נדמי לכל קדשי בד"ה דאמרנו דחשיב כמכירה בזה שהקדישו. וא"כ ניחא הטעם דאין ממירין בבהמה שחצני קודש וחסדי חול למאי דאמר בתוספתא תמורה (פ"א) דבהמת השותפין אינה עושה תמורה יעו"ש א"כ שוב בהמה זו שחציה קודש הוי של גבוה וחסדי החול הוי של הבעלים הוי כבהמה של שני שותפים דאינה עושה תמורה וכמו דחשיב מכירה להקדש במה שהקדיש דמה לי מקרו לשמים או להדיוט כן חשוב שותפות דמה לי שותפות גבוה ומה לי שותפות הדיוט.

ועי' בפירוש רבנו חננאל ז"ל ב"ק (י"ג.) דלריה"ג דקדשים קלים הוי ממון בעלים מ"מ הוי גדר שותפות בישראל דידי ואימורין דגבוה יעו"ש].

ואף די"ל דאדרבה נימא דמהני ואם תעשה תמורה הרי לא יהי' שותפות דהרי נעשית כולה של גבוה מ"מ ז"א שהרי דנין על שעת חלות התמורה ואזי הרי חצי חול והוי בהמה זו בגדר שותפות שאינה עושה תמורה: ואמנם נראה דזה רק אם נימא דבעלי חיים נדחין ובהמה של שני שותפים והקדיש חצי דקדושה ואינה קריבה וכנבחים (יב).

(וקדושין ז.) דאזי שפיר י"ל דאף דהקדיש חצי הראשון למזבח אין ע"ז דין קדשי מזבח להיות נחשב ברשות בעלים ככל קדשי מזבח דגבב והקדיש פטור דאינו כמכירה משום דכיון דלעולם לא יהי' חזי להקרבה אף שישחזר ויקדיש חצי השני שפיר מיקחשב זה כקדשי בד"ה דהוי של גבוה לגמרי וחסדי איפוא בהמת השותפין.

אבל למ"ד בע"ח אין נדחין וכשחזר והקדיש חצי השני קריבה א"כ הרי גם חצי הראשון יש עלי' דין קדשי מזבח דברשות בעלים קיימא דעומדת לכפר לשם בעלים שוב אין זה בכלל שותפות דגם חצי הקדש הוי עלי' דין קדוה"ג ועי' תוס' גיטין (מג:) ד"ה גמרי דאין לה פדיון בלי רעי' יעו"ש וכיון דעומדת להקרוב לא לפדיון אין זה פנומכר לגבוה ואין בזה תורת שותפות דאדרבא גם ההקדש ברשות הבעלים עומד: ולפי"ז תכן דהתוספתא כר"ע דהא אמר בכריתות (כח).

(דפליגי ר"ש ורבנן דלר"ש בעלי חיים אין נדחין ולרבנן נדחין יעו"ש א"כ שפיר ממ"נ לרבנן הרי אינו עומד להקרבה והוי זה כבהמת השותפין דלא עבדה תמורה. ולר"ש דחוזר ונראה והוי הפל ברשות בעלים גם חצי שהקדיש דהא עומדת לכפר.

שוב י"ל דלר"ש לטעמי' דמקדיש תמורה למעשר בתמורה (יג.) (וחו"לין סט).

(לא מהני תמורה לחצאין וכדברי כ"ת ודו"ק. ובמ"א הבאתי ראיות דגם היכא דהשותפות משום הקדושה ואם תחול מה שרוצה להקדיש לא יהי' בזה שותפות מ"מ לא אמרינו בזה באין פאחת לסלק דין שותפות ועי' תוס' שבועות ט"ו.

ואכ"מ:] (יד) ודע דלפי דברי רבנו חננאל בב"ק (יג.) דגם אם קדשים קלים ממון בעלים הוי גדר שותפות בשור דבעלים ואימורים דגבוה יש לעיין בהא דבכורות (נ"ג:) בהא דאמר דמעשר בהמה אינה נוהגת במקדשין דפריה פשיטא הא לאו דידי' ומשני בקדשים קלים ואלקבא דריה"ג דאמר ק"ל ממון בעלים יעו"ש ואפתי קשה הא שותפות פטור ממע"ב ולפמ"ש דגם שותפות גבוה

חשיב שותפות (ובהמה שחצני קדש וחצני חול תפטר ממע"ב) א"כ שוב אף בקק"ל ידעינו דפטורה ממע"ב מצד שותפות, ואולי י"ל דמחיים פיון דלבעלים פפרה לשמו בגופו של קרבן שזה פל ענין הקרבן דלכפר הוא בא.

שפיר נחשב הבעלים פאלו הוא לבדו בעלים ואין בזה גדר שותפות דגבוה ודומה לזה בתו' זבחים (ו. ד"ה מקנפיא דכששנייהם שנים בכפרת קנפיא הוי שניהם בעלים אבל כשהכ"ג יש לו פפרה קבועה ואחיו הפהנים פפרת קנפיא לא חשיב שותפות דידהו לסלק דין בעלים ממנו מלעשות תמורה יעו"ש וכ"כ ביומא (נ:): יעו"ש וה"נ פיון דכל הפפרה לבעלים לא נסתלק ממנו שם בעלים להחשב שותפות ע"י שותפות גבוה פיון דאינו שותפות בכפרה ולענין תמורה אינו פדין שותפות (וכ"כ במ"א בהא דכ' תוס' פסחים (מו:): ד"ה דמשום הואיל אי בעי מיתשל חשיב פדידני' יעו"ש דנראה הוי פשותפות עכ"פ שהרי פעת עדיין אינו שלו וזכות זה דהואיל לא עדיף משותפות וניחא לפי"ז הא דבכורות (נ"ג:): דפריד מוקדשין פשיטא ולא אמר משום הואיל ס"ד דיחשב פדידני' למעשר בהמה וראיתי בשי למורא שהעיר בתרתי ומה דמתרצי דאם ישאל יפטר מצד לקוח יעו"ש ז"א דשאלה עיקר למפרע ואינו פלל לקוח ועי' ר"ן נדרים (פה) אם השאלה עוקרת דין קנין ממון יעו"ש וברשב"א.

ולמ"ש ניקח דע"י הואיל אף דכדידני' אבל לא עדיף משותפות ובמעשר בהמה גם שותפות פטור ואכ"מ:] טו) ובעיקר הטעם דהתוספתא תמורה (פ"א) בהמה שחצני קדש וחצני חול אינה עושה תמורה דקשה לתוס' תמורה (כו).

(דבחצי מהני תמורה ראיתי לכ"ת דכתב למאי דאמר חולין (סט:): דר"ש מקיש תמורה למעשר ומש"ה אין עובר עושה תמורה ולפי"ז י"ל דאחי כר"ש ומבואר בעירובין (נ.) דאין מעשר לחצאין ושוב ילפי' תמורה ממעשר דאין תמורה לחצאין עכ"ד לפענ"ד י"ל דגם לר"ש מהני תמורה בחצי בהמה.

דהנה בהא דעירובין (נ) דאין מעשר לחצאין יש להתבונן יעו"ש. באיזו אופן מיירי בזה אם הי' לאחר שותפות בטלה זה שלא הי' יכול לעשר פולו ואמר חציו מעשר ואשמעי' דאין מעשר לחצאין ז"א דהא מבואר בבכורות (נו) דכתיב יהיו לה ודרשינו ולא של שותפות יעו"ש דשותפין פטורין ממעשר בהמה [ועי' רש"י שם דאף בגולד בשותפות ג"כ פטורין ממעשר בהמה.

ודעת רמב"ם בפ"ו מבכורות דאם נולדו בשותפות חייבין במע"ב ולא פטירי רק בגשתתפו אחר הליתה ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ] וא"כ בכה"ג פל הטלה פטור דהוי שותפות ולרש"י ז"ל בכל ענין פטור.

ואם נוקמה שהי' חצי הטלה קדש ואמר על חצי החולין שיהי' מעשר ז"א דחצי קדש הרי א"א להיות דהא אמרינו פשטה קדושה בכולה פחולין (קלה) וע"כ בשעה' דעת אחרת מעפכת דאמר בקידושין (ז).

(גבי בהמה של שני זד שותפין דהקדיש חציה לא אמרי' פשטה יעו"ש ואח"כ חזר ולקח חציה השני' ואמר הרי זו מעשר ז"א דכיון דחצי זו לקוח הוי פטור ממע"ב דאמר בכורות (נו) הלוקח או שניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה ואפי' נתנו וחסר ולקחו אמר שם דהוי [לקוח ופטור ממע"ב יעו"ש ולר"ש אמר שם דלקוח במקוסר זמן ג"כ מ'פטר דכיון דסובר מחו"ז נכנס לדיר להתעשר הוי זה פטור אז אם הי' לקוח יעו"ש בפסוקי' [ועי' רמב"ם בפ"ו מבכורות דחזר ולקחה

הגוי לקוח וצ"ב דלא הזכיר דמשפחת חיוב בלקוח בעודו מחו"ז דלדין דאין מחו"ז נכנס לדיר להתעשר אין זה בכלל לקוח ועי' בכורות (יא).

(וברי"ט שם ואכ"מ] וע"כ הא דאמרי דמעשר בהמה ליתא לחצאין היינו שהי' שלו לגמרי ולא הקדיש רק חציו וכלשון רש"י ז"ל בעירובין (נ.) ד"ה נהרי דאי אמר חציו טלה זה חולין וחציו מעשר לא אמר כלום ליקדש לחצאין דכל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהי קדש אמר רחמנא יהי פולו קודש לענין מעשר יעו"ש ונהנה לא נתבאר בזה אם הדין בכה"ג דכולו מעשר דדומה לכל קדושות דאמרינו פשטה קדושה בכללה והא דאמר דמעשר ליתא לחצאין היינו שהפל קדוש.

או דכיון דמעשר אינו קדושת האדם רק קדושת התורה דעשירי מאליו קדוש כמבואר בבכורות (ס.) אף דמהני דיבורו לעכב שיהי' חציו חול אבל זה שהוא קדש אינו ע"י דיבורו דהא מאליו קדוש ועי' נדרים (יח:) ובבב"ן ותו"י שם ד"ה ואם יעו"ש: ומעתה נראה דממה נפשך אין ראוי ממעשר דתמורה לא תיהגי בתציה.

וזה דהא מבואר בקדושין (ז.) דהמקדש חצי אשה אינה מקודשת אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה יעו"ש ומ"מ אמר בגיטין (מג).

(דרש רבה בר רב הונא פשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת כף חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה אין קדושיה קדושין א"ל ר"ח מי דמי התם שניר בקנינו הכא לא שניר בקנינו יעו"ש ומבואר דבמאי דאסרה רחמנא דחצי לא מהני היינו רק אם אפשר לו לקדש כולה אבל היכא דאין באפשריות יותר הנה זה ככולה ועי' תוס' גיטין (מג:) שם ד"ה גמרי לענין הקדש כן יעו"ש ובבב"ן נדרים (פג).

(וכ"כ במ"א מדוכתי טובא בזה. וא"כ ממ"נ אם נימא דמעשר דליתא לחצאין היינו שאינו קדיש כלל ולא אמרינו פשטה בזה א"כ שוב לפי הנ"ל דמעשר בע"כ מיירי שהטלה פולו שלו ויכול להקדיש פולו דאם הוא שנתפות הרי פטור מצד שנתפות ואם הוא קדש א"א שיהי' חציו חול אם לא ע"י שהי' של חבירו והגוי לקוח וכנ"ל וע"כ שכולו שלו ומקדיש חציו וילפי' מקרא דיהי' קדש פולו.

א"כ הלא אינו מוכח מזה רק באופן דהגוי שניר בקדושה שהי' אפשר להקדיש פולו אבל אינו מוכח היכא דלא שניר בקדושה דנימא ג"כ דלא מהני פיון דהוא חצי דז"א דהא בכה"ג דלא שניר מיחשב כמקדיש כולה ולא כמקדיש רק חציו וא"כ במעשר בהמה גופה דגלי קרא דלא מהני חציו היינו רק בששניר וא"כ איהו נילוף מזה דתמורה בתציה קדש וחציה חול דלא מהני פיון דמעשר גלי קרא רק דשניר בקדושה אבל בתמורה הרי חצי הקדש אין בינו להמיר וחצי החול הרי מימר פולו ולא הגוי זה כמימר חציו רק כמימר פולו.

ואלו הי' כתיב בתמורה גופא דליתא לחצאין הנה אמרי' ג"כ דרק היכא דשניר בקדושה לא מהני וכמו דאמרי' גבי מקדש חצי אשה וכנ"ל א"כ שוב עכשיו דילפינו ממעשר דבע"כ לא משפחת רק בששניר א"כ א"א ללמוד תמורה באופן דמימר כל מה שיש להמיר דז"א דבכה"ג הרי מחשב פולו.

פיון דלא שניר: ונהנה זה לפי הצד דמעשר דליתא לחצאין הפנונה שאינו קדוש כלל. ואם נימא להיפוך דקדוש פולו מצדפשטה [וכמ"ש במ"א דגם בקדושת התורה אמרי פשטה] א"כ בפשוטו אין ראוי על תמירה לומר דהמימר חציו לא מהני דז"א דהא במעשר ג"כ הדין דמה שמימר קדיש

חֲצִיּוֹ שְׁפִיר מְהִי רַק מֵה שְׁאִינוּ מְקַדֵּשׁ דְּהִינּוּ דִּיבּוּרוֹ שְׁיִהְיֵ חוֹל זֶה לֹא מְהִי מִשּׁוּם דְּאִמְרֵי דְּפִשְׁטָה וְנִעְשָׂה פְּלוֹ קִדְשׁ וְאִ"כ שׁוֹב גַּם בְּתַמּוּרָה מֵה שְׁאוּמֵר שְׁתַּקְדּוּשׁ חֲצִיּוֹ שְׁפִיר תּוֹעִיל רַק דְּנִימָא שְׁמָה שְׁאִינוּ מְקַדֵּשׁ גִּ"כ יְהִי נִעְשָׂה תַמּוּרָה זֶה אִ"א פִּינּוֹ דְּכִבְרָ קְדוּשׁ.

אָבֵל עכ"פ א"א לְמִילָף עַל חֲצִי שְׁמִקְדֵּשׁ שְׁלֹא יוֹעִיל פִּינּוֹ דְּגַם בְּמַעֲשֵׁר מְהִי דִּיבּוּר הַקְּדוּשׁוֹ וְזֶה פְּשׁוּט: [וְרֵאָה בְּרִשׁ"י קִידוּשִׁין (נא.) (ד"ה דְּלִיפָא לְחַצְאִין פְּשִׁמְנָה תַשְׁעָה אִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיא שְׁנִים וְלוּמֵר חֲצִי כֹל אֶחָד יְהִי מַעֲשֵׁר וְיִקְרַב לְחַצְאִין עכ"ל וצ"ע דְּשִׁינָה לְשׁוֹנוֹ ז"ל בְּעִירוּבִין (נ.)

(דְּפִירָשׁ בְּטֵלָה אֶחָד וְלִמְאִי זֶה פִּירָשׁ בְּהוֹצִיא שְׁנִים. וּמִזֶּה הִי נִרְאָה דְּזֶה דְּאִמְרֵי עֲשִׂירֵי מְאֲלִיו קְדוּשׁ הִינּוּ רַק בְּעֲשִׂירֵי מְבֻנָר אָבֵל פְּשִׁיזָאוּ שְׁנִים לֹא אִמְרֵי מְאֲלִיו קְדוּשׁ דְּהָא אִינוּ מְבֻנָר הַעֲשִׂירֵי נְעוּד יֵשׁ לְדִין דַּעכ"פ לֹא אִמְרִינּוּ בְּכַה"ג פְּשִׁטָה קְדוּשָׁה בְּכּוֹלָה מְאַחַר שְׁהוּא דְּבַר' שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת שְׁיִהְיֵ שְׁנִיָּהֶם עֲשִׂירֵי וּמְהִי רַק כְּפִי דִּיבּוּרוֹ וְזֶה יִתְכּוֹן הַפְּנוּנָה דְּסוֹבֵר רִשׁ"י בְּקִידוּשִׁין דְּמִזֶּה דְּהוֹצִיא טֵלָה אֶחָד וְאִמֵר חֲצִיּוֹ חוֹלִין וְחֲצִיּוֹ מַעֲשֵׁר אִינוּ מוֹכַח דְּמַעֲשֵׁר לִיתָא לְחַצְאִין דְּאִדְרָבָה אִמְרֵי פְּשִׁטָה וְכוּלּוֹ מַעֲשֵׁר וְגַם לְנוּ לְדִיבּוּרוֹ הָא עֲשִׂירֵי מְאֲלִיו קְדוּשׁ.

וְלִזֶּה פִּירָשׁ בְּהוֹצִיא שְׁנִים דְּאִזִּי לֹא אִמְרֵי פְּשִׁטָה וְאִינוּ קְדוּשׁ מְאֲלִיו אִ"כ אֵלוֹ הִי מוֹעִיל לְחַצְאִין הִי נִשְׁאָר דִּיבּוּרוֹ שְׁחֲצִי כֹל א' יְהִי חוֹלִין וְאֶשְׁמַעֲיִנּוּ דְּאִין מַעֲשֵׁר לְחַצְאִין וצ"ע עוּד בְּדְבָרֵי רִשׁ"י עִירוּבִין וְאִכ"מ]: (טז) וְדַע כִּי בְּדְבָרֵי רַמְבַּ"ם פ"א מִתַּמּוּרָה (הי"ז) הַמִּימֵר בְּכִלְאִים וְכוּ' הִרִי זֶה כְּהִמֵר בְּגִמְלָה וְכוּ' שְׁאִין בְּמִינּוֹ קִרְבָּן וְלִפְיָכָה אִינוּ לוֹקָה ע"כ דְּתַמָּה לַח"מ דְּמְאַחַר שְׁאִין קְדוּשִׁין הִיאָף מְקַדֵּשִׁין וְכִהָא דְּאִמֵר בְּתַמּוּרָה (יז).

(בְּפִשְׁטוֹ ו"ל דְּכִמוּ בְּצַבּוּר וְשׁוֹתֵפִין שְׁאִין עוֹשִׂין תַמּוּרָה וְאִינוּ נִתְפַס קְדוּשַׁת תַמּוּרָה מ"מ לוֹקִין כַּמ"ש רַמְבַּ"ם (בפ"א מִתַּמּוּרָה ה"א) וּמְבֻנָר דְּמַלְקוֹת דְּתַמּוּרָה אִינוּ תְלוּי בְּחִלּוֹת דִּין הַקְּדוּשָׁה שׁוֹב יֵשׁ סְבָרָא גַם בְּמִימֵר בְּכִלְאִים דְּאִין קְדוּשָׁה חֵלָה עַל כִּלְאִים מ"מ יִלְקָה מִשּׁוּם מִימֵר וְזֶה דְּאֶשְׁמַעֲיִנּוּ רַמְבַּ"ם ז"ל דְּבִהִי שְׁאִין בְּמִינּוֹ קִרְבָּן אִינוּ בְּכִלְלֵי הִלְאָו וְלִפְיָכָה אִינוּ לוֹקָה.

וְנִיחָא הַש"ס בְּתַמּוּרָה (יז.) (דְּקָאִי לַעֲנִין הַקְּדוּשָׁה פְּרִיָף שְׁפִיר וְכִי מְאַחַר שְׁאִין קְדוּשִׁין הִיאָף מְקַדֵּשִׁין אָבֵל רַמְבַּ"ם לַעֲנִין מַלְקוֹת וְגַם לַעֲנִין שְׁיִהְיֵ נִעְשָׂה תַמּוּרָה וצ"ע: ק: וּמ"ש כ"ת דְּטוֹמְטוֹם וְאִנְדְּרוּגִינוֹס דְּאִמֵר בְּכּוֹרוֹת (נז).

(שְׁנַכְנָסִין לְדִיר לְהַתְעַשֵׁר דַּמ"מ אִין עוֹשִׂין תַמּוּרָה הִנֵּה בְּתַמּוּרָה (יג:) אִמֵר דְּתַמּוּרַת גּוֹפּוֹ חֵלָה עַל דְּבַר הִרְאוּי וְעַל דְּבַר שְׁאִינוּ רְאוּי תַמּוּרַת שְׁמוֹ אִינוּ חֵלָה אֵלָא עַל דְּבַר הִרְאוּי וּבִיּאָר רִשׁ"י ז"ל דְּחַל עַל בַּע"מ כְּמַעֲשֵׁר דְּחַל עַל בַּע"מ.

וְתַמָּה דְּכָל תַמּוּרָה חֵלָה עַל בַּע"מ יַעו"ש וְאִמְאִי לֹא פִירָשׁ כְּפִשְׁטוֹ דְּתַמּוּרַת מַעֲשֵׁר חָל אִפִּי עַל טוֹמְטוֹם וְאִנְדְּרוּגִינוֹס וְכַס' רִשׁ"י ז"ל מִשּׁוּם דְּתַמּוּרַת מַעֲשֵׁר כְּמַעֲשֵׁר גּוֹפְנִי דְּחַל עַל טו"א אָבֵל תַמּוּרַת שְׁמוֹ אִינוּ חָל עַל טו"א וְרֵאִיתִי בְּרַבְּנוֹ גְרִשׁוֹם שְׁם דְּכַתְבַּת דְּתַמּוּרַת מַעֲשֵׁר חָל עַל אֲתַנּוּ וּמְוִקָּצָה וְנִעְבֵּד יַעו"ש וּבּוֹדָאִי דַּה"ה עַל טוֹמְטוֹם וְאִנְדְּרוּגִינוֹס וְאִכ"מ] וְעִי' רִשׁ"י תַמּוּרָה (כז).

(ד"ה וְבַע"מ וְאִכ"מ לְבִזָּה: יז) בְּהָא דְּהַבְּאִתִּי דְּבָרֵי רִשׁ"י קִידוּשִׁין (ז.) דְּבִהִמָּה שְׁל שְׁנֵי שְׁוֹתֵפִים וְהַקְּדִישׁ חֲצִי דְּנִמְפָרַת שְׁלֹא בְּמוֹם הַעִיר כַּת"ר מְדְבָרֵי שַׁמ"ק תַמּוּרָה (יא).

(דְּכַתְבַּת לר"י דְּאִמֵר וּבְכּוֹרוֹת (ט:) דְּשׁוֹתֵפּוֹת עַפּו"ם חֲטִיבַת בְּכּוֹרָה וּמְוִתֵרַת בְּגִיזָה וְעַבּוּדָה דַּמ"מ אִינוּ נִימֵר בְּלֹא מוֹם הִנֵּה דְּאִין פְּלוֹ קְדוּשׁ מ"מ אִינוּ נִימֵר בְּלֹא מוֹם עכ"ל הִנֵּה גּוֹף

דברי השמ"ק הם חידוש גדול שיהי' קדושה בכבוד שיש לעכו"ם שנתפות שיהי' צריף מום להתירו [וקצת סמך מהא דתוספתא מובא בתוס' מנחות (פג:): ד"ה פל וכו' חוץ מבכור ומעשר שאינו באין אלא מן הארץ ואין באין אלא מישראל ותמוה הדמיון דבכור מחוזה לארץ הרי קדוש הוא וכדאמר בכורות (נג פאן ליקדש פאן ליקרב ואלו בכור עכו"ם הוא חולין וע"כ קצת ראי' לד' שמ"ק דבכור עכו"ם שיש לישראל שנתפות קדוש הוא אף שאינו קרב ודוחק.

ובלאו זה צ"ע בדברי התוספתא דאמר חוץ מבכור ומעשר שאין באין אלא מישראל דהתינוח בכור אבל מעשר הרי עכו"ם אינו מחויב במעשר וישראל הלוקח ממנו אין הפטור מצד עכו"ם דגם לקוח מישראל פטור ממעשר אף ראה זה ראיתי דבר חדש לרבנו גרשום בכורות (נו) דכמו דלקוח במחוסר זמן אין בו פטור לקוח ונכנס לדיר להתעשר פדאמרי' שם פן לקוח מן הנכרי אינו פוטר יעו"ש ושפיר לקוח מן הנכרי הפטור רק מצד עכו"ם ואכ"מ בזה] אולם בגוף קושיתו נראה למאי דאמר בכורות (לז:): מום עובר סבא הוא דלא שחטינו בכור במדינה על מום עובר [השתא מיפרק לא פרקינן עילוני' משחט שחטינו עילוני' [השתא מיפרק לא פרקינן פסולי הפוקדשין מישחט שחטינו בכור בחוץ בתמי'] יעו"ש ומבואר מדברי הש"ס דבכור בעי מום גדול לשוחטו בחוץ ממה שצריף פסוהמ"ק לענן פדיון ומה דאינו מועיל בפסוהמ"ק כ"ש שאינו מועיל בכור ונראה הטעם עפ"י דברי הראים סי' דהא דמטיל מום בבע"מ אסור מה"ת הוא רק בקדשים דאחר שנולד המום עדיין לא בטלא קדושתו שיהי' צריף פדיון.

אבל בכור דנאכל במומו ודינו מיד כפסולי הפוקדשין אחר פדיון ליכא איסור מה"ת בהטלת מום אם יש בו מום יעו"ש ומבואר מזה דיש הבדל בין מום בפוקדשים למום בכור דמום בכור הוא סילוק פל הקדושה וכפדיון דמי אבל מום דפוקדשים אינו כפדיון רק סילוק קדושת הגוף גרידא אבל עדיין קדיש להצריף פדיון.

וזהו החילוק דכיון דמום בכור מסלק הקדושה פמום וכפדיון מש"ה בעי מום גמור טפי ממום דקדשים שאינו מסלק פל הקדושה דעדיין צריף פדיון ושפיר אמר השתא מיפרק לא פרקינן מישחט שחטינו ופשוט.

ולפי"ז נראה דבמקדש אבר אחד לקדוה"ג באופן דלא אמרי' פשטה ושאר הבהמה חולין ראוי למיחשב זה עצמו למום מה שחסר מדין קרבן שאר הבהמה וחסרון כבעל מום דמי כמנחות (ט:): ועי' לשון הגמ' תמורה (יא:): דפריף אהא דאמר האומר רגלה של זו עולה דתמכר לצרכי עולות והא קמייתי בהמה מחוסרת אבר יעו"ש והנה שם פל הבהמה קדושה עכשיו ומ"מ קרי לה הש"ס מחוסרת אבר לענן שאינו יוצא ידי נדרו.

כ"ש בזה שהשאר חולין דהוי זה כמחוסר אבר וזה סברת רש"י ז"ל דא"צ מום דזה עצמו הוי פמום מה שחסר קדושה מן שאר האברים. ואף שמ"מ בפועל אין בו מום מ"מ מצד הדין הוי זה כחסרון מום פינו דהשאר דין חולין עליו הנה זה ג"כ כמחוסר אבר וכדברי הש"ס אולם זהו רק בפוקדשין דאינו צריף מום גמור כ"כ פינו דאינו מסלק פל הקדושה אבל בכור דהמום במקום פדיון ובתורת מתיר ומסלק פל הקדושה שפיר סובר השמ"ק דכל שאין בו מום בטבע אף שמצד הדין חשוב כחסר מ"מ אין בו דין מתיר במקום פדיון פן י"ל: (יח) וראיתי בספר יראים (שפ"ג) ויש לישאול אחר דאמרו בע"ז (יג:): דלא אסור להטיל מום בבע"מ אלא במקום דחוי דמי להקרבה היכי אמרינן בבכורות (לג:): בבכור בעל מום [דאסור להטיל בו מום] והא לאו בר הקרבה הוא ולאו בר דמים הוא ויש לתרזמדרבנן גזרו בכור אטי שאר קדשים כו' תירוץ נכון

יותר דבכור שְאֶחָזוּ דָם עֶסְקִינָן בְּכֹרוֹת דְחִזִּי לְהַקְרִיב גּוֹפוֹ ע"י רְפוּאָה יְעו"ש בְּיָאוּר שְׂיִטָּתוֹ דְּבִבְכוֹר בַּע"מ גָּמוּר לַכ"ע לִיכָּא אִיסוּרָא לְדַאוּרִיָּתָא בְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ.

וּבְקִדְשִׁים דְּחִזִּי לְדָמֵי יֵשׁ אִיסוּר בְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ וְכֵן בְּכֹר בְּמוּם שְׂאֶפְשֵׁר עֲדִינָן שְׂיִהֵי' רְאוּי לְהַקְרִיבָה יֵשׁ בּוֹ אִיסוּר מַטִּיל מוּם. וְלִכְאוּרָה צ"ע בְּכֹנוּנַת קִנּוּשָׁתוֹ מְהֵא דְּכֹרוֹת (ל"ג:) גְּבִי בְּכוֹר שְׂאֶחָזוּ דָם דְּפְלִיגִי אִם מְוֹתֵר לְהַטִּיל בּוֹ מוּם וְהָא לָא חִזִּי לְדָמֵי וּמַאי קוּשְׁיָא הֲלֵא בְּפִשְׁטוֹ הַטַּעַם דְּבִבְכוֹר לִיכָּא אִיסוּר לְהַטִּיל מוּם בְּבַע"מ הוּא מְשוּם דְּמוּם דְּכֹר מְשׁוּי לִי' בְּפִסּוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁים לְאַחַר פְּדִיוֹנָם וְא"כ הָא זֶה שְׂיִיךְ רַק בְּמוּם שְׂבִמְוֹקְדָּשִׁים נִפְדָּה עַל יְדוֹ שְׂפִיר י"ל דְּבִבְכוֹר הָנִי כְּאֵלוֹ נִפְדָּה.

אָבֵל אֲחִיזַת דָּם דְּבִמְקוּם דְּמוֹעִיל פְּדִיוֹן אֵינּוּ נַעֲשֶׂה בְּר פְּדִיוֹן עִי"ז מְנָא לֹן דְּבִבְכוֹר יֵהִי מְסַתְּלָק הַקְּדוּשָׁה לְהַחֲשֵׁב כְּאֵלוֹ נִפְדָּה וּמְתִירוּצוֹ דְּסִפֵּר יְרֵאִים מְבֹנָאֵר דְּבִאֲחִיזַת דָּם שְׂאִין לֹן רְפוּאָה וְאֵינּוּ רְאוּי עוֹד לְהַקְרִיבָה דְּמוֹתֵר לְהַטִּיל בּוֹ מוּם וּמִנֵּל לֹמַר כֵּן שְׂיִהֵי' פִּקְע קִנּוּשָׁתוֹ דְּכֹר לְהַחֲשֵׁב כְּאֵלוֹ נִפְדָּה הֵיכִי דְּבַפְסוּהָ"ק אֵין רְאוּי לְפְדִיוֹן עִי"ז: וְנִרְאָה בְּאוּר שְׂיִטָּתוֹ דְּהִנֵּה בַע"ז (יג:) אָמַר טַעַם דְּמֵאֵן דְּאוּסֵר מַטִּיל מוּם בְּבַע"מ מְשׁוּם דְּנִהִי דְּלֵא חִזִּי לְגוּפֵי' לְדָמֵי מִיֵּהָא חִזִּי וּבִיָּאֵר רִש"י ו"ל לְדָמֵי חִזִּי לְחַלְלוֹ בְּאַחַר וּלְהַקְרִיב חִזְלוּפִיו וְקָרִינָן בִּי' תְּמִים יֵהִי לְרִצּוֹן מְשׁוּם חִזְלוּפִיו יְעו"ש וְנִרְאָה בְּיָאוּר דְּבָרֵיו כְּהָא דְּתַמּוּרָה (ו:) דָּאֵם חִזְלֵל שְׂעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח עַל אַחַר לֵא בְּעֵינָן הַגְּרָלָה דְּאֵהֵי לִי' הַגְּרָלָה דְּרֵאשׁוֹן יְעו"ש וּמוּכַח דְּגָדֵר חִלְפִין הוּא הַמְּשַׁכַּח קִנּוּשַׁת הָרֵאשׁוֹן וְכְּאֵלוֹ הָרֵאשׁוֹן נִקְרַב וְאִכ"מ] וְנִרְאָה לְלַמּוּד מְנָה דָּאֵף לְמֵאֵן דְּאוּסֵר מַטִּיל מוּם בְּבַע"מ א"כ בְּהַכְרַח לְדִידֵי' אֵין עֲנִין אִיסוּר הַטְּלַת מוּם בְּקִדְשִׁים מְפֹאֵת גְּרַעוֹן הַקְּדוּשָׁה שְׂנַעֲשֶׂה מִקְדוּהָ"ג רַק ק"ד ע"י הַמוּם.

אוּ דְּנִימָא דְּעֵנִין הָאִיסוּר מְפֹאֵת שְׂפּוֹסְלוֹ מִהַהַקְרִיבָה לְגִבּוּהַ דְּכְשֶׁהֵי' תְּמִים הִי' רְאוּי לְהַקְרִיבָה וְע"י הַמוּם נִתְּגַרַע הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָתוֹ דּו"א כִּי מַטִּיל מוּם בְּבַע"מ הִרִי אֵינּוּ מְחַדֵּשׁ גְּרַעוֹן לֵא בְּעֵצָם הַקְּדוּשָׁה וְלֵא בְּהַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה כִּי גְרוּעַ וְעוֹמֵד ע"י מוּם הָרֵאשׁוֹן וּמ"מ אוּסֵר לְהַטִּיל בּוֹ מוּם וְע"כ לְמ"ד זֶה עֲנִין הָאִיסוּר הוּא בְּעֵצָמוֹתוֹ כִּי אֶסְרָה תוֹרָה עֲנִין זֶה שְׂל עֲשִׂיַת מוּם בְּבִהַמַּת קִדְשִׁים בְּלִי שׁוּם תְּכִלִּית גְּרַעוֹן הַנּוֹלָד מִעֲשִׂי' זֶה לֵא בְּקִנּוּשָׁה וְלֵא בְּהַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה.

וְאִמְנָם מוּכַח דָּאֵף שֵׁא"צ בְּפִנְעַל גְּרַעוֹן הַקְּדוּשָׁה וְהַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה ע"י עֲשִׂיַת הַמוּם מ"מ לִיכָּא חִיּוּב בְּהַטְּלַת מוּם רַק בְּדָבָר שְׂיֵישׁ בּוֹ הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה עַכ"פ לִוְלֵי הַמוּם וְאִזִּי אֶסְרָה תוֹרָה אֵף שְׂנִשְׂאָר לֹן הַכְּשֵׁר זֶה גַּם אַחֲרֵי הַטְּלַת מוּם וְלֵא נִתְּגַרַע.

אָבֵל אִם אֵין בּוֹ הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה הִרִי זֶה פְּחוּלִין וְלִיכָּא בִּי' אִיסוּרָא דְּמַטִּיל מוּם וְזֶה מְבֹנָאֵר מְהֵא דְּמִצְרִיף שְׂיִהֵי' בּוֹ רְאוּיּוֹת לְהַקְרִיבָה ע"י דְּחִזִּי לְדָמֵי לְהַקְרִיב חִזְלוּפִיו. אֵף לְמ"ד דְּמַטִּיל מוּם בְּבַע"מ אִיסוּר הִנֵּה דָּאֵף שְׂאֵינּוּ מְגַרַע הַכְּשֵׁר אָבֵל מ"מ תְּנַאי הָאִיסוּר שְׂיִהֵי' בְּגוּפוֹ הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה.

כִּי אִזִּי תוֹרַת קִדְשִׁים עָלְיוֹ לִיאָסוּר בְּמַעֲשֶׂה דְּהַטְּלַת מוּם: וְאוּלָּם יֵשׁ לְסַפֵּק בְּזֶה דִּישׁ לֹמַר דְּעֵנִין אִיסוּר דְּמַטִּיל מוּם הוּא בְּאֶחָד מִשְׁתֵּי דְּרָכִים הֵא' דְּבַעֲצָמוֹתוֹ אֶסְרָה תוֹרָה מַעֲשֶׂה הַטְּלַת מוּם בְּבִהַמַּת קִדְשִׁים.

וְזֶהוּ רַק בְּבִהַמָּה שְׂיֵישׁ לָהּ הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה וְאִזִּי נִאָסֵר אֵף, בְּלִי שׁוּם גְּרַעוֹן לְהַקְדוּשָׁה אוּ לְהַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה ע"י הַטְּלַת הַמוּם. הֵב' דָּאֵף דְּאֵין בְּבִהַמָּה הַכְּשֵׁר הַקְרִיבָה מ"מ אִם מְגַרַע הַקְּדוּשָׁה ע"י הַמוּם י"ל דְּגַם בְּזֶה יֵשׁ אִיסוּר דְּמַטִּיל מוּם.

[ועי' רמב"ם (פי"ח מפסוהמ"ק ה"ב) דמחשב בקדשים דומה למטיל מום יעו"ש וברש"י זבחים (ב:) יעו"ש] ונראה ראי' מהא דע"ז (יג:) דפריה בקא דתנא המקדיש בזמן הזה תיעקר ואינהו עיקור נועל דלת בפני' והוא מתה מאל' ואמר רבא דמדרבנן אסור להטיל בו מום ופריה ונהיגי כמטיל מום בבע"מ דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור מה"ת] ומשני בע"מ נהי דלא חזי לגופי' לדמי חזי לאפוקי הקא דלא לדמי חזי ולא לגופי' חזי ע"כ ומוכח מזה דאף דהמקדיש בזה"ז יש בו קדוה"ג גמור שהרי תמים הוא ואין בו שום פסול.

ושב בהטלת מום בו מגרע את הקדושה דמעיקרא הי' קדוה"ג ועכשיו פקע ונעשה ק"ד. מ"מ פנין דאין בבהמה זו ראויות להקרבה לא היא ולא דמי' לית בי' איסורא דמטיל מום ומוכח אפוא דבגרעון קדושה לחודא בבהמה דלא חזי' להקרבה ליפא איסור דמטיל מום ובבהמה שיש בה ראויות להקרבה יש איסור בעצמותו במעשה דהטלת מום אף בלי גרעון הקדושה וההקרבה וזה פשוט: ולפי"ז יתכן בשיטת היראים דמדמה בכור שאחזו דם דכיון דלא חזי לדמי דמותר להטיל בו מום אם לא היכי דאפשר שיתרפא והקשתי שהרי לא עדיף בכור ממקדשין דאינו נפדה ע"י מום פנה ואיך נימא דבבכור יחשב כפדיון ולמ"ש יתכן דכיון דכשאחזו דם חולה הוא ופסול להקרבה שוב נסתלק איסור דמטיל מום דאף דבמקדשין אינו נפדה ע"י"מ אטי דין דמטיל מום תליא בגרעון קדושה דאזי שפיר הי' שנייה לומר דכיון דאינו נפדה ע"י"ז יש בו קדושה וע"י הטלת מום מפקיע קדושה אבל הלא מבואר מהא דמטיל מום בזה"ז דמגרע הקדושה דמ"מ פטור משום דאין בו הכשר הקרבה ומבואר דגרעון הקדושה אינו אוסר רק עצם המעשה אסורה בתנאי שהבהמה יש בו הכשר הקרבה ושוב בכור שאחזו דם הרי אין בו הכשר הקרבה שפיר יהי' מותר להטיל מום וע"ז מתרץ דמירי באחיות דם שיש בו הכשר הקרבה כשיתרפא אבל אחיות דם שלא יתרפא אף דהוי גרעון בקדושה פנין דאינו פשר להקרבה ליפא איסורא דמטיל מום ופשיט.

[ועי' ירושלמי פסחים (פ"ה ה') גבי מחמץ אחר מחמץ ובירושלמי סופ"א דפסחים יעו"ש דיש לדון לפי"ז דאיסור מטיל מום הוא מפאת גרעון הקדושה והא דעובר אף אם אינו מגרע היינו משום דיש בפעולה זו כח הגרעון עכ"פ דאף דגרוע ועומד מ"מ המעשה הוא גרעון בעצמותו ועי' זבחים (ב:) ואכ"מ:] יט) ודע דלפי דברי היראים דבבכור לכ"ע מטיל מום בבע"מ מותר יתכן ליישב הא דבכורות (לד).

(הצורם אנון בבכור הרי זה לא ישחט עולמית דברי ר"א וחכ"א נולד בו מום אחר ישחט עליו [ועי' רש"י שם דבכהן מירי ובאר מר חמיו דאם עשה הישראל מום לא קנסו לכהן ע"י עשיית ישראל דאין סברא לבטל לכהן ממ"ע דאכילת תוד שנתו פרש"י זבחים) קד.

(ד"ה אפילו יעו"ש ועי' בכורות (כח.) ובט"א ר"ה ז.)

(וכבר דיבר מזה הנוב"י ואכ"מ] ובגמ' פריה ומי קניס ר"א לעולם ורמינהו וכו' ומשני פי קניס ר"א בממוני' יעו"ש וצריה באור הא דנקטא המשנה דין זה בבכור ולא נקיט גם במקדשים דאם עשה מום במזיד קנסו ושם הרי הקנס לכל הוא כמ"ש התה"ד סי' קס"ט יעו"ש דיד פולם שוה משא"כ בבכור דעשיית ישראל אינו אוסר לכהן: ונראה למאי דכתבו תוס' בכורות (לד) שם ד"ה ומי להקשות בקא דמשמע בש"ס דלר"א הני רק קנס ונהרי אמרינן בספרי ר"א אומר המטיל מום בבכור ובמקדשים ואכלו עובר שנאמר לא תאכל כל תועבה ותי' דאסמכתא הוא יעו"ש אף רמב"ם בפסוהמ"ק (פי"ח ה"ה) פתב דקדשים שהטיל בהם מום האוכל פזית מהם לוקה משום תועבה יעו"ש וכבר תמה המ"ל (בפ"ד מבכורות ה"א) דאמאי אמרי' בברור דקנסא קניס במטיל

מום ונהרי לרמב"ם הני איסור תורה ואם הרב רוצה לחלק בין קדשים לבכור לא ידענו מהיכן למד זה עכ"ל ובריט"א בכורות (פ"ה מ"ג) יעו"ש אולם ראה בלשון רמב"ם ז"ל שם שדקדק וכן קדשים שהיטל בהם מום הרי הם בכלל תועבה עד שיפול בו מום אחר ויאכל במומו יעו"ש ונראה מדבריו ז"ל דהטלת מום דאוסר אינו סיבה האוסרת לעולם כל זמן מציאיתו של המום.

רק הוא אוסר כ"ז שנמשך היתר מחמתו אבל אם נולד בו מום אחר מאליו דעכשיו א"צ להיתרו דראשון שוב נפסק האיסור מצד תועבה שבו דאין בכחו ליאסר רק עד זמן שלולי האיסור הי' ניתר על ידו שפיר יש בזה גדר תועבה.

משא"כ בזה שנתחדש מום מאליו פקע איסור הראשון וזה מבואר בדבריו ז"ל דכשיפול בו מום אחר יסתלק איסור דלא תאכל כל תועבה. ולפי"ז ניחא דהספרי דאוסר ר"א מה"ת היינו בלא נולד מום אחר דאזי יש איסור דלא תאכל כל תועבה.

אבל במתני' דסברי חכמים דאם נולד מום אחר מותר שישחטו ור"א אוסר דבזה הרי פקע איסור תורה דהא עכשיו יש בו מום שנפל מאליו וע"ז אמר דעכ"פ קנס דרבנן הוא שיהי' אוסר וז"ב.

ואמנם דהי' נראה לחדש דזה דכתב רמב"ם דאם נאסר עי' הטלת מום דחוזר להיתרו ע"י מום שנפל מאליו דזהו רק לרמב"ם לטעמיה דמטיל מום בבע"מ אינו אוסר מה"ת [עי' לשון רמב"ם (בפ"א מאיסו"מ ה"ח) הטיל מום בקדשים ובא אחר והטיל בה מום אחר אינו לוקה ומבואר דאם מום הראשון הי' מאליו והטיל מום אחר קודם שנפדה לכ"ע ליכא איסורא ובמ"א כ' בלשון "ובא אחר" ואכ"מ ועי' רש"י בכורות (לג): ד"ה בבע"מ כגון האי בכור שאחזו דם יעו"ש דמום הראשון לא הי' במעשה ואכ"מ] ולכן שפיר הסביר דכיון דאלו הי' עושה מום הראשון עכשיו לאחר שיש בו מום השני שנפל מאליו הרי לא הי' אוסר בהטלתו דמטיל מום בבע"מ הרי אינו אוסר וע"כ אמרינן דממ"נ מה שמום אוסר בעשיתו פקע עכשיו שיש היתר ע"י המום שנפל מאליו.

ואי דעכ"פ נחשב עדיין שמעשיו של מום הראשון קיימין ויחשב עכ"פ כאלו עושה בידיים מום הראשון עכשיו לאחר שישנו לשני והד' עתיקים בהא דמצרפינו מעשה שבתחלתו לזמן שאח"כ עי' תו' יבמות (ז).

(ונזיר (יז): ואכ"מ] ז"א דלרמב"ם מטיל מום בבע"מ אינו אוסר. אמנם למ"ד מטיל מום בבע"מ אוסר נראה ברור דגם מום השני יש בו פח ליאסר מצד תועבה כיון דמעשה אוסר הוא ואם הראשון הי' במעשה כבר נאסר ועומד אבל אם הי' מאליו שפיר נאסר אח"כ כיון דעש' זו תועבה היא וזה ברור.

וא"כ שוב נהי' דעכשיו אין המום הראשון רוצה להתיר מ"מ לא גרע מאלו הי' עושה עכשיו המום הראשון בידיים כמה שעשאו בתחלה דג"כ הי' אוסר שוב לא גרע כמה שעשאו בעת שלא הי' בו מום מום דנהי' דנסתלק איסור מצד הטלת מום עכ"פ נחשבהו כמטיל מום בבע"מ כיון דהמום הראשון נמשך וז"ב בסב"א: ולפי"ז ניחא דנקט הדין דהצורם אונן בבכור ולא בשאר הקדשים וזה דהא בעי להשמיענו דר"א קנסא קניס אף היכא דמדינא מותר וזה הוא באם נפל בו אחר מאליו דפקע איסור הראשון וכדברי רמב"ם.

והתייחד בבכור לפי דברי היראים דלכ"ע מטיל מום בבע"מ מותר א"כ שפיר נפקע איסור התועבה של מום הראשון ואינו אוסר אלא מקנסא. אמנם בקדשים דסובר ר"א דמטיל מום בבע"מ אוסר

ועי' רע"ב פ"ה דבכורות שם יעו"ש א"כ שוב לאו מקנסא רק מדינא אסור לר"א לטעמי' די'ש
במטיל מום לאו תועבה ואי דאח"כ כשנפל בו מום פקע המום ז"א דזה רק בבכור ולא במקדשין
דמטיל מום בבע"מ אסור ומום הראשון לא גרע ממטיל מום בבע"מ פיון דנמשך עשיתו שבתחלה
ומום בו ודו"ק: כ) ובעיקר התקירה למ"ד מטיל מום בבע"מ אסור אם נאסר ע"י הטלת מום
השני משום לא תאכל כל תועבה יש להתבונן למה דראיתי בס' גור ארי' למק"ל ז"ל (בפ' ראה)
ונה' לשונו.

דפסולי המקדשין לא נקרא מעשה תועבה אפילו עשאו למום דלא עשה מעשה בבכור רק שחסרו
דלא נקרא מעשה תועבה רק כשעשה מעשה לפנינו כמו בשול בב"ח. אבל חסרון הבכור אין זה
מעשה תועבה לפנינו דלא הוי רק חסרון הבכור שאינו לפנינו אלא א"כ היתה פנונתו להתיר את
הבכור זה נקרא מעשה תועבה שהתורה אסרה להתיר את הבכור ע"י מום והוא התיר את הבכור
הזה ע"י מום ונהרי הבכור שהתיר הוא מעשה תועבה עכ"ל.

ומבואר פנונתו כהא דתמורה (יז.) מה בהמה טמאה פסול הגוף אף כל פסול הגוף לאפוקי בע"מ
דפסול חסרון ניהו יעו"ש והיינו דמום הוא חסרון במה שחסר שאינו לפנינו.

ובכה"ג א"א ליאסר מה שלפנינו ע"י מעשה מום וחסרון פיון שאינו לפנינו. אין זה תועבה
האוסרת כי התועבה לא נעשתה בעצם הדבר שאנו רוצים לאסרו רק במה שחוצה לו.

אבל זה שמתיר הוא מעשה במה שלפנינו. [ונה' ודאי דגם למק"ל ז"ל אין ענין האיסור דהטלת
מום מצד שמתיר איסור מוקדשין דז"א דא"כ מ"ט דר"מ בבכורות (לג:) דאוסר להטיל מום
בבע"מ נהרי אינו מתיר נהרי נותר ע"י הראשון אם נפל מאליו אף פנונת מק"ל לענין איסור
לא תאכל כל תועבה דאינו נאסר מצד תועבה רק באופן שמתיר שזה מעשה במה שלפנינו אבל
עצם איסור הטלת מום אינו דוקא באופן שמתיר] וראיתי לידיד נפשי הרב הגאון המפורסם
מדווארטה שיחז' בספרו שהביא ראי' לסברת מק"ל ז"ל מדברי רמב"ם דאם נפל בו מום מאליו
מתיר איסור תועבה של הטלת מום הראשון בידיים ואם נימא דעצם המום הוא התועבה אמאי
יהי' מותר הרי עדיין מום הראשון קיים והתועבה קיימת.

וע"כ מוכח פסברת מק"ל ז"ל דהתועבה הוא מה שניתר ע"י המום ושוב עכשיו שיש היתר מצד
מום השני נסתלקה תועבה דמום הראשון פיון שאינו המתיר עכשיו ודבריו נחמדים. ולפי"ז אנדא
לחקירתנו דממ"נ באופן דמום הראשון הי' באיסור א"כ אין נ"מ לדין אם נאסור גם מטעם מטיל
מום פיון דאסור ועומד הוא.

ואם מום הראשון הי' מאליו שוב הרי אינו נותר ע"י מום השני נהי די'ש איסור בהטלת מום
בבע"מ אבל הרי אינו תועבה פיון דהתועבה הרי הוא ההיתר לא פעולת המום ונה' אינו נותר על
ידו וכדברי מק"ל ז"ל ובמ"א פתבתי לדון לפ"ד מק"ל דמטיל מום עובר לשי' הרא"ש פ"ה
דבכורות דהוי מה"ת אם נאסור משום תועבה פיון שאינו נותר ואכ"מ].

כא) ובהיותי בענין זה אכתוב מה דקשה לי במה דראיתי בתוספת רבנו אלחנן לע"ז (יג:) בהא
דפריף הש"ס אהא דתניא המקדיש בזמן הזה תעקר ואיזהו עיקר נועל דלת בפני' והא תנן איזהו
עיקר מנשר פרסותי' מן הארפובה ולמטה וכו' בתו' ר"א וא"ת מאי קשיא לי' לתלמודא שהי' לנו
כאן לעשות עיקר דנושר מן הארפובה ולמטה ונהלא אז הי' בע"מ ועדיין צריף לפדותם ומה יעשו
מן המעות יעו"ש וצ"ע דהא אמר בתמורה (יז.)

(המקדיש טריפה ונפל בה מום דאין פודין קדשים להאכילן לפלבים יעו"ש ושוב בזה שעיקרו ע"י נושר מן הארפונה ולמטה דנעשה טריפה הרי אינו ברפדיון [ואין סברא לומר דמקדיש בזה"ז שעומד לכה חשיב תחלת הקדשו ראוי רק לכלבים ודומה להא דרמב"ם (בפ"ה מעירוכין המקדיש נבילה לבד"ה תפדה יעו"ש והיגו משום דתחלת הקדשו לפדות לכלבים שפיר פודין אבל ז"א דמקדיש בזה"ז אפשר שיפול בו מום ויהי נפדה לאדם וכיון דאין תחלת הקדשו לפדיון פלבים שוב פשעשאו טריפה אין פודין לפלבים וצ"ע: כב) ובהיותי בענגן זה ראיתי להגאון רבנו משולם

אגרא ז"ל בתשובה שתמה בהא דזבחים (ע:) פל הזבחים שנתערבו בחטאות המיתות או בשור הנסקל אפילו אחד ברבוא ימותו פולן. ואמאי ימותו הא מבואר בבכורות (ל"ג:) דבכור שאחזו דם מותר להקזיז לו דם אפי' במקום שעושה מום משום דאם לא יטיל מום מניית הוי זה כמטיל מום בבע"מ יעו"ש וא"כ.

גם בזה נימא דכיון דנאסרו פולן אם לא יטיל בו מום יהי הדין ימותו שוב יהי רשאי מיד להטיל בו מום יעו"ש [מוכן דתוכן גושיתו עפ"י דברי תוס' בזבחים (ע"א.) דהקשו דאמאי אמרי' ימותו נימא ירעו ויפדו ואח"כ נימא ניקבשינהו דניידי וכל דפריש מרובא פריש ותירצו דלא עבדינו תקנה ברע' פיון דלאחר רעי' לא מישתרי נמי אלא מטעם פל דפריש יעו"ש וזה רק לענגן דלא נימא רעי' דהוי כשתי תקנות.

אבל הקושיא דלא ירעה רק יטיל בו מום מיד וזה תקנה אחת הוא דמיד נימא ניקבשינהו ואי דינא אסור להטיל מום הא מפיון דהדין ימותו ליפא אסור בהטלת מום] ולפענ"ד ליישב למאי דאמר במעילה (ג).

(דחטאות המיתות לא נהגין ולא מועלין ובגיטין (כח) דהוי חב"ע יעו"ש דפקעה קדושתיהו וראיתי בתוס' ישנים יומא (נ"ה.) בהא דכתבו דמעוה של מתים לא מהני בהו פדיון והביאו ראי' ע"ז מהא דתנו בזבחים (ע:.) פל הזבחים שנתערבו בחטאות המיתות ובשור הנסקל ימותו פולן וכו' מפלל דברי שא אין להם פדי' אפילו נפל בהם מום מדלא קתני ירעו עיי"ש ומבואר מדברייהם ז"ל דחטאות המיתות וגם התערובת שלקחם דפקעה קדושתיהו פיון דהולכין לאיבוד שוב אפי' נפל בהם מום אינם נפדים דהוי כמו א ס"ה שאין להם פדיון.

ואמנם נראה דהא דהקשו התוס' בזבחים (ע"א.) דנימא ירעו עד שיסתאבו ויפדו והוצרכו לתרץ דלא עבדינו תקנה ברע' פיון דלאחר מישתרי אלא מטעם פל דפריש.

והא לשיטתם אפי' אם יפול בהם מום לא מהני פדיון לק"מ דסברת תוס' ישנים דלא מהני פדיון משום דהדין דימותו מפקיע קדושתם דהולכים לאיבוד וא"כ שפיר הקשו תוס' על גוף התקנה דלא יהי' פלל התקנה ונהדין דימותו רק ירעו עד שיסתאבו א"כ ממילא לא יהי' נפקע קדושתם פלל פיון דחזי לדמי ושפיר כשיפול בהם מום יהי' מועיל פדיון ובחטאות המיתות גופיהו שפיר דליפא מהני פדיון דפקעי קרושחיהו אבל התערובת אם לא נימא ימותו שפיר יהי' בקדושתן ויועיל פדיון לכשיומתו וקושיתם הוא על עיקר התקנה דימותו וז"פ ולפי"ז מיושב שפיר גושית רבנו משולם ז"ל דמשום דימותו הוי כבעל מום ומותר להטיל מום ז"א דממ"נ אם לא נפסוק הדין דימותו הרי יהי' אסור בהטלת מום בתמימים.

וע"כ בהכרח לפסוק הדין דימותו ובפועל נוכל להטיל בו מום וא"כ שוב פיון דהדין דימותו הרי נפקע הקדושה מן התערוכת כמו מחטאות המיתות גופיהו כמ"ש תו"י ביומא ושוב אף שיעשה המום לא מהני פדיון לזה דלא אלים למיתפס פדיוני' וזה נכון: כג) וראיתי להרב שם שמתרץ קושיתו דאמאי ימותו פולן והא מכיון דימותו שוב ליפא אסור הטלת מום ומתרץ עפ"י דברי הגמ' בכורות (ל"ג): דספק תרומה אסור לטמאות וגרע מבכור שאחזו דם דמקזיזין במקום שעושין מום משום דבכור אי שביק לי' מניית אבל בתרומה שפא יבא אלי' ויטהרנה יעו"ש וה"נ בתערוכת דחטאות המיתות בזבחים אם יבא אלי' ויאמר שאלו הפשחים לא יומתו שוב אסור להטיל מום פיון דזה רק מספק אולם דחה דהא אמרי' בזבחים (ע"ג): דהשתא דלא נקריב הנה דיחוי יעו"ש א"כ אף אם יבא אלי' ויאמר דהוא פשר יפסול מצד דיחוי יעו"ש באורו.

ולפענ"ד יש לישב דהנה יש לחקור בקרבן הפסול משום דיחוי אם מותר להטיל בו מום וצדדי הספק דאף דאמרי' בגמ' דמטיל מום בבע"מ לתכמים מותר ואף בבכור שאחזי דם חשיב מטיל מום בבע"מ אף דהראשון אינו מום לענין פדיון מ"מ פיון דמצינו בשחויי חוץ דבעי' שיהי' ראוי לפתח אהל מועד דמ"מ אם הוא פסול שאם עלה לא ירד חשיב ראוי וכמפורש במתני' דזבחים (ק"ט).

(ועי' מעילה (ב') ויומא (כ"ד): פן י"ל דזה דמטיל מום בבע"מ אינו אסור הוא משום דמשעת מום הראשון פבר נפסל מתורת קרבן לגמרי ואם עלו ירדו כמפורש בזבחים (פ"ד.) וכן באחיזת הדס דהוי חולה הפסול לקרבן וכללי' קרא בהדי בע"מ ג"כ הדין דאם עלו ירדו ולכן ליפא אסור בהטלת מום שנסתלק מתורת קרבן.

אבל בפסול דיחוי י"ל לפי שיטת רש"י ז"ל בזבחים (פ"ד.) ובגדה (מ"א).

(דתליא הא דפסולו בקדש אם עלה לא ירד אם נעשה פסולו לאחר ההקדש יעו"ש ובס' עז"כ (בפי' לת"כ פ' צו) ביאר היטב שיטה זו יעו"ש וע"כ י"ל דפסול דיחוי דהוא רק בקדש ואם נדחה בעת שהי' חולין לאו דיחוי הוא וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ט דתרומות מובא ברמב"ם (פ"ו מאיסו"מ ה"ו) וכ"כ התוס' ביומא (ס"ד).

(בד"ה יעו"ש א"כ י"ל דהוי פסולו בקדש ואם עלה לא ירד. ואף דמפורש בתוס' זבחים (נ"ט): דבקדשי מזבח הפסולין משום דיחוי פטור משום שחויי חוץ משום דאינו ראוי לפתח אהל מועד יעו"ש ומוכח מזה דפסול דיחוי אם עלה ירד דאל"כ הי' מחייב בחוץ וכמו שהוכיחו התוס' פנה בזבחים (י"ב).

(בד"ה לילה וכו' דמחוסר זמן אם עלה ירד מדפטור בחוץ יעו"ש י"ל דתוס' לטעמיהו בזבחים (ס"ז): ושם (פ"ד): דפסולו בקדש דאם עלה לא ירד היינו פסול שנעשה אחרי קבלה יעו"ש וא"כ פסול דיחוי של בהמה שנעשה קודם שחיטה לא מייחשב חשב פסולו בקדש ושפיר אם עלה ירד [ועי' שמ"ק עירוין (י"ח).

(דמוכח מדבריו ז"ל דעברה שנתו אחר קבלה אם עלה לא ירד ועי' תשו' רעק"א ז"ל (סי' של"א) שלא הי' לפניו דברי השמ"ק] אבל לשיטת רש"י ז"ל י"ל דפסול דיחוי אם עלה לא ירד פיון דהפסול הוא רק אחרי ההקדש: ואמנם יתכן דגם לשיטת תוס' דדיחוי אם עלה ירד מ"מ אסור להטיל בו מום עפ"י דברי רמב"ם ז"ל (בפ"ב מאיסו"מ הט"ו) כל אלו ספק קבועין ספק עוברין לפיכך אם עשה בה מום אחר אינו לוקה ודייקי האחרונים מזה דאם הי' ודאי מום עובר אם עשה

מום קבוע לוקה [ועי' רא"ש (בפ"ד מבכורות) דחולק ע"ז יעו"ש] ומבואר דאף דמום עובר פסול להקרבה ועובר משום ה' לאונן פדאי' בת"כ (פ' אמור) ועי' בשה"מ לרמב"ן ז"ל יעו"ש מ"מ יש איסור בהטלת מום וע"כ חזר דכיון דהא דמותר להטיל מום בבע"מ אמרי' בבכורות (ל"ג:) דילפינן מדכתוב תמים יהי לרצון ופירש"י ז"ל דדרשינן תמים הראוי לרצון אמרתי לה דלא תטיל בו מום אבל בעל מום לא יעו"ש וע"כ סברת הרא"ש ז"ל דגם מום עובר מיחשב שאינו תמים וליכא בי' איסור דהטלת מום.

ורמב"ם ז"ל סובר דכיון דאינו נפדה ע"י מום עובר לא פקע שם תמים מינן' דהא חזר לתמימותו ושפיר יש בו איסור הטלת מום: ולפי"ז מבואר מזה דמה שאינו ראוי להקרבה אינו מסלק איסור הטלת מום דרק אם אינו ראוי משום שאינו תמים בזה הוא דליכא איסור הטלת מום אבל בבעל מום עובר אף שאינו ראוי להקרבה מ"מ יש בו איסור הטלת מום ולרא"ש ז"ל הטעם דגם בע"מ עובר שם מום עליו אבל פסול דיהוי הרי זה שאינו לרצון אינו משום שאינו תמים רק פסול אחר גרם לו שפיר י"ל דלא היתר בהטלת מום וכיוצא בזה פתב מרן ז"ל בשו"ת הרי"מ ז"ל (ביו"ד סי' ח').

(בהא דבכור ח"ל דאמרי' בבכורות (נ"ג.) פאן ליקדש פאן ליקרב ועי' תמורה (כ"א.)

(ובתוס' שם דאסור להטיל בו מום דהטעם משום דמה שאינו לרצון אינו משום שאינו תמים רק מצד אחר יעו"ש"ה ובבכורות (נ"ג.) מוכח דבכור ת"ל דאם עלה ירד דהא פריה וכי מאחר שאינו קרב למא קדוש יעו"ש ומוכח דגם אם עלו ירדו דאל"כ שפיר מיקרי קרבן.

ומבואר ג"כ דפסול אינו מסלק איסור הטלת מום אף פסול שאם עלה ירד. משום דתמים הוא וסברת הגמ' דבכור שאחזו דם וכן מטיל מום בבע"מ שנסתלק ממנו שם תמים דכיון דסופו למות אינו תמים שפיר מותר להטיל בו מום.

ולפי"ז שוב בהנהג' זבחים שנתערבו בחטאות המיתות ממ"נ מצד דיהוי הרי יש בו איסור הטלת מום רק משום דהדין דמיתו הנה כמותו וזה הרי ספק הוא ואם יבא אלי' ויאמר שאינו הפסול לא יהי' הדין דמיתו ויהי' איסור דהטלת מום וזה פשוט: ובעיקר הדבר דקרבו שנספל מצד דיהוי אם יש בו איסור הטלת מום עלה בדעתו לדון בדבר חדש דהנה ראיתי להר"ש משנצ"ן ז"ל (בפי' לת"כ פ' ויקרא) דכתב דבר חדש בהא דת"כ שם דקרבו תמיד מחיוב בבקיור ד' ימים קודם שחיטה וכתב הר"ש ז"ל דאם שחטו בלא בקיור ונמצאתם אף דאינו רק בפיטול חיוב מ"מ אם עלה למזבח ירד דכיון דחיוב בקיור מצד מום הנה כבע"מ ואם עלה ירד וכ"כ במק"א להקשות מהא דפסחים (ע"ג).

(תיקון שאם עלה לא ירד ונהרי מחוסר בקיור והתינוח אם גם חסרון בקיור לא. ירד אבל להר"ש ז"ל דירד יקשה וכבר האריה באו"ז שם ואכ"מ] כן י"ל בפסול דיהוי דאם הדיחוי מפאת מום יש על הדיחוי דין מום ונאמר איפוא דענין דיהוי אינו פסול חדש רק שנמשך פסול שבתחלה וכאלו הפסול קנים ולפי"ז שפיר יהי' מותר בו הטלת מום דרק אם הדיחוי מפאת פסול אחר שפיר י"ל דלא היתר בזה איסור הטלת מום.

אבל בזה דאמרי' מותו ויש בזה דין בע"מ כדמוכח בבכורות (ל"ג:) דחשיב מטיל מום בבע"מ כן הדיחוי שמתמו יש בו תורת בע"מ ולית בי' איסורא דמטיל מום: ואמנם הדרנא בי' דהא אמר ביומא (ס"ד).

(דגלי קרא גבי מום דלא אמרי' דיהוי ואם עבר מומן ירצו יעו"ש ולכאורה פיון דגלי קרא דפסול מום אינו מדקה פלל איך אמרי' בנבחים (ע"ג): דבתערוכת אף שהפך אמרי' דיהוי יעו"ש ונהרי ימותו הני כבע"מ ואין פסול מום מדקה וע"כ דזה טעות דנהי דהדין דימותו משני ל"י כבע"מ מ"מ איסור הקרבה יש מצד התערוכת אף לולי הדין דימותו ושפיר ע"י איסור זה להקרבה נדקה לא ע"י הדין דימותו שיהי' כבע"מ רק משום איסור הקרבה מספק גרידא.

ולפי"ז שוב איך נימא דמשום דהדיחוי משום מום הותר בו הטלת מום דדינו פמום דז"א דאותו דיהוי שמפאת דין מום הרי אינו מדקה פלל דגלי קרי דמום אינו מדקה ונחשב פאלו לא הי'.

וכל ענין דיהוי הוא רק מצד פסול הקרבה גרידא לא דין מום ושפיר יש איסור להטיל בו מום דבדיחוי זה ע"כ ליפא תורת מום וזה ברור: כד) ראיתי לכ"ת שהביא ראי' לדברי דבצמר חטאת אין מועלין מדברי השמ"ק מעילה (י"ט).

(דמפרש מתני' תלש מן החטאת דהכוננה שתלש מבשר החטאת עכ"ד ועיין כ"ת בדברי רמב"ם ז"ל (פ"ו ממעילה ה"ב) שמפניך בדבריו ז"ל שתלש מצמרן אולם לא העתיק לשון חטאת כדאיתא במשנה רק נקט קדשי קדשים התמימים יעו"ש: ובהיותי בדברי רמב"ם ז"ל האלו אמרתי להעירו במה דכתב ז"ל קדשי קדשים התמימים שתלש מצמרן פיון שנהנה בפרוטה מעל אעפ"י שלא פגם שהרי הן דומים לכוס של זהב שאינו נפגם שאין תלישת הצמר פוסלת אותן מליקרב אבל אם נפל בהם מום הואיל ולמכירה עומדין והגיזה פוגמת דמיהן לא מעל עד שיהנה ויפגום בפרוטה ע"כ ובהשגת הראב"ד ז"ל כתב ומה שאמר אין לו טעם שהקרבן התמימים אעפ"י שהוא עומד לקרבן אפשר שיפול בו מום ויפגם וימכר ועוד שהעור לפהנים הוא והוא נפגם אצלם שקודם זריקה מועלין בכולם והוא דבר שיש בו פגם עכ"ל והנה הוקשה לו בזה שתי קושיות הא' דקרבו תמים ג"כ צריך פגימה דאעפ"י שהוא עומד לקרבן אפשר שיפול בו מום ויפגום וימכר הב' דכיון דהעור נפגם ויש בו מעילה יהי' דינו כדבר שדרכו ליפגם.

והנה לקושיא הא' הביא בכס"מ תירוץ בשם המגדול עוז דהשתא מיהא תמים הוא ואין לנו בהקדשות אלא מקומו ושעתו כדאיתא בתוספתא ובשעת שנהנה פגם ועוד תניא התם ועד שתהא הנאתו ופגימתו כאחד עיי"ש ודבריו ז"ל צ"ע דשם הכוננה שאם נהנה עכשיו ופגם לאחר זמן אין מצטרפין דבעי' הנאה ופגימה כאחד אבל אם באמת פגם מיד ביחד עם ההנאה רק שאין הפגימה מועלת עכשיו זה דומה להא דש"ס מעילה (י"ז).

(דדבר שעומד לפגום אחר זמן אם חשוב דבר שדרכו ליפגום שיהי' צריך שיפגום ויהנה עיי"ש במחלוקת דר"ע ורבנן ובתוס' שם. וסברת מ"ע נראה דכיון דאין הפגם פועל עכשיו נחשב פאלו לא נפגם עכשיו ואימתי הוי הפגם אז בעת שפיגם ושוב אז ליפא ההנאה ולא הוי פגימתו והנאתו כאחד ואכמ"ל בזה: והנה בהתבונן במחלוקת רמב"ם וראב"ד ז"ל אם קדשי מזבח חשיבי דבר שדרכו לפגום נראה מבואר דפלוגתתם בענין קדושת הגוף אם הוי ג"כ קדושת דמים והוי מומן הקדש רק דניתוסף בו קידוש לקרב ג"כ.

או דבקדוה"ג ליפא פלל קדושת דמים והוא רק תורת קרבן גרידא וכבר העירותי בזה מהא דמעילה (ט"ו). דקדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה וק"ד שמתו מועלין בהם וכן לענין נעשה מצנתו דאמרי' דאין מועלין פנבחים (מ"ו).

(וכמה דוכתי ובק"ד לא שייך נעשה מצותו כדמוכח בקידושין (נ"ד). גבי פתנות פהונה ועי' במ"ל (פ"ה ממעילה) יעו"ש ועי' רש"י מעילה (יט): דאפי' רכב עלי' והכחישה לאו פלוס דעדין תזי לגבוה יעו"ש וע"כ הטעם דכיון דאינו עומד לפדיון לית בי' ק"ד וכמ"ש התו' במעילה (ט"ו) דאשפה שראוי' לפדות יש בה ק"ד אבל מה שאינו ראוי לפדות לית בי' מעילה מצד קדושת דמים פיון דאין דמים להקדש.

ומש"ה קדוה"ג שאינו ראוי לפדיון לית בי' דין ק"ד פלל. ואולם בהא דאמרי' במעילה (י"ט): דקדשי מזבח תמימים ונעשו בעלי מומין דמועלין בהם יעו"ש משמע דבעצם יש גם קדושת דמים בקדשי מזבח דאל"כ דהקדשו רק קדוה"ג מהיכן נתחדש בזה מעילה.

ואולי מצד דהוי עכ"פ פגידולי הקדש דאמרי' במעילה (י"ג). דמועלין ואף לת"ק דהתם דאין מועלין מ"מ י"ל דבגידולין שנסתנו הוא דפליגי אבל בהמה זו שהיא הוא בעצמה בגידולי הקדש פזו.

לכ"ע מועלין ועי' רמב"ם פ"ה ממעילה (ה"ו) יעו"ש וגם י"ל דזה דין חדש שנעשה מחדש קדושת דמים ע"י הזכות ממון שזכתה תורה להקדש בפדיונו וכבר ביארתי ענין זה באנרף ומצאתי פעת במקו"ח לקריתות (ו).

(דכ"כ דהיכא דמהני פדיון לא פקע קדושת דמים יעו"ש: והנה לפי דברי הגמ' ב"ק (ע"ט). דגנב והקדיש לבדק הבית חייב ד' וה' דהוי פמכור ובתוס' שם בארו דבקדשי מזבח פטור דאינו פמכור יעו"ש.

ומבואר דליפא דין קדושת דמים פלל בקדשי מזבח דאל"כ הי' זה נחשב כמכירה וכמו פל קדשי דמים וע"כ דכיון דאינו עומד לפדיון רק להקרבה הנה קדושתו רק קידוש ליקרב לא קידוש דמים וליפא בהו לגבוה דין דמים: ולפי"ז יש לעורר דלקאורה סברת רמב"ם ז"ל דמש"ה קדשי מזבח מחשבי לדבר שאין דרכו לפגום דזכות שווי ממון שייך רק אם עומד לממון שיהי' להקדש ממנו ממון אבל קדוה"ג שאין עומד לממון והקדשו קדוה"ג ליקרב לא הוי עכשיו בר פגימה פלל פיון דאינו נפסל מהקרבה בזה וזה דקדוק לשונו ז"ל "שאין הגיזה פוסלתו מליקרב" והיינו דכיון דקדושתו רק קדושת הקרבה אינו נחשב פגימה רק מה שפוגם להקרבה דאין המכונן פגימה פגימת וחסרון ממון רק פגימת מה שהוא עומד אליו אבל זה שאינו עומד לדמים והפגימה אינו בענין הקרבה רק בענין הדמים זה אינו נחשב בר פגימה ואמנם ראב"ד ז"ל סובר דבקדוה"ג יש שני עניני קדושה קדושת דמים שע"י הקדשו נעשה ממון גבוה וגם קדוה"ג ליקרב וכו' הוא סדר קדושתו דבזמן ראותו להקרבה יקרב ובזמן ראותו לדמים יפדה ולכך הוקדש מתחלה ועי' מעילה (ט).

(דבכל המנחות פן בתחלה קדושת פה ואח"כ קדוה"ג יעו"ש וע"כ שפיר מפיון דהוי בר פגימה לקדושת דמים שבו חשיב דבר שדרכו לפגום וזה מבואר: ולפי"ז יש לעורר דהא רמב"ם ז"ל בפ"ב מגניבה (ה"ו) פסק דגנב ואח"כ הקדיש פטור דהקדש אינו כמכירה יעו"ש וראב"ד ז"ל בהשגות שם פתב דהקדש בדיק הבית הוי כמכירה דמה לי משעבדי לשמים מה לי משעבדי להדיוט יעו"ש ובכס"מ דרמב"ם ז"ל חולק ע"ז וגם בקדשי בד"ה לא הוי כמכירה.

ולפי"ז נהפוך דבדו למישאל דלראב"ד ז"ל להיפוך הרי מפרש דקדוה"ג אין בו דין ק"ד פלל דאל"כ הי' נחשב כמכירה ולרמב"ם שניהם שוים קדוה"ג וק"ד והא דאינו מכור ביאר רמב"ן

במלקמות פ' הגוזל בתרא דאינו מכרו פולו פיון דיש לזה שעבוד יעו"ש]: והנה לקושיא השני דהעור יש בו מעילה והוא דבר שדרכו ליפגם ונימא דאין מועלין רק בפוגם ונהנה והנה זה דכתב ראב"ד ז"ל דמועלין בעור דקדשי קדשים לפני זריקה ברור דמקורו מהא דמעילה (ט).

(גזרק דמה כו' ואין מועלין בעורות ומבואר דקודם שגזרק מועלין בעורה [וצ"ע על הרמב"ם ז"ל (פ"ב ממעילה) שלא הזכיר משנה שלימה דמשגזרק הדם אין מועלין בעור יעו"ש] ועי' תוס' בכורות (כ"ו).

(בד"ה התולש צמר מעולה תמימה אף ראה בתוס' יומא (נ"ט): ובחולין (ק"ז).) בד"ה הוא לפני פפרה שפתבו דליפא מעילה דאורייתא בעור אלא בבשר יעו"ש ועי' זבחים (ק"ג).

(עולת איש פרט לעולת הקדש כו' אבל עור תפיס יעו"ש ומבואר לכאורה ג"כ דעור העולה אינו בר מעילה מדתפיס קדושת בד"ה ואי דמיירי דשייר העור הא מפורש בחולין (קל"ה).) דבק"מ לא מהני שיור לגיזה ואמרי' פשטא קדושה בכולה כ"ש בהעור יעו"ש עירובין (כ"ז).

(וכבר הארכתי במ"א אהא דזבחים (ל"ה).) דהשוחט את הזבח לאכול פזית מן העור פשר יעו"ש וע"כ דהעור הוי הקדש דאל"כ מאי שייך פיגול וכבר העירו בזה אף זה ל"ק דראב"ד ז"ל דעתו בפירושו לת"כ דפיגול בעובר תולין ג"כ נעשה פיגול פיון דמחנף לבהמת מוקדשין וה"נ י"ל דס"ד דחייל פיגול על העור אף שאינו קדוש כהבשר ואכמ"ל: ואולם יתכן סברת הרמב"ם ז"ל דענין זה דאמרי' במעילה (י"ט) דדבר שדרכו ליפגם אין מועלין בו רק פשנהנה ופוגם דהיינו רק שהפגימה צריף להיות במה שהאיסור בשבילו כמו בהקדש דאיסור מעילה הוא משום שלוקח דבר של הקדש לעצמו ועי' תו' פתובות (ל'): וע"כ בזה שפוגם הרי הוא מפסיד להקדיש וזהו סיבת האיסור אבל בעור אף דמועלין בו אין מעילתו משום שהוא לפהנים דאדרבא בשעה שהוא לפהנים הרי אין בו מעילה וכדתנן במעילה (ט).

(גזרק דמה אין מועלין. בעורות ולהיפוח דכ"ז שאינו לפהנים נחשב ג"כ בכלל חלק גבוה לימעול בו וא"כ ענין המעילה אינו כלל בשביל הפסד הפהנים רק משום שנהנה מן ההקדש ולהקדש אינו בר פגימה כלל והפגימה הוא רק במה שאין בו המעילה ואין זו פגימה המסוייבת וזה פשוט: ודברי ראב"ד ז"ל יתכן לפרש עפ"י דברי תוס' במעילה (ג'): ובד"ה אלמא בשם רב האי גאון ז"ל דבארבעה לחמי תודה הנתיבין לפהן מועלין בהם ובשם"ק שם דטעמא דשלמים אין מועלין בהם הואיל ובעלים אכלי להו ונהני ארבעה לחמי תודה הואיל וכהנים אכלי להו.

אית בהו מעילה יעו"ש ומבואר דאף דבכל מקום זריקה מוציאה מידי מעילה היינו דאחר הזריקה הפהנים כבעלים אבל מ"מ מה שהוא לפהנים בגדר פהנים ראוי לימעול בו ע"י ראיות זה לפהנים ושייר קודם זריקה הוי בר מעילה מצד ראיות לפהנים והוי זה בר פגימה אולם כבר תמהו תוס' על שיטת ר"ה גאון ז"ל ובחידושי הארכתי ליישב דבריו והארכתי מהא דת"כ (פ' אמור) אר"י שמעתי באוכל קדשי קדשים לאחר זריקה דמשלם קרן לפהנים והפהנים לוקחים בהם שלמים ועי' בפ"ה הר"ש משנץ ז"ל שם דהביא תוספתא דמשלם קו"ח לפהנים יעו"ש ומבואר דאף לאחר זריקה שהותר לפהנים מ"מ לזר יש חיוב קרן וחומש משום הפסד הפהנים ואכמ"ל: ולשון הרמב"ם ז"ל שאין תלישת הצמר פוסלת אותו מליקרר כתבתי במ"א דכוננתו להא דירושלמי פסחים (פ"ט ה"ה) תני בן בג בג אומר שיה תמים אין גיזה תמימה אפי' לקח הגיזה מן הששה מיקרי תמים וכשר] יעו"ש: (כה) ודע דבירושלמי מגילה (פ"א הי"א) איתא מירטום עוף שניטלו הנוצות

פֶּשֶׁט ר"א פל צפור כל פֶּנֶף פֶּרֶט לְמִירְטוּם יעו"ש ומבואר בְּזוֹה דְּבִקְרָבָנוֹת בְּגִי נח פֶּסוּל עוֹף שְׁנִתְלָשׁוּ הַנּוֹצוֹת וּבְנֻדָּי מַכְש"כ דְּבִקְרָבָנוֹת יִשְׂרָאֵל דְּפֹסֵל מִירְטוּם דְּהִרְבָּה חֲמֻרָוֹת בְּקְרָבָנוֹת יִשְׂרָאֵל מְקְרָבָנוֹת ב"נ פְּדָא' בְּסוּף זְבָחִים וּבִירוּשְׁלָמִי מְגִילָה שָׁם וצ"ע שְׁלֵא רְאִיתִי לְרַמְבַּ"ם ו"ל שְׂיָבוֹא דִּין זֶה דְּעוֹף הַמִּירְטוּם פֶּסוּל.

וְלִכְאוּרָה לְפִי דְּבָרֵי רָאב"ד ו"ל בתו"כ שְׁהֵבֵאתִי בְּמִכְתָּבֵי דְּנוֹצוֹת הִי קְרָבִין וְכַת"ר תַּמָּה מֵהָא דְּתַמּוּרָה (ל"ד.) דָּאִין מוֹעֲלִין בְּמִנְרָאָה וְנוֹצָה וְיִתְכּוֹן לְפָרֵשׁ דְּשִׁיטַת רָאב"ד ו"ל דִּישׁ הַבְּדֵל בֵּין נוֹצָה שְׁעַל הַמִּנְרָאָה לְשָׂאָר הַנּוֹצוֹת דְּרַבָּק נוֹצָה שְׁעַל הַמִּנְרָאָה הוּא בְּהַשְׁלָכָה אָבֵל שְׂאָר הַנּוֹצוֹת הִי קְרָבִין וְכִדְכַתְּבִיב בְּכַנְפֵי דְּהַכְּנָפִים הַגְּדוּלִים הִיוּ קְרָבִים כ"ש הַנּוֹצוֹת אָבֵל לֹא הַנּוֹצָה שְׁעַל הַמִּנְרָאָה וְעַל נוֹצָה זֹו קָאָמַר הַש"ס דָּאִין מוֹעֲלִין וְא"כ שְׁפִיר בְּקְרָבָנוֹת ב"נ דְּהַכֵּל קָרַב שְׁפִיר פֹּסֵל מִירְטוּם אָבֵל מַה שְׂאִינוּ י"ל דָּאִינוּ מְעַכְבֵּי [וְכ"כ בַּמ"א לְדוֹן אִם אִינוּ רְאִוִי לְהַשְׁלָכָה בְּתַחֲלָתוֹ אִם מְעַכְבֵּי לְפִי דְּבָרֵי תוֹס' יוֹמָא (כ"ט).

(דָּאָף דְּהַקְטָרָה אִינְהָ מְעַכְבַּת מ"מ בְּעִי רְאִוִי לְהַקְטָרָה וְהַ"ל בְּהַשְׁלָכָה דְּבְעִי רְאִוִי לְהַשְׁלָכָה. וְאוּלָם לְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּיוֹמָא (נ"ט:) ד"ה וְהָרִי דְּהַקְשׁוּ דְּאִמָּאֵי לֹא יִמְעַלוּ בְּמִנְרָאָה וְנוֹצָה וְהָרִי עֲדִיין צָרִיף הַשְׁלָכָה וְתִירְצוּ דְּעַבּוּדַת הַדָּם מִתִּירְתָּהּ וְעוֹד תִּירְצוּ דְּהַשְׁלָכָה לֹא בְּעִי בְּגַדֵי כְּהוֹנֵה וּמַש"ה חֲשִׁיב נַעֲשֶׂה מְצוּתָהּ יַעוּש"ה וְא"כ י"ל דְּלֹא בְּעִי רְאִוִי בְּתַחֲלָתוֹ רַב לְהַקְטָרָה שְׂצָרִיכָה בְּגַדֵי כְּהוֹנֵה כְּמִפְרָשׁ בְּשִׁבּוּעוֹת (י"ז).

(וּבְיוֹמָא (י"ב.) יַעו"ש אָבֵל הַשְׁלָכָה שֶׁא"צ ב"כ י"ל דָּאָף אִם אִינוּ רְאִוִי מִתַּחֲלָתוֹ ג"כ אִינוּ מְעַכְבֵּי וְעִי ר"ש לַת"כ וְיִקְרָא וְא"כ"מ] מַה דְּהֵבֵאתִי בְּמִכְתָּבֵי קוֹשֵׁיט ס' חֲסָדֵי דְּוֹד בְּדְבָרֵי רַמְבַּ"ם (פ"ב) מְמַעֲלָה ה"ו) דְּמִנְרָאָה וְנוֹצָה שְׁלַח חֲטָאת הָעוֹף אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה רְאִיתִי כְּעַתְּ בְּקָרִית סְפָר שָׁם דְּהַרְגִישׁ בְּזוֹה דְּבַגְמ' אִיתָא עוֹלַת הָעוֹף וְכַתְּבִיב וְנִרְאָה דַּה"ה לְחֲטָאת הָעוֹף יַעו"ש וְאִינוּ מוּכָן דְּכִינּוֹן דְּהַשְׁלָכָה בְּעוֹלַת הָעוֹף נֶאֱמָרָה מִנ"ל לִידְמוּת וְעִי רַש"י יוֹמָא (כ"א).

(דְּמִנְרָאָה שְׁלַח עוֹלַת הָעוֹף נִקְרַב אָבֵל לֹא דְּחֲטָאת הָעוֹף: כו) רְאִיתִי לַכַּת"ר שְׁהַעִיר בְּדְבָרֵי רַש"י ז"ל ב"ק (דף ל"ז.) בַּד"ה דַּא"כ דְּשׁוֹר שְׁלַח הַקֹּדֶשׁ שְׁנִגְחַת שְׁלַח הַדְּיוּט אִפִּי מוֹעֵד פְּטוּר דְּלִיכָא לְמִימַר בִּי וְהוּעַד בְּבַעֲלָיו יַעו"ש וְהַעִיר מִהִירוּשְׁלָמִי פ"א דְּתַרּוּמוֹת ה"א דְּפִלְגִי אִם גִּזְבָּר כְּבַעֲלִים לְעַנְיָן שְׁהַגְזָר יְכוּל לְתַרּוּם יַעו"ש עכ"ד בְּפִשְׁטוֹ לַק"מ כִּי יֵשׁ חִילּוּק בְּזוֹה בֵּין קְדוּשַׁת דְּמִים לְקְדוּשַׁת הַגּוּף כִּי קְדוּשַׁת דְּמִים שְׁהוּא עַנְיָן מְמוּן וְכַמְכָרוֹ לְגְבוּהַ שְׁפִיר הוּי הַגְזָר כְּבַעֲלִים אָבֵל קְדוּשַׁת הַגּוּף שְׁהוּא רַב עַנְיָן רְאִוִיוֹת לְהַקְרָבָה אִין עַל הַגְזָר תּוֹרַת בְּעֵלִים דְּלֹא יְהִי כַּח הַגְזָר עֲדִיף מִכַּח הַקֹּדֶשׁ דָּאִינוּ נֶחֱשָׁב כְּמַכִּירָה לְהַקְדֵּשׁ בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יַעו"ש תו' ב"ק (ע"ט).

(כִּן אִין הַגְזָר נֶחֱשָׁב בְּעֵלִים וְכֵלל זֶה מְבוֹאָר בְּתוֹס' חוֹלִין (קל"ח:) בַּד"ה יֵצֵא זֶה וְכו' דְּכַתְּבוּ וּמִיָּהוּ לְשׁוֹן לְהַבִּיאוּ לִיד גִּזְבָּר אִינוּ מְיֻשָּׁב כ"כ דְּבַגְזָר לֹא שִׁיף אֲלֵא בְּקִדְשֵׁי בְּדָק הַבֵּית יַעו"ש וְנִרְאָה כְּפִנּוֹתָם כִּי אִין עַנְיָן גִּזְבָּר בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ [וְדוֹחַק לְפָרֵשׁ שְׁפִנּוֹתָם שֶׁא"צ לְהַבִּיאוּ לְגִזְבָּר רַב לְכַהֵן שְׂיִקְרִיבּוּ וְעִי תוֹס' חוֹלִין (כ"ב:) שְׁבַהֲבָאָה לְכַהֵן נְפִטָר וּבְמַעֲלָה (י"ט).

(דְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנָם לֹא מִשְׁמַע כִּן] וְלָכֵן הִירוּשְׁלָמִי בְּתַרּוּמוֹת דְּמִירְי בְּמִירוּחַ פִּירוֹת דָּאִינָם רַב קְדוּשַׁת דְּמִים שְׁפִיר קָאָמַר דְּהַגְזָר כְּבַעֲלִים. אָבֵל בַּב"ק דְּבִשׁוֹר שְׁלַח הַקֹּדֶשׁ קִיָּמִינוּ דְּהוּי קְדוּה"ג אִין עַל הַגְזָר תּוֹרַת בְּעֵלִים וְלֹא קָרִינּוּ בִי וְהוּעַד בְּבַעֲלָיו אוּלָם יִקְשֶׁה בְּתוֹסְפָתָא רִישׁ פ"ד דְּב"ק שׁוֹר שְׁחֲצִיו שְׁלַח יִשְׂרָאֵל וְחֲצִיו שְׁלַח הַקֹּדֶשׁ שְׁהַזִּיק.

של ישראל מועד משלם נ"ש ותם חצי נזק של הקדש בין תם בין מועד פטור והא שיטת רש"י ז"ל בקידושין (ז.) דהקדש חצי הנה רק קדושת דמים ועי' בתוס' שם א"כ יקשה דיהי' מיקרי והועד בפעליו דבק"ד גזבר בפעלים.

אף קדשי דמים יש בתרי גוונא קדשי דמים לבדק הבית וקדשי דמים למזבח עי' בכורות (י"ד.) וקציו של ישראל וקציו של הקדש הוי חלק ההקדש קדשי דמים למזבח ויש לדון דגם בזה אין הגזבר בפעלים פינון דלמזבח ועי' רש"י ב"מ (נ"ו).

(ד"ה וההקדשות גזבר המוכר הקדש או המוכר עולתו שפול בה מום ע"ש הנה דמוכר עולתו אינו להגזבר: ואלם מסבא יתכן דקדשי מזבח לאו בחדא מחתא מחתינהו דקדשים שפאין מכח אדם המקדיש דעדיין שם פעליו עליהן וכדברי הגמ' בב"ק (ע"ו).

(מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן יעו"ש מש"ה לא נמסר רשות זה לגזבר. אמןם בקדשים שפעצמו הו קדושים פגון בכור וכדומה שפיר אין שם הפעלים ע"ז רק דין התורה דהוא של גבוה וממילא כל שהוא של גבוה שייך להגזבר שהוא פעלים דהקדש.

ובזה יתכן לפרש דברי הגמ' בתמורה (דף ח'.) בכורן ירעו עד שישתאבו ויאכלו במומן וכו' אי אמרת בשלמא אית לי לכהן זכי בגויהו שפיר אלא אי אמרת לית להו לייתי גזבר ולישקלי יעו"ש וצריף מוכן דמאי ענין גזבר לזה.

ולפמ"ש הרי שם בכור שאינו מכח מקדיש רק מאליו של גבוה שפיר אף בקדושת מזבח יש על הגזבר דין פעלים דהקדש ועי' בתמורה (ל"ב.) אמר עולא המתפס עולה לבדק הבית' אין בה אלא עיפוב גזברין בלבד ופירש"י ז"ל שאינה קרובה עד שיבואו הגזברין לעמוד ע"ג כמו שהפעלים צריכים לעמוד בשעת הקרבה ולפי דברינו יש לפלפל בזה טובא ועי' מעילה (כ').

(באבגי בגין המסורות לגזבר עסקינן יעו"ש"ה כז) עוד העיר כ"ת מרש"י ז"ל עירוכין (כ"ג:.) בד"ה ממשפנין אותן דחייבי עירוכין גזבר נכנס לבתיהן ונוטל בעל פרחן והעיר כ"ת דהא עובר משום לא תבא אל ביתו לעבנט עבנטו וע"כ דאינו פעלים ממש רק שליח בפעלמא עכ"ד לא ראה בתוס' יו"ט (פ"א דשקלים מ"ג) וז"ל ואין פאן משום בחוץ תעמוד דהכא מצנות גבוה עליו משא"כ פריעת בע"ח אע"ג דנמי מצנה הוא אין למדין ממנה למצנות גבוה יעו"ש ומבואר מזה דסברתו דרק לפרוע חוב נאסר לבא אל ביתו אבל לא כפי למצנות גבוה ומש"ה י"ל דאף דהגזבר בפעלים מ"מ מותר שאינו כופהו לפרעון חוב רק למצנות גבוה ואולם יש להקשות דלפי המבואר בפ"א דשקלים דממשפנין על השקלים וכתב רמב"ם ז"ל דלוקחין ממנו עבטו וכסותו יעו"ש ומדסתים משמע דלא בעינן דוקא שיהי' במשכון פשיעור החוב רק אף אם אינו שנה כל המחצית השקל ג"כ ממשפנין ובזה יש להעיר דבכה"ג לא יהי' רשאי לעבנט עבטו דהא מבואר ברמב"ם פ"א משקלים ה"א דמחצית השקל אינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת יעו"ש ומבואר דמ"ע דמחצית השקל אינו מתקיימת בצירוף רק בעינן נתינה בב"א.

וע"כ הו דממשפנין אף אם אין לו פשיעור מחצית השקל אף שלא יהי' בזה קיום מצנה נראה משום דמחצית השקל שהוא מצנות ממון ומלנה הפתובה בתורה הוא דשעבודא דאורייתא יש בזה תורת חוב לבד דין המצנה ומש"ה מממשפנין בשביל החוב שעליו דלענין החוב אין נ"מ אם משלם בב"א או בזה אחר זה.

וא"כ שוב בזה דהפפי' לפרעון חוב לא למצות גבוה שהרי אינו יוצא המצנה בנתינה ע"י צירוף בשני פעמים שוב אם הגזבר כבעלים יהי' אסור לבא אל ביתו לעבט עבטו ואכ"מ: (כח) עוד ראיתי לכ"ת שהעיר מהא מהריטב"א בב"מ (דף נ"ז).

(דגזבר כבעלים לעגנו שיכול לחלל הקדש שנה מנה על שנה פרוטה יעו"ש לא אדע מה ראי' דהא אנו דנין בגזבר אם הוא כבעלים דגבוה או רק בגדר שלים לגבוה ודין זה דאמר שמואל הקדש שנה מנה שחוללו על שו"פ מחולל דכתבו תוס' בתמורה (כ"ז:): דבעי בעלים הרי מיירי בבעלים שהקדישו ובאין להוציא מרשות הקדש ומה ענין ה' בעלים דדנין מי עשה ההקדש לה' בעלים דגזבר דדנין אם ההקדש פשלו או שהוא רק שלים להקדש כצ"ל וכוננת ריטב"א ז"ל דכמו בעלים יכולים לחלל שנה מנה על שנה פרוטה משום דהוא עשה ההקדש עי' ט"א מגילה באבני שוהם יעו"ש] פן הגזבר שהוא שלים ההקדש למפור ולחלל ההקדשות מפנין דהוא ברשותו דהקדש יכול לחלל על שו"פ.

אבל אין נ"מ אם יש עליו שם בעלים דהקדש או שלים דהקדש ופשוט: ומה שהעיר כ"ת בדברי רש"י ז"ל בב"מ (דף נ"ז:): ה"א באבני בנין המסורות לגזבר דהוי ריבית ע"י שלים עכ"ד פונת רש"י רק נגד דין מעילה הוי רק שלים הלנה.

אבל לעגנו הלנאה הנה בעלים גמורין ואכ"מ: (כט) עוד העיר כ"ת מהא דבכורות דף (כ"ה.) (דפרי' בפרה אדומה ולחללה על שו"פ כשמואל דאמר הקדש שנה מנה שחיללו על שו"פ מחולל והעיר כ"ת דאם גזבר אינו כבעלים איך יכול לחלל על שו"פ הא רק בעלים יכולין לחלל שנה מנה על שו"פ וכתוס' תמורה (כ"ז).

(עכ"ד ולק"מ פי אין פוננת תוס' פלל מצד חשיבות הבעלים רק כמ"ש הט"א במגילה (כ"ג:): דכיון דהקדש חל על פיו יכול לחללה על שו"פ אבל אחרים דלא חל הקדש על ידיהם לא ובאבני שוהם שם הוסיף עוד טעם דבעלים דנשאלין על ההקדש הואיל ובגדם לישאול אפתי לא יצאו מרשותם ויש לו פח לפדות ש"מ על שו"פ משא"כ אחר יעו"ש נקדמיהו בזה הראשונים ז"ל באס"ז ב"מ (נ"ד).

(יעו"ש וא"כ שוב גם גזבר שההקדש חל על פיו שפיר דמחלל על שו"פ ולטעם שאלה הרי גם גזבר יכול לישאול עי' בט"א ר"ה (כ"ח.) (ובהגהות אמ"ב שם שפיר דמחלל על שו"פ.

ועי' לשון תוס' במנחות (ע"א:): ד"ה ומתירין דמש"ה הקדש שנה מנה שחיללו על שו"פ מחולל רק בבעלים וז"ל דאין סברא שיוכל כל אחד לפדות הקדש חבירו שנה מנה על שו"פ ויקחנו לעצמו עיי"ש ומשמע דעיקר הקפידו דאחר אינו יכול לחלל על שו"פ משום עיפוב הבעלים נגעו בה שזה פודה על שו"פ ולוקח לעצמו ממון של חבירו.

ולפי"ז אף אם הגזבר כבעלים אית לן למימר סברא זו דכיון דקודם ההקדש לא הי' שולו רק של הצבור אין סברא שיקח ממון חבירו לעצמו וכמוכ"ן: (ל) וזה לא כפיר אמרתי בהא דב"מ (מ"ו).

(הי' עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לה במתנה וחוזר ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לו בבית [פירות מע"ש שרוצה לפדותם בלי הוספת חנומש מערים בפדיונו שניתן הפירות מתנה לחבירו ונעשה הוא בעצמו פנקרי אצלם לפדותם בלא חנומש] טעמא דאין בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופרי' דהכי עדיף דהנה לי נכרי ואינו מוכן דאמאי ה"כ עדיף טפי דמאי נ"מ אם נותן הפירות לחבירו והוא נכרי מהפירות

או שנותן המעות לחבירו ונחבירו נכרי מהפירות ואמרת לך כ"ז: (כ"ז): דרך בעלים מחללין על שו"פ לא אחר ועי' תו"י יומא (י').

(דגם במע"ש פן יעו"ש וכפי סברת האס"ז לב"מ (נ"ד.) והט"א משום דהוא עשה ההקדש ע"י פיו בכחו לחלל על שו"פ דמיקרי עדיין בעלים.

ולפי זה נראה דאם נותן לחבירו הפירות במתנה דמ"מ זה שניתן לו במתנה אינו יכול לחלל על שו"פ דאף דעכשיו הוא הבעלים מ"מ הרי דין זה אינו תלוי במי שהוא עכשיו בעלים רק במי שעשה הקדושה ע"י פיו וע"כ רק הראשון שעשה המע"ש זה נקרא בעלים לענין חילול על שו"פ.

אבל לא השגי וקנה ראיתי במאירי נדרים (ל"ו.) דמפרש דברי הש"ס שם מקדיש מוסיף חנומש דהפוננה שהפריש קרפן להתפטר בו חבירו דמ"מ הראשון הני בעלים גבי פדיון להוסיף חנומש פיו דעשה ההקדש.

וא"כ מיושב היטב דמש"ה עדיף שינתן המעות לחבירו דבזה חבירו הו"ל נכרי לגמרי מהפירות שאינו שלו ולא הפריש מעשרו ואין לו שום דין בעלים אבל אם נותן הפירות לחבירו נהי דעכשיו אינו בעלים שהרי נתנו במתנה לאחר מ"מ עדיין שם בעלים עליו לענין חילול דכיון דהוא הפריש המעשר דין בעליו עליו לפדותו על שו"פ וקנה מצונו בירושלמי דמעשרות (פ"א ה"א) אף ידי בעלים לא יצא מאחר שאומרים לו פדה ראשון יעו"ש וה"נ הני ערמה דעדיין שם בעלים על הראשון לענין חילול על שו"פ דזה במפריש תלמי מילתא וזה פשוט: ונתנישבו לפי"ז דברי רמב"ם ז"ל (בפ"ה ממע"ש ה"י) וז"ל וכן מערים ונותן המעשר מתנה כשהוא בטבולו ואומר הנותן הרי הפירות האלו מחוללין על מעות שבבית עכ"ל וכבר תמהו דהשמיט הא דמפניש במתני' ואין בידו מעות דדייק מנהג הש"ס דכשיש בידו מעות אסור לעשות כן רק מקנה המעות לחבירו דהכי עדיף טפי דהו"ל נכרי.

ולפמ"ש מיושב דהנה רמב"ם ז"ל בפירוש המשנה (פ"ד דמע"ש) כתב דמשנתנו דתנא דנותן פירות מע"ש לחבירו אתיא כמ"ד דמעשר שני ממון הדיוט וכדאמרי' בקידושין (נ"ד:) דלר"מ דמע"ש ממון גבוה לא מצי יתיב ליה במתנה יעו"ש ורמב"ם ז"ל נקיט הלשון בחיבורו ונותן המעשר מתנה כשהוא בטבולו ובאר הכס"מ דלדין דממון גבוה הוא אינו נותן במתנה רק בטבולו יעו"ש ולפי"ז מיושב היטב דכיון דכל הטעם דעדיף טפי נתינת מעות לחבירו מנתינת הפירות אף דבשניהם הני נכרי לגבי הפירות מ"מ כיון דהוא הפריש המעשר עדיין שם בעלים עליו לענין חילול על שו"פ אף לאחר שנתנם לחבירו ולכן עדיף טפי שינתן המעות לחבירו שהוא נכרי לגמרי לגבי הפירות.

וכ"ז למשנתנו דמע"ש ניתן במתנה ונשאר שם בעלים על הראשון משום שהפריש את המע"ש אבל לרמב"ם ז"ל דמע"ש אינו נותן במתנה ואימתי נותן הפירות במתנה כשהו בטבולו ועדיין לא הפריש המעשר א"כ מיד לאחר שנתן הפירות בטבולו מתנה לחבירו נסתלק ממנו דין בעלים לגמרי דהרי הוא לא הפריש המעשר שני כלל רק.

חבירו יפריש וישפיר אין נ"מ אם נותן המעות לחבירו או הפירות לחבירו דבין כה ובין כה מי שבידו הפירות הוא בעלים גמורים לכל מילי כיון דהוא המפריש המעשר ולכן ישפיר אף אם יש בידו מעות אין נ"מ ויכול לתת המעשר בטבולו לחבירו ובש"ס לא קאמר כן רק למשנתנו דנותן

לו המע"ש פֿשֶׁהוּן מְעוֹשְׂרִין דְּבִזָּה שְׁפִיר בְּנִתְיַת הַפְּיֹרוֹת עֲדִינן נִשְׂאָר שֵׁם בְּעֵלִים עַל הָרֵאשׁוֹן (נִכּוּן: לא) וְאֶכְתּוּב הָעֵרָה אַחַת בְּמָה דְחַנְגִי מִסְתַּפֵּק בְּהָא דְאִמְרֵי בִש"ס מְנַחוֹת (נ"ד).

(דָּאִין דִּיחֻי בְּאִיסוּרִין וְאִם הִנֵּה בִי מְעִיקְרָא פֿשִׁיעוֹר וְצִמְק וְחִזּוֹר וְתַפַּח דְחֵיב יְעו"ש וּמְסוֹפְקֵי אִם בְּעִינֵן שְׂיִהְיֵי הָאִיסוּר אִזּוּ בְּעַת שֶׁהִי הַשִּׁיעוֹר וּכְלָשׁוֹן אִין דִּיחֻי בְּאִיסוּרִין דְּהַמְכֻוֹן דְּכָשְׁדִּינִן לְגַבֵּי הָאִיסוּר אִין בְּזָה דִין דִּיחֻי אוּ דְאָף אִם בְּעַת שֶׁהִי הַשִּׁיעוֹר לֹא הִי הָאִיסוּר מ"מ יֵשׁ עָלָיו שֵׁם שִׁיעוֹר וּנ"מ לְבָשֶׁר בְּחֻלְב שְׁנַצְטִמְק בְּתַחֲלַת הַבִּישׁוּל דְּאִזּוּ לִיכָא עֲדִינן אִיסוּר בּב"ח וּכמ"ש רַש"י ו"ל חוֹלִין (ק"ח): דְּכָל שְׂלֵא נִתְבַּשֵּׁל כָּל צֶרְפוֹ לִיכָא אִיסוּר בּב"ח וְעִי תוֹסְפֵתָא מְכוּת (פ"ג) דָּאִינוּ עוֹבֵר מִשׁוּם בִּישׁוּל רַק אִם נִתְבַּשֵּׁל כָּל צֶרְפוֹ וּבְתוֹסְפֵתָא (פ"י דְחוֹלִין) גַּם לְעַנְנֵן אֶכִּילָה וּבפמ"ג בְּפִתְיָה לְבב"ח הָאִיסוּר בְּזָה יְעו"ש א"כ אִם דְּנִין עַל הַשִּׁיעוֹר הָרִי קוֹדֵם שְׁנִתְבַּשֵּׁל הִי בּוֹ פֿשִׁיעוֹר אֲבָל אִם נִימָא דְבָעֵי שְׂיִהְיֵי אִיסוּר עִם הַשִּׁיעוֹר הֲלֵא אִזּוּ הִי הֵיתֵר: וְאִמְנָם דְלְעַנְנֵן חֵיב בִּישׁוּל נִרְאָה בְּרוּר דְעוֹבֵר בְּלֹא דְלֵא תְבַשֵּׁל דְסָגִי בְּמָה שֶׁהִי שִׁיעוֹר קוֹדֵם הַבִּישׁוּל וְחִזּוֹר וְתַפַּח וְטַעַם הַדְּבָר דְנִרְאָה דְלְעַנְנֵן אִיסוּר הַבִּישׁוּל לֹא הִי כָּלֵל הֵיתֵר בְּעַת שֶׁהִי שִׁיעוֹר אִף קוֹדֵם שְׁנִתְבַּשֵּׁל דְאִיסוּרוֹ תְּמִיד עָלָיו לְבַשְׁלוֹ וְכַעֲיִן סְבֵרַת הַפּר"ח לְדַחוֹת רְאִינָה הָר"ן דְהֵיתֵר בְּהֵיתֵר בְּטַל מְהָא דְצִמְרָא גְמִלִים בְּטַל וְכַתֵּב הַפּר"ח דָּאִין זֶה הֵיתֵר שְׁמִיד אִיסוּרוֹ עָלָיו לְעַרְבוֹ וְאִיסוּר זֶה לְעוֹלָם הוּא וּבְטַל מִשְׁא"כ בְּחֻמֵּי דְהֵיתֵר גְּמוּר קוֹדֵם זְמַנּוֹ יְעו"ש וּק"נ בְּבִישׁוּל אִיסוּרוֹ עָלָיו אִף קוֹדֵם הַבִּישׁוּל שְׂלֵא לְבַשְׁלוֹ וְא"כ מִמִּילָא שְׁפִיר פֿשֶׁהוּן הַשִּׁיעוֹר הִי גַם הָאִיסוּר בִּישׁוּל אִף בְּאִיסוּר אֶכִּילָה דְבב"ח יֵשׁ לְעַיִן וְיֵשׁ לְדוֹן לְפִי דְבָרֵי הַש"ס חוֹלִין (ק"ד).

(כָּל הֵיכִי דְמַחֲיִב אֲבִישׁוּל מְחֵיב נְמִי אֶאֱכִילָה וְאִמְנָם ל:ל) רְאִיתִי דְהָעִיר כ"ת בְּדִין מְוַקְצָה בְּשֵׁל הַקִּדָּשׁ בְּזִכְרוֹנֵי שְׂדֵיבְרֵי מְדַבְּרֵי רַמְב"ם (פ"ב מֵהַלְכוֹת יו"ט) דְבְּהֵמַת קִדְשִׁים שְׁנִפְל בְּהַ מוֹם אִיסוּר מִשׁוּם מְוַקְצָה וְכִבֵּר דִּיבֵר מְגוּף הַתְּקִירָה ב"ם בִּי"צ או"ח מ"ב יְעו"ש שְׁהָעִיר מְהָא דְפְסוּחִים (מ"ז): הִבִּיא שְׂהַ מִן הָאִפֵּר יְעו"ש דְּנִינן מְוַקְצָה בְּשֵׁל הַקִּדָּשׁ וְאִין רְאִי דְאִפְשֶׁר שְׁהָקִדִישׁוּ בִּיו"ט וְהִי מְוַקְצָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל הַהִדְיוּט וְעִי רַש"י שְׁבַת (דף ק"ז) בְּד"ה מִי דְמִי דְבָשֶׁר הַפְּסוּחַ הָרִי מְוַקְצָה יְעו"ש אִמְנָם רְאִיתִי בְּתוֹסְפֵת רִי"ד לְשְׁבַת (ק"ז).

(דְּכַתֵּב דְבְּפִסַּח בְּשְׁבַת שְׂאִין רְאוּי לְאֶכִּילָה אִין בּוֹ דִין מְוַקְצָה שְׂאִין מְוַקְצָה בְּקִרְבָּנוֹת דָּאִין שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ רַק הָעוֹר הָרִי מְוַקְצָה וְהַפְּסוּחַ נִעְשֶׂה בְּסִיס לְהָעוֹר יְעו"ש וְזֶה חֲדָשׁ שְׂאִף בְּמָה דְלִיכָא דִין מְוַקְצָה בְּהַקִּדָּשׁ כְּגוֹן בְּשֶׁר פְּסוּחַ מ"מ יֵשׁ דִין בְּסִיס וְעִי בִיצָה (כ"ז).

(גַּבֵּי בְּכוֹר דְהוּי מְוַקְצָה וּבְחִידוּשֵׁי הָאִרְכָּתִי: לג) רְאִיתִי לְכַת"ר שְׁהָעִיר לְדְבָרֵי הַצֵּל"ח דְחֻלְק הַבְּעֵלִים ג"כ אִיסוּר לְאֶכֹּל קוֹדֵם הַקְטָרַת אִימּוּרִים מְהָא דְפְרִיף פְּסוּחִים (ע"א.) מִי אִיכָא מִיָּדִי דְבָשֶׁר אִיפְסַל לִי מִחֻצוֹת וְאִימּוּרִים עַד צֶפְרָא וְכו' וְהָרִי פְּסוּחַ לְרַאב"ע וְכו' וְאִיף אֶכִּיל פְּסוּחַ עַד חֻצוֹת קוֹדֵם הַקְטָרָה עכ"ד לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה לְמֵאִי דְכַתְּבוּ תוֹס' יוֹמָא (כ"ז).

(ד"ה אִיכָא וְכו' דְסִידוֹר מְעַרְכָה זְמַנָּה רַק בְּלִילָה וְכו' כ' תו' יוֹמָא (ל"ג.) (ד"ה אֲבִי מְסִדֵּר יְעו"ש. אִף בְּרַמְב"ם (פ"ב מִתו"מ ה"ב) בְּבִנְיָן עוֹרְכִים עֲצִים וְכו' יְעו"ש מְבִנְיָן דְסִידוֹר מְעַרְכָה בְּיוֹם. אִמְנָם בּמ"א פְּתִיבְתִי דַעכ"פ בְּעִינֵן אַחַר חֻצוֹת עִי זְבָחִים (פ"ז).

(דְחֻצוֹת מְשׁוּי עֵיפוּל וְכו' בְּיוֹמָא (כ.) יְעו"ש וּמִתְחִיל אִזּוּ זְמַן סִידוֹר מְעַרְכָה חֲדָשָׁה וְעִי בְּרַבְנוֹ גְרִשׁוֹם תְּמוּרָה (י"ד): דְסִידוֹר מְעַרְכָה שֵׁל תְּמִיד דְשַׁחַר אִינוּ פּוֹסְלַת בְּאִבְרִים יְעו"ש כִּי דְבָרִיו

תְּדַשִּׁים]: ולפִי"ז יתְּכוּן לְמֵאֵי דְאָמַר בְּגַמ' פְּסָחִים (נ"ט:ט) דְּאִין מְקַטִּירִין אִימּוּרֵי פְּסַח בְּלִיל יו"ט מְשׁוּם דְּהָגֵי עוֹלַת חוֹל וְלֹא עוֹלַת חוֹל בִּיּו"ט יְעו"ש.

וּא"כ לְכַאוּרָה מְוֹתֵר לְאֶכּוֹל הַפְּסַח בְּלִילָה אִם לֹא הַקְטִיר הָאִימּוּרִים פִּינּוּן דְּאָסוּר לְהַקְטִיר הָגֵי פְּנִטְמָאוּ אוּ נְאָבְדוּ. אַף הַתּוֹס' בְּיוֹמָא (מ"ו).

(פְּתָבוּ דְכִשְׁמִסְדֵּר מְעַרְכָּה תְּדַשֶּׁה סְמוּךְ לְאוּר הַיּוֹם מְוֹתֵר לְהַקְטִיר אִימּוּרֵי חוֹל [וְקוֹשְׁיַת הַש"ס בְּפְסָחִים (נ"ט:ט): דְּהָגֵי עוֹלַת חוֹל הוּא עַל לִישְׁנָא דְקָרָא כָּל הַלִּילָה יְלִין דְּהָא כָּל הַלִּילָה לִיפָא מְעַרְכָּה תְּדַשֶּׁה וְעִי' בַּחַת"ס] וְשִׁפִּיר אָסוּר לְאֶכּוֹל קוֹדֵם הַקְטִירָה פִּינּוּן דְּחֻזֵי לְהַקְטִירָה: אָמְנָם זֶה אַחַר תְּצוֹת אֲבָל עַד תְּצוֹת דְּלִיפָא סִידוּר מְעַרְכָּה וּא"א לְהַקְטִיר אִימּוּרֵי חוֹל שִׁפִּיר רְשָׁאֵי לְאֶכּוֹל הַפְּסַח קוֹדֵם הַקְטִירָה עַד תְּצוֹת וְכַמ"ש תּוֹס' בִּיצָה (כ:) ד"ה מֵאֵי דְשׁוֹחֲט נו"נ בִּיּו"ט מְוֹתֵר לְאֶכּוֹל הַבְּשָׂר בְּיוֹם אַף שְׂרָאוּי לְהַקְטִירָה בְּלִילָה יְעו"ש דְּאֶזְלִינּוּ בְּתֵר זְמַן הָאֶכִּילָה אִם רָאוּי לְהַקְטִירָה וְאַף שְׂרָאוּי אַח"כ אִינוּ מְעַכְבִּי וְה"נ עַד תְּצוֹת דְּאִינוּ רָאוּי לְהַקְטִירָה שִׁפִּיר אָמַר דְּמְוֹתֵר בְּאֶכִּילָה.

וּי"ל בְּיוֹתֵר דְּאָף לְהַחֲוֹלְקִין עַל שִׁי' תּוֹס' בִּיצָה (כ:) וְסוֹבְרִים דְּכִינּוּן דְּרָאוּי לְהַקְטִירָה אַחַר כֶּף מְעַכְבִּי מִיָּד שְׂלֵא יְהִי נְאָכְל קוֹדֵם הַקְטִירָה וּבַמ"א הָאֶרְכָּתִי מ"מ נִרְאָה דְּזֶה רַק לִר"ע דְּזַמְנָה כָּל הַלִּילָה שִׁפִּיר י"ל כֵּן דְּכִינּוּן דְּחֻזֵי אַח"כ תְּשִׁיב פְּאִי תְּנִיּוּהוּ לְאִימּוּרִים וּמְעַכְבִּי אֲבָל הַש"ס הָרִי אֶזְלִי לִרְאֵב"ע דְּפְסַח אִינוּ נְאָכְל אֲלֵא עַד תְּצוֹת א"כ בְּשַׁעַת רְאִיּוֹת הַקְטִירָה דְּהוּא סְמוּךְ לְאוּר הַיּוֹם הָרִי אִינוּ רָאוּי לְאֶכִּילָה וּבַעַת רְאִיּוֹת הָאֶכִּילָה עַד תְּצוֹת אִינוּ רָאוּי לְהַקְטִירָה שִׁפִּיר אִינוּ מְעַכְבִּי דְּלִגְבֵי, הָאֶכִּילָה תְּשִׁיב פְּלִיתְנִיּוּהוּ שְׂפִיתִירוּ הָאֶכִּילָה וּפְשׁוּט.

וּבַמ"א פְּתַבְתִּי לְהַעִיר בַּס' תּוֹי' בִּיצָה (כ:) דְּאָף דְּהַקְטִירָה מְוֹתֵרַת בְּלִילָה דְּחֻזֵיב לִיתְנִיּוּהוּ וּמְוֹתֵר לְאֶכּוֹל בִּיּו"ט קוֹדֵם הַקְטִירָה וְאִמְאֵי לֹא נִימָא דְּאִין מַחוּ"ז לְבוּ בְּיוֹם פְּהָא דְּמְנַחֲוֹת (ה.) דְּחֻזֵיב מְמַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל מִן הַמְּוֹתֵר מְשׁוּם דְּאִין מַחוּ"ז לְבוּ בְּיוֹם וְאַף בְּלִילָה הָגֵי זְמַן אַחַר מ"מ לְגַבֵּי הַקְטִירָה הוּא זְמַן אֶחָד וְצ"ל ס' תּוֹס' דְּכִינּוּן דְּלְכָל מִקְלֵי זְמַן דְּלִילָה זְמַן אַחַר הוּא לֹא אֶמְרִי' מִיּוֹם לְלִילָה גְּדֵר זֶה דְּאִין מַחוּ"ז לְבוּ בְּיוֹם פִּינּוּן שְׂאִינוּ אוֹתוֹ יוֹם וּלְפִי"ז בְּפְסַח דְּבִלְיָה עֲצָמָה יְהִי רָאוּי לְהַקְטִירָה שִׁפִּיר י"ל אִין מַחוּ"ז לְבוּ בְּיוֹם פִּינּוּן שְׂהוּא מְסוּף הַלִּילָה לְתַחֲלָתָהּ וּאִכ"מ]: דוּש"ת מְנַחֵם מְפָרָאגָא סִימָן יח.

ב"ה פֶּה נוֹאֲרָשָׁא. הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכַט"ס לְרֵאשׁ יִדִי"נ תְּבִיבֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּאוּר הַגְּדוֹל מְעוֹז וּמְגִדוֹל הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם מו"ה מְנַחֵם זַעֲמַבַּע בְּפָרָאגָא.

א) אַחַדְשָׁה"ט הִנֵּה נִשְׁלַח לִי קוֹנְטֵרְסוֹ הַנְּחַמְד אֲשֶׁר הִשִּׁיב עַל מְכַתְּבֵי וְרֵאשִׁית דְּבָרֵי הַיָּא בְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפָתָא "כְּלָאֵי הַפְּרָם מְוֹתֵרִין מְשׁוּם גְּזוּל" יְעו"ש בַּפ"ד מְכַלָּאִים וְכַתֵּב כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ לְפָרֵשׁ לְמֵאֵי דְאָמַר בִּירוּשְׁלַמִי שְׁבוּעוֹת (פ"ח).

(דְּגַנְבִּי וְגַזְלָן צְרִיכִים קִנְיָן וּבְאִיסוּר הַנְּאָה לִיפָא כָּלֵל דִּין זְכִי' וְיָפָה הַעִיר אוּלָם מַה נַּעֲשֶׂה בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא ב"ק (דף ע"א) בְּהָא דְּפָרִיף אַהָא דְּתַנּוּ גַנְבִּי שׁוֹר הַנְּסַקֵּל וְטַבְּחוּ מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וְחַמֵּשָׁה דְּבָרֵי ר"מ וְכו' וּפְרִיף שׁוֹר הַנְּסַקֵּל אִיסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ לְאוּ דְּמַר' קָא טַבַּח וּמְשַׁנֵּי אָמַר רַבָּא הָכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינּוּן כְּגוֹן שְׂמִסְרוּ לְשׁוֹמֵר וְהִזִּיק בְּבֵית שׁוֹמֵר וְהוּעַד בְּבֵית שׁוֹמֵר וּנְגַמֵּר דִּינוּ בְּבֵית שׁוֹמֵר וְר"מ סָבַר לֵה כְּרַבֵּי יַעֲקֹב וְס"ל כְּרַבֵּי שְׂמַעוֹן.

סָבַר לֵה כְּרַבֵּי יַעֲקֹב דְּאָמַר אַף מְשַׁנְגַּמֵּר דִּינוּ הַחֲזִירוּ שׁוֹמֵר לְבַעֲלִים מְוֹחָזֵר וְסָבַר לֵה כְּרַבֵּי שְׂמַעוֹן דְּאָמַר דְּבַר הַגְּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דְּמֵי דְּתַנּוּ ר"ש אוֹמַר קְדָשִׁים שְׂחִיבֵי בְּאַחֲרֵיּוֹתָן חֲיִיב אֲלֵמָא דְּבַר

הגורם לממון כממון דמי ע"כ ומבואר דהגונב שור הנסקל מבית שומר למ"ד גורם לממון כממון דמי חייב כפול וד' וה' ולדברי כת"ר קשה דהא ליכא בי' קנין פינו דאיסורי הנאה הוא וכן בגונב קדשים שחייב באחריותו דחייב לר"ש הא מ"מ איסורי הנאה הוא ואיך משפחת בהו קנינו.

[ובקצות הקשה כעין זה דלמא לי' קרא למעוט שטרות דאין גופן ממון תיפוק לי' דלא משפחת קנין בהו דאין נקנין אלא בכתיבה ומסירה יעו"ש]: ב) ובעיקר דברי התוספתא (דפ"ד דכלאים) דכלאי הפרם אין בהם משום גזל הי' נראה לכאורה דקא משמע לן דלא נימא פינו דכלאי הפרם מצותו בשריפה ומצי אמר אנא בעינא למיעבד הא מצוה ובעין דאמרין בב"ק (דף צ"א:): שורי הרגת נטיעות קצפת אתה אמרת לי להורגו אתה אמרת לי לקוצצו פטור וכו' תתרגם מתניתך בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה ופריה א"ה מאי קא טעון לי' דאמר לי' אנא בעינא למיעבד הא מצוה וכו' יעו"ש וקא משמע לן דבכלאי הפרם אינו יכול לטעון פן והטעם דכיון דאסור לקיים פלאי הפרם הוא כמו חמץ דאמר בש"ס בב"ק (דף צ"ח:): בדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושפרו במועד פטור שהכל מצווין עליו לבערו יעו"ש ובמ"א דיברתי ע"ד נוב"י קמא (סימן ט"ו) דמחלק דבדקדשים טמאים מצות שריפתו מוטל על כל אדם ולכן שייך אחשבי' משא"כ בחמץ דרק על הבועלים מוטל מצות שריפתו לא שייך אחשבי' יעו"ש דהא בהדיא אמרו הפלמצינים עליו לבערו ואכ"מ] אולם ברש"י בב"ק (דף צ"א:): ד"ה עומד לקציצה כתב אשירה או כל עץ הנוטה לרה"ר וכו' יעו"ש ומבואר דאף בע"ז מצי אמר אנא בעינא למיעבד הא מצוה ומ"ש זה מחמץ.

ובמ"א בהקדושי פתבתי בענין חייב דגול"מ פמה הערות ואכ"מ: [אמר המלכה"ד הנה מצאנו בתוך פתבי הרהמ"ח ההערות שרמז עליהן ואמרנו להעתיקם לכאן וזה לשונו]: [הנה במשנה לפלוך פ"ג מה' גניבה שתמה דהיכי משפחת לה משביע עדי קנס.

דמ"נ אם ליכא ממון פי אם קנס גרידא הא מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב היכי דלא חייב עצמו בכלום. ואם יש ממון הא שוב חייבים משום הממון וכבר הערכת בזה: ונראה דבסנהדרין (דף ע"ג) פריה ממתני' דהבא על אחותו חייב קנס דהא ניתן להצילו בנפשו.

ומוקי לה ר"פ במפנותה דמחלה להקנס. אמנם הרמב"ם השמיט מסקנת הש"ס דר"פ הנ"ל.

וכבר תי' השעה"מ והנוב"י דהרמב"ם לשיטתו דקנס אינו אלא בגמר ביאה. וא"כ ניחא בלא"ה מתני' הנ"ל כקו' תוס' יבמות (דף נ"ט) דאין באין פאחת דעל העראה חייב מלקות והקנס בגמר ביאה עיי"ש: ולפ"ז משפחת לה שפיר בבא על אחותו ולא אתרי בי' דחייב קנס להרמב"ם אבל בנשת ופגם פטור דהא על העראה ניתן להצילו בנפשו כמו שכתבו האחרונים [וכ"ה בהקדמת פני יהושע בשם הגאון ר' בעריש דאפי' לדעת הי"מ דקנס אינו אלא בגמר ביאה מ"מ בנשת ופגם לכ"ע חייב על העראה] וא"כ אם היא השביעה את העדים שפיר הוי עדי קנס להרמב"ם הנ"ל ומ"מ הדין דפטורים דהא לא הפסידו פלום דעל העראה קים לי' בדרבה מינ' ומבואר במשנה דאמר לעדים משביעני עליכם שפלוני הדליק גדישי בשבת פטור ועל הגמר אי מודה מיפטור.

ומ"מ חייב עצמו דהא בקים לי' בדרבה מועיל תפיסה וחייב על העראה משום בנשת ופגם אם יתפוס ואין לומר דא"כ יהי' חייבים פינון שהפסידו אותו לענין תפיסה דבזה י"ל כמ"ש מכבר דהוי רק גורם דפטור בשבועת העדים ומ"מ לענין מודה בקנס שפיר חשיב מחייב עצמו ואכמ"ל:

ובעיקר קנושיות הרב משנה למלך הנ"ל י"ל דמזה ראי' להרמב"ם דארוסה שנתגרשה דהקנס לדידה והבנושת ופגם לאביה.

וא"כ משפחת לה שיהא השביעה את העדים דהוי עדי קנס ומ"מ חייב עצמו במידי שיהי חייב עצמו בבנושת ופגם. ומ"מ לענין שבועות, העדות הא בעינן תביעת התובע והיא לא תבעה אלא קנס דהא הבנושת ופגם אינו לדידה: אף יש להעיר לא מבעיא להרא"ש דבנושת ופגם ג"כ לדידה אלא אפילו להרמב"ם הא משמע מדברי הרמב"ם [להמענין בדבריו ו"ל] דמ"מ היא נקראת בעל דבר [וכן משמע בכתובות (דף מ"ב) עמדה בדין וכו' ועיי"ש ברמב"ם פ"ב מה' נערה ובתולה ולזה הערני אהד]: אף י"ל עפ"י המבואר בכתובות (דף ע"ט) הגונב ולד של בהמת נכסי מלוג משלם תשלומי כפל לאשה ומ"מ מבואר בתוס' שם ד"ה פירא דהקרון לבעל וא"כ אם היא תבעה את העדים להעיד הא שפיר מחייב עצמו אם הודה דהא הקרון לבעל.

ומ"מ אין העדים חייבים דשולח ביד עבדו פטורין פדאיתא בשבועות (דף ל"ה): ועיין ב"ק (דף ק"ח) אם תבעו השומר והודה ותבעו בעלים וכפר דלדעת התוס' שם גם בקרון אם לא הודה בפני הבעלים פטור ומכ"ש בקנס ועיין בקצות החושן (סי' פ"א) א"כ ה"א דלמא הבעל דבר לא ילו' לב"ד ושוב לא יהי הודאתו וצ"ל דמ"מ נדאי לא הוי דאולי יהי בב"ד.

ועיין מנחת חינוך (מצנה נ"ד) שמסתפק לענין ולד נכסי מלוג מי היא הבע"ד לענין קנס עיי"ש (ובמצנה ס"א): ויש לומר עוד לפי המבואר בגיטין (דף מ"ב) המוכר עבדו לקנס וכו' ואם נפשוט האביבעיא א"כ אם מכר לו את הקנס היינו מה ששנה העבד יותר מדמיו דזה מקרי קנס פמבואר בירושלמי פ"ה דשבועות (הלכה והלוקח השביע את העדים א"כ מחייב עצמו להראשון דמי העבד והקנס להשני ושפיר הוי משביע עדי קנס.

וכן צ"ל בגיטין שם דאל"כ מה אמר מי יימיר דמינגח ואת"ל דמינגח מי יימיר דמשתכח גנבא ודלמא יודה ומיפטר והא בעינן מחייב עצמו ובע"כ משום דמחייב עצמו בנדמים ואכמ"ל: ואגב אכתוב מה דאמרינן בפסחים (דף כ"ט) די"א לא מעל היינו רבי נחוניא בן הקנה ולמה לא מוקי לה כדברי הפל ובאתרו בי דאינו לוקה ומשלם ונראה פשוט הא התוס' הקשו דקים לי בדבריה מינ' הא אינו פוטר מקרבן.

אמנם כתב הצ"ח דלר"נ בה"ק דאפי' לצאת י"ש פטור ה"ה דפטור מקרבן. משא"כ לדידן דחייב לצאת ידי שמים עיי"ש וא"כ ניחא דמחמת מלקות הא שוב אינו פטור מקרבן ודו"ק: והנה שם בגמרא אמרינן ש"מ משביע עדי קרקע חייב ומשני כגון דאתפסה מטלטלין יעיי"ש: והרמב"ם ז"ל בפ"י מה' שבועות (הלכה יב) העתיק מסקנת הש"ס פצורתה והקשה עליו הלחם משנה הא השתא לאחר תקנות הגאונים ז"ל גבי' גם ממטלטלי ולמה העתיק הרמב"ם דבעינן דאתפסה מטלטלי עיי"ש: ונראה דהנה רש"י פי' דכתובה אינה נגבת אלא ממקרקעי והקשה בשו"ת רע"א (סי' קנ"ג) דלו יהי דנגבת גם ממטלטלי מ"מ כיון דנגבת גם ממקרקע מקרי כפירת שיעבוד קרקעות ועיי"ש ששהעלה לפי דר"פ סובר דשיעבוד קרקעות לא חשיב כקרקע וכמבואר בהר"ן פ' שבועות הפקדון וכל זה היכי דנגבה גם ממטלטלי משא"כ היכי דנגבה רק ממקרקעי אז גם ר"פ מודה דחשיב שיעבוד קרקעות עיי"ש: ולפ"ז ניחא דברי הרמב"ם דמה בכך דנגבת גם ממטלטלי כיון דנגבת גם ממקרקעי חשיב שיעבוד קרקעות וז"פ: עוד י"ל דכבר הקשתי לשאול הא קיי"ל דאלמנה הנפרעת מיתומים אינה נפרעת אלא בשבועה כמבואר בגיטין (דף ל"ה) וא"כ

י"ל מי יימיר דאשטבעית וכמו דאמר' לענין שפנגדו חשיד על השבועה וכעת ראיתי בשו"ת חתם סופר חו"מ (סי' ע"ה) שהעיר פן.

וכבר תרצתי דלר"פ לשיטתו דמשחק בקוביא חייב הואיל דמדאורייתא מחזי חזי ונהיגו פינון דמהני תפיסה בפסולי עדות דרבנן וכמ"ש הרשב"א ו"ל וא"כ הא דעת הרי"ף דכל הנשבעין ונוטלין אם תפסו ולא נשבעו אין מוציאין מידם וא"כ, הפסידו אותה לענין תפיסה וחיוב שפיר לר"פ פנ"ל: ולפ"ז י"ל גם פנונת הרמב"ם דתפסה מטלטלין דאל"כ נהי דלפי תקנת הגאונים גבי גם מטלטלי מ"מ לא הי' חייב משום דהא חייבת שבועה ומי יימיר דאשטבעית ולזה פתב דאיירי דתפסה ולא שניף מי יימיר דגם אי לא אשטבעית הי' נוטלת פינון דמהני תפיסה וכבר תפסה.

אף אם פי הדברים נכונים מ"מ אי אפשר להעמיס פן בדברי הרמב"ם שהרי כ' דאי לא תפסה הי' פטורים משום דהוי משביע עדי קרקע. ועוד יקשה מה שאמר ה"מ הא למאן דאית לי משביע עד אהד פטור.

דס"ל גורם לממון לאו כממון א"כ הא נמי אי יכול לתפוס הוי רק גורם לממון וקשה לר"פ מה קאמר ה"מ הא מה דיכולה לתפוס הוי רק גורם לממון: ולכן נראה דר"פ לשיטתו דאזל בתר הדאורייתא.

והא הא דאלמנה צריכה שבועה היא רק דרבנן ומדאורייתא א"צ שבועה ושפיר חייב לר"פ לשיטתו פנ"ל: והנה אין לתמוה דלר"פ דאזיל בתר הדאורייתא מה פריף לאבני דאמר ה"מ בעד שפנגדו חשיד על השבועה דחשיד מאן אילימא דחשיד ליה לימא לי' מי יימיר דמשטבעת עת הא י"ל דאבני ס"ל כר"פ דאזיל בתר הדאורייתא ומה"ת א"צ שבועה די"ל לפמ"ש התוס' ב"ק (דף ק"ח) דחשיד דאינו נאמן בשבועה היא רק מדרבנן עיי"ש ומדרבנן הא היא צריף לשבע וממ"נ אי אזילת בתר דאורייתא הרי נאמן ומדרבנן צריף לשבע ומי יימיר וכו': ובזה מנושב דברי הרמב"ם הנ"ל דהעתיק מסקנת הברייתא דתפסה.

ולהנ"ל י"ל דמדאורייתא הא הוי משביע עדי קרקע ואי דתקנת הגאונים דגבתה מטלטלי הא מדרבנן שום צריכה שבועה ובלא"ה פטור וע"כ דאזלינן בתר דאורייתא ומדאורייתא שוב הוי משביע ע"ק וע"כ דאיירי בתפסה ושוב א"צ שבועה כדעת הרי"ף הנ"ל ואכמ"ל: והנה יש להעיר דלמה צריף לשנוי דאיירי בתפסה הא בלא"ה לר"פ פינון דס"ל דהיכי דמהני תפיסה חייב כמ"ש הרשב"א הנ"ל למה צריף תפסה דווקא ושוב מצאתי באבני מלואים (סימן צ"ו) סק"ח שהעיר פן לשיטת השיטה מקובצת דלהכי כתיבה לא חשיבה שיעבוד קרקעות הואיל דמהני תפיסה א"כ למה צריף דווקא דתפסה עיי"ש: אף י"ל בפשיטות דהא באמת הוי רק גורם לממון.

א"כ לא שניף הפל מודים הא תליא בפלוגתא אי גורם לממון כממון ע"כ מוקי לה בתפסה אב"ל לר"פ אה"נ לא בעי תפסה דווקא אלא פינון דיכולה לתפיס חייב ואכמ"ל: ועיין קצות החושן (סי' פ"ז) העיר דמה משני דתפסה מטלטלי הא מ"מ לא חשיב אלא משפון אב"ל עיקרו קרקע א"כ עדיין חשיב שיעבוד קרקעות וכמו דאמרין בשבועות (דף ל"ז) הכופר במלוגה שיש עלי שטר פטור.

והא בעינין יחוד פלי וכמבואר בב"מ (דף מ"ח) ובע"כ פינון דעיקרו קרקע ה"נ אי תפסה מטלטלי עיי"ש: אף נראה לפמ"ש בשו"ת הגאון רע"א (סי' קנ"ג) דלר"פ דלא חשיב שיעבוד קרקעות כמו קרקע וכמבואר בהר"ן פ' שה"פ] הא דחשיבה כתיבה שיעבוד קרקעות היינו משום דאינה

נגבת רק מקרקע וכמו דפירש"י שם (דף ל"ב): לכן גם לר"פ חשיב שיעבוד קרקעות ורק בנגבה גם ממטלטלי אז לא חשיב לר"פ שיעבוד קרקע עיי"ש ונהבאתיו לעיל: ולפ"ז י"ל זה הפנונה דתפסה מטלטלי ולר"פ לא חשיב שיעבוד קרקעות בכה"ג פמו דבשטר דעלמא לא חשיב שיעבוד קרקעות וה"נ בתפסה מטלטלי ודו"ק: ועיין בקצות החושן (סי' ל"ט) שהביא קו' אחיו לדעת הרשב"א דמדאורייתא גם מטלטלי דיתמי משתעבדו לבע"ח א"כ לר"פ דאזיל בתר דאורייתא לא הוי שיעבוד קרקעות ומה קאמר ש"מ משביע עדי קרקע חייב עיי"ש.

ולכאורה אין הבנה לקושיותו דמ"מ הא גבתה גם מקרקע וצ"ל דכוננתו להנ"ל דלר"פ בכה"ג היכי דיכול לגבות משניהם הוי שיעבוד קרקעות. ובזה מיושב מה שעמד בישיעות ישאל (סי' ל"ט) מהא דב"ק (דף ק"ה) דפריד אי הכי חומש נמי לשלם ומשני ר"ה בר"י דר"י משום דהוי שיעבוד קרקעות והא התם על דאורייתא קאי ומדאורייתא גם מטלטלין משועבדים.

ולהנ"ל י"ל דר"ה בר"י דר"י לשיטתו דשטר חשיב שיעבוד קרקעות אף דגובה גם ממטלטלין ואכמ"ל: ועיין בלחם משנה בפט"ז מה' אישות (הלכה כ"ה) תמה שם על הרב המגיד שפכת דעכשיו דגב' גם ממטלטלין לא חשיב שיעבוד קרקעות.

דהא מבואר בפ"ק דב"מ (דף ד) דגם שטר חשיב שיעבוד קרקעות אף דגובה גם ממטלטלין עיי"ש ומה תימא על הרב לחם משנה שפותר משנתו דבפ"י מה' שבועות תמה על הרמב"ם ז"ל דנקט מסקנת הברייתא [בשבועות הנ"ל] דאירי דתפסה מטלטלי ותמה דעכשיו הא גבי גם ממטלטלי ובלא"ה לא חשיב שיעבוד קרקעות וסותר משנתו הנ"ל: ובעיקר קו' הקצות החושן הנ"ל י"ל כמ"ש האבני מלואים (סי' צ"ו) סק"ח דמה"ט חשיב שטר שיעבוד קרקעות כמבואר ב"מ (דף ד) אף דגובה גם ממטלטלי משום דעיקר התביעה והסמכה היא על הקרקע וכמבואר בשבועות (דף ל"ח): לא שביק אינש מידי דמיז ועיין פתובות (דף מ"ג): וא"כ נהי דגם המטלטלין משיעבדים מ"מ עיקר הסמכה היא על הקרקע וכמו דחשיב שטר ש"ק וא"כ גם מדאורייתא חשיב משביע עדי קרקע ובזה מיושב קו' התוס' דלא פריד מעד סוטה דהתם דרוצה לקפטר גם ממטלטלי לא חשיב ש"ק.

גם י"ל דהרשב"א לא כ' אלא למ"ד שיעבודא דאורייתא ור"פ הא סובר שיעבודא לאו דאורייתא ואפילו לתוס' קדושין (דף י"ג) דבמלנה הכתיבה בתורה שיעבודא דאורייתא הא פתיבה דרבנן: ובמשנה שם (דף ל"ג): משביע אני עליכם שאנס איש פלוני את בתו ופיתה את בתו הרי אלו פטורין ובתוס' שם בד"ה ושאנס וכו' דמירי בארוסה שנתגרשה דקנסה לעצמה וכו' עיי"ש: ויש לתמוה דלעיל בעי הש"ס משביע עדי קנס מהו ורצה למיפשט ממתניתין שאנס איש פלוני את בתי ודחה משום פושט דהוי ממונא עיי"ש והשתא אכתי יש למיפשט מהו מתניתין דהפטור היא משום קים לי' בדרבה מינ' נת"ל דהוי קנס דהא הפושט ופגם לאביה.

וכיון דאנסה אביה לא נשאר פי אם חיוב קנס דהוי לדידה וא"כ ש"מ משביע עדי קנס חייב דהא אפילו היא בעצמה תבעה את אביה פטור. ועיין במוהרש"א שבאמת לפי התוס' היא תבעה את אביה וא"כ הא לדידה ליכא רק קנס ומוכח דחייב מדצריד לפטור משום קום לי' בדרבה מינ': ונראה דהא נודע קו' המל"מ דמה בעי לי' במשביע עדי קנס מהו הא קיי"ל דלא אמרינן מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור אלא היכי דחייב עצמו בכלום וכמבואר בב"ק (דף ע"ה) ועיין בשעה"מ פ"ה מה' עבדים וכבר ראיתי מתרצים דמשפחת לה בארוסה שנתגרשה דהקנס לעצמה ובןשט ופגם לאביה ותבעה היא את העדים דחייב עצמו בבןשט ופגם.

ומ"מ פטורים גם מבוששת ופגם דבעינו תביעת התובע. ולפ"ז הכא במתניתין דאירי שיהאב אנס את בתו דליפא בנשת ופגם ובכה"ג ל"ש מודה בקנס פטור וליפא למיפשט מהו מתניתין מידי ודו"ק: וכו' יובן דברי התוס' שהקשו ממפניה דמחלה להקנס עיי"ש והא פתבו תוס' בסנהדרין (דף ע"ג): ד"ה במפניה כו' דבקנס לא מהני מחילה.

עיי"ש בשם הירושלמי ולהנ"ל א"ש הא הטעם דל"מ מחילה כ' הפלגה שם משום דהוי דבר שלא בא לעולם דלמא יודה ויפטור דהא מודה בקנס ואח"כ בא עדים פטור ולפ"ז הכא דהיא תבעה את אביה ואינו מחיוב רק קנס א"כ לא מחייב עצמו בכלום ובכה"ג לא אמרינן מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור וא"כ בכה"ג שפיר מהני מחילה ונפיר פתבו התוס' דמחלה להקנס ונכון הוא: והנה יש לומר הא אי מהני מחילה בקנס תליא בזה אם נימא משביע עדי קנס חייב ולא אמרינן דאלו הודה פטור משום דהשתא הא לא הודה א"כ י"ל דמהני מחילה ג"כ.

ואין לתמוה מדברי תוס' ב"ק (דף ל"ג) גבי הקדישו גיזק איפא בינייהו דכתבו אע"ג דאלו הודה פטור השתא מיהת לא הודה דהא לר"ע קיימינן והיא ס"ל משביע עדי קנס פטור וכמבואר בשבועות (דף ל"ד) הא קמן דלא אמרינן השתא הא לא הודה.

דשאני התם דהוי גזירת הפתוב דמה"ט כל קנס אינו זוכה עד שעת העמדה בדין והכא זוכה בשעת הגזק וכמ"ש תוס' ולכן חשיב דבר שפא לעולם. [ויש להעיר ע"ד התוס' הא היכי דאינו מחייב עצמו בכלום לא אמרינן מודה בקנס ואח"כ באו עדים יפטור] ואכמ"ל יותר: ובמשנה שם שאנס איש פלוני את בתי הרי אלו חייבים עיי"ש והקשו למה לא פליג ר"ש על הך מתניתין כמו דפליג במשנה שבועות (דף ל"ו): גבי אנסת ופתית את בתי משביעף אני ואמר אמן חייב ר"ש פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו וה"נ פנ"ל וכמו דהתם פטור משום דעיקרו קנס היא תובע כמבואר שם (דף ל"ח): וה"נ יפטור מה"ט דמה"ט משביע עדי קנס פטור ורק מחמת בנשת ופגם ולר"ש הא עיקרו קנס היא תובע וחיוב עיי"ש ולפמ"ש הריטב"א דגבי שבועות העדות גם ר"ש מודה דאינו רוצה להטריח את העדים שני פעמים ותובע שניהם בפשיטות מיושב קו' זו: ונראה דבלאו הכי מיושב דהרי מבואר בגמרא דלמ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי לא תבעי לה דחייבים כמו לראבר"ש עיי"ש ור"ש הא שמענו לי בעלמא דס"ל גורם לממון כממון דמי.

וא"כ גם משביע עדי קנס חייבים דהא עכ"פ גורם לממון הוי. וא"כ שפיר לא פליג בהך מתניתין דהא גם לו יהי דעיקרו קנס הוא תובע הא גם בקנס מחייב לר"ש בשבועות העדות דהא הוי דבר הגורם לממון.

אלא שראיתי בשו"ת ח"ס חו"מ (סי' ל"ד) שכ' דאין זה אין לגורם לממון דעלמא ואפילו לר"ש דס"ל בעלמא כממון מ"מ לענין שבועות העדות אפשר דלא כממון עיי"ש וכעין זה בריטב"א דאפילו למ"ד משביע עד אחד חייב מצי סבר בעלמא דגורם לממון לאו כממון דמי עיי"ש.

ועיין ברמב"ן הובא בקצות החושן (סי' שפ"ו) (דאף בגורם דגורם חייב לדין דדינין דיני דגרמי ולא דמי לשבועות העדות דאמרינן בשבועות (דף ל"ב) דהכל מודים בעדי קינוי דפטור דהוא גורם דגורם דשאני התם עיי"ש הרי דענין פלוגתא דגורם לממון בשבועות אינו פחדא מחתא עם הפלוגתא דגורם לממון דעלמא.

ובזה ניחא קו' הרי"ט אלגאזי בהלכות חלה דמה פריף בפסחים (דף ו') דלמה לי לר"ש [דס"ל גורם לממון כממון דמי] לא ימצא הא איצטריך לגורם דגורם עיי"ש ולהנ"ל י"ל דשאני שבועות

העדות דפטור גורם גורם לכ"ע וא"כ ה"נ וכ"ש לר"ש דמחייב בעלמא ה"ה דגורם חייב ושאני שבועות העדות דלכ"ע גורם גורם פטור ואכמ"ל: ועיין עוד במשנה (שם) שאנס איש פלוני את בתו שפתבו שם התוס' דמייירי בארוסה שנתארסה ונתגרשה.

והקשו שם התוס' הא מחלה פינו דהקנס לעצמה. וע"כ בפיתה את בתו ליפא קנס עיי"ש וכבר הערוטי הא מבואר בירושלמי והובא בתוס' סנהדרין (דף ע"ג:) ד"ה במפונה דבקנס לא מהני מחילה עיי"ש.

ובאמת שי"ל דהתוס' שהקשו פן היא למה דמבואר בכתובות (דף ל"א:) ביתומה ומפונה הרי דבמפונה אין לה קנס ומוכח דגם בקנס מהני מחילה לש"ס דילן: אמנם נראה דהנה הטעם דל"מ מחילה בקנס מבואר בהפלאה משום דהוי דבר שלא בא לעולם וכמ"ש הר"ן דקנס אינו זוכה עד שעת העמדה בדין יעיי"ש וא"כ הא דעת המרדכי ועיין בחו"מ (סי' ר"ג) דדבר שלא בא לעולם עם דבר שפא לעולם יכול להקנות עיי"ש ולפ"ז שאני התם דאייירי ביתומה דהכל לעצמה בקנס והבנשת ופגם ע"כ מיגו דיכולה למחול הבנשת ופגם דהוי ממוז ה"נ הקנס משא"כ מתניתין דהכא דלא איירי ביתומה דבנשת ופגם לאביה ורק הקנס לעצמה שפיר אינה יכולה למחול ומינושב קו' התוס' לנכון: ועפ"ז ניחא דלא משני בכתובות דמייירי בארוסה שנתארסה ונתגרשה דהקנס לעצמה ולמה מוקי ביתומה ולהנ"ל בכה"ג בנדאי לא מהני מחילה דהוי דבר שלא בא לעולם לחודא משא"כ ביתומה דהכל לעצמה פנ"ל: עוד י"ל דהא הטעם דהוי דבר שלא בא לעולם משום דלמא מודה ומיפטור והא מודה בקנס וא"כ פאו עדים חייב היכי דלא מחייב עצמו בכלום כמבואר בב"ק (דף ע"ה:) ולהכי ביתומה ומפונה הרי הפל לעצמה וא"כ הא לא מחייב עצמו בכלום וא"כ חייב וא"כ הוי דבר שפא לעולם ושפיר מוקי לה ביתומה.

מה שא"כ במתניתין דהכא דאייירי בארוסה דהבנשת ופגם לאבי' חייב עצמו בבנשת וא"כ פטור וממילא דהוי דבר שלא בא לעולם ואינה יכולה למחול ומינושב קו' התוס': ואגב אכתוב מה שהקשה הקצות החושן (סי' תכ"ד) לדעת הב"י דאפילו בחבל עבד פנעני שלו פטור ממלקות משום דכל המשלם אינו לוקה.

ואף דהכא פטור מתשלומין הא הפטור היא משום מה שקנה עבד קנה רבו [ועיין במכות (דף ח'). כגון שהכהו הפאה שאין בה שנה פרוטה אף י"ל דמייירי בעבד של אחרים.

ומ"מ קשה הא הוי מיתה לזה ותשלומין לזה. וצ"ל דהוי כמו תשלומין לעבד] והקשה מהא דכתובות הנ"ל ביתומה ומפונה ונימא דהוי כמו * (תשלומין [ובזה י"ל הא דאינו לוקה על לאו פרי יצחק *] עיין קול שמחה שמסתפק בזה לענין מודה בקנס וכ' דהוי פפרעון בע"כ ותליא בפלוגתא עיי"ש: דלא תקח שוחד והוא מטעם דניתן לתשלומין ועיין בהפלאה בחי' (דף ק"ה) והא כל זמן שלא תבעו אינו מחויב לשלם וכמו ריבית עיין בחו"מ (סי' ס"ט) באחרונים.

אף הא הטעם משום דמחל לו וא"כ הא מחשב כמו תשלומין ואינו לוקה ומשלם] ואמנם הא היא גופא הביא בספרו (סי' רמ"ו) דלהכי מהני מחילה אף דבקנס לא מהני מחילה משום דהוי כמו קרע שיראין שלו והפטר דמעיקרא לא נתחייב עיי"ש בשם הש"מ.

וא"כ שפיר לא הוי כתשלומין משא"כ התם בעבד פנעני דנתחייב רק שקנה רבו ודו"ק: ועיין עוד שם במשנה ושהדליק גדישי בשבת הרי אלו פטורין. והעירו בזה למה לא נקט זה במשנה שם (דף ל"ו:) גבי שבועות הפקדון דכל הפטורים דהכא הא חשיב התם.

וכאשר באמת בתורת כהנים איתא זה נמי גבי שבועות הפקדון. עיי"ש: אך נראה דהא הקשה השב שמעלתא דהא הפסידו לעגנו תפיסה דבקים לי' בדרבה מיגני' הא מועיל תפיסה.

עיי"ש וכבר תרצתי במ"א דתפיסה לא הוי אלא גורם לממון דאין זה ודאי שיתפוס. וא"כ בשבועות הפקדון הא חייב גם גורם לממון כמבואר בב"ק (דף ק"ה) גבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח פיון דאלו מגנב וכו' אף דלא הוי אלא גורם לממון ובפרט דאיתא בעינא דבזה לכ"ע לאו כממון וכמבואר בפסחים (דף ו') ואפ"ה בשבועות הפקדון חייב וא"כ ה"נ לעגנו תפיסה משא"כ לעגנו שבועות העדות ואתי שפיר דחשיב זה בשבועות העדות ודו"ק: והנה דעת הרשב"א ז"ל בשבועות (דף ל"א) דלהכי במשחק בקוביא חייב בשבועות העדות משום דבפסולי עדות דרבנן מהני תפיסה והפסידוהו לעגנו תפיסה יעיי"ש: וראיתי בישיבות ישראל (סי' כ"ח) שהקשה מהא דקדושין (דף מ"ג) והשתא דתקנו רבנן שבועות היסט משתבעי אינהו דיהבו למלנה וכו' ובתוס' שם הקשו דהא שוב אינם נוגעים ותו' דעז הצריף שבועה אינו עד.

והשתא הא מדאורייתא פשרים דמה"ט בקדושין מקודשת ואמאי לא יהני תפיסה עיי"ש מה שתי': ונראה דהא הקשו לשיטת הרמב"ם דהכחשה והזמה בבת אחת הוי הכחשה א"כ אמאי שלח נעשה עד הא הוי עדות שאי אתה יכול להזימו: אף הא כממון ל"ב עדות שאתה יכול להזימו וא"כ שפיר מהני אף זה מדרבנן.

וא"כ מינושב הנ"ל דבקדושין הא ל"ב עדות שאתה יכול להזימו ומוכח פן מהא דאמרו בגיטין (דף י"ז) מפני מה תקנו זמן בגיטין ועיין נוב"י אה"ע (סי' נ"ח) וא"כ בקדושין שפיר מקודשת.

אבל כממון ממ"נ מדאורייתא הא בעינן עדות שאתה יכול להזימו ומדרבנן שוב הוי עד הצריף שבועה ודו"ק: ג) והנה כת"ר הצריף בדברי הירושלמי פ"ב דפסחים ארבעת רבעים בפני עצמן וחימצן התרה בו משום חמץ בפסח לוקה איסור חמור חל על איסור קל עשה פרי והשתתנה לו ומרחו התרה בו משום ע"ז לוקה ופירש הק"ע דהטעם דע"ז חמור משום דאסור בהנאה וחל על טבל שאינו אסור בהנאה יעו"ש וזה סותר לכאורה לדברי הירושלמי יומא פ"ח ה"ה טבל וערלה צריכה [לעגנו חולה שמאכילין אותו הקל הקל] הרי דמבעיא לי' להירושלמי אם איסור מיתה חמור או איסור הנאה חמור: ולכן נראה למאי דאמר בש"ס חולין (דף ק"א).

(בהא דאמר דבנטמא בשך נאח"כ נטמא הגוף סבר ריה"ג דפטור על טומאת הגוף ופריף וריה"ג נהי דאיסור כולל לית לי' באיסור קל יבא איסור חמור ויחול על איסור קל ומאי ניהו טומאת הגוף שהרי טומאת הגוף בכרת אמר רב אשי מאן לימא לן דטומאת הגוף חמורה דילמא טומאת בשך חמורה דלית ליה טהרה במקנה יעו"ש וה"נ טבל קיל אף שהוא במיתה משום דטבל יש היתר לאיסורו משא"כ בע"ז של ישראל דאין לה ביטול וכן טבל קיל מחמץ דאסור להשהותו בפסח ואין היתר לאיסורו: ד) אולם יש להוכיח דהכא מיירי בעבודה זרה של נכרי כגון שזקף הכרי להשתתות לה ובא נכרי והשתתנה דאל"כ קשה הא לא הי' לו שעת הפושר ובכה"ג ממעטינן מלו ולא לאורו וכמבואר בפסחים (ל"ג).

(וגם דאין שירי נפירים. אולם אם נימא דמיירי בע"ז של נכרי י"ל פיון דמהני ביטול מקרי שירי' נפירים וכדמוכח מהירושלמי פ"ק דתרומות "הקדיש טבלו מאן הוא התורם לא הגזבר" ונהרי אין שירי' נפירים דהשירים הם הקדש וע"כ פיון דאפשר בפדי' מיקרי שירי' נפירים וכמ"ש כת"ר וכן מקרי דיש לו שעת הפושר: ובזה מינושב מה דיש לדקדק טובא בירושלמי דלמא גבי

חֲמִץ נֶקֶט דִּינֵו גַבִּי חֶלֶה דָּאָם קִדָּם הָאִסוּר טָבֵל חֵל אִסוּר חֲמִץ וּגַבִּי ע"ז נֶקֶט דִּינֵו גַבִּי תְרוּמָה בְּתוּבָאָה וְהָא גַבִּי אִסוּר חֲמִץ מִשְׁפַּחַת ג"כ לְעִנְיָן תְרוּמָה בְּתוּבָאָה דָּאָם קִדָּם הַמִּירוּחַ חֵל אִסוּר חֲמִץ וְאָם קִדָּם הַחֲמִימוּץ לֹא חֵל אִסוּר טָבֵל וּל"ל הַמְצִיאוֹת הֶרְחֹק בְּעֵשֶׂה אַרְבַּעַת רַבְעִים וְחִמְצָן וְעַמֵּד בְּזֶה מְחַבֵּר אֶחָד.

אָמְנָם לְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דְבִאָמַת קִשָּׁה הָא לֹא הֵיְתָה לֹו שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וּבִשְׁלֵמָא בְּאִסוּר ע"ז גַבִּי עֵשֶׂה פְּרִי י"ל פִּינֵן דִּישׁ לֹו תַקְנָה ע"י בִּיטוּל מְקַרִי הֵיְתָה לֹו שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר אָבֵל גַבִּי חֲמִץ אָם נִתְחַמֵּץ קוֹדָם הֵלֵא לֹא הֵיְתָה לֹו שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר אָמְנָם לְמָה שְׁרָאִיתִי נִדְפַס בְּשֵׁם חֲכָם אֶחָד לִיִּישֵׁב קוֹשִׁית "הַש"א הַחֲדָשׁוֹת" בְּהָא דְתַנְּנ בַּפ"ב דְּחֶלֶה מִי שְׁאִינוּ יָכוֹל לְעֵשׂוֹת עִיסָתוֹ בְּטְהָרָה יַעֲשֶׂנָה קַבִּין וְהָא פִּינֵן דְּנִטְמַאת בְּעוֹדָה קִמַח א"כ לֹא הֵיְתָה לָהּ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וּבִלְאוּ הֵכִי פְטוּרָה מִחֶלֶה וְאָמַר שָׁם דַּלְק"מ דְּכִינֵן דְּחֶלֶה מְקַרִי תְרוּמָה פִּינֵן דְּהִי' שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר לְתְרוּמָה אַף דְלֹא הִי' שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר לְחֶלֶה לֹא אִיכְפַת לָן וְהוּבָא דְבָרִים אֱלוּ בְסִפְרָ שִׁי לְמוֹרָא עַל בְּכוֹרוֹת א"כ בְּדַקְדוּק נֶקֶט הִירוּשְׁלָמִי דִּינֵו גַבִּי חֶלֶה דְּבַחֲלָה לֹא אִיכְפַת לָן בְּשְׁעַת הַפּוֹשֵׁר לְחֶלֶה רַק סְגִי בִשְׁעָה"כ לְתְרוּמָה אָבֵל בְּתוּבָאָה לְעִנְיָן תְרוּמָה לֹא מִשְׁפַּחַת זֶה דָּאָם נִתְחַמֵּץ קוֹדָם הַמִּירוּחַ לֹא הֵיְתָה לֹו שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר מִשֵּׁא"כ בַּע"ז מְקַרִי שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר הוּאִיל דְּמַהֲנִי בִיטוּל וּבְמִכְתָּבִי לְהַרְה"ג מְהַרִי עֲנַגִּיל נ"י הֶאָרְכַתִי בְּזֶה: ה) עוֹד הֶאָרִיף כַּת"ר בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי "הַנּוֹטֵעַ פָּרָם לְהַקְדִּישׁ דְּפָטוּר מִן הָעֶרְלָה וּמִן הָרַבְעִי" דְּהַטְעַם הוּא מִשׁוּם דְלֹא חֲשִׁיב נוֹטֵעַ לְמַאֲכָל וְלְכֹאֲוֶרָה סִינְעֵתָא לְדַבְרֵי מְדַבְרֵי יְרוּשְׁלָמִי מְפוֹרֵשׁ (בְּרִישׁ פ"ק דְּפֶאָה) קָצַר שְׁבוּלַת הָרֵאשׁוּנָה וְנִשְׁרָפָה מֵהוּ (דְּקַצִּירַת הַשְּׂדֵה מְחַיִּיבַת בְּפֶאָה וּבְעִי דְכִינֵן דְּנִשְׁרַף מֵה שְׁקָצַר הו"ל כְּאֵלוּ עֲדִינֵן לֹא קָצַר פְּלוּם וְצָרִיף לְקַצוֹר פְּעַם שְׁנִי' לְחִיב בְּפֶאָה) נִשְׁמַעִינָה מִן הֵדָא קָצַר חֲצִיָה וְהַקְדִּישׁ מֵה שְׁקָצַר נוֹתֵן מִן הַמְשׁוֹנֵר עַל הַכֹּל וְהַקְדִּישׁ לֹאוּ כְּשִׁרְוּף הוּא הֵדָא אָמְרָה קָצַר שְׁבוּלַת הָרֵאשׁוּנָה וְנִשְׁרָפָה א"צ לְיַקְצוֹר פְּעַם שְׁנִי' יַעו"ש וּבַפְנ"מ.

הַנֵּה דְקַצִּירַת הַקְדִּישׁ לֹאוּ פְקַצִּירָה לְמַאֲכָל הוּא וְה"ה לְנִטְיַעַת הַקְדִּישׁ. אוּלָם בִּירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּעֶרְלָה בְּהָא דְבְעִי נִטְע אֶתְרוּג לְמַצְתוֹ מֵהוּ וְכו' מֵה דְמִי לָהּ זֵית שְׁנִטְעוּ לְהַדְלִיק בּוֹ אֶת הַמְנוֹרָה ע"כ וְקִשָּׁה תִיפּוּק לִי דְהוּי נוֹטֵעַ לְהַקְדִּישׁ דְּפָטוּר מִן הָעֶרְלָה וְצָרִיף לֹו מֵר דֵּלֵא הַקְדִּישׁ כָּלֵל הָאֵילָן אֱלֵא דְנִטְעוּ וְהַזְמִין אוֹתוֹ לְהַדְלִיק בּוֹ אֶת הַמְנוֹרָה וְאָם נִימָא דְהַקְדִּישׁ הַנֵּה כְּנוֹטֵעַ לְסִיג מֵאִי מִיבְעִי' לִי וְזֶה צ"ע גַם עַל שׁו"ת אַבְנֵי נֹזֵר שְׁפִלְפֵל כְּנוֹטֵעַ לְצוֹנְרָה קְטוֹנֶרֶת וְלֹא הִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּזֶה כְּנוֹטֵעַ לְצוֹנְרָה מְנוֹרָה וַיַּעֲוִין בְּשׁו"ת הַרִי"ם בְּסוּגֵי' דְּחֶדֶשׁ מֵה שְׁהֶאָרִיף בְּדַבְרֵי יְרוּשְׁלָמִי בְּדִין נוֹטֵעַ פָּרָם לְהַקְדִּישׁ וְלֹא רְצִיתִי לְהֶאָרִיף בְּזֶה: ו) עוֹד רָאִיתִי לְכַת"ר שְׁיָצָא לִידוֹן בְּדַבְרֵי הַחֲדָשׁ בְּלַחְמֵי תוֹדָה שְׁקָרָא עֲלֵיהֶן שֵׁם תְרוּמָה אָם פְטוּרִי מִן הַתְרוּמָה כְּמוֹ בִּיפּוּרִים דְּפְטוּרִין מִן הַתְרוּמָה וְהֶאָרִיף לְחַלֵּק בֵּין בִּיפּוּרִים לְלַחְמֵי תוֹדָה וּבְפִשׁוּטוֹ הֵלֵא תַנְיִנֵן גַבִּי הָאוּכַל תְרוּמָה בְּשׁוּגַג דְּמִשְׁלֵם מִן הַחֲוֹלִין מְתוּקָנִים וְאִמָּאֵי לֹא יוּכַל לְשַׁלֵּם מִן הַטָּבֵל פִּינֵן דְּנַעֲשִׂין תְרוּמָה וּמִיד שְׁנַעֲשֶׂה תְרוּמָה יִפְקַע מִמֶּנּוּ חַיִּיב תְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְע"כ כְּדַבְרֵי כַת"ר דְּכִינֵן דְּכָבֵר נִתְחַיִּיבָה בְּתְרוּמָה אֵין קָרִיאַת שֵׁם שְׁלָה מְפַקִיעַ מִן הַחַיִּיב תְרוּמָה הַקוֹדָם לָהּ וְהָא דָּאָמַר בִּירוּשְׁלָמִי סוּף פ"ק דְּפֶאָה "הַפְרִישׁ בִּיפּוּרִים מְפָרִי מְמוֹרָח פְטוּר מִתְרוּמָה גְדוּלָה" וְכִמוֹ שְׁהִבִיא כ"ת.

הָא מְבוֹאֵר שֵׁם הַטְעַם "וּלְמָא נִקְרָא שְׁמוֹ בִּיפּוּרִים שְׁהֵן בִּיפּוּרִים לְכָל וְכָל הַקוֹדָם אֶת חֲבִירוֹ חֲבִירוֹ מִתְחַיִּיב בּוֹ" וְהֵינֵנוּ דְנוֹקָא בְּבִיפּוּרִים דְּחַיִּיב בִּיפּוּרִים הוּא אַף בְּמַחְנוּבֵר לֹא כֵן לְחַמֵי תוֹדָה פִּינֵן דְּכָבֵר הִי' מְחֻיָּב בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת מֵהִיכִי תִיְתִי דִיפְקַע מִמֶּנּוּ חַיִּיב תְרוּמָה ע"י זֶה שְׁנִקְרָא עֲלֵי שֵׁם תְרוּמָה הֵלֵא גְדוּלָה מְזוֹ אָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּחֶלֶה הַעוֹשֶׂה עִיסָה מִן הַטָּבֵל חֶלֶה חַיִּיבַת בְּתְרוּמָה

תְּרוּמָה חֲזִיקַת בְּחִלָּה מְזִינָה שֶׁהַחֲלָה חֲזִיקַת בְּתְרוּמָה ר"י בְּשֵׁם ר' שְׁמוּאֵל בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַב חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה מִחֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה ע"כ הֵגֵה דְּאַף חֲלָה דְּפָשִׁיטָא דְּמַקְרִי תְּרוּמָה מ"מ כִּינּוּן דְּכָבֵד נִתְחַזְקָה בְּתְרוּמָה אֵין קְרִיאַת שֵׁם שְׁלָה מְפָקִיעַ מִן הַחַיּוּב תְּרוּמָה הַקּוּדֵם לָהּ.

וה"נ בְּלַחְמֵי תּוֹדָה אַף שְׁפִטּוּרִין מִן הַחֲלָה מ"מ לָא מִיפְטָרִי מִן הַתְּרוּמָה וּכְדַבְרֵי כ"ת (וּבְרוּר: ז) עוֹד רְאִיתִי לַכַּת"ר שְׁהָאֲרִיךְ בְּהָא דְּמַבְיָאִין בִּיפּוּרִים מְפָרִי מְמַנְרַח דְּמַבְיָאִין בִּיפּוּרִים מִן הַטְּבָל וּבְסוּף הָעִיר מְהָא דְּאָמְרִי בְּש"ס דִּילָן דְּאֵין מַבְיָאִין בִּיפּוּרִים מִן הַטְּבָל וְהָעִיר דְּנִחְשָׁב מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דְּמִדָּ שְׁקָרָא עָלֵיו שֵׁם בִּיפּוּרִים גְּפִטֵר מִן הַתְּרוּמָה.

יִמְחֹל גַּא יְדִידֵי כַת"ר לְהוֹדִיעֵנוּ אֲנָא מְצָא לְשׁוֹן זֶה אֵין מַבְיָאִין בִּיפּוּרִים מִן הַטְּבָל וּבְש"ס זְבָחִים (פ"ח.) דְּאָמַר אֵין מַבְיָאִין מְנַחֹת וּנְסֻכִים וּמְנַחַת בְּהֵמָה וּבִיפּוּרִים מִן הַמְזֻבָּח וּפְיָרְשׁוּ תוֹס' שֵׁם דְּמַזְבֵּחַ הֵינּוּ מְעוֹרָב בְּעָרְלָה וּבְכֻלָּי הַפָּרֶם וְרַש"י ז"ל פְּיָרֵשׁ מְעוֹרָב בְּתְרוּמָה דְּבַעֲיָנוּ מוֹתֵר לְכָל יִשְׂרָאֵל יְעו"ש אָבֵל דְּאֵין מַבְיָאִין מִן הַטְּבָל אֵינוּ מְבֹאָר שֵׁם וּבַתּוֹסְפֵתָא מְנַחֹת (פ"ח) דְּאִיתָא שֵׁם הַלְשׁוֹן דְּאֵין מַבְיָאִין מִן הַטְּבָל שֵׁם אֵינוּ מְבֹאָר "בִּיפּוּרִים" רַק "מְנַחֹת" יְעו"ש גַּם בְּרַמְבַּ"ם ז"ל פ"ה מַאיִסו"מ אֵינוּ מְבֹאָר רַק "מְנַחֹת" דְּאֵין מַבְיָאִין אוֹתָם מִן הַטְּבָל וְהֵגֵה גַם רַש"י ז"ל הַקְשָׁה שֵׁם בְּזְבָחִים (פ"ח) בְּהָא דְּאָמְרִינוּ שֵׁם אֵין מְקַדְשִׁין לִיקְרָב אָבֵל מְקַדְשִׁין לִיְפֻסָּל דְּאִיזוּ קְדוּשַׁת פְּלִי הֵיטָה בְּבִיפּוּרִים יְעו"ש וְלוֹלָא דְּמִסְתְּפִינָא הֵיטָה אוֹמַר דְּהָא דְּאָמַר מְנַחַת בְּהֵמָה וּבִיפּוּרִים.

הַחֲזִיקַת מְנַחַת "הוּא מוֹשֵׁף עֲצָמוּ וְאַחַר עֲמו" וְהוּי כְּאֵלוּ אָמַר מְנַחַת בְּהֵמָה "וּמְנַחַת בִּיפּוּרִים" וְהַפְּנוּנָה דְּמְנַחַת בִּיפּוּרִים הוּא שְׁתֵּי הַלְחָם וּכְדַכְתִּיב בְּקָרָא וּבִיּוֹם הַבִּפּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מְנַחַת חֲדָשָׁה וְעִי' מְנַחֹת (מ"ו:) שְׁתֵּי הַלְחָם אֵיקְרִי מְנַחַת יְעו"ש וְע"ז שְׁפִיר מְסִיִּים דָּאֵם הַבִּיא מְקַדְשִׁין לִיְפֻסָּל דְּהָא תַנּוּר מְקַדְשׁ וְכֵן עֲשָׂרוֹן מְקַדְשׁ עִי' מְנַחֹת (צ"ה:) וְאִכ"מ לְדַבְרֵי בְּנֵה: יִתְעַנֵּג עַל כָּל טוֹב כַּחֲפִץ לְכַבּוֹ וְכַחֲפִץ דִּידוֹ עוֹז דוֹש"ת בְּאַהֲבָה רַבָּה וּמְקָרָב וְלֵב עֲמוֹק: אַבְרָהָם לְנוֹפְטָבִיר.

[בְּעֵינֵינוּ אֵלוּ מְצָאנוּ בְּהַעֲתֵק שְׁבַתוֹף כְּתָבֵי הַרְהַמ"ח תּוֹסְפֵת דְּבָרִים]: בְּתוֹסְפֵתָא פ"ה דְּכֻלָּאִים. כֻּלָּי הַפָּרֶם פְּטוּרִים מִשׁוּם גְּזֵל וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת.

כֻּלָּי זְרָעִים אֲסוּרִים מִשׁוּם גְּזֵל וְחֲזִיקִין בְּמַעֲשָׂרוֹת יְעִי"ש: וְהֵגֵה מִזֶּה מוֹכַח לְהַדְיָא דְּאִסּוּרֵי הַנָּאָה הוּי כְּהַפְקָר. וּמַש"ה חֲלוּק כֻּלָּי הַפָּרֶם מְכֻלָּי זְרָעִים.

דְּכֻלָּי הַפָּרֶם דְּאִסּוּרֵי הַנָּאָה נִיגְהוּ פְּטוּרִין מִשׁוּם גְּזֵל וּפְטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר כְּמוֹ. הַפְקָר מַש"א כֻּלָּי זְרָעִים.

וְהִיא כְּדַעַת הַר"ן גְּזָרִים (נַף פֵּה) דְּאִסּוּרֵי הַנָּאָה הוּי כְּהַפְקָר יְעִי"ש: וּבְזֶה יֵשׁ לְהַבִּין דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי פ"ק דְּגְזָרִים (הַלְכָה ב'). (עֲצִיו מַהוּ שְׁיִקְדִישׁ לְשָׁמִים בְּלִשׁוֹן קוֹנָם.

נְשַׁמְעִינָה מִן הַדָּא. אָמַר לוֹ הַשְּׂאִילָנִי קַרְדְּוִינָא אָמַר קוֹנָם קַרְדְּוִינָא יֵשׁ לִי קוֹנָם גְּכָסִי עָלֵי.

וְיֵשׁ לוֹ קַרְדְּוִינָא גְּכָסִי מוֹתְרִים בְּיָדוֹעַ שְׂאִין לְזֶה קַרְדְּוִינָא יְעִי"ש. וְהַיְרוּשְׁלָמִי הַלְזָה הוּא סְתוּם.

וּבַפְּרָט מַה דְּאָמַר שֵׁם אַחַר זֶה שְׁנִינָא שְׁבִי בְּלִשׁוֹן שְׁהַתְּפִיס אֶת הַקַּרְדְּוִינָא בּוֹ בְּלִשׁוֹן הַתְּפִיס אֶת הַגְּכָסִים קַרְדְּוִינָא קַדְשׁוֹ גְּכָסִים. אֵילוּ אָמַר קוֹנָם קַרְדְּוִינָא יֵשׁ לִי וְחִזַּר וְאָמַר קוֹנָם גְּכָסִי עָלֵי וְיֵשׁ לוֹ קַרְדְּוִינָא גְּכָסִי אֲסוּרִין יְאוּת.

ואין לזה שום ביאור: אמנם לדברי התוספתא הג"ל יובן היטב דברי חכמים וחדותם. ובהקדם עוד תוספתא דנדרים פ"ד השאילגי קרדומה קונם קרדום שאני קנוי נכסי עלי אם יש לי קרדום. בידוע שאין לו קרדום יעיי"ש וגם דברי התוספתא הללו אין להם ביאור: אף לדברי הר"ן הגו' ולפי דברי התוספתא דכלאים הג"ל. דאיסורי הנאה לא הוי שלו.

ויבן הכל היטב הדק דכינון שאמר לו קונם קרדום שאני קנוי. א"כ הרי אסרו עליו בהנאה. ושוב אין לו קרדום. דאיסורי הנאה הרי אינו שלו.

וא"כ אחר כך שחזר ואמר נכסי עלי אם יש לי קרדום בלשון תנאי פלשון התוספתא דנדרים הג"ל. נכסיו מותרים דהרי באמת אין לו קרדום לאחר שאסרו עליו בהנאה והרי תלי זה בזה וזה דקאמר בידוע שאין לו קרדום.

וע"ז רוצה הירושלמי לומר שנייא הוא שבו בלשון שהתפיס את קרדום התפיס את הנכסים. והיינו פינון שכללם הפל בדיבור אחד מהראוי שיהי' נכסיו אסורים ומשום דאין פנונתו לומר קונם נכסי עלי אם יש לו קרדום השתא לאחר שאסרתי הקרדום עלי רק פנונתו פשוטה קונם קרדום עלי וקונם נכסי עלי אם יש לו קרדום בעצם וכמו אילו אמר רק קונם נכסי עלי אם יש לו קרדום דנדאי הי' נכסיו אסורים.

כן נמי אם אמר בתחילה קונם קרדום עלי. ומשום דהוי פאלו אמר רק קונם נכסי עלי אם יש לי קרדום.

פינון דכללם שניהם בדיבור א' ובלשון א' ע"כ קדש קרדום קדשו נכסים. דממ"נ אם נימא דאין לו קרדום והנכסים מותרים דלא קודש נכסיו הרי גם הקרדום לא קודש ואם לא קודש קרדום שוב הנכסים אסורים.

וע"ז אמר אלו אמר קונם קרדום וכו' נכסיו אסורים יאות. אבל פינון דתני נכסיו מותרים.

ע"כ דאמרינון כסברא הראשונה. וילבסוף מסיק הדין אמרה דמצי להקדיש נכסיו בלשון קונם.

ועיינו בהרא"ש נדרים (דף ל"ג) בהא דאמרינון שם תפול הנאה להקדש שפי' דאסר עליו הנאתו ומה שנהנה ממנו הוא הקדש לפיכך לא אמר יוליד הנאה לים המלח יעיי"ש הרידעתו דיכול להקדיש נכסיו בלשון קונם ונראה דמקורו היא מהירושלמי הג"ל ואכמ"ל: האומנם דמתוספתא הג"ל אין להוכיח לכל איסורי הנאה דהוי הפקר.

ומשום די"ל דשאני פלאי הפךם דהפל מצוים עליו לבערם וגדולה מזה פתב הרמב"ם בפ"ה מה' פלאים (הלכה ט') דהרואה פלאים בכרם חבירו וקיימן הרי הרואה אסור בהנאתו עיי"ש והיא מהירושלמי פ"ה דכלאים (הלכה) וכן הוא בבבלי מכות (דף כ"ב) דפריה חורש דמחייב משום פלאים היכי משכחת לה ומשני דאתיא כר"ע דהמקנים בכלאים לוקה אף דהמשנה איירי בשביעית והזרעים הי' הפקר מ"מ עובר משום מקנים.

וא"כ מהאי טעמא אין בו משום גזל וכעין זה מבואר במועד קטן (דף ה) עיי"ש וז"פ: אף מה דמסיים התוספתא ופטורין מן המעשרות צריף בנדאי ביאור דממ"נ אם הפנונה שאינו צריף לעשרון פשיטא.

אטו יהי צריף לעשר דבר שבשריפה. ומה ס"ד בנה שצריף לעשר עד דהנצרה להשמיענו דפטורין מן המעשרות.

ואי הפנונה דאם אכלם אינו חייב משום אוכל טבל הטביל למעשר זה ודאי ליתא דלהיפוך מבואר בירושלמי פ"ב (הלכה ג) עשה פרי והשתתנה לו ומרחו איסור חמור חל על איסור קל הרי דאיסורי הנאה חייב עליהם משום טבל.

דקא ע"ז אסור בהנאה וה"נ פלאי הפרם: ואולי דשאני פלאי הפרם שלא הי' לו שעת הפושר. משא"כ בעשה פרי והשתתנה לו הרי הי' לו שעת הפושר קודם שנעשה ע"ז ואף שהוא קודם מירוח קא מ"מ אם הפריש קודם מירוח תרומתו וע"י פסחים (ל"ג).

(מתקין ג"כ בין הי' לו שעת הפושר או לא ופשוט ועיין רש"י סנהדרין (דף קי"ב) דמש"ה מעשר שני בגבולין פטור מחלה משום דאין בו היתר אכילה יעו"ש ודבריו צ"ע מהירושלמי הנ"ל דאפילו איסור הנאה חייב בחלה ולזה צריף לומר דהעיקר משום דהוי ממון גבוה ואכמ"ל: ואגב אכתוב מה שנסתפק המ"ל בפ"ה מה' אשות בקידוש אשה באיסורי הנאה והיא חולה שיש בה סכנה באופן דלדידה שנה פרוטה אי אזלינן בתר דידי' או בתרא ודדידה עיי"ש ובס' מנ"ח רצה לפשוט מהא דעירובין (ס"ב).

(שזכרין מעכו"ם אפי' בפחות משנה פרוטה הרי אף דלגבי ישראל לא מיקרי ממון מ"מ פיון דלגבי עכו"ם גם פחות משו"פ מיקרי ממון מהני יעו"ש: אמןם נראה דאין ראי' דקא קי"ל בב"ב (דף נ"ד) נכסי עכו"ם הרי הוא כמדבר כל המתזיק בהם זכה בהם דעכו"ם מכי מטא זוזי לידן' איסתלק לי' וא"כ אם קונה מעכו"ם בפחות משנה פרוטה א"כ אף שהישראל לא קנה עדיין דלדידן' אינו ממון פנ"ל מ"מ העכו"ם אסתלק לי'.

וא"כ בעירוב דלא בעינן אלא ביטול רשות אלא דלגבי עכו"ם אמרו חכמים דלא מהני אלא בשכירות א"כ עכ"פ פיון דעכו"ם איסתלק לי' שפיר דמי משא"כ היכי שבעינן שהישראל יקנה לא מהני בפחות משנה פרוטה.

ומה"ט מבואר בקידושין (דף ח') בכסף הוא נקנה ואינו נקנה ומפרש שם דהיינו באינו שנה פרוטה עיי"ש הרי אף דבעכו"ם מהני גם פחות משנה פרוטה מ"מ כל היכי דצריף שהישראל יקנה לא מהני: ויצא לנו דין חדש דאם א' לקח מעכו"ם בהמה בפחות משנה פרוטה ולמה שהעלו האחרונים דהפקר פטור מן הבכורה גם זה פטור דהוי הפקר ובנה יתפרש דברי רש"י בכורות (דף י"ג) ואימא מיישראל פלל פלל לא ופירש"י עד שייכניסנו לרשותו ותמוה דאי ישראל לא קני מפסדם פלל פלל לא מאי מהני מה יכניסנו לרשותו ולהנ"ל א"ש למה שתמהו תוס' בב"ב שם בהא דאמרינן בבכורות (דף י"ג).

(דמשום דמעוה קונות בעכו"ם חייבת בבכורה ותפוק לי' בלאו הכי פיון דנטל העכו"ם מעוה כפר איסתלק עיי"ש ולהנ"ל א"ש דמצד דאיסתלק הנה רק פהפקר דפטור מן הבכורה. ולכך נקט ר"ל קנה וחייבת בבכורה דתיתי למא לי.

ולהנ"ל אתי שפיר דתיתי בעינן שיקנה גם כן ומיושב מה דפירש"י עד שייכניסנו לרשותו ולכאורה אי לא קנה פלל מאי אהני שייכניסנו לרשותו ולהנ"ל א"ש דכבר קא אסתלק ורק דהוי פהפקר ולכך במכניס אותו לרשותו דקנה הפקר שפיר חייב פנ"ל: ובירושלמי פ"ב דפסחים (הלכה ג) ארבעת רבעים בפני עצמן וחמץ וכו' התרו בו משום חמץ בפסח לוקה איסור חמור

חל על איסור קל עשה פרי והשתתנה לו ומירחו כו' התרו בו משום עבודה זרה לוקה ופירשו המפרשים שם דהטעם דחל משום דעבודה זרה הוי איסור חמור משום דאסור בהנאה ולכן אף דטבל במיתה ועבודה זרה בלאו מ"מ מיקרי איסור חמור עיי"ש: ולכאורה זה סותר לדברי הירושלמי עצמו בפ"ח דיומא (הלכה ה') חלה וערלה צריכה הרי דהירושלמי עצמו מספקא לי אי עון מיתה חמור מערלה דהוי איסור הנאה וכאן פשיטא לי דהנאה חמור ומחלפא שיתתי: ולכן נראה בבאור הירושלמי למה דאמרינו בתולין (דף ק"א) אמר רב אשי מאן לימא לן דטומאת הגוף [דבכרת] תמירא דילמא טומאת בשר דבלאו] תמירא דלית לה טהרה במקנה הרי דאיסור לאו ואין היתר לאיסורו חמור מאיסור פרת שיש היתר לאיסורו וא"כ ה"נ חמור לאו דעבודה זרה שאין היתר לאיסורה.

בעבודה זרה של ישראל שאין לה ביטול מטבל דבמיתה ויש היתר לאיסורה וכן חמור חמץ שאין לה היתר דאסור להשהותה מחמת בל יראה מטבל שיש לה היתר ולא משום איסור הנאה פנ"ל: אמנם יש להוכיח דהכא ע"כ איירי בעבודה זרה של עכו"ם דסגי לה בבטול משום דקשיא לי דהכא הא לא הי' לו שעת הפנשר ובכה"ג לא קדיש דבעינן שירים ניפרים וכמבואר בפסחים (דף ל"ג).

(אמנם אי מירי בע"ז של עכו"ם יש לומר דחשיב שירים ניפרים וכמו בהי' לו שעת הפנשר חשיב שירי' ניפרים פן ביש היתר לאיסורו חשיב שירי' ניפרים: ונראה דיש להוכיח פסבא זו דיש היתר לאיסורו חשיב כמו שעת הפנשר לענין זה שיהי' מיקחשב שיהי' ניפרים.

מדברי הירושלמי פ"א דתרומות (הלכה א') והא תני ר"א הקדיש טבלו מאן הוא התורם לאו הגזבר וקשה פנ"ל הא בעינן שירים ניפרים וכאן השירים הוא הקדש ובעל כרחו פניו דאפשר בפדי' ויש היתר לאיסורו מקרי שעת הפנשר וה"נ פן.

[וצ"ע דהא פשהקדיש טבלו מפנין שהי' טבל הרי בע"כ מירחו ברשות הדיוט א"כ שוב הי' לו שעת הפנשר ואף דמשפחת הקדש במקחבר כמנחות (ק"א:)] דאקדשינהו במקחבר יעו"ש מכ"מ אין ראי' מהירושלמי ולזה הערני ידידי הרה"ג ר' מנחם נ"י מפראגא: ותתיישב לפי זה דקדוק עצום בירושלמי הנ"ל דלמה גבי חמץ נקט דינו בחלה.

דאם קדם איסור טבל חל חמץ עליו. ואלו לגבי עבודה זרה נקטדינו בתרומה בתבואה.

והלא גם גבי איסור חמץ משפחת לה גבי תבואה דאם קדם המירוח חל איסור חמץ עליו ואם קדם החמץ אינו חל איסור טבל עליו. וכמו דנקט גבי עשה פרי לענין עבודה זרה.

ולמה לי המציאות הרחוק שעשה ארבעת רבעים וחמץ. אמנם לפי הנ"ל גיחא דבאמת קשה הא לא הי' לו שעת הפנשר.

ובשלמא גבי עשה פרי יש לומר פניו דסגי לה בבטול מקרי הי' לו שעת הפנשר אבל גבי חמץ אם נתחמץ קודם הא לא הי' לו שעת הפנשר וגם אין היתר לאסורו פנ"ל. ובעל כרחו צריה לומר כמו שראיתי נדפס בשם חכם אחד שכ' ליישב קו' השאגת ארי' התדשות שהקשה בהא דתנו בפ"ב דחלה (משנה) מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה יעשנה קבים.

והקשה פניו דאיירי דנטמא בעודה קמח א"כ לא הי' לה שעת הפנשר ובלאו הכי פטורה מן החלה ותי' התחם הנ"ל דכינון דחלה תרומה מקרי די אם הי' לה שעת הפנשר לתרומה ואף דלא הי' לו

שעת הפנשר לחלה עכ"ד ודפח"ח: וניחא ממילא קוש'ה הג"ל ותתיישב הדקדוק הג"ל בחדא מחתא.

דה"נ חשיב שעת הפנשר פנין דלתרומה הי' לה שעת הפנשר. וממילא דשפיר נקט הירושלמי דינו דחמץ לגבי חלה.

דמקרי שעת הפנשר פנין דלתרומה הי' לה שעת הפנשר. ובתבואה גבי תרומה לא משפחת לה זה דאם נתחמץ קודם המירוח הלא לא הי' לה שעת הפנשר גם לתרומה.

ולכן נקט שפיר דינו גבי חלה דהוי שפיר שירים ניפרים פנין דעכ"פ לתרומה הי' לה שעת הפנשר. אמנם לענין עבודה זרה דלא אכפת בי' אם שירים ניפרים פנין דיש היתר לאיסורו ע"י בביתול בע"ז של עפוי"ם שפיר נקט דינו אפי' גבי תרומה ואתי שפיר וזה פשוט: וכינן שהוכחתי דהירושלמי ע"כ איירי בעבודה זרה של עפוי"ם דסגי לה בביתול.

ע"כ הטעם דחמור ע"ז מטבול משום איסור הנאה שבו. ומוכח דאיסור הנאה חמור ממיתה.

ומחלפי' שיטת הירושלמי מהכא למס' יומא הנז' כנ"ל: אף נראה לתרץ שיטת הירושלמי. דלעולם י"ל דאיירי בעבודה זרה של ישראל דלא סגי לה בביתול.

ומה שהקשתי דלא הוי שירי' ניפרין. דהא גם החולין אסורים משום עבודה זרה.

ומה"ט המפריש תרומת חמץ אינה קדושה כדאיתא בפסחים כנ"ל. נראה דשיטת הירושלמי דאם הי' על העיסה שני אסורים איסור טבול עם איסור אחר.

אף דגם אחר ההפרכה אסור משום איסור השני מ"מ אם עכ"פ פקע מיני' איסור טבול ומרויח בקמה דמעיקרא הי' עליו ב' אסורים והשתא רק איסור א' דחשיב בזה שירי' ניפרין. ולכן אף דחל איסור חמץ על הפרי ונשאר השירים באיסור חמץ.

מ"מ פנין דמרויח בזה איסור טבול חשיב שירי' ניפרין והאי דמפריש תרומת חמץ בפסחי' הג"ל היינו דסוגי' אודא למאן דס"ל אין איסור חל על איסור. ותדע דהא הסוגיא שם כר' יוסי הגלילי דסובר דחמץ בפסח מותר בהנאה כדאי' בפסחים (דף כ"ח) וא"כ איסור חמץ אינו חל על טבול.

ורק פי פקע מיני' איסור טבול חל עליו איסור חמץ. וא"כ לא מרויח מידי.

ואדרבא מעיקרא קאי עליו במיתה והשתא בכרת. אבל אם נימא דאיסור חל על איסור דחמץ אסור בהנאה חשיב שירי' ניפרין פנין דמרויח איסור טבול.

גם יש נ"מ לחולה שמאכילין אותו הקל הקל: ויצא לנו בזה דין חדש במה שדן בשאגת ארי' החדשות בעיסה של חדש דאין מפרישין ממנה תרומה דאין שירי' ניפרין ולהג"ל פנין דטבול בנדאי חל על איסור חדש חשיב שפיר שירי' ניפרין וכאמור: ומינשב גמי לפי"ז מה שעמדתי לעיל אדברי' ירושלמי (פ"א) דתרומות (הלכה) גבי הקדוש טבולו מאן היא התורם לאו הגזבר והרי בעיני' שירי'ם ניפרין [ועינין עוד ירושלמי פ"א דפסחים (הלכה) חמישית עצאו תרומה אינה תרומה שלא ניתנה תרומה אלא לאכילה בלבד הקדישו הרי זו מוקדש.

ולכאורה למה דמשמע לקמן פרק אלו עוברין דהירושלמי פסק כרבי גמליאל דתרומה כל ה' א"כ פנין דעצאו תרומה הרי ניתן לאכילה. וצריך לומר כנ"ל פנין דחולין רק כל ד' א"כ השירי'ם אסורים באכילה.

וְנִהְיֶה דְמוֹתָרִים בְּהִנָּאָה הָא גַם טָבֵל מִתַּר בְּהִנָּאָה שְׂאִינָה שֶׁל כִּילוּי. וְלֹא הוּעִיל פְּלוּם בְּהַפְרָשָׁה.

וּא"כ הֵיכִי גִזְבֵר יָכוֹל לְתָרוּם כְּנ"ל]. אַמְנָם לַמ"ש דָּאָם מְתַקֵּן אִיסוּר א' חֲשִׁיב שְׂיִרְיָיִם נִיפְרִין וּא"כ ה"נ עַד שְׁלֹא תָרַם הָא הִי' עָלְיוּ אִיסוּר טָבֵל וְאִיסוּר הַקְדָּשׁ דְּהַקְדָּשׁ חָל עַל טָבֵל דְּאִיסוּר בְּהִנָּאָה וְאִיסוּר חֲמוּר חָל עַל אִיסוּר קַל וְכַמוֹ בְּעֵשֶׂה פְּרִי וְהִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ כְּנ"ל וְעַכְשָׁיו הֵי עָלְיוּ רַק אִיסוּר הַקְדָּשׁ.

וְחֲשִׁיב בְּזַה שְׂיִרְיָיִם נִיפְרִין פִּינּוּ דְפָקַע מִינְי' אִיסוּר א' עַכ"פ כְּנ"ל: וְנִיחָא בְּזַה קוּ' הַמְקַנָּה דְמָה הַקְשָׁה הִירוּשְׁלָמִי שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ח.) ד"ה דְּאִקְרוּב וְכוּ' דְיָבֵא עֲשֶׂה דְמַצָּה וְיִדְחָה ל"ת דְּחֻדָּשׁ.

וְקָשָׁה הָא בְּעֵינֵי שְׂיִהְי' בְּבָל תֹּאכַל חֲמִץ וְהִכָּא לִיתָא בְּבָל תֹּאכַל חֲמִץ דְּאִין אִיסוּר חֲמִץ חָל עַל אִיסוּר חֻדָּשׁ וְכַמוֹ דְּאִינוּ יוֹצֵא בְּמַצָּה שֶׁל טָבֵל וְכַמְבֹּאֵר בְּפִסְחִים (דָּף ל"ה:) עֵי"ש: וְלִהְיֵ"ל הָא שְׂיִטַּת הִירוּשְׁלָמִי דְּאִיסוּר חֲמוּר [דְּהֵינּוּ הִנָּאָה] חָל עַל אִיסוּר קַל מִטַּעַם מוֹסִיף.

וּמִמִּילָא דְיוֹצֵא בְּמַצָּה שֶׁל חֻדָּשׁ דְּאִיסוּר חֲמִץ יָכוֹל לְחוּל עַל אִיסוּר חֻדָּשׁ. וּמִטַּעַם הֵנ"ל דְּאִיסוּר חֲמוּר חָל עַל אִיסוּר קַל וְדו"ק: [ע"כ מְצָאנּוּ]: סִימָן יט.

ב"ה יוֹם ב' לְסֻדֵּר כִּי "בְּרַף אֲבָרְכֶךָ" וּוְאֲרָשָׁא. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם לְרֹאשׁ יִדִּי"נ הֶרֶב הַגָּאוֹן הַפְּאוֹר הַגְּדוֹל הַחֲרִיף עֲדִיו לַגָּאוֹן מו"ה מְנַחֵם נ": אַחַדְשָׁה ט זָה כַּפִּיר אֲשֶׁר הִגִּיעֵנוּ דְבָרֵינוּ הַנְּחַמָּדִים וְאִם כִּי קָשָׁה עֲתִיקָא אֲמַרְתִּי לְשִׁים עֵינַי עָלֵיהֶם וְלִהְרָאוֹת אוֹת שְׂדֵבְרֵי כַת"ר חֲבִיבִים עָלַי אֲבוּא עַל סֻדֵּר דְבָרֵינוּ: א) הִבִּיא כַת"ר דְבָרֵי הַתּוֹס' תְּמוּרָה (כ"ו).

(דָּאָף לר"י דְּאִין מְמִירִין שְׁלִימִין בְּאִיבְרִין מ"מ אִם אָמַר בְּהֵמָה זֹו שֶׁל חֲוָלִין תַּחַת חֲצִי שֶׁל זֹו חֲזִי"ל"א וּלְפִי"ז יֵשׁ לְחֻדָּשׁ בְּהָא דְקִי"ל דְּשׁוֹתְפִין לֹא מְצִי מְמִירִין דְּזָה דְּנֹקָא אִם הִיוּ שְׁוֹתְפִין בְּשׁוּהָ כְּמוֹ בְּהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין דְּזָה יֵשׁ לוֹ חֲצִי וְזָה חֲצִי דְּאִז כָּל אֶחָד הָא מְצִי מִימַר עַל חֲצִי שֶׁלּוֹ וּבְזָה אֲמַרִי דְּלֹא יִחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִּיר בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד נְאֻמַּר דְּעוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְלֹא שְׁוֹתְפִין וְכַלְשׁוֹן הַש"ס זְבָחִים (ד"ו) "אִם הָמַר יִמִּיר לְרִבּוֹת אֶת הַיּוֹרֵשׁ אֶחָד מִימַר וְאִין שְׁנַיִם מְמִירִין" אָבֵל אִם אֶחָד יֵשׁ לוֹ רַק חֶלֶק בְּבִהֵמָה בְּרִגְלָה אוֹ בְּיָדָה וְהוּא הָא לֹא מְצִי מִימַר דְּאִין מְמִירִין בְּאִיבְרִין בְּזָה יָכוֹל הַשְׁנֵי לְהִמִּיר וְכַעֲיִן זָה כְּתָבוּ הַתּוֹס' יוֹמָא (ד"ו): דְּהֵיכִי דְלִיכָא אֱלָא יוֹרְשֵׁין דְּמִתְכַּפְּרִי מְקוּפִיָּא חֲשִׁיב קָרְבָן שְׁוֹתְפִין אָבֵל הֵיכִי דְאִיכָא כ"ג דְּמִתְכַּפְּרִי בִי מְקוּבְעָא לֹא חֲשִׁיבָא כְּפָרַת אַחֲוֵי הַפְּהִיגִים פְּלוּם יַעו"ש וְה"נ דְּכֹתִיב לְפִי"ז י"ל דְּגַם בַּהִי לוֹ שְׁוֹתְפוֹת עִם עַפּו"ם אוֹ קָטָן דְּהֵם אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה שׁוּב יָכוֹל לְהִמִּיר חֲצִי לְשִׂטַּת הַתּוֹס' וּמוֹדִינָא וְדֹאֵי דִלְר"ש דְּיִלְיָף מִמַּע"ב מַה מַּעֲשֶׂר קָרְבָן יַחֲדִיד וּמַה מַּעֲשֶׂר לִיתָא בְּשְׁוֹתְפוֹת וּפְשִׁיטָא דְּבַמַּע"ב אָף שְׁוֹתְפוֹת כ"ש פּוֹטֵר וְכַמוֹ בְּבִכּוֹר דְּשְׁוֹתְפוֹת עַפּו"ם פּוֹטֵר אֶפְיָלוּ בְּאִזְנָה אַמְנָם לְמַאן דְּיִלְיָף מְלֹא יִחְלִיפְנוּ י"ל כְּנ"ל וּפְשׁוּט: ב) וְזָה כְּבָר אֲמַרְתִּי בְּהָא דְּכַתֵּב רַש"י ז"ל בְּזְבָחִים (ד"ו) גִּבֵּי הַנִּיחַ בְּהֵמָה לְשְׁנֵי בְּנָיו וְנִתְּ קָרְבָּה וְאִין מְמִירִין בְּהָ דְּשְׁוֹתְפִין לֹא מְצִי מְמִירִין וּפִי רַש"י ז"ל דְּהַטַּעַם "מְשׁוּם דְּכַתִּיב לֹא יִחְלִיפְנוּ וְכַל הַפְּרָשָׁה כְּוָלָה בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד נְאֻמַּר" דְּהִנְיָרְפָה לְזָה לְשִׂטַּתוֹ דְּהֵיכִי דִּירְשׁוּ בְּתַפּוּסַת הַבַּיִת חֲזִיבִין בְּמַעֲשֶׂר בְּהֵמָה יַעו"פ בִּיצָה (דָּף ל"ט) בְּדָבְרֵי רַש"י ז"ל שֶׁם וּא"כ לְטַעַמָּא דִּר"ש דְּמַש"ה שְׁוֹתְפִין אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה מְשׁוּם דְּיִלְפִינּוּ מִמַּעֲשֶׂר בְּהֵמָה הָא בְּכַה"ג דְּהַנִּיחַ בְּהֵמָה לְשְׁנֵי בְּנָיו וְיָרְשׁוּ בְּתַפּוּסַת הַבַּיִת גַּם בְּמַע"ב חֲזִיבִין וְלָכֵן כְּתָב רַש"י ז"ל דְּהוּא יִלְיָף מְלֹא יִחְלִיפְנוּ וְלִדְיָדִן אִין חֲזִיבִין בֵּין יָרְשׁוּ בְּתַפּוּסַת הַבַּיִת

או לא ופשוט: ג) והנה האחרונים חקרו אם במעשר בהמה מהני שאלה דהא עשירי מאלי' הוא קדוש אולם כבר פתב "האור שמח" בפ"ז מהלכות בכורות דהא דעשירי מאלי' הוא קדוש הוא רק היכי שלא נשאר אלא טלה אחד בדיר אבל היכי דיש הרבה טלאים ולא ידעין מי יצא בעשירי אינו קדוש מאלי' יעו"ש [ומינושב בזה קושלי' התו' נדרים (דף ח"י) בהא דאמרי' אם פמעשר בהמה נדר אסור דהקשו דעשירי מאליו הוא קדוש יעו"ש] ותדע דהא פתבו התוס' בתמורה (כ"ו.

) גבי חצי עולה וחס' מעשר דלא חל קדושת מעשר עד יציאת רובן יעו"ש וקא עשירי מאלי' קדוש וע"כ פנ"ל] ולכאורה יש להביא ראי' מהא דבכורות (דף ל"ב) "ורואה את קדשיו דאי בעי מיתשל עליהו.

ומעשרותיו דאי בעי שדי בי' מומא בכולין עדרין" ומדלא אמר גם במעשר דאי בעי מיתשל ע"כ דלא מהני שאלה למע"כ אולם באמת אין זה ראי' דהא אם יתשל יהא צריף למעשרן מחדש דהוא דבר שבחובה.

ואדרבא מדאמר דאי בעי שדי מומא בכולין עדרין וקא אין זה בידו עכשיו והוי כעין מגו למפרע אלא דהפונה דבידו לשאל ואז פשיעשרן מחדש ישדי בהו מומא ופשוט.

אולם לדאתאן עלה דר"ש יליף תמורה מן מעשר א"כ הא אין היקוש למחצה וילפינו מעשר מן תמורה דכשם דלא מהני שאלה בתמורה ה"ה דלא מהני במעשר בהמה ויש לדבר בזה ואכמ"ל: (ד מה שהביא כת"ר דברי הר"ח בב"ק (י"ג) דלריה"ג דק"מ ממון בעלים הוי גדר שותפות יעו"ש במקנה קידושין (נ"ב).

(מה שפתב ליישב קושלי' רש"י ז"ל בב"ק (ע"ו) גבי גנב והקדיש דמש"ה אינו מחייב אטביחה לאחר הקדש לריה"ג משום דלא הוי וטבחו פולה באיסורא דהא האיסורים הוי ממון גבוה מחיים יעו"ש דבר חריף ולא הביא דברי הר"ח ז"ל וקושלי' כת"ר מהא דבכורות (נ"ג) ראיתי זה כפיר בספר "מלבושי יו"ט" מהגאב"ד דמיר שהקשה לו פן הגאון מפניסק זצלה"ה: פן מה שתמה על השמטת הרמב"ם דינא דהירושלמי "כל צפור כל פנה פרט למירטום" ראיתי בספר "פתר המלוך" שעמד בזה [ויעו"ש] בחולין (נ"ו) "אם ניטלה הנציצה פסולה" ולדברי הירושלמי י"ל דהפונה דפסולה לקרבן ומדוקדק הלשון "פסולה" דהול"ל "טרופה" אולם הש"ס דילן לא סבירא לי' פן] ואכ"מ לדבר בזה: ה) ומה דהעיר כת"ר לענין נתפח דאמרי' אין דיחוי באיסורין אם בעינן בעת שהי' השיעור שיהי' גם האיסור.

הנה זה כפיר פתבתי בזה דאיף הדין לענין נדר ושבועה אם נתפח לאחר שצמק ואח"כ נשבע שלא יאכלו ובשעה שצמק לא הי' איסור פלל וכתבתי דבשבועה דהוא איסור גבירא לכ"ע אין דיחוי ודוקא באיסורין דמבואר בריטב"א דהמה איסורי חפצא שייף דיחוי והארכתי הרבה בזה ואין לי פנאי להעתיק למעכ"ת הרמה.

ועתה ראיתי שפניננתי הרבה להגאון מלבוז ז"ל בספרו בית יצחק ויעו"ש "באור שמח" בפ"ט מאכלות אסורות יעו"ש אולם תמהני הא ממקומו מוכרח במנחות (נ"ד:) שם דהא אמרינן שם דגם לענין טומאה פן הנה אף דבעת שצמק לא היינו דנין עליו והענין עמון ועתיק ואיה"ש במ' יבואר: [אמר המלבה"ד המקום שרמז עליו הרהמ"ח מצאנו בתוך הפתבים ואמרנו להעתיקם לכאן]: מנחות (דף נ"ד).

(בְּשֵׁר הָעֵגֶל שְׁנֵתַפַּח בְּהִי בּו פְּשִׁיעוֹר וְצַמֵּק וְחִזּוֹר וְנִתְפַּח אִי יֵשׁ דְּחוּי בְּאִיסוּרֵינ עֵי"ש: וְנִרְאָה דְּאִפִּילוּ לְמִ"ד יֵשׁ דְּחוּי בְּאִיסוּרֵינ זֶה דְּוֹנָקָא הֵיכִי דְּכֻבֵּר הִי בּו אִיסוּר פְּגוֹן פִּיגוּל וְנִבְיָלָה מִשֵּׂא"כ הֵיכִי דְּהִי הֵיטֵר וְנִצְטַמֵּק וְאַח"כ תַּפַּח בְּכִי הֵאִי פְּוִלֵי עֲלָמָא מוּדוּ.

דְּאִפִּילוּ נִשְׁבַּע אַח"כ שְׁלֵא יֵאֲכַל הַמֶּאֱכָל זֶה שְׁנֵתַפַּח שְׁפִיר חֵיבֵיב וְלֵא שְׁיִיף דְּחוּי פִּינּוֹן שֶׁהִי הֵיטֵר וְאִין נ"מ בְּהֵדְחוּי שְׁלוֹ: וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מְצִינוּ בְּקִדְשִׁים וּפְסָקָה הֶרְמַב"ם בַּפ"ו מֵה' אִיסוּרֵי מִזְבַּח (הֵלְכָה ו) מִי הֵחָג שְׁנִטְמָאוּ אִם הִשְׁיָקוּן וְאַח"כ הִקְדִּישׁוּן טְהוּרֵינ וְאִם הִקְדִּישׁוּ וְאַח"כ נִטְמָאוּ הוּאִיל וְנִדְחוּ יְדְחוּ.

הֵרִי מְבוֹאָר דְּבַחְוֵלִין לֵא שְׁיִיף דְּחוּי. וְה"נ גַּבֵּי הֵיטֵר שֶׁהִי בּו פְּשִׁיעוֹר וְצַמֵּק וְחִזּוֹר וְנִתְפַּח. דְּכָל שֶׁהִי הֵיטֵר ל"ש דְּחוּי כַּנ"ל וְכִמוּ מִי הֵחָג דְּאִם הִקְדִּישׁוּ וְאַח"כ נִטְמָאוּ דְּנִדְחוּ. וּמ"מ אִם נִטְמָא וְאַח"כ הִקְדִּישׁוּ טְהוּרֵינ.

וְהֵגַם דְּבַגְמֵי פְּסָחִים (דָּרָף ל"ד.) מְבוֹאָר דְּהֵטַעַם מְשׁוּם דְּמַעְלָה עָשׂוּ בְּקִדְשִׁים וְלֵא מְשׁוּם דְּחוּי יַעֲיִ"ש.

מ"מ הֵא הֶרְמַב"ם פְּסָק דְּמִטְעַם דְּחוּי הִיא וְהֵינּוּ דְּפָסֵק פִּירוּשְׁלָמִי פ"ט דְּתֵרוּמוֹת (הֵלְכָה) דְּמְבוֹאָר לְהִדְיָא דְּמִטְעַם דְּחוּי הִיא וַעֲיִ"ש דְּפִלוּגֵי בְּזֶה רַבֵּי יוֹחָנָן וּר"ל דֵּר"ל פְּלִיג עָלָה. וִי"ל דֵּה"ט דְּאָמַר ר"ל מְשׁוּם ר"א טַעַם אַחַר דְּלִשְׁיטְתוּ אֲזוּל בְּזֶה וּמֵה תִימָא עַל הַצֵּל"ח שֵׁם שְׁתַּמָּה עַל הֶרְמַב"ם דְּפָסֵק נִגְדַּד הַש"ס.

וּמֵה שְׁפָתַי שֵׁם הַצֵּל"ח דְּגַבֵּי תְרוּמָה ל"ש דְּחוּי הֵנָּה בִּירוּשְׁלָמִי שֵׁם מְבוֹאָר לְהִפּוּף. אָף מ"ש שֵׁם דְּהֶרְמַב"ם דְּקִדְּוֵן וְאִם הִקְדִּישׁוּ וְאַח"כ נִטְמָאוּ דְּאִם הִשְׁקָה הִי אַחַר הִתְקַדְּשׁ וְהִטְוִמָּה הֵיטֵרָה קוֹדֵם הֵא דְּחוּי מַעֲיָקְרָא לֵא שְׁמָה דְּחוּי זֶה נִכּוֹן וּבָרוּר.

וְכִן קִינִימְתִי אֲנִי מְסַבְּרָא דְּנִפְשָׁאֵי וְכַוְנָנְתִי בְּזֶה לְדַעְתּוֹ הַגְּדוּלָה עַכ"פ מְבוֹאָר דְּגַם לַעֲנִין אִיסוּר וְזֶה מְבוֹאָר מְהֶרְמַב"ם פ"ד מֵה' טוֹמְאָת אֲוִכְלִין (הֵלְכָה) בְּשֵׁם הָעֵגֶל שְׁנֵתַפַּח מְשַׁעְרֵינ בְּכַמוֹת שְׁהוּן יַעֲיִ"ש.

וְרֵאִיתִי לְגִדּוּל אַחַד בְּסַפְרוֹ שֵׁם לְתַמּוּהָ דְּהֶרְמַב"ם ז"נ מְשַׁמַּע דְּאִפִּילוּ אִם לֵא הִי מַעוֹלָם פְּשִׁיעוֹר מְקַבֵּל טוֹמְאָה מֵה"ת. וְהֵרִי לַעֲוִל כְּתַב דְּדוֹנָקָא אִם נִתְמַעַט וְאַח"כ נִתְפַּח חִזּוֹר לְטוֹמְאָתוֹן וּמְשַׁמַּע דְּבֵלֵא הִי בּו מַעוֹלָם פְּשִׁיעוֹר לֵא מְהִנִּי מֵה דְּנִתְפַּח.

וְכֵאֵן כ' בְּשֵׁר הָעֵגֶל שְׁנֵתַפַּח דְּמְשַׁמַּע דְּאִפִּילוּ אִם לֵא הִי בּו מַעוֹלָם פְּשִׁיעוֹר מְשַׁעְרֵינ כְּמוֹת שְׁהוּן וְדְבָרֵי סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה וְתִי דִינֵשׁ חִילּוּק בִּין אִם קִיבֵל טוֹמְאָה וְהִי בְּפָחוֹת מְכַפִּיצָה אָף שֵׂאח"כ נִתְפַּח לֵא מְהִנִּי וְטְהוּר בֵּין אִם נִתְפַּח וְאַח"כ קִיבֵל טוֹמְאָה דְּבִשְׁעַת קַבְּלַת טוֹמְאָה הִי בּו פְּשִׁיעוֹר.

וְזֶה כְּדִבְרֵינוּ הַנּוֹ דְּבִהֵיטֵר ל"ש עֲנִין דְּחוּי וְדוֹנָקָא אִם כְּבָר נִטְמָא: וַיֵּשׁ לְהִסְבִּיר פְּלוּגְתָּתָם לַעֲנִין דְּחוּי בְּאִיסוּרֵינ דְּפִלְגִי אִי כָּל אִיסוּרֵינ הֵנִי אִיסוּר גְּבָרָא אוֹ אִיסוּר חֲפָצָא. דְּלִמ"ד יֵשׁ דְּחוּי ס"ל דְּכָל אִיסוּרֵינ הֵנִי אִיסוּר חֲפָצָא וְשְׁפִיר שְׁיִיף דְּחוּי מִשֵּׂא"כ אִי אִיסוּר גְּבָרָא.

וְכִמ"ש הֵרֵא"ש בְּמוֹעֵד קָטָן דְּגַבֵּי גְבָרֵי לֵא שְׁיִיף דְּחוּי. וְא"כ בְּשִׁבְעָה דְּלִכ"ע הֵנִי רַק אִיסוּר גְּבָרָא ל"ש דְּחוּי.

וכ"ע מודו דאם נשבע שלא יאכל בשר וכה"ג נצמק ואח"כ נתפח דחיב: וכו' י"ל מה שהעירו דגם לענין מצות עשה היא פן. דאי לא כן מה פריה הירושלמי דניתי עשה דמצה ונדחה ל"ת דחדש הא אפשר לקיים שניהם ע"י פזית שנתפח דלענין מצוה הוי פזית ולענין איסור הא הוי דחוי ולפי ה"ל יש לדחות דבחדש דהיא איסור גברא וכמבואר בירושלמי פ"ב דפסחים (הלכה שאני חדש שהפתוב קבע זמן והיינו דהיא איסור גברא וכמו יום כפור ולקף לא שייך דחוי ודו"ק: ודע דמה שכתבתי דמדברי הרמב"ם משמע דאם אוכל הנתפח קיבל טומאה לאחר שנתפח טמא מה"ת.

הנה מצאתי פן להדיא ברש"י פסחים (דף ל"ג.) (ד"ה ט"מ דאע"ג דאין משקה הנבלע באוכל מקבל טומאה עמו משלים היא את שיעורו דכונת' תנו ומייתי לה במנחות פביצה אוכלין וכו' חזר והניחן בגשמים נתפחו טמאין כו' ואע"ג דגשמים הנבלעין בתוכו לאו חלב נינהו דאי סחיט להו וכו' אפילו הכי כל פמה דבגוה עם הנתפח מ"מ מקבל טומאה מה"ת: ומזה יש לעיין על מה שכתב רש"י ז"ל בפ"ק דבכורות (דף ט'): בהא דאמרין הערלה וכלאי הפך כו' ופטר חמור מטמאין טומאת אוכלין דמיירי בפחות מפזית דאז אין בו משום טומאת גבילות ומצטרף בהדי פחות מפביצה אוכלין להשלימו לכביצה עיי"ש.

והרי לפי זה למה פליג ר"ש נהי דס"ל דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים לא מקרי אוכל והוי כמו אוכל שנפסד מאכילת אדם מ"מ הא לא גרע מגשמים שנבלעו באוכל ומ"מ משלים היא את שיעור' וצ"ע: הדרן למה שכתבתי לעיל דהרמב"ם דקדק הקדישין ואח"כ נטמאו.

ובגמרא אמר הקדישין ואח"כ השיקו. והיינו דהרמב"ם דאמר טעמו משום דחוי פמבואר בירושלמי א"כ דווקא בנטמאו אחר ההקדש שייך דחוי דאל"כ דחוי מעיקרא הא לא שמה דחוי וכל שנטמא קודם שהוקדש דחוי מעיקרא היא.

משא"כ ר"ל דפליג ע"ז בירושלמי וס"ל הטעם משום דמעלה עשו בקדשים א"כ הפל תלוי בהשקה מתי היתה: אמנם י"ל עוד דהא מסיק דווקא בקדושת פלי עבוד רבנן מעלה. וא"כ פיון דנתקדש בכלי ואין פלי שרת מקדשין אלא מבפנים עין סנפה (דף נ') ובתוספות שם א"כ הא פסק הרמב"ם בפ"א מטומאת אוכלים (הלכה) דהמים שבעזרה אין ממן מקבלים טומאה וא"כ אינו יכול לומר שנטמאו ואח"כ השיקו.

משא"כ לדין משפחת לה שנטמאו בחוץ ועיין פסחים (דף י"ז) ואכמ"ל: . ובעיקר דברי הרמב"ם ה"ל שכ' דמי החג שנטמאו דאם הקדישין ואח"כ נטמאו הואיל ונדחו ידחו יש לעיין עוד מהא דאמרין בזבחים (דף כ"א) פיור פיון ששקעו שוב אינו מעלהו וכתבו התוס' שם דהיינו קודם שנפסלו דלאחר שנפסלו הא אמרינו בפסחים דאין זריעה להקדש ועיי"ש בד"ה מאי וכו' עיי"ש.

לטעם הרמב"ם ז"ל דמש"ה אין זריעה להקדש משום דנדחו וא"כ אמאי אמרינו דמי פיור נפסלו למתירין פמתירין לאברים פאברים. הא פתב רש"י בסנהדרין (דף מ"ז) ואי קשיא גבי הקובר את מתו ברגל דמונה אחר הרגל נימא דאי דחי תי' דהא לא נדחה לגמרי דעיקרי רבים נוגעין ברגל עיי"ש הרי דדחוי לא מקרי אלא היכי דנדחה מפל וכל אכל בכה"ג דלא נדחה לגמרי לא אמרינו דחוי.

וא"כ ה"א דהמים לא נפסלים לגמרי דעדיין חזי לעבודת הקטר חלבים ולא נפסלו לגמרי ול"ש דחוי וא"כ מה בכך שלא שקעה מבערב הא פיון ששקעה קודם עלות השחר שוב נטהרו בזריעה

אף לעבודת מתירין פינון דלא שייך דחוי פנ"ל: אף באמת דברי התוס' הנ"ל אינם מוכיחין דהא זריעה לא מהני אלא לענין טומאה וכמ"ש רש"י ו"ל בכמה דוכתי דהשקה במים מטהרת במי מקנה אבל בפשאר פסולים לא מהני השקה וזריעה וכמבואר בהדיא בפסחים שם דאם נימא ה"סח הדעת פסול הגוף הוי לא מהני זריעה עינין שם (דף ל"ד) וא"כ ה"ה הכא בפסול לינה אף אם יש שם זריעה להקדש לא מהני.

ואולי סברת התוס' פינון דפסול לינה לא שייך במקור ה"ה אם נפסל מעיקרא מהני השקה לעשותו מקור לולא דאין זריעה להקדש. ועכ"פ מסוגיא הנ"ל לק"מ לדעת הרמב"ם וכבר כתבתי דבריו שלמי פ"ט דתרומות מבואר בהרמב"ם ויש לו להרמב"ם עמוד חזק פברזל לסמוך עליו ודו"ק והנה בהא דפריה הש"ס במנחות שם לר"ל דס"ל יש דחוי באיסורין מהא דתנן הניחון בגשמים ותפחו חייבים עליהם משום פיגול ונותר וחלב עיי"ש יש לעיין מהא שכ' רש"י סנהדרין שהבאתי לעיל דלקח בקורבן מתו ברגל דמונה אבלות לאחר הרגל ולא אמרינן דהואיל ונדחה ידחה משום דעכ"פ נוהג לדברים שבצנעה.

מבואר דדחוי לא מקרי אלא היכי דנדחה מפל וכל משא"כ היכי דלא נדחה לגמרי. דנוהג קצת איסור לא חשיב דתני ולפ"ז לכאורה ל"ש דחוי באיסורין.

דגם אי לא הי' בו שיעור ותפחו הא מ"מ לא נדחו לגמרי דהא חצי שיעור אסור מה"ת. וצ"ל דפריה לר"ל לשיטתו דס"ל ביומא (דף ע"ד).

(דח"ש מותר מה"ת ושפיר הוי דחוי. ונמצא דלרש"י תליא בפלוגתא דר"י ור"ל פנ"ל.

ור"י ור"ל לשיטתייהו אגלו בנה דר"י דסובר ח"ש אסור מה"ת ע"כ סובר דאין דחוי דלא נדחו מפל וכל משא"כ ר"ל. ואמנם יקשה דמה פריה דלמא מתני' כר"ש דס"ל כ"ש למלקות.

וכתבו התוס' בשבועות (דף כ"א.) דמ"מ לענין פרת מודה דבעי פזית.

וא"כ דלמא מתני' ר"ש והואיל דלא נדחו לגמרי ע"כ אין דחוי משא"כ ר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת שפיר יש דחוי וצ"ע: ואגב אכתוב דבתוס' זבחים (דף י"ב) הקשו בהא דכריתות מטמא מקדש עשיר שהביא קן לכבשתו הואיל ונדחה ידחה דהא בידו להפקיר נכסי' וכל שבידו לא הוי דחוי עיי"ש: ונראה דמה בכך אם יפקיר נכסי' הא כבר נשתעבדו נכסים וכדתניא בתוספתא פ"י דכתובות גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובע"ח גובה מן האחרון עיי"ש ודעת הרשב"א דגובה אף מן המטלטלין אם בשעת מימת הגר לא היתה פחת יד אחרים ואכמ"ל: והנה הצ"ח בפסחים (דף צ"ח) העיר דכל קרבן שאינו דוחה שבת אם עבר שבת נימא דהוי נדחה ועיי"ש שכ' דכיון דאם עבר והקריב כשר לא מקרי דחוי עיי"ש.

ובאמת שכ"כ התוס' בחולין (דף מ') דשבת לא מקרי מחוסר זמן דאינו אלא משום דאין עשה דקרבן יחיד דוחה ל"ת דשבת ואם עבר והקריב כשר עיי"ש. וכ"ה בכריתות (דף ז') המפלת בשבת תוכיח וכו' לא אם אמרת בשבת אע"פ שאין ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן צבור עיי"ש: ובעיקר הקושיא הא פלגא פניל לנו התנא דכל דבר שזמנו קביע דוחה את השבת וכל שאין זמנו קביע אינו דוחה את השבת משום דאפשר להקריב למחר, והשתא אם נימא דקרבן יחיד שעבר שבת תדחה א"כ הא אי אפשר להקריב למחר וא"כ גם בשבת ראוי כמו קרבן שזמנו קבוע דדוחה שבת פינון דאי אפשר להקריבו למחר ושוב לא הוי דחוי ושוב יכול להקריבו למחר ושוב אינו דוחה את השבת ואכמ"ל: וראיתי להחות דעת (בסי' קי"א) הביא דברי המל"מ בהא דפסקין

דטבעת של ע"ז שנתערבה במאה טבעות דאם נפל אחד מהם לים הגדול הותרו פולן וכ' המל"מ דזה דווקא קודם שנודע הספק אבל לאחר שנודע הספק לא.

והקשה עליו החו"ד מ"ש"ס דזבחים (דף ע"ד) יעיי"ש: ובאמת ברש"י ו"ל יומא (דף ס"ד) מבואר להדיא כהמל"מ עיי"ש שכ' על ר"א דסובר אם קרב הראש של אחד מהם וכ' רש"י קודם שינגישו בדבר ומבואר מזה להדיא כהמל"מ: ולכאורה הי' נראה דכוננת רש"י ו"ל דאם הי' נודע שוב נדחה ושוב אף אם קרב אחד מהם לא מהני ולכן פתב קודם שינגישו בדבר ובכה"ג נראה דלא שנייה דחוי פניו דמעולם לא נודע שנתערב פאן הבעל מום: אף לפי זה נסתר קו"ה ש"ס זבחים (דף ע"ג) דפריה על רבא דאמר השתא דאמר רבנן לא יקריב אם הקריב לא מרצה ופריה נהרי שחוטין וכו' ותנן ר"א אומר אם הקריב ומשני הא מני חנן המצרי הוא יעיי"ש והשתא מה פריה דלמא מנירי בלא נודע פנ"ל: והנה עוד יש להעיר מה פריה מר"א הא מבואר ביומא שם דרב יליף דבעלי חיים אינן נדחין מבעל מום עובר אע"ג דהשתא לא חזי פי הדר מחזי שפיר דמו ור"י ס"ל מיעט רחמנא בהם עיי"ש: הרי דבבעל מום גלי קרא דלא אמרינן דחוי וא"כ מה פריה מר"א הא שם גלי קרא דלא אמרינן דחוי: ויש ליישב זה בפשיטות דלדין דקיי"ל דבעלי חיים אינן נדחין ליפא קרא דבבעל מום לא אמרינן דין דחוי מהא דבבעל מום עובר פי הדר חזי מחזי דשאני התם דהוי בע"ח משא"כ בשחוטין.

ובזה יש להצדיק דברי השער המלך שהביא ראי' דזקן אפילו בדיעבד פסול מהא דזבחים (דף נ"ט) דפריה על רב דס"ל בע"ח אינן נדחין מבחינתא דכל הזבחים שהי' עד שלא נהרס המזבח פסולין ופריה נהא איזקן להו.

וכ' השער המלך דמפאן מוכח דזקן אפילו בדיעבד פסול דאל"כ מה פריה הא נ"מ אם עבר והקריב עיי"ש. ודחו דבריו דהא מ"מ פניו דאמר רבנן לא יקריב שוב נדחה אפילו בדיעבד למאן דס"ל בעלי חיים נדחין.

משא"כ לדין י"ל פשר בדיעבד: ולהנ"ל הא ליתא דאם נימא בדיעבד זקן פשר הטעם משום דהוי פמום עובר ובמום עובר הא גלי קרא דלא אמרינן דחוי למאן דס"ל בע"ח נדחין וכנ"ל: וראיתי בשו"ת שמחת יו"ט להגאון אלגאזי הקשה בהא דתנן פ"ד דפיקאה המקדיש פירותיו והגיעו לעונות המעשרות ופדאן חייבים דנפשט מכאן דאין דחוי אצל מצות דהא נדחו בשעיה שהקדישם עיי"ש: ונראה דהא כ' רש"י בגיטין (דף מז) דתרומות ומעשרות לא הוי מצוה דרמי עלי' אלא אם רוצה לאכול אבל אם רוצה למוכרן פטור עיי"ש א"כ לא חל עליו החיוב עד שעשה שפדאן ואז נראה ולא חשוב דחוי כנלע"ד: אלא שראיתי שהקשה עוד מהא דב"מ (דף כז) פרוטה שהוזלה ואח"כ הוקרה דנימא דחוי עיי"ש: ולכן נראה דדחוי לא שנייה לענין ממונא דנהי דהמצוה נדחה מ"מ ממונו של זה לא נדחה.

ותדע דהא קיי"ל קטן שלא פדאו אביו חייב הוא לפדות עצמו לכשיגדיל ואמאי נימא דנדחה למאן דס"ל יש דחוי בגברא וע"כ דלענין ממון לא שנייה דחוי אף הא פבר פתבו התוס' בבכורות (דף מח) דבפדיון הבן פל שעתא ושעתא רכיב עליו חיוב ומ"מ יש ראי' מהא דב"ק (דף קה) אבל גזילה קניינית חיישינן שמה תיסקר והשתא מה בכך הא מ"מ נדחה למאן דס"ל יש דחוי אצל מצות ודוחק לומר דר"פ לשיטתו דס"ל אין דחוי אצל מצות וע"כ פנ"ל דלענין ממונה ל"ש דחוי ואכמ"ל: [ע"כ מצאנו בכת"י הרהמ"ח]: ואכתוב הערה אחת קטנה בהא דמצאתי בתוספתא (פ"י דחולין) הלוקח מבעל הבית חייב ור' אלעאי פוטר יעו"ש לענין ראשית הגז והנה

ברור דמש"ה פוטר ר"א משום דהוא ילקיף נתינה נתינה מתרומה ומש"ה ס"ל דראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ וכמבואר בתולין (דף קל"ו) וכינון דיליף מתרומה א"כ ראם דלוקח פטור מתרומה דתבואת ורעה ולא לוקח כף פטור מראשית הגז אולם לפי"ז מוכח דלוקח קודם מקורח פטור דהא בראשית הגז קודם שהתחיל לגזוז הני פקודם המירוח בתבואה וצ"ע מזה על שיטת ר"ת דלוקח קודם מקורח חייב דאיהו יפרש התוספתא אדמאי פוטר ר"א בראשית הגז [נאין להקשות מהא דאמרי' בתולין דמתניתין דקתני הלוקח גז צאנו של עכו"ם פטור מראשית הגז הא צאנו לגזוז חייב דהוא דלא כר"א דהא גדל בפטור ות"ל דהני לוקח די"ל לשיטת רבינו גרשום דלוקח אצל נכרי אינו פוטר מטעם לקוח גבי מעשר בהמה והא אמר "עשר תעשר בשני מעשרות הפתוב מדבר" וילפינו מעשר דגן ממעשר בהמה דבכה"ג לית בי' משום לקוח] והלשון לוקח "מבעלי בית" אינו מוכן ואולי לשיטת הרמב"ם דלוקח אינו אלא בגומר המוכר הפירות ע"מ למכור א"כ רבונתא קמ"ל דאף "מבעל הבית" פטור וכ"ש בתגר דדעתו למכור ופשוט אבקש את כת"ר לעיין בדברי פי פתבתי בחפזון רב פי טרידנא טובא פעת ואומר שלום לכת"ר ולתורתו והנני דוש"ת באהבה רבה ומקרב ולב עמוק מחפה למכתבו אברהם לופטביר: סימן

כ.

ב"ה פה פראגא. שלום וכט"ס אל כבוד ידי"נ הרב הגאון בקי נפלא עיניו פיונים על אפיקי הש"ס איש תמודות כמוהר"ר אברהם לופטביר נ"י אחדשה"ט הנני להשיבו על מכתביו בעזה"י: (א) מה דהעיר כת"ר למאי דאמר בירושלמי שבועות (פ"ח ה"א) "אף לעגנו גזילה אינו חייבין אלא דרף קננו" וכו' אף לעגנו גנבה אין חייבין אלא דרף קננו יעו"ש וכתבתי (במכתבי) דלפי"ז בגזילת איס"ה דאין בו קננו פטור וכהא דתוספתא פלאים (פ"ד) פלאי הפך אין בהם משום גזל והעיר כת"ר מהא דב"ק (עא).

(דגנב שור הנסקל מבית שומר למ"ד גורם למזון כמזון חייב בד' וה' נהרי ליכא קננו דאיס"ה הוא וכן בגונב קדשים שחייב באחריותו דמחייב ר"ש קשה דליכא קננו עכ"ד [ניש להוסיף למאי דכתב בשמ"ק ב"ק (ע"ט).

(בשם הר"י דמשיכה לרשות הרבים חשוב מוציא מרשות בעלים עכ"פ ליפטור את הגונב מרה"ר דנחשב שאינו ברשות בעלים אבל הגנב פטור דלא הכניסו לרשותו יעו"ש ונראה מזה דחייב גנב אינו משום הוצאה מרשות בעלים דא"כ יתחייב גם במשך לרה"ר דאיכא הוצאה מרשות בעלים וע"כ דהחייב רק ההכנסה לרשות עצמו וא"כ אף לדעת הרשב"א סנפה (ל"ה) דאיס"ה יש בו קננו לבדעליו וא"כ הרי יש סברא דהגנב יתחייב משום שמוציא מרשות זה שיש לו קננו בחפץ אף שאסור בהנאה מ"מ הלא חייב הגנבה אינו משום הוצאה מרשות בעלים רק משום הכנסה לרשות עצמו וזכר' חדשה באיס"ה ליכא לכ"ע כמ"ש הראשונים וא"כ שוב באיס"ה אין בו קננו ההכנסה לרשות גנב]: ובפשיטו הי' נראה עפ"י דברי תוס' בעירובין (ס"ב).

(ד"ה ב"נ וכו' דבדין הוא שיהרג אע"ג דלא קני בי' משיכה פיון דהוי מזון חשיב אבל בפחות משו"פ דלאו מזון הוא ובמשיכה נמי לא קני אמאי נהרג וכו' עכ"ל וכ"כ בע"ז (דף ע"א.) (ד"ה ואי וכו' דאם חיסרו חייב בלא קננו ואם לא חיסרו בעי קננו יעו"ש ומבואר דלעבירת גוף הלאו דלא תגזול חשיב גזלן בעכו"ם אף בלא קננו משום זה דחסרי' מזונא פן י"ל בגנב וגזלן לעגנו חייב אחריות דאונסין וכפל דצריף קננו משיכה והגבהה וכו"ל וכמ"ש תוס' ב"ק (ע"ט).

(וכמה דוכתי דמ"מ יש חילוק בדבר דאם חסרי ממוני אזי סגי בפעולת קנין אף שאינו קונה וכהא דכתבו תוס' במעילה (י"ט): לענין מוציא מרשות הקדש דבעי קנין דאף שאינו קונה דכל היכי דאיתני בי גזא דרתמנא איתא מ"מ פינו דעשה פעולת קנין בהקדש באופן דגבי הדיוט הוי קנין חשיב מוציא מרשות הקדש יעו"ש פן י"ל בגנב וגזלן דהיכא דחסרני ממוני סגי בפעולת הקנין באופן שבמעשה כזו קונה בהיתר אף דעכשיו אין בו דין חלות קנין.

אבל בלא חסרי ממוני ליפא חיובא במעשה קנין גרידא רק בעינין חלות קנין ובאיס"ה דלאו בר חלות קנין הוא אין בו חיוב אחריות לפל וכה"ג ולכן שפיר בגנב שור הנסקל דכיון דגורם לממון כממון וכו' בקדשים א"כ הרי חסרי ממונא חייב בזה עצמו שעשה מעשה הגבהה או משיכה דהוי פעולת קנין אף שאינו קונה [ובחני' בזה ביאור ארןך ואכ"מ]: (ב) עוד הי' נראה למש"כ תוס' בע"ז (ס"ב).

(ד"ה בדמיהן וכו' דהקשו דאמאי אינה מקודשת באיס"ה והא איפא שנה פרוטה באפרן ותירצו דאסור לקדש בו דהנה כמכירה יעו"ש ובתוס' קידושין (נ"ו): ד"ה המקדש ובריטב"א שם יעו"ש ונראה מזה דאף דאין קנין באיס"ה וא"א לזכות לאפרו פינו דגוף החפץ אין בו דין קנין מ"מ פינו דהזכות שיש בו דהיינו האפר היתר הוא שפיר יוכל לקנותו ע"י החפץ דהא דאין קנין באיס"ה הוא רק במה שאסור ליהנות אבל היתר שבו יש בו קנין ושפיר קני החפץ לאפרו.

וכבר ביאר המקו"ח (תל"א) דלמ"ד טובת, הנאה ממון היינו דיש לו זכות ממון בגוף החפץ ויכול להקנות הטו"ה במשיכת החפץ ולמ"ד טוה"נ אינה ממון אף דנדאי שהוא שיוי ממון מ"מ אינו ממון, וקנין בגוף החפץ רק זכות מבחויז וא"א להקנותו במשיכת החפץ יעו"ש ובמ"א פתבתי בזה ואכ"מ] וה"נ ס"ל לתוס' דזכות הגול"מ הוי קנין בגוף החפץ ונקנה ע"י משיכת החפץ: ולפי"ז יתכן דכמ"ש תוס' בב"ב (דף ע"ו): ד"ה קני בהא דשטרות דממעטינן מאונאה דהיינו שמכרו לבעליו ביוקר יעו"ש הנה דגם זה הוי ענין קנין במה שיוכל לפטור עצמו מחיובו ע"ז.

וה"נ י"ל בהא דאמר בש"ס דגנבו מבית שומר הוי גורם לממון לשומר שיכול לפטור עצמו מהפעלים דשוב הרי גם לגבי הגנב שנה זה ממון מה שיוכל ליקח מהשומר כדי לפטור מחיובו.

ולכן שפיר גם באיס"ה זה יש לגנב קנין פינו דיש בו גורם לממון ומהני קנין בחפץ איס"ה להגול"מ כמו דמהני לאפרו ומש"ה שפיר מיחייב אבל בכלאי הכרם שאין בו שום זכות ממון אין בו גדר קנין פלל ופשוט [ועי' מהרש"א פתובות (ל"ג): בתוד"ה גנב דשוה"נ לא הוי מכירתו מכירה אף דיש בו גול"מ יעו"ש ומוכח דאף דיש להמוכר מה למפור דהיינו גול"מ אבל הלוקח אינו יכול לקנות פי אין קנין באיסור הנאה לקנות זכות אחר]: (ג) עוד הי' נראה בטעם דגנב שור הנסקל חייב דו"ה ונהרי אין בו קנין דאיס"ה הוא.

למאי דאמר בב"ק (ע"ט.) נתנו לשומר חנם ולשואל ולנושא ש"כר ולשוכר וכו' הגביה או שהוציאו מרשות הפעלים נמת חייב האי חייב אגנב קאי דמיחייב גנב בקנין שלוחיו רש"י] ובגמ' אמר שם ש"מ תקנו משיכה בשומרין יעו"ש ונראה מזה דאף דמשיכה דשומרין אינו לקנין הגוף בחפץ רק לחיוב אחריות לחוד מ"מ קנה הגנב ע"ז להחייב ומוכח מזה דאף דגנב צריך קנין מ"מ א"צ קנין כזה כמו שעושה בהיתר קנין הגוף רק סגי בקנין כזה שעושה בהיתר לחיוב אחריות דגם גנב זה אינו רק מתחייב באחריות [ובזה יש לדבר במחלוקת תוס' פתובות (ל"א): וב"ק (ע"ט).

(אם מהני משיכה ברה"ר בקננו גניבה ואכ"מ): ולפי"ז הלא פתב המג"א (סי' תקפ"ו) דהגוזל ע"ז מעפ"ם חייב באחריות יעו"ש ומבואר דאף דע"ז אסור בהנאה ואין קננו באיסדה מ"מ חייב אחריות שאינו בגוף החפץ רק חייב מבחוץ שפיר יש קננו לחיוב אחריות [ועי' ב"מ (ל"ה):] במשנה ושם (ל"ו): יעו"ש] גם באיס"ה.

וא"כ נראה הא דגנב שור הנסקל חייב בכפל דכיון דיש בו גורם לממון א"כ יש בו קננו לאחריות דזה הרי יש גם באיס"ה וכיון דמדעת מועיל הקננו לחיוב. אחריות שפיר חייב בגניבה דסגי בקננו לחיוב אחריות לחוד וכ"ז בהני דאיכא גול"מ ויש חיוב אחריות מועיל קננו הגנב גם באיס"ה אבל בכלאי הפך דאין בו קננו לחיוב אחריות מדעת שוב ליכא חיוב גניבה וזה פשיט.

[וראה באס"ז לב"ק (ע"ט.) (דתמה ראב"ד דאיך מתחייב גנב בקננו השומר יעו"ש מ"ש בשם הר"י ואכ"מ: ד) ודע כי הדגול מרבקה השיג על המג"א דכתב דגוזל ע"ז מעפ"ם קנאה לחיוב אחריות ויש לה דין ע"ז של שאין לה ביטול והשיג דבעפ"ם דליכא דין שומרים ליכא חיוב אחריות דגזילה וזה תמוה ממ"ש תוס' פסחים (כט).

(ד"ה דהגוזל מן העפ"ם חייב באחריות יעו"ש. אמנם דבדבר המותר שנתפס בו קננו שפיר אף דליכא קננו מדעת בשומרים גבי עפ"ם מ"מ יש קננו גזילה דכיון דמדעת יש קננו הגוף שישאל הרי קונה מן העכ"ם שפיר יש חיוב אחריות ע"י קננו גזילה.

אבל באיס"ה דבהיתר ליכא כלל קננו הגוף ורק מצד דיש קננו אחריות מדעת ושוב בעפ"ם דליכא קננו שומרים לחיוב אחריות אין הגזלן קונה דהוי איס"ה [ויש לדון בזה: (ה) וראיתי בתשו' שבות יעקב (ח"ג סי' לח) דכתב דהגוזל ע"ז מן העפ"ם לית בי' איסור גזל אף למ"ד גזל עפ"ם אסור יעו"ש וכבר תמהו עליו דכיון דממונו הוא אמאי יהי מותר לגזלו.

אולם זה תליא בספק האחרונים אם העפ"ם מוזהר על איבוד ע"ז והביאו מדברי רמב"ם פ"ט ממלכים ה"ב ואין מניחין אותו להקים מצבה ולא ליטע אשרה יעו"ש דמשמע שמתחייבין לאבד ע"ז של העפ"ם ועי' בא"נ יו"ד קכ"ג ואכ"מ אבל אינו מבואר אם העפ"ם עצמו מוזהר שלא ליהנות.

אמנם נראה ראי' מהא דע"ז (ס"ד.) (דמי עפ"ם ביד עפ"ם מהו מי תופסת דמי' ביד עפ"ם או לא אמר להו רב נחמן מסתברא דמי עפ"ם ביד עפ"ם מותרין דמדהנה דאתו לקמ' דרבה בר אבובא אמר להו זילי זביני פל מה דאית לכו ותו אתגזירי מ"ט משום דקסבר דמי עפ"ם ביד עפ"ם מותרין [הי' מצוה להם למכור הע"ז שלהם בגיותן דשרי לאיתגזירי] יעו"ש ומבואר להד' דהעפ"ם מותר ליהנות מע"ז שיהי מותר למכור וליהנות בדמיו (ועי' רש"י חולין (קכח) ד"ה המשתחנה לחצי דלעת אסרה בהנאה משום ע"ז ולר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טו"א דאנכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים וכו' יעו"ש: ו) אולם מהא דאמר בירושלמי ע"ז (פ"ה ה"א) אסי אמר דמי יין נסך ביד עפ"ם אסור.

דמי ע"ז ביד עפ"ם רבי יונתן אמר מותר יעו"ש ותמוה דיהי' תמור יין נסך מע"ז. והי' נראה דהכוננה דהנה בהא דאמרינן דע"ז תופס את דמיו (עי' ע"ז נד: (וסב).

(י"ל ב' גזרים הא' דאינו דמיו כלל כי מאחר שאסור בהנאה אין לו דמים וכמ"ש הר"ן רפ"א דחולין בשם רמב"ן בפ"י הירושלמי קידושין "לפי שאינו דמיהו" יעו"ש והא דנאסרו הדמים של ע"ז הוא מגזה"כ דכל שאתה מהנה ממנו כמות.

והב' י"ל דכיון דאמרה תורה דנאסרו הדמים בנה עצמו עשאתן תורה לדמיו של החפץ. וגלי קרא דע"ז יש לו דמים וקצת משמע פן בקה דכתבו תוס' בנבחים (עב:) ד"ה פולן וכו' דבכל האיסורין לא מהני יוליה הנאה לים המלח לפי שאינו דמיהן אבל בע"ז דתופסת דמי' פשמוליה הנאה לים המלח הני פאלו מוליה האיסור יעו"ש ובר"ן ע"ז (מט:) באנרה ומשמע דהגזה"כ הוא שיהי' נעשה דמיו דאם לא הי' דמיו פלל רק גזה"כ לנאסר א"כ דומה לכל איס"ה שאינו דמיהן.

אף בר"ן שם דחה סברא זו מה"ט יעו"ש ומוכח דאינו דמיו פלל רק דמ"מ אסור מגזה"כ דכל שאתה מהנה ממנו פמוהו ובמ"א הארכתי. ולפי"ז נראה דהא דדמי ע"ז ביד עפוי"ם אם מותרת לישראל תליא אם ע"ז אסורה בהנאה לעפוי"ם או לא ונה דהא פתבו תוס' בע"ז (סד).

(ד"ה מסתברא דמי עפוי"ם ביד עפוי"ם מותרין ונראה הטעם כי מה שע"ז תופסת דמי' משום דכ' והיית חרם פמוהי פל שאתה מהנה ממנו פמוהי ובישראל דוקא נאמר ולא לבני נח עכ"ל. אמנם התניח אם הע"ז אסורה לעפוי"ם א"כ באמת אין לה דמים ואינן דמי ע"ז פלל וקא דתופס דמיו הוא רק מגזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהו ונה רק בישראל לא בב"נ.

אבל אם ע"ז מותרת בהנאה לעפוי"ם א"כ הדמים בעצמם דמי הע"ז פכל חפץ היתר שיש לו דמים ושוב קל עליהו שם ע"ז לישראל גם בלא גזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהו רק מפאת שהוא דמי הע"ז בעצמם כיון דמותר בהנאה ויש לו דמים.

ואולם קשה מהש"ס דילן בע"ז (סד.) דאמר זילי זביני פל מה דאית לכו ומוכח דע"ז מותרת בהנאה לעפוי"ם ואמר דדמי ע"ז ביד עפוי"ם מותר ואמאי הרי זה אינו מצד גזה"כ דע"ז תופסת דמים רק משום דהוא דמיו בעצמם וכבר דמים הוא וכנ"ל: אמנם נראה בסברת הש"ס כי זה שני ענינים הם תפיסת השם ודמי החפץ רצוני לומר כי סובר הש"ס דאף בדבר המותר לגמרי דכונדאי הדמים דמי החפץ מ"מ אינו תופס דמים להיות עליו שם היתר של החפץ והיתרו רק מחמת עצמו שמוותר הוא אבל אין נמשך היתר החפץ לדמיו וכן באיסור אינו נתפס שם החפץ על הדמים אף במקום שהוא דמי החפץ וענין זה שבע"ז תופס דמים להיות נקרא שם הע"ז על הדמים היא ג"כ בכלל הגזה"כ דכל שאתה מהנה הרי פמוהו אבל לולי גזה"כ זה ליכא פלל גדר זה דתפיסת שם החפץ לדמיו אף במקום דהני דמי החפץ ולכן אמר בעפוי"ם דאף דע"ז מותרת בהנאה מ"מ כיון דליכא גזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהי דשוב אינן תופסין הדמים שם ע"ז של החפץ ונה ברור: וא"כ ניחא הירושלמי דהירושלמי לטעמי' בקידושין (פ"ב.) דמכרו וקידש בדמיהו מקודשת לפי שאינן דמיהן יעו"ש ומבאר דאלו הי' דמיהן אף בשאר איסורים דליכא גזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהי ג"כ הי' נתפס שם איסור של החפץ על דמיו והחידוש בע"ז הוא דאף שאינו דמיו ג"כ תופס איסורו וא"כ שוב צ"ל דמ"ד זה דמתיר דמי ע"ז ביד עפוי"ם היינו דסובר דע"ז אסורה בהנאה לעפוי"ם ואינו דמיו פלל ואיסורו מגזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהי שדין זה רק בישראל וא"כ ניחא דזה רק בדמי ע"ז אבל דמי יי"נ דנדאי מותר לעפוי"ם בהנאה א"כ הוי דמיו בעצמם ונתפס בו שם יין נסך שפיר נאסר לישראל כיון דדמי נסך הו' ויש עליהו שם היינו נסך דכל שהוא דמי החפץ תופס איסורו אף לולי גזה"כ דכל שאתה מהנה פמוהו ומאן דאוסר שם בירושלמי דמי ע"ז ביד עפוי"ם סובר דמותרת לעפוי"ם בהנאה והוי דמיהו ועי' רמב"ן וישלח ואכמ"ל: ז) ודע דבסוגי' דע"ז (ס"ד).

(דאמר מסתברא דמי עפוי"ם ביד עפוי"ם מדנהו דאתא לקמי' דרבה ב"א אמר להו זילי זביני פל מה דאית לכו [מע"ז] ותו איתגיירי מ"ט משום דקסבר דמי עפוי"ם ביד עפוי"ם מותרין יעו"ש

וקשה למ"ש תוס' בע"ז (ס"ב:) ד"ה יאות בשם הר"א דאם מכר הישראל ע"ז לעפוי"ם בהקפה פיון שמשך העפוי"ם וקנאה הדמים מותרים אח"כ יעו"ש וכתבו הפוסקים דמ"מ יש איסור למכור בכה"ג פיון שנהנה מע"ז ע"י המכירה רק דאם עשה כן הדמים מותרים לפי שלא היתה הע"ז ברשות ישראל בעת פריעת המעות יעו"ש וא"כ קשה דמאי הוכיח דדמי ע"ז ביד עפוי"ם מותרת הא י"ל דמה דאמר להו זילי זביני היינו בהקפה שאזי הדמים יהי' מותרים וזה רק בגיורתן דבגירותן בכה"ג נהי דהדמים מותרין אבל איסור למכור.

אבל מנ"ל כי הדמים של ע"ז שלוקח מיד מותרין וזה קוש'י נכונה. וסבור הייתי לתרץ דהנה טעם דברי תוס' דמוכר ע"ז בהקפה הדמים מותרים צ"ע פיון דמ"מ מהנה ממנו הוא: וראיתי להרב הגאון המפורסם מקינצק שליט"א בספרו (חק"י יו"ד טז) דכתב הטעם דאם הישראל נותן הע"ז בעת מתן מעות אזי הישראל המחליף ואסור.

אבל אם פבר הי' ביד העפוי"ם הנה העפוי"ם המחליף הע"ז על דמים ונהי דמי עפוי"ם ביד עפוי"ם דמותרים יעו"ש שהאריף וא"כ ניחא דאיף נימא דדמי ע"ז ביד עפוי"ם אסור וקא דאמר להו זילי זביני מה דאית לכו היינו בהקפה ז"א דאם דמי ע"ז ביד עפוי"ם אסור גם בהקפה אסור דמאי בכוף דהוי העפוי"ם המחליף הלא גם בכה"ג אסור ופשיט.

[ועי' פמ"ג או"ח ת"נ ואכ"מ]: אמנם לע"ד נראה ברור דזה דמותר בהקפה אינו תלוי כלל בהא דדמי ע"ז ביד עפוי"ם אם מותר וזה דהא בסנפך (מ'): אמרינו במעשר שני ופירות שביעית דמתחללין בין דרף מקח בין דרף חילול יעו"ש ואולם נראה ברור דבע"ז דאמרי' דתופס דמיו דהוא רק בדרף מקח לא בדרף חילול ואם יאמר זה חליפי ע"ז אינו תופס דמיו ליאסור וטהעם פשיט דכיון דענגו האיסור דדמי ע"ז משום דכל שאתה מהנה ממנו כמוהו זה שייך רק במה שלוקח מאחרים עבור ע"ז שמהנה ע"י הע"ז.

אבל אם מחליף דמים שלו על ע"ז שלו הרי אינו מהנה כלל מן הע"ז וזה ברור. וא"כ פיון דמחשבינו זה שהעפוי"ם מחזיר דמי הקפה למחליף א"כ אצל העפוי"ם אין זה גדר מהנה כלל רק מחלל שלוקח ע"ז שלו שכבר קנאה ומחללה על מעות שלו וזה אינו תלוי בדמי ע"ז ביד עפוי"ם דרף מקח אם מותר דשם מהנה מן הע"ז וכאן מחלל הע"ז ולא מצינו תפיסת דמים ע"י חילול בע"ז רק דרף מקח וברור: ח) ודע כי בתוס' פתובות (ל"ג:) ד"ה גנב הקשו דאיף מחייב ד' וה' על טביחת שור הנסקל הא לית' במכירה ותימצו דאיתא במכירה לעפוי"ם דשור הנסקל אינו תופס דמיו יעו"ש וכבר תמהו דאיס"ה אין ביד המוכר למכרו אף שמותר ללוקח.

וגם זה דכתבו הטעם שאינו תופס דמיו ד' צ"ע דזה מהני רק לענגו זה שהמעות מתנה וכמ"ש הרא"ש בקידושין (פ"ב סי' לא) דכשמוכר איס"ה לעפוי"ם המעות מתנה יעו"ש אבל מ"מ אין בו חלות דין מכירה [ועי' תוספתא פ"ה דנגעים בגד מוסגר שמכרו לעפוי"ם טהור הנה דמהני מכירת איס"ה לעפוי"ם ועי' מ"ל (פי"ב מטו"צ) ומר חמיו באו"ש שם].

[ואין סברא לומר דשוה"נ איתא במתנה לעפוי"ם להרשות לקחת האיס"ה שלא יהי' עומד איסור גזל בפניו וממילא יקנה בעצמו דלדידן מותר בהנאה ויתחייב ד' וה' דמתנה כמכר דז"א דמתנה כזו שאינה נקנית על ידו אינו כמכר ועי' בההמ"ג (פ"ב מגניבה ה"י) דחייב מתנה משום דחשיב כטביחה יעו"ש א"כ אדרבא אם יפטר מטביחה משום דליתא במכירה שוב יפטר ממתנה אף ד' ההמ"ג צ"ב דבפשיטו מתנה כמכר עי' רישלמי מע"ש פ"א מתני' כר"מ יעו"ש ועי' ברשב"א

ב"ק (ע"ח:) דבגונב נפש פטור במתנה יעו"ש ואכ"מ] ועוד לא מציינו אם מהני זה שמרשה לאחר באיס"ה פיון דאינו ברשותו להפקיר וכה"ג ואף דמציינו בפ"א דמע"ש (מ"א) ושם (פ"ג מ"א) אבל נותנין זה לזה מתנת חנם יעו"ש הנה דאף דמע"ש אינו נקנה במתנה פקידושין (נ"ד:) ואינו מפקירו כב"ק (ט:) מ"מ יכול להרשות לתבירו לקחתו ז"א דשם זכי לי רחמנא באכילתו ממילא יכול להרשות זה לאחר משא"כ באיס"ה ופשיט]: ולכן נראה בפשטא (פפי דברי המהרש"א ז"ל) דיש לזה גורם למזון למפוך פיון דמייירי שגנב מבית השומר והוי למוכר להקנות זכות זה (דגם להמוכר הוי גול"מ) רק דמצד הלוקח לית לי אופן לבנותו זה הזכות פיון דבעי למיקנא ע"י החפץ והחפץ אינו בר הקנאה וכ"ז בישראל ולזה תירצו דמוכרו לעפוי"ם ושפיר העפוי"ם יקנה הגול"מ שיש למוכר והמעות תשלומין עבור הגול"מ ולעפוי"ם דמותר יקנה הזכות זה ע"י קנין החפץ וזה דכתבו שאינו תופס דמיו היינו דאלו הי' הדמים נאסרים לא הי' כלל זכות של הגול"מ שיוי מזון פי אם ימכרו יאסרו הדמים אבל מכיון דאינו תופס דמיו הוי גול"מ זה איתא במקרה לעפוי"ם ופשיט: (ט) ובעיקר דברי הרא"ש פ"ב דקידושין שקתב דהמוכר איס"ה לעפוי"ם או למי שפיר בו דהמעות מתנה יעו"ש יש להקשות מהא דכתב רמב"ם (בפ"ח ממלכים ה"ו) גבי פת תנאר 'ואם מכרה אינה מכורה ומחזיר הדמים' יעו"ש ואמאי לא ליהוי המעות מתנה הרי הפיר בה, ומ"ש ממוכר איס"ה.

ואף דיפ"ת יש איסור במקרה אכל מ"מ פיון דהדין שאינה מכירה מאי נ"מ בהדמים אטו הלוקחת הדמים האיסור הלא רק מכירת היפ"ת הוא האיסור וכיון דאינו מכירה והמעות מתנה אמאי מחזיר הדמים.

ובחי' הארכתי: והנה באור הדבר דכתב רמב"ם ז"ל דהמוכר יפ"ת מחזיר הדמים הי' נראה דהנה רמב"ם בספר המצות מל"ת רס"ג כתב דהמוכר יפ"ת לוקח וכבר התעורר המ"ל בפ"ו מכתובות ה"ה דמ"ש מהמוכר מעשר בהמה שאינו לוקח משום שלא עשה פלוס ולא קנה לוקח יעו"ש ובזבחים (ט).

(ובפשוטו החילוק דזה דכתב רמב"ם דאם לא מהני המכירה אינו לוקח הוא רק היכא דמה דלא מהני אינו מחמת איסור המכירה רק בעצם לא מהני דבזה לא מיקרי עבר אמיקרא דרחמנא פיון שלא עשה מעשה קנין כלל בעצמותו מלבד דין התורה שיתבטל הקנין בזה אבל אם לולי מצות התורה הי' מועיל הקנין מצד עצמו ורק ע"י דין זה עצמו שאסור למוכרו נתבטל בזה שפיר לקי דעבר אמיקרא דרחמנא [ודומה לזה בירושלמי פסחים פ"ה ה"ד דמחמץ את מנחה פסולה פטור ומחמץ מנחה שנפסלה מחמת חימוצה חייב יעו"ש ה] וא"כ ניחא דיפת תנאר הרי נקנית לבועלים בשב"י מדין פיבוש מלחמה וכדאמרי בגיטין (לח).

(דילפי' מדכתיב וישב ממנו שבי יעו"ש ובסנהדרין (נט.) (דיש ביפ"ת תורת גזל לאחר יעו"ש וברמב"ם פ"ט ממלכים ה"ט ובכס"מ שם וא"כ שפיר פיון דשלו היא הרי יכול למוכרה בעצם והא דנתבטל הקנין במוכר יפ"ת הוא מפאת איסור זה עצמו שאסור למוכרה ומש"ה שפיר לקי דמיקשב עובר אמיקרא דרחמנא שמצד מעשיו בעצמותו הוי זה מכירה פי שלו היא.

אבל במע"ב דהוי של גבוה ואינו שלו לימפור אף לולי הדין דאסור למפור שפיר לא לקי כלל דלא עשה כלל מעשה מכירה בעצמותו פי לא התחיל כלל לחול קנין דזה שיצטרף לביטול ע"י איסור התורה ודו"ק: וניחא בזה דברי רמב"ם בחיבורו שלא הביא דמוכר יפ"ת לוקח יעו"ש (בפ"ח ממלכים ה"ו) וסותר דבריו שבספר המצות ל"ת רס"ג דכתב ואם מכרה לוקח.

ולפמ"ש יתכן דוזה תליא בסתירת שיטתו בלאו דמוכר יפ"ת וזה דבספר המצות שם פתב דמזד אחר ביאה ראשונה עובר בלאו אם מכרה יעו"ש אמנם בחיבורו (פ"ח ממלכים ה"ו) פתב ונושאה בכחופה ובקידושין כו' ואם מכרה עובר בל"ת ע"כ ומשמע שטחיות לשונו דמזד שנבעלה ביאה ראשונה ליפא איסורא דמכירה רק לאחר שנתגיירה.

ולכן שפיר בסה"מ דשיטתו דיש לאו דמכירה מזד שפיר יש מלקות דאז הרי עדיין תורת קנין שפחה עלי' ומצד עצמו ראוי' להקנאה שפיר חשיב שפיר ועבר אמירא דרחמנא ולקי. אמנם בחיבורו דסובר דהלאו הוא אחר הגירות א"כ נסתלק ממנה קנינו כיון דישראלית הוא ואינה בת מכירה שוב דמי למע"ב דבעצמותו לאו בת מכירה דאינו לוקה דלא מיחשב כלל עבר אמירא דרחמנא שהרי לא מכר כלל פי אף לולי האיסור מכירה אין זה ראוי למכור מה שאינו שלו ופשוט: ולפי זה יתכן לומר הטעם דמתזיר הדמים.

דהנה בירושלמי קידושין (פ"ב ה"ח) מוכרין וקידש בדמיהו מקודשת זאת אומרת שמקדשין בגזילה [פן גי' רשב"א אור"ן] יעו"ש ובפירושה רבו טובא וראיתי באור נחמד למרן וגה"ק בחידושי הרי"מ (לחו"מ לז אות כב) דחידש דבכל דבר שאין נתפס בו קנין כגון מע"ש ואיס"ה וגזילה דמ"מ אם מכרו ונתנו לאחר והלוקח נתן לו דמים נעשה המעות שלו ואין הלוקח יכול לחזור בו וטעמו דאמרינו להיפוך דאין הלוקח קונה החפץ שהרי יודע שאינו דבר הנקנה רק המוכר קונה המעות והמעות בר קנין וזה שמרנצה לקחת לתשלומין איס"ה וכה"ג שפיר מיחשב זה תשלומין וקונה המעות דרק לקנות א"א איס"ה ומע"ש אבל לשלם עם איס"ה ומע"ש כשה מרנצה שפיר מהני ואמרי' דהמעות הוא הנקנה וזו פונת ירושלמי דמדאמר מוכרין וקידש בדמיהו מקודשת היינו שידע שאיס"ה הוא ורצה לקנותם אמרי' דמהני זה עכ"פ לקנות הדמים פן מקדשין בגזילה דהיינו אם מכר גזילה וקדש בדמים מקודשת דנהי דאינו יכול להקנות הגזילה אבל יכול לקנות המעות וזה הרי רוצה בתשלומין של גזילה כאלו יעו"ש בדבריו ז"ל דברי נועם.

ולפי"ז יתכן דלשיטת רמב"ם דהיפ"ת אינה ברשותו כלל למכרה א"כ ליפא כלל אפשריות עבירת הלאו דלא ימכרנה כיון דאין זה מכירה כלל וכמו מוכר יפ"ת של אחר דפשוט דאינו עובר פן המוכר יפ"ת של עצמו ג"כ הרי אינו מוכר כלל פי אינו שלו [ויכר האריה מנ"ח בגונב נפש ומכרו דאיה חייב הא אינו מוכר כלל ועי' ב"ק (סח):] גניבה בנפש יוכיח דלא אהני מעשיו יעו"ש ואכ"מ] ולזה חידש רמב"ם ז"ל כי עבירת הלאו הוא בלקיחת הדמים דהא גם במוכר יפ"ת שהוא דבר שאינו נקנה מ"מ כשה נתן לו מעות ומקבל יפ"ת לתשלומין הרי שפיר המוכר קונה המעות (כדברי הירושלמי לפי באור חידושי הרי"מ ז"ל) וזה עצמו בכלל איסור התורה שלא ימכרנה שלא יהי' לו מיפ"ת קנין מעות לעשות ממנה עסק להרויח על ידה המעות.

ולכן שפיר מתזיר הדמים דכיון דגם זה חלק מהאיסור אמרינו דלא מהני מעשיו נגד התורה ומחוייב להתזיר הדמים אף דבעלמא קונה הדמים אבל מכירת היפ"ת בעצמה לבד קניית הדמים זה אינה מכירה כלל ואינו עובר בזה אמירא דרחמנא פי אינו עושה מעשה מכירה כלל דאין אדם מוכר דבר שאינו שלו ופשוט: י) ודע דבהא דכתבתי בדעת רמב"ם בחיבורו דאינו עובר בלאו דלא ימכרנה בכסף רק אחר גירות יש לדון עוד בזה יעו"ש בלשונו דיש לידחוק דכוננתו כשיטתו בסה"מ דמזד אחר שנבעלה יש איסור זה וכעין דכתב שם בסמוך בלאו דלא תתעמר בה דמזד שבעלה משנשמש בה עובר בל"ת ורמב"ם ז"ל מסמיך הני תרתי לאוי יעו"ש.

ואמנם יש לקיים סברא זו שפתי דלרמב"ם יפ"ת בעצמותה לאו בת מכורה הוא מלבד הדין איסור למכרה וליפא אפשריות כלל לעבור על לאו זה פנין דאינו מוכר כלל דכמוכר אשה של אחר היא וכל ענין הלוא הוא קניית הדמים.

ונה די"ל דכמו בכל איסורי הנאה חשיב אינו ברשותו אף שמונח ברשותו משום דאסרתה תורה ההנאה נסתלק דין רשותו א"כ שוב גם ביפ"ת אף דיש בה קנין דכיבוש מלחמה מ"מ מאחר דמיד שפא עלי' אסרה תורה להשתמש בה ונאסר העימור שוב בזה עצמו נפקע קנין שפחות שיש לו בה וכאינו ברשותו דמאי דלאו בת מכירה היא בעצם ושוב אף דאמרי' דמיד יש לאו דלא ימכרנה אבל הרי אינו מוקדם ללאו דלא תתעמר בה דשניהם נאסרו אחר הבעילה שוב זה הלואו דלא תתעמר מסלק רשותו וממילא אינו שלו למכירה בעצם ושוב ליפא דלא ימכרנה שהרי אינו מוכר כלל דאין אדם מוכר שאינו שלו וע"כ רק הקניית הדמים הוא האיסור וכמ"ש: אמנם נראה למאי דאמר בסנהדרין (פ"ה): עימור פחות משנה פרוטה איפא ביניהו יעו"ש דפליגי בגונב נפש ועימור פחות משו"פ אם חשיב עימור והנה ברור דגם ביפ"ת דכתיב לא תתעמר תליא בפלוגתא זו אם עימור בפחות משו"פ חשיב עימור וכ"כ המנ"ח יעו"ש וא"כ נראה דזה דשייך לומר דע"י איסור עימור פקע זכותו ביפ"ת ונסתלק רשותו מה שקנאה ע"י כיבוש מלחמה דזה רק אם גם פחות מפרוטה נאסר א"כ אין לו בה עוד שום זכות אבל למ"ד דפחות משו"פ אינו עימור א"כ הרי עדיין שלו הוא לפחות משו"פ וכבר כתב המחנ"א וקדמו בתורי"ד סופה (מא).

(דפחות משו"פ הוי שלו וברשותו יעו"ש ואכ"מ ושוב שפיר עדיין ברשותו חשובה ובת מכירה הוא ושפיר יש בה הלואו דלא ימכרנה וז"פ: וניחא לפי"ז הא דתנינן בספרי (תצא) דהנותן מתנה יפ"ת עובר בלאו דצ"ע על זה שהשמיטו רמב"ם ז"ל וכבר עמד המנ"ח בזה).

ואמנם למ"ש יתכן דהספרי כמ"ד אין עימור פחות משו"פ א"כ שפיר הוי היפ"ת ברשותו וחשיב איפוא מוכר ונותן ושפיר עובר בלאו. אמנם רמב"ם דפסק (כפ"ט מגניבה ה"ב) דיש עימור אפ"י בפחות מפרוטה יעו"ש א"כ מיד שנאסר בעימור פקע רשותו ואינה שלו ושוב הרי אין זה מכירה כלל בעצם וע"כ דקדק רמב"ם ז"ל דהאיסור לקיחת הדמים וכנ"ל באנרף ושוב זה הגדר ליתא במתנה שאינו לוקח פלוס רק מה שנותן היפ"ת ונהרי אינה שלו ואינו נותן כלל ונכון [ובחזק] הרבתי ליישר דברי מרן ז"ל מהרא"ש פ"ב דקידושין וגם פלפלתי דמוכר יפ"ת לעפוי"ם לשפחות אם מחזיר הדמים וגם בירור בענין האיסור מכירה דיפ"ת אם על המוכר או גם על הלוקח והבאתי מדברי רמב"ם (פ"ל ממכירה ה"ז) המוכר או הנותן בשבת וכו' דמשמע דמכירה בשבת איסורו על המוכר וגם כעת ראיתי באבני גזר (יו"ד ש"ח) קצת סייעתא לדברי ואכ"מ במה שיש להאריך בזה] (יא) ודע דבש"ס קידושין (יז): גר ועפוי"ם שירשו את אביהן עפוי"ם גר יכול לומר לעפוי"ם טול אתה עפוי"ם, יעו"ש ומוכח לכאורה דירוש את הע"ז אף שאסור בהנאה ויש לעיין דכיון דאינו יכול להקנות איס"ה איה מורישו ונזה כ' רמ"א בחו"מ (רע"ו) גבי טובת הנאה דכיון דאינו מקנה אינו מוריש לבניו ועי' ב"ק (ק): פהנים בגזל הגר יורשין הוי וכו' גזל חמץ ועבר עליו הפסח האי דירתי מורית יעו"ש ומוכח דיש דין ירושה באיס"ה ועי' ר"ן גדרים (פ"ה).

(וכבר העיר בגוף הדבר בנוב"י מה"ק יעו"ש. ועי' גיטין (מ): איסורא לבר' לא מורית יעו"ש דמסיק והלקתא פריבנא דגם היורש משחרר הנה דאף מה שאינו בגדר הקנאה הוי בגדר ירושה).

ואמנם מהא דירוש ע"ז מן העפוי"ם יתכן למאי דכתבו תוס' גיטין (יג.) (ד"ה וקא דמש"ה מצוה לקיים דברי המת משום דלא פסק פחו מאותו הממון דמפחו יורשין אבל בגר שזוכה בעצמו לא

אמרי' פן יעו"ש ומוכח מזה דכל ירושה היא מפאת המוריש שמוריש לבניו לא שהיורש זוכה מאליו ולכן י"ל דבמוריש תליא מילתא וכינן דלעכו"ם מותרת הע"ז בהנאה שפיר מוריש את הע"ז אף של היורש איסור הוא כי ירושה אינה מפאת זכיית היורש דלאו ברצונו תליא רק מכח המוריש אבל היכא דלהמוריש אסור בהנאה י"ל דאינו מוריש לבניו.

אמנם מתוספתא פ"י דב"ק הגוזל את הנכרי ונשבע לו ומת אינו מתכפר לו יעו"ש וברמב"ם פ"ז מגזילה ה"ז ומשמע בפשיטו דהגוזל את העכו"ם לא מהני השבחה ליורשיו ונראה מזה דבעכו"ם דליתא לדין ירושה ע"י רש"י יבמות (סב).

(דבן ובת שנים בב"נ יעו"ש אין הענין דהעכו"ם היא המוריש ובא מפחו דאזי שפיר הי' מועיל השבחה ליורשיו דהי' מייחשב כאלו האב קיים ע"י עירובין (ע:) יורש מהו שיכטל רשות וכו' יורש פרייזא דאבוה הוא יעו"ש דמייחשב כאלו האב קיים.

אבל אינו פן רק דהמוריש פסק פחו שאין בעכו"ם פח להוריש רק ממילא זוכה זה היורש בעצמו בנכסי אביו לא מפח מוריש ומש"ה אין זה פהשבחה להנגזל כיון דפסק פח הנגזל במיתתו ונחשיב משיב לאחר ואינו דומה לישראל שמה שזה יורש הוא מפח המוריש שפיר מייחשב השבחה ליורשיו כהשבחה לנגזל עצמו כיון דמפחו יורשין [וע"י ירושלמי שקלים (סופ"ב) היא שני אחין שירשו את אביהו היא שני גיסין שירשו את חמיהו ותמוה.

ויסתכן דהא אמר שם באחין שירשו ותפיסת הבית קיימת דלא הוי כשנותפין וע"כ הטעם דכינן דירושתן מפח המוריש הרי מוריש אחד לכולן. ואמנם יש סברא דזה רק בירושת האב דאמר בפ' יש נוחלין התורה נתנה רשות להנחיל יעו"ש שפיר הוי זה בגדר מוריש אבל ירושת הבעל את אשתו אינו בגדר שהיא מורישתה לבעלה רק בעצם זכי לי' רחמנא לבעל והבעל בעצמו זוכה הירושה ושוב אין זה גדר תפיסת הבית כיון דאינו מפח המוריש שהוא אחד רק מפח היורשין בעצמם שהם שנותפים ולזה אמר דאינו פן דהיא שני אחין שירשו את אביהו היא שני גיסים שירשו את חמיהו דבכולהו הנה בגדר מוריש ויש בזה דין תפיסת הבית] ולפי"ז אף דבעכו"ם הע"ז מותרת מ"מ כיון דהיורש מעצמו זוכה ויישראל הוא הוי זה איס"ה שאין בידו לזכות.

אולם י"ל למ"ש הר"ן בע"ז פ"ג דישאל זוכה ע"ז מעכו"ם משום דהי' לה ביטול אצל העכו"ם יעו"ש דבאין פאחת מש"ה שפיר יורש ע"ז אבל אין ראי' על שאר איס"ה: יב) מ"ש כ"ת דשריפת פלאי הפרם מוטל על הכל כיון דאסור להשהותו דמקיים פלאים אסור עכ"ד אינו מוכן דאיסור מקיים הרי הוא במקורב ומיד שתלשם, ליכא איסורא אבל חיוב שריפה הוא אף לאחר תלישה.

ומה דהביא ראי' מב"ק (צ"ח:) דאמר בחמץ דהכל מצונין עליו לבערו עכ"ד שאני חמץ דיש איסור שהי' בתלוש ונתוספתא מכות פ"ג מדמי שהיית תליש דחמץ למקיים פלאים יעו"ש. ועוד י"ל דחמץ ג"כ אין חיוב שריפתו רק על הבעלים וכדברי הנוב"י בתשובה וכוונת הש"ס דחמץ הכל מצונין עליו לבערו היינו לומר שזה החמץ אין בו שיוי לשום אדם כי כל מי שיהי' לו זה החמץ מצווה עליו לבערו וגם אין לחייבו מצד ביטול מצוה מהבעלים פהא דב"ק (צא:) די"ל דמ"נ הבעלים אינו ברשותו לקיים מצוה כי ביד הגזלן הוא וגם להגזלן הוי זה פעין עשה דפשיעה שהביא עליו באיסור גזילה ובל"ז ע"י רמב"ן ריש פסחים אם יש חיוב שריפה על הגזלן ועל הנגזל יעו"ש ואכ"מ: ומה דהעיר כת"ר פהא דב"ק (צא:) דמצי אמר אנא בעינא למיעבד הא מצוה דפירש"י דבאילן אשרה מייירי והרי בע"ז חיוב ביעורו על הכל עכ"ד בפשיטו כשלא ביערו

רק שְׁשֵׁנוּצְצוּ הָרִי חֲזִיב זֶה לְהוֹצִיאוֹ מִרְשׁוֹתוֹ אֵינּוּ עַל הַכֹּל דָּרֵק לְהַבְעֵלִים יֵשׁ אִסּוּר דָּלָא תְּבֵא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתָהּ עֵי פְסָחִים (מח).

(ומפּוֹת (כב) וּבְצַל"ח שָׁם דַּע"ז בְּרִשׁוֹתוֹ בְּכֹלל אִסּוּר זֶה וְחִיּוֹב הוֹצָאָה מִרְשׁוֹתוֹ רַק עַל הַבְעֵלִים וְעֵי בִשְׁמ"ק ב"ק (צא): שָׁם דְּדַקְדַּק פֶּן אֲשַׁרְהָ הָעוֹמֶדֶת "בְּרִשׁוֹתוֹ" וְאִכ"מ: יג) וּמ"ש כַּת"ר לְתַרְזַן הָא דִּירוּשְׁלָמִי פְסָחִים (פ"ב) דְּאָמַר עֲשֵׂה פְרִי וְהַשְׁתַּחֲוֶה לּוֹ כּו' אִסּוּר חֲמִיר דַּע"ז חָל עַל אִסּוּר קַל דְּטָבֵל יַעו"ש וּמְתַרְזַן כ"ת דְּטָבֵל קִיל מְשׁוּם דִּישׁ הָיִתָּר לְאִסּוּרוֹ פְּהָא דְחֻלְיִין (קא).

(עכ"ד.

אִכְתִּי יִקְשֶׁה מֶהָא דְּאָמַר בִּירוּשְׁלָמִי פְסָחִים שָׁם דְּחֲמִיץ חֲמִיר מְטָבֵל וְהָרִי גַם חֲמִיץ יֵשׁ הָיִתָּר לְאִסּוּרוֹ מִיַּחְשָׁב פְּמוֹ טָבֵל וְרֵאָז' מֶהָא דְּחֻלְיִין (ק"כ): תִּינַח אִסּוּר הֵבֵא מֵאֲלִיוּ וּבִפְרִישׁ"י ז"ל שָׁם תִּינַח לְמִילָף מִיְנִיחָהּ טָבֵל "וְחֻדְשׁ" וְשִׁבְעִיעִית יַעו"ש הֵנָּה דִּילְפִי חֲדָשׁ מִחֲמִיץ וְהָרִי חֲדָשׁ אֵינּוּ דוֹמָה לְטָבֵל דְּטָבֵל חֲשִׁיב אֵינּוּ הָיִתָּר לְאִסּוּר נֶגֶד חֲדָשׁ וּכְמ"ש תוּס' קִידוּשִׁין (לח).

(ד"ה וְה"ה לְעַרְלָה דְּטָבֵל מִיַּחְשָׁב אֵינּוּ הָיִתָּר לְאִסּוּרוֹ נֶגֶד חֲדָשׁ שְׁתַּלּוּי בְּזִמְנָן יַעו"ש וְאִיךָ יִלְפִי מִחֲמִיץ דְּגָרַע מִחֲדָשׁ שְׁחֻזָּר לְאִסּוּרוֹ וּמִחֲשִׁיב לְבַעֲרוֹ שְׁלֵא יָבֵא לְכֹלל הָיִתָּר וְע"כ הָרִי מְדַמֵּי לִי הַש"ס לְחֻדְשׁ [וְעֵי' פִּנ"י פְסָחִים (כח).

(דְּתַלְיָא אִם חֲמִיץ שְׁעֵבֵר עָלָיו הִפְסַח אִסּוּר יַעו"ש [עכ"פ מוֹכַח דְּחֲמִיץ אֵינּוּ חֲמִיר מְטָבֵל בְּעֵנִין זֶה דִּישׁ הָיִתָּר לְאִסּוּרוֹ וְיֵשׁ לְפַלְפֵל בְּזֶה: וּבְעֵינֵיךָ הִקְוִשְׁיָא מֶהָא דִּירוּשְׁלָמִי יוֹמָא (פ"ח) דְּבַעֵי טָבֵל וְעַרְלָה צְרִיכָה יַעו"ש דְּמַסְפָּקָא לִי אִם אִסּוּר מִיְתָה חֲמִיר אוֹ אִסּוּר הִנָּאָה חֲמִיר וְאִמְאֵי אָמַר הִירוּשְׁלָמִי פְסָחִים (פ"ב) דַּע"ז חֲמִיר מְטָבֵל וְהָרִי אִף דַּע"ז אִסּוּר בְּהִנָּאָה וּכְמ"ש הַק"ע מ"מ הָרִי טָבֵל בְּמִיתָהּ.

בְּפִשְׁטוֹ יִתְכּוֹן דְּכַשְׁדָּנִין לְעֵנִין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר שְׁפִיר אִיס"ה חֲמִיר שְׁהָרִי יֵשׁ אִפְשָׁרִיּוֹת שְׁיִהְיִי אִסּוּר ע"י אִסּוּר הִנָּאָה בְּאִנְפֵּן שְׁלִיכָא אִסּוּר מְצַד אֲכִילָהּ כְּגוֹן בְּנִהְגָּה בְּלִי אֲכִילָהּ וְזֶה בָּא ע"י חֲלוּת הָאִסּוּר בְּתַחֲלָה וּכְמ"ש הַרְמָב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה פְּרִיתוֹת (י"ד).

(בְּנִקְוֶדָה הַנְּפִלְאָה יַעו"ש"ה דְּכָל דְּאֵינּוּ חָל לְגַבֵּי אֲכִילָהּ גַם הִנָּאָה מוֹתֶרֶת וְתַבִּין. אֲבָל בְּחוּלָה שְׁדָּנִין לְעֵנִין הַקַּל גַּבֵּי אֲכִילָהּ עֲצָמָה מִי חֲמִיר י"ל דְּסוּבֵר הִירוּשְׁלָמִי דְּאִסּוּר הִנָּאָה לֹא הֵנִי חוֹמֶר בְּעֲצָמִיּוֹת הָאֲכִילָהּ דְּבַעֲת אֲכִילָהּ לִיכָא יוֹתֵר אִסּוּר בְּאוּכַל אִסּוּר הִנָּאָה מֵאִסּוּר אֲכִילָהּ דְּבִשְׁנֵיהֶם הֵנִי רַק הָאִסּוּר הִנָּאָה אֲכִילָהּ וְלֹא הַפְּפִיל אִסּוּרוֹ בְּמָה שְׁיֵשׁ בְּאִסּוּר זֶה גַם אִסּוּר הִנָּאָה.

אֲבָל הִיכָא דְּלֹא יַעֲשֶׂה פְּעוּלַת אֲכִילָהּ פְּלֵל רַק הִנָּאָה גְּרִידָא אֲזִי שְׁפִיר יֵשׁ חוֹמֶר לֵאִיס"ה וְכַמּוֹבֵן וּפְשׁוּט: יד) וּמ"ש כַּת"ר לְבָאָר הִירוּשְׁלָמִי דְּפְסָחִים (פ"ב) בְּעֲשֵׂה פְרִי וְהַשְׁתַּחֲוֶה לּוֹ וּמִיִּרְחוֹ דְּאִסּוּר ע"ז חֲמִיר מְטָבֵל וְהָרִי תִּפּוּק לִי דְּאֵין שִׁירִי נִיכְרִים וּבִיָּאָר דְּמִיָּרִי בַע"ז שֶׁל נְכָרִי כְּגוֹן שְׁזַקֵּף הַכָּרִי לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּבֵא נְכָרִי וְהַשְׁתַּחֲוֶה דְּבַכָּה"ג חֲשִׁיב שִׁירִי נִיכְרִים מְשׁוּם דִּישׁ לֵה בִּיטוּל עַכ"ד אֵין דְּבָרִיו מוֹבְנִים דְּהָא מְפּוֹרֵשׁ בַּע"ז (נג): דִּישְׁרָאֵל שְׁזַקֵּף לְבִינָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לֵה וּבָא עַפּו"ם וְהַשְׁתַּחֲוֶה אֲסָרָה וְכו' וּפִירֵשׁ"י דְּהָנִי כַע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵין בְּטָלָה עוֹלָמוֹת יַעו"ש וּבְכָאֵן מְפִיִּין דְּדָנִין לְעֵנִין טָבֵל בַּע"כ דְּהַתְּבוּאָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּהָא בְּתוּבָאָה שֶׁל עַפּו"ם אִף לְמ"ד אֵין קִנְיָן לְעַפּו"ם לְהַפְקִיעַ עֵי גִיטִין פ' הַשּׁוֹלַח וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּפָאָה וְכַמְּה דּוּכְתִי מ"מ מְשַׁמַּע בְּש"ס בְּכוֹרוֹת (י"א): דְּמִרְחִינָהּ יִשְׂרָאֵל דְּחֲזִיב בְּטָבֵל הֵינּוּ לְאַחַר שְׁלִקְחוֹן וְעֵי בְּתוּס' שָׁם וּבִשְׁמ"ק שָׁם וּבְרַמְבַּ"ם פ"א

מתרומות הי"א יעו"ש וא"כ פינון דהוי של ישראל וגלי דעתה דלע"ז והנכרי השתתנה לה הרי זה ע"ז של ישראל שאין לו ביטול.

ובפשיטו הי' יכול לצייר דהטבל של ישראל וקעכו"ם עשה בה מעשה דאמר בע"ז (נד): עשה בה מעשה אסרה ועי' רמב"ן ו"ל בע"ז (נ"ג): דהא דע"ז של ישראל אין לה ביטול הוא רק פשעובדה ישראל אבל נכרי העושה מעשה בבקמת ישראל יש לה ביטול יעו"ש וה"נ בתבואה של ישראל שנאסרה ע"י מעשה העכו"ם דינה כע"ז של עכו"ם דיש לה ביטול.

אף דעת הר"ן (פ' ר"י שם) דכינון דהחפץ של ישראל אף שהע"ז של העכו"ם פשעובדה שלא לדעת ישראל אין לה ביטול יעו"ש [נראה בתוספתא דע"ז (פ"ו) רבי אומר משום ר' יעקב אם עשאה לישראל מתחלה אינו יכול לבטלה ע"כ וזה צ"ע דבפשיטו משמע דהיא של עכו"ם רק שעשאה לישראל ואמאי לא יוכל לבטלה וראה בראשונים ר"פ לולב הגזול שהאריכו בהא דאין ביטול לע"ז של ישראל יעו"ש ולא תירצו שעשאה עבור ישראל ומוכח דבכל ענין מהני ביטול.

ונראה לפירוש דהתוספתא מירי שהעכו"ם עשאה לישראל ואח"כ זכה בה הישראל ולא נעבדה וזה דהא קי"ל דע"ז של עכו"ם נאסרה מיד משעת עשי' ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד אמנם ברור דעכו"ם שעשה ע"ז לעצמו ונאסרה בהנאה משעת העשי' דשוב אף אם זכה בה ישראל לא פקע איסורא מינה עי' ע"ז (כט) יעו"ש ואף דבישראל אינו חל איסור משעת עשי' מ"מ לא פקע מה שפבר חל וכבר הארכתי במ"א בזה ומצאתי פן בס' סדר משנה יעו"ש.

וזה דאשמעינן התוספתא דאם עשאה לישראל מתחלה נאסרה ג"כ משעת עשי' כמו אלו עשאה לעצמו פינון דמ"מ היתה של עכו"ם ואשמעינן תו דאם זכה בה הישראל אף שלא נעבדה אין לה ביטול ולא אמרי' דמ"מ פינון דהא דאין לה ביטול מצד דין ע"ז של ישראל שוב הרי בישראל כ"ז שלא נעבדה אינה איסור מ"מ פינון דזו נאסרה משעת עשי' שהיתה של עכו"ם ועכשיו החפץ של ישראל לא אזלינן בתר דין ע"ז רק בתר החפץ ונהרי החפץ הוא ע"ז של ישראל שאין לה ביטול ובמ"א ביארתי בזה באורח ואכ"מ] ושוב נזכרתי דברי תוס' בקמות (קד) ד"ה.

דכתבו א"נ בע"ז של עכו"ם שעשאה לדעת ישראל טעונה שריפה יעו"ש ומשמע דסברי דל"מ ביטול אף שהחפץ של עכו"ם פינון דלדעת ישראל נעשית. וזה יש לתלות בעצם ענין דין ע"ז של ישראל אם בחפץ של ישראל תליא או רק בדין איסור הע"ז ואכ"מ: ומה שהאריף כת"ר דמש"ה בחמץ בתבואה ליכא טבל משום דלא הי' שעת הפושר זה נגד הסוגי' דפסחים (לג).

(דאמר רק באחמיץ במחנבר דמיקחב שלא הי' שעת הפושר אבל אחמיץ בתלוש אף קודם מירוח חשיב שעה"כ פינון דמהני בדיעבד יעו"ש: ומה דהעיר כ"ת בהא דירושלמי פסחים (פ"ב) ארבעת רבעים וחימצו וכו' דאיף נעשה טבל הא לא הי' לו שעת הפושר לחלה הנה למ"ש הכס"מ בפ"ז מביכורים דפחות מפשיעור לא מיקרי פטור יעו"ש א"כ הרי שיטת רמב"ן קידושין (מו): דאחר נתינת מים בקמח קודם גלגול דינו כמפריש בשבלין דתרומה תרומה יעו"ש וא"כ חלה קודם גלגול לאחר נתינת מים לקמח חשיב שעת הפושר כמו דתרומה קודם מירוח חשיבא שעת הפושר כנ"ל וכינון דהי' יכול לצרפו אז קודם שנתחמץ מיד שנתן המים בקמח והי' ראוי להפריש ממנו חלה י"ל דחשיב שעת הפושר.

דאין זה דהי' פחות מפשיעור משוי' לי' פטור כדברי הכס"מ. וגם לשיטת הר"ש (בפ"ג דחלה מ"ב) דמפריש חלה קודם גלגול אינו חלה אפי' בדיעבד מ"מ י"ל דמירי שנתחמץ אחר גלגול

דהי' לה שְׁעַת הַפְּנוּשׁ לְהַפְרֵשׁ חֵלָה וְזֶה דְּהִי פְּחוּת מִפְּשִׁיעוֹר אֵינוֹ מְסַלֵּק דִּין שְׁעַת הַפְּנוּשׁ פִּינוּן דְּרֵאוּי לְצַרְפוֹ עִם עֵיסָה אַחֲרַת וּפְשׁוּט: טו) וְרֵאִיתִי לַכַּת"ר שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם ח"א דְּבַחֲלָה א"צ שְׁתֵּהֲלִי לֵה שְׁעַת הַפְּנוּשׁ לְחֵלָה רַק אִם הִי לֵה שְׁעַת הַפְּנוּשׁ לְתֵרוּמָה מִיַּחְשָׁב שְׁעַת הַפְּנוּשׁ עכ"ד.

הַנֶּה עֵלָה בְּדַעְתִּי לְפִי זֶה לִינְשֵׁב הָא דְאַמְרִינוּ בִּירוּשְׁלָמִי (פ"ו דְּתֵרוּמוֹת) אֲכַל חֵלָה [בְּשׁוֹגֵג] מֵהוּ שְׁיִשְׁלֵם מִפִּירוֹת שְׁלֵא הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ שְׁכָן פִּירוֹת שְׁלֵא הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ חֲזִיבִין בְּחֵלָה וְזֶה אֵינוֹ מוּבָן מֵאִי ס"ד בְּזֶה דְּלֵא יִשְׁלֵם מִזֶּה פִּינוּן דְּאֲכַל חֵלָה וְלִחֲלָה מְחֻזְּבִין וְעִי' שֵׁם בִּירוּשְׁלָמִי שֵׁם דְּבַעֲי אֲכַל בִּיפּוּרִים עֲנָבִים מֵהוּ שְׁיִשְׁלֵם יֵין מִשׁוּם דְּאֵין מְבִיאוּן בִּיפּוּרִים מִיֵּין יְעו"ש אֲכַל בְּחֵלָה אֵינוֹ מוּבָן טַעַם הַבְּעָי'.

וְנִרְאֶה לְמֵאֵי דְאַמְרִי בַּפ"א דְּתֵרוּמוֹת אֵין מְשַׁלְּמִין מִן הַלְקֻט וְכו' וּמִן הַהִפְקָר וּבִירוּשְׁלָמִי שֵׁם מִפְּנֵי שְׁאֵין בָּהֶם זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר יְעו"ש וְלְכַאוּרָה יְהִי הַדִּין דְּאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִפִּירוֹת וּתְבוּאָה קוֹדֵם לִישָׁה פִּינוּן דְּאֵין בָּהֶם זִיקַת חֵלָה דְּחִיּוּבָה רַק אַחַר לִישָׁה וְלִישָׁנָא דִּירוּשְׁלָמִי דִּישְׁלֵם מִפִּירוֹת (הֵינּוּ מִתְבוּאָה קוֹדֵם הַטְּחִינָה וְהַגְּלוּל דְּבַכְלָל פְּרִי הוּא) מִשְׁמַע דְּמְשַׁלֵּם מִקוֹדֵם גְּלוּל וְזֶה צ"ב שְׁהָרִי אֵין בּוֹ זִיקַת חֵלָה.

אוּלַם לְדַבְרֵי כ"ת דְּכִינוּן דְּחֵלָה מִיִּקְרִיא תְּרוּמָה סָגִי לֵה בְּשְׁעַת הַפְּנוּשׁ דְּתֵרוּמָה אַף שְׁלֵא הִי לֵה חוּבַת חֵלָה פְּנ"ל כֵּן י"ל דְּכִינוּן דִּישׁ לֵה זִיקַת תְּרוּמָה מֵהֵנִי לְמִיַּחְשָׁב זִיקָה גַם לְעֲנִין חֵלָה וְאִם אֲכַל חֵלָה בְּשׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם מִפִּירוֹת קוֹדֵם גְּלוּל פִּינוּן דְּרֵאוּיִין לְתֵרוּמָה וּלְפִי זֶה נִיחָא בְּעֵינֵי הִירוּשְׁלָמִי דְּבַעֲי אִם אֲכַל חֵלָה מֵהוּ שְׁיִשְׁלֵם "מִפִּירוֹת" שְׁלֵא הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ הֵינּוּ קוֹדֵם גְּלוּל דְּבִזְזָה י"ל דְּמִמ"נ לֵא מֵהֵנִי דְּהָא זֶהוּ תַּשְׁלוּמֵי חֵלָה וְהָרִי לֵא הִי לוֹ זִיקַת חֵלָה פִּינוּן דְּהוּי קוֹדֵם גְּלוּל וְאִי דִישׁ בָּהּ זִיקַת תְּרוּמָה הָא פִּירוֹת שְׁלֵא הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ פְּטוּרִין מִן הַתְּרוּמָה וְכָל חִיּוּבָן רַק לְחֵלָה וְהָרִי עֲדִינּוּ לֵא הִי זִיקַת חֵלָה וּז"נ [וְעִי' רַמְב"ם (פ"י מִתְרוּמוֹת ה"ח) וּבִירוּשְׁלָמִי חֵלָה (פ"ו ה"ב) דְּמִשְׁמַע דְּלִדְיָנָא א"צ זִיקַת תְּרוּמָה וְה"ה דִּי"ל דֵּא"צ זִיקַת חֵלָה וְאכ"מ]: טז) וְדַע דְּבַדְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי פְּסוּחִים (פ"ב) דְּאִמַר אַרְבַּעַת רַבְעִים וְחִמְצוֹן וְאַרְבַּעַת רַבְעִים בַּפ"ע וְחִמְצוֹן וְעִירְבֹן דְּאֵינוֹ חָל טָבֵל עַל חִמְצוֹן מִשׁוּם דְּהוּי אִיסוּר קָל יֵשׁ לְעֵינֵין מֵהָא דְּכַתְּבֵי הָרֵאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגוֹת (פ"ז מִבִּיפּוּרִים ה"ח) אֵהָא דְּהַקְשָׁה דְּאִמַי מֵהֵנִי צִירוּף לְעוֹשֶׂהוּ עֵיסָה בְּפְחוּת מִפְּשִׁיעוֹר וְאִמַי לֵא נִימָא דִּיחֻי וְכֵהָא דְּאִמַר בִּירוּשְׁלָמִי חֵלָה (פְּרָק ג') בְּשָׁנֵי עַפּו"ם שְׁעֵשׂוּ עֵיסָה פְּשִׁיעוֹר וְחִלְקוּהָ וְאַח"כּ נִתְגַּיְרוּ דְּאַמְרִינוּ דְּנִדְחָה הַחִיּוּב וְנִתְרַץ דְּאֵין דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת יְעו"ש וְלְכַאוּרָה אִמַי לֵא כְּתַב מִטַעַם דְּאֵין דִּיחֻי בְּאִיסוּרֵין עִי' מְנַחֲחוֹת (נ"ד).

(וְצָרִיף לֹאמַר דְּאֵין דִּיחֻי בְּאִיסוּרֵין הֵינּוּ בְּאִיסוּר הַבָּא מֵאֲלִיּוֹ אֲמִרִינוּ שְׁבָכֵל עַת מִתְחַדְּשׁ מִעֲצָמוֹתוֹ. אֲבָל אִיסוּר טָבֵל צָרִיף מַעֲשֶׂה גְּלוּל בְּעֵיסָה לְחַדְּשׁ הָאִיסוּר שְׁפִיר אֲמִרֵי דִיחֻי בְּזֶה לְפָטוֹר מִטָּבֵל.

וְלִזְזָה אֲתִי עֵלָה מִטַעַם דְּאֵין דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת. וּלְפִי"ז יֵשׁ לְעוֹרֵר בְּהָא דְּחִמְצוֹן דְּוִדָּא לִיתָא פְּלֵל בְּהַפְרֵשָׁה דְּאֵין הַפְרֵשָׁה חָל בְּאִיס"ה וְכַמ"ש רַע"ק אֵיגַר ז"ל דְּאֵין בְּכַחוֹ לְקֵרוֹת שֵׁם תְּרוּמָה יְעו"ש וְהִירוּשְׁלָמִי דָן רַק לְעֲנִין אִיסוּר טָבֵל אִם יֵשׁ בְּכַה"ג וְא"כ שׁוּב יִקְשָׁה פְּקוּשִׁית רַאָב"ד ז"ל דְּכִינוּן דְּהִי בְּתַחֲלָה פְּחוּת מִפְּשִׁיעוֹר דְּנִימָא דִּיחֻי דְּבִזְזָה ל"ש אֵין דִּיחֻי אֲצַל מְצוֹת פִּינוּן דְּלִיתָא לְמְצוֹת הַפְרֵשָׁה.

ועי' ירושלמי פ"א דחלה דנקט ג"כ ארבעת קבין בפ"ע וחימץנף יעו"ש ויש לדון לכאן ודו"ק. [ועי' בכס"מ פ"ז מביפורים שם דכתב דענין דיהוי הוא דמיחשב פאלו הפריש אז אולם לדעתו הוא גדר אחר בדיחוי יעו"ש ואכ"מ בזה] אף גוף ד' ראב"ד ז"ל צ"ב וכתבתי רק להעיר: יז) ומ"ש כת"ר בהא דבעי בירושלמי ערלה (פ"א ה"א) זית שנטעו למנורה אם חייב בערלה ופשוט מאתרואג שנטעו למצותו ונהרי הנה פאינו נוטע למאכל עכ"ד הנה בנוטע לאתרואג לק"מ דבשילמא הנוטע להקדש מיחשב שאינו נוטע למאכל משום דאיסור הקדש מפקיע ראיות האכילה.

אבל בנוטע לאתרואג הרי אין המצנה מבטל אכילתו דהא אפשר לקיים שניהם דאחר קיום מצנה הרי ראוי לאכלו ושפיר י"ל דכיון דסתמו לאכילה לא בטל ממנו שם נוטע למאכל עי"ז דצורף מחשבה למצנה: אמנם יקשה דמאי פשוט הירושלמי מנוטע לאתרואג דחייב דה"ה נוטע למנורה הא במנורה דהמצנה שידליק השמן הרי המצנה מבטלת ממנו אכילתו ונהו פאינו נוטע למאכל.

אולם י"ל מטעם אחר למאי דאמר בירושלמי ערלה (פ"א ה"א) שנה ראשונה לסיג ושניה למאכל דמכיון דעירב בו מחשבת חיוב חייב יעו"ש א"כ י"ל דהרי זית בעצמו הוי מאכל לבד השמן שבתוכו שוב נהי דהזמן השמן למנורה דאינו למאכל אבל גוף הזית דפרי הוא הרי סתמו הנה פחישב למאכל ושוב בזה עצמו יש בו עירוב מחשבת חיוב לענין גוף הזית ממילא יש חיוב ערלה אף לגבי השמן שבתוכו וא"כ ממ"נ בתרתי באתרואג ובזית למנורה חשוב נוטע למנורה ופשוט: ובעיקר דברי הירושלמי דבעי בזית שנטעו למנורה אם חייב בערלה ומדמה לנוטע לאתרואג ראיתי בקרית ספר דכתב דסברת הבע"ל משום דכתיב לכם ולא מן המצות וזה שנעשה בו מצנה אינו בדין ערלה יעו"ש בפ"י מביפורים [ולפמ"ש צ"ל דלענין פטור זה לא מהני מה דמקצתו אינו למצנה לחייב השאר ורק לענין פטור דלסיג ולמאכל מהני זה ולכן מדמה הירושלמי לאתרואג שפולו מצנה דחייב דה"ה זית גם השמן חייב בערלה] אף ד' הק"ס צ"ע כי מאי זה שם מצנה על האתרואג הלא הזמנה לא מהני קודם שקידש היום [ועי' רש"י פסחים (ל"ד): דמי החג נאסרו בהזמנה יעו"ש והיינו בקדש שהוא בעולם] ואינו נתפס שם מצנה על האילן בשביל זה דחישב למצנה ואכ"מ: יח) עוד יש לעורר בהא דמסיק הירושלמי בנוטע למצנה חייב בערלה וביארתי דחשיב נוטע למאכל משום דאין ענין המצנה מבטל הראויות דאכילה דאפשר לאכלו אחר קיום מצותו ויקשה מהא דפסק רמב"ם בה' פרה אדנמה (פי"א ה"ז) גבי איזוב לקטו לחטאת הרי הוא פגולקט לעצים יעו"ש הנה מפני דמחשבת המצנה מבטלת שם מאכל אף דראוי לאכילה אחר קיום המצנה וראיתי למר חמיו הגנ"י דתמה על הירושלמי דבעי בנוטע לאתרואג ונהרי פליגי בפרה פי"א לקטו לחטאת הרי הוא פגולקטו לאוכלין דברי ר"מ ור"י ור"ש אומרים פגולקט לעצים עיי"ש ולענ"ד תקשי דברי רמב"ם אהדדי דפסק בפ"י מביפורים הנוטע למצנה חייב בערלה הנה דחשיב נוטע למאכל ושם בלקטו לחטאת פסק דהנה פגולקט לעצים.

ולכן הי' נראה למאי דכתב במאירי ביצה (ל"ד): בהא דאמרין דראיית פני הבית קודם גמר מלאכה דפטור ממעשר דמ"מ אם הכניס תאנים לקצות דהדין דאינו חשיב גמר מלאכה עד שיתבשו וראו פני הבית קודם שנתבשו דחייבין וכ' הטעם דכיון דבעצם תאנים ראויים לאכילה ונגמרה מלאכתן רק מחשבתו לקציעות מסלק שם גמר מלאכה שוב אח"כ פשנסתלק מחשבתו הרי זה פאלו נגמר מלאכתו בתחלה קודם ראיית פני הבית יעו"ש כי דבריו חדשים הם ובמ"א כ' מדברי תוס' ביצה (יג): ואכ"מ ומבואר סברתו ז"ל דכל דמחשבה מעפכת נגד מה שהוא בעצמותו שוב פשנסתלק עיפוב המחשבה חשיב למפרע פאלו לא הי' מחשבתו פלל בזה.

וא"כ ניקח דכיון דאתרוג בעצמותו לאכילה רק משום דחישב למצוה באנו לבטל סתמיותו דלאכילה י"ל, שפיר כמ"ש דכיון דאפשר למחשבה זו לבטל למפרע שיהי אם ילקטנו אחר פה לאכילה יהי נחשב למפרע למאכל שוב א"א לומר בתחלה שהמחשבה תבטל מה שהוא בעצמותו פיון דאפשר לקיים שניהם.

[ועי' בר"ש פ"א דחלה גבי עיסה שסופה סופגנין יעו"ש] אבל שם באיזוב דאמר לקטן לחטאת דהיינו שגמרו למצוה י"ל שפיר דגם בכה"ג מפקיע מסתמא דאכילה ואה"נ באיזוב שנטעו לחטאת ולקטו סתם דכיון דאם ימלה תנפקע המחשבה למפרע שוב כשאפשר לקיים שניהם אינו מפקיע ודו"ק: ודע דקשה בהא דמדמי הירושלמי דנוטע למנורה חייב בערלה מדנוטע לאתרוג חייב והא בירושלמי שם אמר הטעם באתרוג אם אומר את עצו אין יוצא בו בחג הסנופות וביארו המהרא"פ ופנ"מ דלמצות אתרוג בעי ג"כ שם פרי ועי' פיה"מ (פ"ג דסוכה) דאתרוג של ערלה פסול משום דאינו פרי ומש"ה בנוטע לאתרוג חייב נוטע לפרי וא"כ שוב מאי ראי' למנורה הא במנורה א"צ פרי דראה ברמב"ם (פ"ו מאיסו"מ הי"ד) דשמן שהוציא מזתים שהן פגין (שלא הביאו שלישי) דכשר יעו"ש הנה דא"צ דין פרי בשמן למנורה וא"כ שפיר י"ל דנוטע למנורה יפטור [ואולי לסברת רש"י מגילה (כד): דציפן זהב אינו מן המותר בפיה ומבואר דכל דלית בי' איסור והיתר לאכילה אף שאינו איסור כמו זהב מ"מ אינו בגדר מן המותר בפיה כן י"ל בקרבנות דבעי ממשקה ישאל דהיינו שיהי' דבר מאכל שיהי' נתפס בו היתר אכילה וע"כ למה שפתי במ"א דבמנורה בעי ג"כ ממשקה ישאל וכ"כ מר חמיו הגל וביארתי כן באורך.

ולכן לא מהני אם אינו איסור רק בעינו שיהי' בו היתר אכילה ומש"ה נוטע למנורה חייב נוטע למאכל וצ"ע עוד בזה אם דומה הא דממשקה ישאל למותר בפיה דהא חזינו דעצים ולבונה הוי קרבן אף שאינו דבר מאכל עי' זבחים (ל"ד).

(ומעילה (מ"ט): ואכ"מ: יט) ראיתי לכ"ת שכתב לחדש בהא דאמרי' בזבחים (ו'): דשנותפין אין ממירין דמ"מ דישאל שיש לו שנותפות בקרבן עם העכו"ם פיון דהעכו"ם אינו מימר שפיר הישראל יכול להמיר ואינו בכלל קרבן השנותפין עכ"ד הנה בגוף הדבר אני מסתפק טובא אם ישאל ועכו"ם יכולין להביא קרבן בשנותפות דהא מבואר בזבחים (מ"ה): ובעכו"ם בין בשוגג בין במזיד לא הורצה אם נטמא דם של קרבן עכו"ם] וכו' אמר קרא לרצון להם ועכו"ם לאו בני הרצאה נינהו יעו"ש ומבואר דעכו"ם לאו בני הרצאה נינהו ושם בזבחים (מ"ה).

(פליגי ר"ש ור"י אם מועלין בקדשי עכו"ם וכתבו התוס' בתמורה (ג'). בד"ה לא נהנין דלמ"ד זה ליכא איסור דאורייתא פלל על הנאה בקדשי עכו"ם יעו"ש וא"כ י"ל נראה דהישאל אינו יוצא בקרבן פנה שחציו אינו בקדושה גמורה וגם לכ"ע עכ"פ אינו לרצון.

ומפבר הקשתי בהא דאיתא בת"כ (פ' אומר פ"ז) מנין שאין מקבלין שקלים מן העכו"ם ת"ל ומיד כן נכר לא תקריבו וגו' אין לי אלא תמידים שהם קרוין לחם שנגמר לחמי לאשי שאר קרבנות הצבור מנין ת"ל מפל אלה ע"כ ועי' ברמב"ן בספר המצות שכתב שאם קיבל מהם השקלים יופסלו התמידין ולא ירצו לנו מפני שחלקם פסל את הכל יעו"ש והקשתי דלמא לי קרא להכי תיפוק לי' דחלק העכו"ם אינו קדוש ואינו מרצה ממילא הו"ל כמו מחוסר אבר ועי' תמורה (י"א): אגמם לפי דברי הרמב"ן ז"ל דמירי בתמידין שלקח מהשקלים שנתן העכו"ם ג"כ וכן הכוונה בקרבנות צבור שלקח משקלים שהי' מעורב שקלי העכו"ם ובזה ניקח שפיר דהוי קדושה גמורה דהא מבואר בזבחים (מ"ה).

(דְּבַקְדְּשֵׁי בְּדֶק הַבֵּית שֶׁל עַפּוֹ"ם מוֹעֲלִין בָּהֶם לִכ"ע יַעוֹ"ש וְשִׁפִּיר ס"ד דְּכִינּוֹן דְּהַעֲכּוֹ"ם הַקַּדְּשִׁים הַשְּׁקֻלִים הַגּוֹי קַדוּשָׁה גְּמוּרָה יְהִי כְּשֶׁר הַק"צ שֶׁמְעוֹרָב בּוֹ גַם מְשַׁקְּלֵי עַפּוֹ"ם קמ"ל דְּחֻלְקָן פֶּסֶל הַכֹּל.

אַבְל בְּהַקְדִּישׁ בְּהֵמָה שֶׁחֻלְקוֹ אֵינוֹ קְדוּשׁ גְּמוּרָה א"א שֶׁיִּשְׁרָאֵל יָבִיא עִמּוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה לְמֵאֵי דְאָמַר בְּמִנְחוֹת (ע"ג:) אָמַר רַב הוּנָא שְׁלָמִי הַנְּכָרִי עוֹלוֹת וְכו' אָמַר קְרָא אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ לְעוֹלָה פֶּל דְּמִקְרָבֵי עוֹלָה לִיהוֹי יַעוֹ"ש א"כ אִם יָבִיאוּ שְׁלָמִים בְּשׁוֹתְפוֹת הָרִי שֶׁל הַעֲכּוֹ"ם כְּעוֹלָה וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל נֶאֱכָל וְאֵי אֲפָשָׁר לְקַרְבָּן אֶחָד שֶׁתִּתְחַלֵּק לְהִיּוֹת חֻצְיוֹ עוֹלָה וְחֻצְיוֹ שְׁלָמִים כְּמוֹכֵן [וַיֵּשׁ לַעֲבִי בַמ"ש תו' תְּמוּרָה ב'.

ד"ה קְרָבָנוּ לְהַקְשׁוֹת דל"ל קְרָא לְמַעַט קְרָבָנוּ עַפּוֹ"ם הָא אֵין הַעֲכּוֹ"ם סוּמְכִין. וְהָרִי נ"מ בְּעַפּוֹ"ם שֶׁנֶּדַר קְרָבָנוּ בְּשׁוֹתְפוֹת יִשְׂרָאֵל דַּא' סוּמְךָ פְּוֹלָן עֵי' תְּמוּרָה (ב').

(וְעִירוּכִין (ב').) דְּסוֹתְרִין דְּרַש"י בְּזָה יַעוֹ"ש וְקמ"ל דְּאֵין הַיִּשְׁרָאֵל סוּמְךָ מְשׁוּם דְּחֻלְקָ הַעֲכּוֹ"ם פֶּטוּר וְאֵין הַקְרָבָנוּ פְּוֹלוּ בְּר סְמִיכָה וְלמ"ש נִיחָא] [וְנִרְאֶה בְּרַש"י מִנְחוֹת (דף ע"ג:) בַּד"ה שְׁלָמִי הַנְּכָרִי.

נְכָרִי שֶׁנֶּדַר לְהִבִּיא שְׁלָמִים עוֹלוֹת הֵן וְאֵין נֶאֱכָלִין וְה"ה דְּמִנְחָתָן כְּלִיל עַכ"ל וְצ"ע בְּזָה שֶׁכָּתַב רַש"י ז"ל דַּר"ה דְּסוּבְּר שְׁלָמִי עַפּוֹ"ם עוֹלָה דְּגַם בְּמִנְחוֹת כֵּן דְּבִשְׁלָמָא כְּעוֹלָה דְּקַרְבָּנוּ עוֹלָה א"צ כְּהֵן דְּנָקָא וְגַם עוֹלַת יִשְׂרָאֵל כְּוֹלוּ כְּלִיל שִׁפִּיר י"ל דְּבַעֲכּוֹ"ם שְׁלָמִים דִּידָן' עוֹלוֹת נִיגְהוּ וְכֹלוּ כְּלִיל.

אַבְל בְּמִנְחוֹת דְּמִנְחַת יִשְׂרָאֵל נֶאֱכָלָת וּמִנְחָה שֶׁתְּהֵא כְּלִיל הוּא רַק בְּכֵהֵן וְא"כ מנ"ל לְחֻדָּא בְּעַפּוֹ"ם שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ כְּלִיל הָא עַפּוֹ"ם אֵינוֹ כְּהֵן וְלוֹ מְצִינּוּ קְרָבָנוּ מִנְחָה כְּלִיל בְּיִשְׂרָאֵל וְשֶׁאֵי עוֹלָה דְּשָׁם עוֹלָה דְּכְלִיל יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל וְצ"ע:] (ב) וְהַגָּה גוֹף סְבֵרַת כ"ת הוּא קוֹשֵׁיא עַל הָא דְאָמְרִי דְּשׁוֹתְפוּן לֹא עֲבָדֵי תְּמוּרָה וְהָרִי מְשַׁכַּח תְּמוּרָה בְּעַפּוֹ"ם שֶׁמְבִיא קְרָבָנוּ בְּשׁוֹתְפוֹת עִם יִשְׂרָאֵל.

דְּהַיִּשְׁרָאֵל שִׁפִּיר מִימָר בְּקַרְבָּנוּ זֶה וְהַנְּרָאָה עַפ"י דְּבָרֵי הַש"ס בְּתְמוּרָה (ב':) בְּהָא דְּבַעֲי רַמִּי בְּר חֲמָא עַפּוֹ"ם מְהוּ שִׁמּוֹר שֶׁדְּאִקְדוּשֵׁי מְקַדְּשֵׁי אֲמוּרֵי נְמִי מִימָר אוֹ דִּילְמָא כִּינּוֹן דְּלֹא אֲתִי לְכֻלְל עֲוֹנֵשִׁין כִּי עֲבִיד תְּמוּרָה לֹא קְדוּשָׁה אָמַר רַבָּא פ"ש דְּתַנְיָא קְדֻשֵׁי עַפּוֹ"ם לֹא נִהְנִין וְלֹא מוֹעֲלִין וְאֵין חֲזִיבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פְּנו"ט אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה וְכו' קַתְּנֵי מִיְהִת אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה.

וְרַמִּי בְּר חֲמָא בְּהַקְדִּישׁ עַפּוֹ"ם לְהַתְּכַפֵּר עַפּוֹ"ם לֹא קָא מִיבְעֵי לִי כִי קָא מִיבְעֵי לִי בְּהַקְדִּישׁ עַפּוֹ"ם לְהַתְּכַפֵּר בּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּתַר מְקַדְּשֵׁי אֲזֻלִּינּוּ אוֹ בְּתַר מְתַכְּפֵר אֲזֻלִּינּוּ וּפְרִיָּה תְּפִשׁוּט לִי מְדַר"א דַּאֲר"א אַר"י הַמְּקַדֵּשׁ מוֹסִיף חוֹנֶמֶשׁ וּמְתַכְּפֵר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְכו' א"ל הֵתֵם הוּא דְאֲתִי מִכַּח יִשְׂרָאֵל וְהו"ל תְּחַלְתּוּ וְסוּפּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל אַבְל הֵכָא הָא קָא מִיבְעֵי לִי מִי בְּעֵינֵן מְתַחֲלָה וְעַד סוּף דְּתִיקוּ בְּרִשׁוֹת דְּמֵאֵן דְּעִבִיד תְּמוּרָה וּפִירַש"י ז"ל דְּעַל הַעֲכּוֹ"ם גּוֹפֵן לִיכָּא סַפְקָ כְּלָל שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּמוּרָה דְּעַפּוֹ"ם אֵינוֹ מִימָר אִךְ הַסַּפְקָ עַל הַיִּשְׂרָאֵל אִם מִימָר בְּהַקְדֵּשׁ עַפּוֹ"ם לְהַתְּכַפֵּר בּוֹ יִשְׂרָאֵל: וְנִרְאֶה לְכַאוּרָה דְּסְבֵרַת הַבְּעִיא הוּא בְּעֵנֵן זֶה דְּקְדֻשֵׁי עַפּוֹ"ם אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה מְהוּ עֲנִינוּ אִם הַחֲסָרוֹן מִצַּד הָאֲדָם הַמִּימָר שֶׁעַפּוֹ"ם אֵין בְּכַחוֹ לְהַתְּפִיס קְדוּשַׁת תְּמוּרָה.

אוֹ דְּהַחֲסָרוֹן מִצַּד קְדוּשַׁת הַקְרָבָנוּ שֶׁקְדוּשָׁתוֹ גְּרִיעָה וְאֵינוֹ נִתְּפָס בּוֹ תְּמוּרָה דְּלֹא אֵלוֹם קְדוּשַׁתְּהִי לְהַתְּפִיס תְּמוּרָה וְזֶה סְבֵרַת הַבַּע"י בְּהַקְדִּישׁ עַפּוֹ"ם לְהַתְּכַפֵּר יִשְׂרָאֵל דַּאִם נִימָא דְּהָא דְּקְדֻשֵׁי עַפּוֹ"ם אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה מְשׁוּם חֲסָרוֹן הַמִּימָר א"כ שׁוֹב בְּזָה דְּיִשְׂרָאֵל הַמְתַּכְּפֵר הוּא הַמִּימָר שִׁפִּיר יֵשׁ בּוֹ תְּמוּרָה.

אבל אם החסרון מצד גריעות קדושת הקרבן שהקדש עפ"ם לא אלים הוא למיתפס פדינו גם בהקדש עפ"ם להתפטר ישראל כיון דתחלתו הקדש עפ"ם אינו עושה תמורה דאין הקרבן בר תמורה.

ואולם ברמב"ם (פ"א מתרומה ה"ו) פתב הקדש עפ"ם בהמה שיתפטר בה ישראל והמיר בה העפ"ם הרי זו ספק תמורה יעו"ש ומבואר לפי שיטתו ז"ל דבעינת הש"ס לא הי' על הקרבן אם עביד תמורה דזה פשיט לי' דכיון דמתפטר בה ישראל עביד תמורה והטעם פהא דחולין (מ':) כיון דקנ' לכפרה פדיד' דמי יעו"ש בסמוך רק הספק על העפ"ם אם מהני תמורתו בקרבן שהמתפטר הוא ישראל: והנה לפי"ז מתבאר לשיטת רמב"ם דענין זה דקדשי עפ"ם אינו עושין תמורה אינו משום חסרון המימר דאין בכח העפ"ם לעשות תמורה דז"א שהרי על העפ"ם יש ספק אם הוא בר תמורה.

וע"כ הא דפשיטא דבקדשי עפ"ם אין עושה תמורה הענין מצד הקרבן דכיון דעפ"ם מתפטר בקרבן זה אין בו קדושה והרצאה שיהי' נתפס בו תמורה. וממוצא דברינו מבואר דלרמב"ם ז"ל ענין קדשי עפ"ם שאין עושין תמורה הוא מצד חסרון קדושתם של הקדשים בעצמם.

ולרש"י ז"ל הני זה בכלל ספק הש"ס אם החסרון מצד קדושת הקרבן או מצד הבעלים הממירין. ואמנם יקשה בשיטת רש"י ז"ל דאם ספק הש"ס הי' על גוף הדין דקדשי עפ"ם אינו עושין תמורה אם החסרון בדינא דגבירא שאינו בר תמורה או דהוא דין בקרבן שקרבן פנה אינו בדין תמורה אמאי לא בעי בעפ"ם שהפריש קרבן ונתגזיר דאם הא דקדש עפ"ם אינו עושין תמורה מצד שהקדש עפ"ם אינו מועיל לשו"י דין תמורה ה"ה בנתגזיר אף דעכשו ישראל הוא מ"מ קדושת הקרבן מצד הקדשו שבתחלה בהיותו עפ"ם וקדושה זו אין בה דין תמורה אבל אם החסרון אינו בקרבן רק בגבירא הרי עכשו ישראל הוא ובר תמורה הוא.

ולשיטת רמב"ם ז"ל ניחא כי הספק על העפ"ם אם בר תמורה בקדשים שמתפטרין בו ישראל אבל בקדשי עפ"ם אין בהקדשו דין תמורה. אבל לפי פירש"י ז"ל יקשה.

ולכן נראה דאף לשיטת רש"י ז"ל דעפ"ם אינו בר תמורה מצד דינא דגבירא מ"מ גם עצם הקרבן אין בו קדושה להתפס תמורה וכן מורה לשון רש"י ז"ל בתמורה (ב':) בד"ת לא קא מיבעי לי' דאין "הקדשו" עושה תמורה יעו"ש דקדק.

ז"ל החסרון בהקדשו לא דוקא במה שהמימר עפ"ם רק החסרון הוא גם בגוף הקדושה ואמנם סברת איבעינת הגמ' יתכן לפרש דהספק בעיקר קדושת תמורה אם הוא חלק מעצם דין קדושת הקרבן בכלל.

שעל, ידי הקדש האדם חלה עליו כל עניני הקדושה וכל הדינים המסתעפים והוי גם דין התמורה ע"י הקדש האדם. או דרבק הקדושת הגוף הוא ע"י האדם אבל חלות דיני התורה רחמנא הוא דרמי עלי' בעצמותו.

וכזה פתב הר"ן ז"ל בנדרים (דף י"א.) לדון בחזוה ושוק שאסור לזרים אם מחמת נדרו הוא שע"י שהקדשו אוסרו או דלאו מחמת נדרו הוא אלא איסורא הוא דרמי רחמנא עלי' ואף לבתר זריקת דמים דפקע לי' נדרא מ"מ אסור יעו"ש וה"נ בתמורה אם נימא שההקדש הוא המשוי לי' לדין תמורה כיון דהקדשו עפ"ם אין בכח הקדש עפ"ם לחדש הקדש פנה שיהי' יכול להתפס

בו דין תמורה ואף שהמתכפר ישראל מ"מ אין בהקדשו דעכו"ם דין תמורה אבל אם הדין תמורה הוא מאלו דבעת שהקדשו רמי רחמנא עלי דין התמורה.

רק דתנאי יש בדבר דכיון דבתמורה אזלינן בטר מתכפר כמבואר בתמורה (דף י'). מתכפר עושה תמורה יעו"ש בענין שהמתכפר יהי ישראל וכשהמתכפר עכו"ם לא רמא רחמנא עלי דין התמורה ומש"ה בעי בהקדוש עכו"ם להתכפר בו ישראל אם עושה תמורה דנהי דלא אלים הקדש עכו"ם להתפס תמורה אבל י"ל דתמורה אינו מכח הקדשו רק כל שהמתכפר ישראל רמי רחמנא עלי דין תמורה ונהי התמורה מצד דין התורה לא מצד הקדשו דעכו"ם.

אולם כל זה בעכו"ם שהפריש להתכפר בו ישראל דמיד שחלה גוף הקדושה ע"י העכו"ם הי ראוי לחול דין התורה י"ל דרמי רחמנא עלי דין תמורה אבל כי הפריש עכו"ם ואח"כ נתגיייר דבשעת ההקדש לא הי ראוי לחול דין התורה של תמורה כי המתכפר הי עכו"ם לא מהני מה דאח"כ נתגיייר לגרום עי"ז חלות דין תמורה כי פבר נדחה דין זה שפא ביחד עם הקדשו.

ומצד הקדש העכו"ם בנדאי אין בקרבן פנה דין תמורה ודו"ק בנה כי קצתתי בהסברת הדבר ובחידושי פתבתי עוד איזה טעמים נכונים בסברת האיבעי' ואכ"מ להארי': ולפי"ז נתבאר דלפי שיטת רמב"ם ז"ל הא דאין קדשי עכו"ם עושין תמורה החסרון רק משום חסרון שמצד הקרבן דלא אלים קדושתו דאלו מצד הבעלים יש ספק אם עכו"ם בר תמורה ולפי שיטת רש"י ז"ל החסרון בתרתי משום דין הבעלים דעכו"ם אינו מימר וגם משום חסרון דין קדושת הקרבן שאין בקדשי עכו"ם פח ודין התפסת התמורה וזה פשיט ומעתה נראה ברור דבהמה שחצ'י של עכו"ם וחצ'י של ישראל דאינה עושה תמורה דבשלמא אלו הי החסרון מצד הבעלים שאין העכו"ם בר תמורה שפיר י"ל כסברת כ"ת דעכשיו מיקרי הישראל אחד מימר ואין בו דין שותפות אבל לפי דברינו דהחסרון בגוף קדושת הקרבן א"כ הא מבואר בתוספתא פ"א דתמורה דבהמה שחצ'י קודש וחצ'י חול אינה עושה תמורה יעו"ש [ויכשחזר והקדיש חצי השני דאמרינו דעושה תמורה בקידושיין ז].

(ובזבחים י"ב.) היינו דעכשיו כולו קדוש ובר תמורה הוא אבל כשאין כולו בר תמורה אינו עושה תמורה משום חציו] וה"נ בנה שחציו קדשי עכו"ם ואין בו דין קדושת תמורה א"כ אין הקרבן כולו בר תמורה שוב החצי שהוא קדשי ישראל אין עושה תמורה דחצי קדש אין עושה תמורה וזה ברור: כא) [נדע דבהא דחולין מ].

(שהבאתי דאמר כיון דקניא לי לכפרה כדדי' דמי ראיתי לרבנו גרשום ז"ל שם דמשמע דמפרש דקאי על הפהגים דחשיבי בעלים משום דקניא להו לכפרה יעו"ש וד' ז"ל צ"ב אם בכל הקרבנות כן או רק במה דזכה רחמנא לאנשי משמר ועי' ב"ק ק"י.

(יעו"ש.

ולפי סברתו יתישבו דברי תוס' ריש תמורה (ב.) ד"ה קרבנו דכתבו דס"ד דקרבן עכו"ם טעון סמיכה והפגהגים סומכים ואיצטריף למעוטי יעו"ש ואין הבנה לזה כיון דהנה אמרינו דבקרבן עכו"ם שאין העכו"ם סומך דיהי' מועיל שליח מאי עדיפות דכהן הא סמיכה אינו דבר הטעון כהונה ומצד שליחות הרי כהן וישראל שוים אמנם לדברי ר"ג יתכן דהא אמר במנחות (יט) מה סמיכה בבעלים יעו"ש דמתנאי מצות סמיכה שיהי' בבעלים ולכן שפיר ס"ד שבקרבן עכו"ם שאין הבעלים סומכין דעכ"פ יסמוך כהן שהוא בגדר בעלים דקניא לי לכפרה ונהי זה כעין

סמיכה בבבועלים ואכ"מ]: כב) ראיתי לכ"ת שחידש עוד דאם שנים שנתפסם בקרבן ואחד יש לו רק אבר אחד [כע"ז בתמורה (י"א): הרי עלי עולה בחייה יעו"ש] דכיון דזה השני אינו יכול להמיר שאין ממירין באברים שוב הראשון יכול להמיר פינו דאין פאן שנים ממירין עכ"ד והנה לפי דבריו יקשה בהא דקדושים (ז).

(אר"י בהמה של שני שנתפסין הקדיש חצי' וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה והקשו תוס' שם דלמא לי' חזר ולקחה הא יכול להיות בבהמה של שני שנתפס' והקדישו שניהם ותיקרו דבכה"ג דהוי שנתפסין הרי אינו עושה תמורה יעו"ש [ועי' רש"י זבחים (י"ב).

(ועושה תמורה "דהא אינה דשנתפסין" יעו"ש וכוונתו פדברי התוס' יעו"ש] ואפתי יקשה דלינקונט בהמה של שני שנתפסם והקדישו שניהם ולאחד רק חלק במיעוט ובכה"ג שפיר עביד תמורה זה שהרוב שלו ועוד יש להעיר בהא דיומא (נ'): חומר בזבח מבתמורה שהזבח נוהג ביחוד כבצבור ודוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה וכו' ופריף האי זבח היכי דמי אילימא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה וכו' אמר רב ששית לא באילו של אהרן וכו' ופריף לרב ששית אדמוקים לה באילו של אהרן לוקמה בפסח דדוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבו יחיד הוא ומשני קסבר אין שוחטין את הפסח על היחיד [וכיון דאינו בא בלא שנתפסות אינו עושה תמורה רש"י] ע"כ ולפי דברי כ"ת יקשה דאם הקנה להשני חלק בפסח פחות מחציו שפיר קעביד תמורה פינו דהשני לאו בר תמורה ושפיר הנה מצי לאוקמ' בפסח שהי' שנתפסין בו רק שאחד הי' לו חלק יותר מחציו דלענן שחיטת הפסח שפיר שוחטין דהא אינו יחיד ומ"מ עושה תמורה: אולם ראה בתוספתא פ"א דתמורה וז"ל השנתפסין אין עושין תמורה בהמת השנתפסין אינה עושית תמורה ע"כ והנה במכתבי הקדים פרשתי פוננת סיפא דתוספתא דבהמת השנתפסין היינו בהמת חולין שהוא של שנתפסית אינה נעשית תמורה יעו"ש אף הלשון בהמת השנתפסין אינה עושית תמורה ולא קאמר אינה נעשית תמורה מוכח דקאי על בהמת קדשים של שני שנתפסים וזה תמוה שהרי תני לה ברישא דאין השנתפסין עושין תמורה.

(ואין לפרש דסיפא אשמעינן שגם יחיד אינו מימר בהמת השנתפסין וכהא דאמר בתמורה (י.) דשני שליח לאקדושי דז"א דהא בהמת אחרים א"א להמיר אלא א"כ יאמרו הבבועלים פל הרוצה להמיר יבא וימיר כמבואר בתמורה ט).

(והתייבח לשיטת תוס' בתמורה (כו.) דרק באברים אין ממירים אבל בחצני' ממירין יעו"ש שפיר י"ל דאשמעינן דיחיד זה אינו מימר אבל לשיטת רמב"ם בפ"א מתמורה דחציה פאברים וכן מפורש בתוספתא שם דחציה אינה עושית תמורה א"כ בעינן שיבא המימר מפח שניהן והרי אמר ברישא דאין שני שנתפסין ממירין ונראה בכוננת התוספתא למאי דאמר זבחים (ו) למימרא דקניא להו [דקני' להו ליורשין קרבן אביהם] והאר"י הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בה שנתפסות ואי ס"ד קניא להו נפש אמר רחמנא ופריף ולא קניא להו וזה אר"י הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה אא"ב קניא להו היינו דאין ממירין בה דהו"ל פשנתפסין ושנתפסין לא מצי ממירין אלא אי אמרת לא קניא להו אמורי נמי לימורי ומשני שאני התם דאמר קרא אם המיר ימיר לרבתי את היורש אחד מימר ואין שנים ממירין יעו"ש ומבואר מסוג' זו דארף אם נימא דלא קניא להו ליורשין לכפרה ושוב הרי אין הקרבן בעצמותו קרבן השנתפסין פלל שהרי אינו מכפר על שניהם מ"מ גזה"כ דרק אחד מימר ואין שנים ממירין.

והנה במסקנא שם אמר דמקיבועא לא מכפרי יורשין מקופיא מכפרי [ומש"ה אם ליכא רק יורש אחד מימר דמיקחשב מתכפר ומ"מ הניח מנחה לשני בגו קריבה ואין בה שותפות משום דאין ליורשין כפרה קבועה אין זה שותפות] יעו"ש.

ולפי זה נראה דכשדניו מצד הקרבן של היורשין אין זה קרבן שותפות פינו דאין בקרבן כפרה קבועה לשני שותפיו וכמו דאמר הניח מנחה לשני בגו קריבה ואין בה שותפות ה"ה בבבא קמחא אינה בגדר קרבן השותפיו.

אמנם כשדניו לגבי גברי מהני הא דכפרת קופיא לומר דהם פשותפין וכיון דשניהם ראויים להמיר דיש להם כפרת קופיא שוב גזה"כ דאחד מימר ואין שנים ממירין ועי' תוס' זבחים (ו) ד"ה מקופיא דכי הנה שנים יורשין מיקרי שותפין ולא ממירין יעו"ש הנה דארף דלגבי עצם הקרבן אינו קרבן השותפין מ"מ אינהו חשיבי שותפין ואמרי' בהו דאין שנים ממירין וזה נראה פונת התוספתא דרישא וסיפא שני ענינים שונים הם דברי שא תני פטורא דגברי רצוני לומר היכא שמצד הקרבן יש בו גדר תמורה כגון ביורשין שאין הקרבן מכפר כפרה קבועה לשניהם לא מיקחשב קרבן השותפין ואשמעינן דמ"מ פינו דאינהו חשיבי שותפין אין עושין תמורה אמנם בסיפא אשמעי' פטורא דקרבן היינו היכא דהבהמה של שותפין והאחד אינו בר תמורה דבזה לא שני' לומר דאין שנים ממירין דנה שני' רק היכא דכל אחד ואחד בר תמורה וכשיועיל תמורה בע"כ יהי מועיל לשניהם ע"ז יש גזה"כ דאין שנים ממירים אבל כשרק אחד הוא בר תמורה ליכא פטורא דגברא ואשמעינן דכיון דהבהמה של שני שותפים אין בה דין תמורה וזה פשוט בפירושא דתוספתא.

[ועיין בירושלמי פסחים (פ"ח ה"ד) הפריש פסחו ומש' ידו ונמנה אחר עמו ע"ד דר"ח הקדש יחיד הוא ועושה תמורה ע"ד דר"ז הקדש שותפין הוא ואין הקדש שותפין עושה תמורה [למ"ד אינו יכול למשוך עד שיתמנה השני בתחלה הוי כהקדש השותפין אףלאחר שמש' ידו ואינו עושה תמורה פנ"מ] יעו"ש והנה בזה אין דין שותפות לא מצד הקרבן שאינו מכפר רק על אחד ולא מצד גברי ומ"מ יש בו תורת שותפות ולפ"ד יש לעורר טובא בזה ואכ"מ]: כג) וראיתי ברמב"ם פ"א מתמורה (ה"ו) הקדיש עכו"ם להתכפר ישאל והמיר העכו"ם הרי זה ספק תמורה ע"כ ובקריית ספר שם שתמה בזה דהא מבואר בתמורה (י').

(דמתכפר עושה תמורה ולא המקדיש א"כ איך העכו"ם עושה תמורה הא אינו מתכפר בו והוי רק מקדיש ומקדיש לא עביד תמורה ולא עדיף עכו"ם שהקדיש להתכפר ישאל מישראל שהפריש עבור ישראל.

חבירו שאין המקדיש עושה תמורה והאריף בזה טובא יעו"ש בדבריו: ונראה מתוך דברי הקרית ספר דתירוצו בזה. שזה דאמרינן בכל מקום דמקדיש אינו עושה תמורה הטעם משום דיש מתכפר שעושה תמורה ונחשב המתכפר ככעלים אבל בעכו"ם שהפריש להתכפר בו ישאל דאין הישראל והמתכפר עושה תמורה שפיר מספקא לי' על המקדיש שיעשה תמורה וטעם הספק דאפשר משום שהוא עכו"ם אינו עושה תמורה אבל משום מקדיש שפיר קעביד תמורה פינו דאין המתכפר עושה תמורה וטעמא דמילתא דעכו"ם שהפריש להתכפר בו ישאל דאין הישראל עושה תמורה ביאר שם דישאל המתכפר עבור חבירו יש בכחו להקנותו קנני אלים שיהי' זה נקרא מתכפר אבל עכו"ם אין בכחו להקנות הפכרה לישראל שיהי' נקרא קרבנו של ישראל

המתפפר וע"כ אין הישראל המתפפר עושה תמורה וממילא המקדיש עושה תמורה יעושה"ה ודברים חדשים הם.

ולפי דברינו מוכן היטב הסברא בזה. וזה דהא יש סילוק דין תמורה מפאת הקרבן שהוא קרבן השותפים.

ובזה אפי' אם רק אחד בר תמורה מ"מ ליכא דין תמורה וגם יש דין על הממירין דאחד מימר ואין שנים ממירין ובזה אפי' אם אין הקרבן קרבן השותפים ג"כ אין שנים ממירים. ואמנם במקדיש ומתפפר הרי זה ברור דאין הקרבן מקרי קרבן השותפין שהרי אינם שותפין בכפרה כלל.

וכמ"ש רמב"ם בפ"א מתמורה ה"ד דמיד לאחר שהקדיש זה נעשה אינו שלו יעו"ש. א"כ אין המקדיש שותף כלל ועי' תו' סוטה (כ"ג:) ד"ה פל דשני מקדישים לא חשיבי שותפים היכא דאין שניהם מתפפרים יעו"ש.

רק דמ"מ א"א לומר דשניהם ימירו. משום גדר דאחד מימר ואין שנים ממירים אמנם זהו רק בששניהם שונים וכותם להמיר אמרי' דהי מיניהו מפקות ושניהם ראויים להמיר ושוב אין גם אחד מימר דכלל הוא מגזה"כ דאין שנים ממירים אבל בזה אמרי' דכח המתפפר גדול מפת המקדיש ומפקינן את המקדיש וממילא הוי רק אחד המימר ולכן שפיר בהקדיש עפ"ם להתפפר ישראל הרי ממ"נ מצד שהקרבן הוא קרבן שותפות דבשביל זה אין גם אחד מימר הלא מקדיש ומתפפר לא משוי לי קרבן השותפין כנ"ל ומצד זה דאין שנים ממירין שוב הרי בזה דליכא מתפפר שמימר שפיר מהני כשהאחד מימר דרק בכ"מ דעכ"פ החסרון מפאת הקרבן שהוא קרבן השותפין ואינו מימר אפי' אחד אבל בכאן דאינו קרבן השותפין וגם אין המתפפר מימר וליכא שנים הממירין שפיר המקדיש עושה תמורה וזה נכון בבבאור דברי הק"ס בשיטת רמב"ם: כד) ודע דבתידוש זה של הק"ס דהא דאין מקדיש מימר משום דיש מתפפר שמימר והיכא דאין המתפפר מימר שפיר המקדיש עושה תמורה יש להעיר מהא דש"ס תמורה (ז:) אין הפהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור יו"ר יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין בבכור וכו' מה חטאת ואשם אין ממירין בו אף בכור אין ממירין בו אריב"נ מה לי אם אינו מימר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהו תאמר בבכור שזכין בו בחייו [פלוגתתם אם הפהן מימר בבכור אבל ישראל אם המיר בו נתפס בקדושה רש"י] ובתוס' שם בד"ה שאין זכין בהן בחייהו כתבו וא"ת ואי זכין בהן בחייהו היכא מימר למ"ד בגמרא בתר מתפפר אזלינן וי"ל דר"ל אף בתר מתפפר ולאו לאפוקי בעלים אתא עכ"ל ומבואר מדברי התוס' דלעולם שניהם עושים תמורה המקדיש והמתפפר והא דאמרינן מתפפר עושה תמורה היינו אף מתפפר: ולכאורה תקשי לדבריהם מהא דנבחים (ו').

(דאחד מימר ואין שנים ממירין ואפי' ביורשין דלא קניא להו לכפרה לפי ס"ד דהש"ס שם מ"מ אין בשנים דין תמורה ואיך כתבו תוס' דשנים ממירים בקרבן אחד המקדיש והמתפפר ועי' בהגהות הש"ס ד' ויילנא שתמהו על התוס' מהא דתמורה (י').

(דבעי רמי בר חמא מקדיש עושה תמורה או מתפפר עושה תמורה אמר רבא א"כ מציינו צבור ושותפין עושין תמורה כגון דשני שליח לאקדושי והוי המקדיש יחיד) יעו"ש ודברי התוס' הרי אף אם אמרי' דאף בתר מתפפר אזלינן מ"מ לכ"ע צבור ושותפין עושין תמורה בכה"ג דהמקדיש יחיד דהא מקדיש עושה תמורה ותירץ דכיון דמתפפר ג"כ עביד תמורה ממילא הוי קרבן הצבור ואין הקרבן בר תמורה וקושית רבא היא רק דאם מתפפר אינו עושה תמורה הרי אינו חשוב

ולפי"ז גם בתמורה שאינו מפסיד להקדש נימא דהמקדיש חשוב בעלים להמיר [ואולי דכמ"ש תוס' מעילה (י"ח:)] דמה דהוי קנין בהדיוט יש בזה דין מעילה לגבוה פן י"ל בתמורה דכיון דלולי דגלי קרא דוהי' הוא ותמירתו יהי' קדש הו"א תצא זו ותפגס זו פדאי' בתמורה (ט').

(וכעין פדיון וגלי קרא בכה"ג דהיתה מועלת התמורה שהדין שילקה ושפיהמת הקדש לא תצא לחולין אבל במקדיש שעכשיו לענין מה שנוגה להקדש חשוב אינו שלו ואינו יכול לחלל א"כ גם לולי דין התמורה דגזה"כ דוהי' הוא ותמורתו קודש לא היתה בהמת ההקדש יכולה לצאת בתמורתו אין זה ענין תמורה פל עיקר.

אבל ד"ז צריך בירור:] (כה) ולכו נראה דהפוננה כמ"ש התוס' בזבחים (ו'). (וביומא (נ"א:)) דהיכא דשני שותפים פפרתו שנה מקנפיא חשיבי שותפין ואין ממירין אבל אם אחד פפרתו קבועה מיחשב הוא הבעלים ובטל דין השותף שיש לו רק פפרת קנפיא יעושה"ה פן י"ל בזה דאף דהמקדיש חשוב בעלים מ"מ כיון דיש מתכפר והוא עיקר בעלים בטל שם בעלים של המקדיש שעכשיו אינו שלו וזה דקנפיא לי' לכפרה שגם עכשיו פדידי' אלים פחו למיחשב רק הוא בעצמו הבעלים ומצאתי פלשון הנה במאירי נדרים (לו) המתכפר בה תמורה אם המירה ולא המקדיש שפזה זה בה ושוב אין לבעלים הראשונים עליו פלוס עכ"ל.

ולפי"ז שפיר כתב הק"ס דהיכא דאין המתכפר חשוב בעלים שפיר גם המקדיש יש לו דין בעלים וכעין סברת תו' בזבחים דגם פפרת קנפיא מיחשב בעלים במקום שאין בעלים עדיפי מיני' [וגם פוננת תוס' בתמורה (ז'):] הנזכר דאף בתר מתכפר אזלינו יתכן לפירש פן דכוננתם שם בבכור דאם נימא דזכין בהם מחיים הוי בעלים ממש ועדיפי שמתכפר דלכהנים עכשיו בו זכות גמור ושפיר מקדיש בזה אינו בטל שמו ועדיף מתכפר אבל בהקדש דעלמא שעכשיו אינו שלו שפיר בטל שם המקדיש מלהיות נחשב בעלים נגד המתכפר וזה מוכרח דהא תו' בעצמם בזבחים (ו').

(בד"ה מקנפיא פתבו להדי' דאין המקדיש עושה תמורה יעו"ש. [ויש לפלפל עוד בדברי הק"ס דמקדיש עכו"ם שאין בו מצות פדיון אין לו פלל דין בעלים דטעם הירושלמי במעשרות הוא רק בישראל דפדי' מצנה כמ"ש בסה"מ לרמב"ם ז"ל (מ' קט"ו) ועי' פנ"י פסחים (כ"ט:)] יעו"ש משא"כ בעכו"ם חשיב אינו שלו:] (כו) עוד יש לעיין בדברי הקרית ספר דהוקשה לו דאיף הוי ספק אם העכו"ם שהפריש להתכפר ישראל מימר ונהרי מקדיש אינו עושה תמורה וניחא לי' דבזה אין הישראל חשיב מתכפר גמיר שאין בכח העכו"ם להקנות פפרה ומש"ה המקדיש עושה תמורה ויש לעיין דלפי דברי רמב"ם ז"ל זה שאין המקדיש עושה תמורה משום דאינו שלו והתינה בקדשי ישראל דיש בו מעילה או עכ"פ איס"ה מה"ת בשלמים שפיר יצא מרשותו לגמרי אבל בקדשי עכו"ם למ"ד דאין מועלין ואפי' איס"ה ליכא כמ"ש התוס' בתמורה (ג').

(א"כ לא נפקע שם הבעלים ממנו ושפיר י"ל דמקדיש בזה עושה תמורה אף דז"א דאם הפריש בו להתכפר ישראל דינו קרבו ישראל ושפיר יש בו מעילה פנ"ל וכנראה מפשטות דברי רמב"ם ז"ל דרק על העכו"ם הוי הספק אם מימר אבל הישראל מימר בקרבן זה שהפריש עכו"ם עבורו ושפיר כיון דיש בו מעילה ממילא יצא מרשות עכו"ם ואין מקדיש עושה תמורה: ולפי"ז לפי תירוץ הק"ס דעכו"ם שהפריש עובר ישראל אין המתכפר עושה תמורה דאין זה קרבן ישראל גמור דאין בכח העכו"ם להקנות פפרה ושוב י"ל.

דאין מוועלין בו וא"כ שוב בפשיטו ניקח דהמקדיש עושה תמורה משום דלא יצא מרשותו פלל פיון שאין בו מעילה אף אין דברים אלו ברורים פי בל"ז דינו התוס' בב"ק (ע"ט.) דגם בקדשי מזבח נימא דהוי הקנאה לגבוה ותירצו דכיון דחייב לכפר עליו ולשחטו, לשמו אין זה הקנאה לגבוה יעו"ש וכ"ז בקדשי ישראל אבל בהקדשי עכו"ם י"ל דהוי הקנאה לגבוה לפי סברת הק"ס דהישאראל אין לו פפרה גמורה ואפשר דליכא איסור דשלא לשמו בזה ועי' זבחים (ז'): עולה הבאה לאחר מיתה שחיטה בשנינוי בעלים פשרה עיי"ש ונהיגו משום דכיון דליכא פפרה גמורה לא איכפת לן בשנינוי בעלים ואכמ"ל בכ"ז: כז) ודע כי הנגי מסתפק בקדשי עכו"ם שהוממו ונפדו אם חייב להוסיף חומש בפדיונו למ"ד זבחים (מ"ה).

(קדשי עכו"ם אין מוועלין וצדדי הספק עפ"י מה דראיתי בשמ"ק ב"מ (נ"ה.) דלמ"ד אין מוועלין בגידולין אינו צריך להוסיף חומש ואף דבשלמים שאין בהם מעילה מ"מ יש חומש עי' ב"מ (נ"ה).

(שאני שלמים שיש להם מקדיש משא"כ בגידולין יעו"ש"ה וע"כ י"ל דכיון דס"ל דבעינו הקדש מפת ישראל ובל"ז חשיב בהקדש ממילא כמ"ש הקצות סי' ב' יעו"ש באורו י"ל דלא צדדי בגידולין. או דלענון חומש לא בעי ישראל המקדיש רק אדם המקדש ולא יהי הקדש מאליו והרי עכו"ם הוא מקדיש ועי' ת"כ בחוקותי פ"ט דאיצטריי ריבוי דאשה מוספת חומש יעו"ש א"כ עכו"ם מנ"ל שיהי מוסיף חומש אף ראב"ד ז"ל שם מפרש דהריבוי שאשה מוספת חומש על הקדש בעלה וכן פירש המאירי גדרים (ל"ו).

(דאף דבמעשר שני אין אשה המוספת חומש במעשר בהקדש גלי קרא אבל בהקדש עצמה לא איצטריי פלל לרבות. ועוד יש לעי' פשהומו דיש להם פדיון וכל עליהו דין קדושת דמים שדמיהו ראויין לגבוה אם כל עליהו דין מעילה דהא בקדשי בדק הבית דעכו"ם לכ"ע מוועלין בהם כמפורש בזבחים (מ"ה).

(יעו"ש או דכיון דבתחלתו הוקדש למזבח שוב לית בי' מעילה: ואמנם דיש לעורר בגוף הדבר דכיון דקדשי עכו"ם אין מוועלין בו וגם איס"ה ליכא מה"ת כמ"ש תוס' בתמורה (ג').) מנא לן דיש להם פדיון הא מצינובכמה דוכתי בקנה דלא אלים למיתפס פדיונו ועי' בכורות (ט"ז): ליפרקה לא אלים למיתפס פדיונה ושם (ל"ב).

(לאחר שחיטה דלא אלים למיתפס פדיונו ובזבחים (מ"ט.) גבי לקוח בכסף מעשר ובכמה דוכתי ואף אם נימא דיש איס"ה בקדשי עכו"ם מ"מ הרי כתבו התוס' ישנים ביומא (דף נ"ה).

(דמעוזה ההולכת לים המלח אין מועיל בהם חילול דהוי כמו איס"ה שאין להם פדיון יעו"ש"ה ובס' אבני גזר (או"ח ס"ז) כתב דגידולי הקדש לא מהני בהו פדיון דלא אלימי למיתפסי פדיונם אולם במחכ"ת הרמה מפורש בפ"ה הר"ש משנץ לתו"כ פ' בחוקותי דגידולי הקדש אף למ"ד שאין מוועלין בהם מהני בהו פדיון וכ"כ בשמ"ק ב"מ (נ"ה) יעו"ש באורו ואולם באמת טעמא בעי מ"ש מפל הני דוכתי דאמרינו דלא אלימי למיתפס פדיונם ועי' מנחות (מ"ז).

(ובפירש"י שם יעו"ש ויתכן עפ"י דברי הגמ' בסופה (דף מ').) דיש חילול בדרך חילול ויש בדרך מקח יעו"ש"ה בכל הסוגי': ונראה דענון מקח לא שייך רק היכא דיש לגבוה קנון בהחפץ שפיר שייך גדר מקח שקנאו מן הגבוה.

אבל אם אין לגבוה קנון ממון בהחפץ מאי שייך בזה מקח וכי מצינו קנון לקנות הקדושה גרידא בלי גוף החפץ עי' גיטין (מ.) וע"כ לא שייך בכזה רק גדר חילול דגזה"כ דיכול לחלל הקדש על

דָּבָר אַחֵר וְכַעֲשֵׂי תְּחִלָּה מֵעַ"ש שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ וְאֵין קוֹנֵהוּ רַק מְחַלְלוֹ עַל אַחֵר וְנִתְּפָס הַקְּדוּשָׁה בְּפִדְיוֹנוֹ וּמִמִּילָא הֵדִין דְּנִעְשָׂה זֶה הַחֲפִיץ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה שְׁלוֹ דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְנָתַן הַפְּסָף וְקָם לוֹ.

אָבֵל תְּחִלָּה הַקְּדוּשָׁה מְהֵנִי בְּעֵצָם מִדִּין פְּדִיּוֹן: וּלְפִי"ז שָׁם בְּמַעוֹת הַהוֹלָכָת לְיָם הַמְּלַח וְאֵינוֹ מְמוֹן גְּבוּהַ פִּינּוֹן דְּהוֹלֵף לְאִיבוֹד וְכִדְאִי בַּגַּמ' עִירוּכִין (ה'.) וְעָרְפוֹ נִגְנָזוּ [עֲפוּ"ם שֶׁהַפְּרִישׁ עָרַף נִגְנָזוּ] וּפְרִיף אֶלָּא מַעֲתָה לֹא יִמְעָלוּ בּוֹ [דְּלֹא קָרִי' בִּי מְקַדְשֵׁי ה' הוֹאִיל וּלְאִיבוֹד אֲזִלִּי רַש"י] וְכוּ' יַעוּ"ש וְכ"כ תּוֹס' פְּרִיתוֹת (י"ג:) לְעַנְיָן חֲמִיץ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה דְּפָקַע מְמוֹן גְּבוּהַ וְעִי' תּוֹ' מְעִילָה (ט"ו:) דַּק"ד שְׂאִין זְכוּת מְמוֹן לְגְבוּהַ פָּקַע קְדוּשָׁתִי יַעוּ"ש.

וְלָכֵן ל"ש בְּזֶה גָּדַר מְקַח שְׂיָקְנָה מִהַקְּדוּשָׁה שְׂאִין לְהַקְדִּישׁ בְּזֶה קִנְיָן מְמוֹן וְרַק בְּדָרְךָ תְּחִלָּה שְׂיָסְלַק הָאִיסוּר עַל מִדְּבָר הַנִּפְדָּה עַל הַפּוֹדָה בְּזֶה אָמַרְי' דְּלֹא אֵלִים לְמִיתְּפָס פְּדִיּוֹנִי אָבֵל גִּידוּלֵי הַקְּדוּשָׁה דְּנִקְנִין לְהַקְדִּישׁ וְהוּא מְמוֹן גְּבוּהַ שְׂיָשׁ לְגְבוּהַ קִנְיָן בּוֹ שְׁפִיר י"ל דְּיוֹכַל לְקַנּוֹתָם מִן הַקְּדוּשָׁה דְּבָר קִנְיָן הוּא וְעִי' הַקְּנִי פָּקַע מִמִּילָא קְדוּשָׁתִי מִתּוֹרַת דִּין מְקַח וְעִי' סְמ"ק בְּכוֹרוֹת (י"ג:) דְּמְהֵנִי דְּרַף מְקַח אִם ל"ש תְּחִלָּה יַעוּ"ש וְדו"ק וְלָכֵן בְּקַדְשֵׁי עֲפוּ"ם י"ל ג"כ דְּהֵנִי גָּדַר הַקְּנָאָת מְמוֹן לְגְבוּהַ דַּל"ש ס' תּוֹ' דְּיָשׁ לוֹ עֲדִינָן זְכוּת שְׂעֲפוּ"ם לָאוּ בַר הַרְצָאָה הוּא וּמִמִּילָא שְׂיָיָה בִּי תְּחִלָּה מִצַּד מְקַח שְׂקוּנָהוּ מִן הַקְּדוּשָׁה: כַּח) וּבִהְיוֹתִי בְּעַנְיָן זֶה דְּעֲפוּ"ם וְנִתְּגַיֵּיר לְעַנְיָן תְּמוּרָה אָמַרְתִּי לְיִישָׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּתְמוּרָה (דף ב').

(בַּד"ה קָרְבָּנוֹ וְלֹא קָרְבָּן הַעֲפוּ"ם וְא"ת לְמֵאֵי אִיֶּצְטְרִיף קָרְבָּנוֹ לְמַעַט עֲפוּ"ם מְסַמֵּיכָה הָא נָפְקִי שְׁפִיר מְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין וְאֵין הַעֲפוּ"ם סוּמְכִין יַעוּ"ש וְהַעִיר כַּת"ר זֶה פְּמָה בְּשֵׁם ח"א דְּהָא נ"מ בְּעֲפוּ"ם שְׂנִתְּגַיֵּיר דָּאָם הֵנָּה מְמַעֲטִי מְשׁוּם שְׂהַעֲפוּ"ם אֵינוֹ סוּמְךָ א"כ הַקְּרָבָן בַּר סְמִיכָה וְלִרְשׁוֹת גַּיֵּיר יִתְחַיֵּיב אָבֵל עַכְשָׁיו נִתְּמַעַט דְּקָרְבָּנוֹ לָאוּ בַר סְמִיכָה שְׁפִיר נָפְטַר לְגַמְרֵי אַף לְכַשְׂיִתְגַּיֵּיר דְּהַקְדִּישׁוֹ לָאוּ בַר סְמִיכָה וְכַת"ר הוֹסִיף בְּאוּר עַפ"ד תּוֹס' סוּכָה (כ"ח).

(בְּשֵׁם הַתּוֹס' וְיִקְרָא דְּאָדָם לְרַבּוֹת הַגְּרִים שְׂסוּמְכִין יַעוּ"ש וּבִירוּשְׁלַמִּי שְׂקָלִים פ"א וְכַת"ר מְתַרְץ לָהּ דְּמְקָרְבָּנוֹ לְחַוְדָא אֵינוֹ מוּכַח פְּלַל דְּעֲפוּ"ם אֵינוֹ סוּמְךָ דְּאִטּוֹ עֲפוּ"ם לָאוּ קָרְבָּנוֹ הוּא רַק עַנְיָן הַמְּיַעוּט דְּקָאֵי קָרְבָּנוֹ עַל רִישָׁא דְּקָרָא בַּנ"י וּלְפִי"ז ג"כ דְּהוּא בְּכֻלָּל בַּנ"י שְׁפִיר סוּמְךָ אַף שְׂיָשׁ הַלִּימוּד דְּקָרְבָּנוֹ עַכ"ד.

[וְהֵנָּה גּוּף הַקְּדוּשָׁה בְּדָבָרֵי תּוֹס' דַּנ"מ בְּנִתְּגַיֵּיר אֵינוֹ עַנְיָן לְחֻקִּירָה שְׂכַתְבַּתִּי בְּתְמוּרָה דְּשְׂאֵנִי תְּמוּרָה דְּהוּא דְּבָר הַתְּלוּי בְּקְדוּשָׁה שְׂמַתְפִּיס קְדוּשַׁת הַקְּרָבָן עַל הַשְּׂנִי וְעִי' תְּמוּרָה (ט').

(דְּאֵינוֹ מִתְּפִיס בְּדָבָר שְׂאֵינוֹ שְׁלוֹ יַעוּ"ש דְּהֵנִי כְּמוֹ עֵצָם הַקְּדוּשָׁה וְע"כ אֵין הַקְּדוּשָׁה דְּעֲפוּ"ם עוֹשָׂה תְּמוּרָה וְלֹא מְהֵנִי מֵהַ שְׂנִתְּגַיֵּיר אָבֵל סְמִיכָה דְּהוּא מ"ע אֶקְרָקְפָּתָא דְּגַבְרָא י"ל דְּאִף דְּאֵין קָרְבָּן עֲפוּ"ם מְחַוְיָב בְּסְמִיכָה מִצַּד הַקְּרָבָן מ"מ עַכ"פ כְּשֶׁנִּתְּגַיֵּיר חָל עָלָיו חַיּוּב דְּהָאָדָם מְחַוְיָב לְיִסְמוּךְ עַל קָרְבָּנוֹ עִי' כְּזֶה בְּמַעֲלָה (ג').

(עוֹלָת בְּמַת יַחּוּד שְׂהַכְנִיסָה לְפָנִים קְלִטִּי מְחִיצוֹת לְכָל דְּבָר יַעוּ"ש וְה"נ י"ל דְּחָל עַל הַגֵּר חַיּוּב לְיִסְמוּךְ קָרְבָּנוֹ שְׂמַקְרִיבִין עֲבוּרוֹ וְאֵינוֹ מוּכָרַח]. וּבַגּוּף הַקְּדוּשָׁה הִי נִרְאָה לְהַעִיר עַפ"י דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי פְּסָחִים (פ"ח ה"ב) אַר"י הַפְּרִישׁ פְּסָחוֹ עַד שְׁלֹא נִתְּגַיֵּיר וְנִתְּגַיֵּיר וְכוּ' צְרִיף לְהַמְנוֹת עַל פְּסָח אַחֵר דְּקָסְבַר בְּעֲלֵי חַיִּים נְדַחִין וְאִיֶּדְחִי לִי מְפָסַח ק"ע] וְכ"כ הַכַּס"מ בַּפ"ד מַק"פ ה"ט יַעוּ"ש: וְהֵנָּה בְּהָא דְּפִלְגִי בְּיוֹמָא (ס"ד).

(אם בעלי חיים נדחין דר"י סבר נדחין ורב סבר בעלי חיים אין נדחין לכאורה צ"ע דבפשיטו הענין שזה עצם דין בבעלי חיים שאין נדחין ואינו מוכן דמה עדיפות דבעלי חיים בזה ונראה להעיר בדבר חדש דהענין דכיון דאמרי' במנחות (ט"ז): מי סברת דם בצואר בהמה קדיש דם ספין מקדשא לי' יעו"ש ומבואר דהכשר הדם לזריקה להיות עליו תורת קרבן נעשה ע"י השחיטה אבל קודם השחיטה אף שהקדשו קדוה"ג מ"מ הרי כתב בס' מרפכת המשנה (פ"ה מתו"מ) דקדושת הגוף ותורת קדושת קרבן תרי מזלי ניהו ועיי"ש דחידוש לענין פסול לינה דאף מנחות שנתקדשו בכלי דקדושין קדוה"ג דמ"מ אינו נפסל בלינה כ"ז דליכא בו עבודה הנותנת עליו קדושת קרבן.

וכן בהמה מתחיל קדושת קרבן לאחר השחיטה ועי' מנחות (ט"ז): מי סברת דם בצואר בהמה קדיש דם ספין מקדשא לי' יעו"ש והפוננה קידוש לתורת הכשר קרבן להיות מותר לזרוקו ע"ג מזבח ועי' מנחות (מה:): "שאין לו מי יתירנו" ובפ"י רבנו גרשום שם.

ועי' זבחים (פ"ג): יעו"ש גבי קמצים שלא קדשו בכלי יבמ"א יתבאר א"ה באר היטב ואכ"מ: ולפי זה יתכן דהא דאמרינו למ"ד בע"ח אין נדחין דילפינו ממום עובר יעו"ש ביומא (ס"ד.) דאין הענין בזה דגלי קרא שחיות הבהמה מסלק פסול דחוי.

ונימא דכלל הוא דכל שהוא חי א"א לחול עליו פסול דחוי דז"א דא"כ גילוף גם במקום אחר דבחי חיים אינו מדחה וכבר הבאתי במ"א מדברי רמב"ם בפ"א מטומאת צרעת דבצפורי מצורע אמרינו דחוי גם בבע"ח יעו"ש ובמ"ל שם ואכמ"ל ועי' צל"ח סנפה (לג) דבענין מצוה אם יש דחוי אצל מצות גם בבעלי חיים אמרינו דחוי דאטיו חיותו מגין עליהן שלא יהי' נדחין יעו"ש וע"כ נראה למאי דאמר בירושלמי (פ"ט דתרומות) מי העג שנטמאו והשיקו ואח"כ הקדישן דטהורין ולא אמרי' בזה דחוי משום דהוי קודם ההקדש ודחוי דקודם הקדש אינו פוסל כמ"ש תוס' יומא (סד'): וכבר האריכו בזה וגם פתבתי בזה מפמה דוכתי ועי' רש"י סנפה (לג).

(ובאו"ז יעו"ש ולכן בכל בהמה קדוה"ג דכבר חלה הקדושה בחיים א"כ שפיר ראוי שיחול פסול דחוי דהא קדמה הקדושה קודם הפסול מ"מ פיון דענין הדחוי שפוסל אינו פסול לעצם הקדושה דהא אף שדחה לא פקע קדושתו עדיין רק הוא פסול להקרבה דכיון דהי' בו פסול דחוי אסור להקריבו ושוב פיון דכל ענין הפסול הוא הפקעת תורת קדושת קרבן דהיינו הכשר הקרבה לא עצם הקדושה שפיר מפיון דבחי חיים ליכא עליו עדיין תורת קדושת קרבן גלי קרא דאין דחוי שהי' אומדנה על להבא פיון דקדם הפסול לחלות קדושת קרבן ואף שלא קדם לגוף ההקדש מכ"מ פיון דלזה שפא להדחות דהיינו לתורת קרבן קדם הדחוי אין בזה תורת דחוי דכלל הוא דדחוי קודם ההכשר לאו דחוי הוא וא"ת שפיר בעלמא גם מחיים אמרינו דחוי דאין הענין דהחיות מסלק הדחוי רק הוא סימן בקרבנות דכל שהוא בחיים וליכא תורת קרבן עדיין ליכא פסול דחוי וזהו רק בקרבנות פן אבל במה שאין הדחוי לתורת קרבן שבו שפיר אין נ"מ אם הוא בחיים או לא [ויש לעיין לפי"ז טובא בסוגי' דיומא (ס"ד).

(שם ובתו"י] ומ"ד דסובר יש דחוי בבע"ח היינו משום דעכ"פ הי' הפסול לאחר ההקדש: ולפי"ז נראה דרק אם דנין בדחוי להדחות מהכשר קרבן דהיינו עבודותיו זריקה והקטרה וכה"ג שזה אינו בחיים שפיר י"ל דגלי קרא דבכה"ג אין בע"ח נדחים.

אבל אם דנין בדיחוי זה לענין דבר הנוהג בחיים שוב אף דהוא קרפן ובחיים עדיין אין בו תורת קדושת קרפן רק קדושת הגוף גרידא מ"מ כיון דהי' הקדש וכבר חל חיוב זה שפיר לכ"ע מהני דיחוי לידחות ואין זה שהוא חי מכשירו.

דבשלמא אלו הי' זה עצם דין שאין פסול דיחוי בבע"ח שפיר גם בכה"ג הי' הדין פן למ"ד זה דאין בע"ח נדחין. אבל לפי ה"ל דהוא רק סימן דבעת שהוא חי לית בי' עדיין קדושת קרפן וקדם הדיחוי להקשר ושוב בדבר שנוהג בחיים דקדם ההקשר לדיחוי שפיר מהני לכ"ע פסול דיחוי להדחות.

וא"כ ניקח בסמיכה דחיובו רק בחיים א"כ שוב כיון דאמר בירושלמי (פסחים פט) ה"ל דזה עצמו שהי' עכו"ם בעת הפרשת הפסח חשיב דיחוי ומליא אם בע"ח נדחים או לא ושוב בעכו"ם שנתגייר דנדחה מצנת סמיכה בהיותו עכו"ם דבסמיכה שחיובה מחיים הרי לכ"ע בעלי חיים נדחים וכנ"ל שוב אינו חוזר ונראה [ועי' זבחים (י"ב): גברא לא אידחי יעו"ש] ולכן לא איצטרף קרא לפוטרו ובאתי בזה רק להעיר: (ט) ודע דבעיקר הדבר דכתבתי דאמרינו דיחוי במצות סמיכה יש לדון בזה למ"ש תו' ב"מ (נג).

(דבאכילת קדשים אם נדחה וחזר ונראה לא אמרי' דיחוי יעו"ש ד"ה לא ועי' תוס' זבחים (סא): ד"ה לאחר דבלחם הפנים אמרי' דיחוי גם באכילה יעו"ש וכ"כ במ"א בטעמו של דבר דחלוק אכילת לחה"פ משאר אכילות קדשים עפ"י דברי התוספתא (פ"ז דמנחות) דלא הי' לחם הפנים בז' ימי המלוואים יעו"ש וכל הענין דאכילת קדשים אין בו תורת עבודה להדחות הוא משום דהותרו לזר בימי המלוואים פהא דש"ס זבחים (ק"א): ובתו"כ אמר יעו"ש ואינו נחשב עבודה ועי' פסחים (עב): ובתוס' תענית (יז): אבל לחה"פ דלא הותר לזר מיקחשב אכילתו עבודה וכתבתי פמה דרכים בזה ואכ"מ] ובפשיטו נראה דלאו דוקא אכילה שהוא לאחר העבודה דכבר ליתא לעבודה בעולם הוא דאינו מדחה וכלשון תוס' ב"מ (נ"ג): שם "ויבשר זבח לאחר העבודה" חוזרין ונראין יעו"ש אלא אף שעדיין חובת העבודה עליו מ"מ מעשה שאינה עבודה המכפרת לא אמרי' בה דיחוי וזה מבואר למדקדק בדברי תוס' שם יעו"ש שם.

ולכן אכילת קדשים דאינו נוגע להקרבה שהוא עבודה והוא רק צורך עבודה לא עבודה עצמה עי' יומא (טט.) ובתוס' יומא (כה).

(שדנו אם מותר ליטב בעזרה בעת אכילת קדשים יעו"ש. שפיר אין בו תורת דיחוי דאין דיחוי רק בעבודה עצמה המכפרת.

והא דאמרי' דיחוי לגבי הגרלה פיומא (סב.) אף דהגרלה לאו עבודה פיומא (לט): שאני הגרלה דהוי הקשר הקרבה עי' יומא (ס'): צורך פנים כפנים יעו"ש ועי' יומא (מח): דבעי ר"פ מכשירי מצנה כמצנה דמי או לא יעו"ש משא"כ מצנה דקדשים גרידא בלי הקשר הקרבה לא אמרי' בי דיחוי.

ובמ"א הקשתי לסברת הש"ס בסוכה (לג.) דבעי אם יש דיחוי אצל מצות דאמאי גרע אכילת קדשים ממצנה דעלמא ואכ"מ] ולפי"ז יש לדון למאי דאמר זבחים (ו).

(וכי סמיכה מכפרת וכו' יעו"ש דשוב בסמיכה אף שהוא צנה שבקדשים מ"מ אין ע"ז שם עבודה רק תורת מצות ולא אמרי' בזה דיחוי כמו דלא אמרינו דיחוי באכילת קדשים וגם לעי' בגר שנתגייר דהנה דיחוי מעיקרו ואכ"מ: ל) מה דהעיר כ"ת בדברי תוס' תמורה (כו): ד"ה אמר וכו'

דְּכַשְׂאֵמֶר עִם יְצִיאַת מִיְעוּטוֹ תְּהֵא עוֹלָה וּמַעֲשֵׁר דְּלָא חָל עֲלֵי קְדוּשַׁת מַעֲשֵׁר עַד יְצִיאַת רְנוּבוֹ עַכ"ל וְתַמָּה כ"ת דְּהָא עֲשִׂירֵי מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא אַף שְׁהוּא בְּדִיר ע"כ הֵגָה כַּע"ז וְקִשְׁיָה בְּרַש"י מְעִילָה (יג).

(בְּהָא דְתַנּוּן וְלָד הַמְעוֹשְׁרַת לֹא יִינַק מִן הַמַּעֲשֵׁר וְאַחֲרֵים מִתְנַדְבִּין פֶּן וְכוּ' וּבְרַש"י שְׁם וְשִׁמְעָתִי דְלַהֲכִי מְהֵנִי תְנַאָּה יַעו"ש וְיִקְשָׁה דְכִינּוּן דְעֲשִׂירֵי מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא פְּכָכוּרוֹת (נט.)) אִידָּהּ יָכוֹל לְשַׁיֵּר חֲלָבָה מִקְדוּשַׁת מַעֲשֵׁר.

[וְנִרְאָה בַּתּוֹס' בְּכוּרוֹת (יח.) בַּסוּד"ה אֶפְשָׁר גְּבִי יִצְאוּ שְׁנַיִם בְּעֲשִׂירֵי דְהַקְשׁוּ דַל קְרִיאַת שְׁם דִּידְנָי מְהֵקָא וּמַמ"נ עֲשִׂירֵי מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא וִי"ל דְּמִבְּתָרָא פְּרִיָּה הֵיאָה הוּא קְדוּשָׁא פִּינּוּן דְּאִינוּ קְדוּשָׁא אֲלָא מִחֲמַת דִּיבּוּרוֹ עַכ"ל וְנִרְאָה מִבְּנֵי מְדַבְּרֵי תוֹס' דְּאָף דְּמַעֲשֵׁר בְּהֵמָה מְצוּהָ לְהַקְדִּישׁוּ בְּפִיו וְכַמְבֻּרָא בְּנִדְרִים (יא:) בְּסוּגָלָא וּבַתּוֹסְפֶת נְדָרִים (יח).

(יַעו"ש לֹא אָמְרִינּוּ דָאם מְקַנְיִים מְצוּת הַתּוֹרָה וּמִקְדִּישׁוּ בְּפִיו דְּשׁוּב פִּינּוּן דְּגַם זֶהוּ מִמְצוּת מַעֲשֵׁר בְּהֵמָה שׁוּב אִין הַקְדוּשָׁה בְּאָה מְאָלְיָא רַק ע"י קְדוּשַׁת פִּיו וְכַעֲיִן דְּמַצִּינוּ בְּתַרוּמָה דְּהַפְרָשָׁה מְקַדְּשָׁה דַּמ"מ אִם עֲתִיד לְקַרְוֹא שְׁם אִינוּ קְדוּשָׁה בְּהַפְרָשָׁה וְכַדָּא' בַּתּוֹסְפֶתָא (דְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי פ"ד) ר"מ אֹמֵר אִם עֲתִיד לְקַרְוֹא לְהוֹן שְׁם אִינָם קְדוּשִׁים עַד שְׁיִקְרָא לְהֵם שְׁם.

וְאִם אִינוּ עֲתִיד לְקַרְוֹא לְהֵם שְׁם פִּינּוּן שְׁהַפְרִישׁוּן קְדוּשׁוֹ ע"כ דַּז"א שְׁהֵרִי בְּיִצְאוּ שְׁנַיִם בְּעֲשִׂירֵי הֵרִי הִי' קְדוּשַׁת פִּיו וּמ"מ פְּתִיבוּ תוֹס' דְּכָל דִּיבּוּרוֹ וּמְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא וְע"כ דְּשִׁאֲנֵי קְדוּשָׁה הַבְּאָה ע"י דְּעַתּוֹ דְּאִזִּי אֲזִלִּין בְּתַר פִּיו מַמַּעֲשֵׁר בְּהֵמָה דְּמְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא וְאִינוּ תְּלוּי בְּדַעְתּוֹ וּפִיו פְּלִל וְא"כ גַּם בְּהַגְּ"ל אַף דְּמִקְדִּישׁוּ בְּפִיו נִימָא מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא.

וְגַם הֵלֵא לֹא מְהֵנִי דִּיבּוּרוֹ שְׁאֵמֶר עִם יְצִיאַת מִיְעוּטוֹ וְכַדְבְּרֵי תוֹס' דְּבַעֲי יְצִיאַת רְנוּבוֹ שׁוּב הֵרִי דִּיבּוּרָי' פְּמֵאן דְּלִיתָא וְנִימָא מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא: [וְהֵגָה כ"ת מְתַרְץ פְּדִשְׁאִינוּ מְבֹרָר הַעֲשִׂירֵי פְּגוֹן שְׁנַשְׂאָרוֹ שְׁנַיִם בְּדִיר לֹא אָמְרִינּוּ עֲשִׂירֵי מְאָלְיוֹ קְדוּשָׁא עַכ"ד הֵגָה מְסַבְּרָא הִי' נִרְאָה דַּמ"מ לֹאֲחַר שְׁיִצְא מַעֲיִטוֹ דְּשׁוּב מִיְחָשֵׁב מְבֹרָר שְׁזָהוּ הַעֲשִׂירֵי פִּינּוּן שְׁחֲלוּק מְהֵאֲחַר שְׁבְּדִיר שְׁלֵא יִצְא אַף מִיְעוּטוֹ דְּאָף דְּבְּכָל מְקוֹם לֹא מִיְחָשֵׁב יִצְא רַק בְּיִצְא רְנוּבוֹ פְּגוֹן בְּכָחוֹר וְכַה"ג הֵינּוּ מְשׁוּם דְּדַנִּין עַל הַיְצִיאָה בְּעַצְמוֹתוֹ לְחֹל עִי"ז קְדוּשָׁה שְׁפִיר כ"ז שְׁלֵא יִצְא רְנוּבוֹ אִין בּוֹ חֲלוּת קְדוּשָׁה אֲבָל בְּזָה דְּקְדוּשָׁא מְאָלְיוֹ אַף בְּדִיר רַק שְׁהֵשְׁנֵי מְעַכְב עָלְיוֹ מְשׁוּם שְׁאִינוּ מְבֹרָר וְכָל שְׁנַפְרָד מְהֵשְׁנֵי שְׁפִיר סְגִי בְּבִירוֹר זֶה דִּיִּצְיאַת מִיְעוּטוֹ (וְעִי' כַּס"מ פ"ז מַה' מַע"ש בְּשֵׁם מְהַר"י קוֹרְקוּס דְּלֹא אָמְרִינּוּ בְּרִיָּה לְחֲלוּתֵי קְדוּשָׁה אֲבָל לְבָרַר הַסְּפֵק אָמְרִינּוּ בְּרִיָּה יַעו"ש וְה"נ לְבָרַר סְגִי בִּיצִיאַת מִיְעוּטוֹ] וְלִפִּי דְבָרֵי כַּת"ר יֵהִי מוֹכַח מְדַבְּרֵי תוֹס' דְּגַם לְעֲשׂוֹתוֹ עֲשִׂירֵי מְבֹרָר בַּעֲי' יְצִיאַת רְנוּבוֹ [וְעִי' חֲוָלִין ע.)

(פְּגוֹן שְׁיִצְא רְנוּבוֹ בְּמִיְעוּט אֲבָר וּבְרַמְב"ן שְׁם הַטַּעַם דְּלֹא אָמְרֵי שְׁדִי בְּפְנֵים בְּתַר רְנוּבָא מְשׁוּם דְּמִיְעוּט שְׁבְּפְנֵים. סוֹפּוֹ לְמִיְפַק יַעו"ש וְלֹא פִּירַשׁ כַּמ"ש יַעו"ש].

אָמְנָם לַמ"ש בַּשְּׁמ"ק ב"מ (ו:) ד"ה וְאִי בְּשֵׁם הַשֵּׁר מְקוּצֵי דָאם עֲבִיד לְהוֹי שְׁנֵי פְּתַחִים וְלֹא יִצְא הַעֲשִׂירֵי בְּפֶתַח הַתְּשֻׁעָה אִינוּ קְדוּשָׁא מְאָלְיוֹ יַעו"ש וּמ"מ י"ל דְּקְדוּשָׁא ע"י קְרִיאַת שְׁם עֲשִׂירֵי אַף שְׁאִינוּ יִצְא בְּפֶתַח זֶה וְאִזִּי י"ל דְּבַעֲי' יְצִיאַת רְנוּבוֹ פִּינּוּן דְּרַק ע"י דִּיבּוּרוֹ הוּא דְּקְדוּשָׁא [וּנ"מ ג"כ לְעַנְן שְׁאֵלָה דְּבַכָּה"ג שְׁפִיר יוֹעִיל שְׁאֵלָה פִּינּוּן דְּאִינוּ קְדוּשָׁא מְאָלְיוֹ] וְאִכַּמ"ל לֵאל (מ"ש כ"ת לְפָרַשׁ הֵא דְּחֲוָלִין (נ"ו).

(ר"י אומר נִיטְלָה הַנוּצָה פְּסוּלָה דַּמְש"ה נְקוּט פְּסוּלָה דְהַמְכַוֵּן וְשִׁפְסוּלָה לְקַרְבָּן כִּהְיָ דִירוּשְׁלָמִי מְגִילָה (פ"א) דְעוֹף הַמְרִטוּם (בְּלִי נוּצוֹת) פְּסוּל לְקַרְבָּן ע"כ אִין לְזַה מוּכָן דַּא"כ בְּכָל טְרִיפָה הוּ"ל לְמִינְקוּט כּוֹן דְטְרִיפָה פְּסוּל לְקַרְבָּן כְּמִנְחוֹת (ה:): וְנִיטְלָה הַנוּצָה ג"כ טְרִיפָה הוּא, וְלִינְיָשֵׁב יִתְכּוֹן עַפ"י הִירוּשְׁלָמִי (פ"א דְמְגִילָה) דְאָמַר דְגַם בְּקַרְבָּנוֹת בְּנֵי נֹחַ פְּסוּל עוֹף הַמְרִטוּם יַעו"ש אָמְנָם בְּטְרִיפָה נְסִתְפַק הַגָּאוֹן אוֹר חֲדָשׁ לֹמַר דְאִינוּ פּוֹסֵל בְּקַרְבָּנוֹת ב"נ [וְעֵי' זְבָחִים (קט"ז):] וְדִילְמָא לְמַעַט טְרִיפָה וּבְתו' שָׁם יַעו"ש וּבִס' פְּנִים מְאִירוֹת שָׁם דְמִפְרָשׁ דְבַעֲי' מִצַּד יָשׁוּב הָעוֹלָם שְׂיִהְי' רְאוּי לְחִיּוֹת אֲבָל לֹא מִצַּד פְּסוּל קַרְבָּן וְעֵי' תוּס' חוֹלִין (כ"ב:)] וְלִכּוֹן בְּכָל טְרִיפּוֹת לֹא נָקִיט פְּסוּלָה דַּמְמ"נ לְמִי שְׁאָסוּר בְּאַכִּילָה מִצַּד טְרִיפָה הָרִי חַד דִּינָא הוּא עִם פְּסוּל קַרְבָּן וּלְב"נ שְׁמֹתָר מִצַּד טְרִיפָה שְׂרִי לְקַרְבָּן.

אֲבָל בְּנוּטְלָה הַנוּצָה דְגַם דְלָמִי שְׁאִין הַטְרִיפּוֹת אוֹסֵר בְּאַכִּילָה פְּסוּל לְקַרְבָּן שְׁזַהוּ תְנַאי וְדִין מְיֻחָד בְּהַכְשֵׁר קַרְבָּן נָקִיט לְשׁוֹן פְּסוּלָה וּפְשִׁיט: וּבְגוֹף הַדְּבָר אִם טְרִיפָה פְּסוּל בְּקַרְבָּנוֹת בְּנֵי נֹחַ רְאָה בִירוּשְׁלָמִי סוּטָה (פ"ט ה"ה) גְּבִי עֲגָלָה עָרוּפָה דְבַעֲי' אִם פּוֹסֵל בָּהּ מְחֻסָּר אֲבָר וְאָמַר דְהָא אֲפִילוּ בְּקַרְבָּנוֹת ב"נ פּוֹסֵל וּבְתַר הָכִי אָמַר "טְרִיפָה פּוֹסֵלָת בָּהּ" ע"כ וּבִיאַר הַק"ע דְכִינּוּ דְמְחֻסָּר אֲבָר פּוֹסֵל כ"ש טְרִיפּוֹת [וּבְזַה יל"ע כְּדָאֵמַר מְנַחֲחוֹת (ו).]

(מַה לְבַע"מ שְׁכּוֹן מוּמוֹ נִיכָר מִשָּׂא"כ בְּטְרִיפָה יַעו"ש [וְיִקְשָׁה דְמִדְאָמַר גְּבִי מְחֻסָּר אֲבָר דְמִדְפּוֹסֵל בְּב"נ ה"ה בְּעֲגָלָה עָרוּפָה וְלֹא קָאֵמַר כּוֹן עַל טְרִיפָה מוּכָח דְאִינוּ פּוֹסֵל טְרִיפּוֹת בְּקַרְבָּנוֹת ב"נ נְהִלָּא אוֹתוֹ ק"ו מְמַחְסָר אֲבָר שְׂיִישׁ בַּע"ע יִשְׁנוּ גַם בְּב"נ דְהָא מְחֻסָּר אֲבָר פּוֹסֵל בְּב"נ כְּזָבָחִים (קט"ז).]

(וִירוּשְׁלָמִי מְגִילָה (פ"א). וְעַכ"פ טְרִיפּוֹת הַנִּיכָר יִפְסוּל.

אָמְנָם י"ל דְהָא בְּהָא תְלִיא דְבְּאַמַּת שְׁפִיר פּוֹסֵל טְרִיפּוֹת בְּקַרְבָּנוֹת בְּנֵי נֹחַ מְק"ו זַה דְמְחֻסָּר אֲבָר וְשׁוּב כ"ז דְלֹא חֲדָשׁ הַסְבָּרָא דְטְרִיפּוֹת גְּרַע מְמַחְסָר אֲבָר א"א לֹמַר דְבְּב"נ פּוֹסֵל כְּדָאֵמַר לְעַנְיֵן מְחֻסָּר אֲבָר דְשָׂאֵנִי מְחֻסָּר אֲבָר דְמִפְרָשׁ גְּבִי ב"נ מִשָּׂא"כ בְּטְרִיפָה אוֹתוֹ הַסְפֵּק בְּעֲצָמוֹ הוּא גְּבִי ב"נ אֲבָל לְמַסְקָנָא דְטְרִיפּוֹת חֲמִיר שְׁפִיר מְאוּתוֹ הַטַּעַם פּוֹסֵל טְרִיפּוֹת גַּם בְּב"נ [וּבְנֻדְאֵי דְנִיטְלָה הַנוּצָה דְהוּי נִיכָר דְפּוֹסֵל מִצַּד טְרִיפָה] וּפְשׁוּט: [וְרְאָה בְּרַבְּנוּ גְרִישׁוּם לְחוֹלִין (י"א):] אֵהָא דְאָמַר בְּגַמ' דְבַעֲגָלָה עָרוּפָה כְּפָרָה כְּתִיב בָּהּ כְּקַדְשִׁים.

וְצָרִיף שְׁלֹא יְהִי בּוֹ מוּם כְּקַדְשִׁים וְזַה צ"ע דְמִפְרָשׁ בְּמִשְׁנָה סוּטָה (מ"ה:): וְאִין הַמוּם פּוֹסֵל בָּהּ יַעו"ש, וְגַם מְחֻסָּר אֲבָר דְפּוֹסֵל כְּדָאֵמַר בִּירוּשְׁלָמִי הוּא מִטַּעַם אַחַר [וְעֵי' ש"ק שָׁם דְרַמְב"ם דְחָה הִירוּשְׁלָמִי מְהֻלְכָה עֵי"ש] אֲבָל מִטַּעַם כְּפָרָה כְּקַדְשִׁים רְאוּי שְׂיִפְסוּל כָּל מוּם וְעֵי' מְעִילָה (י"ב).

(בְּרַש"י וְתוּס' שָׁם אִם מְחֻסָּר אֲבָר בְּכָלֵל מוּם וְצ"ע]: וּבְגוֹף דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי דְמְגִילָה (פ"א) דְעוֹף הַמְרִטוּם פְּסוּל לְקַרְבָּן וְאָמַר שָׁם הַטַּעַם דְכְּתִיב כָּל כְּנָף יַעו"ש דַּמְש"ה אִם נְתַלְשׁוּ כְּנָפוֹ פְּסוּל.

יֵשׁ לְסַפֵּק כְּמָה שְׂיַעוּר נְטִילַת הַנוּצוֹת לְפְסוּל וְעֵי' רַמְב"ם פ"א מְמַעֲלָה דְכָתֵב וְיִרְאָה דְשְׂיַעוּר גּוֹזֵז בְּמוֹקְדָשִׁין כְּמִלָּא רִחַב הַסִּיט שְׁלֹא יְהִי חֲמִיר מְשַׁבֵּת. וְעֵי' בְּכוֹרוֹת (כ"ה).

(הַתּוֹלֵשׁ כְּנָף מִן הָעוֹף וְכוֹן בִירוּשְׁלָמִי שַׁבֵּת (פ"ז ה"ב) הַתּוֹלֵשׁ מִעוֹף קַדְשִׁים חֲזִיב יַעו"ש וְלֹא נִזְכָּר הַשְׂיַעוּר. וּבְפְשִׁיטוֹ נִרְאָה דְכְּכָנָף תְּלִיא מִקְלָתָא כְּדִרְיִשְׁנּוּ מְכָל כְּנָף וְעֵי' לְרַאב"ד ז"ל בְּפִירוּשׁ ל"ת"כ (וְיִקְרָא) דְמִדְכְּתִיב בְּכַנְפָיו מוּכָח שְׂיִהְי' הַכְּנָפִים נְשָׂרְפִין בְּמִזְבֵּחַ יַעו"ש וְה"נ אִף אִם לֹא

נמרטו כל הנוצות רק הנפנים יפסול וא"ש לפי"ז היא דאיצטריה למעט מירטום והלא לרבי יהודה נטילה הנוצה טריפה וטריפה כזו בל"ז פסול גם לב"נ כנ"ל.

ולמ"ש א"ש דאין שיעורן שנה דלטרופות עד שינטל כל הנוצה ולקרפן פסול בנטילו הנפנים ונסתר לפי"ז ד' וכ"ת דממ"נ אם קרפן שנה לטרופות שוב בכל טריפות יאמר פסולה. ואם אינו שנה לטרופות דפסול קרפן הוא עד שלא הגיע לטרופות שוב ל"ש למיכלינהו בפסול טריפות ופשוט.

[וגוף הדקדוק אינו שהרי בכמה דוכתי בפ' אלו טריפות תני לשון פסולה והפנונה לענן טריפות לחוד יעו"ש:] (לב) מ"ש כת"ר להוכיח מהא דמנחות (נ"ד.) דאמר גבי טומאה דמהני נתפח לחשבו פשיעור ונהרי אז לא היינו דנין עליו וע"כ דלא בעי' שיהי' האיסור בעת שהי' השיעור עכ"ד אברר לכת"ר טעמי בזה.

דהנה הרשב"א ז"ל שכתב (צ"א.) פתב דאף דבכל איסורין פשלא הנה בי' מעיקרא לא מיקחשב שיעור מ"מ לגבי שבת דהשיעור מצד מלאכת מחשבת כל שנתפח וחשיב בעיני בני אדם הנה שיעור יעו"ש ונראה מזה דיש שני ענינים בשיעורים הא' שיעור עצמי מצד הדין דגזה"כ דכל דליכא פשיעור המסוים לית בי' דין זה.

ובכה"ג לא מהני נתפח רק אם הנה בי' בתחלה הב' שאין השיעור מצד הדין דמדינא סגי גם בבציר מהאי שיעורא אלא שמשום שפציר מהכי אינו חשוב אצל בני אדם לכן בעינן פשיעור הקשוב והשיעור הוא סיבה שעי"ז נחשב אצל בני אדם ואלו הי' חשיב בפחות מזה ג"כ הי' מהני.

ומש"ה בנתפח אף דמצד הדין לא חשיב פשיעור מ"מ סגי בשבת פשיעור חשיבות וכדברי רשב"א ז"ל. וזה טעם סברתי (במכתבי) לומר דכשהי' היתר בעת שהי' השיעור דלא מהני משום דבשלמא באיסור שייך ענן שיעור כי באיסור מתרבה איסורו ע"י השיעור והאוכל שני זתים יש כפל האיסור וגם מה"ט ריבוי פשיעורין הוי איסור כמ"ש הר"ן פ"ב דביצה יעו"ש.

אבל בהיתר אין השיעור סיבת ההיתר כי אין שני זתים יותר היתר מזית א' או פחות ואין בהיתר גדרו של שיעור כלל כמובן ולכן פיון דבעת שהי' בו פשיעור לא הי' אסור לא מהני לשון' שיעור הא דהוי בי' מעיקרא פיון שאז לא הי' כלל ענן השיעור מצד הדין ורק אם הי' אז איסור הוא דמיקחשב שירד עליו תורת שיעור אמנם זה באיסורין דענן השיעור הוא שיעור עצם.

אבל בטומאה דשיעורו מצד חשיבות וכדמוכח בהא דשבת (כ"ו.) וכן שיעור כפיצה מצד חשיבות יעו"ש בשמ"ק כריתות (כ"א).

(דכתב דאף אם אינו נטמא כל הביצה פיון דשיעורו חשיב הוא מקבל טומאה יעו"ש ומוכח דאינו עצם דין שאין תופס טומאה בפחות מפביצה שאלו כן הי' צריך שיהי' נטמא כפיצה. ולכן שפיר בהא דבעי שיעור מצד חשיבות מהני שפיר אף אם הנה בי' השיעור בעת שלא נטמא פיון דענן חשיבות השיעור אצל בני אדם וזה החשיבות הוא גם בטהור ומותר וגם אז הי' בו ראיות לקבל טומאה עי' זבחים (צ"ד).

(וראויות לק"ט חשיב בטומאה עי' ב"ב (כ') לענן חוצץ בפני הטומאה ומש"ה מיקחשב הוי בי' מעיקרא [ועי' רש"י פסחים (ל"ג:)] ד"ה טמא וכו' ואע"ג דגשמים הנבלעים לאו חלב נינהו אפ"ה כל מה דבגווי' משלים לשיעורי' יעו"ש וזה צ"ב דבאיסור ששיעור עצם דין אמאי מהני וגם

צריף לחלק בין שפת לטונמאה לפי ס' רשפ"א ואכ"מ: לג) בתוספתא (פ"י דחולין) גבי ראשית הגז איתא הלוקח מבעל הבית חייב ור' אלעאי פוטר ע"כ והנה זה חדש דלרבי אלעאי פטור לקוח בראשית הגז ובאר כתר למאי דאמר חולין (קלו:) דר' אלעאי יליף ראשית הגז גז"ש נתינה מתרומה מש"ה פיון דאמר ב"מ (פח).

(דלוקח פטור מתרומה פן סובר דפטור מראשית הגז אמנם קשיא לי למעכ"ת לשיטת ר"ת (בתוס' ב"מ פח. שם) דלוקח קודם מירוח חייב בתרומה א"כ בראשית הגז דכ"ז שלא התחיל לגזוז הוי כמו קודם מירוח שוב תמיד יתחייב עכ"ד ולכאורה למאי דכתב רמב"ם (בפ"י מבפורים ה"ט) לקח הצאן לגינתו חייב אעפ"י שגדלה הגיזה ברשות העפו"ם כו' הואיל והגזוז ישראל והגיזות שלו חייב "שאין החיוב אלא בשעת הגיזה" עכ"ל ועיי"ש בכס"מ דספק פרבון ולא פרבי אלעאי ונראה מדקדוק לשונו ו"ל "שאין החיוב אלא בשעת הגיזה" דזהו טעמא דתקמים דפליגי על רבי אלעאי ומחייב גדל ברשות עפו"ם ומינה דלרבי אלעאי דפוטר דסובר דחיוב ראשית הגז מתחיל חיובו משעת הגידול ומש"ה בעינו גדל ברשות ישראל לפי שאז התחלת חלות החיוב.

וא"כ י"ל דלרבי אלעאי לטעמין שפיר לקוח אז פוטר דהנה פלקוח אחר התחלת חלות החיוב. דלדידן גם קודם שהתחיל לגזוז הוי חלות החיוב.

אמנם זה טעות דהא מפרש בחולין (קלו.) דפריף אי מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור ראשית הגז נמי גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור וכו' וכ"ת ה"נ והתנן הלוקח גז צאנו של עפו"ם פטור מראשית הגז הא צאנו ליגזוז חייב ומשני מתני' דלא פרבי אלעאי יעו"ש ומבאר דהא דבעינו ברה"ג גדל בחיוב לרבי אלעאי הוא שום דילפינו מתמורה דבעי גדל בחיוב וא"כ אם נימא דלוקח אחר שפבר גדל בחיוב חייב פלוקח אחר חלות החיוב: שוב הרי גם בתרומה פן פל לוקח קודם מירוח הוי לוקח אחר התחלת חלות החיוב דהא גם בתרומה בעינו גדל בחיוב ומ"מ סובר ר"ת דאין הלוקח פוטר אז וע"כ דכל שלא נגמר החיוב אף שהתחיל חיובו אין הלוקח פוטר ושוב הרי בראשית הגז פל שלא גזוז לא נגמר החיוב שוב אית לן למימר דלקוח יתחייב דדמי ממש לתרומה: ונראה בישוב התוספתא דשאני לקוח דראשית הגז מלקוח דתרומה.

וזה דהנה יש להבין שיטת ר"ת ו"ל דהלוקח אחר מירוח פטור ולוקח קודם מירוח חייב ולכאורה אינו מוכן נהי דמירוח הוא מחייב בתו"מ היינו רק אם גדל בחיוב המירוח גומרו אבל פל שלא גדל בחיוב אין בכם המירוח גרידא לחייב.

כהא דחולין (קל"ו.) הנ"ל וא"כ פיון דאמר ב"מ (פ"ח).

(תבואת ורעה ולא לוקח יעו"ש א"כ פיון דאינו תבואת ורעו של לוקח הוי זה לגבי הלוקח פגדל בפטור איה יתחייב ע"י מירוח שפנד הלוקח הא הנה פמירוח גרידא פלי חיוב שמצד הגידול דבנדאי אינו מתחייב: ונראה לפרש דזהו פנונת התוס' ב"מ (פ"ח).

(ד"ה תבואת ורעה ולא לוקח וכו' ואומר ר"ת דהכא מיירי פלוקח אחר מירוח אבל לוקח קודם תבואת ורעה קרינו בי עכ"ל ואין לנה מוכן דהכי הול"ל דלוקח קודם מירוח חייב משום דהמירוח שפנד הלוקח מחייבו ולמאי זה הוסיפו דתבואת ורעה קרינו בי [ועי' ריטב"א ב"מ (פ"ח): דכי אמרינו דלוקח מישראל חייב ה"מ פלוקח דבר שעדיין לא בא לו החיוב פנד המוכר אלא פנד הלוקח יעו"ש]: ונראה דכוננת תוס' בזה למאי דאמר בפירושלמי (פ"ד דמעשרות ה"א) פבש ושלק שלא מדעת הבועלים מיבעי' לי בכובש ושולק דקובע למעשרות אם קובע שלא מדעת הבועלים]

תפלוגתא דר"י ורשב"ל דר"י אָמר המְמַרְח פְּרִיּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ ר"י אָמר נְטָבֵל ר"ל אָמר לֹא נְטָבֵל [וּפְשִׁיט לִי דְתַלְיָא בְּמַחְלֻקְתָּ ר"י ור"ל אִם מִירוּחַ קוֹבֵעַ שְׁלֵא מְדַעַת דְּה"ה לְכוּבֵשׁ וְשׁוֹלְקָן] אָמר רַבִּי יוֹדֵן תַּמָּן אֶפְשָׁר לּוֹ שְׁלֵא לִיכְפֹּשׁ ע"כ וּבִינְאָרוּ הַפְּנוּנָה דְשִׁאנֵי מִירוּחַ שְׁהוּא מְגוּרָה סְדָר גִּידוּל וְתִיקוּן הַתְּבוּאָה שַׁע"י הַמִּירוּחַ נְגַמַר תִּיקוּן הַתְּבוּאָה וְהַגִּיעַ לְמַחְלֵית הַזְרִיעָה וְלִכְוֹן פִּינוּן דְּתִיקוּן זֶה מְנוֹכַח בְּעֲצֻמוֹתָהּ שֶׁל תְּבוּאָה מְהִנֵי לְקַבְּנָע אַף שְׁלֵא מְדַעַת הַבְּעָלִים דְּמִי שְׁגוּמַר הַתִּיקוּן הָרִי הוּא פְּאֵלוֹ הוּא בְּעָלִים אֲבָל כּוֹבֵשׁ וְשׁוֹלְקָן שְׁאִינוּ מְעַצֵּם סְדָר הַתְּבוּאָה דְאֶפְשָׁר לּוֹ שְׁלֵא יְכַבֹּשׁ אִינוּ קוֹבֵעַ שְׁלֵא מְדַעַת וְעִי' בַּמַּהֲרָא פּוֹלְדָא שֵׁם (וְעִי' רַמְבַּ"ם (בפ"ג מִמְעַשְׂר) ה"ז יעו"ש) וְס' נִיר בְּזָה וְאִכ"מ: וְלִפִּי זֶה נִרְאָה דְסִבְרֵי הַתּוֹס' דְאֶף דְזָה וְדֹאֵי דְבִלּוּקְתָּ אֵין לְחַיִּיב ע"י מִירוּחַ הַלּוּקְתָּ בְּתְבוּאֹת זָרְעוֹ שֶׁל מוֹכֵר מִתּוֹרַת מְמַרְח פְּרִיּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא דַעְתּוֹ דּו"א דְלֹא שְׁיִיךְ זֶה רַק הִיכָא דְמִירוּחַ חֲבִירוֹ בְּעֲצֻמוֹ מְהִנֵי אֶמְרִי' דְמוֹעִיל גַּם מִירוּחַ שְׁלֵא מְדַעַת אֲבָל בְּלֻקְתָּ דְמִפְקִיעַ מִירוּחַ הַמוֹכֵר כ"ש שְׁלֵא יוֹעִיל מִירוּחַ הַלּוּקְתָּ לְחַיִּיבוֹ בְּתּוֹרַת תְּבוּאֹת זָרְעוֹ שֶׁל הַמוֹכֵר.

וְע"כ לּוֹמַר דְחַיִּיבֵינוּ בְּלֻקְתָּ ע"י מִירוּחַ מְפַאֵת דִּין הַלּוּקְתָּ בְּעֲצֻמוֹ שְׁמַטְבִּיל בְּמִירוּחוֹ לֹא מְצַד גְּמַר חַיִּיבוֹ שֶׁל הַמוֹכֵר דְזָה נִפְקַע ע"י דִּין דְלֻקְתָּ מִפְקִיעַ דְמַפְיֵנוּ דְמִפְקִיעַ גְּמַר הַחַיִּיב ה"ה דְמִפְקִיעַ הַתְּחַלַּת הַחַיִּיב וְע"ז יִקְשָׁה דְאֶיךָ מִירוּחַ גְּרִידָא יְחַיִּיב דְכִינוּן דְלֻקְתָּ פְטוּר הֵנָּה זֶה מִירוּחַ גְּרִידָא וְלָזָה בְּאָרוֹ הַתּוֹס' דְכִינוּן דְמִירוּחַ הוּא הַכְּשֵׁר וְתִיקוּן בְּעֲצֻמוֹת הַתְּבוּאָה מְהִנֵי לִי לְחַיִּיב כְּגוּף הַזְרִיעָה וְכִמוֹ דָּאִם אֶמְרִינוּ דְאֵין קְבִיעוֹת שְׁלֵא מְדַעַת מ"מ מִירוּחַ קוֹבֵעַ שְׁלֵא מְדַעַת דְזָה הָנִי כְּבְעָלִים מִי שְׁמַתְקוּן הַתְּבוּאָה כֹּן לְעִנְיָן חַיִּיב הַלּוּקְתָּ אֵלִים כַּח הַמִּירוּחַ שְׁנַחֲשֵׁב ע"י תִּיקוּן זֶה שְׁבַתְּבוּאָה כְּתְבוּאֹת זָרְעוֹ שְׁהָרִי הוּא תִיקְנָה וְהַכְּשִׁירָה לְתְבוּאָה וְדו"ק: וְלִפִּי"ז דְנִתְבְּאָר דְמִירוּחַ הַלּוּקְתָּ שְׁמַחֲיִיב בְּתְרוּמָה אִינוּ בְּתּוֹרַת דִּין גּוֹמַר הַחַיִּיב רַק דְהָנִי כְּתְבוּאֹת זָרְעוֹ נִיחָא הָא דְלֻקְתָּ פְטוּר בְּרַה"ג דְבְרֵאשִׁית הִגְזַרְתָּ אֶף דְהַגִּיזָה שְׁהוּא גּוֹמַר הַחַיִּיב הוּא בְּרִשׁוֹת לּוּקְתָּ מ"מ פִּינוּן דְלֻקְתָּ פּוֹטֵר וּמִפְקִיעַ הַדִּין חַיִּיב ע"י שְׁגָדֵל בְּחַיִּיב נִשְׂאָר רַק גִּיזָה גְרִידָא שְׁאִינוּ מְחַיִּיב וְגַם הַדִּין וְכַח הַמְּחַיִּיב שְׁבַגִּיזָה עֲצֻמָּה ע"י פְטוּר לְקוּם דְהַגִּיזָה אֵינָה תִיקוּן בְּצִאֵן כָּלֵל וְהֵנָּה דִינוֹ כְּלוּקְתָּ אַחֲרֵי מִירוּחַ מִשְׁא"כ בְּתְרוּמָה דְמְהִנֵי מִירוּחַ אַחֲרֵי לְקוּם הוּא מְשׁוּם דְבְטָבְעוֹ נַעֲשֶׂה בְּתְבוּאָה תִיקוּן ע"י הַלּוּקְתָּ וּמְשַׁנֵּי לִי בְזָה כְּתְבוּאֹת זָרְעוֹ וְנַעֲשֶׂה ע"י"ז עֲצֻמוֹ מְחַיִּיב אֲבָל לֹא מְשׁוּם דְהַמְּחַיִּיב נַעֲשֶׂה בְּרִשׁוֹתוֹ וְזֶה בְּאֹרֶךְ חֶדֶשׁ [נִישׁ לְפַלְפֵּל לִפִּי"ז אִם יוֹעִיל שְׁאָרֵי הַקְּבִיעוֹת כְּכוֹבֵשׁ וְשׁוֹלְקָן בְּרִשׁוֹת לּוּקְתָּ וְאִכ"מ] וּבִאֲתֵי רַק לְהַעִיר: לְד) וּבְעִינֵיךָ פִירוּשָׁא דְתּוֹסְפֵתָא (פ"י דְחֻלִּין) דְרַבִּי אֶלְעָאי פּוֹטֵר לְקוּם מְרֵאשִׁית הִגְזַרְתָּ מְהָא דְחֻלִּין (קל"ה).

(דְאָמַר דְמַתְנֵי דְמִשְׁמַע דְלּוּקְתָּ צִאֵנוּ שֶׁל עֲכוּפִים לִגְזוּז חַיִּיב דְלֹא כְרַבִּי אֶלְעָאי דְהָא גָדֵל בְּפִטוּר יַעו"ש וְתִפּוֹק לִי דְלֹא אֶלְעָאי פְטוּר מְשׁוּם לְקוּם. וְרֵאשִׁיתִי לְכַת"ר שְׁמַתְרַץ לָהּ עַפ"י דְבְרֵי רַבְּנוּ גְרִשׁוֹן בְּבַכּוּרוֹת (נ"ו).

(לְעִנְיָן מְעַשֵׂר בְּהֵמָה דְפְטוּר לְקוּם דְמ"מ לְקוּם מִן הַעֲכוּפִים אֵין בּוֹ פְטוּר לְקוּם יַעו"ש: אוּלָם תְּמוּדָה דְהָא מְפֹרָשׁ בְּמַשְׁנֵה דְחֻלִּין שֵׁם הַלּוּקְתָּ גַז צִאֵנוּ שֶׁל חֲבִירוֹ לֹא שְׁיִיר הַלּוּקְתָּ חַיִּיב יַעו"ש וְאִמְרֵי לֹא קָאֵמַר הַש"ס ע"ז דְלֹא כְרַבִּי אֶלְעָאי יל"ל לְמִיזְדָּק מְדִיּוּקָא דְסִיפָא וְגַם בְּגוּף הַדְּבָר דְמְדַמָּה כַת"ר לְקוּם מִן הַנְּכָרִי לְעִנְיָן תְּרוּמָה מְהָא דְלֻקְתָּ מִן הַנְּכָרִי חַיִּיב בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לֹא אֲדַע מְדוּעַ לֹא הַזְכִּיר דְבְרֵי תּוֹס' בְּכּוּרוֹת (י"א): דְגַם לְקוּם מִן הַנְּכָרִי חַיִּיב לְקוּם יַעו"ש וְעִי' תּוֹס' ב"מ (פ"ח).

(ד"ה תבואת זרעה דכתבו להיפוך דאף להריב"ם דלוקח קודם מירוח פטור מ"מ לוקח מן הנכרי חייב דלא מיקרי תבואת זרעה של מוכר אלא תבואת ממנו ולא חשיב לקוח עיי"ש הנה דלוקח מן הנכרי לא חשיב לקוח.

ובפשיטו אינם דומים כלל דהא טעם רבנו גרשון ז"ל בבכורות (נ"ו.) בהא דלקוח מן הנכרי אינו פוטר במעשר בהמה הוא כמו דאמר בבכורות (נ"ו).

(שם לקחעשרה עוברין במעי אמן בולן נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשי' מייעט הכתוב יעו"ש ומבואר דהלוקח במחוסר זמן פינו דאינו זמן חייב עדיין אינו נתפס בו פטור דלקוח לקוטרו עיי"ז וה"נ בלקוח מן הנכרי חשיב לוקח לפני זמן חיובו יעו"ש וא"כ התינוח מעשר בהמה דבעת שהי' ברשות הנכרי הי' פטור מצד דינא דגבארא שאין העכו"ם מחויב לעשר וגם מצד דינא דבהמה שבהמת העכו"ם אין בה תורת חיוב מעשר כלל.

אבל במעשר דגן הלא גם בעת היותו של עכו"ם הייתה התבואה בת חיוב מעשר וכמ"ש תוס' ב"מ (פ"ח.) דאזלינו למ"ד אין קנין לעכו"ם להפקיע מיד מעשר ומש"ה שפיר לקוח זה פוטר אף סברת תוס' ב"מ (פ"ח).

(דפטר לקוח מן הנכרי הוא להיפוך דכיון דבעת היותו של עכו"ם לא נפקע תורת מעשר א"כ לא מחשבינו לי' גם אז כלל כאלו הוא ברשות עכו"ם ממילא אין על הלוקח מן העכו"ם תורת לוקח עי' רישלמי ב"ק פ"ז דאמר המקדיש אינו פמוכר ודכונותה הפודה אינו פלוקח יעו"ש ותבין] ולפי דבריהם שם אם יש קנין הי' נחשב לקוח פינו דהי' רשות מוכר עליו.

עכ"פ מבואר דענינים חלוקים הם לקוח דמעשר בהמה מלקוח במעשר דגן: (לה) והנה לשון התוספתא הלוקח מבעל הבית חייב ורבי אלעאי פוטר צ"ע דלמאי זה נקיט מבעל הבית ומה דפירש כת"ר לפי שי' רמב"ם (פ"ב) מתרומות דפטור לקוח בתרומה כשגמרן ע"מ לימכור וזה ליתא מבעל הבית שאין דרכו לימכר ואשמעי' רבי אלעאי דגם בכה"ג פטור.

זה אין לו מוכן דממ"נ אם גזזן המוכר הא גם לת"ק פטור כדאמר חולין (קל"ד.) הלוקח גיזה של חבירו פטור ואם לקח הצאן מה שייך גמרן ע"מ לימכור בראשית הגז דחיובו תלוי בגיזה והו' דגמרן ע"מ לימכור הוא תנאי במירוח כמובן [ודוח"ל דאם בעת הגידול הי' בדעת המוכר למכרו יחשב טפי לקוח מבעל הבית שאין בדעתו למכרו דחשיב גדל בחיוב]: וראיתי בספר חסדי דוד הספרדי (לתוספתא דחולין) דפירש דהפוננה בהא דהלוקח מבעל הבית היינו דבעה"ב אין דרכו למכור גוף הצאן רק הגיזות יעו"ש שהאריה בטעם התוספתא ואין דבריו מוכנים כלל אולם לפי דרכו יש לפרש בהוספת דברים.

דזה ודאי דלוקח חייב בראשית הגז לכ"ע. וטעם מחלוקת ת"ק ורבי אלעאי הוא ענין אחר למאי דכתב רמב"ם (פ"י מבכורים הי"ד) דשותפין בחמש צאן פטורין מראשית הגז משום דבעינו שיעור חיוב לכל אחד יעו"ש ומבואר דאף דשותפות אינו פוטר בראשית הגז מ"מ בעינו שיהי' לכל שותף לבדו חמש צאן ואין מצטרפין שני שותפים לחיוב אחד.

ולכאורה יקשה מהא דכתב רמב"ם (בפ"י מבכורים הי"ט) לקח צאן של עכו"ם לגיזתו חייב אעפ"י שגדלה הגיזה ברשות העכו"ם ואעפ"י שחוזרין הצאן לעכו"ם אחר גיזה הואיל והגוזז ישאל והגיזה שלו חייב וכו' עכ"ל ומבואר דאף דגוף הצאן של עכו"ם מ"מ פינון דהגיזה של ישראל חייב ובפשיטו משמע דאף אם ליכא רק חמש צאן ג"כ חייב ויקשה נהי דהגוזז ישאל

אבל הרי אין לו שיעור בפ"ע דגיגה בלי צאן לאו פלוגה הוא ואמאי יתחייב הא לא עדיף שותפות עכו"ם משותפות דפטור בכה"ג.

וע"כ פשוט דשותפות בראשית הגז חייב גמור הוא וע"י חולין (קל"ח.) וע"כ שפיר שותפות שפצאן אינו פוטר והא דבעינו שיעור חייב לכל אחד שיעור זה הוא רק בגיגה וכלשון רמב"ם שם "שאין החיוב אלא משעת הגיגה" וכל דליכא שותפות בגיגה שפיר חשיב שיש בו שיעור פינו דיש לו לעצמו שיעור גיגת חמש צאן יפשוט.

בזה מוכן טעם התוספתא דהלוקח מבעל הבית חייב היינו בעה"ב שאין דרכו לימכור רק הגיגה ואולי לטעמייהו דאיתא שם בתוספתא (פ"י דחולין) בהמת השותפין חייבת בראשית הגז ורבי אלעאי פוטר [וע"י בכס"מ שם מ"ש בשי" רמב"ם ואכ"מ] ולכן לרבנו לטעמייהו דאפי' בשותפות בשניה בצאן ובגיגה מיחייבי רק דבעינו עכ"פ שיעור גיגה פדברי רמב"ם שוב בזה שהבעה"ב שותף רק בצאן חשיב שהגוזז יש לו פל השיעור.

אמנם רבי אלעאי לטעמי' דשותפות הוא פוטר בראשית הגז שוב ממילא אף שזה יש לו פל הגיגה מ"מ פטור דעכ"פ מי ששותף בצאן חשיב שותף ורק אם שותפין חייבין אין שותפות בצאן מחסר שם השיעור דהשיעור בגיגה תליא אבל אם שותפות פוטר גם שותפות דצאן פוטר ודו"ק: לו) ובעיקר דעת רבנו תם ז"ל דלוקח קודם מירוח חייב ולוקח אחר מירוח פטור.

[והתוס' בב"מ (פ"ח.) הביאו דעת הריב"ם להיפוך דלוקח אחר מירוח חייב ולוקח לפני מירוח פטור] יש להתבונן דהנה בפשטא סברת מחלוקתם הוא עפ"י הירושלמי (פ"א דמעשרות ה"ד) הי' מפקס ראשון ראשון משלף ראשון לא נטבלו עד שיפקס כל צרכו וישלף כל צרכו [דבעי' שיגמור כל מלאכתו] פיקס וישלף ברשות הקדש ופדיו [מיבעי' לי' אם פטרו הקדש או לא].

הואיל ויש לו גמר אחר או דמאחר שהי' יכול להתחייב עי"ז ובשעת חיובו הי' ברשות הקדש נפטר. מהר"א פילדא] יעו"ש ומבואר דמספקא לי' לירושלמי בהא דהקדש פוטר אם הוא בגדר פוטר או שאינו מחייב ונ"מ דהי' ברשות הקדש וגמרו אז ויש לו עוד גמר אחר דאם נימא דההקדש הוא פוטר הרי כבר נפטר אבל אם אינו פוטר רק שאין גמר שברשות הקדש יכול לחייב שוב יתחייב ע"י גמר שלאחר הפדיו וזה מבואר.

וזה נראה גם כן סברת ר"ת והריב"ם דלר"ת גם דפטור לקוח סובר דהוי בגדר פוטר ולכן אף שלקח אחרי מירוח דכבר נתחייב מ"מ הלוקח פוטר. אמנם לריב"ם פטור לקוח הוא פעין ס' הירושלמי בפטור הקדש דאמרי' דגלי קרא שאינו מחייב את הלוקח וזה בלוקח אינו ממורח שצריך לחול עכשיו איסור ביד לוקח.

אבל כשנתמרח ביד בעה"ב אינו נפטר שאין הלקיחה צריכה לחייבו עכשיו ולקוח אינו פוטר רק שאינו מחייב וזה פשוט: אולם יש להתבונן לפי סברת ר"ת ז"ל דלקוח הוא עגון פוטר ומפקיע זיקת תרומה מן התבואה ובפשטא הוי פטור זה עגון הפקעה של חיוב מעצם התבואה שדינה עכשיו כמו תבואת עכו"ם וכה"ג (וכנה ראיתי בתשב"ץ (סי' ל"ח) שכתב דיש חילוק בין טבל הנותר לחולה לנבילה הנותרת לחולה דבטבל פינו דהותר לחולה פקע ממנה זיקת תרומה ונעשה כדגן עכו"ם ובנבילה לא מצינו נבילה שתהי' מותרת כשראוי' לאכילה וחשיב רק דחוי' יעו"ש וסברתו חדשה וצ"ע ואכ"מ] וא"כ אמאי הלוקח קודם מירוח מתחייב והלא פינו דנפקע זיקת

תְּרוּמָה מְעַצֵּם הַתְּבוּאָה מֵאֵי מְהַנֵּי מִירוֹחַ אֲטִיו יִתְחַיֵּב בְּתְבוּאָה פְּטוּרָה ע"י מִירוֹחַ: וְהַנִּרְאָה דְּהֵנָּה רְאִיתִי בְּשִׁטָּה מְקַוְבָּצֵת לַב"מ (פ"ח).

(דְּבִיאָר סְבֵרַת ר"ת ז"ל וְז"ל וְתִירָץ דְּהֵכָא בְּשִׁנְתֵּימָרְחוּ בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר וְכִינּוּן דְּמוֹכֵר פְּטוּר לֹקֵחַ נְמִי פְטוּר יְעו"ש וְאִין הִבְנָה לְזָה דְתִלָּא לְלוֹקֵחַ בְּפְטוּר הַמוֹכֵר וְהֵלָא אוֹתוֹ פְטוּר בְּעַצְמוֹ שְׂיִישׁ לְמוֹכֵר יִשְׁנוּ לְלוֹקֵחַ וְיִפְטֹר הַלוֹקֵחַ מִצַּד עֲצֻמוֹ מִפְּעֻלַּת שְׁהַתְּבוּאָה שְׂפִידוֹ לְקוֹחָה הוּא: וְנִרְאָה עוֹמֵק הַכְּוִנָּה בְּזָה לְמֵאֵי דְאָמַר בְּנִדְרִים (נ"ח): וְהָרִי מְעַשֵּׂר דְאִיסוּרוֹ ע"י קִרְקַע וְאִין בְּטִלָּה ע"י קִרְקַע וְכו' אָמְרִי מְעַשֵּׂר דִּיגוֹן הוּא דְקִגְרִים לִי יְעו"ש וּמְבִנְאָר דְבַס"ד הִי סְבוּר דְחִיּוּב מְעַשֵּׂר הוּא בְּעַצְמוֹתוֹ ע"י שְׁהוּא גִידוּלִי קִרְקַע וּמִירוֹחַ דְּמַתְּחֵיב אִינּוּן בְּתוֹרַת דִּיןִשְׁבְּמִירוֹחַ רַק הוּא תִּיקוֹן הַתְּבוּאָה וְכַשְׁגֻּשְׁלָם הַתִּיקוֹן הַתְּבוּאָה בְּעַצְמוֹתָהּ מִתְחַיֵּבֵת.

וּמְסִיק דְאִינוּ כֵּן רַק דְּגוּזָה"כ שְׂיִישׁ בְּמִירוֹחַ גּוֹפֵן פֶּחַ לְחַיֵּיב בְּתו"מ וְדִיגוֹן הוּא דְקִגְרִים לִי וְעִי' רִש"י קִידוּשִׁין (ס"ב.) דְּדָגוּן מִיַּדִּי דְמִיַּדְגוֹן מִשְׁמַע יְעו"ש וְאִף דְּנֻדָּאֵי בְּעֵי גְדֵל בְּחִיּוּב (פְּחָזְלִין קל"ה).

(מ"מ הַמִּירוֹחַ בְּעַצְמוֹ הוּא הַמְּתַחֵיב: וְלִפִּי"ז נִרְאָה דְּהֵנָּה בְּהָא דִירוּשְׁלָמִי (פ"א דְּמַעֲשָׂרוֹת) דְּבְעֵי פִיקֵס וְשׁוּלְק בְּרִשׁוֹת הַקִּדָּשׁ וּפְדִיו מֵהוּ דְמְבִנְאָר דְאֵם הַקִּדָּשׁ אִינוּ פוֹטֵר רַק שְׂאִינוּ מְתַחֵיב נְתַחֵיב ע"י גְּמֵר שְׁלֵאֲחַר פְּדִי' וְהֵנָּה לְכַאוּרָה זָה חֲדָשׁ מְאוּד שְׂיִיגָ' מְהַנֵּי גְמֵר אַחַר גְּמֵר דְּהָא נִגְמֵר פַּעַם אַחַת בְּעַת שְׁהִי הַקִּדָּשׁ ע"י הַפִּיקוּס וְהַשְׁיָלוּק.

וְאִיף יִחְשָׁב אַח"כ גְּמֵר פַּעַם שְׁנִית וְאִף דְּהֵרָאֲשׁוֹן לֹא פְטֹרוֹ שְׂאִין הַקִּדָּשׁ פוֹטֵר מ"מ הֵיאָף מְצִינוּ שְׂיִיגָ' עַל הַשְּׂנִי שֵׁם גְּמֵר לְאַחַר שְׂפָכֵר הִי לֹא גְמֵר לְתְבוּאָה זֹו אָמְנָם הַבְּאוּר עַפ"י הִירוּשְׁלָמִי (פ"א ה"ד) שֵׁם תְּבוּאָה מְשִׁתְּמַרְחַת ר"ח בְּשֵׁם ר"י מִן דּוּ יִשְׁפֹּר אָפוּי וְהָא תְּנִי מְאִימְתִי הוּא תוֹרַם אֵת הַגְּזָרָן מְשִׁתְּעַקֵּר הָאֵלָה וּמְשַׁנֵּי כָּאֵן כְּשִׁישׁ בְּדַעְתּוֹ לְמַרְחַת וְכָאֵן כְּשִׂאִין בְּדַעְתּוֹ לְמַרְחַת וּבִיאָר מֵהַר"א פְּלוֹקְדָא דְּבַתְחַלָּה אָמַר דְּמִירוֹחַ הוּא מֵה שְׂמַחְלִיק פְּנִי הַכְּרִי וְז"ש דּוּ יִשְׁפֹּר אָפוּי.

וּפְרִיף מֵהָא דְתְנִי מְשִׁתְּעַקֵּר הָאֵלָה דְּהֵינּוּ מְשִׁיבְרוּר מִן הַתְּכּוֹן בְּרִירָה גְמוּרָה [וְעִי' פִּיה"מ לְרַמְבַּ"ם פ"א דְּמַעֲשָׂרוֹת מ"ו וְצ"ע שְׁלֵא הִבִּיא הִירוּשְׁלָמִי] וּמְשַׁנֵּי דְאֵם אִין בְּדַעְתּוֹ לְמַרְחַת שְׂיַעוּרוֹ מְשִׁתְּעַקֵּר הָאֵלָה ע"כ וְלִכְּן שְׂפִיר גְמֵר כְּזָה שְׂבַעֲצֻמוֹתוֹ אִינוּ גְמֵר עַדִּין רַק מְשׁוּם דַּעְתּוֹ שְׂפִיר אִף דְּמְהַנֵּי לְחִיּוּב מ"מ יְכוּל אַח"כ לְהַתְּחַיֵּיב ע"י גְמֵר הָאִמְתִּי שְׂבַעֲצֻמוֹתוֹ שְׁל הַתְּבוּאָה.

אָבֵל וְנָדָא דְאֵם יִמְרַח בְּבִירוֹר הַפְּסוּלָת וְהַחֲלָקַת הַכְּרִי דְשׁוּב לֹא שְׂיִיף מִירוֹחַ אַח"כ דְאִין מִירוֹחַ אַחַר מִירוֹחַ [וּבְסֻמוּף יְבוּנָר בְּזָה] וְעִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי שֵׁם כְּכָר בְּרִשׁוֹת הַקִּדָּשׁ וּפְדִיו יְעו"ש דְּיִישׁ לְפָרֵשׁ ג"כ לִפִּי"ז אֵם כְּכָר מְקַצְתוֹ אֵם שְׂיִיף גְמֵר אַחַר גְמֵר וְאֵכ"מ.

וְא"כ נִרְאָה דְּזָהוּ בְּאוּר שִׁיטַת ר"ת ז"ל דְאִין הֵעֲנִין דְּלָקוּחַ מְפָקִיעַ זִיקַת תְּרוּמָה מְגוּפָה שְׁל תְּבוּאָה דְאִין לֹא הִי מְתַחֵיב ע"י מִירוֹחַ שְׂבִיד הַלוֹקֵחַ. אֵלָא דְהֵעֲנִין דְּכִינּוּן דְּחִיּוּב מְעַשֵּׂר אִינוּ מְגוּפָה שְׁל תְּבוּאָה רַק ע"י דִּין דְּמַתְּחֵיב שְׂבְּמִירוֹחַ וְכַה"ש"ס (בְּנִדְרִים נ"ח).

(דְּדִיגוֹן הוּא דְקִגְרִים לִי אָמְרִי דְּגוּזָה"כ דְּלָקוּחַ פוֹטֵר הֵינּוּ שְׂמַפְקִיעַ דִּין הַמְּתַחֵיב שְׂיִישׁ בְּדִיגוֹן דַּע"י שְׂנַעֲשֵׂה לְקוֹחַ מְיַחֵשׁב כְּמוֹ תְּבוּאָה שְׁלֵא הִי לָהּ גְמֵר אָבֵל לֹא נִדְחָשְׁבַת כְּתְבוּאָה הַפְּטוּרָה מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְע"כ לֹקֵחַ קוֹדֵם מִירוֹחַ מְתַחֵיב ע"י מִירוֹחַ הַלוֹקֵחַ דְּהָרִי ע"י הַלָּקוּחַ נְשִׂאֵר בְּזִיקַת תְּרוּמָה רַק שְׂחִסֵּר לוֹ הַמִּירוֹחַ וּמְהַנֵּי מִירוֹחַ לֹקֵחַ.

אבל פשלקח אחר מרום נהי דנשאר זיקת תרומה אבל מ"מ כיון דהלוקח הפקיע תורת חיוב שע"י המרום א"א להתחייב עוד דאין מרום אחר מרום וזה המכונן מדברי השמ"ק פי אין הלוקח פטור בעצמו מצד שלקוח שהרי מ"מ לא נפקע זיקת תרומה ע"ז דנעשה לקוח ואלו הי' במציאות למרס ביד הלוקח הי' מתחייב מתדש רק פטור הלוקח "מכיון דהמוכר פטור" והיינו דהלוקח הפקיע דין המרום שהי' ברשות המוכר ממילא הלוקח פטור שאין לו במה להתחייב כיון דא"א לעשות מרום שני ואף דאינו נפטר ע"י שלקוח בידו מ"מ א"א לו להתחייב שהרי חסר לו דין המחייב דהיינו דיגון ונכון: לז) ובעיקר הדבר בהא דאין מרום אחר מרום יש לעיין בהא דאמר בירושלמי ברכות (פ"ה ה"א) תני רבי הושעיא מרבה אדם דגן בתבן ומערים אותו לפנותו מן המעשרות וביאר רבנו יונה ז"ל (בר"פ אין עומדין) דאפילו לאחר שנמרחק ונעשה דגן גמור יכול להערים ולפנותה פשיעורב בה תבן מיהו צ"ע אם צריך שיערב בו כ"כ תבן שירבה על הדגן עכ"ל.

ומבואר מזה דעירוב תבן מבטל את המרום אולם לא נתבאר אם מהני מרום שני אם יחזור ויגהו וימרחו [ועי' תוס' (פסחים ט'. ומנחות ס"ז): בתוס' ובשמ"ק שם שיש להם שיטות אחרות בזה ואכ"מ]: ויש סברא בזה דרק אם מרום הראשון קיים ל"ש מרום שני אבל בזה שנתערב בתבן דבטל המרום שהרי המרום הוא מהצטרפות הנקיון והעמדת הערימה שפיר י"ל דשייך מרום שני. ויש סברא ג"כ דכיון דהמרום אינו הפעולה גרידא רק הדין פש"ס (גדרים נח): דיגון דקגרים לי' י"ל דלא אמרה תורה שני מרומים בתבואה אחת ורק מרום אחד יש לו דין זה לסייב אבל לא מרום שני.

ונראה למאי דכתב בתוס' רי"ד (שבת פ"ז) לענין מלאכת מעמר דאם נלקטו מקבר וחוזרו ונתפזרו כשחוזר ומקבצן אין זה מעמר דלא מייחשב עימור אלא בשעה שנתלש מן הקרקע ושהו תחלת ליקוטו יעו"ש וביאר האג"ט דכיון דבעי עימור בגידולי קרקע פהא (דשבת ע"ג): מש"ה בעי עימור מפוזר שע"י הגידול יעו"ש וא"כ הא גם במעשר בעי גידולי קרקע [ועי' (ביצה י"ג): בהא דמזכה העמדת ערימה דמעשרות לשבת ועי' ירושלמי (פ"ה דמעשרות) מאי איכפלה שבת גבי מעשרות יעו"ש ואכ"מ בזה].

א"כ נראה ברור דכיון דמרום הוא נקיון התבואה לרבנו יונה ז"ל בענין נקיון כזה שהוא מסדר הגידול דהיינו מפסולת שע"י הגידול בקרקע אבל אם פבר נתמרחק ועירב בה תבן דפסולת זה נתחדש אח"כ ולא מתולדתו פסדר גידול התבואה אין ע"ז תורת מרום כלל ולא משום דאין יכול לחייב שני פעמים רק מטעם אחר שאין על מרום השני שאינו נקיון מסדר הגידול תורת מרס כלל ותמו דאינו נחשב מעמר במה שנתחדש פיזור אח"כ פן אינו בתורת מרום ע"ז שנתחדש במקרה פסולת וכמוכן.

ושוב ראיתי בשמ"ק (ב"מ פ"ח) שכ' דאם הכניסה במוץ ולא עשה לה מרום ונמלך לאחר מפאן ועשה לה מרום פטורה שאינו נקרא מרום אלא לאלתר לאחר שדש ונכה וכו' יעו"ש ומכ"ש בנקיון שאינו מסדר הגידול בנדאי אין עליו תורת מרום וזה ברור בסברא: ואמנם אם באנו לומר בדעת רבנו יונה ז"ל דמהני מרום מתדש לסלק פטור דעירוב תבן יש לומר הטעם דהנה בגוף דברי רבנו יונה דלאחר מרום שפבר נתחייב בתו"מ.

דמ"מ מיפטר ע"י עירוב תבן בתבואה הי' נראה לכאורה דשיטתו ז"ל שעננו מירוח שמחייב אינו מעשה הפועל הממרח דאלו כן מאי מהני דהתבואה נתערבה בתבן להפקיע החיוב שחל ע"י האדם הפועל וע"כ לכאורה משמע דעננו מירוח הוא בנפעל דע"י שהתבואה נקוייה מפסולת חל עלי' בעצמותה חיוב תו"מ.

ומחויוב זה הוא נמשך דכל זמן שהתבואה מנוקה יש עלי' חיוב וכשנתערב בה פסולת נסתלק ממנה חיוב זה. ואולם הרי מפורש במשנה (פ"ב דפאה) הקדיש ומירח ואח"כ פדאה פטורה שפשעת חובתה היתה פטורה יעו"ש ואם חיוב המירוח לא הי' ע"י מעשה האדם הפועל רק ע"י הנפעל שהתבואה מנוקה א"כ הרי גם אחרי הפדיון התבואה מנוקה הוא וכמו אלו נתערב עכשיו תבן מיפטר כן פשקוני' יתחייב עכשיו ויחשב גם עכשיו שעת חובתה.

וע"כ מוכח דהחיוב רק בעת מעשה הפועל ואזי הוא דמיקרי שעת חובתה ולא אח"כ בכל המשך הזמן שהתבואה מנוקה והא דאם נעשה אינה נקוני' מיפטר אלא דהנקיון היא המחייב וכשנסתלק הנקיון נסתלק המחייב דז"א שאלו כן הי' נחשב גם אח"כ שעת חובתה בכל עת שישנו לדין המחייב אלא ודאי דמה שאינו נקי היא סיבה הפוטרת משום דבעינו שתיקה קימת פעולת המירוח בתבואה וכשנעשה אינו נקי מתחדש דין פוטר אבל פשעומדת בנקייתה אין זה סיבה המחייבת כלל מה שהתבואה מנוקה רק שאין פאן פוטר והחיוב הוא ע"י דיוהתורה בעת מעשה אדם הממרח ולא אח"כ וזה מבואר לפי שיטתו דרבנו יונה ז"ל בפירוש הירושלמי [ניש להבין לפי"ז סברת התשב"ץ (ח"ב סי' רמ"ז) דכתב בהא דאמרינו (בבכורות י"ב): דשביעית חייבת בחלה דמ"מ פטורה מתרומה ומעשר דבהני דליכא קרא לרבויי פטורי משום כיון דאלו מטמא בת שריפה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה וכתב שם ועוד דתרומה ומעשר לא נתחייבו אלא אחרי העמדת פרי ובשביעית ליכא העמדת פרי יעו"ש והנה בפשוטו נ"מ בין ב' הטעמים לעננו בפיפורים בשביעית וכמ"ש רש"י ז"ל פ' משפטים דאף השביעית חייבת בפיפורים ועי' מנ"ח מ"ש בזה.

דלפי טעם הב' כיון דפיפורים א"צ העמדת פרי שפיר חייבין בשביעית אולם גוף הטעם צ"ע דמדוע ליכא העמדת פרי בשביעית [ועיין ירושלמי פ"א דתרומות בפשהפקירו ואח"כ מירחו" יעו"ש] וכ"כ במ"א.

אמנם למ"ש יתכן דכיון דאין עננו המירוח מצד הנפעל דהיינו מה שהתבואה מנוקה כנ"ל דזהו רק סילוק הפוטר דכשאין מנוקה יש פוטר וכשנקויה אין פאן דבר הפוטר אבל החיוב הוא מצד דין מעשה אדם הממרח וכדברי הגמ' (בנדרים נ"ח): מעשר דיגון הוא דקגרים לי' ושוב בשביעית שלא אמרה תורה למרחו [עי' רש"י גיטין מ"ז]: דדגן מידי דמידגן.

בשאר השנים הוא דנאמר ועי' רש"י (קידושין ס"ב.) ושוב כיון דליכא דין על מירוחו ממילא מעשה המחייב ואלו הי' חיוב תרומה מעצמותו בלי ליכא מעשה המחייב רק המירוח הי' עננו לאחר תיקון בתבואה שיהי' חל עליו מאליו חיוב תו"מ לא בתורת סיבה המחייבת שפיר א"צ שום גדר דין על המירוח וכל שנתנקה הי' מתחייב מאליו אבל לפי הנ"ל דיש דין מחייב בתרומה ע"י מעשה המירוח שוב בשביעית דלא נאמר דיגון אף שהעמיד פרי הוי בתבואה שלא נתמרח דאין הפעולה מועלת מאלי' רק הדין שבו ודו"ק היטב]: ומעתה י"ל הטעם אם נאמר דמהני מירוח שני אחר שנתערב בתבן לרבנו יונה ז"ל דאף דזה ודאי דליכא תורת מירוח רק במירוח שפונה מפסולת שמסדר גידול התבואה ולא בפסולת שנתערב אח"כ מ"מ זהו רק לעננו דין וכח המחייב שיש במירוח שפיר הוא רק במירוח שהוא מסדר גידול התבואה.

אבל הלא בזה כבר הי' מירוח כדין בעת שהי' בו פסולת שמסדר הגידול. ושעת חובתה היתה בחיוב גמור רק דע"י עירוב התבן נתחדש בו פטור ולא שנתבטל הדין המתניב בעיקרו שהרי אינו מתניב נמשך בכל עת רק רגע המירוח מתניבתו על להבא ונהרי לא נתבטל דין המירוח למפרע.

וע"כ רק דנעשה דין פטור ע"י שפסק פעולת המירוח ושוב כשחוזר ומנקהו שפיר חזר לדין חיובו שבתחלה מצד דין מירוח הראשון דנהי דעל מירוח שני שאינו מגידול התבואה אין בעצמותו דין מתניב בתו"מ אבל מ"מ יכול לסלק פטור זה שנעשה ע"י זה שפסק פעולת מירוח הראשון וחוזר ממילא לחיוב שבעצמותו שנמשך עליו על תמיד בעת רגע מירוח הראשון ודומה לזה כתב המאירי (בביצה ל"ה).

(בקציעות שראו פני הבית קודם שנתניבו דלא מיתשב כראיות פני הבית קודם גמר מלאכה משום דבעצמותו תאנים נגמרו מלאכתן ומה שנתחדש פטור ע"י שהתחיל ליבשן שוב כשחזר לראויותו מיתניב למפרע מעת ראויות הראשון דהי' קודם פני הבית יעו"ש וה"נ אף דאין מירוח השני מתניב בעצמותו מ"מ כשסלק דין הפטור שהי' באמצע ע"י עירוב תבן שוב הוי חיוב מצד מירוח הראשון ונכון: ובהו תנישב מה דהראה לי כת"ר בשו"ת ד"א שהקשה לשיטת רבינו תם דהלוקח אחר מירוח פטור ונהרי משפחת שיתניב אם לקח דגן ממורח ועירבו בתבן דשפיר יתניב גם לר"ת ז"ל דיתשב פלוקח קודם מירוח כיון דאפשר למרח עוד הפעם ברשות לוקח [ובפשיטת גם שי' רבנו יונה כסברת ר"ת דלריב"ם הרי א"א לפטור להפקיע חיוב שפיר חל] ולפמ"ש ניקח דממ"נ אם לא מהני מירוח שני לרבנו יונה א"כ לא משפחת חיובא כמוכח.

ואם נימא דמהני מירוח שני מ"מ כיון דמצד דין מירוח הרי לא מהני לחיוב במירוח שאינו מסדר הגידול רק שנתנהו בו פסולת במקרה וע"כ הטעם כנ"ל דכיון דהפטר שהוא מה שאינו מנוקה לא ביטל דין חיוב של המירוח שבתחלה רק שחידש פטור לכן כשנסתלק דבר הפטר חוזר לחיובו וכ"ז בבעה"ב עצמו אבל בלוקח אחר מירוח דהלוקח מפקיע דין מירוח הראשון ומשני לי' כאלו לא נתמרח והפטור הנה עדיין לא נסתלק שהרי עדיין לקוח הוא א"כ א"א לחיובו מפאת דין מתניב שחל ע"י מירוח שבתחלה שהרי דין זה פקע ע"י שנעשה לקוח וע"כ דנתניבהו ע"י דין חיוב שבמירוח השני וזה ליתא דמתורת דין מתניב ע"י מירוח השני גרידא א"א שאין דין מתניב במירוח רק במירוח שמסדר גידול התבואה שהוא מירוח הראשון שנתבטל ע"י זה שהוא לקוח.

ורק בעלמא כשפקע חיוב הראשון ע"י עירוב תבן שפיר כשחזר ומירחו נהי דלא מהני מתורת דין מתניב אבל מ"מ נסתלק הפטור וחוזר לחיובו משא"כ בלקוח שלא נסתלק הפטר ומתניב חדש א"א ע"י מירוח כזה שנעשה במקרה וזה ברור: לח) ובעיקר הדבר בדעת ריב"ם שבתוס' (ב"מ פ"ח).

(דלוקח קודם מירוח פטור ולוקח אחרי מירוח חייב יעו"ש דכתבתי דסברתו דלקוח אינו פטר רק שאינו מתניב ואינו יכול לפטור ולהפקיע חיוב שפיר חל צ"ע עוד בסברתו דנהי דלדעתו אין הלקוח אלים כ"כ שיוכל להפקיע חיוב שמכבר אבל מ"מ מדוע יגרע מלפי שיטת ר"ת ז"ל דלקוח הוא פטר ומפקיע חיוב המירוח ומ"מ מתניב ע"י מירוח הלוקח ומדוע לריב"ם דלא אלים כח הלקוח כ"כ לא יתניב ע"י מירוח הלוקח: ונראה עפ"י דברי הירושלמי פ"א דמעשרות רב חסדא אמר הבקיר קמה וחזר וזכה בה ועבר והפריש ממנה תרומה הרי זו תרומה ופריה מה בין קמה

לשכלין מ"ש דבשכלין שהפקירו וחזר ונזכה בהן דאין תרומתן תרומה] ומשני קמה עד שלא הבקירה עבר והפריש ממנה תרומה אינה תרומה שכלין עד שלא הבקירו עבר והפריש ממנה תרומה הרי זו תרומה ע"כ ומבואר סברת הירושלמי בזה דפטור לא מהני להפקיע החיוב לגמרי רק אם הי' אז זיקת חיוב עכ"פ בדיעבד אזי מהני פח הפוטרו לזכות חיובו אבל אם הי' הפטור בזמן שלא הי' שום זיקת חיוב אינו נתפס בו דין פטור כלל.

ולכן בהפקיר קמה שלולי ההפקר לא הי' בו שום זיקת חיוב דהמפריש בקמה אינה תרומה אין עליו פטור הפקר ואם חזר ונזכה בו חזר ומתחייב אבל המפקיר בשכלין דלולי ההפקר אף שעדיין לא הי' מרוח מ"מ תרומתו תרומה שפיר נתפס בו פטור הפקר ועי' ר"ש (פ"א דפאה מ"ו) שכתב ויש בריתא בתוספתא שאין אדם יכול ליישבה וקהי תניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו המחזיק במקושר לקרקע חייב בכל בתלוש פטור מן הקרקע פטור מן הכל החזיק בקמה חייב במעשרות וכו' והשתא נכסי הגר הרי הן הפקר, והפקר פטור מן המעשר יעו"ש מ"ש בזה ולמ"ש הסברא מפוךשת בירושלמי וש"ר בשמ"ק (ב"ק צ"ד:) בשם רבנו שמחה דבמחנה חייב בכל שהרי לא בא לכלל עונת פטור דברשותו נתחייב.

ובתלוש פטור מן הכל הואיל ובכרשות הפקר באו לעונת חיובי הפקר פוטרם וצ"ע שלא הזכיר דברי הירושלמי]: ומבואר מזה דזיקת תרומה אף שחיובה אחר מרוח כיון שהפריש בשכלין תרומתו תרומה חשיבאז לאחר שנתלש שהתחיל החיוב דאל"כ לא הי' נפטר ע"י זה שהי' הפקר בשכלין וכמו דאינו נפטר בהפקיר קמה משום דלא התחיל החיוב וע"כ דהתחלת החיוב הוא משעה שנתלש ונגמר חיובו לאחר מירוח [ובמ"א פתבתי בדברי תוס' (ב"ב פ"א).

(דתרומה ומעשר שטובלין הני התחלת חיובו ע"י קרקע מהא (דנדרים נ"ח:) הרי מעשר דאיסורו ע"י קרקע וכו' דיגון הוא דקגורם לי' יעו"ש דמשמע דלמסקנא אין התחלת איסורו ע"י קרקע רק ע"י דיגון אף מ"מ זהו לענין איסורו אבל זיקת התרומה וחיובה שפיר מתחיל מעת הגידול עי' (חולין קל"ה).

(גבי תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור יעו"ש ועי' תוס' (מכות י"ט.) דגדלו בזמן הבית יש חיוב יעו"ש דהגידול מחייב ואכ"מ בכ"ז אבל עכ"פ זה מפוךשת בירושלמי דהתחלת חיוב הוא משעה שנתלש.

ועי' תוס' (ע"ז נ"ו.) ד"ה שפותר דכתבו דדבר תימא הוא להחשיב טבול לתרומה קודם מירוח עי"ז דמהני הפרשה בדיעבד יעו"ש ועי' בתוס' (נדה ו:)) שהחליטו פן דחשיב זיקת תרומה קודם מירוח משום דהמפריש בשכלים תרומתו תרומה ועי' תוס' (קידושין ס"ב).

(ד"ה אין יעו"ש"ה וצ"ע שלא הביאו הירושלמי דמעשרות שמוכח פן דחשיב חל החיוב: ולפי"ז י"ל סברת הריב"ם דלוקח קודם מירוח פטור דנהי דמרוח מחיוב אבל מ"מ הרי אין המירוח התחלת החיוב וגמרו דאזי שפיר הי' הדין דמהני מרוח לחוד לחייב אחר הלקיחה שאינו דבר הפוטר לריב"ם אבל לפי הנ"ל דהתחלת החיוב ע"י זה שנתגדל בחיוב ונתלש אצלו וזה עצמו הוא חלק ודין חיוב שהרי מש"ה מהני אז קריאת שם תרומה וכן נתפס בו פטור הפקר משום דהגיע לעונת חיוב שוב הנה זה פשני דברים המתירים היינו הגידול והתלישה בתבואת ורעו וגם המרוח.

וא"כ שוב הלוקח שחסר לו התחלת חלות חיובו של התבואה בתו"מ שוב א"א לו להתחייב ע"י מרוח גרידא שהרי לא הי' ברשותו רק בעת הגמר אבל לא בכל ענין המסתייב דהיינו הגידול והתלישה וזה פשוט: אמנם לפי זה יש לעורר דהלוקח במקנה דגם התחלת חלות זיקת תרומה היתה ברשותו דלוקח דשפיר יתחייב אם מרחו את"פ לריב"ם דאין לקוח דבר הפוטר דכיון דכל הטעם שאין בכת המירוס לחודי' לחייבו משום שחסר לו שיהי' פל דין זיקת התרומה ברשותו ונהרי בזה מעת התחלת חלות עונת החיוב הוא ברשותו שפיר ראוי שיתחייב לכ"ע.

וגם אם נימא הסברא דלריב"ם קודם מירוס הוי לקוח דבר הפוטר מ"מ הרי פתבו תוס' (ב"מ פ"ח) דלקוח דומה לפטור הפקר יעו"ש א"כ הא מבואר (בירושלמי פ"א) דמעשרות דהפקר במקנה מתחייב ע"י מרוח שאח"כ ה"ה דלקוח במקנה יתחייב ע"י מרוח כיון שהי' הפטור בעת שהוא מקנה ולא הי' בו עדיין זיקת תרומה אמנם בזה יש לדבר כיון דלא נסתלק הפטור דהרי עדיין לקוח הוא ולא מהני הפקר במקנה רק אם חזר ונכה בו דנסתלק הפטור ואכמ"ל אבל לפי ה"ל דלריב"ם אין לקוח דבר הפוטר יש לעורר דלוקח במקנה יתחייב ע"י מרוח הלוקח: וראה בירושלמי פאה (פ"א ה"ו) תני לא נחלקו רבי ור"י על הלוקח פירות מקנה מן העפוי"ם שהן חייבים במעשרות ועל הלוקח פירות תלושים מן העפוי"ם שהן פטורים יעו"ש בכל הסוגיא ועי' רמב"ם (פ"א מתרומות ה"ב) מ"כ העפוי"ם הפירות לישראל כשהן מקנה כ"ש ובכ"מ שם בשם הר"י קורקוס.

והנה לא נזכר בירושלמי חילוק בין קודם מרוח לאחר מרוח רק בין תלוש למקנה ולפמ"ש דלריב"ם הלוקח במקנה יתחייב יש לעורר טובא לפי"ז וקצאתי בכל זה פי באתי רק להעיר מעכ"ת בגוף הדברים: לט) ובעיקר הדבר דהעיר כת"ר מדברי רבנו גרשום ז"ל (בכורות נ"ו): דכתב דלקוח מן העפוי"ם אינו פוטר ממעשר בהמה ואינו דומה לכל לקוח ונהעיר כת"ר דלפי"ז גם בתרומה פן רק לקוח מן הישראלי הוא דפטור אבל לא לקוח העפוי"ם עכ"ד וכבר הבאתי בזה דברי התוס' (בכורות י"א): דגם לקוח מן הנכרי חשיב לקוח לענין תרומה יע"ש וכמה דוכתי בזה.

והנראה למאי דאמר (בכורות נ"ו.) תני תנא קמי' דרב איזהו אתנן שנקנס לדיר להתעשר פל שנתנו לה וחסר ולקחו הימנה (ואם יש לו עוד תשעה עם האתנן חייב במעשר) ופריד והא איפסל לי בלקוח [איה מיחייב האתנן במעשר הא הי' שלה ולקחו ממנה והו"ל לקוח דפטור] אישתימית' הא דאר"א אר"י לקח עשרה עופרין במעי אמן פולן נכנסים לדיר להתעשר דלקוח דפוטור במע"ב הוא רק בשעה שראוי לקרבו אבל לקוח מקוסר זמן אינו מיפטר וה"ל פגון שנתנו לה במעי אמן] יעו"ש ומבואר מסוגי' זו דבמעשר בהמה דפוטור לקוח לאו דוקא היכא דלא הי' מעולם שלו וברשותו רק אפי' אם אינו לקוח מתחלתו ועד סופו פגון שהי' ברשותו ומכרו וחסר ולקחו ג"כ מיפטר מטעם לקוח דהא אמרינו דאתנן דאם נתן לה בשעה שראוי לקרבו אף שחסר ולקח דמיפטר משום לקוח ונהרי מ"מ קודם שנתן לה באתננה שלו היתה וע"כ דגם בכה"ג מיפטר משום לקוח [ועי' ברי"ט אלגזי שם (ובכורות י"א):] ומקורן של דברים בתוספתא (דבכורות פ"ז) איזהו לקוח פל שמכרו לו וחסר ולקחו הימנו יעו"ש ואולם לענין לקוח דתרומה ראיתי להר"ש בפ"א דפאה דכתב דאם חזר וקני מלוקח חייב במעשר וכן פתבו תוס' (ב"מ פ"ח).

(ד"ה תבואת זרעיה יעו"ש"ה. ומבואר מזה דכל שאינו לקוח מתחלתו ועד סופו אינו מיפטר מתרומה ומעשר.

ונראה להוכיח מזה דאף שבעצם הדין דלקוח שנה מעשר בהמה לתרומה ומעשר מ"מ חלוקים בטעמם ובגדרם. וזה דהנהגה בהא דלקוח פטור יש לומר בזה שגני דרכים הא' י"ל דענין הפטור מצד הלוקח רצוני לומר דכיון דהוא שלו ע"י לקיחה ואין לו בזה זכות לידה ברשותו או גידול ברשותו רק הוא שלו מפי לקיחה גרידא.

גזה"כ שנה פטורו משום דמתנאי החיוב שיהי' שלו ע"י לידת הדבר ברשותו לא ע"י לקיחה. הב' י"ל דסיבת הפטור מפאת המוכר והפוננה דבאמת אין נ"מ באיזו אופן הוא שלו אם ע"י לידה ברשותו או ע"י לקיחה וענין פטור דלקוח הוא משום זמן שלפני לקיחה והיינו דכיון דלפני הלקיחה הי' ברשות המוכר גזה"כ דרשות המוכר פטורו לזה הלוקח ואף דגם אצל המוכר יכול הי' להתחייב מ"מ מתנאי החיוב שיהי' ברשות הבא לתרום מתחלתו ועד סופו [וכעין לשון הגמ' בתמורה ג.].

(מי בעינן דתיקו מתחלה ועד סוף ברשות מאן דעביד תמורה) וע"כ שפיר אלו הי' המוכר בעצמו התורם שפיר הי' מתחייב דהא ברשותו הוא מתחלה ועד סוף אבל כיון דעכשיו אינו שלו והלוקח הוא התורם מן הפטור משום דאינו ברשותו מתחלה ועד סוף דבתחלתו הי' ברשות מוכר ונמצא לפי"ז שאין הפטור מצד עצם הלקיחה דהיינו מפאת דהוא שלו ע"י לקיחה ולא ע"י לידה ברשותו דז"א דאלו הי' במציאות שיהי' שלו רק ע"י לקיחה ולא יהי' ברשות אחר מעולם שפיר הי' מתחייב בכה"ג דהפטור לקוח הוא רק מפאת הזמן שלא לקחו עדיין שהי' עליו רשות אחר אבל לא מצד הזמן שהוא שלו ע"י לקיחה דאין נ"מ באיזו אופן.

הוא שלו וזהו רק סימן דכשהוא לקוח הרי הי' מתחלה ברשות אחר וכיון דהי' ע"ז רשות אחר ואינו ברשותו דתורם מתחלה ועד סוף מן הפטור [ועיין בירושלמי (תרומות פ"א ה"א) אתם פרת לתורם את שאינושלו מה את עביד ליה בתורם את שאינו שלו או בתורם את של חבירו].

נשמעינה מן הדא הבקיר כריו ומרחו וחסור וזכה בו אין תעבדיניה בתורם את שאינו שלו אין תרומתו תרומה ואין תעבדיניה בתורם את של חבירו תרומתו תרומה יעו"ש בפסוגי' ומבואר דספק הירושלמי בהא דמקצטה תורה דאינו תורם שאינו שלו אם ענין הפטור מצד התורם שאינו שלו או מצד רשות אחר המערב ופשוט לי' דנ"מ להפקר אם תורם דאינו של אחר ואינו שלו וזה דומה קצת למ"ש בענין לקוח אם הפטור מצד התורם שאינו שלו ע"י לידה ברשותו רק ע"י לקיחה.

או הפטור מצד רשות אחר שהי' קודם הלקיחה רק דבזה חלוק מתורם שאינו שלו דשם עדיין הרשות אחר עליו ובלקוח הרשות אחר שבתחלה פטורו עכשיו משום דבעי' שיהי' ברשות התורם מתוע"ס ואכ"מ בזה] והנהגה בפשוטו נ"מ בין ב' הטעמים לענין דינא דמכרו וחסור ולקחו דאם נימא פדרה הב' דאין הפטור מצד הלוקח מפני שהוא שלו ע"י לקוחה ולא ע"י לידה ברשותו רק הפטור מצד המוכר היינו ע"י שחסר לו זמן זה שהי' ברשות המוכר ורשות שלפני הלקיחה פטורו א"כ גם בכה"ג נהי דהי' בזה לידה ברשותו שהרי הי' שלו בתחלה מ"מ הרי מכרו והי' ברשות אחר באמצע לפני הלקיחה שוב אותו רשות אחר פטורו דהרי אינו ברשות התורם מתחלה ועד סוף.

אבל אם נימא פדרה הא' דענין הפטור מצד הלוקח משום דבעי' שיהי' שלו ע"י לידה ברשותו וזה אינו שלו רק ע"י לקיחה שפיר י"ל בכה"ג דהי' לידה ברשותו בתחלה אף שמכרו באמצע ועכשיו שלו ע"י לקיחה מ"מ כיון דיש שניהם שהוא שלו ע"י לקיחה וע"י לידה ברשותו שוב

כִּינן דְהַלְקִיחָהּ אֵינּוּ פְטוֹר הַגּוֹף רַק פְטוֹר חֲסָרוֹן כַּנ"ל שֶׁחֲסָר לִידָה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְהָרִי בְּזָה אֵינּוּ חֲסָר זֹאת שְׁפִיר י"ל דְּמִיחֵיב.

וּלְפִי"ז נִחְזֵי דְבַמַּע"ב דְּהֵדִין דְּמִכְרוּ וְחָזַר וּלְקַחוּ פְטוֹר א"כ מוֹכַח דְּעֵנִין פְטוֹר לְקוּם מִצַּד הַמּוֹכֵר הֵינּוּ מֵה שְׂיִצָּא מִרְשׁוֹתוֹ דְּלוֹקֵחַ בְּאִיזוֹ זְמַן לֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא שָׁלוֹ רַק ע"י לְקִיחָהּ דְּהָא בְּזָה כְּבָר הִי בְּרִשּׁוֹתוֹ גַּם ע"י לִידָה וְע"כ דְּמָה שֶׁהִי בְּאִמְצָע בְּרִשּׁוֹת אַחַר פּוֹטְרוֹ וְכַנ"ל אֲמַנְם בְּתַרוּמָה דְּהֵדִין דְּמִכְרוּ וְחָזַר וּלְקַחוּ חֵיב מוֹכַח דְּאֵין הַפְטוֹר מְשׁוּם רִשּׁוֹת הַמּוֹכֵר דְּהֵינּוּ שָׁלֵא הִי בְּרִשּׁוֹת הַתּוֹרָם מִתְחַלָּה וְעַד סוֹף דְּהָא גַּם בְּזָה הִי רִשּׁוֹת אַחַר בְּאִמְצָע.

וְע"כ הַפְטוֹר מְשׁוּם הַלוֹקֵחַ שְׂאֵינּוּ שָׁלוֹ רַק ע"י לְקִיחָהּ וְחֲסָר לוֹ זְכוּת לִידָה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְשְׁעִיר בְּמִכְרוּ וְחָזַר וּלְקַחוּ חֵיב [וְטַעַם חֲלוּק מַע"ב מִתְרוּמָה תְּלֵיא בְּדַרְשַׁת הַפְּתוּבִים דְּבְתַרוּמָה אֲמַרִי (בב"מ פ"ח) תְּבוּאֹת וְרַעֲפָה וְלֹא לּוֹקֵחַ וּמוֹכַח דְּבַעֲיֵנּוּ שְׂיִהֵי שָׁלוֹ ע"י גִּידוּל בְּרִשּׁוֹתוֹ אֲבָל אֵינּוּ מוֹכַח שְׁלֵא יִהִי בְּרִשּׁוֹת אַחַר וְעִי' (בְּרִוּשְׁלָמִי פָּאָה פ"א ה"ו) עֲשׂוֹר תַּעֲשׂוֹר פְּרִט לְלוֹקֵחַ יַעו"ש דְּמִהַפְּהָ לְשׁוֹן הַגַּמ' (ב"מ פ"ח).

(דְּבְתַחֲלָה מְמַעַט מוֹכֵר וְאֵח"פ מְמַעַט לּוֹקֵחַ וְהִירוּשְׁלָמִי מְמַעַט בְּתַחֲלָה לּוֹקֵחַ וְעִי' בַּמַּעַה"ח (ב"מ פ"ח.) וְאֵכ"מ בְּזָה וְעִי' סְפָרִי רָאָה]: אֲמַנְם בְּמַעֲשֵׁר בְּהֵמָה אֲמַרִי (בְּבַכּוֹרוֹת נ"ו) מֵה בְּנֵה אֵינּוּ בְּלִקוּם וּבְמִתְנָה אֵף צִאֲנָה אֵינּוּ בְּלִקוּם וּבְמִתְנָה וּפְרִיָּהּ אֵי מֵה בְּנֵה אֵינּוּ בְּלִקוּם כְּלָל אֵף שׁוֹרָה וְצִאֲנָה אֵינּוּ בְּלִקוּם כְּלָל אֲלֵמָא אַר"א אַר"י לִקַּח עֲשָׂרָה עוֹבְרִין בְּמַעֲי אֲמֵן פּוֹלֵן נְכֻסִים לְדִיר לְהַתְעַשֵּׁר אֲמַר רַבָּא אֲמַר קָרָא תַעֲשֶׂה בְּשַׁעַת עֵשִׂי מִיַּעַט הַכְּתוּב יַעו"ש וּמְבֹנָאֵר דְּטַעַם הַפְטוֹר מִצַּד דְּבַעֲיֵנּוּ דְּוִמְיָא דְּבְנֵה וְהֵהָּ בְּנוֹ אֵינּוּ אֵלִיו רַק שְׁלֵא יִצָּא מִרְשׁוֹתוֹ בְּשׁוּם זְמַן וְהָיִי הַדְרָשׁ לְעֵנִין שְׁלֵא יִצָּא מִרְשׁוֹתוֹ וְלָכֵן שׁוּב גַּם בְּמַעֲשֵׁר בְּהֵמָה בַּעֲיֵנּוּ רַק שְׁלֵא יִצָּא מִרְשׁוֹתוֹ דְּמִכְרִישׁ.

וּבַמ"א בִּיְאֲרָתִי וְעִי' בְּרִי"ט אֲלֵגָאֲזִי (בְּבַכּוֹרוֹת נ"ו.) דְּדָן בְּהָא דְּאֲמַר (בִּירוּשְׁלָמִי ב"ק צ"ז ה"ו) כְּפָה דְּאֵת אֲמַר תַּמָּן הַמְקַדִּישׁ אֵינּוּ כְּמוֹכֵר וְדַכְּוֹתָהּ הַפּוּדָה אֵינּוּ כְּלוֹקֵחַ יַעו"ש וּמְבֹנָאֵר דְּאֵין עַל הַפּוּדָה מִן הַהַקְדָּשׁ תּוֹרַת לְקוּם וְדָן הִרִי"ט ו"ל דַּמ"מ בְּמַעֲשֵׁר בְּהֵמָה הַפּוּדָה מִיַּד הַהַקְדָּשׁ פְטוֹר כִּינן דַּמ"מ לֹא הִי בְּרִשּׁוֹתוֹ כָּל הַזְּמַן יַעו"ש וּמְבֹנָאֵר ג"כ כַּמ"ש דְּשִׁנֵּי עֲנִינֵי לְקוּם הֵם: וּלְפִי"ז נִרְאָה דְּזֵהוּ הַחֲזִילִיק בְּהָא דְּלְקוּם מִן הַעֲפו"ם אֵינּוּ מִיְחַשְׁבֵּי לְקוּם גְּבִי מַע"ב אֵף דְּמִיחֵשְׁבֵי לְקוּם גְּבִי תְרוּמָה דְּהֵהָּ סְבֵרַת רַבִּינוּ גְּרִשׁוּם ו"ל דְּלוֹקֵחַ מִן ל חֵיב הוּא דְּכַמוּ דְּאֲמַר (בְּבַכּוֹרוֹת נ"ו).

(שֶׁם דְּלְקוּם חוֹסֵר זְמַן חֵיב מְשׁוּם דֵּהִי בְּרִשּׁוֹת אַחַר בְּשַׁעַה שְׂאֵינּוּ בְּגִדָר חֵיב כְּלָל וּבַכַּה"ג אֵין רִשּׁוֹת הָאֲחַר פּוֹטְרוֹ כֵּן אֵין רִשּׁוֹת הַעֲפו"ם שְׂאֵינּוּ בְּר חֵיב מְהֵנִי לְפְטוֹר וְדוּמָה לְזָה בִירוּשְׁלָמִי מַעֲשָׂרוֹת (פ"א ה"א) הַפְּקִיר קָמָה וְחָזַר וְזָכָה בָּהּ וְעָבַר וְהַפְּרִישׁ מֵהֵן תְּרוּמָה הָרִי זֹו תְרוּמָה [אֲבָל בְּשַׁבְּלִין אֵינּוּ תְרוּמָה] וְאֲמַר הַטַּעַם קָמָה עַד שְׁלֵא הַפְּקִירָה עָבַר וְהַפְּרִישׁ מִמָּנָה אֵינָה תְרוּמָה שְׁבָלִין עַד שְׁלֵא הַפְּקִירָה וְעָבַר וְהַפְּרִישׁ מֵהֵן תְּרוּמָה הָרִי זֹו תְרוּמָה יַעו"ש וּמְבֹנָאֵר דְּאֵם לּוּלִי הַהַפְּקִיר הִי גִדָר חֵיב נִתְפָּס בּוֹ פְטוֹר הַפְּקִיר אֲבָל בְּקָמָה דְּלֹא הִי חֵיב אֵינּוּ נִתְפָּס הַפְטוֹר וְכ"כ בְּסַמוּךְ בְּזָה אֵף הַתִּיבָח בַּמַּע"ב דְּעֵנִין פְטוֹר לְקוּם מִפְּאֵת הַרִשּׁוֹת אַחַר הַפּוֹטְרוֹ וְכַנ"ל דְּבְמִכְרוּ וְחָזַר וּלְקַח פְטוֹר שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלְק דְּרִשּׁוֹת שָׁל בְּר חֵיב הוּא שְׁבַכְחוּ לְפְטוֹר אֲבָל מֵה שֶׁהִי בְּזְמַן פְטוֹר בְּרִשּׁוֹת אַחַר לֹא אֵיכְפַת לָן דַּע"כ פ' בְּכָל זְמַן חֵיב הוּא בְּרִשּׁוֹת הַמְּכָרִישׁ אֲבָל בְּתַרוּמָה דְּעֵנִין פְטוֹר לְקוּם הוּא מְשׁוּם הַלוֹקֵחַ דְּבַעֲיֵנּוּ שְׂיִהֵי שָׁלוֹ ע"י לִידָה וְגִידוּל בְּרִשּׁוֹתוֹ לֹא ע"י לְקִיחָהּ וְהַפְטוֹר אֵינּוּ מִצַּד רִשּׁוֹת הָאֲחַר שְׁלִפְנֵי הַלְקִיחָהּ רַק מִצַּד זְמַן הַהֵנָּה שׁוּב גַּם לְקוּם מִן הַעֲפו"ם חֵשִׁיב לְקוּם דְּנֵהִי דְּרִשּׁוֹת הַעֲפו"ם שְׂאֵינּוּ בְּר חֵיב אֵינּוּ פְטוֹר מ"מ הָרִי.

עכ"פ עכשיו אינו שלוו רק ע"י לקיחה וזה פטור הוא לגבי תרומה ודו"ק היטב [ועי' בתוס' (גיטין כ"ג): ד"ה העפום וכו' דאם מקרה במקור ונגדלה שליש ביד לוקח וחסור ולקחה דאינו חשיב לקוח אף שהי' גידול ביד הלוקח שבאמצע יעו"ש ומבואר דהרשות והגידול באמצע אינם פותרין ולמ"ש יש לעיין בזה ואכמ"ל] שוב הראני כת"ר פי ח"א העיר קצת פדברי: (מ) ואכתוב הערה אחת בקרא דתוספתא (ריש פ"י) דחולין הגוזז את המתה פטור מראשית הגז יעו"ש ולא נתבאר הטעם וראיתי בקרית ספר למבי"ט (פ"י מביןפורים) דכתב הטעם דמתה לא הוי בכלל צאן ואפשר נמי דמתה לאו דרפה בגיזה אלא בתלישה והכא גז כתיב ואע"ג דתולש צמר רחלים אמרינן דחייב היינו משום דראויה ליגוז דהוי דרפן אבל הכא לא עכ"ל וזה חידוש.

גדול דאף שדרפן בתלישה פינו דכתיב גז בעינן ראוי עכ"פ ליגוז וכן אינו ראוי לגיזה גם על התלישה פטור והנה בגוף הדבר דכ"הק"ס דלאחר מיתה לאו אורחין בגיזה רק בתלישה ראיתי לרמב"ן ז"ל (ה' בכורות פ"ג) דהביא דברי הירושלמי (פ"ז דשבת) התולש מן המתה (בשבת) חייב תלישתה זו היא גיזתה והרי"ט אלגזי שם הוכיח מדברי רמב"ן שם דהירושלמי מייירי בעוף דאמר לש"ס (בכורות כ"ה).

(דאורחין מחיים בתלישה וה"ה אחר מיתה אבל התולש מן הבהמה אחר מיתה פטור דלאו אורחין רק בגיזה יעו"ש באורחין. וזה סותר דברי הק"ס דאחר מיתה אורחין בתלישה.

ובאמת דהרי"ט א"ש שם הביא דברי הט"ז (או"ח של"ז סק"י) דהעתיק הירושלמי התולש מבהמה מתה חייב וכתב עפ"ז דצ"ד ליזהר במלבוש שנעשה מעור בהמה שלא יתלוש ממנו שער בשבת דהוי חייב חטאת יעו"ש ואולם הרי"ט תמה מאוד דכיון דבבהמה פטור מחיים התולש משום דלאו אורחין רק בגיזה אמאי יתחייב אחר מיתה בתולש, ומהירושלמי אין ראי'.

דמייירי בעוף דגם מחיים תולש אורחין בבכורות (כ"ה.) יעוש"ה.

אמנם מצאתי ב"ה בפירוש רבינו חננאל (שבת ע"ה.) דכתב וז"ל בירושלמי התולש מן המתה חייב תלישתה היא גיזתה "מן חסי פטור" עכ"ל הנה הוסיף ר"ח ז"ל דמן חסי פטור התולש ומבואר להדי' דמפרש הירושלמי בבהמה דפטור תולש מחיים.

דאלו בעוף הרי מפורש בבכורות (כ"ה.) דגם מחיים אורחין בתלישה ומאי זה דכתב מן חסי פטור וע"כ דבבהמה מייירי ואשמעינן דאף דמחיים אורחין בגיזה לאחר מיתה אורחין בתלישה וזה מבואר פדברי הט"ז וכסברת הק"ס ש"ר בר"ן (פ"א דביצה) במתני' דאפר פירה שיהביא בגירסת הט"ז ועי' בר"ן שבת (פ"ז) ובפני' רש"י שעל הרי"ף שם יעו"ש ובמאירי שבת (ע"ד): ובאו"ז ה' שבת (סי' סג) וביראים גוזז אות ק"ב יעו"ש בכל הרמיזות ואכמ"ל]: ואולם בגוף חידושו דהק"ס דהא דראשית הגז מחייב גם בתולש היינו רק בראוי לגיזה לכאורה יתיישב לפי"ז לשון הגמ' חולין (קלה).

(דהא דפריה דלמא לי' קרא דקדשים פטורין מראשית הגז והא לאו בני גיזה נינהו דכתיב ולא תגזו יעו"ש דצ"ב הלשון דלאו בני גיזה ואמאי לא קאמר והא אסור לגז אמנם יתכן דהא לכאורה למאי דאמר בכורות (כה).

(דהתולש מן הקדשים פטור יעו"ש ובירושלמי שבת (פז). ובראשית הגז הא מחייב גם תולש ברמב"ם (פ"י מביןפורים) וא"כ מאי פריה דלא משפחת בקדשים חייב דראשית הגז והא משפחת חייב רה"ג בתלישה דליכא איסור גיזה.

אמנם למאי דאמר נדרים (נ"ט.) (דהיתירא זרעי אינשי דאיסורא לא זרעי אינשי ועי' ירושלמי ערלה (פ"א) וכ"כ במ"א דאף דבאיסור דנו אם איסור חשיב אינו ראוי מ"מ מידי דתלוי באורחיה ולא אורחיה שפיר גם איסור משוי לי' לאו אורחיה דעכ"פ אין דרף בנזיל לעשות פן והבאתי מפמה דוכתי ועי' מלחמות פ' מקום שנהגו יעו"ש א"כ שפיר פיון דיש איסור גינה במקדשין חשיבי עכ"פ לאו אורחיהו בגינה ושוב ממילא לפי דברי הק"ס דכל דפטור בגינה פטור בתלישה שוב במקדשין יפטור גם תולש מראשית הגז וזה מדוקדק בלשון הגמ' דלאו בני גינה נינהו היינו אף דמשפחת היתר גינה בתולש מ"מ פיון דלאו אורחיהו בגינה ממילא פטור על התלישה [וש"ר שהמנ"ח והחת"ס הניחו בצ"ע דמשפחת חיוב רה"ג בתלישה דליכא איסור גינה יעו"ש ולדברי ק"ס מןושב כמ"ש]: ואמנם דברי הק"ס צ"ע מהא דחולין (קל"ז).

(דפריה אלא מעתה נוצה של עינים ליחייב בראשית הגז) ומשני בעינו גינה וליכא [דהא תלישה הוא] ופריה מאן שמעית לי' האי סברא רבי יוסי הא מודי ר"י במידי דאורחיה וכיון דאורחיה דעוים בתלישה בגינה דמי רש"י] יעו"ש הנה מפורש דאף שאינו ראוי לגינה יש בו חיוב מצד תלישה וצ"ע [ולכאורה י"ל דהא דכתב הק"ס דאין חיוב רה"ג בתלישה אלא אם פן ראוי לגינה הטעם משום דחיוב תולש מצד תולדה דגוז ומש"ה בעי שיהי' ראוי לגינה וכ"ז לדין אבל במידי דאורחיה לרבי יוסי אין זה בגדר תולדה רק דזהו גוזו בעצמו ועי' פירוש המשנה לרמב"ם שבת (ע"ג): דתולש הני אב ועי' בפ"ח משבת ה"ג יעו"ש וע"כ דבמה דהוי אורחיה אינו תולדה רק אב וכן ראיתי בס' אג"ט (קוצר אות ג) שהוכיח מדברי מאירי שבת (ע"ג): דתלישת נוצה של עינים דאורחיה בתלישה הוי אב יעו"ש] וממילא א"צ שיהי' ראוי לגינה דמאי עדיפות לגינה מתלישה.

אמנם לשיטת תוס' בכורות (כ"ה.) (ד"ה ואמר דכתבו דבראשית הגז ליכא חיוב תולדות יעו"ש נסתר זה דבהכרח גם לדין הוי תולש עצם חיוב לא מתורת תולדה וכמו לרבי יוסי וא"כ שוב א"צ שיהי' ראוי לגינה דבעצמו הוי בגדר גינה.

ואולי יש לומר דסברת הק"ס בגוזו המתה הוא דכיון דמחיים הנה דרכו בגינה והי' חיובו דנקא ע"י גינה ע"כ א"א לחייב אח"כ ע"י תלישה פיון דגם מחיים התחיל החיוב דרה"ג ואזי הי' חיובו ע"י גינה והא דאמר בירושלמי שבת (פ"ז) דהתולש מן המתה בשבת חייב היינו דשבת אינו חובת הצאן רק חובת גברא ונדנין במה דאורחיה דאדם בשעת עשייתו וזו שהיא מתה דרכו עכשיו בתלישה.

אבל בראשית הגז דהחיוב מפאת הצאן וחיובא דצאן הי' בראויות דגינה שוב פיון שפקע הראויות דגינה א"א לחייבו אמנם בנוצה של עינים הרי לעולם אורחיה בתלישה שפיר י"ל דחייב אף שאינו ראוי לגינה פיון שלא נשתנה מפמה שהי' ואכ"מ]: דוש"ת מנחם ועמבע מפראגא.

סימן כב. ב"ה פה ווארשא שלום וברכה לראש ידיד נפשי הרב הגאון המאור הגדול החריף וכו' מו"ה מנחם נ"י בפראגא: אחדשה"ט זה כביר אשר קבלתי מכתבו היקר לי ולא הי' לי פנאי לעיין בדבריו הנחמדים עד עתה אם כי הרעש נתגבר בעו"ה השי"ת יעזור לנו ולכל ישראל בכלל ובפרט ויגאלנו ע"ד כבוד שמו הגדול בב"א: הנה כת"ר האריה בענין יפת תואר בהלאו "דמפור לא תמפרנה" דהא בלאו הכי אינה ברשותו דהא אסור השמיוש והעומור.

בה וכן העיר בזה המ"ח אמןם לדעת פשוט למאי דאמר בקידושין (דף י"ח.) דתנא מוכר אדם את בתו לאשות ושונה לשפחות ושונה לאישות אחר שפחות אבל לא לשפחות אחר אישות ר"ש אומר פשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אשנות פה אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות יעו"ש ומבואר דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אשנות פה הכא ביפת תנא י"ל למאי דמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל דמתגינת וטובלת פכל הגרים "ונושאה בכתובה וקידושין" ונהרנו לאחר הג' חדשים ופשוט דיכול לקדשה בעל פרה דזכות לאשות יש לו בה וגדולה מזה פתבו התוס' בקידושין (דף ה.).

(דגם ביעוד יכול ליעדה בע"כ דאב ובע"כ דבת והא דאמרין אין יעוד אלא מדעת היינו שצריך להודיעה שלשם קידושין מיעדה יעו"ש [ולזה אמרה תורה דזכות האשות דיש לו בה אינה יכול למפור לאחר שיהא יכול לישא אותה בע"כ ופשיטא דאינה יכול למוכרה לשפחות פיון דהוא עצמו אינה יכול להשתמש בה בתורת שפחה אבל זכות לאשות דיש לו בה הו"א דיכול למפור ואמרה תורה לא תמכרה וז"פ: ולפי"ז נראה פשוט דאינה יכול למוכרה לעכו"ם דממנ"פ לשפחות הא הוא בעצמו אסור להחזיקה בתורת שפחה וזכות האשות הא בעכו"ם ליכא תפיסת קידושין: אולם באמה העברי' מבואר במכילתא פ' משפטים "לעם נכרי לא ימשול למכרה הרי זה אזהרה שלא ימכרה לנכרי" יעו"ש ונהרנו דשם דיכול למוכרה לשפחות שפיר הנה אמנא דיכול למוכרה לנכרי [אמןם יש לעיין דהא קימא לן דאין מוכרה לקרובים משום דאינו ראוי ליעוד ואם פן פשיטא דאין יכול למוכרה לעכו"ם דהא אינו ראוי ליעוד.

וצריך לומר דנ"מ אם יש לו בן שנתגייר ובכהאי גוונא הא ראוי ליעוד] אבל ביפת תנא פשיטא דאין יכול למוכרה לעכו"ם וכנ"ל נרק לישאל צריך קרא דלא תמכרה: ומה דהעיר כת"ר בזה דהשמיט הרמב"ם ז"ל דבריהספרי תצא דגם מתנה הוא בכלל הלאו דיפ"ת דלא תמכרה ועמד בזה המנ"ח.

הנה בפ"ד מהלכות עבדים הלכה י. בהלאו דלעם נכרי לא ימשול למכרה פתב בהדיא אין האדון יכול למפור אמה העברי' ולא ליתנה לאיש אחר יעו"ש הרי דמתנה בכלל מכירה ומצאתי בקרית ספר שהעתיק דברי הרמב"ם דאינה מכורה ומחזיר הדמים ומנן שלא יתנה במתנה ולא בטובה וכו' ואינה מחזיר הדמים ולכאורה דבריו ז"ל אינם מוכנים.

ונראה דהפוננה בטובה היינו שעשה לו טובה וכעין מה דאמרין בב"מ (דף ט"ז) מתנה כמכר ובמגילה (דף כ"ו) אי לאו דהוי לי הנאה מיני' לא הנה יתיב לי יעו"ש ונהנאה זו אינה מחזיר ודןסק.

עכ"פ מבואר דדעתו ז"ל בדעת הרמב"ם כ ומה דהאריך כת"ר בדין עימור אם עובר בהלא משנה פרוטה וראיתי שגם במ"ח חקר בזה יש להביא ראי' מהא דלא מנו מוני המצות לאו"ז הלוקין ופשוט משום דניתן לתשלומין ואם ניימא בלאו גם בפחות משו"פ א"כ משפחת לה מלקות וכמו בחברו פחות מפרוטה דלוקה [ולענין לאו דעבודה ב פשוט דעובר אף דאין בו שנה פרוטה וכדמוכח שלי תוס' פסחים (דף מ"ז) גבי יש חורש דכתבו דלא חשיב לאו דמעילה משום דבעינן שנה פרוטה יעו"ש] ובמ"א פתבתי קונטרס בדיני השיעורין ואכ"מ: [הנה מצאנו בתוך פתבי הרהמ"ח ז"ל הקונטרס שרמז אליו ואמרנו להעתיקו לכאן]: דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' פלי המקדש דעל הלאו דעל בשר אדם לא ייסף חייב אפילו בכל שהוא אף דכרת ליכא אלא בכזית וכמבואר בפ"א דקריתות (דף ו) מ"מ הלאו עובר בכ"ש ג"כ עיי"ש: ולכאורה ראי' לדבריו

דאל"כ למה לי קרא תיפוק לי דחייב משום מעילה דהא פרת וחסאת לא בעי אזהרה וכדמסקינן במכות (דף י"ג).

(עיי"ש [וצ"ע דברי התוס' שבועות (דף י"ח) ד"ה לא וכו' דנראה מדבריהם דלא קיי"ל פסונגיא דמכות הנ"ל] וילאו בעלמא הא חייב משום מעלה ול"ל אזהרת דעל בשר אדם לא ייסף וגו': אמנם אי נימא דמשום הלאו דעל בשר אדם לא ייסף בכ"ש חייב אחי שפיר דמשום דהלאו דמעלה הא בעינו שנה פרוטה: אף י"ל דגם להרמב"ם ניתא דמשפחת לה שהי' בו פזיות ולא הי' בו שנה פרוטה דמשום מעילה אינו חייב פי אם בשנה פרוטה ואף דאסור מה"ת וכמ"ש הרמב"ם דאפילו בפחות משנה פרוטה אסור מה"ת מ"מ הא לא ליכא פי אם איסורא ונ"מ שיהי' עובר על הלאו ג"כ ועיין בב"מ (דף נ"ה) ואכמ"ל ונראה דהא דאמרין בכריתות שם למלכים וכנהנים ר"י פוטר דהיינו דפטור מפרת אבל הלאו דעל בשר אדם עובר דהא באזהרה לא כתיב בי' זר.

ורא' מדאמרין שם מניין לכהן גדול שנטל משמן המשחה ונתן על בני מעיו שחייב והא לא הוי זר מעיקרו ובע"כ דעל הלאו לא בעינו זרות דגם פנהנים ומלכים חייבים וז"ב: עיין ספר מנחת חינוך שמסתפק ביפת תנאר דכתיב לא תתעמר בה אם יש עימור בפחות משנה פרוטה וכמו דפליגי בסנהדרין (דף פ"ה) לענין גונב נפש יעיי"ש: ונראה להביא ראי' דלא הביאו כל מוני המצות לאו זה בכלל הלוקין וע"כ משום דניתן לתשלומין.

ואי נימא דיש עימור בפחות משנה פרוטה הרי משפחת לה מלקות בהתעמר בה בפחות משו"פ דחייב מלקות וכמו חובל בתברו דאם חבל בו בפחות משנה פרוטה לוקה וע"כ דבזה אין עימור בפחות משנה פרוטה ואכמ"ל והנה בהא דאינו חייב בגונב נפש עד שישתמש בו.

נראה דבאמת אין נתפס בו שום קנין ובשלמא בכל גנב קונה אותו לאונסין ועיין תוס' ב"ק ריש הגזל ומאכיל (דף קי"א:) דכל גנב יש בו קנין כל דהו דיכול לקנותו בשינוי מעשה עיי"ש אבל בגונב נפש אינו חייב עד שיעשה בו קנין כמבואר בסנהדרין (דף פ"ה) וילענין מה קונה אותו: אף למה דקיי"ל דגנב אינו משלם מה שנהנה וכמבואר בב"ק (דף צ"ו) גבי תקרף בעבדו של חברו ועשה בו מלאכה עיי"ש וא"כ לענין זה קונה אותו דאינו צריף.

לשלם דמי שימוש פיון דאינו חייב עד שישתמש בו ולכן צריף קנין ומזה ראי' דכן חורין לא אמתקיש לקרקע עיין בש"ף חו"מ (סי' צ"ה) דהא בקרקע צריף לשלם מה שנהנה וכמבואר שם בב"ק גבי עבד ופשוט הוא ועיין בגיטין (דף י"ב) לא צריקא דאמדיהו לחמשה יומי ועבדו לי סמא חריקא ואימסי בתלתי יומי מ"ד צערא דידי' הוא קמ"ל: הנה מכאן קשה לי דברי התוס' בתובות (דף ל"ט) שפכתבו דבר חדש דכל צער החבלה דמחייב בו היינו אותו הצער הבא לו בשעת החבלה אבל בצער הבא אח"כ מיפטר דגרמא בעלמא היא עיי"ש.

והרי מהאי דגיטין הנ"ל מוכח דחייב על צער הבא אח"כ ואולי פיון דלולי זה הצער הי' צריף לשלם ריפוי בעד חמשה יומי ומשתרשי לי בצערו של עבד לכן צריף לשלם צערו: ויותר נראה למ"ש התו"ס בב"ק (דף צ"ח) דהיכי דיש חסרון באותו הקלוקל דצריף לשלם בעד כל הקלוקל עיי"ש גבי השף מטבע של חברו יעיי"ש וא"כ היכי דמשלם צערו של החבלה צריף לשלם גם הגרמא וכוננת התוס' הנז' היינו היכי דבשעת החבלה ליכא צערא אז פטור על הצער הבא לו אח"כ דגרמא בעלמא היא: ואגב אכתוב מה דאמרו בב"ק (דף פ"ה) ורפא ורפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות הפונה אפילו מאה פעמים וכמו הנשכ תשיב.

ובפעם השני שוב הני בידי שמים ופשוט: ועיני יומא (דף פ) אמר ר"ל ציר שעל הירק מצטרף לככותבות ביום הכפורים מהו דתימא משקה היא קמ"ל פל לאכשורי אוכלא היא עיי"ש ויש לעיין אי לענין ברכה ג"כ מצטרף: ונראה דהדבר מבואר בברכות (דף ל"ח) ר"י אכל זית מליח ובינה עלי תחילה וסוף ופריה פיון דשקיל לגרעינתי בציר לי שיעורא.

ומה פריה דלמא המלח מצטרף לכזית הרי דאינו מצטרף לענין ברכה: וטעמא דמלתא דהא מבואר בתולין (דף ק"כ) דר"ל לא אמרה אלא לענין יום הכפורים והנינו למה דאמרין ביומא דאפילו רבנו דאמרו דאפילו אין שיעורו שנה מצטרף שאני הכא דביתבא דעתא תליא מלתא עיי"ש (דף פ"א).

(וא"כ הכא שפיר מיתבא דעתך אמנם אם נימא דמתני דהאוכל ושותה רבי יהושע דס"ל דכל שאין שיעורו שנה לא מצטרף אבל לרבנו מצטרף פשיטא דאין חילוק בין ציר שעל גבי ירק דיום הכפורים או משקין.

ובאמת הא מבואר ביומא שם דר"ל עצמו אמר שם דר"י היא וא"כ לרבנו אין חילוק וגם לענין ברכה מצטרף ואכמ"ל: ובעבודה זרה (דף י"ט) אם בנה שפרו מותר מ"ט גמר מלאכה אימת הוי קא הוי במכוש אחרון מכוש אחרון לית בי שנה פרוטה ובתוס' שם הקשו מה בכך דלית בי שנה פרוטה מ"מ דמי עפ"ם הוא יעיי"ש: ונראה למה דמבואר ברמב"ם פ"ג מה' עפ"ם הלכה ד) דהעושה עפ"ם בין בידו בין שצנה לעשות חייב מלקות.

וכבר ביארו האחרונים ז"ל דאין הטעם משום דשליחו של אדם כמותו דהא אין שליח לדבר עבירה ועוד דהרמב"ם אינו מחלק בין עשאה עפ"ם לעשאה ישראל דבעפ"ם ל"ש אין שליח לד"ע פנודע] רק דשאני הכא דגזירת הפתוב היא דאפילו גרמא אסור: ולפ"ז למה דמבואר בסנהדרין (דף נ"ו) דגם עפ"ם העושה עפ"ם ולא פלחה חייב.

וידוע דעת רש"י בעירובין (דף ס"ב) דגבי עפ"ם שייף ג"כ קים לי בדרבה מיני' עיי"ש וא"כ פיון דצנה לעשות עפ"ם א"כ חייב מיתה למה דמבואר במדרש רבה פ' נח דב"נ נהרג אף אם עשה עיי שליח דלגבי ב"נ לא אמרינן אין שליח לדבר עבירה וא"כ אינו חייב בתשלומין דקים לי בדרבה מיני' וא"כ אף אם נתן לו לא הוי אלא מתנה בעלמא וכדפריה בב"ק (דף ע) עיי"ש ולצאת ידי שמים י"ל ג"כ דאינו שייף בעפ"ם.

וא"כ פטור מפל וכל פנ"ל: אף י"ל דבאמת דברי רש"י בעירובין תמוהים פיון דהטעם משום קים לי בדרבה מיני' מה נ"מ בין פרוטה לפחות משנה פרוטה ולמה נקט הש"ס פחות משנה פרוטה אפי' פרוטה נמי.

וצ"ל כמ"ש האחרונים דלקאורה ל"ש קים לי בדרבה מיני' למה דמבואר בסנהדרין (דף ע"א) דב"נ שבינה את השם ואס"פ נתגזיר פטור דאישתני דינא אישתני מיתתו. וא"כ הא בידו להתגזיר ולא שייף קים לי בדרבה מיני' וכעין מה דאמרין במכות (דף י"ג) חייבי פרישות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה וכו' עיי"ש ולכך נקט פחות משו"פ דממ"נ אם יתגזיר יהי פטור דבפחות משו"פ לאו ממונא בישראל ואם לא יתגזיר יהי פטור משום קים לי בד"מ משא"כ בפרוטה חייב דלמא יתגזיר עיי"ש [ויש להעיר מדברי הש"ס ב"מ (דף ע"ב) דנכרי שהלוח מישראל ואס"פ נתגזיר גובה את הקרן וגובה את הרביית שלא יאמרו מפני מעותיו נתגזיר זה וא"כ ה"נ אם יתגזיר יהי חייב שלא יאמרו מפני מעותיו נתגזיר]: ולפ"ז מיושב קו' התוס' דלענין

פחות משנה פרוטה לא אכפת לך דהא הדין דקים לי בד"מ ונדוןקא אם היא יותר מפרוטה דלא שנייה קים לי בדבריה מיני' וצריכין לבא מחמת ישנו לשכירות מתחילה ועד סוף פנ"ל ודו"ק: ומינשגב ג"כ דברי הר"ף שלא הביא דאפילו בעפונ"ם עצמה השכר מותר ולהנ"ל י"ל דאנן קיי"ל פאיך תנא דיליף בסנהדרין דעפונ"ם אינו חייב על העש"י וא"כ קשה קו' התוס' דדמי עפונ"ם קא שקיל ודו"ק: וביומא (דף פ) האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב ושיעור שפא יבא ב"ד וירבה בשיעורין ופריה אילימא דמחייב קרבן אפזית קטן והא תניא אשר לא תעשינה וכו' השב מדיעתו מביא קרבן על שגגתו.

עיי"ש ובקונטרס יום הכפורים תמה דהא עכ"פ אם הי' יודע בשעת אכילה שהב"ד טעו לא הוי אכל ויחיד שעשה בבט בהוראות ב"ד חייב הרי דחשוב שב מדיעתו עיי"ש ובאמת הדבר מבואר בהוריות (דף ב:): קסבר ר"י פנין דאלו הוי מתנדע להו נהדרו בהו שב מדיעתו קרינו בי'.

רק דיש לתמוה בלא"ה מנ"ל להש"ס דלא הוי שב מדיעתו הא אפילו לב"ד דאינו חייב אלא בכזית גדול מ"מ הא ח"ש אסור מה"ת [דר"א בנדאי דס"ל כר"י רבן]. וכן מבואר בירושלמי פ"ו דתרומות (הלכה א) פורש מכזית ואינו פורש מחצי זית לא הוי שב מדיעתו.

הרי דבאינו פורש מח"ש לא חשיב שב מדיעתו. וה"נ הא עכ"פ הי' שב מדיעתו משום הח"ש ומה פריה ועיין בנוב"י מהדו"ת (סי' ל"ב) מה שביאר דברי רש"י הוריות (דף ח) בזה יעי"ש: ונדע דבהא דקיי"ל דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זתים עיין פרייתות (דף י"ד) ובתוס' ישנים שם.

והמרדכי בפסחים הקשה בהא דפסחים (דף קט"ו) דהלל הי' כורף פסח ומצה ומרור הא אין בית הבליעה מחזיק. יותר מבית זתים ותי' דזה דווקא בשלמים אבל במרוסקים מחזיק יותר והובא במג"א (סי' תע"ה).

והקשה במחצית השקל שם דא"כ הדרא קו' הש"ס פרייתות שם לדוכתא דליחגי פגון שאכל כזית דם ולא שנייה תי' הש"ס דבשתי אכילות לא קמירי דאין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זתים הא י"ל דאיירי במרוסקים עיי"ש: ונראה לי שב בפשיטות דע"כ איירי בשלמים דאל"כ הא קיי"ל דאסורים מבטלים זה את זה: ובזה יתפרש היטב דברי הירושלמי פ"ג דב"ק (הלכה ב) זמנין דמותבין ומסייעין לר"ל וכבר דחקו בפירושו ולהנ"ל הכפוננה לר"ל לשיטתו דס"ל בזבחים (דף ע"ח) דאיסורים מבטלין זה את זה.

והובא פלוגתא זו גם בירושלמי פ"א דחלה (הלכה א) בשם ר"י ור"ל ע"כ קאמר דמתניתין זה מוכח כר"ל מדלא מני עוד ה' וכגון שאכל גמי כזית דם. וע"כ משום דבב' אכילות לא קמירי ומוכח דאסורין מבטלין זה את זה דאל"כ הא משפחת לה במרוסקין פנ"ל: וע"ד הפלפול קצת נראה דלשיטת הירושלמי פ"ח דתרומות (הלכה ב) דלענין יום הכפורים הלעוס כבלוע יעי"ש א"כ ע"כ מיירי שבלעו דהא מפי לעסו נתחייב משום יום הכפורים דהלעוס כבלוע ולענין שבת אינו חייב עד שנח וכיון דמירי שבלע שפיר אמרינו דאין בית הבליעה מחזיק וכו' דא"א לבלוע כי אם שלמים ולא מרוסקין.

ובשלמים שפיר אינו מחזיק: ויתפרש בזה גם דברי התוס' בפסחים (דף קטו) שהקשו דאמאי בלע מצה ומרור ידי מצה יצא. הא פנין דידי מרור לא יצא, א"כ ליבטל מרור דרשות את המצה עיי"ש.

ולכאורה למ"ש התוס' בנבחים (דף עח) דדונקא אם אכל פזית מצומצם או מבטיל לי הכזית מרור ונמצא דלא אכל פזית משא"כ באכל יותר מפזית לא אתי פזית מרור ומבטיל לי עיי"ש וא"כ דלמא מיירו שאכל יותר מפזית מצה.

ולתנ"ל אתי שפיר פיון דמיירו בבליעה ובבליעה דאיירו ע"כ בשלמים הא אין בית הבליעה מתזיק יותר מב' זיתים פנ"ל. ובבא מציעא (דף נג) מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות פרוטה תפסה פרוטה הדר הוי לי דאורייתא ודרבנן לא מצטרפו עיי"ש ועיין בשיטה מקובצת ששמה פיון דמדאורייתא חד בתרי בטל וכיון דפרוטה אחת נתחלה שוב בטל החצי פרוטה ושוב הוי ג"כ דרבנן עיי"ש: והנה לשיטת המרדכי דהכי דנולד האיסור בתערובותל"ש בטיול ובארו האחרונים דהיינו דונקא היכי דהיתר לא הי' נקפך מקודם כמו יבמה שרקקה דם וא"כ הכא דהאיסור הי' נקפך ורק דהיתר נולד אחר שחילל שוב לא בטל ומינש"ב קו' הש"מ לנכון: אמנם לא משמע פן מירושלמי פ"ג דחלה (הלכה ז) דפריף שם למאן דאית לי טבל בטל דבר תורה מהא דתניא הנוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה להיות מפריש וכו' מפיון שקידשה ריבה לשם חלה תנבטל ברוב ופירושו פשוט פיון שהפריש ממנה על עיסות אחרות א"כ מפי הפריש ממנה ריבה שוב המיעוט האחרון בטל ברוב ואיך מפריש ממנה אח"כ על עיסות אחרות וה"ה דהוי מצוי להקשות מהא דתנן המניח פירות להיות מפריש עליה תרומה] וכן המניח חביות להיות מפריש ממנה תרומה והשתא מה פריף הא י"ל דלא בטל בכה"ג: ובעיקר הקושץ י"ל פיון דלכתחילה אסור לבטל איסור שוב אם מחלל פרוטה ומחצה מע"ש על שתי פרוטות מוכרח ג"כ לסיים ושוב לא בטל: ועיין בריטב"א שפי' דמה דאמרינו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפו.

היינו דפחות משנה פרוטה פיון דלא תפיס פדיונו שוב מותר לאונקלו מה"ת חוץ לחומה והחצי פרוטה שבתוף התערובות פיון דהי' בו בתחילה יותר מפרוטה הוי מה"ת וכו' דאי אפשר לומר דהכוננה דכיון דנתערבו לא הוי אלא מדרבנן דחד בתרי בטל דא"כ מה ארי' חצי פרוטה אפילו פרוטה נמי עיי"ש: והנה יש לתרץ קו' הריטב"א דיש לומר דבפרוטה לא בטל מה"ת דממונא לא בטל (ועיין מ"מ פ"ז ממעילה) משא"כ פחות משנה פרוטה דליכא בי' ממון רק איסור שוב בטל.

אמנם אי נימא דפחות משנה פרוטה מע"ש מותר מה"ת א"כ תלוי האיסור בממון והוי כמו תחומין בשלהי ביצה לא יתכן זה. ועכ"פ אם נימא דפחות משו"פ מע"ש אסור ע"כ דאינו תלוי בממון ושפיר בטל.

ובזה מובן מ"ש האחרונים בהא דפרוטה בתוף פיס זה הקדש דמש"ה לא בטל משום דממונא לא בטל עיי"ש דהא חזינו לדעת רש"י גיטין (דף י"ב) דפחות משנה פרוטה אי אפשר להקדישו חזינו דאיסור תלוי בממון ומש"ה לא בטל וה"ה מעשר שני.

ועיין במגיני שלמה שכ' הא דהקדש ומעשר שני מקרי דבר שיש לו מתירין [אף דהיכי דצריף להוציא הוצאות לא הוי דבר שיל"מ] משום דקיי"ל הקדש שנה מנה שחללו על שנה פרוטה מחילל א"כ הוי דבר שיל"מ עיי"ש ולפ"ז פחות משנה פרוטה בטלה שפיר ודו"ק: ואגב אכתוב בתוס' שם בד"ה דנפל וכו' דפי' רוב מחיצות דאי לא כן נהי דלענן שבת חייב עליה משום רשות הרבים מ"מ לענן מחיצות קדשים חשבוו במחיצות ונהיאו ראי' מפסחים (דף כ"ו) עיי"ש.

ויש לעיין אמאי לא אמרינו מיגו דהוי מחיצות לענין קדשים הוי מחיצות לענין שבת וכדאמרינו בסופה (דף ו') מיגו דהוי דופן לסופה הוי דופן לשבת ובשבת (דף צ"א) זרק פניית תרומה ויעיין פעין זה בחולין (דף ס"ט) ואכמ"ל.

[ע"כ מצאנו: ומה דהקשה כת"ר למה לא הזכיר הרמב"ם גבי המוכר מעשר בהמה מה יהי בהדמים הנה ראיתי ברמב"ם פ"ד מהלכות מעילה ה"ח גבי המוכר עולתו ושלמיו דדבר תורה שייחזרו הפעות כמו שהי' אלא שקנסו אותו חכמים שיפלו לנדבה יעו"ש: והנה הרמב"ם שם מסיים ואין פאן מעילה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים יעו"ש ולכאורה אינו מוכן הא אף אם הייתה מכירתו מכירה לא הייתה בזה מעילה ורק דקרב על שם חבירו.

ובפרט למאי שפתיב הקצות (סי' ת"ו) דרק לאכול הבשר יכול למוכרו לרבי יוסי הגלילי יעו"ש ובקריית ספר באמת לא העתיק לשון זה יעו"ש ויתכן לפרש לפי שיטת הרמב"ן בב"ב (ע"ט.) גבי בור ונתמלא מים דמה דלא נתקדש ע"י אדם אין בו מעילה יעו"ש אם כן פיון דהוא לא הקדיש הפעות ורק דחכמים קנסו אותו שיפלו לנדבה ולכן אין בו מעילה וקאי "ואין פאן מעילה" על הפעות ועיין באור שמש בפ"ה ממעילה הלכה ו' מה שביאר בהא דנזיר (כ"ו) פעין זה יעו"ש דברים נמצאים: וזה פביר הארכתי בדברי הירושלמי (פ"ה דיומא ה"ו) משיבין ר"מ ור"ש לחכמים דס"ל אין מועלין בדמים] אילו מוכרן שמא אינו תופס דמיהן מה ביניהן ומה בין דמיהן [והיינו פיון דיש להקדש בו זכות וכדתנן ונמכרין לגננין לזבל] ואמאי אין מועלין יעו"ש ולפי שיטת הרמב"ן גיחא פיון דדם בתחלה אין מועלין ושוב אף אח"כ דמוכרין אין מעילה בדמיהן דהוי כמו דזכי ע"י חצר ולא מפח מקדיש אתי ובהו יש לפרש סוף דברי הירושלמי שם "דישון מנבח הפנימי והמנורה אם מוכרן תופס את דמיהן הדמים אם מוכרן תופס את דמיהן" והיינו דבדישון מנבח הי' בו מעיקרא מעילה עד שלא נעשה דשן ולכן אם מוכרן יש בדמיהן מעילה משא"כ בדם דלא הי' בו מעולם מעילה ולשון הירושלמי שם צריך באור עוד: ומה שהעיר כת"ר באיסור מכירת יפת תואר אם הוי האיסור גם על הלוקח והעיר עפ"י דברי הספרי תצא "לא תתעמר בה הרי זו אזהרה לבית דין" דבכל מקום שיש חיוב על הב"ד הוי החיוב על כל ישראל וכדברי הגר"א ז"ל לענין מילה דהחיוב על הב"ד כל ישראל בכלל עכ"ד בזה יש לעיין טובא דבפשטו לא מסתבר כלל שיהי' אזהרה לב"ד אם דמצינו בב"מ (דף צ"ו) בעל בנכסי אשתו מי מעל גימעלו ב"ד וכו' ופירש רש"י ז"ל שכל תקנת משפט תלויה בהן וע"י נוהגות חוקות המתקנים לצבור מאז כו' יעו"ש הנה זה רק מה דתקנו חכמים כגון בעל יורש את אשתו לא בהקנינים שהם מן התורה.

ואולי הא דאמרו במכילתא (פ' בא) ויקרא משה לכל זקני ישראל מלמד שעשאן ב"ד הפנונה שיתקנו קנינים דבפסח מצרים הייתה הלקיחה מבעשור ואכ"מ] לא מציינו זה ובהגהות הגר"א ראיתי דגרס הרי זה אזהרה לבד כן במכילתא פ' משפטים הגיה הגר"א ז"ל דצ"ל הרי זה אזהרה לאב יעו"ש וראה בש"ס עירובין (דף כ"ט): גבי המוכר שדהו בשנת היובל אינו מותר ליגאול פחות משתי שנים אלמא קסבר איסורא נמי איכא דאפילו קרקושי וזוי נמי אסור ואלא מיבעי' מוכר דקאי בעשה דכתיב במספר שני תבואות ומכר לה אלא אפי' לוקח נמי קאי בעשה דבעינו שנים תקנה וליכא יעו"ש הנה דמצריך קרא לזה ופשוט: ודע דבמה שפתיבתי לדבר פשוט דיפת תואר יכול לקדשה בעל פרהה יש לעיין מהא דאמרו בקידושין (דף ה:) באשות מיהא לא אשפחן בע"כ יעו"ש ומצאתי במקנה (דף כ"ב) שפתיב דאחר הגירות אם מתרצית להתקדש לו בת לקוחין

היא ואם לא יבא עלי' בע"כ יעו"ש ועכ"פ זכות אשנות יש לו בזה וניחא דזכות זה אמרה תורה ומכור לא תמכרנה וכנ"ל [ובמ"א פתבתי עוד בהא דהבאתי בסמוך דאינה מוכרה רק בראוי ליעוד ואכ"מ] [הנה מצאנו בזה המקום שרמז ואמרנו להעתיקו לכאן]: עיין קדושין (דף יח) דלהכי מוכרה אלמנה לכהן גדול גרושה וכלוזה לכהן הדיוט משום דקדושין לו בזה עיי"ש ולולי דבריו ז"ל נראה דנקט הני משום דבאמת אתי עשה דיעוד ודחי ל"ת דאלמנה לכה"ג משא"כ לשאר קרובים הא מבואר בכתובות (דף מ).

(דלא שנייה עשה דוחה ל"ת משום דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל ופי' התוספות משום דבדידה יש ל"ת ולגבה ליכא עשה. וזה לא שנייה בלאו דכהונה דכלל גדול היא פלהיכי דהוא מןזקנה היא נמי מןזקנת והכא דהוא אינו מןזקנה דאתי עשה ודחי ל"ת [ובלא"ה הא איירו בקטנה וליכא זקנה וא"כ גם לקרובים יהי מוכרה וצ"ל כמ"ש הדו"ח דהא אסור לספות לה בידים ועיין תוס' גיטין (דף מא) דהקשו דלתי עשה וכו' ותי' דהיא לא מפקדת והא עכ"פ יכול לישא חרשת ומזה ראי' דאפילו חרשת ושופה אסור לספות לה בידים וא"כ י"ל כנ"ל].

וא"כ בדווקא נקט לאוינו דכהונה אכמ"ל: ואגב אכתוב מה שיש להעיר במ"ש המקנה שם שתי לקו' הפני יהושע דרבנו איצטרה להו קרא דאם רעה בעיני אדוני' כגון שנעשית אח"כ בעולה דאין עשה דוחה עשה עיי"ש ויש להעיר א"כ דקרא מיירו בכה"ג א"כ למה לי קרא דיעדה דאין אדם מיעד שתי אמות פאחת כמבואר במכילתא פ' משפטים.

והא בלאו הכא אסור דאין כה"ג נושא שתי נשים פאחת כמ"ש הרמב"ם דבשלמא מה דכתיב אם אחרת יקח לו י"ל דקאי על קרא הסמוך לו ואם לבנו יעדנה וע"ז אמר אם אחרת יקח לו היינו בנו דבנו היא פהו הדיוט אבל קרא דאם רעה וגו' הא קאי על האדון דכתיב בעיני אדוני' אף למ"ש בתורה והמצוה שם דבר פלוגתא דר"א שם הוא ר"ע ור"ע הרי ס"ל דאין קדושין תופסין בחייבי לאונון והא כבר הוכחתי דלמאן דס"ל אין קדושין תופסין בחייבי לאונון בע"כ דלית לי' דינ' של הרמב"ם, ומ"מ נ"ל ע"ד דיכול למוכרה לכהן.

גדול אף שיש לו אשה דאף שאין יכול ליעדה הא יכול ליעדה לבנו וכמו שמוכרה לאביו מה"ט כמבואר בש"ס (דף כ). ובזה נדחה מ"ש בחדושי מהרד"ם (מצנה רסא) דמה"ט לא הביא הרמב"ם דאין מוכרה לעכו"ם המבואר במכילתא משום דהא לא יכול ליעדה עיי"ש ולמ"ש הא יכול ליעדה לבנו אם יש לו בן שנתגזיר ואכמ"ל: והנה בהא דאמרינו בכתובות (דף ל') מה בינייהו [אי הטעם משום שיש בזה הוי' או משום ראו' לקיימה].

יש להעיר לשיטת הרמב"ם דכהן גדול לא ישא ב' נשים דכתיב אשה אחת ולא שתיים. א"כ נ"מ בכה"ג שנושא ב' נשים דיש בזה הוי' דאינו שנה בכל כמו בעילה לכה"ג אבל אינה ראו' לקיימה [ולומר פיון דיכול לגרש את הראשונה א"כ ראו' זו לקיימה זה דחוק]: אף י"ל דמזה ראי' למ"ש האחרונים דלמ"ד אין קדושין תופסין בחייבי לאונון ע"כ דלית לי' פסברת הרמב"ם הנ"ל מדמוקי קרא דכי תהינה לאיש שתי נשים וגו' ואחת שנואה היינו לבעילה לכה"ג.

ות"ל דשנואה מחמת איסור ב' נשים ועיין דורש לציון דרוש ד'. וא"כ שפיר פריה למ"ד אין קדושין בח"ל מה בינייהו: ועי' בהראב"ד שהשיג עליו מקרא דוישא לו יהודע נשים שתיים.

ותמהו בזה [ועיין בתוס' ישנים יומא (דף י"ג) דביום הפפורים הי' מגרש יהודע אחת מהם מטעם ב' בתים עיי"ש מבואר דס"ל דהפ' שנושא בעבור עצמו] דהפ' שנושא עבור בנו יואש.

ובגילדותי אמרת לי למה שתמה הנוב"י אה"ע (סי' ס"ד) דכל קדושין הוי תופס לבע"ח וכו' ורק משום מיגו דזכי לנפשי' וכו' וא"כ אי כה"ג אסור בב' נשים א"י לקדש עבור אחר ג"כ ואכמ"ל: והנה יש לחדש דאפילו לשיטת הרמב"ם דכה"ג אינו נושא ב' נשים דמ"מ היא אינה מונהרת דהא כל אחת מותרת לו אם יגרש את השני' ועיין בדורש לציון דרוש ד' דלא חשיב שנואה מה"ט יעיי"ש: ונראה דה"ה בלאו דלא ירבה לו נשים דהיא אינה מונהרת פינו דאם יגרש אחת מותרת לו וז"פ: ולפ"ז יש להעיר דאמאי לא אמר בכתובות שם דנ"מ במלה שאנס בתולה דתו לא יכול לישא אותה דיהי' לו יותר מן השיעור.

ומ"מ יש בו הוי דהא הוי אינו שנה בכל וכמו בעילה לכה"ג למ"ד אין קדושין תופסין בחיבי עשה מ"מ בעשה שאינו ש"ב תופסין ה"נ למ"ד אין קדושין תופסין בחיבי לאונין וכו' היינו מרויחים שלא הי' קשה קו' התוס' דהוי לי' זונה וגם בבעילה ליפא קנס: אמנם י"ל פינו דהיא אינה מונהרת הרי אמרינו עשה דוחה ל"ת כקו' הש"ס בכתובות (דף מ) ול"ש אי אמרה ל"ב דהא הפי' פינו דבדידה ליפא עשה והיא מונהרת על הלאו כמוהו כפי' התוס' בשם הר"ע שם והכא ל"ש זה.

ושאני בעילה לכה"ג דהוי לי' עשה ואין עשה דוחה עשה ופשיט היא: וכו' ניקח נמי מה דמבאר ברמב"ם פ"ה מה' פלי המקדש (הלכה ו') דאם נשא ב' שיגרש ביום הצום ומשמע דקדושין תופסין ואמאי לא ניקח אי עבד לא מהני דגם בעשה אמרינו הכי כמבאר בתמורה (דף ה) דפריי מתורם מן הרעה על היפה.

ולהנ"ל מיושב דהא היא אינה מונהרת ונודע דברי הפנים מאירות (סי' ל"ד) דבנשבע שלא למפור ל"ש אי עבד לא מהני דלמה נקנס לזקת דלא עביד דאיסורא עיי"ש וה"נ הא היא לא עבדה איסור פנ"ל: ואגב אכתוב דברמב"ם פ"ג מה' מלכים פתב דאם הוסיף אחת ובעלה לוקה.

והכ"מ תמה למה לא לקי על הקדושין ג"כ עיי"ש ויש לומר למ"ש המנחת חינוך דלהכ"מ דהאיסור בקדושין לא תפסו הקדושין מצד דאי עביד לא מהני עיי"ש והנה הקשו לרמב"ם דס"ל דכל חיבי לאונין לא לקי אלא ע"י קדושין א"כ הוי קדושין שאין מסורין לביאה כקו' התוס' בקדושין (דף נ"א) ותרוצם ל"ש דהא לדידנ' האיסור ע"י קדושין ותי' דמ"מ הא יש איסור גם מבלעדי הקדושין משום לא תהי' קדושה, עיי"ש ובדורש לציון דרוש י"ג שביאר זה באורח עיי"ש ולפ"ז במלה דחוינו דאיסור קדושה הותר אצלו דהא מותר בפלגש ובפרט לשיטת הראב"ד ז"ל דאפילו יש לו י"ח מותר בפלגש וא"כ שפיר הוי קדושין שאין מסורין לביאה ולדעת הרשב"א היכי דבנדאי לא חזי לביאה גם לאפני לא מהני הקדושין וא"כ שפיר לא לקי על הקדושין דהא ל"מ הקדושין ואפילו לרבא בתמורה (דף ד').

(דאף אי אמרינו לא מהני לקי משום דעבר אמירא דרחמנא, היינו דווקא היכי דלא מהני משום דעבר אמירא אבל הכא הא לא מהני משום דהוי קדושין שאין מסורין לביאה ול' לקי אפילו לרבא ודו"ק: ובעיקר דברי הרמב"ם הנ"ל דאין פהו גדול נושא שתי נשים קשה לי עוד מהא דיבמות (דף פ"ה) אלא אמר ר"פ בעולה לכה"ג איפא ביניהו למ"ד דאורייתא ה"נ דאורייתא ומ"ד מפני שהיא מרגילה הא היא מרגלא לי' ולראב"י דאמר יש חלל מחיבי עשה הא לא מרגלא לי' עיי"ש ולדעת הרמב"ם הא איפא נ"מ אם נשא שתי נשים דנראה ודאי דבהא אפי' ראב"י מודה דאין חלל פינו דכל אחת מותרת לו ובגידו לגרש איזו שימצה וא"כ למ"ד דאורייתא אית לה כתובה ולמ"ד מפני שהוא מרגילה אין לה דהא היא מרגלא לי' אף למ"ש דלמ"ד אין קדושין

תופסין בְּחִיבֵי לְאוּוֹן לִיתָא לְדִינָא שֶׁל הַרְמַב"ם א"ש דְּשָׁם לר"ע קְיָיִמִינָן וּאֲכַמ"ל יוֹתֵר: וּבָהּא דְאֲמַרִינָן בְּכַתְּנֻבוֹת אִיפָא בִּינְיָהוּ בְּעִילָה לְכַהֵן גְּדוּל וְהַקְּשָׁה רַש"י הָא מַמ"נ אִין לָהּ קִנְס דְּבַעוּלָה הִיא וְכֵן הִיא זוּנָה עֵי"ש וּבַתּוֹס' וַיֵּשׁ לְהַעִיר לְשִׁטַּת הַרְמַב"ם דְּאִין פָּהֵן גְּדוּל נוֹשֵׂא שְׁתֵּי נָשִׁים שְׁנֹאֲמַר אֲשֶׁה אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם וּא"כ נ"מ בְּאִנְס בְּתוּלָה וּכְבָר הִי לֹא אֲשֶׁה דֵּינָש בְּהָ הוּל' וּמ"מ אִינָה רְאוּנ' לְקִינְמָה דְאַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם וּצ"ע: וְעֵינָן שָׁם הַכֹּל מוֹדִים בְּבָא עַל הַנְּדָה שְׁמַשְׁלֵם קִנְס לְמ"דֵּינָש בְּהָ הוּל' הָא נְמִי יֵשׁ בְּהָ הוּל' וּפִירַש"י שְׁהַמְקַדָּשׁ אֲשֶׁה בִּימֵי מְקַדְּשֵׁת וּצ"ע לְמָה לֹא פִירַשׁ דֵּינָש בְּהָ הוּל' שְׂיָכוּל לְקַדְּשָׁה אַחַר שְׁתַּטְּהַר וּמִזָּה מִשְׁמַע דְּאִם בְּשַׁעַת בִּיאָה לָא חֲזִינָא לִי לֹא קְרִינָן בִּי יֵשׁ בְּהָ הוּל' וְכִמוֹ דְאֲמַרִינָן בִּירוּשְׁלַמִי הִי נְשׁוּי אֶת אַחֻוּתָהּ פְּכָר נְפֻטַר מִתָּהּ פְּכָר נְפֻטַר וְכִמוֹ דְאֲמַרִינָן בְּעֻלְמָא כָּל יְבָמָה שְׁאִין אֲנִי קוֹרָא בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יָבֵא עֲלֵי וְכוּ' וְלָכֵן כָּתַב הַטַּעַם מִשׁוּם דְּגַם בְּשַׁעַת גְּדֻתָהּ מְקַדְּשֵׁת קְרִינָן בִּי יֵשׁ בְּהָ הוּל': וּבְזָה מִן־שֶׁבַח קו' הַתּוֹס' רִישׁ יְבָמוֹת דְּהַקְּשׁוּ דְּבַהֲיָתָהּ גְּדָה גִּימָא כָּל יְבָמָה שְׁאִין אֲנוּ קוֹרָא בְּהָ וְכוּ' וְלַהֲנָ"ל הָא חֲזִינָן לר"ע דְּחִיבֵי לְאוּוֹן לָאוּ בְּנֵי חֲלִיצָה וַיְבוּם נִיגְהוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּוֹן.

הָרִי דִּיבּוּם תְּלִיא בְּהַתְּפַסַּת קְדוּשִׁין. וּא"כ בְּנְדָה דְּתַפְסוּ בְּהָ קְדוּשִׁין שְׁפִיר קְרִינָן בְּהָ יְבָמָה יָבֵא עֲלֵיהָ וְהוּי שְׁפִיר בַּת חֲלִיצָה וַיְבוּם וְכִמוֹ חִיבֵי לְאוּוֹן לְמ"ד קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל דְּבַת חֲלִיצָה וַיְבוּם הִיא וְדו"ק: בְּיֵתֵר דְּבָרֵינוּ לֹא רְאִיתִי לְעֵינָן פְּעַת וְאִיה"ש עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד יִתֵּן ה' וְנִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת מִשְׁמַחוֹת לֵב וְנִפְּשׁ וְאוֹמֵר שְׁלוֹם לִידִידֵי יִתְעַנֵּג עַל כָּל טוֹב כְּפָפֵץ יְדִידוֹ עוֹן דּוֹש"ת בְּלֵב וְנִפְּשׁ חֲפָצָה אֲבָרְהֵם לּוֹפְטָבִיר:

פְּרַאגָּא פְּבוֹד יְדִידֵי וְרַב חֲבִיבֵי הִרָה"ג בְּקִי עֲצוּם עֵינָיו פְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי הַש"ס וְכוּ' מוֹהַר"ר אֲבָרְהֵם לּוֹפְטָבִיר שְׂיַחְנִי: אַחַדְש"ת הַגְּנִי לְהַשִּׁיבוֹ עַל מְכַתְּבֵינוּ בַּעֲזַה"י: (א) מ"ש כ"ת בְּדִין אִמָּה הָעֵבֶרֶי' אִם נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם דְּתִלְיָא בְּהָא דְּפִלְגִי בְּש"ס קְדוּשִׁין (י"ט): אִם מוֹכְרָה לְקְרוֹבִים שְׁאִינָה רְאוּנ' לִיעוּד יַעוֹ"ש וְה"נ אִינָה נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם מִשׁוּם שְׁאִינָה רְאוּנ' לִיעוּד אֲבָל לְמ"ד מוֹכְרָה לְקְרוֹבִים אִף דְּלָאוּ בַר יַעוּד ה"ה דְּנִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם עַכ"ל הִנֵּה בְּגוּף הַדְּבָר פְּנוּן לְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א וְרִיטְב"א ז"ל בְּקִדְּוִשִׁין (י"ד): שְׁפָתָבוּ כֵּן לְהַדְיָא דְּמַה"ט אִין אִמָּה הָעֵבֶרֶי' נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם מִשׁוּם שְׁאִינָה רְאוּנ' לִיעוּד יַעוֹ"ש אֲלֵא דְּלָא בְּאֵרוּ לְמ"ד דְּאִמָּה נִמְכַּרְתָּ לְקְרוֹבִים דְּלִדִּידֵי' לֹא בְּעֵינָן רְאוּיוֹת לִיעוּד אִם נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם וּמְצָאתִי בְּרַמְבַּ"ן לְקִדְּוִשִׁין (י"ד): שְׁפָתָבוּ וְז"ל וְאִמָּה הָעֵבֶרֶי' לִיתָא בְּעַפּוֹ"ם דְּלָאוּ בַר יַעוּד הוּא וְאֲפִילוּ לְמ"ד מוֹכְרָה לְקְרוֹבִים הֵתֵם הוּא דְּאִיתְּנִיהוּ בְּתוֹרַת יַעוּד בְּעֻלְמָא מִיְהָת אֲבָל עַפּוֹ"ם לִיתְנִיהוּ בְּתוֹרַת יַעוּד כְּלָל עַכ"ל וְנִרְאָה מְבֹאָר מְדַבְּרֵינוּ ז"ל דְּטַעְמָא דְּמ"ד זֶה דְּסוֹבֵר דְּמוֹכְרָה לְקְרוֹבִים לָאוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּלָא בְּעֵינָן בְּמַכִּירַת אִמָּה רְאוּיוֹת לִיעוּד אֲלֵא מִשׁוּם דְּסוֹבֵר דְּגַם קְרוֹבִים חִיבֵי רְאוּיִין לִיעוּד דְּאִף דְּאִינָה רְאוּנ' לִיעוּד בְּפִנְעֵל מִמֶּשׁ מ"מ סְגִי בְּמָה שְׂיֵשׁ לֹא שָׁם רְאוּנ' לְפִי דִּינֵי הַתּוֹרָה ר"ל רְאוּנ' בְּשָׁם לֹא רְאוּנ' בְּפִנְעֵל וְלָכֵן פִּינּוּן דְּבַעֲלָמָא חֲזִי לִי מִן־חֲשֵׁב זֶה רְאוּנ' לִיעוּד דְּכַשְׁדָּנִין לְגַבֵּי שָׁם רְאוּנ' מְהַנִּי רְאוּיוֹת שְׁלֵם מְקוּם אַחַר לְשׁוֹנֵי רְאוּנ' וְכִהָא דְּכָרִיתוֹת (ז): וְדוֹכְתִי טוֹבָא אֲבָל זֶה לֹא עֵינָן דְּאִין עָלֵי שָׁם רְאוּנ' לִיעוּד דְּלֹא מְהַנִּי הַמַּכִּירָה וְלָכֵן לֹא עֵינָן אִין אִמָּה הָעֵבֶרֶי' נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם דְּזֶה גְּרַע מְקְרוֹבִים שְׁאִין בְּזָה שׁוּם תּוֹרַת רְאוּיוֹת לִיעוּד וְזֶה סְתִירָה מְבֹאָרְתָּ לְדַבְרֵי כ"ת: (ב) וְדַע דְּקָשָׁה בְּדַבְרֵי רַמְבַּ"ן ז"ל שְׁהִבִּיא טַעַם דְּאִין אִמָּה הָעֵבֶרֶי' נִמְכַּרְתָּ לְעַפּוֹ"ם מִשׁוּם שְׁאִינָה רְאוּנ' לִיעוּד דְּמַדּוּעַ לֹא הִבִּיא מְכִילְתָּא מְפֻרְשֵׁת (מְשַׁפְּטִים פ"ג) בְּפִסּוּק פִּי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ לְאִמָּה וְגו' לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשׁוּל לְמַכְרָה וְז"ל לְעַם נְכָרִי הָרִי זֶה אֲזַנְהָרָה שְׁלֵא יִמְכְרָנָה לְנְכָרִי ע"כ וּבִיאָר רַמְבַּ"ן ז"ל בְּפִיָּה"ת שָׁם דְּהַפְּנוּנָה שְׁהוּא אֲזַנְהָרָה לְאֵב שְׁלֵא לְמַכּוֹר בֵּיתוֹ לְשִׁפְחוֹת לְעַפּוֹ"ם וְאִם מְכַר עוֹבֵר בְּלָאוּ יַעוֹ"ש וּמְבֹאָר דֵּינָש לָאוּ בְּמַכִּירַת אִמָּה

לעכו"ם וא"כ הרי כתב רמב"ם (פ"ח ממלכים ה"ו) גבי יפת תואר דכיון דאמרה תורה ומכור לא תמכרנה ממילא אם מכר אין מכירתו מכירה יעו"ש ובכס"מ וכ"כ (בפ"ו מבכורות ה"ח) שהמזכר מעשר בהמה לא עשה פלוג' לפי שצאמר לא ימכר יעו"ש ומבואר דכיון יש לאו על המכירה ידע' דאין מכירתו מכירה ועי' רמב"ן (תצא) שהספיק לדברי רמב"ם א"כ ממילא גם במכירת אמה לעכו"ם פיון דיש לאו לפי דברי המכילתא ממילא אין מכירתו מכירה ולמה לי לרמב"ן ז"ל טעם אחר.

[ועי' רש"י (בפיה"ת) דפירש ה'א דלעם נכרי דאין הפנונה לעכו"ם רק הוא אזהרה לאדון שלא ימכרנה לישראל אחר או שהוא אזהרה לאב יעו"ש וברמב"ם (פי"א מעבדים הי"א) ועי' חינוך מ' מ"ה ובספר יראים (סי' רפ"ה) יעו"ש אף הקושץ לרמב"ן ז"ל לטעמ' דמפרש דהאזהרה על מכירה לעכו"ם מדוע לא הביא המכילתא שאין מוכרין אמה לעכו"ם].

ואולי למ"ש רמב"ם (פי"א מעבדים ה"ג) גבי מוכר עצמו שאינו רשאי למכור עצמו לעכו"ם ואם עבר ומכר הרי זה מכור שצאמר או לעקר משפחת גר יעו"ש ומבואר דיש לימוד במוכר עצמו לעכו"ם דאף דאין רשאי למכור דמ"מ אם מכר מהני אכ"מ י"ל דיש סברא דגם באמה פן אף דלא משפחת באמה מוכרת עצמה מ"מ גילוף מהתם דאם עבר ומכר מהני אף דיש לאו במכירה זו לזה הוצרך רמב"ן ז"ל הטעם דאינה ראוי' ליעוד דגם בדיעבד אם עבר ומכר לא מהני ולהיפוך לא סגי בטעם דאין ראוי ליעוד לחוד ואיצטריך קרא בלעם נכרי לא ימשול למכרה הוא משום דאף דידע' דלא מהני מכירה אבל לא הנה אמרי' שהמוכר עובר בלאו ואיצטריך קרא לאזהרה בדברי מכילתא.

וניחא לפי"ז קו' מנ"ח לרמב"ם (בסה"מ שורש ח') בלאו דלא תצא כצאת העבדים שאין זה לאו פלל רק שלילה דלא מהני יעו"ש א"כ גם בלאו זה דלעם נכרי לא ימשול למכרה הצאמר באותו פרשה נאמר דרק לשלילה נאמר ומנ"ל למכילתא דלאזהרה נאמר ולמ"ש נחא דממ"נ לפי שי' רמב"ן ז"ל דהלאו הוא על מכירת אמה לעכו"ם הרי לא איצטריך לשלילה דלא מהני מכירה כמ"ש רמב"ן ז"ל ה"ל דתיפוק לי' שאינו ראוי ליעוד וע"כ לאזהרה נאמר וכ"כ רמב"ן בסה"מ דאם א"צ לשלילה אמרי' דלאזהרה נאמר ולפי שי' רמב"ם דהאזהרה לאדון שלא ימכרנה לאחר בל"ז לק"מ דמפניך בדבריו (פ"ד מעבדים הי"א) דא"צ פלל קרא ללמד דלא מהני מכירה שאין הע"ע נמכר וניתן במתנה וכן אמה העבר' יעו"ש ופשוט [ועי' בלח"מ (פ"ו מבכורות) דתלה ה'א דמונזר בלאו אם מהני המכירה בהא דתמורה (ד:)] אם כ"מ דארל"ת אי עבד לא מהני יעו"ש ובקצות (סי' רפ"א) ואכ"מ מה שיש לדבר בזה: (ג) ראיתי לכ"ת שהביא בשם המלבי"ם שהעיר דלמאי דאמר בקדושין (כ).

(מודי רבנו היכא דאיכא צד יעוד יעו"ש דמבואר דאף ל"ד דאין אמה נמכרת לקרובים משום שאינה ראוי' ליעוד מ"מ אם יש לו בן שראוי ליעוד הבן סגי אף שאינו ראוי ליעוד האב ומהני המכירה והעיר לפי"ז דעכו"ם שיש לו בן שנתגיייר דחשיב ראוי ליעוד פיון דראוי ליעוד הבן עכ"ד והנה זה הערה לדברי הראשונים ז"ל דאמה העבר' לא משפחת בעכו"ם משום שאינה ביעוד ונהרי משפחת בכה"ג שיש לעכו"ם בן שנתגיייר דאית לן למימר דמהני המכירה פיון שראוי ליעוד הבן, ואולם בפשוטו לא אדע מנ"ל לדמות בן עכו"ם שנתגיייר ליעוד הבן דעלמא ה'א מבואר בקדושין (י"ז):) גראת העכו"ם אינו יורש לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים וברש"י דכיון

דגור שנתגזיר פקטון שנולד אינו מתייחס אחרי העכו"ם להיות נקרא בנו יעו"ש א"כ מנ"ל פלל
בכה"ג דיש לבן זכות יעוד הא אין לו דין בן פלל נרק לבן זכותה תורה לא למי שאינו בן.
ואף די"ל סברתו למאי דאמר ביבמות (ס"ב.) ה"ל לו בנים בגיותו קיים פרי' ורבי' משום דעכו"ם
יש לו חיים יעו"ש ובכורות (מ"ז).

(מבואר דאף לאחר שנתגזיר דקטון שנולד דמי מ"מ לא פקע שם בן בעצם שהי' לו בתחלה
קודם הגירות וע"כ דרק לדין ממון הוא דפקע ע"י הגירות כגון נחלה וכה"ג ע"י תוס' בכורות
(מ"ז).

(ד"ה דבהיותו אכל לענגן קיום מצנה אולינו בתר העצם ובעצם בנו הוא ועי' ירושלמי יבמות
פ"ב (ה"ו) לענגן עבד וה"נ סברתו במצוות יעוד דאולינו בתר העצם שהי' קודם גירות וכמו באב
שנתגזיר חשיבו בננו כן להיפך בן שנתגזיר חשיב בן ליעוד אמה העברי' של אביו [ועי' רמב"ם
(פט"ו מאשות ה"ו) דמפוש דרק בנתגזירו האב והבנים הוא דקיים פו"ר לא בגירות האב לחוד'
יעו"ש ובהרב המגיד שם.

מ"מ נראה דאין זה משום דלא חשיבי בננו רק הוא חסרון במצות פו"ר דא"א לקיים פו"ר בבנים
עכו"ם וכלשון ה"ה שם מה לנו מצה שיש לו בן עכו"ם] אולם לא מסתבר פלל דנדאי אין כל
המצות שנים בנה נרק פו"ר הוא דתליא בחיים דהיינו שיהי' לו בן המתניחס אחריו ומש"ה פיון
דבהיותו עכו"ם אית לי' חיים והי' נחשב בנו לא פקע זה ע"י הגירות וגם פסברת הש"ס ביבמות
(ס"ב).

(משום דמעיקרא נמי בני פרי' ורבי' ניהו ועי' פירש"י שם ד"ה נח בני פרי' ורבי' ניהו
דכתיב ויאמר להם פרו ורבו ועי' תוס' שם ד"ה בני יעו"ש ובתוס' חגיגה (ב:) ד"ה לא ובמ"ל
(פ"י ממלכים) מהא דסנהדרין (נ"ח:) ובא"מ סי' ב' יעו"ש והיינו דכיון דכבר חזיל קיום מצוה
דפו"ר קודם שנתגזיר אף דעכשיו פקטון שנולד מ"מ פיון דביחוס תליא נהרי הי' לו חיים לענגן
זה קודם גירות תו לא פקע.

אבל לענגן יעוד דבהיותו עכו"ם ליתא פלל בתורת יעוד לא לו ולא לבנו נרק אחרי שנתגזיר הוא
דנתחזש הדין יעוד א"כ ממ"נ בעת שהי' לו חיים לא הי' לו דין בן ליעוד ובעת שנתחזש לו דין
יעוד פקטון שנולד דמי ואינו בנו פלל ומהיכן יבא לו זכות יעוד וגם מנ"ל שיעוד בחיים תליא
כפו"ר [ועיין כתובות (מ"ד).

(לענגן מוציא שם רע היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה ואין לה לא
פתח בית האב ולא מאה סלע ובתוס' רי"ד שם אין לה פתח בית אב פירש דהא אין לה אב שאין
מיוחסת אחרי אביה פיון שהוא עכו"ם והיא גיורת ולא משום שאין יחוס לעכו"ם דנדאי אית
להו יחוס דכתיב מרודף בלאדן בן בלאדן עכ"ל ומבואר דנה בעצמו מחלק החיים לחשבה כאין
לה אב מה שהאב עכו"ם והיא גיורת וה"נ יש לדון לענגן יעוד בבן שנתגזיר והאב עכו"ם ואכמ"ל]
וז"פ: ד) עוד י"ל טעם אחר בהא דלא מהני מכירת אמה לעכו"ם אף אם יש לו בן שנתגזיר שראוי
ליעוד הבן עפ"י דברי רמב"ם (פ"ד מעבדים ה"ז) פיצד מצות יעוד כו' וכיצד מיעדה לבנו וכו'
הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני עכ"ל וראיתי בלח"מ שם שמסתפק בכוננת
דברי רמז"ל אם בדקדוק נאמרו דלא מהני יעוד הבן רק אם האב הוא המקדש עבור הבן אבל

הבן בעצמו אינו יכול ליצעה נזה סותר שיטת רש"י ז"ל (בפירוש התורה) דכתב דיעוד הבן היינו שהבן עצמו מקדש ולשון רמב"ם משמע שסובר פי האדון הוא המקדש עבור בנו יעו"ש.

מ"ש בזה ולא הביא שום ראי' לדבר ופשטות דברי רמב"ם מורים פי האדון הוא המקדש עבור הבן: ולכאורה יש להוכיח מהא דכתב רמב"ם (בפ"ד מעבדים ה"ח) ואם מת האדון אין בנו יכול ליצעה לו שהרי יוצאה לחירות במיתת האדון עכ"ל.

ומבואר דרמב"ם ז"ל הוסיף טעם להא דאין הבן מניעד אחר מיתת אביו משום שיצאה האמה לחרות ואם איתא דרק לאב יש זכות זה של יעוד לקדשה עבור בנו אבל אם קדשה הבן לא מהני א"כ פשמת האב תפוק לי' דאין פאן מי שיצעה שהרי הבן בעצמו אינו בתורת יעוד רק האב מניעד עבורו ונהרי לית' לאב ולמה לי' לרמב"ם הטעם משום דיצאה לחירות ומוכח לכאורה דגם הבן בעצמו הוא בדין יעוד ומש"ה, ס"ד דאף פשמת האב יהי' דין יעוד לבן.

אמנם י"ל דלק"מ דהא ביהא תליא דזה דאמרינו דיעוד הבן נצרך לאמירת האב הוא רק פשאית' לאב דעדיין אין הבן יורש כלל אמה זו להיותה נעשית שלו דאין בירושא מחיים מש"ה שפיר פיין דיעוד הבן מתורת יעוד האב לכן בעינו שהאב יקדשה עבורו דלהבן בעצמו ליפא דין יעוד אבל פשמת אם נימא דאמה העברי' אינה יוצאה לחירות ואיתא בירושא (עי' בירושלמי קידושין (פ"א ה"ב) דסובר חד תנא דאמה עובדת את הבת ולא את הבן ע"ש) א"כ שוב אין זה יעוד הבן כלל דהרי יורש פחו של האב וכאב גופי' הוא ואדון עצמו הוא לא בן האדון ושפיר יכול ליצעה בעצמו וא' כלל שהאב יקדשה עבורו ואף דהמעות הראשונים שהם לקידושין כש"ס קידושין (י"ט).

(לא נתנם זה הבן רק האב מ"מ כמו אלו הי' מהני מכירת אמה לאחר הנה אמרי' דגם זכות זה מכר לו דמה מכר ראשון לשני כל זכות שיש לו בן בירושא אם הנה אמרינו דירוש פח וזכות האב א"כ ממילא הוא אדון עצמו שוב נחשב זה יעוד האדון לא יעוד הבן ולכן הוסיף רמב"ם דאחר מיתת האם ליפא יעוד משום דיצאה לחירות ואין אמה עובדת הבן וז"פ [ועיין מקנה קידושין (ט"ז).

(בתוד"ה מיתה שמוציאה וכו' יעו"ש): ואמנם מהא דאמר בקידושין (כ.) דאף למ"ד דאין מוכר אמה העברי' לקרובים שאינה ראוי ליעוד ומודי רבנן היכא דאיכא צד יעוד יעו"ש דמבואר דאם ראוי ליעוד הבן אף שאינו ראוי ליעוד האב מהני המכירה יש להביא ראי' דא"צ יעוד האב עבור הבן ואם נימא דזכות הבן ליעוד אינו מתורת יעוד הבן רק הפל מתורת יעוד האב איך יהי' טפל חמור מן העיקר וכיין דהאב גופי' אין לו תורת יעוד איך יש יעוד לבן ומוכח דזכות הבן ליעוד בתורת עצמו הוא ומש"ה שפיר יש יעוד לבן אף במקום שאין זכות יעוד לאב וזה קצת ראי' לד' הלח"מ: ואולם נראה להביא ראי' דדעת הרמב"ם בענין יעוד שהאב הוא המניעד עבור הבן אבל אינו מועיל יעוד הבן בעצמו וכפשטות לשונו ז"ל וזה דהנה בקידושין (ז) אמר רבא הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד פנעני וכו' האי נמי אע"ג דלא חסר ממונא קא קני לה להאי איתתא יעו"ש ובפירש"י ז"ל דהנזמן הוא שמקדשה עבור אותו פלוני ועי' בירושלמי קידושין (פ"ב ה"א) יעו"ש וראיתי ברמב"ם (פ"ה מאשות הכ"ב) דכתב אמר לה הילך דינר זה במתנה והתקדשי לפלוני וקידשה אותו פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו הפאה לך בגללי הרי זו מקודשת אעפ"י שלא נתן לה המקדש כלום יעו"ש ועי' רשב"א קידושין (ז).

(דתמה טובא בשיטתו דמפרש הא דאמרין דמקודשת מדין עבד פנעני דלאו שהנותן הוא המקדשה עבור הפלוני רק שאותו פלוני שלא נתן הוא המקדש ופשטות הסוגיא לא משמע פן רק שהנותן הוא המקדש ועי' בההמ"ג (פ"ה מאשות הכ"א) ובריטב"א קידושין (ז).

(יעו"ש מ"ש בזה ועי' תוס' קידושין (יט.) ד"ה אומר יעו"ש [ובמ"א פתבתי בהא דדקדק רמב"ם שאמר הנותן הילך דינר זה במתנה דמשמע אף שלא נתן לה לקידושין מהני והבאתי דברי תוס' ר"י הזקן הנדפס בש"ס ווילנא בקידושין (ז).

(דכתב ואפילו נתן לה אותו הפלוני המעות ע"מ שתקדש יעו"ש פי דבריו צ"ב ואכ"מ]: ואמנם למ"ש דברי הרמב"ם מכוננים וזה דהא יש לתמוה בסוגיא דאמר דהילך מנה ותקדש לפלוני מקודשת מדין עבד פנעני דאמאי לא יליף מקידושין גופיהו דאמרה תורה ביעוד דהבן ג"כ יכול ליעדה במעות שנתן אביו הנה דקני לאיתתא אע"ג דלא חסר ממונא וכבר תמה בזה בס' פני הושע והניח בצ"ע.

ואמנם למ"ש דדעת רמב"ם דהא דמהני יעוד הבן אינו פשהבן בעצמו מיעד רק שהאב הוא המיעד עבור בנו א"כ מכוננים הדברים דשפיר לפי שיטתו דהא דמקודשת מדין עבד פנעני אינו פשהבן הוא המקדש רק פשהפלוני שלא נתן הוא המקדש א"כ בהכרח נקט מדין עבד פנעני דהא אינו מוכח מיעוד הבן רק היכא דהאדון הנותן הוא המקדש וכנ"ל דלפי שיטתו לא מהני קידושי הבן ואנו בעינן ללמוד פי יועיל קידושי הפלוני שלא נתן וזה עצמו הכרח לפרש הסוגיא פן שאלו בפשוטו פשהבנותן הוא המקדש מדוע זה יליף מדין עבד פנעני ולא מדין יעוד וע"כ דבא ללמד לדין קידושי פלוני שלא נתן שאינו מוכח מיעוד פי שם הנותן הוא המקדש וז"ל [וראה במכילתא מובא ברמב"ם (פ"ד מעבדים ה"ז) ואינו מיעד שתיים כאחד ע"כ וקשה דכשהבן מיעד בעצמו יהי האב יכול ליעד אחרת ומוכח דהפל יעוד האב גם עבור הבן ושוב לא משפחת ליעוד שניים]:
אולם הא דקידושין (כ).

(מודי רבנן היכא דאיכא צד יעוד יעו"ש דהוכחתי מדמהני יעוד הבן במקום שאין דין יעוד לאב דענין יעוד הבן הוא דבר בפ"ע ואינו תלוי באב וכנ"ל יש ליישב דהנה הרמב"ן ז"ל בקידושין (י"ד).

(פתב טעם מ"ד דמוכרה לקרובים משום דקרובים חשיבי ראויין וליעוד פיון דבעצם בני יעוד ניהו ואיסור מקרי דבר אחר הא דקגורם לה שאין לה בה תפיסת קידושין יעו"ש ויתכן דטעם מ"ד דאין מוכרה לקרובים אף דבכה"ת אין איסור מסלק שם ראוי וכמבואר בכמה דוכתי עפ"י דברי המשנה פרייתות (ז): לא אם אמרתם יום פ"א שחל בשבת שאעפ"י שאינו ראוי לקרבן יחיד ראוי לק"צ תאמר במפלת לאור פ"א שאין הלילה ראוי לא לקרבן יחיד ולא לק"צ יעו"ש ומבואר דאיסור דאינו מסלק שם זמן היינו רק אם יש מציאות לראויות בפועל אזי גם על מה שאינו ראוי חשיב ראוי מצד הדין אבל מה שאין לו שם מציאות לראויות בפועל אזי גם איסור מסלק שם זמן ועי' בס' נודע בשערים מ"ש בזה.

וה"נ י"ל לענין שם ראוי דבקרובים שאין מציאות יעוד בשום פעם סובר מ"ד זה דאין זה בכלל ראוי ליעוד דאף דבעצמותן בני תפיסה קידושין ניהו מ"מ פיון שאין מציאות לראויות בפועל גם האיסור מסלק השם ראוי וכמו דמסלק שם זמן.

נרק היכא דגיש מציאות בשום פעם הראויות בפועל אזי נחשב לעולם ראוי וז"פ: ולפי"ז שפיר י"ל דמ"ש דעגנן יעוד הבן הוא מדין יעוד האב ואם האב אינו בר יעוד מ"מ פנין שראוי ליעוד סגי דכיון דגיש פאן ראויות דיעוד בפועל דהיינו יעוד הבן שוב נגד זה דבעי שיהי' האב בר יעוד שיהי' יכול ליעוד עבור הבן שפיר מהני מה דבעצמותו ראוי ודבר אחר גרם לו אינו יכול לסלק שם ראוי בעצם היעוד בעינן שיהי' לו מציאות בפועל אבל ראיות דגברי סגי במה דגיש לו שם ראוי: ולפי"ז י"ל דאמה הנמכרת לעכו"ם שיש לו בן שנתגניר דאין זה מןחשב ראויות ליעוד כלל ואינו דומה למכירה לקרובים שיש לו בן שאינו קרוב דשם שהאב ישראל ובר יעוד הוא שפיר אף שאסורה לו לאב מ"מ חשיב ראוי ליעוד האב דדבר אחר גרם לו אינו מפקיע שם ראויות ליעוד ולעגנן זה שיהי' האב יכול ליעוד עבור הבן סגי במה דחשיב האב בר יעוד מצד שם ראוי וכנ"ל אבל בזה שהאב עכו"ם וליתא במצות יעוד כלל לא עבור עצמו ולא עבור בנו מ"מ נ ליכא יעוד דלכן בעצמו הרי ליכא יעוד והאב הרי אינו בר יעוד בשום מקום וכזה מחלק בירושלמי פתובות (פ"ג ה"א) דשפחה אין לה הוי' נאחותו יש לה הוי' לאתר ומכ"ש למאי דקי"ל דמעו' הראשונות לקידושין ניתנו עי' קידושין (י"ט).

(דזה העכו"ם הקונה האמה הרי לא מהני נתינתו לקידושין כלל לא עבור עצמו ולא עבור בנו וז"פ: ה) ודע דבדברי רמב"ם (פ"ד מעבדים ה"ז) דכתב דהאב הוא שמיעד עבור הבן דעמד הלח"מ דמדוע לא הזכיר שגם הבן בעצמו יכול לקדשה וכמ"ש רש"י ז"ל (בפיה"ת) עלה בדעתו עוד די"ל למאי דאמר בקידושין (י"ט): המוכר את בתו והלך וקדשה לאחר שיחק באדון ומקודשת לשני יעוש"ה בסוגי' ובתוס' שם ובמ"א פתבתי מהא דירושלמי קידושין פ"א ה"ב דהכל מודים שאם השיאה שיחק באדון יעו"ש ונראה ברור דאף דבכל יעוד לבד זה דנעשית אשת איש מהני ג"כ להפקיע ממנה דין שפחות שעלי' וכמ"ש התוס' בחולין (ס"ה).

(ד"ה אעפ"י וכו' וגם לא היתה צריכה פדיית אב שבשעת יעוד פקע שעבוד שפחות ממנה עכ"ל מ"מ זה האחר שקידשה לאותה אמה והפקיע זכות היעוד של האדון מ"מ פנין דאינה ממונו אינו יכול להפקיע דין השפחות שעלי' מן האדון דהרי מ"מ קנויה לאדון עד הזמן ולא מצינו שקידושין יוציאו אמה לחירות לבד בקידושי יעוד דאדון שזהו דין ביעוד שמוציא מיד שפחות וכדאמר בקידושין דף (י"ט): גבי יעוד נונה ביה מנהג אשנות יעו"ש דגזה"כ ביעוד אדון בעצמו לא בקידושי אחר.

וזה מתבאר מדברי תוס' בקידושין (ט"ז.) ד"ה מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון וכתבו תוס' וא"ת חנפה תוכיח שמוציאה מרשות אביה ואין מוציאה מרשות אדון דאי חנפה מוציאה מרשות אדון אין אדם קונה בת חבירו שהרי יכול להכניסה ולהוציאה מרשות אדון וכו' יעו"ש הנה להדני' דאף דמהני קידושי אחר באמה העברי' מ"מ אין הקידושין מפקיעים ממנה דין השפחות ועי' בהגהת הש"ס שם ועי' מנ"ח שמסתפק בזה וחיידוש שלא הביא דברי תוס': ולפי"ז יתכן ביעוד הבן דגיש בזה תרתי הא' גוף חלות הקידושין שזכתה לו תורה לקנות האשה בממון אביו הב' דין הפקעות השפחות ע"י היעוד וככל יעוד שמוציא מרשות האדון א"כ י"ל דזה דכתב רמב"ם ז"ל דבעינן שהאב יקדשה עבור הבן אין הפנונה לעגנן גוף חלות הקידושין דלזה שפיר מהני גם יעוד הבן בעצמו רק הפנונה לעגנן הפקעות דין שפחות שע"י היעוד דכיון דאינה ממונו של בן ואין בידו לשחררה ולהפקירה נהי דמהני קידושין אבל מ"מ לא עדפי מקידושי אחר שאינו מוציא מרשות אדון אף דנעשה פאשתו ולזה בעינן שהאב יקדשה עבור בנו

דאזי יש בזה דין הפקעת השפחות ג"כ ועי' במנ"ח ש'דן באדון עצמו שקידשה לא בתורת היעוד דלא פקע שפחות ממנה יעו"ש וכן י"ל ביעוד הבן בעצמו דמהני לקידושין לא להפקעת השפחות וזה יהי תליא במ"ש במ"א דאף דיעוד מפקיע שפחות אבל מ"מ אין הפקעת השפחות תנאי קידושי יעוד ואפשר לחלות דין קידושי יעוד בלתי דין הפקעת שפחות ואכ"מ]: ולפי"ז ניחא הא דכתב רמב"ם פ"ד מעבדים הטעם דאם מת האב אינו מניעה שפבר יצאה לחירות ולא בפשוטו שאין פאן מי שייצדה לפ"ד דהאב מניעד עבור הבן ולמ"ש ניחא כי יעוד האב בעי לענן הפקעת דין שפחות אבל מ"מ לגוף הקידושין הרי מהני שפיר גם יעוד הבן דהתורה זכתה לו לקדשה במקומו שקיבל אביה מאביו ולזה פתב דכיון דיצאה לחירות פקע דין זה לגמרי ולא מצי תו לקדשה דנהי דאין הפקעת השפחות תנאי היעוד ואפשר ליעוד שיחול אף שגשגארת בדין שפחות.

אבל מ"מ חלות היעוד תלוי בדין שפחות שאם יצאה לחירות דפקע שפחות שוב פקע גם דין קידושין שביעוד וזה פשוט: ו) עוד יתכן בכוננת רמב"ם שהאב מניעד עבור הבן למאי דאמר בבכורות (י"ג).

(מצות יעידה קודמת למצות הפדי יעו"ש וראיתי ברש"י ז"ל בפיה"ת משפטים שכתב וכן רמז לה הכתוב שמצוה ביעוד יעו"ש ומבואר מזה דיעוד אינו זכות קנן גרידא רק שהיא מצוה ג"כ ואף דנדאי דאם אינו מניעד אינו מבטל מצוה וכדמוכח בירושלמי קידושין (פ"א ה"ב) גבי אם אמר ע"מ שלא לניעד וכן מפורש במכילתא (משפטים) שאם רצה לניעד הרי הוא מניעד יעו"ש דמשמע דאי אמר לא בעינא ליתא לעשה מ"מ פשמיעדה יש בזה קיום מצוה [וכ"כ במ"א בד' ראב"ד ז"ל לתו"כ ויקרא דכ' דהא דנשים סומכת רשות דרק לגבי הביטול אינה נחשבת מבטל מ"ע אבל מ"מ לגבי הקיום הוי קיום מצוה אפי' לדחות ל"ת יעו"ש מפמה דוכתי פזה ואכ"מ] אולם נראה דאף דיש בקנן יעוד קיום מצוה מ"מ אין המצוה תנאי הקנן ואינם מעפבים זה את זה וכשייעדה באופן דלא הוי קיום מצוה ג"כ מקודשות דענן המצוה הוא רק דבר.

ממילא דכשמיעדה יש קיום מצוה אבל מ"מ שני דברים נפרדים הם ואפשר לקנן לחול בלי קיום מצוה ויש לדמותו להא דכתב הרשב"א ז"ל יבמות (מ"א.) בהא דאמר שם יבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה תחזור להיתרה וז"ל ומתוך כך יש לי לומר דלאו למימרא שתהא היבמה זקוקה לו לחלוץ או ליבם אלא מותר בלבד קאמר יעו"ש שהאריה טובא ומבואר מזה דאף דיבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה נקנית בקנן יבמה דהקנן לא פקע וכמבואר ברשב"א שם מ"מ המצוה נתבטלה ומוכח מזה דהיא לא תהא לקנינה וזה אפילו במצוה חיובית פיבום כ"ש ביעוד שאינה מצוה חיובית רק רשותית דנדאי יש קנן יעוד אף במקום דליכא קיום מצוה וזה ברור: וראה בירושלמי קידושין (פ"א ה"ב) הי' נשוי אחותה ומתה האדון הי' נשוי אחותה של אמה העבר' שלא הי' אפשר לו ליעדה בעת המכירה ומתה] מאן דאמר בסוף גיטין פס' ליעודים צריכה פס' אחר [צרי' לתת לה פס' עכשיו ליעוד] יעו"ש בקל הסוגי' ועי' במ"ל פ"ד מעבדים ה"א ובס' מראה הפנים שם דתמהו איה מהני המכירה למי שנשוי אחותה יעו"ש והי' נראה דיתכן לפרש שנשא אחותה אחר שקנה האמה דשפיר בעת המכירה היתה ראוי ליעוד ואח"כ נדחית ממצוה וברי זה דומה לדברי הרשב"א ז"ל ביבמה שהותרה ונאסרה וחררה והותרה דאף דחררה לקנינה לא חזרה למצוה ועי' בשו"ת רמ"ע מפאנו ז"ל (סי' ק"ה) ש'דן בהא דיבמות (ל"ב).

(דיבמה שהותרה ונאסרה וחוברה והותרה דנימא בה יש דיוחוי אצל מצות וכוון דנראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה יעו"ש מ"ש בזה וכו"כ שנה"ס רשב"א ז"ל דפקע מצותה מצד דיוחוי.

וה"נ י"ל דיש דיוחוי למצות יעוד פיון שנשא אחותה ואשמעי' דמ"מ אם ירצה לקנותה ובכסוף אחר לא פקע דין היעוד דאין המצוה תנאי הקנין וצ"ע עוד שם בירושלמי לפ"ד ואכ"מ [ובגוף ד' רמ"ע מפאנו דיש דיוחוי למצות יבום וכן מ"ש דיש דיוחוי למצות יעוד יש לעיין מהא דאמר בירושלמי פתובות (פ"ג ה"ו) הי' נשוי אחותה המאנס הבתולה דיש עשה דולו תהי' לאשה ובשעה שאנסה הי' נשוי אחותה] כבר נפטר מתה כבר נפטר (אפילו מתה אחותה אח"כ נפטר מהעשה פיון דבעת שאנסה לא היתה ראוי' אליו] והק"ע ופ"מ שם בארו דבשעה שאנסו זו הי' נשוי אחותה ומשמע מד' ירושלמי דאם בעת האנס לא הי' נשוי אחותה רק אח"כ נשא ומתה דשפיר חוזר לחיובו דהא הירושלמי מדייק "כבר נפטר" דמשמע שבתחלתו מעת חלות העשה כבר נפטר.

וזה צ"ב לפי ה"ל דיש דיוחוי ליבום וליעוד דנימא דיוחוי גם למצות לו תהי' לאשה דאנס ובפשיטו לרשב"א ז"ל דיבמה שהותרה ונאסרה וחוברה והותרה דנדחת מצותה ה"נ נימא באונס.

ונראה לחלק לפי סברת הכס"מ (פ"ז מבפורים ה"ח) גבי שני ישראלים שעשו עיסה לחלק וחלקוהו והוסיפו לכשיעור דאמרינו כבר נפטר מן החלה דתמה ראב"ד ז"ל שם דאין דיוחוי אצל מצות וכו' הכס"מ דכיון דנפטרה הוי פאלו הורמה ממנו חלתה באותו שעה יעו"ש ומבאר סברתו ז"ל דפטור שנתנה בדבר יש בו פח הפוטר כמו אלו הי' החיוב ונפטר ע"י עשי' המחויבת פן נפטר ע"י פח ודין הפוטר ובמ"א הבאתי לזה דברי התשב"ץ דכתב דחולה האוכל טבל מיקחשב פאלו תרם יעו"ש ובככורות (מ"ז:) דהפטור מפדיון הוי פאלו נפדה ועי' רש"י שבת (ע"א:) ד"ה קמ"ל דחצי זית הפטור מקרבן דתנה פאלו הביא את הקרבן ואין פאן מקום ולפי זה גם פטור דיוחוי הוי פטור פל כה פאלו נעשה הדבר שהי' ראוי לעשות אלו הי' מחויב.

וא"כ ניחא דביבום אלו הי' מחויב וייבמה הרי הי' מיפטר ממצותה לעולם כדאמר ביבמות (ח':) פיון שלקחה הרי הוא פאשתו יעו"ש ע"כ גם ע"י הפטור שהיתה אסורה נדחת לעולם פאלו נעשה המצוה אז דנפטרה לעולם אבל באונס דאמר במכות (ט"ז).

(פל ימיו בעמוד והחזיר יעו"ש א"כ גם ע"י קיום המצוה אם נתבטלה פל ימיו בעמוד והחזיר קאי שפיר לא עדיף פטור הדיוחוי לפטור על להבא מפטור של קיום המצוה וזה ברור]: ולפי"ז נראה דכוננת הרמב"ם בהא דכתב פיצד מצות יעוד וכו' האב הוא שמייעדה עבור פנו היינו לענין קיום מצוה דמצוה דאב הוא או שמייעדה עבור עצמו או עבור פנו אבל הפן אינו מצוה במצוות יעוד.

אמנם לענין הקנין אשנות שע"י היעוד שפיר גם לפן יש זכות זה ואם יקדשה הפן בעצמו אף דלא יהי' קיום מצות יעוד לדידך מ"מ יקנה האמה לאשה וכנ"ל דאין קיום מצוה עיכוב להקנין ולכן ניחא שפיר הא דכתב רמב"ם טעם להא דאם מת האב שאין בה דין יעוד משום דיצאה לחירות ולא משום דלית' לאב המייעד ולמ"ש ניחא דאדרבא מפיון דמת ובטלא מצותו א"כ אין נ"מ פלל דלענין קנין הרי גם הפן יכול לקנות בעצמו ולאחר שמת לא איכפת לו זה שחוסר מצוה פיון דליתא לאדון שיקיים מצוה בזה ורק פשאית' לאב בחיים שפיר המצוה שהאב ייעד עבור הפן כדי שיהי' קיום מצוה בזה ובאתי רק להעיר וראה במס' עבדים (פ"א) האב לייעד והפן לייעד האב קודם יעו"ש ולמ"ש יש לעיין לפ"ד הש"ס קידושין (כ"ט).

(הוא לפדות וּבְנוּ לַפְדוֹת וכו' מְצוּה דְגוּפֵי' עֲדִיפָא יְעו"ש וְהָכָא פְּשָׁהָב מִיַּעַד עֲבוּר הַבֵּן הָרִי גַם זֶה קֵינִים מְצוּה דְאָב וְאִכ"מ [ז] וְהִנְנִי שָׁב עוֹד לְקוֹשֵׁת הַמְּלִבִי"ם שֶׁהֵבִיא כ"ת דָּאֵם יֵשׁ לְעַפּו"ם בֶּן שְׁנַתְגִּייר אֲמַאי לֹא תוֹעִיל מְכִירַת אָמָה הַעֲבָרָה לְעַפּו"ם לְפִי ד' הָרֵאשׁוּנִים ז"ל דְּהִטְעַם מִשׁוּם דְּלִיתָא בְּיַעוּד וְהָרִי רָאוּי לְיַעוּד הַבֵּן.

וַיִּתְּכֵן דְּהִנֵּה בְּקוּדוּשֵׁין (י"ז): אָמַר חֲזַקְיָא עַפּו"ם יוֹרֵשׁ אָבִיו דְּבַר תּוֹרָה שְׁנֹאֲמַר וְחִשְׁבָּה עִם קוֹנְהוּ וְלֹא עִם יוֹרְשֵׁי קוֹנְהוּ [מְדַאֲצְטְרִיךְ לְמַעַט יוֹרְשֵׁין מוֹכַח שְׁיֵשׁ לָהֶם דִּין יְרוּשָׁה רַש"י] יְעו"ש וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת לְמַאי דְאָמַר בְּקוּדוּשֵׁין (י"ז): עֶבֶד עֲבָרִי עוֹבֵד אֶת הַבֵּן וְאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַיּוֹרֵשׁ יְעו"ש וְהִנֵּה הַפְּסָף מְשֻׁנָּה (כפ"ב מְעַבְדִים הִי"ב) הֵבִיא בְּשֵׁם הַרְלֵב"ג דְּכָתַב שְׁיִתְבָּאָר מְזַה שְׂאִין הָאָדוֹן שְׁלִיט לְמַפְּוֹר עֶבְדוֹ אוֹ לְתַתּוֹ לְאַחַר עַכ"ל: וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרִים אֵלּוֹ דְּסוּבֵר הַרְלֵב"ג דְּעִנְיָן זֶה דְּעֶבֶד עֲבָרִי עוֹבֵד אֶת הַבֵּן אִינוּ מִשׁוּם יְרוּשָׁה שְׁיּוֹרֵשׁ אֶת נְכָסֵי אָבִיו אֲלֹא דְהוּא דִּין וְגוּזָה"כ מְפָאֵת מְעַלְת הַבֵּן שְׁיִקוּם תַּחַת אָבִיו וְכֵאלּוֹ הָאָב בְּחַיִּים דְּמִי דָאֵם נִימָא דְהָא דְעוֹבֵד אֶת הַבֵּן הוּא מִשׁוּם דִּין יְרוּשָׁה מְנָא לִי לְהוֹכִיחַ מְהָא דְאִין ע"ע עוֹבֵד אֶת הַבֵּת דְאִין הָאָדוֹן שְׁלִיט לְמַפְּוֹר עֶבְדוֹ אוֹ לְתַתּוֹ לְאַחַר אֲדָרְבָּה גִידוּק אִיפְכָא מְדַעוֹבֵד אֶת הַבֵּן ע"כ דְּמִמוֹנֵי הוּא לְהוֹרִישׁוֹ וְהַה"ד לְמְכִירָה וְנִתְיַנָּה וְע"כ דְּסִבְרָתוֹ דְּכִינּוֹן דְּבָקָל יְרוּשׁוֹת אָמְרָה תּוֹרָה דְּשׁוֹיִן כָּל הַיּוֹרְשִׁים לְזִכּוֹת בְּמָקוֹם שְׂאִין בֶּן וְרַק בְּעֶבֶד עֲבָרִי גְלִי קְרָא דְאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֵּת ע"כ מוֹכַח מְזַה דְּבַע"ע לִיתָא כָּלֵל לְדִין נִחְלָה לְפִי שְׂאִין הָאָדוֹן שְׁלִיט בְּעֶבְדוֹ כָּלֵל לְהוֹרִישׁוֹ דְאֵלּוֹ הִי מְדִין נִחְלָה הִי בְּזַה גַם סִדֵּר נִחְלָה דְּהִינְנוּ שְׁגַם שְׂאֵר יוֹרְשֵׁין זוֹכִין כְּשְׂאִין בֶּן וְע"כ הוֹכִיחַ מְזַה דְּהַה"ה שְׂאִין הָאָדוֹן שְׁלִיט בְּעֶבְדוֹ לְמַכְרוֹ אוֹ לְתַתּוֹ לְאַחַר אֲבָל זֶה דְּעוֹבֵד אֶת הַבֵּן אִינוּ כָּלֵל מִתּוֹרַת נִחְלָה דְּע"ע לִיתָא בִּירוּשָׁה כָּלֵל רַק הוּא דִּין וְגוּזָה"כ שְׁיִקוּם הַבֵּן תַּחַת אָבִיו בְּזַה וְעִי בִירוּשְׁלָמִי קוּדוּשֵׁין (פ"א ה"ב) אֵית תַּנָּא תְּנִי ע"ע אִינוּ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבֵּת וְז"ב בְּכּוֹנְנָתוֹ: וְלִפִּי"ז קִשָּׁה דְאִיף יִלְפִי בְּקוּדוּשֵׁין (י"ז): דְּעַפּו"ם יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו מְדַאֲצְטְרִיךְ לְמַעוּטֵי שְׂאִינוּ יוֹרֵשׁ ע"ע שֶׁל אָבִיו וְמַאי רֵאִי הָא שְׂאִי ע"ע דְּגַם בְּיִשְׂרָאֵל אִין בּוֹ דִּין יְרוּשָׁה כָּלֵל וְרַק בְּבִין רַבִּינָה קְרָא לְזִכּוֹתוֹ בְּע"ע שֶׁל אָבִיו א"כ גַם בְּעַפּו"ם י"ל אִף דְאִינוּ בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה מ"מ ס"ד דִּינְזָה בְּע"ע שֶׁל אָבִיו וּבְפָרְט לְשִׁי רַמְב"ם (פ"ו מְנַחֲלוֹת ה"ט) דְּמַה"ת לִיכָא שׁוּם יוֹרֵשׁ בְּעַפּו"ם רַק בֶּן יְעו"ש א"כ פִּינּוֹן דְּחִזְיָנוּ בְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל דְאִין בְּע"ע דִּין מְמוֹן לְהוֹרִישׁוֹ שְׁהָרִי אִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֵּת א"כ גַם זֶה שְׁעוֹבֵד אֶת הַבֵּן אִינוּ מְדִין סִדֵּר נִחְלָה רַק הוּא עֲדִיפּוֹת בְּבִין מְגוּזָה"כ וְשׁוֹב מִנ"ל לְמִילָף דִּין נִחְלָה בְּעַפּו"ם מְדַס"ד שְׁע"ע עוֹבֵד אֶת הַבֵּן הָא הַס"ד דְּעוֹבֵד אֶת הַבֵּן בְּנִמְכָר לְעַפּו"ם הוּא דְּיִלְפִי מְנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל וְהָרִי גַם בְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל אִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֵּן מִתּוֹרַת נִחְלָה א"כ י"ל דְּבַעְלָמָא שְׁלֹא בְּע"ע דְאִין בְּעַפּו"ם דִּין נִחְלָה כָּלֵל.

וְעִי תוּס' עִירוּכִין (י"ד.) ד"ה וּבְעַפּו"ם יְעו"ש: [נְעִינּוּ בְּמַרְדְּכִי הוּבָא בְּרַמ"א (חו"מ רע"ח סעי' ד') הַנִּיחַ לָהֶם עֶבֶד הַבְּכוֹר נוֹטֵל ב' חֲלָקִים וְהַפְּשׁוּט חֲלָק אֶחָד דְּהִינְנוּ שְׁעוֹבָדִים לְבְּכוֹר שְׁנֵי יָמִים וְלַפְּשׁוּט יוֹם אֶחָד עַכ"ל וּמְבִנְיָא דְּבְכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּעֶבֶד אֲמָנָם אִינוּ מְבִנְיָא אִם גַם בְּעֶבֶד עֲבָרִי כֵּן דְּנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אוֹ לֹא וְרֵאִיתִי לְכַמָּה אַחֲרוֹנִים דְּכָתְבוּ בְּפִשְׁטוֹת דְאִין בּוֹ דִּין יְרוּשָׁה וְאִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וְעִי מִנ"ח (מ' מ"ב) דְּהֵבִיא רֵאִי מְהָא דְּב"ב (קכ"ח).

(יִפִּיר לְמָא לִי וְהָא אִי בְּעִי לְמִיתְבִּי' בְּמִתְנָה יְהִיב לִי וְתִמּוּה דְהָא נ"מ לְעֶבֶד עֲבָרִי שְׂאִינוּ נִיָּתֵן בְּמִתְנָה וְאֲשַׁמְעִי קְרָא דְּמ"מ נְאָמֵן הָאָב שְׁהוּא בְּכוֹר וְע"כ מוֹכַח דְאִין בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּע"ע יְעו"ש וְלַע"ד סְבָרָא זֶה מוֹכַחִית מְדַבְּרִי רַלְב"ג שְׁהוֹכִיחַ מְדַאֲנֵנוּ עוֹבֵד אֶת הַבֵּת דְאִין הָאָדוֹן שְׁלִיט לְמִוְכָרוֹ וְלְתַתּוֹ לְאַחַר וְהִינְנוּ דְּמִשׁוּם זֶה נִסְתַּלַּק דִּין יְרוּשָׁת הַבֵּת לְפִי שְׂאִינוּ שֶׁל הָאָדוֹן וְאֲמַאי

דייקינן להיפוף מדעובד את הבן דמוכח דהאדון שליט להורישו דה"ה דיכול למוכרו לאחר וע"כ פנ"ל דגם מה שעובד את הבן אינו מתורת ירושה דבירושה יש סדר נחלות שפ"ל הירשים שנים אבל בזה הוא רק דין וגזה"כ בע"ע שהבן יקום תחת אביו אבל אינו ממונו לירושה ולמכירה ושוב שפיר דאין הבכור נוטל פי שנים דרק בירושה שמסדר נחלות הבכור נוטל פי שנים לא בזה שנסתלק לגמרי דין ירושה אף מזה שעובד את הבן (ובסמוך יבואר עוד בזה) ולכן נראה בפשוטו מזה דסברת הש"ס דבכל מה דאמרה תורה שהבן קם תחת אביו אף במה דאין בו דין ירושה דמ"מ זה רק בבן בזה שיש לו עכ"פ זכות הירושה בעלמא נגד שאר הירשים וחיובו דזכותה לו תורה לבן אף שאין שאר הירשים זוכין שפיר אלים פ"ח הבן לזכות מעצמו גם במקום שאין זכות לאב להורישו לכל הירשים אבל אין ללמוד מזה לבן שאין לו כלל זכות ירושה במקום אחר שגרע עוד משאר ירשים דנימא שיהי' לו מעלת הבן בנכסי אביו אף שאין שום יורש זוכה בהם דזה אין סברא כלל [נענין תוס' ב"ב (ק"ט)].

(ד"ה פיון דהקשו דנהי בעבד עברי אינו עובד את הירש אבל עכ"פ יעבוד את שהרי לענין יבום בן ובת פי הדדי ניהו ותיקצו דלענין נחלה כאחר דמיא שהרי בן קודם לבת וקהא דעירוכין (כ"ה).

(גבי שדה אחרונה יעוש"ה ונראה דאין פונתם דזכיות הבן בע"ע מדין נחלה ולגבי נחלה בת כאחר דמיא שז"א דהרי דנין שיעבוד את הבת במקום שאין בן ואזי שפיר גם בת בדין נחלה.

וגם הראי' שהביאו מהא דעירוכין (כ"ה.) גבי שדה אחרונה אינו מצד דין נחלה שבשדה אחרונה עדיין האב בחיים ואין בו דין ירושה אלא פונתם דכינון דהא דאלים פ"ח הבן מהני רק היכא דיש לו זכות נחלה במקום אחר וזוכה הבן נגד כל הירשים א"כ אלים פ"חו לזכות במקום שאין זכות לשאר הירשים ה"ה דזוכה בדבר בזה שנסתלקו שאר הירשים דתמיד במקום הבן הרי נסתלקו שאר הירשים והוא זוכה בנכסים.

ה"ה אף דאמרינן דגם בת אינה יורשת הע"ע מ"מ הבן זוכה בו דהרי במקום הבן גם הבת פאמר ואלים לזכות בנכסים במקום שאין הבת יורשת ה"ה בע"ע דנסתלק זכות הבת מ"מ אלים פ"ח הבן ויש לפרש עוד בד' תוס' ואכ"מ] ולכן שפיר הוכיח הש"ס דאם אין לעכו"ם בעלמא דין ירושה בנכסי אביו לא הי' צריך קרא שאין זוכה בע"ע של אביו דמנמכר לישראל א"א למילף דשאני בן ישראל שעכ"פ יש לו זכות ירושה בנכסי אביו במקום אחר שפיר זוכה בזה אף שלא מדין ירושה אבל מנ"ל בבן עכו"ם שאין לו זכות ירושה בעלמא שיהי' לו מעלת הבן ומסברא ג"ד דאינו עובד את הבן ול"ל קרא למעוטי וע"כ הוכיח הש"ס דשפיר יש לעכו"ם דין ירושה וס"ד שיהי' דומה לנמכר לישראל דאף דע"ע ליתא בירושה מ"מ בן אלים פ"חו לזכות ולקום תחת אביו וזה פשוט: ואולם יש לספק אם הא דאמרינן דבן רק שאין לו זכות נחלה במקום אחר אין לו מעלת הבן להני דברים דזכותה לו תורה שיקום תחת אביו הוא רק בדברים הפאין לאחר מיתה כהא דעבד עברי דעובד את הבן לאחר מיתת אביו דבזה שפיר היכא דהוא בן בזה שאין לו דין נחלה אין לו זכות זה להיות אלים פ"חו מפ"ל הירשים דאף דזכות זה שבע"ע אינו מתורת נחלה וכד' רלב"ג שאינו ממונו של האדון כלל להורישו ואינו שליט עליו למוכרו מ"מ זכות שלאחר מיתת אביו א"א רק למי שהוא יורש האב בכל נכסיו היא זוכה גם בעבדו שלא מתורת ירושה.

אבל בדברים הפאין מחיים פגון יעוד הבן דאמה העברי דאזי אינו זמן הירושפה כלל י"ל דא"צ כלל תנאי זה בבו שיהי' לו זכות נחלה בשאר הנכסים דמחיים אינו כלל עדיין בתורת ירושפה והוא רק זכות הבן שהוא פאביו שפיר י"ל דבכל גונוי פאב הוא.

או י"ל דכיון דבהני דגלי קרא דמהני דין בן לא מצינו רק בבן פנה שירוש גם שאר הנכסים לאחר מיתה שוב א"א למילף לבן פנה שאין לו זכות נחלה בשום מקום פיון דמ"מ אינו דומה בזכותו לבן זה שאמרה תורה שקם תחת אביו וזה מסתבר.

ועיין תוס' ב"ב (ק"ח:) אהא דאמר הש"ס מרבה אני את הבן שפן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחרונה והקשו תוס' דלא קאמר שפן קם לעבד עברי יעו"ש ולמ"ש יתכן דהש"ס נקוט הני דמחיים שאינם תלויים בזכות הירושפה שפיר הני זה זכות לבן אבל ע"ע דתלוי בזכות ירושפה פיון שהוא אחר מיתת האב שוב אינו זכות בפ"ע רק הוא פעין ירושפה שדנין עלי' ואינו מוכרח פמוכן דבס"ד קאי ודו"ק ונראה ראי' מהא דאמר בירושלמי קידושין (פ"א ה"ב) שמואל בר אבא פעי קומי ר' זעירא בפרשת נחלות את עביד בן בן פבן והקא [לענין יעוד] לית את עביד בן פבן וכו' התיב רבי נחום הרי פרשת נחלות הרי עשייתה אח פבן ושאר כל הקרובים פבן את עושה בן בן פבן וכאן שלא עשייתה אח פבן ושאר כל הקרובים פבן אין את עושה בן בן פבן וכו' ע"כ ותמוה סברת הס"ד דירושלמי שיהי' דומה יעוד לסדר נחלות אטיו לא ידע דביעוד רק לבן זכתה תורה לא לשאר הירושפים.

ונראה דהפנונה דסובר הירושלמי דאף ביעוד דזכתה תורה לבן היינו משום שיש לו זכות נחלה במקום אחר נגד כל הירושפים ואלים פחו מש"ה זוכה ליעד גם אמה העברי של אביו אף שאין שאר הקרובים זוכין בזה.

ולכן פריף דשוב גם בבן הבן דג"כ יש לו זכות זה של ירושפה במקום אחר נגד כל הירושפין יהי מיעד את אמה העברי של אבי אביו דכיון דאמרינו דאף דיעוד הוא מחיים בפשה שליתא עדיין לדין ירושפה דמ"מ אלימות הבן הוא משום דין ירושפה של אח"כ גם בן הבן הרי יש לו זכות זה דירושפה שוב יהי לו זכות יעוד ג"כ.

וע"ז חידש הירושלמי דאף דבן שאין לו זכות ירושפה אין לו אלימות לקום תחת אביו היינו דלכד זה שהוא בן וכרעא דאפנה הוא עי' עירובין (ע'): פעי שיהי' לו גם אלימות זה דירושפה בשאר נכסים.

אבל מ"מ אלימות דירושפה גרידא לא מהני ובעינו שפעצם יהי פנו דאזי גזה"כ דכאבוה הוא אבל בן הבן אף דלירושפה אלים זכות אבל מ"מ בפעצמותו אינו בן נאנן בעי' תרתי בן פעצם וגם שיהי' לו זכות ירושפה וזהו דאמר הרי פרשת נחלות עשייתה אח פבן היינו דאלו הי' סגי בזכות הירושפה במקום אחר לענין יעוד הרי במקום דליתא לבן שאר הירושפים זוכין פבן ושוב יהי להם זכות יעוד אם ליתא לבן וע"כ דבן פעצם פעינו ולא סגי בראוי לירושפה גרידא וע"כ אין בן הבן פבן ובחי' ביארתי באורף ד' ירושלמי שם: ולפי"ז מבואר דגם יעוד שהוא מחיים אין לבן זכות יעוד רק מי שזוכה גם בירושפת שאר הנכסים ומה"ט ס"ד דירושלמי שגם בן הבן יזכה בזה ואף למסקנא ג"כ בן דבעי זכות הירושפה אלא דחידש הירושלמי דלא סגי בזכות ירושפה גרידא רק פעי גם שיהי' בן פעצם [ועי' מקנה קידושין (י"ז): שדן לענין עבד עברי שעובד את הבן אם עובד את בן הבן והביא ד' תוס' ב"ב (קט"ו).

(ד"ה בן יעו"ש ויבנדאי סבכתו דכיון דגם בן הבן אלים זכותו נגד כל היורשים יש לדין שיהיה זוכה בע"ע כמו הבן צ"ע שלא הביא הירושת למי דאמר לענין דבן הבן אינו כבן כמ"ש דאף דבעי שיהיה ראוי לירוששה מ"מ בענין ג"כ שיהיה בעצם בנו וכרעא דאבוה): וא"כ מןושב קושית המלבי"ם דבעפ"ם שנתגיייר בנו תועיל מכירת אמה לעפ"ם משום דיש צד יעוד לבן ולמ"ש אינו מוכח כלל דבן עפ"ם יהי לו זכות יעוד דהא מבואר בקידושין (י"ז): דגר אינו יורש את אביו עפ"ם יעו"ש א"כ הא לא מצינו זכות יעוד רק במי שראוי לירוששה וכנ"ל.

אבל בן עפ"ם זה שאינו ראוי לירוששה מהיכי תיתי לומר שיש לו זכות יעוד וזה פשוט: ח) ובעיקר דברי הרלב"ג שהביא הכס"ם (פ"ב מעבדים) דהוכיח מהא דאין ע"ע עובד את הבת דאין האדון שליט בעבדו למכרו או לתתו במתנה צ"ע טובא שלא הביא דברי רמב"ם המפורשים (פ"ד מעבדים הי"א) וכן עבד עברי לא יוכל למכרו ולא ליתנו במתנה וביאר הכס"ם בעצמו שם שהוא מטעם שנאמר לא ימכרו ממכרת עבד עיי"ש שלא הראה מקור לדבריו ז"ל וצ"ע כי מפורש בעירובין (כ"ח).

(יכול יחרים אדם בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ת"ל בהמה מה בהמה שיש לו רשות למכרה וכו' יעו"ש וכן בת"כ (בהר פ"ד) ע"ש הנה דאין ברשות האדון למכור עבד עברי [ועיין בת"כ (אמור ה"ב) יכול אפילו קנה ע"ע יאכל בתרומה ת"ל פסוק יצא עבד עברי שאינו פסוק וביאר הר"ש משנ"ץ שאינו פסוק.

שאינו יכול למכרו יעו"ש הנה גם מזה מבואר דאין ע"ע נמכר אף בריטב"א יבמות (ע.) כתב הטעם דאין ע"ע אוכל בתרומה משום דאינו קנינו לגמרי לפי שיכול לצאת בגרעון פסוק בע"כ של אדון יעו"ש ועי' תוס' יבמות (ע'): ד"ה אלמא יעו"ש ומשמע דבן פירושם בת"כ ואכ"מ): ונראה לכאורה דנ"מ בין הטעמים אם הא דאינו יכול למכור ע"ע הוא משום שנאמר לא ימכרו ממכרת עבד פדברי הכס"ם או משום דכיון דאינו יכול להורישו אינו שליט למכרו פדברי הרלב"ג.

נראה דנ"מ בע"ע הנמכר לעפ"ם דאמר בש"ס קידושין (י"ז): וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו שאינו עובד לא את הבן ולא את הבת יעו"ש א"כ לגמרי נסתלק ממנו דין ירושה וגרע עוד מנמכר לישראל שעובד את הבן עכ"פ שוב לטעם רלב"ג ודאי דאין האדון שליט למכרו לאחר כיון דאינו ממונו להורישו.

אולם לטעם הכס"ם י"ל דהא דלא ימכרו ממכרת עבד לאו שלילה בנמכר הוא ר"ל דנימא דכיון שמיפירה לאחר הוא דרף עבדות סילקה תורה זכות עבדות זה מן הע"ע אלא הוא איסור גרידא על המוכר וממילא לא מהני מכירתו משום לתא דאיסורא אבל מי שאינו מוזהר בלאו זה שפיר מכירתו מכירה דמצד קנינו שפיר יש לו זכות מכירה גם בע"ע נראה דעפ"ם דאינו מוזהר בלאו זה דלא ימכרו ממכרת עבד דאיני מדיני ב"נ וא"כ שוב ע"ע הנמכר לעפ"ם י"ל דרשאי האדון למכרו לאחר: ט) והנה ראיתי למהרי"ט ז"ל בקידושין (י"ח).

(ד"ה ע"ע נמי נכפינהו לבני משפחה דהביא בשם ריטב"א ז"ל שהקשה דאיהו יפדוהו בני משפחה הא נמכר לישראל הוא ואינו נגאל ע"י קרובים ותיירץ דהא דאינו נגאל בקרובים היינו דליכא חיובא לקרובים לפדותו כשנמכר לישראל אבל אם רצו פודין ומש"ה פריף דמשום פגם משפחה נכפינהו וע"ז כתב מהרי"ט ז"ל להקשות בתיירץ הש"ס דלא ניחא להו דלרבי יוסי הגלילי דסבר

גאולת אחרים לשעבוד נִיכְפִינָהוּ לקרובים לפדותו לשעבוד וּמִיָּרֵץ וְי"ל וי"ל דְּדוֹקָא הַלּוֹקֵחַ מִיַּד עֲפוּ"ם מְצִי לּוֹקֵחַ לְשִׁעְבוֹד דְּמִפְחוּ שֶׁל עֲפוּ"ם אֲתֵי אָבֵל גַּם לְיִשְׂרָאֵל פִּינּוּן שְׂאִין דִּינּוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַכְרוּ פְּדֻכְתִּיב בְּאַמָּה לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשׁוּל לְמַכְרָה וְאַמְרִינּוּ בְּמַכִּילְתָּא לֹא הָאֵב וְלֹא הָאָדוֹן וְכַתִּיב לֹא יִמְכְרוּ מִמִּפְרֵת עֶבֶד פִּינּוּן שְׂאִין דִּינּוּ שֶׁל קְרוֹבִים לִיגְאָל מִיָּדוּ אִף אִם רָצָה לֹא מְצִי לְאַקְנוּיִי לְהוּ קִנְיָן הַגּוֹף שֶׁהִי לּוּ בּוּ עַכ"ל וּמְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי מֵהֲרִי"ט ז"ל דְּהָא דְמַהֲנֵי גְאֻלָּה לְשִׁעְבוֹד הוּא רַק אִם מְהֵנִי מְכִירַת הָאָדוֹן אָבֵל בְּנִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל שְׂאִין לּוּ זְכוּת מְכִירָה גַם גְאֻלָּה לֹא מְהֵנִי וְזֶה מְוַכְרַח מֵהֲש"ס כְּמִבְּנָאָר בְּדַבְּרֵי וְי"ל.

ולפי"ז קְשִׁיָּא מְהָא דְאָמַר בְּקִידוּשֵׁין (ט"ו:) רִיב"ג אוֹמַר בְּאֵלָה לְשַׁחְרוּר בְּשַׁאָר פֶּל אָדָם לְשִׁעְבוֹד [אִם גְאֻלוּהוּ קְרוֹבִים לְנִמְכָּר לְעֲפוּ"ם יוֹצֵא לְחִירוֹת וְאִם גְאֻלוּהוּ שְׂאָר פֶּל אָדָם מְשַׁתְּעֵבֵד לְהַגְוֹאֲלִים] ע"ש ועי' בִּירוּשְׁלָמִי קִידוּשֵׁין (פ"א ה"ב) וּבִתּו"כ (בה"ב פ"ט) יְעוּ"ש וְהַתִּינַח לְפִי דְבָרֵי הַכֶּסֶם דְּבַעֲצָם ע"ע בַּר מְכִירָה הוּא רַק דְאִסּוּרָא דְלֹא יִמְכְרוּ מִמִּפְרֵת עֶבֶד מְעַכְבַּ עֲלֵי שְׁפִיר י"ל דְעֲפוּ"ם יְכוּל לְמַפְּוֹר עֶבְדוֹ הָעֵבְרִי וְשְׁפִיר מְהֵנִי גְאֻלַּת אַחֲרִים לְקִנּוּתוֹ לְעֶבֶד.

אָבֵל לְפִי דְבָרֵי רַב"ג דְּמִדְּלֹא מְהֵנִי יְרוּשָׁה לֹא מְהֵנִי מְכִירָה א"כ נִמְכָּר לְעֲפוּ"ם דְּמִי לְנִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל קְשָׁה דְאִמְאֵי מְהֵנִי גְאֻלָּה בְּנִמְכָּר לְעֲפוּ"ם מֵאֵי שְׂנֵא מִנְמַכָּר לְיִשְׂרָאֵל דְכִינּוּן דְלִיתָא בְּמְכִירָה וְאִינוּ בְּרִשׁוֹת הָאָדוֹן לְהַקְנוּתוֹ לְשִׁעְבוֹד דְלֹא מְהֵנִי גְאֻלָּה לְשִׁעְבוֹד וְה"נ לֹא תוֹעִיל גְאֻלַּת אַחֲרִים לְשִׁעְבוֹד פִּינּוּן שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹת הָעֲפוּ"ם לְמַכְרוּ: וְנִרְאָה פְּשׁוּט דִּישׁ הַבְּדֵל בֵּין נִמְכָּר לְעֲפוּ"ם לְנִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל לְמֵאֵי דְמִבְּנָאָר בְּסוּגְלֵי דְקִידוּשֵׁין (ט"ו:) דְדִין הַגְאֻלָּה בְּנִמְכָּר לְעֲפוּ"ם בֵּין שֶׁל קְרוֹבִים בֵּין שֶׁל אַחֲרִים הוּא בַע"כ דְאָדוֹן יְעוּ"ש וְכַרְש"י ד"ה וְנִגְאָל.

וְנִרְאָה דְאִף דְנוֹדָאֵי דְמַהֲנֵי גְאֻלָּה ג"כ מְדַעַת הָרַב וְכַדְמוּכַח מֵהִירוּשְׁלָמִי קִידוּשֵׁין (פ"א ה"ב) "אִם בִּיקְשׁ לְגָרוּעַ מְגָרַע אִפִּי בְתַבּוּאָה וְאִפִּי בְכֻלִּים" יְעוּ"ש דְאִף מְגָרַעוֹן פְּסָף לֹא מְהֵנִי בְּשָׁנָה פְּסָף הִינּוּ בַע"כ אָבֵל אִם גַּם הָרַב בִּיקְשׁ פֶּן מְהֵנִי גַם בְּשָׁנָה וְעֵי"ש בַּמ'.

מ"מ נִרְאָה דְאִם הוּא מְדַעַת הָרַב הוּא עֵנִין קִנְיָן אַחַר פְּכָל קִנְיָנִים שְׁקוּנָה הָעֶבֶד עֲצָמוּ מִן הָאָדוֹן בְּפָרַעוֹן חוֹב שְׁעָלֵיו אָבֵל אִין עָלֵיו תּוֹרַת שַׁחְרוּר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּגָרַעוֹן פְּסָף שְׁזָהוּ הַדִּין גְאֻלָּה הָאִמּוּרָה בְּתוֹרָה וְכַבֵּר הָאֲרִיף בַּס' זוּ הַמְנַח דְגָרַעוֹן פְּסָף אִינוּ נִקְרָא רַק בַּע"כ לֹא מְדַעַת הָרַב אִף דְמַהֲנֵי מִתּוֹרַת קִנְיָן יְעוּ"ש שְׁלֹא הִבִּיא הִירוּשְׁלָמִי: וְנִרְאָה דְזָהוּ בִיאור דְבָרֵי הַשֵּׁמ"ק בְּבַכּוֹרוֹת (י"א).

(דְכַתֵּב דְפְדִיָּת עֶבֶד אִינוּ מְצוּה וְאִף דְלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה שָׁם מְצוּת יְעוּד קוּדְמַת לְמְצוּת פְּדִי מ"מ אִין זֶה מְצוּה וְכַתֵּב הַטַּעַם מְשׁוּם דְפְדִי בַע"כ דְאָדוֹן הוּא וְהֲרִי"ט אֶלְגִּזִי תָמָה בְּטַעַם זֶה דְהָא מְצִינוּ בְּכָל מ"ע דְכּוֹפִין לְקִיָּמָה וּמ"מ הֵנִי קִיוּם מְצוּה ע"י כְּפִי וְה"נ מְקִיָּים הַמְצוּה בְּפְדִי בְּכַפֵּי יְעוּ"ש אִוְלָם לַמ"ש פְּוֹנְנָתוֹ דְלֹא מְצִינוּ מְצוּה ע"י כְּפִי רַק הִיכָא דְגַם מְדַעַת הֵנִי קִיוּם מְצוּה שְׁפִיר כּוֹפִין לְקִיָּמָה אָבֵל בְּפְדִי דְהוּא גְאֻלָּה הָאִמּוּרָה בְּתוֹרָה שְׁאִם הוּא מְדַעַת וְעוֹשֶׂה מְעַצְמוּ אִין זֶה מְקָרִי פְדִי פְלֵל רַק הוּא הַקְנָאָה מֵהָרַב לְהָאָדוֹן וְכָל הַשֵּׁם מְצוּה מִתְחַדֵּשׁ ע"י כְּפִי זֶה לֹא מְצִינוּ שְׁהַעוֹשֶׂה מְעַצְמוּ לֹא יְהִי מְצוּה וְע"י כְּפִי תַעֲשֶׂה מְצוּה וְע"כ אִין זֶה מְצוּה פְלֵל רַק דִּין בְּשַׁחְרוּר הָעֶבֶד וְאִכ"מ: וּלְפִי"ז נִיחָא שְׁפִיר דְמַהֲנֵי גְאֻלַּת אַחֲרִים לְשִׁעְבוֹד דְאִף דְגַם נִמְכָּר לְעֲפוּ"ם לִיתָא בְּמְכִירָה מ"מ שְׂאִנֵי גְאֻלָּה מְכִירָה דְמְכִירָה הוּא עֵנִין הַקְנָאָה מִמּוֹכֵר לְלוֹקֵחַ וְזֶה לִיתָא בַע"ע שְׂאִין בְּיַד הַמּוֹכֵר לְהַקְנוּתוֹ אָבֵל גְאֻלָּה הָאִמּוּרָה בְּתוֹרָה דְהוּא רַק בַּע"כ לֹא מְדַעַת א"כ אִין זֶה מְקָנָה לְלוֹקֵחַ פְלֵל וְהוּא רַק סִילּוּק רִשׁוֹת הַמּוֹכֵר שְׁפִיר אִמְרֵי דְהַלּוֹקֵחַ מְאֻלֵּיו זוֹכָה וְכ"ז בְּנִמְכָּר לְעֲפוּ"ם אָבֵל בְּנִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל דְכַתֵּב רַב"ב (פ"ב מְעַבְדִים ה"ז) דְאִין אַחֲרִים יְכוּלִים לִיגְאָל בַּע"כ [ועי' כַּס"מ שָׁם

דָּדוֹן דָּרַק אֵין חַיִּיב לְפָדוֹת אֶדְּ בַלַּח"מ שֵׁם הַשִּׁיג דְּמַפְנֹרֶשׁ דְּלֹא מְהַיִּי הַפְּדִיּוֹן פְּלִל יַעו"ש [א"כ אֵימְתִי תִהְיֶה גְּאֻנְלָה אִם יִהְיֶה מַדְעַת הָרַב וְזֶה עֲצָמוֹ פְּהַקְנָאָה וּבְכַלְל לֹא יִמְכְּרוּ הוּא וְלִכּוֹן נִיחָא דְלֹא מְצִינּוּ בְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל הַיְתֵר גְּאֻנְלָה דְּבִיִּשְׂרָאֵל גְּאֻנְלָה וּמְכִירָה פְּחָדָא וּז"פ: (') (') וְהִנֵּה נְתִיבִישְׁבְתִי עוֹד דִּי"ל דְּגַם לְכַס"מ דְּטַעַם דַּע"ע לִיתָא בְּמְכִירָה מְשׁוּם הָאִסּוּר מ"מ גַּם נִמְכָר לְעַפּו"ם אֵין הָאָדוֹן יְכוּל לְמוֹכְרוֹ דִּי"ל דְּלִכְאוּרָה צָרִיךְ מוּבָן דִּל"ל לְכַס"מ טַעַם דְּלֹא יִמְכְּרוּ מִמְּפָרַת עֶבֶד וְלֹא סְגִי לִי בְּטַעַמָא דְּרַלְב"ג דְּמַפְיִנּוֹן דְּלִיתָא בִּירוּשָׁה לִיתָא בְּמְכִירָה אֶדְּ י"ל דְּטַעַמוֹ עַפ"י דְּבָרֵי הַש"ס נְזִיר (ל).

(אֶהָא דְּאָמְרִינּוּ הָאִישׁ מְגַלַּח עַל נְזִירוֹת אָבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוֹת אָבִי' בְּעֵי רַבָּא בְּכוֹר וּפְשוּט מֵאֵי הַלְכָתָא גְּמִירֵי לָהּ וְהַלְפָּה לָא בְּעֵי גְלוּחֵי לְפּוּם מַה דְּשִׁקְלָא אוֹ דִּילְמָא יְרוּשָׁה הוּא וְכִי הֵיכִי דְּשִׁקְלָא פִּי שְׁנַיִם הֵכִי מְגַלַּח יַעו"ש וּמְבֹאָר מְזֶה דְּבְמַעוֹת סְתוּמִים שְׁהַנִּיחַ הָאָב לְקַרְבְּנוֹת נְזִירוֹתוֹ דְּקִי"ל דָּאִם לִיכָא זִק בֵּת דְּאֵינָה מְגַלַּחַת מ"מ פְּשִׁישׁ בֵּן יְרוּשָׁה הוּא וּבְכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וְנִרְאָה לְלַמּוֹד מְזֶה דְּאֶדְּ בְּמַקּוּם דְּאֵין זְכוּת יְרוּשָׁה לְשָׂאָר הַיּוֹרְשִׁים רַק לְבֵן לֹא אָמְרִינּוּ דְּנִסְתַּלַּק בְּזֶה לְגַמְרֵי דִּין יְרוּשָׁה וְהָא דְּהֵבֵן יוֹרֵשׁ אֵינּוּ מִתּוֹרַת נַחֲלָה רַק מְשׁוּם דְּנִחְשָׁב כְּאָבִיו דַּא"כ אִמְאֵי הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּמַעוֹת סְתוּמִים שְׂאֵין הַבֵּת יוֹרֵשֶׁת הָא נִפְקַע מְזֶה דִּין נַחֲלָה וּמִמִּילָא אֵין חִילּוּק בֵּין בְּכוֹר לְפְשׁוּט וּכְבָר רַמְזוּ הַמַּנ"ח לְהָא דְּנְזִיר (ל).

(לְעַנְיָן פִּי שְׁנַיִם בַּע"ע יַעו"ש. וַע"כ מוּכַח מְזֶה דְּכִינּוֹן דְּהֵבֵן יוֹרֵשׁ אָמְרִינּוּ לְהִפּוּף דְּעַדִּינּוּ דִּין יְרוּשָׁה בְּמַקּוּמָה וְהָא דְּאֵין שְׂאָר הַיּוֹרְשִׁים זֹכִימִים בְּנַחֲלָה הוּא מְשׁוּם שְׁיָנוּי סְדֵר נַחֲלָה דְּבְמַקּוּם זֶה נִתְחַדַּשׁ סְדֵר אַחַר בְּנַחֲלָה מְבַכָּל מְקוּם אָבִל בְּעַצְמָם דִּין יְרוּשָׁה אֵין שׁוּם סִילּוּק בְּזֶה וְכִזְזָה כְּתַב רַש"י ז"ל בִּיבְמוֹת (ס"ב).

(דְּעַפּו"ם שְׂיוֹרֵשׁ אָבִיו דְּבַר תּוֹרָה מ"מ אֵין לוֹ סְדֵר נַחֲלָה וּבֵן וּבַת וּבְכוֹר וּפְשוּט שְׁנַיִם יַעו"ש הִנֵּה דְּעַצְמָם דִּין נַחֲלָה וְסְדֵר נַחֲלָה שְׁנֵי עַנְיָנִים שְׁנַיִם הֵם. וַע"כ שְׁפִיר סְבַרַת הַש"ס דְּבְכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּמַעוֹת סְתוּמִים דְּאֵלוֹ גַּם לְבֵן לֹא הִי' דִּין יְרוּשָׁה שְׁפִיר הִנֵּה אָמְרֵי דְּנִסְתַּלַּק בְּכָאֵן עַצְמָם דִּין יְרוּשָׁה אָבִל מְפִינּוֹן דְּהֵבֵן מְגַלַּח רַק דְּאֵין הַבֵּת מְגַלַּחַת שְׁפִיר אָמְרֵי דִּישׁ דִּין נַחֲלָה וְהָא דְּאֵין הַבֵּת מְגַלַּחַת מְשׁוּם דְּנִשְׁתַּנָּה סְדֵר הַנַּחֲלָה בְּזֶה.

וְזֶה י"ל ס' הַכַּס"מ דְּאֵין רֵאִי מְהָא דְּאֵינּוּ עוֹבֵד אֶת הַבֵּת שְׂאֵינּוּ בְּדִין יְרוּשָׁה וּמִמִּילָא אֵין שְׁלִיט עָלָיו לְמוֹכְרוֹ דְּאֶדְּרַבָּה מְפִינּוֹן דְּעוֹבֵד אֶת הַבֵּן אָמְרֵי לְהִפּוּף דִּישׁ בּוֹ בַּע"ע דִּין יְרוּשָׁה רַק דְּהוּא שְׁיָנוּי בְּסְדֵר נַחֲלָה וּז"פ: וּלְפִי"ז כ"ז בְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל דְּעוֹבֵד אֶת הַבֵּן שְׁפִיר אֵינְצִטְרִיךְ לְמִיעוּטֵי מְמַכְרָה מְשׁוּם טַעַמָא דְּלֹא יִמְכְּרוּ מִמְּפָרַת עֶבֶד דְּמְהָא דְּאֵינּוּ בִּירוּשָׁה אֵינּוּ מוּכַח כְּנ"ל דְּאָמְרֵי לְהִפּוּף דִּישְׁנוֹ בְּדִין יְרוּשָׁה מְדַעוֹבֵד אֶת הַבֵּן.

אָבִל בְּנִמְכָר לְעַפּו"ם דְּאָמַר בְּקִדּוּשֵׁין (י"ז:): דְּאֵינּוּ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבֵּת א"כ לְגַמְרֵי נִסְתַּלַּק מִדִּין נַחֲלָה שְׁפִיר יְדַעֵי בְּלָאוּ קָרָא דְּלֹא יִמְכְּרוּ מִמְּפָרַת עֶבֶד שְׂאֵין הָאָדוֹן שְׁלִיט לְמוֹכְרוֹ כִּינּוֹן דְּלִיתָא בִּירוּשָׁה לִיתָא בְּמְכִירָה וּכְדַבְרֵי הַרְלַב"ג וּז"פ: וּבְהֵכִי נִיחָא הָא דְּקִדּוּשֵׁין (י"ז:): הַנִּמְכָר לְנִכְרֵי אֵינּוּ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבֵּת וְכו' וְחִיִּשְׁבַּ עִם קוּנְיָהוּ וְלֹא עִם יוֹרְשֵׁי קוּנְיָהוּ יַעו"ש וְרֵאִיתִי לְרַבְאָב"ד ז"ל (בְּפִירוּשׁוֹ לַת"כ בְּהַר) דְּמַפְרֵשׁ וְלֹא עִם יוֹרְשֵׁי קוּנְיָהוּ כְּגוֹן בֵּן וְאָח יַעו"ש וְצ"ע דְּכִינּוֹן דְּנִמְכָר לְיִשְׂרָאֵל אֵינּוּ עוֹבֵד רַק אֶת הַבֵּן אֵיךְ ס"ד דְּנִמְכָר לְעַפּו"ם יַעֲבֹד גַּם אֶת הָאָח הָא נִמְכָר לְעַפּו"ם מְנַמְכָר לְיִשְׂרָאֵל הוּא דִּילְפִי' [וְעֵי' רַמְב"ם (פ"ו מְנַחֲלוֹת ה"ט) דְּכָתַב דְּאֵין לְעַפּו"ם שׁוּם יוֹרֵשׁ מַה"ת רַק הַבֵּן יַעו"ש וּבַהֲמ"ג וְנִרְאָה דְּטַעַמוֹ דְּמַפְיִנּוֹן דְּאָמַר בְּש"ס קִדּוּשֵׁין (י"ז:): דְּמִדְּאֵינְצִטְרִיךְ לְמַעוּטֵי בְּנִמְכָר לְעַפּו"ם דְּאֵינּוּ עוֹבֵד אֶת יוֹרְשֵׁי קוּנְיָהוּ יְלַפִּינּוּ דִּישׁ לְעַפּו"ם

יורשים א"כ אינו מוכח רק על הבן דהא גם בנמפר לישראל אינו עובד רק את הבן וממילא דלא קאי מיעוטא דלא עם יורשי קונגהו רק על הבן וז"פ] ועי' תוס' ב"מ (ע"א).

(ד"ה אינו עובד לא את הבן ולא את הבת דהקשו דהרי גם בנמפר לישראל אינו עובד את הבת ומאי ס"ד בנמפר לנכרי דיעבוד את הבת יעו"ש מ"ש בזה ולראב"ד ו"ל יקשה אולם למ"ש יתכן דהנה לכאורה ס' רלב"ג ו"ל צ"ב דכתב דמדאין ע"ע עובד את היורש מוכח שאין האדון שליט למוכרו ולתתו לאחר ואינו מוכן דמה ענגן מכירה שהוא מחיים לירושא שאינו מחיים וכבר נסתלקו בעליו.

ונראה למאי דכתב הראב"ד ו"ל (בתו"כ בחוקותי פי"ב) אהא דאיתא בת"כ שם ואם גאל יגאול לרבות את האשה ואת היורש וכתב ראב"ד ו"ל וקמ"ל דמעשר ממון הקדוש ומצי לאורחתי לברני ומצי נמי למיהבה במתנה וכי פרק לי יורש ומקבל מתנה מעשר דנפשי פרק ומוסיף חומש.

דלרבי מאיר דאמר מעשר ממון גבוה ולא מצי יהיב לי במתנה לא מצי לאורחתי לברני יעו"ש ומבואר דבר חדש דמעשר שני שאינו ברשותו של הבעלים למכירה ונתינה אינה בירושא דכללא הוא דליתא במכירה ליתא בירושא וזה פוננת הרלב"ג ו"ל לפי סברתו דהא דאינו עובד את היורש משום דנסתלק מדין ירושא ומדוע באמת ליתא בירושא הרי ע"ע גופו קני פקידושין (ט"ז).

(וממונו הוא וא"כ דבזה עצמו גלי קרא דע"ע אין האדון שליט למוכרו וליתא במכירה ומש"ה ליתא בירושא אבל אלו הי' מועיל מכירה והי' נחשב ממונו מדועלא יעבוד את היורש וזה עצמו בכלל גזה"כ זה שאינו עובד את היורש דליתא במכירה ועי"ז ליתא בירושא: ולפי"ז ניחא הא דס"ד בנמפר לעכו"ם דיעבוד גם את שאר היורשים פגון בת ואח אף בנמפר לישראל אינו עובד רק את הבן.

ולמ"ש ניחא פי יש חילוק בין נמפר לישראל לנמפר לעכו"ם וזה דנמפר לעכו"ם דאין האדון יכול למוכרו הוא רק עכשיו דגלי קרא שאינו עובד לשום יורש אמרינו ממילא דמזה עצמו מוכח דאין לו זכות מכירה אבל לס"ד דעובד את היורש ממילא שפיר אית' במכירה דהא בעצמותו בר מכירה הוא דממונו הוא דגם נמפר לעכו"ם גופו קני כמבואר בב"ק (קי"ג): יעו"ש ואיסורא דלא ימכרו ממכרת עבד ליתא בעכו"ם אבל נמפר לישראל אף אם אית' בירושא מ"מ לאו בר מכירה משום הלאו דלא ימכרו ממכרת עבד וא"כ ניחא שפיר דבנמפר לישראל אינו עובד את היורש דכיון דגלי קרא דליתא במכירה ממילא ליתא בירושא.

אבל בנמפר לעכו"ם שפיר לפי הס"ד דאית' בירושא הרי שפיר אית' במכירה דהא אינו באזנהרת לא ימכרו ממכרת עבד וכנ"ל ושוב ס"ד דאית' בירושא ככל נכסים ואיצטריך מיעוט דאינו עובד את היורש וממילא עכשיו נתמעט מזכות מכירה וכמ"ש ואכמ"ל: יא) ובעיקר דברי הרלב"ג דע"ע דליתא בירושא היינו משום דליתא במכירה יש לעיין מהא דגיטין (מ) (אמר אמימר הפסקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה מ"ט גופי' לא קני לי' איסורא הוא דאיכא גבי' ואיסורא לברני' לא מורית וכו' והלכתא פריבנא [דגם איסורא מורית לברני] יעו"ש ומבואר דיש דין ירושא אף בעבד דליתא במכירה וא"כ לא תלי הא בהא ואף די"ל דכוננתו רק דאם איתא במכירה ודאי איתא בירושא אבל מ"מ יכול להיות להיפך איתא בירושא אף דליתא במכירה וע"כ הוכיח שפיר דע"ע ליתא במכירה דאל"כ אית לן למימר דאית' בירושא אבל מ"מ יקשה בדברי ראב"ד ו"ל

בתו"כ דמשמע פשטות שיטתו ז"ל דליתא במכירה ליתא בירושא ונהרי חזינו בְּכָאן דמורית
אסורא אף דליתא במכירה ונראה דלק"מ למ"ש הרשב"א ז"ל בקידושין (ט"ז).

(דיש בעבדות שני קנינים קנין ממון וקנין אסור דקנין ממון היינו מה שזוכה במעשה ידיו וקנין
אסור הוא מה שפוטרו ממקצת מצות וצריה גט חירות יעו"ש וא"כ י"ל דהא דמכירה וירושא
תלויים בהדדי היינו רק אם דנין לגבי קנין ממון אזי שפיר כל דאינו שלו למכרו ולתתו לאחר
אינו ממונו להורישו לבניו אבל כשדנין לגבי קנין אסור א"צ כלל תנאי דליתא במכירה והטעם
פשוט דכיון דחזינו דמשפחת קנין אסור בלי שום זכות ממון וכדמוכח בהא דגיטין (מ).

(דהמפקיר עבדו צריה גט שחרור יעו"ש ומבואר דאף דפקע דין ממון ע"י ההפקר מ"מ נשאר
קנין אסור א"כ י"ל דכמו דאצל האב הוי הקנין אסור ענין דין ואינו תלוי בזכות דמכירה כן
לגבי היורש מהני לירש קנין אסור של האב אף דליתא במכירה דרק קנין ממון תלוי במכירה
לא ענין אסור כמובן.

והא דכתב ראב"ד ז"ל במעשר שני דלא הוי ירושה לענין הוספת חומש משום דליתא במכירה
אף דגם זה אינו ענין זכות ממון רק ענין דתיי ולא שייך לתלותו אם איתא במכירה לק"מ למאי
דאמר תמורה (י) דמקדיש מוסיף חומש וביאור מאורי גדרים (ל"ו).

(דהוא משום דזיכה ממונו להקדש מש"ה הוי בעלים יעו"ש ועי' ריושלמי (פ"א דמעשרות ה"א)
אף ידי בעלים לא יצאו מאחר שאומרים לו פדה ראשון יעו"ש ועי' תוס' תמורה (ל"ב.) (ובשמ"ק
שם והיינו משום דיהי' לו אח"כ זכות ממון אחר הפד' והוי כעין הואיל דפסחים (מ"ו):) ומבואר
דענין הוספת חומש אף שהיא מצד דין התורה מ"מ הדין מתלי תלי בזכות ממון בשם בעלים
שהי' להם קנין ממון בתחלה או שיהי' ממונם אחר הפד' וע"כ שפיר כשדנין לענין ירושה אין
זה ירושה לענין הדין קשא רק דנין להורישו שם בעלים דהיינו זכות ממון שהי' או שיהי' לאב
ולכן אמרינו דכיון דאין גוף הדבר ברשות האב למכרו דיון זה קנין ממון גמור להורישו [ודומה
לטובת הנאה שכ' רמ"א בחו"מ (סי' רע"ו) דליתא בירושא ועי' מחנה אפרים שהעיר מרש"י
קידושין (נ"ח).

(ד"ה ורבי יוסי יעו"ש ועי' רשב"ם ב"ב (ס"ג.) (ד"ה בן לוי יעו"ש ואכ"מ] אבל זה לכ"ע דקנין
אסור שבעבד אינו תלוי בקנין ממון כלל והוי עצם דין שאינו תלוי בתנאי דמכירה ונתניה וז"ב
[ובמ"א כ' לחלק הא דמהני ירושה באיס"ה פהא דב"ק (ק"י):) אף דליתא במכירה ואכ"מ]: (יב)
עוד הי' נראה בפשוטו דהא דכתב הראב"ד ז"ל (בפירוש לת"כ) דמעשר שני ליתא בירושא משום
דליתא במכירה דאין הפנונה דמכירה ונתניה תנאי בדין ירושה אלא פנונתו דהוא תנאי בשם שלו
ר"ל דכללא הוא דכל דבר שהוא שלו וקנינו יש בו דין ירושה ומעשר שני שהוא של גבוה ואינו
שלו ממילא אין בו דין ירושה רק אלו הי' לבעלים זכות למכור וליתן לאחר כמו שיש לו זכות
אכילה ולהרשות לאחרים האכילה פדתנן במס' מע"ש (פ"א) אבל נותנין זה לזה מתנת חנם
יעו"ש אזי הי' זה מחדש עליו שם שלו.

אבל עכשיו דאמרי' דאין בו תורת הקנאה לאחרים ממילא נשאר ברשות גבוה וזה דנקט הטעם
משום דליתא במכירה הוא רק סימן אבל החסרון בעצמותו מפני שאינו שלו והוא ממון גבוה:
ולפי"ז י"ל דכמו דאמר בירושלמי תרומות (פ"א ה"א) אתם פרט לתורם את שאינו שלו מה את
עביד לי' בתורם את שאינו שלו או בתורם את של חבירו [בעיא הוא אם מה דאינו תורם את

שאינו שלו הוא משום דרשות אחרים עליו או משום דאינו שלו ונ"מ לתורם הפקר] יעו"ש ומבואר דמה שיש עליו רשות אחרים מגרע זכותו יותר מדבר שאינו שלו ואינו של אחר ה"נ י"ל לענן ירושה דאם הוא של אחרים ובעינו לשווא פשלו לענן ירושה עם איזה זכותים שזכתה תורה לא מהני רק אם יש לו גם זכות מכירה ונתינה דבל"ז רשות אחרים מעכב עליו ומפקיע זכותו.

אבל דבר שאינו של אחרים אף שאינו שלו למכירה ונתינה מ"מ פנין דלכל מילי קני לי שפיר איתני בירושה. אף דחסר לו זכות מכירה ונתינה וזה החילוק דבמע"ש דהוי של גבוה ורשות אחרים על הדבר לא מהני להיות פשלו להורישו פנין שחסר לו זכות מכירה.

אבל בעבד דגופו קני ואין פאן רשות אחרים עליו שפיר י"ל דחסר לו זכות המכירה מ"מ אינו מגרע קנינו ע"י חסרון זה ושפיר איתני בירושה פשלו הוא. דחסרון זכות מכירה אינו מסלק רשות אחרים אבל אינו מפקיע רשות שלו פן י"ל: ולפי"ז י"ל דבעבד עברי אף שאינו במכירה מ"מ שפיר יש בו דין ירושה דהאמר בקידושיין (ט"ז).

(זאת אומרת ע"ע גופו קני יעו"ש א"כ פשלו הוא שוב אין חסרון זכות מכירה מעכב בדין ירושה ושפיר אף דמיעטה תורה שאינו עובד את היורש אבל מ"מ י"ל להראב"ד ז"ל דזה שעובד את הבן הוא מדין ירושה דבכה"ג דאין רשות אחרים עליו שפיר איתני בירושה אף דליתא במכירה ודלא פסקרת הרלב"ג: אולם יש לדון בדבר למאי דאמר בגיטין (ל"ט).

(גר שמת ובזוזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים בין קטנים קני עצמו בני חורין [דרשות העבד קדים לזכות בעצמו] יעו"ש ומבואר דאף בעבד פנעני דחשיב קנין פספו ואין לו יד מ"מ רשות העבד על עצמו קדים מפל האדם.

וא"כ שוב בהא דגיטין (מ.) דהמפקיר עבדו הרי בזה יש ג"כ רשות אחרים על העבד דהינוהעבד בעצמו דמה לי אחר מה לי הוא עצמו עכ"פ נגד האדון מייחשב רשות אחרים ושוב כמו במע"ש דהוי ברשות גבוה אמרינו דחסרון זכות המכירה מסלק דין הירושה פן בעבד דהוי ברשות העבד נימא דחסרון זכות המכירה מפקיע דין הירושה ואמאי אמרינו דאיסורא מורית לבראי.

ובע"ע הוא דאיפא למימר הכי דכיון דעדיין לא הפקירו לא שייך בזה רשות העבד על עצמו דכלו ברשות בעליו פנין דגופו קני [וגם בזה יש לדון כמ"ש במ"א דתלמיא אם הא דאין ע"ע נמפר הוא חסרון בקנין ע"ע דלזה לא הקנתו תורה לאדון י"ל דברשות עצמו הוא.

אבל אם נימא דהקנין הוא על פולו לכל דבר והוא דין על המוכר שלא למוכרו לאחר שוב אין פאן רשות העבד על עצמו פלל דלגמרי של בעליו ואכ"מ] ולזה נראה מחנורתא כמ"ש לעיל דכיון דהוא רק קנין איסור שפיר איתני בירושה אף דליתא במכירה דאיסור אינו תלוי בזכות ממון וז"פ: יג) ודע דלפמ"ש בדעת הראב"ד ז"ל דמה דליתא במכירה ליתא בירושה דמ"מ קנין איסור איתני בירושה דאיסור אינו תלוי במכירה יתכן לישוב הא דקידושיין (י"ז): ועבדה לה ולא ליו"ש יעו"ש תמה דמה אינו מוכח רק מפרוהו ב"ד דאינו עובד שאר היורשים לבד הבן אבל מנ"ל דגם במוכר עצמו דאינו עובד את היורש ופשטות הברייתא משמע דבכל גוונאי אינו עובד את היורש ועיי"ש דהביא המכילתא (ר"פ משפטים) דהאי קרא בנמפר בב"ד מדבר יעו"ש.

ולמ"ש י"ל דבאמת לא איצטרך כלל למעוטי יורש לפי דברי רמב"ם דע"ע ליתא במקרה וממילא ליתא בירושא כד' ראב"ד ורלב"ג ו"ל. אף הטעם פשוט לפי מה דחידש רשב"א ו"ל בקידושין (ט"ז).

(דכמו דבעבד פנעני יש קנן ממון וקנן איסור פן בעבד עברי יש לרבו בו גם קנן איסור דהיינו זה שמתירו בשפחה פנענית ומשום האי טעמא לא מהני מחילה דאין קנן איסור נפקע בלא גט יעו"ש וא"כ שפיר ס"ד דאף דאינו מוריש הדין ממון שבו דלירושא ממון בעי' ממון דאית' במקרה אבל מ"מ ס"ד דיהי' מוריש הקנן איסור לבניו דלזוה הרי א"צ ראויות דמכירה ואף דלא יהי' זכות היורשים שנה לזכות המוריש שהרי הוא עצמו הי' לו קנן ממון וגם קנן איסור ואלו היורשים אינם יורשים את הקנן ממון רק הקנן האיסור מ"מ פיון דקי"ל דאיסורא מורית לבני' פגיטין (מ).

(שפיר ס"ד דיהי' ירושה לחצאין עכ"פ ויהי' עבד להיורש מצד קנן איסור ועי' ירושלמי קידושין (פ"א סוף ה"א) דע"ע שעובד את היורש מותר בש"כ ע"ש הנה דירוש קנן איסור ולזה שפיר קמ"ל דפקע העבדות במיתת האדון אם לא הניח בן וז"פ וא"כ מן שוב הא דידעונו דבמוכר עצמו אינו עובד להיורש לפמ"ש הרשב"א ו"ל בקידושין (ט"ז).

(דהא דאמר שם הע"ע גופו קני ולא מהני מחילת גרעון דזהו רק במקרהו ב"ד שרבו מוסר לו ש"כ ויש. לרב בו קנן איסור מש"ה לא מהני מחילה אבל המוכר עצמו דאין רבו מוסר לו שפחה פנענית אין לרב בו קנן איסור ומהני מחילת גרעון יעו"ש.

וא"כ ניחא דממ"נ אינו עובד את היורש דקנן ממון הרי ליתא בירושא משום דליתא במקרה וקנן איסור ליתא במוכר עצמו והש"ס דמצריף קרא למעט יורש הרי מיירי במקרה ב"ד דיש לו קנן איסור שפיר ס"ד דיהי' מורישו דליתא במקרה וכמ"כ וז"פ.

[ויש להעיר בהא דקידושין (י"ז):] אמר קרא וחשב עם קוניהו ולא עם יורשי קוניהו יעו"ש ול"ל מיעוטא הא עכו"ם אינו מוסר ש"כ לעבדו העברי דאף דגופו קני כב"ק (קי"ג:) מ"מ לא עדיף משאר מוכר עצמו דבעכו"ם ליכא מקרהו ב"ד וכמוכח ברמב"ם (פ"א מעבדים ה"ג) דעבד שמכרוהו ב"ד אין מוכרין אותו לעכו"ם ואפילו אם עברו ומכרוהו לא מהני פדמוכח מלשונו ו"ל שם וכמ"ש במ"א הטעם עפ"י ד' מהרי"ט בקידושין (י"ד:) דמכרוהו ב"ד אין הפוננה שזכתה תורה לב"ד קנינו בהעבד להקנותו ללוקח.

רק הוא דין מדיני תורה על גוף העבד שפסוף גניבתו מפקיעתו מרשות עצמו ומשעבדתו ורק מעשה הקנן נעשה ע"י הב"ד לא חלות הקנן יעו"ש בנועם דבריו ו"ל ולכן גם למ"ד בתמורה (ד:) דכל מילתא דארל"ת אי עבד מהני לא מהני בכאן דרק במה דהוא בעצם קנינו של המוכר סובר דמהני אף נגד הדין אבל ע"ע דאינו של הב"ד כלל רק דהדין עושה את הקנן בצירוף מעשה מכירה דב"ד ואיך יועיל הדין נגד הדין בעצמו דאמרה תורה דלא ימכרונו לעכו"ם ודו"ק וכן מצאתי להמקנה קידושין (ט"ז:) דכתב דנמכר לעכו"ם אין לרב קנן איסור משום דעכו"ם אין לו ש"כ פיבמות (מ"ו).

(ולא הם קונים זה מזה יעו"ש [ואין הרב מוסר ש"כ שאינה שלו כמ"ש מהרש"א גיטין (מ"א). יעו"ש ולמ"ש בפשוטו כל נמכר לעכו"ם הוא רק במוכר עצמו [ועל המהרש"א כפר תמהו מתמורה (כ"ט).

(ואכ"מ] ולפי"ז איך ס"ד דיעבוד היורש הא לית בי' קננן איסור וקננן ממון ליתא בירושא אולם במ"ש לעיל לדין בנמפר לעכו"ם לס"ד דתועיל מכירה לע"ע ואיתנ' בירושא דקננן ממון ניהא ואכמ"ל:] יד) עוד י"ל בהא דכתב ראב"ד ז"ל דמה דליתא במכירה ליתא בירושא דאין זה עננן כלל להא דרלב"ג בעבד עברי דליתנ' במכירה שלא יהי' בו תורת ירושה.

די"ל דסברת ראב"ד ז"ל הוא רק היכא דמה דליתנ' במכירה הוא מצד גרעון של דין ממון שאינו שלו או שאינו ברשותו אזי שפיר מפקיע זה דין הירושא אבל בעבד עברי דאמרה תורה לא ימכרו ממכרת עבד דביאר הכס"מ (בפ"ד מעבדים) דמזה ילפינן דליתא במכירה י"ל דאין זה מצד חסרון זכותו בדין ממון שבו דשפיר העבד ממונו הוא בקננן גמור גם למכירה ונתינה אלא העננן דגוף עסק המכירה בעבד עברי אסרתו תורה שלא יעשה בו גדרי העבדות פפשטות לא ימכרו ממכרת עבד ודומה לס' החר"צ בעננן גזל עכו"ם שאין האיסור מפאת חסרון ממון עכו"ם רק דמעשה גזילה מתועבת בעיני המקום ב"ה והוא עבירה שביין אדם לעכו"ם יעו"ש (סי' כ"ו) וה"נ אין שום מניעה מפאת המנע גדרי הקננן שבעננן ההקנאה מן המוכר ללוקח רק דעצם מעשה שהמכירה אסרה תורה שלא לנהוג בו עבדות בעשיית מעשה זו וא"כ י"ל דשפיר בכה"ג איתא בירושא דירושא בזכות ממון תלי ובעננן הקננן ממון שלו הוא לכל דבר וקצת ראי' לס' זו מהא דכתבו תוס' קידושין (ט"ז).

(ד"ה לימא דכתבו דמהני הפקר בעבד עברי יעו"ש ונהלא מה דאינו ברשותו לא מהני הפקר כב"ק (ס"ט): ועי' קצות (רי"א סק"ד) במה דהשיג על הב"ח דכ' דמועיל הפקר במה דאינו ברשותו ועיי"ש (סי' ת"ו סק"ב) וע"ע אינו ברשותו דהא ליתא במכירה.

וע"כ מוכח דהמנע המכירה אינו עצם דין רק הוא סימן על מה שאינו ברשותו אבל בע"ע דגופו קני וברשותו הוא אף דאסרה תורה עסק המכירה מ"מ מצי מפקיר פינון שבעננן הממון שלו גמור הוא וז"פ: [ובגוף דברי תוס' קידושין (ט"ז).

(דמהני הפקר בעבד עברי אף דאינו ברשותו למכירה כ' במ"א עפ"י ד' המאורי בס' מגן אבות שפכת לעננן אם מותר להפקיר בשפת דיש שני אונפי הפקר. האחד.

שמקנהו לכל העולם והפקר פזה אסור בשבת דהנה פעין מוכר בזה שמופה לכל. השני שמסלק רשותו ורשות כל העולם ממנו ובכה"ג דאינו פמכר אינו איסור בשבת והעלה שם דבחמץ פינון דא"א לומר שמקנהו לכל העולם שהרי אסור לכל ישראל ולעכו"ם בלבד אינו הפקר דהנה כהפקר לעניים גרידא דל"מ כפאה (פ"ו) וע"כ עננן הפקר דחמץ היינו סילוק רשותי ועיי"ש עוד דחידוש שם בהא ר"י בנדריים (מ"ג).

(דהפקיר בעי דאתי לרשות זוכה דזה רק בהפקר שמתורת הקנאה אבל בחמץ דהני רק סילוק רשות לא בעינן אתי לרשות זוכה יעו"ש והבחי דושי ביארתי באורח פי הם דברים חדשים [ועי' מאורי שבת (קכ"ז).

(דכתב לחלק דהקדש אסור בשבת דהנה פעין מוכר אבל הפקר אין פאן שינוי רשות ואפי' זכה אחר מאליו הוא זוכה יעו"ש ועי' עירובין (ע.) גבי ביטל רשות ובירושלמי פסחים פ"ח ה"א ועי' מחנ"א שהביא ד' הראשונים ז"ל במחילה אם הוי סילוק או הקנאה יעו"ש ואכ"מ בכ"ז] ולפ"ז נמצא דלדעת רמב"ן בפסחים דאוסר הפקר בשבת היינו משום דסובר דהפקר מצד הקנאה ואמנם נראה ברור דהפקר דעבד אינו בתורת הקנאה לכ"ע דרק בדבר דאחר שהפקירו יש בו תורת זכי'

שפיר י"ל דהוא ענגן הקנאה לכל מי שיזפה בו אבל המפקיר עצמו העברי מיד דפקע העבדות אין פאן עוד מה לזכות דא"א לזכות בן חורין נאפן' אם לא נדון מפאת זכיות העבד בעצמו מ"מ ליחא בתורת זכי' פי א"א לקנותו א"כ נדאי דאין זה ענגן הקנאה פלל שיקרי אינו מקנהו לשום אדם וקא דמהני הפקר דע"ע הוא רק ענגן סילוק רשות ותו לא כ"כ תוס' יבמות (מ"ח).

(ד"ה המפקיר וז"ב. וא"כ ניחא די"ל דזה דהיקא דאינו יכול להפקיר הוא רק בהפקר דעלמא דהוא מתורת הקנאה לפי שי' רמב"ן ז"ל בפסחים דאוסר הפקר בשבת יעו"ש וכשם שאינו יכול להקנות ע"י מכירה פן אינו יכול להקנות ע"י ההפקר.

אבל בע"ע דההפקר אינו רק סילוק רשות שפיר כתבו תוס' דמהני הפקר אף דלא מהני מכירה אולם יש לדבר טובא בזה בד' מאירי ורשמתי רק להעיר: [טו] ובעיקר דברי הראב"ד והרלב"ג דמה דליחא במכירה ליחא בירושא ראייתי פעת במקנה לקידושין (ט"ו).

(דהעיר בהא דע"ע עובד את הבן והא ליחא במכירה ואיך איחא בירושא ותיירץ דירושא ממילא אחי וזוכה בו הבן ודמי לגאולת קרובים לשעבוד דש"ס קידושין (ט"ז): דמהני גאולה אע"ג דאין האדון יכול למוכרו וע"כ דכיון דגואלים אותו ומסלקים רשות העפוי"ם ממילא הם זוכים בו לשעבוד בירושא ומה"ט מהני הפקר בע"ע אע"ג דאינו יכול למוכרו יעו"ש"ה והנה לא הביא ז"ל ד' הרלב"ג שכ"כ באמת דע"ע דאין בו דין ירושא לבת משום דליחא במכירה והמקנה הביא ראיה להיפוך מהא דעובד את הבן דאיחא בירושא ומוכח דעתו ז"ל דזה דעובד הבן מתורת ירושא הוא רק דבכאן שינוי בסדר נחלה וכמ"ש בסמוך באנרף.

וגוף סברתו ז"ל דירושא ממילא קאחי שאני מהא דש"ס ב"ב (קמ"א): אר"ה הוי מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קני וכו' שאני ירושא הבאה מאלי' [דייש לה פח לתפוס אף דלא קנה להקנות לו] יעו"ש וברבנו גרשום ז"ל נשם.

ומבואר דאף דאיני קונה במכירה ומתנה קונה בירושא וכ"כ במ"א דזה טעם רמב"ם (פ"ה ממע"ש ה"א) הפודה מע"ש שנפל לו בירושא יעו"ש דמבואר דמע"ש אית' בירושא אף דשיטתו (בפ"ג ממע"ש ה"ז) דמע"ש ממון גבוה ואינו נקנה במתנה יעו"ש הנה דחולק על ראב"ד ז"ל בתו"כ הנ"ל וסובר דמע"ש אית' בירושא והיגו משום דירושא באה מאלי' ועי' רשפ"א נדרים (ל"ד).

(שכתב דמודר הגאה יורש נכסים משום דלא מן המדיר באה לו נחלה אלא שהתורה זכתה לו מאליו יעו"ש אולם ס' ראב"ד ז"ל פי רק במה דהחטורן מצד הקונה שאינו יכול לקנות פהא דב"ב (קמ"א): דעובר לא קני שפיר בירושא זכי דבאה מאלי' אבל אין שם חטורן במקנה שיקרי בעבד כנעני מיירי דהוא ברשות המוריש למוכרו כמפורש בכמה דוכתי עי' גיטין (ל"ח).

(ועירובין (כ"ח).) ודוכתי טובא אבל במע"ש דאינו נמכר משום חטורן קנגן של המוכר שאינו ממונו למפור לא מהני הא דירושא באה מאלי' וז"פ.

[ועיין בראב"ד ז"ל נשם בפירושו לת"כ בחוקותי דכתב א"נ הא דקתני יורש [דמוסיף חנומש בפדיון מע"ש] אפילו לר"מ קאמר לי' ואע"ג דבמתנה לא מצי יהיב לי' לענגן ירושא מודה דירוש במקום אב קאי וכי פרק לי' יהיב חנומש פדאשכחן לענגן גאולת ההקדשות שהירוש עומד במקום אביו ג"כ להוסיף חנומש שהקדש אינו יכול לא ליחאנו במתנה ולא להורישו ואפ"ה אמר רחמנא רבייה הקא נמי רבייהו עכ"ל והמזדקדק בלשונו ז"ל יראה דלא הזכיר פלל לספק משום זה

דירושא בראה מאלי זכה בה אף דליתא במקירה רק מטעם אחר דירוש במקום אב קאי וגם מהא דכתב כדאשכחן לענין גאולת ההקדשות כו' שהקדש אינו יכול ליתנו במתנה "ולא להורישו" ואפ"ה אמר רחמנא נראה ברור דאין פוננתו לומר דרחמנא רבניה שיהי' בדין ירושה אף דליתא במקירה ומתנה שהרי דקדק להדיא שאין יכול להורישו אלא נראה דכוננתו דאף דזה פללא הוא דכל מה דליתא במקירה ליתא בירושא מ"מ חידוש ז"ל דלענין הוספת חומש רבניה רחמנא לירוש דאב שיהי' דינו לזה כמו האב אף שאינו יורשו וכמו בהקדש שאין יכול להורישו ומ"מ רבי רחמנא להוספת חומש ויסוד סברתו נראה דהוא מהא דב"ק (ס"ט:) גבי מעשר דמזון גבוה לענין פדי' אוקמה רחמנא ברשותי' כו' כי איתי' ברשותי' נמי לאו דידני' ומצי מחיל יעו"ש הנה דיש בזה חידוש דין בפדיית מע"ש דאף דלאו דילגי' אוקמני' רחמנא ברשותי' ה"נ אף דאינו יורשו למע"ש מ"מ לענין פדיון אוקמני' רחמנא ברשותי' אבל בזה לא נסתפק הרמב"ד ז"ל כלל דנדאי פיון שאינו יכול למוכרו אין בו דין ירושה ואף במע"ש אין בו דין ירושה.

ולא אמרי' דירושא הבראה מאלי שאני וברור]. ויש לדבר טובא בד' המקנה ובחז' הארכתי טז) ודע דבמ"ש הרמב"ד ז"ל דהקדש ליתא בירושא יל"ע מהא דנבחים (ו).

(הניח בהמה לשני בנזיר ומת קריבה ואין ממירין בה אא"ב קניא להו היינו דאין ממירין בה דהוי להו פשוטפין כו' יעו"ש הנה דיש דין קנין ירושה בהקדש ודוח"ל משום דקני' להו לכפרה כהא דתולין (מ:) ועי' נבחים (ו).

(שם למסקנא דלא מכפרא מקובעא רק מקנפא יעו"ש ואכ"מ. ועי' ב"ב (קכ"ג:) הבכור נוטל פי שנים במקדשין כו' בקדשים קלים ואלפיא דריה"ג דאמר ממון בעלים יעו"ש ומבאר דיש דין ירושה בקדשים קלים וגם הבכור נוטל פי שנים הנה דיש ירושה אף במה דלית' במקירה דהא פסק רמב"ם בפ"ד ממעילה דהמוכר שלמיו לא עשה פלוס יעו"ש [ומה דתמה המ"ל מהא דפסחים (צ).

(דאמר דלא כריה"ג יעו"ש כפר ביאר הקצות (ת"ז סק"א) דגם לריה"ג לא מהני המקירה להתפטר בו אחר רק לאכילת בשר שיאכלנו הקונה יעו"ש] ואולי דאף דלית' בירושא לכפרה פיון דלית' במקירה מ"מ אית' בירושא לאכילת בשר דלזה אית' במקירה.

ועי' נזיר (ל.) (דהניח מעות סתומים איתא בירושא ובכור נוטל פי שנים אף דהקדש הוא יעו"ש ובזה אגי' משום דהנה מעות קדשים קלים דיש להם פדיון עי' תוס' תמורה (ל"א:) וקילי מקדשים קלים דתמימים אינם נפדים ואלו בני חילול נינהו אבל מעות אלו שפיר הוי ממון בעלים כק"ל לריה"ג פיון דשם שלמים עליהם דז"א דהא דנין בירושא לענין כפרה להתפטר היורש ולענין זה ליתא במקירה ועי' ירושלמי חגיגה (פ"א ה"א) הפריש חגיגתו ומת היורשים מהו שיביאו אותה וכו' ובש"ק שם נדחק טובא דכיון דמפורשת אמאי לא יביאו היורשים ע"ש.

וישכח דהפוננה דכיון דחגיגה שלמים היא יש בו דין ירושה והיורש יכול לצאת בה חגיגתו וזה תלביא אם פקע החיוב להקריב בשביל המת עי' נבחים (ז:) שפיר פיון דנקנה להיורש יוצא בו חגיגתו.

ולפי"ז בעולת ראי' דהנה קדשי קדשים ואינה בירושא לא יביאנה היורש בשביל עצמו ויש לדבר טובא לפי"ז בירושלמי שם אף לד' קצוה"ח ל"ש ירושה להתפטר ואכמ"ל בזה:יז) ובעיקר דברי הכס"מ בשם הרלב"ג דמאחר דאמרה תורה שאין ע"ע עובד את היורש מוכח שאין האדון שליט

למכרו לאחר וביארתי דטעמו דכיון דליתא במכירה נסתלק מנה דין ירושה ואף במה דעובד את הבן אינו מדין ירושה רק גזה"כ נתיישבתי דיש לפרש פנונה אחרת לפי דברי הש"ס גיטין (ל"ט).

(גר שמת ובזוזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים בין קטנים קני עצמן בני חורין יעו"ש ופירש"י ו"ל דהעבדים קודמין לכל אדם להחזיק בעצמן מן ההפקר יעו"ש ועי' בפסג' דיבמות מ"ו).

(ואכ"מ.

ואולם זה ברור דרק אם שנה זכותו של העבד לזכיות שאר בני אדם פהא דגר שמת ובזוזו ישראל נכסיו דקידושין (כ"ג.) דהם זוכין מתורת הפקר וגם העבד זוכה מהפקר אזי העבד קדים לזכות בעצמו אבל היכא דאחרים באין לזכות מפאת דין קני' שמרשות האדון והעבד רוצה לזכות בעצמו ברור דלא אמרינן בזה דזכותו של העבד קדים דאף דנסתלק רשות האדון ובא אחר לזכות מ"מ כיון דאותו אחר קונהו מרשות אדון אמרינן דאותו אחר קדים לזכיות העבד בעצמו כיון דרשות האדון קדים לשל העבד ואותו מפחו ורשותו דאדון הוא בא.

וזה מוכח מהא דקידושין (ט"ז): כמה"ג אומר גאנלת אחרים לשעבוד יעו"ש דמבואר דאחרים זוכין בהעבד ואמאי לא אמרינן דכשנסתלק רשות האדון קדים העבד לזכות בעצמו ובשלמא אם אחרים זוכין ע"י מכירה שפיר חשיב עדיין רשות אדון קיים דהא המוכר הוא המקנה זכותו לאחר אבל בגאולה דזה הגואל מאליו זוכה אמאי לא נימא דכיון דנסתלק רשות האדון קדים העבד לזכות בעצמו [ומה דהבאתי בשם המקנה דדמי הגואל לירוש' צ"ע דהא בנמכר לעכו"ם ליכא יורש פלל דאינו עובד לא את הבן ולא את הבת פקידושין (י"ז):] וע"כ דכיון דזכיות הגואל מפת האדון הוא בא קדים זכיותו לזכיות העבד בעצמו והא דאין נמכר לעכו"ם אינו עובד את הבן אין הטעם משום דכיון דנסתלק רשות האדון העבד קדים לזכות דבכה"ג שגה הזוכה אינו זוכה מן ההפקר רק מרשותו דאדון לא אמרי' דהעבד קדים דאדרבה זהו קדים דמפחו דאדון בא ורשותו דאדון קדמה.

אלא הטעם דבעצמותו אין זכי' לירוש' בע"כ שנמכר לעכו"ם דרחמנא לא זכתה לו או שמיתת האדון שיחררתו ואפילו לא ינפה העבד בעצמו ג"כ אין היורש זוכה בו דזה דין בעצם בירוש' שאין בו פח לזכות בע"ע של אביו.

ועי' רשב"א ב"ק (מ"ט): אהא דאמר שם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח וכ' הרשב"א דגר שמת ובזוזו ישראל נכסיו דבע"ח קדים לגבות מהזוכה מן ההפקר וכ' הטעם דכיון דהפל באין לזכות מדין הפקר והבע"ח מתורת שעבוד הוא קדים לזכות אבל במטלטי דיתמי דהיתומים מפת אביהם באו קדים רשותם לרשות בע"ח יעו"ש הנה מבואר פועין סברא שפכתתי דנגד זוכה מן ההפקר בע"ח אלים נגד יורשים אינהו אלימי וה"נ נגד יורשים או גואל ל"מ קדימת העבד רק נגד זוכה מן ההפקר וז"פ: ולפי זה יתכן בטעמו דהרלב"ג דסובר דבע"ע הנמכר לישראל דאמרה תורה דאינו עובד את היורש ועובד את הבן דלאו משום דנסתלק דין ירושה שהרי עובד את הבן אלא הטעם דגלי קרא דכשנסתלק רשות האדון ובא רשות אחר לחול גלי קרא בע"ע דהעבד קדים לזכות בעצמו נגד אחרים ואף שזכותן מרשות האדון מ"מ אמרה תורה דקדים זכיות העבד בעצמו ומה"ט חלוק בין דלא קדים העבד לזכות בעצמו נגד דברא פרעא דאבונה וכאלו אבוהון בחיים דמי פלשון הגמ' בעירובין (דף ע'): יעו"ש וחשיב עדיין רשות האב קיים וכהא

דתנן בסופ"א דשקלים לענין האחין השנותפים בתפיסת הבית יעו"ש וזה פוננתו דמדאמרה תורה דאין ע"ע עובד את הירוש ומשום דמדנסתלק רשות האדון נסתלק חיוב העבדות דהעבד זוכה בעצמו יתבאר דאינו עובד את הלוקח ואת המקבל מתנה דלא עדיפי מירושים אחרים דקדים זכותו של העבד בעצמו וזהו טעם דאינו יכול למפור העבד עברי דמיד שפקע רשות אדון אין פאן יותר חיוב עבדות ואף דמכירה מרשותו דאדון זוכה מ"מ לא עדיף מירושים דג"כ זוכין מרשות האב וגלי קרא דהעבד קדים לזכות בעצמו אבל שפיר י"ל דע"ע שעובד את הבן בשפיר מדין ירושה הוא דבע"ע לא נסתלק כלל דין הירוששה רק דגלי קרא דקדמה זכות העבד ובכך דלא קדים נשאר דין ירושה ודו"ק: יח) ואמנם דיש להעיר לפי"ז דהטעם דלא מהני מכירה בע"ע לרלב"ג אינו משום חסרון פח של הנותן רק משום חסרון זכיות הלוקח דמיד דנסתלק רשותו דמוכר זוכה העבד בעצמו א"כ נימא דתועיל מכירה ונתניה בעבדו עברי לבנו דהא אף דנסתלק רשות האב גלי קרא דעובד את הבן ולפ"ד רלב"ג הנה זה ענין א' מה שאינו עובד את הירוש ואינו עובד את הלוקח ושוב בבן דעובד את הבן נימא דיעבד אותו בתורת לוקח ג"כ וזה לא מצינו בשום מקום.

אם פי יתישב בזה הא דב"ב (קכ"ג:) יפיר למא לי והא איבעי מיכתב לי' במתנה דתמהו דנ"מ בע"ע שאינו מועיל מתנה ובכור מתנה קרי' רחמנא כב"ב (קכ"ו.) יעו"ש.

ולפ"ד הי' ניחא דלבכור בעצמו שפיר גם ע"ע ניתן במתנה. אולם לקושטא ז"א דהא דבן עדיף לזכות נגד העבד היינו רק היכא דבא מדין ירושה דממילא קאתיא כב"ב (קמ"א:) אזי אמרינן ס' הגמ' בעירובין (ע:) דכאלו אבנהו בחיים ונחשיב זה שעובד את הבן כאלו הי' עובד את האב אבל לא מהני זה במקבל מתנה דאין נ"מ כלל מי מקבל המתנה בן או אחר ואין פחו של הנותן נמשך במקבל שהוא בן יותר מאחר ורק בירוששה דהוא ענין דתי אמרי' בן לא בקנינים שהם מרצוננו: ועוד נראה דל"ש הסברא דברא פרעא דאבנהו וכאלו האב בחיים רק פשמת האב נחשב הבן במקום האב אבל פשהאב בחיים ל"ש שיהי' הבן במקום האב דהרי האב יש לו פחו בפ"ע ולכן לא אמרינן בזה דינא דעובד את הבן ובאתי בכ"ז רק להעיר [ופשטות לשון רלב"ג "שאין האדון שליט למפור" משמע דמניעת המכירה דע"ע מפאת הנותן והמוכר לא מצד זכיות המקבל ואכ"מ]: (ט) בהא דהבאתי ד' המנ"ח שכתב להוכיח מהא דנזיר (ל).

(דבכור נוטל פי שנים במעות סתומים אף שאין הבת יורשת אותם דה"ה דבכור נוטל פי שנים בע"ע אף דאינו עובד את הבת יש לעיין עוד למאי דכתב ריטב"א ז"ל בקידושין (מ"ז:) בהא דהביא שיטת ר"ת ז"ל דיש שני שעבודים למלנה על הלנה שעבוד הגוף ושעבוד נכסי וכו' ואין המלנה יכול למפור שעבוד הגוף שאפילו עבד עברי אין גופו קני לגמרי כ"ש זה עכ"ל.

ונראה פוננתו דע"ע דגופו קני מ"מ אין גופו קני לגמרי לענין מכירה וליתא במכירה כ"ש שאינו יכול למפור שעבוד הגוף של הלנה ומינה נשמע דטעם הדבר דע"ע ליתא במכירה לאו משום דאינו של המוכר אלא משום דשעבוד הגוף הנה כמו מלנה על העבד ואינו מוכר שה"ג שעל הלנה למאי דאמר ב"ב (קכ"ה).

(אר"פ הלכתא אין הבכור נוטל פי שנים במלנה יעו"ש וא"כ י"ל דשעבוד הגוף של האדון על הע"ע הנה כמו מלנה ואין הבכור נוטל פי שנים במלנה וא"כ אינו דומה כלל למעות סתומים שהן בעין.

וע"ע דין מלנה יש לו. ונראה למאי דאמר בקידושין (י"ט).

(ואמר רבא אר"נ המקדש במלנה שיש עלי משכון מקודשת מדר"י בר"י לאו אר"י בר יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו האי הלנאה היא והיא גופא משכון הוא וכי משייבה שו"פ ומיעד הוי קידושין ופירש"י ז"ל דאינו מקדשה אלא ע"י גרעון שיש לו עלי דהנה מלנה שהרי הוא חייבת לו או הם או שנים והיא עצמה משכון עכ"ל.

ומבואר מזה דאמה העברי' מה שמשועבדת לאדון חשיב מלנה והיא גופא משכון ודינו כמלנה על המשכון וא"כ לענין פי שנים הרי כתב הרשב"ם בב"ב (קכ"ד:) ד"ה אבל דהפל מודים במלנה שהניח משכון דשקיל פי שנים יעו"ש ועי' ברמ"א (חו"מ רע"ח סעי' ז) דאפי' במשכנו באופן דלא קנה המשכון ג"כ נוטל פי שנים יעו"ש א"כ שפיר ע"ע אף דהנה כמלנה מ"מ בכור נוטל פי שנים דהנה מלנה על המשכון.

ובל"ז לפ"ד הש"ס ב"ב (קכ"ה.) (מ"ש מעות דלא דלאו הני מעות שביק אבנהון יעו"ש אבל בע"ע דהני שביק אבנהון הכור נוטל פי שנים ועי' ברמ"א חו"מ רע"ח לענין ספרים שנגנבו דאינו ברשותו לענין מכירה והקדש אם בכור נוטל פי שנים ובקצוה"ח שם יעו"ש ובמ"א הארכתי מד' ירושלמי פתובות (פ"ד ה"א) ע"ד דר"ש בכור נוטל פי שנים בקנס יעו"ש ובירושלמי פתובות (פ"י ה"ב) יעו"ש ואכ"מ: כ) ראיתי לכ"ת דתמה בהא דהקשתי ברמב"ם (פ"ו מבכורות) דהביא גבי המוכר מעשר בהמה דלא עשה פלום ואמאי לא כתב דמתזיר הדמים כמ"ש בפ"ז ממלכים גבי יפת תואר ותמה כ"ת דבפ"ד ממעילה (ה"ח) כתב רמב"ם גבי המוכר עולתו ושלמיו דדבר תורה שייחזרו המעות כמו שהי' אלא שקנסו אותו חכמים שיפלו לנדבה יעו"ש הנה דכתב בפירוש דדבר תורה חוזרין ללוקח עכ"ד.

הנה כ"ת השמיט תיבה אחת מד' רמב"ם דזה לשונו והמעות יחזרו "חולין" כמו שהי' ע"כ א"כ אינו מבואר פלל אם יחזרו ללוקח או הם למוכר מאחר שהפיר בדבר אלא פוננתו נגד דין ההקדש כי דבר תורה המעות חוזרין להיות חולין בין אם הם ללוקח או למוכר מ"מ אין בהם דין הקדש.

אולם ראה בתוספתא פ"ז דפסחים המוכר עולתו ושלמיו לא עשה פלום "והמעות גזל ביז בעלים" וזה מפני שייחזרו ללוקח וצ"ע באמת על רמב"ם ז"ל דכתב רק שהמעות חוזרין לחולין ושינה לשון התוספתא דחוזרין ללוקח ואלו ביפ"ת פסק דמתזיר הדמים ועי' בקרית ספר שהעתיק ויחזרו הדמים ללוקח יעו"ש: כא) ראיתי לכ"ת שתמה בד' רמב"ם פ"ד ממעילה ה"ח גבי המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום וז"ל ואין פאן מעילה לא מדברי תורה ולא מד"ס ע"כ ותמה דמה תלה זה בהא דלא עשה פלום והרי אפי' אם נימא דמכירתו מכירה מ"מ אין בזה מעילה רק דהדין דהקרפן קרב אל שם חבירו עכ"ד.

וימתן דהנה בהא דפסחים (פ"ט:) דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה פלום כתב רש"י ז"ל ואין מתפטר בו חבירו אלא בעלים הראשונים יעו"ש ומבואר מזה דקס"ד דמהני מכירה היינו לענין פפירה שיתפטר חבירו הקונה וקמ"ל דלא מהני ולכאורה אינו מובן מה שייך מכירה לענין פפירה גרידא הא הנה דבר שאין בו ממש ואיך שייך בכפירה דין זה דמנ"ל ואף דס"ד דהקדש כשלו אבל גוף הפפירה אינו דבר הנמכר ונקנה וצ"ל דאין הפוננה שהבהמה תשאיר של הראשון ומוכר לו זכות הפפירה גרידא רק דס"ד דהמכירה לכל גוף הבהמה וממילא באה הפפירה דמי שהבהמה שלו הוא מתפטר בה.

ולפי"ז למ"ש הָר"ן נְדָרִים (מ"ז.) ובתוס' יְשָׁנִים שֵׁם דְּמִכְרָה אֲסוּרָה מה"ת.

בְּאִסּוּרֵי הַנָּאָה יְעו"ש וּבְרִש"י חֻלִּין (קט"ו:) גְּבִי בב"ח לֹא תִבְשְׁלֶנָה וְתִמְכַרְנָה יְעו"ש. וּמְבֹאָר דְּלוֹקַח דְּמִים עֶבֶר אִיס"ה חֲשִׁיב נְהָגָה וְעִי רַמְבַּ"ן ע"ז (ס"ב).

(וּכְבָר תְּמָה הַקְצוֹת (ס' ת"ז) בְּהָא דְפִסְחִים (פ"ט): דְּאָמַר דְּלִרְיָה"ג שְׂרִי לְמַפְנֵי קְדוּשָׁה קְלִים וְהֵלֵא אֲסוּרִים בְּהַנָּאָה מֵה"ת וּמִכְרָה הַנָּאָה הוּא וְנִשְׁאָר בְּצ"ע אֹלָם הַתְּרוּץ דְּלִרְיָה"ג לֹא הָוִי הַמִּכְרָה לְגוּף הַבְּהֵמָה דְשָׁל הַקְדָּשׁ אֵינוֹ יָכוֹל לְמַפְנֵי רַק הַמִּכְרָה לְעַנְנֵי אֲכִילַת הַבֶּשֶׂר שְׂיֵאכֹל הַלוֹקַח הַבֶּשֶׂר וּכְהָא דב"ק (י"ג): גִּיזָק אוֹכֵל בֶּשֶׂר יְעו"ש וְכֵן בִּיבְרָר הַקְצוֹת בְּרִאיוֹת בְּרוּרוֹת יְעו"ש.

וְלָכֵן שְׁפִיר מְוַתֵּר הַמִּכְרָה דְּאָף דְקָק"ל אֲסוּרֵי בְּהַנָּאָה אֲבָל מ"מ לְעַנְנֵי זֶה שְׂמוּכָר לִיכָא אִיס"ה דְּלֹאֲכִילַת בֶּשֶׂר קָק"ל מְוַתֵּרִין בְּהַנָּאָה וּכ"כ ב"ס בֵּית אֲבֵרָה לְע"ז (ס"ב.) דְּלִיכָא אִיסוּר מִכְרָה בְּאִיס"ה רַק אִם הַמִּכְרָה הוּא לְעַנְנֵי שְׂאֵסוּר לְדִידֵי יְעו"ש: וּלְפִי"ז מְכֻוֹנִים ד' רַמְבַּ"ם ז"ל דְּאָלוּ הִי הַדִּין דְּמַהְנֵי מִכִּירַת עוֹלָתוֹ וְעַנְנֵי מִכִּירָה הָרִי אֵינוֹ לְכַפֵּרָה גְּרִידָא כְּנ"ל דְּזֶה דְּבָר שְׂאִין בּוֹ מִמַּשׁ וְלִיתָא בְּמִכְרָה וְע"כ הַמִּכְרָה לְבַהֲמָה גּוֹפָא וְשׁוֹב כְּשִׂמוּכְרָה הָוִי נְהָגָה מִן הַהַקְדָּשׁ וּמַעַל וְאָלוּ הִי הַמִּכְרָה לְכַפֵּרָה הִי שְׂיֵיף כְּנ"ל דְּמוּכָר לְעַנְנֵי שְׂאִינוֹ אֲסוּר אֵינוֹ בְּכָלֵל אִיסוּר אֲבָל לְמ"ש ז"א ס' כָּלֵל שְׂיֵיף מוּכָר לְכַפֵּרָה גְּרִידָא דְאֵינוֹ דְּבָר הַנְּקָנָה אֲלֵא דְהַמִּכְרָה לְגוּף הַבְּהֵמָה וְשׁוֹב רָאוּי לְמַעוֹל אֲבָל עֲקֻשְׁוֹ דְלֹא מַהְנֵי מִכִּירָה וּמַחְזִיר הַדְּמִים שׁוֹב לֹא נְהָגָה כְּלוּם מִן הַהַקְדָּשׁ וְלֹא מַעַל וְז"ש רַמְבַּ"ם דְּכִינּוֹן דְלֹא עָשָׂה כְּלוּם אֵין כָּאֵן מַעֲיֵלָה אֲבָל אִם הִי הַדִּין דְּמַהְנֵי הִי מַעֲיֵלָה לְמוּכָר מִצַּד הַנָּאָה מִכִּירָה [וְעִי חַת"ס יו"ד (ק"ל) שְׂבִיבָר שִׁי הַרְמַבַּ"ן דָּאִם בְּאִיס"ה לֹא מַהְנֵי מִכִּירָה אֵינוֹ עוֹבֵר הָאִיסוּר שְׂהָרִי אֵינוֹ נְהָגָה יְעו"ש וְזֶה כְּמ"ש: כב) וְרָאָה בְּרִש"י מַעֲיֵלָה (ח).

(ד"ה חֲטָאת הָעוֹף מוֹעֵלִין בָּהּ מִשְׁהוּקְדָּשָׁה בְּפָה אֲפִילוּ אִם נְהָגָה מִמְנָה מַחֲיִים כְּגוֹן שְׂמִכְרָה דְהוֹצִיאָה לְחוּלִין יְעו"ש וּמְבֹאָר דְּמִכְרָה בְּקְדוּשָׁה קְדוּשָׁה הָוִי הַנָּאָה וּמַעֲלִין בָּהּ. וְזֶה סוּמֵר דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם דְּאֵין כָּאֵן מַעֲיֵלָה אֲמַנָּם רִש"י ז"ל הוֹסִיף דְהוֹצִיאָה לְחוּלִין וְכֻוֹנְתוֹ לְהַש"ס מַעֲיֵלָה (י"ח): דִּישׁ תְּרֵי גּוֹנָא מַעֲיֵלָה א' נְהָגָה מִן הַהַקְדָּשׁ ב' מוֹצִיא מְרֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ לְרֻשׁוֹת הַדְּיוֹט יְעו"ש וְא"כ כִּינּוֹן דְהוֹצִיאָה לְחוּלִין הָוִי הַמַּעֲיֵלָה מוֹצִיא מְרֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ לְרֻשׁוֹת הַדְּיוֹט וְזֶה ל"ש בְּמוּכָר עוֹלָתוֹ שְׂיֵתְפַכֵּר בָּהּ חֲבִירוֹ דְעַדִּין בְּרֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ הוּא.

וְאָף דְאָמַר בְּמַעֲיֵלָה (י"ט.) אִי מָה חֲטָא הָאָמוֹר בְּתְרוּמָה מוֹצִיא מִן הַקְדָּשׁ לְחוּל מִן הַקְדָּשׁ לְקְדוּשָׁה מִנֵּין כְּגוֹן לְקַח קִינֵי זָבִים וְכו' חֲטָאָתוֹ וְאֲשָׁמוֹ מִן הַהַקְדָּשׁ כִּינּוֹן שְׁהוֹצִיא מַעַל יְעו"ש וּמְבֹאָר דְּמוֹצִיא מְרֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ לְרֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ ג"כ חֲזִיב ז"א דְשָׁם רֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ שְׁהִי בְּתַחֲלָה נְעֻשָׂה חוּלִין רַק דְחָל רֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ עַל חֲפִץ אַחַר וְזֶה שְׁפִיר הָוִי מוֹצִיא מְרֻשׁוֹת לְרֻשׁוֹת אֲבָל בְּמוּכָר עוֹלָתוֹ וְשְׁלָמִיו אֵין זֶה מוֹצִיא מְרֻשׁוֹת לְרֻשׁוֹת דְנִשְׁאָר רֻשׁוֹת הַקְדָּשׁ כְּבַתְחִלָּה רַק דְהַשְׁיִנוּי בְּהַבְעָלִים הַמְתַּכַּפְרִים לֹא כְּגוֹף הַהַקְדָּשׁ וְעִי בְשַׁמ"ק מַעֲיֵלָה (י"ט).

(שֵׁם דְהַמַּעֲיֵלָה מִשׁוּם הַנָּאָה כְּפָרָה אֲמַנָּם מ"מ ד' רִש"י ז"ל צ"ע כִּי מ"מ לְמָא הַנְּצָרָה לֹא מְרֻשָׁה מַעֲיֵלָה דְהַנָּאָה שְׂמִכְרָה וּמַעֲיֵלָה דְהוֹצִיאָה מְרֻשׁוֹת לְרֻשׁוֹת שְׁהוֹצִיאָה לְחוּלִין וּמַצָּאתִי ב"ס קָרָן אוֹרְהָ שֵׁם דְתְמָה מִטְעַם אַחַר דְאֵין הוֹצִיאָה לְחוּלִין הָא תְּנֵן בְּמַעֲיֵלָה (י"ט): אֵין מוֹעַל אֲלֵא בְּבַהֲמָה וְכִלִּי שְׂרַת בְּלִבְד יְעו"ש וְה"ה חֲטָאת הָעוֹף דְקָדוּה"ג אֵינָה יוֹצֵאת לְחוּלִין יְעו"ש וְגַם זֶה צ"ע וְאִכ"מ בְּזֶה: כג) וְרָאִיתִי לְכ"ת דְבִיבָר כְּוֹנֵת רַמְבַּ"ם דְהַמוּכָר עוֹלָתוֹ וְשְׁלָמִיו אֵין בָּהֶם מַעֲיֵלָה דְכֻוֹנְתוֹ

עכשיו דקנסו חכמים שיפלו לנדבה כפסחים (פ"ט): מ"מ אין בהמעות מעילה וטעם הדבר דדמי להקדש ממילא דכ' רמב"ן ב"ב (ע"ט).

(דאין בו מעילה ה"נ מחמת הקדש אדם לא מהני הוי זה פזכית הקדש ממילא דאין בו מעילה עכ"ד בגוף הדבר היכי דהוא לנדבה אם מועלין בו נראה דהנה רמב"ם (בפ"ה ממעילה ה"ו) פתב אבל המקדיש את הבור ריקן וכו' לא נהנין ולא מעולין ומה יעשו בהן ומפרו ויפלו דמיהן "ללשפה" וכתב הכס"מ וז"ל מצאתי פתוב ללשפה לא לקניין המזבח דא"כ הול"ל "לנדבה" אלא לשנירי עכ"ל ומבאר מזה דהיא דאמרו ללשפה הפנונה לשנירי לשפה ולנדבה היינו קיין המזבח ונראה דכוננתו עפ"י דברי רמב"ם (בפ"ו ממעילה הי"ג) ולעולם אין מועלין בשנירי לשפה יעו"ש וסובר הכס"מ דהיא דאמרי דיפלו לנדבה יש בו מעילה וזה שאין בו מעילה דקדק רמב"ם דיפלו לשנירי לשפה דשם אין מועלין.

ולפי"ז נראה במוכר עולתו ושלמיו דאמרו דהמעות "יפלו לנדבה" ולא אמרו יפלו "ללשפה" דזה מוכיח דיש בהם מעילה. [ועי' רמב"ם (פ"ג ממעילה ה"י) מעל בקרבנות הצבור יפול מה שנהנה ללשפה ובכס"מ שם דהפנונה לשנירי לשפה וזה צ"ע דמאי שנא המועל בקרבנות צבור מכל המעילות דאמר במעילה (ט'): מה שנהנה יפלו לנדבה ועי' ברש"י שם ד"ה לנדבת צבור לשופרות ובתוס' שם ד"ה ק"צ יעו"ש]: כד) ועיין בש"ס גזיר (כ"ו).

(ומועלין בכולן ואין מועלין במקצתן גבי מעות סתומין שהניח הנזיר דהדין דיפלו לנדבה וכיין דאיכא למימר שמא שלמים הם מש"ה אין מועלין] ובתוס' שם ד"ה והשאר כו' והקשה הר"מ דלמא לא ימעלו אפילו במקצתן כיין דיפלו לנדבה דהיינו עולת קיין מזבח משתמש לה בדמי עולה וצ"ל דעד שעת הקרבה שמקריבו לשם עולה לא נפיק משם שלמים שהי' עליהן עד הנה עכ"ל ומבאר מדברייהם ז"ל דכל היכא דיפלו לנדבה יש בזה דין עולה לימעל כיין דנדבה היינו הקרבת עולה והא דדמי שלמים אין מועלין בהם משום דהדין אינו מפקיע שם שלמים שפיר חל אבל דבר שאין לו שום חלות שם שפיר עי"ז שדינו לנדבה יש עליו דין עולה למעול.

ולפי"ז במוכר עולתו דאין על הדמים שום שם והדין דיפלו לנדבה שפיר אית לן למימר דמועלין בהם: וראיתי לכ"ת שהביא בשם מר חמיו הגנ"י שהעיר בדברי תוס' הללו מטעם אחר דאמאי הוצרכו לתרץ דכיין דהי' על המעות שם שלמים לא פקע מיניהו ומש"ה אף דיפלו לנדבה אין מועלין ותפוק לי' דכיין דהוא לא הקדיש לעולה רק ע"י שמת הנזיר הלכה הוא דיפלו לנדבה ויקרב עולה א"כ זה שנעשה עולה אינו ע"י הקדש אדם רק מאליו שוב אף דנימא דפקע שם שלמים והוא עולה מ"מ אין מועלין בעולה כזו שאינה ע"י אדם עכ"ד ונראה דסברת התוס' דזה דאמרי דהקדש ממילא אין בו מעילה היינו רק אם זה שחל הקדש ממילא אינו בא ע"י הקדש אדם ומאליו חלה קדושתה כהא דבור שנתמלא מים דב"ב (ע"ט).

(וכה"ג אבל אם ההקדש ממילא א"א להיות מעצמו רק ע"י הקדש אדם דינו פקדושה הבאה ע"י אדם ולכן באמר רגלה של זו עולה דהדין דפשוטה קדושה דכולה וכ"כ במ"א לברר דיש מעילה ע"י פשוטה ולא אמרי' דזה קדושה הבאה מאלי' היינו משום דגם מה שפשוטה בא ע"י הקדשו מיקחשב הפל פהקדש אדם.

וע"כ שם בנזיר דהקדש המעות סתומין בא ע"י אדם ואח"כ פשמת הלכה בנזיר דיפלו לנדבה ונעשה מזה עולה א"כ קדושה זו לא הי' אפשר להעשות בלתי הקדשו שבתחלה שפיר דינו

פְּהֶקְדָשׁ הַבָּאָה ע"י אָדָם וַיֵּשׁ בּוֹ מְעִילָה: וּלְפִי"ז י"ל כְּסֻבֶּרֶת כ"ת דְּשִׁפּוּר בְּעֵלְמָא פְּהָא דְהַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמִיו דְקִנְס חֻכְמִים דִּיפְלוּ לְנִדְבָה כְּפִסְחִים (פ"ט): דְּגוּף חִלּוּת הַהֶקְדָשׁ בָּא מִמִּילָא מִתְק"ח י"ל דְחֻשִׁיב הַקְדָשׁ מִמִּילָא.

וּרְאֵי לְסֻבְרָא זֹה נִרְאָה מְהָא דְאָמַר בְּמְעִילָה (י"א): אַהָא דְתַנּוּן נְסֻכִים בְּתַחֲלִילָה מוֹעֲלִין בְּהֶם יָרְדוּ לְשִׁיתִין אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶם וּבְגַמְיָ לִימָא דְלֹא כַר"א בְּרַ צְדוּקָא וְכו' אַפ"ת ר"א בְּרַ צְדוּקָא דְאֵי קְלִט וּפִירִש"י ז"ל הָא דְקִתְנִי יָרְדוּ לְשִׁיתִין אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶם דְאֵי קְלִט קִתְנִי שְׁלֹא יָרְדוּ לְקַרְקַע הַשִּׁית אֲלֵא קוּדִים שְׁיַגִיעַ לְשִׁית פֶּשֶׁט יָדוּ לְמִטָּה וּקְלִטָּה מִן הָאֹוִיר דְהִתָּם אֵין מוֹעֲלִין בְּהוּ הָא יָרְדוּ לְשִׁית מוֹעֲלִין בְּהוּ דְקַרְקַע הַשִּׁית מְקַדָּשׁ לְהוּ עכ"ל וּמְבֹאֵר מְזָה דְקַנּוּשָׁת נְסֻכִים שְׁמַצֵּד הַקְדָּשׁוּ פִקַע מִיָּד שְׁיָרְדוּ לְאֹוִיר הַשִּׁיתִין וְע"י שְׁמַגִיעַ לְקַרְקַע הַשִּׁית הַנִּי קַנּוּשָׁה חֲדָשָׁה שְׁלֹא הִי בְּתַחֲלִילָה וְלְכַאֲוֶרָה אֵית לָן לְמִימַר דְהַנִּי זֶה כְּזִכְיִית הַקְדָּשׁ מֵאֲלִיו מַה שְׁהַגִיעַ לְקַרְקַע הַשִּׁית שְׁהַרִי לֹא הִי בְּזָה שׁוּם כְּנֻנָה דְאָדָם לְקִידוּשׁ וְנִימָא דְאֵין מוֹעֲלִין וְע"כ מוּכַח דְכִינּוּן דְתַחֲלִילָה הִי הַקְדָּשׁ אָדָם אַף שְׁנֻשְׁתָּנָה מִקַּנּוּשָׁה לְקַנּוּשָׁה דְהַרִי פִקַע קַנּוּשָׁה רֵאשׁוּנָה מִיָּד שְׁנַעֲשָׂה, מְצֻנָתוֹ וְהַגִיעַ לְאֹוִיר הַשִּׁית מ"מ כִּינּוּן דְנֻדָּאֵי הַשׁוּפָר זִין לְקַרְקַע הַשִּׁית לֹא יִתְקַדָּשׁ עֵי סְנֵהֲדָרִין (ל"ב): בְּפִירִש"י לְעַנּוּן מְזַבֵּחַ אִם מְקַדָּשׁ חֻלִין יְעו"ש וְע"כ דְנַעֲשָׂה מְצֻנָתוֹ מְהַנִּי לִי אִתְכּוּן קַרְקַע הַשִּׁית לְקִידוּשִׁי וְלָכֵן כְּתַחֲלִילָה דְהִי הַקְדָּשׁ אָדָם וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְה"נ בְּהָא דְמַעוֹת סְתוּמִין דְאֵי דְעַכְשָׁיו קַנּוּשָׁה חֲדָשָׁה שְׁלֹא הַקְדָּשׁ בְּתַחֲלִילָה שְׁהַרִי הַקְדָּשׁוֹ הִי שְׁלָמִים וְעַכְשָׁיו נִתְחַדָּשׁ קַנּוּשָׁת עוֹלָה מ"מ כִּינּוּן דְגַם בְּתַחֲלִילָה הַקְדָּשׁ הִי אֲלֵא שְׁלֹא הִי דִין מְעִילָה שְׁפִיר כִּינּוּן דְקַנּוּשָׁה חֲדָשָׁה בָּאָה מִפְּחַ הַרֵאשׁוּנָה חֻשִׁיב כְּהַקְדָּשׁ הַבָּא ע"י אָדָם וְזֶה עֲדִיף מְהָא דְקַרְקַע הַשִּׁית דְשֵׁם קַנּוּשָׁה הַרֵאשׁוּנָה אַף שְׁהִי בְּהַ מְעִילָה פִקַעָה לְגַמְרִי שְׁהַרִי נַעֲשָׂה מְצֻנָתוֹ אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ וְנַעֲשָׂה כְּחֻלִין גְּמוּרִים וּקַנּוּשָׁה שְׁמַקְרַע הַשִּׁית קַנּוּשָׁה חֲדָשָׁה הוּא [וְעֵי מְנַחֲחוֹת (ק"ב).

(בְּמֵאֵי הַדְרָא רַכְבָּא עֲלָה יְעו"ש א"כ מ"ש סֻבְרָא דְעַכְשָׁיו א"א לְחוּל הַדִּין מְעִילָה ע"י הַקְדָּשׁ אָדָם שְׁבַתְחִילָה כִּינּוּן דְנִפְקַע קַנּוּשָׁה רֵאשׁוּנָה וּמ"מ אֲמַרִינוּ דְחֻשִׁיב כְּהַקְדָּשׁ אָדָם לִימְעוֹל בּוֹ כִּינּוּן דְמ"מ הַכֹּל נִמְשָׁף מִדִּין הַרֵאשׁוֹן כ"ש בְּזָה דְאֵי שְׁבַתְחִילָה לֹא הִי הַקְדָּשׁ לְמַעוֹל אֲבָל מ"מ לֹא פִקַע הַקְדָּשׁוֹ לְהִיּוֹת כְּחֻלִין רַק נִשְׁתַּנָּה לְקַנּוּשָׁת עוֹלָה דְנֻדָּאֵי בְּכַה"ג חֻשִׁיב כְּהַקְדָּשׁ הַבָּא ע"י אָדָם וְגַם לֹא מְצִינוּ בְּהָא דְהַקְדָּשׁ מִמִּילָא אֵין בּוֹ מְעִילָה רַק אִם גּוּף הַהַקְדָּשׁ הוּא מִמִּילָא אֲבָל אִם גּוּף הַהַקְדָּשׁ ע"י אָדָם רַק שְׁהַדִּין מְעִילָה בָּא מִמִּילָא שְׁפִיר י"ל דִּישׁ בּוֹ מְעִילָה כִּינּוּן דְגוּף הַהַקְדָּשׁ בָּא ע"י אָדָם וְלֹא אֵיכְפַת מַה דְהַקְדָּשׁ הָאָדָם לֹא הִי בְּאֹפְן שְׁיִהְיֶה בּוֹ מְעִילָה וְאִכ"מ בְּזָה] וּבְגוּף הַדִּין דְקִידוּשׁ קַרְקַע הַשִּׁית יֵשׁ לְסַפֵּק טוֹבָא טוֹב עַנּוּן הַקִּידוּשׁ דְלִדְיֻן הָא רַצְפָּה לֹא מְקַדָּשָׁא וְהַתּוֹס' בְּזַבְחִים (נ"ט).

(ד"ה כְּתָבוּ דְגַם לְרַבִּי יְהוּדָה דְרַצְפָּה מְקַדָּשָׁא. הִינּוּ פְּשָׁרִין וְלֹא פְּסוּלִין יְעו"ש א"כ יֵשׁ לְעֵי אִם קַרְקַע הַשִּׁית מְקַדָּשׁ נְסֻכִים שְׁלֹא קִידָשׁוּ בְּכָלִי וְכַמ"ש וּבְחִי' בִּיאָרְתִי הֵיטֵב עַנּוּן קִידוּשׁ דְקַרְקַע הַשִּׁית וְאִכ"מ: כה) וּבְעֵיקָר דְבָרֵי רַמְבַּ"ן ב"ב (ע"ט).

(דְהַקְדָּשׁ מִמִּילָא אֵין בּוֹ מְעִילָה דְהַעִיר הַקְצוֹת מְהָא דְזַבְחִים (מ"ה.) דְפְּלִיגִי בְּקִדְשֵׁי עַפּו"ם יְעו"ש וְעֵי נְדָה (מ"ו).

(גַּבִּי הַקְדָּשׁ קָטוֹן יֵשׁ לְעֵינֵין עוֹד מְהָא דְאָמַר בְּזַבְחִים (פ"ה.) אָמַר עֲוֹלָא אֵימּוּרֵי קִדְשִׁים קְלִים שְׁהַעֲלֹן לְפָנֵי זְרִיקַת דְמִים וְלֹא יָרְדוּ נַעֲשׂוּ לְחַמוֹ שְׁל מְזַבֵּחַ וְכו' אָמַר ר"ח בְּר"א בְּעֵי ר"י אֵימּוּרֵי קִדְשִׁים קְלִים שְׁהַעֲלָה לְפָנֵי זְרִיקַת דְמִין יָרְדוּ אוֹ לֹא יָרְדוּ א"ל ר' אֵמִי וְתִבְעֵי בְּעֵי לָךְ מְעִילָה [אִם מוֹעֲלִין בְּהֶם קוּדָם זְרִיקָה כִּינּוּן שְׁהַעֲלֹן] א"ל מְעִילָה לֹא קָא מִיבְעֵיָא לִי דְזְרִיקָה הוּא דְקַבְעָה לְהוּ

במעילה כי קא מבעי לי זריקה [אם עלו מהו שיזדו] ופשוט לא ירדו ואין בהם מעילה יעו"ש ומבואר מדברי הגמ' דדין מעילה אינו תלוי במה דאם עלו לא ירדו ואף דהדין דקודם זריקה לא ירדו מ"מ אין מועלין בהם וזה צ"ע דמדוע לא יקדשם המזבח למעול דהא מזבח מקדשו שלא ירד ומדוע אין מזבח בכחו לקדש למעול.

וראיתי למר חמיו הגנ"י שהוכיח מזה פדברי רמב"ן דהקדש ממילא אין בו דין מעילה וע"כ פ"ן דהעלאה למזבח אינו צריך שתהי' מפת אדם הוי זה פנעשה לחמו של מזבח מאלי' בלא מקדיש והקדש ממילא אין בו מעילה עכ"ד והנה לפ"ד יהי' מוכח עוד יותר מדברי הרמב"ן כי רמב"ן ז"ל אמר רק במה שאין הקדושה ע"י אדם פלל.

אבל אם גוף הקדושה ע"י אדם רק שהתחשבות דין המעילה אינו ע"י אדם אינו מבואר מדבריו ז"ל ויהי' זה עיפוב לחלות דין מעילה מה שאין חלות מעילה ע"י אדם. ואלו מזה מוכח דגם בכה"ג אין בו מעילה שהרי גוף הקדש הקרבן הי' ע"י אדם ומ"מ פ"ן דאין מועלין בשלמים רק אחר מעשה הזריקה לא מהני העלאה למערכה להביא לידי מעילה פ"ן שאינה מעשה הצריכה אדם וכנעשה מאלי' דמי.

ואולם לענ"ד לא אדע שום הכרח לזה דפשוט לי דאימורין שעלו למזבח שלא ע"י אדם ולא הי' פוננת מקדיש שיקדשו ליקרב דג"כ מקדשם המזבח לענין שלא ירדו דמסבא י"ל דכמ"ש תוס' ישנים יומא (כ"ט): דכלי שרת בשעה שאינו מקדש הוא ככלי חול יעו"ש וה"נ פ"ן דכל הפלים אינו מקדשין אלא לדעת וכמבואר במנחות ז).

(אר"י זאת אומרת פלי שרת אין מקדשין אלא לדעת יעו"ש ובמנחות (ע"ח): שם וכמה דוכתי ונראה דלאו דוקא בכלי שרת דינא הכי רק אפילו במזבח דעדיף מפלי שרת כהא דזבחים (פ"ז).

(מ"מ אינו מקדש אלא לדעת וזה מבואר מהירושלמי סנפה (פ"ד) מקיש פלים למזבח מה המזבח אינו מקדש אלא בדעת אף הפלים לא יקדשו אלא בדעת יעו"ש הנה דהא דידעו דכלי שרת אינם מקדשין אלא מדעת ממזבח הוא דילפינו לה [ובמ"א כ' ליישב הו דזבחים (פ"ז): דאמר עולת העוף דפסלה בה מחשבה היכי משכחה לה הא קלטה מזבח יעו"ש והא משכחה שאין בדעתו שיקדשו מזבח וכבר העיר בזה התפארת ישראל בפ"ט דזבחים יעו"ש שרצה להוכיח מזה דמזבח מקדש שלא מדעת ולא ראה הירושלמי ואכ"מ] וא"כ מפ"ן דמזבח אינו מקדש אלא מדעת א"כ אף דנימא דלא בעינו העלאת אדם ועלה מאלי' למזבח ג"כ מהני מ"מ אין המזבח יכול לקדשו אלא א"כ פ"ן הפהו שיקדש ושוב אין זה נחשב הקדש ממילא פ"ן דבא ע"י פוננת מקדיש אף שאינו ע"י מעשיו: ועוד נראה ביותר דאף דנימא דדין מזבח דמי לכלי שרת ולמ"ד דאין פלי שרת מקדשין אלא מדעת גם מזבח אינו מקדש אלא מדעת אבל למ"ד כל"ש מקדשין שלא לדעת גם מזבח מקדש שלא מדעת והירושלמי כאידך מ"ד [ועי' תוס' חגיגה (כ"ג): ד"ה שאם דהביאו דרש אחר על פלי שרת דבעי קידוש מדעת יעו"ש שדנו במחטה אם מקדש שלא מדעת ואכ"מ במה שיש לעי' לפ"ד].

מ"מ נראה למאי דכתב רש"י ז"ל מנחות (ז.) ד"ה ומשני וכו' ואע"ג דכלי שרת מקדשין שלא מדעת ה"מ כי מהדר לי איהו ממש אדעתא דלא ליקדוש מקדש לי פלי אבל אם ממילא נפל למנא נעשה כמי שהחזירו קוף וכל מקדש לי פלי יעו"ש ומבואר דשלא מדעת פלי מעשה אדם לכ"ע אינו מקדש ופולגתתם רק אם הי' מעשה אדם בלא פוננת קידוש אם מקדש וא"כ שוב אם

נימא דמזבוח מקדש שלא מדעת היינו היכא שהעלן אדם עכ"פ אבל עליו מאליהו כלי פנונת קידוש נראה ברור דאף אם נימא דמצד חובת הקטרה סגי בלי העלאה אבל לחלות קדושה ודאי אינו מקדש א"כ שוב ממ"נ אין זה הקדש ממילא דהא א' משניהם יש או מעשה העלאה דאדם או פנונת קידוש הפכה וזה הפל נחשב הקדש אדם למעול שהרי זריקה מקדשת באימורים למעול אף שאין פנונת הפכה שיחול עליהם דין מעילה רק משום מעשיו גרידא וכן משום פנונת קידוש בנדאי מיקחשב הקדש ע"י אדם וא"כ שוב אמאי לא ימעלו בהם ועי' מעילה (י"ג:) המים שבפד לא נהנין ולא מועלין (מים ששואבין לניסוף המים בסופות) נתנו לצלוחית [שהוא כלי שרת] מועלין בהם יעו"ש.

והנה זה מבואר מכמה משניות שם (פ"ב) דמעילה דלעגנו דין מעילה א"צ נתינה לכלי שרת רק מיז שהקדישן קדושת פה מועלין בהם יעו"ש דף (ט.) (המנחות מועלין בהם משקדשו וכו' וכמה דוכתי וצ"ע דמדוע במי החג ליכא מעילה משקדשו רק בשעה שנתנו בכלי שרת וזה א"א לומר שלא הוקדשו קדושת פה בתחלה ז"א דא"כ גם הצלוחית כלי שרת לא קדשם וכמ"ש תוס' מנחות (ע"ט:) ד"ה וליהי דאפילו למ"ד כל"ש מקדשים שלא מדעת אבל חולין לא מקדשי יעו"ש דבעי שיהי' בתחלה קדושת פה קודם חלות קדושת כלי שרת ועי' תו' פסחים (ס"ו).

(ועי' רש"י פסחים (ל"ד:) דהזמנה דמי החג היינו קדושת פה יעו"ש [ונראה דמכיון דמיא דהפקירא ניהו וניסוף המים חובת צבור ואין השואב זוכה בהם לעצמו רק זוכה להקדש א"כ הוי זה כחצר הזוכה להקדש דאף דקידוש אבל אין בו מעילה לרמב"ן וע"כ שפיר הכלי שרת מקדש אט"פ דמ"מ קדוש הי' בתחלה ומ"מ משונה דינו משאר קדושת פה משום דהוי הקדש ממילא וז"ב ואולם יקשה דמאי מהני כלי שרת לזה דאמרי' נתנו לצלוחית מועלין בהם ונהרי קידוש כלי אינו מעשה הצריכה כהן כמ"ש תו"י יומא (כ"ט:) דקידוש כלי פשר בנר יעו"ש א"כ למ"ד כלי שרת מקדשין שלא מדעת הוי עדיין הקדש ממילא ואמאי מועלין בו וע"כ דכיון דחלות הקדושה בעי מעשה אדם לכ"ע דנפל מאליו לא מהני שפיר נחשב הקדש ע"י אדם למעול וה"נ בהא דהעלאה דחז"ל דהעלה זר פסול א"כ בעינן תורת העלאה כשרה ועי' זבחים (ד':) אשם לא נאמר בו הוא אלא אחרי הקטרת אימורים והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו פשר ופירש"י ז"ל וליכא למימר בהקטר אימורין דלשמן מעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו פשר יעו"ש ומבואר דאם א"צ המעשה א"א שיפסול בעושה בפסול וה"נ אם לא הי' צריך העלאת כהן באימורים למזבח לא הי' פוסל העלאת זר דלא גרע מהעלה קוף ועי' מנחות (ט').

(גבי בלל זר ובתוס' שם ד"ה ר"י יעו"ש וע"כ דהעלה קוף. לא מהני א"כ שוב חשיב זה כהקדש אדם למעול אף אם נימא דא"צ דעת במזבח וכמו דמהני בכלי שרת מה"ט אף במעשה שאין זר פוסל ודו"ק [ועי' מלחמות פ"ד דר"ה דזורק קדשים לשם חולין פשר דאינו מתעסק כיון דמכנון לזרוק דא"צ פנונת מצוה יעו"ש הנה דמהני זריקה לקדש אף בלי דעת המקדיש ועי' זבחים (ס').

(ודילמא שפיכה מפח אדם בעינן יעו"ש ואכמ"ל בזה:] כו) וילעגנו הקושיא דמדוע אימורין שהעלה במזבח אין בהם מעילה קודם זריקה ונהרי המזבח מקדשן לעגנו שלא ירדו ועי' מעילה (ב').

(דהיכא דאם עלה לא ירד מועלין בו יעו"ש וזה בפסולין כ"ש בכשרים פהני שהעלה קודם זריקה. נראה למ"ש רש"י בזבחים (ק"ט).

(ד"ה ת"ל וכו' דמש"ה היכא דאם עלו לא ירדו חשיב ראוי לגבוה משום דכהן נזקק להפך בצנורא או להעלותו מראש המזבח למערכה יעו"ש ומבואר דהיתר הקרבה גרידא לא משגי לי בשם קרבן הראוי לגבוה אלא היכא דיש גם חייב הקרבה אזי נחשב ראוי לעגנו שם קרבן ולכן הוצרך רש"י ז"ל לומר דיש חייב לכהן להפך בצנורא בפסולין ומשום חייב פנים יש חייב חוץ אבל משום הכשר פנים לולא החייב אין עליו תורת קרבן וליכא חייב חוץ ולכן הוצרך רש"י ז"ל לומר דיש גם חייב הקטרה לכהן דהיינו חייב היפוך בצנורא.

ומפכר אמרתי ליישב הא דאמר בזבחים (ק"ט. ט.) דעל פסול שאם עלה לא ירד חייב בחוץ ולא על פסול שאם עלה ירד יעו"ש ונהלא לעולם יש לו הכשר בפנים במזבח הפנימי דאמר זבחים (כ"ז:): דמקדש פסולין אפי' בהני דאם עלו ירדו במזבח החיצון המזבח פנימי עדיף דהוי כלי שרת יעו"ש ויהי' זה מיקחשב ראוי לפתח אהל מועד.

ולדברי רש"י ז"ל ניקח דהא בשמ"ק בזבחים (כ"ז:): תמה דאיך מזבח פנימי מקדש פסולין הא פתיב לא תעלו עליו קטורת זכה יעו"ש מ"ש בזה. וצ"ל דזה איסור גבירא אבל מ"מ נעשה לחמו של מזבח להחשב.

הקטרה. וא"כ נראה ודאי דליכא חייב לכהן בזה להפך בצנורא שיהי' כשדנין על הפה יש עליו איסור דלא תעלו קטורת זרהגם היפוך בצנורא הוי הקטרה לעגנו זה וכמו דחשיב הקטרה לחייב זרות יעו"ש שבעות (י"ז:): זר שהפך בצנורא חייב עיי"ש וה"נ יש איסור לכהן להפך בצנורא במזבח הפנימי ועי' מעילה י.

(מצוה להפוכי בצנורא יעו"ש ובמ"ל פ"ד מבמ"ק יעו"ש ועי' תוס' יומא (כ"ב. ב.) ד"ה בראשונה יעו"ש וא"כ ניקח דכיון דליכא חובת הקטרה בפנימי א"א לחייבו בחוץ משום זה דמשום הכשר גרידא ליכא חייב חוץ וכד' רש"י ז"ל ואכ"מ]: ולפי"ז י"ל גם לעגנו מעילה פן דהא דאמרין בריש מעילה דהיכא דאם עלה לא ירדו יש מעילה היינו אם יש חובת הקטרה עכ"פ דכהן נזקק להפוך בצנורא יש ע"ז שם קרבן הראוי לגבוה לימעול בו אבל אם ליכא חובת הקטרה רק הכשר גרידא שלא ירד אין זה מוחשב קרבן לחייב מעילה וכמו דאינו חייב עליו בחוץ משום הכשר הקרבה אם ליכא חייב הקרבה לפי דברי רש"י ז"ל.

ופשטות הסוגי' דריש מעילה (ג.) מוכח דחייב חוץ ודין מעילה קדא הוא יעו"ש] ולפי"ז ניקח דליכא מעלה באימורין שהעלה קודם זריקה אף דאם עלו לא ירדו וזה דהנה רש"י במעילה (ז:): כתב דהפוננה בהא דאימורין שהעלו קודם זריקה דלא ירדו דהיינו אחר זריקה לא ירדו יעו"ש.

ועי' בכס"מ (פ"ג מפסוה"ק ה.) דכתב פן דהפוננה שאינם נפסלין בהעלאה דקודם זריקה ולא ירדו אבל מ"מ אין נקטרים רק אחרי זריקה יעו"ש וא"כ מכיון דליכא חובת הקטרה עדין אף שפשרים הם אין בהם מעילה [ובמ"א תמהתי בד' כס"מ מהא דזבחים (פ"ה:): דמוכח דאימורין שהולכין קודם זריקה דלא ירדו ומקטירן קודם זריקה יעו"ש] ואף לפי פשטות הסוגי' דמקטירן קודם זריקה אבל מ"מ פיון דעדין מצנתו עליו להקטירן אחר זריקה נהי דיש להם הכשר דלא ירדו אבל מ"מ אין חייב על הפה להפך בצנורא דאדרבא מחויב להמתין עד אחרי זריקה ולכן פיון דליכא חובת הקטרה אין בהם מעילה אף שיש הכשר הקטרה וכמ"ש וכעת נדפס ס' אבגי נזר (או"ח ח"ב תנ"ז) וראיתי שמינישב הסוגי' דיומא (ס"ב:): דאמר לעגנו שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ קודם הגרלה דפטור דאינו ראוי לבא בפנים ואמר לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי

עבודת היום יעו"ש דתמוה לשיטת תוס' ישנים יומא (ל"ט): דהקדים עבודת חוץ לפני פשר א"כ פיון דהיכא דאם עלה לא ירד יש חיוב חוץ ה"ה בזה דבדיעבד פשר יתחייב בחוץ ומירץ דשעיר החיצון ששחטו קודם עבודת היום פיון שאפשר להמתין ליכא חיוב היפוף בצנורא וממילא אין בזה חיוב חוץ פדברי רש"י זכחים (ק"ט).

(יעו"ש ונהנה מבואר דגם סברתו ז"ל פן דאף דכשר הוא ואין זה דליכא חובת היפוף בצנורא מצד פסולו רק מצד פשרותו שמתחייב להמתין מ"מ פיון דבפועל ליכא חיוב היפוף אין ע"ז אז שם קרפן לחייב בחוץ.

וה"נ י"ל במש"כ, אולם הד' צ"ע טובא דברור דעד פאן לא קאמר רש"י ז"ל דאין חייב בחוץ אלא במה דיש גם חיוב היפוף בצנורא ולא סגי בהכשרה הקטרה גרידא דזה רק בפסולין דהדין שאינם מרצון דאף במה דאם עלה לא ירד מ"מ ארצוני מיהא לא מרצה ודברי רש"י זכחים (פ"ב).

(ולכן שפיר פיון דהקרפן פסול ואין בו קיום מצוה בהקרבה ליכא חיוב חוץ רק אם עכ"פ יש חיוב היפוף בצנורא אבל במה דהוי פשר גמור ומרצה אין שום סברא דמשום זה שמתחייב בהקטרה יפטור אף ששחט קרפן פשר גמור בחוץ.

וא"כ שם לשיטת תוס' ישנים דלא קאי חוקה על עבודת חוץ שהקדימה לעבודת פנים א"כ פשר גמור הוא ומרצה שפיר יש חיוב אף שאין עליו חיוב היפוף בשעיה זו וז"פ. ולפי"ז יש לפלפל במש"כ ולחלק בין דין חוץ לדין מעילה בזה ואכ"מ].

את כל זה כתבתי לבקשת כת"ר ואני"ה לעת הפנאי אכתוב לו על כל עניניו: דוש"ת באהבה מנחם זעמבא מפראגא. סימן כד שנית מהרה"ג הנ"ל שלום וכט"ס לכבוד ידי"נ הרב הגאון בקי נפלא עיניו פיונים על אפיקי הש"ס מו"ה אברהם לופטביר.

שליט"א: אחדשה"ט הנני לכתוב לו פעת באיזו ענינים שבתשובתו בעזה"י: (א) ראיתי לכ"ת שהעיר בהא דקידושין (ה): פסוף באשות מיהא לא אשפחן בעל פרוחה יעו"ש והקשה כ"ת דהא מציינו קנין אשנות בע"כ ביפת תואר שמקדשה בע"כ דידה עכ"ד.

ונראה דהנה רמב"ן ז"ל (ביפה"ת תצא) הביא הספרי על הפסוק ואחר פן תבא אלי ובעלתה "אין לה בזה אלא מצות בעילה וביאר רמב"ן ז"ל דנתכנון לומר שאין קידושין דכסף ושטר תופסין ביפ"ת עיי"ש אמנם ברמב"ם (פ"ח ממלכים ה"ו) כתב להדני' דנושא בכתובה וקידושין ובלח"מ שם תמה ע"ז דמשמע דמהני ביפ"ת גם קידושי כסף ושטר שזה נגד הספרי דאין בזה אלא מצות בעילה בלבד יעו"ש.

ובפשוטו יתכן עפ"י הירושלמי סנהדרין (פ"ב ה"א) רב אמר לא התיר אלא ביאה ראשונה ואני אומר לא ביאה ראשונה ולא שני' הותרה אלא אחר כל המעשים כדכ' ואחר פן תבא אלי ובעלתה ע"כ ובארו תוס' בקידושין (כ"ב).

(ד"ה שלא וכו' דלמ"ד דהותרה ביאה ראשונה מיד במלחמה קודם גירות יש קידוש ביפ"ת בזה שהותר ביאת עכו"ם בביאה ראשונה אבל ביאה שניה אסורה עד שתתגיייר. ולאידך מ"ד דגם ביאה ראשונה לא הותרה רק אחר גירות הוי קידושא דיפ"ת בעצם הגירות דבעלמא לא מהני

גירות בע"כ ואם נתגזיר בע"כ עדיין דינו כעפוי"ם וביפ"ת התיך' תורה גירות בע"כ ומ"מ קודם הגירות אסורא יעו"ש והנה התוס' בקידושין (כ"ב) שם הביאו ראיה דביאה ראשונה הותרה מיד מהא דאמר בסנהדרין (כ"א) תמר בת יפת תואר היתה וכו' ואי ס"ד בת נישואין הנה אסתמי' מי הנה שרי לי יעו"ש, ומבואר דהש"ס הוכיח מקרא דבולד יפ"ת ליכא אסורא דאחונותא ומוכח דדינא דיפ"ת כעפוי"ם דולדה כמותה כדאי' בקידושין (ס"ח): והסינח אם נימא דהיתר דיפ"ת קודם גירות שפיר אף דהותר ביאת עפוי"ם מ"מ הולד שנולד מביאה ראשונה דקודם גירות כמותה.

דחא דולדה כמותה אינו משום אסור הביאה רק בעצם דולד עפוי"ם כמותה וזו עפוי"ם היא. אבל אם נימא כמ"ד דלא הותר שום ביאה רק אחרי גירות וגזיה"כ דביפ"ת גירות בע"כ משוי' לה פישראלית א"כ לא משפחת ולד יפ"ת רק הנולד מביאה שאחר גירות ושוב אמאי לא יהי' אסור אחותי דהותרה ולדתה בקדושה ישאלית גמורה היא עי' פתובות (מ"ד).

(ובתוס' סנהדרין (ל"ו): ד"ה חדא ע"ש זה תוכן דברי תוס' אמנם ראיתי להריטב"א ז"ל בקידושין (כ"ב. ב.) שם דכתב ומיהו תמוה לי אליבא דרבי יוחנן וכו' פיון דגירות הוא אסתמי' הוא ואפשר דמשום דהנה בעל פרוה וכו' ועד שתתגזיר בלב שלם דין עפוי"ם יש לה עכ"ל ונראה שיטתו דאף דסובר ר"י דלא הותרה יפ"ת רק אחרי גירות מ"מ פיון דהגירות הוא בע"כ לא מהני זה רק לגבי דידי' שהוא כופה על הגירות אבל לא לגבי דידיה ר"ל דלגבי הישראל פקע אסור ביאת עפוי"ם ע"י גירות זה דבע"כ ונחשבת כגירות שהותר לבא עלי' אבל מ"מ כשדנין במה שנוגע לדינא דידיה עדיין כעפוי"ם הוא והולד שנולד ממנה דינו כולד עפוי"ם דולדה כמותה דינא דידיה הוא שהרי היא לא נתגזרה מדעתה אין לה דין גירות ולית בולדה אסורא דאחונותא: ולפי"ז נראה דזה אם מהני ביפת תואר קידושי פסוף ושטר תליא בהא דירושלמי אם ביאה ראשונה הותרה מיד וממילא אח"כ לא מהני פלל גירות בע"כ וכמפורש ברמב"ם (פ"ח ממלכים ה"ה) דפוסק כמ"ד דביאה ראשונה הותרה מיד וכתב לא רצתה להתגזיר אינו נושאה יעו"ש.

וא"כ אימתי יש תורת קידושין ביפ"ת הוא אחרי גירות מדעת שפיר דמי לכל אשה גירות דכישאלית דמאי ותפסו בה קידושין דכסף ושטר. אבל למ"ד דגם ביאה ראשונה לא הותרה רק אחרי גירות בע"כ א"כ לפי דברי ריטב"א ז"ל דכשדינו לגבי דידיה כעפוי"ם הוא וולדה כמותה ולא מהני גירות בע"כ רק לגבי דידי' שלא יעבור באסור ביאת עפוי"ם שוב הרי כעפוי"ם ליכא קידושי פסוף ושטר ורק בעולת בעל יש להם וגם זו כעפוי"ם היא וא"א להיות נתפסת באשות ע"י פסוף ושטר וז"ב.

וא"כ ניחא דהספרי סובר כמ"ד דביאה ראשונה לא הותרה רק אחרי פל המעשים והיתר דידי' משום גירות בע"כ לזה אמר דאין בה אלא בעילה בלבד דאף אחרי גירות עדיין עלי' תורת עפוי"ם ואין תופסין בה פסוף ושטר אבל רמב"ם ז"ל לטעמיה' דלא מהני גירות בע"כ וביאה ראשונה ביאת זנות הוא שהותרה כנגד יצה"ר וביאה שני' דמותרת הוא אחרי גירות מדעתה אמר שפיר דתפסו בה קידושי פסוף ושטר שהרי גירות גמורה היא וברור [ומצאתי בתוס' רי"ד לקידושין (כ"ב. ב.)

(דכתב דיש ביפ"ת שני היתרים הא' היתר ביאה ראשונה במלקמה בהיותה עפוי"ם הב' היתר ביאה שני' ע"י גירות בע"כ יעו"ש דמבואר פן מדבריו ז"ל ונה סותר ד' רמב"ם ז"ל (בפ"ח ממלכים ה"ח) שהבאתי דאם אמרינו דהותרה ביאה ראשונה לא הותר גירות בע"כ וצ"ע שם וגם כתב שם דולד הנולד ע"י גירות בע"כ נוטל פי שנים וגם בזה צ"ע ואכ"מ]: ולפי"ז ניחא קושית

כת"ר דהנה זה ברור דדין זה אם מהני קידושין בע"כ ביפת תנאר תליא בזה בהא דירושלמי דלמ"ד דהיתר דיפת תנאר היא הגירות בע"כ שפיר יש סברא דכיין דעדיין תורת יפת תנאר עלי דכעכו"ם הוא שפיר כמו דהיתר לגיירה בע"כ פן תפסי בה קידושין בע"כ [ובל"ז למאי דאמר בסנהדרין (נ"ז).

(דעכו"ם אסור ביפת תנאר משום דלא בני כבוש ניהו ובארו הראשונים ז"ל דענין זכות היתר דיפת תנאר הוא משום דהישאל קני לה בכבוש מלקמה יעו"ש ברש"י וחדושי הר"ן ז"ל וע"כ שפיר כיין דגירות בע"כ לא מהני למשוני' פישאלית רק להתר ביאה גרידא ממילא לא פקע קנינו שפכבוש מלקמה וקנין זה גורם לו לעשות בה פרוצנו ולקנותה בע"כ וידה] אבל למ"ד דהיתר יפ"ת הוא ביאה ראשונה וכתב רמב"ם ז"ל (בפ"ח ממלכים) דלמ"ד זה ליפא שום חידוש דין בענין הגירות ולא מהני גירות בע"כ יעו"ש"ה א"כ שוב לאחר שנתגיירה מדעתה דהוא פישאלית גמורה ברור דפקע ממנה תורת יפת תנאר ונהרי זה פקדש גיורת בעלמא דבעי שיהי' מדעתה ה"נ בזו בעי קידושין מדעתה [וכן נדאי דגירות מדעת מפקיע זכות כבוש ואין עלי דין שפחות פלל כי א"א לכן חורין להיות עליו עבדות עי' יבמות (מ"ו).

(דקנין עבדות מעכב לגירות יעו"ש ובנומק"י שם דגם בנקנה ע"י כבוש מהני גירות להפקיע קנין עבדות יעו"ש ושוב אין לו זכות וקנין פלל שיהי' יכול לכופה לשום דבר:] ולפי"ז מיושב הא דאמר כסף באשות לא אשפחן בע"כ דהקשה כ"ת דאשפחן אשות בע"כ ביפ"ת.

ולפמ"ש ניקח דממ"נ למ"ד דלא הותר ביאה ראשונה רק דהותר גירות בע"כ א"כ שפיר י"ל כד' כ"ת דמהני קידושין בע"כ כיין דתורת יפ"ת עלי' גם בביאה שני' שוב הא למ"ד זה עדיין דינה כעכו"ם ואין עלי' אלא מצנת בעילה בלבד ולא מהני כסף ושטר רק ביאה ושפיר אמר כסף באשות לא אשפחן בע"כ דביפ"ת ביאה הוא דמהני בע"כ ולא כסף ולמ"ד דביאה ראשונה מותרת מיד ומהני אצ"פ כסף ושטר א"כ שוב מאותו הטעם דמהני קידושין משום דפקע שפחות ונעשה ישאלית גמורה בגירות מדעת מאותו הטעם שוב לא מהני פלל קידושין בע"כ דהא גיורת גמורה היא וכישאלית דלא מהני בע"כ וזה פשוט [ועי' בריטב"א קידושין (כ"ב).

(בשם ספר יראים דפירש הא דאמר בש"ס שלא ילחצנה במלקמה דהפוננה דביאה ראשונה אינה מותרת רק מדעתה יעו"ש ולפ"ד כ"ש ביאה שניה דבעי מדעתה אולם נראה דאין זה מצד תנאי הקנין שלא יהי' בע"כ דז"א דהקנין חל בכל ענין רק הוא מצד מעשה הביאה ר"ל שהוא ענין איסור שאסרתו תורה לעשות פעולה זו דביאה באופן זה שהיא בע"כ אבל אין זה עיכוב להקנין:] (ב) ובעיקר דברי הספרי (תצא) דאמר דיפת תנאר אין לה בה אלא מצנות בעילה דביאר רמב"ן ז"ל דהפוננה דאין תופסין בה קידושי כסף ושטר יש לעורר מהא דקידושין (ד':) ובעלה מלמד שנקנית בביאה וכלא דין הוא מה יבמה שאינה נקנית בכסף ושטר נקנית בביאה זו שנקנית בכסף ושטר.

אינו דין שנקנית בביאה כו' מהא ליבמה שפן זקוקה ועומדת וכו' יעו"ש ברש"י ותוס' מה דפירשו בזה ולכולה פירושי יקשה לפי דברי הספרי דנילוף דאשה נקנית בביאה מק"ו דיפת תנאר דאין כסף ושטר תופסין בה ונקנית בביאה ובזה ליפא פירכא דזקוקה ועומדת: [ורוח"ל דכיין דכ' ובהאמה אל תוף ביתה הוי זה כחופה עי' פתובות (מ"ח:)] ובראשונים שם וא"א למילף ביאה גרידא ז"א דלישנא דקרא ובעלתה משמע דהבעילה הוא הקידושין ועי' רש"י יבמות (מ"ה).

(ד"ה חייבי לאווינן דהא דעפוי"ם לאו בת קידושין ילפינן מיפנת תנאר דכתיב ואחר כן תבא אלי ובעלתה מפלל דמעיקרא לאו בת הוי' עכ"ל הנה דנבעלתה הוא הוי' ובל"ז דנתי במ"א במוכנסה לחופה באופן דלא מהני אם מהני זה שהיא ברשותו במשך הזמן לשנתי דין חופה פינון דהפניסה לא הי' מועיל וה"נ הפניסה לביתו בהיותה עפוי"ם הי' ואכ"מ]: והנראה עפ"י מה דראיתי בשו"ת מהרי"ק ו"ל (סי' קל"ט) דהביא בשם השואל דרצה לומר דאף דיבמה נקנית ליבם בביאה מ"מ אין זה בתורת תפיסת קידושין דיבמה לאו בת קידושין הוא כלל אלא הוא ענין דין שע"י חיבורם ונעשית מיוחדת אליו נאסרת לעלמא והשיב לו מהרי"ק ו"ל דמקא דבעי הש"ס למילף קידושין באשה מביאה ביבמה מוכח דביאת יבמה פקידושי אשה הוא דאל"כ מה ענין זה לזה הא ביבמה אף בביאה לאו מתורת תפיסת קידושין הוא אלא ענין איסור מגזה"כ כשאר עריות שאינן משום דין קידושין וע"כ דגם זה קידושין הוא יעו"ש בנעם לשונו ו"ל והנה נחלקו ו"ל בזה בספק עצום ביבמה דלאו בת קידושין הוא אשת אח וכמ"ש רש"י ו"ל ביבמות (נ"ב).

(דלא מהני בה קידושי פספ ופטר משום דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות יעו"ש ומ"מ התירה תורה הביאה במקום מצוה אם הענין דחידושה תורה דין תפיסת קידושין דקידושי ביאה דאף דכשדנין לענין פספ ופטר אמרינן דעדיין תורת חייבי כריתות עלי' דלאו בת קידושין הוא מ"מ לגבי הביאה מיתשבא בת תפיסת קידושין דכיון דחייבי כריתות היא נשלל ממנה דין קידושין אף במה שהתירה תורה דהיינו הביאה והא דאמרינן פינון שלקחה נעשית פאשתו היינו דין פאשות ליאסר לעלמא ע"י יחוד זה אבל אין זה מתורת קנין קידושין כלל דאין קידושין תופסין בה.

וסברת השואל בזה דיבמה לאו בת קידושין הוא ליבם לא בקידושי פספ ופטר ולא בביאה אלא דהוא דין שנאסרה מצד שמיוחדת ע"י גיטין (מ"ג. ג.) מאי מאנרסתמיוחדת יעו"ש [ועי' רישלמי קידושין (פ"ג ה"ב) הרי יבמה שזינתה אין לו עליו קידושין ולא על אחרים קידושין וכבר העיר בזה מר חמיו דזה מכונן התוס' ביבמות (מ"ט): ד"ה הפל וכו' וליבם נמי לאו בת קידושין הוא יעו"ש] אמנם מהרי"ק ו"ל סברתו כי עכ"פ הביאה שמוותרת יש בה דין תפיסת קידושין.

והנה לכאורה פאותו ספק שנסתפקו ו"ל יש לספק גם ביפת תנאר דאמר בספרי (תצא) דאין בה אלא מצות בעילה יעו"ש ואין קידושי פספ ופטר תופסין בה ולדעת הריטב"א ו"ל דאף דהותר בה גירות בעל פרוחה מ"מ דינה כעפוי"ם דולדה כמותה וכנ"ל א"כ יש לספק אם נתחדש בה דין תפיסת קידושין בביאה זו או דלאו מתורת קנין קידושי ביאה היא דכיון דעדיין כעפוי"ם הוא אין בה תפיסת קידושין אלא דנעשית מיוחדת אליו ונאסרה עי"ז כסברת השואל גבי יבמה: ונראה דיש חילוק בין יבמה ליפת תנאר וזה למאי דכתב הרמב"ן ו"ל בקידושין (י"ד): בטעם מ"ד דמוכרה לאמה העברי לקרובים אף שאינה ראוי' ליעוד ודמי למוכרה לעפוי"ם דלא מהני וכתב דשאני עפוי"ם דאינן בני קידושין כלל אבל קרובים חשיבי ראוי' ליעוד פינון דבעצמותן בני קידושין ניהו ודבר אחר גרם לה יעו"ש ונראה סברתו ו"ל דזה דלא מהני קידושין בחייבי כריתות אינו משום דנשללו מהם תורת קידושין לגמרי דז"א דשפיר אית בעצמותן דין קידושי אלא דהאיסור שבהן גורם לעכב שלא יתפסו קידושין ואיסורו גרם לו ואלו הי' נפקע האיסור שפיר הי' תופסין קידושין אף שקרובותיו הן ומש"ה חשיבי בני קידושין דאיסור נחשב דבר אחר גרם אבל שפחה ועפוי"ם אין איסורן המעכב עליהן אלא אף אם לית בהו איסורא מ"מ בעצמותם לית בהו תורת קידושין דכל שאין עליו תורת ישראל אין לו דין קידושין [ועי' תוס' ביבמות (מ"ז): ד"ה ישם דכתבו דהא דאמר בגיטין (מ.)

(דהפכותב שטר אירוסין לשפחתו דמקודשת דהיינו בטבלה לשם שחרור אבל בלא טבילה לא תפסו קידושין יעו"ש ומבואר דאף דמיד שיקרוור פקע איסורא דעבדות ושוב ראוי שיתפסו קידושין מ"מ כ"ז דליפא טבילה שהוא חלות דין ישראלית לא מהני קידושין אף דליפא איסור וכן בעפ"ם ואכמ"ל] וראה בירושלמי פתובות (פ"ג ה"א) הרי אחרתו שאין לו הנהיה ומשלם קנס שניא הוא שיש לה הנהיה אצל אחר כו' שפחה שאין לה הנהיה יעו"ש ומבואר גם בזה סברא זו דחיבי פרישות איסור שבהן עומד ומעפב שלא יתפסו קידושין דהא לאחרים שפיר יש תפיסת קידושין ונחשיבא בעצמותה בת קידושין אבל שפחה שאין האיסור הגורם אין בעצמותה תורת קידושין ועי' פסחים (מ"ח).

(וקריתות (ז:) במשנה יעו"ש. ולפי זה נראה דסברת מהרי"ק ביבמה דיש בביאתה תורה קידושין אף דעדיין תורת חייב פרישות עלי' לענין קידושי פסא ושטר מ"מ סברתו ז"ל דכיון דיבמה בעצמותה בת קידושין דהא ישראלית בת קידושין היא אלא דהאיסור גורם להמנע חלות קידושין ושוב הביאה שמונתרת ופקע האיסור שפיר יש בה תורת קנין קידושין דכל דליתא לאיסורה בעצמותה בת תפיסת קידושין הוא ובאין פאחת היתר אשת אח וקנין קידושין.

אף זה רק ביבמה אבל ביפת תנאר למ"ד דלא הותר ביאתה רק אחר גירות בע"כ וגירות בע"כ אינו מועיל לשניא פישראלית רק להפקיע איסורא דביאת עפ"ם שוב כיון דבעצמותה עדיין פ"פ"ם הוא דולדה כמותה כנ"ל ממילא לא תפסי בה דין קנין קידושין אף שמונתרת דבעפ"ם אף דליפא איסורא ג"כ ליפא תפיסת קידושין ובזה גם מהרי"ק ז"ל מודה דלא נחלק אלא ביבמה דאיסור הביאה מונע תפיסת קידושין ובמקום יבום דהביאה מותרת סובר דנשאר בת דין תפיסת קידושין אבל ביפ"ת גם מהרי"ק ז"ל מודה דאינו דין קנין אישות דקידושין דעדיין לא חל עלי' דין ישראלית לקידושין אלא דנאסרה לעלמא ע"י שמיוחדת אליו וזה ברור בסברא: ומצאתי להרמב"ן ז"ל (בפירוש התורה תצא) שכתב להדיא דהבעילה דיפת תנאר לאו לשם קידושין שדינה עדיין כעפ"ם שאין קידושין תופסין בה אלא שהתיר בעילתה וכו' ואם נגתה תדין בחנק עכ"ל הנה מפירש כמ"ש דקנין הבעל ביפת תנאר אינו דין תפיסת קידושין אלא הוא ענין איסור גרידא וכסברת החכם השואל שבשו"ת מהרי"ק לענין יבמה וז"ב ולפי"ז מיושב מה דהקשתי דנלוף דאשה נקנית בביאה מק"ו דיפת תנאר שאינה נקנית בכסף ושטר ונקנית בביאה וכמו דילפינו מיבמה ולמ"ש גיחא דהא זה ברור דכ"ז דאמרינן דיפ"ת אין בה דין תפיסת קידושין דזהו רק למ"ד דלא הותרה ביאתה רק אחרי כל המעשים דהיינו גירות בע"כ דלמ"ד זה הוי כעפ"ם וכמ"ש הרמב"ן וקריטב"א.

אבל למ"ד דביאה ראשונה מותר מיד ואם"כ בעי גירות מדעתה א"כ נדאי דיש בה תפיסת קידושין דגירות גמורה פישראלית לכל דבריה וא"כ הא פבר ביארתי דזה אם מהני קידושי פסא ושטר ביפ"ת תליא ג"כ בזה אם הוי היתר גירות בע"כ דאזי לא מהני פסא ושטר אבל אם אח"כ הוי גירות מדעתה מהני פסא ושטר.

וא"כ מיושב דרק מיבמה ילפינו קידושי ביאה משום דמה דלאו בת קידושין הוא מפאת האיסור ושוב הביאה שהתירה תורה מדין קידושין הוא וכדברי מהרי"ק ז"ל אבל ביפ"ת ממ"נ אם גימא דהביאה מדין קידושין ע"כ דסוברין כמ"ד דבעי גירות מדעת ושוב ליפא ק"ו מיפ"ת דהא מהני גם פסא ושטר.

ולדעת הספרי דלא מהני פסוק וישטר א"כ סוכרין דהיתר גירות בע"כ ודינה כעפוי"ם שוב הרי לאו בת תפיסת קידושין הוא ואין זה ענין קידושין כלל רק האיסור מפאת מיוחדת ושוב א"א למילף קנין קידושין וקנין קידושין מהרי"ק ז"ל דא"א למילף קנין קידושין מאיסור שע"י אשנת וזה פשוט: [וראה בריטב"א קידושין (כ"ב:)] דביאר הא דאמר בש"ס שם ולקחת לה לאשה ליקוחין יש לה בה יעו"ש דאמי כמ"ד דביאה ראשונה הותרה ואח"כ בעי גירות מדעת מש"ה יש בה תפיסת קידושין אבל למ"ד דהותר גירות בע"כ אין בה תפיסת קידושין יעו"ש וזה ראי' למש"כ] ודע דצ"ע שי' רש"י בקידושין (כ"ב:)] ד"ה ליקוחין יש לה בה.

קידושין תופסין ואעפ"י שהיתה נכרית שהרי אינה מתגנירת מדעתה יעו"ש ובתוס' שם ד"ה שלא יעו"ש ומבואר דסוכר דגירות בע"כ מהני להיות בה דין תפיסת קידושין ג"כ ועי' רש"י יבמות (מ"ה).

(ד"ה חגיבי לאוין וכו' דילפינן דעפוי"ם לאו בת קידושין מדפ' ביפ"ת ואחר פן תבא מקלל דמעיקרא לית בה הוי' ועכצ"ל לפי"ז דהטעם דאין תופסין קידושי פסוק וישטר לשיתט ספרי אינו משום דלאו בת תפיסת קידושין פדברי רמב"ן דהא לרש"י יש בה קידושין אלא דזה מגזה"כ שלא יועיל פסוק וישטר וכמו לרמב"ן הוי גזה"כ מה שהביאה אוסרת פן לרש"י גזה"כ בזה דאין פסוק וישטר תופסים בה דגזה"כ ובעלתה דרק ביאה.

ולפי"ז יקשה פנ"ל דגילוף קידושי ביאה מק"ו דיפ"ת פנין דלרש"י ז"ל הוי זה ענין קידושין. ויתכן למאי דחידוש רמב"ן ז"ל (בפיה"ת תצא) דאף דבהיותה עמה הוי פאשת איש מ"מ אם לא יחפין בה ושלחנה בלא גט יעו"ש ואף דלא מצינו אשת איש יוצאה בלא גט מ"מ פנין דזו גיורת בע"כ ומדין גירות לאו כלום אמרי' דהגזה"כ הוא רק בהיותה עמו לא פשישלחנה לנפשה וא"כ א"א למילף קידושי ביאה דאשה מיפ"ת דהא בעינן למילף דין קידושין להצריכה גט וזה אינו ביפ"ת דהא גזה"כ ושלחנה לנפשה בלא גט כמ"ש הרמב"ן ופשוט: ד) ואולם בדין זה אם יפ"ת יוצאה בלא גט יש להתבונן דלכאורה צ"ע היכן מצינו אשת איש יוצאה בלא גט והוא דבר מתמי' שלא מצינו פיוצא בו.

והי' נראה דהענין בזה למאי דכתב הגר"א ז"ל (בלקוטים לס' שנות אלי' לזרעים) בפירוש המשנה גבי עיר הנדחת מרובין בסייף לפיכך ממונם אבד דתמוה לשון לפיכך דאיך תלה זה בזה.

וביאר הגר"א ז"ל דכיון דעיר הנדחת חידוש דין הוא מה דלא מצינו פיוצא בו אית לן למימר דנשאר בזה דין פן נח שהי' בישראל קודם מ"ת ולכן מאחר דאמרה תורה בהודחו רובה לדון בסייף פדין ב"נ ולא בישראל דבסקילה לפיכך גם ממונם אבד פדין ב"נ שחייב מיתה דממונו הפקר יעו"ש והעירני לד' ח"א.

ולפי"ז י"ל גם ביפ"ת פן דכיון דחידושה תורה היתר ביאת ישראל בעפוי"ם אית לן למימר דקנין שבה נשאר כמו קנין ב"נ שהי' קודם מ"ת דאף שנתחדשה הלכה בישראל שאין אשה נאסרת לעלמא אלא ע"י קידושין מ"מ ביפ"ת נשאר דין קנין אשנת של ב"נ וזהו הטעם דנאסרה משום ביאה זו בלי קנין קידושין דכדין ב"נ דנין בזה ולכן ניתא הא דיפ"ת שהיא א"א יוצאה בלא גט עפ"י ד' רמב"ם (פ"ט ממלקים ה"ח) דאף דאשתב"נ לית בה גירותין מ"מ משיוציאנה מביתו וישלחנה לעצמה נעשית כגרושה שלנו יעו"ש א"כ הוא ממש דין דיפ"ת אם לא יחפין בה ושלחה לנפשה וגם זה מתורת דיני ב"נ שנשאר ביפ"ת [והא דאמר בירושלמי קידושין (פ"א ה"א)

דשניהם מגרשים זה את זה בב"נ ע"ש וביפ"ת לא נאמר רק אם לא יחפזין ושלחה ובדידן' תלי רחמנא לק"מ למ"ש בתי ה"ר"ן סנהדרין (נ"ח).

(ד"ה ב"נ וכו' יפ"ת המותרת לישראל הוא מפני שהוא קונה בה קנין הגוף וכו' יעו"ש דמבואר מדבריו ו"ל דכיון דגם לולא האשות קנוני' לו כשפחה ע"י כיבוש מלחמה לכן יש לו זכות גירות בע"כ וכל הקנינים וע"כ מפנין דתורת שפחה עלי' אין דין גירושין לשפחה זו לרבה ואינו דומה לב"נ בזה דבב"נ שניהם שוים לקנות זא"ז דלא נאמר פי יקח ולא פי תלקח בב"נ ומש"ה שניהם מגרשים זא"ז משא"כ ביפ"ת דהיא קונה אותה מצד קדימת קנין השפחות ע"כ היא אינה מגרשתו] ולפי"ז כ"ז לשיטת רמב"ן דגירות בע"כ לא מהני מידי לתפיסת קידושין וכשם דלכל מקלי דינה כעפ"ם פן לענין קידושין ע"כ שפיר אמרינן דאשות שחידשה תורה הוא מדיני ב"נ וכשלא יחפזין ושלחה לנפשה ניתרת בלא גט אמנם לרש"י ו"ל דחזינו דאף דסובר ג"כ פרמב"ן דהותר גירות בע"כ מ"מ בזו נחלק ו"ל דמ"מ מהני עכ"פ הגירות בע"כ לענין תפיסת קידושין דכיון דהותרה בגירות בע"כ לענין הביאה הותרה לכל דיני אשות ונעשית פישראלית לתפוס בה קידושין פאלו הי' גירות מדעת ורק למאי דאינו נוגע לאשות דינה כעפ"ם א"כ ודאי דבעי גט דכיון דאשות פישראל הוא לא מצינו א"א יוצאה בלא גט [וראה בספרי (תצא) ושלחתה לנפשה בגט דברי ר"י יעו"ש ועי' (בלח"מ פ"ח ממלכים ה"ו) מ"ש בזה ולמ"ש ר"י סובר פבריתא דליקוחין יש לה בה ע"כ יש בה תפיסת קידושין פישראלית ובעי גט]: (ה) וזה לא פביר פתבתי להעיר בשיטת רמב"ם (פ"ח ממלכים) דביאה ראשונה מותרת במלחמה בלי גירות ודרי זו כביאת זנות שהותרה יעו"ש ומשמע מפשטות דבריו שם דבכל גונוי אינה נאסרת משום ביאה זו דקודם גירות והעירותי מהא דירושלמי קידושין (פ"א ה"א) מילתא דשמואל אמרה זונה עומדת בשוק וכאו עלי' שנים הראשון קנאה והשני נהרג עלי' הדא אמרה אפילו לא נתפנון לקנותה יעו"ש ומבואר דבת נח נקנית שלא בכוננה לראסר לעלמא ואמאי לא תאסר היפ"ת ע"י ביאה זו פיון דעדיין עפ"ם הוא ולכאורה הא דירושלמי מייירי כעפ"ם הבא על עפ"ם שלא בכוננה דקנאה אבל לא מצינו שישראל יהי' לו קנין אשות בבת נח לחייב הבא עלי' דאין אשות עפ"ם אולם ראיתי בשו"ת הריב"ש ו"ל (סי' ו') שדן לענין מומר, שנשא בת ישראל בערפאות שלהם וז"ל וכי תימא והא אמרינן בסנהדרין דבני נח בעולת בעל יש להן וכו' וא"כ בנדון זה שפיאר שתהי' אשתו פחוקות העפ"ם.

הרי הוא פאלו אמר לה הרי את אשתי בביאה פדין בן נח לא היא דב"נ אין לו אשות באשתו אלא לחייב את מינו ר"ל בן נח אחר שפא עלי' אבל ישראל אינו חייב באשת ב"נ וכו' וא"כ זה שאעפ"י שחטא ישראל לא חלו עליה קידושין פלל וכו' דאין קידושין בבת ישראל לחצאין ועוד דבב"נ נח א"צ גט וכו' עכ"ל ומבואר דמספקא להריב"ש ו"ל אם יש דין אשות של ב"נ לישראל בבת ישראל וסברת הספק משום דאין קידושין בבת ישראל לחצאין וכיון דלא קידשה לכל דיני קידושין הוי זה כעין שיור ולא מהני מידי גם לדיני אשות ב"נ.

עכ"פ מבואר מזה דמצד המקדש אף שישראל הוא שפיר יש לו דין אשות ב"נ אלא דאין קידושין בבת ישראל לחצאין וא"כ שוב פישראל שנשא בת נח בתורת קנין ב"נ שפיר אית לן למימר דתפסי לו בה אשות בת נח ותאסר עכ"פ לאחרים כמו הבא על הזונה דקנאה ואף דאם משלחה לנפשה מהני להתירה פדיני ב"נ מ"מ עכ"פ קודם השילוח תאסר מצד ביאתו לאחרים [ועי' רמב"ם (פ"ט ממלכים ה"ז) שכתב בד"א בב"נ נח שפא על בת "נח" יעו"ש דמשמע דחולק על סברת

הַרִיב"ש] [נְעִינָן בְּמִס' גְּרִים (פ"ג ה"ז) יִשְׂרָאֵל שָׁבָא עַל בֵּית עֲכוּ"ם יְדוֹן פְּדִינֵי עֲכוּ"ם וְתָמָה בִּס' נַח"י שָׁם דְּהָא יִשְׂרָאֵל שָׁבָא עַל הָעֲכוּ"ם אֵינּוּ חֲזִיב מֵיַתָּת ב"ד וְרִצִּיתִי לְפָרֵשׁ לְמֵאֵי דְחָקַר בְּשׁו"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב (ח"א סי' כ') דִּישְׂרָאֵל שְׁנַשְׂא נְכָרִית אַף שְׂאִין אֲשׁוּת לְעֲכוּ"ם מ"מ חֲשִׁיבָא פְּאֻשְׁתַּי אִישׁ לְחִיבָא ב"נ הֵבָא עֲלֵי מִשׁוּם עֲשֵׂה דוֹדְכָךְ וְהֶאֱחָרוּנִים פְּלִפְלוּ בְּדַבְרֵי דְקִנְיָן אֲשׁוּת דְּב"נ לֹא פִקַּע מִיִּשְׂרָאֵל יַעוּ"ש בְּדַבְרֵיהֶם.

וְהִנֵּה זֶה פְּשׁוּט דְּהָא דְאָמַר בְּסִנְהֶדְרִין (נ"ז): דְּב"נ הֵבָא עַל אֲשֵׁת יִשְׂרָאֵל דְּנִדּוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל דְּזִהוּ רַק בְּאֲשֵׁת יִשְׂרָאֵל שְׂיִישׁ לְיִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֲשׁוּת יִשְׂרָאֵלִי אֲבָל בְּכַה"ג לִפ"ד הִשְׁבוּ"י דִּישׁ אֲשׁוּת בְּדִין ב"נ פְּשׁוּט דְּאִין דְּנִין אוֹתָם רַק פְּדִינֵי ב"נ דְּהָא מַה דְּהָוִי אֲשֵׁת אִישׁ מְדִינֵי ב"נ הוּא וְנָה יִתְכֵן הַמְכַנּוּן "יִשְׂרָאֵל שָׁבָא עַל בֵּית עֲכוּ"ם יְדוֹן לֹ" (לְאַחַר הֵבָא עֲלֵי) "בְּדִינֵי עֲכוּ"ם" דְּכִינּוּן דְּאֲשׁוּת ב"נ הוּא נִדּוּן בְּדִינֵי ב"נ וְז"פ: אוּלָם בְּאֵמַת ד' הִשְׁבוּ"י תְּמוּהִים דְּהָא יִשְׂרָאֵל הֵבָא עַל הָעֲכוּ"ם עֲרוּהָ הוּא וְקִנְיָנִים פּוֹגְעִין בּוֹ א"כ אֵיךְ יִהְיֶה לּוֹ קִנְיָן אֲשׁוּת ב"נ וְהֵלֵא גַם ב"נ אֵין לּוֹ קִנְיָן בְּעֲרוּהָ וְכִמּוֹ שְׂכ' הַמ"ל (בִּפ"ט מְמַלְכִים) וּבִס' פִּר"ד דְּב"נ שָׁבָא עַל הָעֲרוּהָ אֵינְהָ נְאֻסְרַת עַל חֲבִירוֹ יַעוּ"ש וְלֹא עֲדִיף יִשְׂרָאֵל מֵעֲכוּ"ם וְשׁוּב כִּינּוּן דְּבִישְׂרָאֵל תְּמִיד הָוִי עֲרוּהָ בְּאִסּוּר פְּשׁוּט דְּאֵינְהָ נְאֻסְרַת ע"י בִּיאָה כְּזוֹ וְאַף דְּאֵינּוּ דוֹמָה לְב"נ הֵבָא עַל הָעֲרוּהָ דְּהָוִי אִסּוּר גַּם כְּפִי דִינֵי ב"נ מִשְׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל הֵבָא עַל הָעֲכוּ"ם דְּאִסּוּר עֲכוּ"ם אֵינּוּ בְּב"נ רַק מִתּוֹרַת יִשְׂרָאֵל א"כ י"ל דְּאֵין עֲרוּהָ מְדִינֵי יִשְׂרָאֵל מְעַכְבַּר עַל קִנְיָן אֲשׁוּת מִתּוֹרַת ב"נ מ"מ זֵיל בְּתַר טַעְמָא דְּב"נ הָרִי לֹא נְאֻמַּר דִּין זֶה שְׂאִין אֲשׁוּת בְּעֲרוּהָ אֲלֵא הוּא עֲנִין הַתְּלוֹי בְּטַעַם דְּכִינּוּן דְּאֲשׁוּת ב"נ מִפְּאַת וְדְבַק בְּאֲשֵׁתוֹ וְכִינּוּן דְּאִסּוּרָה עֲלֵיו אֵין זֶה בְּדִין וְדְבַק וְגו' וְשׁוּב אֵין נ"מ מֵאֵיזָה טַעַם אִסּוּרָה עֲלֵיו כִּינּוּן דְּמ"מ אֵי אֲפֻשֶׁר לּוֹ לְהַדְבִּק עִמָּה וְז"פ [וְעֵי רַש"י סִנְהֶדְרִין (נ"א).

(ד"ה עֲכוּ"ם נְתִין וּמְמַזְר וְכו' יֵשׁ לְהֶם קִידוּשִׁין וְהָרִי הוּא אֲשֵׁת אִישׁ דְּקִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּיָן וְכו' וְתְּמוּהָ דְּאֵיךְ יֵשׁ קִידוּשִׁין לְעֲכוּ"ם בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכַבֵּר תְּמָהוּ בְּהַגְהַת הַש"ס. אַף לְדַבְרֵי הִשְׁבוּ"י דִּישׁ לְיִשְׂרָאֵל אֲשׁוּת ב"נ בְּעֲכוּ"ם י"ל דַּה"ה לְהִפּוּף יֵשׁ אֲשׁוּת לְעֲכוּ"ם בְּבֵיתִי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשׁוּת בֵּית נַח אַף שְׂאִסּוּרָה אֲלֵיו, וְדוּחַק] וּלְפִי"ז כ"ז בְּיִשְׂרָאֵל הֵבָא עַל הָעֲכוּ"ם בְּאִסּוּר אֲבָל בִּיַּת תְּנַאֵר דְּהִתְרַתָּה בִּיאָה רֵאשׁוּנָה שׁוּב אֵית לָן לְמִימַר דְּקִנְיָנָה פְּדִין אֲשׁוּת ב"נ כִּינּוּן דִּישׁ לְיִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֲשׁוּת ב"נ נְבִבַת נַח לְפִי דְּבָרֵי הִשְׁבוּ"י וְיִתְכֵן בְּפְשׁוּטוֹ לְמֵאֵי דְּנַחֲלִקוּ רַש"י וְתוֹס' יְבָמוֹת (מ"ט): אִם דְּבַר הַמוֹנֵעַ חִלוּת קִידוּשִׁין יְכוּל לְהַפְקִיעַ קִידוּשִׁין שְׁכַבְרָה חִלוּ יַעוּ"ש וְנִרְאָה דְּמַחֲלִקוּתָם רַק בְּקִנְיָן אֲשׁוּת יִשְׂרָאֵל דְּלֹא מְהַבִּי שׁוּם הַפְקָעָה לְקִידוּשִׁין אֲלֵא בְּגִט דְּלֹא מְצִינּוּ אִשָּׁה יוֹצֵאָה בְּלֹא גִט בְּזַה סְבָרֵי הַתּוֹס' דְּכִינּוּן דְּכַבֵּר חִלוּ הַקִּידוּשִׁין א"א לְהַפְקִיעַ אוֹתָן ע"י שׁוּם סִיבָה לְבַד ע"י גִּט.

אֲבָל בְּאֲשׁוּת ב"נ דְּאֵינּוּ חִלוּת קִידוּשִׁין רַק ע"י שְׁמִינְחָתָה אֲלֵיו וְאִם מִפְּרִידָה מְמַנּוּ נִתְרַת בְּלֵי גִט שׁוּב בְּזַה שְׂנֵאֲסָרָה עֲלֵיו לֹא גִרַע מִפְּרִוּד וּבְנֻדָּאֵי פִקַּע אִישׁוּתוֹ וְז"ב וְא"כ י"ל דְּכִינּוּן דִּיפ"ת.

אֵינְהָ מְוַתְרַת רַק בִּיאָה רֵאשׁוּנָה בְּלְבַד וְאַח"כ חֲזָרָה לְאִסּוּרָה מִמִּילָא פִקַּע הָאֲשׁוּת שְׁחַל ע"י בִּיאָתָה דְּכָל שְׂאֵלוֹ הִי בְּתַחֲלַת חִלוּת לֹא הִי חַל קִנְיָן אֲשׁוּת כְּשֶׁנֶּעֱשֶׂה אַח"כ פִּקְעֵי אֲשׁוּת דְּמַעֲקִירָא וְאֵינּוּ דוֹמָה לְזוּנָה עוֹמְדַת בְּשׁוּק דְּקִנְיָנָה דְּאַף דְּלֹא יִתְרַתָּה לְאִשָּׁה מ"מ יֵשׁ לּוֹ בְּהָ הִתְרַת בִּיאָה אֲבָל זוֹ שְׂאִסּוּרָה אַח"כ אֵין לָהּ הַפְּרָדָה גְּדוּלָה מְזוֹ וּפְשׁוּט: (ו) וּבְעֵיקַר הַחֲקִירָה אִם יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל קִנְיָן בְּבֵית נַח פְּדִין בְּן נַח הִכָּא דְּלִיכָא אִסּוּרָא דְּבִיאַת עֲכוּ"ם יֵשׁ לְעוֹרַר מְהָא דְּסִנְהֶדְרִין (נ"ז).

(כִּי אֲתָא רַב דִּימֵי אַר"א אַר"ח בְּן נַח שְׁיִיחַד שְׁפָחָה לְעַבְדּוֹ וְכָא עֲלֵי נְהָרְג עֲלֵי וּבְפִירַש"י ז"ל שְׁם כְּתַב כּוֹתֵי בְּיִשְׂרָאֵל אִסּוּר. שְׁפָחָה כְּנֻעֲנִית שְׁיִיחַד יִשְׂרָאֵל לְעַבְדָּ עֲבָרֵי שְׁלוֹ וְכָא עֲלֵי נְהָרְג ע"כ

ומבואר דיש לע"ע קנגן אשנות בשפחה פנעניג לענגן לחייב מיתה עכו"ם הבא עלי נאם נימא דכל שאין לישראל תפיסת קידושי ישראל שוב לית לי גם קנגן אשנות דב"נ א"כ שוב נהי דשפחה לעבד משרי שרי מ"מ הרי שפחה לאו בת קידושין הוא עי' יבמות (מ"ה).

(וקידושין (ע'.) וכמה דוכתי ושוב מאי בכך דהותר איסור ביאתה מ"מ הרי ע"ע הוא ישראל גמור ואין לישראל שום קנגן אשנות בשפחה ואמאי יתחייב הב"נ מיתה וע"כ מוכח דהא דאין לו לישראל קנגן אשנות דב"נ בעכו"ם הוא מפאת האיסור ביאה דכל שאינו מסור לביאה ליכא דין קנגן אשנות ב"נ אבל בשפחה לע"ע דפקע איסורו שפיר יש לו קנגן אשנות דב"נ ומש"ה מחייב ב"נ הבא עלי: [נהנה רש"י ז"ל הוכיח זה דיש אשנות לע"ע בש"כ לחייב לב"נ מהא דסנהדרין (נ"ז).

(דאמר דביפ"ת כותי בישראל אסור דהפוננה ש"כ הנשואה לע"ע ובאמת דצ"ע דמנ"ל זאת הא יש לפרש דכוננת הש"ס כותי בישראל אסור היינו ש"כ הנשואה לעבד פנעני של ישראל דבה שפיר פנין דלענגן קידושין עדיין דינו בעכו"ם מש"ה יש לו קנגן אשנות דב"נ בשפחה דכונתי הפותרת לו דכשם שאינו חל עליו דיני ישראל לענגן קידושין כן לא פקעי ממנה דיני ב"נ מלהיות לו קנגן אשנות דב"נ אף שטבל דלקידושין עדיין פמקצת עכו"ם אבל מנ"ל בשפחה הנשואה לע"ע דישאר גמור הוא ויש לו דיני קידושי ישראל לומר שיהי' לו עדיין דין אשנות ב"נ בשפחה לחייב ב"נ הבא עלי ואכ"מ]: ויתכן למאי דאמר כריתות (י"א).

(אינה שפחה חרופה האמורה בתורה. חצי' שפחה וחסצה בת חורין ומאונסת לעבד עברי דברי ר"ע ר"י אומר בשפחה פנעניג הכתוב מדבר ומאונסת לעבד עברי יעו"ש ומבואר שאמורה לישראל במלקות ואשם.

[ועי' ב"ח אהע"ז סי' מ"ד דגם לר"י דבש"כ הכתוב מדבר מ"מ בחצי' שפחה וחסצה בת חורין בנדאי הנה שפחה חרופה אף אם לא תפסו קידושין בח"ש וחב"ח דלא גרעה מש"כ גמורה ויל"ע בזה ואכ"מ ומבואר דלהיפוך לר"ע בשפחה פנעניג שאין חצייה בת חורין אינה בכלל שפחה חרופה] ונהנה לא נתבאר למ"ד זה דש"ח היינו ש"כ הנשואה לע"ע אם הוא ענגן קידושין דישאר והפוננה דגזה"כ דכשם שיש לישראל קידושין בישראלית גמורא לחיוב מיתה לכל העולם כן יש לישראל תפיסת קידושין בשפחה שטבלה לענגן חיובא דמלקות ואשם.

או דענגן חיוב שפחה חרופה אינו מצד איזו דין תפיסת דין קידושי ישראל דז"א דשפחה לאו בת קידושין הוא פלל ולית בה פלל קנגן אשנות דישאר אלא הענגן דשפחה חרופה הוא מצד שמינסדת לישראל זה אסרתה תורה לאחרים במלקות ואשם דהחפור והיחיד שלזה גורם לאסרה לאחרים אף דגם הבעל אין לו בה שום קנגן אשנות (ועי' ב"י אהע"ז סי' מ"ד מ"ש שם לחלק למאן דאמר דחסצה שפחה וחסצה בת חורין לא תפסו קידושין דהיינו דלא תפסו קידושין נגד כל העולם.

אבל לגבי נפש' דמקדש הוי קידושין ולא מיקושב אח"כ פשנשמתחררה פפנוי' בלי קידושין יעו"ש ויל"ע ב"ד אלו ואכ"מ] וראיתי בירושלמי קידושין (פ"א סוף ה"א) אהא דבעי שם בשפחה חרופה.

מהו שתקנה עצמה במיתת רבה ובהשלים שש [אם שפחה חרופה ניתרת ע"י מיתת הרב או ע"י שהשלים שש] וכו' ברם פרבי ישמעאל צריכה לו דר"י אמר שפחה פנעניג הנשואה לע"ע הכתוב

מדבר אם נישואי תורה הן אם אדוניו יתן לו אשה לא צורך דלא מהו שתקנה עצמה במיתת רבה ובהשלים שש עי' בק"ע דבירר דלר"י אף דאין קידושין תופסין בשפחה מ"מ גזה"כ ב"זו שנישואי' מן התורה כדכ' אם אדוניו יתן לו אשה ועיי"ש דמהפך הגירסא וגם לא כתבו שום טעם לסברת האיבעי' ונראה פשוט דהאיבעי' הוא בזה הספק אם הא דחייבה תורה בשפחה חרופה מלקות ואשם הוא מדין תפיסת קידושין שחידשה תורה לגבי המקדש שהוא הע"ע שיהא לו תפיסת קידושין בשפחה זו והם קידושין קלושים מקדושים דעלמא שמתייבין מיתה וקני אין מחייבין מיתה וממילא אף אם נעשה בן חורין ע"י יציאתו בשש ואין לו ביה עתה שום תפיסת קידושין מ"מ דמי לקידושין דעלמא דאם נעשה אינו ראוי לא פקעי קידושין שפכר חלו וכמ"ש תוס' ביבמות (מ"ט): ד"ה סוטה יעו"ש וגם לרש"י ו"ל שם דפקעי קידושין שפכר חלו מ"מ בכאן כיון דלא נתחדש דבר הפוסל קידושין רק העדר חלות דשפחה אינה פוסלת רק דלא נתחדש ביה דין קידושין בזה לכ"ע מהני שלא יפקעו לה בשפכר חלו ואכמ"ל בזה אמנם אם נימא דשפחה חרופה אף שמתרת להע"ע מ"מ אין לו ביה שום תפיסת קידושין כלל והא דחייבין עלי' מלקות ואשם היא מפאת שמינחת אליו אסורה לאחרים א"כ זהו רק בשעה שמינחת אליו בהיתר אבל עכשו דנעשה בן חורין ואסור בשפחה א"כ אינה מינחת אליו פקע אסורה וז"פ: ולפי"ז יתכן דדין זה אם ב"נ נהרג על שפחה הנשואה לע"ע תליא בספק הירושלמי דלפי צד הספק בירושלמי דחייב שפחה חרופה משום דין תפיסת קידושין הוא דגלי קרא אם אדוניו יתן לו אשה דנישואי תורה הן שפיר י"ל דאף שאין נוהגין ביה פרטי דיני אשת איש לחיוב מיתה וכה"ג מ"מ מהני להחשב כא"א דישאל לחייב מיתה לב"נ דכל דבישראל איכא אנהרה ממילא בב"נ אנהרתו זו מיתתו.

אבל לפי הצד דבש"ח לית ביה כלל שום תפיסת קידושין וחייב מלקות ואשם מצד דמינחת אליו י"ל דלא מהני מינחת דישאל לחייב מיתה לב"נ. דישאל אין לו כלל דין אשנות ב"נ רק אשנות ישאל ותו לא וכיון דש"כ הנשואה לע"ע אין ביה שום דין קידושי ישראל שוב גם אשנות ב"נ לית ביה ולא יתחייב ב"נ הבא עלי'.

ובפשיטו למ"ד דש"כ לע"ע אינה ש"ח א"כ לית ביה כלל אשנות ישראל ורש"י ו"ל הרי כתב מפני ש"כ דש"ח היינו ש"כ הנשואה לע"ע ועי' במהרש"א סנהדרין (נ"ז.) שם ודו"ק: (ז) ובגוף הדבר אם חייב שפחה חרופה מצד גזה"כ דיש תפיסת קידושין לע"ע או מצד שמינחת דהבאתי מדברי הירושלמי קידושין דאמר דנישואי תורה הן יעו"ש (דמשמע דהוא דין קידושין הנה לשון הגמ' גיטין (מ"ג).

(אר"ש וכו' חצי שפחה נאפי' בת חורין שנתקדשה אין קידושיה קידושין ואם לחשה אדם לומר איזו הוא שפחה חרופה זו מ"ש וחב"ח המאנרסת לע"ע אלמא בת איתרוסי היא אמור לו פלך אצל ר"י שהוא אומר בשפחה פנענית המאנרסת סת לע"ע ושפחה פנענית בת איתרוסי הוא אלא מאי אית לה למימר מאי מאנרסת מינחת ה"נ מאי מאנרסת מינחת ע"כ ואם נימא דגזה"כ דשפחה לעבד עברי יש ביה תפיסת קידושין א"כ מאי קשי ושפחה פנענית בת איתרוסי הוא הא לע"ע זה שפיר בת איתרוסי הוא דגזה"כ שתופסין ביה קידושין פאלו לחייב מלקות ואשם וגם מאי זה דאמר אלא מאי מאנרסת מינחת הא שפיר י"ל דמאנרסת ממש קאמר דלדידן גזה"כ דבת איתרוסי הוא וע"כ דפשיטא לי לגמ' דשפחה לאו בת איתרוסי כלל אף לע"ע שמתרת ביה והחייב מלקות ואשם הוא רק מפאת שמינחת אליו ומש"ה גליף מינה דה"ה למ"ד דש"ח היינו

ח"ש וחב"ח דג"כ לית בה קידושין לא להע"ע ולא לעלמא ומיחייב מלקות ואשם מפאת שמנוחדת אליו וראה זה ראיתי דבר קידושי בפירושי הר"ש משנ"ץ לתו"כ (פ' קדושים פ"ה) דהביא גירסא בתו"כ איזו שפחה חרופה חצי שפחה ונחצי בת חורין שנתקדשה "לכן חורין" ר"י אומר שפחה שנתארסה לע"ע וכתב הר"ש בפ' השולח מפרש רב ששת דקידושין לא תפסי בה ומדמה לה למקדש חצי אשה דאינה מקודשת וניחא לן נמי דגרסינן בדר"ע "בן חורין" ובדברי ישמעאל לעבד עברי אבל בפ"ב דכריתות בשניהם גרסינן עבד עברי וטעמא הוי בח"ש וחב"ח במילתא דר"ע דוקא לע"ע דמותרת לו שפחה הוי שפיר מנוחדת אבל לכן חורין דאסורא לו לא הוי חיוב ביחוד שלו עכ"ל ונראה פונתו דלפי סוגי' דגיטין (מ"ג).

(דמסיק דחיוב דש"ח לר"ע דמייירי בתצי שפחה וחב"ח לאו משום דתפסי בה קידושין אלא משום דמנוחדת אליו סובר הת"כ דלא בעינן יחוד המותר רק אף אם מנוחדת לכן חורין שעדיין אסורא אליו מצד חצייה שפחה מ"מ חשיבה שפחה חרופה וסוגי' דכריתות פליגא על התו"כ וסוברת דליכא לחיובא מלקות ואשם מצד זה שמנוחדת לו רק אם מנוחדת לע"ע שיהא יחוד המותר אבל לא לכן חורין דהוא אסורה לו וזה קידוש גדול שיהי' חיוב ש"ח בלי שום דין תפיסת קידושין ובלי היתר ביאה וכלל וצ"ע הטעם ולכאורה לפי הת"כ דמנוחדת לכן חורין ג"כ הוי ש"ח א"כ אמאי בדר"י דאמר דש"ח היינו ש"כ המאונסת לע"ע ואמאי לא מהני אם מנוחדת לכן חורין פנין דמהני גם יחוד באיסור ובשלמא אם נימא דלמ"ד דש"ח היינו ח"ש וחב"ח הוי חיובא משום דתפסי בה קידושין וכדאמרינן בגיטין (מ"ג).

(למ"ד דח"ש וחב"ח קידושיה קידושין שפיר י"ל דיש חילוק בין ר"ע לר"י דלר"ע דש"ח החיוב משום תפיסת קידושין שפיר אף דמאונסת לכן חורין שאסרה אליו מ"מ פנין דתפסי בה קידושין מחייב עלי' מלקות ואשם.

אבל לר"י דש"ח היינו שפחה פנענית דלאו בת איתרוסי הוא החיוב משום דמנוחדת לו שפיר בעי' שתהי' מנוחדת לע"ע שיהא יחיד בהיתר ולא לכן חורין. אבל לפי דברי הר"ש משנ"ץ ו"ל דגם לפי הצד דלא תפסי קידושין בח"ש וחב"ח והוי החיוב גם אליבא דר"ע מפאת שמנוחדת לו מ"מ שיטת תו"כ דמנוחדת לכן חורין באיסור ובלי תפיסת קידושין הוי ש"ח א"כ אמאי בדברי ישמעאל דאמר דש"ח היינו ש"כ בעי' שתהי' מאונסת לע"ע הלא לפי התו"כ גם מנוחדת באיסור הוי יחוד.

ולכן הי' נראה מזה דלמסקנא דגמ' גיטין (מ"ג.) (דחיוב דש"ח מפאת שמנוחדת ולא משום תפיסת קידושין דמ"מ היינו שאין בה תפיסת קידושין לעלמא אבל מ"מ להעבד עברי בעצמו דגלי קרא דאם אדוניו יתן לו שפיר תפסי לו בה קידושין והא דהוכיח הש"ס מהא דר"י דאמר בש"כ הפתוב מדבר דהחיוב לאו משום תפיסת קידושין היינו דלא נימא דליכא חיוב דש"ח אלא אם תפסי בה קידושין לכ"ע ובאופן דאלו הי' זה הבועל מקדשה ג"כ הי' תופסין בה קידושין אזי היא דיש חיוב ש"ח ע"ז הוכיח הש"ס דאינו פן שיקרי לר"י יש חיוב דש"ח בש"כ הנשואה לע"ע אף דלהבועל לא תפסי קידושין וע"כ משום דמנוחדת אליו יש חיוב וה"ה די"ל פן לר"ע.

אבל מ"מ י"ל שפיר דלכ"ע עכ"פ להע"ע שפיר יש בה דין תפיסת קידושין והחיוב מלקות מצד ענין אשות שיש לע"ע וזה יתכן סברת הר"ש ו"ל דאף דשיטת התו"כ דיש חיובי דש"ח בח"ש וחב"ח המאונסת לכן חורין מפאת שמנוחדת ולא בעינן תפיסת קידושין מ"מ היינו דיש חיוב

דאף דלא תפסי קידושין לעלמא אבל מ"מ עגנו מנוקדת הוא שיש לו בה קנן אשנות וכלשון הש"ס בסנהדרין (נ"ז).

(שיחיד שפחה לעבדו דהיינו שיש לה בה קנן אשנות ב"נ וע"כ שפיר פיון דחצינה בת חורין ומותרת לו שפיר יש לו בה קנן אשנות בחצי' זו ואף שאין לה בה קנן אשנות דישראל מ"מ יש לו בה קנן אשנות דב"נ להיומה בכלל מנוקדת לו.

אבל בשפחה פנענית דאסורא לישראל ואין לו שום צד היתר אין לו בה קנן אשנות דב"נ כלל ואינה בכלל מנוקדת ובחי' הארכתי מהא דירושלמי קידושין (פ"א סוה"א דאמר אהא דבעי בהשלים שש אם פקע דין שפחה חרופה דלכ"ע דש"ח הוא ח"ש וחב"ח המאנרסת לכן חורין ליכא למיבעי' [דהא גם לכן חורין הוי דין זה ולא גרע עי"ז שאנרסה בעודו ע"ע והי' לו היתר בכללה בעת חלות דין ש"ח] אלא לר"י צריכא דאמר דבש"כ הפתוב מדבר יעו"ש בפנ"מ.

ומבואר דהירושלמי סובר כהת"כ דמאנרסת לכן חורין הוי ש"ח ומ"מ בשפחה פנענית ליכא חיובא במנוקדת לכן חורין ואכ"מ במה שיל"ע בד' ירושלמי שם. ועי' בפיה"מ לרמב"ם בכריתות (י"א).

(דכתב דבעי' מאנרסת לע"ע שיש לו קידושין והיא מותרת עכ"ל מבואר דאזיל כס"ד דש"ס גיטין (מ"ג.) (דיש תפיסת קידושין בח"ש וחב"ח והחיוב לאו משום מנוקדת רק משום תפיסת קידושין ומ"מ כתב דתרוניהו בעינו תפיסת קידושין והיתר ביאה ולפ"ד ח"ש וחב"ח המאנרסת לכן חורין אף למ"ד דתפסי בה קידושין מ"מ אינה בכלל שפחה חרופה לפי שאינה מנוקדת בהיתר וזה פגירסתא דכריתות דגם לר"ע דש"ח וחב"ח בעי' מאנרסת לע"ע דוקא וקדברי הר"ש דלסוגי' דכריתות בעי' שתהא מנוקדת בהיתר אלא דלהר"ש ז"ל היינו משום דלא תפסי בה קידושין והוי החיוב משום דמנוקדת ע"כ בעי' מנוקדת בהיתר אבל למ"ד דח"ש וחב"ח תפסי בה קידושין י"ל דאין החיוב משום יחוד רק משום תפיסת קידושין ושוב גם לכן חורין דתפסי קידושין יש דין ש"ח אף דאסורה אליו אולם לא מהני תפיסת קידושין בלי צירוף יחוד המותר ואף למ"ד דמהני תפיסת קידושין בח"ש וחב"ח.

מ"מ פיון שאסורא אליו אין בה דין ש"ח ועי' רש"י פרייתות (י"א.) (ד"ה לר"י וכו' ודאי מאנרסת מישראל הוא דהא תפסי בה קידושין והב"ח הגיה ודאי לאו מאנרסת מישראל דהא לא תפסי בה קידושין יעו"ש וצ"ע שלא הביא דברי רש"י ז"ל בגיטין (מ"ג).

(ד"ה ואם לחשד וכו' מאנרסת לעבד עברי וה"ה לכל ישראל יעו"ש ומפורש שיטתו דלסברת הש"ס דחיוב ש"ח לר"ע משום דתפסי בה קידושין גם מאנרסת לישראל אף שאסורה אליו מצד חצי' שפחה מ"מ הוי ש"ח ועי' רבינו גרשום ז"ל בכריתות (י"א).

(דכתב ומאנרסת לישראל ליכא למימר פיון דחצי' שפחה אסורא לישראל יעו"ש ויש לפלפל בכ"ז טובא ואכ"מ: ח) (נדע דבדברי הירושלמי קידושין (פ"א סוה"א שהבאתי דבעי' בשפחה פנענית הנשואה לע"ע למ"ד דהוי שפחה חרופה ואינה יוצאה בגט אם מהני מיתת הרב להתירה או אם השלים שש ופקע דין ע"ע אם ניתרת יש לעורר למאי דאמר בסנהדרין (נ"ט:): דאמר ר"א ב"נ שייחדשפחה לעבדו ובא עלי' נהרג עלי' מאימתה התרתה (שלא תקרא מנוקדת לו) משתפרע ראשה בשוק יעו"ש וביאר רמב"ם ז"ל (בפ"ט ממלכים) דאין הפוננה בעצמה תעשה פן אלא מאימתי תחזור להיתרה משפרישנה מעבדו ופרע ראשה בשוק ע"כ ומבואר דכשם דחלות

איסורה דשפחה זו בא ע"י יחוד הרב פן הימרה בא ע"י הפרשת הרב אותן דכמו בעלמא בב"נ אם הפרישו עצמן זה מזה ניתנת כדאי ברמב"ם שם מירושלמי קידושין פן בשפחה עם עבד תליא בדעת הרב דמהני הפרדת הרב להתיר איסור א"א שהי עלי: ולפי"ז יש להעיר בדברי הירושלמי דאמאי לא בעי בש"כ הנשואה לע"ע אם מתרת ע"י הפרדת הרב את השפחה מעבדו פמו דניתנת בנשואה לכנעני וזה תליא באותו ספק עצמו דירושלמי אם דין שפחה חרופה תלוי בדין עבדות שאם פקע העבדות ע"י מיתת הרב או השלמת שש שיפקע איסור דש"ח פן הי יכול למיבעי בחיי הרב ובתוך שש אם מהני הפרדת הרב דלצד דתלוי בדין עבדות שפיר מהני הפרדת הרב אבל אם הוא גזה"כ בנישואי תורה הן ואינו תלוי בעבדות לא מהני הפרדת הרב [והתייבח לשיטת הריטב"א בקידושין (ט"ו):] דהא דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו ש"כ היינו בע"כ של העבד בעצמו מותר בשפחה יעו"ש ובמ"ל פ"ד מעבדים ומבואר דמסירת הרב והיתר שפחה שני דברים הם לפי"ז י"ל דבעינת הירושלמי שיהי נפקע דין ש"ח ע"י הפקעת העבדות הוא רק היכא דפקע היתר שפחה ממנו פגון ע"י מיתה והשלמת שש דנעשה בן חורין אזי י"ל דפקע ממנה דין ש"ח פנין שאסורה אליו.

אבל בחיי הרב בתוך שש נהי דמהני הפרדת הרב היינו לדין זה שיש בידי הרב למסור לו שפחה בע"כ מהני הפרדתו אבל מאחר דעדיין מותרת לו י"ל דבזה לא מספקי כלל שיהי נפקע דין ש"ח פנין דע"י הפרדת הרב לא נסתלק היתרו אבל לשיטת הרמב"ם בה' עבדים דמסורת הרב לש"כ והיתר השפחה לע"ע חדא הוא ובמקום דנסתלק רשות הרב למסור הש"כ נסתלק גם היתר העבד בהשפחה יעו"ש א"כ שובה עי"ז שמפרידו הרב מאותה השפחה חזר העבד לאסור בה דאף דאם ימסור לו שפחה אחרת מדעתו או אפשר גם אותה שפחה יחזור להיתרו מ"מ כ"ז שאינו חפץ ואינו מוסרו בע"כ עדיין באיסורא קיימא דכל היתרו דעבד עברי שהוא ישראל גמור בשפחה זו הוא מדין כפיית הרב וזהו דמהני לתת עלי דין שפחה חרופה אבל כשהרב מפריד אותן ונסתלק כפיתו והיתרו שוב הדרא לעצמותה דשפחה אסורה לישראל ובאיסור פקע דין ש"ח ומה לנו בזה שיש אפשריות להע"ע להיות מותר בשפחה אבל מ"מ בזו שאסורה לו אין לו עלי דין ש"ח וכמו אם יקח שפחה שלא במסורת הרב דנדאי לא יהי עלי דין ש"ח דלשפחה זו דמי כישאל גמר שאין לו בה שום נשואין פן לפי צד ס' הירושלמי דאם פקע היתרו אח"כ דפקע ש"ח א"כ בזה שנתבטל מסירת הרב ע"י ההפרדה דבטל היתרו שוב יפקע דין ש"ח ומסבא אין שום חילוק בין פקע היתרו מפל השפחות לאם פקע היתרו משפחה זו פנין דעלי אנו דנין אם יש לו בה נישואין ואם יש לאיסור שפחות פח להפקיע נישואין שפבר חלו גם איסור שפחה של זו תפקיע הנישואין וכמובן.

ונראה דהנה בחידושי הר"ן סנהדרין (נ"ז.) אהא דהביא דברי רש"י ז"ל דב"נ שיחד שפחה לעבדו ובא עלי נהרג משום גזל ולא משום א"א העבד של כותי אינו קנוי לו קנין הגוף ויש לעבד אשנות בשפחה שיחד לו רבו שאינו ברשות רבו להפקיע אותה כ"ז שירצה ולפריה נהרג עלי משום אשת איש עכ"ל.

והנה מבואר מדברי הר"ן ז"ל בפשיטות דסברתו דלא מהני הפרדת הרב להפקיע השפחה מבעלה העבד משום דאין העבד קנוי קנין הגוף להרב שיהי בידי להפקיע זכות אשתו וזה נגד שיטת רמב"ם ז"ל הנ"ל דסובר דמהני הפרדת הרב להתיר את השפחה הנשואה לעבדו וצריה מוכן ס' רמב"ם ז"ל דלקאורה מפורש בגיטין (ל"ח).

כס' ה'ר"ן ז"ל דעפ"ם אין לו קנן הגוף בעבדו יעו"ש וביבמות (מ"ו.) עפ"ם אינו קונה רק למעשי ידיו וכן פסק רמב"ם ז"ל (בפ"ט מעבדים ה"ה) עפ"ם נשקנה עפ"ם לעבדות לא קנה גופו ואין לו בו אלא מעשה ודיו עכ"ל ואיך יכול להפריד אשתו ולהפקיע קנן איסור שבו שזה תליא בקנן הגוף וכמ"ש הרשב"א ז"ל בקידושין (ט"ז).

גבי עבד עברי דאמרי בש"ס דגופו קני דהינו רק היכא דיש לו בו קנן איסור אבל מוכר עצמו שאין לו קנן איסור אין לו קנן הגוף יעו"ש הנה דקנן איסור וקנן חדא ניהו וכיון דעפ"ם אין לו קה"ג איך יהי לו זכות בקנן איסור.

ונראה להוכיח מזה דשיטת רמב"ם ז"ל דענן אשתו דעבד ב"נ חלוק מאשות ישראל דבב"נ אין זה קנן איסור רק הוא פעין קנן ממון פמי שקונה נכסים ומטלטלים פן יש לו קנן באשתו להיותה נקנית אליו אבל אינה נקנית אליו מצד דין וקנן איסור שאין אשתו לעפ"ם ולא ניהו דינים אלו לב"נ ועי' ח"י ה'ר"ן סנהדרין (נ"ט:) בשם רבנו דוד דדעתו דבב"נ לא מהני הפרדה רק בעבד לפי שלא עשיית א"א אלא יחוד הוא ע"ש ועי' רש"י סנהדרין (נ"ז).

ד"ה נהרג וכו' אהא דאמרי ב"נ שייחד שפחה לעבדו וכו' עלי נהרג עלי וז"ל נהרג עליו משום גזל ואעפ"י שאין זו פעולת בעל דאשות אלא דזנות בעלמא פחמור ובהמתו עכ"ל הנה דכתב בפשיטות דזה דב"נ שייחד שפחה לעבדו חייב אם בא עלי מתורת גזל הוא ולא מתורת דין קנן אשות [נראה ברמב"ם (פ"ט ממלכים ה"ט) דעפ"ם הבא על יפת תואר חייב משום גונב נפש יעו"ש בכס"מ ומבאר דאף דבישראל חייב דגונב נפש אינו אלא כשם כרו מ"מ בב"נ יש חיוב על הגניבה לחודי' בלי מכירה והיינו דאין החיוב מפאת הנפש כבישראל שגניבת נפש אינו דין ממון אלא ענן איסור רק החיוב משום גניבה כגניבת חפץ וכו' ג דאשות העפ"ם הני זכות נכסים ומש"ה מיחייב בלוקח יפ"ת שיש לה בעל כגונב ממנו אינה חפץ וצ"ע בזה שם וכ"כ במ"א באורף בעיין בענן זה אם עפ"ם גנב ע"ע של עפ"ם אם חייב ואכ"מ] וזה י"ל טעם רמב"ם ז"ל דמהני הפרדת הרב את השפחה להתירה משום דכיון דהוא זכה לו בנכסים אלו כ"ז שירצה כשברצונו להפרידו פקע זכותו שאין זה ענן איסור פלל רק לתא דגזל ותו לא.

ולפי"ז נראה בשפחה הנשואה לעבד עברי דע"ע ישראל גמור הוא אף דאמר בש"ס קידושין (ט"ז.) דגופו קני יעו"ש מ"מ מאחר שנשא השפחה ונישואי תורה הן הני זה ענן קנן אשתו ולא מהני בזה הפרדת הרב לכ"ע דאף דיש לו לרב קנן איסור שהרי מתירו בשפחה היינו דע"י העבדות הוקלש קידושיתו מעצמו וכמ"ש המ"ל בפ"ג מעבדים ה"ג) באורף יעו"ש אבל מ"מ אין כל ישראליתו ביז הרב ולת שיהי זה להרב שיהי' מפקיע איסורא דאשת איש שלו ובעיות הירושלמי במת הרב אינו מצד פחו של הרב להפקיע רק ממילא מפאת עצמו שפקע מהעבד הזה תורת נישואי ש"ח.

אבל הרב אין בידו להפריד שפחה הנשואה לע"ע דבזה גם רמב"ם ז"ל מודה לס' ה'ר"ן ז"ל. ועוד י"ל בפשיטות טפי דשאני עבד עפ"ם שאילו לא הי' עבד הי' לו היתר זה דהפרדה מאשתו בעצמו וכדאמר בירושלמי קידושין (פ"א ה"א) דבב"נ שניהם מגרשים זה את זה וברמב"ם (פ"ט ממלכים ה"ח) ומאמתי תהי' אשת חבירו כגרושה שלנו משיוציאנה מביתו וישלחנה לעצמה יעו"ש ומש"ה כשהוא עבד יש לו להרב אותו זכות בעצמו להפרידה ממנו.

אבל בשפחה הנשואה לישראל ע"ע דישראל בעצמו אין לו גירושים פאלו להתיר אשתו ע"י פירוד שוב אין לרב פח יותר מהעבד בעצמו ופשוט [ועיין מכילתא (פ' משפטים פ"ב) ר"ע אומר אם אדוניותו לו אשה המיוסדת לו שלא תהא פשפחת הפקר ע"כ ואינו מוכן ויתכן דהפנונה דר"ע וטעמ' בכריתות (י"א).

(דשפחה חרופה היינו חצי' שפחה וחס' בת חורין יעו"ש אבל שפחה הנשואה לע"ע אין לה דין שפחה חרופה א"כ שוב אין לו בה שום דין נישואי תורה לחייב ישראל אחר עי"ז וס"ד דיהי' לו דין ב"נ דאימתי שיצאה פרידה וישלחנה וע"ז קאמר אם אדוניו יתן לו אשה המיוסדת לו וז"פ וראיתי ברמב"ם (פ"ג מעבדים ה"ה) דכתב שאין הרב יכול לתת לו שפחה אחת לשני עבדיו העברים פדרה שנותן לפנענים שגאמר יתן לו אשה וכו' הכס"מ דזהו פירוש הרמב"ם במכילתא שיתן לו אשה המיוסדת לו יעו"ש ולפי"ז אינו מוכח שלא יה' מועיל הפרדת העבד או הפרדת הרב להתיר השפחה די"ל דהא א דבעבד פנעני נותן שפחה אחת לכמה עבדים היינו בלי יחוד ובכה"ג אסור בעבד עברי אבל ביחוד דגם בע"כ הוי פאשתו וחיוב הפא עלי' אלא דמהני הפרדה להתירה לאחרים וה"ה די"ל דמהני הפרדה להתיר שפחה של ע"ע אף שמיוסדת לו וצ"ע עוד בדבר: ודע דלפי דעת החידושי הר"ן ז"ל דלא מהני הפרדת הרב בשפחה שיחזר לעבדו משום שאין העכו"ם קונה את העבד קנן הגוף ומשמע דאם הי' קונהו קנן הגוף שפיר הי' מהני הפרדה ולפי"ז למאי דאמר יבמות (מ"ו).

(דישראל יש לו קנן הגוף בעבד עכו"ם יעו"ש א"כ נראה דישראל שיחזר שפחה לעבד פנעני שלו שפיר מועיל הפרדת הרב להתירא דבזה שגופו קני גם להר"ן ז"ל מהני הפרדה דרב ולכאורה יקשה הא דסנהדרין (נ"ז).

(דאמר פיוצא דיפת תואר כותי בישראל אסור יעו"ש דפירש"י ז"ל דאם ישראל מסר ש"כ לעבד עברי שלו דב"נ נהרג עלי' ועי' מהרש"א שם דיל"פ גם אם ישראל מסר שפחה לעבד פנעני שלו דב"נ נהרג עלי' ולפ"ד יקשה דהא לפי המבואר מדברי ח"י הר"ן ז"ל הא דב"נ נהרג עלי' הוא משום דלא מהני הפרדה דרב שאלו הי' מועיל הפרדה דרב לא הי' חייב מיתה כמבואר להד"ל בדבריו ז"ל וא"כ שוב אם נימא דמהני הפרדה דרב גם לשפחה דע"ע וכנ"ל א"כ אימתי כותי בישראל אסור ונהרג הא ע"ע גופו קני פקידושי (ט"ז).

(ובזה גם לחי' הר"ן ז"ל מהני הפרדה) וגם בע"כ דגופו קני א"כ אמאי חייב מיתה הא פל דמהני הפרדה דרב מיחייב לפי דעת ח"י הר"ן ז"ל. ומוכח מזה דבשפחה הנשואה לע"ע לא מהני פלל הפרדה דרב ומשפחת כותי בישראל אסור בשפחה הנשואה לע"ע.

אמנם נראה דאין ראי' דלכאורה צ"ע ד' חי' הר"ן ז"ל דאם הנה אמרינן דמהני הפרדה דרב לא הי' מחוייב מיתה מי שבא עלי' ואמאי הלא בכל ב"נ הדין פן דמהני הפרדתו זה מזו ומ"מ כ"ז שלא נתפרדו הבא עלי' חייב מיתה וכבר העיר בזה ח"א.

ונראה פשוט דכוננת חי' הר"ן ז"ל עפ"י ד' הגמ' גיטין (מ.) הכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ אומר מקודשת יעו"ש ומבואר דזה עצמו שכתב לה שטר אירוסין הנה כמו שמשחררה (ועי' רמב"ם (פ"ב מנזירות ה"ח) נדר עבדו בנזירות ואמר לו מופר לה יצא לחירות וחיוב להשלים נזירותו שהעבד כופין אותו ואין מפירין לו ואם הפר יצא לחירות יעו"ש] וזה י"ל ס' חידושי הר"ן ז"ל דאם הי' הדין דמהני הפרדת הרב להשפחה מבעלה אית לן למימר דבזה עצמו שבא

עלי הרב הוי כמפריד אותה מבעלה ואמאי אמרין דב"נ שייחד שפחה לעבדו וכא עלי הרב דנהרג עלי ומזה הוכיח דלא מהני הפדות הרב וא"כ ניחא דכ"ז ברב שבא עלי אם מועט הפדות הוי זה עצמו שבא עלי כמפרידה אבל אחר הבא עלי אף דמהני הפדות הרב מ"מ נהרג דמ"מ כ"ז שלא נפרדו חייבין עלי משום אשת איש וא"כ ניחא הא דכותי בישראל אסור דהיינו בשפחה הנשואה לע"ע או לע"כ של ישראל דב"נ הבא עלי נהרג דאף דבהני דגופו קני גם להר"ן ו"ל מהני הפדות מ"מ מחייב הכותי שאינו הרב עלי דדמי לכל אשת ב"נ דאף דמהני הפדות מ"מ קודם הפירוד חייבין עלי ונהר"ן ו"ל לא פטר רק את הרב גופו ומשום דביאה עצמה כפירוש דמי וז"פ.

[ויל"ע עוד בד' ח' הר"ן ו"ל למענין בלשוננו ו"ל דנראה מד' דאם גופו קני נפקע אישותו לגבי ישראל ומדמה לה להא דסנהדרין (נ"ט.) דאמר ליפא מדעם דלישראל שרי ולעפ"ם אסור ולא נהרי יפת תואר התם משום דלאו בני כפיובש נינהו יעו"ש דמבואר דקה"ג מפקיע אשנות העפ"ם ועפ"ם ולפי"ז בעבד פנעני של ישראל יש לדון דקנין הגוף דהרב יעבב שלא יחול כלל קנין אשנות דאם פקע קנינו אחר שפבר חל כ"ש שלא יחול מחדש אף מדעת הרב אף יש לי בזה אריכות דברים דלאו כל קנין הגוף מפקיע רק קנין כפיובש ועי' גיטין (ל"ז:) בתוד"ה אבל יעו"ש וברשב"א שם ובח' הר"ן סנהדרין (נ"ז).

(שם דהסביר ענין כפיובש שפופהו לגירות יעו"ש וביבמות (מ"ז:) ועמ"ש בזה בתשו' חת"ס (יו"ד סי' י"ט) ואכמ"ל בכ"ז:] ט) ראיתי לכ"ת דכתב לתרץ הקוש' דאיך שייך מכירה ביפ"ת והא לאחר שנשאר להתעמר בה פקע זכותו שאינו יכול להחזיקה לשפחה ושוב אינה שלו למכירה ואיך אמרה תורה לא תמכרנה ותי' כ"ת דלא תמכרנה היינו לענין אשנות דזכתה לו תורה מ"מ אינו יכול למכור זכותו לאחר עכ"ד אם כי כע"ז פירוש רמב"ם (בפ"ד מעבדים ה"ו) הלאו דלעם נכרי לא ימשול למכרה דהיינו שאינו יכול ליצדה לאחר יעו"ש בכס"מ אבל אינו דומה דשם יש לו זכות יעוד גם לאחר דהא מיעדה לבנו ומש"ה ס"ד דמכור זכות זה גם לאחרים אבל יפ"ת שאינו יכול ליקח לבנו כדאי בספרי תצא ועי' תוס' קידושין (כ"ב).

(ד"ה ה"ג יעו"ש מהיכי תיתי יוכל למכור זכותו לאחר פנין דרק לדיד' זכה רחמנא. ובל"ז תמוה לפרש פן דממ"נ לפי דעת רמב"ם (בפ"ח ממלכים) דיפ"ת מותרת בביאה ראשונה בגיורתה ואח"כ בעינין גירות מדעתה א"כ הפתוב אומר מכור לא תמכרנה היינו קודם גירות ואיך מוכרנה לאחר הא אסור בה דגם הוא עצמו נאסר בה לאחר ביאה ראשונה ואין לו זכות אשנות רק זכות הכפיובש דקנוי' לו כשפחה כתוס' קידושין (כ"ב).

(ועי' תוס' יבמות (מ"ז.) וזה הזכות הרי פקע ע"י הלאו דלא תתעמר.

ולפי דעת הרמב"ן ו"ל (בפיה"ת תצא) דמכור לא תמכרנה קאי אחר גירות בע"כ דהותרה לו ביפ"ת מ"מ רק לדיד' הותרה לא לאחר וגם מפינו שאמר שאינו חפץ בה דהותרה לעלמא ופקע אישותו כמ"ש רמב"ן ו"ל שם דא"צ גט א"כ הדרה לאסור גם לדיד' ואיזו זכות אשנות יש לו דלא מצינו שמאחר שלא יחפץ בה שיהי' יכול לחזור בו [ועי' תוס' יבמות (צ"ה).

(ד"ה איילמא לענין סוטה דאם אמר הבעל אינו רוצה להשקותה דלא מהני חזרה יעו"ש] וגם אין לפרש דקאי ימכור לא תמכרנה לעפ"ם לאשות דז"א דהא מפורש בסנהדרין (נ"ט.) דעפ"ם

אסור ביפ"ת משום דלאו בְּנֵי כִּיבוּשׁ גִּינְהוּ יְעוּ"ש וּא"כ פִּינּוֹן דְּקָרָא מִיָּרִי בִּיפ"ת שְׁהוּא אֲשֶׁת אִישׁ פּמִפְרָשׁ בְּסָפְרֵי וּקְדוּשִׁין (כ"ב).

(א"כ אָסוּרָה לְעַכּוּ"ם מִשּׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ דְּלִדְיָדָהּ לֹא הָוּתָר יפ"ת [וּגַם בְּפִנּוּן]. פִּינּוֹן דְּהוּא עֲצָמוֹ נְאֻסָר בְּהַ מְאִי זְכוּת אֲשֶׁנֶּת יֵשׁ לוֹ] וּפְשׁוּט: י) וּבְהִיוֹתִי בְּזָה אֲמַרְתִּי לְהַעֲרִי בְּהָא דְסִנְהֶדְרִין (נ"ט).

(דְאָמַר לִיפָא מַדְעָם דְּלִישְׁרָאֵל שְׂרִי וְלְעַכּוּ"ם אָסוּר וּפְרִיָדָהּ וְהָרִי זְפַת תְּנֻאָר וּמְשַׁנֵּי הָתָם מִשּׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי כִּיבוּשׁ גִּינְהוּ יְעוּ"ש וְקָשָׁה לְפִי שְׁיִטַּת הָרָאשׁוֹנִים ו"ל דְּהִתְרָא דִּיפ"ת לִישְׁרָאֵל הוּא אַחֲרֵי גִירוֹת וּכְמ"ש תוּס' קְדוּשִׁין (כ"ב).

(מְהָא דִירוּשְׁלָמִי סִנְהֶדְרִין פ"ב יְעוּ"ש א"כ מְאִי קוּשְׁיָא בִּיפְתַחְתָּן אָר דְּמִי אִיפָא מִיָּדִי דְּלִישְׁרָאֵל שְׂרִי וְהָלֵא בְּכָל גָּר שְׁנַתְּגִיָר פֶּן הוּא דְמוֹתָר מֵה"ת בְּקָרוּבִים מִשּׁוּם דְּכַקְטָן שְׁנוּלָד דְּמִי וְה"נ יפ"ת אַחֲרֵי גִירוֹת פְּקֻטָּה שְׁנוּלָדָה דְּמִיָּא אָבָל כ"ז דְּהוּא בְּגִיּוּתָהּ דְּלָא פְקַע אֲשֶׁנֶּת עֲדִינָן לְכ"ע אָסוּרָה.

וְהִי נְרָאָה לְכַאוּרָה דְּהַגָּה יֵשׁ לְחַקְרָא בְּהָא דְּמַסִּיק הַש"ס דְּבָן נַח אָסוּר בִּיפ"ת אִם זָהוּ רַק בִּיפ"ת מִיָּד עַכּוּ"ם לִיָּד עַכּוּ"ם פְּגוֹן אִם כְּבִשׁ עַכּוּ"ם יפ"ת מִיָּד עַכּוּ"ם אָבָל מִיָּד יִשְׂרָאֵל לִיָּד עַכּוּ"ם פְּגוֹן אִם לְקַח יִשְׂרָאֵל יפ"ת בְּמַלְחָמָה וּבָא הָעַכּוּ"ם לְקַחְתָּהּ לְאִשָּׁה י"ל דְּאִינוּ אָסוּר בְּהַ וּכְהָא דְּגִיטִין (ל"ח).

(עֲמוּן וּמוֹאֵב טְהָרוּ בְּסִיחּוֹן יְעוּ"ש ה"נ פְּקַע אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ ע"י שְׁהִיָּתָה בְּיָד יִשְׂרָאֵל אוּ י"ל לְמִיָּא דְּכַתְבַּת בְּחִידוּשֵׁי הָר"ן סִנְהֶדְרִין (נ"ז).) דִּישׁ עֲנִין אֲשֶׁנֶּת לְב"נ אַף דְּלִגְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּהִי מוֹתְרָת יְעוּ"ש וְעִי' בְּתוּס' ע"ז (ל"ו): ד"ה מִשּׁוּם דְּהָא דְאָמַר בִּירְשָׁלָּמִי קְדוּשִׁין (פ"א ה"א) דְּבָן נַח שְׁבָא עַל אִשָּׁה שְׁלֵא בְּכּוֹנְנָה דְּקִנְיָהּ וְחִבְרִיָּו חִיב עֲלֵי' מִיָּתָה מִשּׁוּם אֲשֶׁת חִבְרִיָּו מ"מ לְחִבְרִיָּו יִשְׂרָאֵל לָאוּ אֲשֶׁת אִישׁ הִיא בְּכַה"ג וְלִיפָא עֲשֵׂה דוּדְבָק אֲלֵא א"כ הִיָּתָה אֲשֶׁת ב"נ בְּכּוֹנְנָה לְאִשׁוֹת יְעוּ"ש וּא"כ י"ל גַּם בְּזָה דְאָף דְּפַקַּע אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ לְהִישְׁרָאֵל מ"מ נְשִׂאָרָה בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ לְגַבֵּי בְּן נַח.

וְלְכַאוּרָה מְסַבְרָא הִי נְרָאָה לְמִיָּא דְּכַתְבַּת הָרַמְבַּ"ן (תַּצָּא) דְאַחֲרֵי שְׁבָא עֲלֵי' הִישְׁרָאֵל דְּנַעֲשִׂית פְּאֲשֶׁת אִישׁ לְחִיב מִיָּתָה פֶּל הַבָּא עֲלֵי' וְאִם יִשְׁלַחְנָהּ הִימְנוּ יוֹצְאָה בְּלֵי גַט יְעוּ"ש א"כ י"ל לְמִיָּא דְּכַתְבַּת רַש"י ז"ל יְבָמוֹת (מ"ט): דְּדָבָר הַמוֹנֵעַ תְּפִיסַת קְדוּשִׁין מְפַקֵּעַ ג"כ קְדוּשִׁין שְׁפָכָר חָלוּ יְעוּ"ש וְהַתוּס' שֵׁם חוֹלְקִים ע"ז וּס"ל דְאָף שְׁיֵשׁ בְּכָאן דְּבָר הַמוֹנֵעַ תְּפִיסַת קְדוּשִׁין מ"מ קְדוּשִׁין דְּמַעֲיָקְרָא אִינָם נְפַקְעִין יְעוּ"ש וְנְרָאָה מְסַבְרָא דְכ"ז רַק בִּישְׁרָאֵל בְּקְדוּשִׁין תְּלִיָּא מִלְתָּא וְלֹא מְצִינוּ יוֹצְאָה בְּלֹא גַט וּקְדוּשִׁין תוּפְסִין בְּח"ל אַף שְׂאִינָם רְאוּיָם לְבִיאָה עִי' תוּס' קְדוּשִׁין (נ"א).

(יְעוּ"ש שְׁפִיר נְחַלְקוּ אִם הִיכָא דְּכָבָר חָלוּ קְדוּשִׁין אִם שְׁיָיָדָהּ בְּזָה תוֹרַת הַפְּקֻעָה לְהַתִּיר אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ אָבָל בְּב"נ דְּרַק בְּעוֹלַת בַּעַל יֵשׁ לְהֵם וְכָל עֲנִין אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ שְׁלֵהֶם הוּא מְפָאֵת שְׁמִינְחָתָה לְזָה וְאִם נְפָרְדוּ זָה מִזוּ פְקַע אִיסוּרָן שׁוּב אִם נְאָסְרָה עֲלֵיו דְּעַכְשָׁיו אִינָה מִיְּנֻחָתָה אֲלֵיו דְּבִאִיסוּר לֹא הָוִי יְחִיד וּכְמ"ש הַמ"ל בַּפ"ט מְמַלְכִים יְעוּ"ש נְרָאָה דְלכ"ע פְּקַע אִיסוּר א"א דְבְב"נ א"צ מַעֲשֵׂה גַט הַמַּתִּיר רַק כָּל דְּפַקַּע הַיְחוּד אֲלֵיו פְּקַע כֹּחַ הָאוּסָר וּא"כ מְאִי נ"מ בְּאִיזוּ אֲנָפִן אִינָה מִיְּנֻחָתָה אֲלֵיו אִם ע"י הַפְּרָדָה אוּ ע"י שְׁנֻאָסְרָה פִּינּוֹן דְּמ"מ פְּקַע הַבְּעִילָתָה בַּעַל מְמִילָא מוֹתְרָת לְכָל וז"ב.

וּלְפִי"ז מִפִּינּוֹן דְּבָא עֲלֵי' הִישְׁרָאֵל וְחָל עֲלֵי' אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ הִיָּתָה עֲמוֹ נ"ל א"כ נְאָסְרָה גַם עַל בְּעֻלָּה הָעַכּוּ"ם שׁוּב ע"י בְּעֻמּוֹ פְקַע אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ מְבַעֲלָה הָעַכּוּ"ם לְכ"ע דְּאִשׁוֹת הִישְׁרָאֵל

פקע אח"כ ע"י הפרדה שמשלחה מביתו מ"מ כיון דבעת שהייתה אשת הישראל נאסרה לבעלה העפוי"ם פקעי דין אשנות העפוי"ם וממילא מותרת לכל עכשיו דאין פאן עוד שום אשנות לא של העפוי"ם ולא של הישראל וז"פ: ואולם זהו רק אחרי בעילת הישראל אבל קודם בעילה שפיר י"ל דעדיין לא פקע איסור אשת איש מבעלה העפוי"ם לב"נ.

ונראה מסברא בזה דזה תליא בענין היתר יפת תואר לישראל דכתבו הראשונים ז"ל דיש בה שני היתרים הא' איסור כותית שאסורה לישראל אפי' פנוי' הב' איסור אשת איש אם הי' לה בעל יעו"ש בקידושין (כ"ב).

(והנה איסור כותית לפי שי' רמב"ם ז"ל דביאה ראשונה מותר מיד הוי גזה"כ להתיר פנגד יצה"ר ולשי' רמב"ן ז"ל דלא הותר רק אחרי גירות היתרו משום הגירות והתקדוש הוא אף דהוי גירות בע"כ דבעלמא לא מהני מ"מ ביפ"ת מהני אולם איסור אשת איש שבה י"ל דהותר משום הגירות דגר שנתגייר פקטן שנולד ומפקיע אשנות וי"ל דהותר משום הכיבוש מלקמה וכמ"ש בחי' ה"ר"ן סנהדרין (נ"ז).

(דכיון דישראל קונה קנן הגוף בכיבוש מלקמה עי"ז מפקיע אשנות בעלה העפוי"ם יעו"ש ונ"מ אם יבא עלי' קודם טבילת גירות דאם ההיתר משום הכיבוש מיד פקע איסור אשת איש רק דבעי גירות להתיר איסור כותית ואם ההיתר משום הגירות כ"ז שלא טבלה לגירות יש עלי' גם איסור אשת איש: ולפי"ז נראה דהא בהא תליא דאם נימא דהיתר דאשת איש שביפ"ת ע"י הגירות בע"כ א"כ למאי דכתב הריטב"א קידושין (כ"ב).

(דלכל מילי עדיין דינה פעפוי"ם וגם ולדה פמותה יעו"ש וביארתי דרך לדידן' מהני גירות בע"כ אבל לא לגבי דידה א"כ שוב פשדנין לגבי ב"נ אחר אם אסור בה משום אשנות בעילה העפוי"ם י"ל דלא מהני בזה לומר דין גר שנתגייר פקטן שנולד כיון דלגבי דידה פעפוי"ם היא וממילא עדיין באיסורא דא"א קיימא.

ויותר מזה מוכח בירושלמי (יבמות פי"א) דעבד אסור באמו יעו"ש ובנו"י שם מ"ש בזה ומוכח דבמקצת גירות לא אמרינן גר שנתגייר פקטן שנולד אף דעבד דינו פאשה ישאלית כ"ש ב"ז שגירות בע"כ דאפי' מקצת גירות לגבי דודה ליכא.

ואף לשי' הש"ס דילן בסנהדרין (נ"ח.) דעבד מותר באמו יעו"ש דיצא מפלל ב"נ ולכלל ישראל לא בא ונהרי וכ' רש"י ז"ל גיטין (מ"ג:) ד"ה פקעו וכו' דמעבדותו לשחרורו אמרינן גר שנתגייר פקטן שנולד דמי יעו"ש דמבואר דעבד עדיין אינו כגר גמור ומוכחי דאמרינן גם משום מקצת גירות דקטן שנולד דמי מ"מ שאני התם דעכ"פ מקצת גירות הוא דיצא מפלל ב"נ נח ומצד זה מיחשב פקטן שנולד אבל בכאן דולדה פמותה ודינה פעפוי"ם אין פאן לגבי דידה אפילו מקצת גירות שוב אין סברא שיהי' זה מפקיע איסור אשת איש לגבי עפוי"ם אמנם אם נימא דהכיבוש היא המפקיע איסור אשת איש א"כ למאי דאמר בגיטין (ל"ח).

(נכרי לישראל מנין שקונה דכתיב וישב ממנו שבי ובתוס' שם ד"ה אבל בשם ר"ח דקונה אותו בחזקה דכיבוש מלקמה יעו"ש וכבר תמהו בהא דסנהדרין (נ"ט.) דאמר דעפוי"ם לאו ב"נ כיבוש ניהו ומש"ה אסורין ביפ"ת ונהרי יש לו דין כיבוש לקנות ועי' בחת"ס (יו"ד סי' י"ט) דעפוי"ם יש לו קנן דכיבוש מלקמה אבל אין לו היתר לכבוש שאין הנכרי רשאי ללחום עם חבירו ולא

מציינו יפ"ת שהותרה לישראל אלא במלחמה המותרת יעו"ש בנזעם דבריו וכפי הנראה קדמו
בחיזוי הר"ן ז"ל סנהדרין (נ"ז).

(בתוכן הקושיא ותירץ באופן אחר דעכו"ם אף דקני בכיבוש מלחמה אבל אין לו קנין הגוף רק
קנין למעשי ידיו ולא מהני קנין להפקיע אשנות רק קנין הגוף יעו"ש ולפי"ז מבואר דענין היתר
זה דכיבוש מפקיע אשנות יש גם לכן נח אלא דאין לו כיבוש פנה שפבושו אינו קה"ג גמור וכל
שאינו קה"ג אין בו דין הפקעת אישות אבל אלו הי' לו כיבוש פנה שפיר הי' מהני להפקיע אשנות
וא"כ שוב כ"ז ב"פ"ת שפבוש בעצמו אבל יפ"ת שפבוש ישראל מעכו"ם דישאל בר כיבוש
הוא לקנות קה"ג וכיבושו בהיתר שוב אותה הפקעה בעצמה מתרת גם לב"נ פיון דמצד עצמו
של הכיבוש יש גם לעכו"ם דין הפקעת האשנות: ולפי"ז תכן פונת הש"ס בסנהדרין (נ"ט).

(בהא דפריד ונהרי יפ"ת דלישראל שרי ולעכו"ם אסור דאין הקושיא מיפ"ת שפבוש עכו"ם
דבנה שפיר י"ל דהחילוק משום דבישראל מהני הגירות להפקיע אשנות ובעכו"ם הרי ליכא גירות
אלא דקושית הש"ס מאותה יפ"ת שפבוש ישראל דלפי הס"ד דלא הנה ידענו דהכיבוש מהני
להפקיע אשנות א"כ כל הפקעה ע"י הגירות בע"כ ושוב פיון דדינא דידה פכעכו"ם היא עדיין
יש עלי' אסור אשת איש לגבי העכו"ם ולישראל זה אינה נחשבת פאשת איש א"כ מציינו מידי
דלישראל שרי ולעכו"ם אסור וע"ז חידש הש"ס דאיסוריפ"ת בעכו"ם הוא משום חסרון דין
כיבושו שאינו קנין הגוף ולא מהני להפקיע אשנות ובישראל לו הוצרכנו לגירות לענין איסור
אשת איש דזה הותר בכיבוש גרידא ושוב שפיר אותה יפ"ת המותרת לישראל ע"י כיבוש מותרת
גם לב"נ ע"י כיבוש זה פיון שהי' כיבוש בקנין גמור ובהיתר ובאתי בכ"ז רק להעיר [ועי' רשב"א
יבמות (מו).

(דכתב דגם עכו"ם יש לו קנין הגוף כיבוש מלחמה וד' צ"ע ממ"ש הרשב"א ז"ל בגיטין (ל"ז):
ואכ"מ:] (יב) [ובחיזוי דנתי לפי שיטת התוס' רי"ד בקידושין (כב) דאף למ"ד ד"פ"ת לא הותרה
רק אחרי גירות בע"כ מ"מ הוי גזה"כ דכישאלית היא בגירות זה והולד ישראל גמור ונוטל פי
שנים יעו"ש וכ"נ פשטות שי' תוס' קידושין (כב).

(דלפי"ז תאסור לעכו"ם מצד דין ישראלית שאסורה לעכו"ם דנהי דאיסור א"א בודאי פקע עי"ז
דקטנה שנולדה דמי' אבל א"א לומר תרתי דסתרי שתחשב גירות לגבי נפשה ותהי' מותרת
לעכו"ם אלא נדאי אסור' לעכו"ם והבאתי ראי' לשיטה זו דהגירות בע"כ משוי' לה כישאלית
מהא דאי' בספרי תצא ושלחמה לנפשה בגט יעו"ש וברמב"ן (תצא) דדן שלא תצטרך גט
דהשילוח ותירנה והלח"מ בפ"ח ממלכים הביא הספרי דמשמע שא"א לה להיות מותרת שלא
ע"י גט.

וקשה למאי דאמר בגיטין (מג) אתמר חצייה שפחה וחצייה בת חורין שנתקדשה לראובן
ונשתחררה וחזרה ונתקדשה לשמעון רב יוסף בר חמא אר"נ פקעי קידושי ראשון [אפילו למ"ד
מקודשת בא השחרור והפקיעה ומקודשת לשני שהרי נשתנה גופה ונהי' לה פקטן שנולד רש"י]
ר"ז אמר ר"נ גמרי קידושי ראשון ע"ש ומבואר מזה דהא דאמרין גר שנתגיייר פקטן שנולד
ומהני להפקיע אשנות לאו דוקא לענין אשנות העכו"ם הוא דאמרין פן דהגירות מפקיע אלא אף
לאשנות ישראל מהני הגירות להפקיע מפאת דחשיב פנשתנה הגוף שהרי בחצי' שפחה וחצי' בת
חורין למ"ד דמקודשת ענין האשנות אינו מצד השפחות שהרי שפחה לאו בת קידושין אלא ענין
האשנות מצד חירות שבה דתפסי בה קידושין וענין הגירות הלא הוי רק בצד שפחות שבה אבל

לצד חירות שהיא בה התפיסת קידושין אין פאן התחדשות דקטון שנוולד ומ"מ פינו דבזה הגוף נתחדש דין גירות ונעשה פקטון שנוולד אמרינו דנשתנה עי"ז כל הגוף וגופא אחרניא הוא ומנהגי להפקיע עי"ז דין קידוש ישראל וע"כ מוכח דגם לקידושי ישראל מהני גירות להפקיע ולפי"ז קשה דאמאי אמר בספרי דאין לה היתר אלא בגט וקלא פינו דגירות בע"כ הוא דהנה ולפי דברי ריטב"א עדיין דינה כעפ"ם רק לגבי דידי' התירה תורה בגירות זה וא"כ שוב אם תטבול לשם גירות מדעתה ודאי נימא בזה דקטון שנוולד דמיא דלא גרע מעבדות לשחרור דעכ"פ גם בתחלה הי' מקצת דינו כישראל ואפ"ה אמרינו דקטון שנוולד דמי ואף ל"ד דגמרי קידושין מ"מ רק שם דבחצי חירות ליפא גירות אבל בכאן דהגירות בכולה שוב ממילא נימא דפקעי קידושין של בועלה הישראל דכגופא אחרניא דמאי וגם אשנות ישראל פקע ע"י גירות ולמה אינה ניתרת אלא ע"י גט אולם לפי שיטה זו דגזה"כ דהגירות בע"כ משוי ליפ"ת כישראלית ניקח דשוב לא מהני גירות מדעת אח"כ להפקיע האשות פינו דמגירת ועומדת היא ולא מצינו גירות אחרי גירות גמורה ואכמ"ל בזה] ביתר דבריו אי"ה אכתוב לעת הפנאי: דוש"ת מנחם

זעמבע מפראגא: בשולי המכתב: עי' תוס' חולין ג.)

(ד"ה פגון בהא דכ' דלשחיטת קדשים ל"ב כלי שרת ונ"ל וכן משמע בתוספתא דקתני חומר בקמיצה מבשחיטה שהקמיצה טעונה כלי והשחיטה אינה טעונה כלי אלא אפי' קרומית של קנה וע"כ ל"ב למימר דא"ט כלי פלל דהא ילפי' מעולה דטעונה כלי אלא דא"ט כל"ש קאמר מיהו יל"ד דל"ב כלי יפה קאמר וכו' יעו"ש ומבואר דהתוס' מספקא להו כפי' הא דתני דשחיטה א"ט כלי אם הפוננה דאינה טעונה כלי שרת או דא"ט כלי יפה אבל כ"ש בעי וראיתי בחי' ר"ב אנגיל דתמה מהתוספתא (פ"א דמנחות) ונ"ל חומר בקמיצה מבשחיטה שהקמיצה טעונה פהו וכלי שרת משא"כ בשחיטה קמיצה בכלי ושחיטה אפי' בקרימות של קנה עכ"ל הנה מפנרש ברישא דקמיצה טעונה כל"ש משא"כ בשחיטה דא"צ כלי שרת ומדוע זה שפקי התוס' ו"ל לרישא ונהביאו רק הסיפא דתני קמיצה בכלי ושחיטה אפי' בקרומית של קנה ונסתפקו בפירושא וזה צע"ג.

[ולקושי' זו פנון גם הרש"ש] אמנם בתוספתא יל"ד דמ"ט פליג להני חילוקים שבין קמיצה לשחיטה בתרתי כבי ולא פללן לומר חומר בקמיצה מבשחיטה שהקמיצה טעונה פהו וכל"ש וכלי [הינו כלי יפה לתוס'] משא"כ בשחיטה שאפי' בקרומית של קנה: ונראה למאי דאמר ביומא (כג:) אמר ר"ל כמחלוקת בהוצאה כף מחלוקת בהרמה [כשם שמכשיר ר"א בע"מ להוצאת הדשן פו מכשירין להרמת הדשן] מ"ט דר"ל אי ס"ד עבודה הוא יש לה עבודה שפשרה בשני כלים הכשיר בשני בגדים] ובתוס' ד"ה יש ונ"ל אבל איפקא לא תקשי לה יש לה דבר שאינה עבודה וטעונה בגדי פהונה דהא ל"ק דגזה"כ להחמיר שגרי אין בזה איסור אם לובש בגד"כ וכו' עכ"ל ומבואר דיש סברא לומר בדבר שאינו עבודה דמ"מ אם עושה אותה פהו יהי טעון בגדי פהונה, ולפי"ז הא ביומא (כד:) לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהו פשר ובכלי שרת ופירש"י ו"ל ובכלי שרת שיהי' לובש בגדי פהונה ארבעה וכו' יעו"ש וכן שם (מה).

(ברש"י ד"ה ובכלי שרת בלבוש בגדי פהונה יעו"ש ועי' זבחים (כד.) בתוס' ד"ה הואיל ובגד"כ קרי להו כלי שרת עכ"ל, ועי' חגיגה יז.)

(ועי' בר"ש משנן לתו"כ (ויקרא פ"ד) ונ"ל ובכלי שרת מלובש בגד"כ וכן בכל מקום כלי שרת שאצל פהו עכ"ל ולפי"ז ברור בפירוש התוספתא דברישא לא מירו מדין כלי שרת של הספין אלא הפוננה דחומר בקמיצה שהקמיצה טעונה פהו וגם כלי שרת היינו בגדי פהונה משא"כ

בשחיטה דא"צ פהו דכשר בזה וגם אם פהו שוחט א"צ בגד"כ לאפוקי פהא דתוס' יומא (כג:) דאף שאינה עבודה גזה"כ להחמיר לכהן העושה שילבש בגד"כ ותני ברישא חומר העובד דקמיצה לעובד דשחיטה ובסיפא תני חילוק אחר בין הנפעלים דקמיצה בכלי ושחיטה בקרומית של קנה ובזה נסתפקו תוס' אם הפנונה דאשמי' דשחיטה א"צ פלי שרת [ואף דא"צ פהו מ"מ הא בלילה פשר בזה ובעי כל"ש פמנחות (ט).

יח) ואפיית מנחות פשר בזה פרמב"ם פי"ב ממעה"ק וכשר בזה פמנחות (צו) או דאינה טעונה פלי יפה. וראה ברש"י זבחים (יג) ד"ה ובכלי שרת שיהי' מלובשים בגדי פהונה "וכל היכי דקתני נמי בכהן פשר ובכלי שרת.

בבגדי פהונה קאמר" עכ"ל הנה מפנרש דרש"י ז"ל פללא פניל דבכ"מ דתני פהו סמוך לכל"ש הנה הפנונה דכל"ש בגדי פהונה וא"כ ברור דגם בתוספתא דתני דבעי פהו וכל"ש דאין הפנונה סכין כל"ש רק פהו המלובש בגד"כ ולכן שפיר דלא הביאו תוס' קלל הרישא דלא מיירו מהסכין רק מהעובד פדתני לה בבא בפ"ע וז"ב ואמת: